De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 10

bron
De Nieuwe Belgische Illustratie. Jaargang 10. R. Wachtelaer-Debruijn, Antwerpen 1893-1894

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/_nie244189301_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

[Nummer 1]

Bladwijzer.

Novellen, Verhalen, Schetsen, Humoresken.

	BLADZ.
Aandeelhouder (De). Een verhaal uit onzen tijd, door J.J.G.W.	382, 386, 393, 401, 410
Amerikaansch (Echt).	11
Anarchist (De), door Sylvester	355, 366
Arnout. Levensbeelden, door P.M. Bots, Pr.	41, 54
Avontuur (Het) van dokter A., door J. Zwart	286, 294, 310, 318
Barmhartig (Wees). Een Kerstvertelling uit het Bergland, door J.R. van der Lans	193
Bom (De)	326
Borstbeeld (Het). Humoreske	3
Communie (Een Eerste H.). Verteltelling door Forestier	390, 395
Dienst (In), door Mr. F.Th.W.	121, 130
Dochter (De) van den fabrikant, door J. Vesters Jr.	137, 145, 154, 162, 172, 174, 185, 210, 218, 226, 233, 241, 257, 266, 274, 282, 290, 306
Duffré (De familie). Een verhaal uit den tijd van Napoleon I, door F.J.A.L. Cordens.	338, 346, 353, 362, 370, 378
Duizendkunstenaar (De) van Kerxken. 75 Express (Een) der toekomst, naar Jules Verne	115
Frederik en Gella.	238, 246
Geld (Als men geen) op zak heeft. Historische vertelling	118, 126
Genève (De verovering van). Geschiedkundige anekdote.	347
Handteekening (Een onleesbare). Vertelling	165, 175
Hooger op, door J.R. van der Lans.	59, 65, 73, 81, 90, 98, 106, 114

Hulp (Onverwachte)	190
Huurcontract (Het nieuwe).	67
Jachtkaart (De), door Albert de Doove.	230
Juf (De), door J.J.F. van Zeijl	1, 9, 18, 25, 34
Jubilé (Ook een). Humoreske door Junior	262
Kaartenhuis (Het)	35, 46
Kerstmis in den Hemel, door Forestier.	206
Liefde (Oude) roest niet	411
Man (De) met het dom gezicht	62
Mis (De Witte). Legende uit het Zwarte Woud	131
Moordenaar (Een) zonder het te willen. Uit de herinneringen van een dokter	278
Pantalons (De). Schets uit de Parijsche wereld	254
Paraplu (Om een)	30
Portret (Wimpie's eerste)	334
Remtoestel (Het). Vertelling	147, 158
Samenzwering (De). Een vertelling uit Calabrië	215, 219
Schaapje (Een) in wolfsklauwen. Vertelling van Jan Rombout.	398, 407, 414
Vrouw (De) van het Dorp. Oorspronkelijke novelle door Louise Stratenus.	313, 322, 330
Weeshuis (Naar het), door Forestier.	331, 342, 350
Werkman (Mijn oude), door Philoponos.	86, 92, 102, 111

Poëzie.

	BLADZ.
Afgewezen, door H. Ermann S.J.	201
Agnes (Tot lof van de kuische en godvruchtige Martelaresse St.), door Vondel	225
Allerzielen, door B. van Meurs.	129
Beeld (Een) uit vroeger dagen, door H. Ermann, S.J.	27

Dank (Veur), door B.v. Meurs.	382
Duuveltje (Een) ien huus, door B. van Meurs	371
Gethsemani (In), door Dr. J.J.F.W.	298
Herinnering, door Eduard Brom	75
Houthakker (De) en de Dood, door B. van Meurs	315
Karkhof (Op 'et), door B. van Meurs	350
Kerstlied, door Dr. F. van Etten, O. St. A.	193
Kerstnacht, door W. de Veer S.J.	200
Kruisbeeld (Van 't), door W. de Veer S.J.	298
Liefde (Bange)	167
Onbegrepen, door W. de Veer S.J.	390
Ridder Valentijn en de laatste draak. Ballade door B. van Meurs	48
Roos (De dankbare). Romance door B. van Meurs	51
Winter, door Alf. v.M.	214
Wulkske (Een) van verdriet, door B. van Meurs	315
Zegetijding (De), door H. Ermann S.J.	155

Levensschetsen.

	BLADZ.
Gounod	158
Hefele (Bisschop Karel Jozef von).	31
Kneipp (Pastoor) van Wörishofen	178
Mac-Mahon (Maarschalk)	143
Miribel (Generaal)	135
Palestrina	409
Roselly de Lorgues (Graaf), de kampioen van Columbus.	381
Thompson (J.W.)	105
Woeste (Ch.) Belgisch minister Staat	209

Godsdienst.

	BLADZ.
Bosco (De stichtingen van Don)	291, 298
Kardinalen (Het Heilig College der)	227
Kruisverheffing	87
Lijdensweek (in de)	297
Maria, de Dageraad, door Fr. Eppink. kap.	171
Olof (St.)	71
Philippus Nerius (De H.)	391

Land- en Volkenkunde.

	BLADZ.
Bannelingen (Onder de) van Siberië.	182
Java (Een R.K. Godsdienstoefeming in de binnenlanden van), door A.G. Vorderman	302
Rozenland (In het)	38
Sebastian (Het landhuis der Koningin-regentes van Spanje te San)	382
Vioolmakers (In het dal der)	83
Zijdeteelt (De) in het Zuiden van Frankrijk	43, 52

Geschiedenis.

	BLADZ.
Cromwell en Milton	110
Frederik (Uit het leven van) den Groote	270
Spanje (Een episode uit de verovering van)	91
Straffen (Middeleeuwsche)	275

Venetië (De Raad van Drieën in het Oude)	20

Geschiedenis van den dag.

	BLADZ.
Kruis (De Ridders van het Metalen)	262
Rolduc.	49, 57
Spanje (Een bezoek bij de koninklijke familie van)	379
Utrecht (Het nieuwe universiteitsgebouw te)	375
Vaandeluitreiking (De) op het Malieveld	150
Wereldkermis (Het reuzen-luchtcarrousel op de Amerikaansche)	99

Kennis der Natuur.

	BLADZ.
Eeuw (Wanneer begint een nieuwe)?	223
Lucifers (Uit de geschiedenis der)	267, 279
Mieren (De) als tuiniers	142
Noordpoolreiziger en schilder	286
Tabak (De).	124
Tijdrekening (De oude en nieuwe stijl in de)	315
Water (Het leven onder), door een duiker geschetst	371

Kunst en Nijverheid.

	BLADZ.
Bier (Iets over) en zijn bereiding, door een oud-brouwer	6, 11, 22, 27

Sacrament (Een hulde aan het H.) van Mirakel te Amsterdam	387
Walburgiskerk (Het herstelde portaal der St.-) te Zutfen	337

Humor.

	BLADZ.
Boterwet (De)	288
Gedachtenis (Een blijvende) aan den trouwdag	8
Lamp (Een stoomende) of de gevolgen der opvliegendheid	248
Man (Drie) hoog!	328
Pijp (De geschiedenis van een)	168
Stier (De wilde). Volksdrama in drie tafereelen.	64
Worstdief (De) gestraft	152

Bij de Platen.

BLADZ.

7, 15, 23, 32, 39, 47, 55, 63, 72, 79, 88, 96, 104, 111, 119, 127, 135, 144, 151, 160, 167, 176, 183, 191, 207, 216, 223, 231, 239, 247, 255, 263, 271, 280, 287, 296, 319, 327, 336, 344, 351, 358, 367, 375, 383, 392, 399, 408, 415

Wetenswaardig Allerlei.

	BLADZ.
(Aardappelen (Bergplaats voor)	191
Afrika (Spoorwegen in)	400
Allerhoogste (Ditmaal het)	272
Aluminium (Het).	240
Assignaten (De) onder de Eerste Fransene republiek	128

Bankbiljetten (Ontsmetting van)	112
Bankroetiers (Het Caïnsteeken der)	104
Bekeerd (Spoedig)	280
Bier (Tegen het zuur worden van)	152
Bliksem De) in de boomen	400
Bliksemafleiders	360
Boek (Een kostbaar)	272
Boek (Een merkwaardig)	280
Boomen tegen wormen te beschermen	80
Brand (Blusschen van een) in een tunnel	24
Brandkast (Een buitenmodelsche)	272
Champagne-duiveltjes (De)	79
Chineesen (Echt)	88
Citroenen (Het sap van)	240
Couranten in alle talen	128
Cylinder-hoeden	234
Dag (Waar verandert de) van naam?	16
Dagbladpers (De Turksche)	96
Doopnamen (Japansche)	79
Druiven (Het bewaren van)	104
Duikers (Telephonen voor)	56
Duivelsplant (D[e]) aan de Mississippi	264
Ei (Verandering van het)	56
Eikenhout (De fabricatie van oud)	24
Electriciteit als rottenvergift	160
Enveloppen (Chineesche)	232
Gewekt (Te vroeg)	192
Gezegde (De oorsprong van een beroemd)	56
Gipsfiguren (Het schilderen van)	263
Glas (De werking van het) op schilderijen en meubels	80
Graankorrels (Het nut van groote)	280
Hand (Wat een) waard is	312
Heerscher (Een voorzichtig)	328

Hotel (Een brandvrij)	232
Houwdegens (Bejaarde)	152
Humboldt en de schoenmaker	63
IJs (Bewaren van)	192
IJs (Het)	16
‘IJzeren Masker’ (De waarheid omtrent het).	280
Industrie (Een nieuwe)	232
Inval (Een slimme)	272
Juweelen (Het poetsen van)	256
Juweelen (Kostbare)	360
Kachels (Gemakkelijke en goedkoope manier om) aan te maken	344
Kerkklokken (Stalen)	360
Kinderen (Wat) van zes jaar weten	312
Kolenbrander (De) is meester in zijn huis	56
Kolenmijnen (Uitputting der)	80
Koning (Een) speculant	368
Kranten (De eerste)	400
Krokodillenvangst (De) in Indië.	80
Krupp overtroffen	192
Kunstdiamanten	24
Lekkerbekken (Amerikaansche)	96
Leven (Teekenen van) na den dood	264
Lords (Getatoeëerde)	400
Luchtballon (Per) den Oceaan over	360
Luchtdruk (Door) gestorven	192
Luchten (Het) van kleedingstukken	256
Melkflesschen (Ongezonde)	264
Mensch (Hoeveel is een) waard?	312
Messenheften (Om witbeenen) schoon te houden	216
Mieren (Een middel tegen)	400
Millioenen te verdienen	344
Millionnair (Een) uit de oudheid	80
Ministeries (Drie en dertig) in 23 jaren	376

Mode (Een dwaze)	16
Munten (De benamingen van de) bij de moderne volken.	63
Niagara-waterval (De kracht van den)	88
Oester (Een reusachtige)	136
Oestermarkt (De Engelsche)	192
Olievlekken (Om) uit planken te verwijderen	312
Oorlog in het dierenrijk	240
Paarlen ('Zieke') in een kooi	56
Papier maché (De industrie van)	40
Pauw (De) op tafel.	240
Petroleum (de oorsprong van de)	272
Petroleum ter verwijdering van ketelsteen	120
Petroleumlampen (Gevaar van)	63
Petroleumlampen (Tegen het dikwijls vullen van)	256
Piano (Een Chineesche beschrijving van de)	328
Plechtigheid (Een aangrijpende)	136
Proefneming (Een interessante)	80
Rechten (Vrijdom van inkomende) voor gezanten	272
Reclame in de lucht	376
Regen (Kunstmatige)	16
Rijwiel-industrie (De)	232
Schaatsen (Wie heeft de) uitgevonden?	328
Schoenen (Waterdichte)	216
Schoonmaken (Het) van handschoenen	415
Schrift (Het telegrapheeren van het)	56
Siberië (De schatten van)	360
Sieraden (Om gouden en zilveren) op te poetsen	415
Snuif (Iets over)	104
Som (Een mooie)	120
Spanning (Achttienhonderd voet)	376

Spinnen (De kracht der)	112
Spoorbanen (De) der wereld	360
Spoorweg (Een) over het ijs	231
Spoorwegstatistiek	120
Spoorwegtunnels.	96
Stempelinkt (Onuitwischbare)	415
Spreekwoorden (Turksche)	415
Sto cijnen (Arabische)	152
Streek (Waar bevindt zich de warmste) der aarde?	120
Stroohoeden (Hetwasschen van heeren-)	88
Theedrinken (Tegen het)	240
Toeristen (Een nuttige wenk voor)	272
Uien (Om de lucht van) te verdrijven	344
Uitvinder (De werkelijke) van de stalen pennen	264
Uurwerk (Een kunstig)	55
Vetvlekken in boeken.	152
Vioolsnaren.	96
Vischvangst met electriciteit	368
Vloer (Een St. Nicolaas-)	176
Voedsel en kracht	216
Voorbeeld (Een doorluchtig)	328
Vrouwen (Mannelijke).	400
Vruchtbaarheid	415
Walvisch (Hoeveel paardenkracht bezit een)?	376
Weegschaal (De fijnste) der wereld	280
Weer (Iets over het)	80
Wereld (Een reis om de) in 62 dagen.	120
Wereldwonder (Nog een achtste)	120
Wijn (Dure)	160
Wijnkelder (Een vorstelijke)	88
Wilden (Bekeering der) door middel van het snelschrift	40
Zaag (Een electrische).	88

Zacherlin	400
Ziektekiemen in kleeren	192
Zindelijkheid en gezondheid	375
Zonnewarmte (De kracht der)	80
Een woord tot slot.	416

Alphabetische lijst der Gravures.

	BLADZ.
Afgeketst	25
Afgewezen	201
Afscheid van moeder	316
Agnes (De H.)	225
Alphonsus XIII (Z.M.) koning van Spanje	380
Amerika (De graanoogst in)	61
Amsterdam (De bas-reliefs van het hoogaltaar in de St.-Nicolaaskerk te): Keizer Maximiliaan offert zijn kroon aan het H. Sacrament van Mirakel	389
Processie met het H. Sacrament van Mirakel	389
Antiquiteiten-koopman (Bij den)	144
Antwerpen (De voorgevel van het hoofdgebouw der wereldtentoonstelling te)	357
Avellan (Admiraal), opperbevelhebber van het Russische eskader	127
Avondmaal (Het laatste)	297
Bannelingen (Onder de) van Siberië	181
Barmhartig (Wees). 'Twee herten!'.	193
Barmhartig (Wees). Daarop opende zij den papieren zak enz.	204
Barmhartig (Wees). Op hetzelfde oogenblik scheen rots en berg enz.	205
Barmhartig (Wees). Kerstnacht in de onmetelijke domkerk der natuur enz.	208
Beieren (Een jagersjubilé in)	32
Bergmeer (Langs het)	145
Beterhand (Aan de)	289
Bethlehem (Op reis naar)	200
Boosdoener (De kleine)	120

Bosco (De stichtingen van Don): Het gesticht aan den Corso Vittore Emmanuele te Turijn	293
Bosco (De stichtingen van Don): Margareta Bosco, moeder van Don Bosco	296
Bosco (De stichtingen van Don): Don Bosco, stichter van de orde der Salezianen	296
Bosco (De stichtingen van Don): Don Rua, opvolger van Dan Bosco	296
Bosco (De stichtingen van Don): Don Belloni te midden zijner weezen.	303
Bosco (De stichtingen van Don): Gezicht op Nazareth	304
Bosco (De stichtingen van Don): Muziekkorps van het weeshuis te Bethlehem	311
Bosco (De stichtingen van Don): Don Nèple	312
Bosco (De stichtingen van Don): Het weeshuis der H. Familie te Bethlehem	312
Boterhammen snijden	73
Boterwet (De)	288
Brand in den paardenstal	117
Broertje en zusje.	240

Caecilia (De droom der H.)	157
Caleidoscoop (De)	128
Christus (De verheerlijking van) op den berg Thabor	249
Christus (De verrezen)	313
Christus Kruisdragende)	304
Christus sterft aan het Kruis	305
Compositie	136
Cromwell bij Milton	108

Dameskransje (Het)	4
Dante als balling aan het hof te Ravenna	348

Doop (De eerste)	340
Doopplechtigheid (Na de)	85
Dusseldorp (De elfmarkt te)	292
Edelweiss-zoekers.	28
Eentje (In haar)	321
Eerbied voor de gestelde macht.	9
Engelbewaarder (De)	372
Everts (Mgr. dr. W.)	49
Ezechiel (Het profetisch gezicht van)	164
Familiaar (Al te) voor zoo weinig kennis	88
Familie (De H.)	196-97
Fazantenfamilie (Een)	65
Florida (Alligatorvangst in).	16
Frederik de Groote op Sans-Souci	268
‘Geef u over!’ Episode uit den veldslag van Villersexel in 1870	29
Gelegenheid (Gunstige)	281
Gelijk (Wie heeft)?	256
Gelofte (De).	388
Geprobeerd (Voor 't laatst).	24
Gethsemani (In)	300-301
Gevangene (De vrouw van den)	45
Goudvischjes	109
Gounod	156
Graflegging (De).	308-309
Grootmoedertje	17
Grootvader (Van) op kleinzoon	160
‘Haast je wat!’	233
Harmonica-speelster (De zwervend)	84
Hefele (Bisschop Karel Jozef von)	31
Hemelvaart (Onzes Heeren)	356

Herderin (De)	12
Herinneringen (Oude)	260
Hoffelijkheid (Versmade)	332
‘Hou de plank!’	345
Houthakker (De) en de Dood	317
Huis (Op weg naar)	272
Huisgenooten (Ongelijkt)	113
Ibycus (De kraanvogels van)	329
Illustratie!’ (‘Hier is de)	416
Improvisator (De)	76
Iwan (Her doodbed van) den Verschrikkelijke	180
Jubilaris (Ter eere van den)	413
Judith met het hoofd van Holophernes	244
Kapelletje (Een) aan den weg	360
Kardinalen (Het H. College der)	228-29
Kenner (Een beproefd)	245
Kerkhofbezoek	129
‘Kijk eens wie daar aankomt.’	192
Klaverblad (Een huiselijk)	44
Kneipp (Seb.)	177
Kok (Een) in wanhoop	89
Koning (Toch)	77
Koningin Louise van Pruisen	161
Koningskinderen	13
Koor (In het)	236
Krijgsman (De rookende)	401
Kruisverheffing	81
Lacht (Wie het laatste) lacht het best	149
Lamp (Een stoomende) of de gevolgen der opvliegendheid	248

Leesles (De eerste)	104
Levens (De ernst des).	116
Liefhebbers (Echte)	257
Liefhebbers (Twee) voor één vischje	324
Lust (Dat) ik niet	408
Maas (Landschap aan de)	173
Mac-Mahon (Maarschalk)	143
Man (Drie) hoog!	328
Maneschijn	412
Maneschijn aan den Beneden-Rijn	5
Maria Stuart op reis naar Schotland.	333
Marteldood (Voorbereiding tot den)	185
Mekka (Terugkeer der karavaan van).	325
Mijnheer (Even royaal als) zelf	184
Miribel (Generaal)	136
Nachtmerrie (De) van den portretschilder	397
Nicolaas (Wat St.) rijden zal	169
'Nooit terug!'	284-85
Olof (St.): Olof bij koning Ethelred	71
Olof (St.): Koning Olof laat de afgodsbeelden verbrijzelen	72
Ontsnapt.	33
Ontsnapt.	224
Palestrina (Giovanni Pierluigi da)	409
Pasages (De kade La Herrera te) bij San Sebastian	384
Pasages (Gezicht op) nabij San Sebastian	384
Paschen (Een nieuwe hoed voor)	320
Paulus (De bekeering van den H.) op weg naar Damascus.	232
Philippus Nerius (De H.)	392
Photograaf (De kleine)	112

Pijp (De geschiedenis van een)	168
Poes helpt mee	217
Poes kijkt in den spiegel	96
Poesjesspel	352
Poppenschool (De)	172
Portret (Wimpie's eerste): Wimpie stond op het punt enz.	335
Portret ‘Al klaar!’ roept de photograaf	336
Ramaix (Graaf Maurits de).	359
Regen (Van den) in den drop	280
Regina Coeli	353
Reintje in doodsnood	140
Reisavontuur (Een onaangenaam)	381
Repititie (De laatste)	53
Ridder Valentijn en de laatste draak.	48
Ridders (De) van het Metalen Kruis te Tilburg	261
Rolduc (Het opvoedingsgesticht). Bij vogelvlucht.	50
Rolduc De voorgevel	52
Rolduc Naar een photographie van 1892	57
Rolduc De crypte	58
Rolduc De kerk, van binnen	60
Roodhuiden (Door de) overvallen	373
Roovers in de woestijn	373
Rosebery (Lord)	360
Roselly de Lorgues (Graaf), de kampioen van Columbus	361
Rozenkrans (Onze Lieve Vrouw van den).	97
Rubens (De laatste dagen van)	221
Ruitergevecht (Een)	341
Rustverstoorders (Nieuwe)	364
San Sebastian (Het landhuis der Koningin-regentes van Spanje te)	380

Schaapje (Een) in wolfsklauwen	405
Schaduwbeelden	176
School (Een Wendische)	165
Slachtoffer (Een) der naastenliefde	269
Slag (Voor den)	56
Smuller (De)	189
Sneeuw (De eerste)	264
Sneeuw (Door) en ijs	212
Sobere (De).	188
Spanje (De koninklijke familie van)	377
Spanje (Een episode uit de verovering van). De strijd om Saragossa.	92-93
Specht (De grijze)	80
Speelgoed (Levend)	385
Spel (Gevaarlijk)	188
Spel De gevolgen	189
Spul (Geen zuiver)	68
Stier (De wilde)	64
Straffen (Middeleeuwsche). Een gerechtsdag te Munchen	276
Straffen Een twistzoeker in het blok gesloten	277
Strand (De schilder aan het)	37

Testament (Het)	101
Thomas (De H.) van Villanova	23
Thompson (J.W.)	105
Tiber (Aan de boorden van den)	1
Tijger (Door een) overvallen	141
Toer (Da's een)	137
Troepen (De) rukken uit	396
Troost in droefheid	265
Trouwdag (Een blijvende gedachtenis aan den)	8
Twist (De)	253

Utrecht (Het nieuwe universiteitsgebouw te)	376
Vaandeluitreiking (De) op het Malieveld.	148
Vangst (De eerste)	368
Vecht (Langs de).	393
Venetië (De Raad van Drieën in het oude).	20-21
Victoria (De ramp der). De manschap poogt zich te redden	36
Victoria (De ramp der). Admiraal Tryon.	40
Visschersschuit (Bretonsche)	252
Vlag (De) gered	153
Vogelnestje (Het).	369
Voorlooper (De)	344
Voorstelling (Toebereidselen tot de)	41
Voorzaat en nageslacht	365
Vrek (De)	216
Wallenstein dingt naar de hand van Isabella van Harrach	69
Wedrennen (De) in den circus Maximus	124-25
Weduwe (Bezoek bij de)	237
Wees geworden	132
Weesjes (De) gaan naar de kerk	241
Weeskinderen	404
Weetgierigheid (Jonge)	121
Wereldkermis (Het reuzen-luchtcarrousel op de Amerikaansche)	100
Winter (In 's levens)	220
Winteravond	213
Woeste (Ch.)	209
Wonderdokter (De)	349
Worstdief (De) gestraft	152
Wraakzucht (Machtelooze).	400
Zusje is dood	133

Zutfen (Het herstelde portaal der St.-Walburgiskerk te)	337

De Juf,
door J.J.F. van Zeijl.

Als er ooit iemand onder een gelukkig gesternte geboren werd, dan was het ongetwijfeld mevrouw Van Maalwijk. Jong, schoon, rijk, met een hoogst achtenswaardig man, die haar als het ware vergoodde, getrouwd, bezat zij alles, waardoor zij aanspraak kon maken op den naam van een der gelukkigste stervelingen op het ondermaansche te zijn. Nimmer hadden verdriet of rampen haar schoon gelaat doen plooien, smart kende zij slechts bij naam. Tegenspoed was nog nooit haar deel geweest, ook niet van personen, waarin zij belangstelde. Zij wist wel, dat er op de wereld wezens gevonden worden, die met rampen en wederwaardigheden te kampen hebben; voor deze deed men nooit tevergeefs een beroep op hare liefdadigheid. Goedhartig en medelijdend als zij was, werd zij altijd gaarne bereid gevonden om door milde bijdragen het leed van anderen te helpen lenigen. Maar hoe dikwijls men ook haar medelijden inriep, de indruk, dien de tegenspoed van anderen op haar maakte, was van voorbijgaanden aard, omdat zij de personen, wie het gold, meestal niet van zeer nabij kende.

Zij behoorde tot die gelukkige schepsels, die zoo aan den voorspoed gewoon worden, dat zij meenen, dat er geen einde aan komen kan. Evenwel verhoovaardigde zij zich niet op haar geluk. Zij bleef, gelijk zij altijd geweest was, de minzame, hartelijke vrouw, wier komst in elken kring, waar zij ook verscheen, steeds als een welkome verschijning werd aangemerkt

AAN DE BOORDEN VAN DEN TIBER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. FERRARINI.

De wintermaanden had zij met haar echtgenoot in Den Haag doorgebracht. Zij had daar ruim gebruik gemaakt van alle vermakelijkheden, welke de hofstad vooral gedurende het winterseizoen aan de 'High life' in ruime

mate biedt. Nauwelijks was de lente aangebroken of men besloot de weelderige en tevens woelige residentiestad te verlaten, om te kunnen genieten van de kalme, rustige natuur.

Kort na hun huwelijk had haar echtgenoot op den straatweg van Leiden naar 's-Hage de buitenplaats ‘Vreugdeoord’ gekocht; daarheen begaf zij zich thans en hoopte er den zomer op een aangename wijze door te brengen.

Vreugdeoord was een der prachtigste buitenplaatsen van den omtrek. De groote tuin werd aan de voorzijde begrensd door den straatweg van 's-Gravenhage naar Leiden en aan de achterzijde door de Wassenaarsche duinen. Het landhuis stond niet ver van dien weg en spiegelde zijnen helderen witten voorgevel in een prachligen door grasperken omzoomden vijver. Het open perk, waardoor de bewoners het uitzicht op den weg hadden, was keurig aangelegd en vormde een aangenaam contrast met het zwaar geboomte, dat den tuin een bosch deed zijn en waardoor de bewoners niet den minsten last hadden van de al te nieuwsgierige blikken der voorbijgangers, wanneer zij zich in den tuin bevonden. Mevrouw van Maalwijk had hier een leventje zoo vrij als een vogel in de lucht. De stijve etiquette der residentie maakte hier plaats voor het prettige sans gêne van het buitenleven.

Het huis was smaakvol en weelderig gemeubeld. Men kon dadelijk bespeuren, dat een ruime beurs hier den goeden smaak had bijgestaan bij het kiezen van het ameublement, dat door een der eerste firma's van ons land was geleverd.

Het was in het begin der maand Mei. Een zachte lentewind verspreidde de welriekende geuren der bloemen door bosch en velden. De vlinders fladderden vroolijk in den zonneschijn. Lustig kweelde het vogelenheir in de takken der boomen en de zwaluwen, die groote kringen boven den vijver beschreven, raakten met haar lange vleugels het water daarvan, dat helder als een spiegel was, aan.

Mijnheer en mevrouw Van Maalwijk bevonden zich op den rand van een groot grasperk. Met welgevallen sloegen zij aandachtig de bewegingen gade van een jongetje, wiens blozende wangen zich als een kers tegen het groene gras afteekenden. Het knaapje, dat ternauwernood loopen kon, dartelde en huppelde vroolijk rond, niet zonder tot zijn eigen vermaak en dat zijner ouders potsierlijke buitelingen te maken.

Met moederlijken trots bezag mevrouw Van Maalwijk haar lieveling. Zij gevoelde zich gelukkig en haar hart was in volkomen overeenstemming met de vroolijke en opgeruimde natuur, die, van haar winterkleed ontdaan, zich tot een nieuw leven scheen te hebben toegerust

‘Henri,’ zeide zij tot haar man, terwijl zij op haar horloge zag, ‘wij vergeten geheel, dat mevrouw Van Groenerode ieder oogenblik komen kan. Kom, laat ons haar tegemoet gaan, om daardoor te toonen welk genoegen zij ons doet met hier te komen logeeren.’

De beide jeugdige echtgenooten begaven zich naar het ijzeren hek, dat het buiten van den straatweg scheidde, haar zoontje aan de zorg eener gouvernante overlatend.

Zij hadden nog niet lang gewacht, toen zich in de verte het geratel van een naderend rijtuig deed hooren. Weldra vertoonde zich een open landauer aan het oog der wachtenden. Het rijtuig van mijnheer Van Maalwijk, dat mevrouw Van Groenerode aan het Station Voorschoten had afgehaald, reed het hek binnen. Op hartelijke wijze ontving mevrouw Van Maalwijk haar gast die een dame van eenigen ouderen leeftijd dan zij zelve bleek te zijn. Mevrouw Van Groenerode steeg het eerst uit; zij werd gevolgd door haar dochtertje, een meisje van ongeveer acht jaren, dat begeleid werd

door een jonge, in den rouw gekleede dame, wier dichte voile belette, dat men haar gelaatstrekken kon opnemen.

De beide vriendinnen gingen arm in arm vooruit naar het landhuis, gevolgd door mijnheer Van Maalwijk met het dochtertje van mevrouw Van Groenerode aan den arm. De beide moeders schenen elkander veel te vertellen te hebben. Hare kinderen waren blijkbaar het onderwerp van haar gesprek, want telkens kon men de namen der kinderen hooren noemen. Wanneer twee moeders elkander over hare kinderen spreken, dan schijnen zij onuitputtelijk te zijn.

Hoewel de groote oprijlaan van het buiten tamelijk lang was, scheen die voor de beide moeders te kort te zijn om over hare lievelingen uitgepraat te kunnen komen. Eerst toen zij zich voor het landhuis bevonden, zagen zij naar haar gezelschap rond.

Men begaf zich dadelijk naar het salon, waar het diner gereed stond, en om het half duister dat daar heerschte te verdrijven, waren de lampen reeds aangestoken.

De in den rouw gekleede jonge dame, die tot het gezelschap van mevrouw Van Groenerode behoorde, had zeer bescheiden het gezelschap van verre gevolgd. Niemand scheen notitie van haar te hebben genomen Mijnheer Van Maalwijk had zich bezig gehouden met de achtjarige Betty van Groenerode en haar meegedeeld, welke genoegens zij smaken kon door de nabijheid van de duinen en het strand. Hij had haar beloofd morgen met haar naar zee te gaan.

Toen men in het salon gekomen was, richtte mevrouw Van Groenerode zich tot de jonge dame in den rouw, van wie tot dusverre niemand notitie genomen had en die thans bleek de gouvernante harer dochter te zijn.

'Juffrouw Antoinet,' zeide mevrouw Van Groenerode, 'gedurende den tijd, dat wij hier logeeren, behoeft gij Betty geen lessen te geven. Mevrouw Van Maalwijk heeft mij er zeer terecht op gewezen, dat deze tijd ook voor haar een vacantietijd moet zijn. Ik verzoek u daarom uw programma, dat ge voor hier hebt vastgesteld, in dien geest te wijzigen.'

De naam van Antoinet deed mevrouw Van Maalwijk al hare aandacht vestigen op de draagster van dien naam; zij trachtte als het ware die al te dichte voile te doorboren.

'Als ik mij niet vergis,' zeide zij na gedurende eenige oogenblikken met aandacht de gouvernante te hebben opgenomen, 'zijt gij Antoinet van Steeland, mijn vriendin van het pensionaat te Maarssen, die ik in zoovele jaren niet gezien heb. Deze dag is voor mij dubbel gelukkig, want te gelijker tijd worden twee personen, die mij lief zijn, mijn gasten. Wat zullen wij met ons drieën prettige dagen hebben! Wat zullen wij elkander veel te vertellen hebben. Gij moet mij vertellen door welken samenloop van omstandigheden mijn lieve Antoinet belast is geworden met de opvoeding van de dochter mijner vriendin van latere jaren.

Ben ik zooveel veranderd, Antoinet, dat ge mij niet dadelijk herkendet en daarom niet om mijn hals gevlogen zijt, zooals wij vroeger deden als wij elkander na de vacantie terugzagen. Die nare, dikke voile is de schuld, dat ik u niet dadelijk herkend heb. Maar kom mij toch eens omhelzen, ik ben zoo blij u weer te zien!'

En zonder antwoord af te wachten omhelsde zij de gouvernante, maar in plaats van deze hartelijke ontvangst te beantwoorden, bleef deze koud en onbeweeglijk staan; trotsch en terugstootend was zelfs hare houding.

'Hoe heb ik het nu met u?' riep mevrouw Van Maalwijk uit, toen zij gewaar werd met welke koelheid hare hartelijkheid werd afgewezen.

'Deze ontmoeting heeft mij te veel geschokt. Ik had nooit kunnen denken dat ik in mevrouw Van Maalwijk mejuffrouw Elise van Westerveld zou terugvinden,' gaf de gouvernante koud en afgemeten ten antwoord.

Mevrouw Van Maalwijk meende dat hier een misverstand plaats had. Zij geloofde, dat de vriendin harer jeugd bevreesd was hare betrekking te verliezen, indien zij zich op gelijke lijn zou stellen met de gastvrouw harer meesteres.

'Kom, Antoinet, buiten is de etiquette zoo streng niet als in de stad; mevrouw Van Groenerode zal het u volstrekt niet kwalijk nemen, als gij mij evenals vroeger eenvoudig weg Lize noemt. Wij zijn immers toch oude vriendinnen.'

De gouvernante bleef stokstijf staan; haar oog ontweek zorgvuldig dat harer vroegere vriendin, zij scheen den vrijen loop te laten aan voor haar zeer smartelijke gedachten. Haar bleek gelaat verried droefheid en lijden. Hare trekken waren zeer regelmatig; indien daar geen sombere en verdrietige uitdrukking in had gelegen, zou men die zelfs mooi hebben kunnen noemen. Zij scheen tot die personen te behooren, die liever hun verdriet in hun hart begraven dan er anderen mede in kennis te stellen en elk bewijs van belangstelling van zich afwijzen Levenslust noch jeugd was meer te lezen op dit te vroegtijdig verwelkt gelaat, en hoewel de gouvernante van gelijke jaren was als mevrouw Van Maalwijk, scheen zij veel ouder dan deze.

Ieder gevoelde dat aan dit onderhoud een einde moest komen, dat voor allen bijna even pijnlijk en moeilijk werd. Mijnheer Van Maalwijk stelde, om uit de moeilijke positie te geraken, voor, aan tafel te gaan, er bij voegend dat men aan het dessert tijd genoeg zou hebben voor nadere kennismaking.

Antoinet wendde een ongesteldheid voor en verzocht daarom verlof zich naar hare kamer te mogen begeven.

'Maar dan moet gij toch eerst dineeren, of wilt gij uw diner op uw kamer gebracht hebben? Gij moet toch wat gebruiken.'

'Dank u, ik heb geen honger.'

'Ga dan, deugniet! De slaap zal u wel opkwikken en morgen vroeg zult gij wel weer de oude, prettige, vriendelijke Antoinet van weleer zijn.'

Niet een enkele spier vertrok zich op het gelaat der gouvernante. Zij bleef onbeweeglijk als een beeld.

Toen zij op 't punt was de eetzaal te verlaten, wilde mevrouw Van Maalwijk nogmaals een poging op haar hart doen.

'Antoinet,' riep zij haar op bijna smeekenden toon toe, maar deze boog statig en zwijgend en vertrok.

'Maar mijn hemel! Wat kan ik haar toch hebben misdaan?' riep mevrouw Van Maalwijk uit op een toon, welke van de diepste smart getuigde.

Voor de eerste maal haars levens werd zij, die het leven niet anders had leeren kennen dan van een gunstige zijde, door het lijden, dat een ander getroffen had, in het diepst harer ziel geschokt. In de teruggetrokken, bijna vijandige houding harer vroegere vriendin meende zij een tot haar gericht verwijt, een beschuldiging te lezen. Zij dacht er in het geheel niet aan, zich beleedigd te achten door de grievende wijze, waarop zij door de gouvernante was behandeld, integendeel zij gevoelde slechts innig medelijden met het lot van haar, die haar zoo ruw van zich afstiet.

'Toen wij nog op pensionaat waren,' dus begon mevrouw Van Maalwijk, die, nadat de soep gediend was, evenals hare gasten zich onderwijl op uitnoodiging van den heer des huizes aan tafel had gezet, 'toen wij nog op pensionaat waren, verwierf Antoinet zich door haar openhartig, vroolijk karakter aller vriendschap en zij scheen altijd een schitterende toekomst te gemoet te gaan. In bekwaamheid overtrof zij mij ver. En ofschoon zij door onze onderwijzeressen algemeen om haar vlijt, haar leergierigheid, hare vorderingen ons tot voorbeeld gesteld werd, hielden wij allen evenveel van haar. Antoinet en ik waren dikke vrienden. In de uren van recreatie

waren wij altijd bij elkander. Zij hielp mij aan mijn thema's. Zij voorkwam mij menige ernstige bestraffing, welke ik werkelijk verdiend zou hebben.

'Toen ik van het pensionaat ging, heb ik haar uit het oog verloren. Ik ben spoedig getrouwd. Het eerste jaar van ons huwelijk hebben wij op reis doorgebracht. In het land teruggekeerd hebben de beslommeringen, die de installatie van ons huishouden medebracht, mij haar geheel doen vergeten. Heden zie ik haar terug, maar zij is zoo veranderd, dat een intieme

vriendin haar ternauwernood herkennen kan.'

'Een maand of zes geleden,' zeide mevrouw Van Groenerode, 'zocht ik een gouvernante voor mijne dochter. Men recommandeerde mij een jonge dame, die door tegenspoed harer familie genoodzaakt was in betrekking te gaan. Bijzonder werd zij geroemd om hare kennis, hare bescheidenheid en haren ijver. En inderdaad, nadat zij bij mij was gekomen, heb ik haar leeren kennen als een voorbeeld van plichtsbetrachting, haar ijver bleef onverflauwd, niets is haar te veel. Maar wat 'k ook deed, niets is in staat geweest, haar die ijskoude teruggetrokkenheid, welke zij toont, te doen afleggen. Zij vergenoegt er zich mede, dat men haar achting toedraagt; genegenheid van anderen schijnt zij niet te willen verwerven. Haar vertrouwen schenkt zij niemand, maar schijnt ook de vertrouwde van een ander niet te willen zijn. Nergens schept zij behagen in; niets schijnt haar genoegen te kunnen doen. Wordt zij door een bijzonder groot verdriet gekweld, of is haar gedrag aan hoogmoed of aan afgunst toe te schrijven? Ik weet het niet. Zij is en blijft voor mij een raadsel, waarvan ik de oplossing tevergeefs beproefd en thans opgegeven heb.'

'Arme Antoinet!'

'Wij kunnen voor haar niets doen, zij is niet ziek naar het lichaam, maar naar de ziel.'

'Juist daarom beklaag ik haar het meest, en ook juist daarom wil ik de hoop niet opgeven, haar te genezen. Zij, die door de fortuin begunstigd worden, zijn verplicht hun overvloed aan te wenden ter verbetering in het lot van hen, die met wederwaardigheden te kampen hebben, die door de fortuin worden misdeeld. Deze ongelukkigen verbergen in de schuilhoeken van hun hart een verdriet, dat wij niet kunnen begrijpen. De glans van den rijkdom is grievend voor de armen. Wij kunnen ons geen denkbeeld vormen van hetgeen Antoinet lijden moet, wanneer zij haar eenvoudig japonnetje en haar afgedragen hoed vergelijkt met de schitterende toiletten, welke wij ons bij iedere nieuwe mode aanschaffen. Maar ik zal haar vertrouwen terugwinnen. Ik zal morgen eens gemoedelijk met haar praten.'

Ofschoon mijnheer en ook mevrouw Van Maalwijk alles deden, wat in hun vermogen was om de treurige stemming, welke dien avond aan tafel heerschte, te verdrijven, het gelukte hun niet. De gastvrouw werd door een voorgevoel gekweld, dat haar bevallig gelaat een zeer ernstige plooi deed aannemen.

Meermalen richtte zij dien avond hare schoone oogen naar het raam der kamer, waar de gouvernante zich bevond. Dikwerf kwam bij haar de bekoring op, naar de kamer van Antoinet te gaan en haar te wijzen op hare vroegere openhartigheid, en zonder twijfel zou zij hieraan hebben toegegeven, ware het niet dat zij bedacht, dat karakters als dat van Antoinet met de meeste voorzichtigheid moeten worden behandeld. Het beeld der gouvernante bleef haar verontrusten en verdreef dien nacht haar slaap; zij troostte zich enkel met de gedachte, dat zij den volgenden morgen een oplossing van het raadsel krijgen zou.

Den volgenden morgen had men al eenigen tijd aan de ontbijttafel zitten wachten, maar de gouvernante verscheen niet.

Mevrouw Van Maalwijk gelastte haar kamenier te vernemen, of zij met de familie, dan wel op haar kamer wenschte te ontbijten. Deze keerde weldra terug met een brief in de hand aan het adres van mevrouw Van Groenerode, welken zij op een tafel der kamer had gevonden, waarin niemand zich bevond.

Na eerst vluchtig den brief te hebben doorloopen, las mevrouw Van Groenerode dien daarop hardop voor.

‘Mevrouw,
Beleefd verzoek ik u mijn overhaast vertrek te verontschuldigen; maar toen ik met u naar hier vertrok, kon ik in het minst niet vermoeden, dat mevrouw Van Maalwijk een mijner vroegere kostschoolvriendinnen was.

Had ik dit geweten, ik zou u en mij zelve een stap hebben bespaard, welke u zonderling en vreemd moet voorkomen.
Het is mij ondoenlijk, voor hoe kort ook, de gastvrijheid aan te nemen van het huis, waar ik mij thans bevind.
Ik geloof dat het overbodig is u mijn adres op te geven.
Beleefd verzoek ik u mijne bagage naar het station te doen bezorgen en te adresseeren ‘bureau restant Den Haag.’ Ik zal ze daar doen afhalen.
Inmiddels verblijf ik met achting,
Uw Dw. Dienaresse, A. van Steeland.’

Mevrouw van Maalwijk was door den inhoud van den brief als versteend, zij kon niet begrijpen, waarom zij door Antoinet zoo beleedigend werd behandeld.

‘Henri,’ zeide ze tot haar man, ‘wees zoo goed en informeer eens bij de dienstboden, of zij niet weten waar Antoinet naar toe is.’

‘Maar Lize,’ gaf haar man haar ten antwoord, ‘wat maakt gij het u toch druk om dat schepsel, dat niets doet dan u op de grofste wijze beleedigen. ‘Ik zou maar niet meer om dat schepsel denken, zij is noch uwe vriendschap, noch uwe goedheid waardig.’

‘Ach Henri, spreek zoo niet, gij weet niet hoezeer het mij grieft, dat zij mij van zich afstoot en dat ik maar niet bevroeden kan, wat de reden harer verstoordheid op mij wezen mag. Kom, doe uw vrouwtje een genoegen en ga eens informeeren, waar zij heen gevlogen is.’

Met loome schreden ging mijnheer Van Maalwijk de kamer uit, geheel niet op zijn gemak, met den last welken zijn vrouw hem opgedragen had. Zijn taak was echter spoedig vervuld. Van den tuinman vernam hij, dat de ‘juf’ reeds zeer vroeg in den morgen geheel gekleed door den tuin was gewandeld en toen zij den tuinman zag, dezen den weg naar het station had gevraagd. Volgens de aanwijzingen, welke Antoinet van hem ontvangen had, was zij den straatweg op gewandeld tot aan de Papenlaan en die ingeslagen. Het leed dus niet den minsten twijfel of zij zou zich naar het station Voorschoten begeven. Volgens zijne berekening zou zij den trein van half negen nog juist hebben kunnen halen. Toen mijnheer Van Maalwijk wederom in de kamer trad en de dames mededeelde hetgeen hij vernomen had, hoorde men het fluiten van den trein naar Den Haag, waarvan men den rook door de locomotief uitgeworpen weldra zich boven de boomen zag verheffen.

(*Wordt vervolgd.*)

Het borstbeeld.
Humoreske.

‘Ik stel je hier mijn vriend Hooikamp voor, grondeigenaar te Berkendal.’

Met deze woorden had Van Meenen, dien ik van het spoor was gaan halen, hem mij op het lijf gegooid, midden in de drukte van het station, 's avonds om elf uur nog wel en ik moet zeggen dat ik er heelemaal beteuterd van stond. Ik had met die onverwachte kennismaking niemendal op. Dien Hooikamp vond ik al op het eerste gezicht een onuitstaanbaren vent. Het was een zware rosachtige kerel met ongegeneerd groote voeten, een nek als een stier, oogen als een os en handen... handen als een olifant, als ik me zoo mag uitdrukken.

Hoe was Van Meenen, een beste jongen, dien ik al sinds jaren kende, aan dat lomp stuk mensch gekomen? Ik begreep er niets van.

Terwijl we met ons drieën van het station de stad inwandelden, verdiepte ik mij daaromtrent in alle mogelijke gissingen, maar zonder een aannemelijke oplossing van het raadsel te vinden. Hooikamp, die naam gaf me niet de minste opheldering. Nooit had Van Meenen van hem gesproken; ik kon mij niet herinneren dat hij ooit zelfs maar op dien naam had gezinspeeld.

In elk geval zouden we hem gauw kunnen laten schieten; Van Meenen en ik konden een rijtuig nemen om naar huis te rijden en dan kon Hooikamp voor mijn part naar de maan loopen. De vent ergerde mij verschrikkelijk, zooals hij zich daar in het witte electrische licht, groot, zwart en monsterachtig op het eenzame trottoir aan mij voordeed. Het was een echte dikhuidige plattelander met een groote reistasch en een hoogen hoed op, schommelend van het vet en zich blijkbaar bewust dat hij er warmpjes in zat, een van die buitengewoon kalme, flegmatieke menschen, die onbewogen door het leven wandelen zonder er naar o n te zien of zij een ander de teenen plat trappen.

Er kwam ons juist een leeg rijtuig voorbij.

‘Hé! koetsier! koetsier!’ riep ik, zonder mij te bedenken.

‘Wat heb je toch een haast!’ zei Van Meenen. ‘We kunnen hier aan het stationskoffiehuis toch eerst nog wel een glas bier drinken. Mijnheer Hooikamp wil misschien iets eten.’

‘Och,’ zei ik een beetje verlegen, ‘mijn vrouw zit thuis op ons te wachten en het is al laat.’

‘Daar heb je eigenlijk gelijk in. Maar voor we van Hooikamp afscheid nemen, moeten we eerst een afspraak maken voor morgen. Wat zullen we morgen doen?’

‘Al wat je maar wil. Je ontbijt natuurlijk thuis...’

‘Heel goed, maar ik ben niet alleen,’ hernam mijn vriend met een blik op den zwaren kerel. ‘We zullen in den namiddag met Hooikamp een rij toertje moeten maken.’

‘Laat hij naar den weerga loopen!’ dacht ik bij me zelven. Maar hardop zei ik betrekkelijk beleefd, hoewel zonder eenige gulheid:

‘Da's goed; als mijnheer Hooikamp ons het genoegen van zijn gezelschap wil geven...’

‘O heel graag,’ viel de zware kerel mij in in de rede, zonder het slot van mijn volzin af te wachten. ‘Om hoe laat?’

‘Om twaalf uur.’

‘Afgesproken. Uw adres?’

Ik haalde een kaartje uit mijn portefeuille, en een vervaarlijke klauw, in vuilgeel gemsleer gestoken, greep het in de vlucht als een sperwer die op een arm vogeltje neerstrijkt.

‘Mijn vrouw wacht ons thuis,’ zei ik nog al een keer om maar gauw van den vent af te zijn.

Mijn vrouw, moet ge weten, is een engel van een mensch, die ik in waarde moet houden. Pruttelen kent ze niet en toch geef ik er wel eens aanleiding toe. Zoo breng ik soms tegen etenstijd onverwacht twee of drie gasten mee. Ik kan er dan wel niet van buiten, maar een andere vrouw zou er toch licht een beetje zuur om kijken. Welnu, ik heb er van mijn vrouw nooit een onaangenaam woord over gehoord, zelfs nog geen onvriendelijk gezicht om gezien. En dat niet enkel in het bijzijn van menschen, maar ook als wij alleen zijn, toont ze altijd hetzelfde opgeruimde, vergenoegde humeur. Een ieder noemt haar het huismoedertje, omdat ze zoo'n schik heeft in haar huishouden. Ze heeft maar één gebrek, en dat is nogal te verdragen. Ze is namelijk gek op haar mooie voorkamer, waar zij een heele verzameling van snuisterijen en aardigheidjes heeft, Japansch en Saksisch porselein, vaasjes, beeldjes en dergelijke kleinigheden, die we zoo van hier en daar meegebracht hebben Het is een soort museumpje van gedachtenisjes, en als we iemand op visite hebben, wordt alles behoorlijk vertoond en uitgelegd. Ze is voorkomend voor iedereen, maar vooral Van Meenen heeft een wit voetje bij haar, of laat ik liever zeggen *had*; want sinds hij dien Hooikamp bij ons over den vloer gebracht heeft, is hij heelemaal uit de gratie..... Hij is mijn oudste vriend en heeft als getuige gefungeerd bij mijn huwelijk.

En juist hij moest oorzaak worden van de eerste onaangenaamheid, die ik in tien jaren tijd met mijn vrouw gehad heb. Hoe kreeg hij het ook in zijn hoofd, een olifant in

HET DAMESKRANSJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GERKE HENKENS.

MANESCHIJN AAN DEN BENEDEN-RIJN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. ACHENBACH.
(Met toestemming van de Photographische Gesellschaft te Berlijn.

een kabinet van zeldzaamheden te brengen, zooals de Engelschen zeggen?

Het sloeg twaalf uur en mijn vrouw zat op haar gemak bij den haard, met een album, dat zij doorbladerde, op haar schoot, toen de meid kwam zeggen:

'Daar is mijnheer Hooikamp.'

Met een vriendelijken glimlach ging zij den indringer tegemoet, die met zijn onbeschaamde breedte het heele huis scheen te zullen innemen. Ik weet niet, waar mijn vrouw altijd de lieve complimentjes vandaan haalt, maar ze weet de lui altijd ineens in te palmen. Na Van Meenen en mij de hand geschud te hebben, of hij het er op gezet had, ons den schouder te ontwrichten, liet Hooikamp zich op een leuningstoel naast den schoorsteen tegenover mijn vrouw neervallen, en nam met groote rollende oogen den heelen salon op.

Daar werd een portière opgelicht, en de dienstbode kwam zeggen:

'De tafel is gedekt.'

Van Meenen nam mijn vrouw bij den arm en ik maakte mij zoo smal mogelijk om Hooikamp te laten passeeren. De pummel was opgestaan, maar schoot niet op. Daar ik niet begreep wat hij van plan was, wachte ik een oogenblikje. Opeens zag ik hoe hij den zwaren leuningstoel, waarop hij gezeten had, opvatte, en vóór ik mij rekenschap gegeven had van hetgeen hij in het schild voerde, was het vergrijp gepleegd en onherstelbaar.

Als een ram, die met den kop vooruit storm loopt tegen iets wat hem in den weg komt, was Hooikamp met den stoel tegen een marmeren kolommetje geloopen, waarop een borstbeeld stond, een borstbeeld nog we Ivan mijn vrouw, een lief kopje, het meest geliefde sieraad van haar museum, een waar juweeltje, een meesterstukje, mijn eerste verjaardagscadeau na ons huwelijk.

En die pummel van een Hooikamp stond daar beteuterd voor de stukken, verlegen mompelend:

'Ik deed het niet met opzet... geloof me. Ik wou den stoel maar even recht zetten'

Waar hij vandaan kwam, was hij zeker gewoon dat de stoelen altijd precies op een rijtje stonden, en nu had hij bij ons ook den boel willen opruimen, de lomperd!

Op het geraas was mijn vrouw toegeloopen.

Nog bleeker dan het verongelukte beeldje, waarvan de stukken op den grond lagen verstrooid, scheen zij een oogenblik geneigd, heftig uit te vallen. Ik zag dat zij zich bovenmenschelijk inspande om zich in te houden; de tranen schoten haar in de oogen, maar binnen enkele seconden had zij, als vrouw des huizes, die weet wat zij aan haar gasten verplicht is, haar spijt en ergernis bedwongen. Op bijna onverschilligen toon zei ze:

'Kom heeren, laten we maar aan tafel gaan.'

Het maal duurde me verschrikkelijk lang. Van Meenen deed zijn best om het gesprek een beetje te verlevendigen, en Hooikamp at maar; hij at voor drie. Van tijd tot tijd, als hij met den neus in zijn bord zat, wisselden wij een spijtigen blik, waarin tevens allesbehalve welwillende gevoelens te lezen waren, jegens dien uitgehongerden vreetwolf, die bij ons de stoelen kwam rechtzetten.

Toen wij koffie dronken en mijn vrouw hem suiker presenteerde, fluisterde Hooikamp, terwijl hij zich met zijn groote knuisten onhandig bediende, haar in het oor:

'Wees maar gerust, mevrouw; ik zal het goedmaken.'

‘Och, mijnheer!’ antwoordde zij, eensklaps zoo rood wordend als een klaproos.
‘Dat zal u zien, dat zal u zien,’ zei het uilskuiken, dom lachend.

Toen ze eindelijk afscheid hadden genomen, Hooikamp heel vergenoegd en Van Meenen een beetje in zijn wiek geschoten, keerden mijn vrouw en ik nog even in den salon terug, en op het gezicht van de gebroken kolom met de stukken van het beeld, viel het arme schepsel, dat zich tot dusver zoo goed gehouden had, plotseling heftig uit.

‘Die lamme vent!’ riep ze.

En zich daarop tot mij wendende, ging ze voort:

‘'t Is jouw schuld. Waarom breng je zoo'n onbeschoften pummel hier in huis?’

Gelukkig bracht een uitbarsting van tranen haar te lang gespannen zenuwen tot bedaren, en ik troostte haar zoo goed als ik maar kon met lieve woordjes en beloften zooals men een schreiend kind sust.

Toen wij den volgenden avond nog eens over de lompheid van den kerel spraken, vroeg mijn vrouw eensklaps:

‘Denk je dat hij het zal goedmaken?’

‘Dat heb je immers niet gewild, liefste, en daar had je groot gelijk in.’

‘Nu ja, dat zei ik zoo maar....’

‘O zoo!’

‘Hij had me al lang wat kunnen sturen, onverschillig wat, een mandje bloemen bij voor beeld, als hij ten minste een beetje mensch is en zijn wereld kent.’

‘Misschien kan hij nog geen keus maken.’

‘Jawel, hou me nog maar voor den gek er bij.’

‘Maar kindlief, wat zou je dan willen? We zullen eenvoudig sparen en zelf het verlies goedmaken.’

Er was zoowat een week na het vergrijp van Hooikamp verloopen, en ik zat op een morgen bedaard in mijn kamer te schrijven, toen de meid mij kwam zeggen.

‘Mijnheer, er is een groote kist met het spoor gekomen, ongefrankeerd. De man vraagt zes gulden vijftig voor vracht.’

‘Heb je den vrachtbrief gezien?’

‘Ja, mijnheer, de kist komt uit Berkendal.’

‘Die ber..rde Hooikamp,’ foeterde ik bij mijn eigen en zei hardop:

‘Nu betaal den man maar en zeg het aan mevrouw.’

Kom, dacht ik, ik zal hem misschien nog te voorbarig geoordeeld hebben. Die pummel met zijn olifantspooten, zijn stierennek en zijn buffeloogen zal toch begrepen hebben dat iemand met een beetje wereldkennis... Toch toonde hij nog maar half zijn plicht te begrijpen. Zoo iets ongefrankeerd te sturen kwam niet te pas.... Maar enfin....

En ik zette mij weer rustig aan het schrijven.

Opeens hoorde ik stemmen in het zijkamertje en daarop een oorverdoovend geraas.

Ik schoot toe en zag mijn vrouw naast een opengemaakte kist zitten. Ze zag er opgewonden uit.

‘Alweer een ongeluk?’ vroeg ik.

‘Ja zeker, een ongeluk!’ riep zij. ‘Maar nu heb ik het zelf gedaan, ik heb hem kapot geslagen, dat monster! Weet je wat dat was, die brokken pleister hier? Zou hij denken dat dat ik dàt in mijn huis wou hebben? Ik had nog liever....!’

Wat die kist inhield, waarvoor we zes gulden vijftig vracht hadden betaald?

Het borstbeeld van Hooikamp!

Een praatje over bier en zijne bereiding, door een oud-brouwer.

Als Plumkett in de bevallige opera 'Martha' met den schuimenden bierkroes in de hand al zingend zijn makkers vraagt: 'Wat toch wel aan het Britsche volk die kracht verleent om het in stoom en pulverdampen, te land en te water en bij den bokserswedstrijd, kortom overal, nummer één te doen zijn?' antwoordt hij zich zelven en roept uit:

Das ist das k[r]äftige Elixer,
Das ist das saft'ge Porterbier!

en zijn gezellen beamen het en zingen in koor:

Hurrah dem Malz!
Hurrah dem Milz!
Sie sind des Daseins
Würze und Salz.

'Zoo is het,' zouden Muller en Schulze zeggen. Wanneer men de vermoeienis van den arbeid en de hitte des daags gedragen heeft, dan smaakt een potje lekker bier o-ver-heer-lijk!

Weinig denkt men er dan echter aan, dat eer men zoo'n fonkelend, schuimend, paarlend, koel glas gerstena[t] vaak in één teug naar binnen kan slaan, ettelijke weken, ja maanden moesten verloopen. Wij bedoelen hier niet het groeien en rijpen en oogsten van de gerst, maar ook nadat deze bij den brouwer op zolder is gedragen, eischt het nog vele weken voor en aleer daaruit een glas bier, voor de consumptie geschikt, is verkregen.

Gedachtig aan het 'elck wat wils,' dat de *Katholieke Illustratie* in haar vaan heeft geschreven en aan welke leuze zij reeds zes en twintig jaar getrouw bleef, wenschen wij een overzicht te geven van de lotgevallen van het bier hier te lande, van de eigenschappen en van de bereidingswijze.

Wij schrijven hier niet voor H.H. bierbrouwers en wenschen begrepen te worden ook door hen, die met Gambrinus in geen andere betrekking staan, dan dat zij met de heerlijke zomerdagen zijne gaven dankbaar tot zich nemen; wij zullen ons dus van alle geleerdheid onthouden en op bevattelijke wijze dezen tak van nijverheid, die hoe langer zoo meer zijn vroegere grootheid tracht te herwinnen, nader doen kennen.

***

Wie het bier heeft uitgevonden is onbekend. Wel noemen de Duitschers koning Gambrinus als den uitvinder of eersten brouwer van het 'kraftige Elixer', maar dat deze koning tot het gebied der legende behoort, weet men algemeen.

Hier te lande werd bier reeds gedronken door de Batavieren (100 j.v. Chr.). Wagenaar verhaalt ons in zijn Vaderlandsche historie Deel I p. 22 dat zij zich een drank bereidden, bestaande uit 'een kooksel van gerst, haver of ander graan met water.' Dat er op die wijze van bereiding van eigenlijk *bier* geen spraak kan geweest zijn, zal den lezer wel duidelijk worden als wij tot de bereidingswijze zullen zijn gekomen. Immers bier is een gegiste en nog in een zeker stadium van gisting verkeerende drank. Door de gisting ontwikkelt zich alcohol en deze bedwelmt. De

Batavieren moeten dus eene bereidingswijze gekend hebben, waardoor hun product in staat was om de wijngisting (alcoholvorming uit suiker) te ondergaan, daar zij het zich als het ideaal van hun toekomstig leven voorstelden, dien drank uit de schedels hunner verslagen vijanden te zullen mogen drinken. Dit nu zal niet het geval geweest zijn bij het gebruik van.... pap; een ‘kooksel van gerst, haver of ander graan met water’ toch verdient geen anderen naam.

Het bier door onze voorvaderen gebrouwen was zeer zeker geen lagerbier, d.w.z. het kelderde ongetwijfeld niet zeer lang; wij zijn meer geneigd aan te nemen, dat het van de hand in den tand zal zijn gegaan. Zij zullen zekerlijk niet gekend hebben de wijze om de gisting te vertragen en kenden ook nog niet de conserveerende kracht van de hop.

Vroeger kookte men verschillende kruiden in het bier, vooral eikenbast, welks looizuurgehalte de spoedig bedervende eiwitstoffen moest samentrekken (coaguleeren) en na koking neerslaan. In de elfde eeuw pas kwam de hop in gebruik.

Eerst toen èn door betere bereidingswijzen èn door gistingwerende middelen het bier meer duurzaam werd, kon er aan gedacht worden, er een handelsartikel van te maken. Tot dusverre brouwde ieder zijn eigen bier; wel bleef voor kloosters, gasthuizen en groote gezinnen deze gewoonte lang in zwang, maar langzamerhand verrezen er hier en daar brouwerijen, die, precies als thans, toen men zag dat het bierbrouwen winst afwierp, tal van concurrenten in 't leven riepen.

Te Weesp had een zekere Menso van Wesepe reeds in het jaar 1333 eene bierbrouwerij, terwijl er eene eeuw vroeger volgens Wagenaar D III p. 250 in Amsterdam, Leuven en

Dordrecht brouwerijen hebben bestaan. Het bier van Menso van Wesepe was zoo beroemd, dat het overal heen en vooral naar Leiden werd verzonden; het strekte tot geneesmiddel aan de zieken en men noemde het 'Vlaamsche Doctor.'

Gouda bezat omstreeks 1480 niet minder dan 350 brouwerijen. De bieren aldaar gebrouwen waren het Hamburger, de knols en hoppenbieren en naderhand de zoogenaamde kuit. Men verzond het overal heen en inzonderheid naar Brabant Door de veenderijen van Zevenhuizen, Moordrecht en Waddingsveen waren de brandstoffen voor de Goudsche brouwerijen goedkoop en konde zij scherp concurreeren.

Iets later werd het Rotterdamsche bier zeer beroemd. I. de Parival in zijne *Vermaeckelijckheden van Holland* verhaalt op pag. 137, dat als de prins van Oranje te velde lag er schier geen ander bier in het leger gedronken werd dan Rotterdamsch bier.

De bierbrouwerij was een der voornaamste takken van 's lands welvaren. In Amersfoort waren evenzeer ruim 350 bierbrouwerijen. In 1630 was het bierbrouwen nog van zooveel aanbelang, dat de gezanten van den Staat bij Czaar Peter den Ien in last hadden, ten behoeve der brouwerijen op naam van hunne Hoogmogenden en voor rekening van de kooplieden 'Anth' Moens en Dirk van de Perre en consorten 21000 lasten gerst aan te koopen.

Rekent men nu daarbij aan welk een klein leger van brouwersknechts, kuipers, sleepers, schippers, voerlieden en sjouwers direct en aan hoeveel timmerlieden, metselaars, smeden, koperslagers enz. enz. de brouwerijen indirect werk verschaften, dan zal men moeten erkennen, dat de eer en het aanzien, waarin de bierbrouwers eertijds hier te lande stonden, niet zoo geheel en al onverdiend was.

Men houde daarbij wel in 't oog, dat bier de volksdrank was en brandewijn en jenever onbekend waren.

Aan boord onzer oorlogsschepen vinden wij van geen anderen drank dan van bier gewag gemaakt. Mr. I.C. de Jonge in zijn *Geschiedenis van het Nederlandsche zeewezen*. D. 1. p. 118 schrijft: 'Bier was de gewone drank.' En op pag. 457 en 458: De drank was behalve het water, bier; van jenever wordt in deze dagen (1639) nog geene melding gemaakt. In 1477 betaalde men voor een vat bier drie en twintig stuivers,' Ter vergelijking diene, dat men voor een vette koe terzelfder tijde slechts zeven gulden betaalde.

Verwondert het u, geachte lezer, dat de beeltenissen in 's Rijks museum ons zulke flinke, gespierde mannen te zien geven? De verslappende thee en de ontzenuwende sterke drank waren voor ruim tweehonderd jaar nog niet bekend.

In 1665, zoo merkt meergenoemde De Jonge op, (D II 2e stuk p. 120) scheen het gebruik van brandewijn meer algemeen geworden, alhoewel dit ter sluiks schijnt te zijn geschied, want in een schaftingslijst van dien tijd komt alléén nog bier als drank voor. Het was (in 1590) de gewone drank der matrozen. In 1692 komt het eerst de naam van jenever voor en twee jaren later (dus in 1694) vindt men het eerste bewijs dat deze op 's lands schepen gebruikt werd, alhoewel in geringe mate, daar er wegens rekening voor het oorlogschip *Overijssel* de som van f 774 aan bier en slechts f 42 aan jenever geboekt staat.

Men had trouwens de bedwelmende kracht van den 'vuurgod' niet van noode daar er wegens T.M. Janiçon, *De republiek der Vereenigde Nederlanden*, 's Hage 1731. D.I. p. 15, 'zoo zwaar bier is, dat ligter bevangt dan wijn.'

In de zeventiende eeuw werd het gebruik van thee bij ons bekend. De Oost-Indische Maatschappij spaarde geen moeite om dezen drank ingang te doen vinden en vond een ijverig werktuig in een zekeren Dr. Bontekoe, die in een brochure getiteld: *Tractaat van het excellenste kruyd Thee* enz. 's-Hage 1679 de voortreffelijke eigenschappen van de thee met de in die tijden eigen breedsprakigheid in 't licht stelde en dezen drank niet slechts voor gezonden maar ook voor ziekelijken aan beval. Volgens dit werkje bestond er geen kwaal, die niet radicaal door thee kon genezen worden. Gelukkig voor Dr. Bontekoe bestond er destijds geen 'Vereeniging tegen kwakzalverij.'

Toen in den oorlog met Frankrijk (1672-1678) een verbod werd uitgevaardigd tegen allen uitvoer van brandewijn uit dat land, begon men hier te lande koorn- of moutwijnbranderijen op te richten. De jeneverstokerijen konden een drank leveren, veel goedkooper dan de geïmporteerde, 'buitenlandsche' brandewijn en de eigenaardige eigenschappen van dien drank deden hem in korten tijd zeer in aanzien toenemen.

In de 17e eeuw had Schiedam niet meer dan 10 of 12, in 1720 20, in 1792 reeds 220 en in 1798 260 branderijen. Men meent zelfs volgens I. I, de Cloet. *Handboek voor staatsmannen-fabriekanten* enz. dat er in dat laatste jaar alleen de provincie Holland 400 branderijen aanwezig waren.

De altijd hongerige schatkist wierp zich gretig op beide takken van industrie. Ten gevolge der hooge belasting en beperkende bepalingen in de fabricage, kwijnden de bierbrouwerijen en de telkens verhoogde accijns op de jenever is nog hedeu ten dagen de kuik, die de ontredderde financiën van ons dierbaar vaderland boven water doet houden.

De brouwers door de duurte der tijden en de hooge belasting in de verdere ontwikkeling van hun bedrijf gestuit, begonnen te... knoeien, het bierbrouwen raakte in verval, de eertijds zoo hoog geschatte drank in miscrediet, tot de scherpe concurrentie van de ingevoerde, uitstekend gebrouwde en niet verwaterde bieren de in verval gekomen oud-Hollandsche industrie wakker schudde en op den weg voerde waar zij zich in onze dagen bevindt.

***

Na de lotgevallen van het bier hier te lande te hebben beschouwd, waarbij schrijver dezes ijverig gebruik maakte van het vlugschriftje: *Het bier beschouwd als volksdrank* (Dr. A.M. Ballot, Rotterdam. H.A. Kramers 1856), Zullen wij dien drank zelven eens beschouwen.

Ons drinken dient eigenlijk om het voedsel, dat in maag en ingewanden zich bevindt, op te lossen en zoo, in opgelosten of verdeelden toestand, aan de weefsels, waaruit het lichaam bestaat aan te bieden, om die weefsels als 't ware te drenken en van daar weder andere stoffen weg te voeren. Het gevoel van dorst ontstaat, wanneer de weefsels gebrek aan vocht hebben; water is daarom bij iederen drank hoofdzaak en elke drank, die niet voor 't grootste gedeelte uit water bestaat, mist daarom ten eenemale de eigenschappen daarvan en kan dus ook zelfs met geen schijn van recht drank genoemd worden. Zuiver water zou daarom misschien de beste en goedkoopste volksdrank zijn, ware het niet dat de geschiedenis van alle volken op een behoefte in onze natuur schijnt te duiden, om van tijd tot tijd opwekkende en prikkelende dranken te gebruiken.

Men zegt wel eens dat het gebruik van geestrijke dranken vooral bij de volkeren in de noordelijke streken in zwang is. Dit moge al waar zijn, het is nochtans een feit

dat ook de bewoners der heete luchtstreek gaarne opwekkende, alcohol bevattende dranken gebruiken.

(*wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Aan de boorden van den Tiber. -

Vooral door diegenen onzer lezers, welke het voorrecht hadden, aan de Nederlandsche bedevaart naar Rome ter gelegenheid van het gouden bisschopsfeest des H. Vaders deel te nemen, zal dit fraaie landschap met groote belangstelling beschouwd worden. Het voert hen in den geest terug naar de Tiberboorden, hoewel blijkbaar in een ander jaargetij, dan waarin zij die bezochten; want de boomen zijn kaal en het groen zoo ijl, als in het lauwe zuiden alleen in het heel vroege voorjaar of op het einde van den winter het geval kan zijn. Toch valt er nog genoeg te grazen voor de kudde, die door den ouden herder langs den oever gedreven wordt, en ook de zon is al vrij krachtig, te oordeelen naar de heldere lichtspelingen op de knoestige boomstammen, de mollige ruggen der schaapjes en de kleurige pakjes van de twee vrouwen, die een praatje maken met den herdersjongen, op zijn doode gemak in het gras gezeten.

Wij zijn gewoon een Italiaansch landschap steeds in volle bladerpracht te zien; daarom is het interessant er ook eens een onder de oogen te krijgen met bladerloos geboomte, fijn afstekend tegen een zacht benevelde, bijna Hollandsche lucht. En in dit bijzondere geval biedt dat bovendien het voorrecht, ons een vrij uitzicht te verschaffen op den stillen zonnigen stroom en op den koepel van St. Pieter, die zich majestueus afteekent in het wijkende verschiet.

Het Dameskransje. -

Ziedaar weer eens een Hollandsch schilderijtje, Hollandsch niet enkel om den schilder, den gunstig bekenden Gerke Henkes te Voorburg bij Den Haag, maar ook om de echt Hollandsche voorstelling. Dat dameskransje doet denken aan de keurig gepenseelde binnenhuisjes uit de ‘Camera Obscura’ Gelijk deze, verplaatst het tafereeltje ons een vijftig jaar terug, zooals de ouderwetsche stoffeering der kamer en de curieuze hoofddeksels en kapsels der dames bewijzen. Ook het omslachtige naaiwerk, waarmee zij zoo ijverig bezig zijn, wijst op een tijdperk, toen aan de snorrende naaimachines nog in de verte niet gedacht werd. In dien tijd viel er nog wat te doen voor de werkzame oude dames, die geen eigen huishouden hadden te verzorgen en zich aan het heil van den armen evenmensch wilden wijden. Het had heel wat in, de noodlijdenden aan hemden en beddelakens te helpen; er moest geknipt en genaaid, geboord en gezoomd worden, alles met de hand. Maar dat was een gezellige tijdpasseering als de dames bij elkaar kwamen om onder het werk de belangen harer beschermelinge en *en passant* ook nog wel andere onderwerpen te bespreken. Want ging het heil van den naaste haar ernstig ter harte, de boosheid der wereld wekte ook haar rechtmatige ergernis, en het was geen wonder dat zij daaraan lucht gaven door onder elkaar deze of gene, die het er te bont maakte, gedacht over den hekel te halen.

Bijzonder kwaadaardig in dit opzicht schijnen anders de matronen op ons schilderijtje niet te zijn. Met uitzondering der eerbiedwaardige voorzitster van den

krans, die zich haar deugden en verdiensten wel wat al te sterk bewust schijnt, zien ze er over het algemeen heel gemoedelijk uit, en vormen een sympathiek groepje.

De schilder van het tafereel is, zooals men ziet, geen aanhanger van de tegenwoordig heerschende richting in de vaderlandsche kunst. Israëls en de coloristen, die diens voorbeeld volgen, hebben op hem blijkbaar niet den minsten invloed gehad. Hij maakt nog voornamelijk werk van de scherpe karakteriseering zijner personages en legt zich liever op een aan het peuterige grenzende nauwkeurigheid van uitvoering toe, dan te trachten die vage toonstemmingen voort te brengen, waarin alle details der voorstelling dikwijls tot onkenbaar wordens toe wegdoezelen.

Maneschijn aan den Beneden-Rijn. -

Ook dit landschap lijdt niet aan overdreven impressionisme; veeleer zou men mogen vragen of het niet al te duidelijk was, in overweging genomen dat het ons een gezicht bij maneschijn, derhalve bij avond geeft. Maar het maanlicht heeft bij wijlen van die scherpe effecten welke aan electrisch licht doen denken, en de schilder zal zulk een geval bespied hebben. De heele rivier baadt zich in zilverglans en met scherpe omtrekken teekenen zich de gebouwen en schepen aan de kade tegen den zachten avondhemel af. Daarentegen duistert de stad met haar hooge kerk, haar huizen en wallen op den achtergrond stil weg, enkel verhelderd door een paar schamplichten tegen de spitse venstertjes van het kerkdak. En hoog boven dit alles uit straalt de volle maan, omgeven van licht beglansde wolken.

Een blijvende gedachtenis aan den trouwdag.

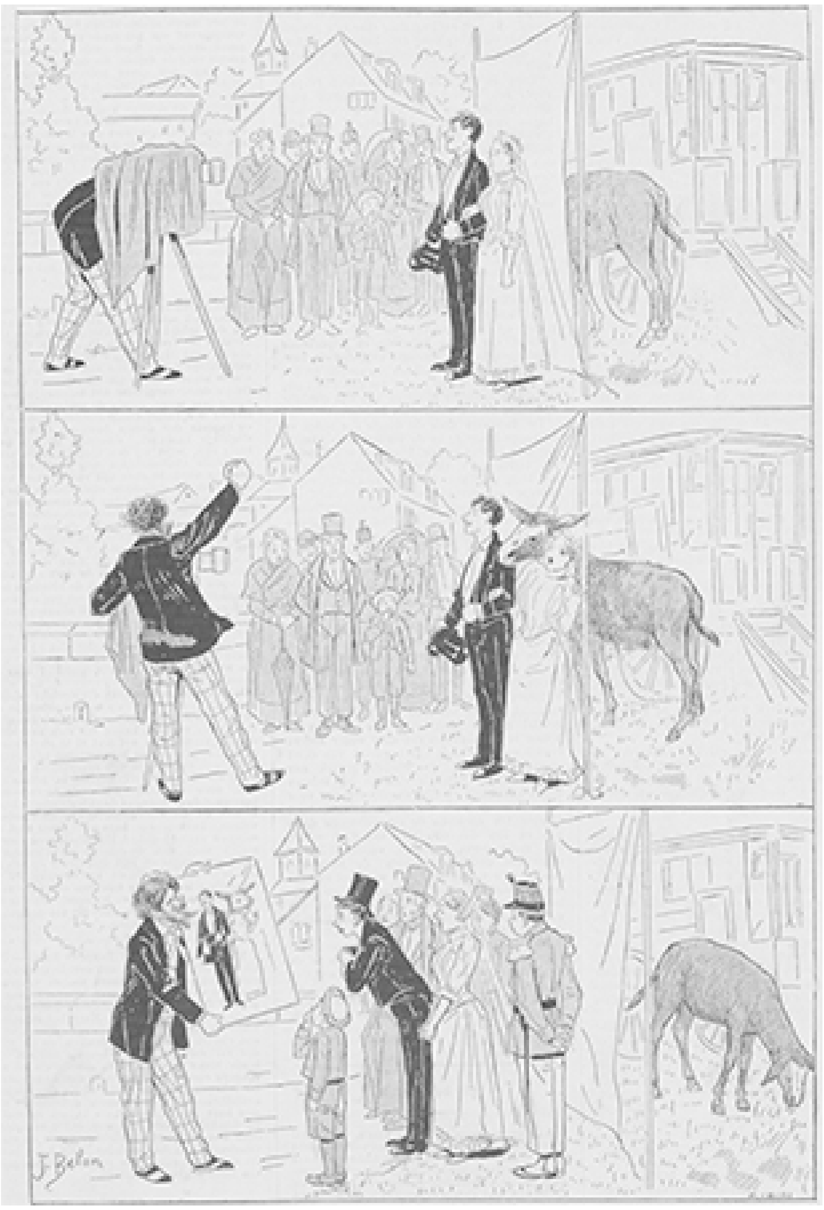

[Nummer 2]

De Juf, door J.J.F. van Zeijl. (*Vervolg.*)

Mevrouw Van Maalwijk vatte dadelijk het voornemen op om de vluchteling te achtervolgen. Zij geloofde, dat dit haar gemakkelijk zou vallen. Zij gaf bevel, dat de koetsier de koffers der 'juf' naar het station moest brengen, opdat die nog met den trein van halfelf verzonden konden worden. Verder beval zij dat de koetsier na koffiedrinken moest inspannen; zij zou dan naar Den Haag rijden om aan het station te informeeren, aan welk adres de koffers waren bezorgd. Na het ontbijt zette mevrouw Van Maalwijk zich aan hare schrijftafel, waar zij dit briefje aan Antoinet schreef.

> 'Beste Antoinet,
> 't Is mij onmogelijk u te begrijpen. Ik gevoel mij niets bewust, waardoor ik uw liefde en vriendschap voor mij kan verbeurd hebben.
> Niet uw zonderling gedrag pijnigt mij, maar wel dat gij mij schijnt te haten, zonder dat ik weet waardoor ik uw vriendschap en genegenheid kan verloren hebben.
> Een beroep doende op onze vroegere vriendschap, zoo verzoek en smeek ik u mij te melden, waardoor ik uw haat heb opgewekt. Als ik iets misdreven heb, dan wil ik zooveel het in mij is, dit herstellen. Als gij mijn hulp noodig hebt, te allen tijde kunt gij over mij beschikken. O, ik wenschte u zoo gaarne gelukkig te zien.
> Uw toegenegen vriendin
> Elize van Maalwijk
> geb. Van Westerveld.'

Dit briefje liet mevrouw in de koffers der gouvernante doen, welke kort daarop naar het station werden gebracht.

EERBIED VOOR DE GESTELDE MACHT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN BENJAMIN VAUTIER.

Vreeselijk lang duurde mevrouw Van Maalwijk die ochtend. Sedert haar jeugd was zij gewend 's morgens tijdig op te staan en te ontbijten, gewoonlijk om acht uur, en na het ontbijt de huiselijke aangelegenheden voor dien dag te regelen, tegen het tweede ontbijt haar peignoir te verwisselen met het elegante toilet voor den dag, ten einde na het koffiedrinken gereed te zijn tot het

afleggen en ontvangen van visites. Deze levenswijze had Lize van Westveld, toen zij mevrouw Van Maalwijk was geworden, blijven volgen.

Nauwelijks was zij dezen morgen van de ontbijttafel opgestaan, toen zij dadelijk de keukenmeid bij zich deed komen en haar de noodige bevelen voor dien dag gaf. Vervolgens verschenen de kamenier en linnenmeid, alsmede de overige dienstboden; ditmaal maakte zij zich zoo spoedig mogelijk van deze werkzaamheden af, zoodat zij reeds om tien uren voor de koffie gekleed was. Zij zou toen reeds het rijtuig hebben willen doen voorkomen, om er mee naar Den Haag te rijden, was zij niet overtuigd geweest, dat een te vroeg bezoek bij den chef van het station te 's-Gravenhage aan haar onderzoek meer schade dan voordeel kon berokkenen.

Zoowel mijnheer Van Maalwijk als mevrouw Van Groenerode trachtten haar te overtuigen, dat zij verkeerd deed zooveel belang te stellen in iemand, die haar trots en op een zeer beleedigende wijze van zich afstootte. Niets baatte.

Tegen één uur, toen de familie nog aan de tafel zat, waaraan zij het tweede ontbijt gebruikt had, kwam een palfrenier mededeelen, dat het rijtuig voorstond.

Een kwartier later reed een open landauer, waarin de beide dames en mijnheer Van Maalwijk gezeten waren, de groote oprijlaan uit, het hek door en sloeg den weg naar het vorstelijk 's-Gravenhage in.

Hoewel mevrouw Van Maalwijk steeds met welgevallen het natuurschoon bewonderde, dat de weg van Leiden naar de residentie te genieten geeft, schonk zij dien middag niet de minste aandacht aan het prachtige *Huis de Paeuw, Bakkershagen, Raaphorst* en andere buitenplaatsen, welke van het *Huis den Deil* af tot aan het Haagsche Bosch een aaneengeschakelde keten vormen.

Na een klein uur rijdens kwam men in Den Haag en werd den koetsier gelast onmiddellijk naar het station van de Hollandsche spoor te rijden.

Onderweg had men bepaald, dat mijnheer Van Maalwijk aan het station uitstappen en daar informeeren zou aan welk adres de koffers van Antoinet bezorgd waren

Na eenige moeite slaagde hij er in van een beambte van het goederenbureau te vernemen, dat de bedoelde dame de koffers naar het station der Rijnspoor had laten brengen.

Na den dames verslag van zijne onderzoekingen gedaan te hebben, gaf hij den koetsier bevel naar het station Rijnspoor te rijden. Hier aangekomen ging hij wederom op informatie uit. Alhoewel hij na eenige moeite het spoor der vluchteling wederom ontdekte, werd dit echter duisterder. Antoinet had hare koffers thans als bagage doen inschrijven naar Utrecht en of zij met denzelfden trein, waarmede de koffers verzonden waren, vertrokken was, wist men mijnheer Van Maalwijk niet te zeggen.

Ofschoon mevrouw Van Maalwijk gewenscht had per eersten trein naar Utrecht te vertrekken in de hoop de vluchteling te kunnen achterhalen, liet zij zich schijnbaar overtuigen, dat het beter was naar *Vreugdeoord* terug te keeren.

Tijdens den terugrit trachtten mijnheer Van Maalwijk en mevrouw Van Groenerode de jeugdige vrouw te overtuigen, dat een zoo vreemd en wispelturig schepsel als Antoinet niet waard was, dat er belang in haar gesteld werd en dat het beter was, dat men haar geheel uit het geheugen wischte; hoe zij echter ook praatten toch gelukte hun dit niet, want enkel om het ongeluk dat Antoinet getroffen scheen te hebben, had zij hare volle sympathie aan hare vroegere speelgenoot geschonken; zij begreep, dat tegenspoed haar deel was.

Tegen het najaar betrok mevrouw Van Maalwijk weder haar prachtvol woonhuis op den Vijverberg te 's-Gravenhage en als naar gewoonte werd dit wederom het middelpunt der aristocratische wereld, maar te midden der vermakelijkheden en feesten, die ze gaf of waaraan zij deelnam, vergat zij de arme ‘juf’ niet. Dikwijls kwam haar, zelfs wanneer zij zich in de schitterendste salons bevond, het treurige en droefgeestige beeld voor den geest van haar, die zij eenmaal gelukkig had gekend. Menigmaal, wanneer zij in haar rijk gemeubelde en met kostbare schilderijen behangen kamer gezeten was, terwijl haar oog gevestigd was op haar zoon, die op het wollig tapijt speelde, vroeg zij zich af wat er van Antoinet geworden was. Zou de wereld, die van geen droefgeestigen houdt, haar niet wreed verstooten hebben? Was zij nog dieper in het ongeluk, waaruit het zooveel moeite kost zich op te heffen, gestort?

‘Arme Antoinet!’ zuchtte zij dan.

En onwillekeurig, als onder den invloed van een ongerust geweten, voegde zij er bij:

‘Wat heb ik toch misdaan?’

De hoop haar terug te zullen zien werd met den dag flauwer, en de herinnering aan de juf begon zwakker en zwakker te worden evenals alle andere indrukken, die hunne kracht verliezen, door het niet terugzien van den persoon, welke die teweegbracht.

Zij had alweder eenigen tijd in Den Haag gewoond, toen zij in haar rijtuig gezeten, dat haar naar een weldadigheidsconcert brengen moest, haar oog deed vallen op een schamel gekleede, schijnbaar nog jeugdige juffrouw, die haastig voortliep te midden van den hevigen stortregen. Hare versleten paraplu, waar de wind mee speelde, beschutte haar ternauwernood tegen den slagregen, welke haar in het aangezicht sloeg. Haar japon, van een zeer gewone stof vervaardigd, was doornat en aan het lijf gekleefd.

Mevrouw Van Maalwijk, die verscholen lag in de donzige kussens van haar rijtuig, kon een opwelling van medelijden niet onderdrukken, welke nog levendiger werd, toen zij de persoon herkende, welke het slechte weer trotseeren moest.

Het was Antoinet van Steeland, die daar ging. Zij deelde het lot van allen, die door het geven van huisonderwijs zich een middel van bestaan trachten te verschaffen, maar daardoor veroordeeld zijn om dag in dag uit, weer of geen weer, zich van het eene gedeelte der stad naar het andere te begeven.

Mevrouw Van Maalwijk wilde aanvankelijk haar rijtuig doen stil houden en Antoinet daarin een plaatsje aanbieden Maar zij bedacht dat de rijkdom van haar toilet te veel afstak bij de schamele kleederen van Antoinet, wier misplaatste trots daardoor opnieuw voedsel zou krijgen. Een verkeerde stap, een niet weloverlegde daad was in staat de klove, welke de beide vroegere vriendinnen scheidde, nog te verwijden. Weldoen bestaat niet alleen in het toegeven aan onze medelijdende gevoelens, maar de behendigheid en omzichtigheid moeten onze beste bedoelingen besturen.

Mevrouw Van Maalwijk begreep dit maar al te wel. Met eenigen tegenzin onderdrukte zij daarom hare medelijdende gevoelens en gaf den koetsier bevel de juffrouw te volgen. Deze bereikte weldra de wijk, waar de werkman woont, en ging daar een schoolgebouw binnen van zeer nederig gehalte.

Dit was voor mevrouw Van Maalwijk voldoende. Zij had thans een adres, een punt van uitgang, waar zij hare nasporingen kon beginnen. Met behulp van zeer voorzichtige personen, wist mevrouw Van Maalwijk weldra dat Antoinet door haren

arbeid voorzag in haar eigen onderhoud niet alleen, maar bovendien ook in dat harer moeder. Zij had een vrij goede betrekking, maar de lichtgeraaktheid van haar achterdochtig karakter, hare kwalijk geplaatste eigenliefde hadden immer hare belangen geschaad. Op dit oogenblik had zij een betrekking, die geldelijk niet veel opbracht, ofschoon zij hare plichten met de meeste nauwgezetheid volbracht. Zij klaagde nooit, maar duldde ook niet dat iemand haar beklaagde. Altijd koud en teruggetrokken, hield zij iedereen op een eerbiedigen afstand van haar en verborg zij zich immer achter haren trots.

Mevrouw Van Maalwijk had zich voorgenomen, het koste wat het wilde, de vriendin harer jeugd van dienst te zijn. Ofschoon geheel en al op den achtergrond blijvende, recommandeerde mevrouw Van Maalwijk haar bijzonder onder hare kennissen en wist daardoor Antoinet een goed aantal privaatlessen te bezorgen, welker opbrengst een weinig meer weelde in haar huishouden konden brengen. Bevroedde Antoinet van welke zijde deze in het oog loopende begunstiging kwam?

Niets kon haar die doen gissen, maar haar schuwe en teruggetrokken houding deed vermoeden, dat zij zeer wantrouwend was en in staat zich tegen eene belangstelling te verzetten, die zij niet verzocht had.

Tegenover elk bewijs van welwillendheid legde zij meer dan ooit een stugheid aan den dag, die terugstootte. Zij vervulde met nauwgezetheid hare plichten, maar gaf tevens aan hen, die haar voor het geven harer lessen betaalden, met een oogslag te kennen, dat het een pianojuf niet betaamde vriendschap te onderhouden met de ouders harer leerlingen.

Eens bracht de mama van een harer leerlingen ongemerkt het gesprek op den tijd, waarin zij met mevrouw Van Maalwijk op pensionaat was geweest en vroeg haar tevens waarom zij mevrouw Van Maalwijk niet van tijd tot tijd een bezoek bracht. Dadelijk betrokken de steeds sombere gelaatstrekken van Antoinet nog meer en zij antwoordde op een toon, die de bitterheid, welke in haar hart zetelde, verraadde:

‘Waartoe zou dat dienen? Tusschen een groote dame en een arme jut is een kloof, die zij noch ik vermag te dempen.’

Antoinet, die duidelijk blijken liet dat haar dit onderwerp van het gesprek onaangenaam was, gaf daar dadelijk een andere wending aan.

Mevrouw Van Maalwijk had nog nooit iemand gehaat, maar ook nooit zich gehaat gemaakt. Zij was daarom hoogst verwonderd, toen men haar het gebeurde mededeelde, en het haar alzoo bleek dat reeds het uitspreken van haar naam genoeg was om Antoinet haar gevoel van haat te doen uiten.

Toch deed dit zonderlijk gedrag der juf niet den minsten wrok bij mevrouw Van Maalwijk onstaan; integendeel zij gevoelde diep medelijden met de arme Antoinet. Treurig stemde het haar dat zij haar beste bedoelingen miskende, maar ook gedoogde zij niet dat iemand het gedrag der juf in het minste veroordeelde, want dan vond hij in mevrouw Van Maalwijk een persoon, die niets onbeproefd liet om hare vroegere vriendin te verdedigen.

Het was intusschen winter geworden. Van een heerlijken winterdag had mevrouw van Maalwijk, evenals een tweetal harer vriendinnen, gebruikt gemaakt om door het Haagsche Bosch te toeren. De rijtuigen moesten stilhouden en de dames stapten uit en gingen te voet een eind weegs verder, vertrouwelijk met elkander sprekend, terwijl de kinderen alsook die der andere dames zich nabij het hertenkamp vermaakten. Een heldere zonneschijn deed de kiezel in de lanen van het bosch glinsteren. De zonnestralen schoten vroolijk door de bladerlooze boomen van het eeuwenoude

bosch. De geheele natuur, verkwikt door een weldadigen zonneschijn, verkondigde de aanstaande komst der lente.

Mevrouw Van Maalwijk, in een met bont gevoerde rotonde gehuld, schiep behagen in een wedstrijd in het loopen, dien haar zoontje hield met zijn makkers, die ouder waren dan hij, toen plotseling hare oogen vielen op een bank, waarop een schamel gekleede jonge dame gezeten was. Mevrouw Van Maalwijk herkende in haar onmiddellijk hare vroegere vriendin Antoinet. Naast haar lagen boeken, welke zij noodig had voor de lessen, die zij geven ging. Zij scheen uit te rusten van een lange, vermoeiende wandeling. Wat was zij verouderd sedert mevrouw Van Maalwijk haar voor het laatst gezien had. Haar bleek en vermagerd gelaat deed denken aan een bloem, die door den wind van den stengel is gebroken en daardoor te vroegtijdig is verflenst. Zij scheen in droevige gedachten verdiept. Zij gaf geen acht op hetgeen rond haar voorviel, noch op de vroolijk spelende kinderen, noch op heen en weer

rijdende equipages of op het getjilp der vogels, in de takken van de hooge boomen.

Het zien van Antoinet deed mevrouw Van Maalwijk's opgeruimde trekken veranderen. Op eens namen die een droefgeestige uitdrukking aan. Zij voelde haar keel als het ware toegenepen. Onwillekeurig deed zij eenige stappen in de richting, waar de juf gezeten was; deze sloeg juist hare oogen op, en bemerkte de rijke mevrouw Van Maalwijk. Op eens overtoog een hooge blos haar bleek gelaat. Haastig stond zij op en verdween in de richting van het Bezuidenhout.

Mevrouw Van Maalwijk bleef ontsteld staan. Met een meewarig oog zag zij hare vroegere vriendin na, die zoo blijkbaar haar ontvluchtte. Tevergeefs zocht zij naar een verklaarbare rede voor dien onoverwinbaren afkeer. Tevergeefs vroeg zij zich zelve af, wat Antoinet toch tegen haar kon hebben; wat zij Antoinet misdaan kon hebben, waardoor deze zich beleedigd kon gevoelen.

De ontmoeting van dien morgen had niet alleen voor dien zelfden dag, maar nog verscheidene daarna het gemoed van mevrouw Van Maalwijk geschokt. Zij was gedurende de volgende week geheel terneergeslagen. Altijd stond haar het beeld van Antoinet voor den geest.

Veertien dagen later ontmoette zij een harer kennissen, wie zij Antoinet dringend had aanbevolen; deze zeide haar:

‘Uw protegée is ernstig ziek. Zij was al eenigen tijd niet wel, maar hare zenuwen hielden haar op de been. Het was beter geweest als zij reeds sedert lang het bed, althans haar kamer had gehouden.’

Ziekte is een dubbele rampspoed voor den arme. Niet alleen vereischen ziekten hoogere uitgaven, maar ook de inkomsten houden op. Te weinig wordt dit in het dagelijksch leven begrepen. Antoinet behoorde tot die personen, die geen ondersteuning willen, doch integendeel ze afwijzen en ontwijken. Wat moest van den toestand der ongelukkige worden te midden van verlatenheid en gebrek? Indien zij eens stierf zonder zich te hebben verzoend met hare vroegere schoolkameraad, tegen wie zij zoo blijkbaar een diepen haat voedde?

Deze gedachten deden mevrouw Van Maalwijk sidderen. Zij durfde tot dusverre niet gaan aankloppen aan de deur, waar zij ongetwijfeld als een vijandin zou worden ontvangen, waar haar als een indringster de deur zou worden gewezen. Thans aarzelde zij niet langer.

‘Ik ga haar opzoeken,’ zeide zij.

(*Wordt vervolgd.*)

Echt Amerikaansch.

De geschiedenis viel voor in het Westen der Vereenigde Staten.

John Warner, een jong telegrafist, zat voor zijn toestel; zijn gelaat was bleek, maar kalm, en hij scheen vrij onverschillig voor den zonderlingen, ongewonen toestand, waarin hij zich bevond.

Een vreemdeling, met een breedgeranden hoed op, gekleed in een jas van buffelleer, leunde op de tafel; zijn elleboog rustte op de papieren en in zijn opgeheven rechterhand hield hij een geladen zesloops revolver.

De loop was op Warner gericht.

Ondertusschen werd het volgende gesprek gevoerd:
‘Wanneer komt de express-trein voorbij?’
‘Hij moet over anderhalf uur voorbij komen, maar hij is een uur te laat.’
‘Een uur te laat, zegt ge?’
‘Ja, bovendien houdt hij hier niet stil. Gij moet naar Bloomville gaan, als gij den express nemen wilt.’
‘Maar als gij naar Bloomville telegrafeert, dat hij hier moet stilhouden, doet hij het dan niet?’
‘Neen, hij houdt niet stil,’
‘Heeft hij hier nooit stilgehouden?’
‘Een- of tweemaal.’
‘Wie liet hem dan stilhouden?’
‘De chef van dienst.’
‘Waar is die?’
‘Te Centre City.’
‘Goed; dan moeten alle orders van Centre City en van Bloomville langs dit bureau komen, niet waar?’
‘Zeker.’
‘Goed, dan zoudt gij van hier een telegram kunnen verzenden naar Bloomville, terwijl de lui daar niet weten of het van Centre City komt, ja of neen.’
‘Dat zou kunnen, maar dat doe ik niet.’
‘Zoo, ge doet het niet? Ook niet als ik het je vraag? Nu, jongmensch, ik zal oprecht zijn. Als ge niet aanstonds het telegram verzendt, dat ik u zal voorzeggen, schiet ik je twee of drie kogels door den kop. Wij hebben bij de kromming van den weg, een vijfhonderd meters van hier, de rails opgebroken, dus de trein houdt hier in allen gevalle op, zij het dan ook met het grootste ongeluk. Maar wij willen geen mensch kwaad doen, wij willen alleen een zeker pakje, dat, zooals wij weten, zich in den postwagen bevindt. 't Zal wel noodig zijn een beambte dood te schieten, want bij dat pakket is allicht een bewaker. Maar als gij nu den trein niet laat stoppen, waagt ge het leven van vijftig of meer menschen, en zelf moet ge er toch ook aan. Als ge integendeel mijn zin doet, komt er niemand om, en de luitjes in den slaapwagen weten niet eens wat er is gebeurd. Begrepen?’
‘Ja, maar laat mij een oogenblik nadenken.’
‘Goed, haast u, er is geen tijd te verliezen.’
‘Is de weg nu reeds opgebroken, of zult gij het doen als ik niet telegrafeer?’
‘Alles is reeds klaar.’
‘Dan zal ik den expres-trein laten stoppen.’
‘Nu, jongmensch, begrijp dan, dat als ge ons wilt bedriegen, dit u toch niet gelukken zal. Niemand kan hier komen en mijn vrienden bewaken het huisje, waaruit niemand ontsnappen mag.’
‘Wees gerust, 's nachts komt er zoo min iemand hier als overdag.’
‘Als je soms de aardigheid mocht hebben ons eenige soldaten op 't lijf te sturen, 't helpt niemendal; 't is je dood en wij voor ons hebben goeden paarden.’
De telegrafist had de hand aan het toestel geslagen maar keerde zich driftig om.
‘Houd toch je mond, ik kan niet telegrafeeren; ik zit voor het toestel en jij niet. En als je niet tevreden zijt, dan schiet maar, en telegrafeer zelf.’
‘Kijk, kijk, zoo heb ik nog niemand hooren spreken voor den loop van een revolver. Neen, vooruit maar, als je 't goed doel krijg je ook een deeltje in de winst. Maar ik ga er zoolang bij zitten.’

‘Goed, neem een stoel.’
Tik, tik... tik, tik, tik ging het toestel.
‘Wat beteekent dat?’ vroeg de bandiet.
‘Houd je mond, ik zal 't wel zeggen als 't klaar is.’
Warner verzond naar Bloomville het volgende telegram:
‘Het bureau is in de macht vaneen struikroover, die zijn revolver op mij gericht houdt. Ik geloof dat de bende van Zama hier is. Zij komen om den express te bestelen. Kunt gij een extra-trein sturen met een peleton soldaten om de bende op te vangen?’
Uit Bloomville werd geantwoord:
‘Aanstonds. Er staat een locomotief van een goederentrein gereed. Ik zal soldaten in de wagens bergen.’
Warner telegrafeerde verder:
‘Neen, doe dat niet, neem een passagierstrein en hang er een slaapwagen aan, dan gelijkt hij op den express-trein. Laat trein no. 9 stoppen, totdat deze terugkomt.’
‘Een goed idee, maar het zal u het leven kosten.’
‘Kunt ge mij in verbinding stellen met de toestellen voor electrisch licht in de stad, en dan de volle stroomsterkte hierheen voeren? Ik zal mijn bandiet met het toestel in aanraking trachten te brengen, en hem door electriciteit zien te dooden.’
‘Dat kan niet, daarvoor is de tijd te kort. Maar ik zal u alle stroomsterkte zenden, die wij hier hebben; die is misschien voldoende om uw Zama onschadelijk te maken. Sluit den stroom af, dan krijgt gij alles langs den dikken draad.’
‘Me dunkt, dat het veel in heeft een trein stil te houden,’ zei de bandiet, die onrustig begon te worden.
‘Ja, maar de trein is een uur te laat, ziet ge, en nu willen ze hem hier niet laten stoppen,’ sprak de telegrafist. ‘Maar ik geloof wel, dat ze het doen zullen. Nu moet ik even de verbinding afsnijden met Centre City, anders konden ze naar 't hoofdbureau telegrafeeren.’
‘Ge hebt gelijk, ga voort.’
‘Doch pas op, dat uw revolver niet afgaat.’
‘Die gaat nooit af, voordat ik het hem zeg.’
De telegrafist opende een kast, nam er een stuk koperdraad uit, bond er een schaar aan en stelde dat alles in verbinding met den dikken draad. Daarna scheen hij zijn toestel nog eens na te zien, nam een pot water en goot den inhoud over den vloer.
‘Pas op uw voeten,’ zeide hij tot den bandiet, ‘ik moet den vloer nat maken, anders komt er stof in de toestellen.’
‘'t Is niets, 't is maar water,’ sprak de andere.
De telegrafist ging weer zitten.
Tik, tik, tik ging het instrument.
Een seconde later kronkelde een lichtgroene vuurstreep over het water langs den grond.
‘Drommels,’ riep de bandiet, ‘wat is dat?’
‘Ik weet het niet, ik denk dat het toestel niet in orde is, maar ik zal 't wel verhelpen. Geef mij dien sleutel eens aan.’
De bandiet gaf hem den sleutel, doch hield voortdurend zijn revolver op den jonkman gericht.
De telegrafist werkte een weinig aan zijn toestel; toen wees hij op de schaar, die aan den koperdraad was verbonden, en zeide tot den roover, terwijl hij met zijn arbeid voortging:
‘Geef mij die eens even aan.’

Nauwelijks had de schurk de schaar aangeraakt, of hij viel neer, als 't ware verpletterd door den electrischen stroom; zijn haren rezen te berge, hij rilde over geheel zijn lichaam. Glimlachend ontnam hem Warner zijn revolver, deed de deur op slot en wachtte de gebeurtenissen af.

Hij wachtte niet lang. Weldra verkondigde een goed onderhouden geweervuur, dat de soldaten van Bloomville in gevecht waren met de struikroovers. Twee hunner werden gedood. Het overig gedeelte der bende ontsnapte, zonder te weten, wat met hun aanvoerder was voorgevallen.

Toen de aanvoerder uit zijn verdooving ontwaakte, had hij reeds de duimschroeven aan en was al op weg naar de gevangenis van Bloomville.

Een praatje over bier en zijn bereiding door een oud-brouwer. (*Vervolg.*)

Geen volk is er bekend, dat alleen bij water leeft; zelfs de onbeschaafdste, de wildste volksstammen wisten en weten een drank te bereiden, die bij hunne godsdienstige of krijgsplechtigheden, hen opwekt en in heele of halve bedwelming brengt. Het gebruik van wijn is zoo oud als de geschiedenis der menschheid. Het ligt voor de hand, dat in streken waar de druif òf onbekend òf schaarsch was, men naar middelen zocht om dat gemis te vergoeden en zich toelegde op het vervaardigen van gerstewijn, zeker wel de oudste en meest passende benaming voor bier, in 't Latijn *cerevisia* geheeten.

De Mooren, Egyptenaren, Syriërs en Arabieren bereidden zich wijn uit rozijnen, gedroogde dadels en vijgen. Herodotus maakt

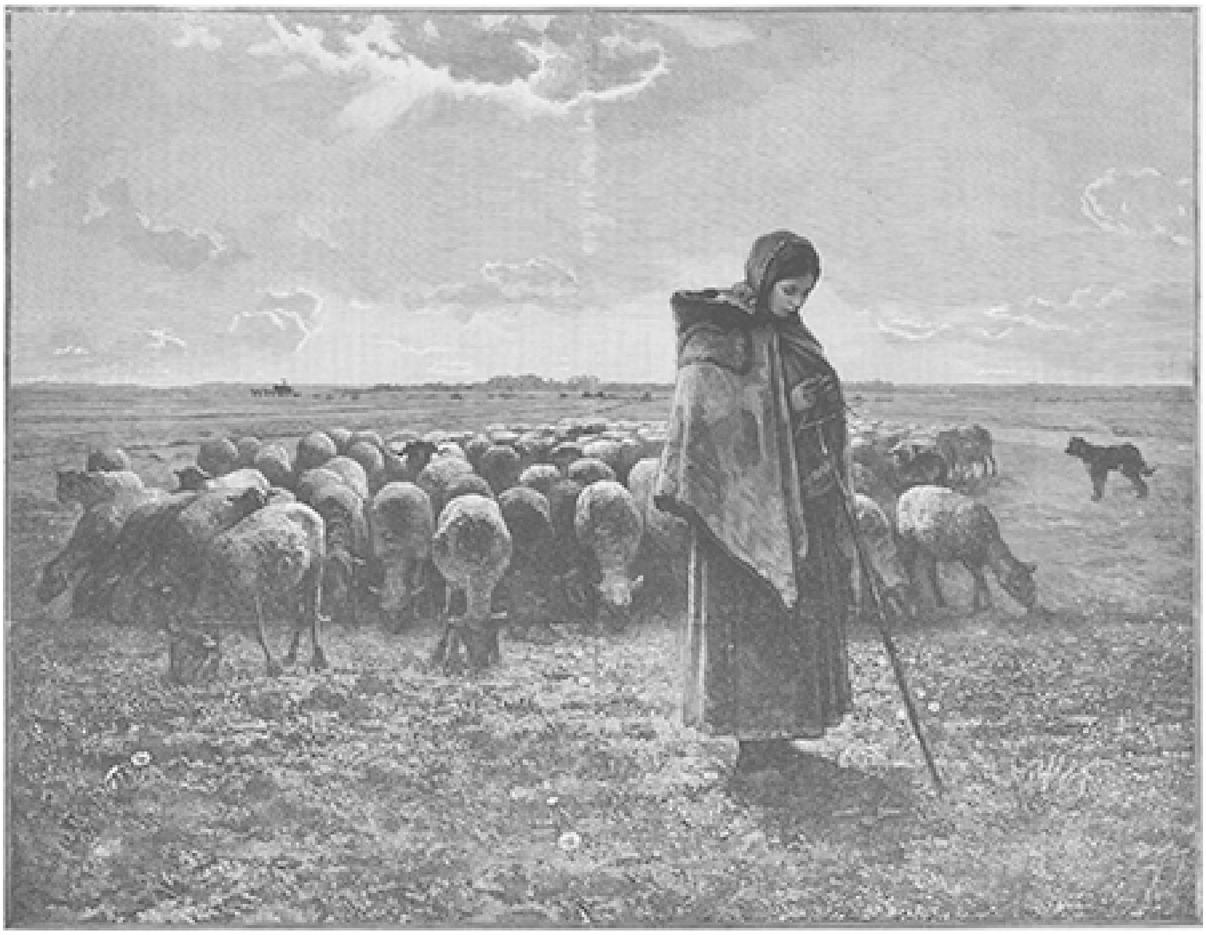

DE HERDERIN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MILLET.

KONINGSKINDEREN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MAARTEN DE VOS, IN HET MUSEUM TE BERLIJN.

reeds gewag van den palmwijn als de gebrui kelijke drank der Babyloniërs.

In West-Indië vervaardigt men uit suikerriet een soort wijn; andere Indiaansche volken bereiden zich er een uit den suiker-eschdoorn.

In Achter-Indië maken de inboorlingen bier op de volgende, zeer onsmakelijke wijze.

Een reusachtige pompoenschaal staat naast een hoop maïs, terwijl de stam er om heen is gegroepeerd. Ieder der omzittenden neemt een handvol maïs, kauwt dit tot brei en spuwt deze vervolgens in de schaal, tot het primitieve gistvat gevuld is. Dit mengsel begint te gisten, hetzij door invloed van het binnenweefsel van den pompoen, hetzij door opgeloste, tot gisting opwekkende bestanddeelen uit den mond, hetzij door de toetreding van een met gistkiemen bezwangerde, onzuivere lucht. Alsnu wordt het bier verdeeld in verhouding van hetgeen elk der stamgenooten daartoe heeft bijgedragen, d.w.z. al naar gelang er meer of minder flink gekauwd is.

Deze wijze van bierbereiding is zeer zeker in de hoogste mate vies en walgingwekkend. Toch hebben de onbeschaafde bewoners dier streek onbewust een weg ingeslagen, dien men tot op zekere hoogte een wetenschappelijken kan noemen. Door de warmte van den mond en de inwerking van het speeksel wordt het zetmeel gedeeltelijk in suiker omgezet (een resultaat, dat de brouwer door het mouten en beslagmaken verkrijgt), waardoor er een alcoholvorming (wijngisting) kan plaats hebben.

Niet slechts uit zetmeelhoudende, maar ook meer direct uit suikerhoudende vruchten en gewassen (rozijnen, krenten enz.) en suikerhoudende plantaardige producten (honing enz.) bereiden verschillende volken, als Negers, Kaffers, Hottentotten alsmede de bewoners der noordelijke eilanden, bier.[1)].

Het eigenlijke bier uit gerst, tarwe en haver bereid (nadat deze graansoorten eene bewerking hebben ondergaan, die men mouten noemt) was al in de grijze oudheid bekend. Reeds 2000 jaar vóór Christus vindt men bij de Egyptenaren daarvan gewag gemaakt en wel onder den naam van Pelusium, een stad aan den mond van den Nijl. Er waren twee soorten, *zythum* en *carmum*, wit en bruin bier.

De Grieken, schoon zij overvloed van druivenwijn bezaten, kenden toch ook den gerstewijn, daar Aristoteles, Sophocles en Aeschylus reeds daarvan spreken.

Bij de Scythen, Galliërs en Germaansche volksstammen was het bier een geliefkoosde drank.

Men ziet uit het hier aangehaalde, dat, al moge zuiver water misschien de meest gezonde en gewenschte drank zijn voor den mensch, geen volk zich er mee tevreden stelde, maar integendeel naar een drank zocht, die meer met onze natuur overeenstemt. Wijn en sterke dranken verhitten te veel, thee en koffie verslappen de maag; daarentegen is een middelmatig zwaar bier opwekkend, versterkend en gezond.

Tot de vereischten van goed bier behoort op de allereerste plaats: helderheid. Het moge donkerder of lichter van kleur zijn, doorschijnend moet het altijd wezen en deze doorschijnendheid door onschadelijke middelen zijn verkregen.

Tweedens moet het eenig vrij koolzuur bevatten, zoodat dit of in pareltjes zich aan de wanden van het glas hecht, of in zulke ruime mate aanwezig zij, dat er zich een dichte laag helder wit schuim vormt, dat ook bij de donkerste bieren helder wit moet zijn.

1) Zie dienaangaande Dr. Molenschott. 'Die Physiologie der Nahrungsmittel' pag. 461 en elders.

Eindelijk moet de smaak zuiver zijn, d.i., het bier moet een aangenamen, bitteren aromatischen smaak bezitten, voortkomende uit het mout en de hop, en alle bijsmaken, die eerder aan de apotheek dan aan de brouwerij herinneren, missen.

Het bier bestaat hoofdzakelijk uit water, verder uit alcohol, koolzuur, zouten, suiker, gom en eiwit, de bittere en andere zelfstandigheden uit de hop en eenige vrije en gebonden zuren. Natuurlijk loopen bij de verschillende biersoorten de verhoudingen zeer uiteen.

Het water dient om den dorst te lesschen, het koolzuur prikkelt de maag, het hophars, mits niet te ruim in 't bier voorhanden, sterkt de maag. De hoeveelheid voedende bestanddeelen in het bier vervat is lang zoo groot niet als men algemeen geneigd is aan te nemen. Sommigen bestempelen het bier met den naam van vloeibaar brood, doch het verdient dien naam niet, al is het waar, dat het voedende bestanddeelen bevat, die in zooverre gunstig werken, dat zij de maag gemakkelijker eene zekere hoeveelheid vloeistof doen verdragen, nu er tegelijkertijd eenig voedsel is bijgemengd.

Gaan wij nu nog eens de bestanddeelen van het bier na, dan blijkt het duidelijk dat deze drank ontegenzeglijk veel op water vóór heeft. Wanneer men vermoeid is door eene lange wandeling in het warme zomerweder en men gevoelt dorst, dan zal een glas water zeker den dorst lesschen, maar 't gevoel van vermoeidheid zal blijven bestaan, gezwegen nog, dat velen het gebruik van veel koud water niet kunnen verdragen. Een glas goed bier daarentegen verslaat den dorst en neemt het loome gevoel der vermoeidheid weg. Wijn of andere dranken daarentegen wekken wel meer op, maar men krijgt er meestal meer dorst van. In goed gebrouwen bier zijn de bestanddeelen om dorst te lesschen, te verfrisschen en op te wekken in juiste maat voorhanden.

Er zijn er nog altijd, die meenen dat bier steen en graveel veroorzaakt. In landen, waar het bier de volksdrank is, Zuid Duitschland en Engeland, hoort men van die ziekten niet meer gewagen dan hier te lande. Hoewel er misbruik gemaakt wordt van het bier, zijn de arbeiders in het algemeen gezonder en werken zwaarder dan hier, waar velen door het heilloos jenevergebruik des morgens aan looze brakingen lijden, hun gestel verzwakt en de spieren verslapt hebben.

Inderdaad mocht een ietwat zwaarder bier dan thans in Holland gedronken wordt ooit tot volksdrank verheven worden, de natie zoude er niet anders dan wel bij varen.

***

Wij hebben reeds met een paar woorden doen uitkomen, dat het zetmeel eerst eene zekere bewerking moet ondergaan, wil het onder toevoeging van heet water van bepaalde temperatuur zich in suiker omzetten, waaruit door gisting alcohol en koolzuur ontstaat.

Hoe de brouwers aan deze wetenschap gekomen zijn, of toeval of voorlichting van geleerden hen daartoe gebracht hebben, is ons onbekend. Zooveel is zeker, dat het doen ondergaan van die bewerking aan de gerst reeds van ouden datum is. Men noemt dit in de brouwerstaal

Het Mouten.

In een lokaal, dat een vrij lage temperatuur moet bezitten en kunnen behouden, daarbij voor al te grooten toevoer van licht moet zijn beschut, wordt de kunstmatige kieming, mouten geheeten, te voorschijn geroepen.

De vloer is van tichelsteenen gemetseld, liefst van marmerplaten voorzien, die beletten dat te veel vocht uit de geweekte korrels wordt opgezogen. Geportlande vloeren zijn dus ook go[e]d.

Aan het einde van dit lokaal, (in goed ingerichte brouwerijen boven dit lokaal, ten einde van de stof, die zich van de marktgerst afscheidt, geen hinder te hebben) bevindt zich een gemetselde of uit hout of ijzer vervaardigde bak. Aan dezen bak bevindt zich een kraan, die uitmondt in een riool, benevens een schuif.

Nadat die bak voor 2/3 met water gevuld is, wordt met de hand of op machinale wijze de gerst in het water geworpen, dat bestendig geroerd wordt, om stof, zaden en ongenoegzaam gegroeide korrels aan de oppervlakte te doen komen. Dat er een verhouding bestaat tusschen het aantal hectoliters gerst en de oppervlakte van het lokaal, waar deze na werking wordt uitgespreid ter kieming, ligt voor de hand. Wij wenschen echter den lezer niet met cijfers te vermoeien, maar voor een ieder verstaanbaar te zijn.

Het eerste water wordt, nadat vuil, zaden en niet genoeg ontwikkelde korrels (een goed beesten voeder) zijn afgeschept, na 5 à 6 uur afgetapt en door nieuw vervangen, dat weder na eenige uren wordt vernieuwd, ten einde den stroosmaak van de gerst uit te loogen en te verwijderen.

Naar gelang de dikte van den bast der korrels, alsmede de temperatuur van het water en het lokaal en daar buiten, wordt het weeken voortgezet van 70 ot 80 uren. Na geweekt te zijn, moet de korrel zich over den nagel van den duim laten buigen en doorgebeten, op een plank gestreken, een krijtachtige streep achterlaten.

De gerst (wij spreken alleen van deze, wijl zij het meest tot het bierbrouwen gebruikt wordt, schoon tarwe, haver, spelt en boekweit mede gemout worden, doch nimmer zonder gerstemout toepassing vinden) alsnu genoegzaam geweekt, wordt uit den bak op den vloer in een dikken hoop gezet, die natuurlijk overal even hoog is, welke hoogte ongeveer pl. m. 60 cM. bedraagt, en zoo in rust gelaten.

Er volgt warmteontwikkeling (broeiing) en de onderste lagen beginnen de kiem te vertoonen; de bovenste laag daarentegen, meer aan de lucht blootgesteld, vertoont geen of weinig verandering.

Het is het streven van den mouter, de kunstmatige kieming in alle korrels zoo gelijkmatig mogelijk te doen voortgaan; te dien einde zet hij den hoop om, d.w.z. hij spreidt de bovenste laag voor zich uit en strooit daarover de middelste om eindelijk de warmste laag, de onderste, bovenop te brengen, opdat deze door afkoeling verhinderd wordt verder te spruiten, voor en aleer de onderste tot denzelfden trap van ontwikkeling als de bovenste is gekomen. Ook wordt de hoop dunner gezet, om te groote warmte-ontwikkeling tegen te gaan en neemt dus de massa eene grootere oppervlakte in beslag.

Dat dit wenden, keeren of zetten veel geoefendheid vereischt ligt voor de hand en een mouter, die zijn vak grondig verstaat, dat wil zeggen, gelijkmatig mout maakt, verdient hoog loon. Dit keeren of wenden herhaalt zich twee-, driemaal daags en ook des nachts zoo lang, totdat de bladkiem, die onder den bast eene tegenovergestelde richting volgt van de zich spoedig vertoonende worteltjes, 2/3 van de korrellengte bedraagt. Juist dáár, waar de bladkiem, *niet* de wortel, de meelkern passeert, verkrijgt het zetmeel de zoozeer gewenschte, ja noodzakelijke eigenschap, onder zekere vochtige warmte zich in suiker om te zetten.

Dikwijls gebeurt het dat, door òf te groot vochtigheid-opzuigingsvermogen van den bodem, òf te kort weeken, òf te langzame warmte-ontwikkeling het

kiemingsproces te langzaam gaat. Men verhelpt dit alsdan door met gieters het mout opnieuw te bevochtigen, tot de vereischte graad van ontwikkeling is verkregen.

Veel brouwers letten alléén op de lengte der worteltjes; dit is eene dwaling. Hoe langer het worteltje is, des te meer nuttige bestanddeelen worden er aan den korrel onttrokken, daar het worteltje, den brouwer tot geen nut en alleen voor veevoeder dienstig, zich ontwikkelt ten koste van den korrel.

Nadat de bladkiem 2/3 van de korrellengte heeft bereikt moet de kieming worden onderbroken. Te dien einde wordt het mout op luchtige zolders zeer dun uitgespreid onder herhaalde toetreding van een tamelijk sterken luchtstroom, waardoor het winddroog wordt. Nadat het gekwetst of geplet is, is het geschikt om tot bierbrouwen te worden gebruikt en sommige landbouwers in Duitschland, die niet in 't bezit van een eest zijn, gebruiken voor hun eigen comsumptie dan ook luchtmout. Het is echter in dezen toestand niet geschikt om bewaard te worden en zoude weldra beschim-

melen. Men droogt het derhalve op den eest, zijnde een zoldering van doorboorde tegels, doorboord plaatijzer, of metalen vlechtwerk door direct vuur, gas of heete lucht verwarmd, waar het mout onder gestadig keeren wordt gedroogd. Al naar gelang de hitte verkrijgt men bleek, barnsteenkleurig en bruin mout. Het zwarte- of kleurmout, voor zeer donkere bieren, (porter en stout) gebezigd, wordt geroosterd in opzettelijk daartoe vervaardigde trommels, evenals de koffieboonen.

Vrij algemeen heerscht nog het begrip als zoude het bier, hoe donkerder van kleur, ook des te zwaarder zijn. Dit is een dwaling; de kleur hangt alleen af van den lageren of hoogeren graad van bruining der korrels bij het drogen of eesten.

Dat bij den tegenwoordigen stand der wetenschap men zich heeft begrensd om het mouten en eesten (voornamelijk het wenden of keeren bij beide) door machines te doen verrichten, zal den lezer wel niet bevreemden Er zijn dan ook reeds min of meer ingewikkelde machinerieën door het nimmer rustend en vindingrijk brein des menschen uit gedacht, die echter zonder behulp van teekeningen door den leek moeielijk zijn te begrijpen. De hoofdzaak blijft onveranderd; het mouten heeft ten doel het in den korrel aanwezig zetmeel, door een kunstmatig kiemingsproces, geschikt te maken, zich door toevoeging van heet water van bepaalden warmtegraad in suiker om te zetten. Hoe dit verkregen wordt zal den lezer nu wel duidelijk zijn.

Het Brouwen.

Wie bij den brouwer hoog in eere staat is.... de pomp. In Brabant pleegt men te zeggen als men genoegzaam water tot een gebrouw heeft opgepompt: ‘nu nog een slag op de pomp voor Heeroom (het present-bier voor den Eerw. Heer pastoor) en een voor de ambtenaren,’ die vrij bier hebben bij de, niet altijd gewenschte, visitatie der brouwerij.

Een der allereerste vereischten is dus over goed en overvloedig water te kunnen beschikken; want behalve voor het brouwen zelve is er voor 't koelen van 't bier en reinigen van kuipen, fusten en gereedschap zoo'n enorme massa water van noode, dat het kostbaar halen er van, zooals vroeger in verschillende steden geschiedde, voor het gemak eener waterleiding bekend was, inderdaad een hinderpaal voor de brouwerij kan genoemd worden.

Men hoort dikwerf beweren, dat het water hier te lande niet krachtig genoeg is.

Wat men daarmede eigenlijk bedoelt is niet zeer duidelijk. Anderen meenen bij de voor keur, die zij aan sommige buitenlandsche bieren geven, dit aan 't water te moeten toeschrijven. Ook dit is een dwaling. Mits het water zuiver zij, kan men veilig aannemen, dat water geen hoofdpunt, maar een ondergeschikt punt in de brouwerij uitmaakt. Engeland, dat in fijnte van bier zeker den eerepalm toekomt, heeft een hard (kalkhoudend) water te zijner beschikking en de Londensche brouwers daarenboven het zeer vervuilde Theemswater. Toch wordt het Engelsche bier (in zijn soort als wijnachtig bovengistingbier) niet door het meest beroemde Duitsche volmondiger ondergistingbier geëvenaard.

Hebben wij de pomp onze rechtmatige hulde gebracht, nu zullen wij vluchtig de andere noodzakelijke gereedschappen bespreken.

Zoo mogelijk beschikt elke brouwerij over twee ketels Deze ketels zijn meestal van rood koper, hebben een holronden bodem en kranen met groote doorlaatopening. Zij worden verwarmd door steenkolenvuur, zijn meestal door een deksel gesloten (althans de bierketel) staan zoo hoog, dat de kraanopening boven de roerkuip uitmondt, en staan in verhouding tot de grootte van de roerkuip. Er bestaan ook vierkante ketels; deze worden gebezigd bij het brouwen van bier volgens de Beiersche methode en meestal pannen geheeten.

In de onmiddellijke nabijheid dier ketels staat eene kuip, de *roerkuip* geheeten. Zij wordt bij het brouwen geheel of gedeeltelijk voorzien van een filter- of zeefbodem ten einde te beletten dat het gemalen mout de kranen verstoppe.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Eerbied voor de gestelde macht! -

Met onverbiddelijke duidelijkheid staat dit op het strenge gezicht van den wachter voor de openbare veiligheid te lezen. De man is zich ten volle zijn waardigheid bewust: hij is van overheidswege aangesteld om te zorgen dat er niets verdachts het stadje binnendringt. Hij acht het dan ook zijn plicht, nauwkeurig de papieren na te zien van den kleinen landlooper, die met zijn aapje als kostwinner hierheen gekomen is om te zien of er voor hem niet wat te verdienen valt. De jongen ziet er nogal ordentelijk uit en schijnt wel genade te zullen vinden in de oogen van den strengen man der wet. Maar ongelukkig dreigt zijn kleine vierhandige kameraad het heele spel te bederven door den politiebeambte te bejegenen opeen manier, die volstrekt niet te pas komt. Het brutale beest verliest allen eerbied voor de gestelde macht uit het oog en laat zich zelfs door de meest barsche blikken van den eerbiedwaardigen snorrebaard niet tot zijn plicht brengen. Dat kan een leelijk geval worden voor zijn jongen meester, die dan ook alle pogingen aanwent om Keesje tot beter inachtneming der vormen te bewegen.

Benjamin Vautier, de geestige humorist onder de Zuidduitsche schilders, heeft het vermakelijk tooneeltje met zijn vanouds bekende *gemütlichkeit* weergegeven.

De Herderin. -

Gemoedelijk ook mag het tafereel van den grooten Millet genoemd worden, dat op onze vierde bladzijde prijkt; maar het is een gemoedelijkheid van hooger orde, die zich verheft tot de reine en kalme sferen der idylle. De schilderij, waarvan wij in dit nummer een reproductie geven, heeft evenals zijn tegenhanger, de Angelus, in den laatsten tijd druk van zich doen spreken. Men herinnert zich de beweging in de Fransche pers, toen laatstgenoemd doek, in eenvorigen jaargang afgebeeld, uit Amerika was teruggehaald, om de verzameling te verrijken van den heer Chauchart, den rijken en kunstlievenden eigenaar der Louvre-magazijnen te Parijs. Een zelfde juichkreet ging op, toen het den verzamelaar gelukt was, ook de Herderin van Millet, tot dusver het eigendom van den Belgischen minister Van Praet, machtig te worden. Dat had natuurlijk schatten gekost, maar.... de eer van Frankrijk was er mee gemoeid,

en door alle rechtgeaarde Franschen werd dan ook de Herderin op haar zegevierenden teruchtocht naar 'den schaapstal' met geestdrift begroet.

De Herderin of eigenlijk de 'Herderin met haar kudde,' want onder dezen titel werd de schilderij het eerst tentoongesteld in den salon van 1864, was het uitgangspunt van een nieuw tijdperk in het kunstenaarsleven van Jean François Millet. Voor de eerste maal toonde de meedoogenlooze critiek zich gunstig voor den miskenden kunstenaar. Algemeen was men het eens, dat men hier met het werk van een schilder van den eersten rang te doen had. 'Het mystieke gevoel, waarvan Millet bezeten is,' schreef een der felste tegenstanders van zijn schildertrant, 'toont zich hier zonder gezwollenheid, uitgedrukt door een juiste en krachtige teekening en een fraaie kleur. Er zijn wel enkele zwarte vlekken in de kudde, en de schapen zien er niet te best uit, maar het meisje dat ze hoedt, - kent gij veel figuren die zekerder geteekend, met meer doorschijnendheid en soliditeit geschilderd zijn. Let ook op den grond. Al de plans worden bestraald van uit den gezichteinder, en het licht kleurt volop den hemel, omringt de voorwerpen, vormt op het eerste plan een effect van tegelijk rijk en zacht schemerdonker, in één woord vervult het heele landschap met een warme harmonie.' Op de tentoonstelling van 1867 verwierf de Herderin Millet een medaille eerste klasse: dat was de officieele wijding van zijn talent; toch dient er bij vermeld te worden, dat de jury, als om zich deze stoutmoedigheid te doen vergeven, eeremedailles toewees aan de schilders Cabanel en Gérôme. Maar dat doet er niet toe; voor de eerste maal ontving Millet een blijk van hoogachting zyner confraters; wat het publiek betreft, nu dit eenmaal door het officieele waarmerk gerustgesteld was, aarzelde het niet langer, voor de doeken van Millet te blijven staan. Overigens is misschien van alle schilderijen van Millet de Herderin het meest geschikt om aarzelende sympathieën voor hem te winnen: het is eenvoudig en bevallig.

Aan de kunstrechters, of hen, die zich daarvoor uitgeven, zij het nu overgelaten, uit te maken of de kunstwaarde van het doek precies opweegt tegen de liassen bankbiljetten, die de heer Chauchart in de schaal heeft moeten werpen, om er eigenaar van te worden. Ware kunst kan niet betaald worden, en met al het geld van de wereld is thans, nu den meester het penseel uit de hand gevallen is, geen tweede schilderij als zijn Herderin meer te koopen.

Koningskinderen. -

'De infantes' is eigenlijk de titel, waaronder deze schilderij van den beroemden oud-Nederlandschen meester De Vos, op het oogenblik een der sieraden van het Berlijnsche museum, bekend is. Daaruit mogen wij opmaken dat de schilder ons hier een paar Spaansche koningskinderen uit zijn tijd te aanschouwen geeft. Maar moge de rijke kleeding op een lang vervlogen tijdperk en het prinselijk kroontje op een vorstelijke afkomst wijzen, kinderen blijven het in elk geval, en het echt kinderlijk genoegen, waarmee de beide meisjes het frissche fruit onder elkaar verdeelen, komt misschien nog te sprekender uit door de tegenstelling met de stijf-deftige pronkgewaden en breede Spaansche kragen.

Al op het eerste gezicht merken wij hier het werk van een dier forsche en keurige zeventiende-eeuwers voor ons te hebben, wien het een lust was, niet alleen hun gezonde personages in de volle levenskracht, met blozende wangen en tintelend oog af te beelden, maar ook tot in de minste bijzonderheden hun rijken opschik, hun kragen en kanten, hun zijde en brocaat te doen uitkomen. De schilders van dien tijd

hadden ruimschoots gelegenheid hun prachtliefde bot te vieren, daar de vorstelijke hoven, waar hun penseel aan het werk gezet werd, hen volop in staat stelden, het leven in zijn schitterendste uitingen te bewonderen.

De schilder van ons tafereel, Marten de Vos, was een der meest gezochte hofschilders van zijn tijd. In 1531 te Antwerpen geboren, ontwikkelde hij zich onder de leiding van Frans Floris tot een buitengewoon talent. Alspoedig verlangde hij een ruimer veld voor zijn kunststudiën en begaf zich naar Italië. Te Rome bewonderde hij wat die bakermat der kunst toen [r]eeds grootsch en klassieks opleverde, maar de schoonheid van koloriet der Venetische school lokte hem toch naar Venetië. Aldaar raakte hij in kennis en vriendschap met Tintoretto, schilderde de landschappen voor diens stukken en leerde van hem de geheimen der kleur. Naarmate de roem van zijn penseel zich meer en meer door Italië verbreidde, stroomden hem van alle zijden de bestellingen toe. Hij schilderde verscheidene portretten voor het Huis der Medicis en van andere aanzienlijke personen, terwijl hij tegelijk de hooge vlucht van zijn geest toonde in tal van kapitale schilderstukken. Maar het hart trok hem naar zijn geboortestad, waar hij in 1559 lid werd van het schildersgilde en in 1603 overleed.

Alligatorvangst in Florida. -

Er is geen lange toelichting noodig om deze eigenaardige vangst begrijpelijk te maken. De afbeelding laat aan duidelijkheid niets te wenschen over. Als lokaas voor het vraatzuchtige monster is een ham op een staak gestoken; maar die hartige brok is buiten zijn bereik gesteld door een omheining van palissaden. In die omheining is maar één opening, en maakt het ondier daarvan gebruik om zijn prooi te bemachtigen, dan loopt het onvermijdelijk in de val. Vlak voor de opening hangt namelijk een strik, die aan een omgebogen boomstam verbonden is. Die strik wordt rustig gehouden door een dwarshout, dat tevens de opening in de palissadenomheining sluit. Stoot nu de alligator, door met drift de opening in te zwemmen, het dwarshout los, dan vliegt de strik, waarin hij gevangen is, omhoog en wordt hij door de veerkracht van den boomstam op den oever geslingerd, waar de jagers hem wel verder zullen klein krijgen.

Wetenswaardig Allerlei.

Het ijs. -

Iedereen houdt in de warme zomerdagen van een portie ijs of van een verkoelenden drank. Die liefhebberij dagteekent niet van vandaag of gisteren; reeds de oude Romeinen maakten er werk van. Zoo werd door keizer Nero zelf een verkoelend drankje uitgevonden. In het Oosten vinden de reizigers verschillende toestellen en zeer vernuftig uitgedachte middelen, om water, of andere dranken, frisch te houden of te verkoelen.

Ook tegenwoordig is het gebruik van ijs of ijswater zeer groot In Parijs wordt jaarlijks gemiddeld 7.500,000 kilogram ijs verbruikt. 't Is veel, zal men zeggen. Maar in Amerika is het nog erger: de Amerikanen drinken ijswater met onmatigheid, met ware woede, om zoo te spreken. Van daar ook de vele gevallen van pleuris, die vermeden konden worden door eenige voorzorgen, zooals de volgende:

Vooreerst moeten de liefhebbers van ijswater zich wachten er te veel of te schielijk van te drinken. Gevoelt men daarna kou, dan neme men spoedig beweging, om de nadeelige gevolgen der bloedstremming te ontgaan. Tocht is altijd nadeelig, als men bezweet is, doch nog meer na het gebruik van ijs.

Men zal hierbij misschien opmerken, dat ijs in den regel wordt rondgediend, als men erg verhit is, en dat toch niemand de slechte gevolgen er van ondervonden heeft.

Maar dat is geen wonder; want het ijs wordt slechts bij kleine hoeveelheden rondgediend, lepeltje voor lepeltjegebruikt, en is reeds genoegzaam in den mond verwarmd, vóór het in de maag komt. In dit geval is dus geen gevaar te duchten; wij waarschuwden slechts voor te veel en te schielijk gebruik.

Nog enkele voorschriften ter opvolging:

Geen ijs, indien ge een leege maag hebt.

Geen ijs gedurende de spijsvertering.

Gen ijs na vermoeiende lichaamsoefeningen.

Waar verandert de dag van naam? -

Op de vraag, welken dag de tegenvoeters van Parijs hebben, wanneer het daar één minuut na middernacht is in den morgen van den 1en October: den 1en October of den 30en September, geeft de bekende sterrenkundige Camille Flammarion het volgende antwoord:

Wanneer wij, naar het Oosten gaande, den tijd berekenen, vinden wij, dat het dan te Weenen 1 uur in den morgen van den 12en October is, te Sebastopol 2 uur van denzelfden dag, te Astrakan 3 uur, te Boekhara 4 uur, te Saïgon in Achter-Indië 7 uur, te Yokohoma 9 uur, op het Denneneiland 11 uur en op het eiland Futuna 12 uur, altijd van den 1en October.

Indien wij van den anderen kant onze berekening maken, naar het Westen gaande, vinden wij dat het dan 10 uur in den avond op de Azorische Eilanden is, tien uur in den avond van den vorigen dag, 30 September, 8 uur te Buenos-Ayres, 7 uur te New-York, 6 uur te Nieuw-Orleans, kwart over drieën te Mexico, 3 uur 41 minuten

te San Francisco, 1 uur in den namiddag op de Aleoeten en op het eiland Futuna 12 uur, 12 uur van den 30en September.

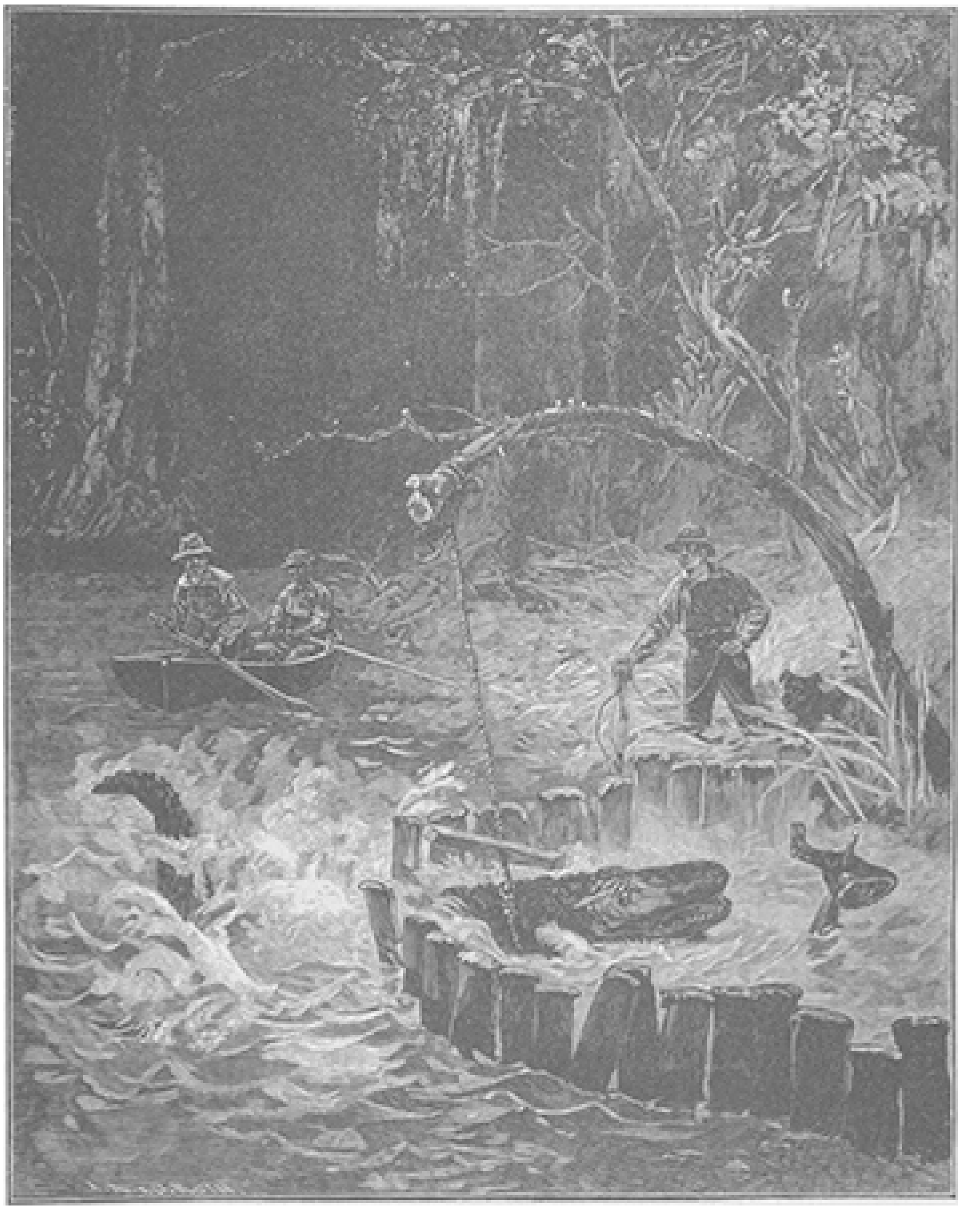

ALLIGATORVANGST IN FLORIDA.

Hoe kan dat? Kan men terzelfdertijd op dezelfde plaats van den aardbol twee dagen te gelijk hebben, Zaterdag en Zondag? Een kind begrijpt van neen, zoodat er een grenslijn moet zijn, waar men van Zaterdag op Zondag overgaat: Zaterdag rechts en Zondag links van die lijn. Waar is die lijn en wie heeft ze getrokken? Indien zulk een lijn Parijs doorsneed, zou het inderdaad zeer lastig zijn: verbeeld u, dat men op denzelfden dag aan den rechteroever der Seine 31 December 1892 en aan den linkeroever 1 Januari 1893 had?

Laten wij vooreerst opmerken, dat in vroegere tijden elk land de uren en dagen op zijn eigen manier rekende en er een afzonderlijken kalender op na hield. Men behoefde zich niet met elkaar te verstaan, omdat men elkaar niet kende. De volken in Amerika regelden den tijd naar hun manier, de Chineezen dachten en handelden anders, en de Europeanen gevoelden zelfs geen behoefte om zich met elkaar te verstaan.

Toen men de reis om de wereld had gemaakt, toen de Europeanen alle deelen der aarde met elkaar in gemeenschap hadden gebracht, deed zich de behoefte aan eenheid gevoelen en een grenslijn was er het gevolg van. De Portugeezen en Hollanders maakten den tocht om de wereld van het Westen naar het Oosten, langs de Kaap de Goede Hoop; de Spanjaarden daarentegen van het Oosten naar het Westen, door de straat van Maghelaan. Daar elk dezer volken zijn manier van rekenen aan boord zijner schepen behield, volgde daaruit, dat aan den meridiaan-tegenvoeter de bewoners van het eiland Formosa, vroeger een Hollandsche kolonie, Maandag kregen, op het oogenblik dat de Mariannen, door de Spanjaarden ontdekt, met den Zondag werden begiftigd.

De demarcatie-lijn bestaat nog, maar volgt niet nauwkeurig den 180en meridaan. Zij loopt om den Mariannen- en Carolinen-archipel, om vervolgens de Nieuwe Hebriden- en Nieuw-Caledonië ten Oosten te laten liggen. Het voornaamste voor de practijk is, dat deze lijn geen enkel bewoond punt doorsnijdt; zij loopt over haar geheele lengte door den Oceaan. Wanneer de schepen ze passeeren, verdubbelen zij den dag, herhalen denzelfden dag op het scheepsboek, indien zij van het Westen naar het Oosten steven, en springen daarentegen een dag over, wanneer zij in tegenovergestelde richting varen. In het eerste geval ontvangen de matrozen een dag meer gage, in het tweede geval een dag minder. Wanneer het dus 12 uur en 1 minuut 's nachts te Parijs is op Zaterdag den 1en October, is het Zaterdag 1 October in het Oosten tot de grenslijn, waarover wij spraken, en Vrijdag 30 September in het Westen tot dezelfde lijn. Maar men zou op deze lijn één voet op Vrijdag en één op Zaterdag kunnen zetten.

Kunstmatige regen. -

Nog niet lang geleden werden de bewoners van Athene in den Amerikaanschen staat Ohio in de grootste verbazing gebracht door een malsche regen bui, die zich gedurende een reeks mooie, voor het overige wolkenlooze dagen ontlastte. Voordat de meteorologen tijd hadden, om voor dit verschijnsel een de kunst weet hoe geleerde verklaring op te diepen, kwam men achter de oplossing van het raadsel. Aan gene zijde van een in de nabijheid der stad gelegen heuvel bevonden zich zeer aanzienlijke pannenbakkerijen, wier droogovens dagelijks 50 ton (1000 centenaars) water verdampten en vanwaar dan ook een stroom sterk verhitte lucht naar boven steeg. Deze met waterdamp verzadigde lucht was weggedreven, tot zij, juist boven Athene, een koeler luchtlaag ontmoette en daardoor, tot verwondering, maar ook tot vreugde der Amerikaansche Atheners, tot regen verdichtte.

Een dwaze mode -

Het versieren der zakdoeken met diamanten is in Amerika in zwang gekomen. Te San Francisco werd zulk een zakdoek met diamanten naamcijfer voor f 18000 verkocht. Goed voor de zakkenrollers!

[Nummer 3]

GROOTMOEDERTJE.

De Juf,
door J.J.F. van Zeijl.
(V*ervolg*.)

Antoinet woonde in een der straten aan het nieuwe gedeelte der residentie, waar zij meende dat hare armoede kon verborgen blijven. De inrichting van het huis, waar zij woonde, bewees den bezoeker reeds dat daarbinnen geen weelde kon heerschen. De voordeur, die bijna altijd openstond, gaf een ongeverfde trap te zien, welke tot naar de derde verdieping geleidde. Elke etage werd door twee gezinnen - het eene voor, het andere achter - bewoond.

Antoinet had de beide achtervertrekken in huur, waarvan het eene tot keuken was ingericht. Noch in het eene, noch in het andere vertrek was eenig voorwerp aanwezig, dat maar eenigszins naar weelde zweemde. Zelfs de kleine snuisterijen, waarmede een jong meisje, hoe arm ook, hare woning opsiert, werden er gemist. Een potje bloemen of een vogel in zijn kooi vroolijkte deze treurige woning niet op. Uit alles sprak het sombere en naargeestige karakter van de bewoonster, die de kunst van glimlachen zelfs scheen verleerd te hebben.

Antoinet lag op een bed, dat bijna den naam daarvan niet verdiende. Zij zag er doodelijk bleek uit, hare ademhaling was zeer on geregeld. Men kon het haar aanzien, dat zij ernstig ziek was.

Aan het hoofdeinde van het bed der zieke zat eene vrouw, wier haren vergrijsd waren en wier gelaatstrekken een sprekende gelijkenis met die der zieke vertoonden. Op eens stond zij zonder gerucht te maken op en wierp een onderzoekenden, maar tevens smartelijken blik op het jonge zieke meisje. Deze ontwaakte. Haar slaap scheen haar niet verkwikt, maar integendeel afgemat te hebben.

‘Antoinet,’ zeide haar de oude vrouw, ‘gij moet moed houden, wij zullen deze nieuwe beproeving wel weer te boven komen. De dokter heeft mij verzekerd, dat het slechts van u afhing te genezen. Gij moet die sombere, droefgeestige gedachten van u afzetten, die al zijn pogingen vruchteloos maken.’

‘Als ik maar kon, moeder.’

‘Waarom zoudt gij niet kunnen? Ik kan niet gelooven, dat de moed u geheel en al ontvallen is. Daarvoor hebt gij reeds te veel blijken van moed gegeven.

‘Toen uw vader begraven werd, scheen onze toestand hopeloos. Ik wanhoop echter niet. Ik weet dat twee personen, die elkander innig liefhebben, veel tegenspoed kunnen verduren. Wij bleven immers bij elkander om met en voor elkander te leven.

‘Zonder morren aanvaarddet gij de zware taak, die uw lot geworden was. Door uw arbeid konden wij in ons onderhoud voorzien. Nauwgezet vervuldet gij uwe plichten. Gij waart opgeruimd en tevreden. Dit schonk mij moed.

‘Weg is thans die opgeruimdheid, die tevredenheid. Daardoor en daardoor alleen zijt gij thans aan het ziekbed gekluisterd.’

‘Moeder, waartoe dienen al deze verwijten? Ik kan die gedachten niet van mij afzetten. Ik gevoel het maar te wel hoezeer mijn zwartgallig humeur op mij en op alles drukt.

‘Gij weet niet hoezeer het mij hindert, dat ik uw ouden dag niet kan opvroolijken, maar in plaats daarvan dien verbitter door mijn droefgeestig en somber gestel.’

‘Arm kind, wat beteekenen de weinige dagen, die mij nog te leven overblijven? Maar gij, die nog zoovele jaren voor u hebt. Uwe toekomst verontrust mij. Waarom trekt gij u van alles terug? Waarom wijst gij de handen af die zich liefdevol naar u uitstrekken? Waarom opent gij uw hart niet voor hen, die belang in u stellen?’

Een bittere glimlach speelde om de lippen van Antoinet.

‘Belangstelling, genegenheid’, antwoordde zij, ‘neen, moeder, zeg liever een minachtend medelijden. Ik kan dat niet aannemen. En vriendschap?.... Sedert wanneer koestert men die voor de armen?’

Geheel de bitsheid, die de ziel van Antoinet vervulde, openbaarde zich in dit antwoord. Mevrouw, of zooals zij zich tegenwoordig noemen liet, juffrouw Van Steeland deed alles wat mogelijk was om hare dochter tot andere gedachten te brengen. Op de meest hartelijke wijze trachtte zij Antoinet de toekomst en de wereld in een rooskleurig licht te doen beschouwen. Maar het was tevergeefs. Al die pogingen leden schipbreuk op de stijfhoofdigheid harer dochter, die zich een levensweg had afgebakend, waarvan zij naar het scheen tot geen prijs wilde afwijken, zij wierp allerlei drogredenen op om haar gedrag te verdedigen. Dat hare ziekte een gevolg was van hare sombere levensopvatting wilde er bij haar niet in.

Het langdurig gesprek over dit onderwerp had de krachten van Antoinet uitgeput. Zij viel in een sluimering, die het midden houdt tusschen slapen en waken. Juffrouw Van Steeland ging weer zwijgend aan het hoofdeinde van de legerstede harer dochter zitten.

Kort daarna ging de deur, die men niet met den sleutel gesloten had open en mevrouw Van Maalwijk trad behoedzaam het vertrek binnen; zij naderde het ziekbed. Een blik op het bleek en vermagerde gelaat van hare vriendin was voldoende om in hare schoone oogen een traan te doen opwellen.

Door den vinger voor den mond te houden beduidde juffrouw Van Steeland haar, dat zij niet het minste geraas maken mocht. Ten einde een ontwaken van Antoinet te voorkomen, nam hare moeder mevrouw Van Maalwijk mede naar de andere kamer harer woning. Hier deelde zij op fluisterenden toon den toestand van Antoinet mede. Vol deelneming vernam mevrouw Van Maalwijk al de bijzonderheden omtrent het verloop der ziekte van hare vroegere vriendin, maar hoe zacht zij ook spraken, het was echter niet zacht genoeg, dat Antoinet het gefluister niet kon vernemen.

‘Moeder!’ riep ze.

Juffrouw Van Steeland haastte zich naar haar toe te gaan.

‘Wie is er binnengekomen?” vroeg haar de zieke.

De moeder trachtte het geven van een antwoord op die vraag te ontwijken, maar Antoinet gaf geen kamp.

‘Het kwam mij voor,’ hernam zij, ‘alsof ik de stem van mevrouw Van Maalwijk hoorde.’

Nogmaals zocht de moeder een uitvlucht en trachtte de onderstelling harer dochter te ontzenuwen. Deze echter richtte zich op, verzamelde al hare krachten en poogde zoo luid mogelijk te spreken.

‘Als mevrouw Van Maalwijk hier komt, moeder, zeg haar dan, dat ik niets wil weten van haar weldaden, noch van haar vriendschap, die zij maar voorwendt om mij hare aalmoezen op te dringen. Sedert den dag, waarop zij voor mij een ongeluksbode is geweest, waarop zij mij alle hoop op toekomstig geluk den bodem in heeft geslagen, zijn alle banden tusschen haar en mij voor immer verbroken. Er kan geen gemeenschap bestaan tusschen de rijke, alom geachte dame en de arme

onderwijzeres, die al de vernederingen van tegenspoed en armoede te verduren heeft. Laat zij zich niet om mij bekommeren, gelijk ik mij niet met haar bemoeien wil.'

Het gelaat van Antoinet was met een koortsachtigen blos overtogen. Men kon het bemerken, dat haar zenuwen geschokt waren, zij was geheel buiten adem geraakt. Mevrouw Van Maalwijk was tot in het diepste harer ziel ontroerd.

'Arme Antoinet,' lispelde zij. 'Op welke gebeurtenis doelt zij, waardoor de banden tusschen ons verbroken zijn? Hoe kom ik er achter?'

Juffrouw Van Steeland wilde, toen zij weer in het andere vertrek gekomen was, hare dochter verontschuldigen; de jonge mevrouw legde haar het zwijgen op:

'Gij behoeft haar niet te excuseeren,' zeide zij, 'zij is ongelukkig en dat is reeds voldoende, maar zij is bovendien nog mijne vriendin. Ik heb innig medelijden met haar, wij zullen haar redden. Dit moet gebeuren. Reken op mij.'

'Dat God u helpe, mevrouw!' antwoordde juffrouw Van Steeland, die echter omtrent den goeden uitslag der pogingen van mevrouw Van Maalwijk ongeloovig het hoofd schudde.

Zij liet haar bezoekster uit, die vertrekkende haar nog eenige welwillende woorden toesprak.

De nauwlettende zorgen, welke weldra gewijd werden aan de zieke Antoinet, de uitstekende behandeling van den dokter, het versterkende voedsel en de goede medicijnen overwonnen eindelijk haar ziekte. Weldra was alle gevaar geweken. Spoed[i]g was zij aan de beterhand. De geneesheer, wien zij naast God haar herstel te danken had, legde een buitengewone toewijding aan den dag. De bijzondere zorgen, door hem aan haar gewijd, moesten een andere oorzaak hebben dan eenig geldelijk gewin.

De dokter, die Antoinet behandelde, was een oude, in een jarenlange practijk vergrijsde geneesheer, die zich minder om materieele voordeelen dan uit een gevoel van menschlievendheid aan zijne patiënten wijdde. Zonder aanzien des persoons besteedde hij zijne zorgen aan allen, die zijne hulp inriepen. Zoodra hij bij een zieke geroepen was, eischte hij eene volkomen onderwerping aan zijne voorschriften. Als men dit niet wilde doen, vertrok hij zonder ooit terug te komen. Volgde men daarentegen zijne voorschriften geregeld op, dan wist hij door zijne gesprekken en aangename manieren niet alleen het vertrouwen, maar ook de achting en genegenheid zijner patiënten te winnen. Ook Antoinet, hoe terughoudend van karakter ook, was geheel met hem ingenomen. In strijd met haar karakter kon zij zich niet verzetten tegen een gevoel van dankbaarheid, waarop hij volkomen aanspraak maken mocht.

Wanneer hij met haar sprak, toonde hij dat hij haar begrepen had. Hij vermeed zorgvuldig om met haar te redetwisten over de oorzaak van haren treurigen gemoedstoestand, maar hij wist altijd door den een of anderen kwinkslag aan haar idée fixe geweldige slagen toe te brengen. Zij was nog ver van geheel genezen te zijn, maar de goede luim van den ouden dokter deed vermoeden, dat zij weldra er toe over zou gaan, de wereld van een meer rooskleurige zijde te bezien. Wat ieder ander onmogelijk scheen, gelukte hem. Hij had haar reeds meermalen doen glimlachen.

'Juffrouw,' zeide zij op zekeren dag tot haar, 'mijn taak loopt weldra hier ten einde. Het sterke gestel, dat onze Lieve Heer u gegeven heeft, en dat gij niet naar waarde schijnt te beseffen, zal het overige doen. Om echter geheel te herstellen, hebt gij luchtverandering noodig. Gij zult eenigen tijd naar zee moeten gaan.'

‘Maar, dokter,’ riep zij uit, ‘hoe kunt gij mij zoo iets voorschrijven! Naar zee gaan! In een badplaats logeeren, dat kost geld, dat is goed voor rijken, maar voor mij, arme onderwijzeres, gaat dat niet op.’

‘Ja wel, ja wel, juffertje! daar heb ik ook aan gedacht, maar als ik iets voorschrijf, dan moet het gebeuren, dat weet gij, maar ik zorg er ook voor, dat het geschieden kan. Onder mijne patiënten is een dame, die de zomermaanden te Oostvoorne gaat doorbrengen. Dat is een badplaats, die bijzonder om haar mooie natuur is aan te bevelen. En ook omdat ik begrijpen kan, dat gij door uwe langdurige ziekte niet in staat zijt geweest, uwe toiletten geheel in overeenstemming te houden

met de mode, moet u Oostvoorne, waar de mode minder strenge eischen stelt dan te Scheveningen of elders, zeer welkom zijn. Ik heb met die dame de zaak besproken. Zij heeft een gouvernante noodig. Ik heb u niet alleen gerecommandeerd, maar ik heb, om kort te gaan, het geheele zaakje voor u klaar gespeeld. In het laatst der volgende week moet gij vertrekken.'

Antoinet wilde tegenpruttelen, maar de dok ter beval haar de stiptste gehoorzaamheid, waaraan zij zich, na nog eenigen tijd te hebben tegengestribbeld, onderwierp.

Oostvoorne is nog een jonge badplaats, en betrekkelijk weinig bekend. Sedert hoogstens twee of drie jaren wordt het vooral des Zondags meer en meer bezocht door de bewoners der steden aan de Maas. Het heeft een alleraangenaamst strand, zeer zwak glooiend. De zee is er altijd bijzonder kalm. Dit komt doordien de Hoek van Holland zich ver voor het Oostvoornsche strand uitstrekt en den golfstroom breekt. Een smalle duinenrij scheidt het strand van het bekoorlijke dorpje Oostvoorne, dat om den weelderigen plantengroei zijner omgeving ons doet denken aan de schoone dreven van Haarlems omstreken of van het Gooiland.

Doordien Oostvoorne nog geen druk bezochte badplaats is, is het leven er tamelijk goedkoop. Geen schitterende feesten, concerten, bals enz. noodzaken de bezoekers tot het doen van groote uitgaven voor het toilet. Het is er huiselijk en gezellig. De stijve etiquette kan hier tot nog toe geen herberg vinden.

Op een villa in het houtrijkste gedeelte van Oostvoorne, aan de zijde tegen het duin gebouwd, had mevrouw Draayer, bij wie Antoinet als gouvernante in betrekking was gekomen, haar in trek genomen. Mevrouw Draayer was een uitstekende vrouw; eenvoudig van aard, bezat zij tact om met iedereen om te gaan. Zij was volstrekt niet trotsch, maar verviel daarentegen ook niet in al te groote minzaamheid, welke zoo dikwijls aan den dag gelegd wordt door menschen, die met geweld het vertrouwen van anderen schijnen te willen bezitten. De dokter Van Antoinet had mevrouw Draayer geheel ingelicht over het karakter van zijne beschermeling. Zij wist, dat Antoinet niemand haar vertrouwen schonk en dat deze niet de vertrouwde van een ander wilde zijn. Zij wist dat de eigenaardigheden van het karakter van Antoinet deze tot daden konden verleiden, die schadelijk voor hare gezondheid zouden zijn. Met zorg vermeed mevrouw Draayer daarom alles, wat den geest van haar gouvernante zou kunnen benevelen.

Antoinet kon zich maar niet begrijpen, dat zij zich zoo spoedig thuis gevoelde in hare nieuwe betrekking. Zij was nog wel zwak, maar hare ziekte en ook die van haar gemoed scheen geweken. Het liefelijke natuurschoon, waaraan Oostvoorne zoo rijk is, oefende op haar een weldadigen invloed uit. Zij, die toen zij nog in Den Haag woonde, zich niet door het Scheveningsche strand scheen aangetrokken te gevoelen, was opgetogen van bewondering, als zij hier aan het Oostvoornsche strand koeien langs de zee zag grazen.

Hier zij opgemerkt, dat dit zeldzame verschijnsel, dat zooveel indruk op Antoinet maakte, volstrekt geen fantasie is, maar werkelijkheid. Men spreekt daarom ook in Den Briel en andere plaatsen in den omtrek van Oostvoorne van het 'groene strand,' waarmede men dit gedeelte van het strand bedoelt, waarop het vee, gedeeltelijk in zee, rustig loopt te grazen. Op ieder, die dit voor ons vreemde schouwspel voor de eerste maal ziet, maakt het een eigenaardigen indruk. Ook Antoinet gevoelde zich door dit ongewone gezicht aangetrokken. Zij begon er belang in te stellen. Dit was

haar behoud. Hierdoor werden hare gedachten van haar idée fixe afgeleid. Wat de meest weelderige amusementen van het woelige Scheveningen niet hadden kunnen teweegbrengen, deden hier de rustig grazende koeien, wier pooten door de zee werden bespoeld. Maar niet alleen dit schouwspel boeide haar; ook het gezicht op de mond van den Nieuwen Waterweg van Rotterdam naar zee trok haar aan. Met steeds klimmende belangstelling volgde zij, op een der duinen gezeten, of na een tocht langs het strand in een strandstoel neergevlijd, het binnenvallen of het naar zee gaan der vele stoombooten, welke dagelijks langs den Nieuwen Waterweg van en naar Rotterdam varen. Op een anderen tijd beklom zij de duinen en ging dan met een kijker gewapend het heerlijke Westland beschouwen, dat als een verrukkelijk panorama zich, ten noorden van de Maas, aan het oog vertoont.

Het was een buitengewoon mooie zomer. Antoinet profiteerde dagelijks daarvan. Uren lang bracht zij aan het strand door; met eene belangstelling, welke men bij haar niet zou verwachten, beschouwde zij de zee, waarvan de golven, door den Hoek van Holland gebroken, zich naar het strand spoedden. Het scheen haar genoegen te doen, als zij een schip den Nieuwen Waterweg zag verlaten, het zoo lang mogelijk na te staren, of de talrijke meeuwen, die met hunne lange vleugels bijna het water raakten, gade te slaan.

Dit alles maakte op Antoinet een gunstigen indruk. Zij gevoelde gewaarwordingen, welke haar tot dusverre vreemd waren. Waarom stemde de geheele natuur tot opgewektheid envroolijkheid en was zij steeds treurig en somber? Had zij verkeerd geleefd? Had zij te veel toegegeven aan de inblazingen van den hoogmoed, aan de opwellingen van onrechtmatige gevoelens? Had zij door geheel haar eigen zin te doen, niet een verkeerden weg bewandeld? Hadden zij ongelijk, die beweerden, dat als men in de eenzaamheid aan zijne verbeelding vrij spel laat, men zich allerlei hersenschimmen schept? Deze en andere dergelijke overwegingen hielden haar bezig; zij trok er geen conclusie uit, waarvoor zij terugdeinsde, maar zij begon te twijfelen aan de oprechtheid van haar tot dusverre gevolgde gedragslijn en zij bleef niet ongevoelig voor die overwegingen, welke haar tot andere gedachten brengen moesten.

De natuur, die groote en goede geneesheer, kreeg hulp in een dochtertje van mevrouw Draayer; Louise Draayer was een meisje van tien jaar, een zeer aanvallig kind, een babbelkousje, dat genegenheid voor de 'juf' opvatte en deze zeer spoedig beantwoord vond. Antoinet schepte er behagen in, met het meisje te keuvelen en werd daardoor geheel en al met het kind ingenomen.

Eens kwam Louise huppelend naar haar toe en zeide:

'Juffrouw, de volgende week is mama jarig; wil u mij een versje leeren voor dien dag? Maar zij mag er niets van weten.'

Antoinet beloofde het. Zij zou het kind helpen. Uren achtereen bracht daarop Louise bij haar door, maar Antoinet, die tot dusverre nergens liefhebberij in had, kreeg nu lust het kind nog meer te helpen, om haar mama een verrassing te bereiden. Antoinet, die zeer bedreven was in handwerken, deed Louise een antimacasser haken, dien zij haar mama op haar verjaardag aanbieden moest. Het kind was uitgelaten van blijdschap over deze onverwachte hulp. Zij stelde zich reeds de vreugde voor, die ze daardoor haar mama bereiden kon. Antoinet, die anders somber en lusteloos was, veranderde geheel van stemming; ook zij begon behagen te scheppen in de prettige vooruitzichten van het kind.

Eindelijk was de lang verbeide dag gekomen. Antoinet was er bij tegenwoordig, toen Louise hare mama met haar versje en het haakwerk verraste.

De verjaardag eener moeder is in gelukkige gezinnen altijd een blijde dag. De opgewekte stemming, welke dien dag in de villa te Oostvoorne heerschte, deelde zich ook mede aan Antoinet, die menig vleiend woord over hare hulpvaardigheid ontving zoowel van de moeder als de dochter, die beiden haar als een vriendin behandelden.

Na het diner, dat ditmaal meer weelderig was geweest dan gewoonlijk, nam de familie plaats onder de veranda, welke zich aan de achterzijde der villa bevond. Het was een heerlijke avond. De zon, die den ganschen dag helder had geschenen, ging onder en zette de toppen der boomen in een bekoorlijk licht. De vogels zongen hun avondlied, dat heerlijk door het dicht geboomte ruischte. De torenklok van de kapel op het Martelaarsveld, nabij het naburige Den Briel, luidde het A n g e l u s , waarvan de laatste tonen langzaam wegstierven. Alles stemde tot opgewektheid.

Huiselijk zat het drietal rond de theetafel. De gezelligheid, welke hier heerschte, maakte vertrouwelijk.

Nadat Louise, die een uurtje langer opgebleven was dan gewoonlijk, naar bed was gebracht, kon Antoinet geen weerstand bieden aan de hartelijkheid, die mevrouw Draayer haar betoonde Zij begon haar hart, dat zoolang voor iedereen gesloten was geweest, uit te storten. Zij sprak over hare kindsche jaren, over hare spelen, over de genoegens, welke zij in hare ouderlijke woning genoten had, kortom over den geheelen tijd harer jeugd, die als een zoete droom was voorbijgaan.

Mevrouw Draayer vroeg of zij zich dit alles kon herinneren.

‘O ja,’ was het antwoord, ‘alles kan ik mij herinneren, als ware het gisteren pas gebeurd. Ik was wel gelukkig, toen ik kind was. Het was bij ons altijd feest als papa of mama verjaarde. Ik kan mij dit alles nog zeer goed voorstellen. Wat maakte ik toen plannetjes voor de toekomst! Nooit heb ik kunnen denken dat van al die plannetjes niets te recht zou komen. Ik zie ze nog, onze oude, goede Aagje. Ik herinner mij heel goed, hoe zij op die verjaardagen werk had om mij naar bed te krijgen. Ik zong dan altijd een liedje van verlangen. En onze goede Fidel, wat was dat een lief beest! Ik kon er altijd mee stoeien en ravotten, Het was alsof het dier verstand had.’

Mevrouw Draayer liet Antoinet doorpraten, die voortging met allerlei kleine bijzonderheden mede te deelen uit hare kinderjaren. Het goedgunstig oor, dat mevrouw Draayer der herinnering van Antoinet schonk, maakte deze opgewonden. Die herinneringen aan de jaren harer jeugd deden Antoinet goed. Hare oogen, die altijd dof stonden, begonnen te schitteren, als wilden ze in glans wedijveren met de sterren, die aan den wolkenloozen hemel opkwamen. Nu zij een belangstellende toehoorster gekregen had, kon zij aan de bekoring geen weerstand bieden, haar geheelen levensloop te gaan mededeelen. Terwijl zij hiermede bezig was, hield zij plotseling op. Haar gelaat betrok weer, maar mevrouw Draayer, die meende, dat juist hier het geheim van hare gemoedstemming zich verschool, haalde haar over met haar verhaal voort te gaan.

‘Maar eens op een dag,’ hernam Antoinet, ‘werd dat gelukkige leven plotseling verwoest. Voorspoed maakte plaats voor tegenspoed. Het was op den dag, dat de groote vacantie beginnen zou van het pensionaat, waar ik verscheidene gelukkige jaren mijner jeugd heb doorgebracht. Ik was toen achttien jaar en zou het pensionaat tevens voor goed verlaten. Ik zou het huis niet meer wederzien, waarin ik naast zoovele genoeglijke ook zoovele nuttige en leerrijke jaren had gesleten.

‘Verschillende mijner mede-pensionnairen, die evenals ik aan het einde harer studiejaren waren gekomen, waren in de spreekkamer bijeen en wij namen daar van

elkander afscheid, alvorens wij met onze familiën zouden vertrekken, waarna wij elkander wellicht nimmer of zelden zouden terugzien.

'Ik had bij de prijsuitdeeling verscheidene prijzen, en vele eerste behaald en ik was daar niet weinig trotsch op. Mijne mede-pensionnairen wenschten mij geluk met het behaalde succes, toen een harer, van wie ik altijd veel meer gehouden had dan van de anderen, die ik altijd als mijne boezemvriendin had beschouwd, en die ik altijd deelgenoot had gemaakt van mijne illusiën, plotseling naar mij toetrad en mij eensklaps influisterde: 'Weet gij dat mijnheer Bergman failliet is? Ik heb het daar zooeven van mijn mama gehoord.'

Deze mededeeling maakte op mij niet meer indruk dan een gewoon nieuwtje, maar ik merkte evenwel op dat verscheidene mijner mede-pensionnairen schokschouderend met elkander begonnen te fluisteren. Zij schenen daarop mij te willen mijden. Waarom weet ik zelf niet, maar opeens voelde ik toen dat een huivering mij door de leden voer. Ik had een voorgevoel gekregen, alsof een ernstig ongeluk mij dreigde...'

(*Wordt vervolgd.*)

Raad van Drieën in het oude Venetië.

Van het begin der veertiende eeuw af had zich in de Venetiaansche republiek meer en meer de heerschappij der edelen gevestigd en tot haar verdediging een geheim gerechtshof in het leven geroepen, dat eeuwen lang de schrik was van de burgers der groote handelsrepubliek. Het was de beruchte Raad van Drieën, die uit den Raad van Tienen gekozen, tot taak had, voor de veiligheid van den staat te waken en elk verzet tegen de bestaande wetten in de kiem te verstikken.

Met groote macht toegerust, vormde dit gerechtshof, even geheimzinnig welkend als het oude veemgericht der middeleeuwen, weldra het hoogste staatsgezag, waarboven maar in schijn de doge in den glans zijner heerlijkheid troonde. Men wist dat dit vreesdijk gerechtshof krachtens de staatsinrichting bestond; maar niet wie door den Raad van Tienen als leden daarvan waren aangewezen. Men vernam de vonnissen, doch deze droegen enkel de onderteekening van den secretaris. Men zag de lijken der in het openbaar terechtgestelden voor het Dogenpaleis, maar aangaande hun proces had men niets gehoord. Als een bovenmenschelijke macht heerschte het tribunaal over allen in de Venetiaansche republiek. Zelfs de drie staatsinquisiteuren waren elk afzonderlijk voor hun eigen gemeenschappelijk schrikbewind niet veilig; want er was nog een benoemde plaatsvervanger, dien twee der inquisiteuren zich konden toevoegen om, als dit hun dienstig scheen, over den derde recht te spreken.

Twee van het driemanschap bleven een jaar in functie en droegen als teeken hunner waardigheid een zwarten tabberd; de derde inquisiteur was in het rood gekleed en maakte als bijzondere raad van den Doge maar acht maanden deel van het gerechtshof. De rechters waren bij hun procedure aan geen anderen regel gehouden dan de overeenstemming hunner meening; de middelen tot opsporing der misdaad, het oproepen van getuigen, de aanwending van folteringen om bekentenissen af te persen, de keus der straffen de geheime of openbare voltrekking van het vonnis, dit alles was aan hun volkomen onverantwoordelijke willekeur overgelaten. Spionnen in alle lagen der bevolking, tot in den Raad van Veertigen en den Raad van den Doge toe, stonden te hunnen dienste; geheime agenten waren overal in de stad en daarbuiten voor hen werkzaam en geheime, onbekende beulen of gehuurde sluipmoordenaars, zoogenaamde *bravi*, altijd bereid hun bevelen te volbrengen of hun wenken op te volgen.

Door deze geduchte instelling heeft ongetwijfeld de republiek Venetië hare aristocratische regeering zoo lang in ongeschokte vastheid kunnen handhaven en men moet den Raad van Drieën ter eere nageven, dat hij zijn strengheid over het algemeen meer tegen de eer en heerschzucht van den adel, dan wel tegen het *buon popolino*, het goede volk liet gelden.

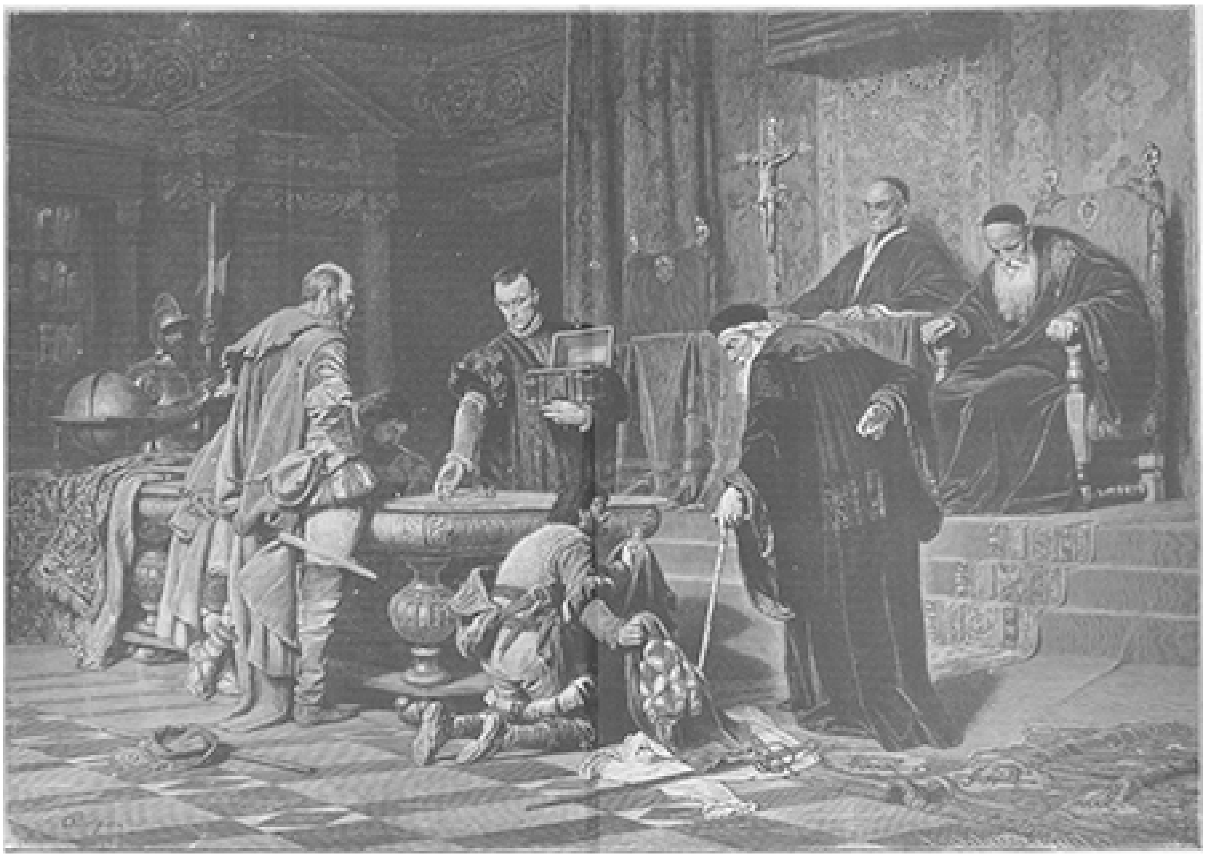

DE RAAD VAN DRIEËN IN HET OUDE VENETIË, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. VON PILOTY.

Een van de eersten, die den schrikkelijken Raad van Drieën, nog vóór deze staatsinquisiteuren genaamd werden, ten offer vielen, was de zes en-zeventigjarige doge Marino Falieri. Deze had, om zich te wreken over een beleediging, zijn jonge vrouw door een der drie rechters aangedaan, een samenzwering gesmeed met enkele lieden uit de laagste volksklasse, ten einde het schrikbewind omver te werpen van een aristocratie, wier trots en dwingelandij hem al sinds lang geërgerd hadden.

De nacht van den 15en April 1355 was aangewezen om de aan zienlijkste edelen van Venetië, gelijk alleen in den Raad van Veertigen en den Raad van Tienen zitting mochten hebben, uit den weg te ruimen. En deze slachting moest bekroond worden door een omwenteling in de heele staatsregeling in het belang van het volk. Maar daags te voren kreeg de Raad van Drieën door zijn spionnen de lucht van het complot. De deelnemers uit het volk werden onmiddellijk zonder vorm van proces opgehangen; om over den doge recht te spreken voegden de rechters zich nog een aantal van de voornaamste edelen toe. Den 17en April werd Falieri op de binnenplaats van het Dogenpaleis onthoofd. Zoo toonde het gerechtshof, door een voorbeeld van kort recht te stellen, dat ook de hoogste persoon in den staat aan zijn oordeel onderworpen was.

Een anderen doge, Francesco Foscari, overkwam het dat de secretaris van den Raad van Drieën hem met grooten eerbied op de knieën het decreet overreikte, waarbij zijn zoon als gevaarlijk voor den staat ter dood veroordeeld werd, en hij kon de voltrekking van het vonnis niet verhinderen.

Een jong edelman met name Giovanni Moncenigo, had het ongeluk, bij gelegenheid van een operavoorstelling te Venetië, in drift twee pistoolschoten te lossen op de gebroeders Foscarini, die daardoor gewond werden. Hij vluchtte opstaanden voet. Tevergeefs poogde men, wegens de jeugd van den nog eerst twee-en-twintigjarigen

man en wegens de verdiensten van zijn geslacht, hetwelk de republiek al vier doges had opgeleverd, den Raad van Drieën gunstig voor hem te stemmen. Zijn jonge vrouw smeekte voor hem om genade, de Foscarini's zelf wezen hooghartig de rechterlijke vervolging af.

Maar de Raad bleef onverbiddelijk en zijn uitspraak deed de Venetiaansche aristocratie sidderen. Want Moncenigo werd van zijn adel vervallen verklaard en bij verstek ter dood veroordeeld; zijn goederen, ook die welke hij nog te verwachten had, werden verbeurd en alle overeenkomsten, die hij in de laatste zes maanden had aangegaan en waaronder ook zijn huwelijkscontract behoorde, voor nietig verklaard. Verder werd aan ieder, die hem dood of levend in handen des gerechts leverde, een aanzienlijke belooning toegezegd alsmede kwijtschelding van straf voor elke soort van vergrijp, hetzij voor hemzelven hetzij voor een ander persoon. Alle gemeenten in de provinciën ontvingen bevel hem aan te houden, en in geval hij binnen haar gebied gepakt werd tot zijn arrestatie haar politiemacht beschikbaar te stellen op straffe voor de besturen van tot de galeien veroordeeld te worden. Geen onderdaan der republiek, geen bloedverwant van den veroordeelde mocht hem zien, hem spreken, hem schrijven, gemeenschap met hem onderhouden of hem op eenigerlei wijze hulp verkenen, als hij zich ten minste niet aan verbeurdverklaring van zijn vermogen en tienjarige galeistraf met ketenen aan de voeten wilde blootstellen. Wie maar in het voordeel van den beschuldigde durfde spreken, beliep een geldboete van twee duizend dukaten, en om alle mogelijkheid af te snijden dat deze strenge uitspraak ooit verzacht zou worden, werd ze voor onherroepelijk verklaard en nog versterkt door de toevoeging dat op den overtreder alle andere straffen van verbanning en vogelvrijverklaring toepasselijk zouden zijn.

De Raad van Drieën wilde zich vooral gevreesd maken in de oogen van den adel, omdat deze in Venetië de heerschende kaste was, en ook in de oogen van het volk, opdat het elke poging tot verzet schuwen zou. Daarom was het zijn vast beginsel, nooit een eenmaal geveld vonnis te wijzigen, nog minder het door gratie op te heffen. Dit moest dienen om de overtuiging te vestigen dat het gerechtshof onfeilbaar was. Zelfs in gevallen van bewezen dwaling der inquisiteuren, bepaalde onrechtvaardigheid of overdreven strengheid van hun vonnis kwamen zij daar niet op terug en de poging alleen, om een verzachting van het vonnis te verkrijgen, was zelfs voor de

leden der aanzienlijkste families niet zonder gevaar. Want de Driemannen duldden niet, dat iemand zich eenige critiek op hun geheimzinnige werkzaamheid veroorloofde, al was hij de aanzienlijkste en verdienstelijkste burger van den staat, ja een raadsheer of de doge zelf. Tegenover de burgerlijke rechtbanken, die drie in getal waren en wier leden uit de raadsheeren gekozen werden, toonden zij zich zoo naijverig mogelijk op hun voorrecht van onbetwistbare onverantwoordelijkheid. Zij ontzagen zich niet, wanneer hun het vonnis eener dergelijke rechtbank mishaagde, dit krachteloos te maken, en wel meestal eenvoudig door den persoon, van wien dat afhing, te doen verdwijnen, hetzij de beschuldiger of de beschuldigde. Een wenk - en hij kwam in de onderaardsche holen of onder de looden daken van het Dogenpaleis terecht; een bevel aan den cipier - en de ongelukkige werd gewurgd en in het kanaal geworpen, dat dicht voor de onderaardsche gevangenissen zijn troebel water in de Lagunen uitstortte.

De dood stond in hun dienst, zoodra zij hem in hun kring opriepen; en waar het gold, de orde te Venetië te handhaven, een politiek verdachte onschadelijk te maken, die misschien in de provincie met een der Italiaansche nabuurstaten konkelde, of door een bloedige daad van gerechtigheid een schrikwekkend voorbeeld te stellen, daar aarzelden zij niet, openlijk of heimelijk hun vreeselijk vonnis te laten voltrekken.

Den prins van Craon werd, terwijl hij zich te Venetië ophield, zijn beurs ontstolen. In zijn ergernis daarover liet hij zich een beetje schamper uit over de Venetiaansche politie en waagde te zeggen, dat zij er meer werk van maakte, de vreemdelingen te laten bespionneeren, dan dat ze voor hun veiligheid waakte. Eenige dagen daarna verliet hij de stad. Maar toen de gondel, waarin hij afvoer, zich een eind van den Venetiaanschen oever verwijderd had, hielden de roeiers plotseling op en gaven op de vraag van den prins, wat dat beduidde, vreesachtig ten antwoord, dat zij niet verder mochten varen, omdat de politiegondel hen met het roode sein te gemoet kwam. De prins, die zich zijn onvoorzichtige woorden herinnerde, voelde zich allesbehalve op zijn gemak, nu hij misschien tusschen hemel en zee weerloos aan Venetiaansche *bravi* zou overgeleverd zijn. Inderdaad kwam de politiegondel nader en de commandant noodigde den prins uit, ze met zijn eigen vaartuig te verwisselen. Goedschiks of kwaadschiks moest hij aan die uitnoodiging gevolg geven.

‘*Signore*,’ dus sprak hem aan boord onmiddellijk een man aan, ‘is u niet de prins van Craon?’

‘Ja.’

‘Werd u niet verleden Vrijdag bestolen?’

‘Ja, *signor*.’

‘Voor welk bedrag?’

‘Vijfhonderd dukaten.’

‘Waar waren die in?’

‘In een groenzijden beurs.’

‘Heeft u vermoeden op iemand, die den diefstal kan gepleegd hebben?’

‘Op een dienaar, dien ik genomen had.’

‘Zou u hem erkennen?’

‘Zonder twijfel.’

Onmiddellijk stiet de geheimzinnige man een haveloozen mantel, die voor zijn voeten lag, weg en daaronder werd een lijk zichtbaar. Het hield een groenzijden beurs in de hand.

‘Hier is de dief,’ zei de dienaar van den Raad van Drieën; ‘en hier is uw geld; neem het terug en reis verder. Maar let wel op, dat men niet terugkeert in een land, welks goede regeering men miskend heeft.’

Een dergelijke geschiedenis verhaalt Schiller in zijn *Geisterseher*. De daarin voorkomende prins, die in een koffiehuis op het St Marcusplein door een Venetiaan zwaar beleedigd was en na diens bedreigingen luid klaagde, dat hij zijn leven niet meer zeker was, werd kort daarop door een paar ambtenaren der staatsinquisitie afgehaald en eerst naar een kanaal geleid. Daar wachtte hem een gondel, waarin hij moest plaats nemen. Vóór hij met zijn geleider uitstapte, werden beiden geblinddoekt, waarna men ze een groote steenen trap op leidde, en vervolgens door een lange gang, die over gewelven liep, zooals zij konden opmaken uit den klank hunner voetstappen. Eindelijk kwamen zij voor een andere trap, langs welke zij zes en twintig treden naar beneden daalden. Hier werd hun een zaal geopend, waar men den blinddoek weer van de oogen nam.

Zij bevonden zich in een kring van eerbiedwaardige oude mannen, allen in het zwart gekleed; de heele zaal was met zwart laken behangen en spaarzaam verlicht. Er heerschte een doodelijke stilte in de vergadering, wier aanblik op de binnentredenden een ontzagwekkenden indruk maakte. Een der grijsaards, vermoedelijk de opperste staatsinquisiteur, na derde den prins en vroeg hem met ernstige plechtigheid, terwijl hij hem den Venitiaan voorstelde:

‘Herkent gij dezen man voor denzelfden, die u in het koffiehuis beleedigd heeft?’

‘Ja,’ antwoordde de prins.

Daarop wendde deze zich tot den gevangene:

‘Is dit dezelfde persoon, dien gij van avond wildet laten van koud maken?’

De gevangene kon het niet loochenen.

Onmiddellijk ging de kring uiteen, en met ontzetting zag de prins den Venetiaan het hoofd van den romp vliegen.

‘Ga nu,’ zei de inquisiteur met onheilspellenden nadruk, terwijl hij zich tot den prins wendde, ‘en oordeel in het vervolg niet meer zoo voorbarig over de justitie in Venetië.’

Tallooze dergelijke geschiedenissen zijn nog bewaard gebleven, die de eeuwenlang ongeschokt genandhaafde heerschappij van den adel in Venetië met haar draconische justitie zoowel in haar eigenaardige, fantastische grootheid als in haar gruwzame strengheid kenschetsen.

Onze gravure, naar de schilderij van Piloty, stelt ze ons treffend voor oogen. Wij bevinden ons in den Raad van Drieën op het oogenbik dat een drietal *bravi* rekenschap komen geven van de vervulling der hun opgedragen bloedige taak. De een vertoont de bewijzen door de kleeren van den vermoorde uit te spreiden, de andere wachten op het hun toegewezen loon. De secretaris is belast, hun dat in dukaten uit de cassette voor te tellen. De man in het rood achter het kruisbeeld ziet met koele bedaardheid het afschepen der beulen aan; een van de mannen in het zwart houdt misschien nog met zijn geweten raad of het algemeen welzijn inderdaad dit slachtoffer wel gebiedend geëischt heeft, terwijl de derde, die achteloos met den stok de kleeren van den vermoorde oplicht, misschien bij zich zelven tot de *bravi* zegt, wat in Shakespeare's Richard II Bolingbroke den gehuurden koningsmoordenaar toevoegt: ‘Neem voor uw moeite de schuld des gewetens, maar reken noch op mijn dank, noch op mijn hulde.’

Het eens zoo trotsche staatsgebouw der Venetiaansche republiek viel met al zijn instellingen opeens in puin, toen onder het gejubel van het opgewonden volk den

12[en] Mei 1797 het aangerukte leger Fransche republikeinen zegevierend Venetië binnenstok. Het eerste wat de Fransche veroveraars deden was de verwoesting van de kerkers der inquisitie. Op de plek, waar zij eenmaal gestaan hadden, werd een gedenksteen geplaatst met het opschrift:

'Kerkers der aristocratische barbaarschheid van den Raad van Tienen, door het voorloopig gemeentebestuur verwoest in het jaar I der Italiaansche vrijheid, 25 Mei 1797.'

Den 4en Juni werd ook het 'gouden boek,' dat de naamlijst der tot ambten benoembare Venetiaansche *nobili* bevatte, plechtig onder een vrijheidsboom verbrand.

Sic transit gloria mundi.

Een praatje over bier en zijn bereiding door een oud-brouwer. (*Vervolg.*)

Sommige dezer kuipen hebben mechanisch roerwerk om de massa goed dooreen te werken. Dit roerwerk bestaat uit twee schuinsgestelde wieken, die het meel van den bodem naar boven schuiven; zij worden door de hoofdas in een kringvormige beweging gebracht. De omhooggewerkte massa wordt hier door zwaarden, gaffel- of ook roostervormige om hun as draaiende bladen opgevangen en duchtig onderen dooreengemengd. De kuip is van een of meerdere kranen voorzien.

Onder dezen kuip bevindt zich de ontvangof lekbak, die het nat van den kuip opvangt; een in dezen bak geplaatste pomp brengt de wort (naam voor ongekookt en ongegist bier) naar den wortketel, oneigenlijk bierketel geheeten.

Hoog in de brouwerij, in eene vrije, onbelemmerde, aan alle winden blootgestelde ruimte bevinden zich de koelbakken.

Dit zijn ondiepe bakken van hout, koper, met zink of lood beslagen hout, maar tegenwoordig veelal van gegoten ijzer vervaardigd. Zij dienen om het gekookte bier in ontvangst te nemen en op de noodige temperatuur om in gisting te worden gesteld af te koelen.

Ten einde de nadeelige werking van een lang verblijf op de koelbakken tegen te gaan en te verminderen, daar de atmospherische lucht als draagster van vele gistkiemen een schadelijken invloed op het bier uitoefent, heeft men tal van koeltoestellen in 't leven geroepen. Allen berusten op het stelsel van tegenstrooming. Door dunne koperen buizen stroomt aanhoudend koud water. Op dezen buizen valt in fijne regen het warme bier, dat derhalve telkenmale, daar het water van onderen instroomt en het bier van boven toevloeit, met een koude buis in aanraking komt en aldus in zeer korten tijd den gewenschten graad van afkoeling verkrijgt.

Onder het koelstoestel staat een ontvangbak, die het gekoelde bier opvangt, van waaruit het in de gistkuipen of tonnen wordt gepompt.

Nadat het water kookt en het mout door den molenaar op breeksteenen of in de brouwerij zelve op plet- of kneusmolens gebroken of geplet is, laat de brouwer op elke 100 kilo mout 100 kilo of liter water van 45 gr. R in den roerkuip. Is het water heeter, dan roert hij zoolang tot de zooeven genoemde temperatuur verkregen is, of hij voegt tot datzelfde doel koud water toe.

Onder flink roeren wordt het gekneusde of gebroken mout ter dege met het warme water vermengd, kluitvorming vermeden en nadat alles behoorlijk dooreengewerkt en gelijkmatig vochtig is geworden, een kwartier uurs in rust gelaten en de kuip

toegedekt. De temperatuur van het mengsel, beslag geheeten, zal ongeveer 34 à 35 gr. Reamur bedragen.

Deze bewerking noemt men beslag maken.

De verschillende variëteiten van bier hebben mede haar oorsprong in de wijze waarop dit beslagmaken geschiedt.

Sommige brouwers, vooral in de omstreken van Bamberg, beslaan het mout met koud water, anderen nemen hoogere of lagere warmtegraden en juist hierdoor en door de wijze hoe langzaam of hoe snel men tot de versuikeringstemperatuur, die tusschen 55° en 60° R. ligt, tracht te geraken, alsmede door de hoeveelheid blank, bruin en geroosterd mout voor het beslag gebezigd, worden die onnoemelijke verscheidenheden van bieren, die vaak in dezelfde stad en dus onder denzelfden localen invloed gebrouwen worden, mits van dezelfde sterkte of hetzelfde gehalte, aangetroffen.

Eer het zetmeel zich tot vergistbare suiker omzet, doorloopt het verschillende trappen van verandering. Deze zijn het best waar te nemen door een druppel van de vloeistof uit den roerkuip in een verdunde Jodium-oplossing te brengen. Zetmeel kleurt deze donkerblauw,

suiker laat haar onveranderd, doch eer het zóóver komt, wordt de jodium vloeistof violet, donkerrood, rozekleurig, vleeschkleurig totdat eindelijk, wanneer alle zetmeel in suiker is omgezet, de kleurverandering ophoudt. Elk dezer trappen van verandering heeft een naam; wij zullen den lezer niet met de opsomming er van vermoeien; genoeg zij het hem te weten, dat naar gelang de brouwer meer of minder snel het beslag deze ontwikkelingstijdperken doet doorloopen, dit op het te verkrijgen bier inderdaad van grooten invloed is. Of het wordt rijk aan dextrin (plantengom), òf het zal rijk aan suiker zijn. Dextrin echter vergist niet; het bier is alsdan rijk aan extract en arm aan alcohol, of in het andere geval meer wijnachtig, dunner van smaak op de tong en, goed vergist, meer bedwelmend.

Na het kwartier uur rust wordt zooveel kokend water toegevoegd, dat het mengsel 52° R heeft en een uur ongeveer in rust gelaten. De vloeistof heeft zich geklaard, wordt in den onderbak gelaten en naar den bierketel opgepompt en langzaam verwarmd.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Grootmoedertje. -

Terwijl menig man op jaren graag alles zou geven om weer eens kind te kunnen zijn, willen kinderen altijd groote menschen wezen. Zoo is het kleine lachebekje op onze voorplaat al jaloersch op de floddermuts, den hoornen bril en de breikous van grootmoeder! De muts en den bril, die achtbare insigniën van de grootmoederlijke waardigheid, heeft zij eens opgepast, en om zich volkomen de illusie te geven, dat zij daarmee geheel in de rechten der waardige matrone is getreden, heeft zij zich bij de kousenmand neergezet en er een groote kous uitgenomen, waarin haar mollig armpje verdrinkt. Maar met dat al verbeeldt zij zich dat zij sprekend op grootmoeder gelijkt en wij lezen op haar lachende lippen de oolijke vraag of zij geen echt oud grootje is.

Het moet gezegd worden dat de muts en de bril de kleine deugniet alleraardigst staan.

De H. Thomas van Villanova. -

Het fraaie beeld, door onze gravure weergegeven, werd voor eenigen tijd geplaatst in een der kerken van Schiedam, waar een bijzondere devotie schijnt te bestaan voor den H. Thomas van Villanova, gelijk ook hieruit blijken kan dat bij den Schiedamschen uitgever Van Pinxteren een litanie ter eere van genoemden heilige het licht heeft gezien, waarvan gretig door de geloovigen wordt gebruikt gemaakt.

Inderdaad schijnt de vereering van dezen heilige, die vooral uitblonk door zijn liefde tot de armen en zijn onuitputtelijke milddadigheid, vooral gepast in dezen tijd, nu wij bij den heerschenden nood zoo vaak worden aangemaand tot beoefening der christelijke liefde.

De H. Thomas van Villanova kan ons daarin tot een navolgenswaardig voorbeeld strekken, en den armen door zijn veelvermogende voorbede een krachtige helper zijn, gelijk hij bij zijn leven altijd te hunner hulpe bereid was.

De H. Thomas werd in het jaar 1488 te Fuenlana in Castilië geboren en verkreeg den naam Villanova van de dus genoemde kleine stad, een paar mijlen van zijn geboorteplaats gelegen, waar hij zijn opvoeding ontving. Van zijn ouders, die ofschoon niet rijk, toch het middel vonden om milde aalmoezen uit te deelen, erfde hij de liefde tot de armen, die heel zijn leven de sprekendste trek bleef van zijn karakter. Reeds op zevenjarigen leeftijd zag men hem op alle manieren de armen te hulp komen; dikwijls beroofde hij zich zelven van zijn voedsel, om het aan hen uit te deelen en voorkwam aldus vaak den wensch zijner ouders, die verrukt waren hem zoo liefderijk en middadig te zien. Aan die liefde tot de armen paarde hij em gestadige versterving, een bescheidenheid, die hem algemeen bemind maakten, een vlekkelooze zuiverheid van hart, een grooten afschuw voor de minste leugen, een teedere godsvrucht en een bijzondere liefde tot het gebed.

DE H. THOMAS VAN VILLANOVA.

Hij deed schitterende studiën aan de universiteit van Alcala en werd reeds op zes-en-twintigjarigen leeftijd tot leeraar in de wijsbegeerte benoemd. Als zoodanig onderwees hij aan de hoogescholen van Alcala en Salamanca, doch terwijl hij aldus

lauweren gaarde op het veld der wetenschap, dacht hij er slechts aan, zich uit de wereld terug te trekken. Een huis, dat zijn ouders hem geschonken hadden, had hij met hun goedvinden reeds tot een hospitaal ingericht, en het was zijn eenig verlangen zich geheel toe te leggen op de heilige armoede. Lang dacht hij na over de keuze der geestelijke orde, waarin hij die het best kon beoefenen, en ten slotte nam de professor van Salamanca aldaar het kleed aan der Augustijnen nagenoeg op hetzelfde tijdstip, waarop Luther in Duitschland dit afwierp.

Als novice toonde hij zich zoo nederig en verstorven, dat men zich verbaasd afvroeg hoe hij zoo spoedig den hoogen rang had kunnen vergeten, dien hij aan de universiteit van Salamanca innam. In het jaar 1520 ontving hij het priesterschap en las op Kerstdag zijn eerste H. Mis, waarbij de gedachte aan den menschgeworden God hem tot tranen roerde. Al spoedig werd hij door zijn oversten tot het predikambt en de toediening van het sacrament van boetvaardigheid gebruikt, en hij kweet zich van zijn nieuwe taak met zulk een ijver, dat hij den naam van Apostel van Spanje verwierf. Tegen zijn wil werd hij tot hooge waardigheden in de orde verheven en keizer Karel V koos hem tot een zijner predikers. De vorst raadpleegde den heilige meermalen in gewichtige zaken en bewerkte, ondanks den tegenstand van Thomas' nederigheid, diens verheffing op den aartsbisschoppelijken zetel van Valencia.

Met groote praal in zijn bisschoppelijke stad ontvangen, nom de H. Thomas zijn intrek in het klooster der Augustijnen om er zich door gebed en vrome overweging op zijn nieuwe taak voort te bereiden. Hij liet de tapijten en behangsels, waarmee men zijn troon versierd had, wegnemen en bestemde het geld, hem door het kapittel als welkomstgift geschonken, voor een ziekenhuis. Ook in het bisschoppelijk purper bleef hij in alles de heilige armoede betrachten; zijn kleeding en tafel waren meer dan eenvoudig; het grootste gedeelte zijner inkomsten werd besteed ten behoeve der armen. Dagelijks kwamen er vijfhonderd aan zijn deur en ieder ontving een bedeeling in brood, wijn en geld. De bisschop toonde zich de vader der weezen en droeg zorg voor het uithuwelijken van arme jonge dochters. Een bijzondere voorliefde koesterde hij voor de vondelingen; hij beloonde degenen, die ze aanbrachten, en de minnen, die ze het best verzorgden. Op een keer, dat een aan zee gelegen stad van zijn bisdom door zeeroovers geplunderd was, liet hij er levensmiddelen heenbrengen en bracht het geld bijeen om de gevangen inwoners vrij te koopen.

Op zijn sterfbed liet hij al het geld, dat hij bezat, aan de armen van de verschillende parochiën der stad uitdeelen en schonk al zijn meubels weg met uitzondering van zijn bed dat hij ten behoeve der gevangenen afstond, maar verzocht het te mogen behouden tot zijn dood.

De roep zijner buitengewone heiligheid was door geheel Spanje verbreid. Toen de Spaansche bisschoppen zich naar het concilie van Trente begaven, waaraan de H. Thomas wegens zijn ziekte niet kon deelnemen, kwamen de meesten hem vóór hun vertrek naar Italië bezoeken, ten einde hem te raadplegen over de houding, die zij hadden aan te nemen. Hij heeft verschillende werken nagelaten, waarin vooral een diepe nederigheid en een brandende liefde tot God uitblinkt. Die liefde deed hem dikwijls tranen van ontroering storten bij het vieren der heilige geheimen en meermalen zag men hem in geestverrukking als hij het woord Gods verkondigde.

Hij stierf in den morgen van den 8en September 1555, terwijl in zijn kamer de H. Mis werd opgedragen. Nade consecratie bad hij den psalm *In te Domine speravi*, en na de communie van den priester blies hij, met de woorden: ‘Heer, in uwe handen beveel ik mijn geest,’ den laatsten adem uit.

Hij werd overeenkomstig zijn verlangen in het Augustijnerklooster van Valencia begraven. Paus Paulus V verklaarde hem zalig in 1618 en veertig jaar later nam Paus Alexander VII hem op in de rij der heiligen.

Voor 't laatst geprobeerd. -

Deze oude heer behoort stellig tot de bejaarde lui, van wie we boven spraken, en die graag nog weer eens jong wilden zijn. Maar misschien vindt onze sinjeur zich ook nog wel jong genoeg, al heeft hij haast geen haar meer op het hoofd en geen tand meer in den mond. Zijn hart is in elk geval nog jong, en ondanks alle ondervonden teleurstellingen, nog vatbaar voor de hoopvolste droomen. Waarom zou hij, in weerwil van zijn zestig jaren, nog niet een knappe vrouw kunnen krijgen? Hij is immers nog gezond en frisch en levenslustig. Menig jongmensch van den tegenwoordigen tijd heeft niet eens zooveel *spirit* als deze krasse oude vrijer. 't Is waar hij heeft al menig blauwtje geloopen, maar het zou wel ongelukkig wezen als hij altijd werd afgewezen. In elk geval kan hij het nog eens probeeren en, zich alvast verkneukelend in het gunstig onthaal van zijn aanzoek, brengt hij dit in zorgvuldig gekozen bewoordingen ten papiere.

In het volgend nummer zullen wij zien of de laatste poging van den trouwlustigen heer gelukt is.

Wetenswaardig Allerlei.

Kunst-diamanten. -

Zooals de wetenschap heeft ontdekt, is een diamant niets anders dan een stuk gekristalliseerde, zuivere, onvermengde kool van 't fijnste soort. De diamant moge schitteren en glansen, 't is en blijft een kool, meer niet. Tusschen den kostbaren steen, die in den vingerring fonkelt, en tusschen de zwarte, onooglijke steenbrokken, waarmee men de kachel stookt, bestaat geen wezenlijk onderscheid, want ook diament is brandbaar, gelijk Lavoisier en Davy bewezen hebben. Het geheel verschil bestaat in 't uiterlijk.

De samenstellingen de bestanddeelen van kool en diament zijn volkomen dezelfde; zij verschillen slechts in dichtheid.

De diamant staat vooraan in de rij der edelgesteenten. Moeder natuur heeft zich bijzonder veel moeite gegeven om hem vast en sterk te maken. Zijn stof is vaster dooreengewerkt en weegt bij kleinere hoeveelheid veel zwaarder dan de achterlijke steenkool. De dichtheid van het diamant is 3½, die van de allerhardste kool slechts 2.

De zaak is dus zeer eenvoudig: men behoeft de steenkool slechts genoegzaam te verdichten en men heeft - diamant.

Maar dat is spoedig gezegd; het dient eerst te worden uitgevonden.

Hoeveel alchimisten en scheikundigen hebben niet beproefd, die kostbare gesteenten kunstmatig voort te brengen? Hannay, Friedel, Fremy e.a. hebben er naar gestreefd, doch alles tevergeefs. Eindelijk toch is het aan den Parijschen professor Moissan gelukt.

In de laatste zitting van het *Institut de France*, waar Moissan lid van is, heeft hij werkelijk kunst-diamanten vertoond, die niet slechts enkele eigenschappen met het diamant gemeen hebben, maar daarvan volstrekt niet te onderscheiden zijn.

Terwijl professor Moissan ijzer en zilver onder een ongehoorde temperatuur van 3000 graden smolt, gelukte het hem, door aanwending een er zeer hooge drukking, in de holten der gesmolten massa een hoeveelheid zuiver koolstof in den vorm van kleine kool-kristallen af te scheiden Zij hadden een dichtheid van 3½ - en wat van meer belang was - hij kon er diamant mee snijden. Het waren diamanten. Maar zij zagen zwart. Wel geleken zij sprekend op de zeldzame zwarte diamanten en hadden, gelijk deze, ook een vetachtigen glans; doch wat is een zwarte diamant? Een dure rariteit, meer niet.

Professor Moissan begon zijn arbeid opnieuw. Na veelvuldige proefnemingen vond hij naast de zwarte kristallen ook kleine witte en doorzichtige stukjes. Hij had heldere diamanten vervaardigd. De allesvermogende kracht, de electriciteit, had hem geholpen. Zij alleen verschafte hem de ontzettende gloeihitte, waarin het ontstaan der kostbaarheid mogelijk werd.

De kunstdiamanten zijn er dan! Maar op die blijde tijding volgde een ander bericht, waardoor de geestdrift veel werd bekoeld. De kunstmatige, witte diamanten waren enkel - onder een vergrootglas zichtbaar, wogen slechts een honderdste milligram en hun bereiding, waarbij de professor zijn leven waagde, had 2000 gulden gekost.

‘Kleurig stuifmeel van een vlinderwiek,’ - dat zijn de kunst-diamanten, die tot dusver werden voortgebracht.

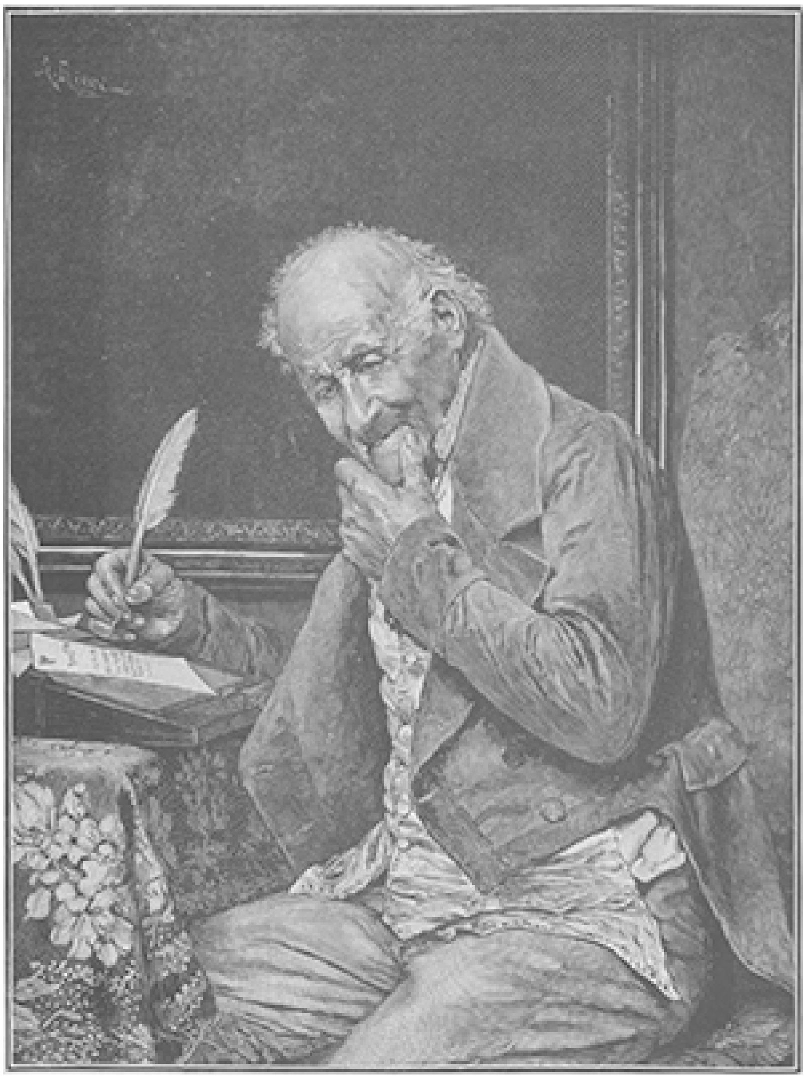

VOOR 'T LAATST GEPROBEERD.

De verdienste en de roem van den geleerde wordt er natuurlijk niet door verkleind - maar toch zijn de echte diamanten, die Indië, Brazilië en Afrika opleveren, veel goedkooper, en onze dames en heeren, die van opschik houden, zullen best doen, voorloopig zich met deze tevreden te stellen.

Blusschen van een brand in een tunnel. -

Dat onze ingenieurs het ver gebracht hebben, blijkt o.a. ook uit wat onlangs voorviel tijdens de doorboring van een grooten tunnel onder de rivier de Hudson te New-York.

De galerij van dit reusachtig werk was onder de rivier al een goed eind gevorderd en men werkte er in de samengeperste lucht, toen een werkman, die met een kaars zocht waar zich een kleine doorzijpeling van het water mocht bevinden, het houtwerk der galerij in brand stak. Allen redden zich door een overhaaste vlucht, waarna de galerij werd versperd, en met water gevuld om den brand te blusschen. Daarna pompte men er al het water uit en trachtte de verdichte lucht in de galerij te behouden. Tevergeefs, het vuur had op twee of drie punten van de houten zoldering gaten gemaakt, zoo groot als een vuist, waardoor de samengeperste lucht ontsnapte. Het was onmogelijk den tunnel onder drukking te houden en er weer binnen te gaan, zonder gevaar van bij den minsten stilstand der luchtverdunners te verdrinken.

Wat deden nu de Amerikaansche ingenieurs? Zij namen een dozijn groote ratten, waarvan de dokken te New-York wemelen en die zoo dik zijn als katten. Aan den staart dezer ratten bevestigde men een dikken stop van werk, veertig centimeter lang en dikker dan het lichaam der ratten. Daarna liet men ze in de galerij. Verrast door deze voor haar nieuwe atmosfeer, door den tocht voortgedreven en gehinderd door den stop aan haar staart, ontdekten de ratten, na rechts en links gezocht, geklommen en gesprongen te hebben, ten laatste de gaten in de zoldering en staken er zoo gauw zij konden den kop door, om er zich door te werken. Onnoodig er bij te voegen, dat zij in hun angst de gaten hermetisch afsloten met den stop van werk, die aan haar staart was vastgebonden. Men kon toen in de galerij afdalen en de gevaarlijke punten, die duidelijk genoeg door het aanhangsel aan den staart der ratten was aangewezen, herstellen.

De fabricatie van oud eikenhout. -

Er zijn geen geslepener menschen dan de meubelmakers. Met wit hout leveren zij u de meest uitheemsche houtsoorten en op hun atelier zou menigemerk waardige vondst te doen zijn, in dien een scheikundige er zijn neus in mocht steken.

Geven we voor ditmaal alleen aan hoe zij het aanleggen, om oud eikenhout te maken van kersversch, dat ternauwernood tijd heeft gehad om te drogen.

De zaak is heel eenvoudig. Men plaatst de planken, de paneelen, het loofwerk of andere stukken, die vóór hun tijd oud moeten worden, in een donker, hermetisch gesloten vertrek. Op den vloer, vlak er naast, zet men een of meer borden of schotels met vloeibare ammoniak. Daarna laat men alles een of twee maanden staan, al naar den ouderdom, dien men aan het hout wil geven. Met een weinig geduld kan de kleur tot drie of vier millimeter diep doordringen.

Dit verklaart, dat men bij de meubelmakers nooit anders dan oud eikenhout ziet. Zelfs de bosschen uit de middeleeuwen zouden niet toereikend geweest zijn om het hout voor de tallooze buffetten en andere meubelen te verschaffen, waarmee overigens zeer bescheiden huizen voorzien zijn.

[Nummer 4]

De Juf,
door J.J.F. van Zeijl.
(*Vervolg.*)

AFGEKETST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. RICCI.

‘Toen ik de spreekkamer verliet,’ dus vervolgde Antoinet, ‘ging de vriendin, waarvan ik u zooeven sprak, juist met haar mama de deur van het pensionaat uit; zij riep mij nog een hartelijk en laatst vaarwel toe. Ik beantwoordde haar afscheid niet. Ik was te veel in gedachten verdiept. Ik zag haar toen reeds aan als de oorzaak van te verwachten rampen.

Ook ik verliet kort daarna het pensionaat en toen ik thuis kwam, vertelde ik mijn papa hetgeen er dien morgen gebeurd was. Toen ik hem meegedeeld had, wat mijn vriendin mij verteld had, werd hij doodsbleek, en met een stem, waaruit de wanhoop sprak en die ik nog altijd mij in de ooren hoor klinken, zei hij:

‘Het faillissement, waarover men u gesproken heeft, is op dit oogenblik nog niet waar, maar morgen zal het helaas worden uitgesproken, en dit wordt veroorzaakt door de kwaadaardige tong, die dit noodlottige praatje heeft uitgestrooid. De positie van den heer Bergman was sedert eenigen tijd hachelijk en zwak, maar dank zijn krachtdadigen steun zou hij zeker kunnen staande blijven, ware niet door een venijnige tong het praatje van een faillissement de wereld ingestuurd. Het deed als een loopend vuurtje de ronde en maakte al zijn crediteuren te gelijk wantrouwig.

Deze eischten dadelijke voldoening hunner vorderingen en daar kon mijnheer Bergman niet tegen. Was het praatje niet in de wereld gekomen, hij zou over eenige dagen geholpen zijn geweest. Men had hem hulp geboden, maar kon hem niet dadelijk helpen. Thans is alles te laat. De slag zal niet meer af te wenden zijn. Hij is geruïneerd en ik met hem. Ik stelde een onbepaald vertrouwen in hem, hij beschikt over al mijn middelen. Alles zal verloren zijn. Morgen bezit ik geen cent meer.’

Ik was ontsteld en verbitterd te gelijk op een valsche vriendin, die ik beschuldigde, dat zij den slag had veroorzaakt door met een glimlach op de lippen een jobstijding te verspreiden.

Terwijl wij troosteloos bijeen zaten, kregen wij een bezoek. Het was een oud vriend uit mijn kinderjaren. Mijn papa was voogd over hem geweest en hij was altijd in onzen familiekring opgenomen, in de hoop dat een huwelijk tusschen hem en mij den band, welke onze wederzijdsche familië verbond, opnieuw zou versterken. Ofschoon er nog nooit in ernst een woord over gerept was, beschouwden wij elkander altijd als reeds te zijn geëngageerd. Hij kwam mij verwelkomen. Hij zag er vroolijk en opgeruimd uit. Een glans van genoegen lag op zijn gelaat. Na de gewone plichtplegingen, zei hij:

‘Ik ben je vriendin tegengekomen, zij heeft me over je gesproken.’

‘Zij heeft je zeker ook gesproken over het faillissement van Bergman?’

‘Ja; maar waarom schijnt je dat te hinderen?’

Ik antwoordde niet op die vraag. Ik beschouwde zijn opgeruimde trekken, terwijl mijn hart vol bitterheid was. Ik meende, dat ook hij medeplichtig was aan het schandelijk praatje, waardoor de val van den heer Bergman en van mijn papa werd veroorzaakt.

'Wat heeft ze je nog meer gezegd?' vroeg ik bits.

'Zij heeft me verteld, dat zij op reis ging, maar dat zij zou zorgen thuis te zijn, als wij trouwden, want daarbij wilde zij tegenwoordig zijn. Zij rekent er op, op onze bruiloft te komen.'

'Daar behoeft zij niet op te rekenen, want van ons huwelijk kan niets komen.'

Hij zag mij zoo verbaasd aan, alsof hij mij niet begrepen had, maar ik brak plotseling het gesprek over dit onderwerp af en stond hem niet toe daar weer op terug te komen. Toen hij mij verliet, was alles tusschen ons verbroken. Ik had hem beduid dat er geen sprake meer kon zijn voor hem van een huwelijk met de dochter van een geruïneerd man. Hij kon er aanspraak op maken, een niet onbemiddeld meisje te trouwen en dat was ik niet meer.

Ik gevoelde dat het ongeluk en de tegenspoed mijn tochtgenooten door dit leven zouden zijn, dat alle schitterende vooruitzichten als rook waren vervlogen en dat er mij niets meer was overgebleven dan mijn fierheid, mijn trots.

Mijn vader trok zich geheel uit de wereld terug om zich uitsluitend met zijn zaken te kunnen bezighouden. Al wat wij bezaten maakte hij te gelde om zijn crediteuren te kunnen voldoen. Toen allen voldaan waren, bleef ons niets over. Wij verlieten daarop de stad mijner geboorte, waar mijn vader geëerd en geacht was geweest, en gingen te Amsterdam wonen. De slagen, welke ons getroffen hadden, hadden de krachten mijns vaders ondermijnd. Kort na onze vestiging in Amsterdam, stierf hij. Door mijn arbeid moest ik in het levensonderhoud mijner moeder en van mij zelve voorzien. Geheel mijn opgewektheid, elk idee van hoop op een betere toekomst was bij mij verdwenen. Ik geloofde dat er voor mij geen geluk op aarde kon bestaan. Vriendschap was voor mij een ijdele klank geworden. Ik meende, dat ik niemand ter wereld belangstelling kon inboezemen. Ik beschouwde de wereld voor mij zelve als een onvruchtbaar veld, waarop geen enkel bloempje meer zou opschieten.'

'Dat gij niets dan ellende om u zaagt en wildet zien, hadt gij dan toch slechts u zelve te wijten,' antwoordde mevrouw Draayer, 'gij hebt u zelve den weg der verlatenheid aangewezen door uw menschenschuwheid. Gij hebt veel te veel aan uw eigenzinnigheid toegegeven en gij hebt u zelve daardoor veroordeeld tot een teruggetrokken leven. Gij hebt elke goede hoedanigheid, die ge bezit, met geweld onderdrukt om maar toe te kunnen geven aan het gevoel van haat jegens haar, die mogelijk niets meer gedaan had dan een onvoorzichtig woord te uiten. Weet zij wel eens het kwaad dat zij er door veroorzaakt heeft? En zijt gij wel zeker, dat gij, door zoo trotsch die vriendin uwer kinderjaren af te wijzen, haar hart niet hebt gebroken, dat gij daardoor haar geen verdriet hebt aangedaan? Meent gij dat het haar niet hindert dat gij haar verstoot? Als gij eens in de schuilhoekjes van uw hart gingt kijken, zoudt gij u dan niets te verwijten hebben ten opzichte uwer vriendin?'

Als eenig antwoord schudde Antoinet ongeloovig met het hoofd, doch het scheen dat er twijfel in haar was opgekomen. Mevrouw Draayer meende overwonnen te hebben, maar al hetgeen zij gewonnen had verloor zij door een onvoorzichtigheid.

'Geloof me, Antoinet,' zeide zij, 'ge zijt onrechtvaardig in uw oordeel geweest, gij hebt de vriendin uwer jeugd verdacht van gevoelens, welke nooit in haar hart hebben kunnen bestaan. Mevrouw Van Maalwijk heeft een hart als goud; zij zal noch wil iemand ter wereld eenig leed berokkenen, veel minder nog een vriendin.'

'Gij kent haar dus,' riep Antoinet uit, 'en in overleg met haar hebt gij u van mijn vertrouwen meester zien te maken.'

Uit den toon, waarop deze woorden uitgesproken werden, begreep mevrouw Draayer, dat zij te ver gegaan was en dat de geest van wantrouwen weer geheel bij Antoinet de overhand gekregen had. Tevergeefs trachtte zij het verloren terrein te herwinnen.

Antoinet meende dat haar een strik was gespannen, dat men haar vertrouwelijke mededeelingen had ontweldigd, welke zij tot dusverre nog niemand had toevertrouwd. Zij nam opnieuw hare teruggetrokken houding aan en zij besloot weder evenals vroeger niet te dulden, dat zij, die door de fortuin waren begunstigd, haar de aalmoes van goeden raad of die van vriendschap gaven.

De volgende dagen was zij weer zwijgend en afgetrokken gelijk voorheen. Toch had het onderhoud, dat mevrouw Draayer met haar gehad had, sporen achtergelaten. Zij gevoelde iets dat haar tot dusverre vreemd was. Het natuurschoon, dat haar omringde en het kinderlijk gekout der kleine Louise deden haar het leven van eene zijde bezien, welke zij tot dusverre nog niet had opgemerkt. Meermalen rees voor haren geest de vraag: Als zij zich eens vergist had ten opzichte van mevrouw Van Maalwijk!

Intusschen had mevrouw Draayer een brief ontvangen, welke deze dame eenige zorgen oplegde. Een naburige villa was nog altijd onbewoond, maar sedert de ontvangst van den brief was mevrouw Draayer iederen dag naar die villa gegaan om hare zorgen te wijden aan het in orde brengen daarvan, opdat de bewoners, die daarvoor spoedig gewacht werden, alles zouden vinden gelijk het behoort.

Antoinet meende een voorgevoel te hebben van nieuwe moeielijkheden. Meermalen richtte zij hare blikken naar de naburige villa, maar zij durfde mevrouw Draayer niets dienaangaande vragen, en deze was ook minder spraakzaam dan vroeger sedert dien bewusten avond.

Eenige dagen later bemerkte zij 's avonds, dat er licht achter een der vensters brandde. Mevrouw Draayer zag dat dit de opmerkzaamheid van Antoinet trok.

‘De villa is bewoond,’ zeide zij, ‘gij weet zeker nog niet wie die gehuurd heeft. Mevrouw Van Maalwijk komt er wonen; maar zij is nog niet gearriveerd. Op het oogenblik, dat zij zich naar hier zou begeven, moest zij met haar man voor dringende zaken naar Zwolle. Haar zoontje is vooruitgekomen, zij heeft het kind aan de zorgen van de kinderjuf toevertrouwd.’

Wijl Antoinet bleef zwijgen vervolgde mevrouw Draayer:

‘Antoinet, koestert gij nog altijd een wrok tegen haar?’

Antoinet antwoordde niet. Haar hoogmoed belette haar te erkennen, dat zij bereid was toe te geven. Al gevoelde zij geen haat, zelfs geen afgekeerdheid meer, zij meende dat het toch een kwestie van eer gold, niet zonder oorzaak haar ongelijk te erkennen.

‘O, dwaas schepseltje’ hernam mevrouw Draayer, ‘met open armen komt men u tegemoet en smeekt men u om uw vriendschap en gij wijst allen af. Bedenk toch dat God degenen straft die in hun gevoelens van haat volharden; maar neen, gij zult wel veranderen, uw beter ik zal u wel geleiden.’

Den volgenden dag wandelde mevrouw Draayer met haar dochtertje en de juf langs het strand. Antoinet sprak weinig, zij scheen uit haar humeur en liep in gedachten verdiept. De prachtige kalme zee, die kabbelend tegen het strand opspoelde, scheen hare aandacht niet te kunnen trekken.

Een jongen kwam hollend naar mevrouw Draayer toe. Bij haar gekomen hijgde hij naar den adem, dien hij door het snelle loopen scheen verloren te hebben. Eindelijk

was hij in staat enkele woorden uit te brengen. Deze waren genoeg om mevrouw Draayer te doen ontstellen.

'Antoinet,' zeide mevrouw Draayer na den jongen te hebben aangehoord, op bitteren toon, 'gij kunt u verheugen, gij wordt wreed gewroken. Het zoontje van mevrouw Van Maalwijk, haar eenigst kind, haar oogappel, is gevaarlijk ziek. Rouw en smart zullen de woning binnentreden van haar, die volgens u te gelukkig is. Verheug u daarom!'

'Maar mijn God, mevrouw' riep Antoinet uit, 'wat denkt gij van mij?'

Beschaamd, dat men zoo iets van haar durfde denken, volgde zij mevrouw Draayer op den voet, die zich in allerijl naar de villa begaf.

Een onbeschrijfelijke droefheid heerschte in dit huis. Het zoontje van mevrouw Van Maalwijk, ternauwernood drie jaar oud, lag ziek te bed; zijne anders zoo frissche gelaatstrekken waren bleek, bijna lijkkleurig. Zijne oogen stonden hol en wezenloos en uit zijn benauwde borst ontsnapte een bijna onhoorbaar gereutel. De croup, die vreeselijke ziekte, welke zoovele kinderen uit het leven rukt, had het jongetje aangetast. Zijn leven hing aan een zijden draad. De kinderjuffrouw van mevrouw Van Maalwijk, aan wier zorgen het kind was toevertrouwd, was radeloos. De dokter verklaarde op treurigen toon zijne onmacht tegenover de ziekte, waarvan hij met een angstig gelaat het verloop naging.

'Dokter,' zeide mevrouw Draayer tot hem, 'is er geen hoop meer het kind te redden?'

'Er bestaat nog één middel, doch het is zeer onzeker en hoogst gevaarlijk, zoo niet doodelijk voor dengene, die het toepast. Men zou de giftige stoffen, die de ademhalingswerktuigen hebben aangetast, moeten uitzuigen en zoodoende de ziekte bedwingen.'

Na eenige oogenblikken vervolgde de geneesheer, als antwoordde hij op eene vraag, die niemand hem deed, maar die gedaan scheen te worden door de zwijgende houding der omstaanders.

'Ik heb een vrouw en kinderen, ik mag mijn leven niet in de waagschaal stellen.'

De hopeloosheid, de vertwijfeling was op aller gelaat te lezen. Antoinet, die met een benauwd hart onbeweeglijk naast mevrouw Draayer had gestaan, lichtte zich plotseling naar het sterfbed, nam onverschrokken een rietje, dat op het beddetafeltje lag, stak het in den mond van den kleinen lijder, en zoog daarmede de ziektestof op, die zich in de keel van het knaapje had opgehoopt. Zij handelde zoo snel, dat men geen tijd had gehad haar tegen te houden noch om haar eenige aanwijzingen te doen.

Eindelijk was de vreeselijke operatie geëindigd. Antoinet was bleek als een doode. Zij beefde over al hare ledematen. Zij zakte ineen en ware op den grond gevallen, hadde men haar niet ijlings opgevangen en op een stoel gezet. Gedurende eenige oogenblikken meende men, dat zij hare heldendaad met den dood ging bekoopen. Gelukkig had de dokter geneesmiddelen bij zich, die hij bij het jeugdige, zwakke knaapje niet had durven aanwenden, maar die hij gerustelijk Antoinet kon toe dienen. De geneesmiddelen werkten gunstig op de 'juf'; dank haar sterk gestel ontwaakte zij spoedig uit de bezwijming, waarin zij gevallen was. Weldra was zij buiten gevaar; de crisis, welke zij doorstaan had, had haar slechts een weinig van hare gelaatskleur ontnomen. Het geluk werkte niet minder krachtig dan de geneesmiddelen van den dokter om haar geheel te doen herstellen. Zij hoorde de blijde uitroepen der kinderjuffrouw, die zag dat het knaapje weer bijkwam. Men deelde haar mede dat het kind gered was. Zij was gelukkig. Zij had de toewijding, die hare oude vriendin haar had bewezen, betaald.

Het knaapje, dat gelijk altijd met kinderen van dien leeftijd het geval is, zeer spoedig machteloos ter neer lag, herstelde ook weder even spoedig, zijne wangen kregen weer kleur. De vensters waren met bloemen gesierd. Eenige oogenblikken te voren schenen die een bittere bespotting te zijn bij de omstandigheden, waaronder men verkeerde; thans schenen die bloemen de terugkeerende gezondheid te begroeien.

(*Slot volgt.*)

Een beeld uit vroeger dagen.

Aschgrauw haar, een forsche knevel,
   Op de borst het eerekruis,
Van karakter ietwat wrevel,
Stapte hij met zwaren stevel
   Van den drempel uit ons huis.

Ik, kleinduimpje, draafde blijde,
   Schoon mijn tred soms achterbleef,
Als een schildknaap aan zijn zijde;
't Was als toog ik mee ten strijde
   Met dien krijgsman, moeders neef.

‘Jongen,’ zei hij, ‘laat je raden;
   Wit is wit en zwart is zwart;
Vlied der boozen kronkelpaden;
Recht door zee met woord en daden;
   Trouw, oprecht en fier van hart!’

En hij keek mij aan met oogen,
   Waarin ruwe goedheid blonk.
Meer dan preeken en betoogen
Heeft zijn taal bij mij gewogen,
   Wijl zij heel mijn ziel doorklonk.

Lang reeds heeft hij rust gevonden.
   Trouw, oprecht en fier was hij:
'k Blijf dien kapitein verbonden,
En nog vaak in mijmerstonden
   Stap 'k als schildknaap aan zijn zij.

H. ERMANN, S.J.

Gymnasium Katwijk.

Een praatje over bier en zijn bereiding door een oud-brouwer. (*Slot.*)

Elke brouwer weet, dat de temperatuur, die het gunstigst voor de melkzuurvorming is tusschen 30-40 ligt; hij tracht dus zooveel mogelijk die klip te vermijden, door de wort (ongekookt en ongegist bier) niet aan die warmtegraden bloot te stellen. Vandaar dat hij *langzaam* laat stoken, opdat de vloeistof de graden bij het afloopen van de roerkuip blijve behouden; sommigen voegen nu reeds wat hop bij om een nadeelige verandering nog meer te verhinderen. Wanneer alle vocht is afgetapt, wordt de operatie herhaald en door opnieuw kokend water toe te voegen een temperatuur van 55° R verkregen. Na een half uur rust komt deze wort, natuurlijk reeds veel specifiek lichter dan de eerste, bij No. 1 in den ketel en herhaalt men ten derden male een opgieting van kokend water om een eindtemperatuur van 60-62° R te verkrijgen. Dat bij de drie roersels, zooals de technische term luidt, flink moet geroerd worden om

de temperatuur overal gelijkmatig te doen zijn, spreekt van zelve. Dit roeren geschiedt met houten werktuigen, sommigen niet ongelijk aan roeispanen, anderen van onderen voorzien van een roosterachtig einde. De drie aftreksels komen te zamen in den ketel. Is de verlangde massa die voor elk soort bier verschilt, of het soortelijk gewicht nog niet bereikt, dan maakt men nog eenige opgietsels! Naar dit opgieten wordt deze methode, algemeen in Nederland in gebruik, *infusie methode* geheeten.

De methode voor Beiersch bier verkrijgt de versuikeringstemperatuur door gedeelten van het beslag te doen koken (Dickmaisch-methode, het koken van dik-mengsel, decoctie-methode) en weer, ter verhooging der graden in de roerkuip terug te brengen. Meestal zijn het twee dickmaischen en een lautermaisch. (Lautermaisch is het troebele mengsel uit de roerkuip, edoch zonder mout er in). Het eindresultaat, 55-60 R, de versuikeringstemperatuur, is en blijft hetzelfde. Dat het koken van een of twee dikmaischen invloed uitoefent op de lijvigheid, niet op de suikerdeelen, maar op de hoeveelheid plantenlijm in het bier, is duidelijk en ook hier vormen de wijzen hoeveel of hoe weinig dik beslag men neemt, hoe snel of hoe langzaam men tot de versuikeringstemperatuur komt, de eindelooze verscheidenheden der ontelbare biersoorten.

Als alle soort, naar welke methode dan ook verkregen, bij elkaar in den bierketel is, wordt de zwaarte en hoeveelheid gemeten, ten einde men wete hoe lang men het bier moet laten koken.

Een derde gedeelte van de te bezigen hop wordt toegevoegd, de ketel gesloten en het wordt aan de kook gestookt.

Hop is de bloemknop der hopplant (humulus lupulus L.), heeft bolvormige bloesems, die bleek-olijfgroen van kleur zijn. In de helft van September geplukt en gedroogd, vormt zij een belangrijk handelsartikel. De fijnste hop komt uit Kent (Engeland), alsdan volgt de Boheemsche, vervolgens de Beiersche, Bourgondische en Vlaamsche hop. Die, welke zoo in de bosschen wordt aangetroffen, is de mannelijke vrucht en voor de brouwerij waardeloos.

De voornaamste bestanddeelen van de hop zijn: de hop-olie, die nochtans bij 't wort koken meestal vervliegt, de hophars, welke den bitteren smaak aan 't bier geeft, en de tannine of het looizuur, dat de eiwitstoffen coaguleert en uit 't bier verwijdert. Daar nu eiwitstoffen zeer licht aan bederf onderhevig zijn, ligt juist in de werking van het looizuur de conserveerende kracht van de hop.

Het koken heeft ten doel: 1. het bier, door het doen verdampen van het overtollige water, op het verlangde gehalte te brengen, 2. om de wort te kleuren, daar de heldere aftreksels bij het bekoelen weder troebel worden door de zich afscheidende eiwitstoffen. Deze worden door het koken gedeeltelijk onoplosbaar, gedeeltelijk scheiden zij zich door de werking der hop af. 3. Eindelijk dient het koken om de oplosbare bestanddeelen der hop aan het bier mede te deelen.

Dit laatste kan in 2 a 2½ uur geschieden, ook is deze tijd toereikend om de eiwitstoffen de vereischte verandering te doen ondergaan. Een langer koken beneemt het bier zijn fijnheid en deelt het een apotheekachtigen smaak mede.

De benoodigde hoeveelheid hop, die afwisselt naar plaaselijke omstandigheden, tijd van keldering, soort van bier, enz. enz, wordt in drie porties toegevoegd: 1/3 bij 't begin van 't koken, 1/3 na verder verloop van een uur, de rest ½ uur voor 't eindigen. Men late het bier, nadat het den noodigen tijd gekookt en de bepaalde zwaarte verkregen heeft, nog ¼ uur in den ketel om te bezinken en late het alsdan in de goed gezuiverde en weder met den filterbodem voorziene roerkuip afvloeien, om de hop enz. terug te houden en pompt het vervolgens naar de koelbakken.

Het uitgebrouwen mout, bostel of buistel of op sommige plaatsen draf geheeten, is een goed veevoeder en wordt gretig door de veehouders gekocht. Een varkensmaag verteert het echter niet; wel houdt het zwijn er ‘open lijf’ van en dient het geregeld voeren van bostel dus ook tevens als voorbehoedmiddel tegen de varkensziekte. Melkgevende koeien geven er meer melk van, schoon van dunner kwaliteit, en mestvee groeit er snel van, doch het vleesch is alsdan niet vast maar ietwat sponsachtig. Bostel bederft spoedig; door haar vast te treden in kuipen, bakken, ja ook wel in kuilen en de bovenlaag met een weinig landbouwzout te bestrooien, kan men dit voedzaam afval voor den winter verzamelen.

Nadat het bier bekoeld is op de koelbakken, wordt het ter verdere afkoeling over de koeltoestellen geleid of onmiddellijk in het reservoir afgetapt. Rondom de aflaatopeningen op de koelbakken zijn cylindervormige zeven geplaatst om het bakbezinksel (eiwitstoffen door 't koken tot groote vlokken te zamen gebracht) terug te houden. De graad van afkoeling verschilt voor de boven- en onder-gisting en de temperatuur van de kelders, waarin de gisting plaats heeft.

De gisting.

Door de gisting verstaan wij de omzetting, welke organische bestanddeelen onder zekere omstandigheden ondergaan.

Er zijn vier soorten van gisting: de suikergisting, de wijngisting, de azijngisting en de rotgisting.

Bij de gisting is de tegenwoordigheid van minstens twee zelfstandigheden, die op elkander inwerken, noodig; eene, van welke de inwerking uitgaat, en eene andere, die daardoor veranderd wordt. De eerste wordt *ferment* of gistopwekker geheeten.

Onder het microscoop gezien vertoont zich de *bovengist* als een cel van ovalen vorm, gevuld met protoplasma. (Dit woord klinkt nu wel ijselijk geleerd, maar ik weet er geen goed Hollandsch woord voor). De wanden der cel vormen een poreuze huid; in de vloeistof gebracht, welke aan de gisting moet onderworpen worden, begint het binnenste der cel naar buiten en de vloeistof naar binnen te stroomen; de cel krijgt bovenaan een kleine verhevenheid, een knop, zou men kunnen zeggen. Deze knop ontwikkelt zich weder tamelijk snel en begint, op zekere grootte gekomen, op zijn beurt weder uit te botten; de bovengist vormt dus vertakkingen. Wanneer de moedercel 5 tot 6 dochter-cellen heeft verkregen, berst zij en zinkt als afgewerkte gist naar den bodem van de kuip. Door die wrijving ontstaat er warmte in de vloeistof; de temperatuur wordt hooger, de suiker begint zich te ontleden in koolzuur en alcohol, welke eerste in kleine blaasjes zich aan de oppervlakte vertoont, welke weldra in zoo grooten getale naar boven stijgen, dat er zich aldaar een dik wit schuim vormt en een prikkelende reuk zich ontwikkelt, zijnde ontsnappend koolzuur.

Zoodra de suiker zich begint te ontleden, scheidt zich ook een deel hophars af, die door de suiker wordt opgelost gehouden. Door het zich afscheidende hophars neemt het witte schuim een ietwat gele tint aan en krult zich. Ook komen de medegevoerde onreinhededen van de koelbakken, alsmede afgescheiden glutine (plantenlijm) aan de oppervlakte. De brouwer schuimt deze herhaaldelijk af, tot het schuim zijn roomkleur heeft herkregen. De krullen worden al grooter en grooter, de temperatuur verheft zich. Men noemt deze twee perioden: krulgisting en hooge krulgisting. Weldra begint er zich gist aan de oppervlakte te vertoonen; de vloeistof is aanmerkelijk gestegen en de temperatuur bedraagt thans zeker 5-7° R meer dan op 't oogenblik toen het bier in gisting werd gesteld. Deze periode heet: het gistschieten. Er heeft

zich een massa nieuwe gist gevormd, die zich op de beschreven manier voortplant. Kwam de brouwer thans niet tusschenbeide, dan zou alle suiker vergisten, vervolgens de alcohol tot azijn overgaan en het bier bedorven zijn. Hij onderbreekt dus de gisting; hetzij door zinken vaten in den vorm van een heerenhoed van reusachtige afmeting, met ijswater gevuld in het gistende bier te brengen, waar het op den rand drijft, of door ijswater te doen stroomen door buizen, die zich in de kuip bevinden. De vloeistof komt tot rust, de koolzuurontwikkeling door de verminderde warmte minder hevig geworden, drijft de gist telkenmale omhoog en in gezellig verkeer met het bier; dit begint zich te klaren en de gist, bestaande uit de nieuwe cellen, wordt boven afgeschept, terwijl de afgewerkte op den bodem liggen.

Het bier, dat bij het in gisting brengen, 12 pCt. woog (dat wil zeggen, 100 liter of kilo laten na verdamping 12 kilo vast extract terug) zal nu pl. m. 3.6 pCt. wegen. Er zijn door de gisting dus op 12 pCt. 8.4 pCt extract verdwenen of op 100 70 pCt. Hiervoor is koolzuur en alcohol en nieuwe gist in de plaats gekomen; de alcohol zal ongeveer 2.9 gewichtprocenten bedragen.

Het bier wordt nu op de legfusten getapt of gepompt, die zorgvuldig volgehouden worden, ten einde de meegevoerde gist te kunnen uitstooten. Al naar gelang de kelders koel zijn, het bier in de hoofdgisting meer of minder is vergist, zal de nagisting ook korter of langer duren. Het bier wordt nu van zelve klaar, of door vischlijm geklaard en is alsnu gereed om te worden gedronken. Het wordt op kruiken of flesschen getapt of door lucht- en koolzuurdruk in 't glas geschonken.

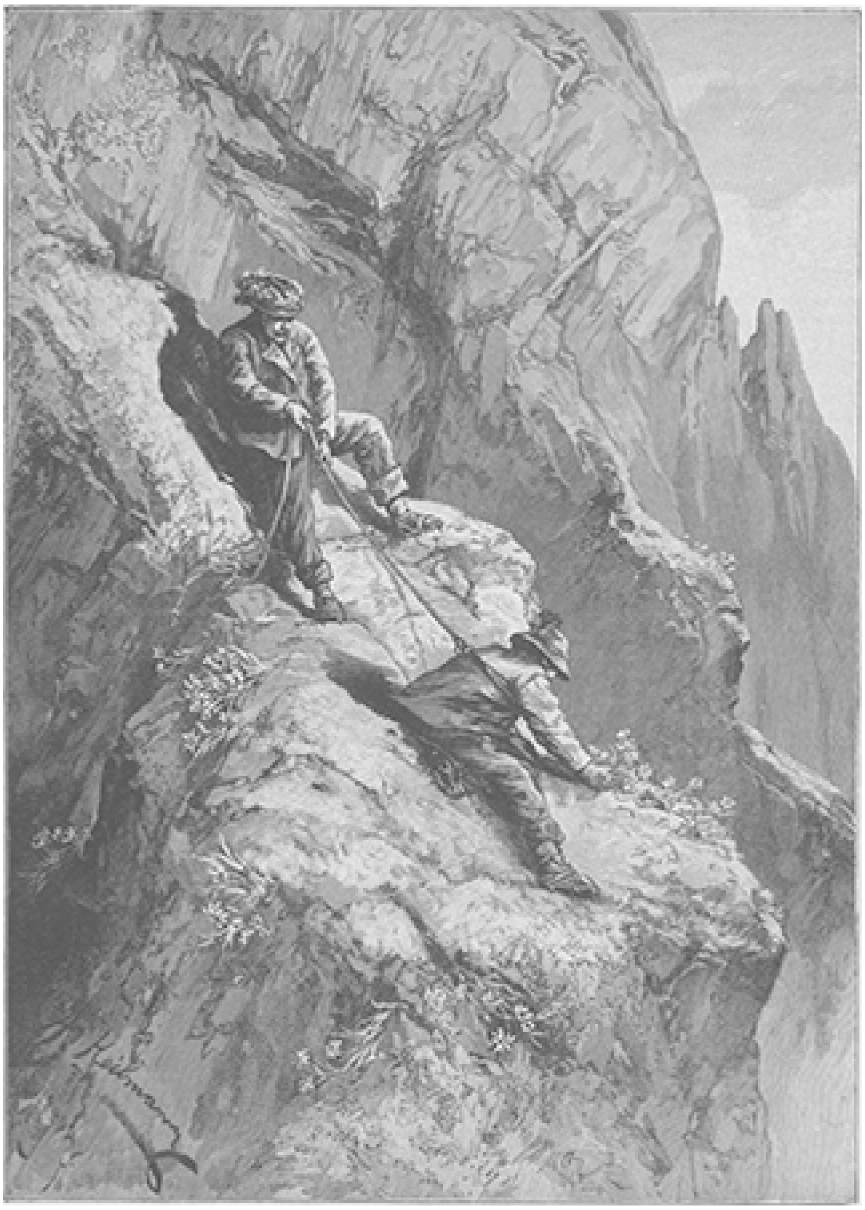

EDELWEISS ZOEKERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. HEILMANN.

De ondergisting, meestal voor Beiersch bier in zwang, verloopt langzamer, de gist vertakt zich niet, maar de meer ronde dan ovale cel sterft af zoodra een nieuwe cel zich heeft gevormd. De strooming van koolzuur is dan ook niet zoo levendig, zoo onstuimig, alles gaat rustiger en bij zeer lage temperatuur in met groote kosten koel gehouden kelders. De uiterlijke verschijnselen zijn echter dezelfde als boven beschreven, doch de vergistingsgraad, d.w.z. het aantal procenten extract door de gisting in alcohol en koolzuur omgezet, veel geringer. Nu is het een feit, dat het bier

niet smaakt of het moet pl. m. ¾ vergist zijn. Men keldert het bier derhalve in reusachtige ijskelders en laat het daar rijp worden om na 4, 5, 6 en meer maanden te worden afgeleverd.

Dat er veel van de gisting afhangt zal zelfs voor den leek in 't brouwvak wel duidelijk zijn. Het beslag maken en de gisting vormen de varie eiten. De gist is uiterst gevoelig voor kwalijk riekende zaken en ontaardt allicht. Dit heeft den grooten Pasteur er toe geleid om uit de gistcellen van een gezonde gistende vloeistof een goede cel te nemen en van deze een

'GEEF U OVER!' EPISODE UIT DEN VELDSLAG VAN VILLERSEXEL IN 1870, NAAR DE SCHILDERIJ VAN BEAUQUESNE.

geheele generatie te verkrijgen Zulke gist is vrij van schadelijke en ontaarde gistcellen en levert natuurlijk goede resultaten. Verscheidene groote brouwerijen bezitten zulk een inrichting om zuivere zetgist te verkrijgen o.a. de firma Heineken en de Deli-brouwerij.

***

Wij vleien ons, dat wij in de voorgaande regelen een duidelijk beeld hebben geschetst van het bier en zijne bereidingswijze, voor zoover dit zonder behulp van afbeeldingen en zonder omhaal van geleerdheid doenlijk was.

De ongelukkige meening, die wij, Nederlanders, zijn toegedaan, dat anderen meer kunnen dan wij en er derhalve hier niet zulk bier gebrouwen kan worden als men in het buitenland bijna zonder uitzondering aantreft, de bereidwilligheid waarmede men veel geld voor het met vracht en inkomende rechten bezwaarde geïmporteerde bier betaalt, maar de vlugheid om te klagen, wanneer de Nederlandsche brouwer voor even zulk zwaar bier een even hoogen prijs vraagt, dit alles zal wel mede oorzaak zijn, dat het bier in Nederland nog niet bij machte bleek den jeneverduivel geheel te verslaan, ja hem zelfs niet eens ernstige afbreuk doet. En toch, zonder reactionnair te zijn, wij wenschen den goeden ouden tijd terug, waarin men 's Zondagsmiddags met vrouw en kinderen naar buiten toog om een kruikje bier onder gezelligen kout te ledigen, voor moeder en de kleinen, als 't lijden kon, met 'n beetje suiker aangezoet. Die eene kruik werd wel eens twee en bij enkele gelegenheden drie, maar, voelde men zich een beetje opgewekt, men bleef 't verstand behouden, terwijl thans opgeschoten jongens de ‘klare’ drinken als water en 's avonds den rustig huiswaarts keerenden burger ergeren en ontstemmen door het al zwaaiend uitbrullen van zoutelooze en zedelooze liedjes. Wij achten het een gelukkig verschijnsel, dat ten gevolge der aanvallen, die de jenever in de laatste jaren heeft moeten verduren, zij, die er een veelvuldig gebruik van maken er niet meer zoo geheel open voor durven uitkomen. Moge de tijd niet verre meer zijn, dat door doeltreffende maatregelen der regeering het bier zijn verloren burgerrecht herovere, ons dierbaar Vaderland zou er wel bij varen.

Om een Paraplu.

I.

Daar zaten ze nu, allebei met een gezicht als een oorwurm, de jonggehuwden, die nog wel op de huwelijksreis waren, als wanneer het zeker geen tijd is om zure gezichten te zetten. Geen van beiden sprak een woord, en zij vooral hield de lippen opeengeklemd als had zij gezworen dat er nooit weer geluid uit haar mond zou komen. Ver achterover geleund in haar stoel, scheen zij onverschillig voor al wat er rondom haar voorviel, en haar voetje tikte maar gedurig in zenuwachtige beweging op den vloer. Hij, blijkbaar, door dat getik geërgerd, had een krant genomen, die hij het onderst boven hield, ofschoon hij er met groote aandacht in scheen te lezen.

En waarom was het jonge vrouwtje nu zoo schrikkelijk uit haar humeur?

Over zijn paraplu, die hij uitgeleend had!... Was dat nu de moeite waard?... Voor de tiende maal haalde hij bij zich zelven de heele historie op: ze waren door een verschrikkelijke stortbui overvallen; daarop was zij een kerk binnengegaan; hij was

in het portaal blijven staan om te zien of het weer niet zou opklaren. Daar had hij een oude dame getroffen, die zich hard beklaagde:

'Wel wel, wat tref ik dat onplezierig! Als er nog maar een rijtuig voorbijkwam, maar die zie je in dit gedeelte van de stad niet. Ik heb geen paraplu bij me! Wat spijt me dat! Ik kom stellig te laat!'

Met een glimlachje had hij die ontboezeming aangehoord. Hij vond het vermakelijk, die oude tante daar te zien stampvoeten van ongeduld. Ze kreeg een kleur van ergernis en ongerustheid.

'Ja, ik kan hier onmogelijk blijven wachten. Ik zal er in vredesnaam maar door moeten. Als ik maar een paraplu had!...'

'Mag ik u misschien de mijne aanbieden, mevrouw?' had hij gevraagd. Dadelijk had zij met een vriendelijk lachje de hand uitgestoken.

'Maar u dan, mijnheer? Wat zal u dan aanvangen?'

'O, ik, mevrouw, heb zoo'n haast niet; ik kan wachten tot de bui over is. Mijn vrouw is daarbij in de kerk; ze heeft een paraplu bij zich en daar kunnen we met ons beiden wel onder.'

'Nu dan asjeblieft, mijnheer, want ik heb geen minuut meer te verliezen. Waar kan ik ze terug laten bezorgen?'

Hij had haar zijn kaartje overhandigd, na eerst onder zijn naam, Frank Nilse, geschreven te hebben, *Hotel Doelen*.

Daarop was de oude dame weggedribbeld, terwijl hij bij zich zelf de opmerking maakte, dat ze niet alleen bar leelijk was, maar ook nog een bult had.

'Als ze me de paraplu maar laat terugbrengen!' had hij bij zich zelven gezegd, en voelde al spijt over zijn edelmoedigheid.

Die paraplu toch was maar niet de eerste de beste. Het was het eerste geschenk, dat hij indertijd van Bertha gekregen had. Wat had hij een schik in haar gehad, toen ze samen die paraplu waren gaan koopen! Zij wilde ze absoluut groot hebben, daar dat te pas kan komen om met tweeën onder te loopen; maar ze mocht toch ook weer niet te groot zijn, omdat ze anders te plomp werd. Verder moest ze liefst groen wezen, dat was goed voor de oogen, waar Frank een beetje zwak op was. Er moest een lange stok aan zijn, dat was makkelijk bij het wandelen, en als ze opgerold was, moest ze zoo dun mogelijk zijn om als wandelstok te kunnen dienen. Kortom, ze had in die paraplu zooveel hoedanigheden vereenigd gewenscht, dat de koopman daarin aanleiding gevonden had om het driedubbele van den prijs te vragen, dien ze waard was. En dit met zorg gekozen, dit kostbare voorwerp had hij zoo maar aan de eerste de beste juffrouw meegegeven! Hij vond nu zelf dat hij heel dom gedaan had, maar hij zou er nog erger spijt van hebben. Bertha was uit de kerk gekomen.

'Nu regent het haast niet meer, Frank,' had ze gezegd. 'We kunnen er nu wel door.'

'Neen, laten we nog een oogenblikje wachten,' had hij geantwoord, 'die motregen dringt zoo door en maakt je zoo huiverig.'

Maar zij had geen zin om in het portaal te blijven staan en dreef graag haar zin door.

'Neen, ik dank je om nog langer te wachten. Steek je paraplu maar op.'

'Ja, zie je, ik heb mijn paraplu niet meer, ik heb ze aan een dame uitgeleend.'

'Wat! die mooie paraplu, die je van mij cadeau hebt gehad!... Zoo!....'

'Ja, aan een oude dame, die erg in de war zat.'

'Aan een oude dame!... Ik moet zeggen dat is goed gevonden. In ieder geval moet je ze zeker al lang kennen, dat je haar zoo maar je paraplu meegeeft... kom maar mee!'

Dat was nu de heele geschiedenis. Frank had zijn vrouwtje den arm gepresenteerd; maar zij, de eene hand in haar mof stekende en met de andere haar paraplu ophoudende, liep een heel eind van hem af en liet hem kalmpjes natregenen. Gelukkig waren ze niet ver van hun hotel, waar zij zonder spreken naar hun kamer waren gegaan En daar zaten ze nu al een goed half uur, zonder dat zij zich gewaardigde hem zelfs maar aan te kijken.

II.

Onverschillig had zij haar hoed afgezet en haar handschoenen uitgetrokken, haar mantel over een meubel geworpen en zich in een armstoel laten vallen, alles met het gezicht van een schromelijk veronachtzaamde en miskende vrouw.

Hij had eerst al de snuisterijen van den schoorsteenmantel één voor één in de hand genomen en bekeken, daarop een sigaar aangestoken, die hij weer had laten uitgaan, en eindelijk een krant genomen, die hij toch niet las.

Wat een mal figuur maakte hij, en dat voor zoo'n nietigheid! Als ze toch maar met dat vervelende tikken van haar voet ophield; want dat was om tureluursch te worden. Honderdmaal wilde hij probeeren iets te zeggen, maar het was of hij geen woorden kon vinden. Hij wist niet wat in te brengen tegen dien eersten aanval van jaloezie, waarop hij haar betrapte.

Want het was niets dan jaloezie, wat haar zoo nijdig maakte. Zijn paraplu!... zijn paraplu uitleenen aan een dame!... Neen maar, dat was zeker afgesproken werk: een oude kennis van vroeger... Wie weet hoe zij samen achter haar rug den gek met haar gestoken hadden, terwijl zij zoo geduldig in de kerk zat te wachten! Maar het was goed: ze zou een oog in 't zeil houden; ze zou gauw zekerheid hebben, en dan was het uit ook, voorgoed uit; 't kon haar niet schelen wat er van kwam.

En dat acht dagen nadat ze getrouwd waren! Wat was dat een korte vreugd geweest! Och, och, er was toch geen bestendig geluk hier op aarde; het leven was een aaneenschakeling van teleurstellingen.

In haar jonge verbeelding zag ze haar levensgeluk, dat zich een oogenblik van te voren nog zoo verzekerd liet aanzien, ineens voor altijd verwoest.

Frank zag zijn vrouwtje ter sluik aan. Ze was wel lief, heel lief, met haar pruilend gezichtje; maar een rimpeltje, dat tusschen haar fijne wenkbrauwen zichtbaar werd, bracht hem toch aan het nadenken; was dat nu dat lieve schepseltje, met dat prettige humeur, waar ieder den mond vol van had? Daar zat ze nu en maakte zich nijdig zonder eigenlijk te weten waarom. Ze was jaloersch en dat om niets. Een prettig vooruitzicht voor hem, zijn leven lang met een jaloersche vrouw te moeten tobben.

Toch kon hij niet nalaten, haar met welgevallen te beschouwen, want hij hield innig veel van haar en zelfs haar booze bui maakte haar nog beminnelijker in zijn oogen.

Honderd herinneringen kwamen hem voor den geest, van het oogenblik af, waarop hij voor het eerst met alle plechtigheid aan haar was voorgesteld tot op den dag dat hij haar voor het eerst had gekust. Neen, hij kon haar zoo niet laten pruilen; daar moest een eind aan komen, en zijn sigaar, waarop hij nu al een half uur gesabbeld had, weggooiende, zei hij, terwijl hij op haar, toetredend aan zijn stem de zachtst mogelijke buiging gaf:

‘Ben je kwaad, Louise?’

‘Ik? kwaad?... o neen, volstrekt niet!’

Ze zei dit droogweg op een heel koelen toon, terwijl ze haar groote oogen opsloeg, en liet er aanstonds op volgen:

‘Ga asjeblieft een beetje op zij. Je staat vlak voor het raam; ik kan niet naar buiten zien.’

Maar Frank bleef staan. Zou hij zich door haar booze bui laten afschrikken en haar het plezier laten van op haar gemak naar buiten te kijken, zooals zijn eerste opwelling was, in zijn ergernis over de ontdekking, dat Louise ook slecht gehumeurd kon zijn? Neen, dat was hem onmogelijk. Haar voetje hield eindelijk op met tikken; dat gaf hem moed.

‘Maar, Louise, luister dan toch eens. Kijk me toch zoo leelijk niet aan. Je weet immers dat ik veel van je hou...’

‘O zeker: er zijn er wel meer, waar je veel van houdt en ze schijnen van jou ook te houden,’ riep Louise, zich plotseling in haar stoel achterover werpend, ter prooi aan een hevigen aanval van vertwijfeling.

‘Lieve, beste Louise, spreek toch: zeg wat je op 't hart hebt. Ik hoor liever het ergste dan dat ik zoo in onzekerheid moet blijven. Waar beschuldig je mij van?’

Hij had zich op een laag stoeltje aan haar voeten laten neerzinken en zag haar teeder aan.

‘Waar ik je van beschuldig? Dat zal ik je gauw zeggen, maar je moet er aanstonds bij weten dat het me voor de rest totaal onver-

schillig is, wat je voortaan doet of laat. Je had een afspraak met die juffrouw in het portaal van de kerk, en je hebt me met opzet hierheen gebracht om haar te kunnen ontmoeten. Waarom heb je ze niet getrouwd, als je nog zooveel van haar hield? Waarom heb je mij van mijn familie, van al mijn vrienden en kennissen weggehaald, en ver het buitenland in gesleept voor die huwelijksreis, waarvan je mij zooveel plezier voorstelde? Als ik nog bij mijn ouders thuis was, dan vond ik steun in dit verschrikkelijk oogenblik; maar ik ben alleen, alleen in dit vreemde hotel, van allen verlaten! O het is om het te besterven! 't Is vreeselijk! Neen, dat vergeef ik je nooit.... Alles is uit tusschen ons.'

Een stroom van tranen ontsprong aan haar groote blauwe oogen en overdekte haar aardig gezichtje Frank was buiten zich zelven: nooit had hij zooveel van haar gehouden als op dit oogenblik.

'Ik zou een mispunt, een ellendeling zijn, als ik dat gedaan had,' riep hij uit. 'Louise, hoor eens, je kwaaddenkendheid verblindt je. Je weet toch dat ik meer van je houd dan van alles op de wereld. Had je mij gelegenheid gegeven, je behoorlijk het geval uit te leggen, dan hadden wij die kibbelarij niet gehad.'

'Die kibbelarij!... Ja wel, die kibbelarij..... Die vind ik goed!' zei Louise op ironischen toon, terwijl ze half stikte van woede.

'Zeker, die kibbelarij, want meer is het niet, en dat zal ik je onmiddellijk bewijzen. Ik wachtte net als jij dat de regen zou ophouden, toen...'

'Och, ik geloof toch niets van die heele geschiedenis; je hoelt ze dus niet weer opnieuw te verzinnen. Ik ken dat vertelseltje al lang van die oude vrouw in het kerkportaal... een oude vrouw, ja, je zou je wat om een oude vrouw bekommerd hebben!... Je zou ze je paraplu gegeven hebben, als het een oud leelijk wijf was geweest!'

'Ze had een bult, lieveling, een bult, zeg ik je!' riep hij uit in een uitstorting van openhartigheid, die vermakelijk was om aan te hooren.

In zijn hart wenschte hij de oude gebochelde tante, zijn paraplu en zijn ondoordachte gedienstigheid naar alle duivels: hoe zou hij bij slot van rekening zijn vrouw overtuigen als de paraplu niet bijvoorbeeld met een toelichtend briefje werd teruggestuurd!

'Zou het nu al uit zijn met mijn huwelijksgeluk?' dacht hij bij zich zelven. 'Wat is alles op de wereld toch kort van duur!'

'Een bult! zoo! nu een bult ook,' riep Louise. 'Waarom maak je ze niet in eens mank en scheel er bij? Dat was nog mooier....'

Een bescheiden tikje op de deur brak haar uitval af. Frank, die opgestaan was, ging open maken.

'Compliment van mevrouw de douairière van Bunckersheim en hier is een brief met een pakje voor mijnheer. De bediende wacht beneden op antwoord.'

III.

Daar was nu de paraplu, de onschuldige oorzaak van zooveel echtelijken twist, zorg vuldig in een blauw papier gewikkeld; er was een briefje bij van de oude douairière, dat luidde als volgt:

‘Geachte Heer,
‘Ik kan u niet genoeg danken voor den dienst, dien u mij bewezen heeft door mij uw paraplu te leenen. Zonder u zou ik stellig te laat zijn gekomen op een maandelijksche bijeenkomst van een liefdadigheidsvereeniging, waarvan ik, om mijn hooge jaren, de eer heb presidente te zijn.
Ik wenschte u gaarne mondeling daarvoor te bedanken. Zou u zoo vriendelijk willen zijn met mevrouw van middag bij mij te komen dineeren? Ik ben te oud om op het oogenblik nog uit te gaan, en ik zou graag mevrouw uw echtgenoote mijn compliment maken over haar man, die zich zoo beleefd tegenover mij getoond heeft.
In afwachting
Mevrouw de Douairière Van Bunckersheim.’

Frank had het briefje hardop gelezen, niet zonder ter sluik een oogslag te werpen op zijn vrouw, om de uitwerking daarvan op haar gezicht te lezen. Zij bloosde en sloeg de oogen neer.

‘Voor je penitentie,’ zei ze glimlachend, ‘antwoord je aan de douairière dat wij haar uitnoodiging aannemen.’

Toen de bediende de deur achter zich had dichtgetrokken, wilde zij nog verontschuldigingen maken, maar Frank sloot haar in zijn armen en sneed al haar woorden af door een hartelijken kus.

BISSCHOP KAREL JOZEF VON HEFELE.
† 5 Juni 1893.

Bisschop Karel Jozef von Hefele.

Den 5en Juni overleed in den ouderdom van vijf en tachtig jaar bisschop Karel Jozef von Hefele, een der beroemdste kerkvorsten op wie Duitschland roem heeft gedragen en een der grootste schrijvers der kerkelijke geschiedenis uit deze eeuw. Tot zijn zeventigste jaar legden de lijvige banden zijner *Conciliengeschichte* getuigenis af van zijn werkzaamheid als geleerde, maar eindelijk moest de onvermoeide bisschoppelijke geschiedvorscher de pen neerleggen: de last der jaren en van zijn bisschoppelijk ambt dwong hem, zijn arbeidsveld te beperken.

Den 15en Maart 1809 te Unterkochen bij Aalm in het koninkrijk Wurtemberg geboren, werd Hefele den 14en Augustus 1833 door den eersten bisschop van Rotenburg, mgr. Von Keiler, tot priester gewijd. Na acht maanden een plaats als kapelaan in een klein dorpje te hebben waargenomen, werd hij tot repetitor aan het *Wilhelmsstift* te Tübingen aangesteld, waar hij logica en physica onderwees en met zijn leerlingen de boeken van het Oude Testament en Herodotus las. Spoedig werd de jeugdige geleerde leeraar aan het gymnasium te Rotteweil benoemd en legde in 1835 te Stuttgart het examen als professor af, om zich nu geheel aan de philologische studiën te wijden.

Maar de goddelijke Voorzienigheid had voor hem een anderen en hoogeren werkkring in de katholieke Kerk bestemd. Door het beroep van den beroemden Möhler naar Munchen werd de leerstoel voor kerkelijke geschiedenis aan de theologische faculteit te Tübingen vacant, en als een der begaafdste leerlingen van den gevierden meester werd Hefele aangewezen, om daar de kerkelijke geschiedenis en aanverwante vakken te doceeren. In 1837 werd hij buitengewoon, in 1840 gewoon hoogleeraar in de kerkelijke geschiedenis aan de universiteit te Tübingen. In het laatste jaar behaalde Hefele het doctoraat in de godgeleerdheid naar aanleiding van zijn werk: ‘Geschiedenis der invoering van het Christendom in Zuidwest-Duitschland, vooral in Wurtemberg,’ en de verdediging van 40 Latijnsche theses in een openbare dissertatie.

Bij zijn voorlezingen nam Hefele ook de christelijke archaeologie op, die tot dusver ternauwernood aan een enkele katholieke faculteit vertegenwoordigd was en legde daarbij het zwaartepunt op de geschiedenis der christelijke schilder- en beeldhouwkunst. Toen een zijner medeprofessoren naar Freiburg beroepen werd, gaf Hefele bij zijn veel omvattende voorlezingen over kerkelijke geschiedenis nog anderhalf jaar moraal- en jarenlang pastoraal-theologie.

Het is dan ook niet te verwonderen, dat door den roep, die van den beroemden geleerde over geheel Europa uitging, veel buitenlanders, vooral uit Zwitserland en de Rijnprovincie, naar Tübingen kwamen, om uit den mond van Hefele de lessen in katholieke godgeleerdheid, vooral kerkelijke geschiedenis, dogmatiek, moraal, exegese en kerkelijk recht te hooren.

In den herfst van het jaar 1841 had bisschop Von Keller bij de Kamer der Wurtembergsche Stenden een motie ingediend, waarin hij, tegenover de eigenmachtige en krenkende houding der regeering, een waardiger plaats voor de katholieke Kerk verlangde.

Professor Hefele werd door de kiezers als een der voorvechters in den parlementairen strijd afgevaardigd en verwisselde in 1842 de vreedzame gehoorzaal te Tübingen met de onstuimige Kamer te Stuttgart. Wel werd, ondanks de gronden van recht en billijkheid, door Hefele met zooveel welsprekendheid ontwikkeld, de bisschoppelijke motie met groote meerderheid verworpen, maar toch was deze eerste

parlementaire stormloop op de liberale veste een bemoedigend verschijnsel van nieuw ontwaakt katholiek leven, en indien de Wurtembergsche katholieken thans volle en onverlette vrijheid genieten, hebben zij het voor een groot gedeelte aan den afgevaardigde Hefele te danken.

Maar ook als lid der Kamer maakte professor Hefele van zijn vrije oogenblikken in het belang der geschiedenis en letterkunde gebruik. In het jaar 1844 gaf hij zijn beroemde monographie over kardinaal Ximenes in het licht, die ook nu nog, met het oog op de stelselmatige geschiedvervalsching, op zoo groote schaal gedreven, van belang is.

Het hoofdwerk van Hefele is zijn *Conciliengeschichte*, waarvan hij zelf zeven dikke deelen heeft afgemaakt, terwijl niemand minder dan kardinaal Hergenröther daarna zijn taak over nam, en na diens dood professor Knöpfler te Munchen zich met de verdere voltooiing van dit reuzenwerk belastte.

In het jaar 1852-53 was professor Hefele

rector magnificus der Tübingsche hoogeschool en werd met de orde der Wurtembergsche kroon en den daaraan verbonden persoonlijken adel vereerd, terwijl hij in 1870 het commandeurskruis dier orde verkreeg. Gedurende de vacantiën ondernam Hefele grootere en kleinere wetenschappelijke reizen naar Munchen, Dresden, Berlijn, Weenen en Parijs. In het jaar 1863 bezocht hij voor het eerst de Eeuwige Stad, waar hij door den H. Vader ontvangen werd, die hem, na een heerlijke aanspraak in het beste Latijn, zijn apostolischen zegen en een zilveren medaille met portret schonk In het jaar 1867 kwam hij voor de tweede maal naar Rome als consultor van het Vaticaansch Concilie, waar gewichtige voorbereidende werkzaamheden hem werden toevertrouwd.

Spoedig na zijn terugkeer overleed de bisschop van Rottenburg en werd dr. Hefele, tot groote voldoening van het heele diocees, door Pius IX tot diens opvolger benoemd.

Bij het in 1869 gehouden Vaticaansch Concilie maakte Mgr. Hefele deel uit van de oppositie, maar na de afkondiging van het dogma onderwierp hij zich met kinderlijke gehoorzaamheid Door zijn wijs beleid bleef zijn diocees van den Cultuurkamp verschoond, maar daarom trad hij niet min der beslist voor de rechten der Kerk op en veroordeelde met scherpte de Pruisische Meiwetten, die zoo nameloos veel wee en lijden in de Duitsche gouwen hebben veroorzaakt.

Met Mgr Hefele is een der waardigste en geleerdste bisschoppen van Duitschland heengegaan, na een welbesteed leven van 85 jaar, waarvan hij er bijna 60 in den priesterlijken staat doorbracht, terwijl hij op het punt stond, zijn zilveren jubilé als bisschop te vieren.

De hem in 1886 toegevoegde coadjutor met het recht van opvolging, Dr. Von Reifer, heeft nu de aan den verdienstelijken Mgr. Hefele ontvallen herdersstaf in de hand genomen, maar nog lang zal Rottenburg en heel Duitschland over den ontslapen onvergetelijken prelaat treuren.

Bij de Platen.

Afgeketst. -

Om van dit aardig schilderijtje het rechte genot te hebben, moet men het pendant, dat we in ons vorig nummer gaven, er nog eens naast leggen. Daar zagen we den trouwlustigen ouden vrijer in de hoopvolste verwachtingen omtrent den uitslag van zijn huwelijksaanzoek. Helaas, hoe bitter is hij teleurgesteld. Zijn aanzoek is botweg afgeslagen. De brave zestiger kan zijn oogen haast niet gelooven, en toch het staat er in duidelijke, korte woorden: de juffer, wie hij zijn hart en hand had aangeboden, moet er niets van hebben. Ze versmaadt hem, hem, den deftigen rentenier, die haar met zijn geld een rijk, onbezorgd leventje had willen bezorgen, hem, die het zoo goed met haar meende, en met wien ze voor altijd geborgen zou zijn geweest. De man kan er niet over uit; hij is er kapot van, en wij - we zijn nog zoo gevoelloos van te spotten met zijn leed!

Edelweiss-zoekers. -

't Is een gevaarlijk karwertje, waarmee de Alpenjagers op ons tafereel bezig zijn, gevaarlijker dan het najagen van de gems op de ontoegankelijkste bergtoppen, daar zoo'n beest nog op een afstand door middel van een kogel te bereiken is en dan door de honden naderbij gesleept kan worden, terwijl de kostbare bloempjes op de plaats zelf, waar ze bloeien, geplukt moeten worden. En nu heeft het edelweiss, als om zich aan de begeerigheid van den mensch te onttrekken, de eigenaardigheid, zich in de ongenaakbaarste schuilhoeken van het gebergte te nestelen en de onmogelijkste hellingen, steilten en kloven uit te zoeken om er bij voorkeur zijn krachtige wortels te vestigen. Dat maakt de taak van den edelweiss-zoeker zoo bij uitstek gevaarlijk; maar zooals overal, verzoet ook hier het loon den arbeid. De lieve, stervormige bloempjes met de zachte, viltachtige witte bladerkroon worden door de toeristen goed betaald. Ieder, die in het Alpenland geweest is, wil als bewijs daarvan een takje edelweiss mee naar huis brengen, mis schien om goedgeloovige aanhoorders van avontuurlijke reisverhalen op de mouw te kunnen spelden, dat hij het met eigen hand heeft geplukt. Als men evenwel op onze gravure ziet, hoeveel er met dat edelweissplukken gemoeid is, zal men aan dergelijke verhalen van bergbeklimmers uit liefhebberij niet licht geloof slaan. Trouwens zou zulke waaghalzerij volkomen overbodig zijn, daar het edelweiss in het Alpenland, in dorpen en steden, overal zoowel versch als gedroogd voor geld te koop is.

‘Geef u over.’ -

Dit pakkend tafereel is een episode uit den veldslag van Villersexel uit den jongsten Fransch-Duitschen oorlog en verplaatst ons midden in de bloedige worsteling.

De kunstenaar heeft de houding der voornaamste groep met bewonderenswaardige meesterschap weergegeven.

De officier der *Chasseurs d'Afrique*, die den Pruisischen huzaar sommeert zich met zijn escadron over te geven, ziet er even krijgshaftig en onversaagd uit als zijn tegenpartij ontzet en verslagen. De afloop is niet twijfelachtig: die verwilderde oogen, die in vertwijfeling opgeheven hand, alles smeekt om genade: de ruiter zal een gevangene meer zijn. Het witte ros, uitstekend gemodeleerd en in het volle licht geplaatst, stelt het paard van den Franschen officier wel een beetje in de schaduw; dit laatste doet in zijn teruggetrokken houding en met zijn gespannen borst aan sommige schilderijen van Vernet denken, terwijl de beweging van kop en nek aan de hoofdgroep van het beroemdste doek van Eugène Delacroix herinnert.

Het tweede plan en de achtergrond vertoonen al de schrikwekkende bedrijvigheid van een slagveld, en de onzekere tinten van den gezichteinder doen de voornaamste figuren voortreffelijk uitkomen. Het kan ons niet verwonderen, dat de schilderij op de Parijsche tentoonstelling van 1890 grooten bijval mocht oogsten. Een dergelijk tafereel is er op berekend om alle Franschen in geestdrift te ontvlammen.

Een jagerjubilé in Beieren. -

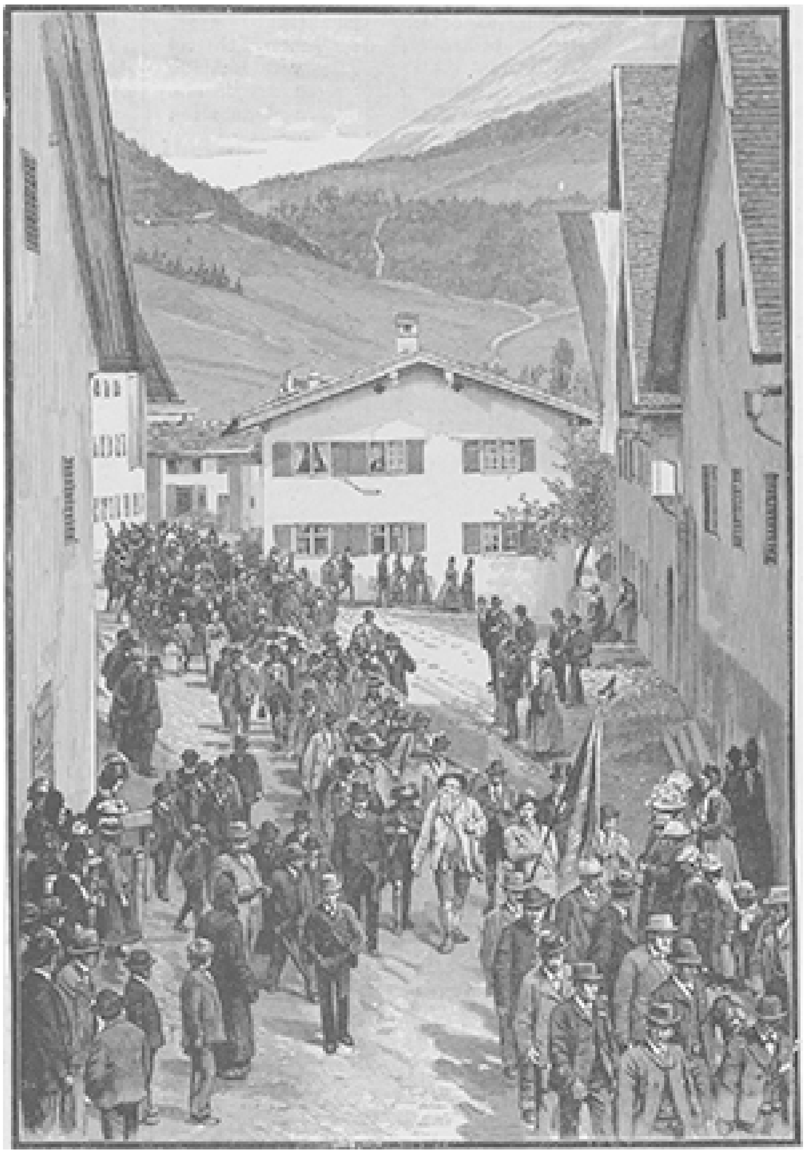

EEN JAGERJUBILÉ IN BEIEREN.

Al menigmaal hebben wij in onze *Illustratie* tafereeltjes uit het Beiersche jagersleven onder de oogen gehad, maar dat op de laatste bladzijde van dit nummer is stellig letterlijk uit dat leven gegrepen, daar het vervaardigd is naar een photographische opname van de natuur.

Het stelt het jubilé voor van den beroemden arendjager Leo Dorn van Hindelang in het Beiersche Allgau, den opperjager van den prins-regent van Beieren, die in het jaar 1891 zijn vijftigsten adelaar schoot en daarom met de Pinksterdagen van dat jaar plechtig als ‘adelaarkoning’ werd gehuldigd. Bij die gelegenheid werd te Hindelang een groote schutterswedstrijd gehouden, waarbij de bedoelde adelaar, behoorlijk opgezet, den hoogsten prijs uitmaakte. Onze afbeelding geeft ons den feestelijken optocht der schutters te zien, met den wakkeren jubilaris aan de spits. Het is den man aan te zien, dat het hem goed doet, aldus voor het heele land zijn verdiensten geeerd te zien. Overigens is Leo Dorn een eenvoudig teruggetrokken man, altijd kalm en bedaard en hoogst bescheiden, ondanks de menigte prijzen, door hem op tallooze schutterswedstrijden behaald Men hoeft dan ook niet te vragen of hij in de jagerswereld ook algemeen geacht en bemind is; maar wie den duivel aan hem gezien hebben, dat zijn de wildstroopers, die hij krachtens zijn ambt met onverbiddelijke

strengheid achtervolgt en wier listen en streken hij met nooit missende scherpzinnigheid weet te achterhalen. In zijn huis vertoont hij een heel museum van buitgemaakte wildbuksen, die met alle mogelijke sluwheid gemaskeerd zijn.

Een blik op ons tafereeltje kan den lezer een denkbeeld geven van de feestelijke drukte, die in de Pinksterdagen van '91 in het kleine Beiersche plaatsje heerschte en van de algemeene geestdrift, waarmee de grijze ‘adelaarkoning’ door jong en oud werd gehuldigd.

[Nummer 5]

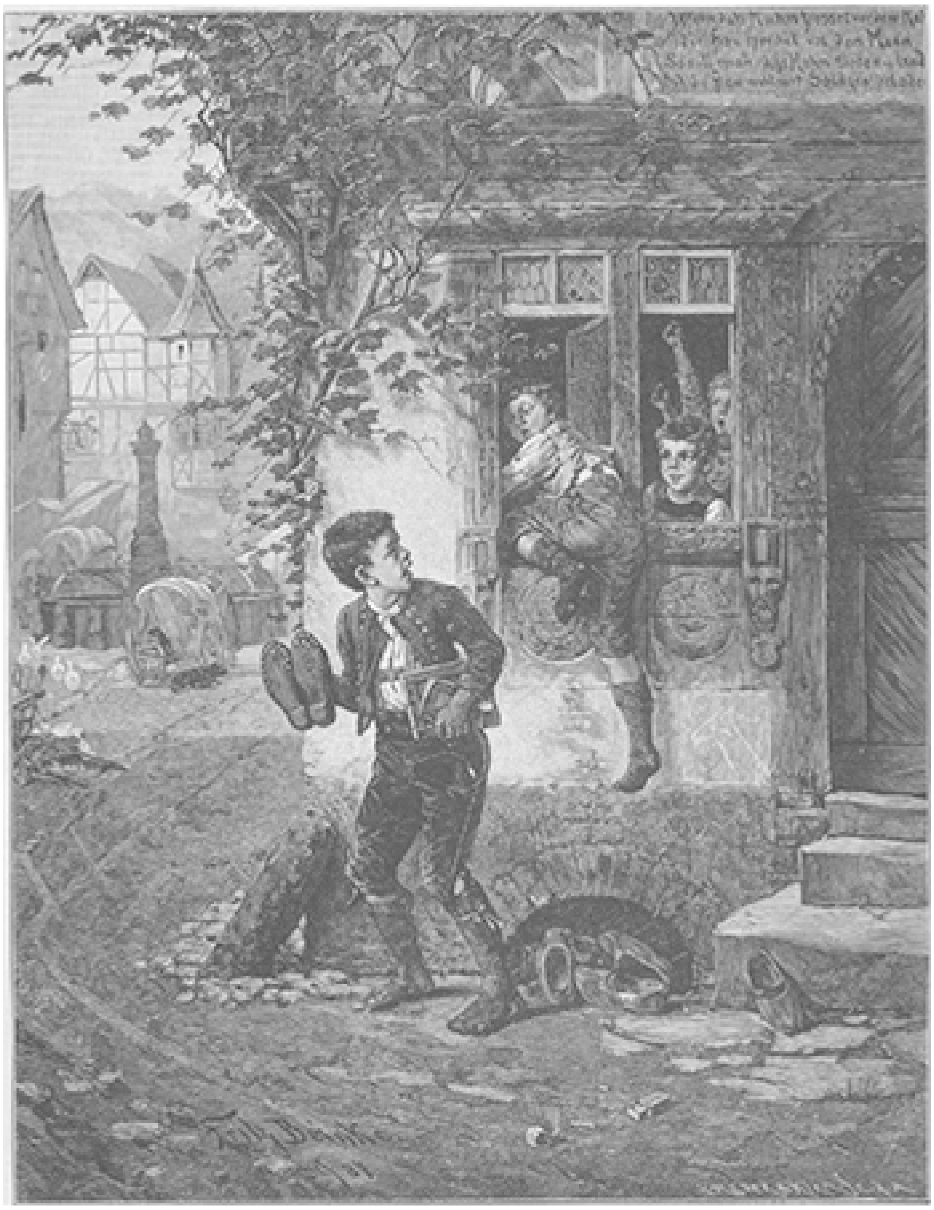

ONTSNAPT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRITZ BEINKE.

De Juf,
door J.J.F. van Zeijl.
(*Slot.*)

Terwijl in aller harte vreugde heerschte en mevrouw Draayer, die de handen der juf in de hare gekneld hield, deze prees wegens haar buitengewoon gedrag, hare opoffering bewonderde, sloeg zij met angstige blikken gade welke uitwerking op Antoinet de mededeeling had, dat zij de redster was van het kind van mevrouw Van Maalwijk. Intusschen hoorde men in de verte het geluid van een rijtuig dat in vliegende vaart naderde. Weldra stond dit rijtuig voor de deur der villa stil en mevrouw Van Maalwijk en haar man stapten er uit.

Een telegram, door mevrouw Draayer verzonden, had haar in kennis gesteld met het gevaar dat haar zoontje dreigde; zij waren dadelijk naar Rotterdam gespoord, hadden daar de boot naar Den Briel genomen en waren van hier per rijtuig naar de villa gereden. Hopeloos waren zij de villa binnengetreden. Zij dachten niet anders of ze zouden er het lijk van het geliefde zoontje vinden.

Onmogelijk is het de vreugde te beschrijven, die de jonge moeder smaakte, toen zij op eens al hare smart zag verdwijnen en het herstellende kind aan haar hart kon drukken. Nadat zij het kind omhelsd had, richtte zij zich naar de juf en sloot ook die in hare armen en overlaadde haar met liefkoozingen, haar, die heur kind door haar heldhaftig gedrag gered had. Zij stelde Antoinet aan haren man voor en zeide met een van aandoening bevende stem, terwijl tranen van geluk haar langs de wangen vloeiden:

‘Wij zijn haar meer dan het leven verschuldigd. Als God haar niet hierheen gezonden had, wat was er dan van ons geworden? Rouw en droefheid hadden voor altijd hun intrek in onze woning genomen. Ik zou dien slag niet overleefd hebben. Niemand kan het begrijpen wat ik in de laatste vier en twintig uur geleden heb.’

Mevrouw Van Maalwijk nam haar kleinen Jacques op den schoot, overdekte hem met kussen en vertelde hem in een gesprek, zooals slechts moeders met hare kinderen voeren kunnen, hoe juf Antoinet hem het leven gered had.

‘Ondeugend schepsel,’ zeide mevrouw Van Maalwijk, ‘weigerdet gij mij daarom uw vriendschap om mij er thans dubbel onder te verpletteren? O, ik wist wel dat gij beter waart dan gij wildet schijnen, en dat gij uw goede hoedanigheden kwaadaardig voor anderen verborgen hieldt. En nu verheugt gij er u over dat ik niet in staat ben u genoegzaam te bedanken.

Thans moest ik uw rol overnemen, als ik wraakzuchtig was, maar ik bedank er hartelijk voor uw voorbeeld te volgen. Gij hebt mij veel te veel leed berokkend door mij steeds den rug toe te keeren, dan dat ik het ook u zou willen doen. Wilt gij het weten, ik zal het openlijk bekennen, ik ben besloten den last der dankbaarheid te dragen.’

Antoinet sprak niet tegen. Hetgeen thans in haar omging laat zich niet beschrijven. Zij ondervond gevoelens die zij in jaren niet meer gekend had. Hare houding was noch gedwongen noch gemaakt, zij was geheel in overeenstemming met de hartelijke vriendschapsbetuigingen, welke haar werden bewezen; zij scheen het verledene geheel te vergeten en zich veel natuurlijker te gedragen, dan men haar tot dusverre had leenen kennen.

Terwijl de beide oude vriendinnen bij het ziekbed van het knaapje zaten te praten, ontwikkelde mevrouw Draayer, die zich als van de familie beschouwde, een buitengewone bedrijvigheid; zij zorgde voor het diner. Het was een komen en gaan, zij gaf hare bevelen en deelde haren ijver aan de dienstboden onophoudelijk mede. Eene gezellige bedrijvigheid heerschte in het huis. Dank zij de goede zorgen van mevrouw Draayer kon men zich weldra aan tafel zetten.

Het was een recht gezellig familiediner. Op aller gelaat was opgewektheid te lezen. Ieder was opgeruimd. Antoinet gevoelde zich gelukkig, te midden dier menschen, die allen even vroolijk en opgewekt schenen. Alle kleingeestigheden, welke haar vroeger zich terug deden trekken, schenen bij haar verdwenen. Zij dacht niet aan haar verschoten japon noch aan haar costume, dat al sedert lang uit de mode was.

Bij het dessert nam mevrouw van Maalwijk hare vriendin mede en plaatste haar voor een spiegel.

'Bezie u zelve nu eens', zeide zij, 'gij zijt geheel veranderd. Ge ziet er minstens tien jaar jonger uit. Thans zie ik je weer gelijk je eertijds waart, met dien vroolijken glimlach op het gelaat Thans hebt ge weer die liefelijke uitdrukking der jeugd, die aller harten wint. Het is voor je zoo gemakkelijk om je aangenaam voor te doen, Je hebt slechts te willen.

Mijn zoontje is een toovenaar geweest. Door zijn toedoen zijt ge tot het werkelijke leven teruggekeerd, want gij leefdet wel, maar gevoelde het niet, of het leven was voor je een last. Dat moet thans anders zijn, niet waar zottinnetje? Gelukkig, dat je weer op het goede pad zijt terecht gekomen en als ge nog eens probeert daar af te wijken, dan breng ik je dadelijk bij mijn zoontje, dat thans ook gedeeltelijk van jou is, en hij zal je weer in het goede spoor brengen.'

Zij nam vervolgens een meer ernstigen toon aan:

'Antoinet,' zoo vervolgde zij, wij zullen elkander heel veel te vertellen hebben. Wij hebben, geloof ik, beiden misdaan, maar wij hebben beiden ondervinding opgedaan. Gij hebt het leven van een zeer ernstige zijde leeren kennen. Te midden van den voorspoed hecht men niet al het gewicht aan zijn woorden, dat deze dikwijls voor anderen hebben. Onwillekeurig ontsnappen ons woorden, die voor anderen een dolksteek zijn. Een onvoorzichtig uitgesproken woord kan somwijlen voor een ander noodlottig zijn, kan somtijds gevolgen hebben, welke men niet had voorzien. Ik weet het, ik heb mij te verwijten dat ik door mijn eigen schuld, door een los daarheen geworpen woord, mij van mijn allerbeste vriendin heb beroofd en haar een ellendig bestaan heb veroorzaakt. Ik heb mij er aan gewend, over zekere dingen, die ik zoo spoedig niet vat, later nog eens na te denken. Ik weet dat het niet goed is altijd aan de eerste indrukken toe te geven. Wij moeten tusschenbeide nog eens denken of het wel goed is met die indrukken in te stemmen. Gij hebt zelf geleerd dat onze oordeelvellingen wel eens te lichtvaardig genomen worden en bij nader inzien blijken verkeerd te zijn. Wij hebben in ons zelven dikwijls een zeer slechten raadsman, die ons meermalen misleidt en wantrouwend doet zijn tegenover onze beste vrienden en aan hunne handelingen eene verkeerde uitlegging geeft. Misplaatste trots is een zeer slechte raadsman. Gij moet uit uw hart de gedachte verbannen, dat wij van welwillendheid geen gebruik mogen maken, indien wij de ons bewezen diensten niet kunnen vergelden. Niemand onzer, beste Antoinet, zal zoo stroef zijn.'

'En mij,' zoo riep mevrouw Draayer, 'mij zult gij toch niet kwalijk nemen, dat ik mede gedaan heb om dit complot tegen u te helpen smeden.'

'O neen,' antwoordde Antoinet, terwijl zij vriendelijk en oprecht haar hand drukte, 'o neen, ik heb een vriendin teruggevonden en een nieuwe er bij gekregen.'

Van dit oogenblik af veranderde Antoinet zichtbaar. Niet alleen lichamelijk, maar vooral ook van humeur. Hare stroeve gelaatstrekken kregen een meer lieftallige uitdrukking. De plant, die door de vorst als dor wordt, krijgt bij de lente wederom haar groenend aanzien terug. De verkwikkende zomerlucht schenkt haar een bloemen- en bladerentooi. Zoo was het ook met de juf. In gezelschap harer vriendinnen deed zij lange wandelingen langs het strand of door het lommerrijke dorp en vermoeid van hare tochten nam zij steeds, wanneer men op een duin gezeten was, levendig deel aan de gesprekken. Zij werd vroolijk en opgewekt, zelfs beweeglijk van aard, kortom zij veranderde als een blad op een boom. Ofschoon zij nog altijd eenvoudig gekleed bleef, gaf zij toch aan hare kleeding eene verandering, welke haar goedstond.

Het is waar, mevrouw Van Maalwijk was er wel de schuld van, doch een weinig meer werk mocht Antoinet wel van haar toilet maken. Mevrouw Van Maalwijk, die als dame uit de groote wereld zich met bijzonder fijnen smaak kleedde, wist de juf daar ook belangstelling voor in te boezemen.

Eens dat zij, van het gezelschap afgedwaald, op een duin waren gezeten om uit te rusten, zeide mevrouw Van Maalwijk haar:

‘Werkelijk Antoinet, gij zijt niet onknap, maar gij schijnt het met te gelooven, gij hebt een lief gezichtje, dat een schilder niet knapper kan teekenen, de zeelucht heeft u een weinig gebruind en dat staat u zeer goed, maar door een weinig meer opschik zoudt gij nog voordeeliger uitkomen.’

‘Waarvoor zou dat dienen? Ik stel er geen belang in om voor mooi te worden aangezien.’

‘Neen, maar een ander stelt er wel belang in.’

‘Och kom, waar denkt gij aan?’

‘Dat is een geheim, maar men wil u aan den man helpen!

‘Gij kunt doen wat gij wilt, maar ik zal mij niet laten bepraten, gij zult er spijt van hebben.’

‘Meent gij dat?

‘Zeker meen ik dat!’

‘Wij zullen zien. Ik heb bij mijzelve overwogen, dat uw edel karakter in staat is iemand anders gelukkig te maken. Ten minste als uw hart nog vrij is... Maar ik bedenk daar, dat gij mogelijk nog te veel denkt aan Antoon Langendijk, den vriend uwer jeugd, die uwe ouders voor u bestemd hadden.’

Een hooge blos verspreidde zich over het gelaat van Antoinet.

‘Waarom roept gij deze droeve herinnering bij mij terug?’ gaf hij ten antwoord, ‘weet gij niet dat ik hem verkeerd heb behandeld, dat ik hem brutaal heb afgewezen; als hij nog leeft, zal hij mij toch niet meer kunnen uitstaan, hij zal het land aan mij hebben, en daar heeft hij gelijk in.’

‘Als hij nog leeft... Zoudt gij dan niet willen weten wat er van hem geworden is?’

‘Waartoe zou dat dienen? Alles is tusschen ons uit.’

‘Gewoonlijk zijn wij nieuwsgierig naar de levensomstandigheden van personen, die wij wel eens ontmoet hebben, nog meer van hen, in wie wij belang hebben gesteld. Ik ben in staat u mede te deelen hoe het Antoon Langedijk in de wereld gegaan is.... Gij schijnt niet te willen, dat ik het vertel.’

Antoinet was meer aangedaan dan zij wilde weten. Zij sloeg haar oogen bedeesd neer, mevrouw van Maalwijk glimlachte.

‘Enfin, vertel het eens,’ zeide zij op schijnbaar onverschilligen toon.

‘Hij houdt nog altijd veel van u. Hij had voor u een oprechte en ernstige genegenheid opgevat. Hij heeft er altijd aan gedacht en gehoopt, dat gij zijn vrouw

zoudt worden. Bij alle plannen voor de toekomst, die hij maakte, waart gij in het spel. Toen gij hem den zak gaaft, begreep hij er niets van en het speet hem zeer, dat hij niet wist waarom. Later toen hij het ongeluk van uw papa vernam, schreef hij zijn afwijzing toe aan misplaat-

sten trots. Hij hoopt echter nog altijd dat gij hem weer in genade zult aannemen, maar tot op dit oogenblik was het hem onmogelijk u te ontmoeten. Gij verliet uwe geboortestad zonder aan iemand te zeggen, waarheen gij gingt om uw verval te verbergen. Ik heb u uit het oog verloren. Ik maakte destijds een lange reis door Italië. Antoon verdubbelde zijn nasporingen, maar hij kon u niet terugvinden. Ter prooi aan hevige zielesmart ging Antoon voor zaken op reis. Hij ging naar Frankrijk, naar Duitschland naar Engeland, maar hij kon u niet vergeten.'

'Hij doet verkeerd met nog aan mij te denken.'

'Meent gij dat wel oprecht?'

'Zeker, ik zou willen dat hij gelukkig was.'

Mevrouw Van Maalwijk keek haar nauwlettend aan en scheen te willen lezen hetgeen er in het diepst van haar hart omging.

'Waarom wordt gij zoo bleek? Waarom trilt uw stem, waarom is die vroolijke, prettige trek van uw gezicht zoo op eens verdwenen?'

'En gij, plaaggeest, waarom kwelt gij mij door herinneringen in het geheugen te roepen, die ik voor immer wilde vergeten, omdat alles bepaald uit is tusschen mij en den man, van wien gij hebt gesproken.'

'Wie weet, ik dacht dat gij het wildet laten voorkomen alsof hij u onverschillig was.'

Een droef waas verspreidde zich opnieuw over het gelaat van Antoinette, hare blikken dwaalden over de onmetelijke zee, waarvan de golven met eentonig geklots landwaarts spoelden. Het gesprek scheen niet meer te willen vlotten. Mevrouw Van Maalwijk trachtte haar wat op te vroolijken, zij vertelde een paar aardige anecdoten, die een glimlach op de lippen der juf brachten. Al pratende keek mevrouw Van Maalwijk in de richting naar Den Briel. Plotseling zag zij op den weg, die daarheen leidde, een rijtuig naderen. Zij schrok daarvan.

'De avonden beginnen reeds koel te worden. Wij moesten maar wat opwandelen.'

Mevrouw Van Maalwijk nam den arm van Antoinet en richtte hare schreden naar het dorp. Zij liet de andere leden van het gezelschap aan haar lot over. Toen de heerlijke en lommerrijke weg naar Oostvoorne was ingeslagen, kwam bij de kromming van den weg plotseling een rijtuig te voorschijn, dat stilhield en waaruit een dame steeg.

'Mama,' riep Antoinet uit, hare moeder, die uit het rijtuig gestapt was, te gemoet ijlende.

In hare vreugde over dit onverwachte wederzien had Antoinet niet bemerkt, dat behalve hare moeder ook nog een jongmensch was uitgestapt, die thans zich achter de paarden verschool. Zij bemerkte ook niet, dat mevrouw Van Maalwijk verdwenen was, die haar verlaten had, na eenige beleefdheden met mevrouw Van Steeland te hebben gewisseld.

Moeder en dochter, in de wolken over dit wederzien, wandelden langzaam den weg naar het dorp op. De eerste stond verbaasd over de gunstige verandering, welke bij Antoinet naar lichaam en geest had plaats gevonden. Alles ademde poëzie. Moeder en dochter deelden elkander gelukkige tijdingen mede. De vogelen zongen hun avondlied. De laatste stralen der ondergaande zon wierpen een betooverend rood over de toppen der lommerrijke boomen, in welker schaduw zij wandelden. Eensklaps naderde mevrouw Van Maalwijk het tweetal.

'Antoinet,' zeide zij, 'gij zult mij wel vergunnen u een vriend voor te stellen.'

De juf sloeg hare oogen op en bemerkte dat zij tegenover een jongmensch stond, die haar glimlachend aanzag. Het was Antoon Langendijk, wiens flink en zachtzinnig uiterlijk op iedereen een gunstigen indruk maakte. Antoinet stond roerloos als aan den grond genageld, geheel hare houding verried hare ontroering. Zij kon geen woord uitbrengen.

'Antoinet', zeide Antoon eveneens ontroerd, 'er zijn vele jaren verloopen sedert wij elkander voor het laatst gezien hebben en ik zie u terug gelijk ik u mij nog altijd heb voorgesteld. Zeg eens oprecht, kan ik hetgeen mevrouw Van Maalwijk mij omtrent uwe gevoelens jegens mij heeft medegedeeld, gelooven?'

'O Elise! gij hebt mij verraden... Ik ben daarvoor oprecht geweest?'

'Ja wel, knor maar, zoo hard als gij wilt,' antwoordde mevrouw Van Maalwijk, 'of gij boos wordt of niet, Antoinet, dat kan mij ditmaal niet schelen. Ik heb Antoon gezegd, dat jij altijd nog eene oprechte genegenheid voor hem koesterde. Ik heb aan den vriend uwer jeugd medegedeeld, dat hij u terug zou vinden, nog altijd jong van harte, doch door de beproeving des levens gehard, en dat uwe gedachten nog altijd op hem gevestigd waren. En nu, Antoinet, heb ik gejokt?'

De juf antwoordde niet, haar oogen, haar hooge blos deden het voor haar.

'Die zwijgt consenteert,' hernam mevrouw Van Maalwijk; 'wanneer de ontroering hare tong niet meer verlamd heeft, zal zij u zeggen, dat zij nog altijd hoopt uw lief vrouwtje te zullen worden, niet waar Antoinet'?

'Antoinet,' hernam Antoon, de jaren, die ik verwijderd van u heb doorgebracht, zijn voor mij treurig en verdrietig geweest. Uw beeld volgde mij altijd. Met onverdroten ijver heb ik mij op den handel toegelegd, om een voor mij pijnlijke herinnering uit te wisschen, doch het ging niet. Ik heb getracht fortuin te maken en ben daarin geslaagd. Ik heb gepoogd om te midden der vermaken en uitspanningen der wereld haar te vergeten, die mij eens zoo wreed heeft afgewezen, maar het gelukte mij niet. Heden is een einde aan mijn verdriet gekomen, en ik ben gelukkig omdat ik weet, dat gij mij nog altijd genegen zijt.'

De avondschemering begon meer en meer te vallen. Het werd tijd om naar huis terug te keeren. Daar gekomen stond mijnheer Van Maalwijk aan den ingang, naast hem mevrouw Draayer, die hem op de hoogte had gebracht van hetgeen er gebeurd was. De glimlach op de lippen van mevrouw Van Maalwijk verzekerde het tweetal, dat alles met een gunstigen uitslag was afgeloopen. Hartelijk schudde hij de hand van het jonge mensch.

'Wees welkom, mijnheer,' zeide hij, 'gij moet ons helpen onze schuld van dankbaarheid af te doen aan haar, die ons kind heeft gered. Komt binnen! Wij noodigen u allen om heden hier de engagementspartij te vieren.

De dagen, welke thans volgden, waren dagen van rein geluk. De zomer liep ten einde; in plaats van brandende warmte kwamen meer koele herfstdagen; reeds vielen hier en daar enkele bladeren van de boomen, de zee weerkaatste niet meer den helderen hemel, maar vreugde en geluk bleef in aller harten wonen. Het was deze tijd van het jaar, welken men gekozen had voor de voltrekking van het huwelijk. In de parochiekerk te Brielle had deze plechtigheid plaats, slechts enkele personen waren er bij tegenwoordig. Het geluk heeft geen behoefte aan veel getuigen.

Antoinet had volkomen haar jeugd en haar opgeruimdheid teruggekregen. De hersenschimmen, die eertijds in hare ziekelijke verbeelding hadden gespookt, waren verdwenen. Zij zag thans de toekomst geheel anders in. En dikwijls herhaalde zij de eeuwige waarheid, dat innerlijk geluk en tevredenheid slechts van ons zelven afhangen

en dat wij dikwijls zelf de oorzaak zijn van ons verdriet. Als men haar sprak over haar vroeger gedrag, dan antwoordde zij steeds:

‘Toen was ik gek.’

Het kaartenhuis.

Kent gij Verlettes, het liefelijke dorp in Normandië?

't Is een waar paradijs, waar de zon bijna altijd schijnt, waar de rozen welig in 't wild groeien. De frissche zeewind van de Normandische kust verspreidt er een aangename koelte en doet boomen en planten krachtig opschieten. De wegen van Verlettes zijn beroemd, tien mijlen in het rond om hun heerlijk lommer en hun zacht tapijt van mos. Geen aangenamer wandeling dan door die weiden en bosschen en langs het heerlijke zeestrand, waar het zacht gemurmel der golven met het helklinkend lied der vogelen zich vereenigt. Hoe prettig ook tusschen die puinen, die zoo aardig den top van den heuvel bekronen!

Ja, die puinen! ze zijn niet grootsch, niet indrukwekkend, volstrekt niet; maar ze zijn allerliefst met hun verweerde kanteelen en met klimop bedekte muurvakken, met hun gebroken zuilen en ingestorte bogen, waarlangs zich de wilde roos omhoog slingert. En gezeten op een der groote steenblokken denkt de wandelaar aan de vroolijke feesten, die men vroeger vierde in het oude kasteel.

Maar gij kent Verlettes niet? Gij kent dan ook niet de geschiedenis van dat oud kasteel? Een vreemd kasteel, 't is waar, dat door de bewoners in den omtrek ‘het kaartenhuis’ wordt genoemd.

Nu, ik zal u die geschiedenis vertellen.

***

Het was onder Napoleon III.

In die tijden had men in Frankrijk nog plezier. Het paleis der Tuilerieën was het gezelligste hoekje der aarde. Napoleon beleefde zijn gouden dagen; de toekomst was geheel rooskleurig; en met genoegen wandelde de keizer door de zalen van zijn paleis, waar zoovele vriendelijke en vroolijke gezichten hem tegenlachten, die de geboorte van het keizerrijk hadden begroet en later ook een traan zouden storten op zijn graf.

Het was toen de tijd der snedige, losse gezegden, der dolle weddenschappen, die bij een glas Champagne gedaan, vaak met een fortuin werden betaald. Er heerschte alle vroolijkheid en verkwisting, zooals die aan een groot en schitterend hof heerschen kan.

Maar Verlettes? O ja.

Er bevond zich aan het hof een alleraardigst man; flink van voorkomen, ferm gebouwd en nog vrij jong, was de hertog van Lucenay de lieveling der hofkringen. Men hield van zijn opgewektheid, zijn vroolijkheid; maar bij al die goede hoedanigheden had Lucenay één gebrek. Die Normandiër kon praten als een Gascogner. Hij kende alles, had alles gezien, alles gedaan, maar dat was toch niet zoover van de waarheid als men wel dacht; doch twee of drie geschiedenissen, nog veel onwaarschijnlijker dan hij gewoonlijk opdischte, hadden het gezelschap wantrouwig gemaakt, en die lustige, schitterende kring vermaakte zich met de grootste

onwaarschijnlijkheden uit te denken, alleen om Lucenay op stelligen toon te hooren verzekeren:

'Kijk, dames en heeren, ik heb het nog veel sterker gezien.'

Lucenay, die niet voor millionnair doorging, en meer schuldbekentenissen dan goudstukken in omloop bracht, sprak voortdurend met de belachelijkste overtuiging over zijn jachten, zijn bosschen, zijn kasteel Verlettes en onveranderlijk begonnen zijn verhalen:

'Toen ik Verlette bewoonde'... enz.

Iedereen aan het hof had het hoofd vol van Verlettes, men sprak van niets anders en wanneer men iets wilde ontkennen, werd er gewoonlijk gezegd: 't Is even waarschijnlijk als 't kasteel Verlettes.'

Lucenay wist natuurlijk nergens van.

In de overtuiging, dat iedereen zijn vertelseltjes geloofde, herhaalde hij gedurig de histories van den vorigen dag en verwarde zich ten slotte zoodanig in de strikken zijner verbeelding, dat hij met den grootsten ernst van de wereld de torentjes, de trappen, de zalen en gangen begon te beschrijven in dat prachtig kasteel, dat geen mensch wist te liggen, maar dat hij in zijn droom zag oprijzen op den top van den heuvel, zich boven het dorp verheffend en de vlakte bestrijkend der onmetelijke zee.

Op zekeren dag stond prinses M. met den keizer te spreken en wees op Lucenay.

'Hij is weer bezig over zijn kasteel Verlettes. Gelooft gij er iets van, Sire?'

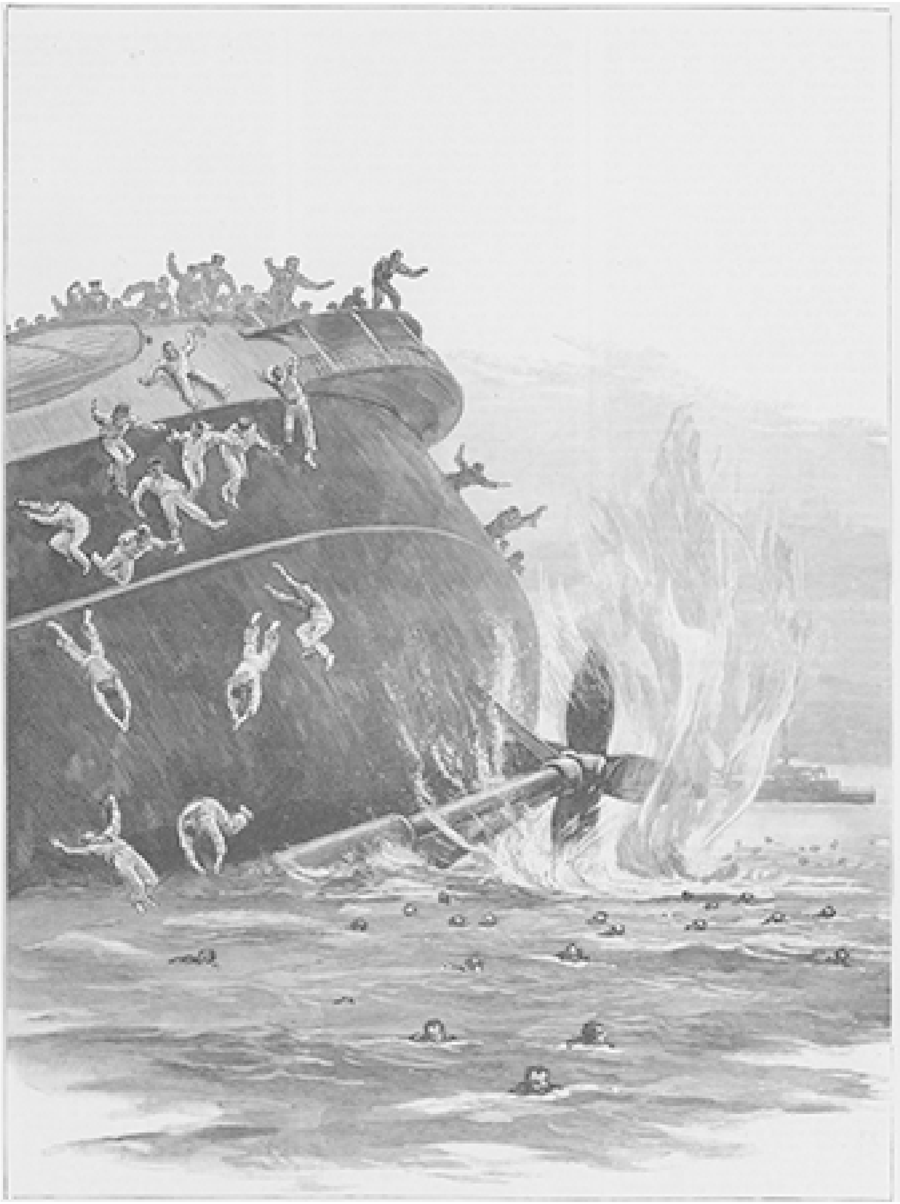

DE RAMP DER VICTORIA - De manschap poogt zich te redden.

DE SCHILDER AAN HET STRAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. DENNEULIN.

‘Geen enkel woord,’ antwoordde de keizer glimlachend, ‘maar hij heeft er zelf zooveel plezier in, dat het wreed zou zijn hem dat genoegen te ontnemen.’

Op dat oogenblik verlieten markiezin G. en gravin P. de groep, waarbij zich Lucenay bevond, en naderden hardop lachend den keizer.

‘Wat is er, dames? Mogen wij niet eens mee lachen?’

‘Sire,’ zei de markiezin met een buiging, ‘Lucenay is weer aan den gang en maakt het werkelijk al te erg.’

‘Ja,’ voegde de gravin er bij, ‘veel te erg; zoo iets noem ik onbeschaamd met de menschen spotten.’

De keizer had er schik in.

‘Sire, wreek ons toch,’ smeekten alle drie.

‘Hoe? op welke manier?’

‘Wel, als men zulke mooie dingen heeft, moet men ze toch laten zien.’

‘Dat is heel mooi,’ zei de de keizer glimlachend, ‘doch 't is misschien onvoorzichtig. ‘Maar toch, gij hebt gelijk,’ voegde hij er bij ‘en daar mijn arme Lucenay het ongeluk heeft gehad u te mishagen, zult gij gewroken worden. Prinses, de hertog zal ons zijn kasteel laten zien, ik blijf er borg voor.’

Als een loopend vuurtje ging dat nieuws door de salons. Van alle kanten werd gefluisterd en hoorde men een onderdrukt gelach. Toen daarop de keizer zich naar de keizerin begaf, die met veel vermaak naar een verhaal van Lucenay zat te luisteren, werd er aanstonds een kring gevormd om te zien, wat er gebeuren zou. De keizer draaide aan zijn knevel met zijn eigenaardig gebaar, liet het hoofd op den schouder vallen en ondeugend flikkerden zijn oogen onder de zware wenkbrauwen.

‘Mijn beste Lucenay,’ zeide hij eensklaps, ‘gij spreekt ons aanhoudend over uw kasteel Verlettes, en gij hangt er zulke bekoorlijke tafereelen van op, dat de nieuwsgierigheid van al deze dames, van de keizerin en ook de mijne, er door is geprikkeld?’

De keizerin zag naar Napoleon op, die door een onmerkbaar knipoogje haar te verstaan gaf, dat zij mede in het spel moest treden. Met een spottend lachje sprak zij:

‘Werkelijk, mijnheer de Lucenay, Zijne Majesteit spreekt de waarheid, wij branden allen van verlangen om Verlettes eens te zien.’

Lucenay lachte niet meer; hij wierp wanhopige blikken in 't rond, doch al die vroolijke gezichten straalden van plezier en van spotlust en in koor riepen allen uit:

‘O, zeker, mijnheer Lucenay, breng ons naar Verlettes.’

Lucenay gevoelde, dat hij verloren was.

Wat te doen?.... Bekennen?.... Hij dacht er niet aan; dat was zich onherstelbaar in het ongeluk storten. Het kwam er slechts op aan, zich aan een laatste hoop vast te klampen; misschien wilde de keizer hem slechts wat in het nauw brengen, gelijk hij wel meer deed; de hertog wierp een smeekenden blik op hem,... maar het gelaat des keizers was op dat oogenblik ernstiger dan gewoonlijk en Lucenay meende reeds in een rimpel van zijn voorhoofd zijn ongenade te lezen.

Geen uitweg meer open ziende, stond hij op het punt zich gewonnen te geven. Er was heldenmoed toe noodig om al die spotzieke blikken te verdragen, die van alle zijden op hem waren gericht; doch zijn wanhoop duurde slechts een seconde.

Eensklaps helderde zijn voorhoofd op en een blos vloog langs zijn wangen. Hij haalde ruimer adem. Zijn besluit was genomen.

‘Sire, Mevrouw, zouden Uwe Majesteiten mij ooit die een aandoen? Werkelijk, ik heb ze niet verdiend...’

De keizer was weer in goede luim geraakt; zonder te kunnen raden, waar Lucenay heen wilde, had hij er toch plezier in, te hooren, hoe hij zich uit die moeilijkheid zou werken.

‘Gij behoeft den dag van ons bezoek slechts te bepalen, mijn waarde.’

‘Wil Uwe Majesteit mij dan de eer doen te Verlettes de jacht te komen openen? 't Is de twaalfde Juni, dus over twee en een halve maand.’

‘Met genoegen,’ zei de keizer, ‘indien de keizerin er in toestemt.’

En glimlachend voegde hij er bij:

‘Mijn beste Lucenay, mocht uw kasteel soms vroeger op orde zijn om uw gasten te ontvangen, dan behoeft gij slechts een woord te spreken en de opening der jacht zal worden vervroegd.’

‘Ik dank Uwe Majesteit; doch het zou mij spijten, als ten pleziere van mij een enkele wet van het rijk werd geschonden.’

En zijn hooge gestalte verheffend, overzag hij triomfantelijk den kring en sprak:

‘Dames en heeren, gij hebt het gehoord, te Verlettes zal de jacht worden geopend.’

Al waren de omstanders een weinig teleurgesteld in het mislukken der aardigheid, Lucenay had toch te goed zijn partij gespeeld, om hem het geringste teeken van spijt te laten blijken; toen hij de zaal verliet, na eerbiedig de hand te hebben gekust der keizerin, klonk hem een goedkeurend en vleiend gemompel achterna en kon de keizer zich niet onthouden uit te roepen:

‘Dames en heeren, ik geloof, dat Lucenay slimmer is dan wij.’

***

Dagen verliepen er, en er was geen sprake meer van den hertog. Nadat men nog een weinig over zijn afwezigheid had gebabbeld en zich vroolijk had gemaakt over zijn uitnoodiging, werd er niet meer over hem gesproken. Voor iedereen was Lucenay dood, of wat nog erger is, verdwenen. Het hof verhuisde naar Compiègne en in dat bekoorlijk verblijf volgde het eene feest op het andere.

Na Compiègne was het de beurt aan St. Cloud. Het op- en neertrekken was een koorts geworden, de soirees onder de boomen van het park duurden zoo lang; men begon al te spreken van het vertrek naar Fontainebleau, want reeds kleurde de herfst de donkere bladeren der kastanjes.

De tijd der jacht brak aan en ook de tijd der wonderverhalen; men sprak van prachtige jachten en vreemde avonturen, van wolven, die in één schot waren getroffen en van dergelijke dingen meer.

‘Lucenay komt er nog maar aan te kort,’ zeide prinses M....

Op dien naam werd het gesprek algemeen.

‘Waar is hij?’

‘Wat voert hij toch uit?’

‘En zijn jacht? - En Verlettes?’

‘Dames en heeren,’ zoo mengde zich de keizer in 't gesprek, ‘gij weet, dat ik Lucenay heb gesproken.’

‘Wanneer dan toch, Sire? - Is 't mogelijk? - Wat zeide hij zooal?’

‘Hij kwam ons aan onze belofte herinneren.’

‘Maar is het dan waar met zijn kasteel?’

‘Hij zegt het ten minste en Woensdag gaan wij allen met den trein naar Verlettes.’

Voortaan sprak men alleen over Verlettes.

Het kasteel nam in de verbeelding der gasten reusachtige afmetingen aan. Lucenay had dan werkelijk de waarheid gesproken; niemand twijfelde aan 't bestaan van het kasteel en de ongeloovigsten van vroeger gaven er thans een nauwkeurige beschrijving van.

Het werd spoedig Woensdag, en groot was de vreugde, toen de tijding kwam, dat voor het kleine station van 't paleis een trein onder stoom stond. Het ontbijt liep ten einde en nog was Lucenay niet verschenen.

‘Wij kunnen toch niet vertrekken zonder hem’, zeide gravin P....

‘Hij diende ons ten minste te komen afhalen, vindt gij ook niet, Sire?’ zeide markiezin G...

Juist wilde de keizer antwoorden, toen een bediende plechtig: hertog de Lucenay aandiende.

Alleen de hofetiquette verhinderde dat een algemeen hoera! zijn binnentreden begroette.

Lucenay boog voor den keizer, groette glimlachend de aanwezigen en nam met de meeste kalmte plaats.

De keizer trad op hem toe, legde de hand op zijn schouder en zeide op vriendelijken toon:

‘Bravo, hertog, gij hebt de partij gewonnen,’ en fluisterend voegde hij er bij: ‘Wilt ge nu de kaarten neerleggen en er bij blijven?’

‘Neem mij niet kwalijk als ik Uwe Majesteit niet begrijp. Welke kaarten?... Welke partij?... Uwe Majesteit heeft mij iets beloofd, herinnert zij zich dat niet meer? Verlettes is gereed om u te ontvangen, de trein is reeds voor, wij behoeven slechts in te stappen.’

‘Welnu,’ sprak de keizer, ‘zooals gij wilt, en omdat iedereen het wenscht, niet waar dames en heeren, vooruit.’

De toebereidselen tot het vertrek waren spoedig gereed en een half uur daarna was de keizerlijke trein reeds onderweg.

(*Slot volgt.*)

In het rozenland.

Ofschoon de rozenolie oorspronkelijk een uitvinding en een voortbrengsel van het Oosten was, heeft dit sinds lang het monopolie van het geurige product verloren, en tegenwoordig voorziet het Westen de Oostersche liefhebbers van het geliefkoosde reukwerk. Van Tunis is de rozenbouw en de fabricatie van rozenolie overgebracht naar Kazanlik in Oost-Roemelië, en van Afrika ook is die industrie overgeplant naar de kuststreken van Provence.

Kazanlik in Roemelië en Grasse in het Zuid-Oosten van Frankrijk zijn door verloop van tijd, in plaats van Indië en Perzië, de brandpunten der rozenteelt geworden. Beide steden zijn de hoofdplaatsen geworden van een echt rozenland, waar niet alleen de geurige bloemen in massa worden geteeld en de welriekende olie er uit gedistilleerd, maar waar ook in dat product een belangrijke handel wordt gedreven.

De bewonderenswaardige bergvlakte van Kazanlik in het Balkangebied is door heel het Oosten beroemd. Zij mag gerust het rijk der rozen genoemd worden, want men ziet er niet anders dan deze bloemen, met uitzondering van de prachtige noteboomen, die Kazanlik met een groenen gordel insluiten. De onmetelijke vlakte,

in duizenden stukjes afgedeeld, die allen met rozen beplant zijn, doet zich in den bloeitijd voor als een onafzienbaar veld van roode rozen, door smalle randen van witte rozen omlijst en afgedeeld: die witte rozen vormen den zoom der akkers, waarin de bodem tot in het oneindige verdeeld is.

Alleen de roode roos, *rosa damascoena*, wordt geëxploiteerd; de witte roos, *rosa alba*, die sterker is, dient maar om de grenzen af te bakenen, haar teerdere zuster voor den wind te beschutten en tegen de pluklustige voorbijgangers te beveiligen.

Geen andere teelt eischt misschien zulke nauwlettende zorgen en zulk een gestadigen arbeid als de rozenbouw. De rozenstruiken, ter hoogte van twee meter worden op lange rijen geplaatst, die vierkante vakken van omstreeks 200 meter vormen, door smalle paadjes gescheiden. Op den zorgvuldig geschoffelden grond en op de telkens omgespitte paadjes mag geen spiertje onkruid groeien. Eerst in het tweede jaar levert de rozenstruik bloemen en die eerste pluk is gewoonlijk voldoende om de kosten van den aanplant goed te maken. Van het derde jaar af levert de struik zijn vollen oogst, die in het vijfde jaar het hoogste punt bereikt en zich daarop tot het tiende en later handhaaft.

De inzameling der bloemen heeft plaats van den 20en Mei tot den 20en Juni, en wordt zonder tusschenpoozen dag op dag van den morgen tot den avond voortgezet.

De rozenbouwer maakt daartoe maar zelden van vreemde hulp gebruik; hij zelf gaat met vrouw en kinderen aan het plukken, en als hij geen armen genoeg heeft, huurt hij arbeidsters, wien hij een cent per kilo rozen, aan de distilleerderij afgeleverd, betaalt. Die distilleerderij

is zoo primitief mogelijk. Hij richt die zelf in, zoo dicht als 't kan bij het veld, onder een tijdelijke beschutting en aan den oever van een stroomend water. Zelf zet hij den toestel in elkaar, bestaande in een steenen fornuis en een koperen distilleerkolf, en zelf ook brengt hij het boeltje in beweging. Dat alles moet gauw in zijn werk gaan, daar de bloemen niet kunnen wachten evenmin als op groote afstanden vervoerd worden: op denzelfden dag en op dezelfde plaats, waar zij geplukt worden, moeten zij ook worden gedistilleerd.

Het plukken is voornamelijk de taak der vrouwen en lang geen gemakkelijk werk. Bij het krieken van den dag gaan zij het veld in en snijden al de ontloken bloemen af, evenals de half open knoppen, die door de middagzon toch zouden ontbladerd worden. In het begin kwetsen de ongeoefende vingers zich aan de doornen; maar langzamerhand worden zij daartegen gehard, daar zij overdekt worden met zekere zwartachtige hars, die door de stengels wordt afgescheiden. Die hars laat men zitten tot 's avonds als het werk is afgeloopen. Dan wordt ze zorgvuldig afgeschrapt en tot kleine pillen gerold; die pillen, in de tabak gemengd, geven daaraan een heerlijk aroma.

De distilleerkolf, waaronder van 's morgens af al gestookt is, blijft zoolang in werking als er manden met rozen worden aangebracht, dat is dikwijls tot laat in den nacht. Tien kilo rozen geven een gelijke hoeveelheid heel dun rozenwater, dat vervolgens opnieuw met versche bloemen gedistilleerd wordt in dier voege dat 40 liters eerst tot 5 liters en vervolgens tot één liter slinken. Eerst dan ziet men aan de oppervlakte een geelachtige olie verschijnen. Dit is de kostbare zelfstandigheid, de geest der rozen, die zorgvuldig druppel voor druppel met behulp van een tinnen trechter in een bijzondere flesch wordt opgevangen, en die na afloop van den oogst door makelaars bij de boeren wordt opgekocht. Zij mogen zich gelukkig rekenen als zij eenige honderden grammen rozenolie bij elkaar hebben gekregen; het overige wat de distilleerderij oplevert is maar rozenwater.

Er is een hectare rozenstruiken noodig om een oogst van 3000 kilo rozen op te leveren, en die 3000 kilo brengen ternauwernood één kilo rozenolie op, waarvan de gemiddelde prijs te Kazanlik 400 à 450 gulden beloopt. Er wordt dan ook niet zelden bedrog gepleegd en de koopers moeten zeer op hun hoede zijn, om daarvan niet de dupe te worden. De meest gewone vervalsching bestaat in toevoeging van olie uit de *palma rosa*, maar deze is hieraan kenbaar dat het vriespunt, hetwelk voor zuivere rozenolie 15 à 16 graden Réaumur is, er van twee tot vier graden door verlaagd wordt. Een andere vervalsching bestaat in de vermenging met geranium-olie; de Bulgaarsche regeering verbiedt den invoer daarvan, wat echter niet belet dat de joden en Grieken ze toch in het land brengen. De vermenging kan alleen door een zeer geoefend reukorgaan worden geconstateerd. Nog een ander bedrog is de vervalsching met behulp van pelargoniums uit Spanje, Italië en Corsica. Het is bijna onmogelijk te Kazanlik zuivere rozenolie te vinden, en daaraan moet het dan ook geweten worden, dat een kilo rozenolie te Kazanlik maar gemiddeld 450 gulden opbrengt, terwijl voor een zelfde gewicht te Grasse in Frankrijk het dubbele betaald wordt.

Voor vijf en twintig jaar leverde Kazanlik jaarlijks van 200 tot 300 kilo rozenolie op; die cijfers wisselen thans tusschen 1500 kilo in de slechte, en 3000 kilo in de goede jaren. Het rozenwater wordt in veel grooter hoeveelheid geproduceerd, maar de prijs daarvan is ook veel geringer; deze wisselt af naar gelang van den graad van dichtheid, dat wil zeggen naar gelang de vloeistof 6 maal, 10 maal of 16 maal op

versche bloemen is overgehaald. De gewonnen hoeveelheid, waarbij dan nog komt de productie der distilleerderijen van Ghazipoer, Lahore, Amritsar en Bengalen, beantwoordt echter op verre na niet aan de vraag, en ook de fabrieken van Provence zijn niet in staat aan alle aanvragen te voldoen.

Grasse is, zooals gezegd is, het middelpunt dezer industrie, die zich daar niet gelijk te Kazanlik, tot de roos alleen bepaalt. Als de hoofdstad van het bloemrijk Provence, ontrolt Grasse op de hellingen van den Roquevignon haar oranje- en citroenbosschen, haar velden van rozen, viooltjes, jasmijnen, heliotropen, anjelieren, cassia's en reseda's, die in haar fabrieken worden gedistilleerd en wier geurige oliën naar alle zijden worden uitgevoerd. Nergens worden zooveel bloemen geteeld, nergens vormen de bloemen in die mate den voornaamsten tak van bestaan eener neele streek, die er rijk door wordt. In dezen onmetelijken bloemtuin van 28000 hectaren volgen de vernuftig geregelde cultures elkaar op en voorzien het heele jaar door de ontzaglijke fabrieken met haar omvangrijke machinerieën.

Van Januari tot April oogst en distilleert men er 150.000 kilo viooltjes; in Maart bloeien de tijloozen, in Mei de rozen, vervolgens de oranjes, in Juni de reseda en de jasmijn, van Juli tot October de tuberoos en de cassia, wat later de kruizemunt en lavendel. Boven de olijvenvlakte, die aan Cannes paalt, strekken zich zoover het oog reikt de zorgvuldig van steenen gezuiverde velden uit, bedekt met bloemen, die haar rijke kleuren schakeeren, haar geuren mengelen en werk geven aan veertig fabrieken, waar jaarlijks meer dan een millioen kilo rozen en bij de twee millioen kilo oranjebloesem worden verbruikt.

Niets is opmerkelijker om te zien dan deze fabrieken in volle werking. Voor de deur komen aanhoudend de vrachtwagens belast met balen vol bloemen, die naar de werkzalen op de verschillende verdiepingen geheschen worden. Daar worden zij uitgepakt en door breede houten kokers vloeit de welriekende stroom af op groote tafels, waaraan vrouwen en meisjes zijn gezeten, die de bloemen uitzoeken, schoonmaken en in manden verzamelen. Is de mand vol, dan brengt de arbeidster ze bij een meesterknecht, die ze op een bascule zet en onmiddellijk den voor het gewicht vastgestelden prijs: enkele stuivers betaalt. Mannen, met houten schoppen gewapend, leegen de manden en drijven de hoopen bloemen naar de opening van een anderen koker, waardoor ze naar een lagere verdieping verhuizen, waar de voorbereidende werkzaamheden tot het distilleeren beginnen.

In een dier zalen, waar de rozen uitgezocht worden, zagen wij niet minder dan twintig tafels, waaraan vrouwen en meisjes zonder ophouden bezig waren. Op iedere tafel lag een berg rozen ter hoogte van een meter en het ruime, wel geluchte vertrek was gevuld met den sterken reuk, dien men overal te Grasse terugvindt. De heele atmosfeer is er van doortrokken; die lucht omringt u in de straten en wordt sterker, telkens als u een vrachtwagen voorbijkomt of er een deur opengaat; ze hangt tot over de bebloemde vlakte en op de verzengde hoogten, waar intusschen de geuren van kruizemunt en lavendel de overhand hebben. Men wordt er gemakkelijk aan gewend, en met spijt mist men later elders die geurige atmosfeer, welke Grasse tot de welriekendste stad van Frankrijk maakt.

De fabrikanten zelf telen geen bloemen. Zij koopen die van de boeren en de prijzen wisselen naar gelang van het jaargetijde en den min of meer overvloedigen oogst dikwijls aanmerkelijk af: van 45 centiemen tot 1 frank 75 centiem voor het kilo rozen. Van den gestadigen afzet verzekerd, leggen de landlieden van Grasse zich bijna uitsluitend op de bloementeelt toe, die hun arbeid rijkelijk vergeldt en de heele vrouwelijke bevolking daarbij werk verschaft. De werksters worden per mand bloemen

betaald en vormen een vlottend personeel, dat zoowel op het land als in de steden wordt aangeworven. Dikwijls ziet men heele scharen weesmeisjes met de zusters aan het hoofd plaats nemen aan de groote tafels om de bloemen uit te zoeken en door haar gemeenschappelijken arbeid de inkomsten van het huis te stijven. De fabrikanten zijn zeer gesteld op die stilzwijgende en bescheiden helpsters; zij ruimen ze dikwijls een afzonderlijke zaal in, waar zij buiten het bereik zijn van de losse praatjes, die de Provençaalsche meisjes, een beetje vrij in haar mond, dikwijls onder het afbladeren der bloemen met elkaar wisselen.

Het rozenwater, dat Grasse oplevert, heeft den gemiddelden prijs van twee en een halven frank per liter; de rozenolie is van veel hooger waarde en wordt voor 1800 à 2000 frank den liter verkocht; een liter rozenolie is te Grasse het product van 100.000 kilo rozen. De olie is minder gekleurd dan die uit Bulgarije; zij bevriest geregeld op een temperatuur van 20 graden en heeft een onvergelijkelijk fijnen reuk.

Evenmin als te Kazanlik worden ook te Grasse parfumerieën gefabriceerd; de fabrieken bepalen zich tot het distilleeren van wateren en oliën, die door de parfumeurs worden gekocht en hun tot grondstof dienen voor hun verschillende reukwerken. Ieder heeft zijn eigen mengsels en zijn eigen geheimen van samenstelling. De rozenolie speelt in hun fabricaat een zeer belangrijke rol; ze wordt slechts bij zeer kleine hoeveelheden gebruikt en heeft met muskus de eigenaardige eigenschap gemeen, dat ze andere reukstoffen, waarbij ze gemengd wordt en die anders spoedig haar geur verliezen zouden, versterkt en vooral duurzaam maakt. Wat het rozenwater betreft, dit gaat meest naar het Oosten, waar het in groote hoeveelheden gebruikt wordt.

De oudheid waardeerde in de roos niet enkel den geur en de schoonheid; zij schreef aan de koningin der bloemen ook geneeskrachtige eigenschappen toe, door Hippocrates en Dios corides aangewezen, door Galienus en Plinius bevestigd en door de Arabieren aangenomen.

Uit geneeskundig oogpunt was de Renaissance de gouden eeuw voor de roos; zij kwam in alle artsenijen voor tegelijk met goud- en diamantpoeder. Op het oogenblik van het gebied der geneeskunde gebannen, in Europa als afzonderlijk reukwerk uit de mode gebracht en vervangen door allerlei nieuwe snufjes, blijft zij haar meerderheid handhaven door haar eindelooze verscheidenheid. De rozenteelt wordt steeds meer uitgebreid, niet enkel de stelselmatige verbouwing op groote schaal ten behoeve der industrie, maar ook de cultuur, die zich meer op de verfraaiing en veredeling van dit sieraad onzer lusthoven toelegt. Er bestaan verschillende tijdschriften, die uitsluitend aan de roos zijn gewijd, zoo in ons vaderland het blad *Rosarium*.

Bij de Platen.

Ontsnapt. -

Dat zal den deugnieten leelijk opbreken, vreezen we. De strenge meester had hen, tot uitboeting van wie weet wat al misdrijven, veroordeeld om een uur na te blijven. Hij had hun een behoorlijke hoeveelheid strafwerk opgegeven, met de uitdrukkelijke bepaling er bij dat zij niet aan naar huis gaan hoefden te denken voor en aleer alles tot de laatste letter was afgemaakt. En daarop waren zij, hoewel niet in de beste luim, aan het werk getogen, alsof hun ziel en zaligheid er van afhing. Wie toch het eerste klaar was, kon het eerste naar huis gaan, en het vooruitzicht van de lieve vrijheid

maakte den onverbeterlijksten luiaard vlug. Men hoorde in het schoollokaal niets meer dan het krassen van de griffels over de leien. De meester, die ter sluik van over zijn boek zijn volkje begluurde, verheugde zich al over de uitstekende werking van zijn tuchtmiddel. Het ongerief was daarvan echter dat hij er zich zelf tegelijk mee tuchtigde Hij verlangde vurig naar zijn kop koffie, die hem anders altijd na schooltijd wachtte, maar die nu wel koud zou worden door de schuld van de verwenschte jongens, die hij in de school moest houden, maar die bij slot van rekening hèm in school hielden Intusschen kon hij ze toch wel een kwartiertje alleen laten, dacht hij, om gauw thuis zijn kop koffie te gaan gebruiken. Ze waren zoo rustig aan het werk en hadden er belang bij, den arbeid niet te onderbreken: dit zou hun gevangenschap maar verlengen. Hij draaide dus de deur goed af en stapte bedaard naar huis. Maar nauwelijks had de goede man zijn hielen ge-

licht, of de deugnieten hielden raad, hoe zij zich zelf de vrijheid bezorgen konden zonder de genade van den meester af te wachten. Al was de deur op slot, het raam stond toch open. Gauw eerst de klompen naar buiten gegooid, en dan zelf die achterna. De grootste, een echt haantje de voorste, is al in vrijheid. Een tweede zal spoedig ook op vrije voeten staan. De anderen aarzelen nog, al staat de lust om het gegeven voorbeeld te volgen hun op het gezicht te lezen: het raam is nogal hoog, en daarbij - wat zullen de gevolgen zijn, als zij morgen toch weer in de handen moeten vallen van denzelfden onverbiddelijken man, dien zij nu zoo roekeloos ontvluchten? De achtersten die geen kans zien om de belhamels na te springen, uiten hun ergernis daarover in kreten van verontwaardiging over het gepleegde waagstuk, dat zij in geuren en kleuren den meester zullen overbrengen Dat kan den deserteurs in hun zalig bewustzijn van de herkregen vrijheid niet schelen. ‘Leelijke klikspaan!’ geeft de voorste den heftigsten schreeuwer tot afscheidsgroet na, en met zijn schoenen in de hand, maakt hij dat hij wegkomt.

Och! och! wat zal hem dat morgen leelijk opbreken!

De ramp der Victoria. -

't Is een schrikkelijk tooneel, dat onze tweede gravure te zien geeft, en toch is het nog maar een enkel moment uit het ontzettende drama, dat in zes minuten tijds op de kalme zee in het gezicht van Tripoli werd afgespeeld, en waarbij honderden menschenlevens met millioenen schats reddeloos verloren gingen.

Uit de dagbladen kent men de bijzonderheden van de ijselijke ramp, die diepen rouw over Engeland bracht en door de heele wereld een kreet van schrik en medelijden deed opgaan. Op Donderdag den 22en Juni ll. kruiste het eskader der Middellandsche Zee, onder commando van den vice-admiraal sir George Tryon op de kust van noordelijk Syrië. Men was zoowat driekwart mijl van het land verwijderd; het was drie uur 41 minuten in den namiddag en de zee volkomen kalm. Het eskader was opgesteld in twee even wijdige lijnen, ongeveer zes kabellengten van elkander verwijderd, terwijl de afstand tusschen de schepen onderling twee kabellengten bedroeg. De *Victoria*, voerde de lijn aan, die het dichtste bij de kust was, de *Camperdown* de andere rij, bestaand uit de tweede divisie, onder bevel van den achterhoede-admiraal Albert Hasting Markham. Sir George Tryon gaf bevel de opstelling van het eskader te veranderen in die van een enkele lijn. Bij de manoeuvre om die verandering te bewerkstelligen, kwam de *Camperdown* in botsing met de *Victoria* en trof haar in den boeg. De ram van het eerste schip drong met vervaarlijk geweld tot midden in het andere vaartuig. Onmiddellijk gaf sir Tryon bevel de *Victoria* landwaarts te wenden, in de hoop de kust te bereiken. De geweldige schade aan het schip toegebracht liet klaarblijkelijk geen andere keus over.

Er werd gecommandeerd, alle zieken en alle gevangenen op het dek te brengen. Evenzoo werd de bemanning op het dek geroepen. Ondertusschen drong het water met zoo ijselijk geweld het gat binnen, door den ram der *Camperdown* geslagen, dat de voorsteven der *Victoria* onmiddellijk begon te zinken. De admiraal, ziende dat het vaartuig niet te redden was, gelastte allen, slechts aan hun eigen redding te denken. Onmiddellijk spongen allen van het dek in zee met uitzondering van sir Tryon, die alleen op de brug bleef staan.

Een koksmaat zou hem nog een reddinggordel aangeboden hebben; maar het antwoord van den vlootvoogd was: ‘Red je zelf.’ Al zijn gedachten in dat laatste, vreeselijke oogenblik waren voor anderen; aan zich zelven dacht de koene zeevaarder niet, en met waardige kalmte wuifde hij een laatste vaarwel toe aan zijn collega Markham, die van het dek der *Camperdown* de ontzettende ramp aanzag, zonder iets te kunnen doen om ze te verhoeden.

De *Victoria*, die inmiddels met den steven vooruit bleef zinken, stond op het laatst met den achtersteven overeind rechtop in het water. Daarop draaide ze overzij en zonk, tien minuten na de botsing. Terwijl zij in de diepte verdween, werden er twee verschrikkelijke ontploffingen gehoord, door het springen der twee stoomketels veroorzaakt. De machines hadden ondertusschen de schroef steeds in draaiende beweging gehouden met het gevolg dat de stalen bladen menigen schipbreukeling, die zich zwemmende poogde te redden, in het water doodsloegen. De sloepen der overige vaartuigen deden al het mogelijke om de drenkelingen te redden, maar helaas niet min der dan 360 man, waaronder sir Tryon met nog een en twintig andere officieren, vonden den dood in de golven.

DE RAMP DER VICTORIA. - Admiraal Tryon.

Het trotsche vaartuig zelf, dat met zijn machines, bewapening en uitrusting op een waarde van een millioen pond sterling kan geschat worden, ligt nu zeventig vademen diep op den bodem der zee en zal waarschijnlijk niet meer boven water kunnen gebracht worden. Doch wat beteekent dat stoffelijk verlies voor het rijke Engeland in vergelijking met den jammer, door den dood van zooveel mannen in de kracht des levens over honderden ongelukkige gezinnen gebracht!

De schilder aan het strand. -

Ziedaar een vroolijker tafereeltje, dat den beschouwer goeddoet na het vreeselijk schouwspel op de vorige bladzijde. De schilder, die aan het strand studies komt maken, heeft daar een visschersjongen opgeloopen, die een uitstekend model is voor een typisch schilderijtje. Hij staat er wel een beetje verlegen en onbeholpen bij van wege de vreemdigheid, maar daar is het figuurtje te leuker om. Met een paar forsche penseel streken heeft de kunstenaar het in een kwartier op doek gebracht, tot bewondering en verbazing der eenvoudige toeschouwers, die zijn arbeid met algemeene belangstelling gadeslaan.

Wetenswaardig Allerlei.

Bekeering der wilden door middel van het snelschrift. -

Pater Le Jeune, missionaris bij de zwervende volksstammen van Noord-Amerika, vertelt in een supplement van zijn stenographisch dagboek op de volgende manier, hoe het bekeeringswerk der wilden tegenwoordig door middel van het snelschrift wordt bevorderd.

Tijdens een retraite in de maand Juli 1890, schrijft hij, bevonden de voornaamste missionarissen zich op een namiddag ten huize van Mgr. Durieu, waar gesproken werd over het gewoon letterschrift en de moeilijkheid, die de toepassing daarvan op de verschillende talen, der wilden oplevert.

Daarop zeide een der missionarissen: ‘Waarom het snelschrift niet beproefd, met zijn eenvoudige letterteekens?’

Monseigneur maakte de opmerking, dat het snelschrift verkieslijk zou zijn boven letterschrift omdat het op alle talen toepasselijk is en niet gelijk het gewoon schrift, voor elke taal verandert.

Als gevolg van dit gesprek vatte ik het plan op, het snelschrift bij de wilden te beproeven en - de goede uitslag liet zich niet lang wachten.

Thans kunnen meer dan driehonderd wilden, over 't gansche land verspreid, het snelschrift (systeem Duployé) lezen; zij houden briefwisseling onder elkaar en onderrichten de anderen.

Er heeft een uitgaaf der H. Schrift, in 't snelschrift Duployé het licht gezien, benevens andere lectuur, catechismus en gebedenboeken.

Te Douglas Lake, Harrison River, Lytton en andere plaatsen zijn de wilden ijverig bezig met het nieuwe schrift te leeren.

Enkele missionarissen maakten de opmerking, dat ze wel wat anders te doen hadden dan hun volkje het lastige snelschrift te leeren. Maar met dit schrift gaat het

werk tienmaal beter dan anders: in plaats van enkele weinige bladzijden, die zij in gewone letters nog met moeite leeren, lezen zij thans heele boeken.

Onlangs zeide een onzer Paters: ‘Al moest er een heel jaar aan besteed worden om het volk in de stenographie te onderrichten, toch acht ik dien arbeid niet verloren, want later draagt hij honderdvoudige vruchten.’

De lezer ziet dus, hoe de geleerde Pater Le Jeune den vooruitgang der nieuwere wetenschap dienstbaar weet te maken aan de prediking des geloofs en aan de uitbreiding der Kerk onder de onbeschaafde volken van Noord-Amerika.

De industrie van papier mâché. -

Iedereen heeft zich, toen hij nog op school was, min of meer op deze industrie toegelegd. De gekauwde pr[o]p, handig naar meesters lessenaar, naar bord of schoolkaart geworpen, is er de meest primitieve type van. Vooral in de Vereenigde Staten en in Engeland is men op het denkbeeld gekomen, de verharding van dit schoolproduct te benuttigen, om er een aantal ijzersterke voorwerpen van te maken. In plaats van het papier te kauwen, plakt men bladen papier met veel stijfsel aan elkaar, daarna worden ze, terwijl de massa nog vochtig is, met een hydraulische pers samengeperst en daardoor zoo hard als hout.

Men maakt er o.a. meubels van alle soorten, kragen, manchetten, schoeisel, pleziervaartuigen, waggonraderen, dwarsleggers voor de rails en geweerkolven van, en bovendien tallooze kleinere voorwerpen en snuisterijen, als inktkokers, biljartballen, rozenkranskralen, enz. enz.

Ook de sterrenkundigen hebben nu aan deze grondstof hun hooge goedkeuring gegeven, door te beslissen, dat de koepel der nieuwe sterrenwacht te Greenwich van *papier mâché* zal gebouwd worden. De draaiende koepel zal, met de stalen omkleeding, maar 20.000 kilo wegen, nog een mooi cijfer, maar toch veel lager dan de koepels van koper, lood, ijzer en zink, die men tot dusver gebouwd heeft.

[Nummer 6]

Arnout.
Levensbeelden
door P.M. Bots, Pr.

TOEBEREIDSELEN TOT DE VOORSTELLING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN S. DAHL.

Jonkheer Gustaaf van Olderswoude en zijn dierbare gade Josephine van Rosenburg leefden hoogst gelukkig en in den bloei des levens op hun kasteel Arentsburg. Een enkele telg, de zwartgelokte, thans twaalfjarige Arnout was hun door den hemel geschonken en op hem moesten eens de groote schatten en rijkdommen zijner ouders overgaan; van hem ook werd verwacht, dat hij de oude roemrijke traditiën zoowel der Olderswouden als der Rosenburgen zoude gestand doen, en heel zijn leven voor de eer der aloude Roomsche Moederkerk zoude opkomen. En inderdaad, de kindsheid van Arnout was naar deze groote vooruitzichten bewerkt en evenzeer met den godsdienst als met de liefde zijner ouders doortrokken geweest, en wel verre dat die godsdienst de jeugd van het kind verdonkerd had, had hij haar versierd en opgeluisterd. Evenals des avonds de zonnestralen zoo heerlijk tusschen de verspreide

boomen van Arentsburg konden schitteren, en heel het kasteel met duizenden lichttinten konden verheerlijken, evenzoo hadden de hooge beginselen des Evangelies, zooals het beginsel van den naaste alles mee te deelen, van elkaar met eerbewijs te voorkomen, van het verfoeien aller karakter-laagheden, in één woord de beginselen van het eeuwig *Sursum corda* des Christendoms het jeugdig harte van Arnout reeds spoedig gevormd tot het hart van een waarachtig edelman. En daarbij kwamen dan nog zoovele geneugten, edele, zielverheffende geneugten, welke zijdelings met zulk een opvoeding als die van Arnout samenhingen. Genoot hij, de twaalfjarige niet reeds de vriendschap, de hartelijke, toewijdende vriendschap van den grijzen dorpsherder, in wiens parochie Arentsburg zich verhief? Zoo vaak was die goedige grijsaard met Arnout naar het hooge zangkoor der parochie kerk geklommen, en hij

had daar den knaap in de eerste grepen op het kerkorgel en in de geheimen der Gregoriaansche muziek onderwezen. En dan al die heerlijke plaatverzamelingen en die miniaturen, welke op de eeuwenoude bibliotheek der pastorij werden bewaard! O neen, de winteravonden waren Arnout nooit lang gevallen, wanneer hij, met stiften en penseelen gewapend, de gouden majuskels van een oud handschrift had nagebootst, of de breede majestueuze lettervormen van een gothisch opschrift in het geheugen zocht te prenten. Aan Arnouts jeugd werd reeds het koninklijk schriftuurwoord vervuld: de ziel van den rechtvaardige is een voortdurend feestgetij.

En toch, er was een klein vlekje op alle de lichtzijden van Arnouts gemoed, er sprong een klein duiveltje rond in deze kinderziel. En welk dat duiveltje dan wel wezen zoude? O, het droeg schijnbaar niet eens een leelijken naam, het heette eenvoudig: de duivel der oppervlakkigheid. Men kon aan Arnout de moeilijkste zaak ter wereld vragen, en hij zoude die zaak onmiddellijk naar ieders genoegen beredderen, mits die zaak iets aantrekkelijks voor den knaap had, hetwelk hem als het ware bezielde en vurig worden deed; maar eigenlijke arbeid, volhardende toeleg bij een of ander dor en vervelend werk, dat ontbrak helaas! aan deze overigens zoo schoone ziel. Zoo kwam het dan ook, dat Arnout, wanneer hij door de schoonheid der kerkmuziek of der oude middeleeuwsche teeken- en schilderkunst getroffen werd, bij tijd en wijle in die genoemde heerlijke kunsten een belangstelling toonde, welke andere knapen schier nooit aan den dag leggen, maar was er sprake van het leeren der catechismus- of schoollessen, zie, dan was onze Arnout tegen de moeilijkheden van de verveling niet bestand, en hij was een der minst ontwikkelde kinderen der parochie Honingen.

Dit gebrek in Arnouts ziele ware door een verstandige leiding zeker grootendeels te verhelpen geweest. Men had daartoe slechts de methode te volgen, van iedere uitspanning des knaaps door eenigen noesten arbeid te doen voorafgaan, en men had zeer zelden dezen stelregel in Arnouts opvoeding moeten prijsgeven, maar wel verre dat de heer Van Olderswoude dit welgemeend advies van Arnouts leermeesters verlangde te volgen, wilde hij er niet eens van hooren spreken. En mama handelde al evenzoo. Onze lieve jongen - zoo zeiden papa en mama van Olderswoude tot elkaar - is juist, zooals wij hem verlangen; hij moet voor niets ter wereld nu reeds een oudvader worden. Later zal hij genoeg studeeren en dan zal het blijken, of Arnout niet degelijk is..

Helaas, de heer en vrouwe van Olderswoude, beiden lieden van gerijpten leeftijd en velerlei ondervinding, schenen zich zeker eenvoudig feit, wat zij dagelijks in hun lusthof voor oogen hadden, niet te herinneren, het feit namelijk dat de jonge uitspruitsels der boomen door de tuiniers van Arentsburg met een klein en zeer zacht verband werden geleid, maar dat volwassen boomen te eenenmale ongeschikt voor zulke leiding bleken te zijn.

II.

Arnout op het gymnasium in de naburige stad Vroenhoven! Nu bleek het toch wel, dat niet elk lekkend schip dadelijk maar tot schipbreuk is veroordeeld. O, het had wat in gehad, eer die gymnasium-zaak op orde was; mama had in vollen ernst aan haren eega voorgesteld, om met Arnout mede te verhuizen naar Vroenhoven, want,

zoo sprak de moederlijke liefde, het zal, wanneer Arnout vertrokken is, voor ons wezen, alsof de zon des morgens niet meer is opgekomen. En buiten die scheiding nog, hoe vele andere zorgen! Met wie zoude Arnout wel kennis maken op zijn cursus? En zoude hij, althans met eenige hoop op slagen bij het eind-examen, de studiën kunnen volgen? En waar moest de knaap zijn tehuis hebben? Al deze vragen hadden langdurige bespreking genoten op Arentsburg, maar zij waren, zooals wij reeds eenigszins te kennen gaven zoowel naar genoegen van Arnout, als van zijn ouders opgelost In het huis van eene nicht zijner moeder vond Arnout een allerhartelijkst tehuis; hij was door zijnen vader, den heer Van Olderswoude, bijzonder aan twee katholieke leeraren van het gymnasium aanbevolen, en een heirleger van vrienden onder de geestelijken en onder de rechterlijke ambtenaren van het stadje Vroenhoven waren door hunnen vriend, den genoemden Van Olderswoude, aangeschreven, opdat zij mede een oogje in 't zeil zouden houden. Nu, Arnouts braaf gedrag beloonde al die moeite, en zelfs zijn studiën deden eenerzijds wel is waar niet vermoeden, dat Salomon ooit zijn tente dicht bij Arnouts bovenkamer had opgeslagen, maar ook anderzijds kon men zekeren welgemeenden toeleg en zeker beteekenend succes aan Arnouts pogingen niet ontkennen.

Zoo brak die laatste vacantie eindelijk na zooveel jaren van studie aan, die vacantie, waarin (zoo had papa reeds tijdig aan Arnout geschreven) hem vergoeding voor zijn moeite en zijn geslaagde studiën zoude gegeven worden. En papa hield woord, tot groote vreugde van mama. Twee keurige hitten, uit Silezië ontboden en gekocht, waren enkel voor Arnouts genoegen op Arentsburg aangekomen; als een volleerd jager trok Arnout met papa en de aanzienlijkste burgers van Honingen op de jacht, in keurig jachtcostuum en onberispelijk hooge laarzen; alle oude vriendjes van Arnout werden ten koste van papa op een feestmaal verzocht; kortom, de jeugdige overwinnaar van woordenlijsten en themata zag op geheel bijzondere wijze Goethes uitspraak vervuld:

> Grauw ja! is alle theorie,
> Doch groen des levens gulden boom.

En deed deze breede opvatting van ouderlijke belooning nu geen schade aan den eenvoud van Arnouts jongelingsziele? Neen, naar de gewone menschelijke beoordeeling scheen juist Arnouts zielenadel onder alle die hartelijkheden zijner ouders toe te nemen. De flink ontwikkelde jongeling mocht een kind in eenvoud, een Aloysius in onschuld worden genoemd, en de uitingen van dat ridderlijk, jong gemoed hadden iets hemelsch, iets zielsverblijdends voor iedereen, even alsof men een heilig seminarist van zijn heerlijke levensidealen spreken hoort. Zeer eigenaardig kwam dit ziele-element van Arnout te voorschijn, toen onder de genoemde vacantie, waarna geen gymnasiumstudie meer volgen zoude, Arnouts verjaardag was gevierd en hij, in den laten zomeravond, nog een wijle met zijne ouders alleen onder een breeden plataanboom nederzat. In de vervoering harer vreugde had zijn lieve moeder Josephine van Rosenburg, die naast haren fieren zoon was neergezeten, een wijle Arnouts hand in de hare genomen, en nadat men eerst eenige gedachten gewisseld had over de heerlijkheid van Gods schepping in dit vreedzame en stille avonduur, over de dwaasheid dier ongelukkigen, welke het menschelijk levensgeluk in allerlei uitspattingen zoeken, terwijl juist het zoete nadenken van een ontwikkeld verstand alle zingenot overtreft, bestond Arnouts moeder het, aan haren zoon deze vraag te doen: ‘Maar, Arnout, waaraan zoudt gij nu wel het meeste uw ontwikkeling in de studiën toeschrijven? Gij hebt toch veel gewonnen op uwe jongere jaren?’

Inderdaad, het antwoord van Arnout klonk toen als een antwoord van Sint Augustinus te Ostia, aan de hand zijner vrome moeder, de heilige Monica. 'Mama,' zoo ving Arnout zacht sprekend aan, 'ik vrees thans dat ik u en papa in den waan zal brengen, dat ik een man van fantasieën zal worden. Ziedaar aan het firmament, lieve Mama, daar wordt nu langzamerhand de eene ster na de andere ontstoken, en toen ik dit zooeven zwijgende aanschouwde, toen gaf mijn hart mij eensklaps de gedachte in: de hemel is Gods troon, daarom is hij nooit zonder verlichting. Welnu, zoo verging het mij ook in Vroenhoven. De vrome Franciscaan, dien ik voor biechtvader had uitverkozen, en aan wien ik wel eens klaagde over de moeielijkheid mijner studiën, placht mij, zooals ik mij nog zeer goed herinner, altoos te zeggen: 'Leef braaf, Arnout, leef braaf in meer dan gewonen zin, dan zal uw studie altoos gelukken: de ziel toch van een heilige wordt de troon van den heiligen Geest, de troon van God die geene duisternissen kent.'

Zoowel de heer als mevrouw Van Olderswoude hadden gezwegen na dit woord van Arnout, en ook Arnout zelf zweeg na zijne verklaring. Allen bleven hier eerst een wijl onder de zoete betoovering van de harmonie, die het firmament daarboven en het onschuldig hart hier beneden aan elkander verbond. Eerst toen Arnout zijn eene nog vrije hand op den schouder zijns vaders neerlegde, toen keerde de heer Van Olderswoude een zeer liefdevollen oogslag tot Arnout en zeide: 'Arnout! gij brengt mij de zegening van vader Jacob te binnen: De geur van mijn zoon is als de geur van eenen vollen akker, dien de Heer gezegend heeft.'

Voorwaar, dat woord van den heer Van Olderswoude, dat woord hetwelk door zijne, eega werd bezegeld, toonde wel op eigenaardige wijze die vervoering der ouderliefde,

> Die lente roept bij éénen bloesemknop!

En toch wie van ons, allen menschen met gebreken, wie zoude hier de eerste steenen durven werpen? Wie zouden op ruwe wijze hier den staf durven breken over vooroordeel en blindheid?

III.

Tempora mutantur et nos mutamur in illis, de tijden veranderen en wij menschen veranderen mede. Er zijn slechts een vier, vijftal jaren verloopen sedert ons laatste toeven op Arentsburg en toch hoeveel verandering bracht er dat korte tijdsbestek. Josephina van Rosenburg, de edele echtgenoote en moeder, is niet meer. Kort na ons laatste toeven op Arentsburg, midden in de verwachtingen des levens, toen het glorielicht van haren Arnout daar scheen door te breken, legde de onverbiddelijke dood zijne ijskoude hand op deze gelukkige, en al haar aardsch geluk was als een spinneweb vaneen gescheurd. Gelukkig echter was Josephina nog een andere rust weggelegd dan die van een gelukkig huwelijk op aarde; kalm en vol vertrouwen had de stervende zich in de armen van Hem geworpen, die met den prijs van zijn hartebloed ook deze ziel van alle slavernij had vrijgekocht, en in Wien alle liefde voor kinderen en echtgenoote gereinigd wordt en tot hoogere orde opgevoerd.

Intusschen had deze dood den heer Van Olderswoude zeer geknakt. Ofschoon toch deze edelman ternauwernood zijn vijftigste jaar heeft volbracht, zoo dekt hem reeds

het zilverwit van den ouderdom, en gebogen, gebogen naar die aarde, waarin wij allen moeten rusten, gaat Olderswoude daar henen. En ach, de uitwendige veroudering is hier nog slechts een kleine vertolking van de groote zielsverwoesting, want al is het gewone verloop der droefenis, bij het verlies van onze naaste betrekkingen de slijting en de genezing der smarte bij het voorbijgaan van maanden of jaren, in het gemoed des heeren Van Olderswoude had dat verloop een veel treuriger gang. Iets doodends, iets wat aan heidensche onverschilligheid voor alle lief en leed had kunnen doen denken, had zich als een ijskorst om het hart des bedroefden gesloten en hem tot een dier diep ongelukkige menschen gemaakt, wier lijden door de meesten hunner evennaasten niet eens begrepen wordt

Gelukkig leefde en arbeidde Arnout nog, en al meende bij het overlijden zijner gade ook de heer Van Olderswoude, dat zelfs Arnouts toekomst hem nu altoos onverschillig zoude blijven, zie, na weinig tijds bleek toch het tegendeel. Immers toen Arnout er van sprak,

academische studiën te gaan maken, had de heer Van Olderswoude weder iets gevoeld van de aloude belangstelling in den roem van zijn huis en zijner voorvaderen. En zoo was dan nu Arnout reeds geruimen tijd onder Minerva's zonen opgenomen, en eenmaal zoude hij als meester in de rechten zich de lauweren van doctoraat en promotie om de slapen slingeren; dit alles - zoo had Van Olderswoude bij het scheiden aan zijnen zoon erkend - dit alles zal mij ten minste in mijn ouderdom hier op Arentsburg weer vrede doen nemen met een leven, hetwelk ik bij mama's dood eerst geheel en al verwoest achtte. En zoo is te allen tijde de hopende mensch geweest. Ternauwernood heeft de hemel hem door een of anderen slag als verpletterd, of Gods goedheid doet ook weder een bloempje van vreugde ontluiken. Ja terwijl de mensch nog meent wanhopig te zijn, doordringt de genezende geur van het liefelijke bloempje reeds zachtkens heel zijn wezen.

Maar ach, mijn lezer, wie zal dan de ware woorden vinden voor de zielesmart, welke telkens en telkens opnieuw als genoodzaakt wordt het bloempje der hope weder te vertreden! En zoo is het hier in mijn verhaal. Arnout is nu reeds drie jaren aan de academie, maar trots alle vaderlijke zorgen voor toezicht en bewaking, vordert Arnout nu niet het minste meer met zijn studiën; van tijd tot tijd ontving de heer Van Olderswoude allerlei aanzoeken van Arnout om altoos meer geld, maar van eenig examen of graadverwerving hoorde de bedroefde vader niets. Bij iedere vacantie verzekerde Arnout, dat het volgend studiejaar hoogst waarschijnlijk papa zoude tevreden stellen, maar meer dan dit losse, onbeduidende gezegde gaf de eenmaal zoo rondborstige jongeling niet te vernemen. En hoe kon het eigenlijk anders? Onze goede, onze hartelijke gymnasiast was helaas! aan de academie de prooi geworden van eenige ellendelingen, die zooals zij zeiden, hem, den rijken zoon en erfgenaam van Arentsburg, eerst leeren zouden wat leven is. Geruimen tijd had Arnout nog den strijd aangebonden tegen deze droeve verzoekingen, welke de assche zijner arme moeder, om zoo te spreken, kwamen storen, maar om in dien feilen levensstrijd, die hier gestreden moest worden, te kunnen overwinnen, was een ijzeren volharding noodig geweest, een wilskracht, die door niets af te matten ware, zoodra zij eenmaal besloten had het gezelschap der boozen, trots alle aanlokkelijkheden, te mijden. Die degelijkheid, die zelfverwinning, Arnout bezat haar niet, ja, het scheen zelfs dat zijn aangeboren hartelijkheid hem hierin tot de grootste vijandin was geworden. Zoodoende was alle strijd hier spoedig in neerlaag veranderd; de studie en de academische lessen waren Arnout een gruwel geworden, maar het dobbelspel, eenige woeste wapenoefeningen, en helaas! een zeer groote verkwisting was, binnen weinige maanden, hem zoozeer tot behoefte geworden, dat hij geen grooter ramp meer kende, dan ter wille van zijns vaders penningen, eenige dagen der maandenlange vacantie op Arentsburg te moeten slijten. *O quantum mutatus*! Aan den vuurgloed van Arnouts rijk gemoed verwarmen en koesteren zich nu een geheele kring van zekere lieden, lieden vol van het grofste egoïsme, lieden met Judasmerken in de gelaatstrekken; maar voor den ouden, welmeenenden vader begon het liefdevonkje in Arnouts harte hoe langer hoe flauwer te glimmen, ook al deed die grijze vader schier de u terste pogingen, om het kleine vonkje nog eens tot den ouden laaien en vroolijken gloed aan te blazen.

Nu is het winter en terwijl de oude heer in de voorzaal van het kasteel op zijn antieken zetel nederzit, jaagt Februari hare sneeuwvlokken tegen de ramen van het verwarmde vertrek, en ruw loeit de rukwind in den schoorsteen. Tusschen al de

barheden van dat weder doet de brievenbezorger den klopper van de kasteelpoort dreunen en weldra overhandigt een oude huisknecht den heer Van Olderswoude eenen brief. De grijsaard beziet den brief ter nauwernood of hij verzucht al treurende: Alweder hetzelfde postmerk! Ja, alweder dat zelfde postmerk der academie-stad, want al had de noode bezwijkende ouderliefde den heer Van Olderswoude bij den aanvang des jaars nog meer bewogen, een vrij aanzienlijke somme gelds bij zijn gelukwenschen aan Arnout op te zenden, er ging toch tegenwoordig schier geen dag voorbij, waarop de teleurgestelde schuldeischers van Arnout in de academie stad hunne vorderingen niet opzonden naar den heer Van Olderswoude op Arentsburg. En al die vorderingen, wat giftigen bijsmaak hadden zij. Overal riepen de woorden den lezer tegen, dat hier schulden werden vermeld, niet van buitengewone behoeften, niet eens van een kostbaar allerridderlijkst leven, helaas neen, de woeker van den gewetenloozen geldschieter, de schande van brooddronkenheid, zij waren hier aan het woord.

Wat zoude de bejaarde vader, de deftige heer Van Olderswoude beginnen? Ach, zoo dacht hij, waarom nam toch de hemel mijne Josephine weg? Vaders, het is waar, zij hebben de geschiktheid tot bevelen, zij trekken de groote lijnen van het levensgeluk voor de oogen hunner kinderen af, zij eischen gehoorzaamheid en beroepen zich op hun macht, maar het verwinnen der harten, zonder hetwelk alle gehoorzaamheid en navolging slechts slavernij en huichelen is, dat verwinnen der harten is alleen het werk der teederheid, der heilige moederliefde. Maar, zoo besloot de heer Van Olderswoude vol treurigheid, hoezeer ik mijne gade in deze zaak misse, er moet een einde komen aan den toestand, ik zal mijn reis aanvaarden.

Deze laatste woorden van den heer Van Olderswoude stonden in verband met een vroeger plan des grijsaards, hetwelk ook zijn boezemvriend, de parochie-pastoor, had goedgekeurd en hetwelk hierin bestond, dat de heer Van Olderswoude in eigen persoon en onverwacht ter academie-stad zoude reizen en Arnout gaan verrassen. Naar omstandigheden zoude dan verder worden gehandeld. Helaas! Wat schouwspel, wat treurigheden gaat de arme vader te gemoet. Gewis, Van Olderswoude, indien uwe diepbetreurde echtgenoote in dit uur haar graf verlaten mocht en nog eenmaal, als weleer, aan uwe zijde konde staan, zij, de edele, zij de barmhartige bij uitnemenheid, zij zoude bloedige tranen schreien over uw zieleleed en alles beproeven om Arnout te winnen. Maar ook, arme Vader! O, indien zij, die het oordeel Gods reeds heeft doorstaan, in dit droeve uur herleefde, zij zoude tusschen de tranen van het diepste medelijden ook tranen schreien over vroegere tekortkomingen en dwaze voorliefde, en woorden zoude zij lispelen van het droevigst zelfverwijt, woorden over het wind zaaien in het oppervlakkige kind en van het storm oogsten in den verwilderden jongeling.

(*Slot volgt.*)

De zijdeteelt in het zuiden van Frankrijk.

Dat de zijdeteelt van China uit in Europa is ingevoerd, mag ten naaste bij van algemeene bekendheid geacht worden, alsook dat dit moet plaats gehad hebben ongeveer in de zesde eeuw, onder de regeering van den Oostromeinschen keizer Justinianus. De sage verhaalt dat het twee monniken waren, die met levensgevaar in

hun uitgeholden reisstaf zijwormen naar Griekenland overbrachten; want de Chineezen waakten met naijverige zorg over hun kostbare zijspinners en het was op doodstraf verboden, ze het land uit te brengen. Te gelijker tijd werd ook de witte moerbezieboom (*morus alba*), die het meest geschikte voedsel voor den zijworm levert, van daar overgeplant.

Van Griekenland verbreidde zich de zijdeteelt over heel Zuid Europa; in de noordelijker streken zijn ook nu en dan wel eens pogingen beproefd, maar die willen toch geen naam hebben; in Italië en Zuid-Frankrijk daarentegen wordt de zijdeteelt in het groot uitgeoefend en levert goede rente op.

Terwijl Lyon en Parijs onder de Fransche steden op het gebied der zijfabrikatie den eersten rang innemen, komt wat de zijproductie betreft, aan de stad Nîmes ongetwijfeld de eerste plaats toe. De zijdeteelt is daar, zooals trouwens in het grootste deel van Languedoc, het hoofdmiddel van bestaan der bevolking. Wel wordt er ook veel wijn verbouwd, en treft men er de overige vruchten van het zuiden als olijven, amandelen, vijgen, meloenen enz, in groote menigte aan; maar aan het winnen van zijde wordt toch de meeste moeite en zorg besteed; zij eischt die dan ook in hooge mate en neemt al de aandacht van degenen, die er zich aan wijden, in beslag. Duizenden en duizenden vinden bij de en tak van nijverheid voortdurend werk.

Als men in de maand Juni de omstreken van Nîmes doorkruist op dagen, wanneer men graag het lommer der boomen opzoekt, vindt men zich zeer teleurgesteld, in het rond niets dan moerbezieboomen zonder bladeren, ware geraamten van boomen te ontdekken. Het is alsof een der negen plagen van Egypte, die der sprinkhanen, de landstreek geteisterd heeft, of als had de zon ondanks de tropische hitte toch de kracht niet gehad, deze kale takken tot uitbotten te brengen. Maar het waren noch de sprinkhanen noch het uitgebleven lenteweer, die deze naakte boomen van hun bladerdos beroofd of hun die onthouden had. Want nog nauwelijks een week te voren prijkten zij in hun volle lentepracht: tot aan de uiterste twijgjes waren zij met frissche, lichtgroene blaadjes bedekt. Maar op een mooien morgen trok de heele bevolking der dorpen met ladders, groote zakken en lange staken naar buiten om al die blaadjes tot het laatste in te zamelen; want zij worden bij het pond verkocht, en men laat den armen boomen zelfs niet het dekblaadje, dat de nieuwe knoppen beschermen moet, die in de maand September uitkomen, maar dan alleen tot stalvoeder gebruikt worden. Deze eerste oogst dient tot voedsel voor kleine rupsen, die in minder dan zes weken tijds al deze massa loof, het voortbrengsel van aanplantingen, die een onoverzienbare uitgestrektheid gronds beslaan, en zooveel handen werk gaven, zullen opgepeuzeld hebben, maar daarvoor van haar kant een goeden prijs betalen in den vorm van een kolossale hoeveelheid zijspinsel. Deze kleine rupsen helpen alleen in Nîmes omstreeks 40.000 menschen aan den kost, ongerekend nog degenen, die in den omtrek der stad, in het departement der Cevennes en aangrenzende streken de zijdeteelt uitoefenen.

In de eerste dagen der lente, als de moerbezieboom voor het eerst uitbot, worden in een kleinen bakoven, waarvan de warmtegraad met behulp van een thermometer geregeld wordt, de zijwormeneieren uitgebroed. Deze eieren, *graine de ver à soie* genoemd, zien er uit als sterk ingedroogd maanzaad, en enkele onsen zijn voldoende, om na verloop van eenige dagen het aanzijn te geven aan een ontelbare menigte kleine, zwart behaarde rupsen, die aanstonds op de pas ontloken bladerknoppen van den dwergmoerbezieboom worden gezet. Deze dwergmoerbezieboom is een heel eigenaardige soort van dit plantengeslacht, niet grooter dan onze kruisbessenstruiken, zoodat de blaadjes door kinderen kunnen worden ingezameld. Die blaadjes zijn

zachter dan die van den gewonen moerbezieboom, zoodat zij juist voor de nog teere tandjes van het jonge insect berekend zijn.

Het tijdstip, waarop deze eerste bladen door de zijwormen verteerd zijn en die van den gewonen moerbezieboom uitkomen, valt samen met hetgeen de eerste 'ziekte' van den zijworm genoemd wordt, dat wil zeggen zijn eerste vervelling. De rupsen zijn ondertusschen grooter geworden, zij vallen op het versch geplukte groen aan, beginnen met de inmiddels harder geworden tanden bij den rand en in weinige oogenblikken is het heele blad verslonden. Nu is de tijd gekomen om het dier een ruimer plaats te be-

EEN HUISELIJK KLAVERBLAD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN DVORAK.

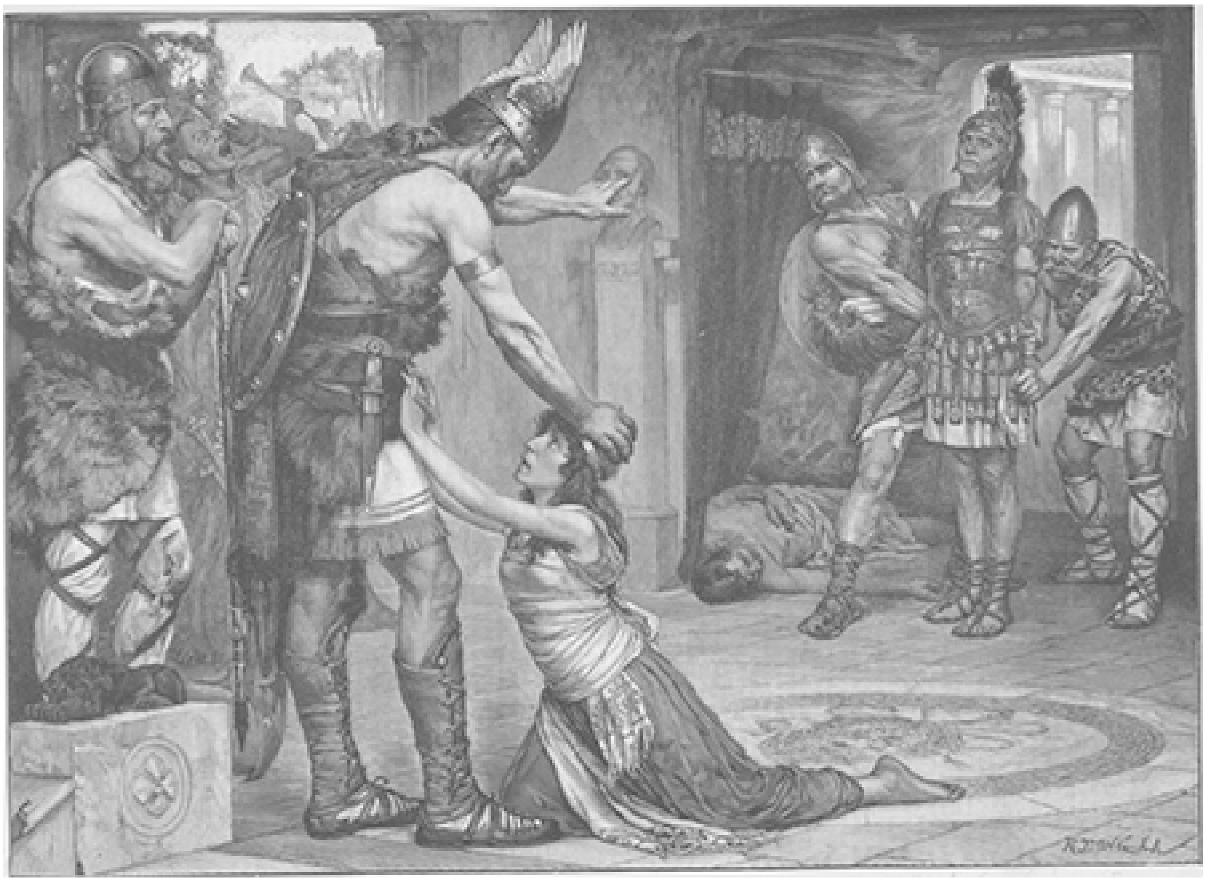

DE VROUW VAN DEN GEVANGENE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN R. PEACOCK.

zorgen: want wat eerst in de holle hand kon geborgen worden, heeft nu een heele ruimte noodig. De vertrekken, waarin de zijwormen geteeld worden, zijn daarop behoorlijk ingericht. Op een stellage van drie verdiepingen zijn over de heele lengte een soort van horden aangebracht, waarop de zijwormen kunnen uitgespreid worden.

Na de eerste vervelling is de onderste rij horden voldoende; maar na de tweede moet men, daar het insect inmiddels eens zoo groot geworden is, hun aantal verdunnen en daaruit koloniën vormen, die de tweede rij horden innemen. Op dezelfde manier gaat het bij de derde vervelling.

Nu is de rups tot aan haar volle ontwikkeling gekomen en de drie rijen horden moeten van uur tot uur met versche moerbezieblaadjes bestrooid worden. Nauwelijks is dat gebeurd, of de vraatzuchtige dieren zijn er op aangevallen en hebben ook dezen voorraad in ongeloofelijk korten tijd verslonden. Eerst verneemt men een geruisch van de bladen die door de wormen daaronder worden opgelicht, een geritsel en gewemel van het goedje, dat zich naar alle richtingen onder het versche loof beweegt; dan, als was er een bevel tot een algemeenen gelijktijdigen aanval gegeven, verschijnen plotseling duizenden kleine zwartgepunte kopjes boven de bladen, gevolgd door een grauwkleurig lichaam, dat zich golvend voortbeweegt; binnen een oogenbllk is het gansche bladerstrooisel verteerd; want lang doen ze niet over het maal.

Zoodra de rups volwassen is, moet de voorraad loof bijna gestadig vernieuwd worden; want de zijworm is dan ten naaste bij onverzadelijk. Van de vraatzucht dezer insecten kan men zich eenigermate een denkbeeld maken als men daaromtrent berichten leest uit het Oosten, waar zij somwijlen in weinige dagen een heele landstreek verwoesten, zoodat gewesten, die vroeger andere landen van veldvruch ten voorzagen, door die ontzettende plaag van allen plantengroei beroofd worden. Daar staat tegenover dat de vraatzucht der zijwormen door het nut, dat zij verschaffen, wordt opgewogen, hetgeen van andere vernielende insecten niet gezegd kan worden.

Dit tijdperk van de buitengewone vraatzucht der zijwormen is ondertusschen het teeken van hun naderend einde; zij beginnen nu moe en mat te worden, bewegen zich langzamer door de bladen, lichten dikwijls den kop op en laten hem dan weer lusteloos zinken, alsof zelfs het eten hun nog te veel was en de vroeger zoo geliefkoosde kost hun begint tegen te staan; zij blijven lang op dezelfde plek liggen, kortom ze zijn levensmoede. En nu is juist de tijd van werken voor hen gekomen.

Daarom worden nu in de openingen der horden de takjes van heidekruid geplaatst, waaraan weldra die geelachtige cocons zullen hangen, waarmee de zijworm zijn verpleger het kostgeld betaald. Met het beetje kracht, dat de rups nog overblijft, klautert ze tegen die takjes op; de zwakste blijven op de onderste, de sterkere klimmen naar boven; hier maken zij tusschen twee twijgjes, die zij zich uitgekozen hebben, de eerste draden vast om daaraan den cocon op te hangen, die haar tot graf zal dienen. Sommige zijn zoo traag, of zooals het heet zoo ‘ziek,’ dat men ze met den vinger helpen moet om op een takje te komen, daar ze alleen de kracht niet meer hebben om het te bereiken.

Zoodra nu deze takjes vol cocons hangen, worden die ingezameld. De grootste en mooiste worden dan uitgezocht om voor de voortplanting van de rups te dienen; men noemt dit *faire de la graine*, dat wil zeggen: zaad winnen. De overige cocons worden op een hoop geschud en aan den fabrikant verkocht.

Intusschen is daarmee de arbeid van den zijteler nog niet afgeloopen; hij moet ook voor de toekomst, dat is voor de instandhouding der soort, zorgen, om met het aanstaande voorjaar ook weer met een nieuwe fokkerij te kunnen beginnen.

Tot dit einde worden de met groote zorgvuldigheid uitgezochte cocons, als de kralen van een rozenkrans aan een snoer geregen en opgehangen boven een grooten zwarten doek, die bestemd is om vlinders, zoodra zij uit de cocons breken, op te nemen; dit is de laatste gedaanteverwisseling van den zijworm. Vlinder geworden legt hij zijn eieren, die op den zwarten doek verzameld en tot het volgend jaar bewaard worden. Binnen drie maanden tijds is dat heele werk afgeloopen, en gewoonlijk ook de prijs voor de verkochte cocons in de kas.

Het betrekkelijk gemak, waarmee aldus aanmerkelijke voordeelen kunnen genoten worden, is zeker de reden, waarom de aanplant van moerbezieboomen in deze streken gestadig toeneemt. Hoe meer eieren men wil uitbroeden, hoe meer moerbezieblaren men natuurlijk noodig heeft; de hoeveelheid daarvan moet nauwkeurig berekend worden, wil men niet op een gegeven oogenblik voeder te kort komen. En hoe meer boomen men heeft, hoe meer men natuurlijk de zijwormenfokkerij kan uitbreiden, waardoor telkens meer geld binnenkomt.

(*Slot volgt.*)

Het kaartenhuis.
(*Slot*)

Het was een prachtige herfstdag. De trein stoomde alle stations voorbij, eerst Martes-la-Jolie met zijn fantastisch landschap en heerlijk vergezicht; dan Evreux, zoo schilderachtig gelegen te midden der vallei; Serquigny; Bernay en zijn kristalheldere stroompjes; Lisieux met zijn schoone grijze kathedraal en zijn vette weiden, waar stevige ossen met verwonderd oog den trein zagen voorbijstuiven met zijn lange witte rookwolk. Dan volgde Breuil, Blangny met zijn lommerrijke lanen; eindelijk liet de machine een schril gefluit hooren, de gang van den trein vertraagde en langzaam stoomde hij het station binnen onder het gestamp der raderen over de wissels.

'Wij zijn er.'

'Maar waar zijn wij dan, mijnheer Lucenay?' vroeg de keizerin.

'Te Pont-Aubin, mevrouw,' antwoordde de hoveling met een buiging. 'Wil uwe Majesteit mij de eer laten haar bij 't uitstappen te helpen?'

De portieren werden geopend.

Op het perron stonden alle spoorwegbeambten in feestgewaad opeen rij. De stations-chef had zijn witte broek aangetrokken, in de rechterhand hield hij zijn met goud geborduurde pet, en een beetje bedremmeld op het gezicht der hooge bezoekers, groette hij zoo onhandig mogelijk links en rechts. Achter hem een dozijn dikke meneeren, met hoogroode kleur en opgezette borst, met zwarte rokken en korte mouwen; 't was de gemeenteraad met den burgervader aan 't hoofd, die in de eene hand een hoogen zijden hoed hield, heel voorzichtig tegen de haren opgeborsteld, en in de andere (o schrik!) een geschreven aanspraak....

De reizigers stonden verbaasd bij dat onverwacht schouwspel, en de keizer, die den zwaarwichtigen burgemeester met zijn groot papier naderbij zag komen, zeide op zuurzoeten toon tegen Lucenay: 'Mijn waarde, ik geloof bepaald, dat ge wat te ver gaat.'

Lucenay bleef even kalm.

Het gezelschap moest, goedschiks of kwaadschiks, de heele aanspraak aanhooren. Toen eindelijk een luid: 'hoera!' en de kreten van 'Leve de keizer! leve de keizerin!' het eind der redevoering aankondigden... begon eensklaps zonder voorafgaande waarschuwing in de goederenloods een afschuwelijke fanfare met alle kracht, waartoe slechte koperen instrumenten in staat zijn, het lied van koningin Hortensia uit te bazuinen.

De keizerin kon slechts met moeite een hevigen aanval tot lachen onderdrukken en op hare beurt zeide zij tegen Lucenay:

'Werkelijk, gij weet goed wraak te nemen.'

Lucenay antwoordde niet.

Toen de laatste maat weerklonk, gaf de keizer een teeken om te vertrekken. De deuren werden geopend en op het plein weerklonk onverwachts het commando: 'Presenteer 't gegeweer!'

Daar stond de schutterij en de brandweer.

''t Is toch te erg,' zeide de keizer lachend, 'maar er is niets aan te doen.'

En met de keizerin aan den arm ging hij met vasten stap langs het front der troepen.

Een deputatie dames uit de stad overhandigde de keizerin een reusachtig bouquet met linten en strikken. Nieuwe aanspraken, nieuwe hoera's, die eindelijk door zweepgeklap werden onderbroken. De menigte stoof uiteen om plaats te maken voor acht prachtige rijtuigen; lakeien in de keizerlijke livrei, groen met goud, gingen naast het portier.

Deze oplettendheid van den hertog droeg de algemeene goedkeuring weg. Lucenay wist zijn zaken netjes te doen. De keizer en de keizerin stegen in het eerste rijtuig en verzochten Lucenay om bij hen plaats te nemen. Onder 't gejuich der menigte reden zij weg.

Op 't perron stonden de gemeenteraadsleden met hun hoeden te zwaaien, de dames uit de stad bogen en maakten reverenties, door den keizer met een vriendelijken groet beantwoord. De geheele stationsweg was met vlaggen en wimpels versierd, de kerkklokken luidden het welkom en de muziek begon met meer woede dan ooit den marsch: *Partant pour la Syrie*, die een jaar of tien te voren in zwang was.

'In galop,' beval de keizer, om zich aan de ovatie te onttrekken.

Een ruk aan de teugels, een slag met de zweep en weldra verdween de stoet in de stofwolken van den weg.

Een half uur later reden de rijtuigen de schaduwrijke helling op, die naar Verlettes voerde.

Het gesprek was algemeen, vrij van alle officieele ceremonie. Geestige opmerkingen en gezegden vlogen van het eene rijtuig naar het ander.

'Zijn wij er onderhand, mijnheer Lucenay?'

'Bijna. Boven op deze helling kunnen wij Verlettes zien en in tien minuten zijn wij aan 't kasteel.'

De hoogte was bestegen en een heerlijk panorama ontrolde zich voor de oogen van het verwonderd gezelschap. De hemel was effen blauw, 't was een schoone herfstdag; de zon, bijna reeds in 't water neergedaald, kleurde met vlammend goud den gezichteinder en schoot haar diamanten stralen over de golven der wijde zee. Een enkele donkere laan werd nog doorgereden en eensklaps ontsnapte dezelfde kreet uit alle monden:

'Verlettes! leve Verlettes!'

Waarlijk prachtig was het kasteel.

Slechts de verbeelding eens dichters kon die fantastische bouworde scheppen. Torentjes, trappen en portalen; alles was sierlijk, slank en grillig gevormd, in blauw, wit en goud. De zon speelde in de arabesken der balkons, hechtte haar diamanten aan het goud der leuningen en spijlen en wierp een zachtroode tint over de lichte muren, die in een enkelen nacht door de hand eener fee schenen opgetrokken.

De rijtuigen reden het hofplein op en een leger van bedienden in de livrei van Lucenay trad nader om de treden vast te houden.

De hertog boog voor de keizerin en zeide hoffelijk:

‘Wees welkom, mevrouw, in 't kasteel Verlettes, dat te uwer eer hier staat.’

Een ieder was verwonderd over het inwendige van het kasteel; 't was als bevonden zij zich in een feeënpaleis. De salons waren opgevuld met bloemen en met alles wat de goede smaak van een bloeiend tijdperk, met alles wat de meest verfijnde weelde kon uitdenken. Zij vertoonden in een bevallige dooreenmenging al het fraaie der 18e eeuw met het elegante en geriefelijke der 19e. De plafonds waren beschilderd met bloemen en vruchten; op de paneelen waren

waterverfstukjes aangebracht, waarvan elk de hand eens meesters verried. Overal stonden beeldjes, vazen, rariteiten en de duizenden kleinigheden, die toen in zwang kwamen. De piano was opengeslagen; alles getuigde van onbezorgdheid, weelde en vreugde.

Ditmaal was de partij voor Lucenay gewonnen. Wat beteekende nog de jacht van den volgenden dag! Men had gespot met Verlettes: welnu, Verlettes liet zich zien in zijn vollen luister.

Aan 't gejuich kwam geen einde, de bewondering voor Verlettes was oprecht en welgemeend, toen de deuren der eetzaal wijd opensloegen en de eerste bediende den keizer het diner aankondigde.

't Was een fijn diner. De gasten waanden zich in de Tuilerieën. Het licht der lusters flikkerde in het kristal, waarmee de tafel was overdekt en de spiegels, die van de zoldering tot den vloer nederdaalden, weerkaatsten honderdvoud de lange, bonte rijen der gasten.

Reeds lang was de nacht begonnen toen aan het vroolijk festijn een einde kwam. De keizer verlangde naar zijn kamer en de overige gasten, die de pret nog graag wat verlengd hadden, waren wel gedwongen zijn voorbeeld te volgen. De bougies werden binnengebracht, allen stonden op en onder een vroolijk liedje verspreidden zich de gasten naar de hun aangewezen kamers.

Nu geschiedde er iets zeer vreemds.

In welke gang de gasten zich ook bevonden, toch hoorden zij alles, wat er in 't kasteel voorviel even duidelijk, alsof het vlak naast hen was.

‘Wat zijn de heeren nog druk aan 't zingen,’ zei de keizer aan de deur zijner kamer tegen een paar heeren en dames, die op denzelfden corridor het hun aangewezen vertrek opzochten.

‘Ja, en hoort ze eens lachen,’ zei de keizerin.

‘'t Is juist alsof het hiernaast te doen is,’ meende een der hovelingen.

Maar in die kamer bevond zich niemand; het geluid scheen van verre te komen, en toch klonk het zoo nabij.

Op eens hoorden ze een luid gelach door allerlei vroolijke uitroepen onderbroken en kwamen er een menigte feestgenooten aangesneld.

‘Sire, hebt ge het gehoord?’

De keizer kon een glimlach niet weerhouden bij 't zien van al die vroolijke gezichten.

‘Gehoord? wat?’

‘Wel, 't kasteel Verlettes is..... is.....’

‘Van papier - van karton,’ werd er met een schaterlach bijgevoegd.

De keizer deelde in de algemeene vroolijkheid.

‘Maar hoe kunnen wij hier slapen in dit - kaartenhuis?’ vroeg de keizerin.

‘Het kaartenhuis!’ het woord vond bijval en over alle gangen en door alle zalen klonk het: ‘Leve Verlettes! leve het kaartenhuis! leve Lucenay!’

In een oogwenk waren allen weer beneden in de eetzaal.

Lucenay zat in een leunstoel te schudden van 't lachen, toen een voor een de gasten binnenkwamen. Het plezier scheen geen einde te zullen nemen; maar toch er moest geslapen worden, de keizer kon wel eens ongeduldig worden.

Maar Lucenay wist raad.

Er had werkelijk een kasteel Verlettes op die plaats gestaan: een paar gebouwen en een oude toren waren er nog overgebleven, het overige lag in puin. Het idee om het gebouw op deze wijze te hernieuwen, was hem in den geest gekomen, toen hij in 't salon der Tuilerieën door de gril van den keizer zoo zwaar op de proef werd gesteld. Waarom zou hij aan 't hof die grappen niet betaald zetten? Het wilde met alle geweld een kasteel Verlettes; welnu, hij zou er een bouwen op zijn manier. Bovendien ging dat gemakkelijk in een land waar de tooneel decoratie op ware kunstwerken kan bogen, en waar de prachtgebouwen der opvolgende tentoonstellingen steeds de oogen bedriegen.

Zoo was dan ook hier geschied: in twee maanden tijd was over den steenen romp van het oude slot een licht houten getimmerte geslagen en waren de noodige versieringen aangebracht. In het bemuurde gedeelte waren de vertrekken voor Napoleon en Eugenie in gereedheid gebracht, de overigen moesten zich goedschiks, kwaadschiks behelpen met eenige kamertjes in den toren en op verschillende punten van het kaartenhuis.

* * *

Den volgenden dag, bij prachtigen zonneschijn - 't was immers altijd mooi weer te Verlettes - begon de jacht.

Het gezelschap had prachtige geweren, maar behendigheid was hoegenaamd niet noodig. Er was wild en gevogelte van allerhande soort; de jagers behoefden slechts onder den hoop te schieten, altijd was 't raak.

Er liepen ganzen, herten, fazanten, sneppen, patrijzen, hazen, konijnen, in een woord, wild uit alle landen en alle seizoenen; waarlijk Lucenay had gelijk toen hij zeide, dat zijn jachten alle andere overtroffen; alles was wonderlijk in dat fantastisch kasteel.

Sinds acht en veertig uren hadden de gasten pret gehad en zich dol vermaakt, het succes van Lucenay was volkomen en niemand kwam het in de gedachte, dat die aardigheid hem een fortuin had gekost. De hertog was letterlijk in triomf rondgedragen, en toen de avond viel, toen de rijtuigen weer gereedstonden om de gasten naar het station te brengen, klonk een driewerf hoera! ter eere van Lucenay.

Rondom de binnenplaats en aan beide zijden van de laan stonden bedienden met brandende toortsen; de rijtuigen vertrokken en weldra bevonden zij zich op den top van den heuvel, vanwaar men Verlettes het eerst had gezien.

Het was donker buiten, geen ster flikkerde aan den hemel, 't kasteel was uit het oog verloren.

‘Mijn waarde hertog,’ zei de keizer tegen Lucenay, die mede was ingestapt, ‘Mevrouw en ik, wij moeten u oprecht danken voor de prachtige ontvangst, die gij ons hebt bereid.’

‘Inderdaad, mijnheer,’ voegde de keizerin er bij, ‘nooit zal ik Verlettes vergeten; thans heb ik geen berouw meer over onze plagerijen, omdat de geplaagde ze zoo geestig en zoo alleraardigst wist te beantwoorden.’

‘Weet ge wel,’ sprak de keizer, ‘dat ge uitmunt in het organiseeren van feestelijkheden. Waarom hebt ge mij dat altijd verzwegen?’

‘Sire,’ antwoordde Lucenay lachend, ‘ik heb het nooit onder stoelen of banken gestoken; misschien heb ik het wel wat al te hardop gezegd; maar als ik het zeide wilde Uwe Majesteit mij nooit gelooven.’

‘Ja, ja, dat is zoo, maar ik moet mijn ongeloovigheid goed maken. Binnen enkele dagen gaan wij naar Fontainebleau, en u, mijn beste hertog, belast ik met de zorg voor de hoffeesten.’

Lucenay boog en zeide toen met lichtbewogen stem tot de keizerin:

‘Mevrouw, er bestaat in Rusland een oud, eerbiedwaardig gebruik: Wanneer na een feestmaal een toost is uitgebracht op een persoon van aanzien, verbrijzelt de spreker het glas, waaruit hij gedronken heeft, opdat er in 't vervolg niemand meer de lippen aan zette. Gij hebt Verlettes de eer gedaan, zijn drempel te betreden: daarom zal er niemand meer binnengaan. Gelijk den Rus verbrijzel ik mijn glas; zie maar.’

De keizerin wendde het hoofd om en een prachtig schouwspel vertoonde zich voor haar oogen. Onder den donkeren nachtelijken hemel stond Verlettes in volle vlam.

Het houtwerk knapte en knetterde, de muren, die slanke muren in wit, blauw en goud, stortten een voor een in, de vlam slingerde zich langs de fijne torentjes en sleepte ze mede in den vuurkolk, die den ganschen omtrek verlichtte. Na weinige minuten bleef er niets meer over dan gloeiende asch, die door den zeewind heinde en ver werd verstrooid. Alleen de oude muren, van hun grilligen tooi ontdaan, stonden overeind, nog zwarter en somberder dan eerst.

De rijtuigen, die stil gehouden hadden om den brand te bewonderen, reden weer voort.

‘Heel mooi! hertog,’ zei de keizer, ‘heel mooi. Maar vergeet niet in uw nieuwe betrekking, dat bontainebleau geen kaartenhuis is.’

Bij de Platen.

Toebereidselen tot de voorstelling. -

Dit aardige schilderijtje veroorlooft ons een blik achter de schermen van een reizend hondenen apentheater. Zoo aanstonds zal de voorstelling beginnen, en de directeur van het etablissement is ijverig bezig met zijn toebereidselen. De vierpootige en vierhandige acteurs, die straks voor het voetlicht zullen verschijnen, moeten behoorlijk in het costuum worden gestoken, dat aan hun rol voegt, en dan valt er nog zooveel in orde te brengen: hoepels om door heen te springen, ballen om mee te rollen, een wagentje om mee te rijden enz. enz. En terwijl de régisseur van dit merkwaardig artistengezelschap daarmee de handen vol werks heeft, krijgen twee van zijn voornaamste helden het nog in den kop, op het laatste oogenblik ruzie te maken. Die kwaadaardige apen! schijnen hun kameraden, de bedaarde poedels te denken, terwijl zij met philosophische kalmte de verwoede beesten op elkaar zien aan vliegen. Alleen de jongsten van het gezelschap trekken zich iets van het gevalletje aan, de rest bemoeit er zich niet mee; het zijn geleerde en gedresseerde dieren, die weten dat zulke buitensporigheden, op het gewichtig oogenblik dat de voorstelling gaat beginnen, niet te pas komen. Zij weten hun decorum te bewaren tegenover het geëerde publiek, dat hen wacht. Wij voor ons mogen hen niet zien ‘optreden’, maar moeten ons vergenoegen met dit kijkje achter de schermen, dat overigens niet minder interessant is dan de ‘briljante voorstelling’.

Een huiselijk klaverblad. -

Onmiddellijk herkennen wij hier het penseel van Dvorak, den onnavolgbaren schilder der kinderkopjes, den modernen Rafael der aardsche cherubijntjes. We hebben er

hier drie voor één, in verschillende stadiums van ontwikkeling. Dat op moeders rechterschouder is kennelijk het jongste en voor het oogenblik meest geliefkoosde. Het ronde gezichtje, dat vleiend over haar rechterschouder hangt, vertoont een zweempje van jaloezie: 't is ook nog maar zoo kort geleden, dat de kleine zelf de eenig gevierde Benjamin was! En de derde is in vergelijking van de twee andere al een groote jongen, die even veel schik in klein zusje heeft als moeder zelf.

Midden in dat bloeiende en stoeiende klaverblad straalt het lachende hoofd der moeder als een zon van weelde en geluk!

De vrouw van den gevangene. -

Een aangrijpend tafereel, dat ons een heel drama voor den geest roept uit de bloedige worstelingen der oudheid. Er is gestreden; lang en fel heeft de krijg gewoed, maar eindelijk is het pleit beslecht: de overwinnaar heeft zijn tegenstander machteloos voor hem staan, geboeid als een gevangene. Wat zal zijn lot zijn? *Vae victis*, wee den overwonnene, dus luidde de spreuk van het oude oorlogsrecht. Hij is in de macht van zijn vijand en hij moet sterven.

Maar daar werpt zijn liefdevolle gade zich schreiend aan de voeten van den overwinnaar; in vertwijfeling de handen vouwend, omklemt ze zijn knieën en smeekt om genade voor den teerbeminden echtgenoot.

Zal die haar geschonken worden? De minzame houding van den fieren krijgsheld, die haar beschermend de hand op het hoofd legt, doet ons een gunstig antwoord verwachten op het verzoek om genade. Het geluk maakt edelmoedig. Het schouwspel dier schreiende vrouw, bezwijkend bij de gedachte aan het lot, dat haar geliefden gemaal boven het hoofd hangt, zal den forschen strijder verteederen; het zal hem aan de liefde van zijn eigen gade herinneren en op zijn lippen het harde vonnis terughouden, dat hij gereed was over den gevangene uit te spreken.

Ridder Valentijn en de laatste Draak.
Ballade door B. van Meurs.

Hier zie je d'eedlen Valentijn,
Door Bilderdijk vermaard;
Zijn linker zwaait een strijdbre vuist,
Zijn rechter grijpt het zwaard.
Twee ridders deelt hij heimlijk mee,
Beneveld door den wijn:
‘Den laatsten draak verpletter ik,
Of 'k heet geen Valentijn!’

Straks zegt hij burcht en slot vaarwel
Met onverzetbren zin,
En stapt vóór dauw en morgenrood
De wijde wereld in.
Hij neemt zijn trouwe doggen mee,
Zijn moedig heldenpaard,
Zijn stevige esschenhouten speer,
Zijn altijd zeegrijk zwaard.

Reeds heeft hij menig stad bezocht,
Gedwaald door woud en veld,
Als hem een schreiend klaverblad
De blijde tijding meldt:
‘Och heer, och heer! ginds heeft in 't bosch
Een draak zijn nest gevest;
Hij leeft van menschenbloed, en is
De schrik van heel 't gewest.’

En fluks bezoekt nu Valentijn
Den koning van 't gewest:

‘Een gunst, mijn Vorst! Ik wil den draak
Verplettren in zijn nest!’
‘Gij wilt den draak verplettren? Ga!
Voltrek uw grootsch bestaan I
Ik bied u na uw heldenstuk
Als bruid mijn dochtertje aan!’ -

Nauw ziet de draak den held nabij
Of neemt een schrikbren sprong,
En brult een ijslijk huilen uit
Dat door de wouden drong.
Hij hapt met opgesparden muil
Naar 's ridders taaie speer,
En Valentijn stoot toe. De draak...
Die hapte sinds niet meer.

De Vorst ontvangt hem juichend: ‘Held!
Gij zijt mijn dochter waard!
Gij zult haar zonder sluier zien,
Zoodra 'k u heb gepaard.’
(Hij legt haar hand in 's ridders hand)
‘Leeft in volmaakte min!
Dit wenschen wij u beiden toe,
Ik en de koningin!"

Nu licht de ontroerde Valentijn
Den sluier zijner bruid..
Van schrik bromt hij een rauwen vloek,
Zijn doggen janken 't uit.
En wáárom vloekte Valentijn
En jankte 't doggenpaar?...
Al dáárom! 't Antwoord geeft de bruid,
Bekijk haar tronie maar.

Sinds leeft als schoonzoon aan het Hof
De ridder Valentijn

En tracht zijn echtelijk geluk
    Te beetren door den wijn.
‘Verpletterd heb 'k den laatsten draak,
    Zoo meende ik; maar, eilaas,
Des konings lieve dochterkijn
    Die draak is mij de baas!’ -

[Nummer 7]

Rolduc

Rolduc, de algemeen bekende inrichting voor hooger en middelbaar onderwijs in het bis dom Roermond, herdacht den 9en Augustus van dit jaar haar vijftigjarig bestaan als zoodanig. Als zoodanig, zeggen wij, want het eigenlijke huis met de kerk klimt tot vrij wat hoogeren ouderdom op, ja deze laatste mag tot de eerbiedwaardigste gedenkstukken uit het verleden op onzen va derlandschen bodem gerekend worden.

Het gouden feest van het wijdvermaarde opvoedingsgesticht, waar in de laatste halve eeuw zooveel duizenden jongelingen werden gevormd tot nuttige leden der maatschappij, is ons een welkome aanleiding om een korte bespreking te wijden aan deze hoogst belangrijke inrichting en tevens de voornaamste feiten aan te stippen uit de eeuwenlange en veelbewogen geschiedenis der aloude abdij, waarin zij is gevestigd. Wij twijfelen niet of ook onder de lezers der *Illustratie* zullen talrijke oudleerlingen van Rolduc worden aangetroffen en allen hebben ongetwijfeld meermalen gehoord van de veelgeprezen stichting: allen zullen er dus belang in stellen, ter gelegenheid van het gouden feest, dat honderden oudleerlingen en vrienden uit alle oorden des lands op het feestvierende huis vereenigde, in dit en het volgend nummer enkele afbeeldingen van de omvangrijke gebouwen te vinden en eenige bijzonderheden daaromtrent te vernemen.

De afbeelding bij vogelvlucht op blz. 50, geeft al aanstonds een goed denkbeeld van het uitgestrekte gesticht, zooals het zich vooral in de laatste jaren ontwikkeld heeft onder de bekwame leiding van den volijverigen directeur, Mgr. W. Everts, wiens portret de eerste bladzijde van dit nummer siert.

MGR. W. EVERTS, DIRECTEUR VAN ROLDUC.

Den 9en Augustus was het vijf en twintig jaar geleden, dat de geleerde priester de leiding van het opvoedingsgesticht op zich nam, en daarom werd deze dag uitgekozen voor de viering van het gouden feest, dat anders op 1 Mei l.l. had moeten vallen, daar den 1en Mei 1843 het seminarie Rolduc geopend werd. Mgr. Everts, die reeds van 1851 tot 1868 als leeraar aan het gesticht de letteren onderwezen had, zag zich met de opperste leiding belast op het oogenblik dat het gesticht een nieuw en gewichtig tijdperk was ingetreden. De wetten van 1863 en 1876 op het middelbaar en hooger onderwijs stelden het katholiek bijzonder onderwijs voor zware eischen, waarmee ook Rolduc rekening had te houden. Maar Mgr. Everts toonde zich in die moeielijke omstandigheden den man der Voorzienigheid, die alles ten beste wist te leiden. 'Jeugdige leeftijd,' zeide te recht prof. Neujean bij zijn optreden, 'lichaamskracht, wetenschap, - geloof en offervaardigheid, - bedrijvigheid en initiatief, dat zijn de kostbare hoedanigheden, die zich in zijn persoon vereenigden.'

Nauwelijks - zoo verhaalt de eerw. heer Corten in zijn feestgeschrift *Rolduc voorheen en thans* - was de wet ter regeling van het middelbaar onderwijs afgekondigd, of op aansporing en gedeeltelijk reeds onder de leiding van den Zeereerw. Heer Everts, destijds nog leeraar, bereidde Rolduc de toekomstige leeraren voor, die met het gevorderde getuigschrift van den staat voorzien, aan de nieuw ingerichte school hun werkkring zouden vinden.

In den driejarigen cursus, die tevens tot handelsschool ingericht is en reeds lang voor de staatsscholen bestond, was het programma der studiën volgens de eischen der nieuwe wet terstond veranderd geworden.

In 1872 werd ook de vijfjarige cursus geopend. Aan de zuidzijde werd een nieuwe vleugel aangebouwd met leeszalen, kabinetten voor natuur- en scheikunde, voor natuurlijke

historie, met nieuwe teekenzaal, in één woord met al wat voor de nieuwe inrichting noodzakelijk of wenschelijk was.

Na de invoering van de wet tot regeling van het Hooger Onderwijs in 1876, werden ook de klassieke studiën zóó geregeld dat de leerlingen der rhetorica (6e klas) het admissie-examen der Universiteit konden afleggen.

Van dien tijd af gaat de wetenschappelijke opleiding der geestelijkheid hand aan hand met die der leeken, vereenigd waar het kan, gescheiden waar het moet; en terwijl de jeugdige levieten, getrouw aan hun roeping, niet alleen in de behoeften der kerkelijke bediening in het bisdom Roermond rijkelijk voorzien, maar tevens in aanmerkelijk getal of als ijverige missionnarissen èn in de Nieuwe Wereld, èn in het oude Azië aan de uitbreiding des geloofs werken, of in de verschillende kloosterorden zich aan een hoogere volmaaktheid toewijden, verlaten anderen ieder jaar het gesticht om aan de hoogescholen hun studie te voltooien en zich in alle provinciën van het land te verspreiden om er de meest verscheiden betrekkingen te vervullen.

Zoo ontstaat tusschen geestelijkheid en burgerij een vriendschappelijke verhouding, die beiden ten goede komt; zoo beantwoordt de school aan het ideaal der opvoeding in onze tijden, waarvan kardinaal Manning sprak in eene vergadering der Katholieken te Mechelen.

Het katholieke Nederland heeft de zorgen en moeiten op prijs weten te stellen, en steeds zijn vertrouwen aan het gesticht in ruime mate geschonken.

Het getal der leerlingen groeide dermate aan, dat de ruime gebouwen niet meer toereikend waren. In het jaar 1876 werd de noordelijke vleugel van het huis gedeeltelijk hooger opgebouwd, gedeeltelijk opnieuw van den grond uit, tot ruimere eet-, speel- en slaapzalen, opgetrokken.

Terwijl zoo onder de uitstekende leiding van hun hoogstgewaardeerden directeur, de leeraren hart en geest der jeugd met deugd en wetenschap verrijkten, verbeterde en verfraaide het bestuur van het gesticht door zeer nuttige inrichtingen het huis; helder gaslicht schittert in de uitgestrekte gebouwen, rijkelijk stroomt door de heele ruimte het frissche water der diepe bronnen en geen moeite wordt gespaard om den jongelingen alles te bieden, wat hun nuttig en tevens, binnen de grenzen eener verstandige opvoeding, aangenaam kan wezen.

Eere wien eere toekomt!

Daarom verhief Mgr. Paredis, Bisschop van Roermond, den hoogeerwaarden directeur reeds in 't jaar 1883 tot de waardigheid van Kanunnik der Kathedraal, en Paus Pius IX in 't jaar 1876 tot die van Kamerheer Zijner Heiligheid. Daarom verleende de hoogeschool van Leuven den kundigen en geleerden priester den titel van Doctor in de Letteren in 't jaar 1887. Daarom werd Mgr. Everts bij gelegenheid van zijn veertigjarig priesterschap in 1891 door Paus Leo XIII, den roemrijk regeerenden Paus, benoemd tot Huisprelaat en door Hare Majesteit de Koningin-Weduwe tot Ridder van den Nederlandschen Leeuw.

Eere wien eere toekomt!

Daarom vereenigden zich leeraren, leerlingen en oud-leerlingen met den doorluchtigen en beminden Kerkvoogd van het Bisdom, Mgr. Franciscus Boermans, en brachten bij gelegenheid van het veertigjarig priesterschap, in woord en daad de schitterendste hulde aan den hooggevierden jubilaris. Daarom herdachten zij jubelend en dankbaar den 9en Augustus het vijf en-twintigjarig bestuur van den ijverigen

priester en vereeuwigden zijn naam en roem met hun huldeblijk in een gekleurd vensterraam van het nieuwe priesterkoor.

Behalve dit persoonlijk huldeblijk aan den verdienstelijken en beminden directeur hebben de dankbare oudleerlingen nog een ander feestgeschenk aangeboden, bestemd om de jaren en de eeuwen te trotseeren, namelijk het in oorspronkelijken stijl herbouwde koor der merkwaardige kerk.

De voormalige abdijkerk van Rolduc met haar overschoone crypte is, zooals wij reeds aanstipten, een der belangrijkste gedenkstukken van vroegmiddeleeuwsche bouwkunst in Nederland en mag als zoodanig met de St. Servaas van Maastricht en de oude basiliekenvan Susteren en Odiliënberg op ééne lijn worden gesteld. Bovendien bewaart zij niet alleen de herinnering aan groote vaderlandsche heiligen zooals Norbertus en Gerlacus, maar ook aan de hertogen van Limburg, afstammelingen van Karel den Groote en voorvaderen van ons doorluchtig Vorstenhuis, die er begraven liggen, zoodat zij niet ten onrechte het Nederlandsche St. Dénis genoemd is. Vooral de crypte die geheel in den oorspronkelijken stijl is gerestaureerd, geldt voor een zeldzaam juweel van bouwkunst uit het Romaansche tijdperk.

ROLDUC BIJ VOGELVLUCHT.

Ons voorstellende, in het volgend nummer van kerk en crypte een door afbeeldingen verduidelijkte beschrijving te geven, willen wij ditmaal, aan de hand van het straks genoemde feestgeschrift, in het kort den oorsprong en de geschiedenis her aloude abdij van Rolduc verhalen.

De schrijver der *Annales Rodenses*, die in het midden der twaalfde eeuw leefde en waarschijnlijk een kloosterling was van Rolduc, een tijd en ambtgenoot van den stichter, verhaalt dat een eerbiedwaardig, uit adellijken bloede te Antoing, in Vlaanderen, gesproten priester, Ailbertus, terwijl hij aan de stiftschool te Doornik de letteren onderwees, door God aangespoord werd om zijn vaderland te verlaten en God een heiligdom te stichten op de plaats, die hem herhaaldelijk in een droomgezicht werd getoond.

Op de roepstem des Heeren vertrekt de vrome priester met zijn beide broeders Thyemo en Walgerus. Op God alleen vertrouwend, richt hij zijn schreden niet naar het grondgebied zijner adellijke verwanten, maar neemt, na een langen en moeilijken tocht, zijn intrek bij graaf Adelbert van Saffenberch, die toen op zijn burcht te Rode ('s Hertogenrode) vertoefde. De pelgrim verzoekt nederig, in het gebied van den graaf de plaats te mogen opsporen, die God hem had getoond. De graaf stemt toe in zijn bede; en ziet, terwijl Gods ijverige dienaar rondzwerft, zoo verhaalt dichterlijk de middeleeuwsche schrijver, ontwaart hij midden in de dichtbegroeide wouden een open vlakte, met welig, bloemrijk gras bewassen, en rechts en links door heldere

fonteinen besproeid; en eenige schreden verder gaande, ter plaatse waar nu de crypte en het priesterkoor liggen, heft hij vol vreugde de handen ten hemel, valt dankend op de knieën, het heele lichaam ter aarde gebogen: hij erkent de gezegende plek, die hem zoo levendig en zoo duidelijk in visioen getoond was. Terwijl hij in tranen en gebeden God dankt, hoort hij onder den grond een geklingel als van altaarbellen, ten teeken dit die plek aan 's Heeren dienst moest gewijd, en dat daar in den loop der eeuwen ontelbare malen het heilig Misoffer moest opgedragen werden.

De uitverkoren plaats was ook den inwoners bekend en heilig: zij hadden er dikwijls hemelsche verschijningen gezien, en herders, die naar die bloeiende zoden de kudden dreven, bevestigden, dat zij vaak op die plek liefelijke melodieën als van hemelsche geesten gehoord hadden. Daarom eerbiedigde men dat oord, en bleef het tot aan de komst van den dienaar Gods onbebouwd en onbewoond.

Overigens scheen Ailbertus, den bouwmeester, de plaats zeer geschikt tot zijn doel: er was hout in overvloed, een beek tot het aanleggen van vischvijvers in de nabijheid, steengroeven op korten afstand en rondom een vruchtbare grond ter bebouwing.

Terstond werd een noodkapel uit hout vervaardigd, waarin de vrome Ailbertus het eerst de heilige mis aan God opdroeg. In het jaar 1106 bouwde hij een priesterkoor in steen; maar toen Embrico, een rijk edelman aan de Aar, op de faam der heiligheid van Ailbertus, zich onder diens leiding, met zijn familie aan den dienst des Heeren had gewijd, en zijn rijke bezittingen aan het pas gestichte klooster had geschonken, werd dit, naar het schijnt, niet ruim genoeg aangelegd koor geslecht, en bouwde Ailbertus, ondersteund door Embrico, de crypte als onderbouw der kerk, die weldra zou volgen.

In het jaar 1108, den 13den December, feestdag der heilige Lucia, werd de plaats, bestemd voor de kerk van Rolduc en de krocht, plechtig ter eere van de H. Maagd en van den aartsengel Gabriël gewijd, door Otbertus, bisschop van Luik, wien een schaar van hooggeplaatste geestelijken, met name de aartsdiakenen van de bisdommen van Keulen en Luik, en tevens Bruno, aartsbisschop van Trier, terzijde stond. Ook Graaf Adelbert en zijn zoon Adolf knielden voor het altaar om vooraf in handen van den bisschop plechtig afstand te doen van den eigendom dier plaats en van de belendende bosschen en landerijen, en ze aan God den Heer, aan Maria en den aartsengel Gabriël te schenken.

De oorkonde der kerkwijding en van den afstand der bezittingen berust in de archieven van Rolduc.

Van het oogenblik af dat Ailbertus zich met zijn twee broeders op de uitgekozen plek had gevestigd, waren van alle zijden de landlieden toegestroomd om de woorden des heils uit zijn mond te vernemen en hem in ruil daarvoor van alle levensbehoeften te voorzien. Ailbertus toch had al zijn goederen onder de armen van zijn vaderland verdeeld, om de heilige armoede van Christus te omhelzen. Hij leefde van het werk zijner handen, gebruikte zelf noch vleesch noch wijn, maar oefende de gulste gastvrijheid jegens vreemdelingen.

In het jaar 1108 gaf bisschop Otbertus van Luik, bij gelegenheid van de wijding der crypte, aan de pas verrezen kloostergemeente het recht om haar eigen overste te kiezen. Die overste, aan wien de bisschop de waardigheid van abt zou schenken, bekwam de machtiging om te doopen, Gods woord te verkondigen en de geloovigen te begraven.

Reeds het volgend jaar kwamen zich geestelijken onder Ailbertus' leiding stellen en zoo groeide de jonge kloostergemeente voorspoedig aan, tot in 1111 een verschil

van meening tusschen Ailbertus en Embrico den eerste bewoog zijn stichting te verlaten. Hij vertrok

naar Gallië, waar hij, bij Laon, het klooster Claire-Fontaine stichtte. Begeerig vóór zijn overlijden nog eenmaal Rolduc en de daar achtergebleven vrienden terug te zien, keerde hij in 1122 naar deze streken terug en stierf in geur van heiligheid te Sechtem, waar hij begraven werd.

Na het vertrek van Ailbertus, den geliefden priester en overste, wendden de broeders in hun verlegenheid zich tot het klooster van Raitenbusch in Beieren en kozen tot hun prelaat Richer, een man zeer ervaren in de letteren en van zijn jeugd af in de reguliere kloostertucht opgevoed. Onder zijn leiding werd Rolduc een abdij van reguliere kanunniken van St. Augustinus.

Een groote schaar van priesters uit de bisdommen Luik en Keulen hadden zich daar Gode toegewijd, en ook leeken leefden er, onder den titel van ‘conversen,’ volgens den kloosterregel. In het jaar 1122 bevestigde een bulle van Paus Callistus II de stichting der abdij en verzekerde haar het bezit harer goederen. Ook deze bulle, gegeven ‘onder den visschersring’, berust nog in de archieven van Rolduc.

Rolduc werd als een brandpunt, waaruit de stralen van geloof en wetenschap zich naar alle richtingen heen verspreidden, het eerst natuurlijk over ons vaderland. Zoo stichtte de abdij het klooster van Bern bij Heusden, dat later door Norbertijnen bewoond werd; in Friesland vestigde zij de kloosters Ludinghakerke, Achtelen, Berghen, Hasche en Anyghem. In het bisdom van Luik bedienden de Augustijner koorheeren van Rolduc niet minder dan twintig parochiën en bouwden verschillende kerken. Ook tal van vrouwenkloosters werden door de abdij zoo in als buiten ons vaderland opgericht.

Reeds van de eerste jaren af was aan de abdij een kloosterschool verbonden, die onder de leiding stond van den prior, en weldra een hooge vlucht nam, zooals kan blijken uit een catalogus harer boekerij, omstreeks het jaar 1230 opgemaakt. Die boekenlijst bevat niet minder dan 33 nummers *libri theologici* (godgeleerde boeken) en 96 *libri artium liberalium et philosophorum et auctorum et poetarum* (boeken over de vrije kunsten, van de wijs geeren, schrijvers en dichters). Het onderwijs omvatte, volgens het gebruik der middeleeuwen, de zeven vrije kunsten, dat is de *grammatica, rhetorica* en *dialectica*, welke het *trivium*, de *musica, arithmetica, geometrica* en *astronomia*, die het *quadrivium* vormden.

Al deze vakken moesten doorloopen zijn, vóór de leerling zich aan de studie der H. Schrift mocht wijden. Dat ook de beoefening van natuurkunde, landbouw en geschiedenis niet uitgesloten was, bewijzen de boeken over deze vakken in den catalogus opgeteekend. Zoo was dus Rolduc van zijn eerste bestaan af, een kweekplaats van wetenschap en christelijke beschaving.

Dank aan den ijver der opeenvolgende abten nam de abdij met de jaren in geestelijken en stoffelijken vooruitgang toe, tot eindelijk de treurige tijden der Hervorming aanbraken. Gedurende den tachtigjarigen oorlog herhaaldelijk gebrandschat en geplunderd, dreigde het huis bij den Munsterschen vrede in handen te vallen van de Republiek der Vereenigde Nederlanden.

Van die zijde werden alle listen en lagen gebruikt om de rijke abdij machtig te worden; de abt werd gevangen gezet, ja ontsnapte slechts ternauwernood aan den dolk van den sluipmoordenaar. Door tusschenkomst van den legaat van 't Spaansche hof bij de Republiek kwam hij echter weer te Rolduc terug en dank aan zijn onvermoeide pogingen - tot dertienmaal deed hij de reis naar 's-Gravenhage om de belangen der abdij te bepleiten - bleef zij ten slotte behouden: in 1662 werd uitgemaakt

dat zij aan Spanje zou blijven behooren. Nog heden bewaart Rolduc met trots de beeltenis van haar redder in dat uiterste gevaar en eert de nagedachtenis van den kloeken en onverschrokken abt Winand Lamberti.

Onder zijn opvolgers Van der Steghe, Bock en Heyendal herstelde de abdij zich snel van de geleden schade en verheugde zich sedert in den weligsten bloei tot de storm der Fransche omwenteling over het heerlijke godsgesticht heenstreek en het met geheele vernieling bedreigde.

In 1793 werd Rolduc door de Fransche legerbenden in beslag genomen. De priesters moesten vluchten om hun leven te redden; de altaren werden omvergehaald; alle kostbaarheden, die niet tijdig in veiligheid waren gebracht, werden geroofd, de ruime zalen veranderd in kazernen, de kerk in een paardenstal! De gruwel der verwoesting heerschte in de heilige plaats.

Wel dienden vijftien der aanwezige kloosterheeren (25 Frimaire, l'an 5) een krachtig protest in tegen den heiligschendenden roof, maar wat vermag recht tegen geweld en dwingelandij?

In 1797 werd Rolduc en zijn onderhoorigheden in 't openbaar verkocht. De kloosterheeren kochten hun eigen bezittingen uit de handen der roovers terug. Nederig baden zij om te mogen wederkeeren in het dierbaar oord, in hun eigen woning, het werd geweigerd.

Dan zou ten minste het huis tot schuilplaats en onderkomen dienen voor zieke en afgeleefde priesters, - ook dat werd geweigerd.

Zoo bleef hun niets anders over dan de orde te ontbinden. De twee en dertig overgebleven kloosterheeren lieten zich ontslaan van hun beloften van armoede en verdeelden onder elkander de goederen der abdij in 1804. Maar eenparig namen de kloosterheeren het edelmoedig besluit: Rolduc met zijn pachthoeve mag niet in de verdeeling der goederen vallen. Het zal gemeenschappelijk eigendom blijven, totdat het tot een heilig doel, liefst tot een seminarie zal afgestaan worden.

Die dag zou lang uitblijven!

Een kwart eeuw lag Rolduc, het eens zoo rijkbevolkte heiligdom, eenzaam en verlaten. Het was een onbewoond erf, aan de vernielzucht van tijd en menschen prijsgegeven.

Een doodsche stilte heerschte in de ruime gangen. Gods tempel was een bergplaats geworden van hout, steen en stroo; de vensters waren stuk geslagen en slechts ruwe stroomatten beschutten het eens zoo rijkversierde heiligdom tegen sneeuw en regenvlagen.

In de ruime kapittel- en bibliotheekzaal, zoo verhalen nog de ouden van dagen, vergaderde de jeugd der omliggende dorpen om haar spelen uit te voeren; en zoo weinig werd het oude klooster geëerbiedigd, dat de arme dorper der omstreken er vrij het hout der slaapzalen en de steenen der vloeren wegnam en te zijnen bate aanwendde.

Verlaten, geheel verlaten was Rolduc, doch niet voor immer; uit den langen doodslaap zou het worden gewekt tot vernieuwd en bloeiend leven.

De eerste stappen om aan Rolduc zijn nieuwe bestemming te geven, werden in 't jaar 1817 gedaan, toen de overgebleven kloosterheeren de abdij als een vorstelijk geschenk aan Mgr. Barret, den generaal vicaris van Luik aanboden, om ze tot klein seminarie in te richten.

Dat edelmoedig aanbod kon echter wegens politieke omstandigheden pas in 1819 aangenomen, en het plan eerst in 1831 ten uitvoer gebracht worden.

Enkele jaren gingen voorbij, - en Rolduc was een der bloeiendste scholen van het land.

Meer dan driehonderd studenten bevolkten de ruime gebouwen. Niet alleen vermocht het uitgebreide bisdom van Luik met Rolduc's leerlingen de rangen zijner geestelijkheid aan te vullen, maar ook leverde de school aan de maatschappij uitstekende mannen in alle betrekkingen, tot op de zetels van 's lands ministeriën.

In het jaar 1839 kwam door het aannemen der 24 artikelen een deel der provincie Limburg aan Holland, en deze splitsing had ook hare gevolgen op kerkelijk gebied: het afgescheiden deel ging van het bisdom Luik over aan het apostolisch vicariaat van Roermond en Mgr. Paredis kocht uit de handen van den bisschop van Luik Rolduc, dat zijn seminarie moest worden.

Dit gebeurde in het jaar 1843 en den 1sten Mei van dat jaar werd het seminarie te Rolduc geopend.

Het is deze heuglijke gebeurtenis, die op den 9en Augustus ll. door het feestvierende gesticht, onder den toevloed van honderden oudleerlingen en belangstellenden, plechtig werd herdacht, tegelijk met het vijf en-twintigjarig bestuur van den tegenwoordigen directeur Mgr. Everts. aan wiens hoogverdienstelijke werkzaamheid wij reeds in den aanhef rechtvaardige hulde hebben gebracht. Van ganscher harte stemmen wij in met de heilwenschen, den volijverigen priester-opvoeder op zijn zilveren feest aangeboden, en hopen dat onder zijn leiding Rolduc moge voortgaan als tot dusver voor het katholieke Nederland mannen te vormen, uitblinkend in geloof en wetenschap; mannen, het kloeke en edele voorgeslacht waardig, dat het eerbiedwaardige godsgesticht in het aanzijn riep.

In het volgend nummer geven wij, zooals reeds is aangestipt, een door afbeeldingen toegelichte beschrijving van de kerk met de crypte, dat roemwaardig gedenkstuk van het vroom en kunstrijk verleden.

(*Slot volgt.*)

De dankbare roos.
Romance door B. van Meurs.

Hij was gestorven
   En nog zoo jong,
Die op soireetjes
   Zoo heerlijk zong;
Die Borger's treurlied
   En Tollens' ‘Koe’
Fraai reciteerde
   Tot schreiens toe;
Die mooie toosten
   Op dames sloeg:
Hij was gestorven
   En reeds zoo vroeg!

Der jongejuffers
   De ‘liefste mijn’
Was heengevlogen
   Als 't vlinderkijn.
In aller album
   Stond zijn portret,

Een modeplaatje
    Zoo keurig net.
En, ach! geen juffer
    Zich moeite gaf,
Een bloem te planten
    Op 's jonglings graf.

Hij was vergeten
    ('t Zegt meer dan dood),
Toen op zijn grafstee
    Een roos ontsproot.
Haar vroeg een vlinder:
    Een lieve hand
Heeft zeker dankbaar
    U hier geplant?...
'Neen, ik mij zelve
    - 'k Ben mans genoeg -,
Uit dank dat hij me
    In 't knoopsgat droeg!'

De zijdeteelt in het zuiden van Frankrijk.
(*Slot*)

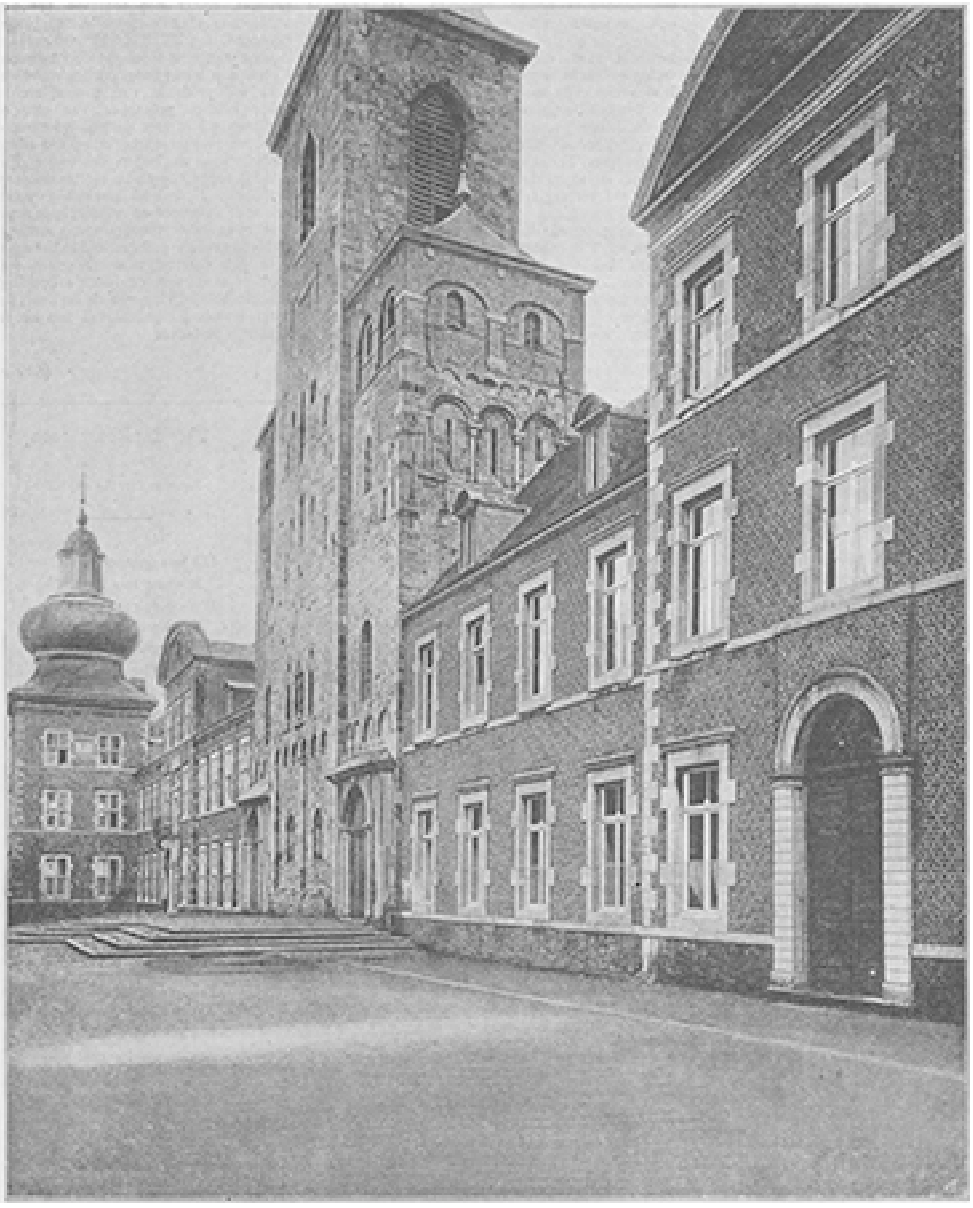

HET OPVOEDINGSGESTICHT ROLDUC. - DE VOORGEVEL.

Een zorgzaam huisvader pleegt daarom zooveel moerbezieboomen te planten als zijn middelen maar toelaten; de opbrengst daarvan is dan dikwijls bestemd om zijn dochters een bruidschat te bezorgen, evenals de huisvaders in noordelijker gelegen provincies de gewoon te hebben, bij de geboorte van een dochter eenige duizenden voet grond met Italiaansche populieren te beplanten, die als het kind den huwbaren leeftijd heeft bereikt, een goed deel van de uitrusting kunnen opbrengen De plant kost den lui bij aankoop zoowat een *sou*, maar in twintig jaren krijgt ze de waarde van twintig frank. Een dergelijk voordeel belooft in het zuiden de moerbezieboom, die daarom vooral tot het gezegde doel aangeplant wordt. In de bergstreek der Cevennen gaat die aanplanting met ontzaglijke moeilijkheden gepaard; hier moet

men inderdaad het vernuft der landlieden bewonderen, wien het gelukt is moerbezieboomen te planten op plaatsen, waar ternauwernood genoeg groeide om de geiten te voeden, die daar rondspringen en met moeite een paar grasspiertjes weten machtig te worden. Van elke vooruitspringende rots maken de landlieden gebruik om geschikte ruimte voor hun aanplantingen te winnen, en op die eigen gemaakte terrassen brengen ze zelf met groote moeite, in op den rug gedragen manden, de goede teelaarde bijeen, die zij hier en daar aan de hellingen der heuvels of in de enge dalen verzameld hebben.

De moerbezieboom, dien men aldus in de bijeengebrachte aarde geplant heeft, wordt van een kleinen steenen muur omgeven, die bestemd is om hem te beschutten en vooral om te verhinderen dat die kostbare aarde niet weer door

DE LAATSTE REPETITIE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN T. VON MARGITAV.

den regen weggespoeld wordt. Het jonge boompje, door het gebergte tegen den noordenwind beschermd, van zon en lucht omgeven, schiet nu welig op: na vier of vijf jaren brengt het al een paar zakken loof op, en na tien haalt zijn planter er dikwijls de belasting uit.

Lange jaren van vrede en gestadigen arbeid hebben dit rotsgebergte, waar zich eenmaal de Camisards verscholen, met een kunstmatig aangelegd woud bedekt. De moerbezieboom heeft met zijn weldadig lommer de bloedige sporen van den burgeroorlog bedekt.

Als de arbeid van den zijdeteler geëindigd is, begint die van de fabrikanten. Vooreerst worden de cocons in den bakoven gebracht, opdat de pop in haar omhulsel verdroge; zoodoende wordt de zijde er niet door besmeurd. Dan begint het afwikkelen der cocons, dat volgenderwijze in zijn werk gaat. Een handvol cocons wordt in een groot vat heet water geworpen; het water maakt de draden los, ontwart en wascht ze een eerste maal. De vrouwen, die met dit werk belast zijn, grijpen de draden, die aan de oppervlakte drijven, vatten ze samen en vereenigen ze naar gelang van de sterkte die men aan het weefsel geven wil. Terwijl zij met de eene hand, met behulp van een soort kleinen bezem, het water omroeren en den draad van de vezels bevrijden, die *bourre* of vloszijde genoemd worden, draaien zij met de andere een garenwinder, om de zijden draden onmiddellijk tot strengen te winden. De arme vrouwen, die met dit lastige karweitje belast zijn, hebben naast den ketel met heet water een pot koud water bij zich staan, waarin zij alle oogenblikken haar blauwroode, half verbrande vingers doopen. Die heele operatie heeft plaats in de open lucht of onder een afdak, waar vijf of zes ketels staan en evenzooveel vrouwen, die daaraan bezig zijn en ondanks haar allesbehalve plezierig werk daarbij nog een vroolijk liedje zingen. Het geeft haar in elk geval een stuk brood, zullen ze denken.

De zijden draden verliezen intusschen bij deze eerste behandeling gedeeltelijk al hun oorspronkelijke kleur, maar pas na de tweede wassching, die langer en omslachtiger is, dan de eerste, krijgen ze de bleeke goudtint, waar onder de ‘ruwe zijde’ in den handel kenbaar is. Het zou ons te ver voeren, wanneer wij al de bewerkingen beschrijven wilden, die de draden nog moeten ondergaan vóór zij in de verschillende kostbare stoften herschapen zijn, die door de weelde zoo hoog worden geschat. Maar in elk geval is het interessant na te gaan, hoe tot zelfs de afval nog tot verschillende doeleinden wordt aangewend.

De cocons leveren, zóó als ze van de heitakjes genomen worden, nog drieërlei onderscheiden producten, waarvan de nijverheid op allerlei manieren weet partij te trekken. Vooreerst hebben wij den eigenlijken zijden draad, die natuurlijk de meeste waarde heeft; dan volgt de *bourre*, een soort van groven, doorloopenden draad, die het fijn spinsel van den zijworm omgeeft en tot het vervaardigen van mindere qualiteit zijde wordt gebruikt, en eindelijk heeft men tusschen het spinsel en de pop nog een soort droge, saamgeperste, op papier gelijkende schaal, waarin de rups als larf besloten is.

Deze drie producten leveren het materieel niet voor drieërlei stoffen, maar voor duizenderlei verbindingen van zijde met andere materialen, waarbij de eerste aan die gemengde weefsels een zachten rijken glans en een bijzondere levendigheid geeft. De mooiste weefsels zijn ontegenzeglijk die, welke uit zuivere zij vervaardigd zijn, dat wil zeggen waarbij schering en inslag uit echte zijden draden bestaan; dan volgt

wat fraaiheid en kostbaarheid betreft het gemengde weefsel, waarbij de zijden draad de schering en katoen den inslag vormt.

Een tweede klasse, eveneens tot in het oneindige gevarieerd, omvat de weefsels uit *bourre*; hier echter is de draad niet zoo zeer het werk van den zijworm, als wel van den mensch. Deze is namelijk, door de smerige massa van den afval der cocons, die vroeger als totaal nutteloos werd weggegooid, te verzamelen, te koken, uit te zoeken en op allerlei manieren te bereiden, er langzamerhand toe gekomen, daaruit vlokken van fijne zilverglanzige zijde te verkrijgen, welke door machines gesponnen, de stoffen leveren, die onder den naam van fantasiestoffen dikwijls in fraaiheid met de weefsels van zuivere zij wedijveren.

De derde klasse eindelijk, op dezelfde manier gevarieërd, wordt uit de droge schaal bereid, die nog in het begin van deze eeuw op den mesthoop werd geworpen. Tegenwoordig echter verkrijgt men daaruit, door ze met een kam te verdeelen en te kaarden, een derde soort van draad, die altijd nog fijner en glanziger is dan de mooiste katoenen draad en aan de stoffen, waarin hij gemengd voorkomt, een bijzonderen glans bijzet.

Zoo wordt dus niets, letterlijk niets van den cocon ongebruikt gelaten. Alles van het kostbare insect, dat dien cocon gesponnen heeft, wordt tot het een of ander nuttig doel aangewend, tot zelfs zijn... uitwerpselen, die nog dienst doen om varkens te mesten.

Arnout.
Levensbeelden
door P.M. Bots, Pr.
(*Slot.*)

IV.

'Storm oogsten,' inderdaad zoo mocht wel heel de samenvatting heeten van den tocht des heeren Van Olderswoude naar de academiestad. Verstramd door de koude, na een reis van vele uren, verliet de grijsaard het eindstation van zijn reis, om nu in de straten der Minerva-stad de cubicula zijns zoons, waarvan huisnummer en verdieping hem bekend was, te zoeken. Zonder veel moeite vond de heer Van Olderswoude het huis, waarin zijn zoon woonde, maar nog op straat zijnde, viel het den reiziger op, dat de vensterramen der tweede verdieping, alwaar zijn zoon wonen moest, hel, zeer hel verlicht waren, en dat er groote luidruchtigheid op die verdieping heerschte. Het huis nu binnengetreden, welks beneden-verdieping een winkel vormde, ontmoette de heer Van Olderswoude toevallig den eigenaar zoowel van beneden- als bovenverdieping in diens winkel. De oude heer maakte zich aan dezen man bekend, en besloot die kennismaking met te zeggen, dat hij zich langs de nabijzijnde trap naar het verblijf zijns zoons zoude begeven. De gasten - zoo besloot de arme vader vergoelijkend - de gasten hierboven zijn toch ook studenten.

Hoe verbaasd was de heer Van Olderswoude, toen hem in een allerleelijkst stedelijk bargoensch werd toegevoegd, dat hij zich wel herhaaldelijk bedenken mocht, wilde hij zich in zijn deftig gewaad aan het gezelschap vertoonen, hetwelk op de kamers van zijnen zoon bijeen was. Neen voorwaar, zoo herhaalde hem de spreker, het waren geen studenten die Arnout omgaven, maar een paar vertegenwoordigers van dat goddeloos menschenras, hetwelk er zich toe leent, rijke jongelieden, die binnen niet zeer verwijderden tijd den dood hunner ouders te wachten hebben, de benoodigde

penningen voor spel en brasserijen te bezorgen, zóó nochtans, dat de helft slechts wordt uitbetaald van hetgeen in rekening wordt gebracht, terwijl nog verder voor het geheele bedrag voorshands alle mogelijke panden worden genomen, verder een schuldbekentenis voor de geheele som wordt geteekend, terwijl nog daarenboven een ware woekerwinst op de toekomstige erfenis wordt besproken en onder handteekening bekrachtigd, evenals de verklaring des geldontvangers, dat hij nooit eenige moeielijkheid in of buiten gerechte tegen de aldus geregelde leening maken zal. Met lieden van dit gehalte hoorde de heer Van Olderswoude zijn zoon daarboven dan weder razen, twisten, en dan weder lachen en zich vermaken, en - zoo waarschuwde de huisheer - zij zijn met hunne bloedhonden op alle verrassingen bedacht. O het was geen wonder, dat de gewone bezadigdheid hier Van Olderswoude, den fieren edelman, begaf en dat die ijskoude droefenis van weleer den rampzaligen vader bij deze ontmoeting opnieuw als een wervelwind omsluiten kwam. ‘Verhaal maar niets aan mijn zoon en zend mij uwe vorderingen te Honingen,’ dit was alles wat de heer Van Olderswoude kon uitbrengen; hij maakte daarna een koele buiging voor den man, die hem had te woord gestaan en koud, koud naar ziel en lichaam, koud als een wezen uit geheel andere gewesten dan die tot deze aarde behooren, strompelde de ongelukkige vader door sneeuw en stormweer terug naar het station der academie-stad, om nog met den laatsten trein zoodicht mogelijk bij Arentsburg terug te stoomen. Als een betooveringswoord van booze geesten ruischten op heel dien tocht de woorden, welke de eigenaar van Arnouts woning had gesproken, en de verwarde geluiden der geldmannen op Arnouts kamer door het vertoornde hoofd van Olderswoude. ‘Hoe, die eerlooze, die ontaarde, welke zijns vaders dood vooruitloopt,’ zoo wrokte de toorn, ‘hij noemt zich mijn zoon? Neen, nimmermeer!’ En helaas, dit bittere woord deed de vertoornde vader gestand. Nauwelijks op Arentsburg aangekomen, richtte hij een schrijven tot Arnout, waarin hij hem eerst het voorgevallene zoo kort mogelijk mededeelde, om met de harde mededeeling te eindigen, dat hij geen vader wenschte te blijven van een dobbelaar, van een bastaard en een monster. Voorwaar, de heer Van Olderswoude had misschien recht dusdanige woorden tegenover Arnout te uiten en hij beweerde zulks in de heftigste termen tegenover zijnen vriend, den pastoor van Honingen's parochie, ja, hij beriep zich op de vervloekingen van God zelven, in de heilige Schriftuur tegen de ontaarde en booze zonen ternedergeschreven. En toch, het was - zoo zeide de grijze pastoor van Honingen terecht - het was niet de hemelsche wijsheid, welke den heer Van Olderswoude dus deed handelen. Arnout toen, de arme verloren zoon, zou na het ontvangen van het vaderlijk schrijven, nog hoe langer hoe meer in de slavernij van dobbelaars en schurken vervallen, en wie, wie zoude nu ooit de reddende hand weer tot hem uitsteken zonder aanstonds te worden teruggestooten? Maar het verging den armen vader hier, gelijk het den zondigen gewoonlijk vergaat; bij het oogsten van den storm vergeet men geheel en al wie het eerst wind heeft gezaaid, en nooit is de mensch misschien onbarmhartiger dan wanneer hij tegenover de vruchten zijner eigen tekortkomingen in anderen recht moet doen.

V.

Bijna niets zoo verscheiden op de wereld als de uitingen van het menschelijk karakter met betrekking tot de bereiking der eeuwige zaligheid. Wie kent niet eenige der allerbeste karakters, eenige dier engelachtige wezens, door wier zielen van de jeugd tot aan het stervensuur altoos de hymne van Bethlehems velden ruischte: Glorie zij

God in de allerhoogste hemelen! In die zielen is geen plaats voor eenige laagheid van beteekenis, zij zijn als de zielen van eene heilige Agnes, een Caecilia of van een heiligen Joannes of Aloysius. Andere karakters daarentegen komen, vreemd genoeg, na een schijnbaar ordelijk levensbegin, tot een zwaren zondeval; die val maakt hen voor altoos slecht en zij gaan, helaas! voor eeuwig verloren. Maar behalve deze twee soorten van menschen bestaat er nog een derde, een geheel bijzonder en meer wonderlijk soort, wier leven, om zoo te spreken, uit den donkersten nacht en uit den heldersten dag is saamgevoegd. Tijdens de zieleschipbreuk dier menschen is hun ellende wel zoo groot, dat de meest zachtmoedige evennaaste nooit meer gelooven zoude aan de redding in eenige vriendelijke heilshaven, en toch,

straks worden die gevallenen bij een bijzondere genade Gods, door den nooit wanhopenden en altoos reddenden geest des Christendoms aangegrepen en zie, zij zijn letterlijk in andere menschen omgeschapen. Wie - om voorbeelden te noemen - wie, die tijdens 's Heeren omwandeling op aarde het tolhuis te Carpharnaum voorbijgaande, daar een tollenaar zoude hebben zien zitten onder een bende roovers en zwelgers, deelende in de vermaken dier ellendigen, meedoende in hun zonden en liederlijkheden, wie zoude toen hebben kunnen gelooven, dat die boosdoener, die Levi of Matthaeus straks van de lippen eens algoeden zielenherders, namelijk van Jesus van Nazareth, slechts één enkel woord, een *kom en volg mij* zou behoeven te hooren, om dadelijk de leerling van dien Jesus te worden, en om straks - na de nederdaling des H. Geestes - tot in Aethiopië toe te gaan prediken en eindelijk als Apostel Martelaar te sterven? Niemand voorwaar, zoude bij een bezoek in de stad Carpharnaum, dit wonder te voren geloofd hebben, en toch dit wonder van Gods goedheid is aan Matthaeus geschied. En gelijk het aan den heiligen Matthaeus is geschied, zoo is het ook geschied aan een Sint Paulus, een Sint Augustinus, een heilige Magdalena en ontelbare anderen. Maar na al die reuzen, die hoofdfiguren der christelijke bekeering heb ik nu ook den gevallen held van ons verhaal hier ten tooneele te voeren, als een bewijs, dat niemand, al ware hij nog zoo diep gezonken, aan blijde herleving en aan zijn eeuwig geluk behoort te wanhopen.

Het is nu zomer en Arentsberg ligt bijkans verborgen onder zijn hooge eiken en olmen. Maar wat er opbloeien en herleven mocht in die altoos herstellende natuur, hoe die myriaden van planten, bloemen, twijgen of boomen elkaar zoeken, omhelzen en versieren, de heer en meester van dit alles, de heer Van Olderswoude, droeg niets van al dezen levensgloed mede. Neen de winter zijns gemoeds was hoe langer hoe verstijvender geworden, zoo zelfs, dat toen er voor weinig tijds een brief van vernedering uit Arnouts pen was gekomen, een verzoek inhoudende om tot vergiffenis vragen te worden toegelaten, die brief tot heden toe nog nimmer was beantwoord.

‘Gestorven,’ zoo verzucht de heer Van Olderswoude, terwijl hij voortgaat tusschen de weelderige parken en lusthoven van Arentsburg, ‘beiden gestorven, de goede, de heilige Josephine, de schandelijke, verbasterde Arnout. Dieper ging de levende, dan de overledene in den dood.’ In zulke gepeinzen verdiept, bereikt de heer Van Olderswoude nu denzelfden plataan, waaronder hij eenmaal zoo gelukkig op Arnouts verjaardag had neergezeten, en ook nu zal hij daar een weinig rusten, om te lezen. Bij het boek evenwel, hetwelk de grijsaard in de hand houdt en hetwelk hem zooeven nog van uit de pastorie was toegezonden, bevond zich ook een geleibrief. Zoodra de heer Van Olderswoude dus was neergezeten begon hij het omkleedsel van den zeer lijvigen brief te openen. Hij vond nu eerst een brief van de bekende hand des pastoors van de parochie, waarin een andere brief onder een onbeschreven couvert was ingesloten. De eerste brief, die van den pastoor, luidde aldus:

> Hooggeeerde Heer en Vriend.
> Het oogenblik, waarin gij den hier ingesloten brief lezen zult, zal onder Gods hulp, geheel nieuwe gezichtspunten op uw treurig leven werpen. Geve God u de kracht dezen gang Zijner vaderliefde te volgen. Ware ik niet door ongesteldheid verhinderd, misschien ware ik persoonlijk verschenen, om den ingesloten, mij toegezonden brief u voor te lezen. Ik

zeg misschien, want wellicht is het beter voor u thans met God alleen te zijn...

Nauwelijks had de heer Van Olderswoude nu het witte couvert van den ingesloten brief geopend, of het gezicht van een rouwrand trof zijn oogen. De dood... de dood mogelijk van Arnout? Zoude de hemel hem hebben verrast in zijn zonden? Of leefde de jongeling nog, die toch zijn en Josephine's kind was? Met bliksemsnelheid doorkruisten deze en nog een reeks van andere gedachten het brein des heeren Van Olderswoude, en ook deze man onderging reeds ongemerkt die geheimzinnige bewerking, waardoor wij de dooden, zelfs onder onze naaste verwanten, altoos in een zekeren nimbus beginnen te beschouwen. Wie schetst dus zijn verdere ontroering, toen hij den volgenden brief ten einde las:

Congo Staat. - Afrika.
Expeditie-Kelckhoven.
Bij het Victoria-Meer, 6 Maart 1892.
Zeer eerwaarde heer pastoor!
In onzen expeditie-troep diende sinds eenige weken de soldaat Arnout van Olderswoude, die blijkens zijn geboorte- en doopacten, uit uwe parochie afkomstig was, en wiens vader, volgens verklaring van genoemden overledene, nog leeft in uwe parochie op den huize Arentsburg. Beleefd verzoek ik u als gewezen overste van den overledene, genoemden vader het afsterven zijns zoons mede te deelen. Genoemde Arnout was niet in België bij onze expeditie ingelijfd, maar hij was - zooals hij, zeereerwaarde heer, meermalen verklaard heeft - na een rouwmoedige bekeering over eenige ongeregeldheden zijner jeugd, geheel alleen en vrijwillig en als pelgrim zijn brood bedelende, naar Afrika gekomen, en evenzoo voegde hij zich geheel vrijwillig bij onze expeditie en tochten, alwaar hij een voorbeeld was van de meest opofferende deugden. Wellicht - zoo placht hij schertsende te zeggen - wellicht herkent Onze Lieve Heer mij niet meer, indien de zon van Afrika mij eerst goed zwart heeft gebrand.
Gelukt het mij - zoo voegde hij er gewoonlijk bij - in het rood te sterven, dan ben ik in 't geheel niet meer bevreesd. De goede God heeft dien laagten wensch vervuld. In een moorddadig treffen met twee slavenhandelaars, gelukte het onzen overledene reeds zeven gevangenen te bevrijden, toen een geweerschot hem, die door ons allen zoo innig werd bemind, zoodanig in de slapen des hoofds trof, dat een oogenblikkelijke dood intrad. Het weinige wat de overledene hier bezat, zijnde slechts een paar wapens enz., hebben wij onder elkander verdeeld ter gedachtenis. Het zal u zeereerwaarde wel bekend zijn, dat de overledene van zijn eventueele erfenis reeds voor zijn vertrek had afstand gedaan, ten bate der bloedverwanten.
Na de meest eerbiedige groeten heb ik de eer te zijn, zeer eerwaarde heer,

Uw dienstw. dienaar,
François de Mérode,
2e luitenant.

Lang, zeer langen tijd bleef de oude heer Van Olderswoude na het lezen en herlezen van den laatsten brief peinzen over zijn Arnout, en de ijskorst van zijn vaderlijke

ontevredenheid loste zich nu geheel en al op. Eindelijk stond hij schreiende op en begaf zich nu naar eene groote Mater-Dolorosa groep, die zijne overledene echtgenoote onder een grooten breedgekruinden beuk had doen plaatsen, en daar op de groene zodenbank neergeknield, het hoofd op de voeten zelve van Maria's beeltenis steunende, bad de arme vader lang voor zijn overleden kind en diens moeder; hij beloofde, dat heel het uitgestrekte Arentsburg eenmaal ter lafenis hunner beide zielen en tot vrijkooping der arme Afrikanen zoude dienen. Doch het schoonste woord, dat onder heel dien vloed van zuchten en gebeden daar onder den beukenboom door God en zijn heiligen van 's grijsaards lippen vernomen werd, was wellicht wel deze droeve belijdenis der vaderliefde: ‘Arme Arnout! het schoone in uw levensloop was het uwe, het leelijke is uw vaders werk geweest; groot, groot staat mijn Arnout voor mijne oogen!’

Korten tijd na het ontvangen des bovenstaanden briefs is ook de heer Van Olderswoude ter eeuwige ruste ingegaan. De goddelijke liefde had hem zijn vagevuur op deze aarde gegeven. Niets mocht ongetwijfeld het spoedig wederzien van zijne gade en van zijnen als martelaar gevallen Arnout in den weg staan.

Bij de Platen.

De laatste repetitie. -

Gewichtig oogenblik! Maanden lang heeft de toondichter gearbeid aan zijn omvangrijke compositie. Van den morgen tot den avond was hij er mee bezig; geen uur was ze hem uit de gedachten, tot zelfs in zijn slaap speelden de noten hem door de overspannen hersenen. Het was een kunstwerk, waarin hij alles wilde leggen wat hij te uiten had; een arbeid, die tevens de maat moest aangeven van zijn talent; een werk, dat voor altijd zijn naam vestigen, zijn toekomst verzekeren zou. Hij voelde zich daartoe sterk genoeg, maar toch in oogenblikken van ontmoediging folterde hem de twijfel aan eigen kracht. Wel stond het hem groot en helder voor den geest wat hij scheppen wilde; maar wanneer het er op aankwam die schepping zijner verbeelding uiterlijk vorm te geven, ze voor anderen te doen leven, dan kon hij zich zelven nimmer voldoen. De hoorbare uiting was maar een flauwe echo van hetgeen er zong en klonk, jammerde en jubelde in zijn binnenste. En honderdmaal veranderde hij, ontevreden, wat hij daags te voren in opgetogen geestdrift had neergeschreven: het voldeed hem niet meer, het was te zwak. Telkens liet hij de compositie ten gehoore brengen om zich van het effect te vergewissen, en bij elke repetitie ontdekte hij nieuwe zwakheden, leemten in zijn werk. Nu eens weet hij het aan de muzikale krachten der uitvoerders, die intusschen hun uiterste best deden om hem te bevredigen. Dan weer wierp hij de schuld op het gebrekkige van zijn eigen werk, en voortdurend bleef hij verbeteren, wijzigen, schrappen of inlasschen.

Maar eindelijk is de onherroepelijk laatste repetitie gekomen. In hevige zenuwoverspanning heeft de kunstenaar de partijen rondgedeeld, en angstig luistert hij toe of hij eindelijk de tonen verneemt, die hem zoo lang in de ooren der verbeelding hebben geruischt, of het hem eindelijk gelukt is weer te geven wat hij in zich voelde. En nòg is hij niet tevreden; nog brengt hij met zenuwachtig trillende hand verbeteringen aan op het muziekpapier. Hij kan bijna niet meer van uitputting. Zijn liefhebbende, zorgzame echtgenoote heeft hem een kussen in den rug gegeven, waartegen hij het moede hoofd kan laten rusten. Enkele belangstellende vrienden

luisteren aandachtig toe en werpen ter sluik een deelnemenden blik op den kunstenaar. Hij zelf leeft alleen nog maar voor zijn toonwerk, dat hij door anderen moet hooren vertolken, anderen, die, hoe welmeenend ook, nooit zullen kunnen weergeven wat er leefde en woelde in hem.

Arme kunstenaar! Maar o, welk een vreugde, wanneer morgen, bij de eerste openbare uitvoering, zijn angstig, vertwijfelend pogen mag worden beloond door een schitterende zegepraal!

Voor den slag. -

De jeugdige strijders op dit vermakelijk tafereeltje twijfelen geen oogenblik aan de overwinning en zien met opgewekten strijdlust den vijand naderen. Zij zijn gewapend en duchten geen overmacht. Toch acht de aanvoerder het raadzaam, met den uitval te wachten tot de vijandelijke troepen zoo dicht genaderd zijn, dat hij ze met zijn manschappen onverhoeds op het lijf kan vallen. Daarom houdt hij zijn ongeduldige volgelingen nog tegen en bespiedt van uit de hinderlaag, waar hij zich met de zijnen verdekt heeft opgesteld, elke beweging van den vijand. Het zal er straks spannen, als de houten sabels tegen elkander kletteren, dat de spaanders er af vliegen. Hoezee voor die velbelovende jonge vaderlanders!

Wetenswaardig Allerlei.

Een kunstig uurwerk. -

De uurwerk-industrie gaat met reuzenschreden vooruit. Moeilijkheden, die eertijds onoverkomelijk schenen, worden tegenwoordig niet meer geacht en de samenstelling der horloges wordt ieder jaar meer ingewikkeld en kunstig. Zoo heeft het huis Patek, Philippe en Co. te Genève de bestelling aangenomen van een horloge, dat de nieuwste vindingen op dat gebied in zich vereenigt en een wonder moet worden in zijn soort. Twee jaren lang zal er aan gewerkt worden en de maker meent het volle recht te hebben voor zijn kunststuk een sommetje van 6 à 7000 gulden te vragen. De doorsnede van

het uurwerk bedraagt niet meer dan zes centimeters, dus kan het gemakkelijk in den vestzak worden geborgen. Ziehier in 't kort wat op dat horloge zooal te zien zal zijn.

Vooreerst een dubbel uurwerk, elk op zich zelf staande en dat voor twee verschillende landen het uur aanwijst. Een minuut- en secondewijzer, elk met teller; bovendien een wijzertje, dat 1/5 seconde aangeeft en in een seconde zijn plaatje rondloopt. Een slag- en speelwerk geeft uur, halfuur en kwartier aan, terwijl een ander speelwerk als wekker dienst moet doen. Een afzonderlijke wijzer bepaalt elken dag de afwijking tusschen middelbaren en waren tijd van een bepaalden meridiaan. Andere wijzers teekenen den dag, datum en maand op, zonder dat er ooit iets aan veranderd behoeft te worden, zelfs niet bij schrikkeljaren - het uurwerk houdt overal rekening mee. Ook de verandering der maan wordt bij voortduring zeer nauwkeurig opgeteekend. Voeg hier nog bij een thermo- en barometer en de uitrusting van het wonderhorloge is voltooid.

Het verwonderlijkst is dat een klein horloge met al zijn radertjes zoo nauwkeurig de maanden aangeeft met hun verschil van 31, 30, 29 of 28 dagen, en dat blijft doen.

Een officier van het Engelsch leger, ook in het bezit van een dergelijk horloge, bevond zich verleden jaar (schrikkeljaar) den 28en Februari in zijn club en roemde de nauwkeurigheid van zijn uurwerk. De vrienden konden niet aannemen, dat het horloge den volgenden dag 29 Februari zou aangeven, indien de eigenaar er niets aan verzette. Er werd een weddenschap aangegaan en 't horloge behoorlijk in de kas van de club opgesloten. Daags daarna wees het den 29en. De vrienden waren nog niet tevreden; opnieuw werd het uurwerk achter slot gebracht en den volgenden dag stond tot aller verwondering de wijzer op 1 Maart. De officier had zijn weddenschap gewonnen.

De kolenbrander is meester in zijn huis. -

Koning Frans I van Frankrijk, die een zeer langen neus had, werd op zekeren keer op de jacht door den nacht overvallen, zoodat hij, van zijn gevolg gescheiden, bij een kolenbrander in het woud, die hem niet kende, een onderkomen moest zoeken. De kolenbrander noodigde den koning tot het avondeten, nam evenwel aan tafel de eerste plaats in en wees zijn gast de tweede met de woorden: ‘Ieder is meester in zijn huis.’ Daarna noodigde hij den vorst uit, flink toe te tasten en te eten wat en zooveel hij verkoos, ‘maar,’ voegde hij er bij, ‘het is niet noodig, den grootneus (bijnaam voor den koning) te zeggen dat ik u op wild getrakteerd heb.’

De koning liet het zich voortreffelijk smaken. Den volgenden morgen blies bij op zijn hoorn, om zijn gevolg een teeken te geven, waar hij zich bevond, en spoedig waren allen om de kolenbrandershut verzameld. De kolenbrander hield zich voor een verloren man, maar de koning klopte hem op den schouder en zei hem, dat hij meester in zijn eigen huis was.

Het telegrapheeren van het schrift. -

VOOR DEN SLAG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN TH. KLEEHAAS.

De nieuwste overwinning der electrotechniek is een toestel, waardoor men op telegraphische wijze schrift of teekeningen kan weergeven. Het denkbeeld, dat aan deze uitvinding ten grondslag ligt, is niet nieuw. Reeds lang bestaan verschillende toestellen voor datzelfde doel, o.a. die van Caselli, Meyer, Cowper enz. Maar deze vervulden alle slechts op zeer onvoldoende wijze hun taak, waren zeer omslachtig en eischten een groote mate van geschiktheid om ze te bedienen. De nieuwste telegraaf tot het bliksemsnel overbrengen van schrift en teekenen is voor een algemeen gebruik geschikt, daar iedereen, die schrijven of teekenen kan, zich er van kan bedienen Uit dit toestel komen twee hefboomen te voorschijn, waarmee een stift in verbinding staat, waarmee op een zich daaronder bevindend stuk papier geschreven of geteekend kan worden. Op het tweede station, dat met het eerste door een electrische leiding verbonden is, bevindt zich een dergelijk toestel, waarbij de stift uit een spits toeloopend glazen buisje bestaat, dat met inkt gevuld is en dezelfde bewegingen maakt als de eerste stift.

Dit zeer belangwekkend toestel heet telautograaf en werd door professor Gray uitgevonden. Op de wereldtentoonstelling te Chicago is deze nieuwe uitvinding te zien, waar zij de algemeene verbazing en bewondering gaande maakt.

‘Zieke’ paarlen in een kooi. -

Aan den voet van een rots onder de vensters van het slot Miramare, de gewezen residentie van den lateren keizer van Mexico, Maximiliaan I, bevindt zich, twintig meter beneden de oppervlakte der Adriatische zee, een soort kooi, die door duikers in den rotsigen grond is uitgehold. In deze kooi bevinden zich de kostbaarste paarlen, die er misschien ter wereld zijn.

Zij behooren toe aan de aartshertogin Reinier van Oostenrijk. Nadat deze de kleinoodiën geruimen tijd niet gedragen had, kwam zij tot de ontdekking, dat ze haar glans verloren hadden en 'ziek' geworden waren. Zij sprak er met deskundigen over, die eenparig verklaarden dat het eenige middel, om de parels haar vroegeren glans terug te geven, hierin bestond, dat ze geruimen tijd aan de zee werden toevertrouwd. Zoo liggen ze nu al een reeks van jaren op bedoelde plaats en krijgen daarbij, zooals gecontroleerd is, zachtjes aan, maar zeer langzaam haar ouden glans weer terug.

De oorsprong van een beroemd gezegde. -

Euclides, die gewoonlijk de vader der wiskunde genoemd wordt, onderwees dit vak op de hoogeschool te Alexandrië. Toen hem door den Egyptischen koning Ptolemeus Soter eens gevraagd werd, of hij hem deze wetenschap niet langs een korteren weg kon leeren, gaf Euclides het voor alle eeuwen merkwaardige antwoord: 'Er is geen koningsweg voor de kennis.'

Telephonen voor duikers. -

Onlangs heeft men telephonen ook in de metalen helmen der duikers en wel zoo gemakkelijk aangebracht, dat de man onder het water het hoofd maar een weinig behoeft te wenden, om een meedeeling naar boven te laten komen, of er een van boven te ontvangen.

Verandering van het ei. -

Van den dag waarop het ei door de kip gelegd werd, tot het oogenblik, waarop het wordt gebruikt, verliest het aan gewicht en omvang. Dit vindt vlugger bij warm dan bij koud weer plaats en dat is dan ook de reden, waarom men's winters minder bedorven eieren vindt dan 's zomers. Wordt dit verdampingsproces - want hierop berust die verandering - verhinderd, dan houden de eieren zich langen tijd goed. De stoffen, waarmee men tot dit doel de poriën der eierschaal tracht af te sluiten, moeten in water onoplosbaar zijn, en als zoodanig is de kalkmelk voortreffelijk geschikt. Door de schaal der eieren er dik mee te bestrijken, worden ze voldoende voor verdamping beschut, daar de eieren in den regel vroeger verbruikt werden, dan de koolzuren der lucht de laag kalk geheel in krijt (koolzure kalk) en daardoor in een poreuze zelfstandigheid veranderd hebben.

[Nummer 8]

Rolduc.
(*Slot*).

Na de vorige maal in korte trekken de eeuwenlange geschiedenis der merkwaardige plek te hebben verhaald, willen we thans, met behulp der doorwrochte monographie van den eerw. heer Corten, een beknopte beschrijving geven van de aloude abdijkerk met haar beroemde crypte of krocht

De bouw werd, zooals wij reeds weten, in het begin der twaalfdeeeuw door Ailbertus ondernomen, en daar de bouwheer uit Doornik kwam, is het heel natuurlijk dat zijn schepping groote overeenkomst vertoont met de vermaarde Doorniksche kathedraal Evenals deze is de kerk van Rolduc gebouwd in den Romaanschen stijl van het tijdvak, terwijl de Lombardo-Byzantijnsche kapiteelen, de op dezelfde wijze versierde schacht der zuilen en de opmerkelijke kolommen der crypte met fantastische monsters tot voetstuk, duidelijk den gemeenschappelijken oorsprong verraden.

De crypte telt drie gelijkeschepen en vormt den onderbouw van het oorspronkelijk in trifolium opgetrokken priesterkoor der kerk. Zestien zuilen, uit één stuk, en vier en twintig pilasters dragen de gekruiste tongewelven, in Romaanschen stijl. Al de kapiteelen zijn verschillend van teekening. Een er van stelt een naakt, in loofwerk gestrengeld mensch voor, de armen naar de hoeken uitgestrekt, waar grimmige dieren hem aanvallen. Een ander draagt een voorthollend ros eveneens door loofwerk omstrengeld; beide afbeeldingen zijn zeker symbolen van den mensch, die, door de driften misleid, tot de zonde wordt meegesleept.

Dertien rondboog vensters, (althans in den oorspronkelijken bouw) verspreiden in de krocht een geheimzinnig licht. Let men er op dat het middelvenster boven het altaar grooter is en rijker versierd dan de overige, dan mag men ook hier een symbolische gedachte bij den stichter veronderstellen: Jesus Christus te midden der twaalf Apostelen.

ROLDUC, NAAR EEN PHOTOGRAPHIE VAN 1892.

De zestiende eeuw was noodlottig voor het kunstgewrocht van Ailbertus. Toen het koor der bovenkerk, in 1130 op de grondsiagen der crypte gebouwd, hetzij door den invloed der eeuwen hetzij (en dit is wel meer waarschijnlijk) door het vuur des oorlogs vernietigd was,

bouwde men, (wet jammer!) een pseudo-Gothisch koor aan de Romaansche kerk. Zoodoende werd niet alleen de bovenkerk misvormd, haar harmonische eenheid verbroken, maar ook de crypte verminkt, doordien de grondslagen van het nieuwe koor de helft van het linker en rechter halfrond van het trifolium afsneden.

Zoo werd de schoonste crypte der Nederlanden in den grond bedorven, en wegens het wegnemen van de zes vensters der zijabsiden in somber schemerlicht gehuld. Hoe vurig en hoe aanhoudend het verlangen was om het heiligdom in zijn oorspronkelijke schoonheid te herstellen, men zag geen kans zulk een grootsch werk tot stand te brengen.

Het in 1893 te vieren jubelfeest van het vijftigjarig bestaan van Rolduc als seminarie van Roermond bracht redding.

Dank aan het initiatief en aan de hooge bescherming van Zijne Doorluchtige Hoogwaardigheid Monseigneur Franciscus Boermans, bisschop van Roermond, dank aan de milde bijdragen der oud-studenlen van Rolduc en aan de edelmoedige medewerking der provincie, heeft men het groote werk van den herbouw van het priesterkoor, en als noodzakelijk gevolg van zijn onderbouw, de crypte, ondernomen en reeds bijna tot stand gebracht.

De herbouw der crypte is voleind! De eerbiedwaardige eeuwenoude krocht is wonderschoon!

Was reeds voor den herbouw haar indruk zoo overweldigend en trof ze den kunstenaar door haar edele, fraaie vormen, hoe klimt de bewondering en de geestdrift, nu het heele klaverblad zich ontvouwt en door zijn negen vensters het licht straalt, geheimzinnig nog, maar voldoende om de drie zuilenrijen met haar rijk bewerkte voetstukken en kapiteelen ten volle te doen waardeeren!

Waarlijk, Ailbertus was een meester in de kunst.

Het overheerlijk monument wacht nog slechts op de noodige versiering: op de steenen, met de crypte volmaakt overeenstemmende zijaltaren; op de gekleurde vensters, die ons de voorstelling zullen bieden van het geheim der Boodschap des Engels, het titelfeest der crypte en der bovenkerk; de voorstelling ook van het zoo bekende feit uit de geschiedenis van den heiligen Norbertus. Toen namelijk de heilige op de nu nog bestaande altaartafel van het hoogaltaar der krocht het heilig misoffer opdroeg, viel na de consecratie een spin in den kelk; uit eerbied voor Jesus in het allerheiligste Sacrament nuttigde de heilige met het heilig Bloed het insect, en terwijl hij, na de mis aan den voet van het altaar knielde om zijn dankzegging te verrichten en zich tot den dood voor te bereiden, in de meening dat deze dieren doodelijk vergif bevatten, gaf hij de spin levend bij het niezen terug. Ook de heilige Gerlacus zal er niet ontbreken, hij, de adellijke boeteling der twaalfde eeuw, die na zijn bekeering, zijn leven te Houthem doorbracht, wonend in den uitgeholden eik, en elke week te Rolduc bij den abt Erpo zijn biecht kwam spreken, noch de heilige Lucia, de onverschrokken martelares, wier reliquieën in de crypte op den dag der wijding in het hoofdaltaar werden ingelegd, de machtige patrones tegen brand en ziekten, die er gedurende de middeleeuwen, onder grooten toevloed des volks, aangeroepen en vereerd werd.

Ook mag de polychrome versiering der kruisgewelven niet achterwege blijven, daar deze immers duidelijk bij den herbouw in de linkerabsis te voorschijn trad, noch een mozaïekvloer, zooals men hem aantreft in de Romaansche kapel van het Rijksinuseum.

Had Ailbertus de crypte gebouwd, zijn opvolgers trokken daarboven de kerk op.

In het jaar 1130 werd de eerste hand gelegd aan dit monument, dat in waardigheid en zuiverheid van vormen met de schoonste kerken van dien bouwtrant aan den Rijn kan wedijveren. Men bouwde in dat jaar het priesterkoor in trifolium op den grondslag der crypte, en later achtereenvolgens, met tusschenruimte van vele jaren, de verschillende vakken van hoofd en zijbeuken der kerk; zij werd pas voltooid in 1200, en datzelfde jaar ingewijd door Philippus, bisschop van Ratzeburg.

De kerk, als basilica gebouwd, vormt een parallelogram, bekroond met een absis in klaverblad. Deze, wegens haar symbolische beteekenis zeer opmerkenswaardige vorm, is uiterst zeldzaam; hij verzinnebeeldt het leerstuk der H. Drievuldigheid, en des te treffender wordt deze voorstelling als wij bedenken, dat de Annalen den genialen stichter Ailbertus noemen: *sanctissimae Trinitatis cultor eximius*, een uitstekend vereerder der heilige Drievuldigheid.

Tusschen den narth ex (die oorspronkelijk in vorm veel overeenkomst had met dien der Romaansche kerken van Maastricht, maar in den loop der eeuwen veel veranderingen heeft ondergaan) en den kruisbeuk, strekt zich de kerk op een breede plint naar het Oosten in vier gelijke, vierkante vakken uit.

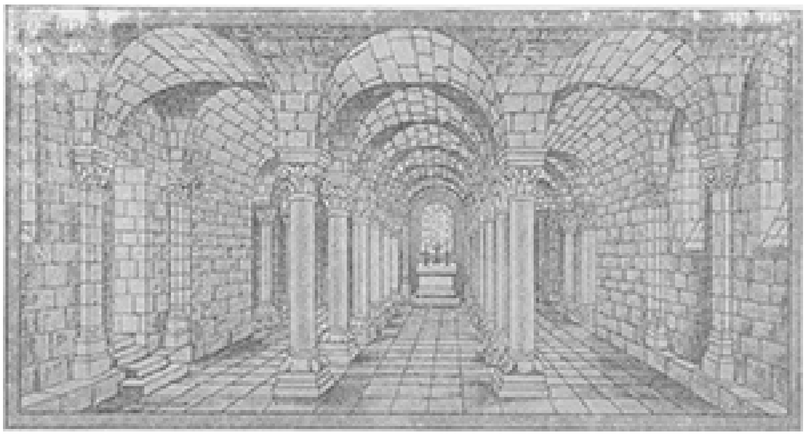

DE CRYPTE VAN ROLDUC.

De wijd gerekte kruisgewelven rusten op zware vierkante pijlers, afwisselend met pilasters, die de graat- en gordelbogen dragen. Naar den kant der zijbeuken verheffen zich ronde, half in het metselwerk ingelaten zuilen, die aan den overkant in den muur der zijbeuken herhaald, de bogen der zijgewelven dragen. De voet- en kroonstukken dezer halve zuilen zijn hoogst opmerkenswaardig; eenige der voetstukken zijn bekapt in den vorm van fantastische monsters, symbolen der ketterijen, die door de Kerk overwonnen werden.

Om tegensteun te geven aan de zware gewelven der vier vakken in den hoofdbeuk, heeft de bouwmeester de zijbeuken afwisselend gebouwd met verhoogde tongewelven, die van den eenen pilaar tot den anderen gaan, en met lagere kruisgewelven, die rustend op een tusschengeplaatste kolom, door deze in twee gelijke vierkanten verdeeld zijn.

Zoo komt het tongewelf, dat zich op de gordelbogen der zijbeuken verheft, de geboorte der gewelven van den middelbeuk ondersteunen en ontvangt deze middelbeuk het licht èn uit de vensters, die in den muur van den hoofdbeuk boven de zijdaken geplaatst zijn, èn van den verhoogden muur der zijbeuk, waar het hooge tongewelf ruimte geeft voor twee grootere vensters, bekroond met een roosvenster van twee meter doorsnede.

Deze zeldzame bouwwijze is niet alleen doelmatig, omdat ze aan de gewelven krachtigen tegensteun verleent, maar zij geeft tevens aan het in- en uitwendige van het gebouw een heel eigenaardige en rijke afwisseling, die veel tot de schoonheid van het monument bijdraagt; van buiten, de drie kruisbeuken met hun door rondbogenfries omkranste gevels en hun drie vensters - het getal drie komt steeds terug in de kerk van Ailbertus: - van binnen, de beurtelings hoogere en lagere gewelven, bogen en zuilen, 't vormt alles in die verscheidenheid een zóó harmonisch geheel, dat wij niet kunnen nalaten, onze bewondering uit te drukken voor het genie van den stichter, vooral echter onze dankbaarheid jegens God, die in den alles vernielenden stroom der eeuwen dit heiligdom onzer vaderen bewaard heeft.

Bewaard, o ja, maar niet gespaard. Vreeselijke stormen zijn over het gebouw heengevaren.

Bij het jaar 1516 bemerkt de Annalist, dat de klooster- en kerkgebouwen vervallen of door brand vernield waren. Is in die algemeene ruïne ook het priesterkoor begrepen?

Het schijnt zoo; althans wij vinden er in verdere jaren geen gewag meer van gemaakt, totdat bij 't jaar 1558 de schrijver aanteekent, dat de abt Leonard Dammerscheid het nieuwe koor bouwt, het slecht Gothisch koor, dat met de kerk tevens de crypte heeft ontsierd en bedorven.

In den vreeselijken godsdienstoorlog der zestiende eeuw moest de kerk jammerlijk de getrouwheid der abten aan de oude leer misgelden: in de jaren 1568, 1574 en 1580 werd zij door de woeste legerbenden van Willem en Lodewijk van Naussau op deerniswekkende wijze geplunderd en door den brandfakkel geteisterd. In laatstgenoemd jaar ging de baldadigheid van een troep soldaten zoo ver, dat zij een reusachtigen stapel stroobossen in brand staken, zoodat de gewelven der St. Annakapel (tegenwoordig de kapel van Onze Lieve Vrouw) door de felle hitte nederstortten. De sporen van dezen brand zijn nog heden zichtbaar en nog is in deze kapel het gewelf van hout, niet van steen, zooals in het overige der kerk, gebouwd.

Nieuwe eeuwen brachten nieuwe vijanden. De zoogenaamde Renaissance verving in haar afschrik van alle Romaansche en Gothische vormen de Romaansche vensters van den kruisbeuk door een ruw en plomp muurwerk en onhebbelijke moderne vensters, voerde een der kruisgangen van de abdij door het Noordertransept en verschool achter belendende gebouwen de heele noordfaçade der kerk.

Bij het jaar 1690 teekent de schrijver der Annalen aan, als ware het een heuglijke gebeurtenis: ‘dit jaar is de heele kerk gewit’!!

De Fransche omwenteling zette de kroon op het vernielingswerk: de priesters moesten vluchten uit het heiligdom; de kostbaarheden des tempels werden verdeeld en naar de naburige parochiën overgebracht; en terwijl Rolduc eenzaam en verlaten treurde over zijn kinderen, heerschte de gruwel der verwoesting in de heilige plaats: de kerk werd gebruikt tot paardenstal!

God waakte echter over Ailbertus' heiligdom.

Terwijl al de rijke bezittingen der abdij in den maalstroom der beroerte verloren gingen, bleef het huis en de kerk, dank aan de teedere liefde der laatste kloosterpriesters, gespaard. In het jaar 1831 nam Mgr. van Bommel, bisschop van Luik, het gebouw over als klein seminarie voor zijn diocees, en stond het in 1843 af aan Mgr. Paredis, bisschop van Roermond.

Nu sloeg eindelijk, na drie lange eeuwen van tegenspoed, het verrijzenisuur voor het dierbare monument.

Onder Gods zichtbaren zegen en tegen alle menschelijke berekening in, vermocht het Bestuur van het Seminarie reeds in 1853 de hand te leggen aan de restauratie van

kerk en krocht: de beschadigde gewelven werden geankerd, de gebroken zuilen hernieuwd, de vensters en vensterbogen herbouwd, het lijkkleed van kalk

van den heerlijken steen afgenomen, nieuwe beelden en nieuwe altaren geplaatst, een prachtig orgel op een schoon en met den stijl overeenkomstig (maar geheel misplaatst!) oksaal opgericht, kortom langzaam, maar veilig verrees onder de leidende hand van Dr. Cuypers het middeleeuwsch gebouw in zijn edele en strenge schoonheid.

Veel was gedaan; maar nog stond het heilig der heiligen ontsierd en vervallen!

Gode zij dank! Ook over deze moeilijkheid heeft de liefde voor Rolduc en zijn heiligdom gezegevierd! Ook het priesterkoor is thans voltooid.

Wie nu Rolduc bezoekt, ziet het Romaansche koor zich eenvoudig en streng, schoon toch en edel in den vorm van een klaverblad verheffen en zich harmonisch bij het overige van den kerkbouw aansluiten.

Is de kerk van Rolduc allermerkwaardigst als bouwgewrocht, zij is ook belangrijk als historisch monument, daar zij de graven bevat van de roemrijke hertogen van Limburg, de stamvaders van ons koninklijk huis. In het midden der kerk rusten de stoffelijke overblijfselen van hertog Walram III, zeer diep begraven onder een graftombe, die door de beeldstormers beschadigd, in 1687 hersteld werd in haar tegenwoordigen vorm. Zij bestaat uit een hardsteenen praalzerk, waarin een levensgroot beeld den hertog voorstelt in liggende houding en met stalen wapenrusting bekleed. De tegenwoordige sarcophaag ligt even onder den vloer en is met koperen traliewerk overdekt.

Verder liggen in de kerk van Rolduc begraven Jutta van Gelder, gemalin van Walram II; Hendrik II met zijn gemalin Machteld van Saphenberg en Hendrik III, vader van Walram III. Door deze hertogen, die in de geschiedenis een roemrijke rol hebben gespeeld, stamt onze jeugdige koningin Wilhelmina af van Karel den Groote, zooals blijkt uit den geslachtsboom, door Mgr. Everts wijlen Z.M. koning Willem III bij zijn zilveren kroningsfeest in 1874 aangeboden.

De rijke kunstschatten aan altaren, beelden en sieraden, waarmee de kerk in de middeleeuwen prijkte, zijn helaas alle vernield en te loor gegaan; maar de liefde van het tegenwoordige geslacht heeft dit zooveel mogelijk vergoed door het heiligdom met nieuwe sieraden te verrijken. Reeds verrezen er de altaren van het Heilig Hart, van de H. Maagd, van den H. Jozef en den H. Aloysius. In een prachtig reliquiarium van verguld koperen filigraan werk rust er het *corpus sanctum* der heilige martelares Daphne, dat reeds in het jaar 1847 uit de catacomben van Praetextatus genomen, door prins Rospigliosi Rolduc in bewaring werd gegeven. Op de hooge feestdagen ziet men er den priester met zijn bedienaren uit gedost in rijke gewaden, waarop de beelden der heiligen, die te Rolduc bijzonder worden vereerd, in keurig borduurwerk schitteren en hoort men er langs de grijze gewelven de machtige tonen weergalmen van een orgel, dat met de schoonste van het land kan wedijveren.

Kortom, de kerk van Rolduc is weer bijna geheel in haar ouden luister hersteld, en wat er nog aan ontbreken mocht zal stellig in verloop van jaren door de vrijgevigheid harer belangstellende vrienden wel worden aangevuld. De herstelling der monumenten van het vroom en kunstrijk verleden is aan niemand beter toevertrouwd dan den godsdienstzin en de kunstliefde van het katholieke Nederland.

Hooger op.
Door J.B. van der Lans.

I.

‘Vrouw, onze Hannes moet studeeren; hij moet hooger op; wa' zedde gij er van?’ Dus sprak, nu een dertig jaar geleden, in den eigenaardigen tongval, dien ik niet zal probeeren, hier precies weer te geven, een welvarende Noordbrabantsche boer tot zijn wederhelft.

Ze zaten op de bank onder de linde voor het huis, vanwaar ze hun gedoe, een goed onderhouden erf met een aardige lap grond er om heen, grootendeels konden overzien. Het was een gezegende zomer, en de veldvruchten beloofden den rijksten oogst. Als een zee van goud golfde het korenveld, zacht door het suizende avondkoeltje bewogen, en verderop tegen den horizon verguld in het vuur der ondergaande zon. Van uit de naburige stad klonk, door den afstand gedempt, een dof klokgelui, en gaf aan het stille landschap iets geheimzinnig plechtigs.

Het was Zondag en de brave boerenluitjes droegen hun beste spullen. Baas Voerendonk had om de warmte en voor het gemak zijn lakensche jas uitgetrokken en zat in zijn vest en hemdrok; maar zijn vrouw prijkte nog in het vol ornaat van een gezeten boerin. Zij droeg de breede kanten muts met witte linten en geelachtige bloemtakken, die haar gulhartig blozend gezicht heel frisch omlijstte, en een ingewikkeld stelsel van gouden kettingen, door driekantige versierde schuifjes in evenwicht gehouden, bengelde voor haar borst. Het getintel van dat goud stak aardig af tegen haar kleed van zware, groene stof met bruinen weerschijn.

‘Wa' zedde gij er van?’ herhaalde de baas, terwijl hij zijn zwart doorgerookt stompje pijp op den rand van de bank uitklopte.

‘Wa' zal ik er van zeggen,’ hernam zijn vrouw, peinzend met de handen in den schoot voor zich uitstarende. ‘As het zijn roeping is, zou ik veur mij niks liever zien.’

En met welgevallen rustte de blik van haar verstandige, goedige, helderblauwe oogen op een jongske, dat wat verder op een omgekeerden emmer tegen den welput zittend, weetgierig in een boekje bladerde. Een ander knaapje, dat een jaar ouder kon zijn, lag een eindje daarvandaan in het gras en speelde met den hond, dien hij naar een groen takje liet happen.

‘Roeping, roeping,’ zei baas Voerendonk en stopte een nieuwe pijp uit de platte koperen tabaksdoos. ‘Wa' weet zoo'n kijnd daor nou van? Daor kunnen we eigens beter over oordeelen. Ik zeg maor: met den boerenstand is het in den tegenswoordigen tijd niks gedaon. Ge kunt werken van den mergen tot den aovond en schiet toch nie' op.’

‘Me dunkt anders da' we in ons trouwen nog al schoon veuruit geboerd zijn,’ bracht de vrouw in het midden.

‘O wij veur ons hebben door Gods goedheid geen klaogen,’ dus stemde de baas haar volmondig toe, ‘en al moesten de jongens allebei boer worden, we zouen niet verlegen zijn om ze elk op een eigen hoeve te zetten. Maor ik zeg toch, as Hannes zin heet om te studeeren en hooger op te gaon, dan kan hij het boeren best laoten loopen: ik zie aankomen, as dat het er op den duur veur den boerenstand niet beter op zal worden. As hij het zoover brengen kos, dat hij eens pastoor wier......’ En de boer maakte een eigenaardig geluid met de lippen, dat sterker dan hij in woorden kon uitdrukken, zeggen moest hoe oneindig ver de toekomst, die zijn jongen in dat geval wachtte, te verkiezen was boven het lot, waarop hij als gewoon boerenzoon kon rekenen.

De vrouw scheen die voorkeur te deelen, want er kwam een glans van blijde hoop over haar blozend, rond gelaat. Maar blijkbaar beschouwde ze de zaak toch uit een

ander oogpunt dan de nuchtere boer; want er lag iets van een vroom gebed in den blik van haar oog en den toon harer stem, toen ze half fluisterend zeide:

‘As de goeie God ons da' geluk eens gaf....!’

‘Nou, da' kunnen we hebben,’ zei de rijke boer beslist en deed een krachtigen trek aan zijn pijp. ‘We kunnen 't door Gods goedheid betaolen, en wat den jongen belangt, aan z'nen kop zal 't nie' haoperen. De bl.... leert dat het liefhebberij is.... Heur 'es, Hannes,’ riep riep hij met verheffing van stem het ventje toe, dat nog maar altijd aandachtig in zijn boekje bladerde. ‘Kom 'es efkes hier.’

De kleine, een aardig blond manneke, een beetje fijn en blank voor een boerenkind, en slank ondanks het lompe zwarte pakje van dorper maaksel, waarin hij als gegooid was, keek eerst verrast uit zijn boekje op, en kwam toen, op den vriendelijken wenk van zijn moeder naderbij.

Vader trok hem bij zich aan zijn knie.

‘Wa' leesde gij daor, Hannes?’ vroeg hij.

‘Dat is 't Nieuwe Testament, dat ik van mijnheer pastoor gekregen heb. Ik ken 't bekant heelegaor van buiten,’ zei het jonkske met stralende oogen.

‘Wel zoo, kende gij dat al heelegaor van buiten? Ge zult zoodoende nog 'nen geleerden bol worden. Wa' moette worden as ge groot zijt?’

Door die gewichtige vraag, zoo in eens op den man af tot hem gericht, stond de kleine een oogenblik verbluft en zag met een verlegen lachje beurtelings moeder en vader aan.

Ondertusschen was het spel van zijn broertje met den hond zoo luidruchtig geworden, dat baas Voerendonk den jongen toeriep:

‘Zeg 'es, houde gij oe daor een bietje bedaord me' diën hond; we kunnen geen verstandig woord spreken.... Nou,’ ging hij tot den ander voort, ‘stao nie' zoo beteuterd te kijken; geef antwoord: wa' moette worden?’

‘Da' weet ik nog nie', vaoder,’ zei het kind aarzelend.

‘Zoo, weette gij da' nog nie'? Dan zal ik 't oe 'es zeggen: gij moet pastoor worden: dan hedde gij een onbezurgd leven en de hille wereld neemt de pet veur oe af.’

Dat woord deed blijkbaar voor den geest van den knaap plotseling een droombeeld van verrassende heerlijkheid oprijzen; want er kwam een glans van opgetogenheid over zijn licht blozend gezichtje en er tintelde een sterretje in zijn helderblauw oog.

De moeder, die hem met teere belangstelling gadesloeg, trok hem aan haar schoot en vroeg zacht, terwijl ze zijn handje vasthield:

‘Zoude gij geestelijk willen worden, mijn juske?’

Het knaapje keek haar nog een oogenblik besluiteloos aan. ‘Ik wel!’ zei hij toen opeens, en als schrok hij van zijn eigen woord, verborg hij het blonde kopje in den breeden voorschoot van zijn moeder.

‘He' 'k oe nie' gezeed, vrouw, dat er da' bij hem inzat?’ riep de boer zegevierend uit; maar Driek, de luidruchtige bengel, liet hem geen tijd, lang van zijn zegepraal te genieten. In groote sprongen kwam hij aangehold, gevolgd door den hond, die keffend en met de tong uit den bek naar het groene takje hapte, dat de deugniet hem voorhield.

‘Bedaor toch, rakker,’ riep de boer gramstorig. ‘*Gij* zult zeker nooit pastoor worden.’

‘Ik pastoor!’ zei de jongen en de wijd opengespalkte blauwe oogen in het hoogrood gezicht teekenden de grootste verbazing. Zijn vader moest onwillekeurig lachen om het comisch effect.

‘Nee, jongen,’ zei hij, ‘gij moet mar boer worden net as oe vaoder; mar oewen bruur wordt pastoor, wor Hannes? Hij moet hooger op.’

En van dat oogenblik stond het vast dat Hannes studeeren moest. Het werd hem zoo herhaaldelijk voorgepraat, dat het kind ten slotte wel niet anders gelooven kon, of hij was er voor in de wieg gelegd. Het werd ongemerkt een *idéé fixe* bij den knaap en wanneer hem voortaan gevraagd werd, wat hij worden moest, stond hij geen oogenblik met het antwoord verlegen. Zijn vader liet het hem herhalen ten aanhooren van iedereen en verzuimde dan nooit, er aanstonds beschouwingen op te laten volgen over het verstandige van zijn keus en over de schitterende toekomst, die hem wachtte in tegenstelling met zijn broer, die tot niets anders deugde dan om achter de koeien te loopen.

De moeder sprak in stilte dikwijls op heel anderen toon met den knaap over hetgeen ze zijn roeping noemde; het brave mensch vatte de zaak hoog ernstig op, zooals ze verdiende: zij zag in de priesterlijke loopbaan nu niet juist

DE KERK VAN ROLDUC, VAN BINNEN.

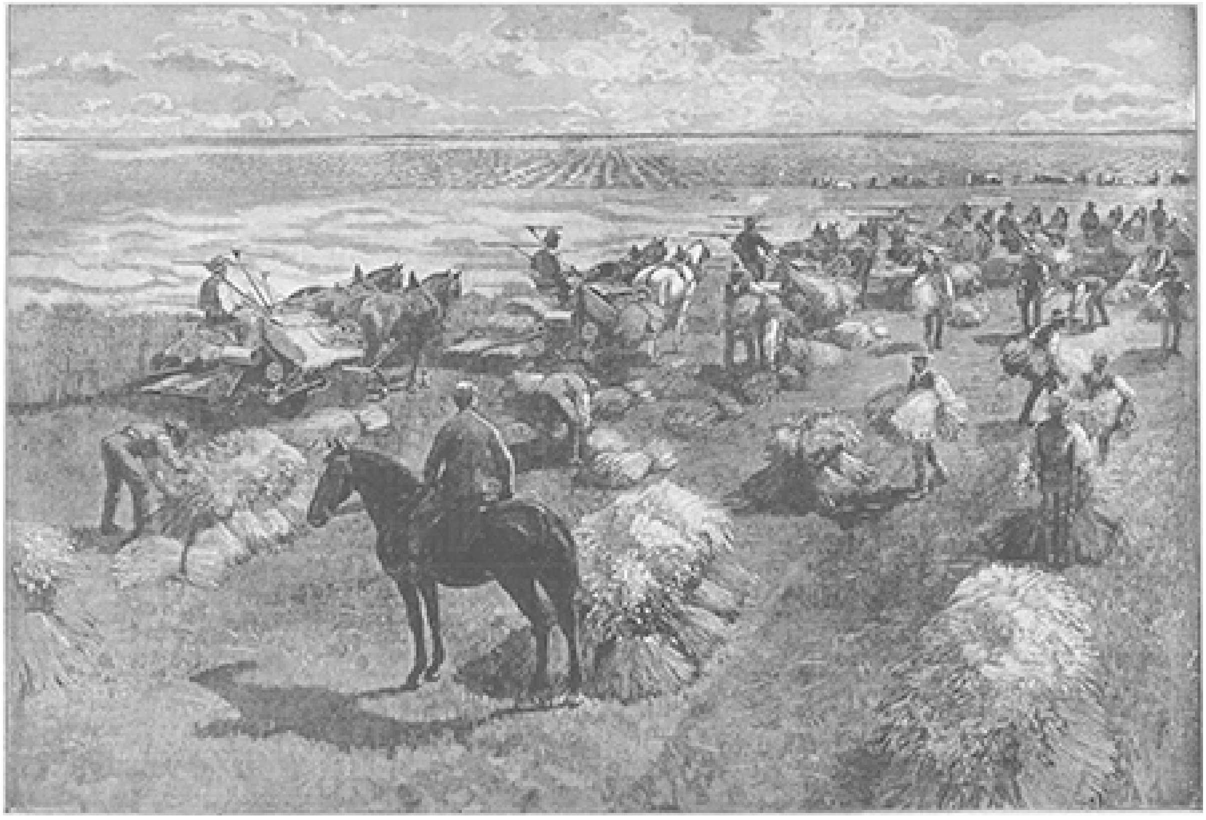

DE GRAANOOGST IN AMERIKA.

het middel om zich boven zijn stand te verheffen en een onbezorgd leven te hebben, maar een verheven, heilige, moeitevolle levenstaak. Zij huiverde soms bij de gedachte dat haar kind die zou aanvaarden, en al droomde zij zich als het hoogste geluk, haar zoon eenmaal als priester aan het altaar des Heeren te zien, toch kon ze niet nalaten hem nu en dan vertrouwelijk te polsen en hem, in haar eenvoudige, maar verstandige taal de heiligheid van den priesterlijken staat onder het oog te brengen.

De knaap had echter meer oor voor de nuchtere, makkelijker te vatten opmerkingen van zijn vader. Het streelde zijn eigenliefde, telkens te hooren dat voor hem heel wat anders en beters was weggelegd dan voor zijn broer, en onwillekeurig beschouwde hij zich ver boven Driek verheven.

Dat werd er niet minder op, toen hij inderdaad op studie was en zich, met vacantie naar huis komende, het voorwerp zag van de algemeene belangstelling. Het beste was dan niet goed genoeg voor nem; hij werd onthaald alsof hij op het klein seminarie al den tijd honger geleden had, en als hij vertrok, kreeg hij nog een heele provisie mee, die telkens door nieuwe bezendingen werd aangevuld. Baas Voerendonk wilde niet dat zijn jongen in iets zou achterstaan bij zijn kameraden wat toevoer van huis betreft: hij kon het immers hebben, was altijd zijn woord, zoo goed als de beste. Zuinigheid en overleg was altijd de regel van het huishouden geweest, maar zoodra het Hannes gold, werd er naar geen kosten gevraagd; de jongen werd dubbel en dwars van alles ingespannen en had maar te spreken of te schrijven als hij iets verlangde.

Nu, het moet gezegd worden, dat hij de zorg aan hem besteed wel verdiende. Hij studeerde vlijtig en maakte buitengewone vorderingen. Bij elke prijsuitdeeling droeg hij de eerste prijzen weg en kwam die zegevierend thuis vertoonen. Dan was het feest op de hoeve; baas Voerendonk stelde er prijs op, dat verwanten, vrienden en buren kwamen deelen in den triomf van zijn jongen. En zij van hun kant verzuimden niet te profiteeren van zoo'n ongewoon schouwspel. Plechtstatig zaten zij in het rond op de rechtvaardige, withouten stoelen met biezen matten, de boeren plomp en hangerig, de boerinnen rechtop en parmantig in haar kleurigen dos en haar breede hoofdtooisels, als aangekleede poppen, met deftige langzaamheid het kommetje koffie of het glaasje brandewijn met suiker, dat zij in de hand hielden, leegslurpend.

Tegen de knie van een der vrouwen leunde gewoonlijk een klein meisje, geheel gehuld in een groot donkerblauw voorschoot, dat haar van den hals tot bijna op de voeten reikte, en met een groote zwarte muts op, die met haar strikken en gitwerk haar rond blozend gezichtje alleraardigst omlijstte. Het was Mieke, het meisje van de naaste buren, dat vroeger menigmaal een beschermer had gevonden in Hannes Voerendonk, wanneer ze gezamenlijk met andere kinderen uit den omtrek naar school gingen en ondeugende, plaagzieke jongens het haar te lastig maakten.

Van dien tijd af had ze altijd een gevoel van dankbaarheid, gemengd met ontzag, voor den jongen bewaard, en nu ze hem daar zoo zag zitten, achter zijn stapel verguld-roode prijsboeken, in zijn mooi zwart pakje, met zijn wit halsboordje om en zijn net geknipte haren, zoo heel anders dan andere boerenjongens, kon ze haar oogen niet van hem afwenden. Als twee sterren straalden de groote vergeet-mij-niet kleurige kijkers in het rozeroode gezichtje en zagen vol naïeve bewondering tot den knaap op als tot den held harer onbewuste kinderdroomen.

‘Wel wa' zegde van onzen Hannes?’ was baas Voerendonk's woord, als hij triomfantelijk den kring rondzag, die al etend en drinkend den veelbelovenden student aangaapte. ‘D'r staot 'nen kop op dien jongen, kèk, da' hedde nooit zoo gezien.’

En de jongen scheen bepaald een kop grooter te worden, als hij met een zelfvoldaan blosje op het gezicht die lofspraak aanhoorde. Hij groeide trouwens goed uit de kluiten, maar vertoonde toch, in zijn stemmig zwart lakensch pakje, wel wat mager en spichtig naast zijn broer, die een echte ronde boer werd. Driek zag met groot respect tegen hem op en Hannes liet zich dien eerbied met de loftuitingen van familie en kennissen als een rechtmatig hem toekomende hulde aanleunen.

Zijn schrandere moeder zag het wel in en zei dikwijls hoofdschuddend tegen haar man:

‘Ge zult den jongen nog bederven, let op mijn woorden.’

Ondanks de schitterende vorderingen, die hij blijkbaar in de studie maakte, was de brave verstandige vrouw er niet gerust op, dat uit haar Hannes ooit een degelijk priester zou groeien. Zij had daarvan een heel ander ideaal dan haar man en kon niet vinden dat de opgroeiende seminarist er bijzonder aan beantwoordde. Hij werd, naar het scheen, wel heel geleerd; hij kon, daar zijn baard hem zachtjes aan in de keel begon te zitten, manhaftig met groote menschen redeneeren; hij kon ook dapper sigaren rooken, maar... het priesterlijke zat er bij hem nog niet in.

Dat was de jonkheid, zei mijnheer pastoor, wien zij daarover haar bezorgdheid meedeelde. Met de jaren zou dat wel anders worden. Daar moest ze zich niet ongerust over maken; ze moest maar braaf bidden voor haar zoon. En daar een moeder voor haar kind natuurlijk liefst het beste denkt en hoopt, zette zij de bekommering van zich af en sloeg met rechtmatigen moedertrots de voorspoedige ontwikkeling van haar lieveling gade.

Toch zou haar angstig voorgevoel maar al te gegrond blijken; maar de smartelijke teleurstelling, welke die ontdekking haar baren moest, werd de brave ziel op aarde bespaard. Toen Hannes, die inmiddels de ‘korte broek’ al had aangekregen, bij de eerste groote vacantie daarna *voorgoed* naar huis kwam, daar hij verklaarde geen roeping meer te gevoelen voor den priesterlijken stand, rustte zijn goede moeder al op het kerkhof.

(*Wordt vervolgd.*)

De Man met het dom Gezicht.

Jeremias Bommel had een opvallend dom gezicht en hij zou bepaald zeer ongelukkig geweest zijn, ware hij niet zoo goed van karakter. Hij was nu 30 jaar oud en van 't eerste oogenblik dat hij denken kon, zoowat 20 jaar geleden, begreep hij, dat iedereen, die met hem, Jeremias Bommel in aanraking kwam, zich over zijn gezicht minstens vroolijk maakte. Hij werd ook veel bespot en voor den gek gehouden en dit had hem in 't begin wel leed gedaan, maar later raakte hij er aan gewoon en kwam tot de overtuiging dat hij geschapen was om andere menschen vroolijk te maken. Hij was uitgelachen door zijn meesters en schoolkameraden, later door zijn collega's en principalen: Mannen van dit laatste soort had Jeremias zeer veel gekend; want hij was zoo akelig dom en zoo vreeselijk onhandig, en als hij eenige weken in winkel of kantoor was uitgelachen, werd hij weggestuurd.

Zoo kwam hij op zekeren dag uit een vijftigcents bazaar, waar hij drie weken verkooper was geweest. Vader Bommel ontving Jeremias met medelijdend schouderophalen; hij wist wel dat zijn zoon niet was als een gewoon mensch. Maar nu trof Jeremias juist zijn oom Willem, en die was nog al een pruttelaar

‘Kijk ben je daar weer? Nu Kobus, ik wensch je geluk met zulk een jongen. Maar weet je,’ zei hij, ‘ik sprak gisteren met mijn buurman, die heeft er ook een thuis waar niets mee aan te vangen is en die is nu berichtjeslooper voor een krant en verdient vier gulden in de week; zoo iets was misschien wel goed voor Jeremias, bijvoorbeeld aan den *Koerier van den Dag*.’

‘Ja, Jeremias, daar kon je wel eens heengaan,’ meende mijnheer Bommel.

‘Goed, vader.’

‘Dan moet je je beste zwarte jas maar even aantrekken.’

‘Goed vader.’

Dr. Mergel, redacteur van den *Koerier*, zat in gedachten verzonken voor zijn schrijfbureau, toen Jeremias binnentrad.

‘Wat is er van je verlangen?’ vroeg hij tamelijk barsch.

‘Vader stuurt me hier, of u me als schrijver of reporter of zoo iets gebruiken kan?’

De redacteur zag op en de plooien verdwenen van zijn voorhoofd: zulk een dom gezicht had hij zijn leven lang nog niet gezien. Hij vroeg naar Jeremias' verleden en hoe meer deze vertelde, des te vriendelijker werd de hoorder.

‘Hoor eens, beste vriend,’ zei hij ten laatste, ‘misschien kan ik je wel gebruiken, je ziet er zoo humoristisch uit. Ik wilde wel eens een proefje met je nemen. Hm! - wacht even - Ja - ken je den heer Nicolaas Knul?’

‘Is dat niet de athleet worstelaar?’

‘Juist, de beroemde athleet, die sinds drie dagen in Concordia voorstellingen geeft. Dien moest jij eens gaan interviewen. Weet je wat dat is?’

‘Ja - zoo van alles uitvragen.’

‘Juist - van alles uitvragen. En naar gelang je het er goed afbrengt, zal ik zeggen of ik u aanneem of niet. De heer Knul logeert in het *Zwarte Paard*. Ik zal je een briefje mee geven tot bewijs dat je door onze redactie zijt gezonden. Ziehier en zorg nu voor het bericht.’

Jeremias stak het briefje voorzichtig in zijn jaszak en ging naar 't *Zwarte Paard*. Daar vernam hij, dat mijnheer Knul niet thuis was, maar over een uur terug zou komen; in afwachting ging hij een glas bier drinken in een koffiehuis daartegenover. Er waren weinig bezoekers en Jeremias zat stilletjes in een hoekje gekropen. Naast hem aan een tafeltje zat een heer, die, naar de talrijke borden en schotels te oordeelen, een flink diner had gebruikt. De vreemde zag Jeremias met studie aan. ‘Kellner, een flesch wijn en een sigaar!’

Toen trad hij op Jeremias toe.

‘Mijnheer, veroorloof mij even kennis met u te maken, uw gelaat interesseert mij bijzonder. Gelaatstudie is mijn vak, ik ben professor in de mimiek, weet u. - Kellner zet hier den wijn neer en breng nog een glas. - Heb je ooit een portret van Columbus gezien? Niet? Dat is jammer. Kijk, zoo zag hij er uit toen hij 23 jaar oud was, zóó toen hij 45 jaar oud was, en zóó na zijn dood.’ Ondertusschen trok de professor in de mimiek drie leelijke gezichten; het laatste vooral bijzonder akelig,

‘Dat is wezenlijk mooi om te zien,’ meende Jeremias.

‘En nu let op. Dit is uw eigen hoogst interessant gezicht.’

Jeremias lachte. ‘Ja, zoo zie ik er wezenlijk uit.’

‘Prosit,’ riep de gezichtentrekker, terwijl hij Jeremias een glas wijn had ingeschonken, en zag toevallig naar de deur, waar een paar andere gasten binnenkwamen.

‘Kijk, kijk, dat treft! Daar heb je mijn broer en mijn zwager - die heeren, die daar juist binnenkomen. Nu zal ik je mijn kunst eens toonen en mijn gelaat zoo veranderen dat mijn eigen broer me niet kent.’

De professor was opgestaan.... ‘Hm! neen - zoo gaat het niet. Mijn jas is een beetje opzichtig, daaraan zal hij mij kennen. Mag ik even de uwe aandoen?’ Jeremias voldeed aanstonds aan dat verzoek en beiden verwisselden van jas; het kostte wel wat moeite eer hij de verschoten ruit met de gescheurde voering van zijn vriend had aangetrokken.

De professor ging recht op de heeren af, na eerst Jeremias hoed te hebben opgezet. Een oogenblik sprak hij met hen, gaf den kellner een dubbeltje en ging toen de deur uit. Jeremias dacht dat hij weer met zijn gewoon gezicht zou binnenkomen; maar 't duurde al vijf minuten, 't werd al een kwartier en er verscheen geen professor.

Jeremias begon onrustig te worden en onheil

te vermoeden. Eindelijk stond hij op en ging langzaam en aarzelend naar het tafeltje der beide heeren. Die kritieke toestand had aan het gelaat van onzen held volstrekt geen scherpzinnigheid bijgezet, en de tamelijk vieze jas gaf hem een allesbehalve deftig voorkomen.

'Pardon,' zoo sprak hij verlegen een der heeren aan, 'pardon mijnheer, hebt u misschien ook een broer?'

De twee heeren zagen elkaar verwonderd aan en eindelijk antwoordde de aangesprokene beslist:

'Ja wel, ik heb een broer.'

'En u, mijnheer,' zei hij tegen den tweede, 'hebt u misschien een zwager?'

'Ja, zeker heb ik een zwager. Maar wat wil je toch van ons hebben?'

'Dat zal u aanstonds duidelijk worden. Kent gij den heer met de zwarte jas, die zooeven met u sprak en toen de deur uitging?'

'Neen.'

Ondertusschen kwam er de kellner bij, die sinds geruimen tijd in groote kringen om Jeremias had rondgedraaid; hij trad recht op den ongelukkige toe en zei:

'Wees zoo goed te betalen, mijnheer.'

'Zeker, hoeveel een glas bier?'

'Bier? neen je hebt een kreeftensoep gehad, een kuiken met rijst, roastbeafen twee flesschen wijn, dat is te samen f 6.80.'

'Ik? neen, dat heeft die andere gehad.'

'De andere heeft een glas bier gebruikt en het mij betaald, toen hij ging. Ik let goed op mijn klanten en als iemand zulk een kaal en verschoten jasje aan heeft, kan men hem spoedig kennen.'

'Maar dit is mijn jas niet, die is van den andere.'

'Wat een doortrapte schurk,' riepen beide heeren, 'zie nu eens het domme gezicht dat hij trekt.'

'Ach neen, heeren,' zei Jeremias treurig, 'ik kijk altijd zoo.'

'Betalen!' riep de kellner, 'of ik laat je arresteeren.'

Intusschen kwamen enkele anderen naderbij en verklaarden gezien te hebben, dat Jeremias van jas had verwisseld. Jeremias vertelde nu de gansche geschiedenis, waardoor de oplichterij aan het licht kwam. Hij betaalde zijn glas bier, nam den leelijken, gevlakten slappen hoed des professors van den kapstok en verliet in treurige stemming het koffiehuis.

Zijn eerste gedachte was nu aan den athleet, mijnheer Knul; maar Jeremias was zijn briefje kwijt, dat in zijn jaszak had gezeten. Toch zou hij het wagen.

De portier van het *Zwarte Paard*, een logementje van den derden of vierden rang, wees den reporter een bijna vervelooze deur met de woorden: 'daar is hij in.'

Jeremias wilde aankloppen, maar juist werd de deur van den binnenkant opengerukt, de reus verscheen en wierp met een krachtigen zwaai een bezoeker de gang door. Jeremias kon niet gauw genoeg op zij komen en kreeg den man op het lijf. Maar de kerel, die de deur werd uitgesmeten, was opeens weer overeind en in drie sprongen op straat.

'Wat is er van uw dienst?' vroeg de reus aan den nieuw aangekomene.

'O! mijn voet, mijn voet!' kermde Jeremias 'die man is juist op mijn teenen gevallen.'

‘'t Spijt mij, kom binnen. En de athleet greep Jeremias bij den kraag, droeg hem met één hand naar binnen en zette hem voorzichtig op een oude canapé.

‘Ik heb er juist zoo'n gemeenen rakker uitgesmeten! onbeschaamd gespuis! Die lummel kwam van den *Koerier van den Dag* om mij uit te vragen! Gemeen vodblad! - Hoe gaat het met den voet?’

‘O iets beter; maar u hebt dien man onrecht gedaan, die kwam niet van den *Koerier*?’

‘Wat? En hij had een brief bij zich.’

‘Ja, die was van mij en zijn jas ook, die heeft hij van mij gestolen.’

De athleet zag Jeremias in zijn onuitsprekelijk dom gezicht; neen, zoo iemand kon hem niet bedriegen. Plotseling viel zijn oog op een tafeltje: ‘Drommels! mijn horloge weg, dat heeft de schurk zeker meegenomen. Neem me niet kwalijk, mijnheer, ik ga, ik loop hem na.’ In een oogenblik had de athleet zijn interviewer buiten de deur gezet en was al de straat op.

Langzaam kuierde Jeremias Bommel naar het redactie bureau.

‘Kunt ge nu bericht geven?’ vroeg Dr. Mergel.

‘Neen, mijnheer,’ antwoordde Jeremias en vertelde zijn wedervaren.

‘Maar man, dat is bepaald een prachtig bericht,’ riep de redacteur, ‘ik had wel gedacht dat er iets humoristisch in je stak!’ En zoo kwam de ontmoeting van Jeremias Bommel in den *Koerier van den Dag* te staan. Sinds veertien dagen werkt Jeremias aan dat blad en verwondert zich, dat hij het er zoo lang uithoudt. Een tweede bericht heeft hij sinds niet meer geleverd, maar het humoristisch gedeelte van de krant gaat heel goed, want de redacteurs maken aanhoudend grappen op den man met het domme gezicht.

Bij de Platen.

De graanoogst in Amerika. -

Nergens ter wereld, ook niet in Engeland, waar het machinewezen zoo hooge vlucht heeft genomen, is de machinale landbouw meer volmaakt dan in Noord-Amerika.

In 't Westen namelijk, waar de graanbouw, vooral van tarwe en maïs, op groote schaal, om zoo te spreken geheel fabriekmatig wordt gedreven, wordt bijna alle arbeid op het land door machines verricht. In Californië en Dacota, waar de uitgestrekte prairieën bijzonder voor cultuur geschikt, zijn, vindt men haast niets dan kapitale boerderijen van 1000-20000 acres, of half zooveel hectaren, die jaar op jaar met tarwe worden bezaaid. De Europeesche landbouwer kan zich geen begrip vormen van de behandeling dier uitgestrekte landerijen. Glenn, een grondeigenaar uit Californië, bebouwt ieder jaar een millioen acres met tarwe. Den oogst verscheept hij naar Engeland met een gehuurde transport-vloot.

De gebouwen, die bij zijn gronden behooren, zijn slechts planken loodsen en hutten, met kalk bestreken.

In November, wanneer de zaaitijd begint, worden in kroegen en bierhuizen en langs de straat door agenten en zaakwaarnemers de noodige arbeiders bijeengescharreld. Ieder krijgt dagelijks van vier tot zes gulden, en den kost, bestaande in aardappels, varkensvleesch, tarwe brood en zwarte koffie. Bier of sterke drank wordt niet verstrekt.

Al zijn de velden nog zoo groot, toch heeft de bezitter, die gewoonlijk te San Francisco of in een der groote steden woont, geen enkel stuk vee op stal. De voor

den landbouw noodige muildieren loopen vrij rond in 't gebergte en zoeken zelf hun voedsel. Het eerste werk is deze dieren te vangen: dikwijls worden er honderden aangebracht. Iedere gangploeg, die 6 of 8 ploegscharen heeft en meestal nog van een zaai-machine is voorzien, wordt door zes muilezels getrokken.

Met dergelijke ploegen worden dagelijks ongeveer 12 acres om geploegd en bezaaid. Een groote farmer heeft 15-20 van die ploegen, zoodat in den tijd van vier weken een geheele uitgestrektheid grond kan bewerkt worden. De muilezels worden dan weer in 't gebergte gejaagd, de arbeiders verspreiden zich en de onafzienbare velden blijven tot den oogsttijd in Mei geheel verlaten liggen onder de hoede van de opzichters.

Op nieuw worden nu arbeiders gehuurd en wel tienmaal meer dan in den zaaitijd. Zij slapen meestal onder den blooten hemel, of in 't gunstigste geval onder een houten loods. Drie keeren daags wordt hun door Chineesche koks warm eten bezorgd.

Voor den oogst moeten de muilezels natuurlijk weer gevangen worden, om de groote maai-machines te trekken. Glenn bezit er een, die dagelijks 16 acres maait, dorscht, zuivert en in zakken stort. Slechts de aren worden afgesneden, het stroo blijft op het land staan. Machines van minder vermogen dan dat van den heer Glenn, oogsten toch gemiddeld van 18-24 acres per dag. Alle arbeid wordt op het land verricht en acht dagen later is de geheele oogst al op weg naar Europa.

De muilezels zoeken hun bergen weer op, de arbeiders worden ontslagen en stilte des doods heerscht weer op de onmetelijke hoeve.

Wetenswaardig Allerlei.

Gevaar van petroleumlampen. -

Wegens de vele ongelukken, die door het ontploffen van petroleumlampen gebeuren, heeft de Duitsche regeering een commissie benoemd om de oorzaken dier ontploffingen te bestudeeren en de middelen op te sporen om ongelukken te voorkomen.

Het rapport dier commissie is thans verschenen. Daarin wordt gezegd, dat een groot getal ongelukken ten onrechte worden toegeschreven aan de wijze, waarop de lampen worden uitgedoofd, nl. door ze van boven uit te blazen. De meeste ontploffingen ontstaan door het omvallen der lampen, als ze snel worden verplaatst, als ze scheef worden gehouden, of wel als het metaal heet wordt.

Ter voorkoming van ongelukken heeft de commissie de volgende voorzorgsmaatregelen aanbevolen.

1. Staande lampen moeten een breeden, zwaren voet hebben om het omstooten te voorkomen.
2. De peer moet zijn van metaal, dat is beter dan van glas of porselein.
3. Het glas moet goed op den brander sluiten om luchtstrooming in de vlam te beletten.
4. De katoen moet buigzaam en tamelijk los zijn.
5. De peer moet gevuld worden, vóórdat men de lamp aansteekt; olie er bij gieten, terwijl de lamp brandt, is gevaarlijk.
6. Om de lamp uit te doen, moet men de pit omlaagdraaien tot even boven de buis en dan van boven uitblazen.
7. 't Is altijd gevaarlijk met een lamp in de hand te loopen, eveneens ze op een tocht te laten staan.

Humboldt en de schoenmaker. -

Toen Alexander von Humboldt Zuid-Amerika bereisde, ontmoette hij in een dorp van Columbia een origineelen schoenmaker van half-Spaansche afkomst. Deze gaf blijk van zekere ontwikkeling, maar was er zeer trotsch op en ontving den geleerde met veel waardigheid. Toen deze zich wilde verwijderen, dwong hij hem eenige parelen aan te nemen, zooals ze in die streek veel gevonden werden, maar verzocht den beroemden reiziger te gelijker tijd, in zijn zakboekje aan te teekenen, dat een arme schoenmaker, een wijze uit Castiliaansch geslacht, een Europeaan datgene had kunnen geven, wat aan gene zijde van den Oceaan voor iets kostbaars gehouden werd.

De benamingen van de munten bij de moderne volken. -

Het woord *mark* is een overoud Duitsch woord, dat voor het eerst in de XIe eeuw te Keulen opduikt. De *pfennig*, penning oorspronkelijk *phanting*, hangt met het woord pond samen. De gulden komt van goud. Op den *kreuzer* stond vroeger een kruis als muntstempel. De Fransche *franc* (sedert 1 Juli 1796 in de plaats van het *Livre Tournois*) verloochent zijn afkomst niet. Het woord *sou* is verfranscht uit het Latijnsche *solidus*, een Romeinsche munt. Het Italiaansche *lira* heeft zijn naam te danken aan het Latijnsche *libra*, dat pond beteekent. Het Spaansche *peseta* beteekent het gewogene, de Portugeesche munt *reis* koningsmunt. Het Russische roebel gaat terug tot den tijd, toen men in Rusland met een van een zilverstaaf afgehouwen (*rubit*) stuk betaalde. De *kopeke* heeft haar naam van de lans, die de daarop algebeelde keizer droeg. Het Engelsche *sterling* is ontstaan uit *easterling*, oostelijk, omdat koning Richard muntmeesters uit Duitschland, dus uit het Oosten, liet komen. De *shilling* leidt zijn naam waarschijnlijk, evenals *sou*, van het Latijnsche *solidus* af. De tot 1816 gebruikelijke *guinea* (guinje) moet het eerst uit in Guinea gevonden goud gemunt zijn. *Penny* is het Duitsche woord *pfennig*, evenals het Amerikaansche *dollar* het Duitsche *thaler* en ons *daalder* is. De *dinar* van Servië is de *denarius* der Romeinen. Het Turksche *piaster* ten slotte is afgeleid van het Italiaansche *piastro*, metalen plaat.

De wilde Stier.
Volksdrama in drie tafereelen.

[Nummer 9]

Hooger op.
Door J.R. van der Lans.

Da's me veur den weergaoi wa' schoons me' oe!' zei baas Voerendonk, gramstorig voor zich ziende, een paar dagen nadat Hannes hem zijn besluit had kenbaar gemaakt, van de studie voor den geestelijken stand af te zien. 'Ik wou da' ge me da' mar eerder gezeed ha', dan ha' 'k er zooveul kostelijk geld nie' aan weggesmeten.'

'O, maar dat geld is niet weggegooid, vader,' hernam het jonge mensch met fier zelfvertrouwen het hoofd opheffende, dat hij aanvankelijk onder de uitbarsting van den vaderlijken toorn verlegen had laten zinken.

'Wat ik geleerd heb, heb ik geleerd, en dal is in elk geval een goede grondslag voor verdere studies. Me dunkt dat ik veel aanleg heb voor de letteren, en..

'Jao wel, daor mankeert het oe nie' aon. Ge het van jongsaf altijd in de letters en de boeken gezeten.'

'U begrijpt me niet vader,' zei Hannes, wiens uiterlijk, manieren en taal thans heel slecht met zijn boerschen voornaam overeenstemden. 'Ik bedoel de studie in de letteren; daartoe behoort Latijn, Grieksch, Antiquiteiten, allemaal dingen, waar ik het al een heel eind in gebracht heb, en als ik eenmaal den graad van doctor heb gehaald, staan de schitterendste betrekkingen voor me open. Dan heb ik maar te kiezen: ik kan leeraar worden aan een gymnasium, directeur van een inrichting voor hooger onderwijs, redacteur van een dagblad of tijdschrift, kortom al wat ik maar wil.'

'Al wa' ge mar wilt, da' zegde nèt,' hervatte de boer, die zijn jongen onder die verbijsterende opsomming strak en nuchter had aangestaard; 'as ge mar wit, dat ik er geen cent meer aon betaol.'

'Maar vader, dan juist zou het geld, dat u tot dusver aan mijn opleiding ten koste heeft gelegd, volkomen weggegooid zijn.'

'Best meugelik, mar beter ééne duzend naor den weerlicht, as twee of drie. Wa' zedde gij, Driek?'

EEN FAZANTENFAMILIE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. ROBIC.

'Wa' zal ik zeggen, vaoder?' hernam de oudste zoon, die al dien tijd zwijgend had toegeluisterd. De jongen was, terwijl zijn broer studeerde, opgegroeid tot een kerel als een boom, met pootige knuisten aan het lijf en een kalmen, verstandigen kop, zoodat Hannes, ondanks zijn bleek en spits, 'gestudeerd' gezicht, zijn vrijpostigen oogopslag, zijn radde tong, zijn deftig zwart lakensch pak en wit overhemd, tegenover hem maar een opgescho-

ten kwajongen leek. Toch zat er bij Driek het ontzag voor de geleerdheid van zijn jonger broer zoo diep in, dat hij met eerbied tot hem opzag.

‘Wa' zal 'k er van zeggen? Ik heb van die dinger zoo geen verstand, mar me dunkt toch as da' Hannes wel gelijk kos hebben. Dat-i 'nen kop heet om te studeeren heet-i genogt bewezen, en as i geenen zin heet om pastoor te worren, kan-i z'n geleerdheid toch nog wel veur wa' anders gebruiken.’

‘Wil 'k eens wa' zeggen?’ hernam baas Voerendonk, die sinds den dood van zijn goede vrouw, lang de voortvarende, overmoedige man niet meer was van vroeger en de dingen veel zwaarder opnam. ‘Ik geleuf as dat het me' al die geleerdheid niks gedaon is. Zoolang Hannes wist wat-i wou, ha'k er niks teugen dat-i studeerde; mar zooas-i nou praot, merk ik wel dat er niks van hem terecht kumt. Da' kletst van dokter, van antiquiteiten, van leeraar, van krantendrukker, da' ge er nie meer uit wijs kunt worren. Het beste zal wezen dat-i zijn schoone pakske mar in de kast hangt en den boerenkiel aontrekt. Dan weet-i ineens wat-i te doen heet.’

‘Hoor eens vader, u moet me niet kwalijk nemen,’ viel daarop Hannes in en rees op zijn stoel overeind, terwijl een blos van verontwaardiging zijn wangen kleurde en zijn ooren vuurrood verfde. Zijn oog vlamde, toen hij voortging: ‘maar dit moet ik u eens en voorgoed zeggen, een boer zal ik nooit worden: ik heb te lang en te veel gestudeerd om nu nog achter den ploeg te gaan. Ik heb wel een hoofd, maar geen handen, dat weet u wel, en als u me niet permitteert mijn studies voort te zetten, dan zal ik zelf raad weten te schaf fen: met de kennis, die ik heb opgedaan, kan ik Goddank overal in de wereld terecht.’

En driftig stond hij van tafel op.

‘Hou es, hou es, wacht een bietje!’ riep de boer, maar de in zijn eer gekrenkte voed sterling der wetenschap was al op hooge beenen de kamer uitgestapt en had de deur met een nijdigen ruk achter zich dicht getrokken.

Dergelijke tooneeltjes herhaalden zich nog menigmaal in de laatste dagen en ten slotte scheen de mislukte seminarist het pleit toch te zullen winnen, dank aan de tusschenkomst van Driek, die met echt broederlijken ijver zijn partij koos, terwijl baas Voerendonk van zijn kant ook niet zoo onverzettelijk was als hij op het oog wel leek. De oude eerzucht was nog niet geheel bij hem uitgedoofd, en hij zou dolgraag gezien hebben, dat zijn knappe jongen, voor wien hij eenmaal zulke schitterende luchtkasteelen gebouwd had, een deftig, geleerd en aanzienlijk heerschap werd, - al was het maar om de vrienden en kennissen te beschamen, die zich nu veroorloofden te meesmuilen over den veelbelovenden Hannes. Maar de treurige ondervinding had hem zwaartillend gemaakt; hij zou zich niet graag aan een tweede teleurstelling blootstellen, vooral niet als hem dit weer zoo'n hand met geld moest kosten.

Het einde van het gehaspel was dus, dat Hannes eerst eens zou onderzoeken wat het kosten moest als hij zijn studies voortzette in de door hem bedoelde richting en hoe lang het duren zou eer hij ‘klaar’ zou zijn. De professoren hadden hem, behalve veel goede raadgevingen, ook aanwijzingen en adressen gegeven, waarmee hij zijn voordeel kon doen. Hij toog er dus op uit, reisde naar Utrecht en Leiden en won allerlei informaties in, maar het resultaat dier onderzoekingen was niet gunstig.

Het gedroomde doctoraat in de letteren bleek niet zoo gemakkelijk te bereiken als de jonkman, in het vertrouwen op zijn kennis en begaafdheid, wel gedacht had. Dat zou jaren lang duren en veel geld kosten: bovendien brachten menschen van ondervinding hem aan het verstand dat zelfs al behaalde hij met glans den begeerden

graad, daarom zijn toekomst nog lang niet verzekerd zou zijn, daar de goede betrekkingen in den tegenwoordigen tijd niet zijn opgeschept en er aan liefhebbers geen gebrek is.

Ontmoedigd kwam Hannes thuis, wel begrijpend dat zijn vader niet te spreken zou zijn over studieplannen zóó kostbaar dat al wat hij tot dusver gekost had er nog maar een kleinigheid bij zou zijn. Met de vasthoudendheid, aan boeren eigen, wilde baas Voerendonk er in het geheel niet van hooren.

‘Ik he' 't oe wel gezeed: me' die geleerdheid is 't niks gedaon,’ zei hij. ‘Zet dus die dinger mar veurgoed uit oewen kop, en doe as Driek. We hebben hier werk genogt veur twee man, en as onzen Lieven Heer me haolt en Driek hier de baos wordt, dan krijgde gij een eigen boerderij, zoo schoon als de beste. Daor he'k al veur gezurgd.’

‘Ik denk ook as da' dat het beste zal wezen, Hannes,’ voegde Driek er bij. ‘Ge wit nou wel weinig van het boeren af, maar ge kunt er allengskens in kommen.’

Hannes was wit geworden van kwaadheid en mat zijn broer van het hoofd tot de voeten met een blik van de diepste minachting.

‘Ik dank je feestelijk,’ zei hij met opeengeklemde lippen. ‘Wat denk je wel?’ vroeg hij, ‘dat ik, na de beste studies gemaakt te hebben, bij jou in de leer zou gaan om te weten wanneer de koeien naar buiten gebracht of het hooi binnengehaald kan worden. Daar acht ik me, Goddank, nog te goed voor, en als vader me niet permitteert mijn studies voort te zetten, zal ik me ook met mijn tegenwoordige kennis best weten te helpen. Wacht maar, tot het een paar maanden verder is; dan zullen we elkaar nader spreken’

Nu, een paar maanden wilde Voerendonk het nog wel aanzien, al schudde hij het hoofd over de trotsche inbeelding van zijn jongen, die zoo laag neerzag op het vaderlijk bedrijf, waaraan hij al wat hij was te danken had; maar de man vergat dat hij zelf indertijd dien mallen trots had gekweekt.

Hannes sloot zich op in de stille kelderkamer, het heiligdom van zijn moeder zaliger, waar zij haar welgevuld kabinet had stam, en waarvan de toegang onherroepelijk aan elk huisgenoot was ontzegd, uitgenomen alleen Hannes, die daar, als hij thuis was, in zijn eentje mocht zitten lezen en studeeren. Hij had er nu zijn boeken staan, goed geconserveerde en gebonden exemplaren, die door hun welgedaan uiterlijk getuigden dat de bezitter er hart voor had en er trotsch op was. Nu zag hij ze dikwijls met een weemoedig oog aan, vooral de werken over theologie en daarmee verwante vakken, waar hij vroeger zoo menig uur over gebogen had gezeten en die hem nu van geenerlei nut meer waren. Ook in de andere, handelend over literatuur of wetenschap, had hij nu geen liefhebberij meer. Slechts een enkele maal sloeg hij er uit verveling een open, maar den meesten tijd zat hij te pennen, rusteloos te pennen, of zijn leven er van afhing.

Hij schreef brieven bij dozijnen, naar alle richtingen. Er kon hem geen nieuwsblad met advertentiën in handen komen, of het werd hem aanleiding tot het verzenden van een paar missives. Maar helaas, de meeste dier brieven bleven onbeantwoord, en zoo er al een antwoord kwam, dan bestond het gewoonlijk uit drie, vier regels, waarin hem met de gebruikelijke korte, koele beleefdheidsformules werd te kennen gegeven dat men hem niet gebruiken kon.

‘We zullen eens zien,’ had hij na een minder aangename woordenwisseling op uitdagenden toon tot zijn vader en broer gezegd, ‘of ik niet binnen veertien daag een betrekking heb, en dan kunnen alle boerderijen mij gestolen worden.’

Maar de dagen en weken verliepen en nog altijd zat hij in de kelderkamer met haar korenblauw behangsel en haar bontgekleurde heiligenprenten achter glas, tot zijn

eigen kwelling en tot ergernis en deernis tegelijk van zijn vader en Driek, die bepaald medelijden kregen met den armen gevangene. Zelfs des Zondags kwam hij niet uit zijn afzondering te voorschijn dan alleen om gauw naar de kerk te gaan, liefst naar een vroegmis.

Schuw ontweek hij de verwanten en kennissen, die na kerktijd soms een uurtje kwamen praten. Want in de belangstelling, waarmee zij vroegen naar zijn plannen voor de toekomst, vermoedde hij een geheim leedvermaak, dat zeker niet altijd denkbeeldig was: baas Voerendonk had vroeger te veel met zijn jongen gepronkt en anderen, zooals hij zelf zei, de oogen uitgestoken dan dat nu de deelneming in zijn teleurstelling bijzonder welgemeend kon zijn.

Toch was er één, die zich graag deelnemend zou getoond hebben, als ze maar gedurfd had. Het was Mieke Lunters, het buurmeisje en schoolkameraadje van Hannes, dat nu tot een frissche boerendeern was opgegroeid, ofschoon niet zoo struisch en stevig als de rest. Zij kwam van tijd tot tijd nog eens buurten, en sinds vrouw Voerendonk ter ziele was, een praatje maken met de oude meid, die het huishouden waarnam.

‘Wa' denkt Hannes nou te doen?’ vroeg ze op een keer aan de dikke schommel van een Trien, die met een eind hout in een grooten pot stond te roeren, waarin varkensvoer over 't vuur hing.

‘Ik mag het nie' zeggen,’ zei de meid en haalde de schouders op. ‘Den baos wil hem aon 't boeren hebben, maor daor staot den jongen z'nen zin nie naor, en 't zou zund veur God wezen ok, 'nen jongen daor zoo'nen kop op staot.’

Mieke zuchtte en keek naar de deur, die met een paar treêtjes toegang gaf tot de kelderkamer.

‘En zit-i daor nou maor altijd moerziel alleen te schrijven?’

‘Toezoers maor pennen en prakkezeeren,’ zei Trien hoofdschuddend.

‘De jongen zal z'n eigen nog gek maoken.’

Mieke zuchtte nog eens en hield haar zachte vergeet mij-niet-oogen maar op de deur gevestigd. Ineens kreeg ze een kleur als bloed. Daar vloog de deur, als door een onzichtbare veer in beweging gebracht, eensklaps open en op den drempel stond Hannes, slank, vlug en hupsch als een heer uit de stad, met zijn lange blanke hand de kruk der deur omklemd houdend.

‘Is de postbode nog niet gekomen, Trien?’ had hij al gevraagd, eer hij de bezoekster had opgemerkt.

‘Neë, Hannes,’ antwoordde de meid kortaf, doch niet onvriendelijk, zonder zich om te wenden en bedaard in haar pot roerend.

Eerst toen viel zijn oog op Mieke, die verlegen voor hem stond, blozend tot onder haar hagelwitte muts.

‘Zoo Mieke, zijde gij daor?’ vroeg hij, uit hartelijkheid van oude vriendschap den boerschen tongval aanslaande, dien hij op school niet geheel verleerd had.

‘Hoe maokte gij het tegenswoorig?’

‘Stillekes aon, en gij Hannes?’

Zij vestigde haar blauwe oogen meewarig op zijn gezicht, dat onder de gulle begroeting een oogenblik verhelderd, op die vraag ineens betrok. De bleeke zorglijke trekken, met iets fiers en bitters, als een uitdrukking van miskende en verongelijkte hoogheid, die mooie op zijn stadsch gekamde blonde haren en vooral de gedachte, dat hij daar zoo treurig zat opgesloten in die sombere kamer met haar hardblauw behangsel, de strenge heiligenprenten en het hooge kabinet, waartusschen hij zijn

dagen zat te verkniezen, - dat alles werkte onweerstaanbaar op het gemoed van het goedige, eenvoudige kind en stemde haar tot diepe deernis.

Hannes keek haar een oogenblik met zeker wantrouwen aan; maar neen, die heldere trouwhartige oogen bedrogen hem niet; achter haar belangstelling school geen heimelijke spot, zooals hij bij anderen meende op te merken. En zacht, eenigszins aarzelend, antwoordde hij op haar deelnemende vraag:

'Goed.... Goddank....'

Toch gevoelde hij zich niet gestemd om een gesprek met het meisje aan te knoopen en nadat hij Trien verzocht had, hem onmiddellijk te waarschuwen als de postbode er was, trok hij zich weer in zijn vrijwillige gevangenis terug.

Een paar maanden had dat schrijven en wrijven van Hannes nu al geduurd en altijd bleef het zonder gevolg. Wel kwam de postbode, die vroeger maar een enkelen keer op de hoeve verscheen om een brief van den zoon op studie te brengen, nu soms tweemaal op een dag; maar hij bracht niet anders dan bladen, waarop Hannes zich geabonneerd had om meer advertenties te zien, of dikke enveloppes, bevattende de manuscripten, die hij aan bladen en tijdschriften ter plaatsing had opgestuurd, en die hem 'in dank' werden geretourneerd, als ze niet in de snippermand verzeild waren.

Zijn vader en broer hadden het erg volhandig, daar het in 't drukst van den tijd was; zij waren dus den heelen dag in het veld en zelfs aan tafel roerden ze het pijnlijke onderwerp niet aan, daar Hannes er altijd dadelijk vuur op vatte.

Op een keer, dat hij weer in zijn koppige afzondering op de kelderkamer zat, werd er aan de deur getikt, en toen hij, verwonderd over die ongewone stoornis 'binnen' geroepen had, zag hij Driek binnentreden.

'Wat kom jij doen?' beet hij hem allesbehalve broederlijk toe.

'O, ik kom mar es praoten,' hernam de ander goedmoedig en nam een stoel, waarop hij zich schrijlings neerzette met de armen over elkaar op de leuning, ''t is toch schemeraovond, ik hou oe dus nie' van 't werk.'

'Mijn werk presseert ook niet bijzonder,' hernam Hannes met bitterheid, door den gullen hartelijken toon van zijn broer onwillekeurig tot die bekentenis gebracht.

'Ge komt er nie' veul verder mee, wor?' vroeg Driek deelnemend, maar die welgemeende vraag riep den koppigen trots van den mislukten seminarist, een oogenblik ingesluimerd onder de sussende broederlijke toespraak, in eens wakker. Wantrouwig keek hij den jongen boer in de goedige, verstandige oogen.

'As ik in oe plek waor,' ging deze voort, 'liet ik de boeken en pampieren mar stillekes rusten en ging het veld in, da's veul gezonder.'

'Da zou jij zeker graag zien?'

'Da' zou ik nèt,' hernam de ander op zijn laconieke boerenmanier.

'En waarom zou jij dat zoo graag zien?'

'Beh, omda 'k gleuf asda' ge dan veul beter af zoudt zijn, en omda' 'k liever zag da' ge uit eigen liberteit dint waor vaoder oe anders toch toe dwingen zou; want-i heet al gezeed, as da' 't uit mos zijn me' da' gemier hier op die kaomer.'

'Zoo! heeft vader dat gezeid? Ik hoef niet te vragen, wie den man daartoe heeft opgestookt. Dat heb ik aan mijn lieven broer te danken, die me hier op de hoeve graag onder zijn commando zou hebben.'

'Hannes, hoe kunde nou zóó spreken?' vroeg Driek plotseling van zijn stoel opstaande en dien op zijn plaats tegen den muur zettende met de achterpooten op het plint, gelijk dat in boerenpronkkamers gebruikelijk is. 'As er een is, die altijd je partij getrokken heet, dan zij ik het. En wa' praote gij van commando! Zij toch wijzer!'

'Ik weet er alles van,' hernam de ander op zijn beurt driftig opstaande. 'Weet je wat? Ga maar naar vader en zeg dat ik bereid ben tot alles wat hij van me verlangt, maar dat ik niet verkies hier onder jou te staan. Zeg dat aan vader en hoe eer hoe liever; want ik verlang niet minder dat er een eind aan komt.'

''t Is goed,' zei Driek leuk, stapte de deur uit en het trapje af en trok bedaard zijn klompen weer aan, die hij daarvóór op de mat had laten staan.

(*Wordt vervolgd.*)

Het nieuwe huurcontract.

> '....Als u er niet tegen hebt, kom ik de vier weken vóór mijn examen bij u inwonen Zouden daar echter bezwaren tegen bestaan van welken aard ook, dan moet u het mij maar ronduit zeggen; ik neem het u volstrekt niet kwalijk en zal dan naar een gemeubileerde kamer omzien. Voor vier weken zal dat zoo'n kapitale uitgaaf niet zijn. In alle geval kom ik Donderdag den zestienden te Haarlem, en het zou mij veel genoegen doen, als u dan aan het station was. Den tijd van aankomst zal ik u nog per telegraaf meedeelen. Al het overige mondeling. Hartelijk gegroet
> Uw toegenegen neef Willem.'

Hiermee had de rentenier Rustenburg zijn vrouw den pas aangekomen brief tot het einde toe voorgelezen, en voegde er op vergenoegden toon bij:

'Een gemeubileerde kamer? Daar komt niets van! De jongen zal ons niets in den weg leggen. Hij neemt natuurlijk bij ons zijn intrek, niet waar vrouw?'

'Dat spreekt vanzelf, de heele zaak is niet waard, dat wij er een woord over verliezen. Ik ben in mijn schik, dat wij den goeden jongen spoedig weer eens bij ons zullen hebben.'

'En ik ook. Nu zal de jongen binnen een maand al advocaat zijn. Wat gaat de tijd toch gauw voorbij. Weet je nog, dat hij ook hier is geweest, om zijn candidaatsexamen af te leggen. 't Is net, of het pas gisteren was.'

'Ja, ja, we worden oud,' zuchtte zij. 'Ik zal dus voor Willem de voorkamer in orde brengen; daar kan hij dan op zijn gemak werken, en gaan en komen als hij wil. Amsterdam is vlak in de buurt....'

'Ik zal een abonnementskaart voor een maand koopen. Nu zal er weer eens wat leven in de hut komen. En na het examen...'

Plotseling verduisterden zijn trekken, die van vreugde straalden

'Vrouw, daar bedenk ik me, dat er een haar in de boter is.'

'Hoezoo?'

'Wel met den huisbaas.'

'Wat heeft die er toch mee te maken?'

'Wel met het nieuwe contract.'

'Wat voor een contract! Ik begrijp niet...'

'In het nieuwe contract staat, dat ik iemand niet langer dan drie dagen zonder schriftelijke goedkeuring van den huisbaas hij me mag houden. En onze huisbaas zal het mij zeker niet toestaan. Daarvoor heb ik hem bij de vernieuwing van ons huis veel te veel geërgerd. Als hij ons negeren kan, zal hij het niet laten.'

'Maar dat is toch ongehoord! En al staat het in het contract, zoo zal toch de huisbaas niet zoover gaan, dat hij..'

'Weet je wat, ik zal me gauw zekerheid verschaffen, ik ga direct naar beneden en vraag het hem.'

'Dat is goed, ga maar gauw. Dan weten we ten minste waaraf en waaraan.'

Rustenburg trok zijn laarzen en een andere jas aan en ging.

Een kwartier later was hij weer boven.

'Wat heb ik gezegd? Wat heb ik gezegd?' riep hij woedend uit, 'hij wil het niet.'

'Maar, manlief, dat is toch niet mogelijk.'

'Niet mogelijk? Het mocht wat, niet mogelijk! De kerel is in zijn recht.'

‘Mooi recht, dat je niet eens toestaat, een neef bij je in huis te nemen; zoo iets is toch nog nooit voorgekomen’

‘En je had moeten zien, hoe de kerel zich tegenover me aanstelde. Als een pasja van Achter-Indië. Hij heeft mij nog voor den gek gehouden op den koop toe: Het spijt me zeer, mijnheer Rustenburg, zei hij, maar mijn huis is toch geen hotel. En ik heb al die kostbare vernieuwingen niet laten aanbrengen, om het huis door vreemde menschen te laten bewonen; zooals gezegd is, het spijt me zeer. Nu werd ik natuurlijk kwaad, het eene woord bracht het andere voort. Ten slotte zei hij mij, dat ik mijn boeltje maar moest pakken, als ik tegen zijn verbod handelde.’

‘Wat! ons boeltje pakken? Maar de kerel is niet bij zijn verstand!’

‘Neen, hij noemde me zelfs de paragraaf der wet, volgens welke hij het recht heeft, ons het huis uit te zetten.’

‘Maar dat is toch een beetje al te sterk. Wat zullen we dan met Willem aanvangen?’

‘Die komt hier, dat spreekt vanzelf. Ik wil dan toch wel eens zien, of ik mijn eigen neef niet in mijn huis mag opnemen.’

‘Maar als hij ons dan eens aan de deur zet! Wat zullen onze kennissen daarvan denken? En dan onze prettige woning; denk eens, hoe lang wij gezocht hebben eer wij ze vonden.’

‘Dat doet er niet toe. Neef komt hier, en als ik....’

‘Weet je wat, manlief, we laten hem heimelijk bij ons wonen.’

‘Wat heimelijk? Hoe heimelijk? Ik houd niet van heimelijkheden.’

‘We zeggen den huisbaas gewoonweg niets meer; misschien komt Willem 's avonds; op de trap kom je zoo zelden iemand tegen; wiet weet ook, of de jonge man juist bij ons hoort, er wonen toch zooveel menschen hier in huis. En zoo lang het gaat, gaat het. Het was zeker beter geweest, als je den huisbaas te voren niets gevraagd had, nu zal hij natuurlijk op zijn hoede zijn.’

‘Laat hem op zijn hoede zijn zooveel hij wil. Ik heb er nu nog meer pleizier in hem een poets te spelen. En als hij er ten slotte achter komt, nu dan...’

‘Dat zal hij niet, als wij maar voorzichtig zijn. Nog eens, Willem mag er natuurlijk niets van merken, het zou hem zeer onaangenaam zijn..’

‘Dat spreekt vanzelf, ik twijfel niet, of alles zal wel terecht komen. Nu zal ik hem onmiddellijk schrijven, dat hij ons zeer welkom zal zijn.’

Enkele dagen na dit gedenkwaardig gesprek stond het waardige echtpaar Rustenburg op het perron van het station en wachtte met verlangen op de aankomst van den trein, waar hun neef mee moest komen.

Het was nog betrekkelijk vroeg in den namiddag, maar daar zaten Rustenburg en zijn vrouw niet over in, want ze hadden hun krijgsplan al ontworpen.

De wederzijdsche begroeting was buitengewoon hartelijk.

‘Nog maar een oogenblikje geduld, waarde oom, ik zal even voor mijn koffer zorgen en dan kunnen wij naar huis gaan.’

‘Neen, beste jongen, daar zorg ik voor. Je bent mijn gast!’ gaf de oom ten antwoord; ‘en als je het goed vindt, laten we je bagage door een pakjesdrager naar huis brengen. Wij zouden namelijk rechtstreeks van hier met jou naar het panopticum willen gaan.’

‘Wat? Naar het panopticum?’

‘Ja, daar is vandaag een reuzin voor den laatsten keer te zien. Zoo iets heb je van je heele leven nog niet bijgewoond, je moet er absoluut naar toe.’

‘Maar ik interesseer er mij volstrekt niet voor. En ik zou toch graag het reisstof wat willen afschudden, en bovendien heb ik, rechuit gezegd, een verbazenden trek in een kop koffie’

‘Een kop koffie? Nu, die zul je aanstonds hebben. Hier vlak in de buurt is pas het *Cafe Suisse* geopend, waar ze de beste koffie van de heele stad hebben. Proeven moet je ze, en nog liever vandaag dan morgen. En dan kuieren we van daar naar het panopticum, want de reuzin moet je zien, morgen gaat ze weer weg!’

De neef keek zijn welbespraakten oom met een verwonderden blik aan, maar hij schikte er zich toch in. De sluwe berekening van Rustenburg had de overwinning behaald op de argeloosheid van den candidaat.

Des avonds ging men zonder pardon naar den schouwburg, want de heer Rustenburg had al te voren voor biljetten gezorgd.

Eindelijk, dicht bij middernacht, kwamen ze aan hun woning aan Rustenburg deed voorzichtig de deur open. ‘Willem, ga toch vooral zachtjes naar boven. Lieve hemel, je laarzen kraken zoo geweldig! Dat heb ik op straat niet gemerkt. Hoor eens, ik zou je laarzen maar liever uittrekken!’

‘Hoe nu, mijn laarzen uittrekken?’

‘Ja... weet je.... weet je... de huisbaas,’ stotterde de oom.

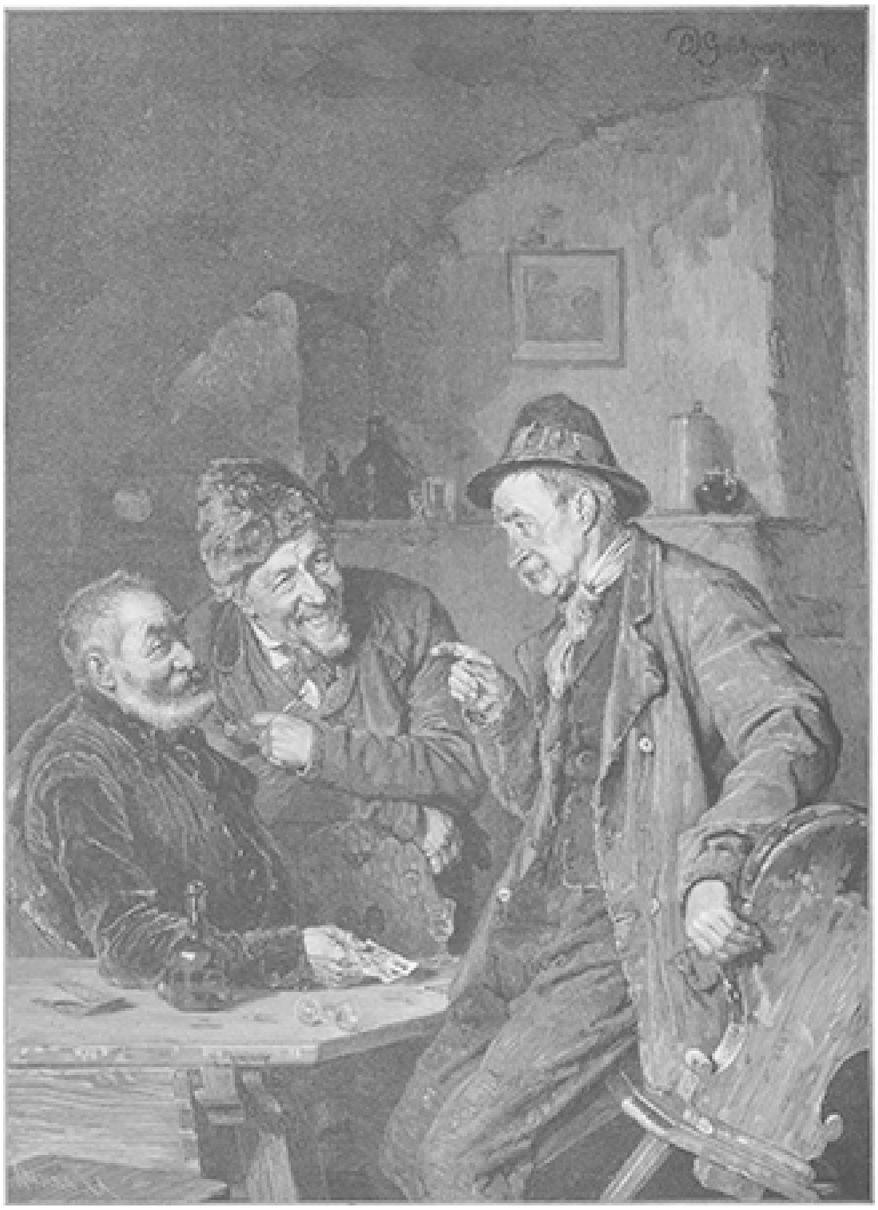

GEEN ZUIVER SPUL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ED. GRÜTZNER.

‘Er ligt iemand zwaar ziek hier in huis," viel hem de tante onmiddellijk in de rede, terwijl ze haar gemaal een por in zijn zij gaf, ‘dien zou het misschien kunnen hinderen.’

‘God bewaar me, wat kan dat mensch liegen’, dacht Rustenburg heel ontdaan bij zich zelf, ‘maar 't is goed, want ik zat leelijk in de klem.’

‘Een zware zieke,’ vroeg Willem heel te goeder trouw, ‘dan zal het inderdaad beter zijn, dat ik die kraakdingen maar uittrek. Wat scheelt hem? Ken je hem van nabij?’

‘Neen, wij kennen hem niet, alleen komt de dokter alle dag eenmaal hier, daar weten wij het van,’ fluisterde juffrouw Rustenburg.

‘Wij zullen liever op de trap maar niet praten,’ voegde de oom er op denzelfden toon bij, ‘want een zieke hoort soms zoo scherp.’

WALLENSTEIN DINGT NAAR DE HAND VAN ISABELLA VAN HARRACH, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. LEISTEN.

Tante verschrok; ze vreesde, dat haar man te ver was gegaan, het moest Willem opvallen. Maar deze merkte niets: hij was veel te moe om over iets na te denken.

De Rustenburgers triomfeerden, de huisbaas had van den intocht van hun gast niets bemerkt.

De volgende dagen viel niets bijzonders voor.

Wel maakten de goede lieden zich niet weinig ongerust, daar de candidaat zoo dikwijls uit moest, om de noodige bezoeken voor zijn examen af te leggen, maar hier was nu eenmaal niets tegen te doen. Op alle mogelijke manieren trachtten zij, zonder

argwaan te wekken, Willem uit te hooren, of hij bij zijn uitgaan niemand in huis was tegengekomen.

Willem bemerkte niets: hij had geen levende ziel gezien.

Het brave echtpaar stelde zich langzamer-

hand gerust: met elken dag verminderde het gevaar en daarmee verdween ook meer en meer de vrees.

Op een mooien keer evenwel werden ze vreeselijk in den angst gejaagd. Het was vier uur in den namiddag en ze zaten juist aan een kop koffie.

‘Nu ben ik toch iemand op de trap tegengekomen,’ zei Willem, half vergenoegd, half geheimzinnig.

‘Wie, wie? Hoe zag hij er uit?’ vroegen oom en tante te gelijk.

‘Den huisbaas....’

Rustenburg zette van schrik zijn kopje op tafel, zijn vrouw verbleekte.

‘Den huisbaas zijn dochter,’ vulde Willem vergenoegd aan.

Het echtpaar ademde weer wat op. ‘Zoo zoo. Maar hoe weet je dan, dat zij het was?’

‘Ze heeft het mij zelf gezegd.’

‘Hoe kwam dat? Vertel eens op,’ drong juffrouw Rustenburg aan.

‘Wel, heel eenvoudig, zij kwam de trap af, ik ging er op, ze liet haar zakdoek vallen....’

‘Waarom moest ze ook precies daar haar zakdoek verliezen?’ bromde Rustenburg.

‘Hoe bedoelt u dat, waarde oom?’

‘Niets, niets, vertel maar verder.’

‘Ik raap hem op, geef hem haar, zij bedankt beleefd, wij raken aan 't praten, ik vertel haar natuurlijk, dat ik bij u logeer....’

‘Heb je haar dat verteld?’ schreeuwt Rustenburg ontzet.

Willem vraagt aarzelend: ‘Maar waarom zou ik niet, oom?’

‘Ja, waarom ook niet, natuurlijk, het was zoo maar bij manier van spreken.’

‘Het is overigens een allerliefste jonge dame,’ vervolgt Willem, ‘ik verzeker u....’

Er wordt gebeld: de huisbaas wenscht den heer Rustenburg te spreken. Daar hebben we de poppen aan 't dansen, denkt Rustenburg, maar wat te doen? Hij kon hem toch geen belet geven. ‘Laat mijnheer binnenkomen.’

De gevreesde treedt binnen.

Plotseling doorklieft een gedachte op redding het brein van den eerzamen rentenier.

‘De heer De Lang, onze huisbaas, de heer Willem Kanters, mijn muziekonderwijzer,’ stelt hij voor. Voor het oogenblik is hij geholpen. Willem is stom van verbazing.

‘Leer je nog piano spelen op uw ouden dag?’ vroeg De Lang heel perplex.

Zijn wanhopige toestand maakte Rustenburg woedend: ‘Nu ja, je moet toch iets voor je vorming doen; iedereen wil toch niet voor een ongelikten beer aangezien worden.’

Die steek is raak: De Lang is op zijn meest kwetsbaar punt getroffen. Maar hij geeft den strijd nog niet op: ‘Je hebt niet eens een piano,’ zegt hij op zegevierenden toon.

‘Ik.... wij.... wij leeren eerst de theorie.’ stamelt Rustenburg, ‘dat is de nieuwste methode de piano koop ik dan later wel.’

‘Nu, het kan zijn, ik heb nooit geweten, dat je piano kan leeren spelen zonder piano,’ zegt De Lang spottend.

Hij is inwendig woedend; voor het oogenblik heeft hij het onderspit gedolven, maar wraak zal hij nemen, voor de afgedwongen vertimmering, voor het bezoek

tegen zijn wil en vooral.... Wacht maar, meneer, die vorming zal je duur te staan komen.

Natuurlijk weet hij alles: wat had juffrouw Emma ook spoediger te doen gehad, dan haar papa te vertellen, welk een knap jongmensch bij de huurders boven te logeeren was?

Maar voor het oogenblik kan hij er niets aan doen; hij kan mijnheer Rustenburg toch niet in zijn gezicht zeggen, dat hij een leugenaar is; hij probeert daarom, zich een zoo eervol mogelijken terugtocht te verzekeren.

'Ik wilde maar vragen, of u met de aangebrachte veranderingen tevreden is, of u nog het een of ander zou wenschen,' zei hij, het gesprek behendig op een ander onderwerp overbrengend.

'Dat is heel lief van u, mijnheer De Lang, heel lief, ik dank u wel voor uw attentie, wij zijn ten hoogste tevreden.'

'Dat doet mij genoegen en ik mag dus hopen, u nog lang als huurder bij mij te hebben,' lacht hij ironisch en neemt afscheid.

'Waarde oom, wil u mij nu asjeblieft ophelderen, waarom u mij als muziekonderwijzer hebt voorgesteld?'

De tante siddert, maar de oom heeft zich al op die vraag voorbereid; hij is buitengewoon handig geworden in het bedenken van leugens en uitvluchten. 'Maar, jongen, heb je dat dan niet gemerkt? Ik wilde eens een grap met mijn vriend De Lang hebben.'

'Een grap, maar dat is dan al een heel zonderlinge geweest. Voor het overige schijn je toch niet op zoo heel goeden voet met elkaar te staan....'

'Wij? We staan met elkaar op den besten voet, den besten, dat verzeker ik je, we spelen alle weken twee keer schaak; en bovendien.... bovendien.... heb je mijn nieuwe sigaren al geprobeerd, die ik voor je heb laten komen? puik, puik en daarbij licht. Die moet je altijd onder het studeeren rooken, om niet in te slapen. Steek er dadelijk eens een op.'

Willem schudt bedenkelijk het hoofd; voor een grap zag de zaak hem er toch al te wonderlijk uit. Daar moest iets achter steken. Maar wat?

Weer gingen verscheiden dagen voorbij, zonder dat er iets merkwaardigs voorviel.

De huisbaas lag intusschen op den loer, hij had zijn plan gemaakt. Maar het echtpaar Rustenburg was op zijn hoede. Doch toen er van de zijde van den huisbaas niets geschiedde, werden zij langzamerhand weer minder voorzichtig. En nu liepen ze in de val.

Op zekeren avond hoorde De Lang, dat zij met 'hun visite' de trap afgingen, ja, hij meende zelfs iets van den schouwburg te hooren, en zijn zwarte ziel juichte.

Reeds om tien uur stond hij op zijn post, hoewel hij zeker wist, dat het echtpaar eerst veel later terug kon zijn, als zij naar den schouwburg waren gegaan. Maar zeker is zeker!

Eerst een uur later hoorde hij voorzichtig de buitendeur openmaken. De lamp had hij ter zij gezet, opdat het licht hem niet ontijdig zou verraden: hij wilde ze overrompelen.

Zachtjes kwamen ze de trap op.

Hij nam de lamp, ze waren bijna boven.

'Hier heb ik je!' bulderde hij, de deur opengooiend en de volle stralen der lamp op de misdadigers latende vallen, en - hij bevond zich tegenover een door de onverwachte ontvangst zeer verschrokken echtpaar van de vierde verdieping.

‘Om Gods wil, wat is er te doen?’ jammerde de vrouw. De Lang herstelde zich, met moeite stamelde hij een verontschuldiging: hij was juist in de gang en daar zij zoo voorzichtig de deur gesloten en zoo zacht geloopen hadden, dacht hij...

‘En het staat uitdrukkelijk in het contract, dat men zacht moet gaan,’ foeterde de vrouw.

‘Ja, waarde juffrouw, maar in onzen tijd... je weet nooit... zooveel kwaad volk... je kan nooit te voorzichtig zijn..’

‘Het wordt hoe langer hoe doller,’ bromde de man, ‘nu kan je niet eens meer gerust de trap opgaan, 't is wat moois’ en hiermee trokken ze af.

Had het lange wachten De Lang al ongeduldig gemaakt, nu was hij woedend; maar hij troostte zich: hij was zeker van zijn wraak. En weer wachtte hij; het liep al dicht naar twaalven.

‘Zulke nachtbrakers!’ bromde hij tusschen de tanden.

Eindelijk hoorde hij opnieuw de deur openmaken. Het waren de echten: duidelijk hoorde de luisteraar de stem van juffrouw Rustenburg. En voor de tweede maal trok hij de deur open. Het echtpaar deinsde ontzet terug; nu was alles uit.

‘Goeden avond samen,’ zei De Lang spottend, ‘ik zie, dat ge je muziekonderwijzer ook hebt meegebracht. Wil je nu misschien pianoles nemen, meneer Rustenburg?’

‘Meneer, wil je ons ongehinderd naar onze kamer laten gaan?’ bulderde Rustenburg. De vertwijfeling gaf hem moed, en nu was de kogel toch door de kerk.

De Lang was door het besliste optreden van zijn huurder overbluft; hij had zich het tooneel heel anders gedacht.

‘Wanneer je me iets te zeggen hebt,’ vervolgde Rustenburg met de grootst mogelijke waardigheid, ‘kom dan alsjeblieft op mijn kamer, en, als ik je vragen mag, op een meer gelegen uur.’

De Lang was geheel uit de lijken geslagen. ‘Ja, dat zal ik doen,’ stotterde hij, ‘morgen zal alles wel terecht komen.’

En meteen sloeg hij met een harden slag de deur dicht.

‘Wees nu toch zoo goed en verklaar me, wat dit alles moet beteekenen,’ begon Willem, toen ze boven waren aangekomen. ‘Dat was toch weer niet een grap, waarde om?’

Het echtpaar zag elkaar radeloos aan; er was geen uitweg meer.

‘Nu, als het dan zijn moet,’ begon de oom ten slotte....

Willem lachte zich bijna halfdood over de ‘bespottelijke paragraaf.’

‘Maar waarom hebt u dat mij niet liever openhartig gezegd? Ik schreef u toch....’

‘Wij wilden je zoo graag bij ons hebben, beste jongen,’ vleide de tante.

‘Ik dank u dan ook van ganscher harte, en het spijt me dat u er zulke onaangenaamheden door heeft. Voor het overige wil ik niet, dat u je aardige woning door mijn schuld verliest. Morgen zal ik eens een paar woordjes met den huisbaas spreken, een onpartijdige kan dat altijd beter dan die er bij betrokken is, en ik hoop, dat de man naar verstandige taal zal luisteren. Doet hij dat niet, dan zal ik hem de zaak eens van rechtskundige zijde toelichten en....’

‘Goed, Willem, ga jij maar eens naar beneden, je oom wordt dadelijk driftig en....’

‘Wat! Ik driftig!’ Maar zijn gade troonde hem voorzichtig mee; ‘tot morgen dus en nu goede nacht; het is tamelijk laat geworden.’

Den volgenden morgen lag de huuropzegging al bij het ontbijt op tafel. De Lang had ze waarschijnlijk nog 's nachts geschreven.

Willem wachtte rustig, tot het tijd was om bezoeken af te leggen; toen ging hij goed gehumeurd naar beneden. De 'juffrouw met den verloren zakdoek' maakte open.

Dat had Willem niet verwacht 'Kan ik mijnheer uw papa spreken, juffrouw?' vroeg hij blozend.

Zij werd eveneens rood. 'Neen, mijnheer, papa is op het oogenblik niet thuis, hij zal evenwel spoedig terug zijn.... Als u misschien een oogenblik wil wachten....'

'Als u het permitteert, mejuffrouw.'

'Kom u dan hierbinnen, als ik vragen mag. Indien u het goedvindt, houd ik u zoo lang gezelschap.'

''t Is waarlijk veel te lief van u, juffrouw.'

'Ik weet heusch niet, wat papa scheelt; hij is, als ik me niet vergis, naar een advocaat gegaan, hij was erg opgewonden....'

'Ik meen de reden van zijn opgewondenheid te kennen, en ben juist daarom hier gekomen,' en nu verhaalde hij haar de heele geschiedenis. Hij was er bijna mee klaar, toen De Lang binnentrad. Willem vond dezen heer veel meer tot een schikking geneigd, dan hij had kunnen hopen.

Opgewondenheid had voor kalm beraad plaats gemaakt; het was toch bespottelijk, zulke flinke huurders, die zoo stipt betaalden, te verliezen; bovendien stonden tegenwoordig zooveel huizen leeg: wie weet, wanneer hij zijn woning pas weer kon verhuren en welke menschen hij er in kreeg.

Verder was hem door zijn advocaat beduid, dat het toch zoo gemakkelijk niet ging, iemand aan de deur te zetten, alleen omdat bij een bloedverwant gastvrijheid gaf; in alle geval was de uitslag van een eventueel proces meer dan twijfelachtig.

Het bescheiden optreden van den candidaat maakte ten slotte een zeer gunstigen indruk op den heer De Lang. Hij wilde evenwel nog niet dadelijk toegeven; hij zou de zaak eerst nog eens overleggen en in den namiddag zijn beslissing meedeelen. Deze kwam dan ook stipt op tijd. De Lang nam de huuropzegging terug en voegde er uitdrukkelijk bij, dat hij er 'volstrekt niets tegen had wanneer de candidaat bij zijn familie bleef inwonen.' Of en voor hoeveel hieraan

de invloed van juffrouw Emma schuld was, laten wij in het midden.

Den volgenden morgen ging Willem weer naar beneden. Hij moest toch gaan bedanken. Hij had wel graag mijnneer Rustenburg meegenomen, maar deze wilde niet. 'In geen geval; ik zal dien dwarsdrijver niet het eerst te gemoet komen.'

De Lang was met de beleefdheid van Willem zeer ingenomen. Hij verzocht hem, nog eens te goeder trouw terug te komen. En Willem kwam terug, kwam zelfs dikwijls, terug.

Op zekeren morgen ging hij naar beneden, met rok, hoogen hoed en wit, - het was een gewichtige dag.

Waarom was juffrouw Emma den heelen dag zoo buitengewoon opgewonden, en waarom zoo uitermate verheugd, toen Willem eindelijk thuis kwam en met goed gevolg zijn examen had afgelegd?

Den volgenden dag kwam hij weer naar beneden, weer met rok, hoogen hoed en witte das.

Des avonds verzoenden De Lang en Rustenburg zich met elkaar op dermate afdoende wijze, dat ze beiden den volgenden morgen een zoo geduchte haarpijn hadden, als men alleen op een verlovingspartij kan oploopen.

St. Olof

Moge ook al de Reformatie de Scandinavische rijken van de aloude Moederkerk hebben losgerukt en de leer van het catholicisme daar door de dwaalleer van Luther verdrongen zijn, toch hebben ook de Noordsche rijken hun aandeel geleverd tot de breede reeks van heilige koningen, waarop de katholieke Kerk [r]oem draagt. Een der meest populaire heiligen tijdens de middeleeuwen was de heilige koning Olof van Noorwegen, die in het begin der elfde eeuw regeerde.

Maar de populariteit van dezen heiligen vorst bleef niet tot zijn land alleen beperkt, de vereering van St. Olof breidde zich over geheel noordelijk en middel-Europa uit. Als een bewijs hiervoor kan dienen dat Londen alleen zeven kerken en kapellen ter eere van dezen he[i]lige bezat. Nu laat zich dat verschijnsel gereedelijk verklaren uit den drukken handel, dien de Noorwegers met de handelsteden van Engeland en het vasteland dreven.

En verwonderen kan het ons niet, dat ook het ontluikende Amsterdam te zijner eer en 'den Noorschen koopman ten gerieve,' zooals Van der Gouw zegt, de thans nog bestaande St.-Olofskapel bouwde. Een der stadspoorten werd eveneens naar den koninklijken heilige genoemd, en, mogen de stadsmuren reeds lang verdwenen zijn, toch duidt de naam van een straatje, de 'St.-Olofspoort', nog steeds de plaats aan, waar de zeelieden de stad verlieten, om naar Noorwegen koers te zetten.

Velen onzer lezers, inzonderheid den Amsterdammers, zal het niet onbekend zijn, dat, in navolging van den Amsterdamschen handel in de middeleeuwen, de thans in de hoofdstad gevestigde 'Vereeniging van R.K. Handelsen Kantoorbedienden St. Olof,' dezen koning tot haar patroon gekozen en haar wapen uit zijn attibruten samengesteld heeft.

Het midden van dit wapen wordt gevormd door het bekende schild des heiligen konings, zijnde van wit metaal met een gouden kruis, waarachter zijn strijdbijl en het kruis, waarvoor hij streed en leed, gedekt door de koningskroon. Daaromheen prijkt op de banderollen de wapenspreuk van St. Olof: *Fram, Fram, Kristmaend,*

Korsmaend, Kongsmaend, voorwaarts, voorwaarts, christen mannen, krijgshelden, wapenbroeders des konings, en de kernspreuk der in Noorwegen bestaande ridderorde van St. Olof: *Ret og Sandhed*, recht en waarheid.

Deze Olof nu, die in de Middeleeuwen een zoo groote populariteit genoot, was een zoon van een voornaam Noorweegsch edelman, maar geen koningskind, daar Noorwegen, dat later nog tweemaal, bij de Unie van Kalmar en bij het Weener congres, weggeschonken zou worden, ook toen reeds verdeeld was tusschen den Deenschen koning Swen, den koning van Zwe den, Olof, bijgenaamd *Scot konung*, d.i. koning der belasting, van het Zweedsche woord *scot*, dat belasting beteekent, en den Noorweegschen graaf Eric.

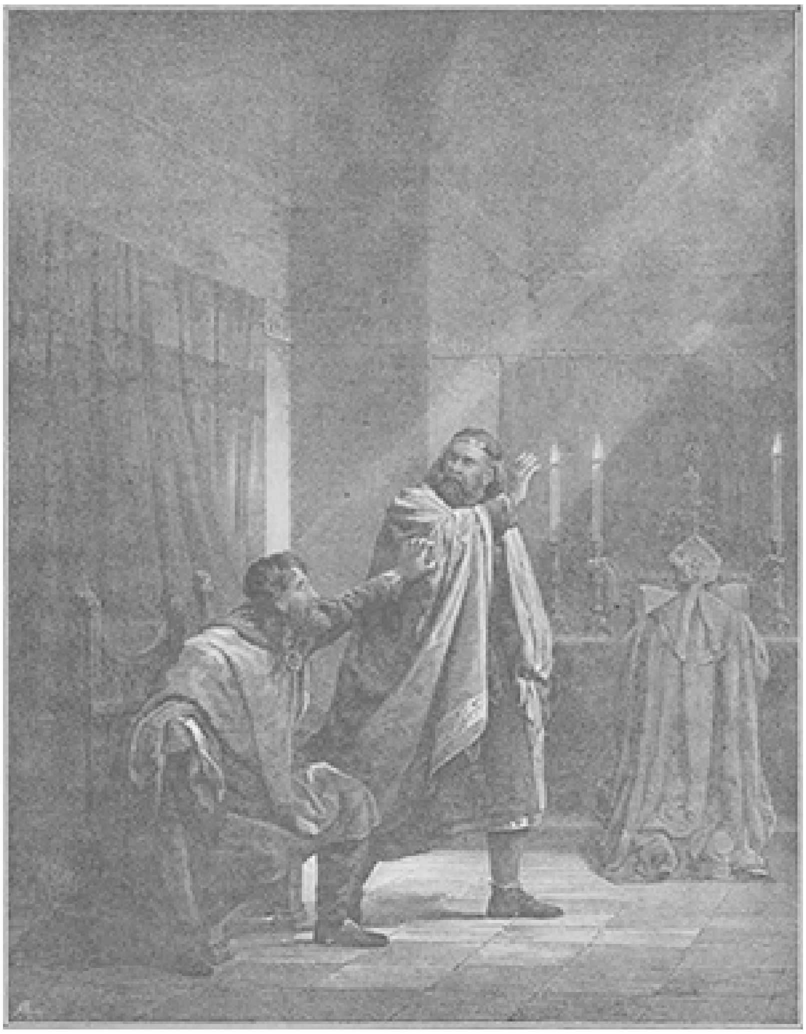

ST. OLOF. - OLOF BIJ KONING ETHELRED.

Hadden de vrijheidlievende Noren steeds de hoop gekoesterd, dat Olof hen van het juk der Zweden zou bevrijden, de wakkere jonkman verzamelde dan ook een machtige vloot, waarmee hij de Oostzee invoer, om de Zweden en Gothen te bestoken Maar de Zweedsche koning was sterker dan de Noorweegsche vrijheidsheld en dwong hem te wijken.

Begrijpende dat hij er uit eigen macht nooit in slagen zou, zijn vaderland van de Zweedsche heerschappij te verlossen, zag hij naar een bondgenootschap uit met den een of anderen buitenlandschen vorst. Op dat oogenblik zocht juist koning Ethelred van Engeland geschikte mannen ter aanvoering van de krijgsmacht, die hij op de been had gebracht om de Denen te bestrijden, die sedert lang de Engelsche kusten teisterden, de steden plunderden en de bewoners gevankelijk meevoerden.

Olof besloot den Engelschen vorst de hulp van zijn krachtigen arm aan te bieden, niet twijfelend of Ethelred zou later van zijn kant ook hem de behulpzame hand reiken om de verlossing van zijn vaderland te bewerken. In het jaar 1013 ging hij dus scheep naar Engeland, en reeds in de eerste gevechten, die hij tegen de Denen leverde, gaf hij zulke blijken van moed en dapperheid, dat Ethelred bij den verderen loop van den strijd niets meer wilde ondernemen zonder eerst Olofs raad te hebben ingewonnen. De worsteling tusschen de beide legers was lang en geweldig; maar na verschillende gevechten van minder belang wisten de Engelschen, door Olof geleid, door een behendige tactiek de Denen te brengen tot het leveren van een beslissenden veldslag, waarbij de overwinning lang twijfelachtig bleef, maar zich ten slotte toch voor de Engelschen verklaarde. Swen de koning der Denen, werd gedood en het Deensche leger gedwongen tot den aftocht met achterlating van een groot aantal krijgsgevangenen.

Na die overwinning bleef Olof nog eenigen tijd in Engeland. Hier leerde de jonge vorst, die ofschoon rechtschapen en edel van inborst, nog een heiden was, voor het eerst de christelijke waarheid kennen. Engeland telde reeds een aantal belijders van het Evangelie. Ook koning Ethelred was een vroom Christen; aan zijn hof zag Olof de heilige geheimen vieren, hij hoorde er de waarheden des geloofs prediken en vond er gelegenheid de christelijke deugden te leeren beoefenen, waartoe zijn hart zich van nature voelde aangetrokken. Hij zwoer er het heidendom af en ontving het heilig doopsel.

Na zijn bekeering herleefde in hem het verlangen, naar zijn land terug te keeren en het aan de vreemde overheersching te onttrekken. Bij dit streven, dat hem van zijn vroegste jeugd voor den geest had gezweefd, kwam thans een andere, hoo[g]ere begeerte, namelijk zijn vaderland niet alleen aan de Zweden te ontweldigen, maar het ook te veroveren voor Christus; met andere woorden, ook zijn heidensche landgenooten deelachtig te maken aan den schat des geloofs, die hem zelf was ten deel gevallen.

Ofschoon Ethelred hem graag bij zich gehouden had, daar hij nog altijd den terugkeer der Denen vreesde, en hoewel hij hem ook voor het oogenblik in zijn onderneming niet steunen kon, besloot Olof toch zijn plan ten uitvoer te brengen. Hij verliet dan Ethelred en keerde naar Noorwegen terug. De faam zijner heldendaden was hem daar al voorgegaan en bij vond zijn landgenooten aanstonds bereid hem te volgen. Zelfs degenen, die hem vroeger met onwil en wantrouwen hadden bejegend, waren er nu trotsch op onder de vanen van zulk een krijgsheld te strijden. Olof had zoodoende geen moeite een leger te verzamelen, waarmee hij met hoop op goed gevolg Olof Scot Konung kon aanvallen.

Al spoedig zag deze zich gedwongen den strijd op te geven en een vrede te sluiten, die voor Olof zeer voordeelig was. Hij bekwam de dochter van den Zweedschen koning ten huwelijk en daar ook deze inmiddels het christendom had omhelsd, werden beiden, in plaats van vijanden, vrienden en bondgenooten, die samen alle pogingen inspanden om de beide landen aan de weldaden des Christendoms deelachtig te maken. Beide vorsten voerden ook het zoogenaamde *Rome-scot* in, dat wil zeggen een jaarlijksche schatting ten behoeve van den H. Stoel.

Olof liet uit Engeland priesters en monniken komen, om in zijn land de leer des heils te verkondigen. Een hunner, met name Grimkele, werd bisschop van Drontheim, de hoofdstad van Olofs staten. Hij werd de vaderlijke raads

man van den vorst, die onder zijn leiding tal van wijze en heilzame wetten uitvaardigde, terwijl hij een einde maakte aan al de oude heidensche bepalingen, die in strijd waren met het Evangelie, en dit niet enkel in Noorwegen, maar ook op de Orkney-eilanden en IJsland.

Zoodra in al de landen, aan zijn gebied onderworpen, de vrede was hersteld, was zijn eerste zorg alom de afgoderij uit te roeien. In persoon trok hij van stad tot stad om zijn onderdanen aan te sporen, de oogen voor het licht des Evangelies te openen, dat hun door de geloofsverkondigers, die den koning volgden, gepredikt werd. Hij liet de afgodsbeelden en tempels der goden omverhalen. Eenmaal liet hij op die wijze een afgod verbrijzelen, waarin de heidenen groot vertrouwen stelden en waaraan zij groote hoeveelheden spijs offerden, die het beeld heette te verslinden. Toen het van zijn voetstuk viel, kwam er een menigte ongedierte uit te voorschijn, dat zich aan die levensmiddelen te goed had gedaan. Door aldus de ijdelheid hunner goden aan te toonen, verbitterde Olof echter de heidenen. Zij kwamen tegen hem in verzet, vonden daarbij steun bij den Deenschen koning Canut, die zich inmiddels van Engeland had meester gemaakt, vielen den heiligen koning aan en verdreven hem uit zijn gebied. Olof was genoodzaakt, naar Rusland te vluchten, doch keerde eenigen tijd later naar zijn land terug. Hij bracht een leger op de been om zijn rijk te heroveren, maar sneuvelde in den slag, die den 29en Juli bij Stichstadt in de provincie Drontheim geleverd werd.

Hij had zestien jaar geregeerd. Vijf jaren later wist zijn zoon Magnus de handlangers van koning Canut uit het land te verdrijven en nam bezit van den troon zijns vaders, waarop hij lange jaren in vrede en voorspoed, tot heil zijner onderdanen regeerde. De hoofdkerk van Drontheim, waarin koning Olof begraven was, werd onder zijn regeering schitterend herbouwd, zoodat zij het beroemdste heiligdom werd van het noorden.

Het lichaam van den heiligen koning Olof werd in 1098, zonder eenigen zweem van bederf teruggevonden. Het was nog in denzelfden staat, toen in 1541 de Lutherschen de reliekkas plunderden, die hel bevatte. Die kas was met onschatbare rijkdommen versierd, maar het schip dat den heiligschennenden buit naar Denemarken moest overbrengen, verging in den storm en de rest werd gestolen. De Lutherschen behandelden het lichaam van den heilige overigens met eerbied en lieten het in de houten kist, die door de reliek kas omsloten was. In 1568 begroeven zij het behoorlijk in dezelfde kerk. De wonderen, door de voorspraak van den heiligen Olof op zijn graf verkregen, trokken uit alle landen van het Noorden de geloovigen naar Drontheim en waren oorzaak vin die algemeene vereering, zelfs tot ons vaderland uitgebreid, waarvan wij in den aanhef spraken.

ST OLOF. - KONING OLOF LAAT DE AFGODSBEELDEN VERBRIJZELEN.

Bij de Platen.

Een fazantenfamilie. -

Prachtige goud- en zilverfazanten in volières van rijke liefhebbers te bewonderen, - daartoe komt de gelegenheid nog wel eens voor. Maar een onafhankelijke fazanten familie in de vrije natuur bij het gezellig samenzijn te bespieden is een buitenkansje, dat wij ditmaal danken aan het penseel van den Duitschen kunstenaar Robie.

In den vorigen jaargang deelden wij, naar aanleiding van een paar fraaie tafereeltjes uit de fazantenjacht in Engeland, enkele wetenswaardigheden mede omtrent deze fraaie vogels. Ditmaal kunnen we er ons dus toe bepalen, den lezer bijgaand schilderijtje zonder meer ter bewondering aan te bieden. Het is een familie van zoogenaamde gewone fazanten, gelijk die bij troepen - gewoonlijk van eenige hennen met een haan - den zoom der wouden bewonen, meestal rustig met opgerichten nek rondstappend, insecten en slakken zoekend en maar zelden opvliegend.

Geen zuiver spul. -

Met valschspelers van beroep, kwartjesvinders of dergelijken hebben wij hier wel niet te doen: de gemoedelijke tronies van de winnende partijen nemen daaromtrent allen argwaan weg. Maar zuiver spul is het toch zeker niet geweest, althans niet in de oogen van den verliezer, die allesbehalve op zijn gemak, van de speeltafel opstaat, terwijl hij de anderen poogt te beduiden dat zij valsch gedaan hadden. Het kan echter

best wezen dat de man onder het spel wat al te druk de borrelflesch heeft aangesproken en daardoor het fijne van de kaart hem een beetje is ontgaan. Zijn tong slaat blijkbaar dubbel, nu hij, half waggelend op zijn beenen, poogt uiteen te zetten hoe het spel geloopen is. De anderen hooren hem lachend aan; maar van boosaardig opzet valt bij hen niets te bespeuren. Als het gekibbel lang genoeg geduurd heeft, zullen ze den ongelukkigen speler waarschijnlijk heel gemoedelijk uitnoodigen, zijn glaasje, dat onder die bedrijven is omgevallen, nog maar eens te vullen en met hen de ruzie kalmpjes af te drinken.

Wallenstein dingt naar de hand van Isabella van Harrach. -

Het was in het jaar 1617, dat de Oostenrijksche keizerlijke veldoverste Wallenstein, na met lauweren gekroond uit den oorlog der Oostenrijkers tegen Venetië te zijn teruggekeerd, naar de hand dong van de schoone gravin Isabella van Harrach, de dochter van den machtigen gunsteling bij het keizerlijke hof. De wakkere generaal was al eenmaal getrouwd geweest en wel met een betrekkelijk bejaarde weduwe, Lucretia Nekyssowa van Landeck, die hem bij haar dood in 1614 groote bezittingen in Moravië achterliet. Daar hem toen ter tijd van den kant van een oom nog veertien landgoederen waren ten deel gevallen, kon hij voor een der rijkste grooten uit het Boheemsch-Moravische land doorgaan. Wat hem nog ontbrak, dat was de gunst van het hof en die nu zocht hij door zijn tweede huwelijk te verwerven. Inderdaad werd hij bij zijn huwelijk door den keizer in den gravenstand verheven.

Te oordeelen naar de verschijning der jonge dame op ons tafereel hoefde ditmaal Wallenstein aan zijn eerzuchtig streven geen pijnlijk offer te brengen. De gravin Isabella wordt inderdaad geroemd als een bekoorlijke jonkvrouw, en dat de moedige krijgsman ook haar hart gewonnen had, kan blijken uit verschillende brieven, die nog van haar over zijn en van haar teedere genegenheid voor den beminden gemaal getuigenis aflegg.en

[Nummer 10]

Hooger op.
Door J.R. van der Lans.

III.

Vijftien waren verloopen en de hoeve van baas Voerendonk had nog haar zelfde welvarend aanzien; ze scheen er in dien tijd zelfs op vooruitgegaan, ten minste het huis zag er nog wèl zoo goed onderhouden en proper uit als vroeger. Daar woonde de en troonde thans een jonge vrouw, die, van den morgen tot den avond ijverig in de weer, alles in de puntjes hield, en op het erf stoeiden en dartelden een viertal vroolijke, gezonde kinderen.

Dat was het jonge huishoudentje van Driek Voerendonk, sinds zijns vaders dood de baas en eigenaar van de bloeiende hofstede. Alvorens de oude man het hoofd ter ruste lei, had hij uitstekend in de toekomst van zijn beide jongens voorzien. Het was geen ijdele bluf geweest, toen hij gezegd had niet verlegen te zullen zijn, al moest hij ze allebei in een eigen gedoe zetten.

Driek als de oudste bleef op de vaderlijke hoeve - het stamhuis, zooals de vader ze met trots placht te noemen - en voerde er de uitverkorene van zijn hart als huisvrouw binnen. Veel bezittingen in geld of goed bracht zijn Treeske hem niet aan, en tocht mocht hij zich beroemen, in haar een onwaardeerbaren schat gevonden te hebben. Ze was hem niet alleen een liefhebbende echtgenoote en zijn kinderen een zorgzame moeder, maar ze toonde zich ook een wakkere bazin, onder wier beheer huis en erf een nieuw aanzien kregen.

BOTERHAMMEN SNIJDEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ARTZ.

Hannes scheen, toen vader stierf, op het oog nog beter af dan zijn broer. Ook hij was op een flinke hoeve gezet, een groot half uur van de stad, en daar zijn ervaring en kennis van het bedrijf nogal wat te wenschen overliet, had zijn vader hem zijn besten knecht meegegeven, een ouden vertrouweling, op wien hij zich veilig verlaten kon. Daarbij vleide hij zich, dat de verstandige Mieke Lunters, die als Hannes' echte vrouw hem naar de ‘Beekhoef’ volgde, wel het overige zou doen, om den wagen in het rechte spoor te houden. Zij kracht haar man, behalve een goed gevuld kabinet met linnen en pellen, nog een mooie

lap grond mee ten huwelijk en maakte hem ten naaste bij tot den rijksten boer van den omtrek.

Inderdaad ging alles in den beginne naar wensch. Nu Hannes met een lieve vrouw op een eigen hoeve zat, scheen hij opeens even grooten schik in het boeren gekregen te hebben als hij er vroeger afkeer van getoond had. Wel spitte of ploegde hij zelf niet mee zooals zijn broer Driek, een echte werkezel, gelijk hij hem minachtend noemde, maar hij was toch met hart en ziel bij het werk en kon daarover met den ouden Gradus, den bouwknecht, soms heel belangstellend zitten redeneeren. Daarbij bezocht hij op marktdagen de stad en maakte daar soms goede zaken met zijn producten. De boeken en de studie, waarvan hij vroeger niet scheiden kon, schenen nu geheel vergeten, en het eenige wat nog aan zijn voormalige literaire neigingen herinnerde, was zijn groote liefhebberij voor krantenlectuur Nu, ieder zijn meug, dacht de oude Voerendonk, en daar de zorg voor de boerderij er niet onder scheen te lijden, misgunde hij Hannes dat verzet niet. De toekomst van allebei zijn jongens, meende hij, was nu voorgoed verzekerd: beiden hadden een rijke broodwinning, Hannes vooral, een goede vrouw en lieve kinderen. De oude man kon dus rustig de oogen sluiten.

Dat was nu al een jaar of wat geleden en het was maar goed, dat hij ze niet meer kon opendoen; want dan zou hij tot zijn bittere teleurstelling gezien hebben, dat zijn verwachtingen, althans wat Hannes betrof, jammerlijk werden teleurgesteld.

De vader had hem op een hoeve kunnen zetten; maar een echten boer van hem maken, dat ging niet meer. Daartoe had hij hem van jongsaf met te diepe minachting voor het vaderlijk bedrijf vervuld. Hij had zijn Hannes te goed geacht om achter de koeien te loopen. Hij moest hooger op. Er moest een heer uit groeien, en al had hij dien heer later plotseling in zijn ontwikkeling gestuit, hij zat er bij Hannes altijd nog diep in. Al spoedig na des ouden Voerendonk's dood zou dit aan het licht komen. Ofschoon de jonge man zielsveel van zijn Mieke hield, kon op den duur haar gezelschap hem niet bevredigen; ze was te boersch, te laag-bij-den-grond; ze wist niet met hem te praten over literatuur en politiek. Hij zocht dus andere conversatie en die vond hij gemakkelijk in de stad. In het koffiehuis, waar hij op marktdagen gewoonlijk zijn intrek nam, maakte hij kennis met een paar habitués, met wie hij al spoedig dikke vrienden werd. De heeren maakten deel uit van een sociëteit, die in het koffiehuis gevestigd was en noodigden hem uit, daar op zijn beurt lid van te worden. Wat had hij er aan, altijd 's avonds op de boerderij te zitten kniezen? Hij woonde maar een half uurtje van de stad: hij kon dus best 's avonds met de heeren een kaartje komen leggen, een glas bier drinken en een gezellig praatje hebben.

Dat leek onzen Hannes; hij was niet weinig met de vriendschap der heeren vereerd, en het duurde niet lang of hij zat avond aan avond in de stad, terwijl Mieke zich thuis maar met de kinderen moest amuseeren. Het goede vrouwtje dacht er niet aan, zich daarover te beklagen. Zij was immers te boersch en te dom om haar geleerden man aan huis te boeien en vond het heel natuurlijk dat hij naar beter gezelschap omzag, waarmee hij redeneeren kon.

Op het laatst zat hij meer in de stad dan op zijn hoeve en wist totaal niet meer wat daar omging. Als Gradus, aan wien alles was overgelalaten, zijn baas eens bij toeval te zien kreeg en van de gelegenheid gebruik maakte om hem over dit of dat aan te spreken, kreeg hij gewoonlijk een half onverschillig, half kregel antwoord.

‘Ik heb nou geen tijd om me daarmee te bemoeien,’ heette het dan. En een anderen keer was het: ‘Zie zelf maar hoe je dat schikt’, of ‘vraag dat aan de vrouw.’

Maar de vrouw wist ook van niets. Ze ging geheel op in haar huishouden en kinderen, en als Hannes haar maar van tijd tot tijd het noodige geld gaf voor de huishoudelijke behoeften, bekommerde zij zich verder over niets. Zij had geen verstand van de zaken; die gingen hem aan en hij was mans genoeg om die zelf te regelen: hij had niet voor niemendal school gelegen.

Wat had hij soms geen mooie zaken gemaakt met speculaties in de stad, waardoor hij dikwijls in een halven dag verdiende wat bijvoorbeeld Driek, de werkezel, met al zijn zwoegen in een half jaar niet haalde! Mieke bedacht niet, dat Hannes haar enkel van die speculaties vertelde, als ze met een goeden uitslag bekroond werden, en over de mislukte kalmpjes het stilzwijgen bewaarde. In den laatsten tijd was hij er lang zoo gelukkig niet mee als in het begin. Hij leed zelfs aanmerkelijke verliezen en op de boerderij liep inmiddels alles in het honderd.

Gradus zag het verval der vroeger zoo bloeiende hoeve met leede oogen aan; maar wat kon hij er aan doen? Eindelijk besloot hij zijn stoute schoenen aan te trekken en er Driek eens over aan te spreken. De verhouding tusschen de twee broers was sinds lang niet van de hartelijkste en in de laatste jaren bepaald gespannen. De geleerde Hannes had altijd met geringschatting op den ‘werkezel’ neergezien, en wanneer deze hem met de beste bedoeling een welgemeenden wenk gaf, hem te verstaan gegeven dat hij niets van hem te leeren had. Een vergelijking tusschen den staat van beider hoeven leverde stellig het bewijs van het tegendeel, maar dat strekte ook al niet om den geheimen wrok van het miskende vernuft te temperen.

Driek schudde zorgelijk het hoofd, toen hij van Gradus vernam, hoe het op de hoeve van zijn broer toeging.

‘Ik zij er altijd bang veur gewist,’ zei hij. ‘Hij heet het altijd beter willen weten as vaoder of ik, en hij wit er ginnen weerlicht van. Maor dat-i er nou hillegaor nie meer naor umkijkt en den boel glad in 't riet laot loopen, is toch àl te erg. 't Is zund veur God van 't schoone gedoei. Maor wa' za'k er aan doen?’

‘As ge es een verstandig woordje met hem kwaomp spreken, baos,’ opperde Gradus, terwijl hij nadenkend de pet van 't hoofd lichtte en in zijn haren krabde.

Driek schudde 't hoofd.

‘Da' waor olie in 't vuur.’

‘En as ge de vrouw es in den erm noomp?’

‘Da's nog gevaorlijker: me' vroulie is 't altijd gewaogd spul. Neë, dan zeg ik het hem liever recht in zijn bakkes,’ besloot Driek met zijn boersche goedrondheid.

Een paar dagen later verscheen hij, van de stad komende, als bij toeval op de Beekhoef. Op het eerste gezicht zag de boerenwoning er heel aardig uit, met een op zijn stadsch aangelegd tuintje voor de deur, en het huis zelf coquet als het optrekje van een stedeling. Maar een enkele blik op de belendende akkers had den ervaren landbouwer al gauw doen zien, dat daar niet flink de hand aan gehouden werd.

‘Jongen!’ mompelde hij bij zich zelven, terwijl hij zijn oogen als onwillekeurig eens liet rondweiden, ‘da' zag er me in vaoders tijd anders uit.’ Hij deed of hij er geen bijzondere notitie van nam en stapte op zijn langen, roodbruinen stok met omgebogen boveneind geleund langs het bekiezelde paadje op het huis toe.

‘Kijk kijk, wa' gebeurt er?’ dus verwelkomde hem Mieke op den drempel der huiskamer met het jongste kind op den arm. ‘Bruur Driek hier! da' kumt alle dag nie' veur.’

‘Ik kwaomp hier juust neven,’ zei Driek, ‘en docht: ik moet toch es zien hoe ze 't maoken op de Beekhoef. Is den baos van honk?’

‘Jao, maor hij kan toch seffens komen. Zit een lutske.’

Driek gaf aan de uitnoodiging gevolg, en terwijl hij een kleinen jongen, die hem met groote oogen aanstaarde, naar zich toetrok, informeerde hij naar den welstand van het gezin.

‘En hoe gaog' et me' de boerderij?’ vroeg hij opeens, nadat ze zoo een half uurtje gezellig gekeuveld hadden.

‘Nie beters te weten as goed,’ zei Mieke luchthartig, terwijl ze met het kind op haar schoot speelde.

‘Zoo zoo, da' doe' me pleizier,’ hernam Driek en keek een poosje voor zich op den met zand bestrooiden vloer. ‘Om de waorheid te zeggen,’ ging hij na eenige aarzeling voort, ‘heet de hoef er van z'n leven toch beter uitgezien. Me dunkt da' Hannes teugenswoordig Gods waoter een bietje over Gods land laot loopen; hij zit wel wa' veul in stad, of hè[']k het mis?’

‘Jao,’ zuchtte Mieke, ‘da' zegde wel; 't waor beschiens beter as-i eiges wa' meer bij de zaoken bleef.’ Toch liet ze er met zekeren trots op volgen: ‘'Nen boer in zijn hart is i nie; maor wat hem op da' punt mankeert, maokt-i van den anderen kant weer dubbeld goed: hij zit nie veur niks zoo druk in stad.’

‘Neë, da' geleuf ik wel; maor as 't waor is, wa' 'k zoo hier en daor heur, maokt-i in den laotsten tijd allesbehalve goeie zaoken, en zeker wit ik as dat-i al 'nen schoonen lap grond heet moeten verkoopen.’

Mieke verschoot van kleur.

‘Wa' zegde!’ vroeg zij, en keek haar zwager met haar lichtblauwe oogen bezorgd aan. ‘Daor heet-i me niks van gezeed.’

‘Da's wel meugelik, maor ik zou oe raoien er hem es naor te vraogen. 't Is goed da' ge weet wat er umgaot.’

Ondanks den kalmen, gemoedelijken toon, waarop hij dit zei, lag daarin toch zooveel besliste zekerheid, zooveel ernst en welgemeende belangstelling, dat Mieke er geweldig door aangegrepen werd. Zij was zoo gewoon zich in alles op het beleid van haar geleerden man te verlaten, en nu hoorde ze opeens, dat ze hem eigenlijk op de vingers behoorde te kijken. Hoe kon zij dat doen, het goedige meegaande vrouwtje, dat zich nooit anders dan met het huishouden en de kinderen bemoeid had!

‘Ge mot natuurlijk nie zeggen as dat ik oe daorover gesproken heb,’ ging Driek bedaard voort. ‘Ik ha' 't hem ook liever eiges gezeed, maor het treft nou zoo da'k oe alleen vijnd... Ik denk da' 'k zachtjes aon is gaoi opstappen,’ ging hij na een poosje voort, ‘beschiens kom ik Hannes op den weg wel teugen, en dan za' 'k het hem is bedaord aon 't verstand zien te brengen.’

‘As ge denkt da' 't noodig is,’ hernam Mieke, wier prettige stemming voor een beklemmende zorg had plaats gemaakt, ‘dan, as-'t oe blieft, Driek: maor anders... zijt veurzichtig; want ge wit: om een onneuzel woord kan i opvliegen as een buske me' vlooien.’

Driek had de kruk van de buitendeur nog in de hand, toen zij Hannes het paadje naar het huis zag opkomen. Het was een heel verschil tusschen de beide broers; de een in den blauwen boerenkiel over de zwarte jas, wier glimmende lakensche panden er onder uit hingen, met de roede das om den hals, de pet op het hoofd en een kort houten pijpje in den mond; de ander in een net stadsch costuum, met een strooien hoed op en een sigaar achteloos tusschen de lippen.

‘Hé, tref ik jou hier!’ riep Hannes met gemaakte gulheid, die zijn geheime ergernis over het onverwachte bezoek moest verbergen. ‘Kom je eens kijken of we nog leven?’

‘Daor zoude onder de hand aon gaon twijfelen,’ zei Driek lachend. ‘We zien mekaor teugenswoordig nooit meer.’

‘Och, ik heb geen tijd om veel uit te loopen,’ hernam Hannes onverschillig den weg op kijkend en de asch van zijn sigaar knippend. ‘Ik heb te veel zaken in de stad,’ liet hij er met een air van gewicht op volgen, en het hoofd in den nek werpend, zag hij zijn broer uit de hoogte aan, hein den rook van zijn sigaar in 't gezicht blazend.

‘As ge me' al die drukte,’ zei Driek leukjes, ‘de hoef maor nie vergeet; want die zal op stuk van zaoken toch wel nommer een dienen te blijven.’

‘Daar weet jij wat van!’ duwde Hannes hem toe met een minachtenden blik, die van de roode das, langs den blauwen kiel tot op

de bestoven boerenschoenen afdaalde, zonder dat het hoofd de beweging volgde.

‘Daor weet ik zooveul van,’ hernam Driek, zonder zich in 't minst van zijn stuk te laten brengen, doch ook zonder eenigen zweem van gekrenkte eigenwaarde; ‘daor weet ik zooveul van as da'k weergaois goed zie, da' de Beekhoef er in den lesten tijd nie op veuruit gaot; maor of ge me' oe spikkelaiosies in de stad goedmaokt wa' ge hier verwaorloost, neë, da' weet ik nie.’

‘En dat raakt je ook geen bl...!’ viel Hannes uit, zich driftig omwendend en den ander een blik toewerpend, die als een straal uit een brandglas de blauwe kiel haast scheen te zengen. ‘Als jij hier komt om me verkeerde complimenten te maken, dan heb ik liever dat je hier vandaan blijft.’

‘Hannes,’ hernam Driek doodbedaard; nam het pijpje even uit den mond, en tikte er zijn broer mee tegen het lijf. ‘Hannes, laoten we mekaore nou nie verkeerd verstaon. Ik zeg het tot oe bestwil, da' witte gij heel goed, en in het belang van oe vrouw en kijnders: as ge nie beter op oe zaoken past, dan worde nog dood-erm. Meer zeg ik nie, en nou motte 't eiges maor weten.’

‘Precies, dat dunkt me ook, en daarom verkies ik in 't vervolg van jou geen terechtwijzingen meer te hooren,’ klonk het met gemaakte koelheid.

‘Ge zult ginnen overlast meer van me hebben,’ zei Driek, zich gekrenkt omwendende om heen te gaan. ‘Ik wil oe groeten. Het gaoi oe goed; ik wensch oe van harte Gods zegen.’

‘Driek, gao nou zoo nie eweg,’ kwam nu Mieke tusschenbeide, die met het kind op den arm deze heele, op de stoep gevoerde woordenwisseling met angstig oor en oog had bijgewoond. ‘Toe Hannes, gift mekaore de hand: ge zijt toch bruuts en Driek heet het goed me' ons veur.’

Driek had zijn broer al de hand toegestoken, maar Hannes draaide zich nijdig om en liet schijnbaar onverschillig een lucifer ontvlammen om zijn sigaar, die uitgegaan was, weer aan te steken. ‘Zeker nog opzitten en pootjes geven ook,’ ging hij voort, ‘als ze je eerst op je eigen erf komen affronteeren. Hij heeft me altijd op den kop willen zitten. Dat was al bij vader thuis, en nou kan hij me nòg niet met vreê laten.’

‘Hannes,’ zei Driek, nog eens een stap terugkomende, ‘ik mag lijen, da' ge er nooit spijt af mengt hebben, da' ge me zóó van oe deur laot gaon. Maor as ge me ooit noodig mocht hebben, dan staot mijn huis veur oe open. Meer zeg ik nie. Dag Hannes, dag Mieke, adjuus, den zegen.’

En zonder nog om te zien, stapte hij op den bruinrooden stok geleund en met het pijpje in den mond, het paadje af, waarvan de kiezel onder zijn zware schoenzolen kraakte.

‘Zoo'n boerenvlegel,’ foeterde Hannes nog binnensmonds, terwijl hij den aftrekkenden gast een vernietigenden blik nazond. ‘Dat verbeeldt zich waarachtig dat ik hem nog noodig zou kunnen hebben. Ik zal hem laten zien hoe ik hem missen kan.’

Ofschoon nog onder den indruk van het pijnlijk onderhoud, haalde Mieke toch weer ruimer adem, nu zij haar man zoo fier en zelfbewust hoorde spreken. Hij was immers zoo knap, zoo geleerd, en Driek maar een eenvoudige boer, die van niets wist dan van aardappels, rogge en koeien; hij meende het goed, maar maakte zich zeker noodeloos ongerust; Hannes wist wel wat hij deed.

‘Ik begrijp wel wie hem den kop op hol heeft gebracht,’ zei deze, terwijl hij den hoed in de gang op den kapstok hing en de vrouw naar binnen volgde. ‘Dat is niemand

anders dan Gradus, die het in den laatsten tijd ook erg op de heupen schijnt te hebben. Die denkt ook dat ik om hem verlegen zit, maar dat zal hem leelijk tegenvallen. - Johan,’ riep hij een kleinen jongen toe, die huppelend kwam aanloopen, ‘kijk eens waar Gradus is en zeg hem dat hij een oogenblik bij me komt.’

En de boer van de Beekhoef trok zich terug in de zijkamer, waar hij een deftig cilinderbureau had staan, beladen met boeken en papieren en waar hij met veel vertoon van ernst in een armstoel plaats nam om met de noodige waardigheid den man te ontvangen, dien hij eens geducht onder handen dacht te nemen en aan wiens toewijding hij het alleen te danken had, dat zijn boerderij nog niet totaal verloopen was.

(*Wordt vervolgd.*)

Herinnering.

I.

En buiten blonk der sterren blanke pracht,
Een glorie van het leven, wondergroot;
En buiten droomde 't maneglanzen zacht,
Klaar als de schoone dag, die henenvlood.

Toen worstelde, met laatste wanhoopsklacht,
Daarbinnen 't kwijnend leven met den dood,
Toen doofde 't lichtste leven in den nacht
Van stergeglans, bij bangen stervensnood.

De bleeke morgen dreef de sterren heen,
Lichtte om den bleeken doode een valen schijn,
Een schemering, als klagend, zacht geween:

Geween, om 't wreed verwoesten van een schat
Van liefde en teêrheid, van het heerlijk Zijn,
Dat d'avond nog zoo rein doorschenen had.

II.

Toen steeg de zon met gouden jubelzang
Van licht, wedijvrend met der vooglen lied;
't Ontwaakte leven rees met woudren drang,
En stralend lachte 't blauw in wijd verschiet.

Toen werd het mij om 't harte onzegbaar bang
Door 't wee dat in mij snikte... een eindloos niet
Leek mij het schoone, nu een walg, een dwang
't Aanschouwen, waar zóó donkre dood gebiedt.

Daar lag de doode in 't gouden zonnelicht,
Schoon in zijn heilgen vrede en blanke rust,
Een teêre liefdeglans op 't aangezicht,

Een zalig sluim'rende in zijn kuischen droom.
Dan werd door zachter leed mijn wee gesust...

'k Blik te op den zaalge in eerbiedvollen schroom.

EDUARD BROM.

De duizendkunstenaar van Kerkxken.

Alle oude Vlamingen weten nog van hem te spreken, ofschoon hij al meer dan veertig jaar dood is; want bij zijn leven had ieder den mond vol over den merkwaardigen boerenjongen, die zonder eenige opleiding, ja zelfs geregeld lager onderwijs genoten te hebben, het in de werktuigkunde tot een verbazende hoogte had gebracht. Eerst voor een paar jaar stierf zijn broer Frans, hoog op jaren. en uit zijn mond zijn de volgende bijzonderheden opgeteekend, waarin ook onze lezers ongetwijfeld belang zullen stellen. Het is altijd interessant te zien, hoe zoo'n wonderkind zich zonder eenige hulpmiddelen van buiten, als van zelve ontwikkelt ongeveer als een natuurproduct.

Constant van Lul - zoo is de naam, die indertijd door heel Vlaanderen bekend was en overal met bewondering werd genoemd - werd den 17^{en} juli 1819 geboren en reeds op vijfjarigen leeftijd gaf hij blijken van een buitengewoon vernuft. Toen reeds vermeed hij de gezelligheid en vooral de kinderspelen om zich op te sluiten in zijn kamertje, waar hij van den morgen tot den avond bezig was met knutselen, snijden, in en uit elkaar zetten van allerlei vernuftige mechanismen. Op zevenjarigen leeftijd vervaardigde hij zijn eerste uurwerk, zijnde een aan den muur hangende klok, die de standen van de maan, de weken, dagen, uren en minuten aangaf. Er stond een soldaatje met een geweer bovenop, dat gestadig heen en weer liep langs een soort balustrade, waarmee de klok van boven versierd was. Over dit werkstuk schreef toen ter tijd een dagblad, dat de kleine werktuigkundige al de deelen met een pennemes had uitgesneden. Dit was, volgens de verklaring van zijn broer, onjuist, daar de knaap zich zelf een draaibank vervaardigd had om de radertjes te maken.

Niemand had hem te voren eenig onderricht in het horlogemaken gegeven; maar hij oefende zich zelven onvermoeid. Zekere De Winter had met het prijsschieten een zilveren horloge gewonnen, dat niet ging. Hij kwam er mee bij den kleinen horlogemaker. ‘Constant,’ zei hij, ‘zou je het ding niet op gang kunnen helpen?’ De knaap gaf geen antwoord, maar nam het horloge en ging er mee naar zijn kamertje, waar hij een dag, een nacht en nog een dag bleef zonder eten, drinken of slapen. Toen zijn broer eens ging kijken, zag hij hoe het kind al de radertjes uiteengenomen en op een rijtje op tafel had uitgespreid. Tegen den avond van den tweeden dag hoorden de huisgenooten hem springen en fluiten. ‘Constant zal er nog gek van worden,’ zei zijn moeder. Maar op hetzelfde oogenblik ging de deur open en sprong hij de kamer in, roepende: ‘Het gaat! het gaat!’ En inderdaad het horloge ging en bleef sedert gaan.

Omstreeks dien zelfden tijd maakte hij een wagentje met trappers, waardoor het werd voortbewogen als een vélocipède en waarmee hij, tot groote verwondering der voorbijgangers, de straat op en neer reed. Er is veel getwist over de uitvinding der rijwielen. De Fransche bladen meldden voor een poos, dat de eerste uitvinder dier voertuigen de thans meer dan tachtigjarige abbé Piatton was, die al in 1847 per vélocipède de wegen van Dauphiné afreed, tot algemeene verbazing der landlieden. Uit de bijzonderheden, omtrent de jeugd van den duizendkunstenaar van Kerkxken

meegedeeld, blijkt echter dat reeds in 1827 een achtjarig kind een vélocipède van eigen vinding bereed.

Hij had zich ook op de vervaardiging van touw toegelegd en daartoe een machine uitgevonden, die door middel van raderen en gewichten van zelf werkte, zonder dat hij er naar omkeek. Het touw, dat hij daarmee draaide, was buitengemeen sterk.

Slechts een enkelen winter bezocht hij de school, waar hij lezen, schrijven en rekenen leerde. De buren, die hem met zijn opmerkelijken aanleg hadden zien opgroeien, vonden zijn geknutsel heel natuurlijk en zagen er niets verwonderlijks meer in. Maar pastoor Van Hoeymissen vestigde de aandacht op het wonderkind. Dikwijls kwam hij den kleinen werktuigkundige bezoeken met vreemdelingen, die opgetogen stonden over zijn uitvindingen. Met alle geweld wilde hij hem te Gent of te Brussel bij een bekwaam werktuigkundige in de leer doen; maar de oudere broers van den knaap verzetten zich daartegen, voorgevende dat hij evenals zij wever moest worden. ‘Ik ken al weven!’ riep de deugniet en kwam den volgenden dag met een volslagen weeftoestel aan, dat van zelf liep. Hij weefde daarop drie of vier meters stof, sneed er een broek, een vest

en een jas uit, naaide de kleeren zelf en verscheen den volgenden Zondag in de hoogmis met zijn splinternieuw pak.

DE IMPROVISATOR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. LÖWITH.

Op zijn twaalfde jaar, nadat hij zijn eerste heilige communie gedaan had, ging hij te Ninove bij den horlogemaker Premereur in de leer, als die uitdrukking hier gebruikt kan worden, want de leerling was zijn meester verreweg de baas. Nooit vroeg Constant in zijn twijfelingen iemand om opheldering; hij zocht zelf en had geen rust voor hij het verlangde gevonden had. Zijn geest was altijd bezig en bij die gestadige inspanning zijner gedachten verloor hij de dingen zijner omgeving geheel uit het oog. Was hij op zijn wandelingen een half uur van huis gedwaald, dan kon hij dikwijls den weg terug niet meer vinden. Tot zelfs als hij met zijn broers in een herberg zat, verdiepte hij zich in zijn overpeinzingen, waaruit zij hem maar met moeite konden wekken door te roepen dat het tijd werd om naar huis te gaan.

Die verstrooidheid was geen aanstellerij van hem; ze kwam niet voort uit zucht om voor een buitengewoon man door te gaan; hij was de eenvoud in persoon en zoo ongekunsteld als een kind. Zijn patroon, die hem eerst met schele oogen aanzag, had het gauw gemerkt en stelde spoedig een onbeperkt vertrouwen in den schanderen en goedigen jonkman.

Constant had maar één gebrek: in plaats van het gewone bestelde werk te maken, verlustigde hij zich in het vervaardigen van allerlei aardigheden, zooals messen met geheime veeren, vernuftig uitgedachte sloten en dergelijke kunststukjes.

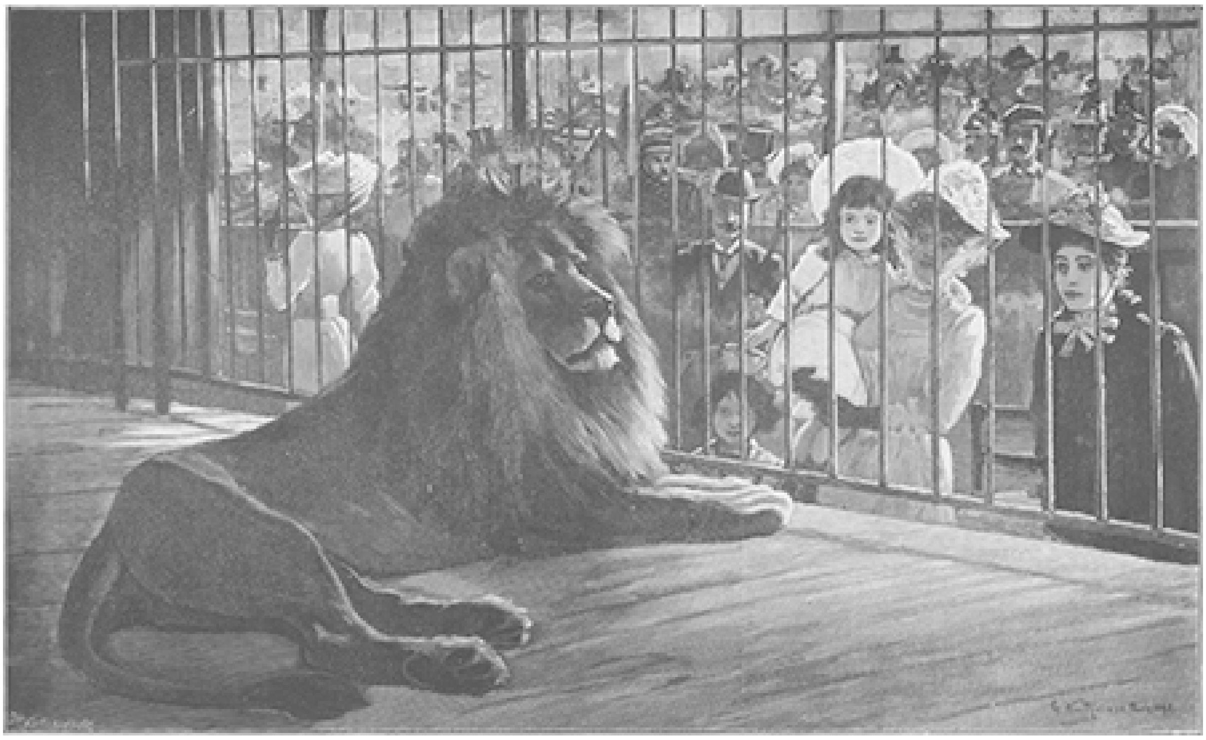

TOCH KONING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. WERTHEIMER.

Zoo had hij een snuifdoos gemaakt in den vorm van een beest, dat liep, bromde en hem op zijn wenken gehoorzaamde. De eerste maal dat Premereur het in beweging zag, werd hij bleek van schrik en deinsde ontsteld achteruit. Het ding was van koper, woog een half kilo, had een leeuwenkop, droeg op den rug een platten deksel, had drie zichtbare raderen en van binnen zulk een ingewikkeld raderwerk dat men er niet uit wijs kon worden. Des Zondags nam Constant het mee als hij in gezelschap van zijn broers uitstapjes maakte naar Denderhautem, Oultre, Aspelaere, Meire, Erpe, Haeltert enz.

Zoodra hij een herberg binnentrad, werd hij door het heele gezelschap omringd, en vooral de kastelein zag hem graag komen, wel wetend dat zijn aanwezigheid heel wat nieuwsgierigen zou lokken. In een oogenblik waren kaarten of ballen ter zijde gelegd en zaten of stonden al de dorpelingen om de groote tafel geschaard. Constant liet zich niet lang nooden. De snuifdoos wordt opgewonden en blaast als een locomotief, die op vertrekken staat. ‘Wie wil er een snuifje?’ Vier, vijf, tien van de omstanders roepen: ‘Ik!’ Het ding zet zich in beweging en houdt achtereenvolgens op voor al de aangewezen liefhebbers. ‘Neen, die niet; hij snuift niet.’ En de doos gaat den bedoelden persoon voorbij. ‘Wacht, hij wil toch een snuifje.’ Het ding keert zich om en presenteert een snuifje. Soms is het beest ondeugend en laat plotseling den deksel op vinger en duim van den snuiver dicht vallen, of wel, het toont zich koppig en blijft schreeuwend op zijn plaats staan. ‘Foei, wat doe je leelijk! Kom, vooruit!’ En al mopperend loopt het door. ‘Toe, wees eens vriendelijk en kwispelstaart voor de menschen!’ Het zwaait zijn staart, een wezelstaartje, dat een kater eens afbeet, zeker in de meening dat hij een rat te pakken had. ‘Mooi, kom nu maar terug!’ En het komt de hand van zijn meester likken. ‘Zoo, ga nu maar slapen.’ En het kruipt in den linnen zak.

Het koperen beest kon niet enkel snuifjes presenteeren, maar ook bier ronddienen, daar het platte deksel op zijn rug een flinken bierpot dragen kon.

Vooral de kinderen waren dol op de wondersnuifdoos, en Constant wist daarmee, beter dan met alle bedreigingen van den boeman, de kleine schreeuwers tot zwijgen te brengen. Als hij bij de buren het jonge volkje wat al te luidruchtig hoorde te keer gaan, hoefde hij zich maar even te laten zien om de orde te herstellen. ‘Ik hoor hier schreeuwen, moeder, willen de jongens niet zoet zijn?’ - ‘'t Is Door,’ roept een deugniet. ‘Neen, 't is Janneke.’ - ‘Da's niet waar.’ - ‘Och, ze zijn allemaal stout,’ komt de moeder tusschenbeide. ‘Zoo, dan mogen ze ook geen van alle de wonderdoos zien.’

‘We zullen zoet zijn, we zullen zoet zijn!’ klinkt het in koor en reeds mengt zich het gebrom van het koperen beest onder het gekraai van de kinderen, die groote oogen op zetten. Ditmaal heeft het een lekkere boterham op den rug. ‘Voor wien?’ vraagt Constant. ‘Voor mij!’ roepen acht stemmen. ‘Voor wien, moeder?’ - ‘Voor Mieke.’

En het ding snort op 't aangewezen meisje af. ‘Wie moet er nog een boterham?’ - ‘Ik, ik!’ - En het koperen beest brengt beurtelings aan ieder een boterham, terwijl de kleinen een drukte maken dat zij hun bekers omstooten. De pret is algemeen. Maar Constant zelf vermaakt zich niet minder.

Op die manier herstelde hij soms de orde in drie of vier huishoudens op weg van zijn woning naar de kerk; want hij sloeg geen enkelen morgen de mis over. Hij was een brave jongen, door en door godsdienstig en altijd bereid anderen van dienst te

zijn. Nooit hoorde men uit zijn mond een onvertogen woord. Hij had maar twee hartstochten: vernuftige knutselarijen en... gelukkigen te maken. Zijn mildheid voor den naaste grensde aan verkwisting. In den tijd dat hij veel geld verdiende, hield hij nog niets over; de zilverstukken gleden hem als zand door de vingers, als hij armoe zag. Hij had een hart van goud.

Daarbij hield hij ook van een grapje. De kasteleines uit de herberg *de Zwaan* te Denderhautem had een hond, een echten bullebak, die, naar zij beweerde, voor niets bang was. Voor niets? vroeg Constant. Dat wou hij wel eens zien. En reeds had hij zijn snuifdoos opgewonden, die vervaarlijk bromde. Als een pijl uit den boog schoot ze op den hond toe, die eerst een oogenblik verbluft keek, daarop achteruit deinsde en ten slotte van schrik door de ruiten sprong. De heele herberg proestte het natuurlijk uit van het lachen, behalve de kasteleines, die aan haar kapotte ruit dacht en haar hond in de eerste acht dagen niet terugzag.

De snuifdoos deed niet enkel de ronde door Vlaanderen, maar amuseerde ook in Brabant en Zeeland oud en jong. De faam van den leerling (!) was het fortuin van den patroon. Het regende bestellingen bij den klokkenmaker Premereur. Hij had klokkenspelen of uurwerken te leveren op het kasteel Versmessen, op de kerk van Beveren-Waes, te Calloo, Hulst, Clinge, Burst, Haeltert, Kunscke, Lokeren, Steendorp, Sottegem enz.

In laatstgenoemde gemeente gaf Constant een aardig staaltje van zijn handigheid. Het klokkenspel en slagwerk op den toren van het stadje waren sinds lang in de war en geen klokkenmaker uit de buurt wist daar raad op. De uren en halve uren sloegen in de meest verbijsterende wanorde en het klokkenspel maakte door zijn uitgelaten grilligheid de eerzame burgers tureluursch. De deken liet eindelijk den klokkenmaker Premereur ontbieden. Deze komt, brengt het uurwerk in orde en meenende, alles naar zijn beste vermogen gerepareerd te hebben, keert hij naar Ninove terug. Maar enkele dagen later krijgt hij bericht dat het oude dolle spel weer volop aan den gang is. ‘Ga mee,’ zegt de meester tot Constant, en beiden begeven zich op weg naar Sottegem. De deken, een innemend man, presenteert hem een kop koffie. Terwijl de baas met den deken in de pastorie aan de koffietafel zit, verwijdert Constant zich ongemerkt, gaat naar den koster, laat zich de deur van den toren openmaken, klimt, met een hamer en een bijl gewapend, naar boven, en ziet wat er aan het werk hapert. Een paar minuten blijft hij aan het hameren, vijlen en schroeven, en keert daarop naar de pastorie terug.

Zijn baas was juist op het punt om naar het werk te gaan zien. ‘Wel jongen, ben je klaar?’ - ‘Geef je geen moeite, baas,’ is het antwoord; ‘het karwertje is al gedaan.’ - ‘Hoe zoo?’ - ‘Wel, de uren zullen voortaan geregeld slaan en het klokkespel op tijd spelen.’

Premereur kon zijn ooien niet gelooven en de deken zette groote oogen op. Het was bij tienen. Daar begint het klokkespel. Het speelt onberispelijk en wordt gevolgd door tien heldere slagen.

‘Bravo!’ riep de deken, die den leerjongen zijn compliment maakte. De baas voelde zich een beetje op de teenen getrapt en wilde al heengaan. ‘Neen,’ zei de deken, ‘we zullen eerst afwachten tot het halfelf en elf uur geslagen heeft.’

Premereur herademt: er is nog kans dat het boeltje mis loopt.

Het slaat halfelf, elf uur; spel- en slagwerk blijken volkomen in orde en veroorloofden zich ook in het vervolg geen onregelmatigheden meer.

‘Voortaan kan je de moeite sparen van hierheen te komen,’ zei de deken tot meester Premereur. ‘Je stuurt eenvoudig den jongen.’

Constant bleef intusschen niet altijd leerling. Op twee-en-twintigjarigen leeftijd keerde hij naar zijn geboorteplaats terug en zette daar met een van zijn broers en nog een medehelper een zaak op voor eigen rekening. Binnen veertien daag hadden ze een pendule gemaakt, en nog worden er in het dorp staaltjes van hun werk gevonden, die voor de duurzaamheid van het fabrikaat getuigen. Verder dreven zij ook handel in horloges van allerlei soort: zij verkochten er van zes gulden af tot van veertienhonderd gulden toe, die bij elk uur en half uur een keurig speelwerk lieten hooren. Die horloges maakten ze evenwel niet zelf. Om de veertien daag ging Constant of zijn broer naar Brussel, waar hij bij een Duitscher zijn inkoopen deed. Volgens het zeggen van dien koopman verkocht hij aan hen alleen meer horloges dan aan al de horlogemakers van België samen. Hun voornaamste clientèle bestond uit professors van seminar es en colleges. In tien minuten tijds repareerde Constant de horloges van het heele personeel in een gesticht. Hun klooster- of Angelus-klokken met drie raderen waren zeer in trek.

'Je zal nog eens klokken zonder raderwerk maken,' zei iemand schertsenderwijze tot Constant.

'Neen, da's niet mogelijk,' antwoordde deze in vollen ernst.

Voor de Burgtdam-kapel van Ninove maakte hij een uurwerk, waarvan de klok omringd was door de beelden der twaalf apostelen, elk met een hamer gewapend. De eerste sloeg één uur, de tweede twee uur, de deide drie uur en zoo vervolgens. Als het twaalf uur was, sloeg de eerste apostel den eersten slag, de tweede den tweeden slag, de derde den derden slag en de laatste den twaalfden. Ongelukkig bestaat dat merkwaardige werk op het oogenblik niet meer: de beeldjes der apostelen zijn links en rechts verspreid en twee prijken er nog in den gevel van een logement te Kerkxken.

Nadat Constant eenigen tijd voor eigen rekening gewerkt had, bracht hij het eerste model voor een torenuurwerk naar de gieterij de Phoenix te Gent. De gieter beschouwde het werk met verbazing en ging toen den directeur roepen, zeggende dat er 'wat nieuws' gekomen was. Ook deze bewonderde den arbeid en zei op zijn beurt:

'Jongmensch, als dat werk van u is, maak ik je mijn compliment. Wil je niet eens een kijkje nemen in de fabriek?'

'Heel graag, mijnheer.'

Weldra waren ze als in een dicht bosch van machinerieën, waarvan de meeste in beweging waren. Constant keek zijn oogen uit en nam met zichtbare belangstelling alles in het rond op. Eensklaps bleef hij staan, en zijn geleider bij den arm stootende, zei hij, hem op een rad wijzende: 'Dat rad daar is onnoodig.'

'Hoe zoo?'

Constant legde het uit en de directeur moest hem, na er eenige oogenblikken over gedacht te hebben, gelijk geven Waarschijnlijk zou hij den schranderen uitvinder wel aan zijn inrichting verbonden willen hebben; maar Constant was zoo aan zijn geboortedorp gehecht, dat hij er niet vandaan te krijgen was Het kostte de grootste moeite van de wereld hem te bewegen, naar Brussel te gaan, waar hij aan het hof ontboden was. Dit gebeurde in 1849 of 1850. Wie den koning over den uurwerkmaker van Kerkxken gesproken had, is niet bekend; maar deze werd schriftelijk uitgenoodigd, op een bepaalden dag en op een bepaald uur in tegenwoordigheid van den koning en het hof een séance te geven. Onder andere staaltjes van zijn werk liet hij er ook de snuifdoos zien, waar de koning en zijn omgeving grooten schik in hadden. Zij juichten de vertoonde kunststukjes hartelijk toe, maar een van de aanwezigen maakte toch de opmerking, dat het koperen beest, om terug te komen,

geen draai naar rechts of links maakte, maar achteruit liep op de manier van een kreeft, met den staart vooruit. Constant moest erkennen, dat hij er tot zijn spijt niet in geslaagd was, het ding een boog te doen beschrijven.

Lang had hij er over gedacht, een uurwerk te vervaardigen, dat altijd bleef loopen zonder opgewonden te worden. Zijn proeve was hoogst eenvoudig. Het uurwerk had tot eenige versiering twee engelen met uitgespreide vleugelen, die aan den slinger bevestigd waren. Het hing voor een opening in den schoorsteen en werd

door den trek van den wind bewogen. Wanneer die trek uitbleef, kon het nog veertien dagen door zijn eigen mechanisme blijven voortloopen. Maar daar de vereischte windstroom soms wel langer dan veertien dagen ontbrak, stond het een enkelen keer stil. Dat nu wilde Constant verhelpen, en daarom zon hij voortdurend op verbetering van zijn uurwerk Hij wilde het niet verkoopen ondanks de groote sommen, die er al voor geboden waren. De koning vroeg hem, zelf den prijs te bepalen, dien hij er voor verlangde, maar Constant antwoordde, het niet te kunnen verkoopen, daar het maar een proeve was en niets meer. Hij stemde er alleen in toe, dat de koning het een veertiendaag hield, en deze schonk hem een brevet van uitvinding met tweehonderd franks.

Wie weet, waartoe de begaafde jonkman het nog had kunnen brengen als hij zich niet zoo in zijn dorp had opgesloten en meer tijd van leven gehad had. Hij is namelijk maar drie en dertig jaar oud geworden. Klein van gestalte, met een breed en plat gezicht, een hoog eenigzins gerimpeld voorhoofd, gedunde bruine haren en kleine, nu eens slaperige, dan glinsterende oogen, was hij altijd zwak van gezondheid geweest. Van het jaar 1847 tot aan zijn dood in 1852 sliep hij, op voorschrift van dokter De Cock, van Geraartsbergen, tusschen vochtige lakens.

Hij werd dus, gelijk de meeste buitengewoon begaafde jongemenschen, vóór zijn tijd uit het leven weggerukt. De reden van dit vroegtijdig sterven is niet ver te zoeken. Wonderkinderen, zooals onze Constant, zijn geboren om te denken gelijk de vogel om te vliegen. Maar die aanhoudende inspanning van den geest verslijt het lichaam evenals de degen de scheede, en zoodoende zijn zij oud en afgeleefd nog vóór zij eigenlijk beginnen te leven En men mag ze gelukkig rekenen, wanneer een vroege dood hen behoedt voor de onvermijdelijke teleurstellingen, die bij de verzwakking naar lichaam en geest, het vervolg van hun zoo schitterend begonnen loopbaan hun moet opleveren.

Bij de Platen.

Boterhammen snijden. -

Onze Hollandsche schilders - de allerjongste generatie, die nog niet recht weet wat ze wil, daargelaten - houden over het algemeen veel van huiselijke tafereeltjes. In dat opzicht toonen zij zich de rechtgeaarde naneven der Van Mierissen en Van Ostade's, en blijven tegelijk in overeenstemming met den gemoedelijken, huiselijken Hollandschen landaard. Binnenhuisjes van boeren en visschers zijn het geliefkoosde element, waarin zij zich bewegen, en zij weten die weer te geven met een gevoel voor de eenvoudige, stille poëzie in het leven dier kleine luiden, zooals men dat nergens elders aantreft. Ook het tafereeltje van Artz op de eerste bladzijde van dit nummer is in dit opzicht weer een typisch Hollandsch schilderijtje.

Hier geen jacht op effect, geen poging om den beschouwer niet verbazing te slaan, geen coquet streven om mooi te doen of aardig te zijn. Neen, het is een doodgewone greep uit het alledaagsche leven: een moeder, die boterhammen snijdt voor twee kinderen, die in blijde verwachting het werk afkijken. Maar het groepje is zoo echt naar het leven weergegeven; er ligt, bij al het ongekunstelde der voorstelling, zulk een diep gevoel in voor het mooie van een zoo eenvoudig geval, dat we het onwillekeurig met sympathieke belangstelling blijven beschouwen.

De improvisator. -

Een vrij wat luidruchtiger tooneeltje geeft ons de Duitsche kunstenaar Löwith te zien; maar hij verplaatst ons dan ook in een heel andere luchtstreek, namelijk in Italië, het land van zon en zang, van wijn en opbruisend bloed, het land ook van de *improvisatori*. Daaronder worden de populaire dichters of zangers verstaan, die elk oogenblik van den dag klaar staan om, daartoe door een gezelschap van liefhebbers uitgenoodigd, voor de vuist een lied te dichten en te componeeren.

Er is bijvoorbeeld een huiselijk feest, een bruiloft of een doopmaal; daar komt een reizende zanger voorbij; hij wordt binnengeroepen, en aanstonds laat hij een op de gelegenheid toepasselijk lied hooren. Zoo gaat het ook bij volksfeesten of op nationale vierdagen; de *improvisator* maakt zich tot tolk van de algemeene geestdrift en zingt de groote daden van den held, wien de feestdag geldt.

De zanger van ons tafereel wordt blijkbaar niet door zulk een hoogdravend onderwerp geïnspireerd. De man is sinds lang geen geregeld beoefenaar meer van het vak. Met den ouden dag droogt de dichtader op, en jeugdiger mededingers hebben hem zachtjes op zij gedrongen. Maar treedt hij niet meer op in 't openbaar, in een besloten gezelschap van oude kennissen geeft hij graag nog eens een liedje ten beste. Als men hem een maal eten belooft, door een flesch landwijn besproeid, laat hij zich niet lang nooden, en improviseert niet enkel een lied, maar zelfs het instrument ter begeleiding er bij. De bodem van een braadpan strekt hem tot mandoline, waarop hij zich zelf accompagneert. De woorden schijnen anders de hoorders beter te bevallen dan de muziek, waarvoor de een vrij ondankbaar de ooren stopt.

Toch koning. -

Toch koning, ofschoon achter tralies gekerkerd, ver van zijn rijk, de onmetelijke wildernis, waar hij als onbeperkt gebieder, als heer van leven en dood regeerde. Toch koning, en als schijnt het trotsche dier zich zijn waardigheid bewust, wendt hij minachtend den machtigen kop af van de nieuwsgierige menigte, die hem van achter de tralies aangaapt. Het is blijkbaar 'kwartjesdag' in de diergaarde; want achter de meer aristocratische bezoekers, die als goede bekenden tot vlak voor zijn hok komen, verdringt zich een opeengepakte hoop van mindere luitjes, kleine burgers, handwerkslui en soldaten. Aller oogen zijn op den gevangen leeuw gericht en in die oogen leest men nieuwsgierigheid, maar ook bewondering en ontzag: ondanks zijn machteloosheid dwingt de majestueuze woudmonarch eerbied af. Al is hij onttroond en gekluisterd, toch blijft hij koning.

De grijze specht. -

Een van de populairste vogels, om het zoo eens te noemen, is ongetwijfeld de specht, van welk geslacht niet minder dan een kleine 200 soorten bekend zijn, waarvan ons achterplaatje een paar exemplaren van het *grijze genus* voorstelt.

Deze vogelfamilie is bekend om haar vrij langen, krachtigen, min of meer kegelvormigen snavel, met een scherpe en breede punt, waardoor ze bij uitstek geschikt is om de schors der boomstammen open te breken, waaronder ze de eieren

en larven van insekten met haar wormvormige en kleverige tong, waarvan de hoornachtige punt met weerhaken gewapend is, te voorschijn haalt of er een gat in hamert om haar nest te bouwen.

Ook onderscheidt zich de specht door een wigvormigen, uit stijve, aan het einde afgesleten stuurpennen samengestelden staart, die bij het klimmen tot stuur dient, middelmatig groote vleugels en twee naar achteren en twee naar voren geplaatste teenen. Dank aan die klimvoeten is hij door de wetenschappelijke natuurvorschers ingedeeld bij de familie der klimvogels of *scansores*.

De spechten leven in de bosschen, klimmen behendig tegen de boomen op en vliegen met rukken. Zij leven van insecten, vooral van larven, die zij met hun stevigen bek uit de boomschors pikken, en dit doen zij dikwijls met zooveel geweld dat men het op aanmerkelijken afstand hooren kan.

Bij voorkeur zien de spechten hun voedsel in vermolmde stammen machtig te worden, wat natuurlijk minder krachtsinspanning vordert, of, om het zich nog gemakkelijker te maken, tikken zij met hun snavel tegen het hout, waarop de insekten te voorschijn komen en een gemakkelijke prooi worden van den listigen roover.

Sommige buitenlandsche soorten echter voeden zich met vruchten en zaden. Zij broeien in holen van boomen, waarin zij vier of vijf glanzig witte eieren leggen. Het geluid dat sommige soorten maken herinnert aan een schaterend gelach.

Van de omstreeks 200 bekende soorten vindt men er in ons vaderland maar vijf, namelijk: den zwarten specht (*picus martius*), geheel zwart met een roode kuif, terwijl bij het mannetje ook het voorhoofd en de schedel rood zijn, - den groenen specht (*picus viridis*), bij ons de meest algemeene; deze heeft een groenen rug en groenachtig gelen of grijzen hals en buik, een rooden schedel en kuif en een knevelvlek, die bij het mannetje rood, bij het wijfje zwart is, - den grooten, middelsten en kleinen bonten specht (*picus major, medius* en *minor*), die zwart en wit gevlekt zijn, met roode veeren in den nek of op den schedel.

Onze gravure is vervaardigd naar een schilderij van Marie Laux, de begaafde Duitsche kunstenares, die haar onderwerpen bij voorkeur aan het planten- en dierenleven ontleent, en, zooals de lezer aan het keurige en geacheveerde van ons tafereeltje zien kan, het in het weergeven der levende natuur tot een groote hoogte gebracht heeft.

Wetenswaardig Allerlei.

De champagne-duiveltjes. -

De vijfhonderdduizend duivels, waarvan Oettinger in zijn bekend Champagne-lied zingt, worden niet door het een of ander gemakkelijk tooverformulier in de flesschen gekluisterd. Daartoe is heel wat werk en moeite noodig in de onderaardsche ruimten, die als het ware de bakermat zijn van den wereldberoemden wijn.

De most der roode en witte druiven wordt, na de uitpersing door middel van ijzeren persen, in vaten gedaan, waarbij over de gisting zorgvuldig wordt gewaakt. De gesloten vaten blijven tot den volgenden zomer liggen, waarna de eigenlijke bereiding van de Champagne begint. In de krijtheuvelen van Châlons, Epernay, Reims strekken zich mijlen ver de kelders uit, dikwijls in drie onderaardsche verdiepingen boven elkander met verscheiden graden van temperatuur; trappen, liften, hellingen verbinden deze meestal door electriciteit verlichte verdiepingen. In deze kelders begint het

versteken en versnijden, het vermengen der verschillende lagen en druivensoorten. Daarvan hangt vooral de hoedanigheid van de Champagne en het onderscheid tusschen de onderscheidene merken af. Deze vermengingen zijn een zorgvuldig bewaard geheim van de verschillende wijnhandelaars. Dan worden zij met behulp van vischlijm geklaard; de geklaarde wijn wordt in schoone vaten overgegoten en in April of Mei op flesschen afgetapt onder een kleine bijvoeging van suiker.

Nu beginnen de duiveltjes eerst hun hellewerk! De gisting is in het vat niet afgeloopen, maar wordt eerst in de flesschen voltooid. Hoe zorgvuldig die ook zijn nagezien of ze wel sterk genoeg zijn om die gisting te weerstaan, toch doet de opbruisende jonge wijn er acht tot zestien van de honderd springen. In minder goed ingerichte kelders zijn de wijnduiveltjes dikwijls nog buitensporiger in hun uitgelatenheid, zoodat soms de helft der flesschen, die rechtop naast elkaar in 't gelid staan, er aan gelooven moet. Maar de wegvloeiende wijn wordt door waterdichte, schuinsloopende gootjes in een groot vat geleid, uit welks inhoud een uitstekende wijnazijn gefabriceerd wordt, als hij niet tot het leveren van mindere Champagne-soorten gebruikt wordt.

De flesschen zelf, die op een stelling met de kurk naar beneden worden geplaatst, worden tweemaal per dag geschud, waardoor het bezinksel en de onreinheden zich tegen de kurk afzetten.

Na tien of twaalf maanden worden de flesschen ontkurkt, waarbij het koolzuur alle verdere onreinheden meevoert, daarop gauw gesloten, vervolgens nog eens geopend tot het bijgieten van een likeur, dat aan den wijn zijn eigenaardig bouquet en kleur geeft en welks samenstelling tot de geheimen der firma behoort (meestal bestaat het uit een suikeroplossing met cognac en ouden wijn) en ten laatste wordt door middel van de stopmaebine een nieuwe dichte, met het merk der firma voorziene kurk in den hals der flesch gedreven en met touw en gloeiend ijzerdraad bevestigd, waarna kop en hals met staniool overtrokken en de etiketten opgeplakt worden. Thans eerst zijn de Champagne-duiveltjes voor goed ingekerkerd, tot men hun veroorlooft de kuik in de lucht te jagen, lustig schuimend de glazen te vullen en met hun opbruisend vuur de geesten te prikkelen.

Japansche doopnamen. -

Een kalender met namen van heiligen voor het heele jaar, waaruit

men dan een keuze kan doen voor de namen der pasgeborenen, bezitten de Japanners niet. Bij hen is het nogal gemakkelijke gebruik in zwang, het kind naar het voorwerp te noemen, waarop bij zijn geboorte de blik des vaders het eerst valt. Het spreekt vanzelf, dat daardoor ook het verschil in jongens- en meisjesnamen wegvalt. Het is dan ook niets ongewoons, een kind in Japan lelie, stoel, broodpan, venster of iets dergelijks te hooren noemen.

De kracht der zonnewarmte. -

De natuurkundige Herschel heeft uitgerekend, dat een ijscilinder van 75 kilometer doorsnede en 360,000 kilometer lengte, wanneer hij plotseling in de zon gedompeld kon worden, binnen een seconde zou smelten.

De werking van het gas of schilderijen en meubels. -

Tot dusver zette men de schade, die schilderijen, boeken, meubels enz. in door gas verlichte vertrekken lijden, gewoonlijk op rekening der zwavelzuren, die ondanks alle mogelijke zuivering van het gas daarmee uit den brander stroomen. Door nauwkeurige onderzoekingen is thans aangetoond, dat de hoeveelheid dezer zuren zeer klein is. Alleen reeds het aansteken van vier gewone lucifers brengt meer zwavelzuur voort, dan een gewone gasvlam in een uur kan leveren. De aangerichte schade is dus enkel toe te schrijven aan de door de vlammen voortgebrachte hitte, die het dichtst bij den zolder het grootst is en naar beneden afneemt.

Een millionnair uit de oudheid. -

Grellius leefde in het bezit van een ontzaglijk vermogen te Agrigentum op het eiland Sicilië in den bloeitijd dezer stad. Hij leefde als vroolijke Frans en onderscheidde zich door zijn vrijgevigheid en gastvrijheid. Hongerigen vonden bij hem altijd open tafel, arme schouwburglief hebbers konden gratis de voorstellingen bijwonen, arme meisjes kregen van hem een uitzet, wie zijn geld verloren had, of hij burger dan wel vreemdeling was, kon het bij hem terugkrijgen. Kortom, zijn reusachtig vermogen stond iedereen ten dienste. In zijn huis bevonden zich alle mogelijke gemakken, om nog zooveel vreemden te herbergen. Hij plaatste zelfs dienaren aan de poorten der stad, om de reizigers uit te noodigen, zich van zijn huis en zijn tafel te bedienen.

Op zekeren keer nam hij bij koud weer vijftig ruiters uit Gella op, onthaalde ze gastvrij en schonk ze bij hun vertrek elk een warmen mantel.

Een ontzaglijke in de rotsen uitgehouwen kelder bevatte 300 in den steen uitgekapte bekkens met wijn, elk met een inhoud van 300 amphoren (5 amphoren zijn een okshoofd).

Zijn einde was niet in overeenstemming met het geluk, dat hij zijn heele leven gesmaakt had, en bevestigde de spreuk van den wijzen Solon, dat men niemand vóór

zijn dood gelukkig moet prijzen. Bij de verovering van Agrigentum door de Carthagers in 406 v. Chr. vluchtte hij met andere burgers in den tempel van Minerva, en toen de woeste soldaten de hand wilden slaan aan de kostbaarheden, belette hij dit, door het gebouw in brand te steken en met alle schatten in de vlammen om te komen.

Boomen tegen wormen te beschermen. -

Als een uitstekend middel daartoe wordt door een Amerikaansch landbouwblad aangeraden spijkers in de boomen te slaan, waardoor zoowel de stam als de vruchten van de aanvallen der wormen verschoond moeten blijven. Een half dozijn spijkers in iederen boom geslagen zou voldoende zijn om het succes te verzekeren. Men schrijft die verrassende uitkomst toe aan de oxydatie van het ijzer door het sap en het binnendringen der ijzerdeelen in al de takken van den boom.

DE GRIJZE SPECHT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MARIE LAUX.

Iets over het weer. -

Een Duitsch weerkundige zegt in een brochure over weervoorspelling o.a. het volgende, dat den lezers misschien belang kan inboezemen, indien zij er ten minste om geven te weten, wanneer men met of zonder paraplu moet uitgaan: Is het eenigen tijd lang - vooral des zomers - goed weer, en gaat de zon aan een helderen hemel onder met schitterenden, roodgouden glans, dan zal het, indien de barometer hoog staat, nog geruimen tijd mooi weer blijven. Wanneer op een mooien zomerdag bij heldere zon zich aan de effen blauwe lucht kleine, ronde, witte wolkjes vertonnen, blijft het eveneens goed weer. Indien bij blauwen, wolkenloozen hemel de barometer langzaam daalt, geeft dit betrokken lucht en verandering van weer te kennen; daalt de barometer snel, dan is er onweer ophanden. Blijft de barometer in de volgende dagen langzaam aan het dalen, dan zal het betrokken lucht zijn, effengrauw van kleur, en regen blijft niet uit. Als na enkele dagen mooi weer bij zonsondergang zich mist vertoont en de zon bloedrood in die damplagen verdwijnt, of zooals men zegt, ‘gesluierd’ ondergaat, dan is dit een teeken dat er weersverandering op handen is. Den volgenden dag zal het dan gewoonlijk nog goed weer zijn; maar den tweeden dag zal de lucht betrekken, de avondmist breidt zich uit tot wolken en, indien de barometer niet gaat stijgen, zal het spoedig regenen.

Een interessante proefneming. -

In het klein gelukt het laten bevriezen van water op de volgende eenvoudige wijze, waarvan men zich evenwel alleen bij daglicht kan bedienen. Men strijke met een horlogeglas over een watervlakte, zoodat aan de holle zijde van het glas een droppel blijft hangen. Daarna giet men op de holle zijde een weinig ether van zwavel en blaast er op, waarna de waterdruppel zich bijna onmiddellijk in een kleinen ijskristal zal veranderen.

De krokodillenvangst in Indie. -

Een in Engelsch-Indië reizend Engelschman verhaalt over dit onderwerp het volgende: Ik had gedurende mijn achtjarig verblijf in Indië dikwijls gelegenheid, krokodillen ter grootte van 4 ½ tot 8 meter te vangen.

Eenige mijlen van Calcutta verwijderd bevond zich aan den oever van den Ganges een boerderij met een grooten molen, op een plaats waar de stroom een breede bocht maakt. Op deze boerderij werden veel varkens geslacht en de afval in het water geworpen. In deze bocht wemelde het van krokodillen, die den afval met vraatzucht verslonden. Langen tijd poogde ik tevergeefs, de beesten neer te schieten; zoodra ze getroffen waren doken ze naar beneden en werden door de strooming weggedreven. In het vlakke water heb ik veel kleine geschoten; zij zonken geregeld naar beneden, maar kwamen na drie of vier dagen weer aan de oppervlakte. De grootste had een lengte van 5.89 meter, maar kwam 15 tot 20 centimeter aan zijn staart tekort en miste bijna zijn geheelen snuit. Hij had acht schietwonden in den kop en vier in het lichaam, terwijl een zijner oogen was uitgeschoten. In zijn buik bevonden zich een doode Hindoe, 7 paar schoenen, 3 armbanden, een stuk opgerold koperdraad, 3 varkensstaarten enz.

De grootste krokodil, dien ik toen ving, mat netto 8 meter, maar was mager en woog niet meer dan die 6 meter lang was, welken ik vroeger gevangen had. In het bekken, waarin ik de levend gevangen krokodillen bewaarde, maakten de beesten een leven als een oordeel, knorden en blaften als honden en sloegen elkaar met den staart.

Mijn vangtoestel bestond uit 40 vademen sterk Manillatouw, waaraan twee tegen elkaar geplaatste haaitanden bevestigd waren. Als aas gebruikte ik stukken vleesch en met lucht gevulde varkensblazen, die de haken voor zinken vrijwaarden. Het touw was aan een in den grond gedreven paal bevestigd. Daarmee heb ik er minstens twintig gevangen. Een der grootste had, toen hij aan den haak hing, zooveel kracht, dat zeventien man noodig waren, om hem op het droge te trekken. Van een der ijzeren vanghaken had hij den weerhaak afgebeten.

Uitputting der kolenmijnen. -

De uitputting der kolenmijnen in Europa is een vraagstuk, dat in hooge mate de hedendaagsche nijverheid interesseert. Volgens een onderzoek, door den Pruisischen minister van Openbare Werken bevolen, zouden de Europeesche kolenmijnen (met uitzondering van die van Rusland en enkele kolenlanden van minder beteekenis) uitgeput raken in deze volgorde: eerst die van Oostenrijk-Hongarije en vervolgens die van Frankrijk en België. Wanneer dit precies gebeuren zal, lezen wij niet; alleen dat het op zijn laatst zal wezen binnen vijfhonderd jaar, wat zeker nogal een aanmerkelijke tijdruimte is. In Groot-Brittannië en Duitschland zou het kolengebrek zich het laatst voordoen. Gelukkig zal tegen dien tijd de betere benuttiging van water-, wind- en andere natuurkrachten de ontzaglijke behoefte aan kolen wel eenigszins hebben verminderd.

[Nummer 11]

Hooger op.
Door J.R. van der Lans.

IV.

Weer waren een paar jaar voorbijgegaan en de zaken op de Beekhoef waren er in dien tijd lang niet op verbeterd. Gradus was als een kwajongen heengezonden. Voor den degelijken knecht was dit niets, al deed de behandeling hem zeer; want kon de eene broer hem missen, de ander was blij dat hij hem op de vaderlijke hoeve weer de plaats kon geven, die hij er bij het leven van den ouden Voerendonk zoo waardig innam. Maar voor de Beekhoef was het een onherstelbaar verlies. Geen knecht kon het er na Gradus meer uithouden; de boel verliep met den dag. Hannes, door den tegenspoed tot telkens gewaagder speculaties geprikkeld, zag zich genoodzaakt het eene stuk grond na het andere te verkoopen of te verpanden, en was gestadig in geldverlegenheid.

'Het gaat niet meer met de boerderij,' zei hij op een keer tot zijn vrouw.

'Het landbouwbedrijf is in den grond bedorven; er is geen droog brood meer mee te verdienen. Ik wou dat ik goedschiks van de hoeve af kon.'

Mieke, die alweer een zuigeling op den schoot had - want de vermeerdering van het gezin was het eenige, waarin geen stilstand viel waar te nemen - schrok zoo geweldig van dat wanhopige denkbeeld, dat ze den lepel, waarmee ze den kleine voerde, uit de hand liet vallen.

'Van de hoef af! Goeie God, is het zoo wijd me' ons gekommen! En wa' woude dan beginnen?'

'O, dat kan ik je zoo niet in een paar woorden zeggen, maar ik heb groote plannen. Als ik maar een duizend of vijftien honderd gulden in de hand had, dan wist ik wel wat ik deed. Dan ging ik naar Brussel. In zoo'n stad zijn nog zaken te doen, maar hier....' En hij haalde minachtend de schouders op.

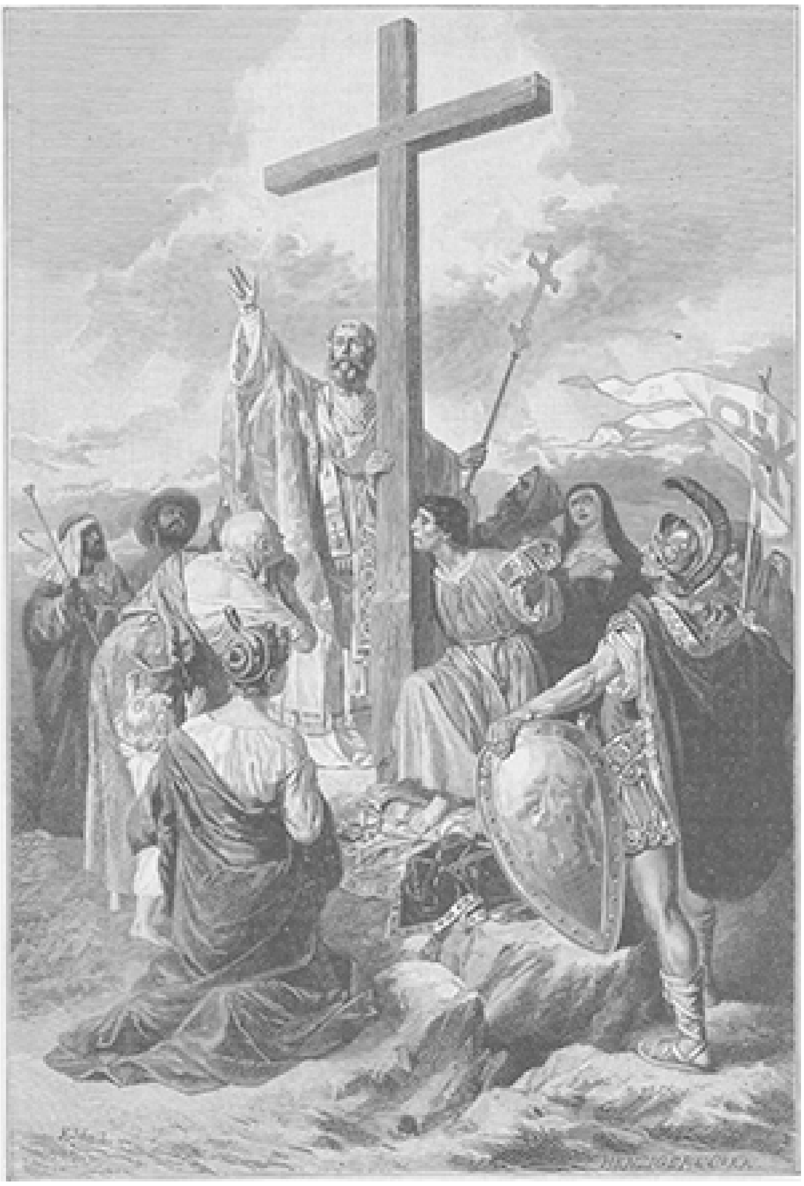

KRUISVERHEFFING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN K. SCHMIDER.

‘Hannes, Hannes, wa' haolde nou weer in 't heufd,’ zuchtte Mieke sidderend bij de gedachte dat zij met haar kinderen de hoeve, waar ze zooveel jaren genoeglijk te midden van de kleinen gesleten had,

zou moeten verlaten om haar man te volgen naar een stad als Brussel, waarvan ze zich zelfs geen flauwe voorstelling kon maken, maar die haar daarom juist als een labyrinth vol ongekende gruwelen en gevaren moest voorkomen.

'Och, vrouw, wat weet jij daarvan!' zei Hannes met een medelijdend glimlachje over haar bekrompenheid. 'Je maakt je altijd noo deloos ongerust.'

Mieke sprak als gewoonlijk niet tegen; maar ditmaal ontsnapte haar toch haars ondanks een welsprekend protest. Zij boog het hoofd vol bezorgde moederliefde over het kind op haar schoot en twee groote tranen druppelden op de roode wangetjes van den lachenden kleine. Nu drukte de moeder haar lieveling onstuimig aan de borst en liet heur tranen den vrijen loop.

'Wa's dat nu, vrouw? Waterlanders!' riep Hannes verrast en verteederd; want hij hield werkelijk veel van vrouw en kinderen. 'Hoe kunt ge je dat nu zoo aantrekken? Ik bedoelde maar dat als ik goedschiks van de hoeve afkon, dat nog zoo kwaad niet zou wezen. Maar daar is immers vooreerst nog geen denken aan.'

'Als we van de hoef afmotten,' snikte Mieke, 'dan geleuf ik as da 't mijn dood zou zijn.'

'Welnu, zet het dan gerust uit je hoofd,' zei Hannes opbeurend. 'Ik zal er niet meer over spreken. 't Is ook niet noodig dat we met ons heele huishouden optrekken. Mijn bedoeling was volstrekt niet jullie allemaal ineens mee naar Brussel te nemen. *Als* ik ging, dan zou ik alleen gaan en later, als ik er op de een of andere manier vasten voet had gekregen, konden we verder zien. Maar daar heb ik vóór alles geld voor noodig, en zoolang ik dat niet heb, valt er aan mijn plan niet te denken.'

Mieke wischte haar tranen af en dacht een oogenblik na.

'As het enkel daoraon mankeert,' waagde zij schuchter in 't midden te brengen, 'waorum vraog-de dan nie' een veurschot an Drieke? Die zal 't oe gaere geven: zij daor zeker af.'

'Aan Driek!' stoof Hannes op. 'Dat in der eeuwigheid niet! Sinds hij met zijn uitgestreken gezicht Gradus hier vandaan getroond heeft, beschouw ik hem eenvoudig als een onderkruiper, niet wien ik niet te doen wil hebben'

'Ge het Gradus eiges de deur uitgezet,' merkte Mieke zacht verwijtend op

'Ja wel, daar weten we alles van; haal maar geen oude koeien uit de sloot. In alle geval zou Driek de laatste zijn, bij wien ik om hulp aanklopte. Ik kan best buiten hem; dat zal ik hem gauw genoeg laten zien.'

En inderdaad deelde Hannes haar een paar dagen later, met een gezicht stralend van hoop, de blijde tijding mee, dat het hem gelukt was, nog weer een vijftienhonderd gulden op de hoeve te leenen. Met dat geld kon hij in Brussel wonderen doen, naar het scheen. Daar lag het goud om zoo te zeggen op straat voor wie zich maar de moeite van het oprapen wou geven. Vrienden in de stad hadden hem de beste informaties verschaft; ze hadden hem adressen opgegeven, en dank aan hun wenken, gevoegd bij de ijverige studie van een reisboek, dat hem geleend was, vertrouwde hij in de wereldstad uitstekend zijn weg te zullen vinden. Zijn Fransch had hij wel niet druk onderhouden of het moest zijn door de lectuur van Belgische bladen in het koffiehuis, maar het zat er, docht hem, toch nog goed in, zoodat hij met de taal niet verlegen hoefde te staan

Acht dagen lang was er op de Beekhoef van niets anders sprake dan de reis naar de Belgische hoofdstad. Wat hij daar eigenlijk moest uitvoeren, daar kon Mieke met haar verstand niet bij; maar ze had te veel vertrouwen in het beleid en de buitengewone

scherpzinnigheid' van haar man om niet overtuigd te wezen, dat hij er stellig fortuin zou maken. Hij verzuimde natuurlijk niet haar door allerlei schitterende voorspiegelingen in die verwachting te stijven.

‘Wacht maar, vrouwtje,’ zei hij, als zij een enkele maal over hun bekrompen omstandigheden klaagde, ‘dat zal allemaal wel in orde komen als ik eerst maar eens van de reis terug ben.’

Naar de boerderij werd intusschen niet meer omgekeken; de anderhalve knecht en meid, die hij nog in het werk had, moesten maar zien hoe zij het schikten, en als zij met het oog op de aanstaande afwezigheid van den baas instructies vroegen, verwees hij ze naar de vrouw, wier arm hoofd in de laatste dagen omliep.

Menigmaal viel ze schreiend op een stoel, maar Hannes wist haar door een hartelijken kus en de plechtigste verzekeringen van zijn onbetwijfelbaar welslagen dan weer gauw op te beuren. Toch was het een hartroerend tooneel, toen het oogenblik van afscheid nemen gekomen was. Mieke wierp zich met het kind op den arm om den hals van den beminden echtgenoot; de kinderen omklemden zijn knieën en allen snikten en schreiden zoo bitter, dat Hannes zich op het laatste oogenblik allen moed voelde ontzinken.

Maar zijn droombeeld blonk weer door de tranen heen, waarmee hij vrouw en kinderen aan staarde.

‘Kom kom, ik reis immers de wereld niet uit,’ zei hij, pogend een luchthartigen toon aan te slaan. ‘Ik zal je over een paar dagen schrijven, en als het goed gaat, ben ik binnen een dag of acht terug. Komaan, Mieke, wees nu zoo kinderachtig niet, houd je flink....’

Nogmaals kuste hij haar tot afscheid en wikkelde zich uit de omhelzing zijner dierbaren los.

‘Dag moeder, dag jongens! tot weerziens hoor. Vader komt gauw terug, en dan is alle pijn geleden.’

Met half knikkende knieën en de oogen door tranen verduisterd, stapte bij den weg op, maar keerde zich nog wel driemaal om naar de hoeve, die hem nooit zoo aanlokkelijk was voorgekomen als nu hij ze voor onbepaalden tijd moest verlaten. Vrouw en kinderen oogden en wuifden hem na, tot eindelijk een kromming van den weg hem aan 't gezicht onttrok.

Hannes Voerendonk stapte door als vreesde hij teruggehaald te worden, en had geen rust voor hij goed en wel in den trein zat. Toch hield ook daar het eerste uur alleen de gedachte aan vrouw en kinderen hem bezig en had hij oog noch voor zijn medereizigers noch voor de beweging aan de stations. Langzamerhand echter raakte het roerend afscheidstooneel in zijn geest op den achtergrond voor de vele nieuwe beelden, die zich aan hem opdrongen. Ongemerkt werd hij in een gesprek gewikkeld met zijn overbuurman in de coupé, en meer en meer voelde hij zich op zijn gemak in de ongewone omgeving. De conversatie met bereisde lui trok hem aan; hij voelde dat hij, hoewel door het lot dusver tot het saaie buitenleven gedoemd, eigenlijk onder hen thuis hoorde. Met hen kon hij praten, beter nog dan met de habitués van zijn koffiehuis, tegenover wie hij toch altijd de buitenman bleef. Hier was hij onbekend en bewoog zich op voet van gelijkheid met heeren, die gouden ringen aan de vingers, gouden horloge-ket tingen over hun buik en gouden lorgnetten op den neus droegen, en zich met breede ontplooiing van overjassen, plaids en bagage behaaglijk op de kussens uitstrekten als hadden zij de spoorlijn uitsluitend tot eigen gebruik gepacht.

En wat een verruimend, verheffend gevoel, toen hij voor het eerst de voeten zette op het plaveisel der wereldstad en daar midden door het gewoel van rijtuigen en

voetgangers rondslenterde als had hij al zijn leven niet anders gedaan. In deze wereld was hij eerst op zijn plaats; in deze atmosfeer van moderne grootsteedschheid kon hij recht ademen. Wat kwam zijn vroegere omgeving hem nu bekrompen en kleinzielig voor, niet enkel het leven op de Beekhoef tusschen de goedige, onnoozele Mieke en de boersch opgebrachte kinderen, maar zelfs de koffiehuisconversatie in het plattelandsstadje. Nu eerst leefde hij het volle negentiendeeeuwsche leven mee, waarvoor hij eigenlijk in de wieg gelegd was, maar dat een boosaardig lot hem tot dusver had ontzegd.

En met hooge borst, het hoofd in den nek stapte hij langs de breede trottoirs der boulevards, schijnbaar met den onverschilligen blik van een *Weltmann*, voor w[i]en al dat gewoel, dat gerij en geros eener wereldstad niets vreemds is, maar feitelijk bij volle teugen genietend van het nieuwe schouwspel. Achteloos slenterde hij langs de schitterende winkels, zonder iets in het bijzonder te zien, maar zich vermeiend in den algemeenen aanblik van zooveel weelde, zooveel pracht, zooveel *élégance*, waarvan hij, als man van moderne ontwikkeling, die een portefeuille met bankbiljetten op zak had, gerechtigd was zijn deel te eischen. De onverschilligheid, waarmee de voorbijgangers hem passeerden, zonder hem maar een oogenblik met bevreemding aan te zien, gaf hem een gevoel alsof hij door allen met eenparig goedvinden als hun gelijkgerechtigden stadgenoot werd geaccepteerd.

En dit geheel nieuwe, ongekende genot overstelpte hem zoodanig, dat hij bijna het doel zijner reis zou vergeten. Hij gevoelde zich, ofschoon eerst sedert enkele uren binnen de muren der Belgische hoofdstad, volbloed Brusselaar, niet bedenkende dat hij het burgerrecht nog verwerven moest.

Op zijn doode gemak vlijde hij zich neer aan een der tafeltjes van een koffiehuis en bestelde een glas faro, met voorname onverschilligheid inmiddels den blik latende rondweiden. Toen de *garçon* hem het bestelde bracht, verzocht hij meteen een paar kranten en weldra zat hij verdiept in diezelfde Brusselsche bladen, welke hem in het kleinsteedsche koffiehuis steeds zoo geweldig hadden geïntrigeerd door hun uitlokkende advertenties vol schitterende aanbiedingen.

Daar trok er plotseling weer een zijn aandacht. Het was een blad, dat hij tot dusver nooit had gezien. Tusschen twee zware strepen, dienende om de aandacht te trekken, las hij in een microscopisch klein lettertje de volgende, in het Fransch gestelde regelen:

> Positie van 6 à 800 franks per maand gewaarborgd aan personen, beschikkende over 2 à 3000 franks kapitaal. De fondsen blijven in handen van den eigenaar. Lichte arbeid, speciale vakkennis geen vereischte. Slechts enkele uren werk per week. Men adresseere zich onder letter Z. G X aan het bureau van dit blad.

Drie, vie maal verslond Hannes Voerendonk met de oogen deze korte, maar veelomvattende regelen. Precies, dat was het, wat hij te Brussel kwam zoeken. Hij wist wel dat hij daar zeker fortuin zou maken. Er werd maar een paar duizend franks aan kapitaal gevorderd om op een gemakkelijke manier 6 à 800 franks per maand te verdienen, en hij had vijftienhonderd gulden op zak. Hoe was het mogelijk, dat er nog lui waren, die hun geld in papieren belegden, als er met zoo'n onnoozel sommetje zooveel te woekeren viel! En zonder zich lang te bedenken, verzocht hij pen en inkt.

Vijf minuten later was zijn brief klaar; hij onderteekende hem behoorlijk met zijn vollen naam en gaf als zijn adres op *Hotel de la Couronne*, een logement dat hem gerecommandeerd was door een zijner vrienden van de sociëteit, die er een twintig

jaar geleden gelogeerd had. In persoon ging hij den brief in de bus werpen van het dagbladbureau, en in het zalig bewustzijn, dat hij daarmee den eersten stap had gezet op den weg, die hem onfeilbaar tot de fortuin moest leiden, wandelde hij op zijn gemak door de woelige straten, bezocht nog menig *café* en zocht eerst laat zijn nachtkwartier op.

Hij droomde den ganschen nacht van groote geldzaken, prachtige beursmanoeuvres, en zag zich beurtelings als chef van een deftig handelskantoor omringd van bedienden of in een vorstelijke woning met Mieke, herschapen in een Brusselsche *madame*, en de kleine bengels van de hoeve, die, nu in keurige jongeheertjes

en juffertjes veranderd, hem met *mon cher papa* aanspraken.

Den volgenden dag was hij nog zóó vol van die heerlijke droombeelden, die hem als een bedwelmende roes in het hoofd waren blijven hangen, dat hij zich in de wereldstad bewoog met een fierheid en een zelfbewustzijn als was hij reeds het hoofd eener sinds lang daar gevestigde, bloeiende handelsfirma. Zelfs veroorloofde hij zich de weelde het middagmaal te gebruiken in een restauratie van den eersten rang, waar hij onder een vergulde lichtkroon op een met rood leer bekleeden stoel aan een marmeren tafeltje zat en van alle zijden zijn beeld zag weerkaatst in de weelderig met verguldsel omlijste spiegels.

Ondanks de zekerheid en het zelfvertrouwen, waarmee hij het antwoord op zijn schrijven afwachtte, werd hij intusschen zachtjes aan ongeduldig, en dien avond keerde hij vroeg naar zijn hotel terug, in de stille hoop, daar een brief voor hem te vinden. Toen hij zich daarin teleurgesteld zag, troostte hij zich met de gedachte, dat het eigenlijk wel wat veel gevergd was, nu al een antwoord te willen hebben en dit zeker morgen zou komen: aan zoo'n dagblad administratie had men het natuurlijk erg volhandig en daarbij moest de steller der advertentie ook tijd hebben om na te zien wat er op zijn annonce was ingekomen. Toch voelde Voerendonk dien avond geen lust meer om de stad in te gaan en begaf zich vroegtijdig ter ruste, ofschoon hij den slaap nog zoo licht niet vatten kon: zijn geest was onophoudelijk bezig met de heerlijke vooruitzichten, hem door de advertentie geopend, en vormde zich allerlei vage voorstellingen van den werkkring, waarin hij op zoo gemakkelijke manier de voorgespiegelde 6 à 800 franks per maand kon verdienen.

‘Is er geen brief voor mij gekomen?’ was den volgenden morgen zijn eerste vraag aan den garçon, en op het ontkennend antwoord smaakte het ontbijt hem al minder goed dan den vorigen dag. Hij wandelde maar weer de stad in, zette zich hier en daar uit verveling aan een koffiehuistafeltje neer, zag in gedachte verdiept het gewoel der voorbijgangers aan, keek nu en dan lusteloos een krant in; maar had toch geen rust, en was nog vóór den middag in het hotel terug om te informeeren of er nog niets gekomen was.

Inderdaad was er een brief. Voerendonk voelde zich het bloed naar het hoofd stijgen, toen hij met bevende hand de enveloppe openscheurde. Het postpapier groot formaat van fijne qualiteit prijkte met het opschrift:

JANSON: *Commission, Export, Agence pour l'Etranger.*

Het schrijven luidde als volgt:

> ‘Mijnheer,
>
> ‘Als u zoo goed wil zijn, hedenmiddag om vier uur in het *Café Belge* te komen, zal ik u inlichting geven omtrent de zaak, waarover uw geëerd schrijven van den 17en dezer handelt. Gelief maar te vragen naar den heer Janson.
>
> Met de meeste hoogachting heb ik de eer te zijn
>
> UEds. dw. dr. Janson.’

Er kwam een glans van blijde verwachting over het gezicht van den eerzamen buitenman bij het lezen van dit kort, maar veelbelovend epistel. Vooral het gedrukte hoofd boven den brief boezemde hem groot vertrouwen en ontzag in. Het was duidelijk dat hij met een solide, gevestigde firma te doen had; als men maar een

sommetje gereed geld tot zijn beschikking had, zooals hij, en daarbij den weg wist, was het toch niet moeilijk aanstonds goede relaties aan te knoopen.

Hij stak den brief zorgvuldig in zijn portefeuille, informeerde naar den weg en lang vóór den gestelden tijd stond hij tegenover het aangeduide koffiehuis. Maar hij wilde zijn ongeduld toch niet zoo duidelijk doen blijken, wandelde daarom nog een paar keeren de straat op en neer en precies om vijf minuten over vieren trad hij met kloppend hart het koffiehuis binnen.

(*Wordt vervolgd.*)

In het dal der vioolmakers.

Aan den Zuidkant van de Beiersche hoogvlakte, midden tusschen de bergen van het groene Tirol, strekt zich een smal dal uit. In vele wendingen en krommingen loopt door dat dal een smalle, eeuwenoude straatweg. De Romeinsche legioenen trokken reeds daarover en in de middeleeuwen rolden er in lange rijen zwaarbeladen, dreunende wagens over, die uit Italië of de Levant kwamen, met koopmansgoederen voor Augsburg bestemd.

En dat ging eeuwen lang zoo.

Thans echter, wordt deze straafweg slechts zelden door vrachtwagens bereden. Maar wel de gele post, met den lustig schetterenden postillon op den bok, en de lichte rijtuigjes zoowel als volgepropte stalwagens nemen daarover hun weg. Achter de krakende wielen gaan haastige voetgangers, en alles beschouwt de groene pracht, en daarboven tusschen reusachtig gespleten rotswanden de witte, schitterende hoogten van het Wettersteingebergte.

Een uurtje voorbij den wit- en blauwgestreepten grenspaal ligt aan den weg een bevallig oord. De nette en dikwijls met fraaie schilderingen versierde huizen teekenen welstand. Dit plaatsje heet Mittenwald. Daar worden de Duitsche violen gemaakt en ver in vreemde landen gestuurd, tot ver over zee, duizenden per jaar. Daarom heet ook dit plaatsje ‘het Duitsche Cremona.’ Aan het einde van Mittenwald's hoofdstraat staat een bronzen gedenkteeken. Het stelt een jongen man voor met ernstige en flinke gelaatstrekken. Hij zit op een bankje en op de knie heeft hij een viool liggen, die hij aandachtig schijnt te beschouwen.

Op het voetstuk van het gedenkteeken staat ‘Matthias Klosz.’ Dankbaar zien thans zijn kleinkinderen op tot het bronzen gelaat en vertellen de volgende overlevering van hem:

Er leefde eens, niet zeer ver van Mittenwald, in het begin der achttiende eeuw, een man, met name Jacob Steiner. Hij was vele jaren in Italië, in het beroemde Cremona geweest, en had dáár de edele kunst van vioolmaken geleerd.

Nu was hij zelf een meester geworden, en zijn violen werden zoowel om haar harmonische tonen, als om haar sierlijke vormen, zeer gezocht.

Rondom het dal strekt zich een dennenbosch uit en beneden bruist de schuimende Isar. Dikwijls begaven er zich houthakkers heen, met bijl en zaag gewapend, en hakten de oude boomen om.

Dan tuimelden zij uit het dal in de Isar en vielen op den rotsachtigen bodem.

Doch aan den anderen oever zat meester Jacob Steiner en luisterde aandachtig naar het geluid der vallende boomen, want menigmaal gaven zij een zingend geluid. Zulke boomen gebruikte hij, maakte zijn violen daaruit en daarom gaven zij zulke schoone en lieflijke tonen.

Terzelfder tijd leefde in Mittenwald een arme man, Urban Klosz genaamd Hij had vele kinderen en derhalve groote zorgen. Dikwijls had hij meester Steiner al zien zitten en loopen, en dacht bij zichzelven, of niet een zijner kinderen ook zoo'n beroemd vioolmaker kon worden. In het huis naast hem was een voerman komen wonen, die met zijn wagen naar Cremona, de plaats waar zich de groote vioolfabrieken bevinden, wekelijks heenreed. Urban Klosz sprak eens met hem; de voerman was gaarne bereid hem een dienst te bewijzen en Urban koos uit de kinderschaar zijn zoontje Matthias, pas tien jaar, om voor vioolmaker te worden opgeleid. Te Cremona gekomen, bezorgde de voerman den jeugdigen leerling een plaats bij een der beste meesters, Nicola Amati geheeten en daar leerde Matthias nu de vioolmakerij. De meester was goed en vriendelijk jegens hem, en zag den Duitschen leerling gaarne, want Matthias gaf blijken van bekwaamheid en was zeer vlijtig; zijn violen waren weldra de beste uit zijn werkplaats. De meester had echter nog andere leerlingen, die, evenals Matthias, ook uit het buitenland kwamen en met leede oogen het geluk van hun Duitschen kunstbroeder beschouwden. Een hunner heette Pietro Andrea Guarneri en een ander Anton Stradivarius. Zij beraadslaagden samen, op welke wijze zij den Duitscher uit de werkplaats zouden kunnen verdringen. Op zekeren nacht wachtten zij hem op en vielen hem met wapens zoodanig aan, dat hij maar met moeite zijn leven kon redden. In de worsteling echter had hij een diepe, bloedige wonde ontvangen.

Vol droefheid zag de goede meester Amati den voortdurenden twist in zijn werkplaats en hij hield zóóveel van zijn Duitschen leerling, dat hij liever de door Matthias gemaakte violen en dus zijn eigen voordeel wilde prijs geven, dan er diens leven door in gevaar te brengen. Daarom stuurde hij Matthias, ofschoon met een bedroefd hart, van zich weg.

Lang dwaalde deze nu in het land rond en nam voor een tijdlang dienst in het leger. Eindelijk, twintig jaren nadat hij zijn vaderhuis verlaten had, keerde hij naar Mittenwald terug. In zijn binnenste echter was een plan gerijpt; zoowel als het vioolmaken in het buitenland bloeide en vruchten voortbracht, zoo zou hij het ook in zijn geboorteplaats doen ontkiemen.

In Mittenwald, aan de uiterste grens van het dorp staat een kleine, oude kerk. De sneeuw van het Wettersteingebergte blinkt door de vensterruiten boven het hoogaltaar. Tegen den achterkant van het altaar staat een ingekraste naam, de naam Matthias Klosz, die, hoewel met een laag witkalk bestreken, nog duidelijk te lezen is.

Voor dit altaar knielde Matthias neder en smeekte den goddelijken bijstand over zijn plannen af. Daarna ging hij naar zijn bloedverwanten en andere burgers in Mittenwald en wierf leerlingen. Zijn gebed in het kerkje werd verhoord en weldra trokken de Mittenwalder vioolmakers, op den rug een groote mand met geel en bruin gestreepte violen, over den straatweg naar Tirol en zelfs tot diep in Beieren; ook naar het binnenland, naar de Frankforter en Leipziger jaarmarkten, naar Neurenberg en Augsburg trokken zij heen. En daar zij de violen niet alleen maken, maar ook fraai daarop spelen konden, waren zij altijd graag geziene gasten. Zij werden ‘luitenmakers’ genoemd en de Mittenwalder violen klonken nu door heel het Duitsche rijk. Ook werden er vele naar andere landen gestuurd, en de naam ‘Matthias Klosz’ blijft in zijn geboorteplaats gezegend!...

Dat is de geschiedenis van de Mittenwalder vioolmakerij. Een vioolmaker heeft ze ons dáár zelve verhaald. Tegenwoordig trekken de vioolmakers zeker wel niet meer met de mand op den rug over het land; het romantische is verdwenen. Groote fabrikanten hebben het zaakje ter hand genomen en daarvoor nu arbeiden nog heden de Mittenwalder vioolmakers.

Zulke arbeiders zijn er omtrent driehonderd.

Of zij arbeiden bij hun patroon in de fabriek, òf voor zich tehuis. De meesten doen dit en zij oefenen de vioolmakerij uit, doch niet als uitsluitend handwerk. Ieder hunner heeft een lapje gronds en wat er bijbehoort, en wanneer buiten op het veld niets meer te doen is, worden de violen gemaakt: hoofdzakelijk dus in den tijd van September tot Juni.

Daarentegen wordt bij de fabrikanten het heele jaar door gewerkt en bij een dezer heeren gaan wij nu binnen!....

Niet ver van het huis ruischt een onstuimige bergstroom, waaraan een zaagmolen staat. Vóór den molen liggen dikke, lange boomstammen, alle reeds van den bast ontdaan. Uit dit hout worden de violen gemaakt. Het zijn dennenen ahornstammen. Het dennenhout is voor het dekblad der viool, het ahornhout voor den bodem. Natuurlijk is niet elke stam daarvoor geschikt.

Vóór alles moeten die stammen slank en recht zijn; zij mogen geen zoogenaamde kwasten of knoesten hebben, waardoor de planken ongelijkmatig zouden worden. Vervol-

DE ZWERVENDE HARMONICA-SPEELSTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN EDWARD KNIGHT.
(Royal Academy van Londen)

NA DE DOOPPLECHTIGHEID, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. GALLEGOS.

gens het binnenste van den stam; dat toont de snijvlakte. Bij den dennenstam b.v., mogen de ringen niet te dicht bij, noch te ver van elkander staan. Staan zij te ver, dan vloeit de toon te veel uiteen; staan zij te dicht, dan komt de toon niet tot zijn recht. Op den bovenkant der viool, dus het dunne dekblad, werkt de toon.

Anders is het bij den bodem van ahornhout. Daar heeft de toon niets mee uit te staan; dat is maar een zaak, die de sierlijkheid der viool bevordert. Hoe meer houtvlammen er in het hout zijn, des te mooier is de ahorn. Het hout wordt naar het hart van den stam gesneden, dus in wigvormige stukken.

Vroeger werden er vele goede stammen in de rijke bosschen van Mittenwald zelve gevonden; die zijn nu echter reeds alle verbruikt en de aanschaffing daarvan baart vele moeielijkheden. De stammen, die men nu gebruikt, komen uit Gallicië en Hongarije. De transportkosten bij vroegere tijden vergeleken, verhoogen de onkosten aanzienlijk.

Een paar schreden van den molen staat geheel afgezonderd en alleen op het veld, een houten gebouw. In het dak zijn talrijke luiken. alle geopend, waardoor de zon schijnt. Dat is het drooghuis. Daar wordt het geneden hout opeen gestapeld, waarna het, om voor de bewerking geschikt te worden, eerst goed moet drogen; daarom staat ook dat gebouw, voor brandgevaar, geheel alleen.

Dáár liggen de gezaagde stukken op elkander gestapeld. Vijftigduizend ahornbladen, (vioolbodems) liggen hier en blijven twaalf of vijftien jaren lang liggen. Ginds, die dek- en onderbladen van de contra-bassen moeten zelfs twintig jaar op hun bewerking wachten. Geen assurantie kan de brandschaden hier dekken, want de fabrikatie zou vele jaren stil moeten blijven staan, zonder dat er iets gedaan kon worden. Het drogen moet enkel door lucht en zon geschieden; scheikundige bewerkingen, zoo menigmaal toegepast, brengen het hout maar schade toe.

Nu gaan wij naar de werkplaatsen en voorraadschuren.

Daar zien wij weder de dekbladen en bodems; nu echter gereed, reeds afgewerkt en ineengezet, doch nog wit, en niet gelakt of gevernist. Dat doen de huisarbeiders. De fabrikant geeft hun uit het drooghuis een gesneden stuk hout mede dat tehuis door hen met kleine werktuigen bewerkt wordt, en het afgewerkte stuk brengen zij den fabrikant terug.

Het eene stuk wordt zorgvuldiger, met fraaier wendingen en bochten bewerkt dan het andere, dat minder fraaie krullen en vooruitstekende punten heeft. Het ligt dus aan het hout, of de viool duur of goedkoop is; is het hout goed, dan is de viool duur; is het niet zoo goed, dan wordt de viool goedkoop. Dat noemt men nu het lichaam van de viool.

Eén arbeider levert van twee tot zes zulke lichamen in de week, al naar gelang de duurte of goedkoopte der waar. Een vlijtig arbeider verdient alzoo per dag omtrent f 2,00.

Ook hier wordt de arbeid verdeeld. De een maakt het lichaam, een ander den toets, die eenvoudig met de schaaf wordt bewerkt, een derde vervaardigt de schroeven en onder aan den hals de krul, een vierde de kam. De toetsen en de schroeven worden bij de goede violen uit ebbenhout van Madagaskar en bij de goed koopere uit geverfd pereboomenhout gemaakt.

Dat alles is het gewone werk van draaiers en snijders.

Laten wij nu naar een werkplaats gaan, waar de violen, het lichaam en de hals in elkander gezet worden. Beide, de lengte van den hals en die van het corpus, moeten

in een bepaalde verhouding staan, en zijn dikwijls niet even lang. Dit is een belangrijk punt, want de juiste trilling der snaren hangt er van af; die verhouding is echter een fabrieksgeheim, en wordt nooit verklapt.

Nu naar de lakkers. Hier staan en liggen de instrumenten, violen, violoncellen en bassen, geel, rood en bruin, in alle schakeeringen nog blinkend en nat. Ook het lak is een geheim. Hoe vuriger en doorzichtiger de laag is, zóó, dat zij de aderen van het hout niet bedekt, des te mooier.

De goedkoope violen worden maar één maal gelakt, en zijn onmiddellijk droog. De betere worden een paar maal bestreken met eene andere soort lak en buiten, onder een beschuttend zonnescherm, te drogen gehangen. Dat is een heel aardig gezicht; hier hangt de lucht werkelijk vol violen. De goede violen kunnen dus enkel in den zomer gelakt worden. Met iedere bestrijking wordt de kleur vuriger en fraaier.

Het zij opgemerkt, dat er in Mittenwald een vioolmakersschool bestaat, waar de arbeiders gevormd worden. Na voltooiing der studiën moet de leerling als proefstuk, alléén een viool maken. Slechts lieden, in Mittenwald geboren, neemt de school op, evenals de fabrikanten enkel bewoners van het dorp in hun dienst hebben.

Nu naar de magazijnen.

Op lange, hooge, kolossale stellingen liggen hier de instrumenten opgestapeld, deels verpakt in stroopapier, deels nog onverpakt. Acht duizend violen worden daar bewaard, waarvan de meesten naar Amerika en Engeland, maar vele ook naar Zwitserland, Frankrijk en Italië gaan. De kleur is over 't algemeen, naar Italiaansch monster, zeer licht en wordt ook zóó het liefst gezien. Een deel is donkerbruin en voor Amerika bestemd, want elk land heeft zijn eigen smaak.

Daar zijn ook de verschillende modellen.

Dit, met die eigenaardige houtteekeningen, de zoogenaamde vogeloogen, en de hooge, sierlijke welving, is het model Steiner. Dat, met die ornamenten in den bodem, het model Maccini. Ginds, met die stijve F-gaten en die lompe krul met bijzonder kleine hoeken, het model Guarneri. Hier, die groote hoeken en sierlijke krul, juist het tegendeel, het bevallig model van den sierlijk werkenden Amati. En daarop volgt het model van Matthias Klosz. met de ietwat plompe en breede vormen.

Het fraaiste van alle echter en dat den zegepalm behaalt, is het model van meester Stradivarius, met zijn heerlijke bochten, die men niet beschrijven, maar slechts bewonderen kan. Naar zijn model worden thans ook nog alle violen gemaakt. Tot heden is hij onovertroffen gebleven, en dien roem kan niemand hem ontnemen.

De verzending uit Mittenwald bedraagt jaarlijks ongeveer twintig duizend violen ter waarde van zesmaal hondderdduizend gulden, ongerekend de andere instrumenten, zooals cithers en luiten, die ook in Mittenwald gemaakt worden.

Er zijn daaronder violen van f 2 50, maar ook van f 180. Op zulk een speelt professor Ahana, concertmeester der koninklijke kapel te Berlijn. Dat is reeds een zeer uitstekende viool. Hoogere prijzen betaalt men slechts voor rariteiten en die hebben alleen waarde voor liefhebbers, als kunststuk, doch hebben met den toon der viool niets te maken.

De voorliefde voor zoogenaamde oude, bespeelde violen is slechts bijgeloof. De hoofdzaak is, dat de viool gedurig bespeeld wordt, waardoor het hout zijn bocht niet verliest, ongeveer evenals men zijn laarzen gedurig dragen moet, wil men het leder niet hard doen worden.....

Over den straatweg trekken hoogbeladen wagens voorbij. Het is hooitijd, daar *Wieomad* genoemd Roodbonte ossen met merkwaardig lange, afhangende ooren, trekken de wagens. Boven op het hooi zit de vioolmaker, forsch en bruin, want in

den hooitijd maakt hij geen violen. Nu is het avond geworden. Een eentonig gezang dringt uit de huizen en achter de vensters staan knechts, meiden en kinderen.

Zij verrichten het avondgebed.

De sneeuw der Tiroler bergen wordt met een helder rozerood overgoten; dan verbleekt het; de volle maan komt op, en werpt hare zilveren stralen in het dal. De toon eener viool dringt eenzaam door de nachtelijke stilte over den eeuwenouden straatweg en sterft langzaam weg....

Mijn oude werkman.
Door Philoponos.

Een langen tijd heb ik geaarzeld, vooraleer ik kon besluiten, ‘mijn ouden werkman’ aan de lezers van de *Katholieke Illustratie* voor te stellen. 't Is slechts een eenvoudig werkman, wiens beeld ik schetsen wilde, en dergelijke personen boezemen immers gewoonlijk niet zoo heel veel belangstelling in. En toch, lezer, ik heb ze lief; ik heb hen gevolgd in het dagelijksch leven ën getracht hen te leeren kennen, om hen te kunnen beoordeelen, zooals zij in werkelijkheid zijn.

Ik bedoel geenszins den werkman, zooals men die vooral in de steden ontmoet met een verbitterd hart en verwarde zinnen; die tegen ieder en over alles zijn ontevredenheid lucht; die zich door den alles vernielenden stroom van het socialisme laat medesleepen, en door zijn ontevredenheid de maatschappij voortdurend in beroering houdt. Neen, ik meen den eerlijken, ijverigen arbeider, zooals ik hem meestal in de vrije natuur, bij het verrichten zijner bezigheden, heb aangetroffen en gadegeslagen, met zijn onverstoorbare kalmte; die bij zijn zwoegen voor een sober stukske brood toch altijd een dankbaren blik ten hemel slaat.

Deze is de sympathieke figuur, voor wien het hart zich ontsluit, als men hem zoo heeft leeren kennen. En zulk een edel mensch vond ik in mijn ouden vriend met zijn gouden hart en zijn innige godsvrucht. Daarom niet gezwegen, werd mij gezegd, over een kind des volks, dat in zijn beminnelijken eenvoud zulk een voortreffelijk beeld ons schenkt van den echt gelukkigen en tevreden werkman.

I.

't Was op een heerlijken zomernamiddag dat ik op een mijner wandelingen voor het eerst met mijn ouden vriend kennis maakte. De weg, dien ik volgde, liep langs een fraai buitenverblijf, dat door fraaiheid van bouwstijl uitmuntte en vele bewonderaars tot zich trok. Van prachtig geboomte, weelderig struikgewas en bevallige waterpartijen was het kwistig omgeven, en vormde alzoo een oord, dat door zijn verrukkelijke schoonheid wel geschikt was om den koudsten prozamensch in een behaaglijke stemming te brengen.

Tusschen deze fraaie dreven had ik meermalen ‘mijn ouden werkman’ eenige bezigheden zien verrichten. Het was hem wel aan te zien, dat hij een reeks van jaren telde, maar toch werkte hij met een lust en opgewektheid voort, alsof de jaren hem niet de minste moed of geestkracht ontnomen hadden. In zijn groet, als ik hem voorbijging, meende ik altijd een zekere hartelijkheid te bespeuren, maar tot een onderhoud met hem was het nog niet gekomen. Nu echter deed ik hem een vraag, die hij met hartelijke voorkomendheid beantwoordde. En zoo was onze kennismaking aangeknoopt, waaraan ik later menig genotvol oogenblik te danken had.

‘Ja ja, meheer, daar zijn ze allemaal mee vergist, die naar mijn ouderdom vragen; ze kunnen omtrent niet gelooven, dat ik met den 6 Mei in mijn vier en-tachtigste jaar ga en toch is het zoo. Ze roepen maar, wat ben je kras voor je jaren, en dat moet ik zeggen, dat ben ik ook. Er zullen er niet zoo heel veel worden gevonden, die 't mij nadoen.’

Dit was het zoo gemoedelijk antwoord, dat ik ontving, toen ik bij een volgende ontmoeting naar zijn ouderdom vroeg. Ook hier kwam, zooals bij de ouden van dagen nog al eens gebruikelijk is, de trots der jaren niet weinig aan den dag. Den lezer zij dus opgemerkt, dat onze oude vriend op 6 Mei de twee en tachtig was gepasseerd, en wij destijds door de stralen van de Junizon werden gekoesterd. Doch zulk een bescheiden trots moeten wij maar door de vingers zien.

Natuurlijk gaf ik onverholen mijne verwondering te kennen, daar ik hem evenmin dezen leeftijd had toegedacht. Dit deed hem de oogen stralen van genot en blijmoedig zeggen:

'Maar ik heb ook zooveel mogelijk er naar geleefd, om oud te kunnen worden; wel heb ik altijd hard moeten werken, maar daar sterft men niet aan; dat ziet men wel aan degenen, die nooit behoeven te werken en toch nog vóór mij en een ander naar de eeuwigheid gaan.'

'En ook,' zoo ging hij voort, ''t is net tegenwoordig in de wereld of een mensch die arbeiden moet, heel ongelukkig is, en dat vind ik jammer. Vroeger was dit geheel anders. Toen werkten de menschen met lust en ze wisten niet beter of 't hoorde zoo. Maar tegenwoordig worden de hoofden op hol gebracht door gelukzoekers en ontevredenen, en wat het ergste is, daarmee wordt menig huisgezin in de war gebracht.'

Het deed mij goed aan het hart, zoo iets uit den mond van iemand te hooren, die zijn geheele leven met tobben en wroeten had doorgebracht. Hoe gaarne zou ik gewild heb ben dat een dier moderne wijsgeeren, die zoo over het lot van den werkman klagen en jammeren, bij ons gesprek was tegenwoordig geweest, het zou hem voorzeker moeilijk gevallen zijn de wijsheid van dien oude te betwisten.

'Dat zit alleen daar maar in,' zei de man zoo recht gemoedelijk, 'omdat de kinderen heel anders worden opgevoed, dan vroeger. Toen ik een aankomende jongen was, leerden we op school lezen, schrijven en rekenen, en daar bleef het bij. Dan werd er een ambacht of een of ander vak geleerd, om door de wereld te komen, zonder dat men in zijn gedachte zou krijgen, dat het anders wezen moest. Tegenwoordig is dat heel anders; ik hoor dat wel. 't Is net of ze maar niet meer door de wereld kunnen komen, als ze niet eerst op school een hoop wijsheid hebben opgedaan: op hun vak dat komt er minder op aan. En als ze dan later aan het werk moeten, dan meenen ze zooveel te weten, dat ze met al hun geleerdheid bijna onbruikbaar zijn. Dat soort heb ik al zooveel aangetroffen, dat ik wel eens bij mij zelven denk: waar moet dat nog op, uitloopen!'

De oude had waarlijk geen ongelijk, dat de opvoeding tegenwoordig heel wat te wenschen overlaat. Gesterkt door mijn instemming ging hij voort:

'Het grootste gebrek zit 'm daar maar in, dat ze allemaal heer willen wezen; het werk is maar voor de dommen. Zie, dat is nou een echte ramp onder de menschen. Ze maken ze zoo geleerd, dat hun ongeluk niet te overzien is. Als ze wat minder van die verkeerde geleerdheid opdeden, dan zouden er heel wat meer een genoeglijken ouden dag beleven.

'Neen, dan geef ik aan den ouderwetschen tijd de voorkeur, toen de menschen nog tevreden waren. Als ze nu maar heer kunnen spelen, 't komt er niet op aan hoe, dan hebben ze hun wenschen bereikt. En als ze wisten, wat het zeggen wil, tot de rijken en grooten der wereld te behooren, zooals ik het weet, dan zouden ze daarover wel anders beginnen te denken.

'Of zou u denken, dat zij die in prachtige huizen wonen gelukkig zijn? Geloof vrij dat het bij zulke lui alles lang geen goud is wat er blinkt, daar heb ik maar al te veel ondervinding van.

'Neen, het genoegen dat de groote lui hebben,' zei de oude; en hij maakte daarbij een afwerende beweging met de hand, 'is waarlijk niet te benijden! Als ten minste

degenen, die met hard werken hun brood moeten verdienen, en daarover soms klagen, wisten wat ik weet, dan zouden ze heel wat tevredener zijn.'

Met innig genoegen had ik den ouden man aangehoord; het is een waar genot zulk een tevredenheid bij dergelijke menschen op te merken. Niet minder voldoening schonk het mij, toen ik iets meer betreffende zijn levensloop kwam te weten. Niet dat het leven van dezen eenvoudigen werkman zich kenmerkte door buitengewone voorvallen of aangrijpende lotsverwisselingen, maar toch is het er niet minder belangwekkend om.

Van andere zijde vernam ik dat hij Frans van Holmen heette, en als katholiek zijn beginselen niet onder stoelen of banken verborg, maar daarvoor rondborstig durfde uitkomen. In de protestantsche omgeving, waarin hij verkeerde, had men hem hiermede dikwerf bemoeilijkt, maar dan toonde hij zoo zijn man te staan, dat men hem daarmede niet meer lastig viel.

'Daar zullen ze afblijven,' was bij die gelegenheid zijn laatste woord, en dit scheen wel den noodigen indruk te hebben gemaakt.

Ook vernam ik, dat het leven van dien oude niet zonder beproeving was voorbijgegaan. De lezer zal echter zeker, evenals dit met mij het geval is geweest, zulks gaarne door hem zelven hooren verhalen.

(*Wordt vervolgt.*)

Kruisverheffing.

Het kostbaar werktuig onzer verlossing, het kruishout waaraan de Zaligmaker ter uitboeting van de zonden der wereld leed en stierf, is van de vroegste tijden in de Oostersche zoowel als in de Westersche Kerk het voorwerp van de hoogste vereering geweest. Overeenkomstig het gebruik der joden, welke bij de lichamen der ter dood gebrachte misdadigers ook de werktuigen begroeven, die bij hun terechtstelling hadden gediend, was na den dood van Christus het kruishout op Golgotha begraven en bleef daar eeuwenlang onder de aarde bedolven, tot het in de vierde eeuw door de H. Helena werd teruggevonden. De gedachtenis dier heuglijke ontdekking wordt onder den titel van Kruisvinding gevierd op den 3en Mei. Het feest van Kruisverheffing, dat op den 14en September valt, is gewijd aan de herdenking van een andere gewichtige gebeurtenis, die wij hier in het kort willen verhalen.

In het begin der zevende eeuw maakte Chosroës II, koning van Perzië, gebruik van de zwakheid, waartoe het Romeinsche rijk vervallen was, om dit een heftigen oorlog aan, te doen. Hij begon met Mesopotamië en een gedeelte van Syrië te vuur en te zwaard te verwoesten. Heraclius, tot dusver prefect van Afrika, maar inmiddels tot keizer uitgeroepen, liet hem den vrede aanbieden onder belofte van een jaarlijksche schatting; maar Chosroës sloeg dit aanbod minachtend af en weigerde zelfs de gezanten des keizers te ontvangen. Achtereenvolgens nam hij de steden Edessa, Apamea, Cesarea, Damascus en Jerusalem in en bezoedelde de heilige stad door schromelijke gruwelen. Een menigte priesters, kloosterlingen en Godgewijde maagden werden gruwzaam gedood. Het meerendeel der inwoners werd als slaven aan de joden verkocht, en velen kwamen in de folteringen hunner beulen om. De Perzen staken de kerken, tot zelfs de kerk van het H. Graf, door de H. Helena gebouwd, in brand en roofden de schatten, vooral bestaande in kostbare gewijde vaten en relieken. Onder die relieken was ook het gedeelte van het ware kruis, dat de H. Helena te

Jerusalem had achtergelaten. De patriciër Nicetas redde nog met medehulp van een der vrienden van den Perzisch en generaal Sarbazara, de spons, waarmee den stervenden Verlosser edik en gal was te drinken gegeven, alsmede de lans, waarmee Hem de zijde geopend was. Deze beide relieken werden naar Constantinopel gezonden.

Den 14en September van dat jaar (614) werd de spons in de hoofdkerk dier stad voor de vereering der geloovigen uitgesteld, terwijl den 26en October ook de lans in het openbaar werd vereerd. Vier dagen lang kwamen de geloovigen bij deze relieken neerknielen om de bescherming Gods af te smeeken voor de bedreigde Christenheid en den Hemel te bidden dat de gehoonde eer des kruises gewroken mocht worden.

De patriarch Zacharias werd met een groot aantal andere Christenen gevankelijk naar Perzië gevoerd. Gedurende zijn afwezigheid droeg de priester Modestus zorg voor de geloovigen, die te Jerusalem waren achtergebleven en liet verscheidene verwoeste kerken en kloosters weer uit hun puinen oprichten. De Perzen zetten inmiddels hun veroveringen voort; zij namen Alexandrië in, verwoestten geheel Egypte en maakten zich meester van Carthago.

Zooveel verliezen noopten Heraclius nieuwe stappen te doen om den vrede te verkrijgen. Doch hij mocht daarin evenmin slagen als de vorige maal. Chosroës antwoordde dat de Romeinen op geen vrede behoefden te rekenen, zoolang zij een mensch, door anderen gekruist, als God aanbaden en weigerden de zon te aanbidden.

Heraclius stelde intusschen al zijn vertrouwen op Christus, wiens eer zoo bloedig beleedigd was; hij nam al het goud en zilver, dat in de kerken te vinden was, om met behulp dier schatten een leger op de been te brengen, waarmee hij de Perzen in hun eigen land kon bestoken ten einde ze van het hart des rijks af te trekken.

In het jaar 622, kort na Paschen trok hij met zijn strijdmacht tegen Perzië op. Terwijl hij zich aan het hoofd zijner troepen stelde, zwoer hij zijn soldaten, met het kruisbeeld in de hand, hun tot in den dood getrouw te zullen blijven. Hij herinnerde hun hoe de Perzen de landerijen verwoest, de steden geplunderd, de kerken verbrand, de altaren omvergeworpen en de heilige plaatsen door schandelijke ongebondenheden ontwijd hadden. Hetzelfde jaar viel hij de Perzen in Armenië aan en behaalde de zegepraal. Den volgenden zomer maakte hij zich meester van de stad Gazac, waar hij een prachtigen tempel en het paleis van Chosroës in de asch legde. In dit paleis stond een beeld, dat den koning voorstelde gezeten onder een koepel, die het gewelf des hemels met zon, maan en sterren verbeeldde. In het rond stonden engelen met schepters in de hand, terwijl een vernuftig mechanisme het gerommel van den donder nabootste.

Keizer Heraclius liet zijn leger in Albanië overwinteren: uit medelijden schonk hij aan vijftig duizend Perzische gevangenen de vrijheid en voorzag in hun behoeften. Die menschlievende daad stemde de vijanden gunstig voor hem en zij baden voor de zegepraal zijner wapenen, opdat hij Perzië mocht bevrijden van een tiran, die door zijn wreedheid de geesel der menschheid was.

De wapenen van Heraclius werden zichtbaar gezegend; hij achtervolgde Chosroës van stad tot stad en verwoestte zijn sterkten. Toch bleef deze, hoewel gestadig genoodzaakt voor den overwinnaar te wijken, elken voorslag tot den vrede afwijzen. Dit verbitterde zijn eigen onderdanen en de veldheer Sarbazara koos openlijk partij voor de Romeinen. Zich nu nergens meer veilig ziende, nam de Perzische koning de wijk naar de stad Seleucia aan den Tigris, waar hij zich met zijn vrouwen en kinderen opsloot. Plotseling door ziekte overvallen, koos hij zich tot opvolger Medarses, den

zoon van de meest geliefkoosde zijner vrouwen. Maar terwijl deze plechtig gekroond zou worden, kwam 's konings oudste zoon, Siroës tegen deze miskenning van zijn recht als troonopvolger in verzet. Door de edelen gesteund, maakte hij zich van zijn vader meester en wierp dezen in den kerker, waar de ongelukkige vorst aan allerlei ontberingen en mishandelingen blootstond. Voor zijn oogen liet hij Medarses, dien Chosroës tot zijn opvolger bestemd had, vermoorden met nog verschillende andere kinderen des konings, en na vijf dagen bezweek Chosroës onder de folteringen van zijn ontaarden zoon.

Siroës sloot vrede met de Romeinen en stelde al hun gevangenen, waaronder de patriarch van Jerusalem in vrijheid. Hij gaf de geroofde provinciën terug alsmede de geroofde schatten en reliquieën, waaronder ook het heilig kruishout, dat

Sarbazara veertien jaren geleden naar Perzië had meegevoerd. De keizer nam die kostbare reliek mee naar Constantinopel, waar hij met grooten luister zijn intocht deed In het begin der lente van het volgend jaar, 629, scheepte hij zich in naar Palestina om daar het heilig kruishout terug te brengen en God te danken voor zijn overwinning.

Te Jerusalem aangekomen, wilde hij zelf het heilig kruis de stad binnendragen; maar hij voelde zich als door een onzichtbare macht tegengehouden. De patriarch Zacharias, die aan zijn zijde ging, stelde hem voor oogen dat die praal niet overeenkwam met den staat van vernedering, waarin de Godmensch zelf dat kruis door de straten van Jerusalem gedragen had.

‘Gij draagt een keizerlijk gewaad,’ zei hij, en Jesus was schamel gekleed; uw hoofd prijkt met een schitterend diadeem en Hij was met doornen gekroond; uw voeten zijn rijk geschoeid en Hij ging barrevoets.’ Aanstonds legde de keizer zijn kostbaar gewaad, zijn kroon en schoeisel af en volgde in schamele kleeding de processie. Het kruishout werd op dezelfde plaats, waar het vroeger gerust had, teruggebracht. De Perzen hadden de zilveren kist, waarin het besloten was, niet geopend, zooals bleek uit den staat der zegels, die nog geheel ongeschonden waren.

De kist werd nu geopend, de reliquie vereerd en aan het verzamelde volk vertoond. Bij die plechtigheid, die met den grootsten luister plaats had, deden zich verschillende wonderbare genezingen voor.

Het feest van Kruisverheffing is een blijvende herinnering aan dien heuglijken dag.

Bij de Platen.

De zwervende harmonica-speelster. -

Tot dusver waren we altijd gewoon dergelijke muzikale zwerfsters met een luit, mandoline of gitaar gewapend te zien. De schilder van het lieve figuurtje op blz. 84 heeft haar een harmonica om den hals gehangen. Dat is een beetje minder romantisch, maar daarentegen ook minder conventioneel en meer in overeenstemming met de werkelijkheid. Het is namelijk geen fantasie, maar blijkbaar een type uit het werkelijk leven, die de kunstenaar ons hier te bewonderen geeft. In het lauwe zuiden, waar het zwervende leven niet met zulke onaangenaamheden verbonden is, als bijvoorbeeld van een klimaat als het onze onafscheidelijk zijn, treft men meer malen dergelijke verschijningen aan.

Daar heeft het leven van den rondtrekkenden muzikant of zanger nog dat eigenaardig poëtische behouden, wat ten onzent zoo goed als onbestaanbaar is. Het jonge meisje op onze gravure is geen bedelaarster, die met den nek wordt aangezien en die men een cent toewerpt opdat ze met haar spel zal ophouden. Neen, men kan er zeker van zijn, dat zij op de dorpen of aan de hoeven langs den weg wordt binnengeroepen, dat men er haar opzettelijk uitnoodigt om haar welluidend instrument te laten hooren. dat ze meesterlijk bespeelt, en dat men er haar graag, behalve een gepast loon, ook de sympathie en achting voor weergeeft, waarop ze recht heeft. Zij verdient immers eerlijk haar kost, zoo goed als een ander meisje dat van de naald, het kantkussen of het spinnewiel leeft. Meer bedrijvige naturen mogen aan een gezetten, geregelden arbeid de voorkeur geven, zij is daarvoor nu eenmaal niet in de

wieg gelegd. De nijvere mier moge aan de krekel verwijten, dat zij niets kan dan zingen, maar de krekel kan niet helpen dat zij krekel is en blijft.

De Engelsche schilder Edward Kniglit, die met zijn schilderij op de *Royal Academy* te Londen groot succes inoogstte, heeft zijn Italiaansche harmonica-speelster met de droomerige oogen en liet zorgeloos onschuldig gezichtje in al de eigenaardigheid van haar typisch karakter naar het leven weergegeven.

Na afloop van de doopplechtigheid. -

Ook dit tafereel verplaatst ons in het vroolijke Zuiden, en de overladen pronk, die ons al bij den eersten aanblik in het oog springt, zegt ons onmiddellijk dat we in Spanje zijn. Die dames, van onder tot boven in kanten sluiers gehuld, met den waaier zwierig in de fraaigevormde hand, die mannen in korte fluweelen broeken en buisjes stijf staande van goudgalon, die rijkversierde kerk - het is alles echt Spaansch en alleen een zoon van het zonnige Spanje kon dat weelderig tafereel aldus op het doek brengen.

Hij heeft in gloed van kleuren doen uitkomen, welk een gewichtig feit zulk een doopplechtigheid is in de schatting der warm katholieke Spanjaarden, hoe het geldt als een familiegebeurtenis, waaraan verwanten en geburen in groote staatsie deelnemen en waaraan ook de Kerk, zich in alles voegende naar de zeden en denkbeelden van elk bijzonder volk, dus ook de pronkliefde der Spanjaarden te gemoet komende, van haar kant allen luister bijzet.

Al te familiaar voor zoo weinig kennis. -

AL TE FAMILIAIR VOOR ZOO WEINIG KENNIS.

Inderdaad, het kikkertje toont zich wel wat àl te stout, en de vrijpostigheid kan hem leelijk opbreken. Drie paar verbaasde en verontwaardigde oogen zijn met starre blikken op hem gericht, en de minste beweging kan zijn dood zijn. De jonge katten, voor het oogen blik nog door onbestemde vrees voor het onbekende wezen teruggehouden, zitten al met de fluweelen pootjes klaar om de scherpe klauwen uit te slaan, en - wee dan het arme kikkertje, dat zich te dicht onder hun vervaarlijke nagels gewaagd heeft.

Wetenswaardig Allerlei.

Een electrische zaag. -

Deze zaag, door zekeren Waren uitgevonden, bestaat uit niets anders dan een eenvoudigen platinadraad, die door een electrischen stroom verhit, in staat zou zijn, het hardste hout te zagen. Daar evenwel de draad zou kunnen breken, heeft de uitvinder hem vervangen door een stalen draad, die geplatiniseerd is door indompeling in een oplossing van platina-chloorzuur in ether.

De kracht van den Niagara-waterval.

Honderd millioen kubieke meter of duizend millioen centenaars water storten elk uur van den reusachtigen waterval naar beneden. Wanneer hiervan alle mogelijke nut getrokken werd, zou het met 16 millioen paardekracht gelijk staan. Wat dat wil zeggen, zal men eenigermate hieruit kunnen opmaken, dat de door de geheele wereld voortgebrachte kolen niet toereikend zou zijn om de stoompompen, die zulk een watermassa zouden moeten opvangen, aan den gang te houden.

Echt chineesch!

De visitekaartjes, die in China al veel langer dan bij ons in gebruik zijn, moeten daar naar rang en stand door kleur en grootte verschillend zijn. Een generaal van het Chineesche leger ontving onlangs een rozenrood visitekaartje, met verschillende illustraties versierd en maar eventjes 65 meter lang.

Het wasschen van heeren-stroohoeden. -

Een witte strooien hoed is spoedig vuil; deze waarheid heb ik nog nooit in twijfel hooren trekken, want ze is gemakkelijk te constateeren; maar moeilijker is het een vuil geworden stroohoed weer helderwit te krijgen en hem te maken, 'zoo goed als nieuw.' Ziehier een goed middel, dat iedereen kan aanwenden, dat onder het bereik valt van alle zusters, vrouwen of moeders of meiden van witte strooien hoeden bezittende heeren. De hoed, die gewasschen moet worden, wordt eerst van lint en voering ontdaan. Dan maakt men een oplossing van zuivere, witte zeep en voegt er een grooten theelepel wijnsteenzout bij (in de wetenschap bekend onder den naam (*sal tartari*). In die oplossing d o o p t men een kwastje of een zuiver w o l l e n lapje, wringt het losjes uit en wrijft er zoolang den hoed mee, totdat alle vuil verdwenen is. Hierop volgt nog eene afwrijving of zachte afspoeling met zuiver warm water om alle zeepdeelen te verwijderen. Als de hoed nog vochtig is moet hij door zwavel worden gebleekt. De hoed wordt daarom aan een draadje opgehangen boven brandende zwavel, niet al te dicht bij natuurlijk, maar ook niet te veraf, zoodat de zwaveldampen van alle kanten er door kunnen spelen; het best geschiedt dit als men hem in een kast kan hangen boven een bord met zwavel. Men lette er op, dat zich bij de zwavel geen andere stoffen mengen, want andere rook dan van zwavel kan den mooi gewasschen hoed weer zwart maken. Als hij nu genoeg is uitgezwaveld, moet hij worden opgespeld om bij het verdere dragen niet te krimpen of zijn goeden vorm te verliezen. Door deze waschmethode komt men weer in bezit van een mooien nieuwen hoed.

Een vorstelijke wijnkelder. -

De wijnkelder van den groothertog van Luxemburg is om de menigte en de goede qualiteit der daarin opgehoopte Rijnwijnen een der eerste van de wereld. De wijnen der Rijnprovincie zijn daar in alle mogelijke verscheidenheden vertegenwoordigd: Hochheimer, Stemberger, Marcobrunner, Rüdisheimer, Neroberger, Johannisberger, Gräfenberger, Hattenheimer en Aszmannshäuser. Deze negen verschillende

Rijnwijnen in kelder behooren tot 52 verschillende jaren; de oudste wijnen zijn die van 1706, 1783, 1806, 1811, 1822 en 1834, de jongste die van 1868 en 1874.

[Nummer 12]

EEN KOK IN WANHOOP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. HERMANN.

Hooger op.
Door J.R. van der Lans.

V.

Nieuwsgierig en eenigszins schuw rondziende stapte Hannes Voerendonk recht naar het buffet en vroeg aan het juffertje, dat daar bezig was met glazen spoelen, naar mijnheer Janson. Zij wees hem een kort, dik mannetje, dat aan het achtereind der zaal, aan een tafeltje vol kringen, met een kop koffie naast zich, zoo druk zat te schrijven of hij daar zijn kantoor hield.

Van nabij bleek het een vies ventje, in een vettige kale jas over een licht vest, maar met iets gemoedelijks en goedronds over zich, dat Voerendonk dadelijk innam.

Met den hoed in de hand trad hij op hem toe.

‘Mijnheer Janson, als ik 't wel heb,’ dus sprak hij hem aan.

De ander, zich in zijn volle breedte op zijn stoel om wendende, monsterde hem van top tot teen en zei, ongedwongen en gul, als sprak hij tot een ouden bekende:

‘Ja, en ik heb zeker de eer met mijnheer Voerendonk te spreken?’

‘Om u te dienen, mijnheer. 't Is me aangenaam kennis met u te maken,’ hernam deze, nog een beetje linksch en verlegen, te meer omdat het Fransch spreken en verstaan hem niet te vlot afging.

‘Neem plaats,’ dus noodigde Janson hem hartelijk en vroeg wat hij wilde gebruiken. Nadat het bestelde gebracht was, begon onmiddellijk het gewichtig onderhoud over de ernstige zaken, die den Noordbrabantschen buitenman en den Brusselschen *chevalier d'industrie* hier samenbrachten.

‘Ik kan u met weinig woorden op de hoogte brengen,’ zei Janson, na een kort aanloopje. ‘Ziehier wat ik u heb voor te stellen. Door mijn relaties ben ik in staat, heeren kapitalisten zooals u, de gelegenheid te verschaffen, om zonder risico uitstekende zaken te doen en zoodoende eerst tot een behoorlijken welstand en langzamerhand tot fortuin te raken. U komt juist op een gunstig oogenblik.’

Vorendonk zag hem met een verguld gezicht aan en lachte witjes.

‘Komaan, dat treft al heel mooi,’ zei hij.

‘Ziehier wat het geval is. Ik zal rond en openhartig met u spreken; dat is zoo mijn gewoonte in zaken, en daarbij moet ik u zeggen: u bevalt me; ik heb graag met menschen van uw slag te doen. Er zijn op het oogenblik een massa handelslui, die leelijk in den knoei zitten: de handel wil niet meer. Ze zitten overstelpt met goed, dat ze niet kwijt kunnen worden, en dat ze, uit geldgebrek, graag in consignatie geven bij personen, die ik ken. Nu gebeurt het dikwijls dat zij die goederen niet op den bepaalden tijd kunnen inlossen; die worden dan het eigendom van den geldschieter, die ze natuurlijk, om aan zijn geld te komen, door mijn bemiddeling weer graag voor een prikje van de hand doet. U begrijpt me wel, niet waar?’

‘O ja zeker,’ zei Voerendonk, die intusschen zijn uiterste best moest doen om met zijn schoolkennis van de Fransche taal, de radde tong van den Brusselaar bij te houden.

‘Welnu, onder mijn relaties heb ik ook personen, die zich belasten met den uitvoer naar het buitenland. Daar brengen die waren veel meer op dan hier, waar ieder tot over de ooren in magazijngoederen zit. Nu breng ik u eerst in betrekking met de lui, die het goed voor een bagatel van de hand willen doen, en dan met anderen, die het

graag tegen behoorlijken prijs van u willen koopen. U heeft het goed dan maar van den een naar den ander te laten brengen en steekt het verschil tusschen inkoop en verkoop stilletjes in den zak. Is dat geen prachtige zaak?'

Voerendonk, door den woordenvloed van den sluwen Brusselaar een beetje verbluft, snapte er zoo in eens het fijne niet van; dat kwam voor een deel uit de ongewoonte om Fransch te hooren spreken. Maar de ander legde hem alles zoo geduldig en duidelijk uit, dat hij het ten laatste wel moest begrijpen. Het was immers eenvoudig genoeg: alles kwam hierop neer, dat hij tegen lagen prijs goederen moest inkoopen, die als oningeloste panden waren achtergelaten, en die tegen een hooger, vooraf overeengekomen bedrag weer moest van de hand zetten.

'U begrijpt wel,' zei de ander met het voorkomen van de beminnelijkste openhartigheid, dat Voerendonk geheel in palmde, 'u begrijpt wel dat als ik zelf bij kas was, ik er u niet in zou halen. Maar ik heb bij den laatsten *krach* enorm verloren en ben dus verplicht er mij zachtjes aan weer boven op te werken. U geeft me, als u een mooi winstje gemaakt heeft, eenvoudig tien procent; want al ben ik gentleman, ik moet toch leven, en ik vraag u in elk geval geen centiem vooruit. Zie zoo, nu is u ineens op de hoogte. Heeft u lust om zaken te doen?'

Natuurlijk! Daar was Voerendonk precies voor gekomen.

'Nu, dan weet ik wel iets voor u; dat kan u stellig een duizend franks opbrengen en hoeft u niet meer dan drie uren tijds te kosten. Wil u morgenmiddag om twaalf uur nog eens hier komen?'

'Heel graag,' zei Voerendonk, die natuurlijk in de wolken was en den anderen dag zorgde prompt op het appèl te verschijnen. Janson was er nog niet, maar hij kwam toch gauw, nam een huurkoets en reed met zijn Noordbrabantschen vriend naar een soort pakhuis in een ander eind van de stad. Op een groot bord tegen den post van de breede deur stond te lezen: NATHAN WEINTHAL. *Avances sur marchandises. Consignations. Warrants.*

Zij traden het pakhuis binnen, waar een gemengde lucht van teer, emballage linnen en pakkisten hun te gemoet kwam en zij door een wolk van fijn, grijs stof een bonte mengeling aanschouwden van vaatjes, kisten en balen, schoorsteenmantels, pendules, naaimachines, rijwielen, hanglampen enz.

In een hoek was een vierkant hokje afgeschoten, waar, achter een kapotte ruit, een vief joodje van een jaar of veertien op een hooge kantoorkruk ijverig zat te pennen. Zoodra hij door de kapotte ruit de bezoekers gewaar werd, gleed hij van de kruk, stak de pen achter het oor, en nadat hij Jansons verlangen om mijnheer Weinthal te spreken vernomen had, wipte hij met een beleefd *Plait-il?* tusschen de kisten en balen heen, de heeren voor naar een deftig kantoor aan het eind van het pakhuis.

Daar zag het er bepaald chic uit en Voerendonk zette groote oogen op bij den aanblik van het bureau ministre in gewreven notehout, de schilderijen in zwaar vergulde lijsten aan den wand en den grooten spiegel boven den schoorsteenmantel, waarop een monumentale pendule met coupes en candelabres.

Dat was zoo iets als waarvan hij den eersten nacht in Brussel gedroomd had.

Voor den schoorsteen stond een groot, zwaar, zwierig gekleed personage met een hoogrood gezicht, vervaarlijke knevels en een kolossale juweelen speld op zijn das in druk gebarenspel te praten tegen een jongmensch van een jaar of vijf en twintig met een bleek, fijn gezicht, door een donkeren baard en dito wenkbrauwen afgezet. Deze hoorde den ander kalmpjes aan en sabbelde op een eindje sigaar.

Het was mijnheer Nathan Weinthal, die zijn bezoekers begroette met de onverschillige beleefdheid van een koopman, die de zaken in het groot behandelt en niet voor den eerste den beste klaar staat.

‘Mijnheer Voerendonk,’ aldus stelde Janson hem onzen buitenman voor, ‘een aanzienlijk grondeigenaar uit Noord-Brabant, die naar Brussel komt om zaken te doen. Hij zou lust hebben u dat fluweel af te koopen, dat u me dezer dagen liet zien, als u ten minste geen onbillijke eischen stelt.’

‘Mijnheer weet zeker dat ik geen zaken doe dan à comptant,’ beet Nathan hem uit de hoogte toe.

‘Natuurlijk, mijnheer heeft kontanten beschikbaar, anders zou ik hem niet hier gebracht hebben. Ik ken u immers, zoo goed als u mij kent. Dus u wil ons wel een paar staaltjes laten zien, he?’

Nathan opende daarop met een air van gewicht een brandkast van ontzagwekkend voorkomen, die Voerendonk zich vol bankbiljetten en goudgeld had voorgesteld. Hij haalde er een bundeltje vuilgrijs fluweel uit, dat hij voor den buitenman ontplooide en betastte; daarop voor het eerst zijn eindje sigaar uit den mond nemend, zei hij onverschillig weg:

‘Van deze stalen kan ik u een vijfhonderd meter leveren tegen den prijs van 5 frank 96 centiem den meter. Het is patent fluweel, een heel voordeelig artikel. Ik voor mij heb te veel andere zaken om mij ook daarmee af te geven; ik heb het partijtje alleen maar genomen om iemand plezier te doen en wil er dan ook zonder winst van af. Als het u lijkt, is het tot uw dienst. U hoeft je niet te haasten; denk er, als u wil, nog eens over na. Ik blijf toch hier tot beurstijd, zoodat u me altijd nog kan vinden. Neem de stalen maar mee, als je wil.’

Hij zei dat alles zoo langs zijn neus weg, als kon de heele zaak hem weinig schelen, daar hij wel wat anders om handen had dan dergelijke kleinigheden Voerendonk, die zich verbeeldde een menschenkenner te zijn, maakte daaruit op, dat hij gerust kon toehappen. Als het dien jood te doen was geweest om hem beet te nemen, zou hij zich natuurlijk wel meer moeite hebben gegeven om hem in te palmen. Maar hij scheepte hem om zoo te zeggen af, en de bezoekers met de stalen in de hand aan zich zelve overlatend, ging hij weer naar den dikken mijnheer toe, die onmiddellijk zijn luidruchtige uiteenzetting hervatte.

‘Wie is die dikke mijnheer toch met die drukte op zijn lijf?’ vroeg Voerendonk aan Janson.

‘Dat is mijnheer Cabot, een oud-militair, die de commissie voor de diamanten heeft. Hij is altijd zoo heetgebakerd, maar in den grond toch een goeie vent. Nu zal ik je bij een handelsman van mijn kennis brengen, die stoffen naar het buitenland exporteert. Al biedt die je maar een frank per meter meer, dan heb je al een mooi voordeeltje; maar je moet meer vragen. Laat dat overigens maar aan mij over; ik heb je tot dusver, dunkt me, al goed op weg geholpen.’

Ze stapten weer in de huurkoets, die ondertusschen voor de deur gewacht had, en reden opnieuw half Brussel door. Het was mooi, warm weer, en de veelbelovende vooruitzichten, die voor onzen buitenman meer en meer heldere omtrekken aannamen, het onderhoudend gebabbel van zijn geleider, die hem lang en breed uitlegde op wat manier er in Brussel zaakjes waren te maken, en de schommelingen van het rijtuig brachten Voerendonk in een prettige, droomerige stemming. Het Brusselsche leven stond hem meer en meer aan en hij wenschte zich zelven geluk met het goede idee, daar zijn fortuin te gaan beproeven. Hij voelde dat hij voor zoo'n gemakkelijke manier

van geld verdienen in de wieg gelegd was en tot dusver zijn roeping totaal gemist had.

De huurkoets hield eindelijk voor een tamelijk net huis stil; zij stapten uit en klommen langs een mooie breede trap naar de vierde verdieping, waar Janson aan een deur klopte, die op een koperen plaat in zwarte letters het

opschrift droeg: HÉRÉDIA-GUZMAN, *agent pour l'exportation*. Toen de deur geopend was, gingen ze eerst een donkere gang door en kwamen toen aan een andere deur, waar weer een koperen plaatje hem tegenblonk, ditmaal met het woord *Cabinet*.

In dat heiligdom toegelaten, stonden ze tegenover een net heer, die in een ronden armstoel gezeten was aan een schrijftafel beladen met stalen, monsters, doozen, fleschjes en papieren. Het was iemand van donkere gelaatstint, met zachtglanzende zwarte oogen, en dat fluweelige in spraak en manieren, wat menschen van Creoolsche afkomst eigen is. Met een vriendelijk lachje hoorde hij Janson aan, die hem Voerendonk voorstelde, en daarop de stalen vertoonde. Hij liet het fluweel door de vingers glijden, prees hoogelijk de fijne qualiteit, de gedistingeerde kleur, het degelijk weefsel; maar de ander liet zich, ondanks zijn gedienstige vriendelijkheid, de waar toch niet zoo licht aansmeren, en na het fluweel lang en nauwkeurig bekeken te hebben, bracht hij het gesprek op een ander onderwerp.

Een tijd lang werd er nu over koetjes en kalfjes gebabbeld, maar ten slotte kwam men toch weer op het fluweel terug. Hérédia wilde maar niet toebijten; hij was nog ruim van fluweelen stoffen voorzien en daarom ongeneigd weer nieuwe in te slaan, maar ten slotte deed hij toch een bod van 7 frank 50 centiem à comptant te betalen.

'Daar kunnen wij het onmogelijk voor laten,' zei Janson. 'Let toch op de qualiteit, vriend. We maken er overal met gemak 8 frank van.' En nu begon het loven en bieden weer van voor af aan, tot men het ten laatste eens werd over een prijs van 7 frank 75 centiem.

'Stuur me morgen het goed maar,' zei Hérédia, zachtjes in de handen wrijvend. 'Ik hoop dat we nog wel eens meer zaken zullen doen.'

Met een ernstig gezicht nam het tweetal afscheid en daalde de trap af.

Voerendonk moest zich goed houden, om niet in een juichtoon uit te barsten. Zóó mooi had hij zich niet durven voorstellen dat het gaan zou: hij verdiende op staanden voet 900 franks, zonder er een hand voor uit te steken, zonder het minste risico, want hij hoefde het geld maar te geven voor waar, die alweer tegen hoogeren prijs verkocht was! Alles was berekend en voorzien. Hij dankte Janson hartelijk voor zijn kostbare voorlichting en toen deze hem vriendschappelijk een klein voorschot van 50 franks verzocht op het commissieloon, dat hem toekwam, aarzelde hij geen oogenblik, het bescheiden verzoek van den goeden man, die op het oogenblik slecht bij kas was, in te willigen.

'Onder goede vrienden moet men elkaar helpen,' zei Janson, gemoedelijk de goudstukken in zijn vestzak latende glijden.

Binnen een groot kwartier waren beiden weer in het kantoor van Weinthal, die daar door een gelukkig toeval tot na beurstijd was opgehouden. Hij had anders niet veel tijd meer en de koop moest gauw gesloten worden. Nu, Voerendonk hoefde zich ditmaal niet lang te bedenken en kocht zonder aarzelen 500 meter fluweel tegen de somma van 2.975 franks. Hij kreeg het goed onmiddellijk mee, liet de stukken in de huurkoets opstapelen en reed er mee naar zijn hotel. Toen hij daar het boeltje uitpakte, had hij net nog 30 frank op zak.

Voerendonk kon dien nacht niet slapen van louter blijde verwachting. Het fluweel, dat in een hoek van de kamer lag gestapeld, was hem geen oogenblik uit de gedachten. De vreemde pakhuislucht, die er uit opsteeg, en die hij met welbehagen opsnoof, benevelde hem het brein als met een bedwelmenden roes. Half ingedommeld, droomde

hij van niets dan groote speculaties, met het schitterendste succes bekroond. Met twee of drie zulke zaakjes, als hij er nu een aan de hand had, in de week (en Janson stond er voor in, dat hij die hebben zou) maakte hij stellig, zelfs al liep er nu en dan een op verlies uit, wat niet aan te nemen was, twee- à drieduizend franks per maand. En als hij eenmaal maar wat kapitaal had, kon hij natuurlijk zijn operaties uitbreiden. Binnen een jaar tijd was hij zoodoende een man van fortuin.

(*Wordt vervolgd.*)

Een episode uit de verovering van Spanje.

Napoleon had bij Austerlitz de Oostenrijkers en Russen, bij Jena de Pruisen, bij Eylau en Friedland de Russen verslagen. Hij had te Berlijn het continentaal-stelsel uitgevaardigd, waarbij bijna alle havens van geheel Europa voor Engelands handel gesloten werden, om door dezen maatregel de slimme staatkunde van Pitt te verschalken Koningskronen en hertoghoeden had hij weggeschonken aan familieleden: zijn broeder Hieronymus was koning van Westfalen, Lodewijk van Holland, Jozef van Napels, zijn stiefzoon Eugène de Beauharnais onderkoning van Italië, zijn zwager Murat groothertog van Berg. Het Rijn-verbond, dat hem als suzerein erkende, vormde als het ware een schutsmuur, of wat de Eranschen *état tampon*, een ‘bufferstaat’ noemen, naar het Oosten.

Napoleon stond op het toppunt van zijn macht, nog was hij niet tevreden. Ook het Iberisch schiereiland, dat nog aan geen enkelen oorlog tegen Frankrijk deelgenomen, maar een strikte onzijdigheid bewaard had, moest aan Napoleon onderworpen; de Bourbons moesten verjaagd worden, en Spanje een koning van Napoleons maaksel uit zijn hand aanvaarden.

Ongelukkigerwijs kwam de zwakheid van den Spaanschen vorst den geweldenaar bij zijn plannen goed te stade. Zonder eenige aanleiding zond Napoleon eenige divisies van het Fransche leger de Pyreneën over, en toen hierop de koning, Karel IV en diens gunsteling Godoy, in plaats van naar de wapens te grijpen, enkel op eigen lijfsbehoud bedacht, toebereidselen maakten om naar Amerika te ontvluchten, brak te Aranjuez een volksoproer tegen den gehaten eersten minister uit. Deze moest vallen, en onder den indruk van de woede des volks liet de zwakke monarch zich overhalen, afstand te doen van den troon, ter gunste van zijn zoon Ferdinand, die nu als Ferdinand VII zijn intocht hield binnen Madrid. Spoedig evenwel gevoelde Karel IV spijt over zijn onberaden stap en wendde zich met een brief tot Napoleon, waarin hij zijn troonsafstand, als met geweld afgeperst, herriep, niet beseffend, dat hij, door zijn toevlucht te nemen tot den Franschen keizer, in den muil van den leeuw liep.

Napoleon had nu een geschikt voorwendsel om zich in de zaken van Spanje te mengen. De rol van bemiddelaar op zich nemend, ontbood hij Karel IV naar Bayonne, werwaarts ook Ferdinand zich begaf. Na lang tegenstribbelen deed deze weer afstand van de kroon ten behoeve van zijn vader, die op zijn beurt al zijn rechten gewillig aan den keizer overdroeg. Napoleon liet er geen gras over groeien en benoemde zijn broeder Jozef, in tegenwoordigheid eener junta van Spaansche en Amerikaansche afgevaardigden, tot koning van Spanje, den nu ledig gekomen troon van Napels aan zijn zwager Murat schenkend. Nadat de junta en de nieuwe koning de pas ontworpen constitutie hadden bezworen, hield Jozef te midden van Fransche bajonetten zijn intocht te Madrid.

Had Napoleon dus zonder veel moeite de Bourbons op zij geschoven en waren de Spaansche grandes bereid, de opgaande zon te aanbidden, het Spaansche volk verloochende ook ditmaal zijn edele afkomst niet. Als één man vlogen de nakomelingen van den grooten Cid te wapen, om den indringer, den broeder van den gekroonden procureurszoon, over de Pyreneën terug te werpen. In edele geestdrift voor de zaak der vrijheid ontvlamd, verontwaardigd, dat hun wettige koning in ballingschap moest omzwerven, telden de Spanjaarden geen overmacht noch oorlogskunst. Van de boorden van den Ebro tot aan het Nevada-gebergte schalde hun oorlogskreet, alles wapende zich om den dierbaren grond vrij te vechten.

Met welk een moed de Spanjaarden ook waren bezield, in het open veld waren zij gewoonlijk tegen de uitstekend geoefende soldaten van Napoleon, die op alle slagvelden van Europa hadden gezegevierd, niet opgewassen. Zij namen daarom liever hun toevlucht tot de guerilla, bestookten het Fransche leger van alle kanten, brachten het zware verliezen toe, matten het af, en wanneer de Franschen zich tot een beslissenden slag gereed maakten, trokken zij langs voor vreemdelingen ontoegankelijke paden in het gebergte terug, waar aan een vervolging niet te denken was

De nederlaag, die een Fransche legerafdeeling bij Baylen leed, waar generaal Dupont zich genoodzaakt zag te capituleeren, verhoogde den moed en de geestdrift der Spanjaarden en toen maarschalk Lefèbvre het beleg sloeg voor Saragossa, waar de vermaarde Palafox als kapitein-generaal het bevel voerde, ontmoette hij een krachtigen tegenstand. Den 3en Augustus 1808 nam de beschieting een aan vang. Den volgenden dag reeds drongen de Franschen het klooster San Engracia binnen; maar nu begon de strijd in het inwendige der om haar bouwtrant zoo uitstekend te verdedigen stad. In weerwil van al zijn inspanning gelukte het den vijand niet, in een tijdsverloop van tien dagen meer dan vier huizen in te nemen, en daar te gelijker tijd het Fransche leger, na de komst van een Engelsch hulpkorps onder Wellington en de ontruiming van Madrid door koning Jozef, op Victoria terugtrok, zag generaal Verdier, die in de plaats van maarschalk Lefèbvre het opperbevel op zich genomen had, zich verplicht in den nacht van den 15en Augustus het beleg op te breken.

Saragossa, dat een nieuwe belegering duchtte, maakte zich de haar geschonken verpoozing ten nutte, om de vestingwerken te versterken en de bezetting op 30 000 man te brengen, die, onder Palafox, vast besloten waren, den strijd tot het uiterste vol te houden.

De verwachting werd niet bedrogen, want den 20en December sloeg een Fransch leger, even sterk als het garnizoen, en aangevoerd door de maarschalken Mortier en Moncey, opnieuw het beleg om de stad. De strijd ontbrandde nu in alle hevigheid en beloofde hardnekkig te zullen zijn, want streden de Franschen met hun ouden moed, de Spanjaarden deden voor hen niet onder en verdedigden duim voor duim den dierbaren grond.

Van den 9en tot den 27en Januari 1809 hadden vijftig kanonnen van zwaar kaliber, die onverpoosd dood en verderf braakten, drie groote bressen geschoten, waardoor de Franschen naar binnen drongen, maar zich enkel in een paar huizen konden staande houden. Hoewel de nood in de stad steeds klom, wees Palafox alle eischen van maarschalk Lannes, die het opperbevel had overgenomen, van de hand.

Nu kwam het tot het bloedigste treffen uit den nieuweren tijd; want in huizen en kerken ontbrandde een verbitterde strijd van man tegen man tusschen Franschen en Spanjaarden, die tot in de kelders en onderaardsche gewelven werd voortgezet Hierbij kwam nog een boosaardige pest, die langzamerhand de krachten der verdedigers

verlamde, en waar de edele Spanjaarden onvervaard het Fransche staal hadden getrotseerd, bogen zij het hoofd voor den geduchten geesel.

Toen de Franschen den 18en Februari de voorstad aan den linkeroever van den Ebro hadden in genomen, was het lot van Saragossa beslist, maar de heldenmoed harer verdedigers, waarvan de geschiedenis slechts zelden de weerga heeft opgeteekend, verzekerde haar een eervolle capitulatie.

Als een bewijs, met hoeveel kracht en volharding de verdediging van Saragossa door Palafox geleid werd, kan dienen, dat meer dan 51.000 inwoners, onder wie 14.000 soldaten, in

60 dagen tijds door het vuur der Franschen en het woeden der pest waren omgekomen.

De Spaansche dichter Raman Valdidares heeft in zijn heldendicht *Iberiade* de heldhaftige verdediging van Saragossa bezongen en daarin schoone zangen gewijd aan Augustina, gewoonlijk de maagd van Saragossa genoemd, een meisje, dat zich bij het beleg harer vaderstad roemvol heeft onderscheiden. Zij voorzag de soldaten en burgers van krijgsvoorraad en levensmiddelen, was op de gevaarlijkste punten tegenwoordig en vuurde meermalen zelf het kanon af, wanneer de kanonnier door een Franschen kogel den dood gevonden had.

Ook verschillende buitenlandsche dichters hebben den lof van de wakkere maagd van Saragossa bezongen, onder andere ook de Engelsche dichter Byron in zijn *Childe Harold*, terwijl menig schilder haar op het doek vereeuwigd heeft.

De schilder van onze gravure heeft uit dit merkwaardige beleg een belangwekkende episode als onderwerp van zijn schilderij gekozen. Door de zegevierende Franschen achtervolgd, hadden een aantal stoere Cataloniërs zich in een kerk verschanst en daar den aanval van den overwinnaar afgewacht. Gemakkelijk zou het hem niet vallen, het kleine hoopje verdedigers te vernietigen, want hun vuurroeren braakten dood en verderf onder den vijand, die menigen dapperen moest zien vallen, vóór ook deze sterkte in zijn macht was.

Maar ten slotte moest, zooals we gezien hebben, Saragossa zwichten, en ook koning Jozef hield, na de overwinningen der Franschen in verschillende veldslagen, opnieuw zijn intocht binnen Madrid.

Lang zou hij evenwel niet in het ongestoord bezit der Spaansche koningskroon blijven, want het volk bleef zonder verpoozen den strijd tegen de Franschen voortzetten en de Engelschen stonden hierbij de Spanjaarden wakker ter zij. Lang werd met afwisselend geluk gestreden: nu eens werden de Engelschen en Spanjaarden door Ney en Massena geslagen, dan weer leed het Fransche leger, dat onophoudelijk van opperbevelhebber veranderde, geduchte verliezen.

Na de nederlaag van Napoleon in Rusland verliet het geluk ook de Fransche wapenen Spanje. Maarschalk Suchet ontruimde Valencia, koning Jozef nam opnieuw de wijk uit Madrid, en met de bloedige nederlaag te Vittoria, waar de Franschen door Wellington over de Pyreneën werden teruggeworpen, was de bevrijding van Spanje uit het Fransche geweld volstreden. Ferdinand VII beklom weer den troon zijner vaderen en hield te midden van het uitbundig gejubel des volks, zijn intocht te Madrid.

EEN EPISODE UIT DE VEROVERING VAN SPANJE.
DE STRIJD OM SARAGOSSA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ALVAREZ-DUMONT.

Mijn oude werkman.
Door Philoponos.

II.

'Mijne ouders waren zeer brave menschen,' zoo begon hij bij zekere gelegenheid mij zijn wedervaren te verhalen, 'maar die hard moesten tobben, om met eere door de wereld te komen. Toen ik nog maar een kind was, had mijn vader, die metselaar van zijn handwerk was, het ongeluk van een steiger te vallen, waardoor hij zich inwendig bezeerde. Wel was hij later schijnbaar genezen, maar toch werd hij niet meer zooals hij vroeger was geweest. Nu weet ieder wel, dat met het metselwerk in den winter niet veel te verdienen is, en daar mijn vader zich in den zomer nog in acht moest nemen, was het inkomen, waarvan wij leven moesten, niet zoo groot, dat wij altijd het hoognoodige op tijd konden bekomen.

‘Gelukkig had ik eene moeder, zooals er geen betere worden gevonden. Met het weinige geld, dat mijn vader verdiende, wist zij het zoo te schikken, dat onze behoeftige toestand voor anderen verborgen bleef. Vooral ook doordat onze kleederen zoo zorgvuldig werden onderhouden, meende men, dat bij ons in huis nog welvaart heerschte.

‘Dat was 't juist wat mijne moeder het leven zoo zorgelijk maakte. Te veel eergevoel om ooit iets van onze behoefte te laten blijken, en toch te weinig verdiensten om het hoognoodige te bekomen; daarom leed ze meer dan iemand weten kon. Zelfs voor vader en mij hield ze het ook zorgvuldig verborgen, om ons daardoor verdriet te besparen.

‘Van vroeg tot laat was ze altijd onvermoeid bezig. Een stuk grond, dat bij onze woning lag, werd door ons te zamen bewerkt; en ofschoon het haar uiterst moeilijk viel, deed zij het toch met ijver om in den winter, als er niets te verdienen was, niet van alles ontbloot te zijn.

‘Zoo tobden wij voort, tot ik den leeftijd van vijftien jaren bereikt had, toen mij voorgoed de oogen voor de zorgen des levens werden opengedaan. De toestand van vader werd zoo, dat hij op zekeren dag van zijn werk te huis kwam, zich geheel ziek te bed begaf, en niet meer herstelde. Wat er toen in het hart van mijn goede moeder omging, is wel te denken. Zij werd al stiller en afgetrokkener, en wanneer zij alleen was, deed ze niets dan bidden en somtijds ook schreien; dit bemerkte ik alleen, als ik onverwacht bij haar kwam, maar dan had ze altijd nog een voorwendsel om mij in de war te brengen.

‘Op zekeren Vrijdag-avond, ik kan het mij nog herinneren, alsof het gisteren gebeurd is, riep ze mij alleen en zeide:

‘Och, beste Frans! ik heb gedaan, wat ik kon om onze armoede voor u verborgen te houden, maar nu zie ik, zonder de hulp van den goeden God, geen uitkomst meer. Ik heb zware zorgen in stilte gedragen, maar dat is nog niets, als ik maar redding wist. O! het valt mij zoo hard om je dat te zeggen, maar ik kan het niet langer onder me houden, want ik heb bijna den laatsten cent opgeteerd; ik heb niets om te verkoopen, of onze armoede komt er door aan het licht, en dat zou me zoo'n verdriet doen, dat ik het besterven zou; en wat moet er dan van je goeden vader worden.’

‘Hier brak mijne moeder in een luid snikken uit; ze kon geen woord meer uitbrengen. Ik stond als aan den grond genageld. Wel had ik me zelven niets te verwijten, want als ik maar wat verdienen kon, was ik klaar en ik had dan ook altijd tot den laatsten cent aan haar gegeven, maar mijne verdiensten waren zeer gering. Ik wilde tuinman worden en daarom had ik bij den tuinbaas hier op de plaats al eens om werk gevraagd en ook wel gekregen, maar dat was maar voor enkele dagen, en daarbij voor een klein loontje. Ook bij anderen zocht ik al eens wat te verdienen, maar alles bijeengenomen, al wilde ik nog zoo graag, had mijne verdienste toch niet zoo heel veel te beduiden.

‘Nooit zal ik echter dat oogenblik op dien avond vergeten. Mijn zielsbedroefde moeder moest geholpen worden, dat stond vast; maar hoe? Liefdadigheid inroepen? ach! ik wist, dat zou haar zoo gegriefd hebben, dat ik er niet eens over durfde spreken.

‘Moeder, hoe lang zouden we het nog kunnen redden, zonder dat onze armoe hoeft bekend te worden?’ vroeg ik, terwijl verschillende gedachten mij door het hoofd stormden. ‘Zouden we het nog acht dagen kunnen schikken? Ik geloof bepaald dat onze lieve Heer dan wel uitkomst zal geven’

‘Ik wilde moeder moed inspreken en zelf was ik bijna hopeloos. Toch deed het

haar goed, dat bemerkte ik dadelijk, en daarom zei ze: 'Ja, beste Frans, we moeten den goeden God maar bidden, die zal ons zeker niet aan onze ellende overlaten. Maar wat ik je smeek, je moet volstrekt niets van onzen toestand aan vader laten merken, want dat zou hem nog ongelukkiger maken.'

'Ze kneep mijn beide handen, die goede ziel, en zonder een woord verder te kunnen spreken, ging ze weder aan hare bezigheden. Ach, ze dacht wel, dat het weinig baten zou, al was ik met hare smarten en zorgen bekend, maar ze moest haar overkropt gemoed lucht geven, en aan wien zou zij het al beter doen, dan aan mij, die toch ook in de toekomstige ellende zou moeten deelen.

'Later heb ik dikwijls tot mij zelven gezegd,' zoo onderbrak de oude zijn verhaal, 'als de menschen, die in de wereld soms zoo bemiddeld zijn, eens getuigen waren van het verborgen leed, dat onder ons soort van menschen soms gedragen wordt, dan zouden ze veel minder hardvochtig zijn. Want, o, het gaat zoo gemakkelijk, als ze soms klachten hooren van degenen, die in kommervolle omstandigheden verkeeren, te zeggen: ja, dan hadden ze vroeger ook maar meer moeten bezuinigen, toen ze wat verdienden, maar dan wordt het verteerd; dan wordt het maar over den balk gegooid, alsof er geen opkomen aan is; nu moeten ze het maar ondervinden, dan zullen ze later wel beter oppassen, en het geld wel anders weten te waardeeren.

'Met zulke liefdelooze taal worden zij, die het wagen in hun uitersten nood te klagen, soms, nog afgescheept, alsof de taak voor sommigen, met het in gunstige tijden verdiende loon er door te komen, toch al niet zorgelijk genoeg is. Van een arbeidersloon, als de vrouwen het huishouden zindelijk en knap willen besturen, kan waarlijk niet veel worden overgelegd, dat heb ik zelf maar al te goed bij ondervinding.

'Ik ging dien avond,' zoo zette de oude zijn verhaal weder voort, 'zonder te eten, want dat kon ik onmogelijk doen, na gebeden te hebben, naar mijn bed, doch aan slapen viel niet te denken.

'Nooit heb ik hartelijker en vuriger den goeden God gebeden, dan dien nacht, welken ik zoo geheel slapeloos doorbracht. Toen werd het mij ook eerst recht duidelijk welk een verdriet mijn goede moeder reeds geleden had; daaraan een einde te maken, zou voortaan mijn levensdoel zijn.

'Omstreeks tien uren in den morgen gaf ik voor, dat ik even bij den tuinman op de plaats moest komen. Ik ging ook daar henen, maar het was om meteen te spreken en te zien of ik vast werk kon krijgen; dit plan had ik dien nacht gemaakt en daarop had ik nu al mijn hoop gesteld.

'Het was een stout stuk, dat ik ondernam, doch als ik aan mijne goede moeder dacht, kon niets mij weerhouden. Met een beklemd hart meldde ik mij aan en vroeg om meheer te spreken, daar ik een noodzakelijke boodschap had.

'De huisknecht, die mijn verzoek had overgebracht, kwam terug en zei dat ik maar even in de spreekkamer wachten moest, dan zou meheer zoo dadelijk komen. Het hart begon mij intusschen geweldig te bonzen, toen ik daar zoo alleen stond; de gedachte aan redding in onze armoede hield mij staande, anders zou de moed mij ontschoten zijn.

'Toen ik een weinig tot bedaren was gekomen, kwam meheer binnen en vroeg wat ik verlangde. Mijn gemoed was echter zoo vol, dat mij bij die vraag de tranen in de oogen kwamen.

'Heel minzaam zei hij toen, dat ik maar zeggen moest wat er aan mankeerde, als ik maar met de zuivere waarheid kwam.

‘Hierdoor aangemoedigd vertelde ik hem onzen treurigen toestand, en smeekte hem daarop als arbeider op de plaats te worden aangesteld; 't kwam er niet op aan wat ik moest doen; ík zou alles verrichten wat ze van mij verlangden, als ik maar zooveel verdienen kon, dat mijne ouders geen gebrek behoefden te lijden.

‘Ik was blijde, dat ik het gezegd had, want mijn keel werd als dichtgeknepen; ik snikte het uit. Dit scheen indruk op hem te maken, wat mij al dadelijk bemoedigde.

‘Weet je wat, jongen,’ zei hij, na eenige oogenblikken te hebben nagedacht, ‘kom Maandagmorgen maar op tijd met het andere werkvolk mee, dan zal ik vandaag den tuinbaas zeggen, dat hij maar eens probeeren moet of je te gebruiken zijt, maar goed oppassen, hoor!’

‘Ik beloofde, dat ik zorgen zou, dat ze over mij tevreden zouden zijn, en liep toen zoo hard ik kon naar huis, om mijne goede moeder dit gelukkige nieuws te kunnen meedeelen.

Toen ik des Maandags op de plaats kwam, werd mij in den tuin eenig werk aangewezen. Ik verrichtte dit met zorg, en bemerkte dan ook wel, dat de tuinbaas daarover best tevreden was. Maar hoe verwonderd keek ik op, toen aan mij des Zaterdagsavonds, evenals aan de arbeiders, het volle weekgeld werd uitbetaald. Ik wist niet hoe ik het er mee had. Spoedig hielp de tuinbaas mij uit den droom en zei:

‘Meheer schijnt veel met je op te hebben. Van morgen vroeg hij: Hoe maakt het nieuwe knechtje het; ben je over hem tevreden?’ ‘En toen heb ik gezegd, dat het best ging en dat ge je werk goed deedt.’ ‘Nu, zei meheer, dan moet hem ook het volle loon worden uitbetaald.’

Vol vreugde spoedde ik mij naar huis, om dat blijde nieuws te kunnen vertellen.

Alle zorgen en kommer waren voor ons op eens verdwenen; mijne moeder zou weder als vroeger zonder verdriet kunnen leven; welk een gelukkige toekomst lachte mij tegen. De nood was wel het hoogst geweest; Gods redding was gekomen.

‘Toen ik zoo verheugd het huis kwam binnenstormen, was moeder zoo verrast, dat zij in het begin geen woord kon zeggen. Dat bracht mij een weinig van streek. Ik wist niet hoe ik het er mee had. Zoo'n onverwachte uitkomst had haar te veel geschokt, om op eens ons geluk te kunnen overzien. Slechts enkele oogenblikken duurde dit, toen ze op eens mij in de armen sloot, en tranen, maar van vreugde, begon te schreien.

‘Het eerste waaraan moeder dacht, toen wij een weinig tot ons zelven waren gekomen, was, den goeden God voor zooveel goedheid te bedanken. Wij knielden neder en voorzeker is er zelden vuriger dankgebed naar den Hemel opgezonden, als dien avond in onze nederige woning werd gehoord.

‘Ook voor onzen weldoener werd natuurlijk 's Hemels zegen afgesmeekt. Geen dag ging er voorbij of voor hem werd gebeden, want dankbaar, dat waren mijne brave ouders, al zeg ik het zelf.

Na dien tijd heb ik nimmer zoo'n nijpende armoede meer gekend. Wel hadden wij geen overvloed, maar toch een allergelukkigst leven. Mijn ouders deden al wat zij konden om mij hun liefde te betoonen, en ik - hier rees de man in al zijn fierheid op - heb, God zij dank! gedaan wat ik kon om hun het leven te veraangenamen, en dat maakt nu nog mijn grootste levensgeluk uit.

Nog ongeveer één jaar heeft mijn vader met het grootste geduld zijn smartelijk lijden verduurd, toen de dood daaraan een einde maakte. Met de meeste godsvrucht ontving hij de laatste H.H. Sacramenten en toen is hij kalm en geheel overgegeven aan Gods H. wil van ons gescheiden.

‘Even vóór zijn dood riep hij mij, en zei toen:

‘Frans ik ga sterven, maar ik ga met gerustheid de eeuwigheid in, nu ik weet, dat je wel voor je goede moeder zal zorgen. O! wat heb je het lijden van mijne laatste levensdagen verzacht; blijft toch altijd zoo braaf als je tot hiertoe geweest zijt; dat wil je me immers wel beloven, Frans?’

‘Ik behoefde niet eens ja te zeggen, want mijn vader zag het genoeg aan mij en zei daarom: ‘Ja, dat dacht ik wel, beste jongen, maar dan kan je ook zeker wezen, dat de goede God je nooit verlaten zal.’

‘Het was een treffend oogenblik, want wij zagen maar al te goed, dat het met vader niet lang meer duren zou. Zijne krachten namen zichtbaar af; wij knielden biddend bij zijn sterfbed neder, om eerst op te staan, toen alles was afgeloopen. Zonder dat wij het haast konden bemerken is de ziel van mijn braven vader naar den hemel gegaan.

‘Verscheidene jaren zijn na dien tijd voorbijgegaan, zonder dat er iets bijzonders bij ons gebeurde. De dagen vlogen als 't ware voorbij en als we dan 's avonds nog zoo over den vroegeren tijd begonnen op de halen - want dat kon moeder niet laten - dan kwam er nog wel eens een traantje voor den dag, maar dan gevoelden we ook des te beter wat wij aan den goeden God verschuldigd waren.

‘Zoo leefden we voort tot ik zoo ongeveer dertig jaren was, toen moeder er op begon aan te houden dat ik een vrouw moest nemen. ‘Want,’ zei ze, ‘als ik eens kwam te vallen,’ en ze was inderdaad sukkelend geworden, ‘dan zou je raar zitten te kijken. Maar alleen op de wereld Frans, dat gaat niet goed, en kostganger worden, dat zou je ook niet bevallen, want je ben dat huiselijk en hartelijk verkeer te veel gewoon, om het dan te moeten missen.’

‘Dezen raad van moeder heb ik opgevolgd, en daar heb ik mij best bij bevonden. Ik heb een beste vrouw, en die ook voor moeder niet beter wezen kon. Die twee hielden zooveel van mekaar, dat, als ze een eigen dochter geweest was, het niet beter had kunnen gaan.

‘Veertien jaren heeft dit geduurd, toen mijn goede moeder ging hemelen. Maar dat was iets: zulk een verlies is om nooit te vergeten. O, wij misten haar zoo. En als ik de plaats, waar moeder gewoonlijk zat, zoo leeg zag staan, dan heb ik menig traantje in stilte weggeveegd.

‘Ons huwelijk, om daar nu op terug te komen, werd gezegend met vier kinderen van wie er drie al heel jong gestorven zijn. Nu bleef ons niets meer over dan onze Jan: maar die is nog altijd de vreugde van ons leven, een ferme gezonde jongen, net als ik.

‘Toen hij op behoorlijken leeftijd was, en het timmervak goed vertstond, is hij getrouwd met een beste brave vrouw, zoodat hij nu ook een heel gelukkig en tevreden leven leidt. En als ik nu niet meer werken kan, dan gaan mijne vrouw en ik, of als een van ons beiden sterft, dan gaat degene, die er overblijft, bij hen inwonen. Als ik daar maar het minste over spreek, dan is het dadelijk: ‘Hé wat zouden we graag hebben, dat je nou al maar besluiten kon om je laatste levensdagen bij ons te komen doorbrengen.

‘Zie zoo, nu zal ik eens zien, dat ik mijn werk afkrijg,’ zei de oude man, terwijl hij de schop weder ter hand nam om den arbeid te hervatten. ‘Ik heb nu wel een poosje gepraat, maar ik had even tijd noodig om eens uit te rusten, want ik had mijn daggeld vandaag al wel verdiend, en dat moet ik ook zeggen, ze willen heel niet meer hebben, dat ik hard werk. De tegenwoordige lui op de plaats hebben dit al wel honderd maal gezeid.

‘En nu,’ zoo eindigde mijn oude vriend zijn gesprek, ‘zult u toch zeker moeten toegeven, dat al heb ik wederwaardigheden en zorgen beleefd, ik toch zeker al heel slecht zou doen, als ik den goeden God niet innig dankbaar was voor al het goede, dat ik van Hem ontvangen heb. In mijn laatste levensdagen hoop ik, met Gods hulp, daarin niet te kort te schieten; dat hoop ik.’

Ontroerd nam ik afscheid van dien edelen man; ik kon daarom niet nalaten nog enkele malen om te zien, en 't was of dezelfde gevoelens ook het hart van dien dankbare bezielden, want telkens, wanneer ik zulks deed, ontmoetten onze blikken elkander, als om nogmaals een bewijs van genegenheid te wisselen. Mijn oude vriend had bemerkt, dat ik

zijn zieleleven ten volle begreep. Vandaar dat er voorgoed een zekere vriendschapsband tusschen ons beiden was aangeknoopt. Ik voor mij had uit de zoo eenvoudige geschiedenis van dien nederigen man meer levenswijsheid opgedaan, dan al de moderne schijngeleerden met hunne verwaandheid het ooit den mensch kunnen verschaffen.

Was het wonder dat ik verlangde nogmaals met dien oude te spreken en daardoor in hem den echt godsdienstigen werkman des te beter te leeren kennen? De lezer moge verder zelf oordeelen, of ik in mijne verwachting ben teleurgesteld.

III.

Op zekeren keer, dat ik mijn ouden vriend weder aan zijne gewone bezigheid vond, werd ik al spoedig gewaar, dat hij iets bijzonders te vertellen had. Reeds toen hij mij van verre zag aankomen, nam hij zijne gemoedelijke houding aan, zooals hij gewoonlijk deed, wanneer hij mij niet enkel met eene vriendelijken groet wilde laten voorbijgaan. 't Was ook zulk eene schoone gelegenheid voor hem, om herinneringen uit het verleden nog eens met lust te kunnen bespreken.

Spoedig had hij, na mij beleefd gegroet te hebben, zijn gesprek aangeknoopt en op het te rein gebracht, waarop hij wezen wilde.

‘Prachtig weer vandaag,’ zoo begon hij, ‘heel wat mooier dan vandaag zes en veertig jaar geleden; toen was het triestig weertje en nog wat anders ook, hoor! Ik zal dien dag niet gemakkelijk vergeten.’

Hier bleef hij even in gepeins, zeker om gevoeglijk met zijn verhaal te beginnen, welke gelegenheid ik waarnam om te zeggen: ‘Zoo Van Holmen, was dat voor u toen zulk een gewichtige dag?’

‘Ja, meheer, wel een gewichtige dag, want toen is de oude heer overleden; dezelfde aan wien ik, zooals ik u verteld heb, zooveel te danken heb’

‘Maar,’ zoo ging hij voort, ‘dat is het niet alleen wat mij zoo doet denken. In die dagen is er meer gebeurd, dat me altijd is bij gebleven. Doch dat alles is al zoo lang geleden, dat meheer daar zeker niet veel belang in zal stellen.’

De oude had niet weinig mijn nieuwsgierigheid opgewekt, en toen ik hem daarom zeide, dat ik met zeer veel belangstelling naar hem luisteren zou, begon hij met zekere opgewektheid zijn wedervaren uit die dagen te vertellen.

‘'t Is nu ongeveer zes en zestig jaren geleden,’ zoo begon hij zijn verhaal, ‘dat ik bij den ouden heer, van wien ik u zooeven sprak, in dienst trad. Daar mijn werk vooral bestond in het in orde houden van de plaats, kwam ik met hem weinig in aanraking, want mijn weekgeld werd geregeld door den tuinbaas uitbetaald.

‘Toch gebeurde het wel eens, als hij in gedachten en afgetrokken over de plaats wandelde, dat hij naar mij toekwam en dan het een of ander zeide. Wel heette het altijd dat hij zeer lastig was, maar daarover kon ik niet oordeelen. Met mij sprak hij gewoonlijk kort, maar toch vriendelijk.

‘Eens dat ik weder aan mijne bezigheid was, kwam hij naar mij toe en vroeg:

‘Zeg mij eens, ge staat daar zoo lustig te arbeiden, gevoelt ge u inderdaad gelukkig?’

‘Zulk eene vraag kwam mij zoo vreemd voor dat ik in 't eerst niet wist wat ik antwoorden zou; maar spoedig kreeg ik mijne gedachten bijeen en toen zei ik: dat

ik den goeden God voor mijn geluk niet genoeg kon danken, want dat ik wel geen overvloed had, maar het hoognoodige kon ik toch bekomen, en over mijne gezondheid had ik ook niet te klagen.

‘Maar als ge nu eens door ziekte of anderen tegenspoed werd beproefd, zoudt ge dan nog zoo spreken?’ was zijn tweede vraag.

‘Och! dan zou ik niet minder gelukkig zijn, zei ik, want het is immers de alwijze God, die alles beschikt.’

‘Nooit zal ik den blik vergeten, welken hij toen op mij wierp, en heengaande hoorde ik hem zeggen: ‘Hoe is het mogelijk!’

‘Na dien tijd kwam het mij voor, dat hij ziekelijk werd. Zijn gang werd trager, en menigmaal stond hij in gedachten voor zich uit te zien, zonder, naar 't scheen, op te merken, wat er om hem heen gebeurde. Ik had diep medelijden met hem, nu ik wist, dat hij, al werd hij door velen om zijn geluk benijd, een verdrietig leven leidde.

‘Maar het kon ook niet anders. In zijn huis gezin werd, zooals ik van de dienstboden vernam, nimmer over God of godsdienst gesproken, of het was om daarmee te spotten. Alles wat maar aan God of eeuwigheid deed denken, werd zorgvuldig uit zijn huis geweerd; van de wereld en haar vermaken konden zij volop genieten: hun wenschen moesten terstond bevredigd worden; aan feesten, waarbij het weelderig en somtijds zelfs losbandig toeging, namen zij deel, alsof het leven alleen daarvoor gegeven was.

‘Zoo had ik bijna negentien jaren het leven van dezen rijke nagegaan, toen ik, zooals ik zooeven zei, begon te merken, dat er iets aan haperde. Het werd stiller en somberder op de plaats, en toen ik vroeg, hoe dit kwam, werd mij gezegd, dat dit lag aan de ziekelijkheid van den ouden heer.

‘Op zekeren morgen zag ik een meer dan gewone bedrijvigheid; men liep onrustig heen en weer: 't was me duidelijk dat er iets bijzonders gaande was. Ik dacht al: wat mag er nu weer gebeurd zijn, toen de tuinbaas naar mij toekwam en zei:

‘Het ziet er met meheer niet best uit, Frans; ik geloof dat het op een eindje met hem loopt; hij zal het wel niet lang meer maken.’

‘Al wist ik ook dat meheer ziekelijk was, toch had ik zoo iets nog niet verwacht. Het trof me diep; ik dacht aan zijn arme ziel en om het verschrikkelijke van, na zoo geleefd te hebben, de eeuwigheid in te gaan.

‘De tuinbaas zag wel dat zijn nieuws mij gevoelig maakte, en zei daarom.

‘Maar ik hoor, al gaat meheer dood, dat alles net zoo blijft, als het geweest is.’

‘Hij begreep dus niet eens wat er in me omging, anders zou hij zoo niet gesproken hebben: maar ach, hij was, evenals bijna allen, die op de plaats hoorden, protestant, en de meesten van hen schijnen over sommige dingen al heel raar te denken.

‘En het zal me niet spijten ook,’ voegde hij er bij, ‘als het nu maar gauw met hem gedaan is; zoo kan ik het toch niet volhouden. Nu al veertien dagen lang heb ik of de koetsier om den anderen nacht bij hem opgepast; ik begin het mooi zat te worden. En dan is hij soms zoo lastig en onrustig, dat ik meermalen 's nachts een bang gevoel begon te krijgen; dat baantje gun ik graag een ander; ik hoop ten minste maar, dat er verandering mag komen’

‘Neen, met den tuinbaas was ik het lang niet eens. Ik zei daarom: het spijt me erg, dat meheer zoo ziek is, en ik hoop, als hij sterven gaat, dat de goede God hem dan mag genadig zijn.’

‘De tuinbaas trok de schouders op en mompelde: ‘'t Is wel te hopen.’

‘Eenige oogenblikken later reed de koetsier uit om den dokter te halen; mevrouw was zoo van streek geraakt door al dat onrustige en ongedurige in huis, zoo vertelde hij, en ook de kinderen - ze hadden twee dochters en één zoon - waren in een

overspannen toestand gekomen, die voor hen ondraaglijk werd. Met een spotlach op zijn gezicht zei hij: ‘Ik hoop maar dat de oude gauw optrommen mag, dan valt er nog weer eens wat af, en de comedie zou dan meteen afgeloopen zijn.’

‘Neen, zóó liefdeloos had ik mij vroeger de menschen niet kunnen voorstellen. Maar zoo gaat het als de godsdienst ontbreekt, en dien weten ze er in zulke diensten wel uit te halen.

‘De dokter kwam,’ zoo ging de oude voort, ‘en bevond dat ontspanning tot herstel van de geschokte zenuwen, zoo werd er ten minste gezegd, hoog noodig was; mevrouw en de kinderen moesten een rijtoer gaan maken; de zieke kon zeer goed aan de dienstboden worden overgelaten; zijn onrust zou dan wel afnemen, als hij het kalmeerende drankje maar gebruikte, dat de dokter had voorgeschreven.

‘Laat in den namiddag, toen mevrouw was teruggekeerd, liet zij mij roepen, daar zij mij spreken wilde.

‘Wat zou dat wezen, dacht ik bij mij zelven, want op dien tijd van den dag was ik nog nooit bij haar ontboden. Ik liet mij niet lang wachten; daar hielden die lui niet van.

‘Maar nog meer verwonderd keek ik op, toen ik mij aan huis bad aangemeld en mij gezegd werd, dat mevrouw mij persoonlijk iets te zeggen had. Dit was nog maar heel zelden voorgekomen; gewoonlijk werden haar orders mij door den huisknecht overgebracht.

‘Ik werd in de spreekkamer gelaten en wachtte daar enkele oogenblikken, waarna zij verscheen, om mij de zaak op te helderen.

‘Zooals u zeker wel bekend zal zijn,’ zoo begon zij, ‘is meheer sedert de laatste dagen ernstig ongesteld en daarbij zeer hulpbehoevend. Hij kan geen enkel oogenblik alleen worden gelaten. De ziekte brengt ook mee, dat hij zeer zenuwachtig en ongedurig wezen kan, waardoor nauwlettende verpleging en behandeling van den zieke noodzakelijk zijn. Daarom hebben al gedurende verscheidene nachten de koetsier en de tuinman aan het ziekbed van meheer gewaakt, maar zoo iets is voor die menschen op den duur niet uit te houden, en de huisknecht heeft op den dag toch al een zeer zware taak. Nu had ik gemeend, dat u zeker wel bereid zou willen zijn dezen nacht de taak van den koetsier op u te nemen; dan kon dit voor het vervolg naar volgorde worden geregeld.’

‘Aan het verlangen van mevrouw, dat voor mij toch als een bevel was, wilde ik gaarne voldoen, want de weldaden door den zieke aan mij bewezen, was ik nog volstrekt niet vergeten; en nu kwam ik hiermee in een mooie gelegenheid om aan mijn weldoener nog eens mijn dankbaarheid te kunnen toonen. Mijn antwoord was dus, dat ik mij geheel ter beschikking stelde en mevrouw maar te bevelen had. ‘Welnu, hernam zij, dan moet u zorgen, dezen avond om acht uur hier aanwezig te zijn, dan zal de huisknecht u wel aan den zieke voorstellen, en de noodige inlichtingen verstrekken, hoe u bij de behandeling van den zieke behoort te werk te gaan.’

‘Natuurlijk maakte ik dat ik 's avonds op tijd mij aanmeldde. De huisknecht wachtte mij al en liet mij binnen onder de opmerking. ‘Zoo, zal jij van nacht dat baantje eens waarnemen! Nu, het is een mooi perceel om op te passen; ik hoop dat jij het maar goed met hem vinden kan, dan is er ten minste een, die deze kunst verstaat.’

‘Het was wel geen plezierige ontmoeting, die mij daar te beurt viel, maar het was mij toch al niet zoo vreemd meer. Nadat ik met den tuinman en den koetsier gesproken had, wist ik al zoo wat, met welk soort volkje ik hier te doen had.

‘Daarna gaf de huisknecht mij de noodige inlichtingen hoe ik mij bij den zieke gedragen moest, en ging mij toen voor, om mij naar de kamer te geleiden, waar ik een voor mij zeker ongewone verplichting te vervullen had.

‘Nog nooit had ik meer van het inwendige van het huis gezien, dan de spreekkamer en de keuken, maar verder was ik nooit geweest. Nu zou ik eerst mij ten volle kunnen overtuigen, wat een weelde en pracht daar werden gevonden.

Het was reeds schemeravond en het licht in huis ontstoken, toen ik werd binnengelaten. Bij het schijnsel van het licht eener prachtige lamp bemerkte ik eene trap, die naar boven leidde, en waarop ik den huisknecht volgde, om den zieke te bereiken.

(*Wordt vervolgd*.)

Bij de Platen.

Een kok in wanhoop. -

Men moge er om lachen zooveel men wil, maar is het niet om wanhopig te worden, aldus de vrucht van veel uren arbeids, het voorwerp vande nauwlettendste zorgen en de hoogstgestemde verwachtingen, door een ongelukkig toeval in eens verloren te zien? Den heelen dag is de eerzame kokshelper er getuige van geweest, hoe zijn meester zich uitsloofde om ditmaal eens een kunstwerk in zijn vak te leveren, waarover de halve stad zou roepen. Het gold een bestelling voor een diner, waartoe de eerste notabelen waren uitgenoodigd; de taarten en pasteien moesten op een tafel prijken, waarop de eerste fijnproevers zich al een week lang hadden gespitst. Toen de meester hem met de bezorging der kostelijke lekkernijen belastte, had hij hem alle wenken gegeven, die de voorzichtigheid maar kon aan de hand doen, opdat het gewichtig product van zijn kunst en ervaring toch maar veilig zijn bestemming zou bereiken. En daar ligt nu het heele boeltje als een hoop rommel op de straatsteenen, net nog goed genoeg om tot een versnapering te dienen voor de honden. Wat de meester wel zeggen zal, als de knecht met de leege mand terugkomt!

't Is bepaald om wanhopig te worden!

Poes kijkt in den spiegel. -

POES KIJKT IN DEN SPIEGEL.

Poes kijkt in den spiegel tot groot vermaak van haar jonge meesteres, die zich in de koddige verbazing van het schrandere dier verlustigt.

Welk een kleinigheid toch voor een kunstenaar voldoende is om er een aardig genretafereeltje van te maken! Het leven biedt elk oogenblik van die gevalletjes vol schalken humor, waarvan hij dadelijk partij kan trekken, als hij maar het rechte gevoel en de technische vaardigheid heeft om ze naar het leven op het doek te brengen. En dat mag van onzen schilder volmondig getuigd worden: zoowel het guitig lachende meisjeskopje als de angstig verbaasde uitdrukking op het kattegezicht zijn zoo gelukkig mogelijk weergegeven.

Wetenswaardig Allerlei.

De Turksche dagbladpers. -

Mag de pers in de meeste landen van Europa melden wat zij verkiest en allerhande sensatie-berichten rondsturen, in het rijk van den sultan wordt die vrijheid eenigermate belemmerd. De dagbladen van den Zieken Man worden ‘uitgenoodigd’ ‘bij voorkeur’ berichten te geven omtrent ‘de kostbare gezondheid van den souverein en der leden van de keizerlijke familie, en alleen van den oogst te spreken, als die goed is uitgevallen.’ Hun feuilletons ‘moeten uitdrukkelijk goedgekeurd zijn door Z.Exc. den minister van Onderwijs, die voor de goede zeden waakt.’ En het Turksch gouvernement waakt niet alleen over de zeden der courantenlezers, maar ook over hun rust. Daarom schrijft de wet voor dat ‘de artikelen over letteren en kunst niet te lang moeten zijn, zoodat de woorden: *wordt vervolgd* en *slot volgt*, die een noodlottige spanning des geestes veroorzaken, vermeden worden.’ Dezelfde ordonnantie verbiedt ook meedoogenloos ‘de overtollige streepjes en puntjes, die den lezer in spanning moeten brengen, en alleen geschikt zijn om zijn gemoedsrust te storen.’

Maar de Turksche dagbladschrijver ziet zich nog meer beperkt. 't Is hem ten strengste verboden, gewag te maken van ‘moordaanslagen op buitenlandsche souvereinen en van oproerige bewegingen, die in hunne landen hebben plaats gehad’; de reden van dat verbod wordt er nog wel bij gegeven: ‘'t is niet goed, dat het publiek al die dingen weet.’ Ook is het af te keuren ‘de petities openbaar te maken, door bijzondere personen of door gemeenten aan de regeering gericht, waarin geklaagd wordt over misbruik van gezag.’ Vooral moeten de redacteurs zich niet met ‘persoonlijkheden’ inlaten, en ook het publiek moet niet te veeleischend zijn en als er ‘een gouverneur of onder-gouverneur beschuldigd is van diefstal, afpersing of moord,’ of van een of ander pekelzondetje van dat slag, dan moet de redactie der bladen die feiten ‘maar voor niet-bewezen houden en - ze zorgvuldig verzwijgen.’

Wat zullen, na aftrek van dit alles, ‘zeeslangen’ en dergelijk ‘allerlei’ tot groote volmaaktheid komen in de Turksche nieuwsbladen!

Vioolsnaren. -

De beste vioolsnaren van geheel Europa worden in Italië vervaardigd. Zij dragen den naam van Romeinsche, hoewel zij noch in, noch bij Rome, maar te Napels worden gemaakt.

Men gaat daarbij tamelijk geheimzinnig te werk en er is dienaangaande dan ook slechts zooveel bekend, dat tot vioolsnaren darmen van lammeren, die niet boven

het jaar oud zijn, gebruikt worden, terwijl de in September geslachte dieren de beste snaren opleveren.

De darmen worden 24 uren in frisch water gelegd en nadat zij van alle onreinheden gezuiverd zijn, in een loog van water en wijnmoer overgebracht. De juiste verhouding van dit mengsel te treffen is moeilijk en wordt vooral geheim gehouden.

Vervolgens worden de darmen, telkens tot een getal van tien, in een kom gelegd en gedurende vijf dagen, altijd 4 maal daags, met versche l[o]og begoten, waarna zij door middel van een touwslagersrad tot snaren gedraaid worden. Tot de fijnste snaren zijn twee tot drie, tot de dikke bassnaren ongeveer honderd twintig darmen noodig.

Zijn zij eenmaal gedraaid, dan worden zij in een met kleine haken voorzien raam gespannen en in een verwarmd vertrek, waar 6 uur lang zwaveldamp wordt onderhouden, gedroogd en gebleekt. Eer men ze voorgoed uit het raam neemt, worden zij nog eens te zamen gedraaid, vervolgens met paardenhaar afgewreven en gepolijst; later nog met olie ingesmeerd om ze buigzaam te maken en aan een houten rol gewikkeld, verzonden.

Amerikaansche lekkerbekken. -

In de Vereenigde Staten maken in een huisgezin zoowel de vader en moeder als de kinderen een zeer ruim gebruik van zoetigheden, en niemand zal het in het hoofd komen, daarin een overtollige of zelfs schadelijke gewoonte te zien. Te New-York, Philadelphia en Chicago wordt meer suikerwerk vervaardigd, dan bijv. in heel Frankrijk. Genoemde steden fabriceeren de lekkernijen met tonnen te gelijk en bestellingen van 10 tot 15 vaten *dragées* zijn daar aan de orde van den dag.

De machines om deze zoetigheden voort te brengen hebben in den loop van den tijd een haast ongelooflijke volkomenheid verkregen. Terwijl men het vroeger bij gebruikmaking van koperen pannen niet verder dan tot 50 Amerikaansche ponden (omtrent 21 ½ kilogram van ons gewicht) bracht, waarbij vier man voor de bediening van iedere pan vereischt werden, is nu maar één opzichter noodig voor een dozijn ketels, die elk 4 ton (80 centenaars) van de fijnste *dragées* per week leveren.

Men heeft daar machines voor elk gedeelte van den arbeid, dat men maar kan bedenken, en telkens worden ze nog verbeterd wat den vorm en de voortbrengingskracht betreft. Een paar cijfers omtrent de uitbreiding der zoetighedenindustrie in de Vereenigde Staten zal haar beteekenis duidelijk maken. Bij de laatste telling kwam men tot 1450 fabrieken van lekkernijen, waarvan het gezamenlijk kapitaal 15 millioen bedroeg, terwijl ze meer dan 10,000 arbeiders aan het werk hielden. De som, die zij voor materiaal en arbeidsloon uitbetaalden, bedroeg in één jaar bijna 50, en de waarde harer producten niet minder dan 80 millioen gulden.

Spoorwegtunnels. -

Volgens een onlangs opgemaakte statistiek zijn er in 't geheel drie spoorwegtunnels, die een lengte hebben van 10.000 meters en meer. De grootste tunnel van allen is de St.-Gothard-tunnel in Zwitserland, met een lengte van 14990 meters, dat is bijna twee mijlen. Daarop volgt de tunnel door den Mont-Cenis, die 12220 M. lang is. Oostenrijk komt op de derde plaats met zijn tunnel te Alberg, die een lengte heeft

van 10270 M. Afwisselend tusschen een lengte van 4000 tot 10000 meters, komen er nog vijftien anderen, waarvan de tunnels van Ronzow in Italië van 8297 en Colen in Britsch-Indië van 8000 meter lengte de grootste zijn. Als men de achttien grootste tunnels der wereld bij elkaar voegde, zou men een rotswand krijgen van over de honderd kilometer lengte, die door menschelijke vlijt en volharding doorboord en voor het verkeer dienstbaar is gemaakt.

[Nummer 13]

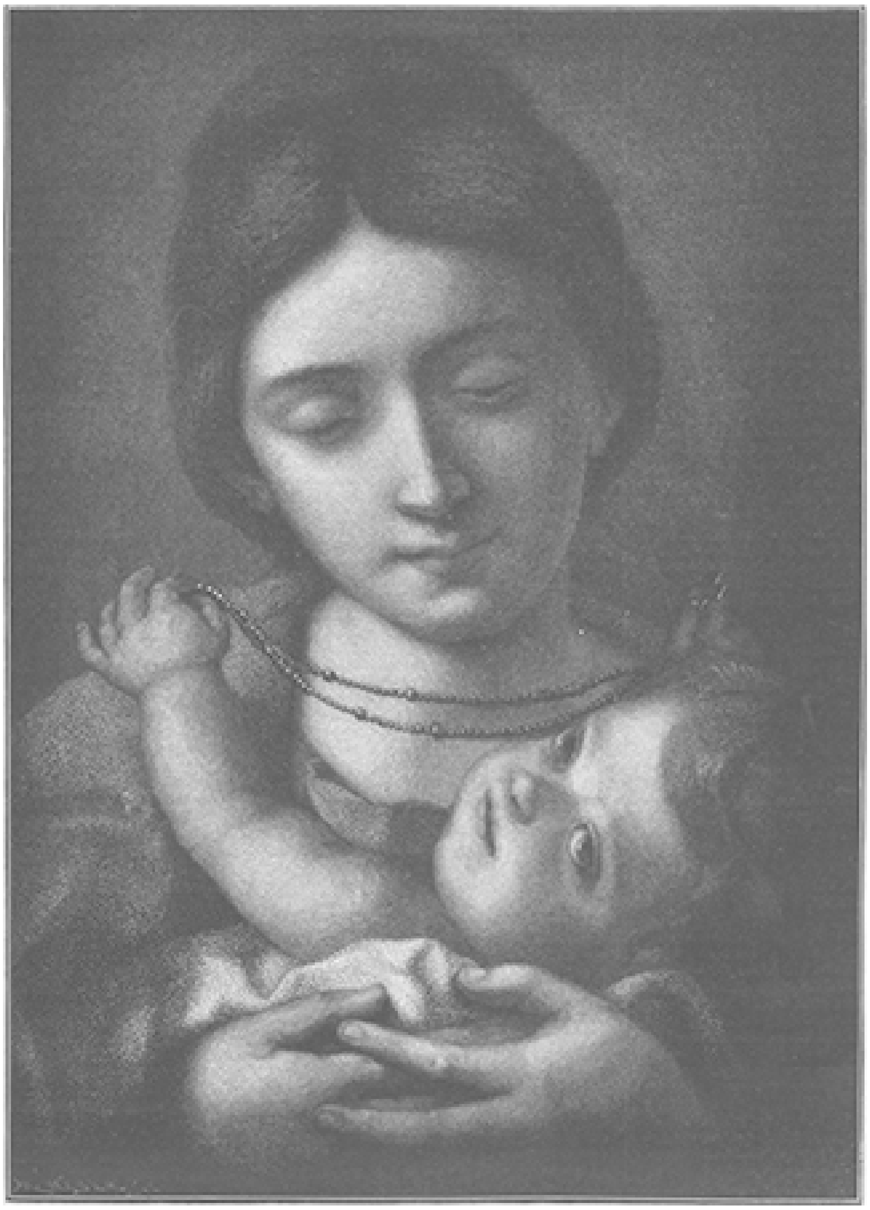

ONZE LIEVE VROUW VAN DEN ROZENKRANS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CARLO CIGNANI.
(photographie van A. Braun & Co., Dornach en Parijs, vertegenwoordiger Hugo Grosser, Leipzig).

Hooger op.
Door J.R. van der Lans.

VI.

Nu eens half ingedommeld en dan weer klaar wakker, bleef Voerendonk den ganschen nacht bezig met de gelukkige operatie van den afgeloopen dag en de blijde vooruitzichten, die de volgende morgen hem aanbood.

Wat Mieke wel zeggen zou, als hij haar dat alles eens kon vertellen! Hij had geen geduld om te wachten tot hij het mondeling kon doen, en besloot, haar, zoodra het dag was, een uitvoerigen brief te schrijven. Slapen kon hij toch niet, en het was vroeg dag. Zoodra dus de morgen grauwde, wipte hij het bed uit, haalde de gordijnen op en zette zich, na met bijzondere vlugheid zijn toilet gemaakt te hebben, aan de tafel. De inktpot, die er op stond, was zooals dat in hotels gebruikelijk is, leeg en de pen onbruikbaar; maar hij schreef met potlood een half dozijn blaadjes van zijn zakboekje vol. Het ging hem vlot af als iemand, die zijn hart op het papier heeft uit te storten, en inderdaad zijn hart ging open als hij aan de goede vrouw en lieve kinderen dacht, die hij zoo gelukkig zou maken. Hij vertelde haar breedvoerig zijn heele wedervaren; hoe gelukkig en vooral hoe slim hij geweest was. Hij had het wel geweten, schreef hij; in een stad als Brussel was fortuin voor hem te maken; daar was hij pas onder menschen en voelde hij zich thuis. Wat een zegen dat hij in zijn jongen tijd gestudeerd had! Dat gaf altijd algemeene ontwikkeling en daarmee alleen kwam men vooruit in de tegenwoordige wereld. Het boeren was maar geestdoodende slavernij zonder vooruitzicht. De jongens moesten daarom ook maar vroeg naar school. Het onderwijs moest het hem doen: dat zag Mieke nu duidelijk aan hem.

Aldus draafde hij nog een paar bladzijden door en wond zich meer en meer op. Met de aangename zelfvoldoening dat hij zich door zijn hartelijken brief zoo'n liefhebbend echtgenoot en vader getoond had, vouwde hij de beschreven papiertjes dicht, zich voornemend er beneden een enveloppe voor te vragen, en maakte, terwijl hij de laatste hand aan zijn toilet legde, alvast het programma voor den dag op. Eerst zou hij natuurlijk het fluweel afleveren en daarvoor het bedongen geld beuren, en dan zou hij Janson opzoeken om den fideelen vent een fijn diner in een restauratie van den eersten rang aan te bieden. Dat kon er wel op overschieten, en het was daarbij politiek gehandeld, den man aan zich te binden: wie weet wat die nog voor hem in het vet had.

Na het ontbijt te hebben gebruikt, liet hij zijn fluweel in een huurrijtuig laden en gaf den koetsier het adres van Hérédia op. Wat een prettige drukte in de zonnige straten, die ze doorreden! Dat was eerst leven! Dat gaf een mensch moed. Voerendonk voelde zich mans genoeg om den heelen Brusselschen handel op de horens te nemen.

Zijn hart sprong op van blijde verwachting toen hij, aan het kantoor gekomen, waar hij een kleine vier duizend frank te ontvangen had, den belletrekker in beweging bracht en de schel hoorde overgaan. Maar wat een teleurstelling toen hij, in het ‘kabinet’ toegelaten, daar een heel ander personage aantrof, dan hij er verwachtte. Het was een groote, grove kerel met een bot gemeen gezicht, die zich aan hem bekend maakte als de associé van den heer Hérédia

‘En waar is mijnheer Hérédia?’ vroeg Voerendonk, uit het veld geslagen.

'Die is voor een paar uren wegens een gewichtige commissie de stad in,' hernam de onbehouwen kerel. 'Maar kan ik de boodschap niet aannemen?' vroeg hij, terwijl hij een zwart berookte pijp wegmoffelde. 'Wie is u en wat moet u van hem hebben?'

'Ik ben Voerendonk en ik kom voor het fluweel,' hernam de brave buitenman, in de meening dat daarmee alles in orde zou zijn.

'O zoo.... ja, ziet u, daar weet ik niets van. Hérédia is niet thuis. U komt zeker om te koopen.'

Voerendonk had een gevoel of er onverwachts een emmer koud water over zijn rug werd uitgestort.

'Wat nu!' riep hij. 'Heeft mijnheer Hérédia u dan niet gezegd, dat ik hier zou komen? Ik heb hem gisteren à comptant vijfhonderd meter fluweel verkocht, en kom nu de waar afleveren.'

'Wat! heeft hij à comptant gekocht! Dan heeft hij geld, en daar heeft hij me niets van gezegd. Een leepe weerga!'

'Maar daar begrijp ik niets van, mijnheer,' zei Voerendonk, die de kou van zijn rug tot in zijn ingewanden voelde doordringen. 'Ik ben hier door mijnheer Janson geïntroduceerd en..'

'O! heeft Janson u hier gebracht! Neem me niet kwalijk, dan heb ik me vergist. Maar ik zeg u nog eens: mijnheer Hérédia is niet thuis, en ik kom pas van de reis; ik ben er voor zaken op uit geweest. Als u van avond of misschien morgen eens terug wou komen: dan zal Hérédia er waarschijnlijk zijn.'

'Maar ik heb mijn goed beneden staan, en ik kan toch kwalijk met die vijfhonderd meter fluweel den heelen dag de stad op en neer rijden.'

'O laat die eenvoudig hier,' hernam de oude met een oogenblikkelijke tinteling in zijn sluwe oogen.

'Neen, dan kom ik liever nog maar eens terug,' zei Voerendonk, bij wien de aangeboren voorzichtigheid van den buitenman zich toch niet geheel verloochende. 'Zeg maar aan mijnheer Hérédia dat ik om vijf uur terugkom en verzoek hem op mij te wachten: ik reken er stellig op, dat hij mij niet weer zal teleurstellen.'

'Heel goed,' zei de associé en daarmee kon Voerendonk heengaan, zonder dat hij zijn fluweel had ontpakt. Daar het pas een uur of elf in den morgen was en hij geen lust had weer met die zware bagage de heele stad door te rijden, liet hij de rollen fluweel in een naburig koffiehuis afzetten en ging er geduldig als een bewaker bij zitten, in afwachting dat hij ze aan den kooper kon afleveren.

Hij bestelde een glas faro en ging op zijn gemak de kranten zitten lezen; hij had er al den tijd voor en doorliep dan ook achtereenvolgens al wat de leestafel, hetzij op stokken bevestigd, hetzij in zwaar cartonnen omslagen gevat, ter lezing aanbood. Van tijd tot tijd nam hij daarbij een teugje uit zijn bierglas, om er maar lang over te doen; maar na een groot kwartier diende hij toch weer een glas te bestellen. Hoe kwam de tijd nog om! Hij keek op zijn horloge: het was pas even over halftwaalf. Als hij de stad eens inging en het fluweel in de hoede van den koffiehuishouder achterliet? Maar de straks opgedane ondervinding had zijn vertrouwen in de Brusselaars al te zeer geschokt. Neen, hij zou zijn kostbaar fluweel, waar zijn heele fortuin aan hing, niet aan vreemde handen toevertrouwen. Hij zou er zelf bij blijven, en geeuwend van zenuwachtigheid vatte hij nog maar weer een krant op. Daar troffen hem weer de advertenties met de schitterende aanbiedingen, die hem in het eerst zoo hadden aangelachen, maar die hem nu geen oogenblik uit zijn sombere stemming vermochten op te wekken. Hij wierp het blad mistroostig weg en nam een ander. Het kon hem niet schelen wat hij las: eigenlijk doorliep hij maar werktuiglijk de

kolommen, terwijl al zijn gedachten bij het fluweel verwijlden, dat daar naast hem op een bank lag opgestapeld en door zijn wonderlijke lucht voortdurend de aandacht van den eigenaar tot zich trok.

Zou hij wezenlijk zijn beetgenomen! Dat zou een donderslag voor hem zijn. Maar neen, dat kon hij niet gelooven. Daar zag die Janson er veel te goedrond en rechtschapen voor uit, en het kantoor van Hérédia had heelemaal het voorkomen van een degelijke, gevestigde firma, die geregeld groote zaken deed. Neen, hij maakte zich noodeloos ongerust; alles zou wel terecht komen, en hij besloot er in het geheel niet meer aan te denken door zich te verdiepen in allerlei uiteenloopende lectuur, van de langwijlige Kamerverslagen af tot de losse onderschriften toe van de caricaturen in de zoogenaamde amusante bladen, die Voerendonk evenwel ditmaal in het minst niet vermochten te amuseeren. Zelfs spande hij zich in om de rebussen in de tijdschriften te ontcijferen; maar ondanks alle moeite kon hij zijn gedachten maar niet van dat ongelukkige fluweel afleiden. Nu eens verwenschte hij het uren ver, en dan weer scheen het hem het eenige op aarde, waarop al zijn hoop was gevestigd.

De heen en weer dribbelende kellners van het koffiehuis sloegen den zonderlingen gast, die daar voor goed zijn domicilie scheen gekozen te hebben, met wantrouwige blikken gade, en de overige bezoekers, die vooral tegen etenstijd bij heele groepjes kwamen opzetten, wezen hem elkaar met een knipoogje aan. Voerendonk voelde hoe aller oogen hem bespiedden; hoe hij een vreemde eend in de bijt was, die door allen werd geschuwd. O wat voelde hij zich nu eenzaam en verlaten in datzelfde vroolijke, levendige Brussel, dat hem bij den eersten aanblik een Dorado had toegeschenen, en wat verlangde hij naar zijn goede Mieke en de kinderen!

Eindelijk en ten laatste wees de groote klok boven het buffet kwart voor vijven. Met een diepen zucht stond Voerendonk op, betaalde zijn gelag, dat, hoe zuinig hij het ook had aangelegd, ongemerkt tot een in zijn omstandigheden aanzienlijk bedrag was opgeloopen, en maakte zich op om nogmaals te beproeven, zijn fluweel kwijt te worden.

Hij liet de rollen weer in een rijtuig sjouwen en reed naar het kantoor. Helaas, ditmaal kwam hij voor een gesloten deur.

'Er is niemand op het bureau,' zei een gedienstige concierge. 'De heeren zijn naar huis om te eten.'

'En wanneer komen zij terug?'

'Niet voor morgenochtend.'

Het was Voerendonk of hij door den grond heen zonk. De zaak werd hem nu duidelijk, en diep terneergeslagen keerde hij met zijn fluweel naar het hotel terug. Den volgenden morgen - helaas, wat een verschillend ontwaken in vergelijking met dat van den vorigen dag! - toog hij er weer vroeg met zijn koopwaar op uit, doch met hetzelfde ongelukkige resultaat. Drie dagen achtereen zwierf hij van het hotel, waar hij zijn intrek genomen had, naar het kantoor aan den anderen kant van de stad, maar vond er telkens een gesloten deur of het barsche gezicht van den associé, die nooit van iets wist als de ander niet thuis was.

Ten slotte ging hij zijn beklag maken bij Nathan Weinthal, waar hij zijn fluweel gekocht had; maar daar kwam hij bij den duivel te biecht. De jood zette een gezicht als de beleedigde rechtschapenheid in persoon, zoodra Voerendonk hem bekende welk zaakje hij op het oog had gehad.

Met verontwaardigde hoogheid leidde hij hem onmiddellijk naar de deur als iemand, met wien hij geen oogenblik langer te doen wilde hebben.

‘Ik heb u volstrekt den wederverkoop van het goed niet gegarandeerd,’ zei hij, ‘u heeft op mij willen verdienen, u is eenvoudig een speculant.’

En met dit uit de hoogte toegeworpen woord liet hij den armen Voerendonk verbluft op den drempel staan.

Bij wien zou hij nu verhaal zoeken? Janson, die hem door zijn mooie voorspiegelingen in het net gelokt had, zag hij nergens meer. Zijn adres wist hij niet en in het koffiehuis, waar hij hem het eerst had ontmoet, had men hem in langen tijd niet meer gezien. Op een keer, dat hij daar weer een glas bier ging drinken, in de hoop er eindelijk den vermiste aan te treffen, werd hij opeens aangesproken door een verschrikkelijk druk heerschap, die op hem aankwam of hij hem wilde opvreten.

'Hé, wij zijn oude bekenden, geloof ik,' zei de kerel, hem de hand toestekend. 'We hebben elkaar getroffen bij Weinthal, als ik het wel heb.'

Inderdaad, het was de luidruchtige man met de diamanten doekspeld, dien hij op het kantoor van den jood had gezien. Ofschoon toenmaals niet bijzonder met de kennismaking ingenomen, voelde hij zich nu in zijn verlatenheid bijna gelukkig hem te ontmoeten: het deed hem goed, iemand te vinden, die hem met welwillendheid te gemoet kwam. Hij herinnerde zich wat Janson van den diamantenman gezegd had: wat erg heetgebakerd, maar in den grond toch een goeie vent.

Dat oordeel kwam hem bij nadere kennismaking gegrond voor. Zoodra hij Cabot verteld had hoe hij bij Weinthal ten haring gevaren was, viel zijn nieuwe vriend uit als een bezetene:

'Die Weinthal is de grootste schurk, die er loopt. Hij heeft me wel voor 10.000 frank afgezet. Maar laat je door zoo'n kleinigheid niet uit het veld slaan. Dat fluweel raak je best kwijt. Ik neem aan, het binnen een paar dagen voor je te plaatsen. Kom morgen om dezen tijd maar hier terug, dan denk ik wel een kooper voor je te hebben.'

Den anderen dag was Voerendonk trouw op het appèl, maar Cabot bleek toch niet zoo vlug geslaagd als hij verwacht had. Voerendonk vond intusschen troost en toespraak bij hem en dat was al veel waard in zijn treurige verlatenheid. Iederen dag zocht hij zijn nieuwen vriend in het koffiehuis op en liet zich door diens optimistische beschouwingen uit de hopelooze neerslachtigheid opbeuren, waarin hij geheel dreigde weg te zinken. Het weinige geld, dat hij nog rijk was, smolt in zijn hand weg als een sneeuwbal; iederen keer als hij in zijn hotel voorbij het kantoortje van den kashouder kwam, hield hij zijn hart vast van angst dat hem de nota zou gepresenteerd worden. Hij kon ze toch niet betalen met dat verwenschte fluweel, dat nu al dagen lang netjes ingepakt op zijn kamer lag te vermuffen.

En dan toog hij nog maar weer eens naar het kantoor van Hérédia. Eindelijk en ten laatste mocht hij hem thuis treffen. Hij had wel op den kerel willen aanvliegen, maar deze kwam hem, met de beide handen uitgestrekt, glimlachend en vriendelijk te gemoet.

'Ha, mijn waarde heer, aangenaam u weer te zien. Ik ben in de laatste dagen zoo schriklijk bezet geweest, dat het me onmogelijk was, mij met u bezig te houden. Maar nu ben ik geheel tot uw dienst.'

Het was of er een molensteen van Voerendonk's hart gewenteld werd, en zijn gezicht helderde onmiddellijk op; maar de ander ging voort:

'En hoe staat het er nu mee? Doet u nog altijd zaken?'

Die vraag deed den braven buitenman opspringen.

'Hoe kan u me dat vragen, mijnheer! U is met mij overeengekomen dat u à comptant vijfhonderd meters fluweel van me zou nemen, en nu loop ik al vier dagen te zoeken, zonder u te kunnen vinden. U heeft gekocht en moet dus de waar in ontvangst nemen: daar ga ik niet van af.'

‘Da's waar ook, da's waar ook,’ hernam de Creool met nog lijmeriger spraak dan gewoonlijk, ‘dat was ik totaal vergeten: ik heb zooveel dingen aan het hoofd. Maar we zullen onze onderhandelingen hervatten. - Bertrand,’ riep hij met een air van gewicht zijn associé toe, ‘kijk de boeken eens even na: voor hoeveel hadden wij met mijnheer gecontracteerd?’

‘Wij waren overeengekomen voor zeven frank vijf en zeventig centiem den meter,’ haastte zich Voerendonk in herinnering te brengen.

‘Zeven frank vijf en zeventig centiem, hm, dat is wel een beetje duur. Wat zeg jij, Bertrand?’

‘Wat zal ik daarvan zeggen?’ hernam de ander botweg. ‘Ik weet van de zaak niets af.’

‘Nu mijnheer,’ zei Hérédia, ‘ik houd mij aan den koop, op gedane zaken kom ik niet meer terug. U kan mij het goed brengen als u verkiest, dan zal ik u een wissel geven op dertig dagen.’

‘En u heeft à comptant gekocht!’ riep Voerendonk verontwaardigd.

‘Zeker, à comptant. A comptant dat is op dertig dagen. Heeft u dan in 't minst geen kennis van zaken, beste heer?’

‘Dat is mij te geleerd!’ stamelde de buitenman, ontzet van verbazing; en zich niet meer kunnende inhouden, barstte hij los: ‘Jullie zijn het allemaal onder mekaar eens om mij af te zetten.’

‘Mijnheer, u beleedigt mij,’ antwoordde de Creool met majestueuze kalmte. ‘Ik zou u kunnen vervolgen wegens laster; ik kan mij op getuigen beroepen.’

Plotseling vlamde in zijn fluweelzachte, donkere Creolenoogen een bliksemende straal; zijn straks nog zoo buigzame trekken stonden opeens strak; zijn golvende haren rezen steil overeind als de manen van een verwoeden leeuw, zijn lippen trilden, en in een uitval van wezenlijke, ongeveinsde woede siste hij den verbluften Voerendonk toe:

‘Wat! zou u me voor afzetter schelden! Ik ben een man van eer, mijnheer, een man van eer, verstaat u! En ik zal niet dulden, dat u me op mijn eigen kantoor komt beleedigen. Ik een oplichter! ik zou u willen afzetten!’ herhaalde hij met immer stijgende verontwaardiging, en in een vloed van woorden herinnerde hij aan zijn smetteloos verleden, telkens Bertrand tot getuige roepende, die, aan dergelijke uitbarstingen van het Creoolsche bloed gewoon, bedaard een punt aan een potlood sleep, terwijl hij tusschen de tanden een deuntje floot.

Voerendonk wist niet wat hij zag: met open mond staarde hij het van woede dansende ventje aan. Hij dacht dat de kerel razend geworden was, en op een oogenblik dat deze als een panter opsprong als om hem naar de keel te vliegen, deinsde hij instinctmatig achteruit en wipte de trap af. Hij mocht blij wezen dat hij er niet afgesmeten was en heelhuids de straat bereikte.

(*Wordt vervolgd.*)

Het reuzen-luchtcarrousel op de Amerikaansche wereldkermis.

Wij weten nu eenmaal, dat in Amerika alles buitenmodelsch, buitengewoon is, en verwonderen kan het ons daarom niet, dat de wereldkermis - een Hollandsch woord, dat het Engelsche *World's Fair* op uitstekende wijze weergeeft - te Chicago ter herinnering aan de ontdekking van Amerika georganiseerd, zich van de

tentoonstellingen der Oude Wereld door iets grootsch, iets reusachtigs, in één woord echt Amerikaansch zou onderscheiden.

Het door sommigen geopperde denkbeeld, een reuzentoren te bouwen, op het voorbeeld van den Eiffel-toren, die in 1889 de verbazing van heel Europa gaande maakte, kon dan ook den oorspronkelijken geest der Yankee's niet bevredigen. Dat ware copiëerwerk geweest, en zij wilden de geheele wereld iets origineels laten zien. Dat ze hierin geslaagd zijn, zal ieder toegeven, die het reuzen-carrousel op onze gravure beschouwt en zich de moeite geeft, de samenstelling en werking daarvan na te gaan.

Het *Ferris' Tension Wheel* - zoo genoemd naar zijn uitvinder, den heer Ferris - ontmoette in het begin grooten tegenstand, daar het van een zoo stoute opvatting uitging, dat zelfs veel Amerikanen aan de verwezenlijking daarvan twijfelden.

Ieder kent de luchtcarrousels, die op onze kermissen de grootste aantrekkelijkheid voor de jeugd vormen, en in weerwil van hun zeer bescheiden afmetingen, de bezorgdheid van veel ouders gaande maken. Welnu, de heer Ferris te Pittsburg besloot een rad van hetzelfde soort, maar van reusachtige afmetingen te vervaardigen. Het denkbeeld zelf reeds van zulk een gevaarte in beweging te brengen, was al stout genoeg, maar toch school niet hierin het meest verrassende van de merkwaardige monstermachine, doch in de wijze van samenstelling, die het tot een wonder der ingenieurskunst maakt.

De vraag, die bij de vervaardiging voorzat en dus het eerst uitgemaakt moest worden, was deze: Is het mogelijk, een rad van die afmetingen te vervaardigen, op het voorbeeld der wielen van een velocipède? Zullen de spaken het onzaglijk gewicht van den omtrek kunnen dragen? En zal ten slotte het gewicht van het heele rad niet zooveel wrijving op de kussens van de as verwekken, dat iedere beweging daardoor onmogelijk gemaakt wordt?

Verschillende ingenieurs, die door den heer Ferris werden geraadpleegd, verklaarden zijn plan voor onmogelijk. Zij verzekerden, dat er groote ongelukken door zouden gebeuren, en dat, was het al mogelijk het rad te vervaardigen, dit in geen geval zou draaien. De uitvinder liet zich niet ontmoedigen en vond ten slotte iemand, die er een kapitaal aan wilde wagen. Vijf en twintig duizend dollars waren noodig voor voorafgaande studiën, en, na een reeks van nauwkeurige berekeningen en na zich de medewerking van ervaren vakmannen verzekerd te hebben, besloot men, het rad volgens de uitgewerkte plannen van den heer Ferris te vervaardigen.

Het *Ferris Wheel* bestaat uit een dubbelen buitenwaartschen ring, die met een centrale as verbonden is door ijzeren stangen, in verhouding even dun als de spaken van het wiel eener velocipède. De as rust op twee gevaarten van reusachtigen vorm. Om het draaien van het rad te bevorderen is de omtrek der beide ringen getand. Zij pakken in de schakels van twee kettingen zonder einde, die elk door een motor van 1000 paardekracht in beweging gebracht worden. De buitenste middellijn van het rad is ruim 76 meter, de as rust op een hoogte van 41 ¾ meter boven den grond, zoodat de kruin van het rad een hoogte van 80 ½ meter bereikt.

Meer dan 4000 tonnen ijzer (de Amerikaansche ton staat gelijk met 1016 kilogram) zijn voor de vervaardiging van dit reuzenwerk noodig geweest; en van dit gewicht worden 2600 ton in beweging gebracht. De spaken, die het geheele gewicht van den buitensten ring dragen, welke 1700 ton weegt, zijn ongeveer 26 meter lang, maar slechts 6 ½ centimeter in middellijn. De as, waarop het rad draait, heeft 84 cM. middellijn en is 13.70 meter lang; ze weegt 56 ton en met haar naven 70 ton.

De wagens voor de reizigers bestemd zijn ten getale van 36. Zooals op onze gravure te zien is, zijn ze tusschen de twee ringen van het rad aangebracht en aan den buitensten omtrek vastgehecht door stalen spillen van 16 ½ cM. middellijn. Deze wagens zijn omtrent 4 meter breed, 8 lang en 2.74 hoog; zij bevatten elk veertig zetels, maar zouden zestig passagiers kunnen herbergen. De wagens zijn vervaardigd van dennehout, met geslagen plaatijzer bedekt en voorzien aan de beide lengtezijden met vijf vensters en aan de breedtezijde met een deur, alles van Fransch spiegelglas van een zoo sterke constructie, dat het de hevigste winden kan weerstaan. Elke wagen heeft zijn conducteur, die voor het in- en uitstappen zorgt en verder op alles het oog houdt. De wagens zijn, evenals het heele rad, met electrisch licht verlicht; 2000 gloeilampen worden voor dit doel gebruikt. Een reeks lampen is rond de velg van het rad geplaatst en een andere rij halfweg tusschen deze en de centrale as.

De vervaardiging van dit wereldwonder uit den nieuweren tijd, waaraan groote moeilijkheden verbonden waren, werd opgedragen aan de firma Mac Cain & Cie te Chicago.

Er moest eerst een steiger gebouwd worden

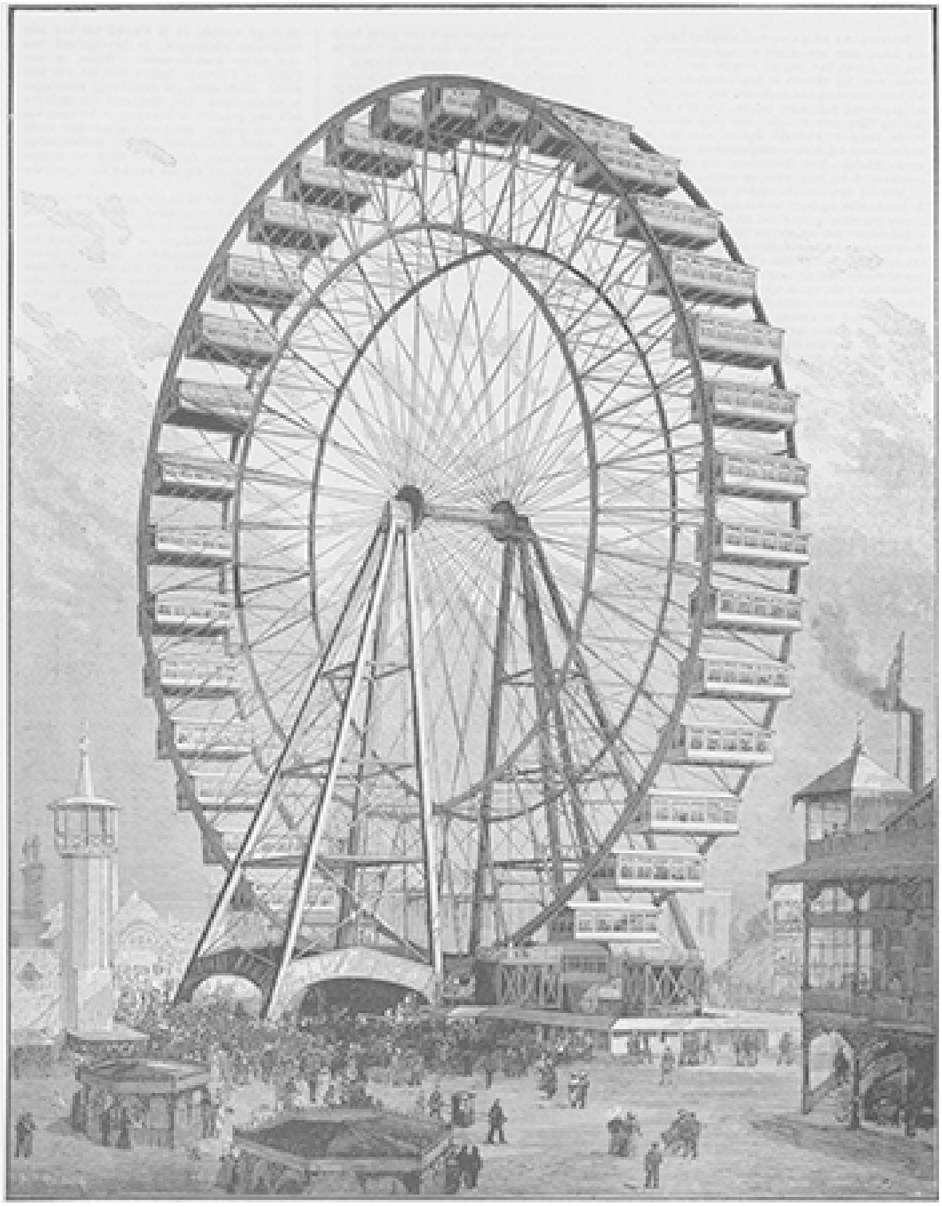

HET REUZEN LUCHTCARROUSEL OP DE AMERIKAANSCHE WERELDKERMIS.

HET TESTAMENT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ENDERS.

ter hoogte van 70 meter aan weerszijden van het rad, waarvoor niet minder dan 165.000 meter hout benoodigd was.

Men begon met twee 27 ½ meter hooge torens te bouwen, die bovenaan door een platform vereenigd werden. Op deze hoogte gekomen, plaatste men op het platform kranen, door middel waarvan het overige van de stelling werd opgericht. Op een hoogte van omtrent 42 meter, overeenkomend met die van de as, hield men hiermee op, om nu eerst de helft van het rad te vervaardigen. Naar gelang van de behoeften werd nu de steiger hooger opgetrokken. De metalen stukken werden door middel van kranen, vier in getal met een arm van 17 meter, naar boven geheschen. Na de oprichting der torens werden twee kleine kranen voor het bijzonder gebruik der steigers aan het werk gezet. Vier elevators werden voor de plaatsing van het rad gebezigd en er waren twintig rollen touw elk van 1000 voet lengte noodig, wegens het ontzaglijk gewicht der stukken en de groote hoogte, waar zij in elkander gezet moesten worden.

Het moeilijkste gedeelte van het werk was het plaatsten der as, daar deze maar eventjes ruim 70 000 kilogram woog en naar een hoogte van bijna 42 meter moest vervoerd worden.

Zij werd naar boven geheschen door middel van acht takels van 61 centimeter met touwen van 5 cM. middellijn. Waarschijnlijk is deze as wel het zwaarste stuk, dat men ooit zoo hoog heeft moeten plaatsen.

Eenmaal gesteld, vergewiste men zich, dat de as gemakkelijk zou draaien. Daarna kwam het er op aan, het rad daarmee te verbinden. Men begon met beneden; de zware metalen stukken, die de buitenste kroon of omtrek van het rad vormen, werden een voor een aan de straalgewijze geplaatste stangen gehecht. Langzaam kwam de cirkel vol en de laatste secties, die elk meer dan 5000 kilogram wogen, moesten tot een hoogte van 82 meter vervoerd worden, om daar vastgeklonken te worden.

Toen dit alles klaar was, had men wel de mogelijkheid der constructie aangetoond, maar er bleef nog over te bewijzen, dat dit reusachtig rad aan den gang gebracht kan worden. Sommigen hadden de vrees geuit, dat de trillingen der straalstangen en hun geringe middellijn zich tegen elke beweging zouden verzetten of vreeselijke ongelukken na zich zouden sleepen. Anderen opperden het vermoeden, hetwelk wij reeds hebben aangestipt: dat het gewicht van het rad een zoo groote wrijving der as zou verwekken, dat elke beweging daardoor onmogelijk werd gemaakt. Maar geen enkele van deze pessimistische verwachtingen werd vervuld en den 21^{en} Juni jl. werd het *Ferris Wheel* ingewijd in tegenwoordigheid der kundigste ingenieurs en van de leden der pers van alle te Chicago saamgestroomde volken.

De opstijging in dit carrousel van zoo ongewone afmetingen heeft, zegt een ooggetuige, een heel bijzondere bekoorlijkheid; men voelt trillingen noch schokken, zooals in de carrousels op de kermissen, die men somtijds aan lieden, welke den oceaan moeten oversteken, aanbeveelt, om zich tegen het stooten en stampen van het schip te harden. Men ziet langzamerhand den grond onder zijn voeten verdwijnen; het prachtige panorama van het Michigan-meer, van de tentoonstelling en de stad ontrolt zich langzaam voor uw oogen; men heeft bijna de illusie van een opstijging in een luchtballon.

Zes groote perrons zorgen, dat het vervoer der reizigers vlug in zijn werk gaat; zij die naar beneden komen gaan langs den eenen kant weg, en zoodra de wagen leeg

is, treden de nieuwe liefhebbers door de daar tegenovergelegen deur binnen. Wanneer alle wagens vol zijn, maakt het rad een volledige omwenteling zonder op te houden; daarna gaan de reizigers er uit, om voor anderen plaats te maken. De heele reis duurt twintig minuten; maar voor den zeker niet te hoogen prijs van 50 cent kan men twee omwentelingen meemaken en dus omtrent 40 minuten blijven zitten.

Bovendien zijn een paar Westinghouse-remmen aangebracht, die gelijktijdig op de beide velgen van het rad werken, waardoor in geval van nood het carrousel onmiddellijk tot staan gebracht kan worden.

Ten gevolge van de lichtheid der constructie geeft het *Ferris Wheel* weinig vat aan den wind. De omtrek is daaraan nog het meest blootgesteld, ten gevolge van de aanwezigheid der wagens. Men mocht dus vreezen, dat er tijdens de hevige winden, die dikwijls te Chicago heerschen, een ongeluk zou gebeuren. De ervaring heeft het tegendeel bewezen. Des Zondags 9 juli woedde boven de stad een hevige orkaan, die talrijke ongelukken veroorzaakte. De wind woei met een snelheid van 49 meter in de seconde (110 mijlen per uur) vlak op het rad; toch kwam geen enkel ongeluk voor en hebben verschillende personen, die met den uitvinder naar boven geklommen waren, verklaard dat men geen trilling van beteekenis gewaar werd.

Dit reusachtig gevaarte, op een wereldkermis in een Amerikaansche stad juist op zijn plaats, doet den uitvinder, den heer Ferris, alle eer aan; en, al zullen weinige onzer lezers er persoonlijk kennis mee kunnen maken, toch gelooven wij, dat de kennismaking met zijn afbeeldsel hun een aangenaam oogenblik zal verschaft hebben.

Mijn oude werkman.
Door Philoponos.
(*Vervolg.*)

‘Wat ik gevoelde, toen ik in de kamer werd binnengelaten en een blik in het rond had geworpen, is mij moeilijk te zeggen. Eene lamp, welke van den zolder afhing, spreidde een zacht getemperd licht door het vertrek, zoodat ik eerst even staren moest, om alles des te beter te kunnen onderscheiden. De huurknecht leidde mij dadelijk voor een rijk versierd ledikant, waarin de zieke rustte, en stelde mij aan hem voor met de opmerking, dat ik de persoon was, over wien hij gesproken had, en dat ik mij gaarne voor zijne diensten beschikbaar stelde.

‘De zieke sloeg even de oogen op, zag mij aan, en zeide: ‘O, dat is goed. Als ik uwe diensten noodig heb, zal ik wel een teeken geven; neem daar ginder nu maar plaats.’

‘De plaats mij aangewezen, was zoo gesteld, dat de zieke, door slechts het hoofd een weinig te wenden, mij zien kon, om des te gemakkelijker, als hij hulp noodig had, dat te kunnen doen blijken.

‘In de eerste oogenblikken meende ik mij als in eene andere wereld verplaatst; zulk een pracht, als mij opgaf, had ik nog nimmer gezien. De wanden waren versierd met familieportretten, die in hun ouderwetsche en ook zonderlinge kleeding mij van alle zijde aankeken.

‘Andere verschillende prachtige dingen, waaraan ik geen naam weet te geven, vulden het vertrek. Zelfs de voorwerpen, welke tot gebruik voor den zieke moesten dienen, waren gedeeltelijk met zilver gesierd.

‘En de bezitter van al die pracht en wereldsche ijdelheden lag daar zoo geheel hulpbehoevend, als een uitgemergeld wezen, in de grootste ellende ter neder. Over

zijn gelaat lag eene doodelijke bleekheid, die, door het matte licht, dat zijn vermagerde kaken bescheen, mij met huivering vervulde

'Op de tafel, waarbij ik zat, waren boeken neergelegd, om dengene, die den nacht bij den zieke moest doorbrengen, tot ontspanning te dienen. Als ik die las, was mij gezegd, zou de slaap mij niet kunnen hinderen. Maar toen ik ze met een enkelen oogslag had ingezien, bemerkte ik dadelijk, dat deugd en zedelijkheid daarin werden bespot, en de godsdienst belachelijk gemaakt.

'Met afschuw schoof ik die boeken van mij af, en kreeg toen mijn gebedenboek en rozenkrans voor den dag, want aan bidden begon ik eene dringende behoefte te gevoelen, om mijn bewogen gemoed tot rust en kalmte te brengen, en den zieke in Gods bescherming aan te bevelen.

'Van tijd tot tijd hoorde ik den zieke zich onrustig bewegen of eenige woorden mompelen, welke ik echter niet kon verstaan; overigens heerschte er natuurlijk eene doodelijke stilte. Dit werkte zoo vreemd op mij, dat ik alles moest inspannen, om dezelfde te blijven. In het gebed vond ik gelukkig eene troostvolle afleiding en opbeuring in die sombere oogenblikken.

'Het was reeds middernacht geworden, en nog had de zieke mijne hulp niet noodig gehad, zoodat ik mij al meer op mijn gemak begon te gevoelen, toen hij op eens met een holle stem mij gebood, dat ik bij hem komen zou.

'Wat deedt ge daar zooeven?' vroeg hij, en daaruit begreep ik, dat hij mij aan mijn rozenkrans had zien bidden.

'Ik bad God en Zijne H. Moeder, dat uw lijden verlicht en draaglijker mocht worden, was mijn antwoord, want, zoo voegde ik daaraan toe, dit is toch het beste middel, als een mensch door God beproefd wordt.'

'O, deedt ge dat,' zeide hij, 'maar.... bidden!.... bidden....'

'Wat hij verder mompelde, kon ik niet verstaan. Daarna gaf hij mij met de hand te kennen, dat ik mij verwijderen kon.

'Op mijne plaats teruggekeerd, bad ik nog vuriger, omdat het mij duidelijk werd, dat er veel in zijn binnenste omging. Zonder strijd was hij niet, daarvan was ik maar al te zeer overtuigd.

'Na eenige oogenblikken wenkte hij weder, dat ik naderbij moest komen en zeide toen:

'Ge zijt katholiek, niet waar? Ja, dat wist ik al,' liet hij er op volgen, toen ik toestemmend had geantwoord, 'maar, wat ik zoo vreemd vind, is, dat gij wakker blijft en zooals ge zegt, voor mij bidt, ofschoon mij zoo iets voor het eerst gezegd wordt; en als anderen bij moeten waken en oppassen, dan gaan ze zitten slapen; kunt gij mij ook zeggen, waaraan ik dit moet toeschrijven?'

'Ik voor mij,' was mijn antwoord, 'zou het met mijn geweten niet kunnen overeenbrengen, als ik mijn plicht aan uw ziekbed zou vergeten. Zoo iets zou met mijn godsdienst in strijd komen.'

'Die katholieke godsdienst is toch een opmerkelijk iets,' prevelde de zieke, 'den armste maakt hij nog gelukkig, als hij er maar naar leven wil.'

Met verheffing van stem liet hij daarop volgen:

'Zeg eens, geef daar eens een verklaring van!'

'Het viel mij niet zoo heel moeilijk om hierop, ten minste een voor mij nog al passend antwoord te geven, omdat ik in mijn jeugd veel godsdienstige boeken gelezen had.

‘Maar het was een protestant, met wien ik te doen had, anders zou ik hem van de genade gesproken hebben, die ons door het gebruikmaken van de HH. Sacramenten geschonken wordt; daarom had ik nu een ander antwoord gereed:

‘Dat vindt de katholiek aan den voet van het kruis,’ zei ik vrijmoedig, ‘het kruis alleen spreekt hem van liefde en lijden, maar ook van hoop en overwinning. In droeve lijden een hoopvollen blik op het kruis geslagen, geeft de noodige kracht, om de smarten en droefheden des levens met gelatenheid en onderwerping aan Gods H. Wil te verduren.’

‘Liefde en lijden,’ mompelde de zieke, ‘ja de liefde beoefenen is schoon en verheven, maar.... lijden!... lijden!...’

‘De zieke strekte zich uit en sloot de oogen, alsof hij wat wilde gaan rusten; het kwam mij ook voor dat het spreken hem moeilijk viel. Slechts enkele oogenblikken van eene doodsche stilte volgden, toen hij de oogen weder opende om te zien, of ik nog bij hem stond, en zeide:

‘'t Is vreemd, dat die katholieke godsdienst zooveel gelukkigen maakt, hij alleen schenkt

zijn volgelingen niet enkel levenslust, maar ook... stervensmoed!....

'Ja, dit laatste vooral is den katholiek te benijden. Zij leven in vrede, als ze hun plichten vervullen, en krijgen ze hun deel in de rampen en wederwaardigheden des levens, dan heeft de katholieke Kerk de middelen om ze weder op te beuren en ze gelukkig te maken; en komt de dood, dan kennen ze geen vrees, die wordt zelfs als vriend en redder begroet.'

'Met mij ongelukkige is het heel wat treuriger gesteld. Een leven doorgebracht zonder geloof, en nu te sterven zonder hoop; kan 't ellendiger?'

'Akelig verwrong de zieke zijn geheel lichaam, toen hij dit laatste had gezegd. De wanhoop stond op zijn doodsbleek gelaat te lezen.

'Na een weinig tot bedaren te zijn gekomen, begon hij weder zijn alleenspraak.

'Dwaze die ik was, door bij de mannen der zoogenaamde wetenschap in mijne twijfelingen de oplossing van de raadselen des levens te zoeken, en de ware wetenschap, die alleen een voldoend antwoord daarop geven kan, af te wijzen. Thans bemerk ik eerst, nu het, helaas! te laat is, dat ik mij door bedriegers heb laten voorlichten! Zij zeiden, dat alles, wat omtrent God of eeuwigheid verkond[i]gd wordt, sprookjes zijn, maar in mijn binnenste woelde de twijfel toch immer voort. Hier sprak eene stem,' en te gelijk sloeg hij met zijn vermagerde hand op de borst, 'die ik niet had moeten smoren; dat was alleen de stem, die waarheid sprak.

'Maar dan had ik minder van het leven kunnen genieten, en de vleiers en bedriegers die mijn levensgeluk hebben verwoest, beweerden met drogredenen, dat ik in de toekomst niets te vreezen had. Ik was laf genoeg daaraan gehoor te geven, maar nu!....'

'Ja, nu zijn mij de oogen opengegaan,' vervolgde hij, 'maar om te staren in een afgrond van ellende. Niets rest mij meer dan een oordeel van een vreeselijk rechtvaardig God, en een verschrikkelijke eeuwigheid!'

'De tranen welden mij uit de oogen, toen ik van dit smartelijk tooneel getuige was. Ook den zieke biggelden de tranen over de ingevallen wangen, en dat scheen hem een weinig te verlichten. Op iets kalmer toon ging hij daarna voort:

'Gij zijt de eerste voor wien mijn hart zich ontsloten heeft, omdat gij de diepte mijner ellende ook het beste peilen kunt. Een vriend van God zal wel het best kunnen gevoelen, wat het zeggen wil, een slaaf van satan te wezen.'

'Ik kon het niet langer aanhooren, en zei daarom, dat hij toch vooral niet wanhopen moest. God is wel rechtvaardig, maar ook oneindig barmhartig; die slechts berouwvol tot Hem zijn toevlucht neemt kan ook verzekerd zijn, genade en barmhartigheid te zullen verwerven. De goede moordenaar aan het kruis vroeg slechts aan onzen goddelijken Verlosser of Hij hem gedenken zou, als Hij in Zijn rijk zou gekomen zijn, en terstond werd hem het paradijs beloofd. Zou God tegenover u dan minder liefderijk zijn? Hij heeft immers gezegd, dat er in den Hemel meer vreugde zal zijn over éénen zondaar, die boetvaardigheid doet, dan over negen en negentig rechtvaardigen, die geen boetvaardigheid noodig hebben.'

'Deze woorden schenen op den zieke een goeden indruk te hebben gemaakt, en daarom zei ik nog: O! wat ik u smeeken mag, bedroef dien goddelijken Heiland niet langer, nu Hij u reeds den weg der boetvaardigheid heeft aangewezen. Stel al uw betrouwen op dien God, Die zooveel voor de zondige menschheid heeft gedaan, en ge zult zien, dat alle vrees voor de eeuwigheid wijken zal, omdat een liefderijke Vader in den Hemel u in Zijne armen ontvangen wil.'

‘Ik was in al mijn ijver om dien ongelukkige te redden, inderdaad welsprekend geworden, en ik zag ook wel, dat zijn hart er door getroffen werd.

‘Och,’ zei de zieke, ‘wat is de taal van den godsdienst toch schoon en opwekkend, zij is balsem voor verwonde gemoederen; zij spreekt van hoop als alles verloren schijnt.

‘Maar,’ zoo ging hij voort, ‘zou ik, zonder mij te bedriegen, nog op Gods barmhartigheid kunnen hopen; zou Hij zulk een verdoolden nog in Zijn Rijk willen opnemen; zou de liefde Gods zich zoover kunnen uitstrekken?’

‘Gods liefde is grenzenloos, liet ik er op volgen, als de mensch zich maar geheel aan Hem wil overgeven. Als men met betrouwen bidt, dan kan men ook verzekerd zijn, door God verhoord te zullen worden.’

‘Ach, ja,’ verzuchtte de zieke, ‘ik zal beproeven te bidden, maar wees zoo goed met mij te willen medebidden; wie weet of God mij dan niet verhooren zal.’

‘Bij het ziekbed neergeknield, heb ik het overige gedeelte van dien nacht Gods hulp en bijstand voor dien ongelukkige afgesmeekt Enkele malen hoorde ik hem zuchten, en zag ik tranen uit zijn oogen vloeien, als slechts een berouwhebbend zondaar aan de voeten van Jesus stor ten kan. Bij afwisseling moest ik hem spreken van Gods liefde en goedheid: dit alleen scheen in staat hem tot kalmte te stemmen.

‘Toen in den morgen mijn taak was afgeloopen en de huisknecht komen zou om mij uit te laten, riep de zieke mij bij zich en vroeg:

‘Ach! smeek den goeden God nog meer voor mij om barmhartigheid; dat zult ge immers wel doen voor een zondaar zoo als ik?’

‘Ik beloofde, dat zeker te zullen doen, waarop hij mijn hand in de zijne nam en mij met hartelijkheid toevoegde: ‘God zal u loonen voor hetgeen gij aan mij gedaan hebt, want ge hebt mij leeren hopen en bidden.’

‘Recht blijde was ik, toen ik in de buitenlucht kwam en weder ruimer ademen kon. Het was net alsof een pak mij van het hart genomen werd, dat mij in de laatste uren geducht gekweld had. De gebeurtenis in dien nacht heeft dan ook op mijn volgend leven wel eenigen invloed gehad.

‘De keukenmeid stond mij al op te wachten en vroeg mij:

‘Zeg eens Frans, is het werkelijk waar, dat meheer zoo erg ziek is, als ze zeggen: zou je ook denken, dat hij het niet lang meer maken zal?’

‘Ik zei: ja, Dien, ik vrees het ergste. Het komt mij voor, dat hij erg ziek is. Daarom, als je soms nog een schietgebedje doet, denk dan aan den zieke en beveel hem bij onzen lieven Heer aan, want waarachtig meheer is nog zoo kwaad niet.’

‘Meer wilde ik liever niet zeggen, al kon ik Dien ook nog zoo goed vertrouwen. Het was een brave meid en de eenige katholieke dienstbode daar in huis. Alleen was ze daar gaan dienen, zooals ze mij meermalen gezegd had, omdat ze daar een hoog loon kreeg, en zij daardoor haar hulpbehoevende ouders beter ondersteunen kon, die het dringend noodig hadden. En dat moet gezegd: voor haar ouders zou ze alles hebben opgeofferd.

‘Och, Frans,’ zei ze, ‘ik heb in de laatste dagen wat om dien zieken hals gedacht; ze laten hem daar maar liggen, alsof het een vreemde is; daar heb ik maar al te veel over geboord. Als mijn ouders ziek zijn, dan heb ik geen rust of duur; ik zou door het vuur vliegen, om ze te kunnen helpen, en hier zien noch zijn vrouw noch zijn kinderen naar hem om. Zoo iets is toch Godgeklaagd! Ik heb me daarover al zoo kwaad gemaakt, maar nog moet ik zwijgen, want het volkje, daar ik mee moet omgaan, is met hetzelfde sop overgoten. Ze hebben niets geen gevoel voor hun evenmensch. En als ze zelf wat mankeeren, dan wilen ze wel beklaagd en geholpen worden. 't Is

waarachtig treurig. Maar 't is net als je zegt, Frans: laten we maar een Onze Vadertje voor hem bidden, en als je weer bij hem oppassen moet, dan zal je hem zeker wel weer goed helpen, nu je er alles van weet.'

'Thuis gekomen ging ik een weinig rust nemen, want ik wilde aan mijn vrouw vooreerst ook maar liever niet vertellen, wat er dien nacht met mij was voorgevallen; maar wat ik ook deed, aan slapen viel niet te denken. Na den middag ging het iets beter, doch toen ik even in slaap was geraakt, kreeg ik de boodschap van mevrouw, of ik dien avond op den gestelden tijd wilde komen, om den nacht weder bij meheer te kunnen oppassen.

'Zooals ik reeds gezegd heb, was zoo iets voor mij een bevel, maar nu een bevel, dat ik met vreugde vernam. Ik meldde mij dus op tijd weder aan, en moest toen bij het binnenkomen van den huisknecht al dadelijk hooren:

'Je schijnt het met den oude maar best te kunnen schikken, dat je nu op zijn verlangen dezen nacht alweer bij hem waken moet. Ik gun je van harte de pret, en ik hoop maar, dat je maken mag, dat hij zoo in zijn humeur blijft, als hij vandaag geweest is; dan hebben we alvast dat er bij gewonnen.'

'Ik gaf niet eens antwoord op dit liefdeloos gebabbel, en liet mij maar terstond naar boven leiden, om mijn post voor dien nacht weder te betrekken. Het viel mij echter dadelijk op, toen ik den zieke zag, dat hij veel minder en zwakker geworden was. De oogen waren in zijn hoofd diep weggezonken, en het scheen dat een doodskleur over zijn gelaat lag. Ik was ontroerd, toen hij een blik op mij sloeg, want die drong door tot in mijn ziel.

'Zooveel zijn zwakke krachten het toelieten, werd ons gesprek van den vorigen nacht over Gods liefde en barmhartigheid weer voortgezet. Het was treffend te zien, welk een diep berouw de zieke daarbij betoonde over zijn zondig leven, en hoe vurig hij hoopte in Gods eeuwige heerlijkheid te mogen deelen.

Zichtbaar namen intusschen zijn krachten af, maar zijn hoop en vertrouwen op Gods barmhartigheid schenen immer toe te nemen. 'Zelden heb ik mij gelukkiger gevoeld,' zei hij opeens met een zeer zwakke stem, 'en nu zou de wereld mij juist willen beklagen. Wat kan men nu voor beter bewijs hebben, dat alles op deze wereld maar ijdelheid is?'

'Nog een nacht nadien, te zamen drie nachten, heb ik mijn plicht aan zijn ziekbed vervuld; toen kwam de dood en maakte aan het leven van dezen berouwvollen zondaar een einde, om, zoo ik vast vertrouw, hem een gelukkiger leven te doen genieten. Den laatsten ochtend, toen ik vertrekken zou, bemerkte ik wel, dat het spoedig met hem zou afloopen, en ook de zieke gevoelde maar al te goed, dat hij mijn diensten niet meer zou noodig hebben. Voor ik van hem scheidde, sloeg hij nog even de oogen op en dankte mij met een gebroken stem voor alles wat ik aan hem gedaan had. 'Ik verlang vurig,' zoo verzuchtte hij, 'naar dien God, dien ik vroeger zoo gevreesd heb.' Nog eenmaal greep hij mij de hand, en drukte die, waarna hij geheel uitgeput de oogen sloot en met zijn hoofd in de kussens terugzonk.

'Met een bewogen gemoed verliet ik mijn weldoener om hem in dit leven niet weer te zien. De gedachte echter, dat ik een rouwmoedige ziel aan God kon aanbevelen, schonk mij een zoeten troost, waaraan ik toen dan ook wel groote behoefte had.

'Omtrent elf uur in den morgen ontving ik de tijding, dat hij overleden was. De huisknecht, die na mijn vertrek bij hem gebleven was, had niets van zijn afsterven bespeurd, zoo zacht en kalm was dat in zijn werk gegaan. Toen hij bij het bed kwam, om naar hem te zien, ontdekte hij dat de zieke al overleden was.

‘Zooals licht te denken valt, geschiedde zijn begrafenis met groote praal en luister, zooals in dien stand gebruikelijk is. In de dagen welke vooraf gingen, en tijdens de begrafenis, zag ik niets dan lange huichelachtige gezichten.

Sommigen deden zoo, omdat er, zooals de koetsier al gezegd had, nog wat afviel, en anderen, omdat het zoo hoorde; maar overigens geen zweem van droefheid of medelijden; het was of ze blij waren, dat het zoover gekomen was.

‘Zoo gaat het in de groote wereld,’ zei de oude met verontwaardiging, ‘alles wordt ingespannen om de oogen te verblinden en de wereld te believen en te dienen, maar aan hun arme ziel hechten ze niet de minste waarde. En als God komt met waarschuwingen, zooals met zoo'n sterfgeval, dan zijn ze wel niet op

hun gemak, maar ze trekken er zich toch bitter weinig van aan. Eens komt er echter een tijd, dat God niet met zich spotten laat, daar heb ik de overtuiging van opgedaan.

‘Een paar dagen na die begrafenis kwam ik voorbij de keuken en werd door Dien geroepen. ‘Frans,’ zei ze toen, ‘wat heb ik me in de laatste dagen hier toch geërgerd. 't Is of de menschen geen gevoel meer hebben. Noch van den een noch van den ander heb ik tranen gezien bij die heele treurige geschiedenis, die ik hier heb bijgewoond. Ze denken aan geen ziel of zaligheid meer. Net alsof een mensch niets meer dan een hond is, zoo gaat het er toe. Neen, daar dank ik langer voor, zoo iets is voor een christen mensch niet uit te staan. Ik heb mevrouw mijn dienst al opgezeid; ik zal er best bij katholieke lui weer een krijgen. Nu zie ik 't eerst goed in, wat me vroeger al gezegd was: dat het glad verkeerd is voor een katholieke dienstbode, om bij menschen van andere gezindte te gaan wonen. Je moet sterk in je godsdienst zijn, of je redt het niet, en je arme ziel is daar maar het slachtoffer van. Ik dank er hartelijk voor om voor een klein beetje geld, mijn eeuwig geluk in gevaar te brengen.’

‘Dien, zei ik, je hebt groot gelijk; God zal je wel over een anderen kant zegenen; en zoo is het ook gebeurd. Ze heeft er later nooit spijt van gehad, dat ze zoo gedaan heeft, want het is haar maar best gegaan in haar verdere leven, dat kan ik je verzekeren.

‘'t Is dus niet te verwonderen,’ zei de oude, ‘dat er van dezen dag heel wat door mijn hoofd woelt. En toch doet het goed als men zich zulke gebeurtenissen nog eens herinnert; dan wordt de godsdienstzin bij een mensch ook nog weer eens opgewekt, en dat geeft troost en ook moed voor de toekomst.

‘Mogelijk is mijn heele verhaal voor u niet waard geweest om daar zoolang naar te luisteren, maar een oud mensch, die zoo iets heeft doorleefd, en daar nog altijd vol van is, moet wat vergeven worden. Als meheer er zelf bij was geweest, dan zou het zeker ook een onvergetelijken indruk op u gemaakt hebben, daar sta ik borg voor.’

Mijn oude vriend had waarlijk deze verontschuldiging niet behoeven in te brengen, want ik had zijn wedervaren met deelneming en genoegen hooren verhalen. Het boek zijns levens had hij andermaal voor mij opengeslagen, en daarin eenige bladzijden getoond, welke met gulden letteren waren beschreven. Ik dankte daarvoor mijn ouden vriend recht hartelijk; want ik had mij terecht verlustigd in het stichtende verhaal van dien zoo edelen, eenvoudigen werkman.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Onze Lieve Vrouw van den Rozenkrans. -

Bij den aanvang der maand October, aan de devotie van den Rozenkrans gewijd, zal deze treffende conceptie van den Italiaanschen meester ongetwijfeld met belangstelling en vrome stichting worden beschouwd. De schilder heeft ons de Moedermaagd afgebeeld als in stil gebed verzonken, terwijl zij het goddelijk Kind met moederlijke teerheid in de armen klemt. Met beminnelijke naïveteit houdt het Kind den rozenkrans in de poezele handjes uitgespreid en wendt tegelijk den blik naar den toeschouwer als om diens liefde en vertrouwen te vragen voor Zijn

aanminnige Moeder. Het geheimzinnig waas, dat over de schildering hangt, gevoegd bij de zachte en toch majestueuze uitdrukking, geeft aan de voorstelling, bij al haar natuurlijkheid, dat bovenaardsche en hemelsche, wat wij in een beeld der Moedermaagd vorderen.

Het testament. -

De doode is ternauwernood ter aarde besteld; links zien wij nog de baar, waarop de kist heeft gerust, met de uitgedoofde kaars en den wijwateremmer. Maar voor het meerendeel der aanwezigen is de ontslapene op dit oogenblik toch al vergeten; al hun gedachten zijn bij zijn testament, dat de dorpsnotaris voorleest. Uit de trekken der verschillende omstanders en omzitters is vrij duidelijk te lezen, wat hen bezielt. De meesten zijn klaarblijkelijk gespitst op het hun toegewezen aandeel in de nalatenschap, en alleen het meisje, dat op den achtergrond tegen een kast leunt, schijnt van andere gedachten vervuld. De moedeloos neerhangende handen samengevouwen, leent zij maar achteloos het oor aan den voorlezer. Haar geest is niet bij de opgesomde testamentaire bepalingen, maar dwaalt af in droeve herinneringen. Zij is kennelijk de dochter van den overledene en haar gemoed is nog vol van het smartelijk verlies; al het andere is haar onverschillig.

De verscheidenheid van uitdrukking en houding en de gelukkige groepeering der talrijke personages verraden bij den schilder een fijne opmerkingsgave en een gemak van uitvoering, die hier samenwerken tot een meesterlijk tafereel.

De eerste leesles. -

DE EERSTE LEESLES, NAAR DE SCHILDERIJ VAN DEFREGGER.

Onmiddellijk herkennen we hier den gemoedelijken Defregger, die nooit moe wordt ons zijn aardige Tiroler meisjes en knapen te laten bewonderen. Hier is het een kleine dreumes van de eerste broek, die van zijn groote zus het eerste onderricht in de edele leeskunst ontvangt. Heel vlot gaat het hem nog niet af, de letters, die voor hem nog kabbalistische tooverteekens zijn, uit elkaar te houden; maar de ingespannen aandacht, waarmee hij ze beschouwt en als met de kleine vingers poogt vast te houden, getuigt voor zijn ambitie en in zusje zal hij een onvermoeide helpster vinden bij zijn eerste, wankelende schreden op het pad der letteren.

Wetenswaardig Allerlei.

Iets over snuif. -

De oudste snuivers in Europa zijn de Portugeezen, In het jaar 1663 was de gewoonte van te snuiven in Portugal al zoo ingeburgerd, dat koning Alphonsus IV na een met

behulp der Engelsche troepen gewonnen veldslag, elken soldaat van het hulpkorps twee pond snuif ten geschenke gaf, en Zijne Majesteit daarna zeer verbaasd was, dat niet alle soldaten deze ‘eeresoldij van den neus’ aannamen.

Ook in Spanje werd van snuif een zoo druk gebruik gemaakt, dat Paus Innocentius VIII in 1624 het gebruik van snuif in de kerk met den ban bedreigde en den kosters gelastte, alle snuifdoozen, die ze machtig konden worden, buit te maken.

In het begin der 18e eeuw was het snuifje ook aan de hoven in aanzien en een kroniekschrijver verhaalt, dat de eerste koningin van Pruisen bij de kroning te Koningsbergen in 1701 een snuifje had genomen, ‘omdat deze plechtigheid Hare Majesteit verveelde.’

Daarentegen had een andere Duitsche vorstin, prinses Elisabeth Charlotte van Orleans, een grooten afkeer van snuif en schreef eens aan hare zuster: ‘Ik erger mij, als ik hier alle vrouwen de vingers in de snuifdoozen der mannen zie steken. Ik heb aan niets ter wereld meer het land, dan aan snuif.’

Het Caïnsteeken der bankroetiers. -

In Frankrijk was het in de 16e en 17e eeuw bij de wet voorgeschreven, dat lieden, die een bankroet geslagen hadden, alleen groene mutsen mochten dragen. Was zulk een bepaling ook nu nog van kracht, dan zou het van groene mutsen wemelen.

Het bewaren van druiven. -

Wie houdt er niet van die heerlijke, sappige vrucht? Vooral nu wij zulk een goed druivenjaar hebben, denkt menigeen bij zichzelf: hoe jammer dat wij niet een trosje kunnen overhouden voor den winter. Toch is het bewaren van druiven niet zoo moeilijk als men wel denkt, en voor velen, die nu druk in de weer zijn met het inmaken van pruimen en abrikozen (de tallooze augurkjes niet eens meegerekend) is het misschien niet onaardig te weten, hoe zij het aan moeten leggen om 's winters versche druiven op tafel te hebben. Een eenvoudig middel, dat met goeden uitslag in Algiers en in Zuidelijk Rusland wordt toegepast, is dit:

Men zorge altijd rijpe trossen te hebben; druiven, die maar het minst zijn aangestoken, moeten er zorgvuldig worden uitgeknipt. Vervolgens legt men ze in kleine, lichte tonnetjes met kurkmeel, in dier voege, dat elke tros van alle zijden door kurkmeel is omgeven, door een flinke laag is gedekt en niet met zijn buurman in aanraking komt. Zoo legt men enkele lagen boven elkander tot het tonnetje is gevuld, dat dan door een flinke hoeveelheid kurkmeel wordt toegedekt. Bij deze manier van bewaren blijven de druiven ruim een jaar lang goed. Als men ze dan gebruiken wil, wascht men ze eerst wat in water af, waardoor ze er even goed uitzien als waren ze versch geplukt.

Nog een andere manier: Men neme heele trossen, waaraan geen enkele druif ontbreekt, en waarvan geen enkele druif geschonden is. De steel moet zorgvuldig worden toegelakt, en zoo hangt men de trossen aan een draadje naast elkaar op. Men heeft er maar op te letten, dat ze niet tegen elkander hangen en ze zullen lang goed blijven.

[Nummer 14]

J.W. Thompson.

Een katholiek schrijver, die vijf en twintig jaren lang als journalist voor de goede zaak heeft gestreden; die gedurende een kwart eeuw dag aan dag met onverzettelijken moed op de bres heeft gestaan ter verdediging der ware beginselen, en bovendien, ondanks de duizend beslommeringen van een redactiebureau, nog tijd en lust heeft weten te vinden om op velerlei gebied, vooral dat van opvoeding en onderwijs, Kerk en godsdienst te dienen, - zulk een man mag stellig, bij de viering van zijn jubilé, aanspraak maken op de hulde van heel het katholieke Nederland.

Die hulde zal dan ook den heer Thompson niet onthouden worden, nu hij op den 1en October a.s. den dag herdenkt, waarop hij vóór vijf en twintig jaren aan de redactie van den *Maasbode* werd verbonden.

Aan het *Centrum* komt de eer toe, van alle katholieke bladen het eerst de aandacht op dezen feestdag te hebben gevestigd, en de overige katholieke pers zal in belangstelling en waardeering niet achterblijven.

Maar inzonderheid rekent de *Katholieke Illustratie* het zich tot plicht, in woord en beeld, den man te huldigen, dien zij in de eerste jaren van haar bestaan, naast den heer Banning, aan de spits harer redactie mocht zien en aan wien zij in menig opzicht groote verplichting heeft.

Ter gelegenheid van zijn zilveren feest prijke dan op de eerste bladzijde van dit nummer de beeltenis van dien veteraan der katholieke journalistiek; een portret, dat om de treffende gelijkenis door zijn talrijke vrienden en bekenden zonder aarzeling herkend zal worden, al mogen ook de laatste jaren hier en daar een haarlok verzilverd of een rimpel gegrift hebben.

Johannes Wilhelmus Thompson werd den 7en Januari 1839 uit eene van oudsher te Rotterdam gevestigde uitgeversfamilie geboren.*) Reeds jong leerde hij den tegenspoed kennen: het vroegtijdig verlies van zijn vader verplaatste hem in eene minder gunstige maatschappelijke verhouding, welke niet toestond hem eene meer dan bescheiden opleiding te laten genieten.

*) Cfr den alouden ‘Van Zwaamen en Thompson's almanak.’ - In 1834 werd zijn oom, de uitgever Thompson, wijl hij in ‘l'Etendard,’ te Rotterdam verschijnend de belingen der katholieke Belgen dorst bepleiten, tot gevangenisstraf veroordeeld.

J.W. THOMPSON.

Doch de vastberadenheid en energie, die geheel zijn leven door, Thompson's meest kenmerkende karaktertrekken zijn gebleven, ontvouwden zich reeds vroegtijdig en hielpen ruimschoots aanvullen en vergoeden, wat hem door deze bestiering van Gods Voorzienigheid onthouden bleef. Met onvermoeide werkzaamheid en taaie wilskracht legde hij zich op de studie toe, niet alleen van die vakken, waarvan de kennis hem onontbeerlijk was voor de loopbaan, tot welke hij was bestemd: het onderwijs, - maar van de meest verscheiden wetenschappen, tot welker beoefening zijne neiging en aangeboren leergierigheid hem drongen.

Reeds gedurende den tijd, dat hij als onderwijzer in zijne geboorteplaats werkzaam was, openbaarde hij zijn aanleg voor de perdoor het vertalen en schrijven van eenige belletristische werken. Later als hoofdonderwijs zer in het Geldersche dorp Kerkdriel gevestigd, zette hij zijn arbeid in die richting voort en was een ijverig medewerker van de *Biblitheek voor Christelijke Huisgezinnen*. Hij schreef een aantal meer of minder oorspronkelijke, boeiende verhalen als *Het gestolen Kind, De marketentster van Milaan, De jood van Weenen* enz., waarvan sedert een compleete uitgave bij Van Belle te Rotterdam is verschenen en die, in alle katholieke volksbibliotheken voorhanden, nog steeds met graagte worden gelezen. In aantrekkelijken romantischen vorm behandelen zij voor het meerendeel belangrijke episoden uit de geschiedenis van vroeger en later tijd en vormen een onderhoudende en leerzame lectuur voor het katholieke volk.

Thompson's letterkundige arbeid vond al spoedig zooveel waardeering dat hij onmiddellijk bij de oprichting der *Katholieke Illustratie* geroepen werd, met den heer Banning de hoofdredactie uit te maken van het toen reeds zoo veelbelovende tijdschrift. Met lust en ijver aanvaardde hij die taak en een menigte opstellen in de eerste jaargangen, die ofschoon ongeteekend, zijn geoefende hand verraden, leggen getuigenis af van zijn vruchtbare werkzaamheid

Doch Thompson's kracht lag niet zoozeer in de belletrie als wel in de journalistiek; politiek en polemiek trokken hem meer aan dan literatuur en kunst. Zijne neiging uitte zich onmiskenbaar in die richting, en zijn vlugschrift ‘Het Rotterdamsch liberalisme’ deed dan ook weldra de aandacht op hem vestigen bij de keuze van een redacteur voor het katholieke blad, tot welks oprichting in de stad aan den Maasmond besloten was.

Onder de hoofdredactie van Mgr. J. Bos ving de heer Thompson deze taak aan. De *Maasbode* ontwikkelde zich spoedig, vooral na de afschaffing van het zegelrecht, en bond moedig den strijd aan voor de katholieke belangen. Wat het blad gedaan heeft in den kamp voor de emancipatie der Katholieken, voor wier billijker bejegening van staatswege het optrad, - de ouderen onder ons, die zich de vermaarde statistische tabellen van den *Maasbode* herinneren over de verdeeling der regeeringsambtenaren naar hunne geloofsbelijdenis, weten het. Hoe het zonder aanzien des persoons gekampt heeft tegen het liberaal-catholicisme en de vrijmetselarij, tegen

de onbillijke bevoorrechting van het openbaar onderwijs en zoovele andere euvels, het is hier de plaats niet, om daarover uit te weiden.

Doch niet alleen met het woord, ook metterdaad stond Thompson de verdediging en uitbreiding der katholieke beginselen voor. Hij zag het ontzaglijk belang in, hetwelk voor de Kerk ligt in eene goede christelijke opleiding der jeugd, hare toekomst zoowel als die der burgerlijke maatschappij. Nagenoeg zonder mid delen, vertrouwend op God, wist hij met behulp van eenige katholieke ingezetenen eene *Rotterdamsche Vereeniging voor Katholiek Onderwijs* te stichten en tot steeds grooteren bloei te brengen. Met é é n e nederige school begonnen, vierde deze Vereeniging dit jaar haar twintigjarig bestaan op eene wijze, waarvan het geheele land gewaagde; uit de opbrengst der toen gehouden tentoonstelling, waaraan ook de *Katholieke Illustratie* verscheidene kolommen wijdde, zal de vereeniging eerlang haar n e g e n d e schoolgebouw oprichten.

Daartoe bepaalde Thompson zijne zorg voor het onderwijs niet. Aan zijn initiatief was de stichting eener vormschool voor katholieke onderwijzers te danken, waaraan hij later een cursus ter opleiding van hoofdonderwijzers wist te verbinden. Beide kweekscholen hebben reeds menige school in den lande van degelijke, echt katholieke onderwijzers voorzien. De oprichter zelf wijdt zich nog steeds met den meesten ijver en met volkomen belangeloosheid aan hunne vorming, door persoonlijk aan den hoofdcursus les te geven in de geschiedenis, een zijner meest geliefde studiën, ten bate van welker beoefening hij twee verschillende bewerkingen van Chantrel's *Algemeene Geschiedenis* het licht heeft doen zien.

Is het wonder, dat zooveel verdienste door Z.H. Paus Leo XIII beloond werd met het ridderkruis der orde van den H. Gregorius den Groote, en dat bij de instelling van het eerekruis *Pro Ecclesia et Pontifice* Thompson een der eerste Nederlanders was, wien deze Pauselijke onderscheiding ten deel viel?

Toen Mgr. Bos het hoofdredacteurschap van den *Maasbode* nederlegde, kon hij het met het volste vertrouwen stellen in handen van een man, wiens diep-katholieke overtuiging en onkreukbaar karakter voor de groote verantwoording, die hem op de schouderen werd gelegd, een steun te meer vonden in zijn uitgebreide ondervinding, die hem zoowel de toestanden van het platteland als van de steden had leeren kennen; die hem het volk deed waarnemen in al zijne lagen, hetzij hij als ijverig Vincentiaan de armen in hunne schamele woningen had opgezocht, hetzij hij door zijn omgang met vertegenwoordigers der regeerende kringen den blik hield geslagen in de meest verwikkelde werking van ons staatswezen.

Wie hem aan zijne schrijftafel vindt, bezig de vruchten van zijn geest in klare, bevattelijke artikelen neer te leggen, waarin den inhoud meer aandacht wordt geschonken dan den vorm, en welke soms scherp, altijd strenglogisch zijn, zou niet vermoeden, dat degene, die daar met de meeste bereidwilligheid geneigd is, den braven werkman met raad en daad terzijde te staan, den burger tot vraagbaak te dienen, zooeven conferentiën heeft gehad met leden der Kamer, der geestelijkheid of van den adel.

Bij dat alles is Thompson een practisch man. Als directeur van den *Maasbode* heeft hij het blad steeds weten op te voeren, zoodat het thans een welvarend, invloedrijk dagblad is met eene uitgebreide eigen drukkerij, waar nog verschillende andere periodieken het licht zien.

Hij heeft met Aug. Verspeyen begrepen, dat niet ieder, die eenige volzinnen kan aaneenschakelen, journalist is. Een journalist moet zijn een politicus, een literator, een practisch en alzijdig ontwikkeld man. Is Thompson dat door aanleg, zijne grootste eer is, dat hij het is als autodidact.

Eene dergelijke taak absorbeert het geheele leven. Ofschoon geen tijd hebbend voor hetgeen men conversatie noemt, en die trouwens ook niet zoekend, is hij toch in den lande evenzeer als in zijne woonstede bij velen bekend en gewaardeerd. Hij heeft niet het karakter van een aristocraat of van een *homme du monde*; vierkant en teruggetrokken als hij is, zoekt hij zijne ontspanning in den eenvoudigen, intiemen kring van het gezin.

Ook in dezen kring heeft hij de hooge beginselen van het Christendom met zelfopoffering toegepast; zijne kinderen gelukkig te zien aan de zijde eener zorgzame en echt christelijke moeder; hen op zachte vaderlijke wijze te leiden en door woord en voorbeeld te bezielen met eene groote liefde voor de H. Kerk; zich zelven met al de groote gaven van zijn geest en hart geheel aan hen weg te schenken: dit was voor Thompson steeds de hoogste roem, het grootste geluk. Dierbaar was hem dan ook elk oogenblik, dat hij aan zijne bezigheden kon ontrooven, om bij de zijnen te wezen. Hij aarzelde niet, vijf zijner zes kinderen aan God af te staan: twee zijner zonen hebben zich als seculiere priesters in de diocese Haarlem aan de zielzorg gewijd, en de oudste, te Amsterdam geplaatst, trad reeds, de voetsporen zijns vaders drukkend, herhaaldelijk als schrijver op in het tijdschrift de *Katholiek*; de derde overleed als jeugdig missionaris der Witte Paters in Afrika; de vierde draagt het habijt der Augustijner monniken; zijne oudste dochter trad in de orde der Franciscanessen; slechts zijn jongste kind staat nog in den boezem van het gezin hare ouders ter zijde tot hulp en troost.

Ziedaar in sobere trekken, naast het plastieke, het moreele beeld geschetst van den bescheiden en invloedrijken man, die, ofschoon vergrijsd en vereenzelvigd met de stichting, met welke hij thans gelijkelijk jubileert, om zijn groote verdiensten voor de katholieke zaak in het algemeen, door heel het katholieke Nederland verdient geëerd en gehuldigd te worden.

Hooger op.
Door J.R. van der Lans.

VII.

‘Ze hebben je te pakken gehad, vriend,’ zei Cabot 's avonds, toen Voerendonk hem, onder het genot van een glas absinth tot troost, zijn wedervaren bij Hérédia vertelde. ‘Precies een zelfde poets hebben ze mij ook eens gebakken, maar in de diamanten wel te verstaan. Janson, Weinthal en Hérédia zijn het samen eens geworden om je een loer te draaien. Ze hebben je een partij verschoten en vermuft goed, dat misschien twee en een halven à drie frank waard is, voor een goeden prijs aangesmeerd en het verschil onder mekaar gedeeld.’

‘Dat heb ik onmiddellijk begrepen,’ hernam de buitenman, die nu zachtjes aan op de hoogte kwam van de handgrepen, waarmee er in een stad als Brussel geld gemaakt werd. ‘Maar is daar dan niets aan te doen; moet een mensch zich zoo maar af laten zetten?’

‘Nu en wat zou je daartegen doen? Tot wien moet je je wenden? Tot de politie? Maar dan zou je hun onderlinge medeplichtigheid moeten kunnen bewijzen, wat je onmogelijk kan. Ik zou je raden, begin daar niet aan: je zou je een hoop last op den hals halen en er niets mee winnen.’

‘Maar wat vang ik dan aan?’ vroeg Voerendonk, die versuft en melancholiek over zijn glas zat te kijken.

‘In elk geval nooit den kop laten hangen,’ hernam de ander, met breeden armzwaai zijn glas vattend en er een flinken teug uit nemend. ‘Je hebt toch altijd je fluweel nog. Dat zal bij slot van rekening nog wel vijftien- à zestienhonderd frank waard zijn. Welnu, dat is hier in Brussel in elk geval een kapitaaltje, waar wat mee te doen is. Je kan er een kantoor mee oprichten, dat zich belast bij voorbeeld met voorschotten aan jongelui van goeden huize, leeningen en hypotheken, v e r k o o p van onroerende goederen, het sluiten van verzekeringen en zoo al meer. Daar kan je licht je kost uit halen, en op een goeden dag valt je het een of ander buitenkansje in den schoot. Zoo heb ik op het oogenblik ergens in de Kempen een lap grond van zeshonderd hectaren te koop, waar op staanden voet wel voor een half millioen hout te kappen valt. Voor een ton of zes, zeven, met faciliteiten van betaling, is het heele boeltje te krijgen en de kooper heeft, na verkoop van het hout, den grond om zoo te zeggen voor niets. Zoek me een vent met kapitaal, of als je zelf kans ziet het geld bij mekaar te krijgen, hou het zaakje aan jou: wij zullen samen deelen.’

Voerendonks oogen glinsterden en met open mond hoorde hij den *chevalier d'industrie* aan. Onder den dubbelen invloed van diens optimisme en de absinth fleurde hij weer heelemaal op. Ja, de kans om fortuin te maken, was nog niet verkeken. Zoo goed als de eerste zaak hem tegengevallen was, kon een volgende hem meevallen. Hij had nu leergeld gegeven en zou bij een volgende gelegenheid voorzichtiger zijn. Daarbij zou hij niet langer alleen staan; als hij zich met Cabot associëerde, had deze er belang bij, dat de firma goede zaken maakte. En nog vóór hij dien avond van zijn ondernemenden vriend afscheid nam, was alles bedisseld. Een paar weken later werd er te Brussel een nieuw handelskantoor opgericht onder de firma Cabot, Voerendonk & Co.; de tweede associé bracht er de 1700 franks in, die hij op het laatst toch van zijn fluweel gemaakt had en de brandkast werd op crediet gekocht.

Met nieuwen moed en hartstochtelijken ijver toog Voerendonk aan den arbeid om de onderneming onmiddellijk een hooge vlucht te geven. Hij gehoorzaamde blindelings zijn associé, die er op uitging om zaakjes op te loopen, terwijl hij het werk moest doen: circulaires opstellen en rondzenden, brieven beantwoorden, advertenties nazien, de boeken bij houden en soms nog boodschappen loopen er bij. Niets was hem te veel en de eens zoo hooghartige oudstudent, die van zijn vader of zijn ouderen broer niet de minste en billijkste opmerking verdragen kon, vloog nu op de wenken van een halven fielt. Want er was geen zaak zoo verdacht, waarmee het kantoor zich niet belastte, geen oplichterij, waartoe het zich niet leende, als er maar wat aan te verdienen viel. In zijn blinden roes deinsde Voerendonk voor niets terug en schreef aan Mieke brieven vol van de schitterendste vooruitzichten.

Maar de brieven, die van de boerderij terugkwamen, luidden allesbehalve bemoedigend. Nu de baas van honk was, liep de boel er heelemaal in het riet. Mieke klaagde steen en been en bad en smeekte, dat Hannes maar gauw zou terugkomen. Zij hield het alleen nooit uit. In het eerst verbloemde zij, uit liefde voor haar man, nog het ergste; maar op het laatst moest zij er wel voor uitkomen. Zij werd van alle kanten lastig gevallen om afdoening van oude schulden en er was geen geld in huis. Zij was er in den laatsten tijd aan gewoon geraakt, van de hand in den tand te leven

van hetgeen Hannes haar van tijd tot tijd toestopte. Maar nu had ze niets meer en wist geen hemelschen raad.

Om haar te paaien poogde Hannes haar nu en dan een kleinigheid te sturen, maar al gauw kwam de compagnon er achter, en nu had hij de poppen aan 't dansen. Er volgden hooge woorden en heftige tooneelen, te meer daar de winsten, door de onderneming afgeworpen, allerminst beantwoordden aan de hooggestemde verwachtingen. Cabot schold hem voor domkop en schurk, verweet hem dat hij de gezamenlijke kas bestal, dreigde hem openlijk aan de kaak te stellen en op straat te zetten. De verhouding werd met den dag meer gespannen; er gingen dagen voorbij dat hij van zijn compagnon, die eigenlijk meer zijn principaal was, geen goed woord te hooren kreeg. Den meesten tijd zat hij alleen op het kantoor, een kaal, ongezellig

hok ergens op een derde verdieping, waar Cabot hem liet pennen dat zijn vingers er blauw van werden. De associé ging ondertusschen, piekfijn gekleed en met zijn juweelen speld op de das, als een heer de stad in, dineerde in een restauratie van den eersten rang en rookte fijne sigaren. Voerendonk moest zich vergenoegen met een goedkoop maal van overschotjes, dat hij in een naburige restauratie liet halen, en op het laatst kon er dat zelfs niet op overschieten.

Des te meer zocht hij zijn troost in de absinth, waaraan hij in korten tijd verslaafd was geraakt, en verviel met den dag. Daar aan zijn garderobe niet meer de hand gehouden werd, had hij haast geen kleeren, die dien naam verdienden, meer aan het lijf. Het pak, waarmee hij van huis was gegaan, was totaal afgeslonst, en hij durfde zijn vrouw niet schrijven, hem kleeren te zenden, omdat hij haar in den beginne had wijs gemaakt, dat hij zich van top tot teen in het nieuw had gestoken.

Toch kon hij haar op den duur zijn ellende niet verbergen en nu we den de rollen omgekeerd: in plaats dat hij haar een postwisseltje kon zenden, moest hij, onder het een of ander voorwendsel, haar om een klein voorschot verzoeken. Het heette dan, dat het maar voor een paar dagen was; een oogenblikkelijke verlegenheid, die hij weer gauw op een schitterende manier te boven zou komen. En het goede mensch haastte zich, aan zijn verlangen te voldoen. Waar zij het geld vandaan haalde schreef ze niet; maar als zijn oogen niet zoo verblind waren geweest, had hij tusschen de regels van haar brief gemakkelijk kunnen lezen, dat die weinige guldens letterlijk in vertwijfeling bij elkaar gekrabbeld waren. Maar Hannes, door zijn eigen narigheid versuft, merkte daar niets van: voor het oogenblik had hij ten minste weer brood en... drank, om zich de zorg van het hart te spoelen. Hij vergat, dat het gezondene maar een voorschot was, en in plaats van het terug te sturen, vroeg hij over een paar dagen om meer.

Dat kon Mieke niet volhouden. Voor het laatst stuurde ze hem nog eens een vijfen twintiggulden, maar met de uitdrukkelijke boodschap dat hij niet meer om geld bij haar hoefde aan te kloppen. Het waren de laatste centen, die zij had kunnen bijeenscharrelen. Zij en de kinderen leden armoe; van alle kanten werd zij door de schuldeischers lastig gevallen en men had haar al duidelijk te verslaan gegeven, dat als het zoo voortging, zij het niet lang op de hoeve meer maken zou. De boerderij gaf niets meer, sinds de baas van honk was, en daarom bezwoer zij hem, maar hoe eer hoe beter naar huis te komen, dan konden ze ten minste samen raad schaffen. Of als dit niet kon, voegde zij er schuchter bij, moest hij haar ten minste toestaan, dat ze zijn broer Driek in den arm nam; want alleen hield ze het zoo geen week meer vol.

De goede Mieke, die maar een onbeholpen briefschrijfster was, had het om de bekende prikkelbaarheid van Hannes op dat punt te ontzien, op haar manier zoo voorzichtig mogelijk uitgedrukt; maar dat belette Hannes niet nijdig op te springen, zoodra hij den naam Driek onder de oogen kreeg.

'Wat!' foeterde hij, 'zou ze nou toch dien ber[...]rling nog willen naloopen! Neen, dat zal ik haar anders aan het verstand brengen.'

En woedend greep hij naar een pen en een stuk papier, maar zijn vingers beefden van zenuwachtigheid, zijn tanden klapperden op elkaar, hij zag er uit als een lijk en voelde zich niet bij machte een regel op het papier te brengen.

Wankelend stapte hij naar een kastje in den hoek, haalde daar van achter allerlei papieren een fleschje voor den dag, zette het aan den mond en nam er een grooten

slok uit, dat de tranen er hem van over de oogen liepen. Hij klemde de lippen smakkend opeen, zette de flesch weer weg, veegde zich het klamme zweet van het voorhoofd en zette zich aan het schrijven.

Nu vlotte het buitengewoon; de pen vloog krassend over het papier en binnen tien minuten waren vier zijtjes vol gekrabbeld, dichtgevouwen en in een enveloppe met het pompeuze hoofd der firma gestoken. Hij had Mieke eens geducht laten voelen, hoe zwaar ze zich aan hem vergrepen had met maar een oogenblik te onderstellen, dat hij hulp van Driek zou aannemen: van Driek, die hem altijd als een kwajongen had behandeld, die hem in zijn eigen huis de les was komen lezen en op het laatst nog de onbeschaamdheid had gehad van te zeggen, dat, als hij, Hannes, ooit iets van hem noodig had, hij maar gerust kon komen! Hij zou ooit bij Driek aankloppen, wien hij zelf de deur had gewezen! Hij wist niet wat hij liever deed! Neen, dat nooit, al moest hij het brood voor vrouw en kinderen bedelen. Maar zoover was het Goddank niet. Hij had nog een kop op den romp en handen aan het lijf. Hij zou zich best door de wereld heen weten te slaan ook zonder Driek. Dat zou hij spoedig bewijzen. En het was niet mooi van Mieke dat ze aan hem twijfelde; dat had hij nooit van haar gedacht. Verbeeldde zij zich soms, dat terwijl zij thuis in moeielijkheden zat, hij misschien een lui en lekker leventje leidde? Hij werkte van den morgen tot den avonden gunde zich zelven niets. En terwijl hij zich op die manier afbeulde voor vrouw en kinderen, was het zeker niet te veel gevergd dat zij zich thans een beetje behielp en hem het leven nog niet lastiger maakte.

Zoo ging het bladzijden aan één stuk door: onder het schrijven wond hij zich al meer en meer op in het idee, dat terwijl hij zijn uiterste best deed, zijn eigen vrouw hem aldus moest krenken.

Juist toen hij een postzegel op den brief wilde plakken, om hem door een loopjongen naar de naaste bus te laten brengen, kwam zijn compagnon, gehoed en gestokt, zooals gewoonlijk, en met een sigaar in den mond, het kantoor binnen.

Oogenblikkelijk had hij het adres op den brief gezien.

‘Alweer een brief voor de vrouw,’ zei hij smalend. ‘Dat wordt druk; op het laatst zullen we nog een assistent dienen te nemen voor de buitenlandsche correspondentie.’

‘Ze zal me nu vooreerst wel niet meer lastig vallen,’ hernam Hannes grinnikend. In zijn verbittering tegen de vrouw, die hem zoo diep gegriefd had, kwam de trouwelooze compagnon, dien hij anders wel had willen wegkijken, hem als een bondgenoot voor.

‘Ze wou zeker weer geld hebben,’ hernam Cabot, onverschillig de asch van zijn sigaar stootend. ‘Ja, daar moet je ze maar aan wennen, dan zal ze je wel voor haar laten werken.’

‘Dat zal haar tegenvallen,’ zei Voerendonk, nog hijgend van de opgewondenheid. In de uitputting, die op de overspanning volgde, had hij geen kracht meer dan om den kerel, die hem exploiteerde, naar den mond te praten. En gewillig als het armzaligste klerkje hoorde Voerendonk, die bij den minsten wenk van zijn broer of zijn vrouw zou zijn opgesprongen als buskruit, de orders en instructies aan van den man, die zijn compagnon heette, maar hem gewoon als voetveeg gebruikte.

Een tijdlang was de verhouding tusschen de twee compagnons nu weer wat beter. Dat wil zeggen: Voerendonk verrichtte met kruipende gedienstigheid wat de ander hem oplegde, en Cabot beloonde hem daarvoor door een schijnbaar kameraadschappelijke, maar altijd neerbuigende vriendelijkheid. En daarbij bepaalde zich dan ook de gunst van het deftige heerschap met de juweelen speld, of het moesten mooie beloften zijn van samen te deelen winsten, die zich altijd lieten wachten. Geld

zag Voerendonk niet en hij leed bittere armoe, vooral toen de koude, gure dagen aankwamen en hij in het kille kantoor dikwijls zat te huiveren in zijn dun, sjofel zomerpakje.

Hij had oogenblikken dat hij zich diep, nameloos ongelukkig voelde en wel had willen wegloopen naar huis, naar zijn vrouw en kinderen, tot wie hem thans een onweerstaanbaar heimwee trok. Reikhalzend zag hij nu naar een brief van Mieke uit, maar die kwam niet, en hij durfde haar, na zijn laatsten heftigen epistel, niet meer schrijven. Welken indruk kon die brief op haar gemaakt hebben? Wie weet had hij haar daardoor niet voorgoed van zich afgestooten, haar die hij toch niet missen kon: dat voelde hij nu eerst recht. Wat was ze altijd goed en zorgzaam voor hem gegeweest! En dan de kinderen, wat hielden die dolveel van hun vader! Hij kon het zich nog zoo goed voor den geest halen, hoe zij hem bij het laatste afscheid onder tranen hadden vastgehouden, hoe ze schreiend gesmeekt hadden, dat hij toch maar gauw zou terugkomen. En dat had hij beloofd ook! Och, waarom had het ongeluk hem ook zoo moeten achtervolgen! Had hij maar nooit den voet gezet in dat ongelukkige Brussel, waar alles van liegen en bedriegen aan elkaar hing. Wat zou hij niet hebben willen geven, als hij er op staanden voet weer uit kon. Maar hij zat aan handen en voeten gebonden; van zijn compagnon kon hij niet af. Had hij ten minste maar reisgeld om thuis een kijkje te gaan nemen... Wat! een kijkje nemen! Heer in den hemel, als hij eenmaal thuis was, kregen ze hem voor geen geld in de wereld weer daarvandaan. Zijn vrouw, zijn kinderen, hoe had hij een oogenblik kunnen denken dat dáár iets boven ging!

En die gedachten brachten ongemerkt een heele omkeering in hem teweeg. Hij zocht ze niet meer te verdrijven door de absinth; neen, ze werden hem zelf een bittere, maar toch zoetbedwelmende drank; hij verlustigde er zich in en putte er de kracht uit, om kalm na te denken over zijn positie, middelen beramend om er aan te ontkomen. Met zijn compagnon sprak hij niet meer, daar hij sinds lang het ijdele en leugenachtige van dat schijnbaar zoo goedmoedige personage had ingezien, en zeker zou hij nu niet gegrinnikt hebben, als Cabot zich een aardigheid op zijn vrouw gepermitteerd had.

Hij was stil en teruggetrokken; hij had iets treurig peinzends in zijn vermagerde trekken; er broeide iets bij hem.

Op een killen, donkeren Novembermorgen, terwijl de heele straat nog in een vochtigen nevel verdronken scheen, sloop hij de deur uit, die op een koperen plaat het opschrift *Cabot, Voerendonk & Co.* droeg, keek een oogenblik omzichtig rond en verdween toen in de eerste de beste zijstraat. Schuw als een vluchteling langs de nog gesloten huizen strijkend, ijlde hij voort, de eene straat in, de andere uit, ter nauwernood een enkele maal opziende om zich van de richting die hij volgde, te vergewissen, tot hij eindelijk buiten de stad was, op den straatweg naar Antwerpen.

Hier stond hij een oogenblik stil om zich het zweet van het voorhoofd te wisschen, want ondanks de koude van den Novembermorgen was de verzwakte, ontzenuwde man warm geworden van den langen tocht. Maar hij voelde ook aanstonds bij het stilstaan een kille huivering over den rug, onder zijn dun zomerjasje, en hij liep weer door, ál maar door, zonder op iets te letten, geheel verslonden in het plan, dat hem bezighield. Het weer klaarde zachtjes aan op; de hemel werd helder, de zon brak door en verlevendigde het heele landschap; het werd een mooie stille Novemberdag, met een strakke, effen lucht, waartegen de half ontbladerde boomen van den weg, de huizen en hoeven en de kerktorens der dorpen in de verte fijn als pennewerk afstaken. Het loopen deed Voerendonk goed na het maanden lang huiszittend leven;

hij ademde ruimer, het bloed stroomde hem weer krachtiger door de aderen; hij kreeg een gevoel als was hij van een zwaren, benauwenden last bevrijd; een weldadige warmte doortintelde zijn leden; al de veerkracht van zijn gezond organisme, die na de overspanning van het gejaagde en opgewonden leven der eerste weken, vervolgens onder de teleurstellingen en zorgen en den geestdoodenden arbeid der laatste maanden tot verstompens toe was neergedrukt, richtte zich zachtjes aan weer op.

Na een paar uren geloopen te hebben, gunde hij zich eindelijk een half uurtje rust. Aan een hoeve langs den weg verzocht hij een glas melk. Hij haalde een stuk brood uit den zak

en at dat daarbij op. In geen maanden had hem een maal zoo heerlijk gesmaakt als dit eenvoudig ontbijt, onder den blooten hemel genuttigd, zittende op een ruwe bank tegen een schuurdeur, onder het maken van een praatje over het weer met het glundere boerenmeisje, dat hem de melk geschonken had.

CROMWELL BIJ MILTON, NAAR DE TEEKENING VAN H. MERTÉ.

Voerendonk voelde dat hij in den grond toch meer buitenman dan stadsmensch was. Die schuur, die koestal, die heele hoeve met haar eigenaardige bedrijvigheid kwam hem zoo gezellig zoo eigen voor alsof hij weer thuis was. Met de liefdevolle belangstelling, waarmee een banneling zijn vaderland weerziet, liet hij de oogen weiden over zijn heele omgeving. De kippen, die de kruimels kwamen wegpikken, die hij liet vallen; de hond, die hem vriendelijk kwispelstaartend berook, de koeien, die hij in den

stal hoorde bulken, ze schenen hem allemaal oude bekenden, die hem gelukwenschten dat hij de woelige wereldstad, met haar eindelooze huizenrijen, haar gejaagde drukte en haar zenuwachtig, ongezond leven had vaarwel gezegd.

GOUDVISCHJES, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. JORDAN.

Wat verlangde hij in werkelijkheid thuis te zijn! Hoe zou het er op de Beekhoef uitzien? In geen drie weken had hij daaromtrent iets vernomen. Of daar ook alles zoo op orde zou zijn? Hij vreesde er hard voor. Hoe had hij de boerderij ook zoo in den steek kunnen laten, net tegen den drukken tijd! Wat had hij een mooien oogst kunnen hebben, als hij eens flink bij de zaken was gebleven, in plaats van met een dollen kop op avontuur uit te gaan Och! als hij maar eerst weer terug was, wat zou hij den boel anders aanpakken! Maar wie weet hoe het er nu mee stond? Geen nood, als hij vrouw en kinderen maar terugvond, zooals hij ze gelaten had.

Vrouw en kinderen!....

Bij die gedachte stond hij plotseling van de bank op, als door een geheimen aandrang voortgejaagd. en maakte zich gereed om zijn tocht te hervatten. Het boerenmeisje zag hem verwonderd aan.

‘Hoe ver is het van Mechelen naar Antwerpen?’

‘Moet u te voet naar Antwerpen?’ vroeg zij verbaasd.

‘Ja, en nog een heel eindje verder,’ hernam hij met een half weemoedigen, half hoopvollen glimlach.

Inderdaad moest hij nog een heel eindje

verder. Maar hij zag er niet tegen op, al begreep hij dat het hem zwaar zou vallen, aldus dagen lang door te marcheeren, met zijn verzwakt lichaam, dat sinds maanden niet meer behoorlijk was gevoed; maar het moest, hij kon niet anders. Geld om de reis per spoor te maken had hij niet, en hij had er zijn compagnon niet om durven aanspreken, uit vrees dat die hem zou tegenhouden. Op het oogenblik nu hij buiten den invloed was van dien man, met wien hij zich had geassocieerd, maar die een onverklaarbaar overwicht op hem uitoefende, begreep hij zelf niet hoe hij zoo bang voor hem had kunnen zijn; maar te Brussel, in het bedompte kantoor, verwikkeld in allerlei knoeierijen, waar hij het fijne niet van vatte, had hij zich door den *chevalier d'industrie* als gehypnotiseerd gevoeld.

Natuurlijk had hij naar huis kunnen schrijven om geld en Mieke zou het hem stellig gestuurd hebben, al had ze het cent voor cent bij elkaar moeten bedelen; maar na zijn laatsten, onbillijken brief was het hem onmogelijk haar met zulk een vernederend verzoek aan boord te komen. En aan zijn broer schrijven? Dat nooit: daar kwam zijn oude, koppige wrok tegen in opstand. Dan liever naar huis geloopen, desnoods op de bloote voeten, had hij bij zichzelven gezegd, en hij had den tocht aanvaard. Trouwens had hij op het laatste oogenblik alles niet zoo héél verstandig en kalm gewikt en gewogen; hij was eigenlijk weggeloopen als een dief, als een gek, die niet recht weet wat hij doet, maar alleen voelt dat hij weg moet, weg...

En zelfs nu nog, ofschoon de noodlottige betoovering geweken was, die hem aan Cabot vastkluisterde, - zelfs nu nog redeneerde hij eigenlijk niet. Een onweerstaanbare macht dreef hem naar huis, naar vrouw en kinderen, en zoo gemakkelijk hij in het eerst zijn huiselijken haard had kunnen vergeten, zoo geweldig voelde hij er zich nu door getrokken. De miskende natuur wreekte zich vreeselijk. Hij moest naar huis, naar huis of hij zou het besterven.

En voort liep hij, als een knaap, die uit heimwee de kostschool is ontvlucht, voort, dagen achtereen, altijd maar voort, zonder omzien, zonder nadenken, geheel beheerscht door het groote gevoel van verlangen, van behoefte, van heeten honger naar het vroeger versmade dagelijksch brood. De Novemberdagen waren hem te kort voor zijn ongeduld; hij had veel langer willen loopen; vermoeienis voelde hij niet, ten minste niet zoolang hij vorderde; maar als hij 's avonds zijn uitgeputte leden uitstrekte op het stroo in een schuur of een koeienstal, waar men hem medelijdend een schuilplaats voor den nacht had verleend, dan had hij soms een gewaarwording of hij lam geslagen was en of hij nooit, nooit de geliefde hoeve meer zou terugzien, waar zijn dierbaren hem wachtten. Dan hielden de lichamelijke vermoeienis en het ongeduld, dat zijn ziel folterde, hem soms nog uren uit den slaap, tot hij eindelijk verzonk in een looden lethargie, waaruit hij 's morgens versuft van hoofd, stijf en stram van leden ontwaakte. Zijn kleeren waren menigmaal 's avonds doorweekt van een doordringenden najaarsregen, waaronder hij den heelen dag had voortgestapt, zonder er acht op te slaan, en de nachtelijke kou deed hem rillen als een koortslijder op de bos stroo, waarover hij zich wentelde. En toch, als hij soms 's nachts wakker schoot door het gebulk van een koe of het stommelen van het vee in zijn nabijheid, deden die geluiden hem goed, omdat ze hem aan het leven op zijn eigen hoeve herinnerden. Dan sliep hij weer welgemoed in, als gewiegd door die zoete herinneringen, en droomde dat hij al thuis was, bij Mieke en de kinderen.

De steden ontweek hij zorgvuldig op zijn tocht. Mechelen en Antwerpen trok hij schuw aan den buitenkant voorbij: hij waagde er zich niet binnen, als vreesde hij

zich weer vast te haken in het raderwerk van list en bedrog, waarin hij te Brussel zoo wanhopig verwikkeld had gezeten. De stumper bedacht niet dat daar ditmaal geen vrees voor was: te Brussel kwam hij met geld op zak; daar werd hij dus ingepalmd. Maar den landlooper, van wien niets te halen viel, zou men wel stilletjes laten loopen.

Een landlooper, meer was hij inderdaad op het oogenblik niet, de eens zoo welvarende boer van de Beekhoeve. In zijn dun sjofel zomerpakje, waardoor de snerpende Novemberwind soms onbarmhartig kon heenblazen, met zijn bleeke ingevallen wangen en zijn ongeschoren spitse kin, was hij het beeld van het jammerlijkste verval. Toch zagen de goede buitenlui, waar hij onderweg aanklopte om een oogenblik te mogen rusten en bij een kom melk het broodje te mogen opeten, dat hij in het een of ander dorpswinkeltje had gekocht, aan zijn eerlijk gezicht wel, dat hij geen landlooper van professie was. En ze schonken hem soms een kom warme koffie bij zijn brood of gaven er hem een hompje kaas bij, ja als hij het trof dat zij toevallig aan tafel gingen, noodigden zij hen uit hun eenvoudig maal te deelen. De grove boerenkost smaakte hem nu als klokspijs. Vroeger, bij Mieke thuis, had hij nog wel eens geprutteld over haar onbeholpenheid in de kookkunst; wat zij opschepte kon natuurlijk niet halen bij de fijne dinertjes of déjeunertjes, die hij zich soms met zijn vrienden in de stad veroorloofde, en bij feestelijke gelegenheden kon de huiselijke keuken hem nooit voldoen: dan moest er wat extra's van den kok komen. Maar nu was hij blij als hij de boonen met spek of den schotel met brij zag, waar hij vroeger den neus voor optrok: hij had meer dan zijn bekomst van het eten uit de stadsche restauraties.

De reuk alleen van het geurige eigengebakken tarwebrood voerde hem opeens terug in de atmosfeer van zijn eigen, gezellige huiskamer, waar Mieke boterhammen maakte voor de kinderen, van een groot brood, waarop ze eerst van onderen met het mes een kruis geteekend had. En dat visioen van blijden overvloed prikkelde alweer sterker zijn verlangen; wantin zijn ellende kon hij zich zijn thuis niet anders voorstellen dan als het gastvrije toevluchtsoord, waar al zijn ontberingen een einde zouden nemen en het hem aan niets meer ontbreken zou. De brieven, waarin Mieke hem den bedroevenden staat van de hoeve sedert zijn vertrek had pogen te schilderen, en de moeielijkheden, waarmee ze zelf had te kampen, had hij in zijn dwaze verblinding nooit recht willen of kunnen begrijpen. Toch, terwijl hij zoo in zijn eentje langs de eindelooze wegen voortstapte, schoten hem telkens uitdrukkingen te binnen, waaraan hij vroeger niet al de aandacht had gewijd, die zij verdienden, en die als hij ze nu overwoog, hem schrikkelijk ernstig voorkwamen.

God weet hoe het er op 't oogenblik thuis uitziet! Die gedachte joeg hem een kille huivering over den rug, terwijl zijn hoofd gloeide en hij zich, ondanks de Novemberkou, het zweet van het voorhoofd moest wisschen. Maar ook die beklemmende ongerustheid dreef hem met telkens machtiger aandrang voort, en hoe nader hij bij huis kwam, hoe meer hij verteerd werd van angstig verlangen.

(*Slot volgt.*)

Cromwell en Milton.

Wat al punten van overeenkomst, bij zooveel verschil in karakter en neigingen, tusschen deze twee mannen, die in het rampzaligste tijdperk van Engelands geschiedenis zooveel hebben bijgedragen, om het koningschap ten val te brengen en het catholicisme te vernederen.

Was het enkel haat, die Milton hiertoe aanzette, bij Cromwell was berekening de drijfveer. Wendde de eerste al de krachten van zijn grooten geest en zijn scherpe pen aan, om koningschap en catholicisme den doodelijken steek toe te brengen, de laatste bediende zich ter bereiking van zijn oogmerken, van zijn zwaard en van al de lagen en listen, die zijn Macchiavellistische politiek hem aan de hand deed Mocht beider pogen al met een oogenblikkelijken goeden uitslag bekroond worden, duurzame resultaten leverde het niet op Het koningschap werd in het tot in merg en nieren monarchale Engeland na den dood van den geweldenaar weer hersteld, en de katholieke godsdienst mocht nog twee eeuwen lang vervolgd en gekneveld worden, ook hij wist zich ten slotte vrij te strijden van elken dwang der staatskerk.

Cromwell, de zoon van een eenvoudig landedelman, werd door eer- en heerschzucht verteerd. Beginselen had hij niet, en in den strijd, jarenlang tusschen koning en parlement gevoerd, koos hij nu eens de zijde van genen, dan van dezen, totdat hij ten slotte het oogenblik gekomen achtte, om als de openlijke vijand van het koningschap op te treden en al de ontevredenen onder zijn banier te vereenigen. Evenals prins Maurits, die niet wist of de praedestinatie er groen of geel uitzag, bekommerde Cromwell zich niet om den godsdienst; maar daar hij begreep, welk een groote invloed door den godsdienst als hefboom was uit te oefenen, hield hij zich als een vroom puritein en nam daardoor de talrijke aanhangers dier sekte voor zich in, die Cromwell als een Messias beschouwden, welke de even vurig gehate katholieken en presbyterianen zou ten onder brengen.

De zwakke Karel I, die door zijn weifelen, meer nog dan door zijn verloren veldslagen, zijn kroon in gevaar bracht, was tegen Cromwell, die een even bekwaam legeraanvoerder als geslepen diplomaat was, niet opgewassen. Van stad tot stad moest de ongelukkige vorst de wijk nemen voor het zegevierend leger der puriteinen, en het einde van dit treurspel was, dat Karel Stuart het hoofd verloor op het blok. Nu werd de monarchie afgeschaft en de republiek ingevoerd, met natuurlijk, Olivier Cromwell aan haar hoofd.

Deze eerzuchtige, die zich achtereenvolgens verschillende waardigheden liet opdragen, tot hem ten slotte de titel van protector van het Vereenigd Koninkrijk met meer dan koninklijke macht geschonken was, had geen ander doel, dan voor zijn huis een erfelijke dynastie te stichten. Door alle middelen en langs allerlei slinksche wegen trachtte hij dit doel te bereiken. Toen hij evenwel zag, dat het volk hiertoe niet geneigd was en velen zijner voormalige vrienden tegen den dwingeland en koningsmoorder samenspanden, liet hij zijn droombeeld varen. Voor het overige was Cromwell onbeperkt heer en meester over goed en leven van zijn onderdanen, en telkens wanneer een parlement zich verstoutte, aan zijn macht te tornen of zijn voorrechten wilde beknibbelen, liet hij het doodeenvoudig door zijn soldaten uiteenjagen. Hij regeerde dan een tijdlang zonder parlement, totdat hij, geld noodig hebbende voor zijn oorlogen, er weer een samenriep, maar dat, een maaksel van zijn handen, in alles zijn zin deed en geen hooger wil erkende, dan dien van den protector.

Door zijn gelukkige oorlogen met verschillende landen van Europa, dat, stom van verbazing den koningsmoord had aanschouwd, maar het zwaard niet uit de scheede durfde trekken om dien te wreken; door de groote ontwikkeling van handel en nijverheid, die onder zijn regeering een ongekenden bloei bereikten, wist Cromwell het Engelsche volk zijn wreedheid en tirannie te doen vergeten. Toch had de overweldiger sedert zijn verheffing tot het protectoraat misschien geen oogenblik rust. Door de schim zijner slachtoffers achtervolgd, meende hij bij elken stap het zwaard der wraak boven zijn hoofd te zien zweven. Zonder vrienden of verknochte

dienaren, durfde hij niemand vertrouwen, zelfs zijn eigen kinderen niet. Zonder ophouden door de vrees gekweld, dat men hem zou vermoorden, liet hij een groot aantal kamers maken in het paleis Whitehall, en iederen nacht sliep hij in een ander vertrek. Bovendien was in elke kamer een luik, dat toegang gaf tot een trap, die bij de Theems uitkwam en waarlangs hij in geval van nood zou kunnen ontkomen.

Deze vrees, die geen oogenblik van hem week, was een gerechte straf des Hemels voor

den overweldiger, wiens lijk, na bij zijn dood met veel pracht en praal in den koninklijken grafkelder te zijn bijgezet, bij de troonsbestijging van Karel I werd opgegraven, opgehangen en aan den voet der galg begraven.

Was Cromwell de degen der partij, die Karel I van den troon stiet, Milton was haar woordvoerder en rechtvaardiger. In een aantal schotschriften tastte hij den koning en het koningschap aan en trachtte het bewijs te leveren, dat de onderdanen hun koning, wanneer deze een dwingeland is - en als zoodanig werd Karel voorgesteld - mogen afzetten en terdoodbrengen. Het spreekt vanzelf, dat de koningsmoordenaars den schrijver, die hun zoo goede diensten bewees, niet onbeloond lieten. Milton was achtereenvolgens geheimschrijver van Olivier en Richard Gromwell en van het parlement, tot aan de restauratie.

Een geleerd Fransch schrijver, Saumaire, nam tegenover de schotschriften van Milton de verdediging van Karel I op zich, waarop de Engelsche libellist antwoordde met een werk, dat hem te Londen duizend pond sterling opbracht, maar te Parijs door beulshanden verbrand werd. Zelfs toen hij blind was geworden, kon hij het schrijven of liever dicteeren van smaadschriften tegen het koningschap en den katholieken godsdienst niet laten en hij lei eerst de pen neer, toen de vijanden van het huis Stuart de wapenen neerlegden.

Deze dweepzieke vijand der koningen had eigenlijk gezegd geen godsdienst. In zijn jongelingsjaren was hij puritein, in zijn mannelijken leeftijd sloot hij zich bij de independenten aan, die nog onverdraagzamer tegen de kathoken en andere godsdiensten waren dan de eersten, en op zijn ouden dag geloofde hij aan niets meer. In een zijner geschriften 'Over den waren godsdienst,' sloot Milton geen enkelen godsdienst van de eeuwige zaligheid uit, dan den katholieken, een bijzondere onderscheiding voor ons heilig geloof van dezen wraakgierigen schrijver, die met de dwalingen van alle sekten behept was.

Eerst veel later, nadat de heerschappij van Cromwell reeds lang tot het verledene behoorde, gaf Milton zijn *Paradise Lost* uit, waarin hij zich, hoeveel daarop ook van katholiek Standpunt is af te keuren, van een geheel andere zijde deed kennen, maar wat te meer doet betreuren, dat een zoo groote geest zich jarenlang met het schrijven van de hatelijkste schotschriften tegen al wat heilig en eerbiedwaardig is heeft afgegeven.

Onze gravure stelt een bezoek voor van den geduchten protector bij Milton. Het terugstootend gelaat van den gevreesden Cromwell boezemt niet de minste sympathie in, en ook voor den grijzen dichter, die niet meer dan een werktuig in de hand van den geweldenaar was, kunnen wij eerbied noch achting gevoelen. Toch zal de lezer ongetwijfeld met belangstelling de gravure beschouwen, waarop we de beide mannen bijeenzien, die in het geweldige drama van den Engelschen koningsmoord een zoo belangrijke rol hebben gespeeld.

Mijn oude werkman.
Door Philoponos.
(*Slot.*)

IV.

Zou mijn oude vriend niet al te best in orde wezen, dacht ik, toen ik hem op zekeren keer in lustelooze houding, leunende op zijn schop in de verte gewaar werd. Hij was zelfs zoo afgetrokken en in gedachten verzonken, dat hij van mijne nadering niet het minste bespeurde.

Onverwacht, als iemand, die uit sombere gedachten opschrikt, richtte hij zich op, en zag toen, dat ik in zijn nabijheid stond. Hij groette mij beleefd, maar uit zijn matten blik scheen wel, dat alle lust en opgewektheid bij hem geweken waren.

Met belangstelling vroeg ik daarom: ‘Scheelt er wat aan, Van Holmen? u ziet zoo neerslachtig; is u soms ongesteld?’

‘Och neen, meheer,’ zei de oude, ‘dat is het niet wat me deert, maar er is nu wat gebeurd, dat ik niet lang zal overleven.’

‘Toch geen ongevallen in de familie?’ vroeg ik nader, middelerwijl ik den bedrukten man met medelijden beschouwde.

‘Dat wel niet,’ antwoordde hij, ‘maar toch net even zoo, alsof ik een broer verloren had. O, u kan niet gelooven, welk een slag het voor mij is, zoo'n besten vriend, als ik in Hendrik Kamphout had, naar het kerkhof te moeten brengen, zooals ik gisteren gedaan heb. Die slag valt me al te zwaar; daar zal ik onder bezwijken.’

Toen ik wist wat den oude zoo neerslachtig maakte, trachtte ik hem zooveel mogelijk op te beuren, doch al mijn pogen bleek vruchteloos.

‘Een gebouw, dat oud en bouwvallig is,’ zei hij, nadat hij even had staan peinzen, ‘moet men geen schooren of steunpilaren ontnemen, dan valt het zeker ineen, en zoo gaat het hier ook. Aan Hendrik had ik waarachtig een steun, dien ik niet meer missen kan, dat gevoel ik wel; nu de een gevallen is, valt de andere ook; daar zal je van komen te hooren.’

Nog even liet hij zijn hoofd weder op de borst neerzakken, om het een volgend oogenblik weer op te richten, en ging toen met iets meer opgewektheid voort:

‘Ik zeg dat nu niet om tegenover onzen Lieven Heer te pruttelen, nu Hij dit zoo beschikt heeft; God beware me daarvoor! want Hij heeft aan mijn vriend een groote weldaad bewezen. En zeker is het nog wel goed voor mij, dat ik mijn laatste levensdagen deze beproeving nog moet onderstaan, want de goede God doet toch alles voor ons eeuwig welzijn.

‘En toch,’ zoo ging hij voort, ‘u kan niet gelooven, wat ik in mijn vriend verloren heb. Dat was nog eens een mensch, die bijna niet beter wezen kon. Van mijn jeugd af heb ik kennis met hem gehad, en onze vriendschap nam met de jaren nog altijd toe; 't was of we twee broers waren. Wij waren toch zoo aan mekaar gehecht. In alle omstandigheden nam ik raad en daad met hem, en daar ben ik altoos wel bij gevaren. Hij was een braaf, verstandig man, daar stond hij voor bekend. En als ik ziek was, of ik had iets wat me drukte, dan was hij dadelijk klaar om mij te helpen en te troosten. Nu is dat allemaal gedaan!.... voor altijd gedaan!’

De tranen stonden hem in de oogen, toen hij dit aan mij meedeelde, en toch had hij behoefte om zijn hart eens lucht te geven, want hij liet er terstond op volgen:

‘Wezenlijk, het was een oprechte man en dan zoo echt godsdienstig. Hij was zoo wat van mijn leeftijd: ik was maar enkele maanden ouder. Met twee kinderen leefde hij zoo te zamen gelukkig voort; zijn vrouw is al jaren dood. Drie kinderen van hem zijn getrouwd, en hebben in hun stand best hun brood; en wat het voornaamste is, ze zijn allen braaf. O! daar had Hendrik altijd zoo'n schik van, en daar was hij God ook recht dankbaar voor.

‘Zoo kwam het ook, dat hij altijd zoo opgeruimd was. Zondags bezochten wij geregeld mekaar, en ik moet zeggen, dat ik daar altijd hard naar verlangde. Zondag

acht dagen geleden, toen wij als gewoonlijk genoeglijk zaten te praten, zei hij nog zoo aardig:

‘Ik weet niet Frans, wat onze Lieve Heer toch wel met ons voor heeft; ik geloof dat we nog de jaren van Methusalem zullen moeten halen, ten minste het gaat er al mooi op aan.’

‘Zoo opgeruimd kon hij iets zeggen, en dan hadden we een genoegen van belang. Maar hij kon ook ernstig wezen, dat ondervond ik nog, toen ik hem 's avonds op weg naar zijn huis bracht. Het was al donker geworden, en de sterren schitterden aan den hemel. Op eens bleef hij stil staan en zei:

‘O, Frans, als ik zoo'n hemel met sterren beschouw, dan gevoel ik iets, dat ik niet met woorden kan uitdrukken. Vroeger vond ik het ook wel prachtig, maar nu ik aan den avond van mijn leven gekomen ben, nu vind ik zulke mooie avonden als deze nog heerlijker dan voorheen. Dan denk ik: wat is de mensch toch gelukkig, dat hij na dit leven den Schepper van al dat schoone eeuwig bezitten mag. Als ik dit overweeg, ofschoon ik geen reden tot klagen heb op de wereld, dan verlang ik zoo vurig naar God, en begint de wereld mij inderdaad te walgen. En dan komt het mij toch zoo onbegrijpelijk voor, dat er nog menschen kunnen zijn, die zoo moedwillig voor Gods almacht en liefde de oogen gesloten houden.’

‘Dit gesprek zette hij nog eenigen tijd voort, tot wij van elkander afscheid namen, maar,’ zoo liet hij er mistroostig op volgen, ‘wie zou gedacht hebben, dat zijn wensch zoo spoedig zou vervuld worden. Zaterdag sprak ik hem weer, maar toen lag hij op zijn sterfbed. Zijn laatste woorden waren:

‘Nu, Frans, tot een spoedig weerzien in den Hemel.’ Daarna glimlachte hij nog even, en toen had zijn aardsche leven voorgoed opgehouden.

‘Gisteren,’ zoo ging de oude voort, ‘heb ik mijn vriend naar het kerkhof gebracht, en het was net, toen hij in het graf werd neergelaten, of ik al mijn levenskracht kwijt raakte. Nu zal ik het niet lang meer uithouden. Dezen nacht heb ik geen oogenblik kunnen rusten, en dat zal wel zoo blijven, want vergeten kan ik hem niet; daar was hij mij te dierbaar voor.

‘Vandaag ben ik nog naar het werk gegaan, om mij te verzetten, maar het gaat niet; ik geloof, dat ik het er maar aan geven zal. Het is precies of in een paar dagen mijn krachten gesloopt zijn.

Ik denk dat het maar het beste is, om stil naar huis te gaan, en mij maar alleen met God te gaan bezighouden; want wie weet hoe spoedig ik het geluk zal hebben, Hendrik in den Hemel weer te zien.’

Het afscheid dat ik nam van mijn ouden vriend, zal ik nooit vergeten. Dit is voor het laatst, dacht ik, toen ik hem de hand drukte, en hem nog eenige hartelijke woorden toevoegde. De oude nam daarna de schop onder den arm en strompelde peinzend en hoofdschuddend van mij af. Tot zoo lang ik kon, staarde ik hem na, want zijn verwijdering gaf mij stof tot ernstig nadenken. Deze man had de wereld leeren kennen, maar God bemind; wat maalde hij om de wereld, nu de eeuwigheid hem tegenlachte!

Reeds tweemalen na deze laatste ontmoeting had ik een wandeling gemaakt langs den weg, waarop ik mijn ouden vriend gewoonlijk aantrof, maar altijd was hij afwezig. Toen ik naar de oorzaak hiervan informeerde, vernam ik, dat hij niet meer in het land der levenden was. Slechts drie dagen na ons laatste onderhoud was hij zijn vriend naar den Hemel gevolgd. Zijn verlangen was dus bevredigd geworden.

Ook mijn verlangen, om eenig aandenken aan dien edelen man te bekomen, werd vervuld. Een bidprentje, te zijner nagedachtenis vervaardigd, werd mij ter hand

gesteld, en daarop las ik met vreugde de schoone teksten, welke zoo treffend juist op hem van toepassing zijn:

> Hij was eenvoudig en oprecht, vreesde God en week af van het kwaad.
> Job. I. 1.
> Ik heb den goeden strijd gestreden, mijn loopbaan voltrokken: het geloof behouden; thans is mij de kroon der gerechtigheid toegelegd.
> 2 Tom. IV, 7, 8.
>
> Hij ruste in vrede.

Bij de Platen.

Goudvischjes. -

De vlugge, goudgeschubde beestjes, in het heldere vischglas te zien rondzwemmen, ze gretig naar de kruimels te zien happen en elkaar den buit betwisten, - dat is zeker een heel aardig spel voor het jonge

volkje, als er maar geen ongelukken van komen! En daar moeten we, de kleuters zoo luidruchtig bezig ziende, wel bang voor worden. Als voorzichtigheid de moeder van de porseleinkast is, dan wordt ze zeker dubbel gevorderd bij een gevuld vischglas op een tuiteligen voet. En voorzichtigheid is het minst, waar de kleinen in hun vroolijk spel aan denken. De kleine jongen op den stoel vooraan hangt met zijn heele lijf over de tafel en dreigt bij de minste beweging het tafelkleed met al wat er op staat mee te trekken. Zijn jongste zusje slaat het mollige handje naar de wild rondspartelende beestjes uit, op gevaar af van hun heele zwemkom omver te halen. Het andere zusje is in haar ijver om de beestjes op de brokkelingen van haar boterham te trakteeren, maar liefst boven op de tafel geklommen en de groote broer op den achtergrond, die als de oudste toch zeker de wijste moet wezen, staat er maar doodleuk naar te kijken. Kortom, we houden ons hart vast, als we het spelletje aanzien, en willen voor het glas en de vischjes hopen dat er intijds paal en perk aan wordt gesteld, om ongelukken te voorkomen.

De kleine photograaf. -

Ziedaar een rustiger spelletje dan de tijdpasseering op onze eerste gravure. Ongelukken zijn hierbij niet te wachten of het moest zijn dat de photographische opname niet te best uitvalt. Aan de oplettendheid van den kleinen photograaf of aan de *pose* van het origineel zal het anders niet liggen. Beiden doen hun uiterste best om het welslagen te verzekeren. Maar ongelukkig is de photographeertoestel van wat al te primitieve inrichting: een paarineengeschoven rollen karton, op een oude kist aangebracht, en dat alles op een tuinstoel geplaatst, ziedaar de heele constructie. Toch is nooit met meer spanning en verwachting een *camera obscura* gesteld dan door dezen amateur-photograaf.

Wetenswaardig Allerlei.

Ontsmetting van bankbiljetten. -

De bankbiljetten zullen in het vervolg een eigenschap moeten bezitten, waaraan men stellig bij het begin van hun vervaardiging niet gedacht heeft; zij zullen namelijk bestand moeten wezen tegen de ontsmettingsmiddelen, waaraan ze in tijden van besmettelijke ziekten zooals tegenwoordig evenzeer worden onderworpen als gewone lompen. Het vorig jaar had de Roemeensche regeering, om haar land voor de cholera te behoeden, gelast dat alle bankbiljetten, komende uit besmette streken, door middel van carbolzuur zouden ontsmet worden. Nu blijkt het dat de Duitsche, Fransche, Russische en Servische bankbiljetten de eenige waren, die onder de behandeling met een oplossing van 10 deelen carbolzuur op 100 deelen water gaaf waren gebleven, terwijl de Oostenrijksche en Italiaansche biljetten reeds bij de behandeling met een zwakke oplossing van 6 procent volkomen ontkleurd en in waardelooze vodjes papier veranderd werden. Of de proef ook met Nederlandsche biljetten genomen is, weten wij niet; maar stellig zal in het vervolg bij de vervaardiging onzer biljetten rekening

moeten worden gehouden met den eisch dat zij tegen ontsmettingsmiddelen bestand zijn.

Het dragen van ringen in de oudheid. -

Een geleerd oudheidkundige, de heer Deloche, heeft aan de Fransche Academie van opschriften en fraaie letteren het resultaat meegedeeld van zijn onderzoekingen betreffende het dragen van ringen in de Romeinsche oudheid en tijdens de middeleeuwen.

Te Rome was het dragen van een ijzeren ring aanvankelijk alleen toegestaan aan hen, die zich in den oorlog door het een of andere wapenfeit hadden onderscheiden of den staat een gewichtigen dienst hadden bewezen; vervolgens werd het een voorrecht voor de patriciërs, ridders en magistraatspersonen.

DE KLEINE PHOTOGRAAF.

Weldra werd echter het gebruik van ringen zoo algemeen dat men zijn toevlucht moest nemen tot de verscheidenheid van metalen om onderscheid te maken in de

verschillende klassen der burgers. Van toen af hadden alleen de senatoren en ridders het recht gouden ringen te dragen, terwijl het plebs zich met ijzeren moest vergenoegen. Maar ook de vrijgelatenen maakten weldra aanspraak op het recht om goud te dragen, en toen eenmaal een constitutie van keizer Justinianus hun dit recht had toegekend, was het gedaan met de waarde van dit onderscheidingsteeken.

De kracht der spinnen. -

Al is er maar een flinke zwaai van den raagbol noodig om een spinneweb te verdrijven, moet men daarom niet denken dat de draden, waaruit het geweven is, in het geheel geen kracht hebben. Hun fijnheid is bekend. Volgens Leeuwenhoek hebben 18000 spindraden ternauwernood de dikte van een baardhaar. Ook hun weerstandsvermogen is door nauwkeurige onderzoekingen bepaald. De natuuronderzoeker Black well hing gewichten aan een draad, die juist door een spin van de soort *epeira diademata* gesponnen was. De draad brak eerst af onder een gewicht van 4 gram, dat is bijna achtmaal het gewicht van de spin, die 54 centigram woog.

Die webben moeten dan ook wel vry sterk zijn, daar zij weerstand bieden aan de pogingen van bijen en wespen, die er zich in laten vangen, en dikwijls zelfs onder de zwaarste stortbuien en windvlagen niet scheuren.

Wat de spinnen zelf betreft, deze beschikken over een spierkracht, die men bij deze diertjes niet licht vermoeden zou. De natuuronderzoeker Cook heeft daaromtrent aan de academie voor natuurkundige wetenschappen te Philadelphia merkwaardige staaltjes meegedeeld, waarvan wij er hier een zullen latenvolgen.

Op een keer zag een opmerker, zekere heer Spring, terwijl hij langs een sloot wandelde, een groote spin in het water spartelen. Toen hij wat scherper toekeek, merkte hij dat de spin een vischje gevangen had! Zij had den visch vóór aan de rugvin vastgegrepen en trok hem naar den kant.

De visch wendde wanhopige pogingen aan om zijn vijand van zich af te schudden. Maar binnen zes of acht minuten sleepte de spin hem naar den oever en trok zijn kop boven het water uit. Eensklaps gleden visch en spin weer terug in de sloot, waarvan de kant bijna loonrecht was. Er had een verwoede worsteling plaats. Nog eens gelukte het de spin den kop en het halve lijf van den visch boven het water uit te lichten, en waarschijnlijk zou zij er in geslaagd zijn haar geheel uitgeput slachtoffer te overmeesteren, als de heer Spring zich niet van beide strijders had meester gemaakt. De spin was 18 millimeters lang en woog 4,8 gram.

Maar ziehier een nog sterker stuk, meegedeeld door den natuuronderzoeker Hopper en voorgevallen in Kentucky.

Tegen den muur van een werkkamer stond een vrij hooge lessenaar, waaronder een spin, zoo groot als een erwt, een web had gesponnen, dat tot op den grond reikte. Des morgens om tien uren het vertrek binnentredende, zag de eigenaar tot zijn groote verbazing een klein muisje in het net verwikkeld. Op dat oogenblik stond het beestje nog met de voorpootjes op den grond, terwijl de rest van zijn lijf in het web verward zat. De spin legde een groote bedrijvigheid aan den dag; zij liep langs de draden op en neer en beet nu en dan in den staart van haar slachtoffer, dat wanhopig spartelde, maar zonder zich uit de draden te kun-kunnen losmaken. Weldra gelukte het de spin, haar prooi langzaam omhoog te hijschen. Om twee uur in den namiddag raakte de muis den grond niet meer; tegen den avond was haar snuitje wel 3 centimeters boven den vloer opgeheven. Om negen uur leefde ze nog, maar bewoog zich enkel als de

spin naar beneden kwam om ze te bijten. Den volgenden morgen was ze dood en hing 7 centimeter boven den vloer. De muis was, wel is waar, niet langer dan 4 centimeter, gemeten van den snuit tot aan het begin van den staart, maar met dat al is het toch opmerkelijk dat een dier van die grootte door een zoo kleine spin is kunnen gevangen en gedood worden. Dat veronderstelt klaarblijkelijk een buitengewone spierkracht, vooral wanneer men daarbij in aanmerking neemt dat de spin vier en twintig uren zonder ophouden aan het werk is moeten blijven om haar slachtoffer van den grond te lichten.

[Nummer 15]

ONGELIJKE HUISGENOOTEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN EDWIN LANDSEER.

Hooger op.
Door J.R. van der Lans.

VIII.

Eindelijk zag hij de torens van het plattelandsstadje, waar hij zoo menigen vroolijken marktdag had doorgebracht, tegen den grauwen najaarshemel oprijzen. De wind voerde hem nu en dan onsamenhangende galmen van klokgelui te gemoet. Maar o! wat klonken die bekende tonen nu vreemd en treurig in zijn ooren, en toch weer zoo vertrouwelijk, zoo zacht verwijtend als stemmen van oude, hartelijke, maar lang miskende vrienden, Hij had wel kunnen schreien, zoo week maakten hem die klanken. Hij bedacht zich wat voor dag het was. Er moest nu markt zijn in de stad. Al de kennissen, die hij er vroeger aantrof, met wie hij zaken deed en die hij trakteerde, als hij een voordeeligen dag had gehad, zouden daar nu wel present zijn. Het zou er nog wel net wezen als vroeger, al scheen het hem of hij jaren lang weg geweest was en niets meer vinden zou zooals hij het verlaten had. Hij huiverde bij het denkbeeld, zijn vroolijke kameraden van vroeger, zijn kaartgezellen uit de sociëteit, zooals hij er nu uitzag, onder de oogen te komen.

Voor geen geld had hij zich, in zijn haveloozen toestand, in de stad vertoond. Hij schrikte zelfs als hij menschen op den weg tegenkwam en maakte, als het kon, een omweg door het veld om ze te vermijden. Zag hij zich plotseling tegenover een voorbijganger, dan schoot hij schichtig voorbij, een onverstaanbaren groet prevelend. En toch brandde hij inwendig van begeerte om de menschen aan te spreken, hun te vragen of zij ook wisten hoe het op de Beekhoef stond, of zijn vrouw en kinderen het nog goed maakten. Hij herkende de hoeven, waar hij langs kwam; hij wist wie er woonde; hij had er maar de werf op te loopen, om zijn bange nieuwsgierigheid te bevredigen; maar hij durfde niet en sloop schuw voorbij, zonder om te zien naar den arbeider die op zijn spade geleund, hem van verre een groet toewierp. Hij trok schrikachtig de schouders in, als de bandhond aansloeg en de bewoners in de deur riep.

Naarmate hij verder kwam, werd de weg drukker. Hij stuitte telkens op huifkarren of groepjes boeren, die van de markt terugkeerden. Hij durfde op den grooten weg niet blijven, uit vrees van herkend en aangesproken te worden, en doolde langs allerlei zijpaadjes af. Zijn knieën knikten hem onder het lijf van vermoeienis; zijn ingewanden rammelden van den honger, want dezen laatsten dag ha[d] hij zich in zijn ongeduld haast geen rust of geen verkwikking gegund: de gedachte aan huis had hem voor al het andere ongevoelig gemaakt, en hij stapte werktuiglijk door: hij voelde zijn voeten niet meer onder zich.

Schuw keek hij nu en dan om zich heen, om zich te vergewissen dat hij niet afdwaalde. Maar neen, hij was op den rechten weg. Ginds blonk het hooge le en dak van de dorpskerk in de schuine stralen der Novemberzon, en dáár strekte de witgeverfde houten molen zijn wieken als magere armen ten hemel. Dit was de wei van Peer Ullekens en dat het bouwland van Jan Nestelrooy. Eindelijk zette hij den voet op zijn eigen gebied; hij kon zich niet vergissen, het verschil was al te duidelijk. In vergelijking van de goed onderhouden velden en akkers, waar hij langs gekomen was, zag hier alles er even slordig en verwaarloosd uit. Het onkruid had alles overwoekerd als een wildernis: de stoppels lagen te rotten op het veld, dat niet meer

was omgeploegd, de greppels waren volgegroeid en het water, dat geen behoorlijken afvoer meer had, vormde hier en daar stinkende poelen. In het voorbijgaan wierp hij een blik in schuur en stal; hij zag er niets geen beweging in. Het huis van achteren naar voren omgaande, merkte hij hoe het bloementuintje voor de deur, waar hij vroeger zooveel werk van maakte, als vertrapt lag. De hond, die half suf voor zijn hok lag, sprong op zijn nadering eensklaps overeind en ging aan alsof hij bezeten was. Het beest dreigde zich aan zijn ketting te worgen, zoo woedend vloog het aan op den huisheer, dien het zeker voor een heimelijk aansluipenden landlooper met verdachte bedoelingen aanzag.

‘Fik! jongen, ken je den baas niet meer?’ riep Voerendonk en op den klank van zijn stem sloeg de woede van het trouwe dier plotseling in uitgelaten blijdschap over. Het sprong tegen hem op, likte zijn handen, zijn gezicht, jankte van plezier en zou in zijn wilde vreugde den baas haast van de been gesprongen hebben. Maar Voerendonk ijlde naar binnen. Waarom kwam niemand hem te gemoet? Was de hond dan het eenige levende wezen, dat hem bij zijn thuiskomst verwelkomde?

Wat zag het er kaal en groezelig uit in de mooie gang! De voorkamer stond open, de nette kamer, waarin hij zijn schrijfbureau had, met den kostelijken armstoel er voor. Een enkele blik, door de deur naar binnen geworpen, overtuigde hem dat de fraaie meubels verdwenen waren; de boeken lagen achteloos in een hoek gesmeten onder allerlei papieren en kranten.

Hij ijlde voort en rukte de deur van de huiskamer open. Welk een tooneel! Als vliegen in een flesch roezemoesden daar al de kinderen, van klein tot groot, zonder eenig toezicht, schreeuwend, krakeelend, vechtend, te midden van een rommel om van te schrikken. Het was een echt huishouden van Jan Steen. De oudste dochter, een meisje van een jaar of veertien, die al op het pensionaat was geweest en stadsche kleeren droeg, zat in een onderrok en met hangende haren op een stoel met haar kleinste broertje op den arm, die uit alle macht schreeuwde en met een lepel zwaaide. Op de tafel vóór haar lag een half weggetrokken, smoezelig tafellaken, en daarop stonden of lagen in grillige wanorde verstrooid kommen en bordjes, een homp brood, een melkkan, een leeggeschrapt botervlootje, een zuigflesch. messen, vorken, een pop zonder kop, een rammelaar, waarvan de belletjes waren platgebeten, een paar jongensbretels, een ineengefrommelde zakdoek, een beduimeld schoolboek met ezelsooren, kortom al die uiteenloopende dingen, die in een slordig huishouden met kinderen plegen rond te slingeren. Onder wanhopige pogingen om het kind te sussen, maande het meisje een zevenjarigen jongen, die met zijn broek op de hielen, een houten paard met drie pooten tusschen de knieën, en op een gebarsten trompetje blazend door de kamer holde, tot stilte aan, en verbood tegelijk een anderen deugniet, die met de gewichten van de klok speelde.

Voerendonk wist niet wat hij zag en bleef als versteend op den drempel staan.

De kinderen hadden hem niet zoo gauw gezien, of zij vlogen onder den juichkreet ‘Vaoder! vaoder!’ op hem aan. Zij lachten en schreiden tegelijk, grepen zijn handen, omklemden zijn beenen, trokken zich aan zijn kleeren op, en de arme, tòch gelukkige vader deelde links en rechts handen en kussen uit, drukte de kleinen met tweeën of drieën tegelijk aan zijn hart, onder het noemen van de lieve namen, het streelen van de aardige kopjes, het staren in de vriendelijke oogjes, het afweren van de poezele, vettige handjes, tot hij, van aandoening overmand, op een stoel neerzonk.

‘Waar is moeder?’ vroeg hij, toen de eerste overstelpende emotie voorbij was, aan het oudste meisje, dat het jongste kind op zijn schoot gezet had en zich zelf tegen vaders knie vlijde.

Het meisje zag hem een oogenblik verlegen vorschend aan met de zachtheldere vergeetmijniet oogen, die zij van haar moeder had.

‘Moeder is naor oom Drieke,’ zei ze daarop.

‘Naar oom Driek!’ En ineens betrok Voerendonk's gezicht. Zijn magere geelbleeke wangen spanden zich als perkament, en zijn oogen staarden het kind strak en barsch aan, zoodat het bang werd van vader, die met zijn ongeschoren gezicht, zijn vervallen voorkomen en havelooze plunje daarbij ook dezelfde niet meer leek van vroeger.

‘Ge mot er nie' kwaod om worren, vaoder,’ vleide ze. ‘Moeder wist ginnen raod meer.... We motten van de hoef af...’

Met dat ze dit zei, barstte ze in tranen uit en verborg schreiend het hoofd tegen vaders borst.

Driftig hief hij het kopje op en keek haar verschrikt in het gezicht:

‘Wat zeg je daar? Wie wil ons van de hoef zetten?’

‘Ik wit 'et nie,’ snikte het kind. ‘Mar moeder heet 'et gezeed, en moeder is er ziek af.... Och, vaoder, ze heet in den lesten tijd toch zooveul dols gehad me' al da' volk, da' geld van ons mot hebben.... Ze heet alles verkocht wa' we missen kosten, en toch hebben we zoo'n erremoei geleën....’

Weer vloeiden haar tranen en het kind begon zoo zenuwachtig te huilen dat er geen sussen aan was; en terwijl de kleintjes nog van plezier over vaders thuiskomst door de kamer ronddansten, barstten de grootsten, - hun oudste zusje ziende schreien, van den weerstuit in tranen uit.

Voerendonk zelf had wel kunnen meeschreien; hij bedacht hoe hij in het voorbijgaan zijn mooie kamer had leeggeruimd gezien: nu werd hem dat opgehelderd. Mieke had alles moeten verkoopen wat ze missen kon om de schuldeischers te bevredigen en den kinderen brood te kunnen geven. Ze had, om hèm te sparen, in haar brieven maar half den ellendigen toestand blootgelegd, of neen: hij had haar niet willen begrijpen Hij had haar nog geld willen afpersen terwijl zij zelf met de kinderen armoe leed! En toen zij hem in haar laatsten brief gesmerkt had, toch terug te komen, daar zij het onmogelijk alleen meer kon volhouden, toen zij hem op het dreigende gevaar gewezen had, dat hun boven het hoofd hing, toen had hij haar in dolle drift teruggeschreven dat ze maar zien moest hoe zich te redden. Dat had *hij* gedaan, de man en huisvader, die verplicht was voor vrouw en kinderen te zorgen en hen aan hun lot overliet. Waarvoor eigenlijk? Om de slaaf, de voetveeg te zijn van een vent, die hem exploiteerde. Hoe had hij zóó verblind, en in zijn verblinding zóó wreed kunnen zijn! Zoo wreed tegenover degenen, die hem het dierbaarst, ja alles waren, wat hij in de wereld bezat! Hoe was het mogelijk dat hij hen had kunnen vergeten, die dag aan dag naar hem hadden gereikhalsd, terwijl hij hen ongelukkig maakte.

O! wat voelde hij zich een ellendeling tegenover die onschuldige kleinen, die hem schreiend als hun teerminnenden, zorgzamen vader omklemden, terwijl hij om aan zijn dwazen trots toe te geven, hen aan armoe en gebrek had overgeleverd.

Verplet onder dat neerdrukkende zelfverwijt zat hij een wijle, met gebogen hoofd en dof starende oogen, als versuft voor zich uit te staren te midden der schreiende kinderen, wier tranen hem op de handen druppelden. Maar dat geschrei, wat hem het hart brak, was hem tegelijk een prikkel om op te staan uit zijn neergezonkenheid. Half verbijsterd zag hij om zich heen; die havelooze kinderen die rommelige huiskamer, die armzalige overblijfselen van den maaltijd op de tafel, dat alles sprak hem van de ellende, waartoe zijn vroeger zoo welvarend gezin was vervallen. En het woord van zijn broer Driek schoot hem te binnen: ‘Als ge niet beter

op de zaken past, zult ge nog eens doodarm worden.' Ditmaal wekte dit woord geen verbittering bij hem, maar wel een gevoel van diepe beschaming. Ja, Driek had gelijk. Naar zijn verstandigen raad had hij moeten luisteren; maar in plaats daarvan had hij zijn ouderen broer minachtend de deur gewezen. Hij had hem den rug gekeerd. Zou Driek hem nu met dezelfde munt betalen? Hij verdiende het zeker, maar hij kende zijn broer beter. Had de goede kerel nog niet na de laatste onhebbelijke bejegening gezegd, dat als Hannes hem ooit noodig mocht hebben, zijn huis voor hem openstond?

Voerendonk maakte zich schielijk uit de omhelzingen van zijn kinderen los en stond van zijn stoel op.

'Stil, jongens!' riep hij, zich flink houdende, 'waar dient al dat geschrei voor? Is dat nu omdat vader weer thuis is? Gauw, Marietje, droog je tranen af en laat de kleintjes zoet wezen. Hou ze maar stilletjes aan den praat tot ik terugkom; dan ga ik ook even naar oom Driek om te zien waar moeder blijft. Dag Marietje, dag Johan, dag jongens! tot straks hoor, en als ik met moeder terugkom, mag ik geen traantjes meer zien.'

Vluchtig kuste hij het jongste kind, dat hij Marietje op den a[r]m legde, en ijlde het huis uit, door de achterdeur, om langs binnenpaadjes door het veld, schuw als een landlooper, de ouderlijke hoeve te bereiken. Wat een verschil met een half jaar te voren, toen hij nog kranig als een welgesteld heereboer hier rondstapte, alsof niemand hem iets maken kon! Nu durfde hij het hoofd haast niet opheffen, uit vrees van door de bewoners der omliggende hoeven herkend te worden, en trok den verweerden hoed diep over de oogen.

Na veel omweegjes stond hij eindelijk, hijgend van vermoeienis en inwendige agitatie, voor de vaderlijke hoeve, het 'stamhuis,' zooals de oude Voerendonk het noemde. Wat zag het er rustig en welvarend uit met zijn hoog rieten dak, waarover de nu ontbladerde linde nog beschermend haar knoestige takken uitbreidde, met de helder gewitte muren en de vriendelijke vensters, wier groene luiken zoo frisch tegen dat wit afstaken! Wat blonken die kleine ruitjes, waarachter hagelwitte gordijn tjes en groene bloempotten prijkten, hem vertrouwelijk tegen als groetende oogen van oude bekenden!

Hij gluurde van verre naar binnen, maar ofschoon hij achter het glas al wat beweging opmerkte, kon hij toch niets onderscheiden, en stond een oogenblik besluiteloos. Hij voelde zich als de verloren zoon, die na zijn erfdeel verbrast te hebben, in het ouderlijke huis terugkeert. Als een bedelaar keerde hij hier terug, waar hij eens het bevoorrechte kind van den huize geweest was. Uit stal en schuur klonken hem vroolijke geluiden tegen, geloei van het vee, gerammel met emmers en gereedschap, gelach van knechts en meiden, bedrijvig gekakel van in het hooi scharrelende kippen, prettig joelende kinderstemmen...

Hannes had zich wel onzichtbaar willen maken om als een geest het huis binnen te dringen, dat hij in jeugdigen overmoed dikwijls zoo fier was binnengestapt.

Hij naderde schoorvoetend; maar daar sprong de bandhond heftig blaffend op, zoodat alle kans om ongemerkt binnen te sluipen verkeken was. Uit deuren en vensters zag hij al verschillende oogen op zich gericht en hoofden te voorschijn komen. Gelukkig stond de voordeur op een kier; in twee, drie stappen was hij er binnen, en viel, zooals dat in ouderwetsche boerenwoningen gewoonlijk gaat, in eens met de deur in huis.

Rondom de groote vierkante tafel onder het raam zaten de baas en de vrouw met Mieke, wier roodgeweende oogen hem dadelijk opvielen, blijkbaar in ernstig beraad.

Bij zijn binnentreden schrok het drietal op.

‘Hannes!’ riepen ze alle drie als uit één mond, en Mieke sprong op met een heftigheid, dat haar stoel omviel. Schreiend drukte ze den weergevonden man aan het hart.

‘Hannes, zijde gij daor!’ riep ze snikkend. ‘Goddank, da'k oe weer zie.’ Ook Driek en zijn vrouw stonden op om hem hartelijk te verwelkomen, maar daar er tegelijk een paar kinderen, door het onverwachte bezoek aangelokt, naar binnen wilden komen, nam hij die eerst bij een arm en zette ze buiten.

‘Alloh, gaot in de schuur speulen! Ik zal oe wel roepen as 'k oe noodig heb,’ zei hij, deed de deur achter hen dicht en schoof er den grendel voor.

Zijn vrouw had inmiddels den omgevallen stoel weer overeind gezet en er nog een voor Hannes bijgeschoven, waarop deze afgemat was neergevallen. Het goede mensch wist niet recht wat ze zeggen zou, maar Driek sloeg, om de algemeene alteratie te temperen, een tuchtigen toon aan en zei:

‘Welzoo, Hannes! zijde eindelijk weer in 't vaderland verom! Nou, 't wier tijd as da' ge naor huis kwaomp. Da' ziede wel aon de vrouw.’

‘De Beekhoef mot verkocht worre, Hannes!’ riep Mieke, nog altijd wanhopig schreiend.

‘Is 't werachtig, Driek?’ vroeg Hannes, en staarde, zoo bleek als een lijk, zijn broer in 't gezicht.

Deze scheen een oogenblik als uit het veld geslagen door den wanhopigen blik van den ongelukkige, die daar uitgemergeld en hijgend in havelooze plunje voor hem zat en in wien hij ternauwernood zijn broer Hannes herkende. Hij keek hem een oogenblik meewarig, maar toch vorschend aan en knikte daarop zwijgend tot bevestiging.

‘God in den Hemel! wat moeten we dan aanvangen?’ riep Hannes en vestigde de ingezonken oogen smeekend op zijn ouderen broer, als zijn eenigen toeverlaat.

Maar Driek, ofschoon in zijn hart geneigd, hem onmiddellijk gerust te stellen, achtte het blijkbaar geraden, zich niet maar aanstonds zoo toeschietelijk te toonen. Hij wendde de oogen af en bedenkelijk voor zich starende zei hij:

‘Wa' ge nou mot aanvangen? Jao, daor zaoten we net over te dillebereeren me' Miekes... Mar hedde gij dan niks uit Brussel meegebrocht? Ik docht da' ge dacr zoo'n goeie zaoken maokte?’

Hannes voelde den steek en kromp ineen bij zijn vlijmende scherpte. Vroeger zou hij driftig opgestoven zijn; nu voelde hij zich als vernietigd en zag schroomvallig naar zijn broer op, om op diens gelaat te lezen of boosaardig leedvermaak hem aldus spreken deed. Maar het goedronde gezicht van den braven Driek teekende niets dan broederlijke belangstelling.

‘Spreek me niet van Brussel,’ zei hij daarop, ‘'t is een groote afzetterstroep... God gaf dat ik er nooit een voet gezet had en stilletjes bij de boerderij gebleven was.’

‘Kek,’ merkte Driek leuk op, ‘ik docht as da' ge van de boerderij niks hebben most. Ge het, meen ik, altijd gezeed, as dat er me' spikkeleeren veul meer te verdienen waor.’

‘Dat heb ik ook, maar 't was beter geweest, als ik jouw goeien raad gevolgd en me met hart en ziel op de boerderij toegelegd had... Daar heb ik spijt genoeg van.’

‘Ge ziet dus da' 'k oe tot oe bestwil geraoien heb: da' doe' me in alle geval plezier. Vroeger waor 't net of da 'k oe misgunde da' ge hooger op wondt. Ge waort te goed

veur boer, ge kost wel anders in de wereld veuruit komen en ik wou oe mar van oe fortuin afhouwen, is 't nie? Kek, Hannes, da' ge zóó van me denken kos, heet me dukkels zeer gedaon.'

'Ik heb gemeen, ik heb laag tegenover je gehandeld, Driek!' riep Hannes, 'ik verdien niet dat ik hier op het oogenblik als broer bij je in huis zit, want ik heb je zelf als een vlegel van mijn deur gestuurd. Maar laat dat vergeven en vergeten zijn. Ik heb er spijt van, meer dan ik zeggen kan. Ik was gek, ik verbeeldde me heel wat te zijn, en ik ben een mispunt, een ellendeling. Dat zie ik nou in, nou, dat het te laat is.'

''t Is nooit te laot om wijste worre,' merkte Driek wijsgeerig op. 'Een mensch mot leeren me' schaoi of me schaand.'

'Maar ondertusschen heb ik mijn vrouw en kinderen ongelukkig gemaakt!' En de afgetobde man, door al wat hij in de laatste dagen verduurd had en vooral wat hij in de laatste uren had moeten hooren, tot het uiterste gebracht, sloeg de handen voor de oogen, liet het hoofd op de tafel vallen en schreide evenals Mieke.

Dat was te veel voor den goeden Driek. Zóó ver had hij het niet willen laten komen. Aanstonds stond hij op om zijn broer op te beuren.

'Heur es, Hannes,' zei hij, 'ge mot den moed nou nie hillegaor verloren geven. Alles kan nog best terecht kommen.'

'Terecht komen?' snikte Hannes, 'en we moe en van de hoef af!'

'Van de hoef af, da' he' 'k nie' gezeed. De Beekhoef wordt verkocht, mar witte wie ze koopt? Da' doe ik, en dan kunde gij baos blijven, as ge mar belooft as da' ge veurtaon bij de zaoken zult blijven. Eiges hoefde nie' achter den ploeg: da' za' 'k nie' van oe vergen. Ik zal oe mijn besten bouwknecht geven om den boel weer op streek te helpen, en ik beloof oe da' die de hoef gauw zal opknappen, as ge me' hum mar nie' en doet as ge me' Gradus gedaon het...'

'Driek! Driek! hoe is 't mogelijk, dat ik je ooit heb kunnen wantrouwen! Mieke heeft het altijd wel gezeid, dat je het goed met ons meende, maar ik was gek! O, Driek! laat alles vergeten en vergeven zijn! Hoe zal ik je ooit voor zooveel goedheid kunnen danken!...'

De ongelukkige, door het edelmoedige broederlijk aanbod opeens uit zijn radeloozen angst verlost, had Driek wel om den hals willen vliegen en met beide armen aan zijn hart drukken; maar de kalme boer hield hem bedaard terug.

'Niks te danken,' zei hij; 'wat ik veur oe doe, zoude gij ook veur mijn doen; da' zijn we as bruurs aan mekaore verplicht. Mar één ding motte me toch beloven, en da' is: da' ge oe alle spikkelaosies om hooger op te kommen uit het heufd zet.'

Hannes keek zijn ouderen broer ernstig en onderworpen aan.

'Geloof, Driek,' zei hij, 'dat ik leergeld genoeg gegeven heb.'

Een express der toekomst, naar Jules Verne.

'Let op,' zei mijn gids, 'daar is een trap.'

Zonder ongemak de aldus aangeduide trede afdalende, trad ik een uitgestrekte zaal binnen, door verblindende electrische reflectors verlicht, wier zwijgende eenzaamheid alleen door onze stappen gestoord werd.

Waar was ik? Wat kwam ik daar doen? Wie was die geheimzinnige gids?

Op al deze vragen kon ik geen antwoord geven.

Een lange tocht in de duisternis, ijzeren deuren met geraas geopend en gesloten, trappen afgedaald, die, naar het mij toescheen, onder den grond uitkwamen, - dit was alles, wat ik mij herinnerde. Ik had bovendien ook geen tijd er over na te denken.

'Gij vraagt u ongetwijfeld af, wie ik ben?' hernam mijn gids. 'Kolonel Pierce, uw dienaar. Waar gij zijt? In Amerika, te Boston, in een station.'

'Een station?'

'Ja, het station van Boston naar Liverpool, *Pneumatic Tubes Company*.' (Maatschappij van buizen met luchtdruk).

En met een ophelderend gebaar wees de kolonel mij twee lange ijzeren cilinders, van omtrent anderhalven meter middellijn, die op eenige schreden afstands op den grond lagen.

Ik bekeek die twee cilinders, die rechts in stevig metselwerk verdwenen en links eindigden in ontzaglijke metalen schijven, van waar een bundel buizen naar het plafond liep. Ik begreep alles.

Had ik inderdaad niet kort te voren in een

DE ERNST DES LEVENS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN M. WUNSCH.

Amerikaansch blad een artikel gelezen, waarin dit buitengewone plan werd uiteengezet: Europa met de Nieuwe Wereld te verbinden door twee reusachtige onderzeesche buizen. Er was een uitvinder opgestaan, die beweerd had, dit tot stand te zullen brengen. En dien uitvinder, kolonel Pierce, had ik op dat oogenblik voor mij. In mijn gedachten las ik dat krantartikel nog eens over.

BRAND IN DEN PAARDENSTAL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GIUSEPPE GABANI.

Daarin werd tot in bijzonderheden afgedaald en opgegeven hoeveel ijzer er noodig was - meer dan zestien honderdduizend kubieke meter niet een gewicht van dertien millioen ton - en het aantal schepen voor het vervoer der materialen benoodigd - tweehonderd schepen van twee duizend ton, die elk drie en dertig maal de reis maakten. Verder verhaalde de reporter, dat deze Armada der wetenschap het staal naar de beide voornaamste schepen bracht, aan boord waarvan het eind der buizen bevestigd was. Hij beschreef de buizen zelf, die onder het water steeds langer werden en bij stukken van drie meter aan elkander werden geschroefd, terwijl de buizen door een driedubbel net van ijzeren mazen omgeven werden en dit weer met een harsachtig omkleedsel omgeven was. Daarna tot het vraagstuk der exploitatie overgaande, vulde hij de buizen, in twee

reusachtige blaaspijpen veranderd, met een aantal waggons, met hun reizigers door machtige luchtstroomen meegesleept, op de manier der depêches, die door een pneumatische zuiging en afstooting te Parijs verzonden worden.

Een vergelijking met de spoorwegen besloot het artikel en de schrijver somde met geestdrift de voordeelen van het nieuwe stoutmoedige stelsel op. Als men hem mocht gelooven, zou de ontzenuwende schommeling, dank zij de inwendige oppervlakte van gepolijst staal, ophouden; zou er gelijkheid zijn van temperatuur door de luchtstroomingen, waarvan men de hitte naar gelang der jaargetijden zou kunnen wijzigen; zouden de plaatsen ongelooflijk goedkoop zijn wegens de geringe kosten van constructie en aanleg. En, vergetende, dat de aan den evenaar gelegen lichamen, in weerwil der zestienhonderd zes en zestig kilometer, die de dagelijksche omwenteling der aarde hen per uur doet doorloopen, nog aan de wetten der zwaartekracht onderworpen zijn; vergetende dat zij, om daaraan onttrokken te worden, een zeventien maal grootere snelheid zouden moeten hebben, beweerde hij zelfs, dat de treinen wegens de snelheid van hun loop en de afronding der aarde, neiging zouden hebben om zich daarvan volgens de raaklijn te verwijderen en enkel aan de bovenoppervlakte der buizen een lichte wrijving zouden doen gevoelen. En hieruit maakte hij de gevolgtrekking, dat zijn vinding niet verslijten, maar voor de eeuwigheid duren zou.

Dit alles kwam mij nu voor den geest.

Deze utopie was alzoo werkelijkheid geworden en deze twee ijzeren cylinders, die ik voor mijn voeten zag liggen, liepen dus onder den Atlantischen Oceaan door tot aan de kust van Engeland! Het was zoo duidelijk als de dag en toch kon ik het nog niet aannemen. Dat de buizen gelegd waren, was nog tot daartoe, maar dat men langs dezen weg kon reizen, daar kon ik niet bij.

Was het bovendien niet onmogelijk, een luchtstrooming van die lengte te krijgen?

Ik sprak deze vraag hardop uit.

‘Zeer gemakkelijk, integendeel,’ antwoordde kolonel Pierce. ‘Wij hebben daarvoor enkel een groot aantal stoomblaasbalgen noodig, overeenkomende met die in de hoogovens. De lucht wordt daardoor met een om zoo te zeg gen onbegrensde kracht teruggedrongen, en onze waggons en hun reizigers, in een vervaarlijke vlucht, met een snelheid van achttienhonderd kilometer per uur - bijna die van een kanonskogel - voortgedreven, leggen in twee uur veertien minuten de vierduizend kilometer tusschen Boston en Liverpool af.

‘Achttienhonderd kilometer per uur!’ riep ik uit.

‘Niet één minder. En dan welke buitengewone gevolgen van zulk een snelheid! Daar de tijd te Liverpool vier uur veertig minuten op den onzen voor is, zal een reiziger, om negen uur in den morgen uit Boston vertrokken, om 3 uur 54 in den namiddag in Engeland aankomen. Is zulk een dag niet gauw om? Wanneer onze trein evenwel in omgekeerde richting gaat, zal hij meer dan negenhonderd kilometer per uur op de zon winnen en bijv. om twaalf uur 's middags Liverpool verlatende, om 9 uur 34 's morgens hier te Boston aankomen, dus nog vroeger dan hij uit Engeland vertrokken was. Origineel, hé? Nog vroeger aankomen dan men vertrokken is; vlugger kan het toch niet, dunkt mij.’

Ik wist niet, wat ik er van denken moest. Had ik met een krankzinnige te doen? Moest ik daarentegen geloof slaan aan die fabelachtige theorieën, terwijl tal van tegenwerpingen in mijn geest opkwamen?

‘Welnu, het zij zoo,’ zei ik. ‘Ik wil aannemen, dat er reizigers zijn, die van uw voertuig gebruik maken en dat gij die ongelooflijke snelheid verkrijgt. Maar hoe zal het u gelukken, die snelheid tot staan te brengen? Wanneer de trein tot stilstand gebracht wordt, moet alles verbrijzeld worden!’

‘Volstrekt niet,’ antwoordde de kolonel schouderophalend. ‘Tusschen onze buizen, waarvan de een dient voor de heen-, de ander voor de terugreis, en waarin bijgevolg tegenovergestelde luchtstroomen loopen, bestaat gemeenschap aan de beide oevers. Wanneer een trein nadert, worden wij door een electrische vonk gewaarschuwd, die naar Engeland vliegt, om de kracht, die hem drijft, tot staan te brengen. Aan zich zelf overgelaten, zet hij zijn weg voort met de verkregen snelheid. maar het is voldoende een klep in beweging te brengen, om de tegenovergestelde strooming der andere buis hem te gemoet te doen snellen, die langzamerhand den gang van den trein vermindert, ten slotte als buffer dienst doet en den laatsten schok breekt Maar waartoe al die verklaringen? Is de ondervinding niet honderd maal meer waard?’

En zonder een antwoord af te wachten, greep de kolonel plotseling een kruk, waarvan het koper schitterde aan de zijde van een der buizen. Een paneel werd weggeschoven en door de opening bemerkte ik een rij bankjes, op elke waarvan twee personen naast elkaar hadden kunnen zitten.

‘De waggon,’ zei de kolonel; ‘kom laten wij er in gaan.’ Ik volgde hem gedwee en dadelijk werd het paneel weer dichtgeschoven.

Bij het licht van een Edison lamp aan de zoldering onderzocht ik nieuwsgierig de plaats, waar ik mij bevond. Niets eenvoudiger. Een lange cilinder, in vakken verdeeld, in het rond behoorlijk van kussens voorzien, en daarin een vijftigtal zetels, in vijf en twintig evenwijdige rijen twee aan twee geplaatst. Aan elk uiteinde een klep, berekend op de spanning van één atmosfeer; die van achteren liet versche lucht in, die van voren opende haar een uitweg, zoodra ze de normale drukking te boven ging.

Nadat ik eenige oogenblikken met dit onderzoek had doorgebracht, werd ik ongeduldig.

‘Welnu?’ vroeg ik, ‘vertrekken wij niet?’

‘Vertrekken!’ Maar dat is al lang gebeurd,’ riep de kolonel uit.

Zoo te vertrekken, zonder schok, hoe was dat mogelijk?

Aandachtig luisterde ik toe, en zocht een geluid op te vangen, dat mij inlichtingen zou kunnen geven. Indien wij werkelijk vertrokken waren, indien de kolonel mij niet bedrogen had, met mij over achttienhonderd kilometer per uur te spreken, moesten wij ons reeds ver van den vasten grond, onder de golven bevinden. Boven onze hoofden beurden de golven met donderend geraas haar kammen op, en misschien sloegen de walvisschen op hetzelfde oogenblik, onze lange ijzeren gevangenis voor een monsterslang van nog onbekende soort aanziende, er met hun machtige staarten tegen.

Maar ik hoorde niets dan een dof geruisch en, in mijn grenzenlooze verbazing niet kunnende gelooven aan de werkelijkheid van al wat mij overkwam, wachtte ik zwijgend de komende dingen af.

Zoowat een uur was op deze wijze voorbijgegaan, toen een plotselinge koelte aan het voorhoofd mij uit de verdooving wekte, waarin ik al dieper en dieper verzonken was. Ik bracht de hand aan mijn gelaat, het was nat.

Nat? Hoe kwam dat? Was de buis dan onder de drukking van het water - een drukking die ontzaglijk moet zijn, daar ze bij elke tien meter diepte met een atmosfeer vermeerdert - gebarsten? Zouden de golven van den Oceaan daar nu binnendringen?

Vrees beving mij; radeloos van angst wilde ik roepen, schreeuwen en..

Ik bevond mij in mijn rustigen tuin, rijkelijk besproeid door een overvloedigen regen, waarvan de zware druppels mijn slaap hadden onderbroken.

Ik was eenvoudig in slaap gevallen, toen ik het artikel las, dat door een Amerikaansch reporter was gewijd aan de fantastische plannen van kolonel Pierce, die, naar ik vrees, ook niet meer dan gedroomd zal hebben.

Als men geen geld op zak heeft. Historische vertelling,

I.

Het was in den nazomer van het jaar 1807.

Keizer Napoleon woonde toen, tot het hof naar Fontainebleau overtrok, een week of wat in de Tuilerien. Hij hield hier niet dikwijls verblijf en daarom maakte hij zich dezen tijd te nutte, om den reusachtigen aanleg van nieuwe straten en huizen, dien hij in de hoofdstad liet uitvoeren, met zijn gewone energie te verhaasten. Nadat hij zich door de voornaamste beambten uitvoerige verslagen over deze bouwwerken had laten voorleggen, besloot hij op zekeren keer, persoonlijk maar incognito, naar het werk te gaan kijken.

Reeds voor zeven uur in den morgen verscheen een adjudant in de door den hofmaarschalk generaal Duroc bewoonde vertrekken en bracht dezen de boodschap, zich op staanden voet in burgerkleeding bij den keizer te vervoegen. Duroc was de gewone begeleider van den keizer op zijn geheime, doch zeer zelden ondernomen tochtjes. Nadat hij spoedig een voor zulke gevallen klaar liggend pak had aangetrokken, begaf hij zich raar de keizerlijke woning. In der haast vergat hij zijn portemonnaie bij zich te steken, een omstandigheid, die onaangename gevolgen kon hebben, daar de keizer op zijn reizen wel een cassette met goudgeld in zijn rijtuig meevoerde, maar persoonlijk nooit geld op zak had en bij alle voorkomende gelegenheden zijn adjudant liet betalen.

Het was op de kerkklokken juist halfacht geslagen, toen uit een zijpoort van de Tuileriën twee mannen, een groote en een kleine, te voorschijn traden en langzaam den oever der Seine volgden. Beiden droegen diep in de oogen gedrukte vilten hoeden met breeden rand, lange wijde jassen van tamelijk grove stof, een broek van zwart fluweel, donkere kousen en schoenen met gespen, terwijl elk met een stevigen wandelstok gewapend was.

Wie beide mannen had opgenomen, om te weten te komen tot welken stand zij behoorden, zou misschien tot de overtuiging gekomen zijn, dat het grondbezitters uit den omtrek van Parijs waren. Voor het overige keek ook niemand naar hen om; behalve werklieden, kooplieden, dienstboden en schoolkinderen waren er weinig menschen op straat. De beide heeren bleven hier en daar bij de kade, waaraan ijverig gearbeid werd, staan, om naar het werk te kijken. Bij de *Champs Elysées* gekomen, verlieten zij de rivier en schreden op het stervormige plein toe, waar nu de *Arc de triomphe* staat. De muren van dien Triomfboog, die toen nog ter eere van het groote leger moest opgericht worden, verhieven zich omtrent twintig voet boven den grond, en op de steigers, die het bouwwerk omgaven, bevonden zich een groot aantal metselaars en andere werklieden. Het weer was zonnig en warm en de beide wandelaars gingen, tegenover den Triomfboog, op een der talrijke banken zitten, waar het publiek steeds een druk gebruik van maakte.

‘Zeg eens, neef,’ sprak na een lange poos zwijgens de kleinste der twee tot zijn kameraad, ‘ik vind, dat het werkvolk erg lanterfant en weinig uitvoert. Zij doen niets dan rooken en babbelen, maar van flink doorwerken komt niets. Verderop in de stad zijn ze ijveriger. Daar zijn ze bang dat iemand hen op de vingers kijkt, maar hier meenen ze te kunnen luilakken.’

‘U heeft gelijk, mijnheer,’ antwoordde de ander; ‘als ze zoo aan den gang blijven, kan het nog wel jaren duren voor de Triomfboog klaar is.’

‘Kom mee,’ zei de kleine man, terwijl hij ongeduldig van de bank opsprong, ‘dat is niet langer aan te zien.’ Hij nam nu den grooteren onder den arm en trok hem dwars het plein over naar een der daarop uitloopende straten toe.

Niet ver van de bank, waarop beiden gezeten

hadden, bood een oude boeken antiquaar op een tafeltje zijn bescheiden literaire schatten te koop.

'Een luie troep,' zei de kleine heer in het voorbijgaan tot den boekenjood, terwijl hij met den duim over den schouder naar den Triomfboog wees.

'Geduld maar, heeren,' antwoordde de antiquaar, niet geheel zonder de overigens vergeefsche hoop, dat de heeren, die nu bleven staan, hem wat zouden afkoopen, als hij een gesprek met hen aanknoopte. 'Geduld maar, het is op slag van negenen, u zal eens zien, hoe ijverig ze dan ineens worden.'

'Hoe weet je dat? Heb je dat werkvolk al lang gadegeslagen?'

'Alle werkdagen,' antwoordde de boekverkooper. 'U moet weten, dat drie opzichters het werk nazien, van wie elk twee uur bij het bouwen en na een half uurtje rust nog een uur of wat op het kantoor doorbrengt. Van 9 tot 11 uur heeft meneer Bertelot het toezicht en die weet de menschen wel aan het werk te houden. Hij is vroeger ook soldaat geweest, weet u. In zijn twee uren wordt meer gewerkt, den in de vier bij de twee andere opzichters. Daar slaat het negen uur. Let maar eens op, heeren!'

De beide wandelaars richtten, evenals de antiquaar, hun blikken weer op den Triomfboog. Een scherpe, gebiedende stem werd onder de arbeiders gehoord. De tabakspijpen verdwenen, het gesprek verstomde, en allen begonnen even hard te werken.

'Ik zie daar op den steiger een jongen man, die den linkerarm in een verband draagt,' zei de grootste der twee heeren.

'Juist,' bevestigde de boekverkooper, 'dat is meneer Bertelot; hij heeft bij Friedland een bajonetsteek in den arm gekregen. Ik ken dien meneer heel goed; gisteren nog heeft hij met mij staan praten en van mij een plattegrond van het oude Parijs gekocht. Kan ik de heeren misschien ook met kaarten of boeken van dienst zijn?'

'Vandaag niet, vrind, een anderen keer. Dank u wel,' zei de kleine heer en ging met zijn kameraad verder.

'Laten we gaan,' wendde hij zich tot dezen, 'voor vandaag hebben we genoeg gezien. En nu wil ik u een voorslag doen. Ik hoor zooveel en zoo heb ik nu vernomen, dat hier dichtbij in de *rue Saint Honoré* madame Arbalet een voortreffelijke gaarkeuken heeft. Daar zullen we eens gaan ontbijten. De dame moet nogal kort van stof zijn, maar haar keuken heeft een goeden roep; kijk, daar heb je al het uithangbord. De zaak wordt juist geopend.'

'Zooals u wil, mijnheer,' zei de begeleider, terwijl hij hem over de straat volgde. 'Maar ik wilde mij veroorloven u op te merken, dat de naam Henri Bertelot in een rapport voorkomt, dat ik gisterenavond ontvangen heb en u vandaag wilde voorleggen. Kapitein Verneuil slaat voor, den gewezen sergeant Bertelot, van het 15e linieregiment. die wegens zijn wond aan den arm den dienst heeft moeten verlaten en bovendien nog door een schampschot aan den schouder gekwetst werd, met het kruis van het Legioen van Eer te decoreeren, daar hij bij Friedland den regimentsadelaar, die in handen der Russen gevallen was, heroverd heeft. Het rapport komt te laat, omdat de kapitein tot dusver in het lazaret gelegen heeft.'

'Ik zal Bertelot niet vergeten,' antwoordde de kleine wandelaar, 'maar nu zullen we de zaken laten rusten.'

II.

‘En nu, Madelon, wees verstandig, en zet je Henri Bertelot maar uit het hoofd. Hij mag een oppassende jongen zijn, daar ding ik niets op af, maar zijn linkerarm kan hij niet meer gebruiken, en zoo kan hij niet veel meer verdienen. Hij wordt broodeloos, als de Triomfboog klaar is, en hij kan alle dagen zijn ontslag krijgen. Hoe zou hij een vrouw onderhouden? Jij zegt, dat hij een flink opzichter is, maar ik zeg je, dat hij maar een beunhaas is. Jij kan met je bruidschat van 1000 franks wel een anderen vrijer vinden. Goeden morgen, heeren, waarmee kan ik u van dienst zijn?’

Met deze woorden wendde zich madame Arbalet tot de beide heeren, die, door de snel sprekende en met den rug naar de deur staande dame niet bemerkt, de nog leege eetzaal waren binnengetreden. Zij hadden onvrijwillig de toespraak mede aangehoord, die de waardin, een kleine, ronde, beweeglijke vrouw, zooeven gehouden had, en ze keken niet zonder deelneming naar het aan het buffet bezig zijnde aardige jonge meisje, voor wie de toespraak blijkbaar bestemd was geweest. Het meisje droeg een eenvoudige, landelijke dracht; over haar frissche wangen gleden een paar traantjes en haar vriendelijke blauwe oogen waren van verdriet als omfloerst.

‘Mag ik u om de spijs- en wijnkant verzoeken,’ zei de grootste der twee gasten, terwijl de kleinste aan een tafel in den donkersten hoek van het vertrek ging zitten, zoodat hij door de glazen deur en de groote ramen van de straat uit niet kon gezien worden.

‘Voor den derden keer Bertelot,’ fluisterde de kleine, terwijl hij de kaart inkeek.

‘Twee porties schapebout en een flesch Chambertin,’ bestelde de grootste.

‘Wil ik den wijn halen, tante?’ vroeg het jonge meisje, dat zich waarschijnlijk wilde verwijderen, om de sporen van haar tranen te doen verdwijnen; ‘ik weet waar hij ligt.’

‘Goed,’ zei madame Arbalet, ‘maar maak geen stukken en kom gauw terug.’

Daarna dekte zij de door de beide gasten uitgekozen tafel en zei:

‘De heeren weten het toch al half. Mijn nicht, de broersdochter van mijn man zaliger, komt uit Lotharingen. Ze is een wees, die door haar grootmoeder is grootgebracht, een jong ding, dat haar hart gegeven heeft aan een landsman van haar, waarschijnlijk omdat zijn soldatenpak haar aanstond. Zij is nu bij mij gelogeerd, en ze willen trouwen. Maar daar kan niets van komen. Daarom speelde ik op en schreide zij.’

Ondertusschen trad het jonge meisje weer binnen en zette de flesch met de glazen op tafel, terwijl ze bloosde, toen ze hoorde, dat er over haar gesproken werd.

‘Madame,’ zei de kleine gast, terwijl hij, over den Chambertin zichtbaar voldaan, het glas, na geproefd te hebben, weer neerzette; ‘ik heb toevallig gehoord, dat meneer Bertelot een bruikbaar opzichter is. Me dunkt, zoo iemand zal wel een flinke betrekking vinden.’

‘Neem me niet kwalijk, mijnheer,’ antwoordde madame Arbalet vinnig, ‘maar u zal mij toegeven, dat het er hier niet op aan komt wat u gehoord hebt en wat u denkt. Breng u nu ook nog niet Madelon het hoofd op hol, want dan kan ik niets meer met haar aanvangen.’

Hierna verliet de kleine vrouw het vertrek, terwijl ze de deur met kracht achter zich dicht sloeg, en begaf zich naar de keuken, om bij het braden van den schapebout een oogje in 't zeil te houden.

‘Heb je van mijn leven!’ fluisterde de afgetroefde kleine heer, terwijl hij een snuifje nam, ‘die heeft me eens netjes op mijn nummer gezef. 't Is me in lang niet gebeurd.’

‘Juffrouw Madelon,’ wendde hij zich daarna tot het jonge meisje, ‘meneer Bertelot is soldaat geweest; zouden zijn superieuren dan niets voor hem kunnen doen?’

‘Zijn kapitein is ziek, mijnheer,’ antwoordde het jonge meisje bescheiden. ‘Als hij beter is, zal hij wel aan den keizer schrijven, dat Henri voor vast een postje krijgt, maar er zijn zooveel oude soldaten te verzorgen. Wij hebben nog geen haast; ik denk ook wel, dat Henri zich zal weten te redden; in alle geval zullen wij beiden moed houden.’

‘Je hebt gelijk, juffrouw Madelon,’ zei de kleine heer bemoedigend, ‘dat je den moed niet laat zakken. Soms word je uit den brand geholpen, als je er heel geen erg in hebt, en de moedigen worden altijd het eerst geholpen.’

De schapebouten kwanten, en madame Arbalet hield zich met haar nicht aan het buffet onledig. De beide gasten, de eenigen in de kamer, gebruikten fluisterend hun maal, dronken daarna nog een kop koffie en maakten zich nu gereed om te vertrekken. De kleine heer maakte een buiging voor de dames, zette zijn hoed weer op en ging naar de openstaande deur, terwijl de groote heer om de rekening vroeg.

Eensklaps raakte deze niets op zijn gemak, greep in dezen, dan in genen zak; een vermoeden, dat bij hem opkwam, werd zekerheid: hij had geen geld bij zich.

Madame Arbalet volgde met grimmige blikken de vergeefsche grepen van den gast in zijn zakken: zij plantte haar beide armen in de zij en zei met haar schelle stem: ‘Twaalf franks is de rekening, mijnheer, twaalf franks!’

‘Madame gelieve mij te verontschuldigen,’ verzocht de gast in doodelijke verlegenheid, ‘maar ik heb vergeten, mijn beurs bij me te steken, en die andere heer heeft toevallig ook niets bij zich. Wij zijn officieren, madame, heb geduld met ons; binnen een uur zal u uw geld hebben.’

De ‘andere heer,’ die overigens met weinig zangerstalent een Italiaansche aria neuriede, wierp, al min of meer ongeduldig door het talmen van zijn begeleider, een blik in de gelagkamer. Onmiddellijk had hij het ernstige van den toestand ingezien. Zijn gezang verstomde, en hij trok zich den hoed nog dieper in de oogen dan eerst.

Madame Arbalet nam als een godin der wraak nu eens den grooten, dan weer den kleinen bezoeker op. Vastberaden plaatste zij zich tusschen den grooten gast, die nog altijd in de kamer stond, en de deur. ‘Wel, wel,’ schreeuwde zij, ‘daar heb jij en die andere lieve jongen me mooi voor twaalf frank beet gehad. Wat je zegt zijn uitvluchten. Een heer alleen kan eens zijn geld vergeten, maar wanneer twee heeren niets hebben en toch vertering maken, dan noem ik dat oplichterij. Maar je zal me leeren kennen. Madelon, loop eens gauw naar den commissaris van politie en zeg hem, dat hij hier twee of ten minste één oplichter onmiddellijk in hechtenis laat nemen.’

‘Tante,’ zei Madelon, haar geldbeursje voor den dag halend, ‘ik houd de heeren voor eerlijk. Hebben zij vandaag hun geld vergeten, dan zullen ze het den volgenden keer wel meebrengen. U, tante, zal er in alle geval niets bij verliezen. Hier zijn uw twaalf franks. De heeren blijven dus het geld niet aan u, maar mij schuldig.’

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Ongelijke huisgenooten. -

Hier hebben we weer een mooi staaltje van het eigenaardig talent des bekenden Engelschen schilders Edwin Landseer, die van 1802 tot 1873 te Londen leefde. Niet minder dan een duizendtal tafereelen heeft men aan het penseel van dezen vruchtbaren meester te danken, die in zijn tijd de populairste schilder van Engeland was. Zijn schilderijen zijn meest dierstukken en vooral honden bracht hij met groote voorliefde op het doek. Zijn werkkracht was bijna onuitputtelijk, maar even groot was zijn veelzijdigheid en fijnheid van opmerking. Hij heeft het dierenleven in al zijn hoogten en laagten bestudeerd en weergegeven, maar, zooals reeds is aangestipt, genoten vooral de honden het voorrecht, door hem geschilderd, neen geportretteerd te werden. Het schilderijtje, dat onze eerste bladzijde versiert, behoort ongetwijfeld tot de voortreffelijkste scheppingen van Landseer. In rustig zelfbewustzijn kijkt de groote jachthond uit zijn schrandere oogen de wereld in, terwijl het beweeglijke, nerveuze kopje van den kleinen smous den beschouwer vinnig dreigt aan te keffen.

De ernst des levens. -

Daar moet het arme menschenkind helaas al vroeg aan gelooven. Dat ondervindt ook de kleine deugniet

onzer gravure. Tot dusver heeft hij een leventje gehad als een vischje in het water of een vogeltje in het bosch. Niets kon hem deren; maar och Heer, wat is dat alles veranderd sinds hij leerde kennis maken met die plaag voor de dartele jeugd - de school met haar ap- en dependenties, haar dwang van stilzitten en opletten, haar zwarte borden vol witte letters en cijfers, haar leien, boeken en schriften, en vooral haar verwenschte sommen, die zooveel hoofdbreken kosten.

Van dat oogenblik kent ook hij den ernst des levens, en wie daarmee mocht willen spotten, moet hem maar eens bespieden op het oogenblik, dat hij met kommervolle blikken over zijn lei zit gebogen, verlegen op zijn griffel knabbelend en zich vruchteloos aftobbend om de ‘uitkomst’ te vinden van de verbijsterende cijferverwikkeling, die de meester hem ter oplossing mee naar huis heeft gegeven.

Waarlijk onze Hildebrand had geen ongelijk, toen hij ons medelijden inriep voor de ‘kinderrampen’, die intusschen misschien een nuttige voorbereiding zijn, door een alwijze Voorzienigheid beschikt, om de zorgelooze jeugd zachtjes aan te harden tegen den ernst des levens.

Brand in den paardenstal. -

Een verschrikkelijk tooneel, met pakkende meesterschap weergegeven! Er is brand uitgebroken in den paardenstal, de vlammen hebben het hooi in de ruif aangetast en dichte rookwolken dreigen de opgeschrikte dieren te verstikken. Wild rukken zij aan de halsters en scheuren ze met de kracht der vertwijfeling aan stukken. Met woest rollende oogen en angstig brieschende neusgaten trappelen ze en steigeren, verbrijzelen de afsluitingsboomen en verwonden elkander in het vreeselijke gedrang.

De schilder heeft de edele dieren in hun wanhopige worsteling naar het leven weergegeven, met inachtneming van de verscheidenheid, waarmee zich ook in de dierenwereld angst en doodschrik uiten. Terwijl sommige onstuimig en als razend opspringen, staren andere met neerhangende manen en staart als versuft voor zich, en die afwisseling in de bewegingen geeft aan het tafereel een aangrijpende waarheid.

De kleine boosdoener. -

Ziedaar ons weer in de schoolwereld terug, en wel bij meester aan huis op het oogenblik dat hij als rechter heeft te fungeeren over een zijner leerlingen, die allerminst geneigd schijnt zich vooreerst tot christelijke en maatschappelijke deugden te schikken. Ditmaal heeft hij het al geweldig bont gemaakt: hij heeft het heele buis van zijn kleineren kameraad aan flarden getrokken, en met rechtmatige verontwaardiging over zoo verregaande baldadigheid komt de moeder van het slachtoffer haar beklag maken.

De meester hoort haar bedaard aan, maar die kalmte heeft voor den kleinen boosdoener toch blijkbaar niets geruststellends. Hij heeft wel gemerkt dat meester den stok achter zich houdt en kan daaruit best afleiden wat de straf zal wezen voor zijn misdrijf.

DE KLEINE BOOSDOENER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. ANDERMANN.

Wetenswaardig Allerlei.

Waar bevindt zich de warmste streek der aarde? -

Op deze vraag is het moeilijk een bevredigend antwoord te geven, want er worden (natuurlijk afgezien van de kraters) verschillende streken als de warmste opgegeven. In het midden der Sahara wordt in Juli 30 graden Réaumur bereikt; in Centraal-Australië in Jannari 28 graden, in Zuid-Californië en Middel-Arabië des zomers evenveel. Nu is er echter volgens de mededeelingen van het meteorologisch bureau te New-York in Californië tusschen de bergen Tuneral en Amangosa, 112 tot 128 kilometer ten Oosten van het Sierra Nevada, een dal, welks temperatuur de hoogste is, die men tot dusver kent. Dit dal ligt 40 tot 50 meter beneden den zeespiegel. Het wordt het Doodendal (*Death Valley*) genoemd, omdat daarin zelden of nooit levende wezens te vinden zijn. De gewone temperatuur bedraagt daar in den zomer 35 graden Réaumur, in het koudere jaargetijde 28. Het waargenomen minimum was 19, het maximum 40 graden, gelijk staande met 112 graden Fahrenheit.

Er valt daar weinig regen, maar af en toe heerschen er vreeselijke stormen op de wijze van den samoem in de Sahara. Dik wijls houden deze stormen verscheidene dagen aan en jagen dichte wolken zand op, waarbij de hitte te midden der sterkste luchtbeweging 32 tot 33 graden bedraagt.

Een mooie som! -

Een wiskunstenaar te Parijs heeft uitgerekend, hoeveel maal een spel van 52 kaarten onder vier personen verschillend verdeeld kan worden. Indien 1000 millioen menschen dag en nacht elke minuut eenmaal de kaarten gaven en hiermee 100 millioen jaar aan den gang bleven, zouden zij na verloop van dezen tijd nog maar het honderdduizendste gedeelte van het aantal gevallen, waarin de kaarten gegeven kunnen worden, bereikt hebben.

Die op de hoogte is van de permutaties en combinaties in de algebra kan het narekenen!

Nog een achtste wereldwonder. -

De bekende Noordamerikaansche fabrikant en milionnair Carnegie zegt: 'Het achtste wereldwonder is het volgende: Twee pond ijzererts, aan den oever van het Bovenmeer gekocht, en naar Pittsburg verzonden; twee pond steenkolen, te Connelsville gegraven, in 1¼ pond coaks omgezet en daarna naar Pittsburg verzonden; ½ pond kalksteen uit het oosten der Alleghany-bergen naar Pittsburg gezonden; een stuk mangaanerts, in Virginië gedolven en ook naar Pittsburg gezonden, - en eindelijk uit deze 4½ pond aan grondstoffen 1 pond solied staal vervaardigd en voor 2½ cent verkocht.... dit wonder tot stand te brengen was in vroeger eeuwen niet mogelijk.

De reis om de wereld

... door een brief; ziedaar het feit, dat aan de enveloppe van bedoelden brief de eer verschaft van te Montreal te prijken in de zaal, waar de kaartjes worden afgegeven voor den *Canadian Pacific*.

Deze brief heeft den 7en April ll. om acht uur des avonds Londen verlaten; den 1en Mei 's avonds om halfnegen was hij te Hongkong (via Suez), vanwaar hij met een der *Empress*-stoombooten van den *Canadian Pacific* weer vertrokken is om den 8en Juni te Londen terug te keeren.

Petroleum ter verwijdering van ketelsteen. -

Door het bestuur der Pruisische staatsspoorwegen wordt met gustig gevolg van petroleum gebruik gemaakt om den aanslag uit stoomketels te verwijderen. De vloeistof wordt er door een pomp in gedreven of met behulp van een penseel langs de wanden gestreken: of ook eenvoudig op het water gegoten vóór de ketel geleegd wordt, in welk geval ze zich gelijkmatig over den poreuzen aanslag verdeelt, die ze opzuigt naarmate het water wegvloeit. Het schijnt dat hiermee uitstekende resultaten verkregen worden, en een locomotief zou om de 12 of 15 dagen maar ongeveer een kilo petroleum tot dat doel vereischen

Spoorweg statistiek. -

Het spoorwegnet der Vereenigde Staten vertegenwoordigt op dit oogenblik alleen 54/100 van de gezamenlijke spoorwegen der heele wereld. In het begin van 1892 kwamen van de 617000 kilometer spoorlijn der gansche aarde er 331000 voor rekening der Amerikaansche republiek.

In 1830 bezat de heele wereld nog maar 400 kilometer spoorlijn, waarvan er 279 op Engeland kwamen en 37 op de Vereenigde Staten. Tien jaar later strekte het net van laatstgenoemd land zich al over 4535 kilometers uit. Nog tien jaren en die uitgestrektheid bedroeg 14517 kilometer; in 1860 was dat cijfer geklommen tot 49000, in 1870 tot 85,155 en in 1880 eindelijk tot 150.140 kilometers. Men ziet dus dat in de laatste twaalf jaren de Vereenigde Staten hun spoorwegnet meer dan verdubbeld hebben.

Volgens cijfers, aan de *Société de Géographie* meegedeeld, bedroegen de kosten van dezen reusachtigen aanleg op het einde van 1890 niet minder dan 50 milliard Op dat tijdstip bestond het rollend materieel uiteen millioen goederenwaggons, 25000 passagiers-rij tuigen en 32000 locomotieven. Eindelijk wijst het aantal uitgegeven reisbiljetten een cijfer van passagiers aan ten bedrage van 520 millioen, welk fabelachtig cijfer volstrekt niet onwaarschijnlijk is, als men bedenkt dat iedere Amerikaan gemiddeld tienmaal per jaar van den spoortrein gebruik maakt.

[Nummer 16]

In Dienst.
door Mr. T.Th.W.

Kent gij de boerenwoning 'Weidezicht' aan den grintweg achter den Slapersdijk te Grietingen? Het is een huurspul, maar 't ziet er keurig netjes uit. De verfkwast is niet gespaard, en de deuren en luiken, waarvan de paneelen groen en de omlijstingen rood geschilderd zijn, vertoonen geen enkel bladdertje. Men kan het zoo bemerken, dat de eigenaar het goed meer voor zijn genoegen houdt, dan om er veel rente van te trekken, want alles verkeert in den besten staat van onderhoud Dat kunt gij, behalve aan 't schilderwerk, nog wel zien aan 't stroodak, dat de sporen draagt van pas te zijn opgestopt en gebonden, en waarboven de vorsten netjes zijn aangestreken.

Nu, de huurder verdient het ook wel, want Peter Stoever en zijn vrouw zijn knappe lieden, en als gij bij hen binnentreedt, zult ge zien dat alles u tegenblinkt. De koperen emmers, een geschenk onlangs op hun zilver feest gekregen, wedijveren in glans met de ijzeren plaat achter den haard, waarvan het echter jammer is dat de voorstelling, - Adam en Eva met een boom en een slang, - door 't veelvuldig schuren bijna geheel is uitgewischt. Boven de schouw staan een half dozijn blauwe borden; wel is er een enkele gekramd, maar zij vervroolijken het vertrek, evenals een viertal platen met tafereelen uit het Oude en Nieuwe Testament, met onderschriften.

Kleine kinderen kunnen aan den eenvoudigen, doch netten inboedel geen schade meer doen. Zij hebben ze wel gehad, de brave lieden, maar de meeste zijn gaan hemelen; vier meisjes en een jongen hebben ze al vroegtijdig ten grave gebracht Slechts twee knapen mochten ze groot zien worden. De oudste, Peter, naar zijn vader genoemd, een bovenst beste jongen, is op 't Seminarie.[1)]

1) Voorgedragen in de R.K. M[i]litai[r]en-Vereeniging te Amsterdam en te 's-Hertogenbosch.

JONGE WEETGIERIGHEID, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CARL BEHM.

Reeds van den tijd, dat hij misdienaar was in de kleine dorpskerk, had hij een voorliefde voor den geestelijken staat en dit is naderhand een roeping geworden, waaraan geen weerstand was te bieden. Al had Stoever hem ook van zijn geboorte af voor de boerderij bestemd, toch is hij grootsch op den knaap, en moeder niet minder, want telken jare, als hij met vacantie komt, brengt hij een mooi boek mee, waarvan ze wel niets begrijpt, maar dat toch ten bewijze strekt, dat hij goed heeft gewerkt en een belooning heeft verdiend. Nu, 't mocht ook wel zoo, want Stoever en zijn vrouw moeten zich menige opoffering voor de studie getroosten. Zij zijn niet zeer bemiddeld en hebben daarenboven nog al wederwaardigheden met hun vee gehad, en 't was al meer dan eens gebeurd, dat zij hopend een kalf over te winnen, juist een koe verloren hadden. Daarom kon er geen remplaçant overschieten voor Kees, den jongsten zoon, die bij de loting helaas de onhandigheid had gehad, op één na het laagste nummer te trekken, en die nu morgen wordt ingelijfd. Dan zal het eenzaam en stil zijn op Weidezicht!

Toch blijven de oudjes niet alleen achter. Moeder had zoo lang getobt dat zij geen enkel dochtertje meer had, en zie, nu was voor een paar jaar geleden een verre nicht gestorven, die weduwe was en een groot gezin onverzorgd achterliet. De kinderen waren naar het weeshuis gegaan, doch zij die daarvoor te oud waren, werden onder de verschillende familieleden verdeeld en zoo was Geertje in 't huisgezin van Stoever opgenomen, waar zij wel de functie van meid vervulde, doch eigenlijk veel meer als dochter behandeld werd. Wanneer gij kennis met haar wilt maken, ga dan even met mij naar buiten.

Het is een aardig tafereeltje dat gij daar ziet, niet waar? Als wij er een photographietje van konden maken, dan zou men het als genrestukje in een plaatwinkel kunnen hangen. Geurtje staat bij den put; een vollen emmer met water heeft zij reeds op den kant neergezet, en thans is zij bezig den tweede ter vulling neer te laten. Wat een aardig kopje, zult ge zeggen, wel niet zoo fijn als van een stadsjuffer, maar toch welbesneden, met een paar goedige blauwe kijkers, een guitig kuiltje in de linkerwang en in 't foudraal van een paar rozenroode lippen een rij tanden als versch gevallen sneeuw. Ook 't postuurtje is niet kwaad voor een boerendeern, die geen keurslijf draagt.

Zóo ook schijnt Kees er over te denken, die op tien pas afstands hout staat te zagen. Van 't oogenblik dat Geurtje aan den put is gekomen, heeft hij zijn zaag laten rusten en staat hij in beschouwing.

Het is alsof hij het beeld van het lieve kind nog eens goed in zijn geheugen wil prenten, voordat hij morgen de hoeve gaat verlaten. Eindelijk terwijl Geurtje den gevulden emmer naar boven windt, die al zwaarder wordt naarmate hij hooger komt, springt hij opeens haar ter zijde, slaat zijn hand aan 't ijzeren windas naast de hare, en zegt: ‘Wacht, Geurt, ik zal je eens helpen, die emmer is te zwaar voor je.’

‘Wel nu nog mooier, voor wie zie je me aan?’ klinkt het antwoord; ‘denk je dat ik geen handen meer aan 't lijf heb? Maar hoe kom je zoo lief? 't is toch waarlijk niet voor 't eerst dat je me ziet water putten?’

Als hij den emmer heeft opgehaald en op den rand van den put neergezet, plaatst hij den voet er naast, den elleboog op de knie, en terwijl hij 't hoofd op de geopende hand leggend haar vriendelijk in de oogen ziet, mompelt hij droevig: ‘Morgen ben ik niet meer; ik wou zoo graag wat doen, opdat je me niet zou vergeten, als ik weg ben.’

Kijk, nu wordt het haar week om 't hart, en terwijl zij hare oogen van hem afwendt, (want zij voelt er een traan in komen) mompelt en stokt zij:

'Kom, malle jongen, ik heb wel wat anders te doen, dan aan jou te denken,' en meteen slaat zij de beide haken van haar juk in de gevulde emmers.

'Neen! bij St. Juttemis! dat zal nu toch niet gebeuren, *ik* wil de emmers dragen, en wat ik *wil* dal doe ik ook, al zou ik ook op mijn kop gaan staan.'

'Dat zou ik wel eens willen zien,' sprak zij glimlachend tusschen hare tranen, 'zoo een, lange slungel op zijn kop, met twee volle emmers water.'

Maar ernstiger dan hij gewoon was, zegt hij thans: 'Geurt, spot nu niet met me, ge weet niet half hoe lief ik je heb, ik wist het eigenlijk zelf niet, totdat nu de tijd van heengaan is aangebroken. Maar thans gevoel ik dat het mij nog meer moeite kost van jou te scheiden, dan van vader en moeder. Wil je me beloven, dat je eenmaal mijn vrouw zult worden? Zie, dan trek ik vroolijk weg, want dan heb ik een gedachte bij mij, die mij gelukkig zal maken, waar ik ook ben.'

Onder het spreken had hij de hand van het meisje gevat en hield die in de zijne - en zij? Ze had de hare niet teruggetrokken, maar terwijl ze strak op den grond keek en een blos hare wangen kleurde, zei ze langzaam en weemoedig: 'Waarom mij nog heden zooveel verdriet gedaan? Gij weet, dat wat gij vraagt niet wezen kan; ik ben een arme wees, die hier het genadebrood eet, en hoe lief uwe ouders ook voor mij zijn, zij zouden toch nooit de mijne willen worden,' en hare hand terugtrekkend, voegde zij er bij: 'Kom, jongen, moed! Wat God wil, zal wel gebeuren, maar beloven?.... neen! dat kan, dat mag ik niet!'

Het was avond. Moeder Stoever had rijstepap gekookt, en ze duchtig met suiker en kaneel bestrooid Het was het afscheidsmaal voor haar zoon. Men wilde vroolijk zijn, maar het gelukte niet. Ieder was bezig met zijn eigen gedachten. Moeder peinsde over de gevaren voor haar lieveling in de kazerne, vader over 't gemis van zijn trouwen helper in zijn bedrijf, en Kees en Geurtje, zij dachten aan 't gesprek van dien middag.

Maar 't werd bedtijd.

Kent gij iets droeviger dan dat 'goede nacht' toegewenscht aan een kind, dat voor 't laatst den nacht onder het ouderlijk dak zal doorbrengen? Het afscheid zelf moge zwaar vallen, doch het heeft meestal plaats in den ochtend, of op den dag, maar die laatste avondkus, die laatste avondzegen, gegeven bij het aanbreken van den nacht, wanneer de mensch veel gevoeliger is voor alle indrukken - o! het is veel pijnlijker.

Toen Kees ten laatste ook de hand aan Geurtje gaf, voelde hij dat zij een heel klein pakje in de zijne stopte. Zonder dat iemand het bemerkte vond het zijn weg naar zijn broekzak, maar nauwelijks was hij op zijn kamertje gekomen, of hij brak het draadje los, waarmede het was omwonden, en zie een zilveren rozenkrans viel hem voor de voeten. O! hij kende hem wel, het was het eenigst kleinood, dat Geurtje van haar zalige moeder geërfd had. Ze was er zoo aan gehecht en gebruikte hem alleen bij hooge gelegenheden. Maar het was dan ook werkelijk een stuk van waarde. De koralen waren *à jour* gewerkt van dat mooie ouderwetsche filigrain. Een koopman in oudheden had haar daarvoor dan ook eens f 15 geboden, maar zij had hem gezegd: 'Neen baas! je krijgt hem niet, al bood je ook f 50.'

Was dat nu het vervolg op het antwoord van dien middag? Hij mocht er niet aan twijfelen, en in verrukking bracht hij het kruisje aan zijn lippen. 'Neen, Geurt,' zoo mompelt hij, 'dat zal je niet berouwen dat je me het beste hebt gegeven wat je had, want mijn heele leven lang zal ik je dankbaar wezen, en je zoo gelukkig maken als ik maar kan.'

Op 't marktplein voor het gemeentehuis moesten de miliciens des ochtends klokke zeven bijeenkomen, ten einde onder geleide van den burgemeester naar de naburige stad te gaan, om te worden ingelijfd.

Vader Stoever meende dat het plichtmatig was zijn jongen tot daartoe te vergezellen. Het was wel niet ver, maar hij had er toch zijn Zondagsbuis voor aangetrokken, want 't was iets plechtigs, die afscheidstocht!

Thans staat hij in de post van de deur te wachten en zenuwachtig trekt hij aan zijn kort neuswarniertje, waaruit hij dikke rookwolken naar boven blaast.

Kees geeft een laatsten zoen aan moeder, die nog wat zeggen wil, maar het er niet uit kan krijgen, doch hem een welgevulde portemonnaie in de hand stopt. Het zijn hare spaarpenningen, waarvan vader niets weet. Zij had gedacht er zilveren schoengespen voor te koopen, als Peter, haar oudste, priester gewijd zou worden, maar de bekoring is te sterk, om Kees bij zijn heengaan niet een blijk van hare liefde mee te geven - en och! zij heeft toch nog wat tijd om voor de gespen te sparen.

Met een ‘God zal je loonen, moeder! en houd je maar goed, en pas op voor de rumatiek’, springt hij den deel over en staat hij naast vader in de deur. Toch heeft hij in dat oogenblik nog eens rechts en links gekeken, maar niet gevonden wat hij zocht. Geurtje heeft zich maar even van morgen aan het ontbijt vertoond, en haastig haar kommetje koffie ingeslokt, niettegenstaande ze gloeiend heet was, maar haar brood heeft ze half laten liggen.

‘Ik heb Geurtje niet eens goeien dag gezegd, vader.’

‘Nou, ik zal het wel voor je doen,’ zegt vader, ‘ze is zeker bij de keuën, die meid verleutert haar tijd niet.’

Maar ze was niet bij de keuën.

Stilletjes was ze naar boven geslopen, naar haar kamertje, omdat zij 't afscheid wilde vermijden, uit vrees van zich niet goed te kunnen houden en haar geheim te verraden. Thans gluurt zij door een kleine scheur in haar glasgordijn, en ziet Kees met vader eerst het erf over- en daarna het hek uitgaan.

Zie daar kijkt hij nog eens om; zou 't wellicht voor haar zijn? Zij deinst terug, niet denkend dat hij haar toch niet zien kan. Nog even gekeken..... zij gaan langs den omweg en volgen een wijle den dijk, dan gaan ze naar onder. 't Meiske ziet ze nog maar ten halve.... alleen zijn hoofd.... nog 't puntje van zijn pet.... niets meer! Daar rollen een paar dikke tranen langs hare wangen, en zich omkeerend staat ze voor het omlijste prentje van Maria van Kevelaar, dat vrouw Stoever haar verleden jaar van de bedevaartsreis medebracht, en met een diepen zucht zegt ze: ‘Lieve moeder Gods, bescherm den goeien jongen!’

Het is een week geleden sinds Kees is vertrokken. Van den veldwachter hebben ze gehoord, dat hij bij de vestingartillerie te Amsterterdam is ingedeeld. Moeder vindt dat erg jammer om de gevaren van een groote stad, daar heeft ze zoo vaak van gehoord, alhoewel ze er nooit is geweest. Vader beweert dat hij daar menschenkennis kan opdoen, doch hij zou erg verlegen zijn, indien hij van deze zijne meening eene nadere verklaring had moeten geven; en Geurtje zegt niets, maar denkt dat er in zoo een mooie stad ook wel veel mooie meisjes moeten zijn en dat Kees toch zoo een bovenstknap jong is.

Doch zie daar wordt een brief bezorgd, met een rolletje er bij, een buitengewoon feit, want het gebeurt geen vijfmaal in 't jaar dat er een brief op Weidezicht komt.

‘Uit Amsterdam,’ zegt de postbode, ‘zeker van je jongen,’ en dat was ook zoo. Vader haalt den bril te voorschijn en beproeft te lezen, maar dat geschreven schrift

vindt hij erg moeilijk; in zijn kerkboek met groote letters gaat dat beter. Moeder zal het maar niet beproeven, ze is op dat punt nooit heel sterk geweest. 'Geurtje, lees jij maar eens voor.'

Geurtje krijgt een verschrikkelijk roode kleur en leest:

> Lieve Vader en Moeder en Geurtje.
> Jullie zal wel eens willen weten hoe of Kees het maakt, dunkt me zoo. Ik ben gezond. Amsterdam is mooi, maar ik ken den weg nog niet. Ik en Wouter van den Hulskamp zijn zoo eens rond-

geslenterd, maar niemand bekends gezien. Iedereen loopt je hier hard voorbij. Een glas bier kost hier 7 centen. De kost in de kezerne is niet zoo goed als tuis, maar je krijg genoeg, vloeken doen ze veul. De Sergeant is erg kiezeneurig. As je niet regt op staat krijg je grommis, met een por in je buik of je rug. Min portret heb ik voor jullie laten maken. Schrijf es hoe of Geurtje het vindt.
Ik schei uit met de pen maar niet met het hart.
Uw zoon Kees Stoever.

Toen de belangrijke tijdingen genoten waren, werd met spanning het pakje geopend, en daar hadt ge warempel Kees zelf in vol tenue, ten voeten uit, en gekleurd ook.

Ik weet niet of gij ze ooit gezien hebt die portretten van jonge miliciens, poppen in kleurendruk, met de plaats voor het gezicht, onder de schako opengelaten? Daar wordt dan de gebrekkig gephotographeerde kop van den milicien op geplakt, en voor een gulden zijt gij in 't bezit van zulk een prachtstuk.

Een kreet van verbazing ontsnapt aan het drietal; nog nimmer hebben zij zoo iets prachtigs gezien. ‘Nou dat zal geld gekost hebben.’ zegt vader, ‘maar mooi is het, dat moet ik zeggen.’

‘En wat een flink postuur,’ merkt Geurtje op, ‘het is warempel of hij gegroeid is; zijn beenen zijn bepaald langer geworden.’

‘Dat komt door de exercitie,’ meent moeder.

Toen de afbeelding genoeg bewonderd was, ontstond er een geschil over de vraag of men het in de ladetafel zou bewaren, of aan den wand ophangen. Voor beide meeningen was evenveel te zeggen. Opgehangen aan den muur, kon men het altijd zien, dat was de meening van het meisje, maar de ouders betoogden, en te recht, dat het dan ongetwijfeld door de vliegen zou worden bevuild, en dat zou toch erg jammer zijn. Daar wist Geurtje echter wel raad voor; fluks wipt zij naar haar kamertje, neemt er het verweerde spiegeltje van den wand, en trekt er met kracht het achterpaneeltje af. Met haar schaartje wordt nu haastig het kwikzilver er afgekrabt, en nadat zij er een paar maal over geademd heeft, met haar schortje verder schoon gewreven, zoodat het waarlijk vrij helder wordt. Thans naar beneden om te passen of het portret niet te groot of te klein is; werkelijk het gaat vrij wel, aan de kanten een weinig afgeknipt, en die witte kantjes er onder en boven bijgevoegd omdat het lijstje wat lang is; het houten paneeltje met een paar groote spelden er weer achter bevestigd, fluks een spijker met de aschschop in den muur geslagen, en zie, daar hangt onze Kees, juist onder het Bijbelsch tafereel van den verloren zoon!

‘Maar kind, nu heb je geen spiegeltje meer om je haar te doen,’ zegt vrouw Stoever.

‘Het kan mijn niet schelen,’ antwoordt Geurtje, en in zich zelf mompelt zij: ‘Kees is er immers toch niet!’

Hebt gij u ooit rekenschap gegeven van het leven van een loteling, uit een plattelandsgemeente, in eene groote stad? De knaap, die nog nimmer uit zijn dorp is geweest, dan om wellicht eens kermiste houden in eene naburige gemeente, vindt zich op eenmaal verplaatst in eene hem volstrekt onbekende omgeving.

In plaats van de akkers en weiden, die hem een onbeperkt uitzicht schonken, ziet hij slechts hooge huizen, die hem een gevoel van beklemdheid geven. De gejaagdheid van den stedeling is in volmaakten strijd met den langzamen tred van den landman;

geen goeden morgen of goeden avond van wien hem tegenkomt; de lucht die hij in ademt is zwaarder dan hij gewoon is; de taal die hij hoort spreken begrijpt hij slechts ten deele; zijn makkers, zijn lotgenooten, laten zich, in den aanvang althans, weinig aan hem gelegen zijn en in de drukke, woelige omgeving, waarin hij zich bevindt, gevoelt hij zich verlaten en eenzamer wellicht, dan toen hij alleen op zijn akker den ploeg door de klei liet snijden. Alles wat hem lief was mist hij, zijn ouders, zijn vrienden, zijn vee, zijn geliefkoosd paard, dat van vreugde hinnikte, als hij het een handje haver bracht, den wachthond, die hem tegenkwispelde als hij door de poort ging.

Is 't wonder dat hij verlangend omziet naar iemand, die zich over hem erbarmt, die hem een vriendelijk woord geeft? Arme jongen! wie zal 't wezen die u het eerst de hand zal toesteken?

Kees Stoever had een vroolijke inborst, en al vielen hem ook de eerste dagen in den dienst zwaar, toch trachtte hij er niet te zeer onder gebukt te gaan. Met een landsjongen (wij vernamen het reeds uit den brief aan zijn ouders) had hij in zijn eerste vrije uren wat rondgeslenterd, maar het had hem weinig verkwikt, want Wouter van den Hulskamp was erg neerslachtig geweest.

Op een ochtend zat hij, bij 't poetsen van zijn ledergoed, naast een jongen, die een paar jaar ouder dan hij zal zijn geweest, en reeds vijf dienstjaren achter den rug had. Hij was een jolige snuiter, die, terwijl hij een liedje neuriede, zijn poetslap op en neer deed gaan.

‘En hoe bevaltje de dienst, boerenpummel?’ zoo klinkt het eensklaps.

‘Zeg, je hoeft niet te schelden,’ was 't antwoord van Kees.

‘Nou ja, 't is zoo kwaad niet gemeend. Waar kom je van daan?’

‘Van Grietingen.’

‘'k Laat me hangen als ik weet waar dat ligt. - Heb je kennis in de stad?’

‘Niemand.’

‘Verduiveld saai! Wil je 'res stoppen? fijne baai!’ en hij biedt hem zijn tabaksdoos aan. Kees vindt hem toch werkelijk vriendelijker dan hij dacht, en zegt ‘dankie wel’, terwijl hij zijn kort pijpje stopt.

Het ijs is thans gebroken en het gesprek wordt voortgezet. Kees vertelt in zijn onschuld veel, te veel misschien! en de ander bemerkt al ras dat hij te doen heeft met een hoogst eenvoudigen jongen met een toeschietelijk en vriendelijk humeur en bovendien met een welvoorziene beurs. Het duurde dan ook niet lang of de verhouding werd eenigszins hartelijker, en men noemde elkander bij den voornaam, maar Kees bleef toch altijd naar Toon als naar zijn meerdere opzien.

Eerst werd te zamen de stad gezien met al wat daar belangrijks in was. Geen plekje dat Toon niet kende. Hij wist waar men het goedkoopst een glas bier en een borrel kon krijgen, en waar men de beste krul-tabak verkocht en de zwaarste sigaren. Ja Toon wist nog veel meer, maar hij vertelde niet alles te gelijk; eerst moet men leeren streepjes zetten voordat men letters kan schrijven.

Kees was altijd een gewillig leerling geweest, zoo ook thans. De smaak in het stadsleven ontwikkelde zich snel, zoodat zelfs de groene weiden en het grazend vee, op een wandeling in de Watergraafsmeer, hem koud lieten; de sterk bevolkte straten en de winkels met voorwerpen van weelde, waarvan hij het gebruik zelfs niet kon gissen, oefenden op hem een groote aantrekkingskracht. Ook wist hij weldra reeds niet alleen waar men het beste bier, maar ook waar men de grootste glaasjes jenever kon bekomen, en voor een drietal sneeuwballetjes was hij niet bang meer.

Inmiddels werd de briefwisseling met ‘Weidezicht’ trouw voortgezet. Geurtje schreef van huis de brieven en onderteekende dan ‘uw lieve vader en moeder,’ maar voegde er altijd bij ‘en Geurtje.’ Eens zelfs had ze er een P.S. onder gezet, dat zij alleen geteekend had, zonder dat de oudjes het wisten. Het was bij gelegenheid van zijn verjaardag. Nu 't was kort en bondig en er stak geen kwaad in.

P.S. Onze Lieve Heer zal je zegenen, dat bidt je g e t r o u w e Geurtje.

En alsof ze in dit getrouw geheel hare ziel had willen leggen, zoo had zij het geschreven met letters die driemaal zoo groot en dik waren als de overigen.

‘Brief voor milicien Kees Stoever,’ roept de korporaal. Nu, dien had hij vandaag ook wel verwacht, maar wat hij niet had gedroomd, was, dat er een muntje van f 10 uitviel, toen hij zijn brief geopend had. Dit nu kwam van vader, die, zooals hij had laten schrijven, een tabaksduitje zond.

‘Alweer fourage?’ vraagt Toon, ‘je bent waarachtig een rijke lui's kind!’

‘Dat komt omdat ik vandaag jarig ben.’

‘Wel, dan moet je tracteeren. Zorg maar dat de anderen het niet merken, anders is het vod gauw naar de haaien. Maar, we moeten er een lolletje van hebben.’

Daar werd nauwgezet overwogen waarin het lolletje zou bestaan.

Toonde kende een café, waar muziek werd gemaakt, en ook gedanst. Herrejennig het was er zoo prettig, zoo heelegaar ongedwongen, en dan dronken ze daar heete pons.

‘Als je er binnen komt,’ zegt Toon, ‘dan word je al half lekker van de lucht alleen, en als je niet meer wil dansen, dan kan je daar ook met kaarten speulen, en een boel geld verdienen - maar dan moet je in het opkamertje gaan - en eerst een kwartje kaartengeld betalen. Dat is zoo veul als voor het toezicht op de politie,’ voegde hij er geheimzinnig bij.

Het voorstel werd aangenomen. Daar sprak wel een stem in 't binnenste van Kees, dat 't plan niet richtig was, en toen hij den brief van huis nog eens overlas en het postscriptum van Geurtje: ‘Onze lieve Heer zal je zegenen, dat bidt je getrouwe Geurtje,’ toen was het hem alsof hij haar zelve zag staan met opgeheven vinger, hem vermanend om toch maar niet naar dat danshuis te gaan. Maar hij kon toch zijn gegeven woord niet meer terugnemen, dat zou flauw zijn. Toon zou hem terecht een lammeling noemen - en men was toch maar ééns jong - en men moest zien wat er in de wereld te koop was. Hij zou er zijn ziel en zijn zaligheid niet mee verspelen!

Maar weer speelt het beeld van het meisje van Grietingen hem voor de oogen, en thans in gezelschap zijner moeder. Van zijne moeder, op wier schoot bij zijn eerste gebed heeft geleerd, van haar, die hem heeft gekoesterd en verzorgd, als hij leed had of ziek was. Nog voelt hij hare warme tranen op zijn wang bij het afscheid.

‘Dat is toch allemachtig vervelend,’ mompelt hij, ‘dat vrouwvolk ziet me immers toch niet. Maar ik mocht me wat courage-water in 't lijf gieten, anders word ik kinderachtig,’ en fluks loopt hij naar de eerste kroeg de beste, en gooit er schielijk twee borrels naar binnen. ‘Ziezoo, dat is doorgespoeld! nu ben ik mij zelf weer!’ De onaangename gedachten zijn verjaagd - hij is weer flink.

Toon, aan wiens geoefend oog de inwendige strijd van zijn vriend niet was ontgaan, was voorzichtig genoeg om te doen alsof hij niets had bemerkt. Hij vreesde dat zijn prooi hem alsnog zou ontsnappen; maar toen Kees de kazerne weder binnentrad, gaf hij hem heel geheimzinnig een brochuretje en zeide: ‘Daar heb je een versje van mijn cadeau, ouwe jongen; dat moet je lezen; prachtig geschreven! pittige taal! dat zal je blik wat verruimen. Maar oppassen dat de sergeant je niet snapt, anders krijg je een

gruwelijk standje. De mannen met de streepen en de sterretjes houden er niet van, dat wij zoo precies de waarheid kennen.'

Kees die niets liever wenschte dan eenige afleiding, zat al spoedig verdiept in een van die afschuwelijke pamfletten, die door de sociaal-democraten kwistig aan de militairen worden uitgedeeld, en dat tot titel droeg: 'De vergulde beul.'

(*Slot volgt.*)

De tabak.

Wie rookt er niet tegenwoordig? Deze vraag is natuurlijk gericht tot onze mannelijke lezers, die den tijd achter den rug hebben, dat deze edele kunst met behulp van zure appels en dergelijke middelen werd aangeleerd. Van den rijken kapitalist af, die met kleine trekjes zijn fijne Havanna geniet, tot den armen daglooner toe, die zijn kort aarden pijpje uit het vette vestzakje te voorschijn haalt, is er bijna geen man of hij houdt van een smakelijk pijpje of een goede sigaar. En daar het rooken nu zoo algemeen is en het tabaksverbruik zoo ontzaglijk groot, is het misschien niet onaardig eens na te gaan, hoe die liefhebberij in zwang is gekomen.

Vóór de ontdekking van Amerika door Columbus in 1492 was de tabak in Europa nog onbekend. De Spaansche monnik Romano Pano leerde op het eiland San Domingo de wonderbare narcotische kracht kennen dezer plant en stuurde in 1511 door bemiddeling van zekeren Petrus Martir de eerste tabakszaden naar Europa. Het eerst geteeld in de koninklijke tuinen van Lissabon, dan naar Spanje overgebracht, werden zaden dier plant in 1560 door den Franschen gezant aan 't hof van Portugal, Jean Nicot, naar Parijs gezonden en de geleerde Linnaeus gaf aan dat onbekende kruid den naam van *Nicotiana*, naar den afgezant van koning Frans I.[1)]

Nu had men tabak; de geleerde wereld beschouwde wel is waar die plant meer als een artsenij, doch het rooken zou volgen.

Columbus had reeds op het eiland Guanahani gezien, hoe de inboorlingen tabaksbladeren in een maïsblad rolden en daarna rookten. Toen Virginië ontdekt was (vanwaar de Virginia-tabak) brachten in 1586 Engelsche matrozen voor 't eerst de kunst van tabak rooken naar Europa over.

Walter Raleigh, de gouverneur van Virginia, was een groot voorstander van de tabak en zond admiraal Drake met enkele pakken naar Engeland. Koningin Elisabeth ontving een mooie aarden pijp, zooals er door de wilden van Virginië gebruikt werden, een doos tabak en - weldra was het rooken in zwang. Iedereen wilde voortaan rooken. Ten tijde van Elisabeth, stond de tabak aan het Engelsche hof zoo hoog in aanzien, dat zelfs de aanzienlijkste vrouwen, zoowel als de edellieden, overal met een pijp rondliepen.

De Hollanders, die in 't rooken tegenwoordig nog een uitstekende reputatie hebben, waren er al gauw bij; 't waren meest Hollandsche soldaten, die in 1622 het rooken naar Rijn- en Mainstreken overbrachten.

Al spoedig werd de tabak in Europa verbouwd. Aan Holland komt wederom de eer toe, hieraan den eersten stoot te hebben gegeven; en in 1626 bloeiden de eerste tabaksvelden te midden der pijpenrookende bevolking van het landje aan de Noordzee.

1) Waar nu eigenlijk het woord tabak van daan komt? Men beweert, dat de pijpen der Amerikaansche wilden t a b a c o s genoemd weiden en dan is de afleiding gemakkelijk te vinden.

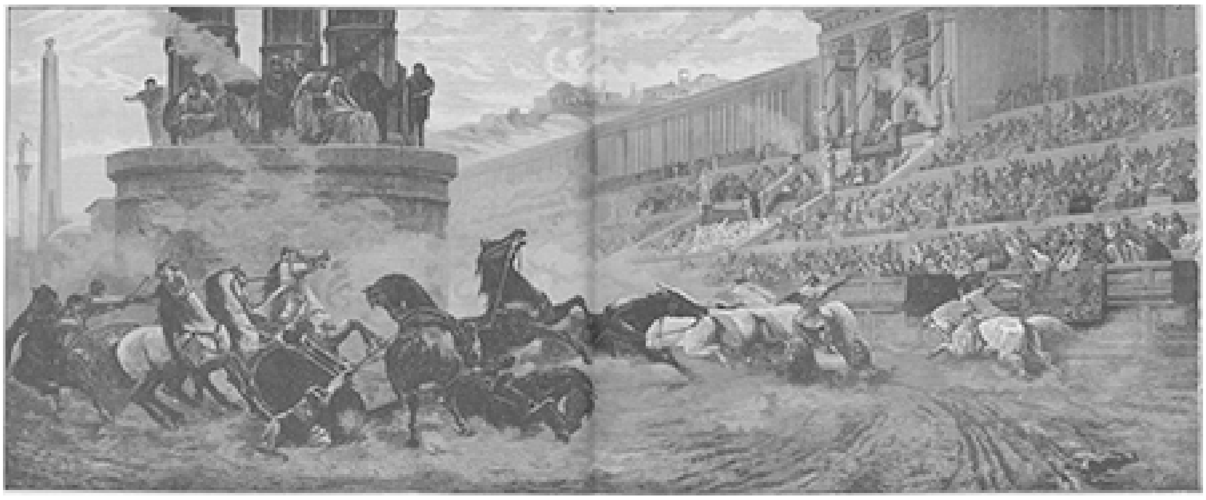

DE WEDRENNEN IN DEN CIRCUS MAXIMUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PROFESSOR CARLO ADEMOLLO

Was de tabak eerst geprezen als een heilzaam kruid, dat ‘maag en hoofd zuivert, pijnen en matheid verdrijft, de menschen van pest bewaart, ongedierte verjaagt, en uitslag, brand, zweren en wonden geneest’ (aldus een oud kruidenboek), langzamerhand begonnen er zich stemmen tegen te verheffen. Pfefferkorn jammert in zijn kroniek van Thüringen dat aldaar na den 30jarigen oorlog onder vele leelijke dingen, die ‘eerbaarheid en goede zeden’ in gevaar brengen, ook het ‘tabaksmoken’ mode is geworden. Zekere mijnheer Philander dacht er nog erger over en zag in een visioen ‘een duivel, die rook uit neus en snavel blies. Wie was die duivel? vroeg ik, en mij werd geantwoord: 't is de tabaksduivel, waarover ik mij niet weinig verwonderde.’

Maar het bleef niet bij het kijven der geleerden; ook gekroonde hoofden mengden zich in den strijd. Koning Jacob I van Engeland was er een verklaard tegenstander van en deed zijn best om door hooggedreven belasting den gehaten tabakshandel te vernietigen. Maar deze maatregel baatte evenmin als het doodvonnis van Walter Raleigh. Karel II verbood allen handel en beval bovendien alle te veld staande tabak te verbranden. Maar de menschen hadden er eenmaal den smaak van weg en ondanks alle dwangmaatregelen bleef de handel bloeien in de voornaamste steden van Engeland. In Turkije, waar tegenwoordig veel tabak wordt geteelt, vaardigde Sultan Amurat IV een echt Turksch bevel uit, inhoudende, dat iedere Turk, die rookende werd gevonden, door de straten der hoofdstad zou worden rondgevoerd, nadat hem eerst een pijp door den neus was geboord. In Rusland werd het rooken ook geruimen tijd als een misdaad aangezien en in Zwitserland bestond nog omstreeks de helft der vorige eeuw de *Chambre du tabac*, die in last had de strenge wetsbepalingen ten aanzien van dat geurige kruid te handhaven. En hier in 't land? Ook hier werd de pijp de oorlog aangedaan door kraakzindelijke huismoeders, die bang waren voor hun blankgeschuurden vloer, hun witte muren en heldere gordijntjes De predikanten bemoeiden zich er mee en de gebefte heeren der 18e eeuw achtten het rooken ‘een teeken van zedenverval.’ De protestantsche consistoriën verboden het ‘tabacksuigen’ met de meeste strengheid, zij censureerden de rookers en lieten hen, die in hun gemeente werden opgenomen, plechtig belooven ‘'t fenijnigh cruyt toeback, een werk ende inventie des satans, te vlieden als een pestlocht.’ Maar 't hielp niet veel, de mannen bleven trouwe bezoekers der tabakshuizen of tabagiën, waar zij naar hartelust zich konden vergasten aan ‘een soopje toeback.’ Op het drijven der predikanten trachtten de Generale en Provinciale Staten het tabaksmisbruik door plakkaten en

zware belastingen te beletten; prins Maurits verbood het rooken aan zijn leger, Piet Hein aan zijn vloot; van den kansel werd er tegen gedonderd - maar 't hielp al even weinig en 't wekte geen geringe ergernis, dat zelfs de remontrantsche predikanten te Waalwijk voor een daalder in de week aan tabak verteerden.

Voor dichters en schrijvers werd de tabak een geliefkoosd onderwerp. ‘Van den taback,’ schreef P. Poiters, ‘sterven de verkens, en de menschen vaerender niet veel beter af.’ Nog scherper dan hij, trad onze groote Bilderdijk op tegen het tabaksgebruik; zelf kon hij geen pijp verdragen en had daarom goedkoop zeggen:

> Die heb met Godvergeten hand,
> Zijns grijzen vaders nek gebroken,
> Die 't eerst dat heilloos stinkend rooken
> Heeft ingevoerd in Nederland.

Maar de verheerlijkers van de tabak waren

in de meerderheid en zoo algemeen werd het gebruik daarvan, dat een Hollander zonder pijp (volgens burggraaf d'Arlingcourt) een nationale onmogelijkheid was.

Ook in Duitschland werd de tabak in eere gehouden en kwam door het beroemde tabakscollege van Frederik Willem I van Pruisen tot groote vermaardheid.

's Avonds tegen een uur of vijf verzamelden zich met den koning een zes- of achttal personen te Potsdam of Wusterhausen om samen de politiek van den dag of de belangen van het leger te bespreken, vooral van het leger, waar de koning zoo trotsch op was. Die vergadering had niets vorstelijks; 't was veel meer een tamelijk ruwe troep, waar minder beschaafde soldatentaal zich ongedwongen liet hooren. Er werd Hollandsche tabak gerookt, waarop de koning erg verslingerd was, uit korte Hollandsche pijpjes; iedereen moest rooken en die het niet kon, nam, om den koning te voldoen, toch maar een pijp in den mond. Enkele groote kannen bier stonden klaar om den dorst te lesschen en een souper, bestaande uit brood, boter en kaas, besloot de vergadering, De schoolmeester van Wusterhausen, een dapper rooker, was altijd present en 's avonds kwamen de koninklijke prinsen even goeden nacht wenschen.

Het tabakscollege, dat later in een kwade bui door den koning werd ontbonden, bleef beroemd in de geschiedenis, en wie weet hoeveel grootsche plannen, die gewichtigen invloed uitoefenden op de staatkundige gebeurtenissen van dien tijd, te midden der dichte rookwolken uit de pijpen dier Pruisen te voorschijn kwamen.

Was het rooken in den loop der tijden algemeen geworden; bloeiden de Hollandsche Amersfoorter tabaksplantages en de Goudsche pijpenfabrieken; waren de vooroordeelen tegen het ‘tabak drinken,’ zooals men het rooken noemde, langzamerhand verdwenen; voor onze gezellige aarden pijpen brak eindelijk een tijdperk aan van vernietigende concurrentie met de sigaar.

Wanneer de sigaar in Holland haar intreden deed, behoeft niet gezegd: ouderen van dagen herinneren zich nog, hoe de pijp, de echte, vaderlandsche, Goudsche pijp, langzamerhand uit de mode raakte en door de opgerolde en met van alles volgestopte tabaksbladeren werd verdrongen. In onze steden mag men zich niet meer met een pijp op straat vertoonen, dat is niet fatsoenlijk; in vele huiskamers is het ook al niet meer gepermitteerd uit vrees voor 't vuil worden van gordijnen, of de onuitstaanbare(?) lucht, en misschien zal een toekomend geslacht de hooggeprezen pijpen slechts kennen uit de guitige paneeltjes van Frans Hals en Jan Steen.

Over het gebruik van tabak in den vorm van snuif zullen wij niet veel zeggen; 't is een Europeesche uitvinding en dateert van lateren tijd. In Engeland scheen het snuiven toch al vroeg in zwang te zijn, want wij zien opgeteekend, dat na den slag van Almeria (1663) aan elken soldaat der Engelsche hulpbenden tot belooning voor de aan den dag gelegde dapperheid twee pond snuiftabak werd gegeven. Hiermee zij genoeg over de snuif gezegd, die gelukkig in veel mindere mate gebruikt wordt dan voorheen en hier en daar nog in gunst staat bij ouderen van dagen en gelukkige bezitters van roode zakdoeken.

Om nog eenmaal op het rooken terug te komen, mag er wel een enkel woordje gezegd worden over de voor- of nadeelige inwerking op de gezondheid; want, zooals met vele dingen, weten de voorstanders van de tabak het nut niet genoeg te prijzen en de tegenstanders, vooral oude en jonge huismoeders, kunnen soms geen woorden vinden om den nadeeligen invloed van het rooken voldoende te schilderen. Maar zooals altijd is ook hier de middelweg de ware weg. Wie zich eenmaal aan het rooken heeft gewend, vindt daarin een opwekkend middel, waardoor de spijsvertering wordt

bevorderd. Tabakrookers kunnen beter dan anderen den honger verdragen en een matig gebruik schijnt op een gezond gestel volstrekt geen nadeeligen invloed uit te oefenen; bovendien help het in veel gevallen tegen zenuwtandpijn en is het een voorbehoedmiddel tegen besmetting. Maar een aanhoudend en sterk rooken belemmert de spijsvertering, vermindert den trek in eten en heeft dikwijls slijmvliesen keelontsteking ten gevolge; zelfs zenuwzwakte en hartklopping kan er het gevolg van zijn. De tabak - vier eeuwen zijn voorbijgegaan sinds de ontdekking dier kostbare plant, die in de geneeskunde haar plaats heeft gehad, die voor velen een bron van genot, voor velen een rijke mijn van inkomsten is geweest en nog een bloeiende tak van handel blijft, die jaarlijks millioenen en millioenen afwerpt.

In Europa worden ieder jaar ongeveer 200 millioen K.G. tabak gewonnen en de productie der overzeesche gewesten is in den laatsten tijd verdriedubbeld, zoodat er ieder jaar over de gansche wereld 16 millioen centenaars aan tabak wordt geoogst. Amerika, de bakermat van de tabak, bracht in 1885 4700.000 centenaars ter markt; dan volgt Engelsch-Indië met een jaarlijksche opbrengst van ongeveer 3.820.000 centenaars, Oostenrijk - Hongarije met 1.215.000 en Duitschland met 860.000 centenaars jaarlijks.

In Nederland worden ongeveer 1759 bunders land met tabak bebouwd. Wat het tabaksverbruik per hoofd betreft, staat Nederland nog vooraan in de rij der volken met 2.8 pd. per hoofd.

Maar met die menigte van Europeesche tabak wekt het misschien wel een weinig bevreemding, als men op bijna elk sigarenkistje het woord: *Habana* of *Vuelta-Abajo* te lezen krijgt. Vuelta Abajo en Partidor, waar de fijnste tabak wordt geteeld, leveren slechts 200.000 centenaars op, die nog niet eens allemaal hun weg naar Europa vinden; maar groote partijen Europeesche tabak worden naar Havana gezonden, om aan de inwerking van het klimaat bloot te staan, komen dan terug naar Europa als een product van Cuba, den parel der Antillen, en worden onder het merk: Habana in den handel gebracht. Ook wordt de tabak, van Cuba afkomstig, wel eens ‘echte’ Havana genoemd, terwijl die van andere streken met den gewonen naam Havana wordt aangeduid. 't Is dus niet te verwonderen dat er zooveel ‘goedkoope’ Havana-sigaren worden aangeboden.

Behalve de ongelukkige jenever is er niets zoozeer verspreid onder alle klassen der maatschappij als de tabak; 't is voor den minderen man een heel genot, na het werk een smakelijk pijpje te kunnen aansteken; en van harte hopen wij dat de vrijheid van belasting, die onze tabak de premie verzekert boven die van andere landen, den werkman in de gelegenheid zal laten, na zijn arbeid van een onwaardeerbare en goedkoope verklikking te profiteeren.

Als men geen geld op zak heeft. Historische vertelling, (*Slot*).

‘Mij ook goed,’ zei madame Arbalet doodbedaard. ‘Wil jij, wijsneusje, eens voor twaalf frank ervaring koopen, dan kan je dat geen kwaad, en je hoeft dan ook niet naar het politie-bureau te gaan.’

‘Dank u wel voor uw goedheid en vertrouwen, juffrouw Madelon,’ zei de in de kamer gebleven gast. ‘Ik had glad vergeten, dat ik een horloge bij me heb. Mag ik u dat als pand voor onze schuld ter hand stellen?’

‘Ik heb geen pand noodig, mijnheer,’ antwoordde Madelon.

‘Nog eens, juffrouw, van harte bedankt. U zal vandaag nog van ons hooren.’ Daarmee trad hij op den in de deur wachtenden heer toe, om met hem den terugweg aan te nemen.

Op dit oogenblik trad als derde gast voor dezen morgen een jonge man van de straat de gelagkamer binnen. Het was mijnheer Bertelot, die nu, daar het elf uur was geworden, zijn vrij halfuurtje bij madame Arbalet in gezelschap van zijn Madelon wilde komen doorbrengen. Terwijl hij den in de deur staanden kleinen man voorbijging, voer hem plotseling een rilling door het lijf, rukte hij zijn hoed van het hoofd en stond zoo pal als een staak, terwijl de beide heeren hem voorbijgingen. Hij keek hen lang na, en toen zij in de naastbijzijnde dwarsstraat verdwenen waren, wankelde hij bijna alsof hij droomde op de beide dames toe. Hij vergat te groeten en had er in het eerst geen erg in, dat Madelon hem de hand toestak.

‘Je zet me daar een gezicht, meneer Bertelot,’ sprak madame Arbalet hem toe, ‘alsof je spoken gezien had. Wat mankeer je toch?’

‘Madame,’ antwoordde Bertelot, ‘als ik hier spoken gezien had, zou ik er zeker verwonderd over zijn. Maar ik moet u zeggen, dat ik mij over de menschen, die ik hier gezien heb, en over de omstandigheden, waaronder ik ze zag, haast nog meer verwonder.’

‘Wat was het dan toch voor merkwaardigs?’ riep madame Arbalet uit. ‘Ken jij die twee oplichters ook al? Ze hebben hier gegeten en gedronken en ze hadden geen geld bij zich. Het scheelde geen haar of ze waren me ontsnapt; de kleinste was de slimste, die was al aan de deur. Wanneer ik ze niet heb laten in rekenen, hebben ze dat aan Madelon te danken, die zoo onnoozel was, de twaalf franken voor te schieten, die ze nooit zal terugzien.’

Mijnheer Bertelot keek stom van verbazing madame Arbalet geruimen tijd met open mond aan. ‘Inrekenen!’ herhaalde hij ten slotte. ‘Nu, madame, het is goed, dat u het zoo ver niet gedreven hebt. Kende u die gasten, juffrouw Madelon?’

‘Hoe zou ik?’ antwoordde het jonge meisje. ‘Ik zag ze vandaag voor het eerst. Maar ze schenen heel fatsoenlijke heeren te zijn, een beetje ernstig, maar toch vriendelijk.’

‘Kom nu voor den dag met je geheimzinnigheden, meneer Bertelot,’ zei madame Arbalet. ‘Wat weet jij van de gasten?’

‘Hebben de dames den kleinen man goed in het gezicht gekeken?’ vroeg Bertelot. ‘Zou u hem herkennen, als ik een goed portret van hem liet zien?’

‘Ik herken hem dadelijk,’ verzekerde madame Arbalet.

‘Ik geloof van ja,’ voegde Madelon er bij.

‘Hier, bekijk dezen kop eens, madame,’ zei meneer Bertelot, terwijl hij een zilveren vijffrankstuk uit zijn beurs nam en het haar overhandigde. Terwijl zij het, als verwonderd over Bertelot's inval, tegen het licht hield, keek Madelon over haar schouder heen. De trekken van madame Arbalet schenen plotseling te versteenen.

‘De gelijkenis is toch maar toevallig?’ vroeg ze fluisterend aan Bertelot.

‘Neen, madame,’ antwoordde hij beslist, ‘'t is een en dezelfde persoon. De kleinste van uw gasten was de keizer.’

III.

De dag was rijk aan de meest verschillende gewaarwordingen voor madame Arbalet en haar nicht. Om twee uur kwam een hofkoerier voor en overhandigde een schriftelijke uitnoodiging, waarin den beiden dames Arbalet verzocht werd, zich

tegen zes uur voor een bezoek bij Hare Majesteit de keizerin gereed te houden. In geval van een toestemmend antwoord zou een rijtuig van het keizerlijk hof haar om dien tijd afhalen. Een weigering was niet wel mogelijk, en daarom tooiden de dames, tusschen hoop en vrees heen en weer geslingerd, zich met haar Zondagsche kleeren. Tijdens haar afwezigheid zou de keukenmeid in de gelagkamer bedienen. Den heer Bertelot wilden ze van de uitnoodiging kennis geven, maar deze was des namiddags nergens te vinden. Het heette, dat hij van den architect plotseling een bijzondere opdracht had gekregen. Misschien was hij wel naar de steengroeven in Normandië moeten vertrekken.

Om zeven uur zat madame Arbalet met Madelon in de ontvangstkamer van keizerin Josephine, en de populaire heerscheres, die met menschen van elken rang en stand gemakkelijk wist om te gaan, onderhield zich met haar over de beste manier om schapebouten te braden, die de lievelingsspijs van haar keizerlijken gemaal waren.

Plotseling ging de deur open. 'Henri!' riep Madelon, zonder te bedenken, dat ze tegen de etiquette zondigde, maar overgelukkig. Met den keizer, die zijn groene jagersun.form droeg, en generaal Duroc trad mijnheer Bertelot de kamer binnen, met het kruis van het Legioen van Eer in het knoopsgat.

'Ik groet de dames,' zei de keizer, 'en haast mij nu, aan u, juffrouw Madelon, onze schuld te betalen. Hier hebt ge uw twaalf franken terug, en nogmaals bedankt.' Hiermee overhandigde hij haar een kleine zijden geldbeurs.

'Ik hoop, madame Arbalet,' ging hij daarna vergenoegd verder, 'dat het u genoegen zal doen te weten, dat er op de wereld toch ook nog eerlijke oplichters zijn.'

'Uwe Majesteit gelieve mij te vergeven,' zei madame Arbalet, 'maar zooals ik al de eer had, Hare Majesteit de keizerin te doen opmerken, ik kon niet weten wie die heeren waren, ik moet voor mijn zaak staan en er van leven. Uwe Majesteit leeft toch ook van uw zaak!'

'Volkomen juist,' bevestigde de keizer met klimmend genoegen, 'ieder moet zien, dat hij er komt en zich voor schade hoedt, en al te lichtgeloovig mag men niet zijn, noch op den troon, noch aan de spits van een leger, noch in de gaarkeuken. Ik had nog een verzoek, madame. Meneer Bertelot is keizerlijk bouwmeester, op een traktement van 6000 franks en vrije woning. Geeft u nu uw toestemming, dat hij juffrouw Madelon trouwt?'

'Graag, Majesteit!'

'Nu, mijnheer Bertelot,' vervolde de keizer, 'geef uw bruid den arm en vier in de *rue Saint-Honoré* een vroolijk verlovingsfeest. Hier, juffrouw Madelon,' voegde hij er bij, haar een geopend étui met prachtige, van smaragden fonkelende gouden sieraden aanbiedend, 'hebt u een broche, belletjes en armband voor de bruiloft, en in deze cassette liggen een paar rolletjes goudstukken voor de eerste kleine uitgaven van uw nieuw huishouden.'

'Sta ook mij toe, juffrouw Madelon, u een gedachtenis aan dezen morgen te vereeren,' zei generaal Duroc, terwijl hij het jonge meisje een kistje met zilveren eetlepels overhandigde.

Bertelot en Madelon stamelden woorden van dank, terwijl zij zich met madame Arbalet naar de deur begaven.

Hier zei de laatste knikkend: 'Ik hoop dat Uwe Majesteit en de generaal mij nog eenmaal met een bezoek vereeren. Nu ik u ken, geef ik u graag crediet.'

'Als ik eens terugkom, madame,' antwoordde de keizer, 'dan kom ik toch liever niet zonder geld in den zak - van generaal Duroc.'

Bij de Platen.

Jonge weetgierigheid. -

De jeugd is van nature weetgierig en dat komt haar goed te pas, want er valt in de wereld heel wat te leeren. Ouders en opvoeders kunnen niet beter doen dan die

aangeboren weetgierigheid op te wekken en ten goede te leiden. Geen krachtiger hulpmiddel daartoe dan platen en afbeeldingen, waarvan dan ook tegenwoordig op de scholen een druk gebruik wordt gemaakt. Niet alle voorwerpen of verschijnselen, waarmee men de jeugd wil leeren kennismaken, kunnen haar *in natura* onder de oogen worden gebracht. Toen de groote opvoeder Pestalozzi eens een onderwijzer zijn leerlingen op het bord een ladder zag voorteekenen, liep hij naar buiten, haalde daar een wezenlijke ladder en liet die de kinderen zien, daarmee tevens den onderwijzer te verstaan gevende, dat het doelmatigste onderwijs dat is, hetwelk op aanschouwing berust. Maar, zooals we reeds zeiden, heeft men alle dingen maar niet bij de hand om ze in werkelijkheid te kunnen vertoonen. En ter vervanging daarvan kunnen goede platen uitstekende diensten bewijzen.

ADMIRAAL AVELLAN.
Opperbevelhebber van het Russische eskader.

Het jonge volkje houdt van prentjes kijken, en die tijdpasseering kan heel leerzaam zijn, als ouderen zich de moeite geven er een toelichting naar de kinderlijke bevatting bij te voegen en op de weetgierige vragen der kleinen te antwoorden, zooals het oudere zusje doet op onze aardige gravure. Daarom kunnen bladen als bij voorbeeld onze *Illustratie* zoo nuttig werken in het huisgezin; de kleinen zien er allerlei menschen, dieren, voorwerpen afgebeeld, waarvan zij nog geen begrip hebben. 't Is soms vermakelijk de kleuters te hooren philosopheeren over de honderden voorstellingen, die hun bijvoorbeeld een gebonden jaargang in bonte mengeling aanbiedt; met alle inspanning pogen zij de onderschriften te ontcijferen, of als zij het zoover nog niet gebracht hebben, door eigen aandachtige beschouwing uit te vinden wat de plaat beteekent. Zoo scherpen zij het ontluikende verstand, oefenen het oog,

verrijken de verbeelding en doen aldusspelend een schat van kennis en ontwikkeling op.

De wedrennen in den circus Maximus. -

Nog in den vorigen jaargang gaven wij een paar tafereelen uit den vaak bloedigen worstelstrijd, in den Romeinschen circus geleverd, om de wreedheid van den imperator en de bloeddorst van het volk te bevredigen. Bij die gelegenheid stipten wij reeds aan, dat ook Griekenland in zijn olympische en isthmische spelen openbare wedrennen in wagens gehad had, en de Romeinen deze volksvermakelijkheid van de oude Hellenen hadden afgekeken. Tot de onzaglijkste openbare gebouwen te Rome behoorde dan ook reeds onder de republiek de circus. De oudste was de circus Maximus tusschen den Aventijnschen en den Palatijnschen heuvel, door koning Tarquinius Priscus gebouwd en te gelijk de eenige, tot Flaminius in het jaar 220 vóór Christus den naar hem genoemden circus liet bouwen. Eerst later liet keizer Nero er nog een op het gebied, waar zich nu het Vaticaan verheft, oprichten.

Gedurende langen tijd waren de Romeinsche wedrennen edele spelen, waarbij de jeugd op afzonderlijk daarvoor ingerichte lage wagens, waarin men enkel staan kon, zich in kracht en vaardigheid oefende. Meer en meer echter ontaardden deze spelen, daar ze weldra enkel meer werden uitgeoefend door huurlingen en slaven, die voor hun meesters om den prijs moesten kampen. De keizers legden daaraan veel geld ten koste, om daardoor de gunst des volks te winnen en te behouden. Een wedren in den circus Maximus, die tot hij onder Nero in vlammen opging, hoofdzakelijk voor deze spelen bestemd bleef, bracht heel Rome op de been, nam een vollen dag in beslag en dreef meer dan tweehonderdduizend menschen van alle standen, vrouwen zoowel als mannen, naar de reusachtige voor de toeschouwers bestemde ruimte. In de grootste praal waren eerst de rijke en eerzuchtige aedilen, daarna de kiezers gewoon, zulk een feest te openen. Een schitterende optocht trok door de voornaamste straten der groote stad. Voorop werd het beeld der gevleugelde godin van het geluk gedragen, daarna de beelden van Jupiter, Juno, Minerva, Neptunus, Ceres, Apollo en Diana; onder de keizers ook hun eigen beelden als teeken hunner goddelijke waardigheid, alles op prachtig getuigde wagens, die door olifanten, herten, kameelen, ook wel door leeuwen, panters en tijgers getrokken werden. Hierop volgden weesjongens, die het voorrecht hadden, de bij de spelen gebruikte naarden bij den teugel te leiden. Vervolgens de overheid der stad, de senaat, de zonen der ridders hoog te paard, die der patriciërs van vijftien tot zestien jaar in wapentooi, ten slotte de voor den wedloop bestemde wagens met de kampvechters, loopers en worstelaars.

In den circus Maximus zelf trok de stoet eenige malen rond, waarna aan de goden geofferd werd, tot de muziek het teeken gaf tot het begin der spelen. De wedrennen bestonden gewoonlijk uit vier en twintig tochten, elk daarvan uit zeven ritten, die te zamen omtrent tien kilometer bedroegen.

De circus Maximus moet een lengte van 3½ stadiën, omtrent 700 meter, en een breedte van ongeveer 150 meter gehad hebben, het aantal zitplaatsen volgens de eene opgaaf 260.000, volgens een andere zelfs 385 000 bedragen hebben. Het bevatte verschillende rangen, en achter den eersten bevonden zich een reeks zuilen.

Ter zijde lagen de bewaarplaatsen voor wagens en paarden, die op een teeken van den te paard zittenden leider, met een witten doek en een *tuba* in de hand, door een veer te gelijk opensprongen en waaruit de opgetuigde wagens met hun menners te voorschijn kwamen.

Op de grootste middellijn van de met zand bestrooide arena verhief zich een twee meter hooge en drie meter breede muur, de *spina*, aan wier beide uiteinden zich drie zuilen verhieven, waar de menners zevenmaal om heen moesten rijden, vóór de prijs werd toegekend. Keizer Augustus was gewoon, hier met zijn familie zijn zetel in te nemen.

Onze gravure op de middelpagina's, naar een schilderij van professor Ademollo, stelt het inwendige van den circus voor met de ontzaglijke, volgepropte ruimte voor de toeschouwers en de door de prijsrechters - wij zeggen tegenwoordig jury - bezette *spina*, waarop de wierook uit de offerschaal opstijgt.

De wedrennen zijn in vollen gang en de spanning, hoe het zal afloopen, is algemeen. Onder de aanvuring van den meerijdenden opperleider van het spel en de zweep van den wagenmenner vliegen de met drie paarden bespannen gevaarten - kleine lage metalen kasten op raderen en naar achteren open -

door de arena. De paarden en menners storten op den grond; het is een wilde jacht, die het hartstochtelijk beminde genot uitmaakt van het oververzadigde publiek.

Eerst het Christendom, dat met zijn verheven godsdienst ook zachtere zeden bracht, zou aan deze bloeddorstige spelen een einde maken, en op dezelfde plaats waar eenmaal het heidensche Rome van deze wreede en menschonteerende tooneelen getuige was, zou later het christelijke Rome in heerlijke tempels neerknielen om te bidden en God te loven.

Admiraal Avellan. -

Weken en weken lang is de Fransche pers vol geweest van de ontvangst van het Russisch eskader te Toulon en ook in de Hollandsche bladen is de naam van admiraal Avellan zoo herhaaldelijk genoemd, dat velen ongetwijfeld benieuwd zullen zijn, met dezen *lion du jour* in Frankrijk kennis te maken.

Uit de dagbladen hebben onze lezers de bijzonderheden omtrent de geestdriftige ontvangst, door de Franschen aan den Russischen vlootvoogd bereid, en de feestelijkheden te zijner eer gegeven of ontworpen, gelezen.

Het Russische eskader bestaat uit een pantserschip, de *Imperator Nicolai I*, en vier kruisers, te zamen met een bemanning van ruim 2600 koppen. Het pantserschip voerde de admiraalsvlag, een wit doek in den vorm vorm van een trapezium met een blauw kruis in diagonaal, aan den fokkemast.

De admiraal Avellan, die in 1839 werd geboren, werd in 1891, hetzelfde jaar dat het Fransche eskader onder admiraal Gervais zich naar Kronstadt begaf, tot admiraal bevorderd.

Met de hun aangeboren geestigheid hebben de Fransche bladen op den naam van den Russischen vlootvoogd een anagram gemaakt: *le naval*, en daardoor aangetoond, hoe zijn naam reeds bewijst, dat hij geroepen is, op zee een groote rol te spelen.

Geven wij ten slotte een beschrijving van het blazoen der familie Avellan Adlerstjerna, die van Finland afkomstig, in 1834 tot den adelstand verheven werd.

Het wapen der Avellan's is gaffelsgewijs in drie stukken verdeeld. Het eene vak heeft zeven zilveren sterren, die het sterrenbeeld van den Beer voorstellen, op azuren veld. Het vak rechts met gouden veld stelt voor Themis, in het purper gekleed en inzittende houding, met op haar knieën een geopend boek en in de eene hand een degen en in de andere een weegschaal. De rechter elleboog rust op een ovaal schild met de wapens van Finland, terwijl een slang door de voeten van Themis vertreden wordt. Het vak links met zilveren veld voert een Hercules in een leeuwenhuid, die in de eene hand een knots geklemd houdt, waarmee hij gereed is, een driekoppige hydra, die hij met den voet vertreedt, te vermorzelen, en in de andere een ovaal schild met de wapens van het gouvernement Wasa. Het helmstuk is een arend van sabel in profiel met den kop links, en de schildhouders zijn twee arenden van sabel, die elkaar aankijken.

De Caleidoscoop. -

DE CALEIDOSCOOP.

We weten niet of de jongen aan zijn kijker wel dien deftigen wetenschappelijken naam zal geven; het is in het geheel geen woord voor het aardige speeltuig, dat anders onder de jeugd algemeen bekend is. Het is althans niet lang geleden, dat het tot de vaste artikelen van de speelgoedkramen op de kermissen behoorde. En daar het niet duur was - het bestond maar uit een koker van bordpapier, gewoonlijk roodgekleurd, een drietal reepjes spiegelglas en van achteren een handvol splinters gekleurd glas tusschen twee glazen schijfjes - was het onder ieders bereik. De lezer zal zich, bij den aanblik van den deugniet onzer gravure, nog wel herinneren hoeveel schik hij als kind had in het beschouwen der eindeloos wisselende figuren, door het ronddraaien van den kijker voor het oog getooverd. In de verrassendste verscheidenheid volgden ze elkaar op, het eene al mooier en schitterender dan het andere. Maar bij slot van rekening is de nieuwsgierigheid om te weten hoe die eindelooze afwisseling van de prachtigste patronen toch in zoo'n klein kokertje kan besloten zitten, den jongen beschouwer te sterk, en hij heeft geen rust voor hij het ding uit elkaar genomen heeft en tot de ontdekking komt dat al dat moois, op den keper beschouwd, uit niets anders bestaat dan.... een handjevol griezeltjes glas.

Het is de geschiedenis van al de schitterende begoochelingen der jeugd!

Wetenswaardig Allerlei.

De assignaten onder de eerste Fransche republiek. -

Spoedig na het uitbreken der Fransche revolutie noopte het ontzaglijk tekort in de schatkist de toenmalige machthebbers tot de uitgifte der zoogenaamde assignaten. In 1799 werden daarvan tot een bedrag van 400 millioen livres Tournois, gedekt door de verwereldlijkte bezittingen der Kerk, gedrukt; zij gingen vergezeld van coupons met een rente van 3 pCt. Nog in hetzelfde jaar echter werden opnieuw voor 800 millioen aan assignaten met gedwongen koers uitgegeven; en in 1791 zag men zich door den financieelen nood gedwongen, er nog voor 600 millioen livres bij te laten drukken. De Wetgevende Vergadering gelastte daarna de vervaardiging van nieuwe assignaten tot een bedrag van 900 millioen, en de Nationale Conventie deed spoedig de nominale waarde der assignaten tot een bedrag van omtrent 10 milliard stijgen. Ze verloren evenwel meer en meer hun crediet, waartoe de openbaarheid der beraadslagingen hierover veel bijdroeg. Nu stelde men de zaak voortaan in handen van geheime comité's, daarna in die van het Directoire. Onder het bestuur van dit laatste stegen de assignaten tot het ongehoorde bedrag van ruim 45½ milliard livres. In verhouding tot het ontzaglijk aantal was de waarde al meer en meer gedaald. In Maart 1794 nam men een assignaat van 100 livres nominale waarde nog maar voor 7 of 8 sous aan. Een paar laarzen betaalde men ten laatste met 20000 livres in assignaten. Kruiers, sjouwers, koetsiers stelden naar den koers van den dag hun loon zelf vast, dat gewoonlijk honderden, soms zelfs duizenden livres in assignaten beliep. Om het ongeluk volledig te maken, kwam hier nog bij, dat er ook een massa valsche assignaten in omloop waren. Volgens een besluit van den 19en Februari 1796 ruilde de Staat deze papieren voor 1/30 van hun nominale waarde tegen zoogenaamde territoriale mandaten in, maar de aanneming van deze laatste werd nog in hetzelfde jaar geweigerd. Den 4en Februari 1797 werd de gedwongen koers opgeheven en nu stonden 100 livres aan mandaten met een halven sou gelijk.

Couranten in alle talen.

Zijn er bladen, die in twee talen tegelijk uitkomen, zooals bijv. de *Amigoe di Curaçao*, die gedeeltelijk in 't Hollandsch, gedeeltelijk in 't Spaansch verschijnt, er zijn er nog, die in heel wat meer talen verschijnen. Zoo wordt de *War Cry*, (de oorlogskreet) het weekblad van het leger des heils in dertig verschillende talen gedrukt. Nog meer talen vindt men soms in het Oostenrijksch tijdschrift *Acta Comparationis litterarum universarum*, dat tweemaal per maand wordt uitgeven. Ook de Petersburger *Pantobiblis* bevat gewoonlijk artikels in de Russische, Duitsche, Engelsche, Fransche, Spaansche, Italiaansche, Portugeesche, Zweedsche, Deensche, Hongaarsche, Rumeensche, Servische, Boheemsche, Poolsche en zelfs ook in de Hollandsche taal.

[Nummer 17]

Aller-zielen.

(ECCLI. 38; 16. - 1 THESS. 4: 12. APOC. 14, 13. - SAP. 3, 1-8.

'k Herdenk mijn dooden...
Hun vroeg gemis
Vervult het harte
Met droefenis.
Ik geef mijn tranen
Den vrijen loop;
Maar 't is geen weenen
Als zonder hoop:
Hen, die gestorven
Zijn in den Heer,
Zie ik als zaal'gen
Voor eeuwig weer.

De onzinnige oordeelt
Hun dood een straf,
En noemt hun uitgang:
Vergaan in 't graf.
Zóó niet de Wijsheid
Van 't godlijk Woord:
Zij zijn in vrede
En leven voort.
Van hier getogen
Naar beter land,
Zijn ze in de hoede
Van 's Heeren hand.

Beproefd op aarde
Door kruis en strijd,
Heeft God ze als vrienden
Bij zich verblijd,
En hun geschonken
Een heerlijk loon
Voor al hun offers
Hem aangeboôn.
Hun glorie schittert
Als zonneschijn;
De Heer zal eeuwig
Hun Koning zijn.

'k Ben met mijn dooden
In stil verkeer:
Een weinig tijds nog
En 'k zie hen weer.
Al sneller daal ik
Het bergpad af,
En straks ontvalt me
De pelgrimsstaf;

Dan hoor ik 't aardsche
    ‘Vaarwel!’ - Daarna
Hun hemelsch ‘Welkom!
    Alleluja!’

B. VAN MEURS.

KERKHOFBEZOEK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. GAUSE.

In Dienst.
door Mr. T.Th.W.

De avond was gevallen - een van die avonden zooals men ze in Amsterdam vaak heeft - waarop men nat wordt zonder dat het eigenlijk regent, en de vochtige mist de straten zoo glibberig maakt dat men telkens uitglijdt. Ons tweetal stapt echter ferm door, met gezwinden marsch - straat uit, straat in, tot zij eindelijk de plaats bereikt hebben, door Toon voor het feest uitgekozen. Reeds op straat verneemt men de klanken, ik durf niet zeggen van de muziek, maar van de instrumenten, die vroeger in een orkest hebben dienst gedaan, maar thans zoo ontstemd zijn, dat zij nog gebruikt kunnen worden in die verpeste holen, welke men met den naam van danshuizen bestempelt. Bij het binnentreden komt u een lucht tegen (Toon had ze lekker genoemd) die inderdaad walglijk is. Tabaksrook, die men wel snijden kan, vermengd met walm van petroleum, met stank van sterken drank en met dien eigenaardigen, onaangenamen reuk, dien vuile, verhitte menschen om zich verspreiden. Stof en rook maken het in den aanvang moeilijk iets te onderscheiden. Dit is een van de vele redenen, waarom ik u de beschrijving dezer inrichting spaar.

Een half uur later zien wij Kees aan een tafeltje zitten met een vrouw, wier houding en tooi maar al te duidelijk verraden, dat zij niet tot de beste soort van haar geslacht behoort. Vóór hen staan twee bierglazen nog half gevuld met een dampend geel vocht, dat men hier pons gelieft te noemen.

Blijkbaar heeft Kees zich aan den dans gewaagd, en heeft deze, hem ongewone uitspanning veel inspanning van hem gevorderd - de zweetdroppels toch rollen hem van 't voorhoofd.

Terwijl hij zijn zakdoek uithaalt om zich 't hoofd af te vegen, valt er iets op den grond en wellicht zou hij het zelf niet bemerkt hebben, wanneer zijn danseuse zich niet had gebukt, en met den uitroep van ‘wel, nou nog mooier! een soldaat met een paternoster!’ den zilveren rozenkrans te voorschijn had gebracht, het kostbaar geschenk van het onschuldig kind op ‘Weidezicht.’

Als plotseling een bliksemstraal tusschen dien joelenden en warrelenden menschen troep ware neergevallen, zou Kees minder ontsteld zijn, dan nu hij dit hem zoo dierbaar kleinood ontheiligd ziet door de handen van zulk eene vrouw. Zijn eerste beweging is dan ook om zijn eigendom te heroveren, maar dat gaat zoo gemakkelijk niet. De vrouw is op een stoel geklommen en met een zegevierend ‘ben je mal! dat behoort mij! gevonden goed!’ heeft zij den rozenkrans dubbel genomen en om haar pols gedraaid. ‘Hij wil mijn armband stelen,’ gilt zij tot de overigen.

Kees doet vergeefsche pogingen om 't voorwerp te vermeesteren; eindelijk krijgt hij het losse eindje te pakken, en terwijl zij terugtrekt, houdt hij het kruisje met de vijf onderste zilveren bolletjes in de hand.

‘Nu,’ zegt het vrouwmensch, ‘dat is eerlijk gedeeld - ieder wat - ik me armbandje en jij een horlogeketting!’ Maar zij ziet wel aan de oogen van Kees dat hij geen scherts ver staat en dat het in zijn binnenste kookt. ‘Vervloekte slang!’ buldert hij. Zij treedt al gillend achteruit, terwijl hij haar met gebalde vuist achtervolgt.

‘Handjes thuis!’ roept een halfdronken matroos, in wier armen de vrouw bescherming heeft gezocht, en meteen springt hij vlak voor Kees, die, dol van woede

en beneveld door het geestrijk vocht, hem met de vlakke hand een slag in het aangezicht geeft, die zelfs boven de muziek gehoord wordt.

Daar volgt een tooneel van onbeschrijflijke verwarring, iedereen mengt zich in den strijd; stoelen en tafels worden omvergeworpen, glazen en kopjes tot gruis getrapt, er wordt geschreeuwd en gevloekt, gestompt en geslagen. Het zeevolk, dat de meerderheid had, koos partij voor den matroos, en daarbij voegden zich de vrouwen. Toon en nog een paar anderen komen Kees te hulp, maar 't mag hun niet baten Een slag op 't hoofd met een ledige flesch doet Kees achterover tuimelen, en terwijl hij tevergeefs tracht zich weer op te richten, geeft de beleedigde matroos hem, in brieschende woede, een trap met den hak van zijn laars op 't midden van de borst.

Een enkele gil van Kees - waarna hij zijn bewustzijn verliest. Het half opgeheven hoofd bonst terug op den vloer, en een breede golf donker bloed loopt hem uit den mond. - ‘God wat heb je gedaan?’ roept er een, ‘hij is dood!’

Dat woord brengt een algemeene ontnuchtering te weeg. Zoo woelig als het zoo even was, zoo stil is het thans; geen muziek doet zich meer hooren. Met azijn en water wordt de hoofdwond uitgewasschen, maar voor de inwendige beleediging weet niemand raad.

Reeds hebben de hoofdschuldigen zich ijlings verwijderd als de politie ter plaatse komt; door hare zorg wordt het ongelukkig slachtoffer per brancard naar het militair hospitaal vervoerd, gevolgd door Toon, die wel moeilijk liep, door een slag hem met een stoel op 't been toegegebracht, maar er overigens heelhuids was afgekomen.

De militaire dokter constateerde dat Kees Stoever nog leefde; de hoofdwond was niet gevaarlijk, maar over de inwendige kneuzing, veroorzaakt door een gebroken rib, die een der longen zwaar beleedigd had, durfde hij zich niet uitspreken, dit moest de tijd leeren.

Het is zes dagen geleden sinds den treurigen avond, dien ik u beschreef. Al dien tijd heeft Stoever in een ijlende koorts gelegen, en veel bloed opgegeven. Het is treurig om hem te zien, nog treuriger om hem soms op gedempten toon zijn wartaal te hooren spreken.

‘Geurtje, ik heb zoo een dorst, waarom laat je me niet drinken?.... Je staat daar toch aan den put.... ik zal een rozekrans voor je bidden.... neen geen pons.... dat brandt.... valsche heks! opgemarcheerd, marsch! een twee, een twee, een twee!.... Moeder daar heb je je geld terug. Dag beste Bruno, kwispel je zoo omdat de baas weerom is? Toon, geef wat jenever.... mijn keel is zoo droog.... maar trouw niet met die slang.... ai! wie steekt daar een mes in mijn borst?’

‘Zal het nog lang duren?’ vraagt de ziekenvader aan den dokter.

‘Ik vrees voor den negenden dag,’ antwoordt deze, ‘hij heeft anders een krachtige natuur. Het is waarachtig zonde en jammer van zoo een mooien en sterk gebouwden jongen.’

‘Zouden wij dan zijn ouders niet eens waarschuwen en den geestelijke, want hij is Roomsch, ten minste dat maak ik op uit hetgeen ik bij hem vond en daar op zijn bedtafeltje heb neergelegd, een kruisje met een paar kralen.’

‘Mij wel, maar met den priester zal het niet veel geven: als hij sterven gaat, kan hij misschien nog wel kort voor zijn dood helder worden, maar lang zal het niet duren. Of hij wel erg pastoorsgezind is, betwijfel ik naar aanleiding van het socialistisch geschrift, dat wij in zijn borstzak vonden.’

Aan Wouter van den Hulskamp, omdat hij uit hetzelfde dorp was als Kees, werd opgedragen, de ouders met het ongeval in kennis te stellen, en de ziekenoppasser liet den geestelijke waarschuwen.

Reeds lang had men op Weidezicht uitgezien naar een brief uit Amsterdam. Wel waren de tijdingen al langzamerhand schaarscher geworden en de brieven van daar al korter en onbelangrijker, maar zoo lang als thans had het nog nooit geduurd.

Aanvankelijk had men er met elkander veel over gesproken, maar thans sprak niemand er meer van; vader wilde moeder niet ongerust maken en vice versa. Om Geurtje dacht niemand. Toch breekt haar het hart van weemoed en angst, zij weet niet waarom, maar zij gevoelt zich zoo diep ongelukkig.

Terwijl zij op een middag in den boomgaard de bonte koe zit te melken en bij zich zelve opsomt, hoevele redenen er wel kunnen zijn, waarom er geen brief komt, als te dat er een brief verloren is geraakt ('t is toch zoo ver van de hoofdstad naar Grietingen) 2e drukke dienst, 3e een klein gebrek aan de rechterhand door 't exerceeren met 't geweer, 4e gebrek aan geld voor papier en zegel, hoort zij den postbode haar toeroepen: ‘Wel meid, daar is een telegram voor baas Stoever. Twintig centen bestelloon en dat briefje afteekenen.’

Een telegram! daar heeft zij wel eens van gehoord, maar nog nooit gezien. Ze verschrikt geweldig. Dat het van Kees kon komen of hem betreffen veronderstelt zij niet eens. Een telegram is in haar oog iets dat alleen van den koning of van den minister komen kan.

‘Wil je maar eens teekenen?’ vraagt de bode

‘Teekenen? wat teekenen?’ zegt Geurtje.

‘Je naam, meid.’

‘Hoe? voluit?’

‘Ja dat is me onverschillig, daar heb je een potlood,’ en het briefje op het hek leggend, schrijft zij met bevende hand: Geertruida Maria Catharina van Ommelen.

‘Ziezoo, nu twee dubbeltjes voor bestelloon, want jelui liggen buiten de kom van het dorp.’

Gelukkig dat zij haar knipje op zak heeft. Wat ziet dat ding er raar uit, geen brief en toch een brief, met een groot zegel van achteren, doch geen postzegel op het adres, waarop duidelijk leesbaar is: ‘Stoever Weidezicht Grietingen.’

Zij laat de koe, die half gemolken is, staan en ijlt naar huis. De boer en de boerin van Weidezicht doen hun middagdutje, vrouw Stoever met haar voorschoot over het hoofd en de baas met zijn uitgebrand pijpje nog in den mond. Zal zij ze wekken? Zij weet dat ze ongaarne worden gestoord, maar het briefje brandt haar in de handen. Is het nieuwsgierigheid, die haar prikkelt? Zij weet het niet. Eerst verschuift zij een stoel, dan de tafel om wat leven te maken, maar 't helpt niet; eindelijk trekt zij aan Stoevers mouw, eens, nog eens, totdat hij zich de oogen uitwrijft.

‘Gut! meiske wat is er?’ roept Stoever verschrikt, want op het gezicht van Geurtje leest hij dat er iets zeer bijzonders gebeurd moet zijn.

Inmiddels wordt ook de vrouw door dien uitroep wakker. ‘Is de zieke vaars dood? of heeft de zeug gebigd?’ vraagt zij.

‘Neen,’ zegt Geurtje, ‘maar er is toch iets heel buitengewoons; daar is met de telegraaf een briefke bezorgd, daar ik twintig centen voor heb betaald, en mijn naam heb moeten schrijven;’ en meteen geeft zij het telegram aan Stoever. Met behulp van zijn bril kan hij de weinige woorden in drukletters duidelijk lezen. Hij zegt geen

woord, maar terwijl hij, onder den uitroep: ‘O, mijn God! dat dit ons moest overkomen!’ de handen voor de oogen slaat, valt het telegram op den grond.

Geurtje raapt het papiertje op en op verzoek van moeder Stoever leest zij:

‘Kees erg ziek, gaat sterven, kom dadelijk.’

Een gil - een rauwe gil, en de eenvoudige boerenmeid valt bewusteloos op den grond.

Moeder Stoever is de meest bezadigde van het drietal. Zij helpt eerst Geurtje, wrijft haar met azijn, geeft haar water te drinken, maakt haar bovenkleed los en als ze is bijgekomen zet ze haar neer in haar eigen leunstoel.

Een spoorweg-biljetje, afgedrukt op een oud sigarenzakje, wordt door haar uit het kabinet gehaald. Zij ziet dat het te laat is om nog heden de hoofdstad te kunnen bereiken, maar

morgenochtend, vroegtijdig vertrekkend, kon men tegen twee uur in Amsterdam zijn. Haar plan is gemaakt. Zij gaat er heen met vader. Vandaag nog heeft zij al den tijd om hare toebereidselen te maken en zij begint dadelijk zelve, want vader zit als versuft en zegt geen woord.

Geurtje heeft ontspanning gekregen door een verschrikkelijke huilbui, wat moeder doet mompelen: ‘Ik wist toch waarlijk niet, dat de meid zooveel van mijn jongen hield.’ Dan haalt zij de groote kabiesmand voor den dag, pakt er een fleschje Eau de Cologne in, dat zij bij de laatste kermis van vader gekregen heeft, een stuk honigraat, daar Kees zooveel van hield, een half geledigd fleschje Haarlemmerolie, een onfeilbaar geneesmiddel, dat wellicht nog dienst kan doen, een gebedje aan de martelaars van Gorcum, dat alles voor den zieke, en een paar sneden geboterde mik met kaas voor de reizigers zelf.

De reis is zonder wederwaardigheden volbracht. Van het oude Rijnspoorwegstation gaan zij, vergezeld van een jood, als wegwijzer, naar het militaire hospitaal. Die weg is spoedig afgelegd, niet spoedig genoeg echter voor de liefdevolle moeder, die snakt naar haar jongen, te spoedig wellicht voor den vader, die zich in het hoofd heeft gesteld, zijn zoon wel reeds overleden te vinden en nu terugschrikt voor de tijding, die hem dit bevestigen zal. Daar schelt men aan het groote gebouw, een portier maakt open.

‘Hoe maakt mijn jongen het?’ vraagt moeder Stoever.

‘Wie ben jelui?’ vraagt zijnerzijds de portier.

‘Stoever uit Grietingen, onze zoon is doodelijk ziek,’ zegt de boerin.

‘Leeft hij nog?’ vraagt op gedempten toon de vader.

‘Ik weet er niets van,’ luidt het antwoord, ‘ga maar naar de bovenzaal, krib 7, tweede rij.’

Daar zijn zij ter aangeduide plaatse. Aan de sponde van den zieke zit een priester, blijkbaar wachtend op een helder oogenblik. Hij staat op en maakt plaats voor de ouders.

Is dat nu hun Kees? hun vroolijke, vriendelijke jongen van weleer met zijn frissche kleur, zijn helderblauwe oogen, zijn gullen lach?... en toen zij herkennen hem, al zijn zijn oogen diep gezonken en met zwarte kringen omzoomd, de wangen ingevallen en loodkleurig. Hij is het en niemand anders; al ware hij ook onkenbaar voor ieder ander, 't gevoel van 't ouderlijk hart kan niet falen.

Moeder knielt neer bij zijn bed, vader vat de klamme hand in de zijne en beiden roepen: ‘Och, Kees! herkent gij ons niet?’

Het is waarlijk of die stemmen hem opwekken ten leven. Hij lag bewegingloos, thans verroert hij zich even. Vrouw Stoever fluistert aan zijn oor: ‘Kees, mijn lieveling, mijn beste jongen, ik ben je moeder.’

Het is of er een electrische vonk door zijn lichaam gaat. Hij kreunt even en slaat zijn oogen op. Zou hij er bewustzijn van hebben? Zie, zijn lippen bewegen zich... stil, 't is nauwelijks hoorbaar, maar het ouderhart vergist zich niet.

‘Vader, moeder,’ heeft hij gezegd.

‘Mijn jongen, gij zult beter worden, houd [j]e maar kalm. God zal ons gebed wel verhooren.’

Blijkbaar is de zieke helder geworden, weer heeft hij de oogen gesloten, maar hij strijkt zich een paar maal met de hand over 't voorhoofd, als wilde hij herinneringen

bij zich opwekken, of die verdrijven. Een oogenblik later slaat hij de oogen open, hij vestigt ze op zijn ouders.

'Gaat 't beter, mijn jongen?' vraagt de moeder.

'Neen,' klinkt de holle stem, 'ik ga sterven, om Godswil haal mij een priester.'

Terwijl de vader opspringt om den geestelijke te roepen, die zoo straks aan het bed van zijn kind gezeten was, ziet de zieke het kruisje met de kralen, het overschot van den zilveren rozenkrans, op zijn bedtafel liggen. Met inspanning richt hij zich op, grijpt het en drukt het hartstochtelijk aan de lippen.

Maar die daad van inspanning was te veel geweest voor zijn krachten; uitgeput valt hij terug in het kussen en terwijl de priester hem de laatste absolutie geeft en het gebed: 'Vertrek, christen ziel,' uitspreekt, geeft de ongelukkige jongen zijn laatsten snik.

De tijding van het overlijden heeft Grietingen bereikt. Geurtje heeft een brief gehad van den ouderen broeder, die na het sterfgeval uit het Seminarie was overgekomen, om met vader de laatste eer aan het stoffelijk overschot van Kees te bewijzen. Hij schreef niet anders dan dat Kees met het kruis op de lippen gestorven was, doch de treurige bijzonderheden van dat overlijden waren reeds tot Geurtje doorgedrongen, natuurlijk nog aanmerkelijk vergroot, en de buren hadden zich gehaast al die ijselijkheden mede te deelen aan Geurtje, die alleen op de hoeve is achtergebleven.

Het is de dag van de begrafenis en 's avonds zullen de ouders in hun woning terug zijn. Geurtje heeft een groot gedeelte van den dag voor 't mooi gekleurd portret in uniform doorgebracht, en eerst nu treft het haar, dat het juist hangt onder de voorstelling van den verloren zoon. Neen, daar kon het niet blijven, de ouders mochten dit ook eens bemerken, en dan zou het hun een priem door 't hart zijn. Zal zij het portret ergens anders hangen? Zij durft het niet, men zou er haar de reden van vragen. Maar wacht, zij zal de plaat er boven verwisselen - dat zal niemand opvallen. Zie, zoo is 't goed, thans hangt boven zijn beeltenis de voorstelling van den Zaligmaker met de zondige vrouw, en daaronder 'Wie uwer zonder zonden is, werpe den eersten steen op haar.'

En terwijl zij een takje, zoo straks van den treurwilg aan den waterkant afgesneden, boven zijn beeltenis steekt, valt zij op de knieën, verbergt het gelaat in de handen en snikt: 'God, wees zijn arme ziel genadig.'

Daar zijn bijna twintig jaar verloopen sinds de gebeurtenissen, die ik u heb beschreven. Moeder Stoever had haar jongsten zoon niet lang overleefd. Zij is zooals men zegt weggekwijnd als sneeuw voor de zon. Toch is zij nog tegenwoordig geweest bij de eerste H. Mis van haar heerzoon, maar 't was haar laatste kerkgang, voordat haar lijk daarbinnen werd gedragen.

Stoever zelf heeft met behulp van Geurtje het boerenbedrijf nog vele jaren voortgezet, totdat hij in de armen van zijn Peter den geest gaf.

Daar waren al heel wat jongens om Geurtje geweest, maar ze had altijd 'neen' gezegd, totdat het eindelijk algemeen bekend was, dat zij niet trouwen wilde, omdat ze - zooals de zoon van den molenaar zeide, die ook al een blauwtje op haar had geloopen - omdat ze een ongelukkige liefde had gehad.

Maar wat zij had doorstaan, en wat zij had geleden, dat wist niemand, dan Hij die alles weet en aan wien alleen zij in stille onder werping haar smart had geklaagd.

Peter is thans pastoor in een provinciestad, waar nogal garnizoen ligt, maar nooit ziet hij een jeugdig milicien, of hij denkt aan zijn eenigen broeder, hem zoo vroegtijdig

en op zoo treurige wijze ontrukt, en het is daarom geen wonder, dat zijn eerste werk was het oprichten van een toevluchtsoord, een Tehuis voor R.K. Militairen; en al neemt hij ook met de meeste nauwgezetheid al de verplichtingen waar, aan zijn staat en stand verbonden, toch vindt hij in deze zijn schepping zijn meest geliefkoosd arbeidsveld.

Geurtje is na den dood van den ouden Stoever huishoudster geworden bij diens zoon den pastoor. Zij is wel verouderd, maar ziet er toch nog goed en frisch uit, en zooals thans, in haar eenvoudig zwart Zondagsch kleedje, met geen ander sieraad dan een zilveren kruisje op de borst, laatst overblijfsel van haar moeders rozenkrans, laatst aandenken aan hem, wien zij al hare liefde had geschonken, en voor wiens zielerust zij dagelijks een *De profundis* bidt. En op uwe vraag, wat haar na vespertijd zoo druk bezighoudt, krijgt gij ongetwijfeld ten antwoord: ‘Ik ben van middag in dienst’, en ze houdt u een busje voor, waarmede zij rondgaat aan de huizen van hare gegoede geloofsgenooten om een wekelijksche bijdrage voor de instandhouding van de vereeniging voor R.K. Militairen.

Ja, zij wordt bijna welsprekend, wanneer zij tegen den heer of vrouw des huizes zegt: ‘Och schenk mij toch iets voor die arme jongens, die wellicht braaf opgevoed, thans van hunne ouders gescheiden, blootgesteld zijn aan de schromelijkste verleiding, die hun ziel en hun lichaam ten gronde kan voeren, en hen voor altijd verloren doen gaan. Red hen voor tijd en eeuwigheid! God zal 't aan uw zonen vergelden!’

De Witte Mis.
Legende uit het Zwarte Woud.

I.

Tegen het einde van 1889 hield ik mij wegens dringende zaken op te Rindgau, een dorp van misschien een vijfhonderd huizen, in een afgelegen hoekje van het Zwarte Woud.

Het was den 1en November; het kon zoo wat zeven uur in den avond zijn, en somber aan een hoek van een herbergtafeltje zittend, liet ik mijn gedachten ver weg dwalen, naar het vaderland, waar op dat oogenblik ongetwijfeld de leden van mijn familie in de huiskamer bijeenzaten om bij het licht van een waskaars, die voor het kruisbeeld in den hoek van het vertrek langzaam afbrandde, den rozenkrans te bidden voor de geloovige zielen.

In den geest sloot ik mij bij hen aan, en juist wilde ik opstaan om stilletjes naar mijn kamer te gaan, toen de kastelein op mij toekwam.

‘Mijnheer,’ zei hij, ‘het avondeten zal vandaag wat vroeger opgediend worden dan gewoonlijk; ik wou namelijk graag met de anderen de *witte mis* bij wonen, en we zullen ons daarom een beetje moesten haasten.’

Uit de verwondering, die ik aan den dag legde, begreep de eerzame dorpswaard dat een wat nadere uitlegging gewenscht was.

‘Da's waar,’ zei hij. ‘Ik dacht er niet aan, dat u onbekend is met de gebruiken van het land en dus van de witte mis niets afweet. Ik zal u de geschiedenis vertellen, als wij ginder in de bouwvallen van de abdij zijn; want ik wilde u voorstellen met ons mee te gaan.’

Dat opende mij het vooruitzicht kennis te maken met een dier geheimzinnige legenden, waaraan het Zwarte Woud zoo rijk is, en in mijn weetgierigheid haastte ik mij te zeggen:

‘Aangenomen, meester Sebald; wanneer moeten wij vertrekken?’

‘De witte mis begint om twaalf uur, wij zullen om tien uur van huis moeten gaan.’

Juist trad een groepje bezoekers binnen en de waard liet mij alleen zonder verder iets te zeggen.

II.

De woorden van Sebald hadden een vreemden indruk op mij gemaakt, en daar ik op het oogenblik, in de tegenwoordigheid der gasten, niet verder durfde vragen, verdiepte ik mij in gissingen wat die witte mis, in den nacht van Allerzielen in den verlaten bouwval opgedragen, toch wel wezen mocht.

Mijn verbeelding mengde zich in het spel en tooverde een heele fantastische wereld om mij heen.

Zachtjes aan was de heele gelagkamer gevuld, er waren menschen van allerlei leeftijd: mannen, vrouwen en kinderen, die elkander schenen te tellen als was het een afgesproken bijeenkomst.

De kastelein gaf mij een wenk om mij te kennen te geven dat het tijd werd, mij klaar te maken. Toen ik weer beneden kwam waren de beide vertrekken, waaruit de herberg bestond, stampvol, en ik zag een oud man, die op een stoel staande, een soort van appèl hield.

'We zijn er allemaal,' zei hij, 'en kunnen dus vertrekken.'

WEES GEWORDEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CARL KRICHELDORF.

Ik zocht den waard weer op, dien ik maar met moeite in het gedrang vinden kon; hij reikte mij een brandende lantaren over, een grooten met ijzer beslagen stok en trok mij mee in het gevolg der anderen.

Ik ken niets verrukkelijkers dan het Zwarte Woud, als de lente er in zijn groene schuilhoeken kweelt en de zon op ieder blad een parel doet glinsteren; maar niets is mij zoo ontzagwekkend grootsch voorgekomen als datzelfde Zwarte Woud in het winterkleed.

Van dien nacht inzonderheid zal ik nog lang de herinnering bewaren.

De storm woedde met heftige rukken en ontlokte het woud een dof gekreun; vreemde en schrille geluiden gingen van uit de duis-

ZUSJE IS DOOD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MARIANNE STOKES.

ternis op; de oude pijnboomen kraakten en uit de sidderende vallei steeg van echo tot echo dat afgrijselijk gehuil op, dat ik den zang des doods had hooren noemen.

De flikkerende vlammen van de lantaarntjes mijner metgezellen, die langzaam de kronkelingen van het bergpad volgden, hadden daarbij iets wonderlijk spookachtigs. Het was als zag ik een langen optocht van zielen, die door den baaierd opgingen naar het verblijf der zaligen.

Langen tijd trokken wij aldus voort, op onze met ijzer beslagen stokken steunende en het hoofd buigende onder de windvlagen, die ons den adem afsneden.

De oude man opende den stoet, terwijl de kastelein en ik de laatsten waren.

Eensklaps het stilzwijgen, dat hij tot dusver bewaard had, afbrekende, maakte hij mij opmerkzaam op een lange rij lichten, die aan den anderen kant van den berg evenals de onze omhoogtrok.

'Dat zijn de menschen uit Spanthal,' zei hij; 'zij hebben de Hellepoort genomen en zullen er eerder zijn dan wij.'

En zonder verder te spreken zetten wij onzen bergtocht voort.

Mijn horloge wees twaalf uur, toen wij onder het oude portaal der abdij doorgingen, waar op onze nadering een zwerm nachtvogels met zwaren vleugelslag opfladderde.

Na de open ruimte te zijn overgestoken, die vroeger het voorplein vormde, volgde ik mijn metgezellen tot in de oude kapel, het eenige deel van het klooster, dat door den tijd was gespaard.

Een schaar van andere pelgrims, die ons waren voor geweest, lag daar al geknield op de verweerde zerken, met diepe ingetogenheid biddende.

Het gewelf bleef in ondoordringbaar duister gehuld; alleen het benedengedeelte werd verlicht door de honderden lantarentjes, die een spel van licht en schaduw voortbrachten, waartegen de vormen der geloovigen met grillig effect afstaken.

Door het verrassende van dit schouwspel aangegrepen, deed ik als de overigen en liet mij op de knieën neerzinken, die ik bij de aanraking met den vochtigen steen voelde verstijven.

Het geklingel van een schel deed zich hooren en bij het schijnsel der waskaarsen, die op het altaar brandden, onderscheidde ik een priester, die de treden besteeg.

De witte mis begon...

III.

De herbergklok liet driemaal haar 'koekoek' hooren, toen wij in de gelagkamer terugkeerden.

De kastelein wierp nog een handvol rijzen op den half uitgedoofden haard, haalde een flesch oude *kirsch* uit de kast en kwam tegenover mij zitten.

'U heeft mij gevraagd wat die mis beteekent; nu zal ik het u vertellen.'

'Zeker een van die volkslegenden, zooals..'

De waardige man fronste de wenkbrauwen, maar ging aanstonds voort.

'Het is een geschiedenis, die ik u zal vertellen, een geschiedenis, die ik van mijn overgrootvader gehoord heb en die mijn kleinkinderen op hun beurt aan de hunne zullen vertellen, als onze Lieve Heer hun het leven laat.

Het is al lang, heel lang geleden, want mijn overgrootvader was nog maar een kleine jongen. De bouwvallen zagen er toen al even verwilderd uit als nu, en behalve enkele zwervers, die geen onderkomen hadden, waagde niemand zich er in.

De abdij stond daarbij in een kwaden reuk, daar het heette dat de monniken er dikwijls spookten; verscheidene oude lieden beweerden ze 's nachts te hebben zien ronddolen in de ruime kloostergangen, waar het gras tusschen de zerken groeide. Welke schuld boetten die monniken uit? Niemand wist het te zeggen; want de bouwvallen waren al zoo oud, dat de herinnering aan hen, die ze eenmaal bewoond hadden, sinds lang in het land was uitgestorven.

Niemand had er dan ook aan gedacht dit geheim te doorgronden en men vergenoegde zich met de plek te vermijden zonder recht te weten waarom.

Omstreeks dien tijd woonde heel aan het eind van het dorp, in een armzalige hut tegen den Rothenberg geleund, een verlamde oude weduwe, die geen anderen steun had dan een knaapje van een jaar of veertien. Hij heette Johann en was het liefste en zachtaardigste kind, dat er te vinden was. Met zijn frissche roode kleur, zijn schrander en altijd lachend gezicht, zijn heldere guitig glinsterende oogen was hij de lieveling niet alleen van zijn speelkameraads, maar van het heele dorp. Voor dag en dauw uit de veeren, was Johann altijd het eerst in de kerk, waar hij als koorknaap de mis diende; vervolgens ging hij het gebergte in, waar hij zijn geit Zora liet weiden en dood hout sprokkelde. Na zijn moeder was er niets op de wereld, waar hij meer van hield dan van zijn geit; ze kon hem dan ook zoo verstandig aankijken alsof ze hem begreep en dikwijls hield hij wedstrijden met het vlugge dier in het hardloopen tusschen de holle wegen en afgronden. Op een morgen, na de hoogmis gediend te hebben (het was zooals nu Allerzielen), kwam Johann in het stalletje en zag tot zijn verbazing, dat de geit weg was. Hij liep de hut rond, overal roepende: Zora, Zora! maar hij kreeg geen antwoord. Schreiend liep hij het heele dorp door, maar niemand kon hem eenig naricht geven, niemand had Zora gezien. Tevergeefs zwierf hij den ganschen dag het bosch rond om de verlorene te zoeken. Plotseling kreeg hij een idee: het dartele beest kon het gebergte ingegaan zijn, en onmiddellijk zette hij zijn onderzoekingen in die richting voort.

Voor de bouwvallen van de abdij gekomen, bleef hij onder het groote portaal staan en riep wanhopig: ‘Zora! Zora!’

Daar meende hij in de verte onder het gewelf een klagend geblaat te hooren, en in het blijde vooruitzicht eindelijk de verlorene terug te vinden, waagde hij zich tusschen de bouwvallen.

Het was een heel sombere dag geweest; tegen den grauwen hemel joegen donkere spookachtige wolken, door een onstuimigen wind voortgedreven in wilde vaart voort en hoopten zich aan den gezichteinder tot een dichte dreigende massa opeen.

In het dal voelden menschen en dieren den storm opkomen en maakten dat zij onder dak kwamen.

Johann alleen, geheel in zijn nasporingen verdiept, merkte er niets van. Hij dwaalde tusschen de puinhoopen rond, van kloostergang tot gang, van het eene vertrek in het andere, altijd maar met uitgeputte stem roepend: ‘Zora! Zora!’...

Langzamerhand werd alles donker om hem heen; de nacht was inmiddels gevallen. De wind nam voortdurend in hevigheid toe en huilde akelig in de schuilhoeken der oude abdij; de sneeuw viel met dichte vlokken; plotseling klonk een vervaarlijke slag.

Het was de noordertoren, die in den hollen weg neerstortte. Johann begon bang te worden en zocht naar een uitweg om buiten den bouwval te komen; maar het was

pikdonker geworden, hij zag niet meer in welke richting hij liep en raakte geheel in de puinhoopen verdwaald. Uitgeput van krachten, rillend van kou, honger en schrik, wanhopend een uitweg te zullen vinden, beval hij zich in de hoede van zijn engelbewaarder en nam de wijk in een diepe nis, die hij in zijn nabijheid ontdekte.

Geledebraakt van vermoeienis zeeg het kind ineen en strekte zich op de ijskoude steenen uit.

De storm deed zijn blonde lokken opwaaien, de witte vlokken bedekten zijn voeten en toch voelde hij geen kou meer. Hij droomde dat hij bij zijn moeder in de hut was, waar een helder vuurtje aan den haard knetterde; hij hoorde het eentonig gesnor van haar spinnewiel en zag de goede engelen uit den hemel neerdalen om hem met hun groote vleugelen te bedekken. Eindelijk stierf het gesnor van het wiel zachtjes weg... Het vuur ging uit, de engelen verdwenen in de schitterende witheid der sneeuw, en hij verzonk geheel in een diepen, zwaren slaap.

IV.

Hoe lang hij aldus bleef liggen wist hij later niet meer te zeggen. Maar hij werd wakker door een pijnlijk gevoel, dat zijn wang deed gloeien.

Het was Zora, die in haar volle lengte op het lichaam van haar kleinen meester uitgestrekt, hem in het gezicht likte.

Rondom hem was alles schitterend verlicht; het sneeuwde niet meer, ook de wind was bedaard en Johann hoorde achter zich als het getingel van een schel en gesmoorde galmen van kerkgezang.

Tot zich zelf gekomen, omhelsde hij zijn geliefde Zora en rees op zijn verstijfde beenen overeind. Toen zag hij iets buitengewoons.

In de diepte der kapel, aan wier ingang hij geslapen had, straalde het hoogaltaar van licht; de kaarsen brandden, alles was gereed voor den goddelijken dienst, terwijl de gebeeldhouwde gestoelten in het koor slechts op de monniken schenen te wachten.

Een klok, die hij niet zag, sloeg middernacht en twaalf monniken in wit habijt, de kap opgeslagen en de handen gevouwen, traden zwijgend de kapel binnen. Zij namen in het koorgestoelte plaats en een gemijterde abt scheidde zich van de groep af om de altaartreden te bestijgen.

Van uit den hoek, waar Johann zich had teruggetrokken, zag hij dit alles aan; hij zette groote oogen op, maar bang was hij niet.

'Aan het altaar had juist de officiant de eerste woorden van de H. Mis uitgesproken:

'*Introibo ad alt are Dei.*'

In de stilte, die er volgde, hoorde Johann zijn hart kloppen; de priester scheen het antwoord af te wachten; in hun gestoelte bleven de twaalf monniken onbeweeglijk als standbeelden....

Verscheidene minuten verliepen en de priester herhaalde zijn woorden.

Er ging iets wonderlijks om in de ziel van den kleinen Johann; wat hij daar zag, oefende op hem een onweerstaanbare betoovering, en bijna eer hij zelf het wilde, had hij geantwoord:

'*Ad Deum qui laetificat juventutem meam.*'

Nu ging de officiant aan het altaar voort:

'*Confitibor tibi in cithara.....*'

En Johann antwoordde alweer als in een droom.

Daarop, als door een geheimzinnige kracht gedreven, ging hij op het altaar toe, knielde daar aan de zijde des priesters neer en ging voort, met krachtige stem, maar zonder de oogen tot den geheimzinnigen officiant op te heffen, op de gebeden van den priester te antwoorden en verder de mis te dienen.

Eindelijk wendde de officiant zich om en sprak het *Ite missa est.* Johann hief het hoofd op, maar werd aanstonds doodsbleek, zijn haren rezen te berge.... Hij had den priester in het gelaat gezien, en dat gelaat was niets anders dan een doodshoofd.

Maar een soort van lichtkrans omstraalde het nu gelijk een heiligen-nimbus.

'Kind!' sprak hij, 'gij redt ons uit de vlammen van het Vagevuur. Eenmaal, toen ik abt van dit klooster was, deed ik de gelofte aan God een mis van dankzegging op te dragen, en de dood heeft mij verrast voordat ik die gelofte had vervuld! Drie eeuwen lang ben ik ieder jaar in den nacht van Allerzielen hier gekomen om dat misoffer op te dragen, maar nooit was er in deze bouwvallen een levend wezen om mij de mis te dienen. Eindelijk heeft de God van harmhartigheid zich over mij ontfermd.... Wees daarvoor gezegend, mijn kind!...'

De kaarsen doofden van zelve uit; de gewijde vaten en sieraden verdwenen en de dertien monniken werden onzichtbaar in den nacht....

Johann bleef alleen in de kille, eenzame kapel; een koude luchtstroom, die door een spleet binnendrong, streek hem langs het ge-

zicht, hij wreef zich de oogen uit als had hij gedroomd en stond op.

Boven hem, aan het gewelf des hemels, verscheen de maan, ditmaal van haar wolkensluier ontdaan, en zag helder en vriendelijk op hem neer.

V.

Meester Sebald had mij de geschiedenis in éénen adem verteld: hij snoot de vetkaars en schonk zich nog een glas *kirsch* in.

‘Dat is nu,’ zei hij, ‘de geschiedenis van de witte mis, zooals mijn overgrootvader ze vertelde.’

Ik moet zeggen dat ik een levendig belang had gesteld in deze legende, die een keer te meer bewees welk naïef kinderlijk geloof er nog heerscht onder de eenvoudige boeren van het Zwarte Woud.

‘Maar,’ vroeg ik, ‘je hebt me niet gezegd, wat er van den kleinen Johann geworden is.’

‘Johann ging naar den aartsbisschop; deze liet hem studeeren, hij ontving de heilige wijding en eenige jaren later werd hij pastoor te Rindgau. Ter gedachtenis aan het mirakel, waarvan hij getuige was geweest droeg hij ieder jaar in de kapel der oude abdij, die zoo goed en kwaad het ging gerestaureerd werd, een heilige mis op. Na zijn dood behielden zijn opvolgers dat gebruik en sedert meer dan tweehonderd jaren zou men het zich in deze streek tot zonde rekenen, de *witte mis* te verzuimen. Wij bidden er voor onze afgestorven bloedverwanten, en onze kinderen zullen er op hun beurt voor ons bidden, als wij in het graf liggen.’

Generaal Miribel.

Met generaal Miribel, den opperbevelhebber van het Fransche leger, is aan Frankrijk een dier meer en meer zeldzame mannen ontvallen, in wie de traditiën van het oude, katholieke Frankrijk, de oudste dochter der Kerk, het land van den H. Lodewijk nog voortleven. Te midden der algemeene verlaging van het zedelijk peil, waarvan de laatste jaren het treurig schouwspel bieden, dwingt een karakter als het zijne bewondering en eerbied af. Algemeen was dan ook de deelneming, bij zijn overlijden getoond; en mocht in enkele dweepzieke blaadjes nog de minachtende uitdrukking ‘clericaal’ vernomen worden, die kleingeestige uitingen werden verre overstemd door de algemeene, nationale hulde, aan den grooten doode gebracht. Een kreet van schrik was door het gansche land opgegaan, toen het de onverwachte doodstijding vernam. De generaal bevond zich op zijn kasteel Chatelard, in het departement Drôme, waar hij eenige dagen rust was gaan nemen, toen hij getroffen werd door een aanval van beroerte, het gevolg van de overmatige inspanning, die hij zich had opgelegd.

Hij had een wandelrit gemaakt in gezelschap van zijn ordonnans, en scheen volkomen welvarend. Onderweg was hij nog afgestapt, had een glas melk gedronken en was weer in het zaal gestegen. Eenige minuten later hield hij zijn paard staande en viel achterover. Zijn ordonnans, die achter hem reed, snelde toe en ving hem in

zijn armen op. Buiten kennis naar zijn kasteel overgebracht, stierf generaal Miribel na een doodstrijd van drie en vijftig uren, zonder de spraak te herkrijgen.

Het noodlottig doodsbericht verwekte de grootste verslagenheid. Frankrijk wist dat het op Miribel rekenen kon, wanneer de ure des gevaars mocht aanbreken, en daarom stortte zijn dood het land in diepen rouw. Ofschoon het hem niet gegeven was, gelijk hij ongetwijfeld verlangd had, op het veld van eer voor zijn land te sneven, beweent Frankrijk hem als een held, op wien het groote verwachtingen had gevestigd.

Die verwachtingen waren gerechtvaardigd door hetgeen Miribel gedurende zijn lange en schitterende krijgsloopbaan getoond had voor zijn land over te hebben. Mgr. Fava gaf daarvan een korte, maar gloedvolle schildering in de welsprekende lijkrede, door hem bij gelegenheid der begrafenis te Grenoble uitgesproken.

Hij is gevallen, dus sprak ongeveer de prelaat, na een leven van onvermoeiden arbeid, en men mag zeggen dat hij van zijn strijdros gezegen is niet op een gewonen bodem, maar op het intellectueele veld van studie en nadenken. Miribel was geen van die mannen, welke zich licht door den kruitdamp laten bedwelmen, maar een ernstige geest, die in den krijg slechts een middel zag om God en het vaderland te dienen. Uit een edel geslacht gesproten en Christen door opvoeding, zag hij in den krijgsmansstand een roeping van boven, waarin God wilde dat hij zich met lichaam en ziel aan het vaderland wijden zou. Met al de krachten van zijn geest legde hij zich toe op de vermeerdering zijner militaire kennis, op het nasporen der regels volgens welke een goed leger wordt gevormd, sterk door orde, tucht, zedelijkheid en geestdrift voor de vaderlandsche vlag.

Marie-François-Joseph de Miribel was den 14en September 1831 te Montbonnot (Isère) geboren. Na tot 1853 de polytechnische school bezocht te hebben, ging hij op 22jarigen leeftijd over naar de applicatieschool te Metz en maakte in 1855 als luitenant der artillerie den Krimoorlog mee, waar hij zich al aanstonds door zijn moed onderscheidde.

Op een keer dat zijn manschappen niet flink genoeg naar zijn zin avanceerden, sprong hij zelf vooruit onder den kogelregen. ‘Maar dat is dwaasheid!’ riep een voorbijrijdende generaal hem toe. ‘Generaal!’ was het antwoord van den jongen Miribel: ‘er zijn oogenblikken waarop men den soldaat moet electriseeren.’

Vier jaar later was hij in Italië. Voor Magenta werden hem door een kogel bijna de beide handen verbrijzeld, hetgeen hem evenwel zijn tegenwoordigheid van geest niet benam. Nog op het slagveld ontving hij het kruis van het Legioen van Eer. In 1862, tijdens den veldtocht van Mexico, onderscheidde hij zich bij de bestorming van Puebla en verwierf de decoratie als officier van het Legioen van Eer. Tot ordonnans-officier van maarschalk Randon gekozen, werd hij in 1868 naar St.-Petersburg gezonden als lid der internationale commissie voor het bestudeeren der ontploffingsmiddelen en bleef daar onder den titel van militair attaché tot in 1870.

Toen riep het uitbreken van den Fransch-Duitschen oorlog hem naar Frankrijk, en Gambetta had de gelukkige gedachte, hem ondanks zijn ‘clericalisme’ aan het hoofd te plaatsen van den generalen staf. Doch eerst zou hij in tal van gevechten, te Châtillon, Malmaison, Bourget, Champigny, Buzenval zijn moed en beleid staven en door een snelle opklimming in de militaire rangen toonen, dat hij waardig was aan de spits te staan. Onder verschillende ministeries was hij achtereenvolgens chef van den generalen staf, en nu het vaderland zijn degen niet meer eischte, diende hij het op vreedzame wijze, maar met niet minder ijver in zijn studeervertrek.

Hij was onvermoeid werkzaam en daarbij met een lichamelijk weerstandsvermogen bedeeld, dat aan het verwonderlijke grensde. Bij de manoeuvres legde hij een zelfde

goede luim en prettige opgewektheid aan den dag als op zijn bureau. Een paar jaar geleden, bij gelegenheid eener inspectieres, die hij in den Jura maakte, en nog in den laatster, tijd reed hij soms tachtig kilometer te paard per dag en de jonge officieren hadden moeite hem bij te houden.

Ondanks zijn strenge tucht was hij van de officieren, die onder hem zijn gevormd, algemeen bemind.

'Ik voor mij,' sprak generaal Loizillon, de tegenwoordige minister van Oorlog, bij gelegenheid van Miribel's begrafenis, 'ik voor mij, die na de eer te hebben gehad onder hem te dienen, het buitengewone geluk had hem tot medewerker te hebben, ik heb al zijn verdiensten kunnen waardeeren en heb aan niemand het treurige voorrecht willen afstaan hem een laatst vaarwel toe te roepen. Generaal Miribel moet gerekend worden in de eerste rij van hen, die ons leger hebben gereorganiseerd, en daardoor heeft hij zich ten hoogste verdienstelijk gemaakt jegens het vaderland.'

Meer teekenend nog is hetgeen maarschalk Canrobert omtrent zijn ouden wapenmakker zeide, toen hem diens dood gemeld werd.

'Dat was een kop, die Miribel! Die had zijn mobilisatieplan kant en klaar, dat kostbare plan, waarvan de uitvoering, die snel, bijna oogenblikkelijk moet zijn, met hem verzekerd zou zijn geweest. En hij was een man van den degen ook, want er zat vuur in. Laat hij leerlingen na? Ik hoop en ik geloof het. Men spreekt van generaal De Boisdeffre: dat is er al een. Zoo moeten er nog meer zijn; want er wordt in het leger gewerkt. Wij Franschen hebben dit merkwaardige, dat wij ons nooit laten neerslaan. Na groote tegenspoeden weten wij weer vertrouwen te scheppen en onze taak te hervatten. Bij ons is de hoop altijd levendig; zij spruit voort uit dien geest van den heldenmoed, waarmee wij de wereld hebben veroverd. Na Miribel een ander!'

Inderdaad is de generaal De Boisdeffre, hier door Canrobert bedoeld, als Miribel's opvolger aangewezen, en daarmee is het hart der Franschen alweer gerust. Toch zal Miribel nog lang gemist worden; want hij was niet alleen een wakker militair, hij was vooral een karakter, een man, een Christen, en dezulken worden, helaas, in onzen tijd meer en meer zeldzaam.

Bij de Platen.

Kerkhofbezoek. -

Weer is de weemoedig treffende dag aangebroken, gewijd aan de gedachtenis onzer dooden, de dag, waarop de katholieke Kerk, na gejubeld te hebben in de vreugde harer zegepralende leden in den hemel, haar lijdende kinderen in de plaats der zuivering gedenkt. Door haar offers en gebeden poogt zij Gods straffende gerechtigheid te verzoenen en de pijnen der zielen in het vagevuur te verzachten. De geloovigen stroomen naar de kerkhoven, waar het stoffelijk overschot hunner dierbaren rust, niet om nutteloozе tranen te plengen of vergankelijke bloemen te strooien op hun graf, maar om er te bidden dat de barmhartige God hen spoedig in het rijk zijner eeuwige zaligheid moge binnenlaten. Daar knielt de ontroostbare weduwe op het graf van den te vroeg van haar weggerukten echtvriend; daar bidt het rechtgeaarde kind op den zerk, die het gebeente dekt zijner onvergetelijke ouders. En met het troostend bewustzijn, dat hun gebeden en tranen niet nutteloos worden gestort, maar hun geliefden dooden tot verlichting en lafenis strekken, ja hun de poorten des paradijzes openen kunnen, bemoedigt de treurende achtergeblevenen het blijde vooruitzicht hen eenmaal weer te zien in den hemel.

Wees geworden. -

Een verpletterende slag heeft de oude vrouw getroffen, die den smartelijk en blik ten hemel heffend, het wees geworden kleinkind aan het hart drukt. Voor jaren reeds werd haar bloeiende schoondochter onder de groene zoden van het kerkhof ter ruste gelegd, en nu kwam uit het verre land een brief met zwarten rand, om haar ook het overlijden te melden van den eenigen, geliefden zoon, die bij het verlaten van het vaderland, zijn dierbaarste pand aan de handen zijner moeder had toevertrouwd. Zoo ziet zij, - zelf aan den rand des grafs staande - haar laatste aardsche hoop verdwijnen.

Zij zelf zal ongetwijfeld het leed niet lang meer te dragen hebben; haar schemert reeds het morgenrood tegen van den nieuwen schoonen dag, die wederzien en hereeniging belooft; maar als zij het moede hoofd tot den laatsten slaap zal hebben neergelegd, wie zal dan over het arme weesje waken, dat thans dubbel aan haar hoede is toevertrouwd?

Argeloos blikt het onschuldige kind de wereld in; het beseft nog niet, welk een schrikkelijk verlies het heeft geleden. Het kende ternauwernood zijn ouders, en grootmoeder liet het aan liefde en zorg nooit ontbreken. Als het meisje 's avonds haar avondgebed deed, gedacht

zij daarin wel de moeder, van wie men haar verteld had dat ze in den hemel was, en ook den vader, die ver over de groote zee was heengevaren; maar geen smartelijk verlangen deed daarbij het jonge harte kloppen. Ook nu vermoedt ze niet, welke treurige beteekenis die brief met het groote zwarte lak voor haar heeft. Zij ziet naar buiten in den vroolijken dag en kan maar niet begrijpen, waarom grootmoeder haar zoo vast in den arm gekneld houdt. De oude vrouw bidt in stilte dat God haar zoolang in het leven sparen moge tot haar kleinkind haar niet meer noodig heeft.

GENERAL MIRIBEL.

Zusje is dood. -

Ook hier heeft de dood zich een offer gekozen en het veel belovende kind weggerukt, dat nog kort geleden met zijn helder stemmetje en vroolijke luidruchtigheid het heele huis vervulde. Nu ligt het koud en stijf, schoon nog met den lieven glimlach om de lipjes in het kistje; de vriendelijke oogjes zijn voor immer gesloten, het vroeger altijd lachende mondje zwijgt.

O, als haar trouwe speelgenoot, het oudere broertje, dat bedenkt, dan voelt hij zich het hart toegenepen; dan is het hem of met zusje al zijn genoegen en plezier voorgoed weg is, of de vroolijkheid voor altijd uit het huis en uit het leven is geweken. En snikkend verbergt de arme jongen zijn gezicht in de handen.

Compositie. -

Ziedaar, na de treurige tafereelen der vorige bladzijden eindelijk weer een vroolijker stukje. Voor de deugnieten zelf heeft anders de situatie weinig vroolijks.

COMPOSITIE.

Het spant er vandaag; er wordt compositie gehouden, en van den uitslag daarvan zal het afhangen wie morgen tot een hoogere klasse bevorderd wordt. Allen hopen natuurlijk tot de uitverkorenen te mogen behooren; maar velen toch houden hun hart vast van angstige vreeze dat zij blijken zullen niet aan de gestelde vereischten te voldoen. Het middelste ventje op ons plaatje, die zoo ijverig de pen over zijn schrijfboek laat glijden, is blijkbaar vol goeden moed; zijn kameraad rechts, die over zijn schouder gluurt, geeft daardoor al van minder zelfvertrouwen blijk en de derde op den achtergrond zit letterlijk met de handen in het haar. Zoo begint op de schoolbanken al de *struggle for life*, waarvan onze snuiters, als ze groot worden, nog wel andere ondervinding zullen opdoen.

Wetenswaardig Allerlei.

Een aangrijpende plechtigheid. -

Naar aanleiding van den Allerzielendag achten wij het niet ongepast hier te wijzen op een bijzonder treffende oefening, te Algiers tot lafenis der geloovige zielen gehouden en door den grooten kardinaal Lavigerie ingesteld.

Op een heuvel aan de heerlijke golf van Algiers verheft zich 800 meter boven den spiegel der zee, de prachtige kerk van Onze Lieve Vrouw van Afrika, in verblindende witheid scherp afstekend tegen het diepe blauw van den Afrikaanschen hemel. In de nabijheid van het kerkportaal, dicht aan den rand van de hoogvlakte staat een grafmonument met het opschrift: *Ter gedachtenis dergenen die op zee verongelukt en in de golven begraven zijn*.

Iederen Zondag, na afloop van de vespers, worden de twee vleugeldeuren van het middelportaal geopend, en uit het plechtig duister van het inwendige der kerk, waar wij door de wierookwolken heen de kaarsen op het hoogaltaar zien branden, klinken ons de volle ernstige galmen van de gezangen voor de overledenen tegen. Koorknapen met brandende kaarsen treden vooruit. Vier van hen dragen een zwart baarkleed, met een zilveren kruis versierd. Achter hen verschijnt een priester met de zwarte koorkap over het witte missionariskleed. Wierookvat en wij wateremmer worden aan zijn zijde gedragen en achter hem volgen de kweekelingen van het missiehuis en de geloovigen. Bijna tot aan den rand der hoogvlakte voortgeschreden, breiden de vier koorknapen het baarkleed, dat zij aan de slippen vasthouden, in de open lucht uit, en daarvóór begint de priester in den halven kring, dien de geloovigen om hem vormen, de gebeden voor de afgestorvenen.

Het is een diep aangrijpend oogenblik als van den top van dezen heuvel de gebeden der Kerk over de eindelooze vlakte der zee weerklinken, om de eeuwige [e]rnst af te smeeken voor de zielen van al degenen, wier gebeente in de peillooze diepten van den Oceaan rusteloos wordt heen en weer geslingerd. De wind doet de vlammen der kaarsen flakkeren, speelt met de priestergewaden en het baarkleed en draagt onsamenhangende klanken van het *Libera*, door het koor aangeheven, tot in wijde verten mee, terwijl de priester zich nog eenmaal met het wierookvat en den wijkwast, naar het noorden, oosten en westen buigt, om de laatste eer te bewijzen aan allen, die in den ganschen omvang der wereldzee een zaligen dood hebben gevonden.

Zooals wij reeds aanstipten werd deze plechtigheid ingesteld door den grooten aartsbisschop van Algiers, en wel als de vervulling van een gelofte, die hij eenmaal bij het dreigende gevaar van een schipbreuk had afgelegd.

‘Het was mijn wensch, schreef hij ter gelegenheid der instelling aan zijn diocesanen, ‘dat men zich iedere week aan dat onmetelijke graf, dat als een baarkleed de gebeenten van zoovele Christenen bedekt, tot het gebed voor hen zou vereenigen. Het was mijn wensch dat op iedere plek van den aardbol troostlooze en angstige moeders, zusters, echtgenooten en dochters onzer zeelieden den troost genoten, dat hier boven de golven een wijdvereerd heiligdom staat, waar dagelijks God en onze Lieve Vrouw van Afrika gebeden en aangeroepen worden, om de zeevarenden, die hun dierbaar zijn, gezond en behouden terug te voeren en hun, die niet meer in leven zijn, genade en vergeving te verleenen.’

Een reusachtige oester. -

Van de oesters, die in warme zeeën, vooral aan de kust van Sicilië voorkomen, is een soort bekend, die, Pinna-oester geheeten, tot zelfs 60 centimeter lang kan worden. Zij maakt zich daar aan de rotsen vast door middel van een kabel uit sterke draden van een zijachtige stof. Daar vandaan heeft zij ook den naam van zijdeoester ontvangen, en uit die draden werden in vroeger tijd dikwijls gewaden voor mummies, maar ook andere kleedingstukken vervaardigd.

[Nummer 18]

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.

I.

Mijnheer Van Meeren was een goede vijftiger met nog blozende gelaatskleur, maar reeds met verscheiden grijze haren in zijn overigens goed verzorgden baard. Hij was eigenaar van een groote fabriek, die hem geen windeieren gelegd had en hem tot een der notabelste ingezetenen van het stedeke R. maakte. Zijn vader was in zijn jeugd gewoon werkman geweest, maar had het door energie en overleg zoover gebracht, dat hij zijn zoon Willem bij zijn dood een aardig kapitaaltje kon nalaten. Kort na zijns vaders dood vertrok deze naar Indië en keerde ettelijke jaren later als een vermogend man naar het vaderland terug, waar hij te R. de bloeiende fabriekszaak overnam, die hij nu nog dreef.

Zooals dit bij menschen, die in den vreemde rijk zijn geworden, meer geschiedt, liepen er ook in het begin zonderlinge praatjes over de wijze, waarop mijnheer Van Meeren een zoo welgesteld man was geworden, want van de erfenis zijns vaders kon dit niet gekomen zijn. Lang duurden die praatjes evenwel niet, want spoedig vond de praatzucht der menschen, die nooit lang bij dezelfde zaak kan verwijlen, andere en dankbaarder onderwerpen.

DA'S EEN TOER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. MÜLLER LINGKE.

Van zijn vader had Van Meeren wel diens energie en werkkracht geërfd, maar paarde daaraan een hooghartigheid, die hem tot een lastig patroon en een onaangenaam mensch in de samenleving maakte. Meer dan hem lief was, werd hij aan zijn geringe afkomst herinnerd, en al behoeft een eerlijk man zich dus niet te schamen, toch deed de heer Van Meeren alles om ze te doen vergeten, wat geen ander ge-

volg had dan dat zijn vijanden en benijders hem bij iedere gelegenheid deden voelen, dat zijn vader fabrieksarbeider was geweest.

Van Meeren had een vrouw getrouwd, die, veel jonger dan hij, den parvenu alleen haar hand had gereikt, omdat hij rijk en zij arm was. Behalve drie kinderen, die nog te jong waren, om van alle mogelijke maatschappelijke ongelijkheden eenig begrip te hebben, bezat hij een volwassen zoon, die geheel naar hem aardde, en een dochter van even twintig jaar, die sprekend zijn tegenbeeld was en het karakter scheen geërfd te hebben harer brave grootmoeder, die bij haar zoon inwoonde en in dit moderne huisgezin den ouden tijd vertegenwoordigde.

Op het oogenblik dat ons verhaal een aanvang neemt, zit de heer Van Meeren alleen in de verande achter zijn woning en laat droomerig zijn blikken gaan over den tuin, waarin begonia's, geranium's en fuchsia's naast geurige rozen en bescheiden viooltjes in vollen bloei staan. Door de glazen deuren kijkt hij naar buiten, maar zonder dat zijn aandacht door iets getrokken schijnt te worden.

‘Die rekels,’ mompelt hij halfluid, ‘wat beelden ze zich niet in, dat ze mij de wet kunnen stellen! Ze zullen mijn voorwaarden aannemen of kunnen voor mijn part naar den drommel loopen Ze moeten in alle geval niet denken,’ vervolgt hij luide en driftig met de vuist op een tafeltje slaande, ‘dat ik zin heb, aan hun eischen toe te geven, al doen ze er ook een halve bedreiging van werkstaking bij. Laten ze het werk maar staken, als ze durven. We zullen zien, wie aan het kortste eind trekt, zij of ik! Ik houd ze den mond open, van hen, hun vrouw en kinderen, en nu maken ze een lawaai van de andere wereld, nu ik door de concurrentie gedwongen ben twee cent per uur te verminderen. Alsof ik geen rente meer mocht trekken van het kapitaal, dat ik in mijn fabriek heb zitten. Zij hebben niets te verliezen en ik riskeer alles. Die ondankbaren! Trouw en gehechtheid bestaan in onzen tijd niet meer, het verschil tusschen meester en knecht wil men niet meer erkennen.’

Terwijl de heer Van Meeren deze woorden uitsprak, werd de binnendeur met meer geraas dan noodig was opengeworpen en trad een jongmensch binnen van omtrent drie en twintig jaar met een strooien hoed op en een rotting in de hand.

Schrijlings zette hij zich op een stoel en zonder zijn hoed af te zetten met den knop van zijn wandelstok tegen zijn kin tikkend, sprak hij:

‘Wat zit u daar weer te philosopheeren, papa! 't Lijkt wel, of u een geleerde of een kluizenaar wil worden.’

‘Emile,’ zei de heer Van Meeren,’ zonder op de aanmerking van zijn zoon acht te slaan, ‘ik wed, dat je weer van de sociëteit komt. Me dunkt, dat je daar voor iemand van je jaren wel wat druk heengaat.’

‘Druk, druk,’ mompelde Emile wrevelig, ‘ik zal er toch wel heen mogen gaan, hoop ik, als ik er zin in heb Ik verzeker u, dat ik vooralsnog geen plan heb, mij als een eremiet af te zonderen of als een levend begravene in mijn kamer op te sluiten. Men is maar eens jong, papa, en u is het toch ook geweest.’

‘Jawel, jawel, maar in mijn tijd liepen de jongelui minder druk naar de koffiehuizen; of je 't een sociëteit of herberg noemt, komt overeen uit. Ze pasten toen beter op hun tellen en hadden meer ambitie voor hun werk.’

‘Nu, wat dàt betreft, ik heb ambitie genoeg, maar men mag wel eens een onschuldige uitspanning hebben. Ik zal mijn rijksdaalders in geen ouden pot bewaren, zooals ze in den goeden ouden tijd deden.’

‘Emile, we zullen daar maar niet verder over spreken,’ zei de heer Van Meeren, die in welbespraaktheid tegen zijn zoon niet opgewassen en bovendien op het oogenblik in niet al te aangename stemming was. ‘Maar wees voorzichtig, jongenlief, en bedenk: de bruine kan wel veel, maar niet alles trekken. Dat je ordentelijk verteert en voor den zoon van den burgemeester en den notaris niet uit den weg gaat, vind ik goed, maar je moet het niet te bar aanleggen. A propos, Emile,’ vervolgde Van Meeren, een anderen toon aanslaande, ‘wordt er op de sociëteit ook veel over mijn fabriek gesproken?’

‘Dat zou ik denken,’ zei Emile, blij dat de strafpredikatie ten einde was, ‘de heele stad is er vol van en op de soos hebben ze 't er allemaal over. Die verwaande zoon van den burgemeester heeft er schik in...’

‘Waarin?’ vroeg Van Meeren haastig.

‘Wel, dat het niet goed marcheert met het werkvolk.’

‘Verwaande vlegel!’ mompelde Van Meeren tusschen de tanden. ‘Zijn vader heb ik een poosje geleden hier gehad en die wou met alle geweld hebben, dat ik zou toegeven. Hij stond anders voor de gevolgen niet in, zei hij. Maar ik bedank hem feestelijk; ik heb van hem geen raad en geen commando's af te wachten, al is hij honderdmaal burgemeester.’

‘Groot gelijk, papa; behalve den ingebeelden zot van een burgemeesterszoon zeiden ze allen, net wat ik altijd gezegd heb: dat u voet bij stuk moet houden. Geeft u ze vandaag een vinger, dan nemen ze morgen de heele hand.’

‘Dat vind ik ook; ik ben dan ook van plan, als de deputatie komt, ze doodeenvoudig te zeggen, dat ik bij mijn besluit blijf, en als de lui daarmee geen genoegen nemen, zal ik mij van ander werkvolk voorzien. Wie zendt tegenwoordig geen deputatie?’ vervolgde Van Meeren grinnikend, en aanstonds een anderen toon aanslaande, voegde hij er bij: ‘De brutaliteit van die lui loopt toch de spuigaten uit. Ze onderhandelen met je op voet van gelijkheid, ze zenden je behoorlijk een ultimatum en zetten je kortweg het mes op de keel. Maar ik dank er voor, naar de pijpen van mijn fabrieksvolk te dansen, dat ondankbare vee! Zeg eens, Emile, weet je ook of het waar is, dat Dirk Joosten gemeene zaak maakt met de pruttelaars? Ze hebben me gezegd van ja, maar ik kan het haast niet gelooven, want het is een patente kerel en goed voor hetgeen waarvoor hij staat.’

‘Zeker is het waar, papa; Joosten doet mee van de ergsten. Niet openlijk, maar in het geniep zet hij de anderen tegen u op en stijft ze in hun verzet. Ik heb hem nooit vertrouwd, geloof me, papa, hij heeft het achter de mouw. Tegen u speelt hij mooi weer, maar achter uw rug doet hij met den grooten hoop mee.’

‘'t Zou me spijten als het waar was, want er zit wat in hem in en als hij zoo doorgaat kan hij het ver brengen. De jongen heeft energie, een wil van staal en een helderen kop. Me dunkt, hij moest te verstandig zijn, om aan het spel mee te doen.’

‘Verstandig,’ mompelde Emile, ‘het mocht wat. Hij palmt u in door zijn kruiperige gedienstigheid, maar voor het overige schimpt hij even hard op de kapitalisten als de anderen.’

‘Ik kan het haast niet gelooven,’ zei de fabrikant, het hoofd schuddend.

‘Nu, u zal zien,’ hernam Emile, ‘wat voor een lieverd het is. Het zou mij erg ontgaan, als Joosten van avond op de vergadering niet de eerste viool speelde. Zoo iets is net een kolfje naar zijn hand.’

‘Ik zal het moeten zien, eer ik het geloof. Maar van de vergadering gesproken, denk je, dat het er warm zal loopen?’

‘Of het! Naar de spraak gaat, zullen een paar van de socialistische schreeuwers uit Amsterdam overkomen, om de lui het hoofd heelemaal op hol te brengen. Heeft de burgemeester u niet gezegd dat hij marechaussee ontboden heeft? Ik heb het op de sociëteit voor vaste waarheid hooren vertellen.’

‘Neen, daar heeft hij me niets van gezegd. Maar zou het er inderdaad zoo spannen?’ vroeg de fabrikant, min of meer verschrikt.

‘U zal u toch door die grootsprekers en levenmakers geen vrees laten aanjagen, papa?’

‘Neen, ik blijf bij mijn woord. Toegeven doe ik in geen geval, en zeker niet als ze er zoo aan gaan staan. Dan sluit ik nog liever mijn fabriek. Het zal niet gezegd kunnen worden, dat ik mij door mijn werkvolk de wet laat voorschrijven. Maar van den anderen kant is zoo'n vergadering toch een leelijk ding. Je komt dadelijk in de krant en wordt voor het heele land als een gewetenloos kapitalist, als een beul, een tiran en weet ik wat nog meer, gesignaleerd. Ik wil maar zeggen, dat je reputatie er niet op verbetert. Maar toegeven, dat nooit,’ vervolgde de fabrikant heftig, ‘dan zouden ze maar zeggen, dat je bang was geworden en lag je heele prestige in de goot. Ga je niet naar die vergadering, Emile?’

‘Ik dank er feestelijk voor, papa. Ik heb geen zin een pak slaag op te loopen. En wat er gezegd wordt komen we toch gauw genoeg te weten.’

Op dat oogenblik kwam de oudste dochter van den heer Van Meeren binnen en zei, dat aan het ontbijt op vader en broer gewacht werd.

‘Kom Emile,’ zei de fabrikant, ‘we staan hier onzen tijd maar te verbeuzelen en blijven toch even wijs als te voren. Laten we naar binnen gaan.’

In de ontbijtkamer zat de grootmoeder aan het hoofd der tafel, terwijl de kleine dreumesen al ongeduldig waren geworden en begeerige blikken sloegen op de gesneden boterhammen.

‘Is dat wegblijven, Willem?’ zei mevrouw Van Meeren, een tamelijk gezette dame, die onder haar opzichtige kleeding kwalijk haar klein burgerlijke afkomst verborg. ‘We zitten al wel een kwartier met de koffie te wachten.’

‘Ik heb wel aan wat anders te denken dan aan koffie,’ zei de fabrikant, die door het vooruitzicht der vergadering van dien avond en de gedachte, dat Dirk Joosten, zijn meesterknecht, met het fabrieksvolk gemeene zaak maakte, in allesbehalve aangenaam humeur was. ‘En als je geen geduld had om te wachten, had je maar vast moeten beginnen,’ voegde hij er norsch bij.

‘Zoo was het niet bedoeld, Willem,’ verontschuldigde zich mevrouw, ‘maar ik weet, dat je er niet van houdt, dat de koffie zoo lang staat te trekken.’

Toen allen gezeten waren, bad Maria voor, waarbij haar vader verstrooid rondkeek en Emile met bijzondere aandacht de toppen zijner hagelwitte vingers bestudeerde.

Er werd geen woord aan tafel gesproken. De kleinen hadden het te druk met hun boterhammen en waren bang voor den grimmigen blik van hun vader; de grooten verkeerden te zeer onder den onaangenamen indruk van wat er op til was.

De grootmoeder sloeg nu en dan een bezorgden blik op haar zoon en schudde dan het grijze hoofd. Ze had hem zoo dikwijls gewaarschuwd en hem de plichten van den christelijken patroon voorgehouden, maar hij had er maar met een half oor naar geluisterd en glimlachend geantwoord: ‘Kom moeder, de tijden zijn nu heel anders dan voor een halve eeuw. Van wat er nu in de maatschappij omgaat hebt u geen begrip. De kinderen zijn de ouders ontgroeid!’

‘De tijden mogen zooveel veranderd zijn als ze willen,’ had dan de oude vrouw gezegd, ‘maar de christelijke liefde blijft dezelfde en dit moet altijd de band zijn tusschen werkgever en werkman, nu zoo goed als voor een halve eeuw.’

Hij had daarop niet geantwoord, maar tegen zijn vrouw en zoon gezegd, dat de oude vrouw een doodgoed mensch was, maar in 't geheel niet op de hoogte van den tegenwoordigen tijd. Dit was natuurlijk, maar dan moest ze ook geen vermaningen en wenken willen geven aan haar zoon, die, beter dan zij, wist hoe het maatschappelijk raderwerk in elkaar zat.

De heer Van Meeren verbrak het eerst de stilte aan tafel, door op knorrigen toon te zeggen:

‘Marie, wat is de koffie vandaag weer slap en het brood hard.’

‘De koffie slap? Maar hoe kan je dat

zeggen, Willem. Is ze niet lekker, moeder?'

'Me dunkt, dat ze heel goed is, Marie,' zei de grootmoeder.

'Maar het brood is toch hard,' herhaalde de fabrikant, die zijn kwade luim toch op iets moest vieren.

'En je houdt zoo van hardgebakken brood! Maar als je wil, zal ik den bakker zeggen, dat hij voortaan wat zachter gebak brengt.'

Hiermee was dit incident afgeloopen.

'Wil jullie daar wel eens stil zitten,' begon de heer Van Meeren opnieuw, nu tot zijn jeugdige telgen, die doodbedaard hun boterhammen zaten op te peuzelen en overigens geen vin verroerden.

'Maar, Willem, de kinderen zijn immers zoet,' dus nam de grootmoeder de verdediging der kleinen op zich.

'Wat zoet!' barstte Van Meeren los, 'ze hinderen me, zeg ik je. Ze zitten me daar aan te gapen, of ik wel een verscheurend dier ben.'

Het woord 'verscheurend dier' had de uitwerking, dat de kinderen, die stil voor zich hadden gekeken, nu inderdaad met open mond hun heer en vader aanstaarden, als trachtten ze eenige gelijkenis tusschen hem en gezegd dier te ontdekken.

'Breng die bengels weg!' gelastte de fabrikant, driftig wordend, 'of ik loop de deur uit. 't Is of jullie het er op gezet hebt, om me vandaag heelemaal uit mijn humeur te brengen. Ik heb met mijn fabriek zeker nog niet genoeg aan mijn hoofd, dat ik ook in mijn eigen huis, door mijn eigen kinderen voor den gek moet gehouden worden.'

'Wind je toch zoo niet op, Willem,' kwam zijn vrouw verzoenend tusschenbeide, 'er is niemand, die er aan denkt, u voor den gek te houden.'

Dit alles was echter olie op het vuur. 'En ik zeg, dat ze de kamer uitgaan, direct,' schreeuwde de fabrikant.

De kinderen waren ondertusschen al opgestaan en drongen zich, met het halve ontbijt nog in de hand, zoo dicht mogelijk bij hun grootmoeder aan, als wilden ze bij haar bebescherming zoeken. Op het oogenblik, dat ze onder haar geleide en dat van Maria den aftocht wilden blazen, kwam de meid binnen met de boodschap, of er geen belet was voor meneer Hoekstra.

De aangediende persoon scheen het intusschen niet noodig te achten, een ontkennend antwoord af te wachten, want hij was de dienstbare op den voet gevolgd en trad, zwierig gekleed en een lorgnet op den neus, het vertrek binnen.

'Ik wil toch niet hopen, dat ik u dérangeer,' zei hij met een sterk neusgeluid, aan den deuringang blijvende staan, terwijl hij zijn parelgrijze handschoenen uittrok.

'Kom er maar in, Adolf, jij dérangeert ons nooit,' zei de heer Van Meeren buitengewoon vriendelijk.

'Nu, 't is mij een waar feest,' zei het jongmensch, dat door den fabrikant familiaar met Adolf werd aangesproken, 'de dames mijn opwachting te mogen maken. Ik ben gecharmeerd, u allen zoo welvarend te zien,' en hij maakte verscheidene diepe strijkages voor grootmoeder, moeder en dochter. ''t Is anders stikkend heet. Schenkt u ons niet de eer van uw gezelschap, mevrouw?' vervolgde hij, zich tot Van Meeren's moeder wendend, die met de kinderen de kamer wilde verlaten.

'Ik ben te oud voor gezelschap, mijnheer,' antwoordde de oude vrouw. 'Ik zit maar het liefst op mijn kamer, en houd mij met een handwerkje of met de kinderen bezig.'

'Men is nooit te oud voor gezelschap, wanneer men geest heeft,' zei Adolf met een hoffelijke buiging, een zin herhalend, die hem in zijn hoofd was blijven hangen.

‘Maar ik begrijp, dat uw hooge jaren niet meer op alle punten met het jonge geslacht kunnen sympathiseeren.’

‘Kom grootma, gaat u mee?’ vroeg de kleine Lize, die ongeduldig werd.

‘Dag mevrouw, dag lieve kinderen,’ zei Adolf. ‘Gaat u ons ook al verlaten, juffrouw Maria?’ vroeg hij, zich tot de oudste dochter van den fabrikant wendend. ‘Ik had mij al met uw aangenaam gezelschap gevleid en nu zie ik, dat u mij wil teleurstellen.’

‘De teleurstelling zal zoo groot niet zijn, mijnheer,’ zei Maria glimlachend. ‘Maar ik kan waarlijk bij de kinderen niet gemist worden. Grootmoeder alleen zou er te veel mee te stellen hebben.’

Van Meeren bromde wat tusschen zijn baard, mevrouw haalde de schouders op, Emile mompelde iets van nuf en Adolf betuigde, dat het hem zeer speet, maar hij natuurlijk haar wil moest eerbiedigen.

Ondertusschen verlieten de grootmoeder en Maria met de kinderen de kamer en begaven zich naar boven.

II.

‘Ik regretteer het zeer, dat juffrouw Maria zich zoo weinig om mij bekommert,’ zei Adolf, nadat zij met de grootmoeder en de kinderen den aftocht geblazen en hij plaats genomen had. ‘Ik regretteer het zeer, want ik behandel haar toch met alle égards en zij schijnt me altijd te ontwijken.’ Dit laatste werd op wreveligen toon gezegd, terwijl hij zijn blonden knevel opstreek, zijn lorgnet van zijn neus nam en er een oogenblik mee speelde.

‘Ik geloof nu toch zeker, dat u de zaak wel wat àl te hoog opvat,’ zei mevrouw Van Meeren vergoelijkend, ‘u begrijpt, dat Maria grootmoeder niet alleen met de kinderen kan laten omspringen en nu kan de meid het wel doen, maar ze zijn er zóó aan gewend, door Maria geholpen te worden, dat ze ongezeglijk zijn, als ze er niet bij is.’

‘Ik wil natuurlijk niet eischen, mevrouw, dat ze al haar tijd voor mij disponibel stelt, maar ik meen ik er toch wel eenig recht op te hebben, dat ze me niet geheel en al negliteert.’

‘Daar heb je gelijk in, Adolf,’ zei Van Meeren, ‘en ik zal het haar aan het verstand brengen, dat ze wel wat meer attentie mag hebben voor iemand, die toch waarlijk werk genoeg van haar maakt.’

‘Niet te voortvarend, waarde heer, met zachtheid wint men meer dan met geweld. Voor het overige meen ik op een behoorlijk fortuin en een nette positie te mogen wijzen’ - hij was pas tot advocaat gepromoveerd en had zich nog niet eens op de rol laten inschrijven - ‘zoodat Maria niets op mij kan weten af te dingen,’ zei het jonge mensch met innig zelfbehagen.

‘Dat doet ze ook niet, Adolf,’ beijverde de moeder zich in het midden te brengen.’ Ze is nog wat rijkelijk jong en daarom beseft ze nog niet recht wat haar tot geluk kan strekken. Maar dat zal wel beteren, als ze u meer heeft leeren kennen.’

‘Ik hoop het, mevrouw, en dank u intusschen voor uw goede intentie,’ zei Adolf met een lichte buiging. ‘Nu van wat anders gesproken, mijnheer Van Meeren; ik wil toch niet denken dat u de buitensporige eischen van uw werkvolk zal inwilligen. De zoon van den burgemeester pretendeerde, dat u wel zou inbinden, maar ik verklaarde op mijn *parole d'honneur*, dat u niet zal toegeven.’

‘Wis en waarachtig niet,’ zei Van Meeren, gekrenkt, dat de burgemeesterszoon hem daarvan had durven verdenken. ‘Ik toegeven? Nooit! Liever sluit ik op staanden voet de fabriek.’

‘Nu, zoo'n vaart zal het niet nemen,’ zei Adolf lachend;’ de lui probeeren eenvoudig wat het lijden kan en als ze merken, dat je voet bij stuk houdt en je tanden durft laten zien, druipen ze met hangende pootjes af. Dat volkje moet men klein houden, anders groeien ze je boven het hoofd.’

‘'t Is hun ten minste niet geraden, een hoogen toon aan te slaan,’ zei Van Meeren, zich meer en meer opwindend, ‘zij zijn de minderen en ik ben de patroon. Maar het lijkt wel, of er tegenwoordig geen eerbied meer voor het gezag bestaat, en dan moet zoo'n man als de burgemeester die lui nog stijven. Zoo houden ze van avond in de *Kroon* een vergadering, om over den toestand te beraadslagen, naar het heet' maar feitelijk om te toonen dat ze durven. Ze willen me tarten, maar ik zal ze laten zien, dat ik mij daardoor geen vrees laat aanjagen. Ik gaf er wat voor, als ik wist, wie de aanlegger was.’

‘Ik denk, dat de socialisten uit Amsterdam, die hier al een heelen tijd hun blaadjes gevent hebben, de aanleggers zijn,’ mengde zich mevrouw in het gesprek. ‘Als ze er de lucht van bebben, dat er tusschen patroon en werklieden iets niet in den haak is, komen ze er op af, om het vuurtje aan te blazen. De menschen zijn hier anders zoo kwaad niet.’

Dat haar man zelf door zijn afpersing en de onbillijke loonsverlaging de aanleiding was tot het verzet, dat onder het werkvolk broeide, kwam bij haar niet op.

‘De socialisten heeten het altijd gedaan te hebben,’ zei Van Meeren wrevelig, ‘maar ik voor mij heb de vaste overtuiging, dat de belhamels onder mijn werkvolk schuilen, en als ik met zekerheid namen wist, gaf ik ze dadelijk den bons.’

‘Ik heb al gezegd, dat Dirk Joosten de ergste van allen is, maar papa heeft er geen ooren naar en wil geen kwaad van hem hooren, omdat hij een bekwaam werkman is.’

‘Neen, dat kan ik niet gelooven, dat zeg ik nog eens,’ zei Van Meeren met kracht.

‘Nu geloof ik ook, dat ge je bepaald vergist; Joosten is een oppassende jongen en van heele nette afkomst. Ik begrijp niet, wat je tegen hem hebt, Emile.’

De goede vrouw begreep niet, dat alleen naijver haar zoon zoo deed spreken. Deze was te lui om de handen uit de mouw te steken; Joosten was een onvermoeid werker en veruit zijn meerdere in kennis en doorzicht.

‘Wat zou ik tegen Joosten hebben?’ vroeg Emile gemelijk. ‘Dat het een verwaande kwast is, kan mij niet schelen, al hangt het mij de keel uit, dat hij tegen mij, die toch zijn meerdere ben, een toon van gezag aanslaat. Hij weet, dat hij bij papa in een goed blaadje staat, en denkt, dat hij mij dus niet hoeft te ontzien. Maar u zal zien, dat hij van avond op de vergadering het hoogste woord zal voeren, wat jij, Adolf?’

‘Ik kan geen profeet zijn,’ zei de aangesprokene, ‘maar op de sociëteit wordt Joosten als de ziel van het heele verzet beschouwd. Hij heeft allemachtig veel pretentie, daar heeft Emile gelijk in; maar als het een zoo kundig werkman is, als mijnheer en mevrouw opmerken, dan moet men wel wat door de vingers zien.’

‘Neen, om den drommel niet,’ schreeuwde Van Meeren, die al wat Adolf Hoekstra zei als een evangelie beschouwde. ‘Een kundig werkman of niet, als het waar is, dat Joosten de lui tegen mij opzet, dan gaat hij de laan uit. Zulke menschen verkies ik niet in mijn dienst.’

‘Als het niet al te indiscreet van mij was, zou ik u vertellen, wat mij van verschillende zijden is in het oor gefluisterd,’ merkte Adolf aarzelend op.

‘Spreek op,’ gelastte Van Meeren, die nu hij eenmaal weer in een knorrige bui was, zich de moeite kon besparen van opnieuw boos te worden. ‘Is het iets over Joosten?’

‘Ja, over Joosten, maar het is haast te gek om te vertellen. Ik geloof er dan ook geen woord van, maar van den anderen kant, men noemt geen koe bont, of er is toch wel een vlekje aan.’

‘Zeg op, Adolf,’ klonk het gebiedend uit den mond van Van Meeren.

‘Nu dan, er wordt gefluisterd, dat Dirk Joosten het oog heeft laten vallen op uw dochter.’

‘Dirk Joosten? zijn ze dol?’ riep de fabrikant uit, van zijn stoel opspringend.

‘Dat kan niet, onmogelijk,’ bevestigde mevrouw.

‘Zoo'n vent! Hij is er niets te goed voor,’ verklaarde Emile.

‘Ik zei dan ook, dat ik er geen geloof aan sla.’ vervolgde Adolf, tot mevrouw Van Meeren gewend, ‘maar toch, gedecideerd, het wordt gezegd.’

REINTJE IN DOODSNOOD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HANS W. SCHMIDT.

DOOR EEN TIJGER OVERVALLEN, NAAR DE TEEKENING VAN JOHN CHARLTON.

‘Is de vent krankzinnig!’ bulderde Van Meeren, hoe langer hoe meer opgewonden. ‘Ik jaag hem op staanden voet weg. Zoo iets kan ik niet dulden! Een werkman zou het oog opslaan naar de dochter van zijn patroon!’

‘Maar bedenk toch, Willem,’ trachtte zijn vrouw hem te kalmeeren, ‘dat het, zooals Adolf zelf zegt, maar een praatje is. De een of ander, die jaloersch op hem is, heeft dat uitgestrooid, en...’

Mevrouw had met dit te zeggen volstrekt haar zoon niet op het oog. Maar deze vond, dat de schoen hem paste en trok hem aan. Een allesbehalve malschen blik op zijn moeder slaande, riep hij uit:

‘Als u mij bedoelt, moeder, dan...’

‘Hoe kom je daar toch op, Emile?’ zei mevrouw. ‘Ik heb niet eens aan je gedacht. Ik wilde alleen maar zeggen, dat als één persoon zoo iets zegt, dat dadelijk de heele stad door is, waar of niet waar. En nu is het toch niet billijk, op zoo'n los gerucht een oppassenden jongen te ontslaan.’

‘En zou mijn dochter dien vent genegen zijn?’ vroeg de fabrikant, zonder op de door zijn vrouw geopperde bedenking acht te slaan. ‘Ik zal er haar eens duchtig over onder handen nemen, dat verzeker ik je.’

‘Men zegt, dat ze inderdaad inclinatie heeft voor Joosten,’ antwoordde Adolf, ‘en in aanmerking genomen de koelheid, waarmee ze mij behandelt...’

‘Zou Maria waarachtig zoo dwaas kunnen zijn?’ viel Van Meeren hem in de rede. ‘Dat had ik nooit achter haar gezocht. Joosten gaat weg, dat spreekt van zelf, en onmiddellijk!’

‘Ga nu niet overijld te werk, Willem,’ vermaande mevrouw.’ 't Kan immers nog heel goed allemaal uit de lucht gegrepen zijn.’

‘Maar wat gaat ze dan zoo dikwijls naar juffrouw Joosten?’ kwam Emile tusschenbeide. Ze zou er zoo druk niet komen, als er niet een magneet was, die haar aantrok. Joosten's moeder is toch niet iemand van onzen stand, om met haar als gelijke op en neer te gaan.’

‘Daar heb je 't al!’ riep Van Meeren driftig uit. ‘Dat mensch heeft Marie bij zich in huis gelokt, om haar hoofd op hol te brengen. Ik begrijp maar niet, Marie, dat jij haar die bezoeken niet verboden hebt. Ik wist er niets van, anders had ik het nooit toegestaan.’

(*Wordt vervolgd*).

De mieren als tuiniers.
Een kijkje in het rijk der natuur.

Heeft de mier altijd de hooge achting van den vlijtigen mensch genoten, hieruit blijkende, dat de luiaard naar deze nijvere diertjes verwezen werd, in den laatsten tijd hebben vooral de natuuronderzoekers zich er druk mee bezig gehouden. Het overleg en verstand der kleine diertjes, hun maatschappelijke organisatie en hun kundige bouwwerken maken onze bewondering in den hoogsten graad gaande. Zij ondernemen formeele krijgstochten, rooven de poppen der vijanden en voeden de zich daaruit ontwikkelende diertjes als slaven op, die voor hen al het werk moeten

verrichten; zij ontvangen gasten in hun woningen en doen ten slotte ook aan veeteelt, door het kweeken van verschillende huisdieren.

Bij de honingmieren in Mejico offeren zich talrijke individuen voor het algemeen welzijn op. Zij laten zich het achterlijf vol honing stoppen, tot dit een geweldigen omvang heeft verkregen. Zij hangen dan, nauwelijks tot een beweging in staat, van den rand der woning af en zijn te vergelijken met levende honingpotten, waartoe gedurende het ongunstige jaargetijde de overige bewoners van het nest hun toevlucht nemen en ze uitpersen.

Van de mieren, die zich met den landbouw onledig houden, wordt gemeld, dat zij de korrels van een grassoort, *Aristida stricta*, in haar woning dragen, om zich daarmee te voeden. Nu wordt beweerd, dat zij korrels van deze grassoort in den omtrek van haar nest uitzaaien. Waarschijnlijk zullen zij evenwel korrels bij het wegdragen verliezen. Zooveel is intusschen zeker, dat zij alle overige planten in de nabijheid van het nest afbijten en verwijderen en alleen de *Aristida* laten staan, om daardoor een gemakkelijken oogst te verkrijgen.

Hebben wij tot dusver reeds een heele reeks zeer merkwaardige feiten uit het leven der mieren leeren kennen, toch is daarmee het onderwerp nog niet uitgeput en nog altijd worden wij door nieuwe, interessante waarnemingen verrast. Nu weer is men tot de ontdekking gekomen, dat sommige mieren als tuiniers haar groenten telen. Was dit vermoeden al vroeger uitgesproken, Alfred Möller heeft het nu tot volkomen zekerheid gebracht.

Reeds lang was de zonnescherm-mier bekend, waarvan dr. Ellendorf ons de volgende schildering geeft: De zonnescherm mieren trekken in groote scharen naar dikwijls zeer ver verwijderd staande boomen. Nadat ze daarin geklommen zijn, snijden ze ronde stukjes ter grootte van een twee en-een-halve-centstuk uit de bladen en brengen die, ze tusschen de tanden als een zonnescherm omhoog houdend, in haar nest. Het zou haar natuurlijk onmogelijk zijn, met dezen last uren ver door het gras te kruipen. Daarom bijten ze dit dicht bij den grond over een breedte van omtrent 10 centimeter af en welpen het ter zijde. Daardoor ontstaat een weg, die tenslotte door het voortdurend heen en weer loopen van millioenen en millioenen mieren glad en effen wordt. Ziet men nu van een verhevenheid op den weg neer, waarop de millioenen mieren dicht op elkaar en alle met een groen zonnescherm boven het hoofd voorttrekken, dan heeft het den schijn, of een groene reuzenslang langzaam over den grond kruipt. Möller heeft waargenomen dat een beladen mier den weg van 26 meter in één uur en tien minuten aflegt.

Verbazingwekkend zijn ook de onderaardsche werkzaamheden der kleine mieren, die dikwijls zeer aanzienlijke afmetingen aannemen. Zoo deelt de predikant Hamlet Clark mee, dat de zonnescherm-mieren onder de bedding van de rivier Paratyba bij Rio de Janeiro een tunnel gegraven hadden, om een aan den tegenovergestelden oever liggend pakhuis te bereiken, hoewel de rivier op de bedoelde plaats zoo breed is, als de Theems bij Londen. De beestjes brengen deze onderaardsche werkzaamheden met veel vaardigheid en bekwaamheid ten uitvoer.

Dr. Ellendorf legde eens een met stukjes bladeren beladen mieren-expeditie een dikken boomstam in den weg. De mieren waren niet in staat, er met haar last tegen op te klauteren, en de heele karavaan bleef staan. Na wat heen en weer loopen wierpen deeersten de bladeren weg en begonnen een tunnel te graven. Een half uur later was deze klaar; de bladeren werden weer opgenomen en de heele schaar zette in de beste orde haar tocht door den tunnel voort.

Bij de sleepmieren, die anders in haar leefwijze met de zonnescherm-mieren geheel overeenkomen, merkte Möller op, dat talrijke individuen, schijnbaar zonder een bepaald doel en zonder zich met bladstukjes te belasten, heen en weer liepen. Wanneer de wegen door een regenbui of door menschen en dieren min of meer onbegaanbaar waren geworden, dan maakten de lastdragers geen aanstalten, om de hinderpalen uit den weg te ruimen. Daarentegen kwamen onmiddellijk de onbeladen mieren naderbij en maakten in korten tijd den weg vrij.

De lasten, die de kleine diertjes wegsleepen, zijn bepaald ontzaglijk. In één geval wogen 19 mieren 130 milligram, 17 van haar lasten 1076 milligram; de verhouding van haar gewicht tot den last was dus als 1: 9. In een ander geval wogen 10 mieren 75 milligram; 10 lasten 700 milligram. De diertjes vervoerden dus meer dan het negenvoud van hun eigen gewicht.

Maar waartoe gebruiken de mieren de stukjes van bladeren? Eenige natuuronderzoekers hebben beweerd, dat ze daarmee haar nesten dekken, andere, dat zij ze als voedsel gebruiken. Het is nu gebleken, dat beide uitspraken op een dwaling berusten. Zij gebruiken ze, zooals Möller voorgoed heeft uitgemaakt, als humus of teelaarde voor haar tuinen.

Wanneer wij een nest dezer mieren openen, dan zullen wij hoogstens aan den ingang nog eenige overblijfselen van bladeren vinden. Verder zijn geen herkenbare sporen daarvan meer te bemerken. Daarentegen is er wel voorhanden een losse, weeke, grijze massa, met groote en kleine gaatjes bij wijze van een spons, waarin steeds een groote menigte mieren zitten en op en neer loopen, en waarin ook de eieren, larven en poppen in wanorde door elkaar liggen. Deze massa noemt Möller den paddestoelen-tuin der mieren.

Wanneer wij een gedeelte van zulk een paddestoelen-tuin onder een vergrootglas beschouwen, dan vinden wij, dat de losse, weeke massa uit een menigte kleine klontjes van ½ millimeter doorsnede bestaat, die aan de oppervlakte een donkergroene, dieper liggend een bijna zwarte, en onderaan een geelbruine kleur vertoonen. Deze klontjes zijn van talrijke paddestoeldraden doortrokken en worden daardoor aan elkaar gehouden. De heele oppervlakte van den paddestoelentuin, met uitzondering van het jongste gedeelte, vertoont overal verstrooid kleine, witte kogeltjes van ¼ tot ½ millimeter doorsnede. Het zijn uitwassen aan de uiteinden der paddestoeldraden en worden door Möller raapkoolhoopjes genoemd. Ze maken het eenige of toch in alle geval het hoofdzakelijke voedsel der mieren uit.

Om deze raapkoolhoopjes op te kweeken, verzamelen de mieren de bladeren. De bewerking daarvan en de aanleg der paddestoeltuinen geschiedt volgens Möller's waarnemingen op de volgende wijze.

De binnen gedragen bladeren worden eerst in kleine en altijd kleinere stukjes gesneden. Dan neemt een mier een stukje van de grootte van haar kop tusschen haar voorpooten, knijpt het met haar scherpe tanden en verscheurt de oppervlakte, zoodat ze week wordt. Daarna maakt zij er een balletje van en kneedt het met behulp harer pooten zoo door en door, dat het tot een zeer week klompje verwerkt is, waarin bijna geen cel van het oorspronkelijke blad ongedeerd is gebleven. Deze klompjes worden dan naast elkaar gelegd en vastgedrukt. Op de eerste laag volgt een tweede, derde enz., en zoo ontstaat de paddestoelentuin.

Vanwaar komen nu de paddestoeldraden? Het is bekend dat overal sporen van paddestoelen in groote menigte aanwezig zijn. Reeds uit de lucht kunnen zij op de bladeren vallen, maar vooral worden ze door deze opgenomen, wanneer zij in de nabijheid van den grond en van dierlijke en plantaardige overblijfselen komen. De

sporen der paddestoelen worden dus met de bladeren naar binnen gedragen. Voor de verdere ontwikkelijk van deze sporen biedt de paddestoelentuin een buitengewoon gunstige plaats aan. Zij vinden in de bewerkte klontjes een rijke menigte van voedingstoffen, daarbij een steeds gelijkmatige vochtigheid en bescherming tegen tocht en uitdrogende lichtstralen. Het is dus zeer verklaarbaar, dat de draden der meest verschillende paddestoelen in den tuin ontstaan.

Evenals de tuinman op de bedden al het onkruid zorgvuldig wiedt, opdat het niet de planten overwoekert en haar het voedsel onttrekt, zoo zijn ook in den paddestoelentuin de kleinste arbeiders der mieren ijverig in de weer, om alle vreemde paddestoeldraden te vernietigen. Alleen de draden van de raapkool blijven dan nog over.

Maar de mieren stellen er zich niet mee tevreden, het onkruid uit te roeien, ze zorgen er ook voor, dat de paddestoelentuin niet in het kruid schiet, daar hij dan de hun tot voedsel dienende raapkoolhoopjes niet zou voortbrengen, Wij kunnen de werkzaamheid der mieren gemakkelijk gewaarworden, wanneer wijal deze diertjes uit den tuin verwijderen en hem aan zich zelf overlaten. Binnen korten tijd verschijnen de paddestoeldraden boven de oppervlakte. Er schieten luchtdraden op, die spoedig een dicht net

vormen, zooals de schimmelpaddestoel op oud brood. Zoodra dit echter geschiedt, houdt de vorming van raapkoolhoopjes op en die er zijn verschrompelen. De raapkoolhoopjes ontstaan slechts bij voortdurende werkzaamheid der kleine arbeiders, waardoor de vorming van luchtdraden verhinderd wordt.

Wie leerde aan deze diertjes dien ingewikkelden tuiniersarbeid? Zij halen materialen, die op zich zelf voor hen geheel waardeloos zijn; zij verwerken ze tot een voor hen even onbruikbaren humus; zij roeien zorgvuldig alle paddestoeldraden uit, en laten maar een enkele soort ongestoord voortwoekeren; zij verkrijgen daardoor het haar onontbeerlijke voedsel. Dit zijn wonderbare meedeelingen, en indien zij niet door de zorgvuldige onderzoekingen van Möller boven allen twijfel verheven waren, zou men moeten aannemen, dat ze op een dwaling berustten.

Maarschalk Mac-Mahon.

Nog is de rouw niet afgelegd over het plotseling overlijden van generaal Miribel, op wien zoo groote verwachtingen voor de toekomst waren gebouwd, of de onverbiddelijke dood ontrukt Frankrijk den man, die zoo menige bladzijde uit de geschiedenis van zijn land met zijn roem heeft beschreven, niet uitgewischt door de noodlottige nederlaag van Sedan.

Met maarschalk Mac-Mahon is niet alleen een der schitterendste figuren uit het derde Napoleontische tijdperk, - de prototype van den Franschen soldaat zonder vrees of blaam, als ridder Bayard, zooals de *Daily Telegraph* hem noemde - maar ook een goed Christen ten grave gedaald.

Reeds lang had men voor het leven van den maarschalk gevreesd, tot eindelijk, te midden der geestdriftige feestvreugde over de komst van het Russisch eskader, de doodstijding van den moedigen soldaat en bekwamen legeraanvoerder verspreid werd.

Den 13en Juli 1808 werd Marie-Edme-Patrice-Maurice, markies van Mac Mahon, wiens vader de persoonlijke vriend van koning Karel X was, op het kasteel Sully, in net departement Saône-et-Loire, geboren. Uit ouden Ierschen adel gesproten, verkreeg het huis Mac-Mahon, dat zich in Frankrijk gevestigd had, toen de Stuarts een schuilplaats zochten op het vasteland, van Lodewijk XIV brieven van naturalisatie. Het wapen der Mac-Mahon's is een zilveren veld met drie leeuwen van keel, en het devies: *Sic nes, sic sacra tuemur* (evenals ons zelven, verdedigen wij wat heilig is).

De jonge Maurits werd eerst voor den geestelijken staat bestemd en trad in het klein Seminarie van Autun, maar de roeping voor den krijgsmansstand - een erfenis van zijn vader en oom - kwam spoedig boven. Hij verliet nu het seminarie voor Saint-Cyr, waar hij zijn opleiding als officier ontving. Allereerst nam hij deel aan den tocht naar Algiers, waar hij de kapiteinsepauletten verwierf en nu van rang tot rang opklom, totdat hij als divisiegeneraal aan den oorlog in de Krim deelnam. Hier onderscheidde hij zich op bijzondere wijze bij de bestorming van den Malakoff-toren, de voornaamste sterkte der Russen en de sleutel van Sebastopol. Aan het hoofd zijner manschappen had hij den toren stormenderhand ingenomen, maar door het hevig vuur van den vijand scheen de stelling onhoudbaar geworden, zoodat generaal Pélissier hem smeekte ze te ontruimen. Mac Mahon sprak hierop het gedenkwaardige woord: *j'y suis, j'y reste*, ik ben, ik blijf. Het grootkruis van het Legioen van Eer was de belooning voor dit heldenfeit.

Nog grooter toonde Mac-Mahon zich in den Italiaanschen oorlog. Hij had een beslissend aandeel in de overwinning bij Magenta. Zonder hem zouden Napoleon III en heel zijn garde door de Oostenrijkers krijgsgevangen zijn ge maakt. De maarschalksstaf van Frankrijk en de titel van hertog van Magenta waren een rechtvaardige belooning voor zijn koelbloedigheid en zijn veldheerstalent Weinige dagen later zou de nieuwe maarschalk bewijs van dezelfde bekwaamheid geven in den bloedigen slag van Solferino.

Tien jaar lang kon het zwaard nu in de scheede rusten en bekleedde hij beurtelings hooge waardigheden, het laatst dat van gouverneur-generaal van Algerië.

MAARSCHALK MAC-MAHON.

In 1870 brak de noodlottige Fransch-Duitsche oorlog uit en snelde Mac Mahon naar de grenzen, waar hij het bevel over het eerste legerkorps op zich nam. Hier evenwel geen Malakoff, geen Magenta, geen Solferino. Van het begin af was de fortuin de Fransche wapenen ongunstig, en nadat de voorhoede van den maarschalk onder generaal Douay bij Weissemburg was verslagen, werd Mac Mahon zelf door den overmachtigen vijand bij Reischoffen verpletterd.

Met het overschot van zijn leger trok de maarschalk naar Châlons, waar de nieuwe minister van Oorlog, generaal Palikao, hem aan het hoofd stelde van een in der haast bijeengeraapt leger van 120 000 man, met bevel, daarmee maarschalk Bazaine te hulp te snellen. Mac-Mahon zag het nuttelooze en gevaarlijke van zulk een onderneming goed in, maar door zijn overdreven eerbied voor de discipline - misschien ook, omdat hem vervalschte depêches waren gezonden, die inhielden, dat

Bazaine zich bij Metz door de Pruisische gelederen een uitweg gebaand had en zich met hem zocht te vereenigen - gehoorzaamde hij en begon de noodlottige beweging, die op de verpletterende nederlaag van Sedan uitliep.

Reeds bij het begin van den slag werd Mac-Mahon ernstig aan de dij gekwetst, zoodat het bevel in andere handen overging en hem daardoor de grievende smart bespaard werd, de capitulatie van Sedan te onderteekenen.

Op eerewoord krijgsgevangen gemaakt, werd de maarschalk naar België vervoerd en, toen zijn wonde genezen was, naar Wiesbaden, waar hij tot Maart 1871 verbleef.

Na het sluiten van den vrede werd Mac-Mahon met het bevel over het leger van Versailles belast, dat op de troepen der Commune Parijs heroverde. Hij trad nu in het bijzonder leven terug, tot hij na lang aandringen, als opvolger van den heer Thiers, het presidentschap over de republiek aanvaardde. Op het staatkundig gebied werd hij van twee zijden aangevallen: door de republikeinen, die hem verweten, dat hij in het geheim aan het herstel der monarchie werkzaam was; door de monarchisten, die hem verweten, dat hij het niet deed. Na vier jaar met deze en andere moeielijkheden geworsteld te hebben, was Mac-Mahon den strijd moe, en, hoewel zijn tijd nog niet verstreken was, (hij was voor zeven jaar benoemd) nam bij den 30^{en} Januari 1879 zijn ontslag en trok zich voorgoed uit het politieke leven terug.

Onder het presidentschap van den maarschalk zouden ergerlijke schandalen als de handel in ridderorden en de Panama-zaak niet hebben kunnen gebeuren. Ver van zich te verrijken, zooals anderen deden, wilde hij den glans van zijn waardigheid verhoogen door een hof- of liever huishouding, die den eersten vertegenwoordiger van Frankrijk waardig was; en toen hij het Elysée verliet om weer zijn bescheiden woning te betrekken, was hij armer dan den dag, waarop hij er zijn intrede gedaan had.

Hij had voor zijn reis- en representatie kosten nooit het jaarlijksch crediet van 600.000 franks aangenomen, dat door de Kamers was toegestaan, en dat zijn opvolger zoo zorgvuldig in zijn zak stak. Hij betaalde zijn reizen door Frankrijk uit eigen middelen, en een zijner officieren was belast, het bedrag daarvan op te maken.

Eenige jaren geleden had men er aan gedacht, hem de een of andere officieele waardigheid aan te bieden. Hij wees ze van de hand met deze eenvoudige woorden: ‘Wanneer men de eerste in zijn land is geweest, kan men niets meer zijn dan een soldaat aan de grens, voor den vijand....’

Hij had niets aanvaard dan het voorzitterschap van de Vereeniging tot hulp der gekwetste militairen, waarvan bij zich steeds, sedert het aftreden van den hertog van Nemours, met de meesten ijver gekweten heeft. Daar was hij in zijn element, en niets was treffender, dan hem jaarlijks in vol uniform de H. Mis te zien bijwonen, die hij voor de in Frankrijks dienst gesneuvelde soldaten en matrozen deed opdragen, terwijl zijn echtgenoote, met den strik van het Roode Kruis om haar arm, een collecte hield voor de gekwetsten van Soedan, Dahomey en Tonkin, en, hertogin van Magenta en afstammelinge der Castries, het eerst van al met eerbied haar zakje voorhield aan den vertegenwoordiger van den burgerlijken Carnot

Heeft Mac-Mahon in den oorlog van 1870 misschien misslagen begaan, is hij tijdens zijn presidentschap niet steeds van zwakheid vrij te pleiten geweest, met voldoening mag worden geconstateerd, dat zijn dood die van een dappere en een Christen was.

Stichtend zijn de bijzonderheden, die om trent zijn laatste oogenblikken worden meegedeeld.

Om halfacht des morgens liet men den pastoor der parochie roepen, die aanstonds kwam. De maarschalk herkende hem en drukte hem warm de hand. Toen verwijderden allen zich, de priester hoorde zijn biecht en zegende voor de laatste

maal den stervende. Daarna opende hij de deur en de gemalin van den maarschalk trad binnen, gevolgd door zijn familie en dienaren; om bij de toediening van het H. Oliesel tegenwoordig te zijn.

Het was een treffende plechtigheid. De maarschalk had nog zijn volle helderheid van geest, en volgde met ingetogenheid de gebeden der stervenden. In de kamer hoorde men de gesmoorde snikken van die hem liefhadden.

De maarschalk had nog de kracht om allen, die hem omringden, de hand te drukken. Nooit zag een soldaat den dood met meer kalmte in het aangezicht.

De doodstrijd was zacht; langzaam, zonder schokken, namen de krachten van den lijder af; de ademhaling werd trager, zeldzamer, en eindelijk om tien uur hield ze voorgoed op.

De weduwe, die geknield voor het sterfbed lag, stond op, en, haar smart bedwingende, sloot ze zijn oogen en drukte een laatsten kus op de wangen van den held.

Kort daarop werd de sterfkamer in gereedheid gebracht en het men de menigte, die van alle zijden was toegesneld, een laatste hulde brengen aan den dapperen krijgsman.

Het lichaam lag, met de armen lang uitgestrekt er naast, op het witte bed, met een crucifix op de borst. Aan het hoofdeinde van het bed stond een tafel met een wit kleed, waarop wijwater en een palmtak, een kruis, met parelmoer ingelegd, een ivoren rozenkrans en twee brandende kaarsen.

Geen vertooning of wereldsche praal stoorde den ernst van dit voor den Christen zoo bemoedigende schouwspel. Geen wapenen, geen uniform, geen ridderorden; niets dan de herinnering aan den christelijken doode.

In het leven van den grijzen maarschalk moge menige roemrijke bladzijde voorkomen, geen enkele kan halen bij die, waarop de geschiedenis het overlijden van dezen held en Christen zal verhalen.

Bij de Platen.

Da's een toer. -

Ja, zeg dàt dât een toer is! In het open veld, bij een windvlaag dat iemand de ooren van het hoofd waaien, een pijp aansteken, - we weten niet of onze lezers er ooit de proef van hebben genomen, maar wij voor ons durven wel zeggen, dat men daarvoor tegen weer en wind moet opgewassen zijn als de twee oude jagers op onze gravure. Zij zullen het wel klaarspelen, dat blijkt genoeg uit hun handige bewegingen om het vlammetje te beschermen, uit hun welgemoed knipoogen en uit hun heele houding, die verraadt dat zij niet voor de eerste maal zich zoo weten te helpen.

Dat op den eenzamen zwerftocht onder het praten de pijp eens uitgaat, is geen wonder; maar dat de oudjes er ook gauw op bedacht zijn, ze weer aan te steken, kan evenmin bevreemden. Zoo'n pijpje is een kostelijke neuswarmer. dat door den rook het heele gezicht tegen den snijdenden wind beschut, en een echte liefhebber kan er niet meer buiten. 't Is of hij geen fut in zijn lijf heeft, als hij niet nu en dan een trekje kan doen. Een vaderlandsche pijp is een onbetaalbare versnapering, die alle vermoeienis, kou of teleurstelling, aan het wisselvallige jagersleven verbonden, doet vergeten.

Zie zoo - paf! paf! paf! - nu brandt de pijp weer, en met nieuwen moed en lust kunnen de oudjes de jacht voortzetten. We wenschen hun een rijke vangst.

Reintje in doodsnood. -

Allicht zullen ze evenveel thuis brengen als het schitterende gezelschap, dat hier, met groote beweging van paarden en honden, er op uit is, een onnoozel vosje buit te maken.

Van alles is er al bedacht om dat arme Reintje meester te worden. Er worden hem vergiftige brokken voorgeworpen, vallen en strikken gezet; hij wordt met nest en al uit den grond gegraven of krijgt een lading schroot in zijn pels, kortom overal wordt hij nagezet. Ma ar van al de listen en lagen, waartegen Reintje zich te wachten heeft, heeft hij het minst te vreezen van de parforce-jacht; want die vordert een omslag en onkosten, die tot de beoogde vangst in niet de minste verhouding staan.

Die soort drijfjacht wordt dan ook bijna alleen meer uitgeoefend in Engeland, het vaderland van alle sport; in heel Duitschland is men alleen aan de koninklijke rijschool in Hannover op die liefhebberij ingericht, en in ons land wordt er aan de parforce-jacht heel niet gedaan. Dat spel gaat volgenderwijze in zijn werk.

Nadat in den nacht te voren, als de vossen hun onderaardsche woningen verlaten hebben om op maraude uit te gaan, al de openingen hunner holen met rijzen zijn dichtgestopt, verzamelen zich de jagers vroeg in den voormiddag op de afgesproken plaats tot de jacht. Alleen geoefende ruiters, die vast in het zaal zitten, en op hun vurige rossen de door honden opgejaagde vossen over heggen en slooten kunnen volgen, kunnen voor die pret in aanmerking komen.

Reintje weet wat hem te wachten staat, zoodra hij de honden achter zich hoort, en in overijlde vlucht zoekt hij bij voorkeur het terrein op, waar honden en paarden hem het moeilijkst volgen kunnen, terwijl er voor hem allicht een uitweg is. Ook in zijn doodsangst is hij nooit om een list verlegen. Door plotselinge zijsprongen, tracht hij de honden zijn spoor bijster te maken, of hij drukt zich ergens tegen een schutting, zoodat honden en paarden over hem heen vliegen en hij gelegenheid vindt, weer naar het veilige bosch terug te keeren.

Oppassen is dus de boodschap voor de lustige jagers. Zoodra evenwel de honden den vos te pakken krijgen is zijn lot beslist. De heele troep omsingelt hem en houdt hem vast. De jagers, die zoo gelukkig zijn, hem na een inspannende en moeitevolle jacht soms van verscheidene uren, eindelijk als zegeteeken mee te voeren, zijn, zooals te begrijpen is, niet weinig trotsch op hun heldenfeit. En de amazone, die zulk een parforce-jacht heeft meegemaakt, wordt natuurlijk als de koningin van den dag gevierd. Of die eer met het ondernomen waagstuk niet wat te duur gekocht is, zal zij zelf het best kunnen uitmaken; maar zeker is het dat dergelijke wilde jachten zelden zonder ongelukken afloopen.

Door een tijger overvallen. -

Ziedaar weer een ander jachttafereel en nog van vrij wat ernstiger aard.

De jagers hier staan nog aan andere gevaren bloot dan bijvoorbeeld een val van het paard; zij kunnen namelijk met geduchte concurrenten te doen krijgen. Wel zijn zij, met puntige pieken gewapend, uitgetogen om wilde varkens te steken (*pig*

sticking), maar die varkensjacht loopt allicht, zooals met de jagers op onze gravure het geval is, op een tijgerjacht uit. Omtrent het bijzondere incident, op onze plaat afgebeeld, vermeldden de Engelsche bladen indertijd het volgende.

De *Tent Club* van Rungpur was op een keer uitgereden om varkens te steken aan de boorden van den Brahmapoetra, toen de jagers plotseling werden overvallen door een *bagh* (tijger), die een van de paarden aangreep. Een heer die op een olifant reed, was toevallig het dichtst bij de plek, en de anderen riepen hem toe dat hij schieten zou. Maar hij was niet gewoon op een olifant te zitten en riep terug dat hij niet schieten kon uit vrees van uit het zaal te vallen. Het paard sloeg intusschen flink van zich af. De *bagh*-verd ween in het hooge gras. Er werden hem door een anderen heer op een olifant nog verscheidene schoten nagezonden, maar de tijger werd dien dag niet gevangen. Bij het diner dien avond in de tenten moest de heer, die niet had durven schieten uit vrees van [u]it het zaal te vallen, natuurlijk heel wat plagerijen hooren.

Wij voor ons zullen den man niet uitlachen: niemand weet waartoe hij in zoo'n ongewone situatie komen kan.

Bij den antiquiteiten-koopman. -

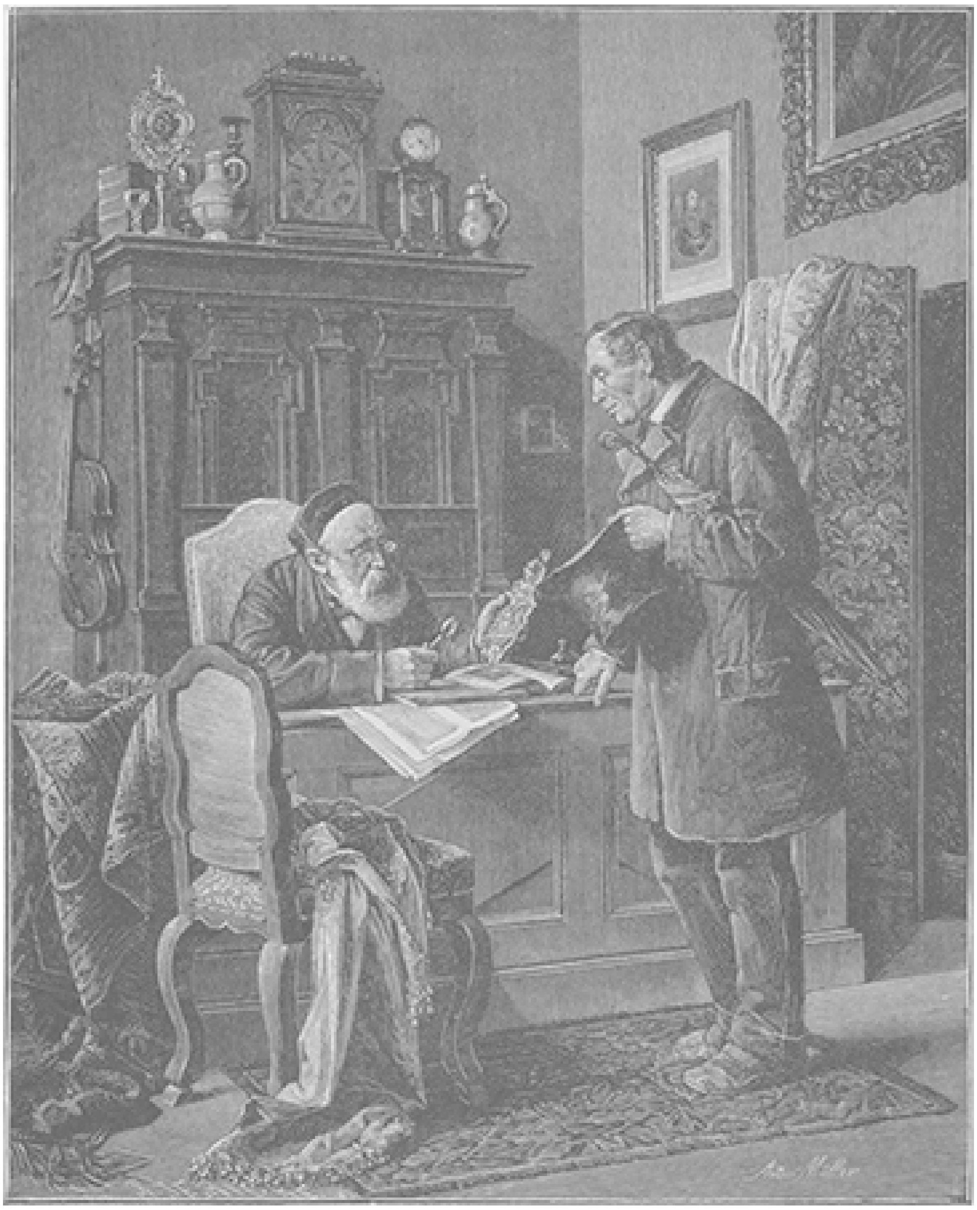

BIJ DEN ANTIQUITEITEN-KOOPMAN.

Het schijnt een heel bijzonder stuk te zijn, wat den kenner op onze gravure wordt te koop geboden, het een of ander zeldzaam staaltje van antiek drijfwerk of zoo iets. Zorgvuldig heeft hij het met een loup onderzocht en daarin een hoogst merkwaardig kunstproduct uit vroeger tijd ontdekt, waarnaar hij al sinds lang tevergeefs heeft gezocht.

Hoe komt dat nu in het bezit van dien eenvoudigen buitenman, die het hem komt aanbieden? Met vorschend oog kijkt hij dezen over zijn bril aan; maar de man heeft blijkbaar geen kwaad geweten. Het ding is sedert onheuglijke lijden in de familie bewaard en niemand kwam op het denkbeeld, dat het eenige waarde zou hebben, toen op een keer een jood er geld voor bood. Dat maakte den eigenaar attent, en hij besloot het oordeel van den kunstkenner in te winnen. Dat oordeel nu valt blijkbaar mee en de brave buitenman verkneukelt zich zichtbaar in het onverwachte buitenkansje.

[Nummer 19]

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

Maar Willem, wie zegt nu, dat dat alles waar is?'

'Niet waar? Ik geloof het vast en zeker, maar ik begrijp niet, waarom je die lui nog wil voortrekken.'

'Voortrekken, dat doe ik niet,' zei mevrouw min of meer gekrenkt. 'Maar ik zie niet in, waarom Maria niet bij juffrouw Joosten aan huis zou mogen komen. Ze is toch van heel nette familie en in den laatsten tijd nogal sukkelend. Maria heeft een medelijdend hart, en dan, ze is toch geen kind meer, dat je aan den leiband laat loopen.'

'Maar ik verkies niet, dat ze nog bij dat mensch komt!' riep Van Meeren uit, door de tegenspraak zijner vrouw geprikkeld. 'En wat er ook gebeure of niet, Joosten krijgt morgen zijn congé. Zoo'n brutalen vent heb ik nog van mijn leven niet gezien.'

'Mijn waarde heer, 't kan toch ook zijn, dat het maar praatjes waren,' zei Adolf, die wel wist, dat hij den fabrikant door zijn tegenwerpingen nog nijdiger zou maken; 'en ik zou niet graag willen, dat iemand door mijn toedoen broodeloos werd gemaakt.'

''t Zou me een mooie zwager zijn, die Dirk Joosten,' grinnikte Emile, die er pret in had, dat zijn tegenstander zoo gehavend werd.

'Wat leuter je van zwager!' riep Van Meeren steeds driftiger uit. 'Denk je, dat ik mijn dochter aan zoo'n vent wil vergooien? Den eersten keer den besten zal ik ze daarover onder handen nemen.'

'Bederf nu de zaken niet door overijling,' zei mevrouw. 'Laat dat liever aan mij over. Als het waar is, wat ik nog altijd niet kan gelooven, dan zal ik de waarheid beter uit haar weten te krijgen dan u. En ik zal haar ook zeggen, dat ze niet meer zoo dikwijls naar juffrouw Joosten moet gaan, want dat dit maar aanleiding geeft tot praatjes.'

'Neen, ik zelf zal ze ondervragen,' zei de fabrikant, 'en niemand anders. En bij Joosten zet ze geen voet meer over den drempel, geen voet meer!'

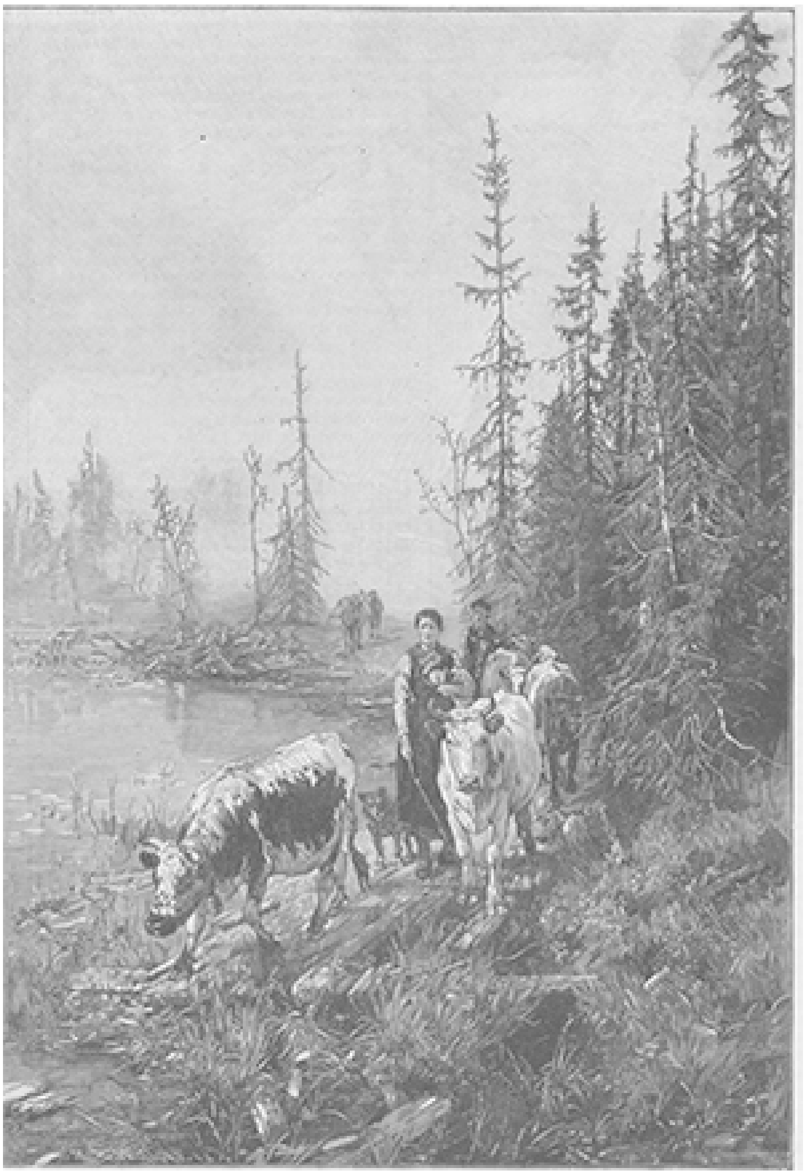

LANGS HET BERGMEER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. ASKEVOLD.

Op dit oogenblik deed zich een levendig gedruisch op straat hooren. Allen snelden naar de vensters om te zien wat er gaande was. Een troep volk trok, joelend en zingend, voorbij; meest werklieden van de fabriek des heeren Van Meeren, maar er waren ook een paar vreemde gezichten onder, waarschijnlijk van socialisten uit Amsterdam, die dien avond in de *Kroon* hun best zouden doen. Men wees elkander de woning van den fabrikant en een vernieuwd geschreeuw ging uit den volkshoop op, waar de kreten van ‘Weg met den kapitalist! Weg met den uitzuiger!’ duidelijk boven uit klonken.

De heer Van Meeren balde in machtelooze woede de vuist, maar trok zich toch, evenals de anderen, van het venster terug. De aders zwollen op zijn voorhoofd. ‘Dat canaille,’ siste hij, ‘ze denken, dat ze me kunnen dwingen, maar toegeven doe ik nooit; nog liever sluit ik op slag de fabriek! En een van die kerels zou het oog hebben laten vallen op mijn dochter, 't is letterlijk om dol te worden.’

‘Bedaar toch, Willem,’ vermaande mevrouw, ‘wind je toch niet nutteloos zoo op.’

‘Jij hebt goed praten, jij kunt er kalm bij blijven, maar ik niet. Is het nog niet genoeg, dat je werkvolk je de wet wil stellen; moet dan ook nog je eigen dochter met dat volk heulen?’

Mevrouw wilde antwoorden, maar op dit oogenblik trok weer een nieuwe bende het huis der Van Meeren's voorbij en weer deden zich luidruchtige kreten hooren, die voorspelden, dat het een woelige avond zou zijn.

‘Ze kunnen zoo hard schreeuwen als ze willen en naar hartelust tegen het kapitalisme uitvaren,’ zei Van Meeren, bleek van woede, ‘toegeven doe ik in der eeuwigheid niet!’

Weinige oogenblikken daarna nam Adolf afscheid.

‘Reken er op,’ zei de fabrikant bij het heengaan, ‘dat Maria de vrouw wordt van jou en van niemand anders.’

‘Ik hoop het,’ zei Adolf droogweg.

III.

Het was ongeveer zes uur in den namiddag en het middagmaal bij de Van Meeren's in de grootste stilte gebruikt. Er heerschte aan tafel een benauwend gevoel van gedruktheid, waaraan niemand, zelfs niet de kinderen, konden ontsnappen. Van Meeren zelf was in een vreeselijk slecht humeur, nog meer ongenaakbaar dan dien morgen. Van den eenen kant zat hemde vergadering zijner werklieden, waarop over de werkstaking zou beraadslaagd worden, dwars voor de maag, en aan den anderen kant kwamen hem telkens de woorden, welke Adolf dien middag gesproken had, in de gedachten en druppelde het gif van den argwaan steeds sterker in zijn ziel. Hij zag onophoudelijk, hoe hij er zich ook tegen verzette, het beeld van Dirk Joosten voor zijn geest oprijzen en met dat beeld dook het verleden, een verleden, dat hij sinds jaren dood en begraven gewaand had, voor hem op. Er was, afgezien van al het overige, nog een reden voor hem, om Joosten nimmer tot zijn schoonzoon te willen, - een reden, die niemand kende, niemand mocht kennen.

Sidderend had hij, die meende, dat een alwetend en rechtvaardig God enkel goed was voor vrouwen en armen van geest, zich afgevraagd, of het uur der vergelding voor hem was geslagen. Hoe hij die gedachte ook afweerde, hoe hij zich ook diets

trachtte te maken, dat het een spel der verbeelding, van zijn overspannen zenuwen was, een stem scheen hem toe te roepen, dat zich hier de vinger Gods toonde. Maar neen, dat kon niet, het was een toeval, zonderling en onverklaarbaar wel, maar toch een toeval, meer niet. En daardoor zou hij zich vrees laten aanjagen, zich gaan inbeelden, dat het méér was, daarin zien een wondere beschikking Gods? De fabrikant had gelachen, hard, ruw, woest; hij zou, hij moest weten, wat er waar was van wat Adolf Hoekstra hem had gezegd, en was het waar, dan zou hij wel weten wat hem te doen stond. Daarmee was alles afgedaan, niets eenvoudiger dan dat. Waarom zich zoolang daarmee beziggehouden, er het hoofd mee afgetobd? En moest evenwel spoedig een einde aan komen; daarom had hij al onmiddellijk zijn dochter onder handen willen nemen, en enkel op dringend aanraden zijner vrouw, die van zijn heftigheid het ergste vreesde, er van afgezien. Maar neen, hij kon het niet langer uithouden; de gedachte dat Dirk Joosten zijn dochter kon liefhebben en deze zijn genegenheid beantwoordde, kwam hem hoe langer hoe ondraaglijker voor. Die twijfel moest ophouden, hij wilde zekerheid hebben, en daarom zou hij na het diner Maria onder vier oogen spreken. Onder den maaltijd wierp hij reeds allesbehalve malsche blikken naar den kant waar zijn dochter zat, maar deze, wie dit niet ontging, deed toch, alsof ze er niets van merkte. Ze twijfelde er niet aan, of Adolf had zich over haar koelheid te zijnen opzichte beklaagd en nu wrokte haar vader daarover.

Maar kon zij het helpen, dat zij den fatterigen jongen advocaat niet lijden mocht? Kon zij, tegen haar gemoed in, genegenheid huichelen, waar niets dan onverschilligheid, zelfs minachting, haar voor hem vervulde? Ze kon nu eenmaal niet anders zijn dan ze was, en, hoezeer ze haar vader lief had, hoezeer ze steeds bereid was, hem in alles ter wille te zijn, dat offer mocht hij van haar niet vergen, kon zij niet brengen.

Juist was het middagmaal afgeloopen en wilde de fabrikant met een barsch gezicht zijn dochter gelasten, hem naar zijn kamer te volgen, toen de burgemeester werd aangediend, die met het oog op de dreigende vergadering nog een laatste onderhoud met den heer Van Meeren verlangde, ten einde hem tot concessies te bewegen en te trachten, de zaak in der minne te schikken. De fabrikant werd min of meer wrevelig, dat de burgemeester hem juist nu kwam storen, maar hij kon niet weigeren en begaf zich naar de kamer, waar het hoofd der gemeente op hem wachtte.

Mevrouw Van Meeren, wie de meedeeling van Adolf Hoekstra onaangenaam had getroffen, vooral omdat ze Dirk Joosten een zoo flinken en beschaafden jongen vond, had nu wel eens graag met Maria gesproken; een paar maal stond ze zelfs op het punt haar ter zijde te nemen, maar ze durfde niet: ze vreesde dat haar man, wiens oploopendheid ze kende, het haar kwalijk zou nemen, indien ze deed wat hij als zijn taak beschouwde, en - ze zweeg.

De kinderen gingen nu met Maria en hun grootmoeder naar haar kamer, waar zij gewoonlijk het een of ander spelletje speelden of hun oudste zuster hun wat voorlas.

Ditmaal echter waren de oude vrouw en Maria beiden erg afgetrokken, wat verklaard kon worden uit de onaangename stemming en spanning, die in de laatste dagen wegens de dreigende werkstaking in het huis van den fabrikant geheerscht hadden.

In het begin waren de kinderen schuchter, maar spoedig kwam hun natuur weer boven. Hun uitnoodiging, domino of op het ganzebord te spelen, of wat voor te laten lezen door Maria, had evenwel niet het gewenschte gevolg. Op verzoek van grootmoeder wist het jonge meisje nu de kleinen te overreden naar de kinderkamer

te gaan, waar Dientje met hen een uurtje zou dominoën. Dan mochten zij terugkomen en zou ze hun wat voorlezen.

Toen de kinderen, vertrokken waren, heerschte er eenige oogenblikken een beklemmende stilte. De oude vrouw en het jonge meisje waren beiden met haar eigen gedachten vervuld en schroomden blijkbaar, ze aan elkaar kenbaar te maken. Om zich een voorkomen te geven, had Maria een boek ter hand genomen, waarin ze hoe langer hoe zenuwachtiger bladerde, daar ze, zonder de oogen op te slaan, den blik van haar grootmoeder op zich gevestigd wist.

De oude vrouw hield de handen gevouwen in haar schoot. De diepe rimpels op haar voorhoofd en een pijnlijke trek om den mond bewezen, dat méér dan de gewone stormen des levens over haar hoofd waren heengegaan. Ze deden denken aan een innig zielelijden, te pijnlijker, omdat het in stilte moest worden gedragen.

Wie weet niet, hoeveel bitterder soms het brood der weelde smaakt, dan dat der armoede; hoe zwaar de tweestrijd kan zijn in een vrouwehart, tusschen wat eenerzijds de plicht als Christin voorschrijft, en de moederlijke zwakheid voor een schuldigen zoon anderzijds, - een zwakheid, waaraan het zich niet altijd kan ontworstelen? En daarom laat ons eer medelijden dan verachting hebben voor een moeder, die aan die zwakheid haar zielerust ten offer brengt en daardoor meer lijdt, dan men oppervlakkig zou vermoeden!

Herhaaldelijk maakte de oude vrouw een beweging om te spreken, maar telkens hield ze weer op, als kon ze het niet met zich zelve eens worden, hoe te beginnen.

‘Maria,’ zei ze eindelijk, ‘ben je nog in korts bij juffrouw Joosten geweest? Hoe maakt ze het?’

‘Ik ben er gisteren nog even geweest, grootmoeder. Voor haar doen maakt ze het redelijk goed, maar zwak, zwak.’

‘Ja, dat kan nog lang aanhouden, eer ze heelemaal beter is. Niets wat een mensch meer ondermijnt dan koorts. Je komt er nog al dikwijls, hé?’ voegde ze er zoo luchtig mogelijk bij.

Maria keek de oude vrouw vragend aan.

‘Waarom vraagt u dat zoo, grootmoeder?’

‘O, nergens om, kind, maar me dunkt, dat je er wel wat ruim veel komt.’

‘Heb u er dan iets tegen, grootmoeder?’

‘Ik niet, kind; maar waarom ga je zoo dikwijls?’

‘Wel omdat juffrouw Joosten altijd sukkelend is en weinig omgang heeft. Ze heeft graag dat ik kom, en als ik haar daar nu een pleizier mee kan doen....’

‘Zeker, Maria, ik vind het heel liet van je, dat je dat voor juffrouw Joosten over hebt. Maar ik heb hooren zeggen dat je nog om een andere reden zoo dikwijls bij haar komt.’

Maria kleurde, doch antwoordde niet.

‘Ze zeggen, dat je er om Dirk heengaat, dat hij je niet onverschillig is....’

‘Maar grootmoeder....’

‘*Ik* zeg het niet, kind, versta mij wel. Maar de schijn is dikwijls al erg genoeg.’

Maria bewaarde het stilzwijgen en keek voor zich.

Ook de oude vrouw zweeg een oogenblik. Ze voelde hoe moeielijk het was, over een zoo teer punt verder te spreken, te meer daar het stilzwijgen van Maria al welsprekend genoeg was.

‘Welnu, kind, je zwijgt: is het dan waar, dat je van Dirk houdt?’ vroeg ze op den man af.

Ook nu nog antwoordde Maria niet.

‘Heeft Dirk je soms te kennen gegeven, dat....?’ vroeg de oude vrouw, het over een anderen boeg wendend. Ze kon niet verder spreken, want Maria viel haar levendig in de rede: ‘Neen, grootmoeder, hij heeft er mij nooit iets van gezegd.’

‘Ik geloof je, kind, maar ik vroeg je, of je van hem hield. *Mij* kan je het toch wel zeggen.’ Te gelijker tijd trok ze haar kleindochter dichter naar zich toe. ‘Kom, zeg het me maar,’ fluisterde ze, daar Maria altijd nog bleef zwijgen en bedeesd voor zich naar den grond keek.

‘Ik weet het niet zeker.... ik geloof het wel....’ stamelde Maria. De oogen opslaande, zag ze de oude vrouw aan, om na te gaan, welken indruk deze halve bekentenis op haar gemaakt had.

‘Kind, is het wel voorzichtig van je geweest?’

‘Wat, grootmoeder?’

‘Dat je zoo dikwijls naar juffrouw Joosten ging.’

‘Ik deed het om haar, niet om hem.’

‘Dat maak je je zelve wijs, Maria, maar je hart spreekt anders.’

‘Hoe weet u dat, grootmoeder?’

‘Omdat de mensch altijd zoo is, kind. Hij weet altijd een voorwendsel te vinden, om zijn daden te verontschuldigen, of ze in zijn oogen zelfs verdienstelijk te doen zijn.’

‘Maar Dirk is zoo goed, zoo braaf, U moest

eens zien, hoe bezorgd hij voor zijn moeder is. Hij heeft zoo'n nobel karakter, grootmoeder, zoo geheel anders als de meeste jongelui, als Adolf Hoekstra....'

'En dan durf je nog zeggen, dat je niet weet of je van hem houdt!' zei de oude vrouw, haar wijsvinger opstekend.

Maria bloosde opnieuw; ze zag in, dat ze zich verraden had, dat ze, zonder het te willen, haar gevoel van hoogachting voor den rechtschapen, wakkeren jonkman, méér dan dat gevoel had uitgesproken.

'Dirk is knap in zijn vak, grootmoeder. U weet dat vader dikwijls gezegd heeft, nooit zoo'n schranderen, energieken werkman getroffen te hebben, en vader prijst niet licht. Als Dirk zoo doorgaat, en dat zal hij, kan hij het ver brengen. En hij is toch van heel nette familie; juffrouw Joosten heeft het mij dikwijls verteld.'

De oude vrouw antwoordde niet, maar glimlachte even.

'Ik overdrijf toch niet, grootmoeder?'

'Voor zoover ik kan kan nagaan niet, Maria. Maar of je daar een stap verder mee komt is een andere vraag. Je weet, of je kan ten minste weten, dat je vader nooit in een huwelijk met Dirk zou toestemmen, de jongen mag dan zoo braaf en knap zijn als hij wil. Ik ben zelts bang, dat hij, zoo goed als ik, iets van het gerucht gehoord heeft....'

'Welk gerucht, grootmoeder?'

'Hou je nu niet van de dommen, kind.'

'Heusch, grootmoeder, ik begrijp niet...'

'Je moest toch begrijpen, dat, als zelfs een oude vrouw als ik, die bijna niemand zie, er achter kom, dat jij van Dirk houdt...'

'Niemand weet er iets van, grootmoeder, zelfs Dirk niet.'

'Laat mij uitspreken, kind. Je begrijpt toch, dat ook je vader vandaag of morgen daarvan iets ter oore moet komen. En wat dan? Het verwondert me eigenlijk, dat hij nog niets gemerkt heeft. Hij hoeft er hier of daar maar een zinspeling op te hooren, om een scène te maken van belang. Je weet hoe driftig hij is.'

'Zou vader dan met alle geweld willen, dat ik Adolf trouw?' vroeg Maria na een oogenblik wachtens. 'Ook als ik niet van hem houd? En ik kan niet van hem houden!'

'Zou dat niet veranderen, kind? Mettertijd, als je hem beter leert kennen?'

'Beter leert kennen!' zei Maria, de schouders ophalend. 'Ik ken hem al genoeg: hij is ijdel, verwaand, gaat bijna nooit naar de kerk, voert niets uit; hij is heel anders dan Dirk.'

'Een vergelijking met Dirk kan niet in zijn voordeel uitvallen, dat geef ik je toe.'

'Welnu, grootmoeder?'

'Wat welnu?'

'Dat het voor de hand ligt, dat ik niet van hem houden kan. En daar kan vader mij toch niet toe dwingen!'

'Neen, dat kan je vader niet. Maar het is ook niet zeker, dat hij het wil. Deed hij het, dan zou ik er tegen opkomen. Ik ben wel een oude vrouw, maar ik zou niet toelaten, dat ze mijn lieve kleindochter ongelukkig maakten. En dat zou je zijn met Adolf?'

'Ja, grootmoeder; ik zal alles doen wat vader zegt. Maar van Adolf houden kan ik niet, nu niet en nooit. Grootmoeder, wil u mij helpen?' vroeg het jonge meisje, de hand der oude vrouw grijpend.

‘Zeker, kind, wil ik dat. Als je het graag hebt, zal ik bij de eerste gelegenheid de beste met je vader spreken en hem zeggen, dat je voor Adolf niets gevoelt, dat hij hem geen hoop behoeft te geven. Dat bedoel je toch?’

Het jonge meisje knikte van ja.

Hier bleef het gesprek steken en geruimen tijd zaten grootmoeder en kleindochter zwijgend naast elkaar. Vreemd, de een dacht aan het verleden, de ander aan de toekomst. Terwijl de eerste in den geest jaren en jaren terugging, tot waar zij den schakel vond, die het heden aan het verleden koppelde, dacht de laatste aan wat haar te wachten stond, aan haar afkeer voor Adolf Hoekstra en haar genegenheid voor Dirk Joosten. Ze verheelde zich niet, dat een zware strijd haar beidde, maar ze was besloten dien te strijden: het gold haar toekomst, haar geluk. Ze droomde en mijmerde, tot alles haar verward door het brein warrelde. Het werd haar beklemd om het hart, en eenzaam, o zoo eenzaam. Wel zat haar grootmoeder naast haar, maar bewegingloos als een beeld, de oogen strak naar den grond gericht. Geen lid verroerde ze; alleen haar lippen bewogen zich bij wijlen als tot een gebed. Maria durfde die stille rust niet storen, al omvademde die haar meer en meer met een soort van beklemming.

Plotseling werden ze uit haar mijmering opgeschrikt door een bescheiden tikje aan de deur. Het scheen wel voor beiden een verlichting in de drukkende atmosfeer, waarin ze ademden, want te gelijker tijd riepen ze ‘binnen.’

Het was een der dienstboden met de boodschap, dat het meisje van vrouw Pieterse de juffrouw verzocht te spreken. ‘Der moeder is zoo naar, zegt het schaap,’ voegde de dienstbode er tot nadere uitlegging bij, ‘en nu had ze graag dat de juffrouw eens naar haar kwam kijken.’

‘Laat het kind maar even hier komen; vindt u het goed, grootmoeder?’ zei Maria.

Mevrouw Van Meeren gaf door een knikje haar toestemming. ‘Ik zal er maar eens heengaan, grootmoe, want het arme mensch zal het denkelijk niet lang meer maken. Van morgen was ze al zoo slecht.’

‘Zou het op straat niet rumoerig zijn met die vergadering?’

‘Ze zullen mij toch geen leed doen, en dan, ik zal Anna meenemen; vindt u het zoo goed?’

Nog voor de oude vrouw hierop had kunnen antwoorden, trad een tienjarig meisje binnen, maar veel te klein voor haar leeftijd, verschrompeld, met de bleekheid der armoede op haar mager gezichtje en de begeerte naar goed voedsel in haar holle oogen. Ze was op haar kousen en bleef bedeesd aan den ingang der deur staan.

‘Kom er maar in, Mina. Is moeder weer erger, beste meid?’ vroeg Maria.

‘Ja, juffrouw, ze heeft weer een bloedspuwing gehad en de dokter zei tegen onze Trees, dat moeder morgen vroeg zeker bediend moest worden.’

Hier barstte het kleine meisje in een luid snikken uit, dat de oude vrouw, die het kind naar zich toe getrokken had, zocht te stillen door het wat in de hand te stoppen.

‘En had moeder graag, dat ik nog eens kwam?’ vroeg Maria, terwijl ze al een hoed had opgezet en een manteltje omsloeg.

‘Ja juffrouw, zoo graag.’

‘Ga dan maar even, Maria,’ zei de grootmoeder, ‘maar neem Anna mee en kom spoedig terug, want het kon van avond wel eens rumoerig op straat worden.’

Een oogenblik later verliet het jonge meisje met het kind der weduwe het huis, vergezeld van de meid, die in een korfje allerlei ververschingen en versnaperingen droeg.

De oude grootmoeder bleef alleen achter. ‘Mijn God,’ prevelde zij, ‘moet Gij de schuld van mijn zoon op zijn dochter straffen? Zij misdeed toch niets, en heb ik nog

niet genoeg geboet en geleden voor wat hij misdreef?' Hierna verzonk zij eerst in gepeins, de handen in den schoot gevouwen en een traan in het oog, en door het drukkende der eenzaamheid begon ze langzamerheid in te dutten.

Plotseling werd ze opgeschrikt door de stem van den fabrikant.

'Moeder, waar is Maria?' en zijn stem klonk angstig en gejaagd.

'Wie, wat, Maria?' zei de oude vrouw, opschrikkend en nog geheel onder den invloed van den slaap.

'Ja, Maria, waar is ze?' vroeg Van Meeren met heesche stem. 'Hoort ge dan niet hoe rumoerig het op straat toegaat?'

'Mijn arme Maria!' kermde de vrouw van den fabrikant, die nu binnenkwam, terwijl ze de handen wrong. 'Mijn God, hoor eens wat lawaai op straat!'

En inderdaad, een oorverdoovend gejoel klonk van de straat in de kamer der oude vrouw door, waarboven de kreten van 'Weg met den kapitalist!' uitklonken.

De oude vrouw vouwde de handen. 'Ik had ze niet moeten laten gaan!' kermde zij. 'O God, als haar maar geen ongeluk overkomen is!'

'Moeder, waar is ze?' schreeuwde de fabrikant opnieuw, en zijn stem klonk ditmaal ruw.

'Ze is naar vrouw Pieterse, het mensch lag op sterven, en liet om haar roepen,' zei mevrouw Van Meeren, die over al haar ledematen sidderde, en haar oogen nu eens op haar zoon, dan weer op haar dochter sloeg. 'Ik had gezegd dat ze gauw terug moest komen en dat ze Anna mee moest nemen.'

De heer Van Meeren had de laatste woorden niet afgewacht, reeds was hij de kamer uitgeijld. 'Mijn arm kind, mijn arm kind!' steunde zijn vrouw, die er als een lijk uitzag.

Eensklaps ging de bel twee-, driemaal luid over en allen snelden naar beneden. De oude vrouw strompelde hen achterna, zoo vlug haar beenen het toelieten. Zou daar Maria zijn?

(*Wordt vervolgd*).

Het remtoestel.
Vertelling.

Sedert twee jaar bewoonde ik een kleine villa in het park van Neuilly, en zeker zou het mij nooit in het hoofd gekomen zijn, over de heining bij mijn buren in den tuin te kijken, had niet een toevallige omstandigheid mij daartoe gebracht en mij benieuwd gemaakt, meer van het zonderlinge paar te weten.

Voorzeker had ik ze al menigmaal onder de boomen van den boulevard zien wandelen; maar nooit zou ik het huiselijk drama vermoed hebben, dat in hun kleine woning was afgespeeld, en waarvan die goede, nette, stille, oude man het slachtoffer was geworden. In het voorbijgaan groette ik de jonge vrouw in rouwgewaad, die hem vergezelde; maar nooit had ik kunnen gissen, waarmee de oude heer zich bezig hield.

Op zekeren dag echter was een van mijn kippen, door mijn hond opgejaagd, tot boven op den tuinmuur gevlogen. Ik klom op een leer om ze te krijgen en toevallig keek ik daarbij even over den muur. Wat ik daar zag interesseerde mij zoo sterk, dat ik er mijn heele kip om vergat, ofschoon het een uitstekend leggende *Houdan* was.

Ik zag namelijk mijn buurman, den ouden heer, in zijn tuin wandelen en daarbij, aan een touwtje, een van die kleine wagentjes met een paardje van carton voorttrekken, zooals men voor een paar kwartjes in een speelgoedwinkel koopt.

Voor dien dag kwam ik omtrent de zonderlinge liefhebberij van den ouden heer niet meer te weten; want daar ik leven in huis hoorde en niet graag op heeterdaad van spionnage zou betrapt worden, kwam ik gauw naar beneden en liet een poosje daarna de kip opvangen.

Later evenwel ben ik de treurige geschiedenis van den ouden man te weten gekomen en die ga ik nu vertellen.

Hippolyte Marchand was een gepensionneerd spoorwegbeambte, die op zijn ouden dag liefhebberij voor uitvindingen gekregen had. Meer dan tien jaar lang hield hij zich bezig met het zoeken naar een remtoestel voor rijtuigen en spoorwegwaggons.

'Denk eens aan,' zei hij op een avond tegen zijn vrouw, 'hoe de paarden van een omnibus zich moeten afbeulen om telkens als de wagen stilgestaan heeft, dien weer in gang te brengen. Nu is er natuurlijk een zelfde kracht noodig om het voertuig te doen stilhouden. Het komt er dus maar op aan, een stelsel te vinden, waardoor telkens bij het verder rijden de kracht gebruikt wordt, die bij het vorige stilhouden is uitgeoefend en op de een of andere manier bewaard. Stel bijvoorbeeld een veer,

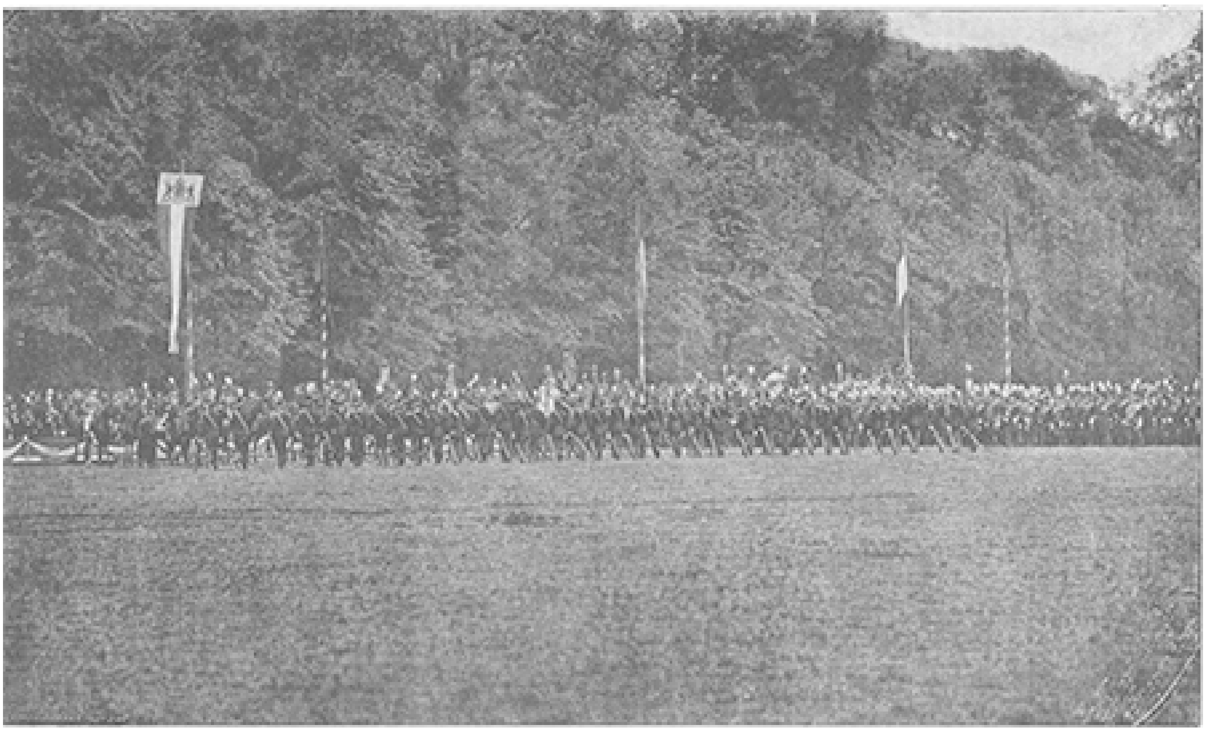

DE VAANDELUITREIKING OP HET MALIEVELD, NAAR EEN PHOTOGRAPHIE.

WIE HET LAATSTE LACHT,
NAAR SCHILDERIJEN VAN C. ROSENTHAL.

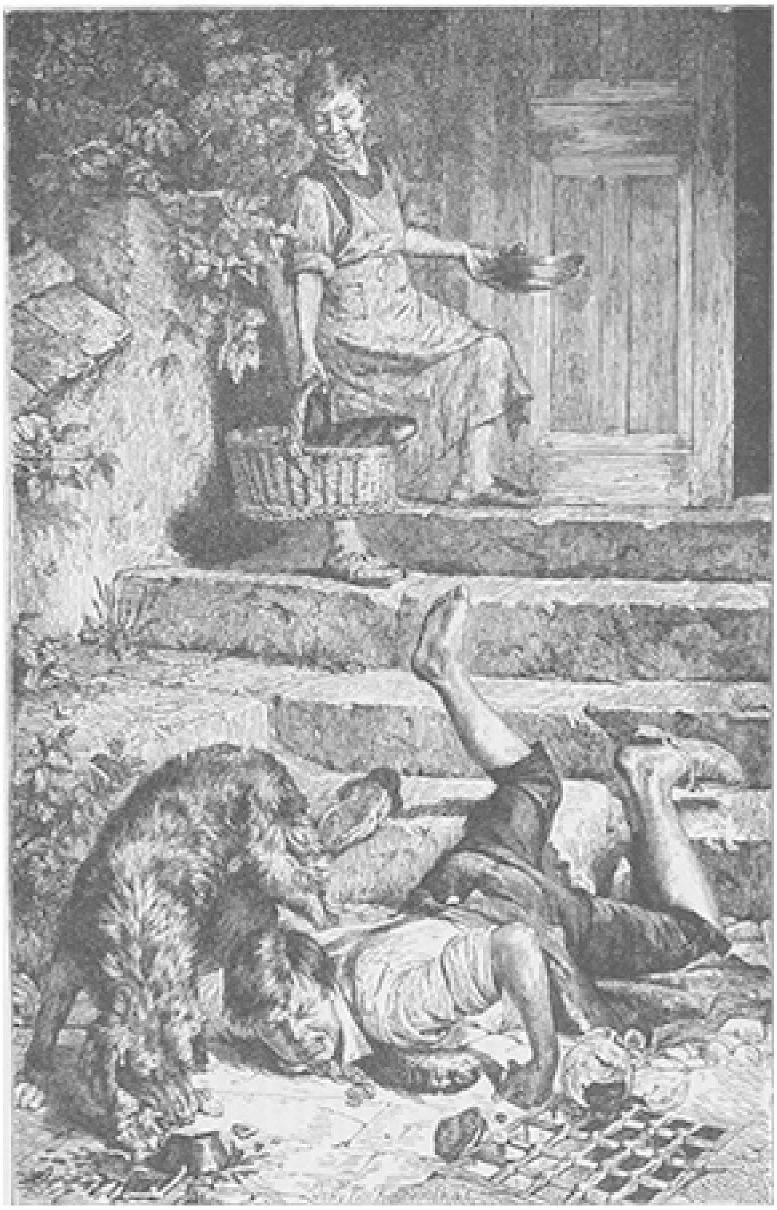

LACHT HET BESTE,
NAAR SCHILDERIJEN VAN C. ROSENTHAL.

die gespannen zou worden als men mijn krachtsparend remtoestel liet werken, en weer los zou springen om de wielen in beweging te brengen, zoodra de koetsier op een hefboom drukte om weer door te rijden.'

En daar ging Hippolyte aan het opsommen van al de voordeelen, die uit de toepassing van zijn remtoestel moesten voortvloeien: uitsparing vooreerst op de paarden, die niet meer zoo afgebeuld zouden hoeven te worden; verder op de rijtuigen, die minder van de schokken zouden te lijden hebben, ja tot zelfs op het plaveisel toe. Gewoonlijk voegde hij er bij wijze van besluit bij:

'En dan zal men ook niet meer vijf minuten een omnibus hoeven na te loopen, omdat de koetsier medelijden met zijn paarden heeft.'

Van de omnibussen had Hippolyte zijn uitvindingsontwerpen uitgestrekt tot de spoorwegwaggons en alle voertuigen, die nu en dan moeten stilstaan.

Hij besloot in het klein proeven te nemen en kocht in een speelgoedwinkel kleine omnibussen, rijtuigen en wagentjes. Den heelen dag bleef hij in zijn aardig woninkje op den zolder, dien hij zijn werkplaats noemde, en het was een aandoenlijk gezicht daar dien goeden ouden man in vollen ernst bezig te zien met het uit en in elkaar zetten van zijn wagentjes, blazende en hijgende van inspanning, alsof hij ik weet niet wat voor leêbrekenswerk aan de hand had, terwijl hij bijvoorbeeld tusschen duim en wijsvinger een wagenas vasthield niet dikker dan een breinaald.

Zijn vrouw ging hem in die liefhebberij niet tegen. Zij hadden een aardig stuivertje geld en Hippolyte maakte voor zich geen groote uitgaven. Zoolang zij getrouwd waren was zij altijd de baas in huis geweest.

Toen Hippolyte nog spoorwegbeambte was, bracht hij zijn maandgeld ongeschonden thuis en zijn vrouw gaf hem geregeld tien franks zakgeld.

Zij had hem een kleinen bruidschat aangebracht, die door bescheiden erfenisjes zachtjes was aangegroeid. Hun dochter was voorspoedig opgegroeid en te Rijsel met een behanger getrouwd.

De twee oudjes leefden alleen, teruggetrokken en gelukkig: *hij* altijd bezig met de verwezenlijking van zijn ontwerp; *zij* verslonden in de zorg voor haar man, dien zij zoo wat als een groot kind behandelde en aan wien zij al de schatten van een moederlijke, schoon wel een beetje bazige en naijverige genegenheid besteedde.

Zij vond het heel goed, hem aldus met zijn 'krachtsparend remtoestel' bezig te zien, omdat haar man dan meer behoefte aan haar had en zij meer gelegenheid vond, zich met hem te bemoeien alsof hij nog een kleine jongen was, hem als in een netwerk van kleine zorgen te verstrikken, hem geheel naar haar zin te leiden, te kleeden naar haar smaak, te voeden naar haar idee en te beknorren als hij ongehoorzaam was. Zij liet hem bijvoorbeeld door weken van gehoorzaamheid het soms wat ruimer zakduitje verdienen, dat hij noodig had om bij den slotenmaker kleine stukjes ijzerwerk ten behoeve van zijn niet altijd slagende proefnemingen te laten maken.

Het was volstrekt geen boosaardige of heerschzuchtige bedoeling, die haar daarbij aandreef, en als zij Hippolyte aansprak met 'mijn jongen', dan lag er een onuitsprekelijke teederheid in den toon van haar stem.

Nooit had zij zich zoo gelukkig gevoeld. Altijd had zij zielsveel van haar man, en van hem alleen gehouden: hij was haar alles geweest. En terwijl zij samen oud geworden waren, in de kalmte van een bescheiden, maar onbekommerde positie,

waren ze ongemerkt op elkaar gaan lijken, zoowel uit- als inwendig; hun gedachten waren dezelfde en zij begrepen elkander zonder te spreken.

Iederen dag ging zij een kijkje nemen in de ‘werkplaats,’ waar zij soms struikelde over een wagentje zonder wielen, en dan sloeg zij hem in stilte gade bij zijn werk, terwijl hij spijkers insloeg ter grootte van het derde part van een speld of schroefjes indraaide, die zij alleen door haar bril kon zien. Het kwam niet bij haar op, daar den gek mee te steken of zelfs maar te vragen naar de vorderingen van het werk, waarvan zij wel wist dat het nooit klaar zou komen.

Zij vond er een aangename gewaarwording in, zich krachtig te gevoelen naast deze zwakheid. Op een keer, dat Hippolyte in de een of andere huiselijke aangelegenheid zijn meening had willen zeggen, had zij hem den mond gesloten met de woorden:

‘Kom kom, mijn jongen, bemoei jij je maar met je krachtsparend remtoestel en laat mij voor jou zorgen.’ In één woord, zij beschermde hem en vond daarin een zoeten trots.

Des Zondags liet zij hem zijn mooi zwart pak aantrekken. In een van zijn broekzakken, altijd dezelfde, vond hij honderd en vier *sous*, twee voor den blindeman op het plein, twee voor het pakje snuif, dat hij voor haar moest meebrengen, en de rest voor zijn vertering.

Die vertering bestond gewoonlijk in het trakteeren van den slotenmaker, die zonder dit bewijs van vriendschap, er zeker al lang voor bedankt zou hebben, al die nesterijen voor den goeden Hippolyte te maken.

Op zekeren Zondag wilde het ongeluk dat het gesprek op de politiek kwam. De slotenmaker en Hippolyte voegden elkaar onherstelbare beleedigingen toe, en toen de goede oude man zich den volgenden dag bij den smid aanmeldde, antwoordde deze dat hij niet werkte voor de volksuitzuigers.

Dat was een heele teleurstelling. Onder het eten sprak Hippolyte haast niet en slaakte diepe zuchten bij elken lepel soep. Eerst 's avonds bij het naar bed gaan, kwam hij er toe, op de belangstellende vragen van zijn eega, te antwoorden wat er aan scheelde.

‘Het eenige wat er op zit,’ zei hij, ‘zou wezen in mijn werkplaats een klein smederijtje in te richten. Daarvoor zou een gat in het dak moeten gemaakt worden, om er de pijp van het fornuis door te steken. En dat zou nogal wat kosten.’

‘Ja, mijn jongen.’

Hippolyte kreeg toch zijn smederij. Maar van het oogenblik af dat dit besloten was, nam zijn vrouw maar één klontje suiker in haar koffie en schafte de snuifdoos heelemaal af. Zoo legde zij zich nog verscheidene offertjes op, die wel niet veel beteekenden, maar waarin zij een uitgezocht genoegen vond. Met een teeder en erkentelijk oog sloeg zij den man gade, voor wien zij zich die ontberingen getroostte.

De weken, maanden en jaren gingen zoodoende zachtjes aan voorbij. Helaas, het remtoestel van Hippolyte moest dezen vrede verstoren en dit geluk verwoesten.

Sedert eenigen tijd maakte de uitvinder, - die ondertusschen de meet- en werktuigkunde was gaan bestudeeren, formules om het weerstandsvermogen van verschillende materialen te berekenen enz. - herhaalde, geheimzinnige uitstapjes naar Parijs, waarvan hij zijn vrouw geen rekenschap meer gaf, schoon hij wel eens lang uitbleef.

Op zekeren dag, dat hij vroeg in den morgen weg gegaan was, had hij zijn Zondagsche pak aangetrokken. Hij was niet thuis tegen koffiedrinken en kwam eerst een half uur later per r i j t u i g .

De goede oude vrouw begon hem te kapittelen. Maar hij snoerde haar in eens den mond en zei op een toon, dien zij hem nooit had hooren aanslaan:

'Goed, goed; ik ben door zaken in Parijs opgehouden.'

'En wie moet het rijtuig betalen?'

'Ik hou het.'

'Ga je dan weer wreg?'

'Ja, zoodra ik koffie gedronken heb.'

'Maar wat mankeert je?'

'Niets, van avond zal ik je waarschijnlijk groot nieuws kunnen meedeelen.'

En hij reed weer weg, na inderhaast gegeten te hebben. Onder het maal had zij hem de opmerking gemaakt dat hij te gauw at, en toen zij zijn bord had willen wegtrekken opdat hij eerst eens blazen zou, had hij het met een ruk teruggenomen, zeggende dat het zóó goed was en hij geen tijd had, zich met dergelijke 'kinderachtigheden' op te houden.

Toen hij de deur uit was, begon het oudje te schreien. Om vier uur bracht een besteller haar een brief. Bevende maakte zij hem open: de gewichtige gebeurtenissen, sedert dien morgen voorgevallen, hadden haar zóó geschokt, dat zij verscheiden malen opnieuw moest beginnen om het volgende te lezen:

> 'Beste vrouw,
> 'Het krachtsparend remtoestel is gevonden. De heer X...., een groot ondernemer, stelt 3000 franks tot mijn beschikking om er de laatste hand aan te leggen. Hij komt van avond bij ons dineeren. Ik heb een diner besteld bij den pasteibakker in de *avenue Neuilly*. Bekommer je over niets, kleed je alleen maar wat aan, en zet het zilver uit.
> Hierbij ingesloten honderd franks om den pasteibakker te betalen,
> Uw liefhebbende man, Hippolyte Marchand.'

Zij dacht dat hij gek geworden was. Waar had hij het biljet van honderd franks vandaan gehaald, dat hij haar stuurde?

Het bleek dat Hippolyte inderdaad een nuttige uitvinding gedaan had, waar munt uit te slaan viel. Bij toeval had hij een ondernemer opgeloopen, die hem begrepen had en hem, na enkele gegronde opmerkingen, een voorschot gegeven had voor den aankoop van het brevet, waarvan men de voordeelen samen zou deelen.

De goede oude vrouw moest het wel gelooven, toen zij 's avonds haar man zag thuis komen in een equipage, met een heer, die het Legioen van Eer in zijn knoopsgat droeg, in de gang een groote pelsjas uittrok en madame Marchand met veel staatsie groette, 'gelukkig dat hij de eer had, te worden voorgesteld aan de echtgenoote van den grooten uitvinder, dien hij spoedig zijn vriend hoopte te noemen.'

Madame Marchand vroeg zich af of zij droomde. Zij zag en hoorde haar man praten met een gemak, zooals zij nooit van hem gedacht zou hebben. Hij scheen in het minst niet verlegen over de eer, die de ondernemer hem bewees, en nu en dan vroeg zij zich af, of het Hippolyte wel was, die daar voor haar zat. Zij keek hem nieuwsgierig aan alsof zij hem voor de eerste maal zag, en ontdekte aan een der mondhoeken een plooitje, dat zij vroeger niet gezien had.

Haar verrassing was zoo groot, de onverwachte gebeurtenis bracht opeens zulk een verwarring in haar leven, haar gewoonten van oordeelen en begrippen; wijzigde

zoo volkomen het denkbeeld dat zij zich van haar man gemaakt had, dat zij niet de minste vreugde gevoelde over de verwezenlijking van den droom en de verzekering van het succes.

(*Slot volgt.*)

De vaandeluitreiking op het Malieveld.

Het was den 21en September een groote en beteekenisvolle dag voor het geheele land, een dag, waarop overnieuw het verbond werd bezegeld, reeds voor eeuwen tusschen Oranje en Nederland gesloten. En te treffender was het schouwspel, nu de eed van trouw, aan de nieuwe vaandels gezworen, de laatste afstammeling van het roemruchte Huis van Oranje gold, die als Kind, te meer aanspraak heeft op en behoefte aan ons aller liefde en toewijding. Zeker, die dag was op de eerste plaats heuglijk voor ons leger, dat met nieuwe vaandels en standaarden werd begiftigd; maar bij het leger sloten zich aan de breede massa's van het volk in al

zijn geledingen, of liever, het leger vertegenwoordigde hier het heele trouwe volk van Nederland in al zijn rangen en standen, en den eed van trouw spraken met het leger alle Nederlanders uit, die het koningschap der Oranjes bij de gratie Gods als het symbool onzer vrijheid en onzer rechten beschouwen.

Wij zeiden reeds, dat de dag der vaandeluitreiking een heuglijke dag was. Aan het vaandel toch zijn de tradities van een korps verbonden; het vaandel is het lichtpunt, waarheen aller blikken gewend zijn, het zinnebeeld van eer en plicht, van moed en dapperheid

Maar de oude vaandels, waarvan sommige in het dichtste strijdgewoel van de trouw en den moed onzer soldaten getuige zijn geweest, waaraan voor allen roemvolle herinneringen zijn verbonden, daar ze voor bijna een halve eeuw door den ridderlijken koning Willem II werden uitgereikt, - deze vaandels waren versleten, van hun luister beroofd en door hun uiterlijk voortaan ongeschikt, verder de regimenten te vertegenwoordigen.

Toch lag er iets weemoedigs is, die oude banieren met haar foedralen te zien omhullen, en menig oud-gediende zal het vaandel, dat bij den Tiendaagschen Veldtocht tegenwoordig was, dat bij de verdediging der Citadel aller moed tot het uiterste ongebogen staande hield, in den geest een hartelijk vaarwel toegeroepen en een traan aan zijn nagedachtenis gewijd hebben.

Maar die opwelling van weemoed werd weggevaagd door de vorstelijke hand, die de nieuwe vaandels uitreikte en, met het Metalen Kruis en de Citadel-medaille, al de roemrijke tradities en herinneringen van de oude banieren daarop overbracht.

Nog een anderen zin had deze plechtigheid. Hadden de oude vaandels onder de voorgangers onzer beminde koningin hun plicht gedaan, de nieuwe zijn het zinnebeeld van onze trouw aan de laatste loot van den Oranjeboom, die sedert drie eeuwen ons land heeft overschaduwd. De frissche kleuren, het schitterend goud en borduursel doen ons denken aan de jeugdige vorstin, voor wie grijze veteranen en jeugdige soldaten met dezelfde geestdrift bereid zijn, hun bloed te vergieten, wanneer zij in tijden van gevaar haar getrouwen mocht oproepen ten strijde.

Uit de bladen heeft men de bijzonderheden omtrent deze plechtigheid kunnen lezen; wij behoeven er dus niet bij te blijven stilstaan. Maar wel willen wij hier de koninklijke woorden in herinnering brengen, door H.M. de Regentes na de uitreiking der vaandels tot het leger gesproken:

‘Officieren, onder-officieren, korporaals en soldaten.

‘De plechtigheid, waarvoor wij hier te zamen kwamen, geeft Mij een welkome aanleiding U de verzekering te geven der oprechte gehechtheid van de Koningin en van Mij aan het Leger.

‘God geve dat de nieuwe Vaandels en Standaards, zooeven door de Koningin uitgereikt, slechts in tijden van vrede en voorspoed mogen worden gedragen, als het zinnebeeld van datgene, wat ons allen heilig is: de eer van het leger, dat is de eer van het Vaderland.

‘Maar indien ooit, wat God verhoede, een zwaardere taak van U mocht worden gevraagd, dan, Ik ben er van overtuigd, zal geen offer U te groot zijn voor de handhaving van ons onafhankelijk volksbestaan.

‘Niemand onzer zal voorzeker dit plechtig oogenblik ooit vergeten, toen Neerlands jonge Koningin, omringd door een getrouw leger en ten aanschouwen van een getrouw volk, de nieuwe vaandels en standaards uitreikte.

‘Die Vaandels, die Standaards, gij zult ze hoog houden onder alle omstandigheden tot eer van ons volk, tot heil onzer Koningin en van het ons allen dierbaar Vaderland.’

En zeker waren de woorden uit ons aller hart gegrepen, die de minister van Oorlog, kolonel Seyffardt, als antwoord daarop uitsprak:

‘Majesteiten!

‘Het is mij een onschatbaar voorrecht aan Uwe Majesteiten, namens het Leger, eerbiedig en oprecht dank te mogen betuigen voor de groote eer, zoo even aan de Landmacht bewezen.

‘Het plechtig oogenblik van de uitreiking der nieuwe vaandels en standaards door de hand van Neerlands beminde jeugdige Koningin en van de hooggewaardeerde toespraak van onze geliefde Koningin-Regentes, zal ons onvergetelijk zijn.

‘Wij zullen die vaandels, die standaards, bewaren als een heilig onderpand van onze Koningin, in tijden van vrede en voorspoed, maar ook - mocht het noodig zijn - in de ure des gevaars.

‘Dan zal de aanschouwing van die vaandels en standaards ons bezielen tot navolging van de groote daden, waarin de vorsten van ons dierbaar Stamhuis van Oranje sinds eeuwen zijn voorgegaan.

‘Rondom die vaandels geschaard, zullen wij steeds onzen plicht doen, tot heil des Volks, tot eer van Koningin en Vaderland.

‘Wij allen, hier tegenwoordig, bezegelen deze belofte met den uitroep:

‘Leve de Koningin!
‘Leve de Koningin-Regentes!’

Met dezen kreet stemden de soldaten, en niet minder van harte de ontzaglijke menigte van toeschouwers in, door een driewerf herhaald donderend ‘Hoezee!’ dat zeer zeker onze beminde koninginnen zal overtuigd hebben van de gevoelens, waarmee haar onderdanen bezield zijn.

En als om van deze gevoelens nog eenmaal rekenschap te geven en ze uit naam van heel het trouwe volk plechtig te herhalen, schreef de staatsraad mr. Heydenrijck eenige dagen later een artikel in het Haagsche *Dagblad*, dat door de pers eenparig met instemming werd overgenomen.

Ook ons is het een behoefte, die vaderlandlievende woorden, waaruit de helderziendheid van den staatsman en de trouw van den ridder spreken, hier te herhalen:

‘Het lieve meisje, - schreef mr. Heydenrijck - dat de kroon draagt, wekt des te meer de herinnering op aan hetgeen eenmaal groot was en ons Vaderland ten zegen, naarmate zij zelf er minder aan kan denken; de poëzie, zou ik durven zeggen, ligt gedeeltelijk in dat tragische, terwijl de kinderlijke, reine, nieuwsgierige blik, geheel aan het *tegenwoordige* gehecht, maar schijnende te staren op het geheim der volgende tijden, de tegenstelling vormde in het dichterlijk geheel.

De vrouw des volks is trotsch op haar kind!

Zie, bij eene of andere feestelijke gelegenheid, hoe zij het vertoont, tegen elk ongeval beschermt, zorgt, dat alles in de plooi zij en blijve!!

Was dat bij de regentes-*moeder* anders op dezen gedenkwaardigen dag?

Neen.... men zag het tegendeel en dat volmaakte den indruk!

Wat hangt er ook al niet aan het leven van dat *kind*, voor die moeder en voor ons?

Zoo niet het bewustzijn, dat, wil het *kleine* en het *zwakke* worden wat het wezen moet, willen onze volkseenheid, ons volksbestaan, de veiligheid, de rust, de bloei van ons Vaderland verzekerd zijn; *allen, allen*, zonder onderscheid de handen moeten

ineenslaan en onbaatzuchtig weg, vol wederzijdsche liefde, samen werk en tot steun, versterking van den troon; - dan zou het mannelijk, *ridderlijk* gevoel van *allen*, leger, hoogere en lagere ambtenaren, burgers, werklieden, tot de schamelen toe, in verrukking en tot heldhaftige besluiten gebracht zijn geworden door: *de vrouw*, d.i. het *meisje* en de *moeder*!

Van een Champ de Mars, van een Champ de Mai der voorlaatste tijden had de plechtigheid niets.

Wij hebben iets dergelijks gelukkig ook niet noodig.

Een ander treffend feit uit de achttiende eeuw kwam mij voor den geest.

Het is overbekend.

Moriamur pro Rege nostro Maria Theresia 'tot in den dood voor onzen Koning[1] Maria Theresia' klonk het uit de borst der Hongaren, toen de dochter van Karel VI, met haar kind in den arm, een beroep kwam doen op hun trouw en aanhankelijkheid.

De omstandigheden verschillen, zeer zeker, en geheel in het voordeel van ons koningshuis, van ons.

Maar men begoochele zich niet.

Nevel is er... en van alle kanten.

Van verdere aanwijzing onthoud ik mij.

Wien zou ik daaromtrent iets leeren?

Daarenboven, wie, in onzen Europeeschen dampkring, is zeker van den dag van morgen? De bliksem werkt zoo snel!

Dat alles scheen ons leger te voelen, toen het de vaandels, de vexilla, de symbolen van 'houw en trouw' in ontvangst nam, met een geestdrift, die sprak uit het gelaat, tot van den minsten soldaat; uit elke figuur, uit elke beweging, uit elken klank van het militaire schouwspel!

Maar nog eens: niet uitsluitend op het leger komt het aan.

De gedachte, die ten grondslag strekte aan het feest en kwam van *Boven*, was breeder; voortreffelijk, vlekkeloos uitgewerkt als zij werd omvatte zij alle elementen, alle krachten der natie.

Ook de eerste dienaren der kroon, ook haar raadgevers, ook de vertegenwoordigers des volks waren genoodigd.

De wetgever dus was daar, een waarborg, dat hetgeen in die plechtige stonde werd bevestigd of gesticht, niet zou worden prijs gegeven voor een 'volkswaan van den dag,' maar beveiligd en tot groei en bloei gebracht met de wijsheid, de kalmte, de voorzichtigheid, het beleid der Vaderen, zij het ook, dat de rechten, de behoeften der *misdeelden*, die *buiten stonden*, juist *daarom* in de eerste plaats, moeten worden onderzocht, overwogen, hehartigd!

Feest van gezagshuldiging, feest van herinnering, en hope, van trouw en *manneneer*, maar ook feest van verbroedering der standen, van vrede en van liefde jegens de twee Hooge Vrouwen, die onder onze hoede staan, maar ook jegens den minste der *minsten* - mogen uw galmen, uw indrukken niet versterven, maar ons, het leven lang, prikkelen tot daarmede overeenstemmende daden!!!'

Wij hebben dan ook gemeend, dat de *Katholieke Illustratie*, die sedert een kwarteeuw bij iedere gelegenheid van haar hoogachting en vereering voor ons roemrijk Vorstenhuis heeft blijk gegeven, niet mocht achterblijven, om dit heuglijk feit, waaraan het heele Nederlandsche volk in persoon of in den geest deelgenomen heeft, in woord en beeld te gedenken.

Eindnoten:

(1) Pro Rege, niet pro Regina; voor den Koning, het koningschap, h e t b e g i n s e l .

Bij de Platen.

Langs het bergmeer. -

Langs het kalme, stille bergmeer keeren de herders huiswaarts met het gemoedelijke vee, dat zich gewillig en vol vertrouwen laat leiden door het gebergte als overtuigd dat de menschen het toch maar goed met hen voorhebben. Als het mooie zachte weer aankomt, volgen de vlugge bergrunderen huppelend en springend hun geleiders naar de zonnige hoogten; en als de herfstwind door de dennen begint te suizen, zoodat het huiverig en kil wordt daarboven, gaan zij ook weer bedaard en welgemoed mee naar beneden, om in het luwe dal en straks in den warmen stal het koude jaargetij door te brengen.

Zij doen als de toeristen, die 's zomers in hun land de bergtoppen beklauteren, aan de blauwe meren uitrusten en genieten van berglucht en zonneschijn, maar tegen het najaar hun warme huiskamers in de steden weer opzoeken, waar zij intusschen nog menigmaal met genoegen terugdenken aan het genot, in het heerlijke bergland gesmaakt.

Zoo zal voor menigeen onzen lezers, die nu misschien achter de kachel kruipt, de beschouwing onzer fraaie gravure een aangename herinnering wekken aan de prettige omzwervingen in het gebergte, waarin hij zich in den afgeloopen zomer mocht verlustigen.

Wie het laatste lacht. Lacht het beste. -

Dat ondervindt op allesbehalve plezierige manier de schoenmakersjongen, die zich straks nog zoo verkneukelde in de wanhoop van zijn collega, toen deze het te kwaad kreeg met dien brutalen rekel van een hond. Het vraatzuchtige beest scheen gezworen te hebben, hem de kluiven afhandig te maken, die hij voor zijn baas had moeten halen, en scheen werkelijk op het punt, den hartigen buit meester te worden. In zijn vertwijfeling hief de jongen den schotel zoo hoog mogelijk in de lucht, om de kostelijke versnapering, waarnaar zijn meester al zatste watertanden, aan de vraatzucht van het roofdier te onttrekken.

Zijn wanhopige pogingen wekten den spotlust van den ander, die intusschen voorzichtiger gedaan had met maar stilletjes door te loopen. Want nu wekte zijn luidruchtigheid de attentie van den roover, die ziende dat hem hier een gemakkelijker prooi geboden werd, den eersten schotel met kluiven in den steek liet om met des te meer woede op den tweeden aan te vallen. Onvoorziens door het pootige beest besprongen, laat de grappenmaker van schrik den schotel met kluiven, zijn kan bier en zich zelf er bij van de trap vallen.

Nu is het de beurt van zijn kameraad om te lachen, en, zooals het spreekwoord zegt, wie het laatste lacht, lacht het beste.

Wetenswaardig Allerlei.

Arabische stoïcijnen. -

Een reiziger verhaalt in zijn werk over Soedan het volgende:

Een man te Kartoem nam in mijn tegenwoordigheid een gloeiende kool, strekte zijn been uit en legde met de meeste koelbloedigheid de kool op een wonde. Een witachtige rook steeg op, ik hoorde het verbrande vleesch knetteren en werd den sterken vetreuk gewaar, die daardoor ontstond. Ik beschouwde den man, die onbeweeglijk bleef zitten; geen spier in zijn gelaat vertrok en niet het geringste teeken van smart was merkbaar. Toen hij eindelijk de kool wegwierp, zei hij tot zijn been: ‘Indien gij binnen drie dagen niet genezen zijt, snijd ik je af,’ bij welke woorden hij met zijn dolk speelde.

Ik weet niet, of het been dezen raad heeft ter harte genomen, daar ik den man niet heb weergezien. Ik ben echter vast overtuigd, dat hij het met dezelfde koelbloedigheid zou hebben afgesneden, als hij daartoe het voornemen maakte.

Een ander voorbeeld.

Een kameeldrijver verzocht een vrouw, die voor de deur van haar huis zat, om vuur voor zijn sigaret. De vrouw bracht hem in de bloote hand een gloeiende kool. Hij zou zich tegenover haar laf gevonden hebben, indien hij haar in onverschilligheid omtrent de smart niet had overtroffen. Hij greep daarom de kool met zijn vingers aan, legde ze op zijn bloot heen, wierp zijn klaargemaakte sigaret op den grond, haalde zijn tabaksdoos uit den zak en draaide langzaam en kalm een nieuwe, terwijl zijn vleesch brandde. Toen hij met de sigaret klaar was, nam hij de kool tusschen zijn vingers en stak de sigaret aan. Daarna wierp hij het vuur op den grond, bedankte de vrouwen zette zijn weg voort.

Gevaarlijke sigaretten. -

Met het oog op het steeds toenemend gebruik van sigaretten ook ten onzent is het misschien niet van onpas er op te wijzen, dat het Congres der Vereenigde Staten tot het besluit gekomen is, de 'doodelijke sigaret' zooveel mogelijk te keer te gaan, tot welk deel een belasting van 10 dollars op de 1000 stuks (2½ cent dus per stuk) gelegd is.

De Congresleden, die dezen schijnbaar draconischen maatregel hebben doorgedreven, hebben met behulp van berichten uit Amerikaansche bladen bewezen, dat meer dan 100 jongelieden (meest jongens tot 16 jaar) door het rooken van sigaretten met papieren omhulsel den dood gevonden hebben, terwijl eveneens velen door dezelfde oorzaak naar een krankzinnigengesticht moesten vervoerd worden.

Bij een scheikundig onderzoek van den inhoud der maag heeft men de aanwezigheid van phosphorus en arsenicum ontdekt, twee vergiften, die in het Amerikaansche sigarettenpapier dikwijls voorkomen.

Te Octavio is bovendien nog een wet aangenomen, waarbij jongelieden onder de 18 jaar het rooken van sigaretten geheel verboden wordt. Wie deze wet overtreedt, wordt gestraft met een boete van 1 tot 5 dollars, terwijl winkeliers, die aan jongelieden beneden den aangegeven leeftijd sigaretten verkoopen, een boete van 10 tot 50 dollars hebben te betalen.

Tegen het zuur worden van bier. -

Het zuur worden van bier wordt in Engeland, vanwaar men het naar het heete Indië verzendt, daardoor voorkomen, dat men er op elken emmer bier een ei bijdoet, welks schalen de zuren verzadigen, terwijl zij zich oplossen.

Vetvlekken in boeken. -

Niets is onaangenamer dan vetvlekken in boeken. Men verwijdert ze het gemakkelijkst, door gebrande magnesia met benzine te vermengen, (natuurlijk niet bij licht) totdat het een kruimelige massa vormt. De vlek wordt met deze massa voorzichtig afgewreven en de magnesia-kruimeltjes weggeklopt. Versche vlekken verdwijnen onmiddellijk, oude na twee- of driemaal behandeld te zijn. Het voornaamste voordeel is hierbij, dat zelfs het fijnste papier er niet onder lijdt.

Bejaarde houwdegens. -

Om een hoogen leeftijd te bereiken, schijnt het aanbevelenswaardig, ten minste in Groot-Brittannië, in den krijgsdienst te treden. De pensioenrol toch van genoemd land bevat een vol half dozijn negentigjarigen. Daar heeft men o.a. majoor Poyntz, die voor 78 jaar in Spanje den veldtocht meemaakte, generaal sir William Cavage, die voor 75 jaar zijn intocht deed in het leger, en generaal Theopilus Love, die bij laatstgenoemde maar twee dienstjaren achter staat.

De worstdief gestraft.

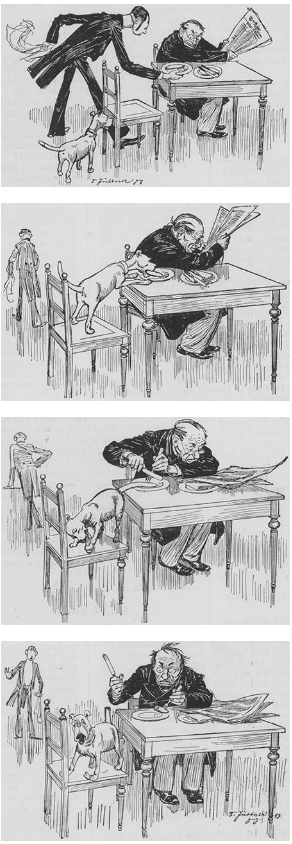

[Nummer 20]

DE VLAG GERED, NAAR DE SCHILDERIJ VAN BEAUQUESNE.

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

IV.

Het was den heelen dag al min of meer woelig geweest te R., en hoe meer het tegen den avond liep, hoe rumoeriger het werd. Het was Zondag, zoodat de volwassenen geen werk en de kinderen geen school hadden. Bovendien zou er een socialist uit Amsterdam komen, om een redevoering te houden, wat voor de eenvoudige luitjes, die hen enkel bij name kenden, een évènement was De verwachting was dus hooggespannen, en dan, er zou des avonds in de *Kroon* een vergadering gehouden worden door de werklieden van den heer Van Meeren, - al hetgeen er toe meewerkte, om het anders zoo rustige stadje een heel ongewoon voorkomen te geven. Allen, die om de een of andere reden ontevreden waren, allen, die een opstootje als een pretje beschouwden, en niet het minst de straatjeugd meende, dat het een plezierige dag zou zijn.

In den namiddag werd de socialist aan het station door een talrijke menigte afgehaald, die hem met luide kreten en toejuichingen begroette en als in zegepraal naar de *Kroon* geleidde. Alleen de werklieden van den heer Van Meeren mochten de vergadering bijwonen, maar de kastelein, die de zaak enkel van de financieele zijde beschouwde, keek zoo nauw niet en menigeen, die begeerig was te zien hoe dat zou afloopen en in de heimelijke hoop leefde, dat er flink herrie zou geschopt worden, werd door den gedienstigen waard, die door zijn hoogrood gezicht bewees een goede klant van zijn affaire te zijn, binnengesmokkeld.

De kastelein, die zich voor deze bijzondere gelegenheid een paar buitengewone helpers had toegevoegd, was de bedrijvigheid in persoon, en, in gewone tijden vol eerbied voor de gestelde macht, had hij ditmaal al zijn welbespraaktheid en zijn liefste glimlachjes voor het socialistisch heerschap veil, dat met een minachtend lachje de beleefdheden van den waard in ontvangst nam.

‘Je bent me een kerel,’ zei de kastelein tot hem, terwijl hij hem vertrouwelijk met de breede hand op den schouder klopte; ‘je zult toch goed uitpakken hoop ik, want het is hier noodig.’

‘Voor jouw affaire ook?’ vroeg de socialist gevat, waarna hij zich met een spottend lachje van den aanhanger van Gambrinus afwendde.

Voor deze gelegenheid was in de ruime gelagkamer een soort van verhevenheid opgeslagen, die als tribune moest dienst doen, terwijl de werklieden, kleine groepjes vormend, de hoofden bijeen staken en de dingen, die komen zouden, bespraken.

‘Nou zal het spul beginnen,’ zei een breedgeschouderde tot zijn buurman; ‘ik ben benieuwd wat die sinjeur te vertellen zal hebben, want zulke lui kunnen praten als Brugman.’

‘Ja, op hun mond gevallen zijn ze niet,’ beaamde de ander; ‘ik heb ze eens te Arnhem bezig gehoord. Een avecaat of prefester kan er niet tegen aan.’

‘'t Ziet er een ongemakkelijke gast uit,’ mengde zich een derde in het gesprek; ‘en ik geloof, dat meneer Van Meeren wat te hooren zal krijgen, veel meer dan hem lief is.’

‘'t Is zijn eigen schuld,’ hervatte de breedgeschouderde; ‘als hij had willen toegeven, was het nooit zoover gekomen en had die meneer uit Amsterdam stilletjes thuis kunnen blijven.’

Bij een ander groepje waarschuwde een bejaard en bezadigd man de om heen slaanden, niet alles wat de socialist vertellen zou, voor goede munt aan te nemen. ‘Ik ben niet knap genoeg om hem te weerleggen, want daar heb ik geen studie genoeg voor gehad, en het is zijn vak, maar dit weet ik wel, dat ze gewoonlijk schromelijk overdrijven.’

De meesten wilden hiervan evenwel niet hooren: Van Meeren had zijn werkvolk nooit door goedheid en liefde weten te winnen; ze hadden een wrok tegen hem, en nu hij door het loon te verlagen daaraan nieuw voedsel gegeven had, waren ze niet geneigd, aan verstandige taal het oor te leenen, maar veeleer in een stemming, om aan alle beschuldigingen, die men tegen hun patroon mocht inbrengen, geloof te slaan. Het lezen der opruiende socialistische geschriften, die in de laatste weken te R. druk gevent waren, had hen hierin slechts versterkt.

Het geduld der aanwezigen werd niet op een lange proef gesteld, want spoedig besteeg de socialistische redenaar de tribune, overzag de pratende groepjes en maakte een beweging met de hand. ‘Stilte! stilte!’ werd er aan alle kanten geroepen, wat natuurlijk voor gevolg had, dat het de eerste oogenblikken nog woeliger was dan te voren. Onder geschuifel en gekuch werden de halzen gerekt en de ooren gespitst.

‘Nou begint het, Kees, bei je ooren open, man.’ zei de breedgeschouderde.

‘Dat zal wel waar zijn, Willem,’ antwoordde de aangesprokene; ‘wa 'n houding heeft die kerel, het lijkt wel een generaal.’

De aanwezigen, die in een herberg nooit iets anders gehoord hadden, dan een aanspraak van een goochelaar of een redevoerinkje bij gelegenheid der verkiezingen, waren een en al oor voor wat de socialist, dien zij als een Delphisch orakel beschouwden, zeggen zou.

‘Vrienden,’ begon de redenaar, ‘ik ben hier gekomen om u de zaken eens duidelijk uit elkaar te zetten en wat gij allen gevoelt, onder woorden te brengen. Ik twijfel niet, of ge zult mij begrijpen, en ik geloof niet, dat we elkaar knollen voor citroenen in de hand zullen stoppen, zooals maar al te dikwijls gedaan wordt.

‘Wij zijn allen van huis uit gelijk en hebben dezelfde rechten: de rijke is niet meer dan de arme, de patroon niet meer dan de werkman. Of eigenlijk, de werkman is meer waard dan de werkgever; ja, ik heb meer respect voor den minsten onder u, die met zijn handen zijn brood verdient, dan voor Van Meeren, die in een mooi huis woont, alles heeft wat hij wil, maar niets uitvoert.

‘Honderd jaar geleden zijn de rechten van den mensch afgekondigd; de Fransche revolutie heeft het verschil in standen opgeheven; de vrijheid, gelijkheid en broederschap werden geproclameerd; den koning van Frankrijk en de andere tirannen, die eeuwenlang het volk hadden verdrukt en uitgezogen, heeft men het hoofd afgeslagen. Men meende daarmee de dwingelandij voorgoed den kop ingedrukt en een tijdperk van vrede en welvaart voor allen geopend te hebben. We zijn bijna honderd jaar verder, en wat zien wij nu? Zijn alle menschen gelijk, genieten allen welvaart, lijdt er niemand gebrek, sterft er niemand van honger? Behoef ik u te zeggen, dat de ongelijkheid nog grooter is geworden, dat de dwingelandij van het geld nog machtiger is, dat we nu in onze beschaafde maatschappij nog meer slaven hebben dan in den tijd der Romeinen?

‘Ge meent vrije mannen te zijn, omdat ge burgers zijt van den Nederlandschen staat, maar ge zijt slaven, zeg ik u, slaven van den man, die zelf niets doet en u laat

werken, tot u het bloed uit de nagels springt! En wat geeft hij u daarvoor in ruil? Een hongerloon, te weinig om te leven en te veel om te sterven. Uw vrouwen moeten meewerken, in plaats van voor uw huishouden te kunnen zorgen; ook uw kinderen, die goed voedsel en onderwijs noodig hadden, moeten aan de machine gaan staan, om enkele stuivers te verdienen; anders sterft ge van honger. Mag dat, zult gij dat dulden? Roept zulk een toestand niet om wraak?'

Bij deze tirade barstten de meest opgewondenen in luid applaus uit, terwijl de meer bezadigden bedenkelijk het hoofd schudden.

'En bleef het daar nog maar bij,' vervolgde de socialist, 'ik zou niet gekomen zijn, ik zou niets gezegd hebben. Wij hebben de toekomst vóór ons, wij hebben geen haast. Wij zouden gewacht hebben, tot gij zelf het ellendige, het onduldbare van uw toestand hadt ingezien, tot gij het moede waart geworden, een slavenjuk te torsen, dat vrije mannen onwaardig is. Maar nu Van Meeren zich niet ontziet, van uw hongerloon nog wat af te pingelen, alleen om nog meer te verdienen, nog meer te verbrassen, nu ben ik gekomen, om u het onwaardige van uw handelwijze voor oogen te houden, indien gij toegeeft, indien gij u door dien uitzuiger nog meer zult laten scheren, indien...'

'Dat zullen wij niet, wij geven niet toe,' riepen enkelen der meest verhitten.

'Dat is mannentaal,' antwoordde de socialist, 'dit bewijst, dat gij uw waarde als mensch voelt, dat ge niet van zins zijt, in het gareel van dien geldwolf te blijven loopen. Waar zult ge uw huishouden van onderhouden, wanneer op uw ellendig weekloon nog een paar centen per uur gekort worden? Gij kunt u en de uwen toch niet met gras of steenen voeden! En Van Meeren, die verfoeilijke kapitalist, zou zich nog meer vetmesten met het bloedgeld, dat hij u onthoudt, met het geld, waaraan uw zweet en bloed kleeft! Ge kunt dat niet toelaten, ge zult als één man weigeren!'

'Dat zullen we, dat zullen we!' klonk het op verschillende punten uit de gelagkamer. 'Weg met den kapitalist!'

'Ge hebt het gezegd, vrienden,' vervolgde de socialist: 'Weg met den kapitalist!' moet uw leuze zijn. Maar niet één, doch alle kapitalisten moeten uit den weg geruimd worden. Aan de bevoorrechting van het geld moet een einde komen; het verschil in standen moet opgeheven worden; maar niet, zooals bij de Fransche revolutie, gedeeltelijk en voor een tijd, doch voorgoed en voor allen. Wij zijn allen gelijk, wij hebben allen dezelfde rechten op welstand en genot. Of waarom zouden tegenover één rijke, die zich in weelde baadt, honderden, duizenden van gebrek moeten omkomen, of ternauwernood het allernoodigste mogen hebben, om niet te verhongeren? Dit is een schreeuwende onrechtvaardigheid, en daaraan wenschen wij een einde te maken, zonder gewield als het kan, maar als het moet met geweld. Of is het niet beter, dat enkele rijken van hun overvloed worden ontlast, dan dat millioenen nog langer een ellendig bestaan voortsleepen, dat een schande is voor de menschheid, voor onze beschaving? Of zijn de rijken soms van een ander maaksel dan wij, hebben zij niet hetzelfde vleesch en bloed als gij allen, doen zij dan zooveel meer dan gij, die van den vroegen morgen tot den laten avond zwoegt en slaaft voor een schamel stukje brood? Denkt aan uwe vrouwen en kinderen, die u zullen verwijten, dat gij niet voor hun belangen zijt opgekomen, als gij u bij de loonsvermindering neerlegt; die nog meer gebrek zullen lijden, als gij voortaan tien stuivers of een gulden minder thuis brengt! Toont u vrije mannen en antwoordt eenparig op den lagen eisch van den bloedzuiger: 'Wij staken het werk!'

Luide toejuichingen weergalmden onder de aanwezigen, van wie de meesten het noodige doorzicht misten, om hier de leugen van de waarheid te onderscheiden, en

die, zij het dan ook in krasser vorm, onder woorden hoorden brengen, wat zij, grootendeels onbewust, hadden gevoeld en gedacht. De heethoofden verzekerden, dat wat de socialist gezegd had op pooten stond, en dat het schande was, als ze aan den eisch van Van Meeren toegaven. De meer bezadigden brachten wel bedenkingen te berde, maar dit was enkel olie in het vuur.

'Vrienden!' riep plotseling een forsche,

mannelijke stem, ‘luistert een oogenblik naar mij!’

Verbaasd keken allen op. ‘Wie?’ ging het in het rond, ‘wie spreekt daar?’

Het was Dirk Joosten, die op de verhevenheid naast den socialist had plaats genomen en rustig de woelige menigte overzag.

Joosten was een slank jonkman van omtrent vijf en twintig jaren, met een hoog voorhoofd, schrandere oogen en fijnbesneden trekken, die een schrille tegenstelling vormden met zijn eenvoudige kleeding en bewezen, dat hij meer was dan een gewoon werkman.

‘Wie zijt gij?’ vroeg de socialist, den jonkman wantrouwend opnemend.

‘Dat zal ik je zeggen,’ antwoordde Joosten. ‘Ik ben de meesterknecht van meneer Van Meeren, dus ook een werkman, en daarom geloof ik het recht te hebben, tegen wat jij gezegd hebt, een en ander in te brengen.’

‘Wel zeker, praat jij maar toe,’ gaf de socialist ten antwoord, uiterlijk kalm en met een spottenden glimlach om de lippen, maar inwendig toch niet op zijn gemak over het kloeke optreden van den wakkeren jonkman. Daarna zich tot de aanwezigen wendende, vervolgde hij: ‘Ge hebt gehoord wat ik gezegd heb; hardop of bij u zelven hebt ge mij gelijk gegeven. Luistert nu ook naar wat uw meesterknecht ter verdediging van den kapitalist zal aanvoeren. Maar vergeet niet, dat ik uw belang op het oog had, en hij voor dat van den geldwolf zal opkomen. Hij zal wel weten waarom.’

Dit zeggende, maakte hij de bekende beweging met duim en wijsvinger.

‘Dat is gelogen!’ riep er een uit den hoop, maar anderen schreeuwden daar tegen in, dat Joosten niet hoefde te spreken, dat zij den socialist wilden hooren.

‘Neen, laat hem nu eens praten,’ zei deze spottend, ‘dan hoor je de zaak van twee kanten.’

Vrienden,’ begon Joosten, ‘op de beschuldiging van dien man zal ik niet antwoorden. Gij kent mij allen, gij weet wat ik altijd voor u geweest ben: een vriend en makker.’

‘Ja, ja!’ klonk het uit verschillende monden.

‘Welnu, als vriend en makker wil ik het woord nemen, om tegen de beweringen van dien man op te komen. Ik hoop, dat ge aan mijn woorden dezelfde aandacht zult schenken, als aan die van een vreemde, die nooit iets voor u gedaan heeft en u nu tot verzet komt aansporen.’

‘Daar heb je 't al,’ spotte de socialist. ‘Hoeveel geeft Van Meeren je voor je pleidooi?’

Opnieuw ontstond een levendig gedruisch in de zaal door het verward geroep van voor- en tegenstanders.

‘Ik heb u niet in de rede gevallen, ik hoop dat ge ook mij zult laten uitspreken,’ zei Joosten, toen een betrekkelijke kalmte was teruggekeerd. ‘Of is dat soms de socialistische opvatting der vrijheid van het woord?’ Daarna tot de aanwezigen gewend, vervolgde hij: ‘Vrienden! deze man heeft gezegd, dat alle menschen gelijk zijn. Zeker, voor God zijn wij allen gelijk, maar ook voor God alleen. Hoe zouden nu ook alle menschen op de wereld aan elkaar gelijk kunnen zijn? Hoe lang zou dat duren? De een is spaarzaam, de ander verkwistend, de een gaat met beleid te werk, de ander mist alle doorzicht. Gesteld dat vandaag alle menschen gelijk waren, over een jaar zouden wij weer van de grootste ongelijkheid getuige zijn, door het toedoen van de menschen zelf. Men zou dus met die gelijkmaking telkens opnieuw kunnen beginnen, zonder er iets mee te winnen, dan een grenzenlooze verwarring. En

bovendien, wanneer alle menschen gelijk waren, wie zou dan voor den ander willen werken? Met al die gelijkheid zou de wereld van honger omkomen en van gebrek vergaan. De gelijkheid is een onding, een droombeeld, rechtstreeks in strijd met het woord van God, die gezegd heeft, dat er altijd armen onder ons zullen zijn.

'Dat wil niet zeggen, dat de armen, degenen, die hard moeten werken voor hun dagelijksch brood, minder zijn. Neen, ik acht ze hoog, ik ben ook een van de hunnen. De arbeid vernedert den mensch niet, maar adelt hem. Doch ook de rijke moet werken, al stelde deze socialist het voor, als voert hij niets uit dan zich vetmesten met het zweet en bloed van den werkman. Meneer Van Meeren mag meer verdienen dan wij, lekkerder eten en drinken dan wij, daar staat tegenover, dat hij veel meer zorg heeft dan een van ons. Wanneer wij met ons werk klaar zijn, hoeven wij ons over niets meer te bekommeren; wij rusten uit en slapen goed. Maar meneer Van Meeren moet alles nagaan, moet zorgen dat alles in goeden staat is, dat zijn fabricaat afnemers vindt, dat hij tegen anderen kan concurreeren. Hij moet zich inlaten met honderden dingen, waar wij niets van weten of niet mee noodig hebben. Dag noch nacht laat de zorg voor zijn zaak, die toch ook uw zaak is, hem rust. Ja, ik durf u verzekeren, dat hij menigen nacht op zijn zacht bed niet zoo gerust slaapt als gij op uw stroozak. Is zulk een lot, door honderd zorgen gekweld, dan zoo benijdenswaard?'

'Joosten heeft gelijk!' riepen verschillende stemmen.

'Maar gij sterft van honger,' kwam de socialist tusschenbeide, die met verbeten woede zag, dat de woorden van den wakkeren jonkman indruk maakten.

'Dat is niet waar,' hervatte Dirk. 'Zeker, er wordt door sommigen gebrek geleden...'

'Daar heb je 't al!' grinnikte de socialist.

'Maar is het dan niet gewoonlijk hun eigen schuld?' vervolgde Joosten, zonder op de onderbreking acht te slaan, 'doordat zij de tering niet naar de nering zetten, een gedeelte van hun loon verdrinken...'

'Hoort gij het; hij maakt u voor dronkaards uit! Gooit hem er uit!'

'Ik maak niemand voor een dronkaard uit,' zei Dirk met kracht. 'Ge weet, dat ik het goed met u meen, maar ik vraag u, of het rechtvaardig is, alles aan den werkgever te wijten, en voor onze eigen misslagen de oogen te sluiten? Wanneer ge zuinig zijt en overleg gebruikt, kunt ge wel rondkomen.'

'En de loonsvermindering dan, keurt ge die ook goed?' riep er een uit den hoop.

'Juist, daar zit 'm de knoop!' voegde de socialist er bij.

'Ik heb u al gezegd, mijne vrienden, dat de werkgever op de eerste plaats rekening moet houden met de concurrentie. Kan hij niet concurreeren met de anderen, dan moet hij zijn fabriek sluiten of werken met verlies. En mogen wij nu van iemand, die zijn kapitaal in een fabriek heeft gestoken, die daar bovendien al zijn kennis en kracht aan wijdt, vergen, dat hij met verlies werkt, zoodat hij na verloop van tijd toch genoodzaakt zal zijn, zijn fabriek te sluiten? En wat dan? Dan zijt ge allen broodeloos. Ge ziet, dat er dus gevallen kunnen zijn, dat een patroon, ook tegen zijn zin, als het ware verplicht is, het loon te verminderen. Is dit voor den werkman in alle geval niet beter, dan dat de patroon moet zeggen. Ik kan de concurrentie niet volhouden, ik sluit de fabriek?

'Deze socialist heeft gezegd, dat uwe vrouwen en kinderen u zullen verwijten, niet voor hun belangen te zijn opgekomen, indien gij u bij de loonsverlaging neerlegt; maar ik vraag u: zullen zij niet veel meer reden hebben, u dat te verwijten, indien gij het werk staakt en hen dus van alle inkomsten berooft?

'Morgen zal een deputatie uit uw midden naar meneer Van Meeren gaan en hem vragen, het oude loon te handhaven; en meent gij nu, hem gunstig te stemmen door

luidruchtige betoogingen? Wat ik vragen mag, vrienden, geeft geen gehoor aan de opruiende woorden van dezen socialist, maar luister naar de stem van het gezond verstand en denkt aan uw huisgezin.'

Terwijl de bezadigden de toespraak van den flinken jonkman toejuichten, werd ze door de heethoofden met gemor ontvangen en ontlokte sommigen den uitroep: ''t Is een verrajer, een spion!'

De socialist, wien dit niet ontging, wilde van deze stemming partij trekken.

'Laat u door de woorden van dezen huurling van Van Meeren niet om den tuin leiden. 't Is een huurling, zeg ik je, een Judas, die met den geldwolf de winst deelt. Weest toch geen kinderen, die zich zand in de oogen laten strooien, maar handelt als mannen. Begrijpt ge dan niet, dat, als ge nu met de loonsvermindering vrede hebt, de uitzuiger het een volgende maal weer zal doen? Staakt het werkt, ge kunt op ons rekenen. We zullen u uit de werkstakerskas ondersteunen. En dan zullen we eens zien, of Van Meeren zijn kop niet buigt. Aarzelt niet langer, maar neemt een besluit. Leve de werkstaking!'

'Leve de werkstaking! Leven de socialisten!' schreeuwden een aantal werklieden, dichter op de tribune aandringend.

'Nog een paar woorden, vrienden!' riep Dirk Joosten, zoo luid mogelijk om het rumoer te overschreeuwen.

'Er uit met den verrajer!' klonk het in het rond.

'Ik zal gaan, ik heb u gewaarschuwd,' antwoordde Joosten, die de menigte onverschrokken onder de oogen zag. 'Maar rekent niet op de socialisten! Ge moest u schamen, geld uit de werkstakerskas als een aalmoes aan te nemen, terwijl ge armen aan het lijf hebt om te werken. En hoe lang zal die ondersteuning duren?'

'Weg met den spion! Er uit met den verrajer!'

'Vrienden, ik heb u ten beste geraden,' zei Joosten nog. 'Ge zult het je later beklagen, dat je mijn raad niet gevolgd hebt.'

'Er uit! De verrajer moet er uit!' tierden de meest verhitten, nog dichter naar voren dringend. Anderen kozen de partij voor Joosten en zoo ontstond er in de gelagkamer een formeele kloppartij. Joosten begreep, dat hij het verstandigst deed met zich te verwijderen, en niet dan met veel moeite gelukte het hem, de deur te bereiken.

(*Wordt vervolgd*).

De zegetijding.

'Goed nieuws voor den koning, goed nieuws voor ons allen!'
[Het koorn is vertrapt en de gracht is bloedrood.]
Zoo juichen herauten door straten en hallen,
[En vijand en vriend werd de prooi van den dood.]
'Aan ons bleef de zege! De stad is genomen!
'De vijand is nauw aan ons slagzwaard ontkomen!'

'"Wie streed er het moedigst?"' vraagt juichend de koning.
[Het koorn is vertrapt en de gracht is bloedrood.]
'"Wat geef ik dien held voor zijn moed tot belooning?"'
[En vijand en vriend werd de prooi van den dood.]
'Zij streden als helden de jongste naast de oudste;
Maar Wendulph, o vorst, was van allen de stoutste.'

"Waar is hij? - vraagt juublend de schoons verloofde -
[Het koorn is vertrapt en de gracht is bloedrood.]

‘“Wanneer zie 'k hem weer dien de krijg mij ontroofde?”’
    [En vijand en vriend werd de prooi van den dood.]
‘Leg 't bruidsgewaad af om in 't zwart u te kleeden:
‘Uw bruidegom Wendulph heeft 't moedigst gestreden!’

Naar Augusta Webster.
H. ERMANN S.J.

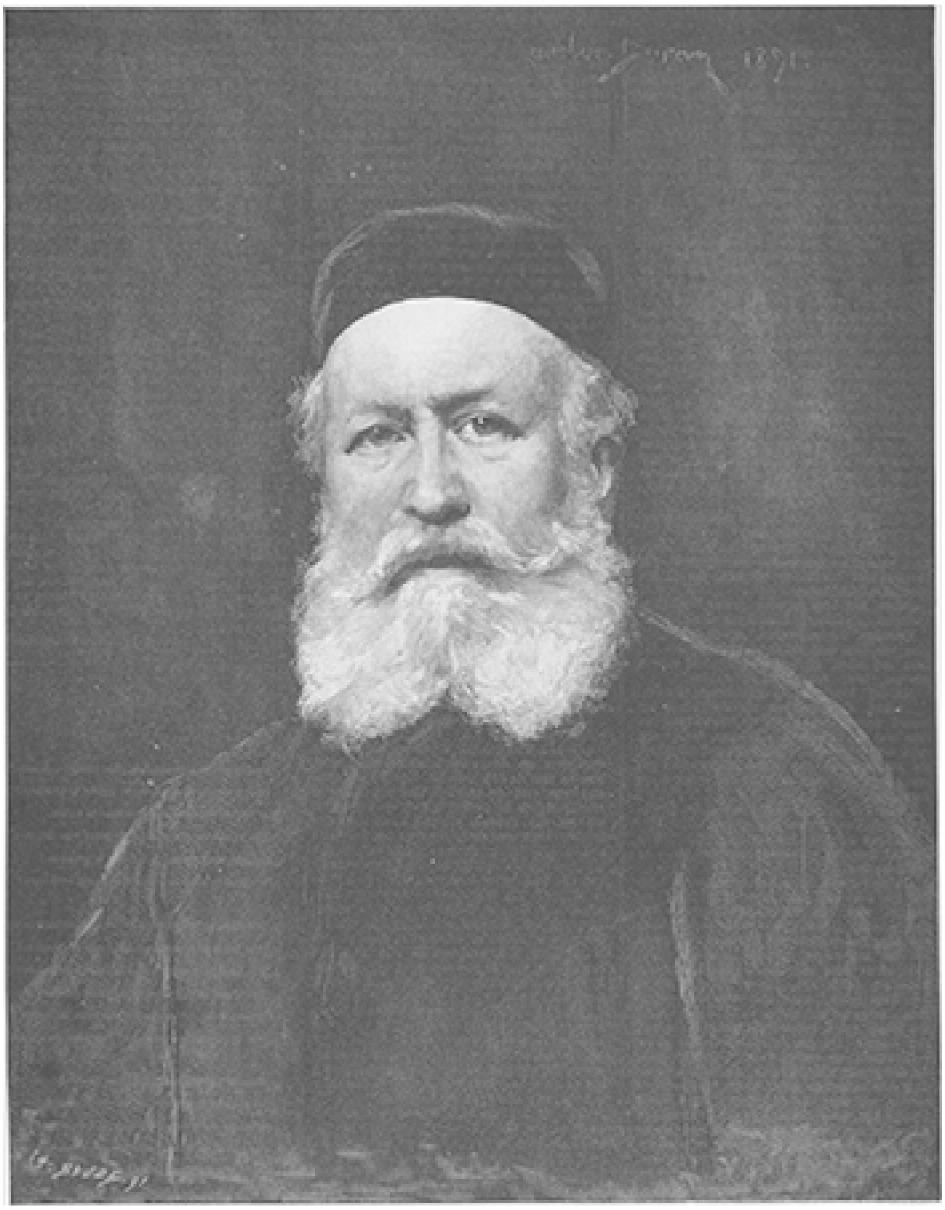

GOUNOD.

DE DROOM DER H. CAECILIA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN AZAMBRE.

Het remtoestel. Vertelling. (*Slot.*)

Aan tafel zinspeelde de ondernemer op de decoratie, die Hippolyte Marchand ongetwijfeld binnenkort zou toegekend worden. Hippolyte gedecoreerd! Was dat geen totale omwenteling?

Zij sprak weinig, bestormd als zij werd door een wereld van gedachten. Des avonds nadat de ondernemer vertrokken was, ging Hippolyte weer naar boven, naar zijn werkplaats waar nu groote teekentafels stonden met vellen papier vol schetsen en geheimzinnige figuren, cirkels en driehoeken, in roode en blauwe lijnen.

'Het is tijd om naar bed te gaan,' zei zijn vrouw.

'Neen, ik heb nog wat te werken.'

En met de groote lamp in de hand ging hij de trap op.

Zij was op het punt, daartegen op te komen en zooals gewoonlijk te zeggen: 'Kom kom, mijn jongen, dat hoeft niet.'

Maar zij voelde dat de man, die voor haar stond en binnenkort gedecoreerd zou worden, niet meer dezelfde was, dien zij zoolang had bestuurd, verzorgd en gekoesterd.

Hij keerde zich nog even om.

'Je moet me een kop sterke koffie boven brengen.'

'Sterke koffie, zoo laat op den avond nog? Je zal je ziek maken.'

'Ben je mal? Je zal ze brengen, hè?'

En hij ging door naar boven, terwijl zijn witte baard fel verlicht werd door het heldere schijnsel van onder den lampekap.

Zij bleef beneden, zette de koffie en ging vervolgens alleen naar bed. Het was de eerste keer sedert veertig jaar.

Den volgenden morgen bij het ontbijt wilde hij twee klontjes suiker in zijn koffie hebben. Zij stribbelde tegen, maar hij moest ze hebben. Het kon immers nu wel lijden.

Zij hield het tweede stukje suiker eenige seconden lang boven het dampende kopje en toen zij het er in liet vallen, had zij een gevoel als deed het haar zeer op de maag. Hippolyte bracht haar een zilveren snuifdoos mee vol versche snuif. Maar zij wilde er geen gebruik van maken.

De uitvinder was te zeer in zijn plannen verdiept om die treurigheid op te merken, welke toenam bij ieder klein feit, waaruit opnieuw bleek, hoe haar man van haar vervreemdde. Had hij niet, zonder haar te raadplegen, een nieuw pak besteld?

Zij voelde zich door het succes van Hippolyte uit het veld geslagen, zooals het een moeder zou zijn, welke in één nacht haar kind zou zien opgegroeid tot een man, die haar teedere bezorgheid niet meer van doen had. Twee- of driemaal sprak hij haar aan op een beschermenden toon, die haar hinderde, zonder dat ze begreep waarom.

Op een avond liet hij haar alleen eten; en terwijl zij daar zoo in haar eentje zat, met de ellebogen op de tafel, strak voor zich uitziende en met een stukje peer aan haar vork, dat zij vergat in den mond te steken, schrikte zij eensklaps op, daar ze zich boven van de trap hoorde roepen.

Zij ging naar boven.

Hippolyte scheen opgetogen. Hij liet haar een vel papier zien.

'Zie je dat?' vroeg hij. 'Dat is een millioen waard!' En nu weidde hij lang en breed tegenover haar uit omtrent zijn schitterende verwachtingen: ze zouden de kleine woning te Neuilly verlaten en te Parijs gaan wonen, om dichter bij het bureau van den ondernemer te zijn, die hem tot associé nam. Des avonds zou hij in het vervolg naar den schouwburg gaan, diners en feestmalen bijwonen. Binnenkort zou hij aan den minister worden voorgesteld en dan moest hij natuurlijk niet heelemaal vreemd zijn in de groote wereld.

Zoo sloeg hij nog lang door, zonder te merken dat zijn goede vrouw de tranen over het gezicht liepen. Toen hij dit eindelijk zag, vroeg hij verrast.

'Je schreit?'

'Ja. We zullen nooit meer gelukkig zijn.'

'Waarom niet?'

En hij tikte haar op de wang met een voorkomen van meerderheid.

Dien nacht sliep hij niet; de zonderlinge houding van zijn vrouw bracht hem aan het nadenken en hij begon te begrijpen dat zij wel gelijk kon hebben. Eindelijk ingeslapen, droomde hij zwaar, en toen hij vroeg in den morgen wakker werd, voelde hij de plaats naast zich leeg.

Haastig sprong hij het bed uit. Een gedachte schoot hem door den geest. Was zijn vrouw misschien zijn werk gauw gian vernielen? Hij trok in der haast een paar kleedingstukken aan en sloop op de teenen naar zijn werkplaats. Hij had zich niet bedrogen; zij was daar en de lamp brandde nog. Het schijnsel drong door de spleet onder de deur. Hij luisterde een oogenblik en hoorde een heftig geschrei, door snikken afgebroken. Voorzichtig, zonder geraas te maken, trad hij binnen.

De arme vrouw zat daar in haar nachtgoed, met de grijze haren uit haar muts hangende, te schreien, alsof haar hart breken zou, te schreien als een kind met luide en herhaalde snikken, telkens opnieuw uitbarstende in wanhopige kreten. Haar mond was verwrongen van smart en in haar overmatige droefheid dacht zij er niet aan zich de oogen af te wisschen of den neus te snuiten. Haar tranen vielen als groote regendroppels op de tafel.

Zij zat voor de teekening, die hij haar had laten zien en die, telkens als haar oog er op viel, opnieuw haar tranen deed vloeien. Daar een van die tranen het papier had doen opzwellen, had zij het zachtjes verderop geschoven, om het ongelukkige ding, dat haar zooveel verdriet veroorzaakte en dat ze toch eerbiedigde, niet te bederven.

Hippolyte poogde haar te troosten, maar hij kon haar niet tot bedaren brengen. Tevergeefs poogde hij haar rede te doen verstaan en putte al zijn teederheid uit. Hare tranen bleven maar vloeien en toen ze eindelijk na anderhalf uur ophielden, beefde de oude vrouw over al haar leden, zoodat haar tanden klapperden. Met veel moeite wist hij haar naar beneden te krijgen en hielp haar weer te bed.

Den volgenden morgen moest de dokter en spoedig daarop ook de pastoor geroepen worden. Zij stierf na een ziekte van achttien dagen, gedurende welke zij beurtelings hevige aanvallen van koorts had en flauwten, waarin ze niets meer kon uitbrengen dan de woorden: 'Mijn jongen, mijn jongen.'

Hippolyte verliet haar geen oogenblik, en toch, toen zij den laatsten adem uitblies, geschiedde dit zonder dat hij het merkte, daar bij meende dat zij sliep. De ziekenoppaster merkte het pas, toen zij haar het drankje wilde ingeven.

De troostelooze man weende bitter en had van dat oogenblik nergens meer liefhebberij in. Aan den ondernemer, die hem achterna zat, gaf hij de drieduizend franks terug en de heele eerstvolgende maand ging hij niet meer naar zijn werkplaats. Zijn verstandelijke vermogens namen langzamerhand af en weldra moest zijn dochter, die inmiddels weduwe was geworden, uit Rijsel overkomen om bij hem in te wonen. In de hoop den versuften geest van den grijsaard weer op te wekken, ging zij met hem naar den zolder.

Inderdaad scheen hij opnieuw belang te gaan stellen in het leven, maar het was slechts om treurig de wagentjes voort te trekken, die voor zijn eerste proefnemingen gediend hadden.

Op zekeren dag vond zijn dochter hem bezig met stukjes papier in een klein karretje te laden. Het waren de snippers van de verscheurde teekening, die hem een millioen had moeten opbrengen.

Gounod.

In dit nummer, waarin de beoefenaars der christelijke toekomst ter gelegenheid van het feest hunner heilige patrones, den *Droom der H. Caecilia* kunnen bewonderen, is het zeker de plaats om een woord van hulde te wijden aan den grooten christelijken toondichter, wiens schoone droomen thans, naar wij vertrouwen, zijn verwezenlijkt in het rijk der eeuwige harmonie. Want Gounod was een Christen, wien vooral in de laatste jaren zijns levens, de stemmen der zalige koren, uit het wanluidend rumoer van het aardsche, schenen te roepen tot de muziek der hemelen. Hij leefde reeds als in stil verkeer met de wereld hierboven, afgezonderd van de wereld hierbeneden, de gedachten gericht op het andere leven; en onder het repeteeren van zijn eigen *Requiem* werd hij verrast door den noodlottigen slag, waaronder hij bezwijken zou.

In den laatsten tijd wijdde hij zich nog bijna uitsluitend aan de gewijde muziek, die zijn eerste liefde was geweest en waaraan hij feitelijk nooit ontrouw was geworden, ook toen hij op lateren leeftijd een meer wereldsche muze huldigde. Zijn jongste werken, het oratorium *Mors et Vita* en de mis ter eere van Jeanne d'Arc sluiten zich weer geheel aan bij de vrome composities zijner jeugd en vertolken de hoogste aspiraties van den geloovigen Christen, van den christelijken kunstenaar.

Wie het voorrecht had, Gounod in zijn huis te mogen bezoeken, kreeg onmiddellijk den indruk dat deze grijsaard met de ijdelheden der wereld had afgerekend om zich als een kluizenaar af te zonderen op de reine hoogten der heilige kunst. Door ijzeren traliedeuren kwam men in een gang, welker ramen, gelijk die van een kerk, met gekleurde heiligenbeelden waren beschilderd. Voorstellingen uit de Passie, engelen met uitgespreide vleugelen versierden de wanden; een tooverachtig halfdonker wisselde af met helder licht; orgeltonen dreunden in de verte, terwijl een oude bediende voor den bezoeker toegang vroeg bij den meester.

Weldra werd de bezoeker gelaten in een soort van ruime huiskapel, des meesters werkkamer. Het oog viel daar het eerst op het reusachtig orgel, van welks kast een prachtige Christuskop van gesneden ivoor het middelpunt vormde. Ter zijde zag men een monumentale boekenkast met werken over muziek, theologie, philosophie en thetiek. Een oude staande klok bracht een gezellige stemming in de donkere oude bekleeding der muren, met zware hangtapijten bedekt.

Voor het hooge raam stond de werktafel van den meester; als hij op een knop drukte, verschoof het blad en had hij de toetsen van een harmonium onder de hand. De tafel was bedekt met brieven, muziekpapier en brochures.

Daar ging de deur open en trad de meester binnen, een grijsaard, een patriarch, gelijk onze fraaie gravure hem voorstelt, met langen witten baard, door het halve licht geheimzinnig getint.

Zoo was Gounod's uiterlijke verschijning en daaraan beantwoordde zijn persoon, die naar de markies de Ségur in den *Univers* opmerkte, ‘zooveel krachten, zooveel zeldzame vermogens en onderscheidene gaven in zich vereenigde, dat God uit deze schitterende stof een heele groep toonkunstenaars, dichters, schrijvers, denkers, aardige praters en zelfs welsprekende godgeleerden had kunnen snijden.’

Een zoo veelzijdig man naar waarde te schilderen, zou een heel boekdeel vereischen.

Slechts enkele korte levensbijzonderheden kunnen hier worden aangestipt. Charles-François Gounod werd den 17en Juni 1818 te Parijs geboren en was de zoon van een schilder, die in zijn lijd den tweeden prijs van Rome verdiend had. Zijn vader was reeds een man op jaren, toen Charles het levenslicht zag, en deze mocht zich dus niet lang in zijn bezit verheugen.

Zijn moeder, een zeer gedistingeerde vrouw, met een ontwikkelden geest, een uitstekende *musicienne*, was verplicht door het geven van pianolessen in zijn onderhoud te voorzien.

Zij omringde het veelbelovende kind met de teederste zorgen en leerde hem de eerste beginselen der kunst, waarin hij het eenmaal tot zoo groote hoogte zou brengen.

Op het lyceum St. Louis geplaatst, maakte Charles snelle vorderingen, maar verzuimde daarbij zijn studies op de piano niet. Op zestienjarigen leeftijd kwam hij aan het Conservatoire en onderscheidde zich daar door buitengewone begaafdheid. Hij maakte er zulke snelle vorderingen, dat hij reeds in 1837, dus op zijn negentiende jaar, met glans den tweeden prijs van Rome haalde. Minder gelukkig het volgende jaar, nam hij een schitterende *revanche* bij den wedstrijd van 1839, toen hem bijna met eenparige stemmen (25 van de 27) de eerste prijs werd toegekend.

Eenmaal te Rome, legde Gounod zich met waren hartstocht op de godsdienstige muziek toe en bestudeerde met ijver de werken van Palestrina. Hij componeerde zelfs twee missen, waarvan de eene werd uitgevoerd in de Fransche kerk van den H. Lodewijk bij gelegenheid van den verjaardag van koning Louis Philippe, en de andere te Weenen, tijdens een reis, die hij naar deze stad maakte.

Zijn geest was in die dagen zoodanig met godsdienstige denkbeelden vervuld, dat hij, alvorens Rome te verlaten, om naar Frankrijk terug te keeren, zich een poos in een seminarie afzonderde. Te Parijs teruggekeerd, bleef hij kennelijk met de gedachte omgaan, zich uit de wereld terug te trekken; want niet alleen aanvaardde hij de functie van kapelmeester in de kerk der Missiën, maar hij trad in het seminarie, waartoe deze kerk behoort, en trok er het geestelijk kleed aan. Een oogenblik meldden zelfs de bladen dat hij priester geworden was, maar zoover heeft de jonkman het in het geestelijk leven niet gebracht.

Blijkbaar was dat zijn roeping niet; ten minste onverwachts nam hij zijn ontslag als kapelmeester, verliet het seminarie en begaf zich naar Londen, waar hij op een concert, in *St. Martin's Hall* gegeven, verschillende zijner compositiën liet uitvoeren, die hem een schitterend succes opleverden.

Louis Viardot, die op dat oogenblik te Londen vertoefde, schreef over het concert een hoogst waardeerend artikel in het tijdschrift *Athenaeum*, dat te Parijs natuurlijk groote verrassing teweegbracht. ‘Deze muziek,’ zei de schrijver naar aanleiding van Gounod's compositie, ‘herinnert noch door den vorm, noch door den zang, noch door de harmonie aan eenig oud of modern componist; zij is het werk van een volleerd kunstenaar, de poëzie van een nieuwen dichter. Zoo er in de werken van den heer Gounod niet een waar en nieuw genie schuilt, dan voert hij ons naar de school terug om het ABC van kunst en critiek te leeren.’

Van dat oogenblik zeide Gounod vaarwel, niet aan de gewijde muziek, want deze bleef zijn leven lang van invloed op zijn talent, maar aan het kloosterleven, dat hij een oogenblik als zijn roeping beschouwd had. Hij nam zijn plaats in de wereld weer in, legde zich met nieuwen ijver op den arbeid toe en had, gelijk de meeste jonge toonkunstenaars, weldra geen andere eerzucht dan te schitteren op het tooneel.

Hij debuteerde met *Sapho*, dat echter maar koeltjes ontvangen werd, al wisten sommige kenners de beloften voor de toekomst, die daaruit spraken, te waardeeren. Gelukkiger was hij met een volgend tooneelwerk, *le Médecin malgré lui*, dat een welsprekend bewijs aflegde van de buigzaamheid en veelzijdigheid van zijn talent. Maar wat voor altijd zijn roem als componist vestigen zou, was zijn *Faust*. Ofschoon ook dit toonwerk strenge critieken uitlokte, werd het algemeen bewonderd om de treffende, verrassende juistheid, waarmee de componist de uitdrukking der woorden in de taal der muziek had weten te vertolken. Gesprekken als die tusschen Faust en

Gretchen gaf hij weer met een fijnheid van gevoel, een waarheid van uitdrukking, een ongedwongen bevalligheid als nog nooit in de muzikale taal scheen bereikt.

Van toen af - de opvoering van *Faust* had plaats in 1859 - nam Gounod, door de stem van het publiek zoowel als van de kunstkenners aangewezen, een eersten rang is onder de toondichters dezer eeuw. Onvermoeid werkzaam, vermeerderde hij het repertoire der opera nog met tal van toonwerken, waarvan, na den Faust, het meest opgang maakte de muzikale vertolking van Shakespeare's *Romeo en Juliette*.

In 1872 ging Gounod zich vestigen in Engeland dat het tooneel van zijn eerste succes was geweest, en werd voorzitter van het koorgezelschap van *Albert Hall* te Londen. Maar al spoedig mishaagde den opgewekten, genialen Franschman de mistige lucht der Britsche hoofdstad en keerde hij naar zijn vaderland terug.

De laatste groote werken van Gounod waren, zooals wij in den beginne reeds aanstipten, meest van godsdienstigen aard. De voornaamste waren *La Rédemption* (1884) en *Mors et Vita* (1885). Ieder beoefenaar en minnaar der gewijde toonkunst kent overigens zijn bewonderenswaardige missen; want Gounod behield, ondanks zijn betrekkingen tot de tooneelwereld, heel zijn leven lang, de gevoelens van een geloovig Christen. In de laatste jaren was het hem een genot, het orgel te bespelen in de kerk van St. Cloud, en niet alleen als kunstenaar nam hij aan de godsdienstplechtigheden deel. Meermalen zag men hem ook naderen tot de H. Tafel en alvorens te sterven mocht hij van den pastoor zijner parochie de genademiddelen der H. Kerk ontvangen.

Bijzonder was hij bevriend met Mgr. de Ségur, en de broeder van den overleden prelaat, de markies de Ségur deelt omtrent den omgang der beide voortreffelijke mannen in den *Univers* hoogst belangwekkende trekjes mee. Onder den invloed dier gezegende vriendschap vond de groote toondichter de bezieling tot zijn verhevenste zangen, tol de schepping van zijn *Polyeucte* en van het oratorium *la Rédemption*, waarvoor hij zoowel de woorden als de muziek schreef.

Weinige maanden vóór den dood van Mgr. de Ségur verzocht hij dezen nog eens met hem, zijn vrouw en kinderen te komen dineeren. Na den maaltijd geleidde hij den blinden prelaat, als naar gewoonte, naar zijn werkkamer, de boven beschreven huiskapel. Daar zong en speelde hij verscheidene zijner gewijde stukken en Mgr. de Ségur, dus verhaalt diens broeder, ‘hoorde dien avond als een weergalm van de hemelsche harmonie, die hem weldra wachtte in het paradijs.’

De markies de Ségur, die zich op zijn beurt in de vriendschap van den componist verheugen mocht, prijst in de warmste bewoordingen zijn edele en beminnelijke hoedanigheden als vriend, huisvader en echtgenoot, als mensch en Christen.

Vooral buiten den invloed van het woelige stadsleven, op het land, toonde Gounod zich in de volle bekoring zijner gaven van geest en hart, zijn innemende goedheid, zijn opgewekte vroolijkheid, zijn verrassende veelzijdigheid. Meermalen logeerde hij op het buitenverblijf der Ségurs, *Nouettes*. Wij hadden daar, verhaalt de markies, een kapel met het H. Sacrament. Het was het hart en het middelpunt van het gezin. Iederen avond werd er het gezamenlijk gebed verricht; meesters en bedienden knielden er neer in de gelijkheid der aanbidding. Gounod wachtte zich wel, hierbij te ontbreken evenals bij de mis, iederen morgen door Mgr. de Ségur met engelachtige godsvrucht opgedragen. In die verheven oogenblikken was de groote kunstenaar even schoon om aan te zien als de heilige priester; en niets was treffender dan dien man van genie te zien naderen tot de H. Tafel, het lichaam en bloed van Christus te ontvangen met den eenvoud van geloof en de teedere godsvrucht van een kind, dat zijn eerste

communie doet. Wie Gounod niet heeft gezien in die transfiguraties van heilige liefde, kent hem niet in zijn geheel.

Aan dien innigen godsdienstzin, welke hem heel zijn leven gekenmerkt heeft, paarde hij een goedheid des harten, die met de jaren scheen toe te nemen. Gestadig door aanzoeken van indringers en miskende talenten lastig gevallen, genoodzaakt op honderden lastige brieven te antwoorden, aanbevelingen te geven of vergaderingen bij te wonen, was hij dikwijls geneigd al die vragen eenvoudig af te schepen; maar zijn goedheid behaalde altijd de overhand op zijn ongeduld, en lachend gaf hij alweer aan de verzoeken gehoor.

Soms werd die goedheid werkelijk hartroerend, zooals in het volgende geval, door den markies de Ségur verhaald.

De zoon van een van Gounod's oude vrienden was door de tering aangetast en veroordeeld te sterven. Evenals zijn heele familie onverschillig in godsdienstzaken, dreigde hij zonder de sacramenten der Kerk de eeuwigheid in te gaan. Gounod bracht den armen jonkman herhaaldelijk bezoeken en overlaadde hem met bewijzen van belangstelling en vaderlijke vriendschap; maar zoodra hij het gesprek op godsdienstzaken bracht, wist de jonkman het telkens een andere richting te geven. Intusschen naderde zijn einde. Daar Gounod wel begreep dat alleen hij in staat zou zijn, hem te overreden een priester te ontvangen, had hij van de ouders de belofte geëischt dat zij hem bij het eerste teeken van doodsgevaar zouden laten halen, al was het ook midden in den nacht. Op zekeren nacht nu, werd er luid aan zijn deur gescheld; de zieke was in een hevige crisis: er viel geen tijd te verliezen.

Ofschoon al oud en gebrekkig, stond de meester onmiddellijk op, kleedde zich in alle haast en ijlde naar den stervende: helaas deze had juist den laatsten adem uitgeblazen.

Die goedheid sloot intusschen geen strengheid uit, waar deze gevorderd werd. Op een keer dat een zijner collega's van het Instituut bij hem dineerde, veroorloofde deze zich aan tafel een onvoegzame uitdrukking met betrekking tot Christus. Gounod sloot hem onmiddelijk den mond met de opmerking: ‘Eerbiedig als 't u blieft in mijn tegenwoordigheid en in mijn huis Dengene dien ik als God aanbid en bemin.’ En daarop tot een anderen gast het woord richtende, zette hij bedaard het gesprek voort.

Gounod behoorde tot de weinige gelukkigen, wien het gegeven is, tot op hoogen leeftijd hun gezondheid, werkkracht en opgewektheid te behouden. Hij bereikte zonder noemenswaardige ongesteldheid of vermindering van geest zijn vijf-en-zeventigste jaar.

Hij was toen op het toppunt van zijn roem en ofschoon hij er uiterlijk onverschillig voor scheen, mag men wel aannemen dat hij er heimelijk van genoot. Het uur der beslissende beproeving zou slaan.

In de maand Juni 1892 werd hij getroffen door een congestie, die hem ten deele van zijn gezicht beroofde en hem een groote voorzichtigheid oplegde. Hij moest zich allen arbeid ontzeggen en mocht zelfs niet meer lezen of schrijven. Hij kon geen bezoeken meer afleggen, kortom moest van al de genoegens des levens afzien.

Met één blik overzag hij den heelen omvang van het offer, dat God van hem vorderde, maar hij aanvaardde het met een gelatenheid en wilskracht, die de bewondering afdwong van zijn omgeving, voor wie hij evenwel het ernstige van zijn toestand nog verbloemde.

Slechts aan enkele vertrouwde vrienden deelde hij mede dat hij zich verloren wist en het leven voortaan nog slechts beschouwde als een voorbereiding tot den dood. Tot den markies de Ségur zei hij:

‘Wel verre van mij bij God te beklagen over hetgeen Hij mij ontnomen heeft, ben ik eer geneigd Hem daarvoor te bedanken en mij te beklagen over hetgeen Hij mij gelaten heeft. Ik heb mijn taak vervuld en zie met vreugde het oogenblik naderen, waarop ik tot God zal terugkeeren,’ en met bewonderenswaardige uitdrukking herhaalde hij zijn geliefkoosd woord: ‘Sterven is dit aardsch bestaan verlaten om het leven in te gaan.’

Tot een dame van zijn kennis sprak hij, met het oog op de rhumatische pijnen, waardoor hij gekweld werd: ‘Het lijden is de zekerste deur, waardoor God onze ziel binnendringt. Wij moeten ze Hem daarom wijd openen, door

van harte al de pijnen aan te nemen, die hij ons overzendt.'

Zijn laatste oogenblikken beantwoordden aan deze gevoelens, en daarom mogen wij aannemen dat de christelijke toondichter, die zoo vaak door zijn kunst zijn Schepper verheerlijkt heeft, thans door God is toegelaten in de zalige koren, die het eeuwige lof- en danklied zingen hierboven.

Bij de Platen.

De vlag gered. -

De vlag is het zinnebeeld van eer en moed, zij is wat de soldaat het kostbaarst heeft, en moedigt hem aan, om in den strijd voor vaderland en plicht onbezweken pal te staan, - zoo ongeveer schreven wij nog in ons vorig nummer naar aanleiding der Vaandeluitreiking op het Malieveld.

Ook de Fransche kurassiers op onze eerste gravure hebben dit begrepen. Langen tijd hebben zij moedig stand gehouden tegen de overmacht der Duitschers, en het vaandel was steeds daar om hen aan hun plicht te herinneren en hun moed nog hooger op te voeren. Doch ten laatste moesten zij zwichten: hun bleef geen andere keus, dan krijgsgevangenschap of de aftocht. Ze besloten tot het laatste, om straks op een ander slagveld nogmaals de fortuin van den oorlog te beproeven. Maar ook de aftocht ging met honderd moeilijkheden gepaard. De vijand poogde allen in een ijzeren omarming te omsluiten en stelde alles in het werk om zich van het regimentsvaandel meester te maken. Dierbaarder nog dan hun eigen leven is dit den Franschen kurassiers. Het moet gered worden ten koste van alles. In dolle vaart stuiven de Fransche ruiters op de Duitschers in en verbreken den muur van staal, die hen omvat. Godlof! het vaandel is gered, waarom de overblijvende dapperen zich zullen scharen en dat hen in de gevechten, die hen nog wachten, zal herinneren aan den eed, eenmaal aan die vlag gezworen.

De droom der H. Caecilia. -

Een veel vreedzamer en stiller tafereel, dan de strijd om het behoud der vlag, biedt onze tweede gravure. Wij zien daar de H. Caecilia, de beminnelijke patrones der gewijde toonkunst, op haar legerstede uitgestrekt. In haar droom hoort ze een engel uit den Hemel het orgel bespelen, waaraan zij zoo heerlijke tonen wist te ontlokken. Lieflijk ruischen die hemelsche melodieën de heilige Maagd in de ooren, en reeds waant zij zich van de aarde naar het hemelsche Paradijs overgevoerd. Maar eerst nog moet haar zwak lichaam al de folteringen doorstaan, die de wreedheid der Romeinsche beulen kon uitdenken, voor zij toegelaten zal worden tot de uitverkoren schaar, die het Lam volgt.

Met veel gevoel heeft de schilder Azambre dit onderwerp behandeld en vooral de houding der rustende maagd, wier feestdag door alle muziekkoren in ons land steeds met geestdrift gevierd wordt, moet treffend genoemd worden.

Van grootvader op kleinzoon. -

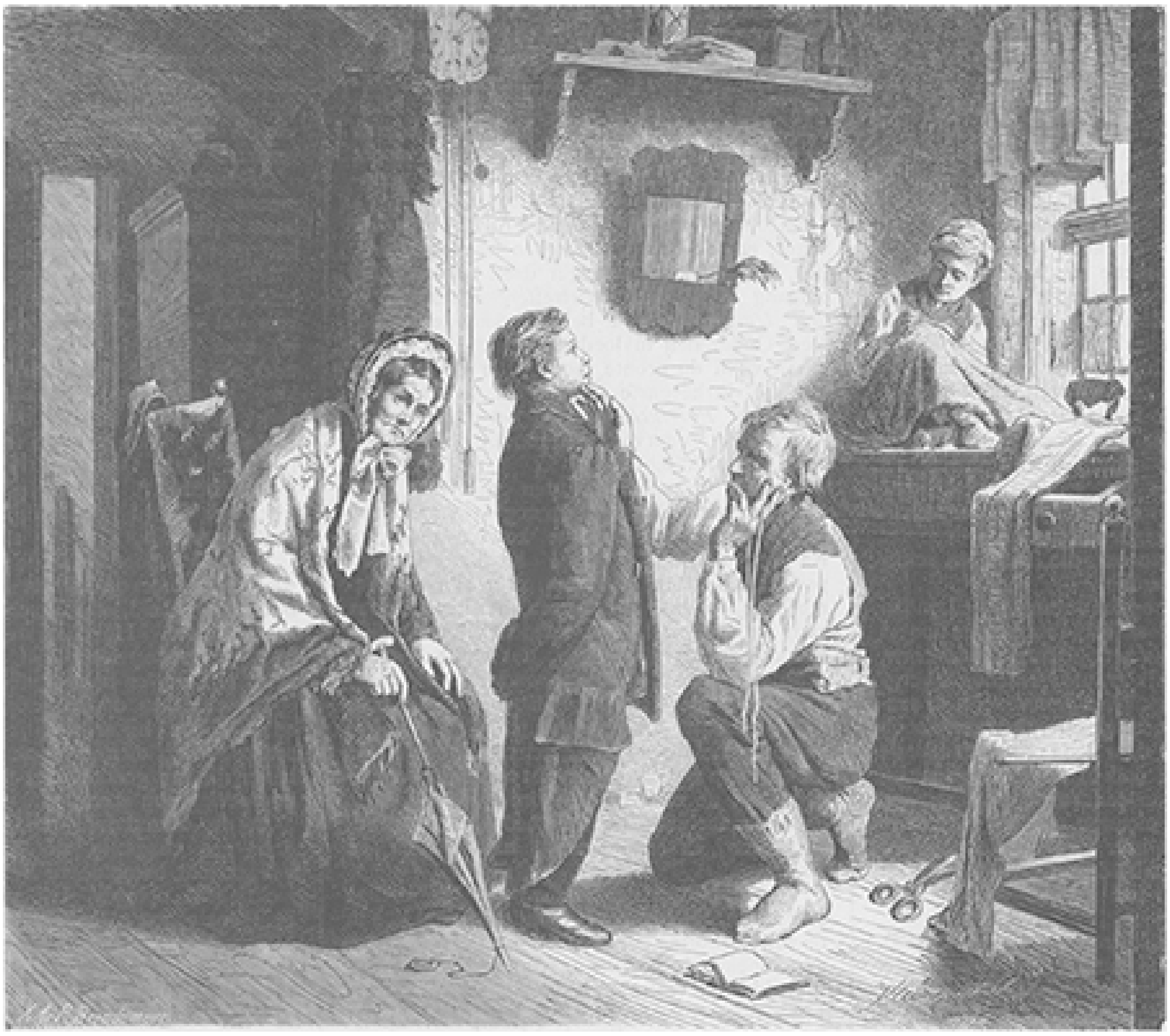

VAN GROOTVADER OP KLEINZOON, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KLEINMICHEL.

Alweer een heel ander tooneeltje ten slotte op onze laatste pagina, en een, dat ons ongetwijfeld wel een aantal jaren doet teruggaan, want wat wij hier ondernomen zien, behoort tegenwoordig tot de geschiedenis.

Een jas van grootvader - zijn trouwjas waarschijnlijk - waaruit er een voor zijn kleinzoon kan vermaakt worden! Moeder heeft het erfstuk jaren lang in de kast hangen gehad, want haar zoon was tot dusver nog te klein, om van de jas reeds naar behooren te kunnen profiteeren. Maar nu hij flink uit de kluiten geschoten is, zal er niet meer zoo heel veel aan versneden hoeven te worden, om voor den jongen een knappe Zondagsche jas te leveren. Dit is ook het gevoelen van den kleermaker, die aandachtig inspectie houdt, terwijl moeder met de meeste gerustheid zijn uitspraak afwacht. De jongen zelf voelt er zich heel vereerd mee, dat hij zoo'n eerbiedwaardig kleedingstuk zal mogen dragen.

Kom daar nu eens om! Vooreerst kan grootvader zijn jassen heel goed zelf verslijten en op de tweede plaats zouden onze jongens er hartelijk voor bedanken, grootvaders jas aan te trekken.

Dubbele vooruitgang dus?

Wetenswaardig Allerlei.

Electriciteit als rottenvergift. -

Te Parijs moet de natuurkracht de rol van rottenvergift overnemen, om de millioenen rotten, waarmee de Parijsche riolen bevolkt zijn, naar de andere wereld te helpen. Men legt daarin draden van 100 meter lengte, die door glazen voeten van den grond geïsoleerd zijn en met een krachtige galvanische batterij in verbinding staan. Aan de draden zijn stukjes gebraden vleesch op korte afstanden bevestigd, lekkere beetjes, waar de rotten gretig op aanvallen, zonder er evenwel van te kunnen profiteeren, want reeds bij de eerste nòg zoo zachte aanraking worden ze door een ontlading der batterij overvallen, die ze niet overleven.

Dure wijn. -

De oudste Rijnwijn in den *Rathskeller* te Bremen dagteekent uit het jaar 1624. Een jongere soort is van 1688. Deze Rijnwijn kost, indien maar 6 okshoofden voor 300 thaler in goud werden ingekocht, interest van interest, 5752 millioen thaler per okshoofd, 22 millioen thaler per flesch, 2¾ millioen per glas (acht glazen op een flesch) en 2750 thaler per droppel (1000 droppels op een glas).

[Nummer 21]

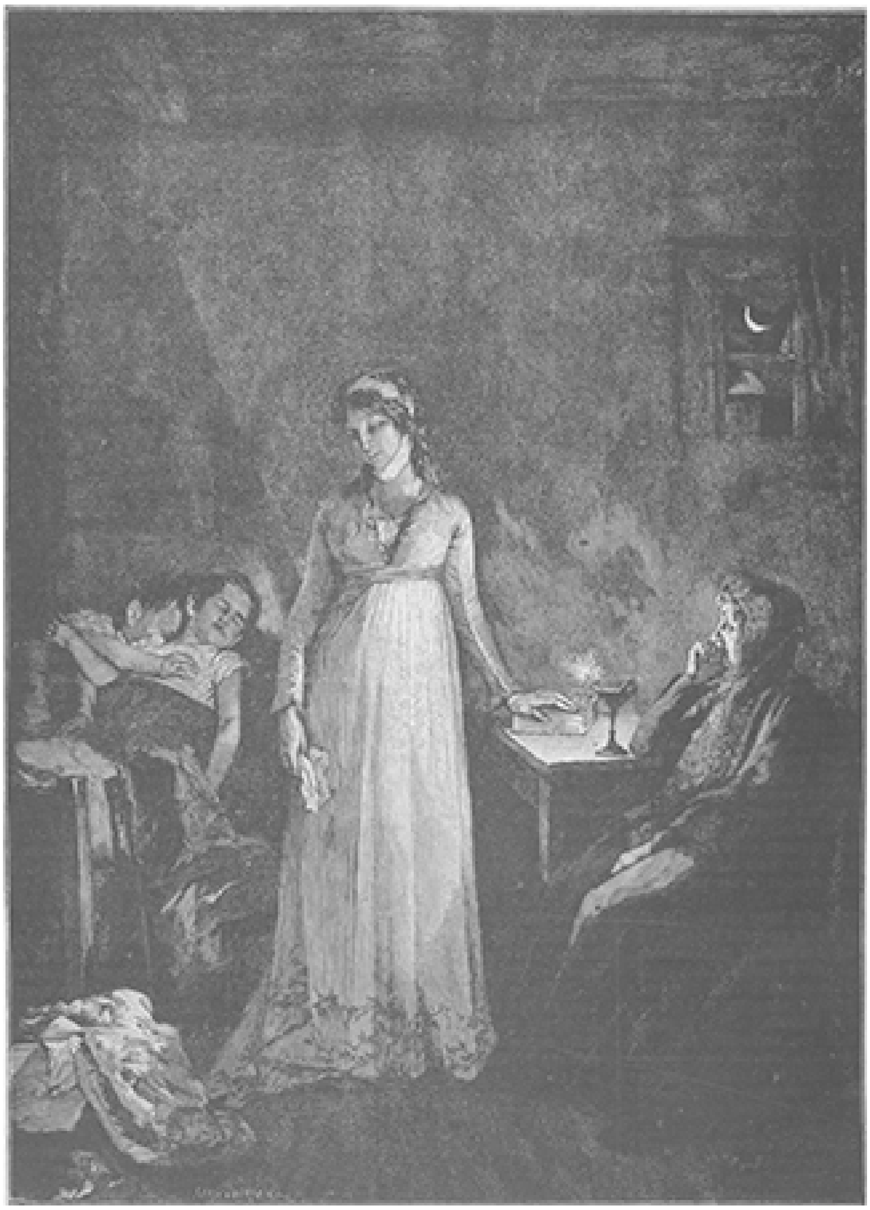

KONINGIN LOUISE VAN PRUISEN.

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.

V.

Toen Maria met het kleine meisje van vrouw Pieterse en de meid het huis verliet, om zich naar de zieke weduwe te begeven, was het in de straten, die zij door moesten, bijzonder rustig. ‘Het zal van avond denkelijk nogal kalm afloopen, Anna,’ zei de dochter van den fabrikant, terwijl ze haar stap eenigermate vertraagde, daar het kleine meisje, dat naast haar voort trippelde, moeite had om ze bij te houden.

‘Zeg dat niet te hard, juffrouw,’ antwoordde Anna; ‘ze waren van morgen al zoo rumoerig en als ze een borrel op hebben, zijn ze tot alle baldadigheden in staat. Ik zou u daarom ook aanraden, juffrouw, niet lang bij vrouw Pieterse te blijven, want een mensch weet nooit wat hem boven het hoofd hangt en mijn moeder zaliger zei altijd: kind, begeef je nooit in gevaar, want wie zich in gevaar begeeft, zal er in vergaan.’

Deze schijnbaar zoo belangelooze raad sproot hoofdzakelijk voort uit de begeerte der dienstbode, wier vrije Zondagavond het was, spoedig van het bijzijn der juffrouw ontslagen te worden.

't Scheen wel, dat Maria dit raadde, want zij antwoordde onmiddellijk:

‘'t Is waar ook, Anna, 't is je uitgaansavond.’

‘Maar daar zei ik het niet om, juffrouw,’ repliceerde de meid, wier blos evenwel verried, dat ze de waarheid niet sprak.

‘In alle geval, ik wil niet hebben, dat je er je avond bij inschiet. Breng me daarom maar even, met dit korfje naar vrouw Pieterse, dan kan je naar je ouders gaan.’

‘En u dan, juffrouw?’ vroeg Anna, die haar meesteres toch niet goed durfde alleen laten.

‘Wel, ik zal dan wel alleen naar huis gaan.’

‘Maar, wat zullen meneer en mevrouw daarvan zeggen?’ vroeg de dienstbode weer.

‘Die hoeven er niets van te weten,’ zei Maria; ‘ik ben immers aanstonds terug en in dien tusschentijd zullen ze mij niet missen. Ze denken, dat ik bij grootmoeder ben.’

‘Wil ik even teruggaan en den knecht zeggen, dat hij u komt halen?’ opperde Anna. ‘Ik had u wel willen voorslaan, Kees mee te nemen, maar ik was bang, dat u dan zou denken, dat ik het niet voor u over had. U weet, als het daar op aan komt...’

‘Dat weet ik,’ viel Maria haar in de rede. ‘Maak je maar niet ongerust over mij. Over een kwartiertje ga ik weer naar huis; we zijn midden in den zomer en dan is het tot negen uren licht.’

Maria was volstrekt niet bang van aard; toch zou ze in dit geval Anna verzocht hebben, bij haar te blijven, of den knecht hebben laten zeggen, dat hij haar moest komen halen, wilde ze niet dien avond nog een bezoek afleggen, waarbij ze geen getuige wenschte te hebben. Ze kon niet verklaren, waarom, maar ze vreesde, dat haar vader haar zou verbieden, juffrouw Joosten nog te bezoeken en ook haar grootmoeder scheen blijkbaar te wenschen, dat ze de weduwe zoo weinig mogelijk, liever in het geheel niet bezocht. Wel trachtte ze zich zelf te overtuigen of zich althans diets te maken, dat ze er uitsluitend om de ziekelijke juffrouw heenging, en de

gedachte aan Dirk daarbij vol strekt niet in het spel was, maar al was dit ook zoo, ze begreep, dat haar vader het recht had, haar verdere bezoeken aan die woning te verbieden en dat, indien hij dit deed, zij moest gehoorzamen. Ze wilde daarom nog eenmaal juffrouw Joosten zien en spreken, misschien was er ook Dirk... Neen, daar ging ze niet om, daar was ze immers nooit om gegaan. Haar grootmoeder had dien middag het eerst dat denkbeeld bij haar doen opkomen... Zoo misleidde zij zich en trachtte zich zelf de gedachte op te dringen, dat alléén belangstelling, alléén sympathie voor de ziekelijke, maar altijd gelaten juffrouw Joosten, haar zoo dikwijls een bezoek had doen brengen aan haar woning.

Nu wilde ze voor het laatst gaan, ja, ze vreesde wel, dat het voor het laatst zou zijn. Ze had reeds bij zich zelf overlegd, hoe ze het best van Anna ontslagen kon worden en nu had deze er zelf het middel toe aan de hand gedaan. Toch was er een stem, die het jonge meisje aanspoorde, er niet heen te gaan. Maar wat kwaad stak er dan in? Ze zou er maar even blijven, heel kort, niemand zou er iets van weten. Het was toch ook onredelijk, haar dat te willen verbieden. Ze zou dus gaan, ze was besloten; het was misschien voor het laatst.

Stilzwijgend en in gedachten verdiept, schreed ze naast de meid en het kind der weduwe voort, met een hoogen blos op de wangen en iets tintelends, iets uitdagends zelfs in het oog, door den strijd, dien ze in haar binnenste had gevoerd. Op straat bleef het nog rustig, het zou dus nogal losloopen, en bovendien lag de *Kroon* aan den anderen kant van het stadje. Wat hoefde ze ook bang te zijn, wie zou haar letsel doen of ook maar een ongepast woord toevoegen?

Ze waren nu de woning van vrouw Pieterse genaderd, een armoedige, bouwvallige stulp. Een betrekkelijk nog jeugdige vrouw, wier man vroeger bij Van Meeren gewerkt had en aan tering was gestorven, lag, door zwaren handenarbeid en meer nog door ontberingen vóór haar tijd versleten, op een schamele legerstede uitgestrekt.

Nadat Anna het korfje op een gebrekkige vervelooze tafel had neergezet, gaf Maria haar een wenk, dat ze kon heengaan. ‘Nu omdat u het zegt, juffrouw,’ stelde de dienstbode zich gerust, waarna ze de woning verliet.

Maria was ondertusschen op de legerstede der arme vrouw toegetreden, wier gelaat verhelderde bij het zien van haar weldoenster.

‘Ben je blij, dat ik gekomen ben, vrouw Pieterse? Hoe is het er mee, een beetje beter?’ vroeg Maria bemoedigend.

‘Och, 't zal gauw met me gedaan zijn, juffrouw. Ik voel het wel, ik ben versleten. Lang zal het niet meer duren.’

‘Kom kom, vrouwtje, goeden moed houden, je moet je niet zoo dadelijk het ergste voorstellen. Onze Lieve Heer zal je nog niet in Zijn Hemel halen.’

‘Och juffrouw, ik voor mij zou het wel willen, dan was ik uit mijn lijden. Maar het is zondig dit te wenschen, want wat moet er dan van mijn arme bloedjes van kinderen komen?’

De arme vrouw brak in een krampachtig snikken uit, waar de kinderen, die uit schroom voor de deftig gekleede juffrouw op een afstand stonden, mee instemden.

‘Kom, moeder,’ zei Maria, die bij dit tooneel moeite had zich goed te houden, ‘zoo moet je niet beginnen. Je windt je zelf maar op en je weet dat niets gevaarlijker is in je toestand. Hou nu maar goeden moed, vertrouw op onzen Lieven Heer en als ik iets voor je doen kan, zeg het me dan maar gerust.’

‘Juffrouw, ik zal nooit dankbaar genoeg kunnen zijn voor al wat u voor mij en mijn kindertjes gedaan hebt,’ en er blonk in die doffe oogen een traan van

dankbaarheid, welsprekender dan de mooiste betuigingen. ‘U moet mij niet kwalijk nemen, dat ik zoo vrijpostig was u te laten roepen....’

‘Wel neen, moeder, je weet, dat ik graag eens naar je kom zien, maar ik dacht dat je wat beter was en daarom was ik vandaag niet komen kijken. Je bent toch niet bang dat je morgen bediend wordt?’

‘Bang, neen juffrouw; ik zeg maar: al wat God belieft. Maar lang zal het niet meer met me duren, dat voel ik wel,’ vervolgde de zieke, ‘en ik heb niemand met wie ik nog eens over mijn kindertjes kan spreken dan u....’

Een nieuwe hoestbui verhinderde haar voort te gaan.

‘Vrouwtje, ik heb het je wel gezegd, je vermoeit je te veel, je moet nu wat rust nemen en je bedaard houden. Probeer nu eens nergens aan te denken en zie wat te slapen, dat zal je verkwikken. En als je morgen bediend bent, dan weet ik zeker, dat je wat beter wordt en dan spreken we samen nog eens over je kindertjes. Reken er maar gerust op, dat ik er voor zal zorgen.’

Een dankbare blik loonde het edelmoedige meisje voor haar belofte. De arme vrouw wilde haar vermagerde hand uitstrekken, maar machteloos viel ze op de deken terug.

‘Nu denk ik er pas aan,’ zei Maria; ‘zeg eens vrouwtje, zou je nergens zin in hebben? Ik heb iets lekkers voor je meegebracht. Bedenk nu eens goed, heb je dan nergens trek in?’ herhaalde Maria nogmaals, toen ze bemerkte, dat vrouw Pieterse ontkennend het hoofd schudde.

‘Een sinaasappel misschien, dat is frisch; je lippen zijn zoo droog, toe, probeer het maar eens.’ En ondertusschen had het jonge meisje uit het korfje al een dier geurige vruchten te voorschijn gehaald, en begon ze van haar schil te ontdoen. Daarna verdeelde zij ze in kleine stukjes, bestrooide ze goed met suiker en bood de zieke een stukje aan, dat deze met dankbaren blik aannam en blijkbaar met smaak opat. ‘Zie zoo, nu nog een klein stukje en dan mag je niet meer hebben. Mina zal je van avond nog wel eens een stukje geven. Je bekomt er van, niet waar vrouwtje?’ vroeg het jonge meisje met haar innemendsten glimlach. ‘Ik wist wel, dat het je goed zou doen. En als je nu in iets zin hebt, moet je het maar rechtuit zeggen. Hier,’ en ze stak haar hand in het korfje, ‘hier is nog het een en ander. Heb je er trek in, dan moet je maar iets nemen, doch niet te veel in eens, daar ben je te zwak voor. En nu rustig gaan liggen en probeer wat te slapen.’

Maria schikte de kussens goed en sloeg de dekens toe. Toen Maria's hand dicht bij haar gezicht kwam drukte de arme vrouw er een kus op en met dien kus leekte een traan van dankbaarheid op de fijne, witte hand van het edelmoedige meisje. ‘God loone u wat u voor mij doet. Ik zal de kinderen straks voor u laten bidden, dat onze Lieve Vrouw u altijd gelukkig laat zijn, want u hebt het waarlijk aan mij alleen wel dubbel verdiend.’

‘Ja, doe dat, vrouw Pieterse, doe dat,’ zei Maria met warmte; ‘en nu geen woord meer gezegd, hoor, of ik klaag morgen over je bij den dokter.’

Ze schoof nu het gordijn voor het ledekant dicht en wendde zich tot de kinderen, die beschroomd bij elkaar geschoold, in een hoekje stonden. ‘Zullen jullie zoet zijn, kinderen,’ vroeg Maria, ‘en moeder laten slapen?’

‘Ja, juffrouw.’ zei Mina, ‘we zullen heel stil zijn, en straks zachtjes voor moeder bidden, dat onze Lieve Heer ze beter laat worden.’

‘En voor u zullen wij ook bidden, juffrouw,’ voegde Willem, een dreumes van een jaar of acht, zijn beschroomdheid afleggende, er bij, ‘omdat u zoo goed voor moeder bent.’

‘Dat is braaf van je, beste jongen,’ zei Maria, het ventje over de wang strijkend, dat het er verlegen onder werd. ‘Hier, Mina, heb je een gulden, daar moet je morgen maar eens lekkere broodjes voor halen en er je broertjes en zusjes op trakteeren, omdat ze zoo goed hebben opgepast.’

‘Toch niet voor den heelen gulden, juffrouw?’ vroeg Mina, die nu reeds met huishoudelijke hoedanigheden bedeeld bleek.

‘Haal er voor elk maar drie,’ zei Maria, ‘en wat er overschiet moet je maar aan moeder geven. En nu, kinderen, stil zijn en braaf opgepast.’ Hierna ging het jonge meisje naar het bed der zieke, schoof het gordijn een weinig ter zij en vroeg: ‘Nu moedertje, hoe voelt ge je? Een beetje beter, ja?’

'Juffrouw, u bent een engel,' fluisterde de zieke, 'Ja, het zal nu wel gaan. Wat is u toch goed!' Er blonken dauwdruppels van dankbaarheid in de oogen der arme vrouw. Ze poogde zich halverwege uit de kussens op te richten, maar viel er machteloos weer in terug.

'Je weet, wat ik je gezegd heb, vrouwtje,' zei Maria, met den vinger dreigend, maar inwendig diep aangedaan bij het zien van zooveel hulpeloosheid. 'Je moet je stilhouden, nergens aan denken, alles maar aan onzen Lieven Heer overlaten. Nu moeder, slaap wat, ik kom morgen vroeg nog eens kijken. Ik wed, dat je veel beter zal zijn.'

Maria schoof het gordijn weer dicht en ijlde de deur uit, zonder naar de dankbetuigingen der zieke en der kinderen te luisteren. 'Ja, ze mogen wel voor mij bidden,' dacht het jonge meisje bij het heengaan, 'want ik heb het noodig. Het gebed dier onschuldige kleinen zal God niet versmaden.' Aldus peinzend, was ze met vluggen stap den weg naar huis opgegaan. Eensklaps bleef ze staan en bedacht zich. Ze keek op haar horloge en weifelde nog. Op straat was alles rustig en het was nog vroeg. 'Vijf minuten maar,' mompelde ze bij zichzelf, 'dan ben ik nog op tijd thuis. Pa en ma zullen er niets van merken en hebben ze mij gemist, dan kan ik toch zonder onwaarheid te spreken zeggen, dat ik bij vrouw Pieterse ben geweest.'

Na deze sophistische overlegging sloeg ze ijlings een andere straat in. 'Wat zal er die goede juffrouw Joosten weet van hebben, als ik niet meer bij haar mag komen. Dirk is zeker niet thuis,' poogde zij haar gemoed gerust te stellen, dat haar verweet, iets niet goeds te doen. 'En al is hij thuis, Dirk weet niets, zal nooit iets weten. Grootmoeder zal zwijgen, ik ben er van overtuigd, en verder zal ik het als een diep geheim bewaren. Het is misschien dwaas van me, genegenheid op te vatten voor iemand, dien mijn ouders nooit tot schoonzoon zullen willen, en toch, wat een edel karakter, wat een nobel hart! Wat is Adolf in vergelijking met hem? Hij is advocaat, hij draagt een mooien hoed en een zwarten rok, hij heeft hagelwitte handen van het nietsdoen; hij heeft fortuin, en daarom is hij voor mij een gewenschte partij.'

Aldus mijmerend had Maria de woning van juffrouw Joosten bereikt, die ten hoogste verwonderd was, nog zoo laat op den avond de jongejuffrouw Van Meeren bij zich te zien.

'Maar, juffrouw Maria, hoe kom je nog zoo laat hier! Niet dat ik je niet graag zie, je weet wel beter, maar zoo laat en nu het er misschien zoo spannen zal.'

'Och juffrouw, ik ben even bij vrouw Pieterse geweest,' antwoordde Maria blozend. 'Ik vrees voor haar, want ze is zwak, doodzwak, benauwdheid op de borst en bloedspuwing. Erg, heel erg voor haar bloedjes van kinderen! En nu kwam ik even bij u aanwippen, om te hooren hoe het met u is.' Maria werd verlegen, ze wist zelf niet, hoe het kwam. 'Maar heel even,' voegde ze er bij. 'Neen, ik ga niet zitten,' vervolgde ze, toen juffrouw Joosten haar een stoel wilde aanbieden.

'Nu u toch hier is, kan u ook wel even plaats nemen. Met mij is het nog hetzelfde,' vervolgde de weduwe, 'den eenen dag wat beter, den anderen dag wat minder goed. 't Is altijd sukkelen, doch ik klaag Goddank niet en draag gelaten mijn kruisje. Maar ik begrijp nog niet, hoe u op een dag als vandaag en nog zoo laat alleen over straat durft gaan.'

'Och, vrouw Pieterse liet om mij vragen en ik had Anna wel bij me, maar toen ik er aan dacht, dat het haar vrije Zondagavond was, heb ik ze maar laten gaan. U bent toch niet boos, dat ik hierheen gekomen ben, lieve juffrouw?' vroeg Maria.

‘Volstrekt niet, hoe zou ik? Maar ik ben er al over aan het nadenken, hoe je thuis komt, want ik durf je niet alleen laten gaan.’

‘Nu geloof ik toch, dat ge u zonder reden voor mij bezorgd maakt,’ zei Maria lachend. ‘We wonen hier toch niet in een land van struikroovers en moordenaars en wie zal mij nu iets doen?’

‘Zeg dat nog zoo hard niet, kind. De menschen zijn opgewonden en worden tegen uw papa opgehitst. En als ze u nu eens zagen....’

‘Kom, juffrouw, 't gebeurt toch wel eens meer, dat ze te veel op hebben, maar daarom zullen zij toch een meisje als mij niet lastig vallen, gesteld al dat ik er een paar tegenkwam.’

‘Ja maar, u bent de dochter van uw vader en dat is genoeg, als de lui opgewonden en door den drank verhit zijn. Was Dirk nu nog maar thuis, dan kon hij nog met u meegaan, want voor hem hebben zij respect. Maar hij is naar de *Kroon* gegaan, om, als de socialisten het te bont maken, ook zijn woordje te zeggen. Ik weet niet, of het wel goed en geen olie in het vuur is, en ik had hem dan ook aangeraden, stilletjes thuis te blijven. Maar u weet, als hij eenmaal iets van plan is, zet hij het door en praat geen mensch het hem uit zijn hoofd,’ besloot ze met moederlijken trots. ‘Net zijn vader, die was ook zoo.’

‘Ik ga al,’ zei Maria opstaande, ‘ik wil niet, dat ge u om mij ongerust maakt.’

‘Neen, zoo heb ik het niet bedoeld,’ hernam juffrouw Joosten, ‘wacht nog even, misschien komt Dirk wel gauw thuis.’

‘Neen, juffrouw, dan zou het wel eens laat kunnen worden. Als ik nu ga, dan ben ik in tien minuten thuis. Het is nog bijna klaarlichte dag. U zou me bijna bang maken,’ voegde zij er bij, pogende te glimlachen.

‘Ik ga met u mee, ik laat u niet alleen gaan,’ zei juffrouw Joosten opstaande, om uit een kast hoed en mantel te krijgen.

‘En ik wil het niet hebben,’ verzekerde Maria, ‘houd uw gemak, juffrouw; ik ben al weg en in een ommezien thuis Dag juffrouw Joosten, goeden nacht.’ En weg was ze al. IJlings liep ze een paar straten door. Nu kwam in eens de gedachte bij haar op, dat haar ouders misschien ongerust zouden zijn. Ze had zich van haar bezoek bij juffrouw Joosten zooveel voorgesteld; wat was dat tegengevallen. Ze had haar nog zooveel willen zeggen, en nu schaamde ze zich, ze vond, dat ze een gek figuur gemaakt had. Ze was ontevreden op zich zelve. Kwam dit, omdat ze den raad harer grootmoeder had in den wind geslagen? Ze wist het niet, maar ze meende erg kinderachtig geweest te zijn. Veel tijd om over een en ander na te denken had ze evenwel niet, want op eens klonken haar de dronkemanskreten van ‘Weg met den kapitalist! Weg met den bloedzuiger!’ in de ooren. Geen twijfel, daar werd haar vader mee bedoeld. De schor uitgegalmde kreten deden haar het bloed der verontwaardiging naar de wangen vliegen, terzelfder tijd dat ze haar angst gaande maakten. Ze verhaastte haar tred om spoediger thuis te zijn. Daar kwam een gillende en dronken troep een zijstraat uit en op haar af. Wat moest ze doen? Teruggaan? Maar daar won ze niets mee, ze raakte dan nog verder van huis, misschien zou ze dan op een andere bende stuiten. Vooruit dus; ze sprak zich zelve moed in en versnelde nog meer haar tred. Onverschrokkenheid alleen kon haar uit heur netelige positie redden. De dronken kerels namen bijna de heele breedte der straat in beslag en laveerden van den eenen kant naar den anderen. Ze liep dus op het trottoir en hield zich zoo dicht mogelijk langs de huizen. Goddank! ze zagen haar niet, een paar schreden nog en ze was de troep voorbij. Maar daar kreeg eensklaps een der kerels haar in 't oog. Hij bleef staan en beduidde zijn zwierende en zwalkende makkers het ook te doen. ‘Daar heb je de

dochter van den kapitalist!' brulde de man, die haar het eerst in het vizier had gekregen. Het woord 'kapitalist' had de uitwerking van een electrischen schok. 'Waar? Waar?' klonk het van zes kanten. 'Daar!' en de kerel wees op Maria, die, over al haar leden bevend, langs de huizen zocht voorbij te sluipen. Vergeefs! spoedig was ze omsingeld. Ze bleef nu staan, vastberaden; er tintelde iets in haar oog en onverschrokken staarde zij haar belagers in het gezicht.

'Laat me door!' zei ze op bevelenden toon. In de tegenwoordigheid van het gevaar was haar veerkracht meer dan verdubbeld. De vast op elkaar geklemde lippen bewezen, dat ze zich geen vrees liet aanjagen.

'Laat ze door!' vermaande er een uit den hoop, 'zij kan het immers niet gebeteren, dat haar vader een geldwolf en een uitzuiger is!'

'Gij liegt, dat is mijn vader niet!' riep Maria, wie het rood der verontwaardiging naar de wangen steeg. 'Laat me door zeg ik je, of het zal je berouwen!' En met een forschen duw weerde zij een der kerels af, die in zijn beschonkenheid tegen haar aan waggelde.

'Zacht wat, duifje, zoo kom je van ons niet af. Je bent hier niet op je vaders fabriek; nu zijn wij baas, elk zijn beurt. Weg met de kapitalisten!' brulde een lang opgeschoten kerel, die den bijnaam van 'rooien Willem' droeg.

De kring om Maria werd steeds nauwer, de beschonkenen drongen altijd dichter op. 'Zal je je vader zeggen, dat hij ons hooger loon geeft, of anders steken wij zijn boeltje in brand!' schreeuwde rooie Willem.

'Ik zal zeggen, dat hij je wegjaagt, laffe aanranders die je bent!' zei Maria. 'Nog eens, laat me door, of ik dien mijn beklag in bij den burgemeester.'

De aanvallers schenen nog niet genegen, hun prooi los te laten. Plotseling klonk Maria een welbekende stem in de ooren.

'Terug, lafaards!' en een gespierde mannenvuist wierp een paar der beschonken kerels als meelzakken voor den grond en deelde rechts en links slagen en stompen uit, dat het een aard had. 'Schaam je, een weerlooze dame aan te houden!'

In een oogwenk had een krachtig gebouwd jonkman, die niemand anders was dan Dirk Joosten, ruim baan gemaakt. De kerels stonden zoo zwak op hun beenen of hadden zooveel eerbied voor de wakkere knuisten van den jongen man, dat ze hem ongehinderd met juffrouw Van Meeren lieten aftrekken.

'Ze hebben u toch niet bezeerd, die ellendelingen?' vroeg Joosten, terwijl zij, sidderend als een blad, zijn arm gegrepen had en daarop leunde.

'Neen, 't was enkel die plotselinge aanval en de schrik,' antwoordde Maria, nog over haar geheele lichaam bevend. 'Ik dank u wel, Dirk... Joosten,' verbeterde zij, 'voor uw tijdige tusschenkomst.'

'Zeg maar Dirk, dat hoor ik liever uit uw mond,' zei de jonkman. 'Maar hoe kwam u nog zoo laat alleen op de straat?'

'Ik was bij vrouw Pieterse geweest, die heel erg ziek is, en ook nog even bij uw moeder. Ik had er geen erg in, dat het zoo woelig zou zijn.'

'Ik ken de namen der laffe schurken,' zei Dirk; 'als u wil, maar een half woord en....'

'Neen, zeg er liever niets van; de menschen waren toerekenbaar. Morgen zullen ze er spijt van hebben. Ik zou niet graag willen, dat ze door mijn toedoen broodeloos werden en er misschien nog een rechtzaak van gemaakt werd ook.'

'Zooals u wil,' zei Dirk, 'zij hebben anders niet beter verdiend.'

Zij waren nu voor de woning van den fabrikant aangekomen, waarbinnen alles in opschudding scheen.

‘Ik hoop, dat het geen slechte gevolgen voor u zal hebben,’ hernam Joosten.

‘Wel neen, 't is al over, 't was enkel wat overspanning en schrik,’ antwoordde Maria met haar innemenden glimlach, die Dirk voor zijn kloeke daad meer dan genoeg beloonde. ‘Ik dank je nogmaals, Dirk,’ voegde ze er bij, hem de hand gevend.

De deur werd opengedaan, Maria ging naar binnen, of liever, werd naar binnen getrokken, en Dirk keerde naar huis terug, het hart door de tegenstrijdigste aandoeningen overstelpt.

(*Wordt vervolg.*)

HET PROFETISCH GEZICHT VAN EZECHIËL.
Beeldwerk van Tito Sarrocchi op het kerkhof te Siena.

Een onleesbare handteekening. Vertelling.

Mijnheer Jacob Koolveld was al een reeks van jaren rentmeester der landerijen, die aan den heer Van der Gilden toebehoorden en gelegen waren aan de grens der gemeente Lindendorp, een heel aardig plaatsje, maar zoo klein, dat het op geen enkele landkaart te vinden is.

EEN WENDISCHE SCHOOL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN O. PILTZ.

In zijn jeugd had Jacob een paar jaar de lagere school bezocht en al wat hij in die twee jaren aan kennis en geleerdheid had opgedaan, beproefde hij in verloop van tijd met behulp van allerlei boeken en blaadjes, die hem in handen vielen, tot een algemeene, uitgebreide, ja, alles omvattende geleerdheid te ontwikkelen. Nu sedert een jaar of tien leefde hij in de rotsvaste overtuiging, dat hij die geleerdheid verkregen had, en de boeren uit den ontrek, die al ontzag hadden voor den rentmeester, omdat bij zoo heel anders Hollandsch sprak dan zij, deelden volkomen die meening. Maar meer dan alle anderen, meer nog dan hij zelf - en dat wil nog al wat zeggen - was zijn

brave en goede vrouw Mina vol bewondering voor zijn hooge begaafdheden. Voor haar was hij dan ook het hoogste gezag in alle dingen zonder uitzondering.

Een tijd geleden verkeerde het echtpaar in groote onrust en nog wel ten gevolge van een brief, dien de rentmeester zoo even had ontvangen. Voor een maand was de eigenaar van het landgoed, dat door Jacob werd bestuurd, de ongehuwde heer Van der Gilden te Ottenschans overleden en nu wachtten Jacob en Mina met bezorgdheid de dingen, die komen zouden, af. Die dingen waren nu gekomen in den vorm van een brief met den volgenden inhoud:

> 'Mijnheer!
> 'In mijn hoedanigheid van executeur-testamentair des heeren C.B. van der Gilden, den 24en Juli alhier overleden, deel ik u mede, dat ik Donderdag e.k. het landgoed kom in oogenschouw nemen, dat tot de nalatenschap van den heer Van der Gilden behoort en door u tot dusver is bestuurd, om tevens van u rekening en verantwoording te vragen. Van mijn bevinding zal het afhangen of het goed ten bate der erfgenamen wordt verkocht of verder aan uwe zorgen zal blijven toevertrouwd. Om 1 uur 30 zal ik aan 't station zijn, wees zoo goed te zorgen dat een rijtuig aan 't spoor is.
> Hoogachtend,
> MR. J. VAN BLEISWIJK.
> Ottenschans, 4 Sept. 1892.'

'Hoor eens, Jacob,' zeide juffrouw Koolveld nadat zij den brief driemaal met den klemtoon op iedere lettergreep had voorgelezen, 'hoor eens, maak je toch niet bang; ons gedoente is in de beste orde en alles is op zijn plaats; laat hem maar gerust komen.'

'Mientje', antwoorde Jacob, - hij was van daag toch bijzonder vriendelijk gestemd, - 'Mientje, gij ziet veel dingen over het hoofd. Kijk dien brief eens, die is geschreven, zoo mooi, dat de meester het niet mooier kan; maar die naam, die er onder staat, die is gesmeerd, als met een varkensstaart. Ik heb in mijn leven veel moeilijke woorden gelezen, maar zoo iets! dat zijn haken en staken, hanepooten en van alles, waar ik niet uit wijs kan worden. Staat er nu Bleiswijk, Beenwijk, Bleeswijk of Bluswijk, of is dat laatste wel Wijk? Ik weet het niet en nu is het toch heel onplezierig als ik den naam van dien mijnheer niet weet.'

'Dat is waar, Jacob.'

'En nu zegt ge wel dat alles in orde is - en 't is zoo; maar die man is een advocaat, kijk maar, er staat Mr. voor zijn naam en zoo iemand heeft van landbouw evenveel verstand als een kraai van electriciteit.'

'Wat bedoelt ge daarmee, Jacob?'

'Dat die mijnheer, als 't hem niet bevalt op de hoeve, ons doodeenvoudig aan den dijk zal zetten. Maar we zullen maar afwachten. Morgen lijd ik met Hein naar 't spoor om hem af te halen en dan zal ik wel eens zien wat hij voor een mijnheer is; als gij dan maar zorgt voor een ordentelijk middageten.'

'Och Hemel! blijft hij hier eten, die fijne meneer? Hier eten? Och, Jacob, wat zal ik dan opscheppen?'

'Ja, dat is ook al moeilijk, Mientje. Als dat een mijnheer is, die van lekker eten houdt, dan moet hij ook wat goeds hebben, dan wordt hij tam en vriendelijk. Maar

is hij voor spaarzaamheid en zoo'n beetje krenterig, dan - ja dan zullen wij hem maar schraal ontvangen, anders denkt hij maar, dat we met het goed te ruim opspringen.'

‘'t Is waar, Jacob.'

‘Nu let eens op. Gij moet morgen zorgen voor spek, kalfskop en eendvogel. En luister nu goed. Ik neem morgen in 't rijtuig mee een half fleschie port en mijn kleine veldflesch met gewonen brandewijn. Als wij dan zijn uitgestapt, moet gij de flesschen maar eens nakijken; is de meeste port opgedronken, dan is hij een lekkerbek en moet ge kalfskop en eendvogel opscheppen; is de flesch met brandewijn bijna leeg, dan is 't een schraalhans, die 't best met spek af kan. Begrepen Mientje.'

‘Ja, Jacob, dat is heel mooi bedacht.'

‘En nu nog iets; ge moet niet kwaad worden als ik het zeg; maar ge bent zoo'n beetje boersch in 't spreken; iedereen kan ook niet twee jaar op kostschool liggen. Daarom moet ge maar niet al te druk praten tegen dien vreemden mijnheer, en niets doen zonder 't mij eerst te vragen.'

‘Neen zeker niet, Jacob.'

‘Dan kunt ge eerst wel eens tegen mij knikken, zoo bijvoorbeeld, kijk, zoo.'

Juffrouw Koolveld deed zoo getrouw mogelijk het knikken van haar man na. Toen ging zij met een beklemd gemoed alles in orde brengen voor den volgenden dag. Haar eenige troost was, dat haar goede en handige Jacob die zwarigheid wel te boven zou komen.

Den volgenden morgen hing er een grauwe, zware lucht boven Lindendorp en met stroomen viel de regen neer. Om negen uur had Jacob Koolveld zijn beste zwarte jas al aan, zijn vrouw was van zeven uur af in de keuken werkzaam en Hein, de eerste knecht en koetsier bij teestelijke gelegenheden, haalde al om acht uur de oude, groene koets uit de stalling en smeerde de roestige raderen, die piepten van pleizier, dat ze weer eens mochten ronddraaien. Op slag van elven trok Hein zijn koetsiersjas aan, waarvan de ellebogen evenzeer blonken als de blikken knoopen, wrong een paar vuile witte handschoenen over zijn groote handen en klauterde voorzichtig op den bok. Kort daarop trad de rentmeester vol waardigheid uit zijn huis, met een flesch in iedere hand; nog een knikje tegen Mina, en voort rolde de oude groene koets door het opspattend slijk van den door week ten zandweg, die naar het afgelegen station voerde.

Maar nu moeten wij den lezer een ander persoon voorstellen, die in deze geschiedenis een zeer groote rol speelt, een hoogst gewichtig persoon bovendien, den directeur van een reizend tooneelgezelschap, dat juist in Ottenschans voorstellingen gaf, den heer Augustus Laske.

Mijnheer Augustus Laske was eigenaar van een zoogenaamd ‘spul', dat er allertreurigst uitzag. Maar zoo treurig was het den heer Laske en zijn artisten nog niet gegaan als juist nu, toen zij al veertien dagen te Ottenschans hun kunst hadden vertoond. De inwoners gingen maar heel weinig naar den muzentempel des heeren Laske, en dat kwam hoofdzakelijk hierdoor, omdat zij, zooals de directeur zich uitdrukte, van ware kunst evenveel verstand hadden als een doode rhinoceros. Al het mogelijke had onze groote toeneelspeler gedaan en beproefd om het kunstgevoel der Ottenschansers op te frisschen. Hij gaf hartroerende melodrama's met gezang, Wagner's Nevelingen zonder zang, op een Zondagavond vier stukken, met te zamen een en twintig bedrijven; hij gaf ouders en kennissen der figuranten vrij entrée als ze maar een programma kochten van een dubbeltje; maar 't hielp niets. Hij veranderde de entrée-prijzen in naturaliën; 1e rang zes eieren; 2e rang een partje brood, 3e rang

vijf aardappels: 't hielp ook niet. Directeur Laske zat weldra tot over de ooren in schulden, zijn artisten leden honger, want sedert weken was hun gage niet uitbetaald. Daarom scholden zij gedurig op elkaar en gemeenschappelijk op den directeur. Zoo noemde zelfs de souffleur in tegenwoordigheid van mijnheer Laske zijn theater een stal. Laske sprong wel drie voet in de hoogte, zoodat zijn kunstenaars verschrikt uit elkaar stoven; toch sprong hij meer van plezier dan van kwaadheid, want hij had opeens een goede ingeving gekregen. Den volgenden dag kondigde de directie van het theater aan, dat er een groote voorstelling zou worden gegeven van gedresseerde dieren. Dat was iets voor de Ottenschansers, de tent zat stampvol. De karakterspeler was in een paardenhuid gekropen en oreerde, een ander was in een ossenhuid genaaid en maakte kunsten, en Mejuffrouw Minosa Pingarelli - eigenlijk heette ze Mieke Stevels - zong coupletten in een geitenvel. Het publiek vermaakte zich kostelijk.

Augustus Laske telde zijn kas na; hij had f 134.50 gebeurd. Zooveel geld had hij in lang niet, misschien nog nooit, bij elkaar gezien. Maar als hij daarvan zijn artisten het achterstallig loon betaalde en zijn schulden vereffende, dan hield hij precies nog f 3.50 over, wel wat weinig naar zijn zin. Laske bezon zich een oogenblik, stak de f 134.50 in den zak, sloop naar de kleedkamer, trok de eenige overjas aan van den tooneelheld, zette den nieuwen hoed op van den karakterspeler en - sneed er van door.

Aan 't station nam hij een kaartje naar Amsterdam, maar stapte reeds aan de eerstvolgende halte uit: de politie moest hem eens achterna zitten. Hij bleef daar overnachten en den volgenden dag naam hij een kaartje naar Lindendorp, drie stations verder, want het scheen hem nog niet geraden naar de hoofdstad te gaan.

Toen mijnheer Laske te Lindendorp uit den trein stapte, meende hij te bemerken dat de stationschef hem scherp aanzag; het regende bij stroomen, daarom zette de ontvluchte tooneel-directeur zijn kraag zoo hoog mogelijk op en zocht een onderkomen.

‘Hier, hier!’ riep eensklaps een zware stem in zijn nabijheid. Laske zag, dat de koetsier van een gesloten rijtuig hem wenkte. Het was Hein, die nog niemand uit den trein had zien stappen en in den tooneel-directeur den aangekondigden bezoeker meende te zien.

Aanstonds sprong Jacob Koolveld uit het rijtuig, maakte voor Laske een diepe buiging en zeide: ‘Wees welkom, mijnheer, - mijnheer - doe mij de eer om in te stappen; - wat een regen!’

Laske liet zich niet lang verzoeken. ‘Huu - hot,’ riep Hein en het rijtuig reed weer naar de woning van den rentmeester.

Toen Jacob Koolveld tegenover zijn hoogen gast had plaats genomen, haalde hij den brief van den advocaat uit den zak en begon:

‘Neem mij niet kwalijk, mijnheer, maar ik zou graag uw geëerden naam weten, ziet u; maar ik kon den naam van mijnheer niet lezen, ziet u, 't is een beetje onduidelijk, en ik zou graag weten hoe ik mijnheer noemen moet.’

Augustus Laske nam den brief aan en las hem haastig over om zich op de hoogte te stellen van den toestand.

‘Ja, ik schrijf nog al onduidelijk,’ zeide hij langzaam en las nogmaals den brief.

‘Zóó, Blusvink, Mr. Van Blusvink heet ik.’

‘Mijnheer Van Blusvink, 't is mij zeer aangenaam!’ beweerde Jacob, ‘ja, nu zie ik het duidelijk, ‘neem mij niet kwalijk, mijnheer Van Blusvink.’

Mijnheer Van Blusvink boog.

‘Mag ik u een kleine verversching aanbieden?’ vroeg Jacob, ‘een glas port of een glas brandewijn?’

Gretig werd dit aanbod aanvaard; na een goed glas port, nam de vreemde mijnheer een groot glas brandewijn en maakte beide keeren de opmerking: ‘heerlijk, heerlijk,’ dan nam hij weer een glas port, daarop nog een glas brandewijn en zette toen beide flesschen voorzichtig naast zich neer.

Eerbiedig bracht de rentmeester het gesprek op zijn vroegeren meester, den heer Van der Gilden z.g. en vertelde hoe vriendelijk en goed deze altijd was, als hij hem in de stad ging opzoeken.

‘Ja,’ zeide Van Blusvink, ‘dat weet ik ook, mijnheer Van der Gilden zaliger hield heel veel van u. Ik heb hem zelf op zijn sterfbed hooren zeggen: doe van mij de groeten aan Koolman.’

‘Koolveld,’ bedoelt u, zeide Jacob.

‘Neen, Koolman, heeft hij gezegd - maar hij kan zich versproken hebben - hij was misschien al een beetje dood - maar Koolman zeide hij, vraag het maar aan zijn vrouw.’

‘Maar mijnheer Van der Gilden is nooit

getrouwd geweest,' riep Jacob uit en zag zijn gast vreemd aan.

'Zo-o-o! Wablief? Zijn zuster bedoel ik, maar ge maakt mij ook in de war.'

Gelukkig voor den heer Laske had de overleden grondeigenaar een zuster.

Jacob had niets bemerkt en na een poosje gereden te hebben, hield het rijtuig voor de woning van den rentmeester stil.

Jacob opende niet zonder moeite het portier der oude koets en sprong er uit om zijn gast bij het uitstijgen behulpzaam te zijn. Mijnheer Laske, och neen, mijnheer van Blusvink, had echter het ongeluk van de gladde trede te glijden en kwam met een voet in een diepe regenplas terecht, waar hij tot halverwege de knie intrapte; had Jacob hem niet een hand gegeven, dan was misschien de heele mijnheer Van Blusvink in het slijk gevallen. Woedend sprong hij overeind, wierp een toornigen blik naar Hein op den bok en bromde: 'Moet die lummel mij dan precies voor die plassen laten uitstappen?' Jacob stond bedremmeld en troonde onder een menigte verontschuldigingen zijn hoogen gast in huis.

Hein had de opmerking van zijn 'vrachtje' gehoord. Hij klauterde van den bok, bond met sjorren en trekken zijn paard vast en begon een paar riemen los te gespen. 'Lummel, zegt hij tegen mij, dat heeft nog geen mensch tegen mij gezegd. Waar moet ik hem dan uit laten stappen, die geleerde schaapskop? En die kerel zegt tegen mij: lummel.'

Terwijl Hein de oude rammelkast grommend en knorrend het koetshuis in schoof, bracht Jacob Koolveld zijn gast naar binnen. In de voorkamer stond juffrouw Mina in haar Zondagskleed en begon aanstonds haar voorgeschreven knikken.

'Mijnheer Van Blusvink,' zoo begon Jacob, 'veroorloof mij, dat ik u hoogwelgeboren mijn vrouw voorstel.' Zijn hoogwelgeboren maakte voor juffrouw Koolveld een diepe buiging.

'Aangename kennismaking, juffrouw; hoe moekt u het? alles wel? Aangename kennismaking.'

Juffrouw Mina glimlachte en knikte.

'Misschien zult u ons wel de eer aandoen van middag aan tafel te komen?' vroeg Jacob.

Dat kwam voor den uitgehongerden tooneeldirecteur goed van pas.

'O, ja,' zeide hij vriendelijk, 'als ik u daarmee genoegen kan doen, maar 't mag niet lang duren. Over drie uren moet ik weer met den trein mee.'

'Mina, ga dan gauw voor de tafel zorgen. Ondertusschen laat ik mijnheer de boeken zien en na het eten kunnen wij nog de schuur en stallen bezichtigen, als 't mijnheer Van Blusvink goed is.'

Mina ijlde de deur uit, naar de oude koets om naar de flesschen te gaan kijken en Jacob haalde uit een groote linnenkast zijn boeken en papieren voor den dag. Die boeken en papieren waren in de beste orde, maar was dat niet het geval geweest, dan zou de gewaande advocaat al even zeer zijn tevredenheid hebben betuigd. Hij gaf zich ook niet de minste moeite om maar iets te begrijpen van hetgeen hem Jacob voorrekende; maar toen Jacob vertelde, dat er het laatste kwartaal, na aftrek der onkosten voor vee, zaad, werktuigen enz. nog f 926.38 netto winst overbleef, toen werd Augustus Laske opmerkzaam en vroeg: 'Waar hebt ge dat geld?' 'Dat heb ik nog hier, mijnheer. Omdat mijnheer Van der Gilden gestorven is, wist ik niet.... Mijnheer Laske streek een oogenblik met de hand langs het voorhoofd, 9 November zes en twintig gulden!

‘Hm, hm, al dat geld nog in huis?’ vroeg hij met kwalijk verborgen onrust. ‘Hm, hm, eigenlijk niet in orde! Toch een mooie winst, weet ge wat? stuur het mij zoo spoedig mogelijk, of voor mijn part kunt gij het mij wel meegeven.’

‘Als mijnheer de advocaat zoo goed zou willen zijn, dan heb geen gezanik met de post en het vrachtgeld wordt ook nog verdiend.’

(*Slot volgt.*)

Bange liefde.

Ik trad uit het huis mijner moeder,
   Droef sloeg zij haar oogen neer.
‘Vaarwel! - Schrei, moeder, niet langer:
   ‘Na drie jaren ziet gij me weer!’

En 't werd mij, terwijl ik haar kuste,
   Zoo angstig om 't harte, zoo bang
Als luidde de klok van ons dorpje
   Een lijkstoet ten droevigsten gang.

Ik scheurde mij los uit haar armen,
   En weenende sprak zij geen woord...
‘O God! heeft ook moeder in 't harte
   't Gelui van die doodklok gehoord?’...

Bij de Platen.

Koningin Louise van Pruisen. -

De vorstenkroon is volstrekt geen behoedmiddel tegen de rampen en wederwaardigheden des levens, waaraan ieder sterveling bloot staat. Allerminst in tijden van beroering en omwenteling; want als alles wankelt dreigt hun, die het hoogst verheven zaten, natuurlijk de diepste val. In zulke tijden is het een schrikwekkend lot, in de schaduw van een troon geboren te zijn. Dat ondervond haar leven lang de edele koningin Louise van Pruisen, de gemalin van koning Frederik Willem III. In 1776 geboren, was zij als voorbestemd den wilden storm der revolutie, die ophanden was, tot speelbal te worden. Reeds haar jeugd kenmerkte zich door treurige omzwervingen, die het voorspel waren van een veelbewogen leven. Zij was de dochter van hertog Karel van Mecklenburg-Strelitz en verloor reeds op zesjarigen leeftijd haar moeder. Zij werd daarom aan haar grootmoeder, de landgravin van Hessen-Darmstadt ter verdere opleiding toevertrouwd. Ten gevolge der troebelen van den revolutie-oorlog begaf zij zich vervolgens met haar oudere zuster, de gemalin van hertog Frederik van Saksen-Hildburghausen, naar Hildburghausen, waar zij tot het jaar 1793 bleef. Op de terugreis leerde zij te Frankfort aan den Main den lateren koning Frederik Willem III van Pruisen als kroonprins kennen, op wien haar schoonheid en bevalligheid, maar vooral de adel van haar karakter diepen indruk maakten. De prins verloofde zich met haar te Darmstad den 24en April 1793, maar de echtverbintenis werd wegens den oorlog eerst den 24en December gesloten.

Dat huwelijk was het toonbeeld van een gelukkige, christelijke echtvereeniging. De trouwe liefde, die de vorstelijke echtelieden elkaar toedroegen, was hun een krachtige troost en steun in de wederwaardigheden, waaraan zij gezamenlijk het

hoofd hadden te bieden. Toen de groote Corsicaansche geweldenaar heel Europa voor zijn zegevierend zwaard deed bukken, kreeg ook Pruisen een ruim aandeel in de algemeene vernedering en onderdrukking. In al de zorgen en moeilijkheden, die dit den koning baarde, stond zijn liefhebbende gade hem krachtig en moedig ter zijde, ja zij volgde hem zelfs tot op het slagveld. Toen de oorlog in 1806 den koning met zijn troepen naar Thuringen riep, vergezelde zij hem op den krijgstocht. En nadat in de veldslagen van Eylau on Friedland de laatste straal der hoop voor Pruisen was uitgedoofd, begaf de edele vorstin zich in persoon naar het vijandelijk kwartier te Tilsit om van Napoleon gunstiger vredesvoorwaarden voor Pruisen te verkrijgen. Helaas, die reis was vergeefsch.

Later begaf zij zich met haar gemaal naar Memel, van waar zij hem eerst vergezelde naar Koningsbergen en vervolgens van hieruit met hem de reis naar St.-Petersburg ondernam, om eerst in den winter van 1809 naar Berlijn terug te keeren. Al het lijden, dat de ongelukkige oorlog over haar huis en haar land bracht, leed zij met geduld, en bij alle kommer en zorgen, waarmee zij te kampen had, wist zij nog gelegenheid te vinden om veel goeds te stichten, waarom haar naam onder de bevolking nog altijd in dankbaar aandenken is. Hoezeer de voorbeeldige vorstin bij haar onderdanen bemind was, bleek het duidelijkst door den algemeenen rouw, dien haar vroegtijdige dood over het land bracht. Zij stierf namelijk reeds in 1810; bij gelegenheid van een bezoek dat zij haar vader in Strelitz bracht, werd zij op het lustslot Hohensieritz ziek en gaf weldra in de armen van haar gemaal den geest. Kommer en lijden hadden de moedige, edele vrouw voor den tijd aan haar gezin en aan haar volk ontrukt.

Onze treffende gravure stelt haar voor op een harer vele omzwervingen. Met haar kinderen en een enkele bejaarde hofdame heeft zij haar intrek genomen in het een of ander eenvoudig plattelandslogement, en terwijl de kleinen onbezorgd slapen, waakt de vorstelijke moeder in bange vreeze voor hun toekomst. Een klein lampje verlicht het armzalig verblijf, waar zij voor dien nacht met haar dierbaren een schuilplaats gevonden heeft, en bij dat schijnsel beschouwt haar met deernis en bewondering de vertrouwde reisgezellin. Ondertusschen ligt de koning wellicht onder de veldtent en kan ondanks de vermoeienis evenmin den slaap vatten bij de gedachte aan zijn dierbare gade en kroost.

Het profetisch gezicht van Ezechiel. -

Op den eersten en op den laatsten Zondag van het kerkelijk jaar stelt de Kerk ons in haar evangelie het einde der wereld, de opstanding der dooden en het laatste oordeel voor oogen. Om ons door een heilzame vreeze voor de rechtvaardige oordeelen Gods tot berouw en boetvaardigheid te stemmen, schildert zij ons in de aangrijpende bewoordingen der H. Schrift den ‘dag van gramschap, eind der dagen, waar Gods profeten van gewagen.’

Een dier profeten, welke het duidelijkst over de verrijzenis des vleesches gesproken hebben, zien wij in dit nummer afgebeeld. Het is Ezechiël, die ons door het forsche beeldwerk wordt voorgesteld op het oogenblik dat God hem het profetische gezicht liet aanschouwen, hetwelk hij zelf volgenderwijze meedeelt:

‘De hand des Heeren kwam over mij, en Hij voerde mij uit in den Geest des Heeren; en Hij liet mij neder in het midden van een veld, dat vol was van doodsbeenderen.

En Hij leidde mij daartusschen om in het rond; daar lagen er zeer velen op het veld en zij waren zeer droog.

En Hij zeide tot mij: Menschenzoon, meent gij dat deze beenderen zullen leven?

En ik zeide: Heer God! Gij weet het.

En Hij zeide tot mij: profeteer over deze beenderen en zeg hun: Dorre beenderen, hoort het woord des Heeren! Aldus spreekt God de Heer tot deze beenderen: Zie, Ik zal levensgeest in u zenden en gij zult leven; Ik zal u met pezen bedekken en vleesch aan u doen groeien en u met eene huid overtrekken; en Ik zal u levensgeest geven, en gij zult leven en weten dat Ik de Heer ben.

En ik profeteerde gelijk Hij mij bevolen had.

En terwijl ik profeteerde, ontstond er een geluid; en zie, beweging! beenderen naderden tot beenderen, elk tot zijn gewricht.

En ik zag; en zie, pezen en vleesch kwamen daarop, en eene huid werd er over getrokken; maar leven hadden zij niet.

En Hij zeide tot mij: profeteer tot den levensgeest, profeteer, menschenzoon! en zeg tot den geest: Aldus spreekt God de Heer: kom van de vier winden, geest! en blaas over deze dooden, opdat zij herleven.

En ik profeteerde gelijk Hij mij bevolen had.

En de geest ging in hen, en zij leefden en zij stonden op hunne voeten, een groot leger, boven mate groot.

En Hij zeide tot mij: Menschenzoon! alle deze beenderen zijn het huis van Israël. Zij, de Israelieten, zeggen: onze beenderen zijn verdord, onze hoop is vergaan, en wij zijn afgesneden.

Profeteer derhalve en zeg tot hen: Aldus spreekt God de Heer: zie, Ik zal uwe graven openen en u uit uwe graven uitvoeren, mijn volk! en u binnenleiden in het land Israëls. En wanneer Ik uwe graven geopend en u uit uwe graven uitgevoerd, en Ik mijnen Geest in u gegeven heb, en gij leven zult, o mijn volk! dan zult gij weten dat Ik de Heer ben. En Ik zal u doen rusten in uw land. En gij zult weten dat Ik, de Heer, het gesproken en het gedaan heb, zegt God de Heer.'

Tot deze ontzaglijke schriftuurwoorden levert onze gravure een waardige illustratie. Onder de voeten van den profeet zien wij de verstrooide gebeenten der dooden, weer met pezen aaneengehecht en met vleesch omkleed, uit de aarde verrijzen, als een voorafbeelding van de groote opstanding der dooden aan het einde der tijden, door Christus zelf nadrukkelijk voorspeld in de duidelijke woorden: 'Het uur komt dat allen, die in de graven zijn, de stem van den Zoon Gods zullen hooren; en zij, die het

goede gedaan hebben, zullen uitgaan tot de opstanding des levens, maar zij, die het kwade gedaan hebben, tot de opstanding des oordeels.'

Onze gravure is de reproductie van een beeldwerk, uitgevoerd door den Italiaanschen kunstenaar Tito Sarrocchi en geplaatst op het kerkhof van de stad Siena ter versiering van een familiegraf. Het monument wordt door bevoegde kunstrechters als een meesterstuk geroemd. Inderdaad is het geheel vrij zooveel van het academisch convectioneele als van het gemakkelijk realisme, dat de nieuwere Italiaansche kunst eigen is. Wij hebben hier voor ons een uiting van ernstige kunst, die steeds de waarheid nastreeft en daarbij den adel der vormen met het innerlijk gevoel weet samen te smelten.

De gestalte van den profeet is ontzagwekkend in zijn bezieling, de houding edel en waardig, - de plooien van het wollige kleed, dat de gestalte omhult, vallen in strenge sierlijkheid en met een gelukkig verkregen effect neer, - alles is met fijn begrip en zuiveren smaak gemodelleerd.

Een Wendische school. -

De Wenden vormen een volksstam, die, evenals de Kelten, maar in een bepaalde streek van Europa meer worden aangetroffeT. In de eerste eeuwen onzer jaartelling bij de Duitsche stammen de algemeene benaming voor de Slavische grensvolken, maken de Wendeen tegenwoordig een deel der bevolking uit van de Lausitz, gedeeltelijk Pruisisch, gedeeltelijk Saksisch grondgebied.

Rondom door Duitschers ingesloten, zijn de Wenden van hun Slavische stamgenooten geheel gescheiden en daardoor uit den aard der zaak tot vermenging en uitsterving bestemd. Hun zielental beloopt niet eens meer de 200.000, en in 1880 waren er in Saksen nog maar vier zuivere Wendische dorpen, waarin geen enkele Duitscher woonde.

Tot dusver hebben de Wenden hun eigenaardigheden en ook hun eigen taal vrij goed weten te bewaren, maar de toenemende beschaving met haar alles gelijkmakenden invloed zal spoedig deze Slaven één doen worden met de groote Duitsche familie.

De schilder onzer gravure heeft intusschen een tafereel ontworpen uit het leven der Wenden en daarvoor de school, waar het nationale karakter zich nog het zuiverste vertoont, uitgekozen. In de klas prijkt het kruisbeeld en de muren zijn met lauwerkransen, de zegeteekenen der ijverigste leerlingen, behangen. De schrandere gezichtjes maken een goeden indruk en de schilderachtige kleederdacht doet het betreuren, dat de negentiende-eeuwsche vooruitgang allen over dezelfde kam zoekt te scheren en zoetjes aan alle eigenaardigheden doet verdwijnen. De Duitschers helpen haar daarbij een handje en trachten alles en alles te germaniseeren, wat ook de Polen tot hun schade ondervinden.

De geschiedenis van een pijp

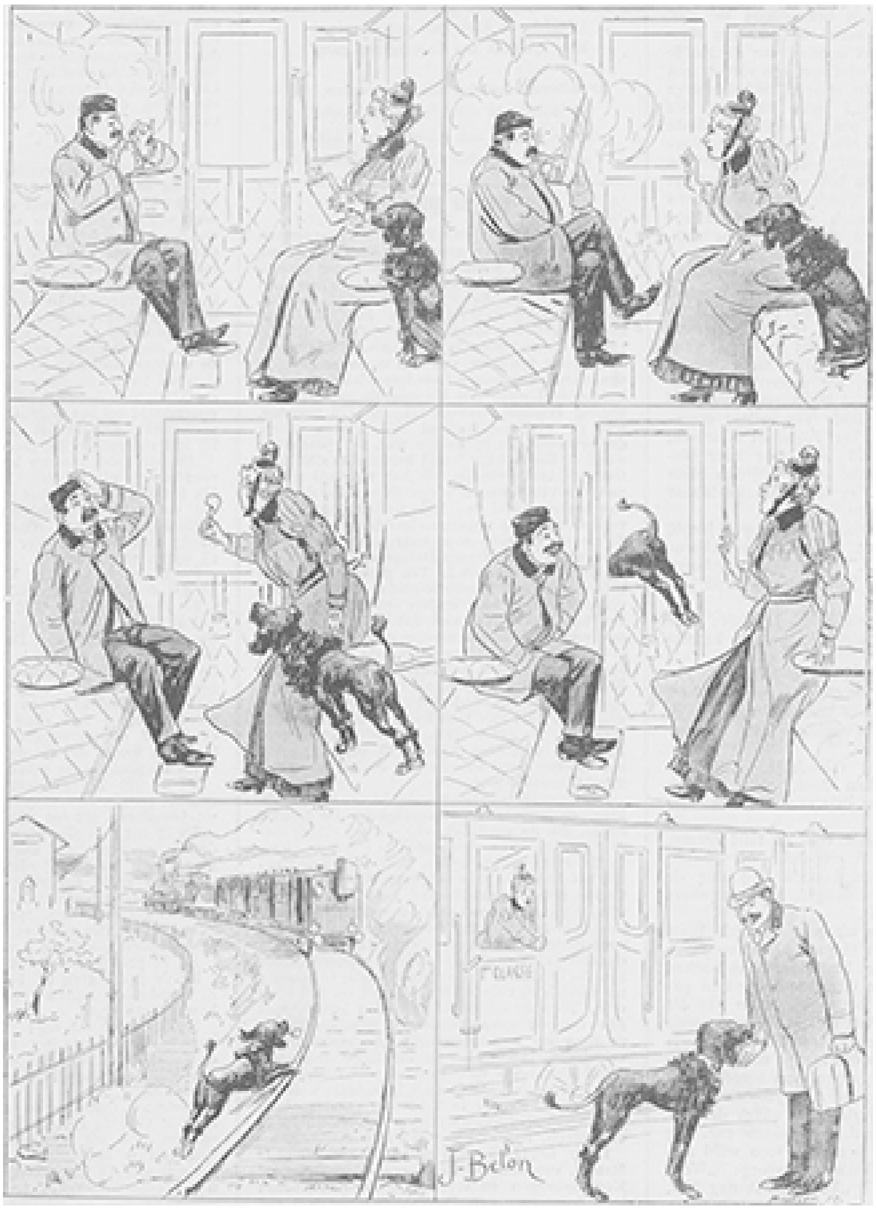
J. Belon

[Nummer 22]

WAT ST. NICOLAAS RIJDEN ZAL?

Maria-de Dageraad.
(Voor den Advent en op het feest der Onbevlekte Ontvangenis van Maria).

Melodie ontleend aan het 'PSALTERLEIN' van J. MOHR.

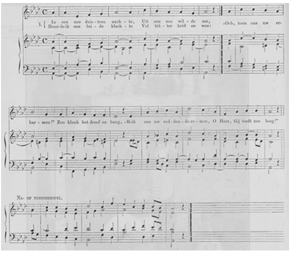

Maria-de Dageraad.
(Voor den Advent en Maria's Onbevl. Ontvangenis)

In een zoo duistren nachte,
Uit een zoo wilde zee,
Hoorde ik een luide klachte
Vol bitterheid en wee:
‘Och, toon ons uw erbarmen!’
Zoo klonk het droef en bang -
‘Reik ons uw reddende armen,
O Heer, Gij toeft zoo lang!’

‘De donkre nacht der zonden
In deze woestenij
Houdt onzen geest gebonden,
Die rein wil zijn en vrij.
Hoe lang, Heer, zal 't nog duren
Eer 't zonlicht op zal gaan
En door zijn stralen sturen
Ons schip ter rechter baan?’

‘Schenkt ons den Wensch der volken
Gij heemlen met uw dauw,
En regent af, gij wolken,
Den Troost in onzen rouw!
Gij aarde, die moogt roemen
Op bloemen wonderschoon,
Breng voort den roem der bloemen,
De Bloeme - Godes Zoon!’ -

Toen daagde 't aan de kimmen
En 't duister vlood alom:
Ik zag een lichtzee klimmen,
Die zacht als zilver glom;
En stralend, in veel kleuren
Van schittrend wit en rood,
Droeg zij, vol zoete geuren,
De Zon in haren schoot.

Zij was - dat ochtendgloren -
Een Maagd, in deugden rijk,
Uit koningsbloed geboren;
Geen enkle haar gelijk,
Geen waardiger te wezen
De Moeder van Gods Zoon;
Dies werd ze alom geprezen,
Begroet op blijden toon:

‘Gij, boven alle vrouwen
Zoo schoon en wonderzoet,
Zoo vroom en vol vertrouwen,
Maria, wees gegroet!
Van zuchten en van rouwen
Bevrijdt gij ons gemoed;
Ons scheepje wordt behouên

En onze schuld geboet!' -

Eens worden wij de woning,
Waarin geen oog meer schreit,
Door haar bij onzen Koning
Voor eeuwig ingeleid. -
U dank- en lofbetooning,
Drieëene Majesteit,
Voor de overgroote looning
Ons onverdiend bereid! -

Toen ik mij de eerbiedige vrijheid veroorloofde, den ZeerEerw. Pater B. van Meurs S.J. de omwerking te vragen van het schoone, oude lied: 'In een soo duystre nachte,' ontleend aan 'Het Paradys der Gheestelycke en Kerckelycke Lof-sangen' van Theodotus an. 1631, vermoedde ik heusch niet, dat het in zijn nieuwe kleed, met zangwijze en begeleiding spoedig eene plaats zou innemen in de kolommen van het schoone weekschrift: *De Katholieke Illustratie*. Het voorstel, om de melodie, voor dit lied bestemd, van eenige regelen over het plan voor een 'Katholiek gebeden- en gezangboek' te doen vergezeld gaan, stuitte bij mij op geen enkele bedenking Zooals de lezer bemerken zal, geef ik zelfs meer dan het gevraagde. Het lied zou, zoo meende ik, door de harmonie voor menigeen in waarde stijgen, en daarom gaf ik mij gaarne de moeite, de melodie met een zeer eenvoudig harmonisch kleed te tooien.

Moge het lied in de dagen van den Advent menigmaal de tolk wezen van het verlangend hart naar de Zon der gerechtigheid, en Maria - De Dageraad - in haren smetteloozen luister dikwerf worden toegezongen.

Maar wat nu te zeggen, van het plan voor een 'Katholiek gebeden- en gezangboek'? Een breede uiteenzetting werd niet gewenscht en zou ook geenszins hier op hare plaats wezen. Wat dan in weinige regelen ervan weer te geven?

Mag ik den belangstellenden lezer verwijzen naar de Mei-Aflevering van het *St.-Gregoriusblad*, (jaarg. 1891) waarin het geheele plan werd opgenomen? Maar velen zullen met deze verwijzing weinig gebaat zijn. Daarom zou ik het ontworpen boek kortweg willen noemen: eene bloemlezing der schoonste gebeden en kerkelijke liederen; een boek, waarin naast de noodige gebeden de beste gezangen van het verleden en het heden voor alle tijden en feesten van het kerkelijk jaar worden gevonden; een boek, geschikt voor alle godsdienstoefeningen, zooals onze Duitsche buren die in menigte bezitten. Volgens het plan zal dit werk door vereende letterkundige en muzikale krachten van het katholiek Nederland worden geleverd. Daarvoor is echter veel studie en tijd noodig, meer dan aanvankelijk werd gedacht. Jaren kunnen en zullen nog voorbijgaan, voordat het onderwerp naar belmoren is bestudeerd; en vóór dien tijd reeds het geheele plan uit te voeren valt zeker af te keuren. Daarom hoop ik, meer op eigen ban en boete, daarvan eene voorloopige uitgave te doen verschijnen. Ongeveer 90 liederen, benevens een twintigtal Latijnsche gezangen, zijn daarvoor reeds nagenoeg gereed, terwijl de gebeden nog slechts eenige maanden werk geven. Het boek zal tot titel voeren: 'Het gulden wierookvat'[1)] en, zoo het God wil, misschien binnen één jaar kunnen verschijnen als voorlooper en laatste wegbereider van het katholiek gebeden- en gezangboek: 'Looft den Heer!'

Met een woord van oprechten dank aan de Redactie van de *Katholieke Illustratie*, die mij de schoone gelegenheid bood, een proeve der liederen reeds bij voorbaat aan te bieden, mag ik deze regelen wel besluiten.

Utrecht, 4 Nov. 1893.

FR. EPPINK, KAP.

Eindnoten:

1) Dezen titel gaf P h i l i p p u s R o v e n i u s , Vic. Apost. en Aartsbisschop van Philippi, als Proost van O l d e n z a a l aan een kerkboek, dat in den jare 1670 bij J e r o n i m u s en J o h a n B a b t i s t a Ve r d u s s e n in de Camer-straet t'H a n t w e r p e n verscheen.

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.

VI.

Het was Maandagmorgen en sloeg acht uur, de tijd, die door den heer Van Meeren voor de ontvangst der deputatie was bepaald. Een drietal, de oudsten, traden vooruit uit den hoop der werklieden, die zich voor de fabriek hadden verzameld en overlegden wat hun te doen stond, schelden aan en werden in het kantoor van den fabrikant toegelaten, waar deze en zijn zoon de deputatie reeds afwachtten.

Lang duurde het onderhoud niet, want spoedig trad het drietal weer naar buiten. Aan hun betrokken gezichten was duidelijk te zien, dat hun bemoeiingen niet met het gewenschte gevolg waren bekroond. Toen ze dan ook aan de buitenstaanden hadden meegedeeld, dat de heer Van Meeren stokstijf op zijn stuk bleef staan, en nog een uur tot beraad had gegeven, waarna hij met die werklieden zou beginnen, welke zich bij de loonsverlaging neerlegden, steeg een luid gemor uit de schare op. Hier en daar klonken zelfs verwenschingen en bedreigingen aan het adres van den heer Van Meeren. Gaven de heethoofden op deze wijze aan hun gevoelens lucht, den meer bezadigden stond verslagenheid op het verweerde, maar eerlijke gezicht te lezen.

Na een korte woordenwisseling trokken de jongeren onder het zingen van een socialistisch liedje af, om in de *Kroon* hun verzet te zoeken, terwijl de ouderen de hoofden bijeenstaken om te overleggen.

Spoedig hierop kwam Dirk Joosten op de fabriek toe. Hij werd onmiddellijk omringd en het bescheid van den fabrikant hem meegedeeld.

‘Jongens,’ zei Dirk, die om zijn hartelijkheid algemeen bemind was, ‘jongens, verzint eer ge begint. Denkt aan je vrouw en kinderen! Maar houdt me nu niet langer op, want ik ben bij meneer Van Meeren ontboden.’

‘Je hebt je gisterenavond ferm gehouden, Joosten.’

‘Ik kon het niet lijdzaam aanhooren, dat zoo'n vreemde snoeshaan allerlei dwaasheden debiteerde en zijn neus in onze zaken stak. We zijn toch waarachtig mans genoeg om te beoordeelen wat ons belang meebrengt en wat niet. Maar laat ik nu gaan. Ik zal bij den patroon een goed woordje voor je doen, misschien wil hij het

dan nog wel in der minne schikken. In alle geval, jullie kunnen op me rekenen, dat weet je wel.'

'Ja, ja, doe dat, Joosten, van jou wil het misschien wel gedaan zijn.'

Een oogenblik later bevond Dirk zich in het kantoor alleen tegenover den heer Van Meeren.

'Ga zitten, Joosten,' zei de fabrikant buitengewoon vriendelijk; 'ik heb je laten roepen, omdat ik je wilde bedanken voor je wakker gedrag van gisteravond.'

'Geen dank, meneer, het was enkel mijn plicht, tegen de onbekookte uitvallen van den socialist op te komen. De loonsverlaging is een zaak tusschen u en uw werkvolk, waarmee geen vreemde zich had in te laten.'

'Maar toch, er was moed toe noodig, om het woord te voeren in mijn belang, toen de gemoederen zoo opgewonden waren. Het doet mij genoegen in u een meesterknecht gevonden te hebben, die ook buiten de fabriek het belang van mijn zaak durft voorstaan.'

'U is wel goed, meneer, mijn verdiensten te waardeeren,' zei Dirk, die onder de loftuiting van den fabrikant, waarmede deze gewoonlijk zeer karig was, min of meer verlegen werd.

'Nog om een andere reden ben ik je dank schuldig,' hervatte de heer Van Meeren aarzelend. 'Zonder jouw tijdige tusschenkomst had mijn dochter gisteravond onaangename oogenblikken kunnen beleven. 'Maar wat deed ze ook zoo laat op straat?' voegde hij er haastig bij, als meende hij, daarom minder dank schuldig te zijn.

'Ik hoorde van de juffrouw, dat ze bij vrouw Pieterse was geweest. Mij dunkt, dat zulk een werk van barmhartigheid haar wel verontschuldigt,' antwoordde Dirk, warm wordend, zonder eigenlijk goed te weten waarom.

'Maar na vrouw Pieterse is ze nog bij je moeder geweest. Was dat soms ook een werk van barmhartigheid?' vroeg de fabrikant spottend.

'Ja, meneer,' gaf Dirk kortaf en met nadruk ten antwoord.

Hij wist zelf niet hoe het kwam, maar hij was min of meer geraakt, niet zoozeer door de woorden, als wel door den toon, waarop ze werden uitgesproken.

Er heerschte nu eenige oogenblikken een stilte, die Dirk zeer onaangenaam begon te vinden. Het had er iets van, als bevond hij zich voor een rechter van instructie, die hem tot bekentenis van een misdaad wilde brengen. Hij wilde wat zeggen, al was het maar alleen om aan die ondraaglijke stilte een einde te maken, en zonder eigenlijk te weten, waarom hij juist die vraag deed, had hij gevraagd, of juffrouw Maria geen nadeelige gevolgen van den schrik had ondervonden.

'Stel je gerust, Joosten,' hernam de fabrikant, en weer scheen er een spottende klank in zijn stem te liggen. 'Mijn dochter is zoo welvarend als ooit. Ik dank u ondertusschen voor uw belangstelling.'

Dirk begreep niet, wat hij er van denken moest. Gingen die woorden van een spotlach vergezeld, of verbeeldde hij het zich maar? Iets wat naar onwil of wrevel zweemde teekende zich op zijn gelaat en hij begon naar het einde van dit onderhoud te verlangen, toen

DE POPPENSCHOOL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. JOHNSON.

de fabrikant plotseling, zich tot hem overbuigend, zei:
‘Mijn dochter komt dikwijls bij je aan huis, ze zegt om je moeder; is dat waar?’
‘Maar, meneer Van Meeren, u heeft toch niet aan mij te vragen, of uw dochter al dan niet de waarheid spreekt.’
‘Geen uitvluchten als je blieft. Je begrijpt heel goed wat ik bedoel: Heb je een oog op mijn dochter, ja of neen?’
Bij deze vraag op den man af wist Dirk eerst niet hoe hij het had. Zonder te weten wat hij zei, stamelde hij:
‘U vraagt?...’

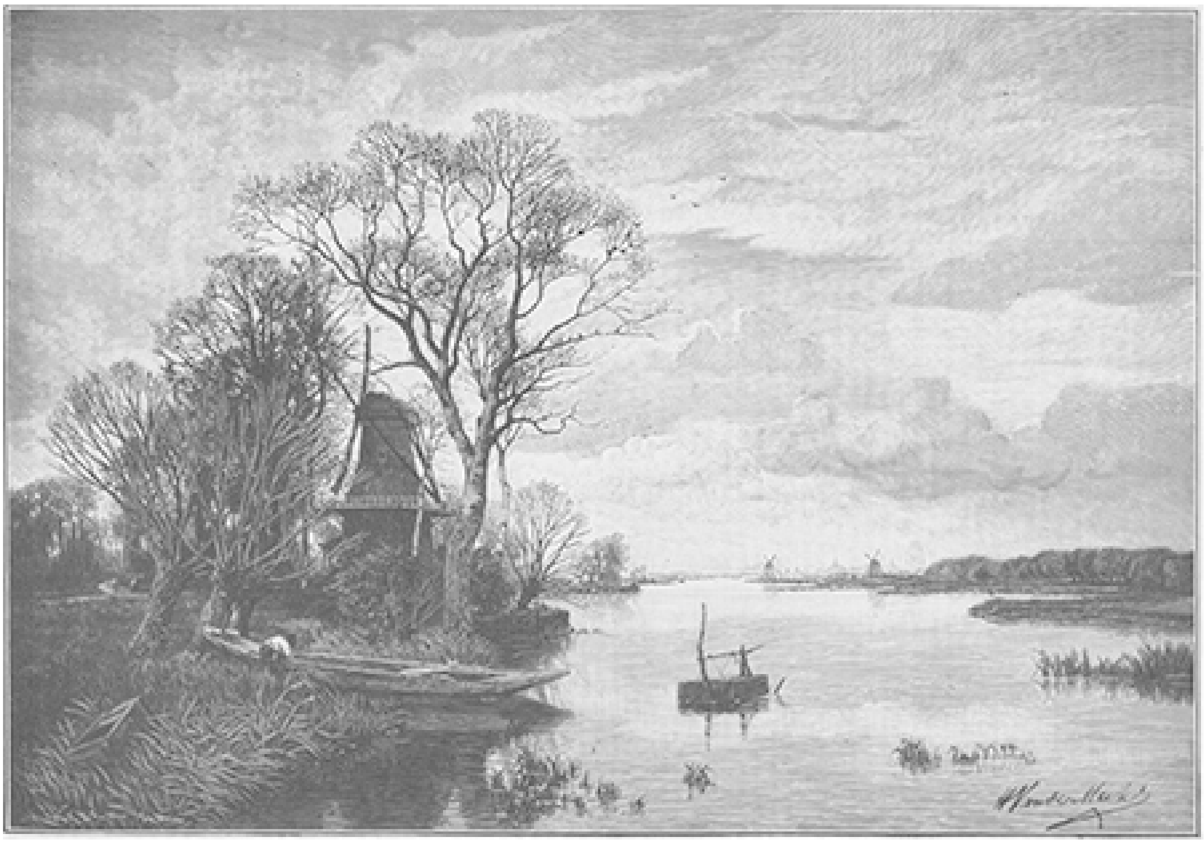

LANDSCHAP AAN DE MAAS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. VAN DER HECHT.

‘Of je een oog op mijn dochter hebt? Ze hebben het me gezegd, maar ik kon het niet gelooven.’
Dirk antwoordde niets, maar keek den fabrikant vragend aan.
‘Welnu?’
‘En als dat nu eens zoo was,’ zei Dirk, min of meer geprikkeld.
‘Ik zie, dat ze me dus niet voor niets gewaarschuwd hebben,’ riep Van Meeren kwaad uit.
‘U gewaarschuwd?’ vroeg de jonkman, ‘maar dat begrijp ik niet, meneer.’
‘Wat? begrijp je dat niet? Vind je het dan

zoo vreemd, dat ze me waarschuwen, als mijn dochter zich met iemand.. met iemand... enfin met iemand beneden haar stand, met haar vaders ondergeschikte afgeeft?'

'Neem me niet kwalijk, meneer,' zei Dirk, alle moeite doende om kalm te blijven. 'Maar ik begrijp nog niet, waarvoor ze u gewaarschuwd hebben. Ik zou wel eens willen weten, wie iets op mij had aan te merken. Mijn naam en afkomst zijn zoo goed al de uwe, meneer!'

'Mij dunkt, dat je tamelijk boud spreekt, jonkman, en dat tegen mij!' zei de fabrikant uit de hoogte.

'Ik ben een vrij man, meneer, en meen dus het recht te hebben, vrijuit mijn gevoelen te zeggen, ook tegen u,' hernam Dirk met waardigheid.

'Maar ik ben je patroon.'

'U *was* mijn patroon, meneer Van Meeren, want u begrijpt, dat ik nu niet langer in uw dienst wil blijven; ik ben....'

'Juist, het doet mij genoegen, dat je zoo helder inziet, wat je plicht je nu voorschrijft.'

'U hebt me niet laten uitspreken, meneer. Ik wilde er nog bijvoegen, dat ik er reeds lang over gedacht had, weg te gaan, ver, heel ver van hier, maar de gedachte aan mijn moeder weerhield mij. Nu ben ik echter vastbesloten, ik ga het land uit, naar een ander werelddeel. Men zal dan geen gelegenheid meer hebben, u voor mij te waarschuwen. Ik ben een gevaarlijk sujet, niet waar?' zei Dirk schamper.

'Joosten, het spijt mij voor u, want je was altijd een wakker werkman en een trouw meesterknecht; maar ook ik geloof, dat het onder deze omstandigheden beter is, dat je heengaat. Nog eens, het spijt mij, want iemand als u vind ik niet spoedig terug. Zoo is het echter beter, ook voor mijn dochter, die misschien anders uit het oog zou verliezen, wat ze aan haar naam en stand verschuldigd is.'

'Mijnheer Van Meeren,' zei Dirk, blijkbaar gekrenkt, 'neem mij niet kwalijk, maar nu u zoo spreekt, moet ik u toch nog een woordje zeggen. Ik geloof, dat ik betere gedachten van uw dochter heb dan u zelf. En wat uw naam en uw stand betreft, uw vader was toch ook maar een werkman. Ik zeg dit niet als een verwijt,' vervolgde hij, ziende, dat Van Meeren bleek werd van toorn, 'integendeel, ik heb respect voor uw vader, dat hij zich zoo heeft weten op te werken. Ik wilde er u dan ook alleen op wijzen, om u te doen voelen, dat de afstand tusschen u en mij zoo bijster groot niet is. En dan, u weet toch ook wel, dat mijn vader een vermogend man was, en alleen door de schuld van een lagen dief arm is geworden, zoodat ik, in plaats van ingenieur te worden, waarvoor hij mij bestemd had, gewoon werkman ben gebleven. Ben ik in uw oogen daar minder om, ik schaam er mij niet voor. Ik ben arm geworden, mijnheer,' vervolgde Dirk, zonder te bemerken, dat de fabrikant zoo bleek was geworden als een doek, 'maar dit kan iedereen, ook u overkomen. Ik had de bedoeling niet, u te beleedigen, mijnheer,' zei Joosten, wien nu eerst de bleekheid van Van Meeren opviel, 'ik had er volstrekt geen bedoeling mee, maar ik meende mij te moeten rechtvaardigen.'

Het werd weer doodstil in het vertrek. De opgewondenheid van den fabrikant scheen toe te nemen naarmate die van Dirk verminderde. Hij wilde spreken en hij kon niet; hij stond op en ging weer zitten. Zijn trekken waren pijnlijk verwrongen, hij scheen een visioen uit langvervlogen dagen te krijgen en maakte een afwerend gebaar met de hand, terwijl onverstaanbare klanken over zijn lippen gleden. Eindelijk

scheen hij van zijn ontroering bekomen; nu teekende toorn zich af op zijn gelaat en met heesche stem riep hij uit:

‘Na zulke impertinenties durf je nog een oogenblik in mijn huis blijven? Of denk je, dat ik mij door zoo'n vlasbaard als jij de les zal laten lezen? Uit mijn oogen, zeg ik je! Heb je mij verstaan?’ riep Van Meeren dreigend uit, toen hij zag, dat Joosten nog aarzelde.

‘Ik ga, mijnheer,’ zei Dirk bedaard, ‘maar ik wenschte u eerst nog iets te vragen.’

‘Goed, maar maak het kort.’

‘'t Is niet voor mij zelf, maar voor anderen. Uw werkvolk is ontevreden, omdat u de loonen verlaagd heeft, geef hun weer het oude loon, het zijn...’

‘Wat, ook dat nog? Durf je me de wet komen voorschrijven?’ riep Van Meeren woedend uit.

‘Maar mijnheer, u verstaat me verkeerd. Ik wilde u alleen in overweging geven..’

‘Je hebt mij niets in overweging te geven, en nu geen woord meer! Op staanden voet de deur uit, of ik laat je er door mijn knecht uitzetten.’

‘Spaar u die moeite, mijnheer, ik hoop, dat u er nooit spijt van zal hebben.’

‘Een bedreiging!’ lachte de fabrikant schamper, maar toch was er in zijn binnenste iets, dat in tegenspraak was met dien lach, een stem, die waarschuwde voor het uur der vergelding.

Van Meeren keerde den jonkman den rug toe en verliet ijlings het kantoor. Zoodra Dirk op straat verscheen, werd hij door een groepje werklieden omringd.

‘Nu, Joosten, wat heeft de patroon gezegd; wilde hij naar je luisteren?’

‘Jongens,’ zei Dirk, en zijn stem trilde van aandoening, want nu de koelte der buitenlucht om zijn verhitte slapen speelde, trad de reactie in; ‘jongens, ik heb mijn ontslag gekregen!’

‘Je ontslag gekregen?’ riepen allen als uit één mond. ‘Jij, Dirk? Dat is laag, dat is gemeen!’

‘Gevraagd eigenlijk,’ verbeterde Dirk, ‘maar dat heeft met de loonsverlaging niets uit te staan. 't Is een bijzondere zaak tusschen meneer Van Meeren en mij. 't Spijt me voor jullie, jongens, want we hebben altijd samen genoeglijk gewerkt, niet waar?’

‘Ja, ja,’ klonk het van alle kanten, ‘wij zullen je wel missen, Joosten, want zoo'n meester als jij krijgen we nooit meer.’

Sommigen hadden wel lust te vragen, wat de reden was geweest van zijn ontslag, want ze begrepen, dat er iets buitengewoons moest gebeurd zijn; maar op het zien der ontroering, die zich op zijn gelaat afteekende, durfden ze niet.

‘Ik heb ook nog over jullie belangen gesproken, jongens,’ zei Dirk, die haast scheen te hebben, ‘maar Van Meeren wilde van geen toegeven hooren. Bedenk je dus nog eens goed en gaat niet overhaast te werk.’

Joosten gaf allen de hand, doch de zijne beefde. Hij hoorde maar half de dankbetuigingen, die zij uitspraken, want zijn hart was tot overloopens toe vol.

‘Denkt soms nog eens aan mij,’ zei hij, maar hij moest zich omkeeren. Tranen vulden zijn oogen, en hij wilde zijn aandoening niet laten blijken. Nog een hoofdknik, en hij ijlde weg naar zijn woning.

‘Een beste kerel, die Toosten,’ zeiden de werklieden, terwijl ze hem naoogden; ‘wat mag toch wel de reden zijn geweest van zijn ontslag?’ Zij verdiepten zich in gissingen, maar de waarheid raadden ze niet.

VII.

Over het vroegere leven van juffrouw Joosten en haar zoon Dirk hing een haast ondoordringbare sluier, waarvan slechts voor zeer weinigen een tipje was opgeheven, al brandden ook de meesten, zooals dit in een klein plaatsje, waar men elkanders familieomstandigheden van stukje tot beetje kent, nu eenmaal het geval is, van nieuwsgierigheid, om er iets meer van te weten te komen. Allerlei praatjes, natuurlijk de onzinnigste en tegenstrijdigste, deden hierover de ronde, maar de waarheid kenden slechts weinigen. Men begreep wel, dat zij van deftige, familie waren; hun nette manieren, hun fijn besneden trekken bewezen dat voldoende, terwijl ook enkele kostbare meubelen en andere stukken van waarde in hun woning van vroegere weelde getuigden. Met zekerheid wist men evenwel niets. Dirk, die voor een ieder welwillend en inschikkelijk was, vermeed steeds over het verleden te spreken, en werd hem daarover een onbescheiden vraag gedaan of ook maar een zinspeling er op gewaagd, dan ontweek hij ze behendig. Juffrouw Joosten van haar kant hield zich steeds op een afstand, niet uit misplaatsten trots, maar omdat er blijkbaar aan haar hart een verdriet knaagde, dat door de alledaagsche, veelal op- en indringerige deelneming niet te verzachten was.

Men wist alleen, dat juffrouw Joosten en haar zoon voor een paar jaar uit Amsterdam te R. waren gekomen, waar Dirk werk had gevonden aan de fabriek van den heer Van Meeren en zich door zijn groote bekwaamheden spoedig ieders achting had verworven. Maar van wat er voor dien tijd gebeurd was, wist men niets met zekerheid. Men fluisterde, dat zij in Indië hadden gewoond en Dirks vader daar een rijk man was geweest, maar aan lager wal geraakt; hoe wist men niet. Men vertelde nog van een broer, dien juffrouw Joosten moest gehad hebben, misschien nòg had, een avonturier van de eerste soort, die in Amerika of Australië zat, als hij al niet lang onder de tomahawk of het scalpel van een wilde was gevallen. Sommigen brachten den avontuurlijken broeder met den echtgenoot in verband en verhaalden, dat de eerste den laatste in den grond zou geboord hebben en daarna spoorloos verdwenen was.

Natuurlijk was er van een en ander wel iets aan, en juffrouw Joosten en Dirk zouden de ware toedracht der zaak wel verhaald hebben, hadden ze niet begrepen, dat de menschen, die er eenmaal meer achter wilden zoeken dan er inderdaad achter zat, daaraan toch geen geloof zouden slaan. Ze zwegen dus, overtuigd, dat men na korter of langer tijd wel een ander onderwerp voor zijn praatzucht zou vinden en hen verder met rust laten.

Wat was nu de waarheid? Dirks vader was een rijk man geweest, die te Batavia een groot bankiershuis had en volkomen gelukkig was in het bezit van zijn vrouw en zijn eenigen zoon. Toen deze een jaar of veertien was, vatte de heer Joosten het plan op, zijn zaken aan kant te doen en naar het moederland terug te keeren, waar hij zijn jongen dan een uitstekende opvoeding kon doen geven en hem een schitterende toekomst openen. Hij zond zijn vrouw en zijn zoon vooruit naar Nederland en zou zelf volgen, zoodra hij zijn zaken te Batavia geregeld had.

Weinige dagen voordat hij scheep zou gaan had er bij hem een ongehoord brutale diefstal plaats, die hem van bijna zijn heele vermogen beroofde. Heel Batavia stond er van overeind; politie en justitie stelden alle mogelijke nasporingen in het werk, maar men mocht de schuldigen niet ontdekken. De heer Joosten trok zich dit verlies, dat hem ruïneerde juist nu hij, na een werkzaam leven, in het vaderland van zijn rust hoopte te genieten, zóó aan, dat hij een beroerte kreeg, geheel versufte, tot een tweede attaque hem in een paar weken een lijk maakte. Hiermee hielden ook de nasporingen naar de dieven op, want nu was er niemand meer, die er zich nog voor interesseerde.

Mevrouw Joosten en Dirk waren ternauwernood te Amsterdam aangekomen, toen zij het bericht ontvingen van de beide zware slagen, die elkaar zoo onverwacht waren opgevolgd. Het telegram, dat het overlijden van den heer Joosten meldde, kwam nog vóór den brief, waarin de overledene uitvoerig en met gebroken hart de volle uitgestrektheid der ramp had meegedeeld. Er sprak een zoo diepe neerslachtigheid, zooveel moedeloosheid uit dat schrijven, zooveel onrust en bezorgdheid voor het lot van vrouw en kind, dat het hart der weduwe bij het lezen daarvan ineenkromp.

Dirk was toen een vlugge schrandere knaap, wiens liefste wensch geweest was, ingenieur te worden. De studie der natuur- en werktuigkunde had hem steeds aangetrokken en op het schip had hij door zijn aangename manieren, zijn weetgierigheid en schrandere opmerkingen de genegenheid van alle schepelingen, van den kapitein tot den koksmaat, verworven, die hem de geheele inrichting van het schip tot in al zijn onderdeden uitlegden en hem de bestem-

ming en den dienst van elk raadje en touwtje verklaarden.

Nu was de toestand geheel veranderd. Zijn moeder drong er wel op aan, dat hij zijn liefsten wensch zou opvolgen en ingenieur worden, maar Dirk weigerde beslist, met een vastberadenheid als men van zoo'n jongen knaap niet zou verwacht hebben. ‘Neen, moeder, dat kost te veel; nog jaren zou ik moeten studeeren eer ik iets voor u kon verdienen, dat mag niet, dat zal niet. Ik word werkman, ik zal er niets te minder om zijn en ik zal u helpen, mijn lief moedertje!’ Hij sloeg de armen om haar hals en streelde haar van tranen doorgroefde wangen. ‘Ik wil niet, Dirk, ik wil er je toekomst niet aan wagen. Ik weet zeker in den geest van je braven vader te handelen, door je te laten studeeren. We zullen ons wat bekrimpen...’

Dirk sloot met zijn hand den mond zijner moeder. ‘Neen, lief moedertje, het gebeurt niet. Houd u nu niet aan, want dan zou ik u voor de eerste maal van mijn leven ongehoorzaam moeten worden. Ik weet stellig, dat vader van uit den Hemel mijn plan goedkeurt en zegent. Ik heb immers flinke armen aan het lijf, ik heb goede oogen. ik zal in een machinefabriek een plaats zien te krijgen, ik heb geboord, dat ze daar veel geld kunnen verdienen. Toe moeder, zeg nu ja!’

(*Wordt vervolgd.*)

Een onleesbare handteekening. Vertelling. (*Slot.*)

‘Nu ja, geef dan maar hier.’

‘Asjeblief, dan ben ik het geld kwijt.’

‘Ja, dan zijt ge het kwijt.’

En Jacob ging weer vergenoegd naar zijn linnenkast, nam het geld en telde den heer Laske, die een weinig begon te verbleeken, de fabelachtige som voor van f 926,38 ct.

De advocaat wikkelde het geld in een stuk papier en stak het in den zak. Maar plotseling verschrok hij: Jacob was weer naar de kast gegaan en kwam terug met een pennehouder, een blad papier en een medicijnfleschje met inkt.

‘Mag ik u asjeblief om kwitantie verzoeken, mijnheer Van Blusvink?’

Kwitantie! - Augustus Laske gevoelde zich verloren; onmogelijk kon hij het onleesbare handschrift van den advocaat nakrabbelen, zijn handteekening zou hem stellig verraden.

Op dat oogenblik trad juffrouw Mina, tamelijk ontroerd, de kamer binnen. Van Blusvink stond over zijn papieren gebogen en bedacht, hoe hij er zich uit zou werken. Aarzelend kwam de juffrouw naderbij, trok haar man aan de jas, knipoogde beteekenisvol en haalde bedenkelijk de schouders op, alles met gebaren en aanduidingen op mijnheer Van Blusvink. Deze bemerkte het en schrikte opnieuw. Zou die vrouw misschien slimmer zijn dan haar man? Zou zij hem ontmaskerd hebben? Dat wilde hij wel eens zien.

Plotseling sprong hij op en bulderde de goede vrouw zoo verschrikkelijk toe, dat zij onthutst achteruit kroop.

‘Juffrouw! wat beteekent dat? Wat geeft gij uw man voor teekens? Wat is hier te doen?’

‘Mina, Mina! wat is er gaande?’ vroeg Jacob, die ook al verschrokken was. - Mina gaf geen antwoord.

‘Hoor eens hier!’ riep de tooneeldirecteur met verheffing van stem, ‘die geschiedenis komt mij verdacht voor. Ik moet hier alles opnemen, ik ben met alles tevreden en gij konkelt met elkaar - wat is dat?’

Mina Koolveld zeide nog niets.

‘Vrouw, zeg het aan mijnheer,’ beval Jacob in zenuwachtige opgewondenheid.

‘Och, Jacob, ik kan het oe nie zeggen.’

‘Wel voor den drommel,’ declameerde de directeur, ‘daar steekt een verdacht geheim achter,’ en hij maakte een indrukwekkend gebaar, - ‘dat zaakje is niet zuiver’ - nieuw gebaar; ‘maar ik zal er wel achter komen, wacht maar!’ En bij die laatste woorden maakte hij een allerprachtigste gestie, waarbij zijn hand zoo flink tegen de medicijnflesch aansloeg dat zij in duizend scherven vloog en de inkt over den blanken geschuurden vloer wegvloeide.

Mina slaakte een gil, Jacob was bleek geworden en sprak met bevende stem:

‘Vrouw, wij zijn al acht en twintig jaren getrouwd en ik heb u nog nooit iets met dwang bevolen. Maar hier staat onze eer op het spel. Ik beveel u dus: zeg, wat ge weet, opdat deze mijnheer ons niet voor spitsboeven zal aanzien!’ Er volgde een korte pooze van spanning; toen snikte juffrouw Koolveld: ‘O, Jacob, hij heeft den portwijn en den snaps allebei schoon opgedronken; wat zal ik nu opscheppen?’

Jacob behandelde die zaak met een tegenwoordigheid van geest, waarover hij zich later nog dikwijls een compliment maakte.

‘O, als dit alles is,’ zeide hij, ‘daar behoeft ge zoo'n drukte niet over te maken. Ge moet weten, mijnheer Van Blusvink, dat ik een paar extra flesschen wijn had laten komen; en die hebben die vlegels van knechts schoon leeggedronken. Mijn vrouw is daarom zoo'n beetje van streek, maar ik zal dat Janhagel aan hun ribben komen.’

Augustus Laske bedaarde inwendig en uitwendig.

‘Als 't anders niet is, had ge het wel kunnen zeggen, goede vrouw. Jammer van die mooie inkt. Nu, ik zal de kwitantie zenden, zoodra ik thuis kom en het diner zal toch wel smaken zonder extra-wijn, want ik heb goeden appetijt.’

‘Dat doet mij plezier, en wat zult ge nu gebruiken? Mijn vrouw heeft gebraden spek;’

‘Heerlijk!’....

‘Of heeft mijnheer liever kalfskop?’....

‘Mijn lievelingskost!’....

‘Of eendvogel?’

‘Eendvogel! heerlijk! heerlijk! mejuffrouw, breng dan eerst spek, dan kalfskop en tot slot eendvogel.’

Tien minuten later zat Van Blusvink met zijn gastheer aan tafel en de directeur af, alsof hij sinds zijn geboorte, niet meer gegeten had. De rentmeester had nog een flesch goeden wijn gevonden en schonk zijn gast vlijtig in. Toen de advocaat zijn derde stuk eendvogel nam, begon Jacob nog eens over de zaak en vroeg hoe Mr. van Blusvink zijn beheer had bevonden.

‘Uitstekend, mijnheer Koolman, ik ben zeer tevreden, 't smaakt opperbest, alles in orde, de hoeve kan niet beter worden bestuurd; ze verkoopen? belachelijk. Nog een stukje eendvogel! Zeker, Koolman, jij blijft rentmeester, en hoeveel gage hebt ge tot dusverre gehad?

‘Gage? Wij hebben nooit gage gehad, is 't niet waar vrouw?’

‘Neen, Jacob, dat hebben wij nooit gehad.’

‘Hebt gij de hoeve dan om niet bestuurd? ’

‘Neen, daarvoor kreeg ik mijn traktement.’

‘Och ja, gage noemt men zoo in het theater’ - in één teug ledigde van Blusvink zijn glas - ‘bij de rechtbank, wil ik zeggen, maar van het volgende kwartaal af krijgt ge dubbel gage - traktement bedoel ik.’

Een kreet van vreugde volgde op die laatste woorden van den vrijgevigen man.

Toen er niets meer te eten was, stond Laske op, want het was hoog tijd om weer naar 't station te gaan. Op Jacob's vraag of hij niet eerst de schuren en stallen wilde bezichtigen, antwoordde hij: ‘Hm, hm, 't is al te laat, wij moeten naar 't spoor en de stallen kan ik van hieruit wel zien.’ Daarop trad Augustus Laske naar het venster; maar eensklaps sprong hij met een half onderdrukten gil verschrikt achteruit.

Onder het venster stond Hein, de knecht, in gesprek met advocaat Mr. van Bleiswijk uit Ottenschans. Meer dan twee uur had die mijnheer noodig gehad om den weg naar de hoeve te vinden en de doorweekte grond en de stroomende regen hadden zijn kleederen zoo toegetakeld en hem zoo tot op de huid toe nat gemaakt, dat de arme man er wezenlijk deerniswekkend uitzag. Daar nu advocaat Van Bleiswijk beweerde, een heel teer gestel te hebben en voor zijn zwakke gezondheid heel bezorgd was, is het niet te verwonderen, dat die mijnheer in woedende stemming verkeerde. Daarom nam hij Hein eens onderhanden, en vroeg waarom hij hem niet was komen afhalen, zooals bevolen was. Die twee uren in vochtige kleeren konden zijn dood zijn.

Hein beweerde dat ‘de kerel’ aan 't station was afgehaald en ‘daarbinnen’ zat.

Dit kwam den advocaat verdacht voor; hij vroeg verder en riep toen verschrikt uit:

‘Maar dat is een oplichter!’

Deze woorden vonden weerklank in 't gemoed van Hein. ‘Ja, mijnheer, een oplichter. Lummel, heeft hij tegen mij gezegd - ik heb nog een appeltje met hem te schillen - lummel, zeide hij. - Kom maar mee, mijnheer!’

De tooneeldirecteur Laske was niet voor niets zoo spoedig van het venster weggesprongen. Zijn scherpzinnigheid had in den vreemden heer aanstonds dengene herkend, dien hij zoolang met goed gevolg had vertegenwoordigd.

‘Wat is er, mijnheer?’ vroeg Jacob vol bezorgdheid aan zijn hoogen gast.

‘Kijk maar een uit het raam,’ riep de hooge gast. ‘Ziet gij dien man daar! Drommels, hij is het, ik ken hem!’

‘Wie is dat dan?’

‘Dat is de weggeloopen tooneeldirecteur van Ottenschans - duizend gulden belooning voor die hem vangt! Koolveld, gij zijt sterk; pak hem bij zijn kraag. Duizend gulden belooning!’

Op hetzelfde oogenblik vloog de deur open en de stevige huisknecht viel op Augustus Laske aan, terwijl de goede Jacob den advocaat bij den kraag pakte.

‘Lummel, lummel! ben ik nu nog een lummel?’ riep de vertoornde knecht, terwijl hij den tooneeldirecteur op den grond wierp en er duchtig met zijn vuisten op timmerde. - Jacob van zijn kant had den advocaat bij den nek gegrepen en schudde hem geweldig heen en weer.

‘Duizend gulden belooning, Mina!’ riep hij vroolijk uit. ‘Duizend gulden!’ Maar plotseling hield hij op. Het gezicht van zijn slachtoffer kwam hem zoo bekend voor; hij had dien man den laatsten keer bij mijnheer Van der Gilden gezien. Een voorgevoel

van een naderend onheil beving den goeden Jacob, en aarzelend liet hij zijn offer los.

'Zijt gij de rentmeester Koolveld?' vroeg mr. Van Bleiswijk woedend.

'Ja, mijnheer,' bracht de gevraagde verlegen uit.

'Dan zeg ik - je vooreerst, - dat,...' zoo begon de toornige advocaat; maar hij konden volzin niet ten einde brengen; een hevig niezen overviel hem. Dit bedaarde hem een weinig; hij schudde zich in zijn natte kleeren en jammerde: 'Ik word ziek, ik haal hier den dood; hebt ge geen droog goed voor mij?'

'Ja, mijnheer,' zeide Mina verlegen, 'maar ik heb niets anders dan het daagsche goed van Jacob.'

''t Is niets - geef maar gauw hier.' Mina bracht hem naar de achterkamer, bezorgde hem de kleeren van haar man en een paar groote wollen kousen en ging weer naar haar man. Jacob was intusschen wat tot zichzelven gekomen. Daar zag hij naast zijn gevangene een pakje op den grond liggen; snel raapte hij het op. 'Drommels!' riep hij uit, 'hier is mijn geld. Dat had me die schurk bijna.... Hein, laat dien oplichter los en zet hem overeind op zijn beenen, dat ik hem eens in zijn oogen kan kijken.'

Augustus Laske stond op. Zoodra de advocaat de kamer had verlaten, had hij weer nieuwe hoop gekregen.

'Mijnheer, hoe heet gij?' zoo begon Jacob Koolveld zijn verhoor.

'Ik heet Meier,' zeide mijnheer Laske.

'Zoo, gij heel Meier, en dan heet gij Van

Blusvink en geeft u ook voor advocaat en executeur-testamentair uit?'

'Wat!' schreeuwde Laske met kunstig geveinsde woede. 'Wat! Ik mij uitgeven? Neen, gij zelf hebt mij er voor uitgegeven. Zeg, hebt gij mij niet in uw rijtuig gehaald? Niet? Hebt gij mij niet dien brief opgedrongen en u vroolijk gemaakt over de handteekening van mijnheer den advocaat? Maar ik zal u de zaak wel ophelderen! Hoe kunt gij mij de brieven van vreemden ter lezing geven? Wacht maar, gij zult iets beleven als de advocaat weer binnenkomt.'

De rentmeester sprong verschrikt achteruit.

'Och Jacob,' jammerde Mina, 'die vent maakt ons nog heelemaal ongelukkig.'

'Wat, wat? Wil die zwendelaar nog praatjes maken,' riep Hein, 'ik smijt hem er uit.'

Een goedkeurende blik van Mina trof zijn oog. Op hetzelfde oogenblik voelde Augustus Laske zich bij den nek pakken en voortschuiven, alsof hij voor een locomotief stond gespannen. Eerst vloog hij de kamer uit, de gang door, de straat op en, door de drijfkracht van den sterken knecht in beweging gezet, den hoek om, naar het station - en weg.

Gekleed in Jacobs werkpakje, met een groote wijde broek, en een groote wollen das, trad Mr. van Bleiswijk binnen.

'Waar is de schurk?' was zijn eerste woord.

'De schurk begon praatjes te maken en nu heeft Hein hem de deur uitgegooid.'

'Mijnheer,' bulderde de advocaat, ''t is onverantwoordelijk!....' Maar op het zien van Jacobs onnoozel gelaat bedaarde hij, sloeg den ambtstoon aan en zeide:

'Hiermede maak ik u bekend, dat de overleden heer Van der Gilden, voor het geval dat deze hoeve in andere handen overgaat, u een lijfrente heeft toegekend van 600 gulden.'

De brave Jacob stond sprakeloos van geluk, toen zijn goede Mina hem bij de hand greep en zeide: 'O, mijn Jacob, ik wist wel, dat gij die zwarigheid goed zoudt te boven komen.'

Bij de Platen.

Wat Sint Nicolaas rijden zal? -

Gewichtige vraag, die in de dagen tegen den 6en December alle jonge, en ook wel oudere harten sneller jagen doet. Niet tevergeefs zegt het liedje:

> Van verwachting klopt ons hart
> Wie de koek krijgt, wie de gard.

Ook het drietal onzer gravure wordt door die belangrijke kwestie bezig gehouden, maar schijnt zich voor het oogenblik toch meer bijzonder te bepalen tot een onderzoek, hoe de goede Sint het zal aanleggen om door den schoorsteen te komen 'rijden' en zijn milde gaven neer te leggen in de klompen of schoenen, die zij zich voorstellen voor de gelegenheid gereed te zetten. Het kleine meisje heeft haar klompje al bij de hand, en alle drie staren met gespannen aandacht naar boven.

Hoe zou zulk kinderlijk vertrouwen het hart van den heiligen kindervriend niet tot gulle vrijgevigheid stemmen! Gelukkigen te maken was hierop aarde zijn grootste genot: hoe zou hij dan nu in den hemel de onschuldige kleinen vergeten?

De poppenschool. -

Bij de kleine schoolmatres op onze tweede gravure schijnt St. Nicolaas al bijzonder royaal gereden te hebben. Ten minste haar verzameling poppen is met verschillende prachtexemplaren vermeerderd, en zij heeft er nu zooveel, dat zij er best een school van kan opzetten. Daar is zij dan ook maar aanstonds toe overgegaan en heeft haar 'zoete kinderen' netjes op een rijtje gezet, van de grootste tot de kleinste. De voorste van de rij heeft als de oudste en wijste een paar van de allerkleinsten onder haar hoede gekregen, en allen is op het hart gedrukt, behoorlijk stil te zitten en goed op te letten. Een van de grootsten, die zich misschien wat weerspannig toonde, is als straf daarvoor uit de rij verwijderd en ligt nu als verslagen op den stoel in afwachting van hetgeen over haar beschikt zal worden.

Inmiddels is de les begonnen en met voorbeeldigen ijver tracht de schoolmatres, met behulp van haar prenteboek, den leerlingen de eerste beginselen van het ABC in de harde koppen te prenten. Blijkbaar heeft ze groote verwachting van den verstandelijk en aanleg harer lievelingen; ten minste uit de opgewektheid, waarmee zij zich van haar taak kwijt, zou men niet opmaken dat zij aan het welslagen wanhoopt.

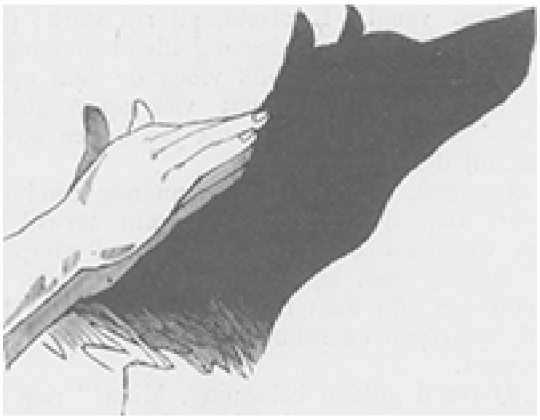

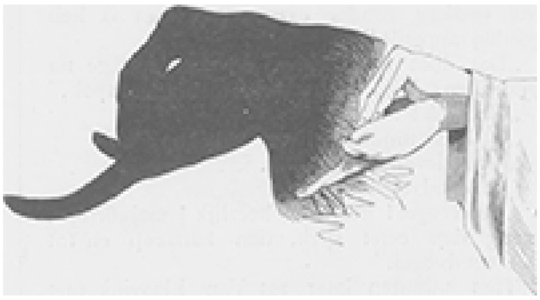

SCHADUWBEELDEN.

Als zij zich op later leeftijd in ernst aan de opvoeding en het onderwijs der lieve jeugd mocht wijden, kon het wel gebeuren dat zij van haar leerlingen minder onverdeeld plezier beleefde dan nu van haar poppenschool.

Landschap aan de Maas. -

Zien we goed, dan meenen we in het verre verschiet den stompen toren van Dordrecht te ontdekken; maar al mogen we ons hierin ook vergissen, zeker is het dat wij hier wel degelijk de Maas voor ons hebben, in het Hollandsche gedeelte van haar loop, waar zij zich tot haar grootste breedte ontwikkelt en door de bedrijvigheid der scheepvaart zoowel als de rijkgestoffeerde omgeving van molens, scheepmakerijen, dorpen en steden het levendigste schouwspel aanbiedt.

Onze landgenoot Van der Hecht heeft ons den fraaien stroom met zijn kalm watervlak en zijn welige oevers in al zijn karakteristieke bekoorlijkheid weergegeven.

Schaduwbeelden. -

Een aardig tijdverdrijf voor de lange winteravonden, waarmee de kleinen zich kostelijk kunnen vermaken en waartoe niets vereischt wordt dan een helder brandende lamp, een verlichte muur, buigzame vingers en... een groote mate van geduld. Maar met eenige oefening kan men het in het vóórtbrengen dezer schaduwbeelden toch ver brengen en ze tot in het oneindige variëeren. In dit nummer geven we maar een drietal figuren te zien, die door de schaduw van de hand op den muur zijn voort te brengen.

Al voor jaren deelden we daarvan nog verschillende andere staaltjes mee. Maar wie er de echte liefhebberij van wil hebben, die moet door geduldige oefening probeeren zelf nieuwe figuren te vinden. Dat valt niet gemakkelijk, maar des te grooter is ook de voldoening.

Wetenswaardig Allerlei.

Een St.-Nicolaas-vloer. -

Bloeit hier in Nederland de vereering van Sint Nicolaas, voornamelijk als kindervriend, ook in Frankrijk is hij op vele plaatsen een geliefde Heilige. Vooral te Nancy wordt hij vereerd en wel bijzonder in de basiliek van St. Nicolas du Port. Op bijzondere wijze bleek dat bij de restauratie van het plaveisel in die kerk, waartegen zich velen hadden verzet.

Maar wat heeft dat plaveisel met Sint Nicolaas te maken? Was het dan niet wenschelijk dat die ruwe, oneffen en ongelijke steenen door andere werden vervangen? Wij zullen zien.

In een tijd, die al heel lang geleden is, - de koster kan nog het juiste jaartal opgeven - deden de inwoners van Metz, om van een beleg, een pest of iets dergelijks verlost te worden, aan St.-Nicolaas de belofte, dat zij elk een vloersteen zouden zenden naar zijn kerk, die toen juist een nieuwen vloer noodig had. Hun gebed werd verhoord en trouw vervulden de inwoners van Metz hun belofte. Maar nu trof het, dat de rijke lui van Metz groote, mooie, platte, gladde en harde steenen gaven. De armen schonken uit een goed hart al wat zij konden en de burgers gaven steenen, niet heel mooie, niet heel leelijke, maar zoo tusschenin, juist zooals hun stand medebracht. Sint Nicolaas, zoo verhaalt de legende, nam al die verschillende steenen voor lief, want de wil van de gevers was goed, en verbond zelfs aan een van die steenen een bijzondere gunst. Als namelijk een huwbare dochter op een bepaalden steen ging bidden, zou zij in datzelfde jaar een goed huwelijk sluiten. Welke was nu die steen? Dat was het geheim van Sint Nicolaas.

Een der vensters der basiliek vertoont den Heilige, terwijl hij aan drie arme meisjes een bruidschat uitdeelt, terwijl op een ander venster de kerk zelf is afgebeeld, waar een jong meisje, met gevouwen handen en neergeslagen oogen, met den voet naar ‘den goeden steen’ zoekt.

Het volk van Nancy bemint zijn levenden. Toen het oude plaveisel werd opgebroken om voor nieuwe hardsteen en zerken plaats te maken, werd er tusschen de nieuwe steenen nog een steen van den ouden vloer gevoegd, die aan de bezoekers en jonge bezoeksters de legende en het kinderlijk geloof hunner vaderen in herinnering brengt,

De legende van ‘den goeden steen’ had een diepen zin. Zij spoorde de jonge meisjes aan tot een aanhoudende godsvrucht en herhaald kerkbezoek, waarbij zij als het ware met alle steenen van den kerkvloer in aanraking kwamen en zoodoende Gods zegen verwierven over alle gebeurtenissen des levens. Maar al verdwijnen de oude legenden in onzen realistischen tijd, de zin daarvan blijft bestaan. Evenals vroeger blijft Sint Nicolaas de beschermer der huwbare jonge dochters.

[Nummer 23]

Pastoor Kneipp van Wörishofen.

Den 25^{en} October dezes jaars werd pastoor Kneipp benoemd tot geheim-kamerheer van den Paus. De pastoor zat dien middag in den refter van het Dominicaner-klooster, toen een Zuster binnentrad met de boodschap, dat er een deputatie gekomen was om hem geluk te wenschen ‘Ik heb er niets tegen,’ zei de pastoor gemoedelijk. Een oogenblik later traden de te Wörishofen verblijf houdende Fransche priesters binnen, die hem geluk wenschten met de hooge onderscheiding, hem uit Rome ten deel gevallen.

‘Maar wat is er toch gaande, mijnheer pastoor?’ vroegen de gasten, die met hem aan tafel zaten. ‘Ik weet het niet,’ antwoordde hij, ‘vóór het eten heb ik een brief gekregen, maar heb hem nog niet gelezen,’ en hij legde een brief op tafel, met een groot lak gesloten. Die brief bevatte zijn benoeming.

Toen stroomden de gelukwenschen van alle kanten toe tot grooten schrik van den eenvoudigen pastoor. 's Avonds zou een klein, in 't wit gekleed meisje een versje voor hem opzeggen en begon met het plechtige: ‘Monsignore.’ - ‘Kom, vooruit maar,’ zei Kneipp een beetje gemelijk. Het kind verschrok en had moeite haar versje te voleindigen.

Wij twijfelen niet of het zal den lezers welkom zijn in de *Katholieke Illustratie* het portret aan te treffen van den nederigen, ietwat ruwen, maar goedhartigen dorpspastoor, wiens veeljarige verdiensten voor de lijdende menschheid door den Paus met zoo hooge onderscheiding werden beloond.

Pastoor Kneipp van Wörishofen is voor onze lezers zeker geen onbekende. Sinds een vijftiental jaren heeft het kleine Beiersche dorp een Europeesche vermaardheid verkregen, een Europeesche niet alleen, maar zelfs uit Amerika en Afrika stroomen de zieken toe om genezing te vinden bij den eenvoudigen priester, die niet eens een diploma van geneeskundige kan vertoonen. Hoe is pastoor Kneipp tot die wereldvermaardheid gekomen? Gezocht heeft hij ze niet, verre vandaar. Hij hielp met zijn waterkuur enkele landlieden, die te arm waren om een dokter te betalen, of die tevergeefs bij den geneesheer heil hadden gezocht; de toevloed groeide aan; er kwamen andere zieken, die, steunend op hun fortuin, hoopten het eerst geholpen te worden - met honderden en duizenden werden zij afgewezen; de arme en ongelukkigen gingen vóór.

Toen pastoor Kneipp de assistentie kreeg van meerdere doctoren, konden er vanzelf meer zieken geholpen worden en bij duizenden en nogmaals duizenden stroomden lieden uit alle rangen der maatschappij naar het eenzame Zwabische dorp. En wat was vaak de belooning van pastoor Kneipp voor de zorgen, aan zijn tallooze zieken besteed? ‘Geen gewin, maar onberekenbaar tijdverlies; geen eer, maar eerroof en verdachtmaking, geen dank, maar vaak grove ondank, spot en hoon,’ zegt hij zelf in de voorrede van het alom verspreide werk: ‘Mijn Waterkuur.’ Het is alleen belangelooze toewijding en priesterlijke naastenliefde, die hem aanspoorde, naast de genezing der ziel ook de genezing van het lichaam te behartigen, en dit alleen is voldoende om vele smalers tot zwijgen te brengen.

Het ligt niet in ons plan, hier na te gaan, in hoeverre de voorschriften van den pastoor rijmen met de uitspraken der moderne wetenschap; dat mogen de dokters onder elkaar uitmaken; maar wij zijn van hetzelfde gevoelen als de pastoor, wanneer

hij zegt, dat het den zieke volkomen hetzelfde is. of hij door een flesch medicijn dan wel door een gieter water genezen wordt. De ontzaglijke toevloed van zieken, de menigte doctoren, die in alle landen van Europa en in Amerika de Kneippsche methode volgen, maar vooral de belangeloosheid van den pastoor zelven waarborgen genoeg dat hier geen ‘kwakzalverij’ in het spel is.

Pastoor Kneipp was zelf zijn eerste patiënt.

In 1821 te Stephansried geboren, ging hij op 21-jarigen leeftijd de wereld in om te zoeken of er iemand was, die hem de middelen wilde verschaffen om te studeeren. Hij was de zoon van een armen wever; maar een hoogere bestemming wachtte hem: priester wilde hij worden. De toenmalige kapelaan van Groenenbach, prelaat Matthias Merkle, ontfermde zich over den jeugdigen Sebastiaan en gaf hem twee jaren lang privaat-les, waarna hij in het gymnasium kon worden opgenomen. Daar studeerde hij met zeer veel moeite, maar zonder hoop op goeden uitslag. Na vijf jaren van ontbering en inspanning was hij naar ziel en lichaam geknakt.

‘Eens,’ zoo verhaalt hij zelf, ‘haalde vader mij af in de stad en nog klinkt mij in de ooren het woord van den herbergier, bij wien wij aanlegden:

‘Wever, wever!’ zeide hij, ‘het is de laatste keer, dat gij den student afhaalt.’ De kastelein was de eenige niet. Velen deelden met hem dezelfde meening.’ Een destijds beroemd militair arts bezocht hem 90 maal in het voorlaatste jaar van zijn studietijd en in het laatste jaar meer dan 100 maal. Maar zijn geneeskundige kennis vermocht niets tegen die kwijnende ziekte.

Kneipp was nu 28 jaar. Zou bij zijn ideaal, het Priesterschap ooit bereiken?

Op zekeren dag viel hem een eenvoudige brochure in handen, die over de watergeneesmethode handelde. Hij begon te lezen en vond er ongelooflijke dingen in; ook voor dezelfde ziekte, waaraan hij zoolang reeds sukkelde, werd een geneesmiddel opgegeven. Dat gaf hem nieuwe hoop. De dokter kon hem toch niet helpen, dus het water maar ter hulp geroepen. Anderhalf jaar lang volgde hij de ruwe aanwendingen, die in dat boekje werden opgegeven; ze schaadden hem wel niet, maar hij dacht toch ook niet dat ze nuttig waren; zijn toestand werd echter niet slechter en dat gaf moed.

In 1850 ontmoette hij in 't Georgianum te Munchen een armen zieken student, die door den dokter was opgegeven. Hem deelde hij zijn geheim mede en beide zochten nu in 't water hun genezing De uitwerking was verrassend. De zieke collega was weldra hersteld, Kneipp zelf gevoelde zich langzamerhand aansterken en smaakte eindelijk het geluk in 1853 tot priester te worden gewijd.

Door zijn ziekte had hij geleerd medelijden te hebben met het lijden van anderen. Was het een beschikking Gods, die hem dat oude geschrift over de water geneesmethode in handen deed vallen? Zoo althans beschouwde hij het; aan het water had hij zijn leven te danken, het water zou hij gebruiken tot genezing van anderen.

Dertig jaren lang heeft hij aan de volmaking van zijn waterkuur gearbeid, driemaal is hij van systeem veranderd, totdat zij eindelijk werd, wat zij in zijn oogen wezen moest: een eenvoudige, gemakkelijke, vooral zachte toepassing van het water.

In 1855 werd Sebastiaan Kneipp kapelaan en in 1881 pastoor te Wörishofen, het groote veld zijner werkzaamheden.

Het portret van den 72jarigen grijsaard, dat wij onze lezers bieden, vertoont hem nog in zijn volle kracht. De ouderdom heeft zijn gestalte niet gebogen, zijn stemkracht niet verzwakt, zijn ijzeren gestel niet ondermijnd; geheel zijn uiterlijk boezemt vertrouwen in voor de geneesmethode, die hij voorstaat en die hem veroorlooft op zoo hoogen leeftijd een werkkracht te ontwikkelen, die verbazing wekt.

Reeds vóór vijf uur als zijn honderden patiënten in en om Wörishofen (want het dorp is te klein om allen te herbergen) nog in de veeren liggen, staat pastoor Kneipp op om zijn brevier te bidden. Tegen halfzes gaat hij naar de klooster-kerk om de H. Mis te lezen, maar 't kan zoo vroeg niet zijn of er ligt toch al een of andere kuurgast op den loer om hem raad te vragen. Na de Mis ontbijt hij in 't klooster, waar eenige geestelijken hem reeds opwachten. Terwijl hij zijn mout-koffie drinkt, wordt hij vergast op talrijke ziekte-verhalen en op brieven waarin hem om raad en voorschriften wordt gevraagd. Bij de deur staan intusschen weer eenige patiënten te wachten, tot hij naar de pastorie gaat en hij kan er zeker van zijn onderweg nog menig keer te worden aangesproken. Dan fronst hij wel eens de dikke wenkbrauwen, geeft een barsch antwoord of bromt iets van: ‘onbeschaamdheid,’ maar terzelfder tijd komt zijn medelijden met de zieken weer boven en bereidwillig staat hij zijn lastige ondervragers te woord.

Nieuwe bezigheden wachten hem op zijn kamer. 't Is een langwerpig vierkant vertrek met vier ramen; een tafel, een lessenaar, een ledikant, een sofa en eenige stoelen voltooien het ameublement. Een kruisbeeld en eenige platen sieren de witte muren; pronk of pracht is in die kamer niet te vinden; eenige portretten op den lessenaar getuigen van de dankbaarheid van genezen patiënten. De sofa ligt opgestapeld met brieven, want Kneipp ontvangt er dagelijks 60 à 80; zijn secretaris heeft werk genoeg ze te lezen en wacht nu op de dictaten van den pastoor.

Nauwelijks is Kneipp met zijn secretaris aan den arbeid of er wordt aan de deur getikt. ‘Herein’ klinkt de forsche stem van den pastoor: er zijn weer zieken, die hem komen consulteeren. Allen afschepen is onmogelijk, maar het schrijfwerk raakt er mee ten achteren. Eindelijk is het 8 uur, de tijd voor de *Spreckstunde*. Voor de deur der zaal staat reeds een groote menigte ongeduldig te wachten en te dringen om er het eerst in te komen. Eindelijk komt de langverwachte; een fluweelen mutsje dekt zijn dichte grijze haren en een wijde toog omhult zijn gedrongen gestalte.

Met vasten stap treedt hij binnen en neemt plaats aan de tafel tegenover de deur der zaal. Drie uur lang, somtijds nog langer, hoort hij niets dan de verslagen van allerhande ziekteverschijnselen, doet hij niets dan voorschriften dicteeren, terwijl hij nu en dan in zijn plat Zwabischen tongval op scherpe, doch gemoedelijke wijze de modezucht zijner bezoekers, vooral zijner bezoeksters hekelt.

Over elven is het spreekuur geëindigd en gevoelt Kneipp zich nog krachtig genoeg om begietingen te geven aan zijn voornaamste patiënten. Ook de joodsche geldkoning Rothschild heeft in de historische klooster-keuken den koud waterstraal van den pastoor ontvangen.

Heeft hij eindelijk tijd gevonden om een eenvoudigen maaltijd te nemen, waarbij hij nooit iets anders drinkt dan water, dan begint het spreekuur opnieuw en na afloop daarvan dient hij weer eigenhandig begietingen toe. Nog is zijn arbeid niet geëindigd. 's Avonds houdt hij voor de verzamelde kuurgasten een voordracht over een of ander punt der gezondheidsleer, tal van personen komen hem nog om een onderhoud verzoeken en eerst laat in den avond kan pastoor Kneipp uitrusten van zijn vermoeiende werkzaamheden en zich sterken voor de taak van den volgenden dag.

En ondanks al die drukkende bezigheden vindt hij nog tijd om werken te schrijven over landbouw, vee- en bijenteelt; geeft hij tal van boeken uit over gezondheidsleer, zooals het alom verspreide werk: ‘Mijn Waterkuur,’ waarvan meer dan 300.000 Duitsche exemplaren bestaan en dat in alle Europeesche talen is vertaald en is hij een ijverig medewerker van de ‘Kneipp-Blätter’ en den ‘Sebastian Kneipp-Kalender.

Het kan dan ook geen verwondering wekken als iemand de vraag stelt: Hoe is het mogelijk dat Kneipp tijd vindt om zijn plichten als pastoor te vervullen?

Toch is hij priester bovenal, en voor alles gaat hem het heil der menschelijke ziel ter harte, zooals hij zelf zegt met die overtuiging, welke uit elk zijner woorden spreekt. Wordt hij bij een zieke geroepen, hij laat oogenblikkelijk gieter en waterkan staan, onderbreekt zijn spreekuur en snelt heen om te doen wat zijn plicht hem gebiedt. Wordt

een zijner parochianen begraven, 't is wederom de pastoor, die de eerste schop gewijde aarde op de kist werpt. Bovendien hoort hij iederen Zaterdag en Zondag biecht in de kloosterkerk en niet zelden gebeurt het, dat personen bij hem komen en vragen: ‘Mijnheer pastoor, gij hebt mijn lichaam gezond gemaakt, kunt gij nu mijne ziel niet genezen?’ 's Zondags in de volgepropte kerk, houdt hij een predicatie, die niet zelden een uur duurt; hij spreekt gemakkelijk en de eenvoudige, ongekunstelde taal zijns harten maakt altijd een diepen indruk op de aanwezigen.

Als men verneemt dat er jaarlijks ruim 20000 zieken te Wörishofen verblijf houden, vraagt men zich af: hoe kunnen al die menschen in Wörishofen plaats vinden? 't Is er misschien nogal confortabel op ingericht! - Een kijkje in het dorp zal ons op de hoogte brengen. Vooreerst ligt Wörishofen niet aan 't spoor; van 't station Türckheim voert u een rijtuig in een half uurtje langs een hobbeligen, slecht onderhouden weg naar het dorp. Links en rechts onafzienbare weiden met hier en daar een mager denneboschje geven aan de streek een treurig aanzien. Nu en dan ontmoet men enkele wandelaars; ze behooren blijkbaar tot den gegoeden stand, maar - kousen en schoenen dragen ze niet. Met een tevreden gelaat kuieren ze over den steenachtigen weg en zoeken bij voorkeur een plasje water of slijk om er door te wandelen. Eindelijk bereikt men het dorp, dat ruim 800 inwoners telt. De huizen liggen ver van elkaar, zijn onregelmatig gebouwd en hebben meestal één verdieping. Naast de woning licht gewoonlijk de onontbeerlijke mestvaalt. Hotels van eenige beteekenis vindt men er niet. Tegen uiterst geringen prijs wordt de vreemdeling bij de particulieren ingekwartierd, waar hij al de genietingen kan smaken, die een kleine, donkere kamer en het schraal menu van Kneippschen kost aanbieden.

Vier of vijf winkeltjes, waar wandelstokken, sigaren, papier, photographieën en spek wordt verkocht, voorzien in de behoeften der badgasten. Het flinke Kurhaus, door Kneipp ten gerieve der geestelijken gebouwd, een klooster en kerk, een leelijk gebouw, dat als Post- en Telegraafkantoor dienst doet, maken met het reeds opgenoemde het heele dorp uit.

En toch zijn onder de heeren en dames, die blootvoets door de modderige straten gaan, personen van zeer hoogen rang. Onder anderen zijn er een prinses Von Metternich en de hertoginnen van Meckelenburg en Arenberg, een Russisch grootvorst, de prinsen Bariatinsky en Solms, zoowel als graaf Herbert von Bismarck in behandeling geweest.

Bisschoppen en aartsbisschoppen, uit de Oude en Nieuwe Wereld, zelfs de kardinaal-patriarch van Venetië, kwamen er van heinde en ver genezing zoeken. Wörishofen is dan ook veel te klein voor den toevloed van vreemdelingen en van alle dorpen uit den omtrek komt iederen dag het verspreide leger patiënten bijeen om bij *Sprechstunde* of voordracht tegenwoordig te zijn.

Geen wonder dat het groote vreemdelingenbezoek bij Kneipp aan andere badplaatsen veel afbreuk doet. Zoo werd hem voor een paar jaren het Sanatorium van dokter Schweninger, den lijfarts van prins Bismark, te koop geboden. Pastoor Kneipp bedankte natuurlijk en bleef bij zijn parochianen. Moge hij er nog lang blijven, tot heil der lijdende menschheid; dit is niet alleen de wensch zijner duizenden patiënten, maar van iedereen, die een open oog heeft voor hulpvaardigheid, zelfopoffering en naastenliefde.

De dochter van den fabrikaat
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

Lang nog duurde deze wedstrijd in zelfopoffering tusschen moeder en zoon - de moeder, die jaren van ontbering zou hebben aanvaard, om haar zoon voor het vak zijner keuze te doen opleiden; de zoon, die afstand wilde doen van zijn lievelingsdroom, om zijn moeder in betrekkelijken welstand te laten leven. In dezen wedstrijd behield Dirk ten slotte de overhand, maar nog dikwijls maakte de liefhebbende moeder er zich een stil verwijt van, dat ze zoo zwak was geweest van toe te geven en van haar jongen, waar zooveel in bleek te zitten, een werkman had laten groeien.

De weduwe was maar een klein vermogen overgebleven, waarvan ze zuinigjes kon leven. Toen evenwel Dirk begon te verdienen, werd het beter. Zij wijdde zich nu met al haar zorg, al haar liefde aan hem; ze leefde enkel voor Dirk, die een flinke jonge man werd en spoedig te Amsterdam een betrekking had gevonden. Het leven in die groote, woelige stad beviel evenwel op den duur noch de moeder, noch den zoon. Ze vertrokken nu naar het stadje R., waar de heer Van Meeren den jongen man in zijn dienst nam en hem weldra, bij het overlijden van zijn ouden meesterknecht, om zijn groote bekwaamheid in diens plaats aanstelde.

Het verleden scheen nu dood, maar de weduwe leefde er eigenlijk nog geheel in. Als een kostbare reliquie bewaarde zij den brief, den laatsten en eenigen van haar onvergetelijken echtgenoot. Het papier was geel geworden, en met zijn en haar tranen besproeid, maar toch haalde zij hem telkens weer te voorschijn, om hem te lezen en te herlezen. Dat was de eenige band, die haar nog aan het verleden hechtte, maar een band sterker dan van ijzer of staal. Van de dieven had men nooit iets meer gehoord, en juffrouw Joosten hoopte dan ook niet meer, dat over deze geheimzinnige zaak nog ooit licht zou opgaan.

Er was nog een andere reden voor juffrouw Joosten, om veel in het verleden te leven. Zij had een broer gehad, een goeden maar lichtzinnigen knaap, die in Nederland was achtergebleven, toen zij met haar echtgenoot naar Indië ging. In de eerste jaren van hun verblijf in Insulinde ontvingen zij af en toe een brief van hem, maar ze kwamen steeds minder dikwijls en meer ongeregeld. Op zekeren keer meldde hij, dat het hem in Nederland te eng werd en hij besloten was, naar Amerika te gaan. Het klassieke land der vrijheid lachte hem aan. Een half jaar later kregen ze een brief uit New York, later nog een uit New-Orleans en toen geen meer. Geen enkel teeken van leven werd sinds meer van hem vernomen. Waar was hij? Wat deed hij? Verkeerde hij misschien niet in behoeftige omstandigheden? Was hij nog wel in leven? Op geen dezer vragen, die haar dikwijls het hart van angst toeschroefden, kon juffouw Joosten antwoord geven. Ze betreurde hem als een doode, en toch kon ze niet altijd haar hart sluiten voor de bijna hersenschimmige hoop, dat ze hem nog eenmaal zou weerzien.

Eenzaam sleet de weduwe haar dagen te R. Had ze geen zoon gehad, aan wien zij zich met geheel haar ziel hechtte, dan zou ze reeds lang gewenscht hebben, met haar dierbaren in den dood vereenigd te worden. Nu leefde zij geheel voor hem en hield met niemand omgang. Alleen de dochter van den fabrikant had innig medelijden met de troostelooze, en was het in het begin enkel dit gevoel, dat haar de weduwe deed bezoeken, spoedig kwam er nog iets anders bij, al trachtte zij zich zelf ook diets te maken, dat het uitsluitend belangstelling was voor de stille, in zich zelf gekeerde vrouw, die onder de levenden enkel van haar Dirk sprak. Maria achtte den jonkman

hoog, omdat hij zoo'n rechtschapen, edel karakter bezat, omdat hij zoo uiterst bezorgd en een zoo liefhebbend zoon voor zijn moeder was, maar iets anders meende zij in het begin niet voor hem te gevoelen. Nu en dan sprak in haar hart wel een andere stern, eerst fluisterend, daarna luider, doch zij poogde zich zelf te overreden, dat het dàt niet kon zijn, dat ze Dirk hoogachtte, meer niet.

Alléén voor Maria van Meeren stortte de weduwe haar hart uit, haar alleen had ze haar geschiedenis, haar verleden verteld, want ze wist, dat Maria haar begreep, met haar gevoelde en zou zwijgen. Ook Maria had enkele jaren in Indië doorgebracht, ook zij woonde te Batavia, toen de heer Joosten bestolen werd; zij herinnerde zich nog flauw, hoeveel opschudding die diefstal en de spoedig daarop gevolgde dood van den heer Joosten te Batavia hadden teweeggebracht. Zij herinnerde het zich misschien niet meer, maar de weduwe had het haar zoo dikwijls verhaald, dat het haar allengs was, alsof het ook haar heugde. Uren lang konden beide vrouwen met elkaar over Batavia spreken, over den heer Joosten, over het verleden, wat het hart van juffrouw Joosten zoo goed deed.

In den laatsten tijd had ze een verandering in het gedrag van haar Dirk waargenomen. Hij, anders zoo flink, zoo onvermoeid, zoo vol levenslust, was stil, somber, in zich zelf gekeerd geworden. Bracht hij vroeger al zijn vrijen tijd thuis met de studie en proefnemingen door, of las zijn moeder wat voor en praatte met haar over den ouden tijd en zijn vooruitzichten, nu kon hij geruimen tijd voor zich uitstaren zonder een woord te zeggen, zonder iets te doen, of wel maakte groote wandelingen door de bosschen en langs eenzame wegen. Voorde eerste maal zijns levens scheen hij zijn moeder iets te verbergen, scheen hij haar niet de vertrouweling te willen of te kunnen maken van wat er in zijn binnenste omging. Op haar deelnemend aandringen wat hem scheelde, wendde hij het hoofd af en antwoordde ontwijkend, en wanneer zij liefde vol zijn hand tusschen de hare nam en hem bezwoer, haar toch niets te verhelen, werden zijn anders zoo heldere, diepblauwe oogen door tranen verduisterd en fluisterde hij: ‘Nu niet, moeder, later, later!’ En de arme moeder wachtte, wachtte en leed. Zij meende het half te raden, maar ook zij durfde niets zeggen, zij vreesde er hem door te zullen bedroeven, wanneer ze die snaar aansloeg, en dat wilde ze tot geen prijs.

Ze zat alleen in haar kamer, met wat naaiwerk voor zich op de tafel, maar de handen in den schoot, in gedachten verzonken. Dirk was naar de fabriek, hij was opgewonden de deur uitgegaan. Het was haar niet ontgaan, al had ze niets gezegd.

Misschien was het een gevolg der rumoerige vergadering van den avond te voren, misschien ook.... Ze dacht niet verder na, ze dwong haar gedachten tot stilstand, met geweld. Het was haar, alsof er spoedig iets beslissends zou gebeuren, naar den een of anderen kant. Zóó althans kon het niet blijven. Het beeld van Maria van Meeren rees voor haar geest op en daarbij het vooruitzicht van een ongelukkige, hopelooze liefde. Want neen, het werd haar nu ten volle klaar. Dirk had Maria lief, en hij leed, omdat hij dat gevoel in zijn borst moest opgesloten houden, het niet kon uiten, en zelfs, al kon hij dat, dan nog was nooit de vervulling van dien wensch te verwachten. Van Meeren zou nooit bewilligen in een huwelijk tusschen zijn dochter en Dirk. Het was dwaas er aan te denken, nog dwazer er op te hopen.

En Maria? Kwam ze alleen om mij? vroeg juffrouw Joosten zich nu af. Was het ook niet gedeeltelijk, misschien hoofdzakelijk om Dirk? Ze zou er niet naijverig om zijn, als het waar was, neen, in het minst niet. Wat luisterde Maria steeds toe, hoe schitterden haar oogen, als zij de deugden, de voortreffelijke hoedanigheden van haar Dirk roemde, hoe van harte stemde ze daarmee in! Tot dusver had zij gedacht,

dat Maria dit enkel deed uit liefde, uit medelijden met haar, of liever ze had niets gedacht, ze was er gelukkig door, ook uit een anderen mond den lof van Dirk te hooren verkondigen.

Nu kwam haar dat alles opnieuw voor den geest, nu bezag ze alles uit een ander oogpunt, nu zei ze bij zich zelf, dat er bij Maria toch nog wel wat anders in het spel moest zijn, dan enkel belangstelling voor haar. Dat ze dat niet eerder gezien, dat ze zich zelf zoolang misleid had!

Hoe zonderling, dat Maria gisteravond nog zoo laat bij haar aankwam; ze scheen teleurgesteld, dat Dirk er niet was. Ik zou ze wel voor schoondochter willen, besloot ze haar gedachtengang, heel graag, ze zou een goede vrouw voor mijn Dirk zijn, hem waard en mij een brave dochter. Ik zou weer jong worden, ik zou nog vreugde kunnen scheppen in het leven, met zoo'n jong huishoudentje en een paar kleinkinderen om mij heen...

HET DOODBED VAN IWAN DEN VERSCHRIKKELIJKE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. MAIMANN.

Er speelde een glimlach van hoop en geluk om de lippen der arme vrouw, die in de laatste tien jaren zoo weinig had geglimlacht. Een oogenblik later kwam ze reeds weer tot de bezinning der werkelijkheid terug. ‘Hoe dwaas ben ik toch,’ zei ze bij zich zelf, ‘mij een zoo groot geluk voor te stellen, dat toch nooit verwezenlijkt kan worden. Wie weet, of Maria eigenlijk wel van mijn zoon houdt; een moeder neemt zoo licht voor waar aan, wat ze voor haar kind graag in werkelijkheid zag. Van Meeren zou toch nooit zijn toestemming geven,’ mompelde ze zacht; ‘zijn dochter moet een rijk huwelijk doen. De advocaat Hoekstra is immers een veel schitterender partij.’ Opnieuw verweet ze zich nu, dat ze haar zoon geen ingenieur had laten worden; hij verdiende wel een hoog salaris, maar, hij was altijd toch maar een werkman!

De glimlach was nu geheel van haar lippen geweken, haar trekken stonden droef, er blonk zelfs een traan in haar oog.

‘Wat zou ik toch graag het weinige, dat mij

nog te leven overblijft, geven voor het geluk van mijn Dirk! Niets foltert mij zoozeer als hem ongelukkig te zien, Maar straks als hij thuis komt, zal ik hem vragen wat er aan scheelt. Hij zal het mij zeggen, ik zal er om smeeken, en dan kan hij niet weigeren. Ik kan mijn arm kind niet langer zien lijden, zonder te weten wat hem verdriet. Ik zal dan met hem lijden en zijn smart deelen.'

ONDER DE BANNELINGEN VAN SIBERIE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN J. MALCEWSKY.

Ze nam nu het naaiwerk weer op haar schoot en de naald ging door het goed, maar langzaam en onregelmatig, want ze was er geheel van vervuld en herhaaldelijk knikte zij met het hoofd op de borst.

Plotseling hoort ze een tred, vlug, driftig gejaagd, 't is die van haar zoon. IJlings werpt zij het naaiwerk op tafel, haar kleur verschiet. Zou er een ongeluk gebeurd zijn? Daar wordt de deur der kamer opengeworpen. Dirk treedt binnen, doodsbleek, in de grootste opgewondenheid. Juffrouw Joosten spreidt haar armen uit. 'Dirk!' vraagt ze teeder, 'Dirk, wat scheelt er aan, jongen? Zeg het mij toch! Waarom kom je zoo vroeg thuis? Wat is er gebeurd?'

Ze vermant zich, ze legt haar smart, haar folterenden twijfel het zwijgen op, ze moet haar kind troosten, ze moet dus sterk zijn.

'Moeder, ik heb mijn ontslag gevraagd!' zegt Dirk.

'Is dat alles, kind?' vraagt juffrouw Joosten.

'Neen, moeder, neen,' antwoordt Dirk, 'neen...' Hij aarzelt nog, haar het overige te zeggen.

'Kan je het je moeder niet zeggen, kind?' vraagt ze zacht, zich tot hem overbuigend. 'Mag ik het niet weten?' In den toon van haar stem ligt iets verwijtends, en tevens iets zoo teeders, dat het Dirk tot in het diepst van zijn ziel treft.

'Ja, moeder, u mag, u zal alles weten. Ik ben zoo ongelukkig!' snikt hij, en tranen stroomen over zijn mannelijk gelaat.

Ze zegt niets, ze voelt haar krachten afnemen, maar ze moet sterk zijn voor haar kind. Er heerscht een oogenblik van Stilte. 'Moeder, ik heb Maria zoo lief!' zegt Dirk ten slotte, nauw hoorbaar.

'Ik vermoedde het half, ik was er bang voor,' fluistert juffrouw Joosten. 'Arm, arm kind!'

'Meneer Van Meeren vroeg me straks, of ik zijn dochter lief heb,' herneemt Dirk, die, nu het hooge woord er uit is, haast schijnt te hebben om alles te zeggen. 'Ik kon toch geen neen zeggen, ik mocht niet tegen mijn hart in liegen, ik zei ja.'

'En wat antwoordde hij?' vraagt Juffrouw Joosten gejaagd.

'Hij noemde het onbeschaamd; hij zei, dat hij niet wilde, dat zijn dochter zich aan mij vergooide; ik weet niet wat hij nog meer zei. Ik verstond het maar half, ik nam mijn ontslag. U vindt het toch goed, moeder?' zegt Dirk, tot haar opziende.

'Zeker, zeker, kind, vind ik het goed; je kon niet anders doen.'

'Kan ik het helpen, moeder, dat ik Maria lief heb? Ik heb er mij zoolang tegen verzet, ik heb mij zelf geweld aangedaan, maar op het laatst gaf ik den strijd op.'

'Tracht haar nu te vergeten, Dirk, we zuilen weggaan, ver weg, en als ge haar niet meer ziet.....'

'Haar vergeten! Nooit moeder!' roept Dirk vastberaden uit. 'Vraag alles van mij wat u wil, en ik zal het doen. Dat alleen niet, dat gaat boven mijn krachten, het is sterker dan ik! Haar beeld is zoo diep in mijn ziel gedrukt, dat het er nooit uitgewischt zal worden, nooit!'

'Arm, arm kind!' fluistert juffrouw Joosten. 'Maar als wij hier vandaan gaan en ge ziet ze niet meer.....'

'Moeder,' zegt Dirk, haar opnieuw in de rede vallend; 'ik ga weg, maar blijf u hier, dan zal ik ten minste den troost hebben, dat u bij haar bent, dan zal ze misschien nog wel eens bij u komen, dan kan u mij over haar schrijven.'

'Maar, Dirk, gij weggaan.. alleen... en ik hier blijven?'

'Ja, moeder, het moet; de grond brandt mij hier onder de voeten. Ik ga heen, ik ben vast besloten, ik ga ver weg, naar Indië! Weerhoud me niet, moeder, het moet!'

'Dirk!' krijt juffrouw Joosten. 'Zal je mij verlaten! Mij alleen achterlaten? Dirk, je zal het niet doen!'

'Het moet, moeder, er zit niets anders op! Hier word ik krankzinnig! Er is geen andere uitweg! Tracht dus niet, mij van mijn besluit af te brengen! Het zal u toch niet helpen, ik ga!'

'Dirk, neem mij dan mee; laat mij dan niet alleen hier. Ik zal sterven zonder jou!'

‘Moeder, blijf hier!’ en Dirk vouwt smeekend de handen. ‘Blijf u hier. U zal de band zijn tusschen Maria en mij. Ik zal niet altijd wegblijven; ik zal ginds fortuin maken. Ik zal terugverdienen wat vader ontstolen is. Ik ben jong, ik wil werken, en dan kom ik terug, moeder. Misschien wil Van Meeren mij dan als schoonzoon!’

De moeder stribbelde nog tegen, maar weldra was ze afgestreden. Zij bukte het hoofd; ze was overwonnen.

Zoo spoedig mogelijk zou Dirk naar Batavia vertrekken. Daar woonde nog een oud vriend zijns vaders, die hem wel eens had uitgenoodigd, naar Indië te komen, waar hij hem een goede betrekking zou bezorgen. Tot hem zou Dirk zich wenden. Zijn moeder bezat genoeg om stilletjes van te leven. *Zij* zou bidden, *hij* werken.

Onmiddellijk schreef Dirk een brief en toen hij hem naar de post bracht, knielde juffrouw Joosten met gebroken hart voor het kruisbeeld neer en bad:

‘God, dit is het grootste offer, wat ik U kan brengen. Laat het niet vruchteloos zijn!’

VIII.

‘Is het dan werkelijk waar, Willem, dat je Joosten zijn ontslag gegeven hebt?’ vroeg mevrouw Van Meeren hoofdschuddend, terwijl haar echtgenoot in het vertrek op en neer liep.

Eenigszins onwillig bleef hij staan, keek zijn vrouw wrevelig aan en zei min of meer stroef:

‘Nu, wat zou dat?’

Hierna hervatte hij brommend zijn wandeling door de kamer.

‘Hoe heb ik het nu met je, Willem?’ vroeg zijn echtgenoot, hem verwonderd naoogende. ‘Brengt mijn vraag je dan zóó uit je humeur? Of scheelt er wat anders aan?’

‘Er scheelt niets aan,’ antwoordde Van Meeren driftig, ‘dan dat ik wou, dat je me niet met je vragen lastig viel. Dat eeuwige vragen is onuitstaanbaar.’

Hij ging nu met den rug naar zijn vrouw voor een der ramen staan en trommelde met zijn vingers tegen de ruiten, terwijl zijn eega het verstandigst oordeelde, voorloopig het stilzwijgen te bewaren.

Dit duurde zoo een geruimen poos, tot hij zich in eens omkeerde en nu op wat zachter toon zei:

‘Vrouw, je vroeg zoo even of ik Joosten ontslagen had?’

‘Ja, Willem, ik heb er zoo iets van gehoord en als het waar is, vind ik toch wel..’

‘Laag, niet waar?’ vulde hij schamper aan.

‘Laag is het woord niet.. maar... maar...’

‘Nu zeg het maar,’ zei hij spottend, ‘jullie schijnen allemaal op zijn hand te zijn.’

‘Maar Willem, wat ben je nu toch onredelijk,’ klaagde mevrouw, ‘je legt alles verkeerd uit. Omdat ik het vreemd vind, dat jij Joosten, die een zoo bekwaam werkman is, die gisteren nog Maria uit een groot gevaar gered heeft en op de vergadering in de *Kroon* zoo flink jouw partij opnam, nu zoo ineens zijn ontslag geeft, zonder reden, zonder aanleiding...’

‘Zonder reden, zonder aanleiding!... Hoor ze nu weer eens doorslaan! Wel ja, die Joosten is een heilige, waar je niet aan mag raken, en je man is natuurlijk een...’

‘Maar Willem, wat ben je vandaag toch onaardig. Je vat alles verkeerd op. Zeg me dan wat de oorzaak is.’

‘Dan moet ik je vooreerst zeggen, dat Joosten zijn ontslag niet gekregen, maar zelf gevraagd heeft.’

‘Gevraagd?’ herhaalde mevrouw ongeloovig.

‘Ja gevraagd, maar had hij dat niet gedaan, dan zou ik het hem gegeven hebben. Verbeeld je, de kerel durfde mij in mijn gezicht zeggen, dat hij het oog op Maria heeft. Je ziet, dat Adolf de plank dan toch zoover niet mis was.’

‘Anders niet?’ vroeg mevrouw.

‘Anders niet? Is het dan soms nog niet erg genoeg? Vind jij het dan zoo natuurlijk?’

‘Neen, maar ik bedoelde alleen, dat dit toch geen reden is om hem zijn ontslag te geven.’

‘Heb je ooit van mijn leven! Ik ben er compleet dol van, en jij blijft er zoo kalm onder, of het de natuurlijkste zaak van de wereld was. Geen reden om hem zijn ontslag te geven! Zou jij dan soms hebben willen wachten, tot hij het meisje het hoofd op hol gebracht had? Ik ben toch al bang genoeg, dat hij die gekke meid heeft weten in te palmen! En jij schijnt hem nu nog te willen voorspreken ook!’

‘Neen, dat doe ik niet, Willem, maar ik zie niet in, waarom ik mij daarover nu zoo helsch zou maken. Joosten is toch een nette, brave, fatsoenlijke jongen, waar niets op te zeggen valt, van deftige afkomst....’

‘Dacht ik het niet, dat je hem zou voortrekken! Ik begrijp maar niet, hoe je zoo met hem kunt wegloopen.’

‘Wegloopen, dat is het woord niet; maar we hebben toch verplichting aan Joosten, en hem dan zóó de deur uit te zetten....’

‘Welzeker, ik had moeten zeggen: Joosten, ik ben gelukkig, dat ge je a's schoonzoon presenteert, hier heb je mijn dochter. Dat was zeker naar je zin geweest!’

‘'t Lijkt wel, of je van daag alles met opzet overdrijft, Willem. Maar ik begrijp nu nog niet goed, hoe je tot die scène met Joosten gekomen ben. Heb je hem dan gevraagd, of hij Maria lief heeft?’

‘Natuurlijk, of dacht je soms, dat hij zijn declaratie kwam doen?’

‘Dan vind ik het toch flink van hem, dat hij er zoo rondweg voor uitkwam’

‘Nu, flink of niet, ik heb hem aan het verstand gebracht, dat hij zich die gekke fratsen gerust uit het hoofd kon zetten, dat Maria zijn partuur niet was en nooit zou zijn, en daarop heeft meneer verontwaardigd zijn ontslag gevraagd. Ziezoo, nu weet je alles.’

Hierna begon Van Meeren opnieuw door de kamer te loopen. Hij had blijkbaar het land, dat zijn vrouw zoo kalm was gebleven, waar hij zich zoo opgewonden had gemaakt. Bovendien scheen hem nog iets anders op het hart te liggen, want herhaaldelijk bleef hij staan en wilde den mond openen om te spreken, maar telkens zette hij zijn wandeling weer voort.

Mevrouw bleef ondertusschen nadenkend voor zich uitzien. In de laatste vier en twintig uren had, vooral door de gebeurtenissen van den vorigen dag en de ernstige woorden harer schoonmoeder, een volslagen omkeer in haar binnenste plaats gegrepen ten opzichte van haar meening omtrent een huwelijk van haar dochter met Adolf Hoekstra. Wat ze in den jeugdigen advocaat tot dusver niet gezien had, viel haar nu op, wat ze tot dusver verschoond had, stond haar nu tegen. Ze begon te twijfelen, of hij wel de geschikte persoon zou zijn, om haar dochter gelukkig te maken. Had ze tot dusver blindelings den wil van haar man gevolgd, nu zag ze in, dat er gevallen konden zijn, waarin dit niet mocht en zij verplicht was, zich met al de kracht van haar moederlijk gezag te doen gelden. Had ze van den anderen kant steeds groote achting voor Joosten gekoesterd, sinds zijn kloek gedrag van den vorigen avond had

ze een bijna moederlijke genegenheid voor den wakkeren jongen man opgevat en heel zacht had ze bij zich zelf gezegd, dat, indien Joosten werkelijk genegenheid voor Maria bezat, het nog zoo'n kwaad paar niet zou zijn.

(*Wordt vervolgd.*)

Onder de bannelingen van Siberië

Wij bevinden ons op den breeden, ongebaanden heirweg, die met zijn tallooze sporen van wagens en paardehoeven op een druk verkeer, of ten minste op een drukken doortocht wijst. De akkers aan weerszijden van den weg en enkel door een paar smalle slooten daarvan gescheiden, bewijzen reeds voldoende aan de schrale, onooglijke vruchten, die ze voortbrengen, dat ze slechts door een lichten ploeg worden omgewoeld. We zijn in Siberië, het uitgestrekte doodenhuis van duizenden en duizenden ongelukkige Russen en Polen, de laatsten vooral.

In de verte wordt een stofwolk zichtbaar, waarvan een driespan de oorzaak en het middelpunt is. Het middelste paard onder het kromhout gaat in draf, de paarden zij in galop en op deze wijze gaat de *tarantasz*, een Russische wagen, die op lange stangen, in plaats van op veeren rust, snel vooruit. Men hoort de bel aan het kromhout klingelen; de koetsier roept zijn paarden nu eens de zoetste liefkoozingen, dan weer de verschrikkelijkste bedreigingen toe; de beide reizigers zitten half slapend op de ongemakkelijke banken. Het zijn beambten, die reeds vele dagen onderweg zijn, om ergens

een verre stad te bereiken. Nu wordt weer een stofwolk zichtbaar, maar ditmaal schijnt ze nauwelijks van plaats te veranderen, zoo langzaam nadert ze. Was het misschien een kudde dieren? Neen, het zijn menschen, waarschijnlijk een oprukkend regiment, want men wordt ruiters gewaar en de bajonetten flikkeren in de zon.

De stoet is langzamerhand naderbij gekomen en kan nu in zijn verschillende onderdeelen worden opgenomen: aan de spits rijden eenige kozakken met de lange lans in de vuist. Daarop volgen soldaten te voet, met het geweer over den schouder. Hierna komen in breede rijen een aantal mannen, die er *unheimlich* genoeg uitzien. Vele hunner zijn echte reuzengestalten, en het hemd van grof linnen, dat zij boven een broek van dezelfde stof dragen, laat den herculischen lichaamsbouw ten volle tot zijn lecht komen. De eene helft van het hoofd is zoo geschoren, dat de huid er blauw doorheen schemert, terwijl op de andere helft het haar in breede lokken op de schouders afhangt. Deze zonderlinge haartooi doet er de gelaatstrekken, die een uitdrukking van ruwheid en onverschilligheid dragen, nog afstootender uitzien. Kettingen kletteren aan de met vuile, dikwijls bloedige lompen omwikkelde voeten.

Op deze eerste rijen volgt een ordelooze hoop op dezelfde wijze gekleede mannen, die slechts met moeite door het stof en zand van den straatweg verder komen. Te midden en naast hen ziet men vrouwen en kinderen, wier leeftijd en krachten hen nauwelijks in staat stellen, den tocht mee te maken. Uit aller gezichten en aller houding spreekt een uitdrukking van de uiterste afmatting en uitputting.

Eenige wagens sluiten deze treurige karavaan. Daarop bevinden zich de zieken en stervenden, terwijl in den laatsten wagen de officieren van het wachtcommando zitten, die met onverschilligen blik dit voor hen niet nieuwe schouwspel gadeslaan.

Wij zijn in Siberië en wat wij voor ons zien is een troep veroordeelden, die naar het verafgelegen oord hunner bestemming worden gebracht.

De mannen in de eerste rijen zijn het marcheeren gewoon, want het zijn vagebonden van beroep. Men heeft ze zonder paspoort hier of daar opgepakt, en wanneer men naar hun namen vroeg, bleven ze het antwoord schuldig. Er was geen woord uit hen te krijgen; doch het een of ander feit uit hun leven, dat ze maar liever blauw blauw hadden gelaten, heeft verraden wie ze waren. Men had hen nu opgezonden, zooals het heet. De meesten maakten daar niet veel uit, want velen van hen gingen niet voor de eerste maal dien weg. Een-, twee-, vijfmaal heeft men ze opgezonden, en geboeid zijn ze na een reis van duizenden en duizenden kilometers in Oost-Siberië aangekomen, om vandaar zoo spoedig mogelijk te ontvluchten en door de wildernis den terugweg naar het westen aan te nemen. Velen kwamen in het dal van de Ob, weinigen tot aan den Oeral, enkelen slechts in Europeesch Rusland. Toen pakte men ze weer op, en de tocht naar de steppen begon voor hen opnieuw. Nu vertellen ze elkaar, zonder zich om het gewapend escorte te bekreunen, hun avonturen: hoe ze door de politie-beambten, de halfwilde Siberische jagervolken, de beren en wolven werden opgejaagd, en hoe ze toch aan alle gevaren ontkwamen.

Terwijl de vagebonden een type vormen, vindt men onder de overige veroordeelden de scherpst mogelijke tegenstellingen in ras, oorsprong, taal en zeden. Even afwisselend als de misdaad is, die ze bedreven of - niet bedreven, even afwisselend is ook de straf, die hen wacht. Daar waggelt naast den fier voortstappenden zoon van den Caucasus, die wegens de uitoefening der bloedwraak naar Siberië gaat, de Lithauwsche jood, die het leven van een in het geheel niet bestaanden landgenoot verzekerde. De Tartaarsche roover is de buurman van een neerslachtig uitzienden

Esth, die den gehaten heer, welke hem van zijn pachthoeve verwijderde, door sluipmoord om het leven bracht. Een heetbloedige moordenaar uit Klein-Rusland luistert met een minachtenden trek om den mond naar het verhaal van een paardedief uit Moskou. Ginds sleepen katholieke Polen, geestelijken en leeken, wier eenige misdaad hierin bestond, dat ze hun geloof niet wilden afzweren en zich tot de schismatieke leer 'bekeeren,' zich met moeite voort.

Al deze ongelukkigen, schuldigen en onschuldigen, hebben reeds een langen weg afgelegd. Tot Nisjni-Novgorod gingen zij per spoor, van daar tot Tomsk op groote stoombooten, die er als reusachtige kooien uitzien. Van Tomsk evenwel ging de tocht te voet, altijd maar dieper en dieper het land in, naar het Oosten.

Het lot, dat de veroordeelden wacht, is zeer verschillend. De minst schuldigen - althans in de oogen der Russische regeering - behouden nog eenige voorrechten en kunnen als hun straftijd om is, naar hun vaderland terugkeeren. Zij, die tot kolonisatie zijn veroordeeld, hebben alle rechten verloren en zijn officieel nog maar nummers, die de hun aangewezen plaatsen nooit meer mogen verlaten. De derde categorie ten slotte moet naar de mijnen, om daar een bepaald aantal jaren het zwaarste en ongezondste werk te verrichten, waarna ze in de tweede klasse der kolonisten overgaat.

Onderweg gebeurt het niet zelden, dat een tot een zwaardere straf veroordeelde met een tot een lichtere veroordeelde ruilt. De beweegreden daartoe is soms een nietige som gelds, een verlichting gedurende den tocht, of iets dergelijks. Zulk een ruil wordt mogelijk gemaakt door de omstandigheid, dat de bevelhebbende officier, die dikwijls wisselt, het licht over het hoofd ziet.

Terwijl de stoet het dorp nadert, hebben de vrouwen en kinderen zich aan den ingang verzameld. Zij bieden brood, zuurkool, gekookte eieren en Russisch bier te koop. De karavaan houdt stil, de veroordeelden doen hun inkoopen en legeren zich dan zoo goed als het kan om het maal te gebruiken. Elke veroordeelde toch moet zich met behulp van een kleine som, die hem dagelijks uitbetaald wordt, zelf onderhouden.

Na de middagpooze breekt men weer op, en tegen den avond wordt door de uitgeputte schaar de pleisterplaats bereikt. Deze bestaat uit een door hooge palissaden omgeven ruimte, waarop zich drie kleine houten gebouwen bevinden. Het eene is voor de officieren, het tweede voor het geleide, het derde en grootste voor de veroordeelden.

Een nacht op zulk een pleisterplaats wordt door den Amerikaan George Kennan, die een karavaan veroordeelden verscheidene dagen vergezelde, op de volgende wijze geschilderd:

'Toen onze veroordeelden na een afmattenden marsch van 32 kilometer de pleisterplaats bereikt hadden, moesten zij zich voor de palissaden opstellen. De onderofficieren hielden een zorgvuldige telling, om zich te vergewissen, dat geen der gevangenen ontsnapt was. Daarna werd de houten deur van de plaats wagewijd geopend en 300 met ketenen beladen menschen stormden plotseling naar den ingang. Het was een ongelooflijk dringen, stooten, duwen, want ieder wilde de eerste zijn, om zich in de kamer een slaapplaats te verzekeren. Ieder wist, dat hij, als hem dit niet gelukte, op den vuilen grond, in de gang of buiten den nacht moest doorbrengen. Velen, wien het onverschillig was, waar zij sliepen, vochten om een goede plaats, ten einde die daarna voor een paar kopeken aan een ander te verkoopen.'

Die pleisterplaatsen zijn meestal zoo overvol, dat verreweg het grootste aantal veroordeelden op den smerigen grond moet kampeeren. Kennan had het plan, een

nacht met de veroordeelden door te brengen, maar de lucht was zoo onhoudbaar, dat hij het opgaf.

Deze toestanden hebben sedert jaren de regeering beziggehouden, en aan deze nachtherbergen voor veroordeelden zijn groote sommen ten koste gelegd, maar de afstanden van den zetel van het bestuur zijn zoo groot, dat men nog geen afdoende maatregelen heeft kunnen nemen.

Zoo ontzettend, als het ons toeschijnt, is het lot van deze ongelukkigen voor de meerderheid der veroordeelden niet, want de Russische boer leeft ook thuis onder verhoudingen, waarvan wij ons geen voorstelling kunnen vormen. Maar hen, die voor hun veroordeeling tot de hoogere standen behoorden, wacht een lot, als slechts Dante's phantasie heeft kunnen scheppen. Wee hem, wien zijn krachten begeven! Wel zijn er in de nachtherbergen ziekenafdeelingen, maar ook de meest welwillende beoordeelaars schilderen ze als gruwzaam, want ook hier is alles zoo overvol, dat zelfs de grootste zelfopoffering der dokters tegenover deze ellende machteloos is.

Het is ongelooflijk, welke vermoeienissen het menschelijk lichaam kan verdragen, mits het zich altijd in beweging en in de vrije lucht bevindt. Zoo bereiken dan ook duizenden het afgelegen Trans-Baikalië, nadat zij bij zonneschijn en regen, slecht gekleed en slecht gevoed, met kettingen beladen 2000 mijlen te voet hebben afgelegd.

De tot de mijnen veroordeelden worden in het tuchthuis opgenomen. Het is een houten gebouw, dat door een van hooge palissaden omgeven plaats wordt ingesloten. De ongelukkigen worden des nachts met 30 of meer in gewoonlijk slecht geluchte, bekrompen ruimten opgesloten.

Overdag, 's winters van 7-5, en 's zomers van 5-7, worden de veroordeelden tot goudwasschen gebruikt. Het middageten, dat uit hard brood en thee bestaat, wordt meegenomen en buiten genuttigd. Hierna hebben zij een uur rust en den tijd, om het verleden te overdenken en de toekomst te gemoet te zien. Zulk een rusttijd wordt op onze gravure op blz. 181 voorgesteld.

De toestand van zulk een veroordeelde biedt toch nog eenige hoop, daar hij, als hij goed oppast, na jaren naar het zoogenaamde ‘vrije commando’ getransporteerd wordt. Hij wordt dan uit het tuchthuis ontslagen en mag in den omtrek daarvan een hut voor zich bouwen. Hebben vrouw en kinderen hem in de ballingschap vergezeld, dan mogen zij nu zijn huisgenooten worden. Natuurlijk staan ook de tot het ‘vrije commando’ behoorenden onder toezicht der politie, maar dit toezicht belet niet, dat een gedeelte der bewaakten zich in zijn wanhoop aan den drank te buiten gaat. Een ander gedeelte ontsnapt, zoodra het warme jaargetijde intreedt en komt in de bosschen om of aanvaardt in den herfst, wanneer ze door de kozakken worden opgevangen, weer de reis naar het Oosten.

Bij de Platen.

Het doodbed van Iwan den Verschrikkelijke. -

Nog slechts een kind zijnde, volgde Iwan, die wegens zijn gruweldaden in de geschiedenis den bijnaam van Verschrikkelijke of Wreede ontvangen heeft en door een zijner levensbeschrijvers het grootste gedrocht genoemd wordt, dat ooit het levenslicht aanschouwde, zijn vader, Wasili IV, in 1533 als czaar van Rusland op.

Maar behalve voor zijn uitgezochte en verfijnde wreedheid, had Iwan toch nog den tijd, om zich met de stoffelijke belangen van zijn volk bezig te houden. Zoo ontsloot hij het eerst zijn rijk voor de West-Europeesche beschaving, riep Duitsche

handswerkslieden, geleerden en kunstenaars naar Rusland, richtte de eerste boekdrukkerijen op, legde de grondslagen tot den handel, door een verdrag te sluiten met koningin Elisabeth, nadat de Engelschen den zeeweg naar Archangel gevonden hadden, en riep een staand leger in het leven, hoofdzakelijk gevormd uit de in later tijd in de geschiedenis zoo bekend geworden Strelitzen, die het best met de Janitsaren in Turkije kunnen worden vergeleken.

Toen Iwan zich van Lijfland, een bezitting der Duitsche ridders, zocht meester te maken, verbonden zich de Polen, Denen en Zweden tegen hem. Door Stephanus Bathori, koning van Polen, in het nauw gebracht, wendde de czaar zich tot Paus Gregorius XIII, met het verzoek, als middelaar op te treden. In de hoop, de Russen in den schoot der katholieke Kerk te zien terugkeeren, daar Iwan dit had voorgespiegeld, zond de H. Vader den nuntius Possevin naar Rusland, die in 1582 tusschen den Poolschen koning en den Russischen czaar een wapenstilstand van tien jaren sloot, waarbij Iwan zijn aanspraken op Lijfland liet varen.

Voor het overige was de Russische heerscher

een monster van wreedheid, zooals men reeds heeft kunnen lezen in den tienden jaargang van dit tijdschrift, die een uitvoerige levensschets van Iwan den Verschrikkelijke bevatte naar aanleiding van een gravure, waarop de Russische metropolitaan Philipp weigerde, zijn zegen te geven aan den czaar, omdat deze zich aan de gruwelijkste misdaden had schuldig gemaakt, - van den metropolitaan een daad van moed, die hij met zijn leven moest betalen.

Als een paar staaltjes van zijn onmenschelijke wreedheid, wijzen wij er slechts op, dat hij in 1570 de rijke Hanze-stad Novgorod verwoestte en daar binnen zes weken tijds 60.000 menschen om het leven liet brengen, dat hij zijn dapperen veldheer Worotynski, zonder dat deze van eenige misdaad kon beticht worden, liet braden en daarbij zelf het vuur opstookte; dat hij zijn eigen zoon met een stok de hersens insloeg, omdat hij het gewaagd had, voor hem te verschijnen zonder geroepen te zijn.

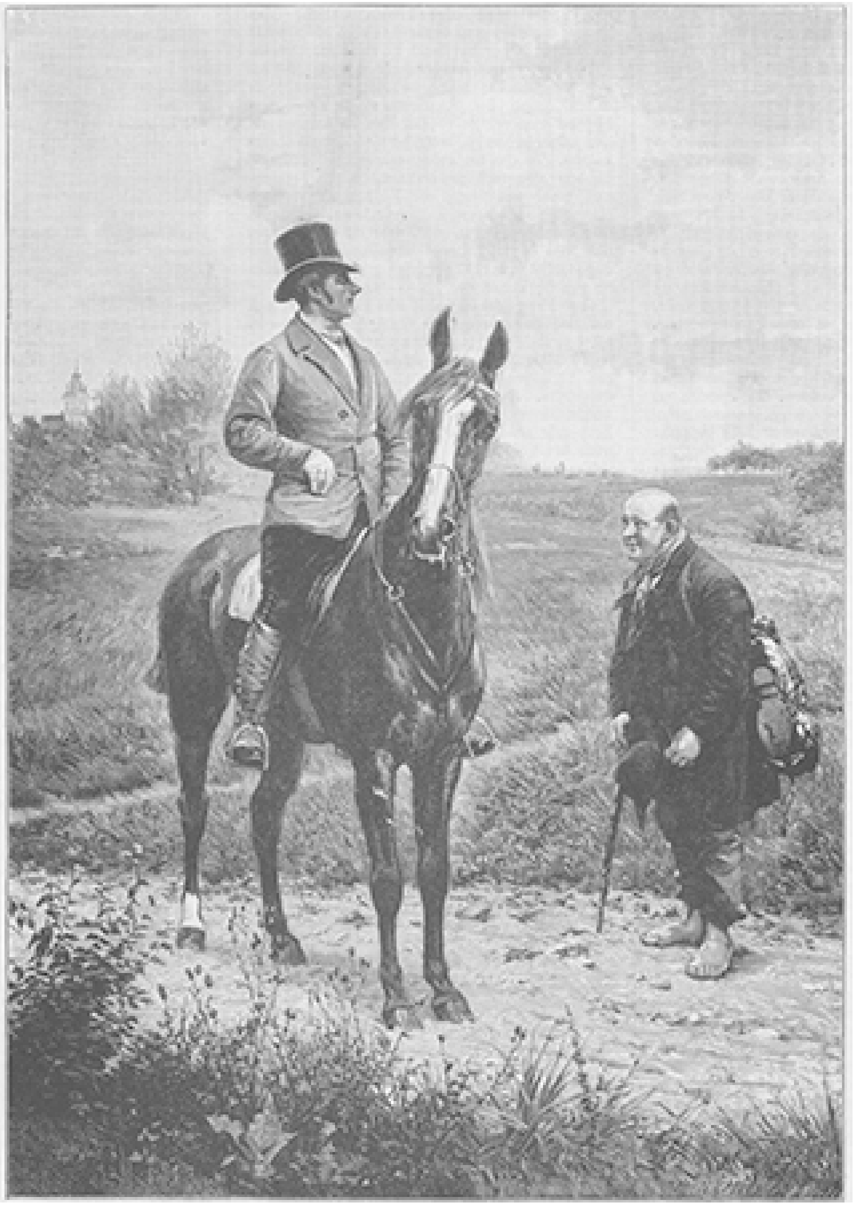

EVEN ROYAAL ALS MIJNHEER ZELF, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. SPRENGER.

Doch reeds hier op de wereld zou deze onmenschelijke wreedaard zijn straf niet ontgaan. Tengevolge van zijn uitspattingen werd hij door een ellendige ziekte aangetast, die hem na een langdurig en pijnlijk lijden ten grave sleepte

Onze gravure, naar de schilderij van Maimann, stelt het oogenblik voor, waarop de bloeddorstige wellusteling te midden van de vreeselijkste pijnen, omringd van den metropolitaan en andere popen, en van zijn zonen, die machteloos zijn, zijn lijden te verzachten, den geest geeft.

Even royaal als mijnheer zelf. -

Het moet voor den lakei, die kranig op zijn meesters beste rijpaard, een tochtje in den omtrek van de buitenplaats maakt, natuurlijk een verheffend gevoel zijn, voor zijn heer in eigen persoon te worden aangezien. Al valt die eer hem van den rondzwervenden bedelaar te beurt, ze is al te streelend voor zijn zelfbewustzijn, dan dat hij ze zich niet behaaglijk zou laten aanleunen. En met vorstelijke hooghartigheid verheft hij zich in de stijgbeugels om des te meer waarde te geven aan de afdalende minzaamheid, waarmee hij wel op den armen drommel gelieft neer te zien.

Maar niet enkel door houding en spraak is die eer op te houden; om zich niet te verraden, dient hij zich ook even royaal te toonen als mijnheer zelf. En kon hij anders met een cent volstaan, nu kost de ontmoeting hem minstens een kwartje. Met een air van aristocratische nonchalance tast hij in zijn vestzak om daar een zilverstukje op te diepen, dat hij misschien zelf blij was als fooitje te ontvangen.

Ja, ijdelheid komt duur te staan, en dan is het nog de vraag of het verkregen resultaat aan de gemaakte onkosten beantwoordt: want naar het oolijk gezicht van den vagebond te oordeelen, gelooven wij nooit dat hij de dupe is van des stalknechts deftige vertooning: Heeft hij eenmaal diens kwartje beet, dan lacht hij hem achter den rug nog uit op den koop toe.

[Nummer 24]

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

Het bezwaar, dat Joosten maar een werkman was, woog bij haar niet zwaar. Zij ook was maar van kleinburgerlijke familie, toen ze Van Meeren de hand reikte. Bovendien, Dirk was van deftige afkomst, een solied jongmensch, veel meer dan de fatterige jonge advocaat.

'Marie, ik moet je nog wat zeggen,' zei Van Meeren, die intusschen was gaan zitten, 'en als je dat weet, zal je ook beter begrijpen, waarom ik Joosten onmiddellijk al zijn hoop moest ontnemen. Maria *moet* trouwen met Adolf en wel spoedig.'

'Ik weet het niet, Willem,' zei mevrouw schuchter, die er niets achter zocht, 'maar hoe meer ik Adolf leer kennen, hoe meer hij mij tegenstaat. In het begin was ik ook erg met hem ingenomen, omdat ik dacht, dat Maria aan hem een schitterende partij zou doen; maar als ik alles goed bezie, dan weet ik nog niet, of ze wel gelukkig met hem zal zijn. En op de eerste plaats moeten wij toch het geluk van onze dochter in het oog houden.'

'En welke reden heb je dan, om er aan te twijfelen, of Adolf Maria gelukkig zou maken?' vroeg Van Meeren bits.

'Ik vind, dat Adolf erg lichtzinnig en pronkerig is...'

'De jonge jaren,' zei de fabrikant vergoelijkend, 'dat betert wel, als hij maar eenmaal getrouwd is...'

'Om den godsdienst geeft hij niet veel...'

'Nu ja, de kerk loopt hij niet plat, maar hij is toch ook geen monnik.'

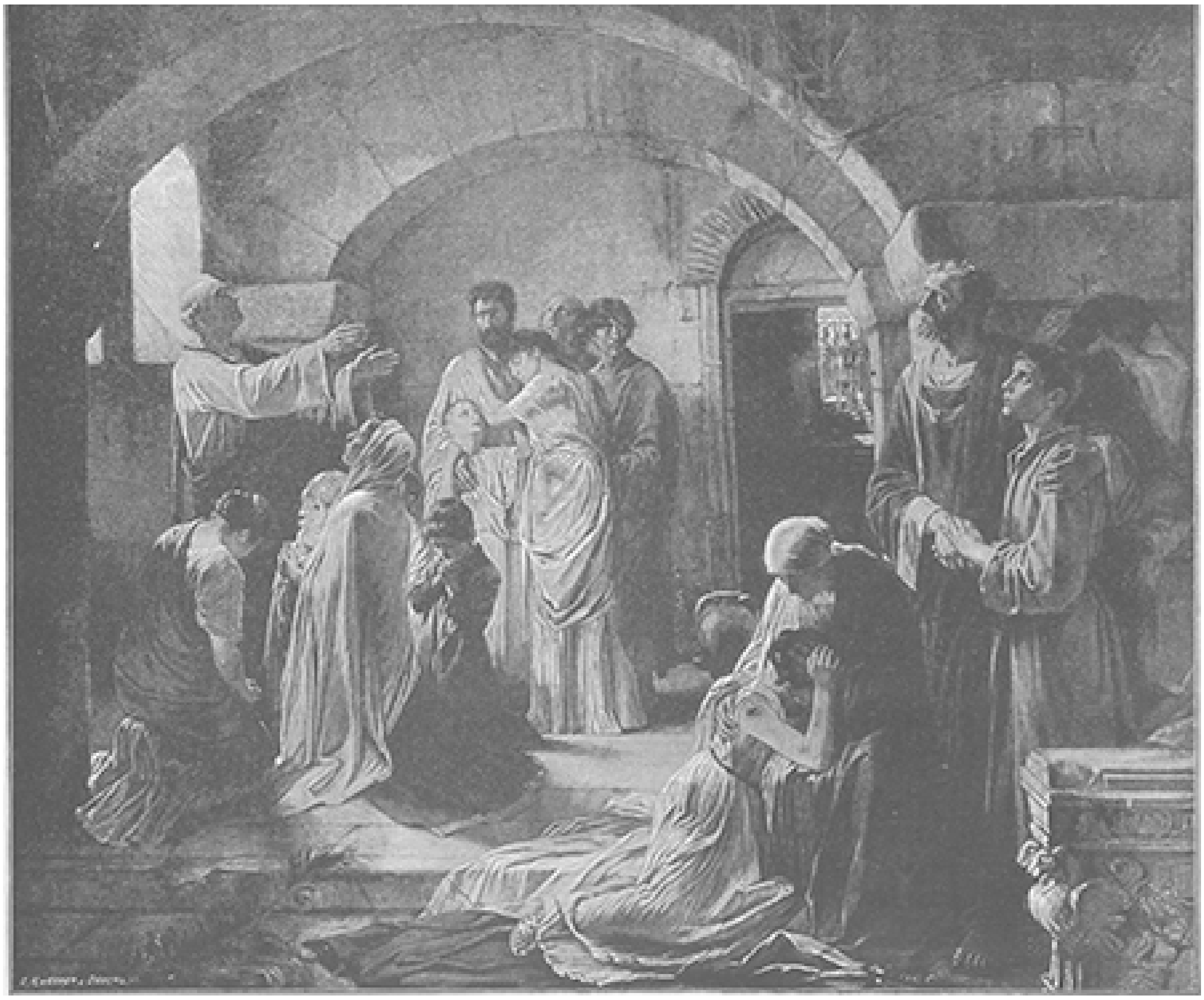

VOORBEREIDING TOT DEN MARTELDOOD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MARGARETE LOEWE.

'Dat niet, Willem, maar hij spreekt soms zoo minachtend over de geestelijken, en dat hoor ik toch niet graag. En hij gaat ook veel te druk naar de sociëteit en voert zoo goed als niet uit.'

'Iedere gek heeft zijn gebrek,' zei Van Meeren luchtig, 'en dan, hij heeft immers geld genoeg. Ik zie niet in, waarom hij den heelen dag zou moeten blokken en met den neus in de boeken zitten. Een mensch is maar eenmaal jong en met de jaren slijt dat wel.'

'Ja maar, Willem, moeder zegt ook al....'

'O waait de wind uit dien hoek? Heb je je door de oude vrouw laten bepraten? Ik begreep al niet, wat je zoo ineens tegen Adolf kon hebben; want voor een dag of wat was je nog zoo met hem ingenomen. Maar nu weet ik het.'

'Ik heb me niet hoeven te laten bepraten, maar moeder is in alle geval iemand, naar wier raad we wel mogen luisteren. Ze is een mensch van ondervinding, en al is ze oud, ze ziet nog scherp uit haar oogen.'

'Ja, ja, dat deuntje kennen we, en moeder heeft natuurlijk vreeselijk uitgevaren tegen de verdorvenheid van den tegenwoordigen tijd, de lichtzinnigheid van de jongelui en weet ik wat! Maar ik dacht dat jij toch boven zulke praatjes verheven was.'

Hierop een antwoord ontwijkend, dat maar tot verdere onaangenaamheden aanleiding zou geven, zei mevrouw: 'Maar aangenomen Willem, dat er op Adolf niets valt af te keuren en hij onder alle opzichten een gewenschte partij is, dan komt toch nog de hoofdvraag, of Maria hem wel genegen is, of ze wel van hem houdt, en als ze niet verandert, dan geloof ik...'

'Wat ik geloof,' viel Van Meeren zijn vrouw driftig in de rede, 'dat jullie allemaal tegen me samenspannen en dat jij en moeder Maria tegen Adolf opzetten. Maar *ik* zal het niet dulden. Ze zal best van hem houden, waarom zou ze niet? Maar als jullie ze voorpraten dat Adolf niet godsdienstig is, dat hij een erge lichtmis is en niets uitvoert, dat hij den godsganschelijken dag in de sociëteit ligt, dan wil ik waarachtig wel gelooven dat ze er tureluursch onder wordt.'

'Ik heb tegen Maria nooit het minste op Adolf aangemerkt,' betuigde mevrouw, 'ik heb ze er heel en al vrij in gelaten, maar *ik* kan het toch niet gebeteren, als ze niet van hem houdt. Je kan ze er toch niet toe dwingen.'

'En ik zal het doen!' riep Van Meeren heftig uit. 'Ik zal ze er toe dwingen, versta je? Ze *zal* Adolf trouwen; ik moet een schoonzoon hebben, die geld heeft, veel geld!'

'Wat zeg je, Willem?' vroeg mevrouw onthutst.

'Dat ik een schoonzoon moet hebben met veel geld!' hernam de fabrikant minder luid, 'en spoedig ook, want anders ben ik een verloren man! Begrijp je 't nu?'

Mevrouw verbleekte. Ze wilde spreken, maar kon niet. De woorden bestierven op haar lippen en ze bracht enkel een paar onverstaanbare klanken voort.

'Heb je nu ook nog iets tegen Adolf?' vroeg hij ruw. 'Wat komt het er op aan, of hij wat lichtzinnig of lui is, als hij mij van den ondergang moet redden? Of heb je soms lust, over een maand of drie, of een half jaar zoo arm als een kerkmuis op straat te staan? Maria *moet* Adolf trouwen, en spoedig ook, want als hij er de lucht van kreeg, zou hij er hartelijk voor bedanken. Zeker,' ging de fabrikant schamper voort, 'als je geld genoeg hebt, mag je kieskeurig zijn op den aanstaande van je dochter, maar als je zaken staan zooals de mijne, dan neem je wat je krijgen kan.'

Nog maar half van haar ontsteltenis bekomen, zei mevrouw:

‘Ik begrijp er niets van, Willem. Ik dacht dat je....’

‘Rijk was, hé?’ viel hij haar weer in de rede. ‘Ja wel, dat denken de menschen ook, maar ik heb gespeculeerd en alles verloren. Ik ben doodarm, en daarom moet Maria Adolf trouwen, anders lijden we over een paar maanden allemaal honger. Ik zie er geen anderen weg op.’

‘Het is erg, Willem, heel erg, maar wij mogen daaraan toch niet het geluk van onze dochter ten offer brengen,’ merkte mevrouw aan.

‘Het geluk van onze dochter! - daar heb je weer een van die groote woorden, waarmee jullie, vrouwen, den vader willen doodslaan. Of is het dan zoo'n vreeselijk ongeluk, dat je dochter, die geen cent heeft, een man van geld trouwt? Menig meisje zou er zich vinger en duim aan aflikken! Kort en goed,’ vervolgde hij driftig, ‘al die praatjes hebben niets om het lijf. Maria trouwt Adolf, of *ik* ga naar den kelder. En als jullie het kind maar niet voorpraten, dat Adolf zoo'n nietswaardig sujet is, zie ik niet in, waarom ze den jongen niet zou willen. Ik zal er aanstonds met haar eens over spreken, en zal ze desnoods aan het verstand brengen, dat het haar kinderlijke plicht is, Adolf te trouwen. En wil ze niet, dan zal ik ze dwingen. Ik wil voor den dit en den dat toch wel eens zien, of ik baas ben in mijn eigen huis, en of ik nog iets over mijn kinderen te zeggen heb.’

‘Kom, Willem, wees nu niet ruw tegen haar, je weet....’

‘Nu, Maria is toch niet van kraakporselein, en dan, ze moet het weten.’

‘Ja maar, je weet, dat Maria zoo fijngevoelig is. Ze kan er niet tegen, dat je haar ruw aanspreekt, en zeker niet in een zoo teere zaak.’

‘Hoor nu mijn vrouw eens! Het lijkt wel of ik een barbaar ben en Maria een poppetje is, waar je niet eens je vinger naar mag uitsteken. En nu, vrouw, heeft het meer dan lang genoeg geduurd, het hangt me vreeselijk de keel uit. Zeg dat Maria dadelijk hier komt, en blijf jij maar weg, anders krijgen wij weer van die scènes, en daar heb ik genoeg van.’

‘Willem, zou het niet beter zijn, dat ik Maria eens polste? Een moeder kan dat in den regel beter dan een vader.’

‘Polsen, zeg je? Ben je gek?’ vroeg Van Meeren ruw. ‘Er hoeft niet gepolst te worden en jij hoeft er je niet mee te bemoeien Ik zal haar wel zeggen, wat ze te doen heeft; of denk je soms, dat ik zin heb mij voor mijn dochter te vernederen en haar te verzoeken, toch asjeblieft Adolf Hoekstra voor man te nemen? Doe nu wat ik je gezegd heb, want je brengt me heelemaal buiten mij zelven met je gezeur. Ga Maria roepen, zeg ik!’ gelastte de fabrikant, ziende, dat zijn vrouw nog aarzelde. Ze zal wel weer met moeder op haar kamer tegen mij zitten samen te spannen.’

Hierna ging Van Meeren voor het raam staan, waar hij zijn booze luim zocht te koelen aan een roos, die hij geheel ontbladerde.

‘Maar dat ook alles mij moet tegenloopen!’ bromde hij. ‘De fortuin draait mij altijd den rug toe! Er rust geen zegen op gestolen geld, heeft moeder mij honderdmaal gezegd. Bah, oude-vrouwenpraatjes! Zegen! zegen! een van die woorden, waarmee men de menschen wil braaf houden. Alles is toeval, de heele wereld wordt geregeerd door het toeval. Dat het mij ook altijd ongunstig moet zijn! En nu het mij toelacht, nu ik er door een rijken schoonzoon weer bovenop kan komen, nu spannen in je eigen huis vrouw, moeder en dochter tegen je samen! Maar ik zal ze toonen, dat ik de baas ben! Mijn wil zal geëerbiedigd worden!’ En hij liet de gebalde vuist op den bloemenstandaard neerkomen.

Hij keerde zich om; het kraken der deur had zijn aandacht getrokken. Maria was nauw hoorbaar binnengekomen. Haar moeder had haar met een paar woorden de

toedracht der zaak verhaald, wat voor gevolg had, dat ze er min of meer uitzag als een schuldige, die voor den rechter moet verschijnen. Haar vader had dit met één oogopslag begrepen en zei nu eenigszins spottend:

'Je moeder schijnt je al op de hoogte gebracht te hebben. Nu, zooveel te beter, dan kan ik kort zijn.'

Van Meeren had zich voorgenomen, tegen zijn dochter zacht te werk te gaan, maar hij was zoo slecht geluimd en bovendien prikkelde hem het verzet van zijn vrouw, dat hij zijn voornemen vergat.

Maria antwoordde niet op het gezegde haars vaders, maar sloeg verlegen de oogen neer.

'Maria, wil je Adolf Hoekstra trouwen of niet?' vroeg de fabrikant op den man af.

'Liever met, vader,' zei Maria, beschroomd blozend, 'ik hou niet van hem.'

'Daar heb je 't al. Je hebt je door je moeder en je grootmoeder laten opzetten, doch ik verbied je, naar die praatjes te luisteren.'

'Maar vader,' merkte Maria bedeesd op, 'ik heb mij door moeder of grootmoeder niet laten opzetten. Ik ben enkel met mijn hart, met mijn gevoelens te rade gegaan. Ik kan me toch niet anders maken dan ik ben. Ik kan Adolf niet liefhebben en niet achten ook.'

'Je hart! je gevoelens!' bromde Van Meeren wrevelig, 'zoo spreken die vrouwen nu altijd! Maar van je hart kan je niet eten!' voegde hij er ruw bij. 'En wat nu dat liefhebben en dat achten betreft, dat is van latere zorg. Als je maar eenmaal getrouwd bent en elkaar beter leert kennen, komt dat vanzelf.'

Daar Maria hierop geen antwoord gaf, hervatte de fabrikant na een oogenblik wachters:

'Nu, krijg ik onderhand antwoord? Ja of neen? Zal je Adolf trouwen, als hij je zijn hand aanbiedt?'

'Neen, vader,' zei Maria beslist, fier het hoofd opheffend en haar vader onverschrokken aanziende. 'En u kan toch niet willen, dat ik voor mijn heele leven ongelukkig werd, en dat zou ik toch als ik met Adolf moest trouwen.'

'Je kunt met die vrouwen niet opschieten,' bromde Van Meeren. 'Als een flinke jongen, waar niemand iets op aan te merken kan hebben, met een mooie positie en een ordentelijke fortuin je onder honderden tot zijn vrouw uitkiest, dan wordt je ongelukkig, en je vader, die daarmee niets dan je welzijn op het oog heeft, wordt voor een wreedaard gehouden! Wees nu toch eens verstandig, Maria,' zei Van Meeren zachter; 'wat je tegen Adolf hebt zijn dan niets dan vooroordeelen, die wel zullen verdwijnen, als je hem wat beter leert kennen.'

'Neen, vader, neen, het zijn geen vooroordeelen,' betuigde Maria met warmte, 'en ik kan mijzelf toch niet dwingen, van hem te houden!'

'Dan zal ik je er toe dwingen!' schreeuwde de fabrikant, door het zachte maar vastberaden verzet zijner dochter tot woede geprikkeld. 'Of is je hart soms niet vrij meer?' vroeg hij opeens.

Maria sloeg de oogen neer, maar gaf geen antwoord.

'Zeg op! is het waar, bemin je Dirk Joosten? Zeg op, of ik bega een ongeluk!' Met vlammende blikken keek hij haar aan.

Maria doorstond onverschrokken dien blik, geen vezel trilde aan haar lichaam. Kalm gaf zij ten antwoord:

'Ja vader, ik heb Joosten lief.'

Een oogenblik stond Van Meeren ontzet. Een felle donderslag had geen geweldiger uitwerking kunnen hebben dan deze weinige woorden, op kalmen toon uitgesproken. Dat Joosten zijn dochter lief had en er voor durfde uitkomen, had hij nog kunnen begrijpen; maar dat ook Maria genegenheid gevoelde voor dien jongen en het hem openlijk in zijn gezicht dorst zeggen, neen, dat ging zijn begrip te boven. Met meer kracht dan ooit kwam nu weer het verleden bij hem op. Was ook dit toeval? Of zou het uur der vergelding gaan slaan? Zijn dochter den zoon liefhebben van hem... In de ziel van den fabrikant kampten schrik en woede om den voorrang, maar het laatste gevoel was het machtigst en behield de overhand. Hij maakte een afwerend gebaar, als om het schrikbeeld, dat zoo even voor zijn geest was opgedoken, te verdrijven. Daarna de vuist ballend, zei hij ruw, maar hortend en stootend, zoozeer had de drift hem overmeesterd:

'Zoo, je hebt Joosten lief... en je durft dat

nog zeggen... je durft, er je op beroemen... En je hebt hem nooit je liefde bekend?'

'Neen vader, ik heb hem nooit een woord daarvan gezegd, ik zal het hem ook nooit zeggen. Ik weet ook niet of Dirk mij lief heeft.'

'Schaam je, huichelaarster! Je zou dat niet weten! Schaam je! Ik begrijp niet hoe je durft zeggen, dat je zoo'n kerel bemint.'

'Hoe ik dat durf zeggen, vader? En u hebt het mij gevraagd, ik kan toch niet liegen...'

De egoïst begreep het niet, maar werd er te woedender om.

'Je zult mij niets wijs maken; ik laat mij niet om den tuin leiden zooals je moeder en je grootmoeder. En je kan zooveel van Joosten houden als je wil, maar trouwen zal je'm nooit, in der eeuwigheid niet! Je zal geen ander man krijgen dan Adolf. Ga nu uit mijn oogen, want ik zou een ongeluk kunnen begaan. Je zult Adolf trouwen, goedschiks of kwaadschiks, maar gebeuren zal het! Het moet!'

'Vader,' bad Maria met betraande oogen, 'vader, wees niet boos op mij. Ik wil alles voor u doen, alles voor u opofferen, alles! Maar vraag dat eene niet van mij, verg niet dat ik met Adolf trouw. Het zou mijn dood zijn. Ik zal Joosten trachten te vergeten, ik zal niet meer aan hem denken. Maar Adolf trouwen, ik kan het niet! Toe vader, vergeef mij!'

Van Meeren wendde zich driftig van zijn dochter af. 'Ik vergeef je niet, ik vergeef je nooit, als je Adolf niet trouwt! En nu, ga heen, denk er over na. Ik zeg je, het moet! het moet!'

'Och vader, ik heb u zoo lief; u kan niet willen....'

'Wat ik wil, is dat je Adolf trouwt. Nog eens, ga heen!'

En nijdig keerde hij den rug toe aan zijn dochter, die met den zakdoek voor de oogen de kamer uitging.

IX.

Het was de laatste avond, dien Dirk Joosten in de woning zijner moeder doorbracht, want den volgenden dag zou hij de groote reis aanvaarden naar het verre Insulinde. Tevergeefs had zijn moeder alles aangewend, smeekingen en tranen, om hem van zijn besluit af te brengen, maar Dirk bleef onverwrikbaar. Op al de smeekbeden der arme vrouw gaf hij onveranderlijk ten antwoord: 'Moeder, het kan niet anders, het moet, maak mij nu dezen stap niet zwaarder dan hij al is. Schik u in het onvermijdelijke, ter liefde van mij.'

En de arme vrouw was gezwicht, ze deed wat haar zoon wenschte, doch met brekend hart. Uit liefde voor hem berustte ze in zijn vertrek, maar juist die liefde deed haar het ergste voor heur kind vreezen. De gedachte aan haar man, die zoo ontijdig en zoo ver van haar was gestorven, joeg haar vrees aan voor haar Dirk. Wel trachtte hij haar die uit het hoofd te praten, doch haar moederlijke teederheid zag in alles gevaren voor haar kind, ze twijfelde, of Dirk ooit in zijn plan zou slagen. Toch zweeg ze ten laatste. Het kon den schijn krijgen, als dacht ze alleen aan zich zelf, als spoorde enkel eigenbelang haar aan, heur zoon bij zich te willen houden, als wilde zij niet haar deel hebben in het offer, dat moest gebracht worden.

In werkelijkheid was geen gedachte verder van haar dan deze. Ze had haar leven willen geven, om haar Dirk gelukkig te zien; voor geen offer zou ze zijn

teruggeschrikt. Maar het denkbeeld, dat alles vruchteloos zou zijn, dat haar zoon aan de vervulling van een hopeloozen droom al zijn krachten zou verspillen, misschien er zelfs het leven bij inboeten, beklemde haar het hart en joeg haar een nameloozen angst aan. Ten slotte was geheel haar denkkracht, haar weerstandsvermogen en haar wil uitgeput. Ze boog het hoofd bij de schitterende voorspiegelingen van haar Dirk, maar ze was niet overtuigd.

Hoe pijnlijk was het samenzijn van moeder en zoon op dien laatsten avond geweest! Zij vergat al haar voornemens om zich voor hem sterk te toonen en schreide onophoudelijk, en hij, ondanks zijn voorgewende kloekheid, miste ten laatste de kracht, om haar een hart onder den riem te steken. Hij voelde zich zwak worden bij het zien schreien dier arme vrouw, hij had oogenblikken van berouw over zijn besluit, hij kreeg aanvechtingen om alles ongedaan te maken, om tegen zijn moeder te zeggen: ‘Ik blijf!’ - maar hij zette zich er tegen in, met geweld; het kon, het mocht niet. Hier te blijven was geen leven voor hem, de grond brandde hem onder de voeten, en bovendien, deed hij het, dan was alle kans verkeken, om Maria ooit tot vrouw te krijgen, om ooit gelukkig te zijn. Hij moest dus weg, ver weg. Hij speelde hoog spel, hij wist het, maar was de inzet het dan niet waard?

Voor wie werken wilde, wilskracht bezat en talent, was in Indië geld te verdienen, veel geld. Welnu, hij zou werken, dag en nacht, jarenlang als het moest. En als hij veel geld had, dan zou hij terugkomen naar het vaderland, dan zou hij Van Meeren de hand zijner dochter vragen. Maria zou weten te wachten als ze hem liefhad, en wachtte ze niet, welnu, dan was ze hem niet waard. Maar ze had hem lief, hij wist het. Sinds den dag van zijn ontslag was ze niet meer in zijn woning geweest. Haar vader had haar dit verboden, en als gehoorzame dochter had ze zijn gebod opgevolgd. Eenmaal slechts had hij haai ontmoet, maar de weinige woorden, die ze toen sprak, waren hem bewijs genoeg, dat ze hem lief had. En hij, hij voelde zich sterk genoeg om de hand van Maria te verdienen, te koste van veel arbeids en veel offers.

Niet dan met veel moeite had Dirk eindelijk zijn moeder weten te bewegen, zich ter ruste te begeven. Het zou morgen een inspannende dag voor haar zijn; ze zou haar zoon tot Rotterdam vergezellen, waar hij zich op de *Maarten Tromp* moest inschepen. Hij bleef nog wat op, zooals hij voorgaf om een en ander nog eens na te zien, maar inderdaad omdat hij voelde, toch niet te kunnen slapen, om nog eens heel alleen afscheid te nemen van alles wat hem omringde en wat hem zoo dierbaar was geworden.

‘Ik had nooit kunnen denken, dat dit afscheid mij zóó zwaar zou vallen,’ mompelde Dirk nog eens, ter wijl hij met de hand over zijn voorhoofd streek. ‘'t Is alsof alles een benauwende droom is. Mijn goede moeder, de lieve Maria, de stad, deze woning, dit alles te verlaten en heel alleen weg te gaan, ver weg, - dit alles omdat mij wat geld te kort komt om Maria's man te worden. Welnu, ik zal geld verdienen, veel geld, dan zal ik haar waard zijn,’ besloot hij bitter. Hierna liep hij nog eens de heele kamer rond en bleef voor elk meubelstuk, voor elk voorwerp stilstaan. Hij wijdde er een aandacht aan, die hij er vroeger nooit aan geschonken had. Ze wekten herinneringen bij hem op, die hij al lang uitgewischt waande. Ze werden hem dierbaar, ze namen voor hem gestalten aan van vleesch en bloed, hij zou er mee hebben kunnen praten, hun afvragen, of het hun geen leed deed, dat hij van hen wegging. Ondanks zich zelven verdiepte hij zich telkens meer in het verleden, doorleefde het opnieuw, en hij voelde, dat het scheiden er hem te zwaarder om werd. Zijn stemming werd weemoediger en zijn gedachten steeds treuriger. Hij keek op zijn horloge, het was al over middernacht; de laatste dag, in het ouderlijke huis doorgebracht, was dus

voorbij. Over vier en twintig uur zou hij al ver weg zijn van den vaderlandschen grond, te midden der wijde zee. Hij voelde zijn geestkracht hem meer en meer verlaten, een verlamming in zijn leden, in zijn gedachtenloop hem bevangen. Hij zou naar bed gaan, de slaap zou hem verkwikken, het afgebeulde lichaam, meer nog het afgemartelde brein zou rust vinden. Morgen nog een paar pijnlijke uren, het afscheid van zijn moeder, dat hem als lood op het hart woog, en dan was alles voorbij. Hij verlangde er naar: zóó was het een onduldbare foltering. Nog één lange blik op al die voorwerpen, welke hij vroeger nauwelijks een oogslag had waardig gekeurd en die hem nu schenen toe te roepen: 'Dirk, blijf hier! - Nu wilde hij haastig het licht uit doen en de kamer verlaten, toen plotseling de zware, galmende tonen der torenklok tot zijn oor doordrongen. Dirk luisterde. Het geklop werd al luider en gejaagder, het was een kreet om hulp. Geen twijfel, er was brand.

Dirk luisterde nog naar die onheilspellende tonen, welke de doodsche stilte van den nacht zoo ruw onderbraken, toen hij reeds het haastig openwerpen van deuren hoorde en den doffen klank van voetstappen op de straat, en daarboven het verwarde, angstigdeoreengonzen van stemmen: 'Wat is er? Waar is de brand?'

Dirk trad nu op de deur toe, maar op hetzelfde oogenblik werd ze geopend en stond zijn moeder voor hem. 'Ik zag aan het licht, dat je nog op was, Dirk. Het is al zoo laat, mijn jongen, je had naar bed moeten gaan.'

'Ik wilde juist gaan, moeder, toen ik de klok hoorde luiden. Er is zeker brand, hoor ze eens luiden!'

'Ga er nu niet heen, Dirk, je hebt veel te hard slaap noodig.'

'Ik kan toch niet slapen, ik ga, moeder. Misschien kan ik ze ergens mee helpen. Maar ga u naar bed, moeder, 't is voor u te vermoeiend om op te zitten. Ik zal den sleutel wel meenemen.'

'Neen, Dirk, ik blijf op tot je terugkomt, maar blijf niet lang weg. Ik zal onderwijl een Onze Vader bidden.'

'Goed, moeder, doe dat, ik ga.'

Dirk snelde naar de voordeur, ontsloot ze en vroeg aan een paar mannen, die haastig voorbij ijlden: 'Zeg, waar is de brand?'

'Ze zeggen bij Van Meeren,' was het gejaagde antwoord, 'en het moet raak zijn ook.' En voort snelden ze.

Juffrouw Joosten had den naam Van Meeren opgevangen. Ze trad naar voren. 'Mijn God,' zuchtte ze, 'als er maar geen ongelukken gebeurd zijn!'

'Ga u naar binnen, moeder,' zei Dirk opgewonden, zijn moeder naar binnen duwend. 'Ik loop er gauw heen.' Als een pijl uit den boog snelde hij weg. Hij hoorde deuren openwerpen en zag hoofden er uit steken, onthutst en ontdaan, die hem gejaagd vroegen, waar de brand was. Maar hij gaf geen antwoord, het bloed scheen hem in de aderen te stollen, hij gevoelde pijn in de zij. Een oogenblik bleef hij staan, om de hevige hartkloppingen te doen bedaren. Een oogenblik slechts, want een angstig voorgevoel dreef hem weer voort. Reeds in de verte zag hij een vurigen, rossen gloed zich afteekenen tegen den zwarten hemel, terwijl het gebrom der klok hem akelig somber in de ooren klonk. Ademloos ijlde hij verder; de vreeselijkste gedachten kwamen bij hem op; als hij eens te laat kwam! Als Maria eens in den vuurpoel was omgekomen? Hij voelde zich zwak, uitgeput, een loomheid kwam over hem, die hij tot dusver nooit gekend had, hij kreeg een gevoel, of de beenen hem onder het lichaam werden weggenomen. Hij deed een geweldige poging op zich zelf; hij zag, hij hoorde niets meer van de menschen, die om en voor hem voortsnelden, van de luide gesprekken die zij voerden, de jammerkreten die zij slaakten. Hij wist alleen, dat,

indien het mogelijk was, hij Maria's leven zou redden, als het moest ten koste van het zijne.

Eindelijk sloeg hij den hoek der straat om, vanwaar hij het tooneel van den brand kon overzien. Een oogenblik bleef hij als aan den grond genageld staan. Een akelige vuurgloed grijnsde hem tegen en joeg dikke wolken van vuur en rook voor zich uit. De heele straat was verlicht door het helle schijnsel der vlammen, die steeds verder en verder om zich heen grepen en door de dikke duisternis van den nacht de omliggende gebouwen spookachtig deden uitkomen. Een talrijke menschenmenigte golfde verward en radeloos dooreen. Dirk hoorde het onheilspellend sjirpen en kraken van het houtwerk, dat door het vuur was aangetast en verkoold. Nu eens stortte een balk of schoorsteen in, die met donderend geraas neerplofte en een regen van gloeiende vonken deed opspatten, dan weer kronkelde een zwart-

roode vlam als een vurige tong tegen de kroonlijst op, zich in allerlei bochten wringend, verschroeiend en verzengend al wat haar in den weg kwam.

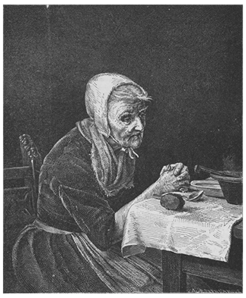

DE SOBERE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SIEGERT.

Slechts een oogenblik duurde de verlamming, waarmee Dirk was geslagen; hij wreef met de hand over het voorhoofd, als om den nevel weg te vagen, die over zijn oogen gespreid lag. Hij ijlde vooruit en in weinige seconden had hij den afstand, die hem van de plek des onheils scheidde, afgelegd. Hier heerschte de schromelijkste verwarring, vrouwen en kinderen schreiden en weeklaagden, mannen liepen radeloos dooreen, elkander aansporend tot waar elk voor terugdeinsde. Meubelstukken werden uitgesleurd en voor den grond geworpen. Menigeen, die zich in den vuurgloed waagde en met een onnoozel, waardeloos voorwerp terugkwam. Allen schenen verlamd, niet in staat geregeld te denken en beraden te handelen.

In de verte kwam de brandspuit aanrollen, log en zwaar, als begreep ze, dat ze te laat kwam.

‘Zijn allen gered?’ vroeg Dirk gejaagd, bijna toonloos, met de hand aan de zij, die hem vreeselijk pijn deed.

‘Ja, ze zijn allemaal gered, Goddank; laat nu het huis maar branden en waag je leven niet voor een kast of pendule. 't Is toch alles verassureerd,’ zei een vrouw, die herhaaldelijk betuigde, nog nooit zoo'n brand gezien te hebben en dat die van het vorig jaar bij mijnheer Bevers er nog maar kinderspel bij was.

‘Dat weet ik nog zoo zeker niet, of ze allemaal wel gered zijn,’ zei een groote kerel, ‘mevrouw is zoo even het huis uitgedragen. Ze was heelemaal van haar eigen en meneer zag er ook uit als een lijk.’

‘De kinders zijn ook gered, ik heb het met mijn eigen oogen gezien,’ hernam de vrouw.

‘En juffrouw Maria?’ vroeg Dirk angstig. ‘Is zij gered? Durft dan niemand meer het huis in? Heeft er niemand dan meer moed?’

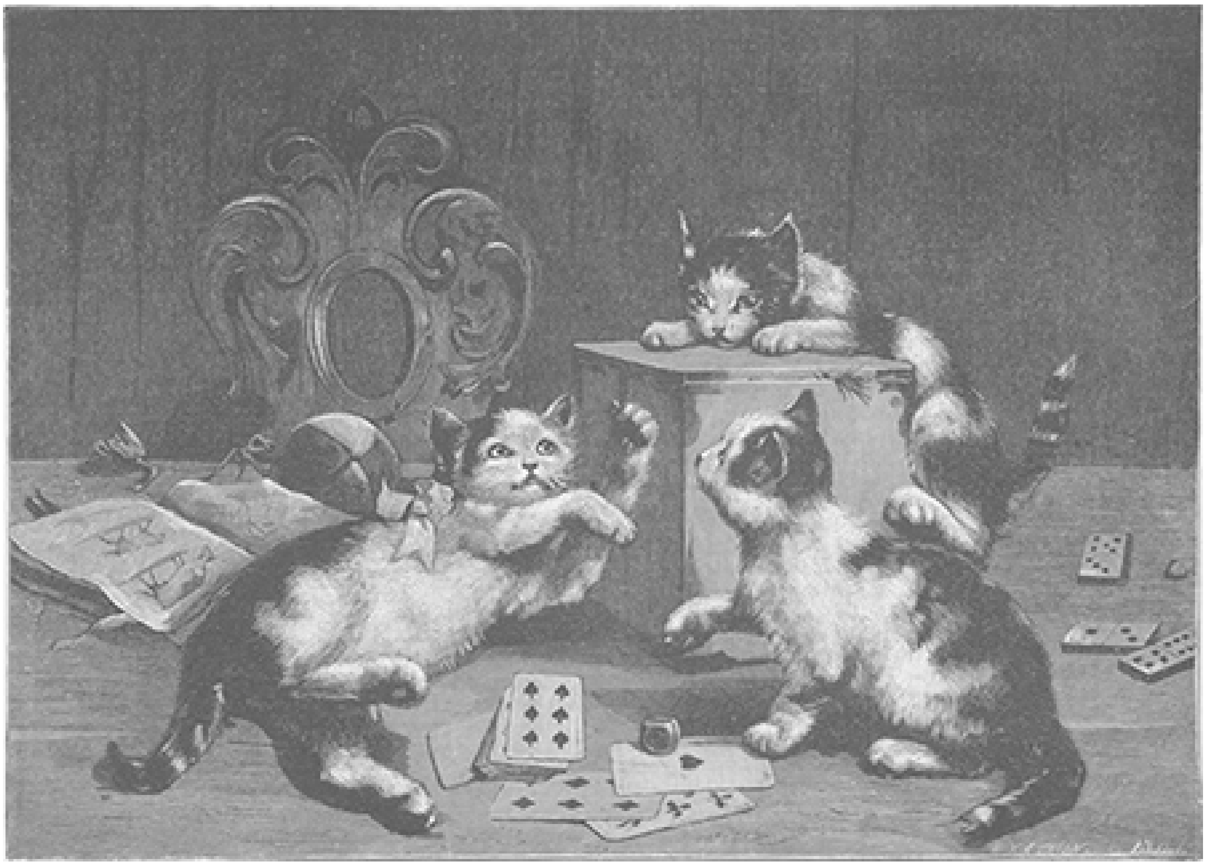
GEVAARLIJK SPEL, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. REICHERT.

'Durven, Joosten? Wat dat betreft, wel voor

tien,' antwoordde de groote kerel, 'maar ik heb toch geen zin, om in dat verwenschte huis mijn dood te halen. Elk oogenblik loop je gevaar, de zoldering op je hoofd te krijgen en de trap staat van onder tot boven in brand.'

DE SMULLER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SIEGERT.

'Dan zal ik gaan,' zei Dirk vastberaden, 'wie helpt me?'

Op dat oogenblik kwamen een paar mannen met een ladder aangedragen en plaatsten ze tegen den geblakerden muur.

'Red mijn kind, om Godswil red ze!' jammerde de fabrikant, die zijn vrouw in een nabij zijnd huis had binnengedragen en door de verwarring nu eerst tot de bevinding kwam, dat Maria nog in het brandend gebouw was. Doodsbleek en handenwringend liep hij op en neer, maar een doodsche stilte was het antwoord op zijn smeekingen. Eensklaps werd Maria aan een bovenraam zichtbaar, bleek en ontdaan en sidderend over al haar ledematen.

'Mijn dochter Maria!' kermde de ongelukkige vader, 'red ze, om Gods wil red ze!'

Alles bleef ademloos stil: alleen het suizen der vlammen, die voortdurend nieuw voedsel vonden, en het kraken en knetteren van het houtwerk werd gehoord. De menigte keek, stom van ontsteltenis, naar het raam, waar Maria stond, die radeloos de armen uitstrekte om hulp, terwijl de vlammen reeds om de kozijnen kronkelden en een vurigen aureool vormden om de kroonlijst. Lang kon het zoo niet meer duren. Maar niemand durfde het wagen, niemand zich aan een bijna wissen dood blootstellen.

'Vijfhonderd gulden voor wie haar redt!' verbrak de stem van Adolf Hoekstra de stilte. 'Toe mannen wie durft?'

De mannen, kerken elkaar besluiteloos aan en schudden het hoofd. Het waagstuk scheen hun te stout toe, ook voor dien prijs.

'Red mijn dochter!' kermde nogmaals de rampzalige vader, 'om 's Hemels wil red ze toch!'

'Vijfhonderd gulden voor wie ze redt!' herhaalde Adolf Hoekstra.

DE GEVOLGEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. REICHERT.

Dirk Joosten drong door de menigte heen;

hij had zijn ziel aan God bevolen en voelde zich nu sterk genoeg om het stoute waagstuk te ondernemen. Met vasten tred trad hij op de ladder toe; hij kende op dat oogenblik geen zwakheid, geen loomheid meer; terwijl hij met vaste hand de ladder tegen het kozijn van het raam plaatste, waarvoor Maria stond, wierp men hem natte zakken om het lichaam en het hoofd, ten einde hem daardoor voor het vuur te vrijwaren. De ladder was wat te kort, geen nood, hij zou het wagen.

Een kreet van bewondering ontsteeg aller lippen, toen men Joosten het hachelijk stuk zag ondernemen. In ademlooze stilte volgden ze hem met hun blikken. Onverschokken steeg Dirk naar boven, de hand vast om de dwarshouten der ladder geklemd. Hij voelde den rook niet, die hem verstikkend omwoei, hij telde de vlammen niet, die hemom kronkelden en als haar buit schenen te beschouwen. Toch moest hij halverwege even ophouden. Hij kreeg een gevoel, of hem de ladder onder de voeten ontzonk. Ze zwiepte onheilspellend, ze boog door, het vuur had ze aangetast: vlammen beneden, om en boven hem. Hij weifelde evenwel niet, hij begreep, dat een oogenblik aarzelen zijn verderf kon zijn en de dood van die hij boven alles liefhad. Terwijl eenige mannen met natte doeken de ladder bevochtigden en het vuur doofden, ging Dirk onverschrokken verder. Hij was zijn doel nabij: hij stond op de bovenste sport. Hij klemde zich aan het krakend gebinte vast, dat onder zijn forsche handen bijna toegaf. Hij verzamelde al zijn krachten en heesch zich op, gelukkig, hij stond in de kamer. Door den schok waggelde de ladder en viel om. Tien, twintig handen grepen ze vast en richtten ze weer op. Men kwam met een andere ladder aandragen, die nog niet door het vuur geleden had. Men kon bijna niet zien waar men ze plaatste, want de gloed der vlammen was onuitstaanbaar en de rook verstikkend. Kermend en handenwringend liep ondertusschen de heer Van Meeren rond. In angstige spanning keken allen naar boven; slechts nu en dan, wanneer de rookwolken door den wind op zij werden gedreven, kon men door den spookachtig rooden gloed heenzien. Maar men bemerkte niets meer aan het raam, noch Dirk, noch Maria.

Zouden beiden door den rook gestikt zijn? Zou de koene jonkman er het leven bij hebben ingeschoten, zonder dat van het jonge meisje te redden?

Ontsteld keek men elkander aan, de stroeve gezichten teekenden ontzetting, maar niemand durfde zich op de ladder wagen; het ware een wisse dood geweest en - slechts weinig menschen zijn helden.

Eindelijk bemerkte men weer beweging aan het raam; men zag Dirk, die het jonge meisje in zijn armen nam. Van beneden klonken kreten van vreugde en bemoediging.

‘Ik had op u gerekend, Dirk,’ had Maria gezegd, toen ze haar redder naast zich zag. Deze kon van uitputting niet spreken, een welsprekende blik was het antwoord.

Hij maakte eerst een kruisteeken en trachtte nu de bovenste sport der ladder te bereiken. Het was een hachelijk waagstuk, met het jonge meisje in zijn armen ongedeerd beneden te komen. Hij sloeg een blik naar omlaag, waar allen ademloos toekeken, vreezend, dat de koene jonkman met Maria verpletterd zou nederstorten. Dirk raapte al zijn krachten bijeen; nogmaals zette hij den voet omlaag. Goddank, hij had de bovenste sport der ladder bereikt, die beneden door tal van forsche handen werd vastgehouden.

Behalve met den rook en het vuur had Dirk te worstelen met zijn angst. Als hij duizelde en één misstap deed, dan was het met zijn leven en dat van het jonge meisje gedaan. Tot bloedens toe preste hij de lippen op elkaar. Met bovenmenschelijke inspanning hield hij Maria in zijn eenen arm, terwijl hij met de andere stevig de

ladder omklemd hield, die onheilspellend zwiepte. De vlammen sloegen om en boven hem, woedend, dat een zoo zekere prooi haar ging ontsnappen; dichte rookwolken omgaven hem en maakten hem bijna blind. Toch hield hij vol; langzaam en behoedzaam daalde hij naar omlaag en zette onder het oorverdoovend gejubel der menigte den voet op den vasten grond.

'Ik dank je, Dirk, ik dank je,' was alles wat Maria kon uitbrengen, maar deze dankbetuiging was zoo welsprekend, dat de jonkman daardoor voor zijn heldenmoed genoeg beloond was.

'Ge hebt de vijfhonderd gulden verdiend, Joosten, ge zult ze hebben,' zei Adolf Hoekstra, die zich niet schaamde, Maria met haar redding te komen gelukwenschen.

Zonder een woord te spreken, draaide Dirk hem den rug toe. Maria wendde den blik van den spreker af en onder het volk hoorde men een luid gemompel van afkeuring. Zelfs de ruwsten begrepen, dat zulk een heldendaad met eenige ellendige guldens niet te betalen was.

Van Meeren drukte dronken van vreugde zijn dochter aan het hart. 'U hebt Dirk nog niet bedankt, vader,' zei Maria, en hierop fluisterde ze hem zachtjes eenige woorden in het oor. Een sombere wolk overtoog het voorhoofd van den fabrikant en onwillig schudde hij het hoofd, hij was plotseling weer de oude geworden. De dankbare vader ging weer onder in den lagen egoïst. Toch hield hij zich schijnbaar goed. Op den redder zijner dochter toetredend, wien de dankbetuiging van Maria nog als hemelsche muziek in de ooren klonk, drukte hij hem beide handen en zei:

'Ik dank je wel, Joosten. En verder goede reis, mijn jongen, moge God je bijstaan.'

Tranen van woede en spijt sprongen Dirk uit de oogen. Was dat nu de dank voor zijn moed? Goede reis! Wat een ijskoude lage egoïst! Moest Van Meeren hem op zulk een oogenblik zeggen, dat hij ook nu zelfs geen hoop behoefde te koesteren, dat zijn dochter ooit de zijne kon worden! Had hij Maria dan voor een ander gered, voor den laffen Adolf Hoekstra? Hij gevoelde een oogenblik bijna spijt, dat hij zijn leven gewaagd had om Maria te redden, maar ook slechts een oogenblik. Hoe! zou hij nu zelf een egoïst worden? De woorden van het jonge meisje schoten hem weer te binnen en deden hem bedaren. Ze was reeds de zijne met het hart; ze zou ook de zijne worden met de hand. Hij voelde zich nog sterker dan ooit, om het meisje, dat hij van den dood gered had, te verdienen. Welke inspanning, welk offer kon hem daarvoor nu nog te zwaar vallen?

Toch kon hij daar niet langer blijven, hij moest naar zijn moeder, hij moest haar geruststellen. Hij wilde zich ook ontrekken aan de hulde der menigte, hij verlangde naar de eenzaamheid, om alles nog eens rustig bij zich zelf te overleggen en te overdenken. Maria en haar vader waren een nabijgelegen huis binnengegaan, terwijl het blusschingswerk uit alle macht werd voortgezet Voor hem was er dus niets meer te doen. Dirk wilde zich nu ongezien verwijderen, maar een talrijke menigte begeleidde hem tegen zijn wil naar huis

Daar aangekomen, wachtte zijn moeder hem in doodelijke ongerustheid op. Hij viel haar schreiend om den hals.

'Dirk, je bent een held,' zei zijn moeder, terwijl ze hem herhaalde malen kuste.

'Moeder, ik deed enkel mijn plicht,' zei Dirk eenvoudig.

'Heb je geen brandwonden, kind?' vroeg zij bezorgd.

'Neen, moeder, geen van beteekenis,' stelde hij haar gerust. 'Mijn haar geschroeid en mijn handen wat geblakerd en mijn pak bedorven, maar ik kan nu wel een nieuw koopen, want meneer Hoekstra had vijfhonderd gulden uitgeloofd voor den redder van Maria,' zei Dirk bitter.

‘Laten we naar binnen gaan, kind,’ zei ze angstig, ‘je hebt rust noodig, je bent opgewonden.’

Onder luide juichkreten der buiten staande menigte werd de deur gesloten en begaven Dirk en zijn moeder zich naar binnen. Het was twee uur na middernacht.

(*Wordt vervolgd.*)

Onverwachte hulp.

Er was veel ijs in de Oostzee tegen het einde van het jaar 1876; wij hoopten tegen Kerstmis in Engeland te zijn. Aldus verhaalt een reiziger. Het was helder en mooi weer, en de opperbootsman kwam in de scheepskeuken zijn handen wat warmen. Hij stopte zijn pijpje en zich tot eenige der aanwezige passagiers wendende, zei hij:

‘U meende gisteren, dat u al heel wat hoorde van dien snaak, die daar heimelijk op het schip was gekomen, maar ik heb het nog wel eens anders beleefd.

Het zal een jaar of zes geleden zijn, dat ik kwartiermeester was op een stoomschip, *De Zebra* genaamd, dat te Calcutta voor anker lag en lading voor Glasgow had ingenomen.

De stoomer verliet des avonds Calcutta en dreef stroomafwaarts; de kapitein bromde als een beer, daar hij, zooals hij zeide, vijf man te veel aan boord had. Drie daarvan waren leren en deze waren van plan te Londonderry heimelijk het schip te verlaten.

De loodsen hadden wij afgezet, de nachtpost was uitgezet en de stoomer dreef lustig door de golf van Bengalen den Indischen Oceaan in, toen zich eensklaps een alarmgeschreeuw deed hooren; de opperbootsman kwam naar de kapiteinskajuit en had een jongen van een jaar of zeventien bij zijn kraag.

‘Ik hoorde leven in het stuurboordsruim, kapitein,’ zei de man, ‘ik ging zien en vond er dezen bengel.’

‘Ik verzocht om er uit te mogen komen, mijnheer,’ zei de knaap onbeschroomd. ‘Ik wilde heimelijk gratis den overtocht meemaken, doch ik versta het scheepshandwerk en kan en wil werken. Ik verzocht u om mij mede te nemen, maar het werd mij geweigerd en nu had ik mij stilletjes verborgen. Ik wil naar Magherafelt bij Londonderry, waar mijn moeder woont. Ik verlang geen loon, maar wilt gij mij voor de overvaart laten werken, dan zal u er geen schade bij hebben.’

Onze kapitein was een hardvochtig man en zich tot mij wendende, zei hij:

‘Kwartiermeester, leg dien vlegel voor vannacht de boeien aan. Morgen zal ik zien wat er met hem gebeuren moet. Als hij niet over boord gaat, moet hij mee naar Glasgow en mag te Londonderry niet aan land.’

Het smartte mij voor den jongen, maar ik moest gehoorzamen en spoedig lag hij aan handen en voeten geboeid. Hij was vreeselijk beangstigd en daar ik 's nachts de wacht had, ging ik hem opzoeken en troosten. Het was vier uur in den morgen, toen ik met een maat, die hem ook wilde zien, naar hem toeging.

‘Nu, mijn jongen,’ zei ik hem, ‘vertel ons nu eens, hoe het is gekomen, dat gij u hier hebt verborgen en waarom gij niet liever met een zeilschip zijt gegaan, als gij naar uw moeder wilt?’

‘Ach heer,’ riep de jongen, met tranen in de oogen uit, ‘dan was ik te laat gekomen en zou zij ongetwijfeld al in een armenhuis zijn gegaan. Vóór twee jaren liep ik van huis weg en ging on het schip, daar ik de oudste ben van ons drieën en moeder ons

niet kon onderhouden. Nu en dan stuurde ik haar geld en van tijd tot tijd schreef zij mij een brief, maar wij hebben elkaar al dien tijd niet meer gezien. Eergisteren ontving ik een brief, waarin moeder mij meldde dat mijn zusje gestorven is. Haar begrafenis heeft veel geld gekost en nu heeft moeder geen geld meer om het pachtgeld te betalen en zal men haar naar het armenhuis brengen. Ik heb vijftien pond gespaard en wil haar die nu zelf brengen. Ik wenschte nu wel, dat ik haar dat geld had overgestuurd, als de kapitein mij medeneemt naar Glasgow. Maar misschien kan ik het haar nog wel van daar uit per post zenden.'

Mijn gezel liepen de tranen over de wangen en mijn oogen begonnen ook te schemeren.

'Je hoofd maar niet laten zakken, mijn jongen,' zei de maat, 'ik zal wel eens een woordje praten met den kapitein.'

Daarop gingen wij den kapitein verslag geven. Deze bedacht zich een oogenblik en zei toen, op een toon, die niet veel goeds deed vermoeden: 'Ik zie niet in, wat mij dat alles aangaat; ik heb volk genoeg aan boord, ik wil geen man meer. Maar een passagier kunnen wij nog wel gebruiken. Hij moet dan zijn reis tot Londonderry maar met zijn 15 pond betalen. Ik zal hem een kooi geven en hem te Londonderry afzetten. Ga en haal me dat geld.'

Maar mijn maat had zichzelven liever in de boeien laten slaan, dan het bevel uit te voeren. Zoo zag ik mij dan verplicht dat harde bevel ten uitvoer te brengen. Toen ik den knaap voor den kapitein bracht, zei deze:

'Je hebt 15 pond bij je, niet waar?'

'Ja, mijnheer,' antwoordde de jongen.

'Geef ze hier,' beval de kapitein.

De arme jongen werd zoo bleek als de dood, maakte zijn jas los en haalde een zakje te voorschijn, dat hij zorgvuldig met een touwtje om zijn hals op het bloote lichaam droeg en gaf den kapitein het gevraagde.

'Dit is maar de helft van het passagiersgeld voor Londonderry, maar ik zal schikkelijk met je zijn. Men zal een kooi voor je inruimen.'

De knaap sprak geen woord en ging heen.

Met den dag begon hij er al slechter en slechter uit te zien en zat den meesten tijd treurend in zee te staren.

In een vreeselijk stormachtigen nacht stuurden wij op de Iersche kusten aan; het was zoo donker, dat wij het licht van den vuurtoren niet konden zien en op goed geluk af werden wij door de branding geslingerd.

'Reinolds,' zei de kapitein, die met een maat op de brug stond, 'aanstonds slaan wij tegen de klippen.'

'Best mogelijk,' gaf de maat bot ten antwoord; hij kon den kapitein geen vriendelijk woord meer geven, sinds deze den knaap zijn geld had ontnomen. Daar, waar wij ons bevonden, was de zee te diep, dan dat men een anker had kunnen uitwerpen, al had zulks ook tijdens een storm kunnen geschieden. Alle zeilen waren ingehaald, om den loop van het schip te temperen, maar geen onzer twijfelde er een seconde aan, dat wij elk oogenblik op een klip konden loopen.

Plotseling schrok de kapitein; daar klopte hem iemand op den schouder. Het was de arme jongen, die zich tot hem wendde en sprak: 'Kapitein, ik ben hier op deze kust geboren en ken alle klippen en banken. Ook weet ik een veilige doorvaart, tusschen de klippen heen. Wil ik het schip er eens doorbrengen?'

'Als gij meent het te kunnen,' zei de kapitein, 'dan probeer het maar. Hier, ik sta je het stuurrad af.'

De jongen sloeg de hand aan het rad en stuurde tot groote verbazing van ons allen het schip daarheen, waar de branding het hevigst was. Een matroos, die bij den knaap aan het stuurrad stond om te helpen, had bevel diens aanwijzingen op te volgen. Het was een bang half uurtje.

Doch eensklaps liet de kleine stuurman het schip een draai maken, liet het in een soort kanaaltje loopen, van ongeveer vijftig meter lang, en eenige minuten later hadden wij kalm water onder den boeg en spoedig daarna ankerden wij dicht bij de kust

Den volgenden morgen liet de kapitein den knaap bij zich komen en zei: 'Hier zijn uw 15 pond terug benevens een assignatie van 100 pond, die de maatschappij gaarne zal betalen, daar gij het schip gered hebt.'

De redder van ons schip nam het geld aan, betaalde de pachtschuld zijner moeder en hield nog een aardig sommetje over. En wat is er nu van hem geworden? Wij heben samen al menig reisje gemaakt en hij is mij voorbij gevlogen. Hoor, daar roept hij mij,' zei de bootsman, en terwijl hij eens flink aan zijn pijpje trok, ging hij naar boven op het dek, alwaar de kapitein zijn manschappen ter inspectie bijeen riep.

Bij de Platen.

Voorbereiding tot den marteldood. -

Dit aangrijpend tafereel verplaatst ons in de onderaardsche kerkers van het Colyseum, waar de veroordeelden het oogenblik afwachten, dat zij naar het strijdperk zullen worden gesleept om daar voor de wilde dieren te worden geworpen en door het schouwspel van hun dood een bloeddorstig volk te verlustigen.

Die veroordeelden zijn hier geen misdadigers, het zijn juist de edelsten en besten uit de menschelijke samenleving; het zijn de eenigen, die te midden eener wereld van barbaarschheid en zedenbederf het besef der echte menschelijkheid hebben bewaard. Het zijn Christenen, het zijn de bevoorrechten, die de boodschap des heils hebben vernomen, waarvoor de groote meerderheid der wereld nog doof en blind is gebleven. Zij zijn de dragers van het groot en heilig beginsel, dat geroepen is, de gansche in heidendom en zedeloosheid verzonken menschheid te vernieuwen. En alleen omdat zij den Christus belijden, in wien de gansche aarde moet herboren worden, achtervolgt en doodt men ze als schadelijk gedierte. Het heidendom, dat als instinctmatig voelt hoe zij zijn [h]ee[r]schappij bedreigen, verdelgt hen te vuur en te zwaard.

'De Christenen voor de leeuwen!' gilt het in uitzinnige woede. En ziedaar waarom hier weerlooze grijsaards en jongelingen, vrouwen en kinderen zijn opgesloten om straks als slachtvee ter dood te worden geleid.

Maar zij vreezen den dood niet, integendeel zij begroeten hem als den overgang tot een beter leven; zij zijn verheugd hun bloed te mogen geven voor Christus, die ter verlossing der wereld het zijne tot den laatsten druppel aan het kruis vergoten heeft. Zij beklagen hun vervolgers, die in hun verblinding de heilgenade niet erkennen, hun in de leer van den gekruisten God geboden; en moedig gaan zij ter dood als zoenoffers voor de schuld eener wereld, die door hun martelaarsbloed zal worden gereinigd, om waardig te worden eenmaal de zegepraal des kruises te aanschouwen.

Toch spreekt in de laatste oogenblikken, die hun marteldood voorafgaan, de stem der natuur nog krachtig in die godgewijde zielen, en kost het hun strijd, zich van hun dierbaren te scheiden. Moeders drukken in vervoering haar kinderen aan het hart; maagden en jongelingen nemen afscheid van hunne ouders, die hen voorgaan in het martelaarschap. Een eerbiedwaardige grijsaard, een priester, strekt zegenend de handen uit over degenen, die voor heden zijn aangewezen om als bloedgetuigen voor Christus te sterven, opdat Hij hun de kracht moge geven om te volharden tot het einde, toe. Lang zal de scheiding niet zijn, want al de overigen zullen hen weldra volgen in den marteldood. En allen wacht, na den bloedigen, maar kortstondigen strijd, de eindelooze zegepraal met Christus in den hemel.

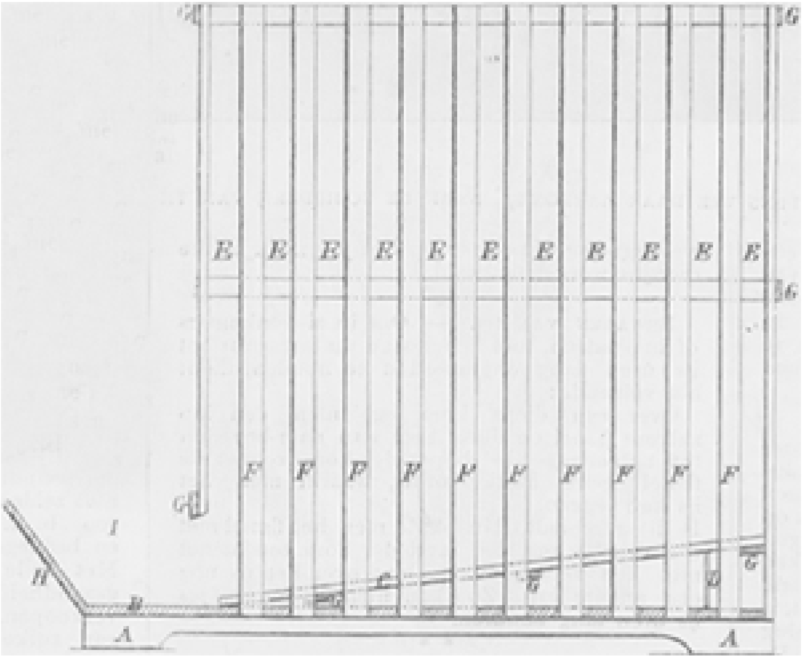

Doorsnede van een houten bergplaats voor aardappelen, schaal 1 à 10.
Nadere verklaring:
A. Klampen op afstanden van ongeveer 1 M.
B. Vloer.
C. Losse uitneembare vloer van rasterwerk; de aarddeelen der aardappels, vallen door de openingen op de vasten vloer B. en kunnen van daar verwijderd worden als de bergplaats ledig is.
D. Klampen waarop de losse vloer C rust.
E. Rasten van eindschot, zoodanig wordt de bergplaats naar alle zijden betimmerd; de tusschenruimten F bedragen 0,02 à 0,03 M. naar gelang van de grootte der aardappels.
G. Klampen tot steun en versterking van het rasterwerk.
H. Voorschot.
I. Plaats waar de aardappels worden uitgenomen.

De sobere en de smuller. -

Een aardige tegenstelling vormen deze twee tafereelen. Het oude moedertje zit voor een karig maal: een bord pap en een stuk brood, meer niet. Het heerschap tegenover haar daarentegen heeft een bord oesters voor zich staan en is bezig zich daarbij een fijn glas in te schenken, terwijl verder de tafel van al het noodige is voorzien en, als er nog iets naar zijn zin aan mankeeren mocht, hij maar de schel heeft te roeren.

Het dineetje schijnt hem uitstekend te smaken, en toch zouden we betwijfelen of hij met al die weelde, zoo in zijn eentje genoten, bij slot van rekening wel zoo gelukkig is als het goede moedertje, dat niets heeft te commandeeren, maar zich met het weinige wat ze heeft vergenoegt.

Zij vouwt dankbaar de handen alvorens aan haar sober maal te beginnen, terwijl het de vraag is of de rijke smuller daaraan wel heeft gedacht. Wie alles heeft wat zijn hart begeert, vergeet allicht den Gever van alle goed. Hij wordt er aan gewoon, zich aan het tegenwoordige te goed te doen, zonder zich meer te bekommeren om de toekomst. De arme daarentegen, die zich in dit kortstondige leven ontberingen heeft te getroosten, mag veilig zijn hoop vestigen op de rijke schadeloosstelling, die hem hiernamaals wacht.

Gevaarlijk spel en de gevolgen. -

Dat er in die raadselachtige vierkante doos wat schuilen moet, begrijpen de schrandere poesjes wel. Maar wat het wezen mag, daar kunnen ze maar geen hoogte van krijgen. En daarom rusten ze niet, vóór ze op de een of andere manier het kastje hebben opengewerkt. Terwijl ze met hun tweeën aan het werveltje morrelen, klimt de derde al op het deksel, waaruit een verdacht pluimpje naar buiten steekt, dat de aanwezigheid van het een of ander behaard wezen binnen het kastje verraadt. En zoo waar! opeens vliegt het deksel met kracht omhoog, zoodat de brutaalste van het drietal een eind achteruit wordt geslingerd en zijn beide speelkameraadjes, verplet van schrik, het duivelsche beest aanstaren, dat daar op eens uit het hokje komt gesprongen.

'Kijk eens wie daar aankomt.' -

Een allerguitigst tafereeltje, een stuk leven en natuur zooals we dat dagelijks om ons heen kunnen zien. Door de open deur ziet de grootste van het tweetal vader aankomen en maakt er het kleinere broertje, waarop hij het oog moest houden, attent op. 'Kijk eens wie daar aankomt!' vraagt hij schalks lachend en het kleine vingertje wijst in de lichting, waar de vader nadert. De kleuter in zijn stoel kraait het uit van plezier en strekt alvast bei zijn armpjes uit, daar hij weet, dat vader hem altijd op zijn knie paardje laat rijden, of hem, op zijn schouder zittend, aan den zolder laat reiken en zeggen hoe groot hij is.

't Is een allerliefst genrestukje, dat alle vaders en moeder ongetwijfeld met genoegen zullen beschouwen.

Wetenswaardig Allerlei.

Bergplaats voor aardappelen. -

Nu de tijd daar is om aardappelen voor den winter op te doen, zullen de lezers zeker gaarne ken-

nis maken van een nieuwe inrichting tot het bewaren van aardappelen, ons door een onzer inteekenaren aan de hand gedaan. Zij bestaat uit een soort kooi van latwerk, waarbinnen de aardappelen frisch en luchtig worden bewaard. Onder aan de voorzijde is een opening, door een opstaande plank beschut, waar dagelijks de benoodigde aardappelen kunnen worden uitgenomen. Door het aanbrengen van een lossen, schuins liggende vloer, ook uit latwerk bestaande, wordt verkregen dat telkens bij het uitnemen van aardappels de heele massa van onder tot boven in beweging komt en elke aardappel zonder schokken of kwetsuren nieuwe aanrakingsvlakken krijgt ten opzichte van zijn omgeving. Dientengevolge blijtt de vrucht gezond en heeft in het voorjaar minder neiging tot kiemen. Bovendien is het een gemak dat de voorraad, kan worden aangevuld, terwijl de oudste vruchten toch het eerst voor de hand blijven. Ter verdere verduidelijking strekke de hiervoorafgaande teekening.

'KIJK EENS WIE DAAR AANKOMT,' NAAR DE SCHILDERIJ VAN TH. KLEEHAAS.

Krupp overtroffen. -

Evenals Italië tot dusver van alle mogendheden de grootste pantserschepen bezit, zoo heeft 't ook te Terni de grootste hamers tot bewerking der stalen platen. Immers, ter wijl de stoomhamer van Krupp, die toen die van Terni er nog niet was, voor den grootsten gehouden werd, maar 1000 centenaars weegt, heeft laatstgenoemde een

gewicht van 2000 centenaars. Ook wordt, om hem in beweging te brengen, niet van stoom gebruik gemaakt, doch enkel van samengeperste lucht, en deze samengeperste lucht wordt, evenals het heele werk te Terni, door hydraulische kracht voortgebracht, 1200 stopbussen, door waterdruk van 1200 paardekracht gedreven, zorgen dag en nacht voor de samenpersing der lucht, en daarvoor zijn maar twee machinisten noodig, die de hydraulische kracht en den reuzenhamer in beweging brengen. Alsof het een veer is, worden de 35 centimeter dikke, witgloeiend gemaakte 50 centenaars zware pantserplaten onder den hamer geschoven, en door en lichten druk van den vinger op een klep suist de hamer met een aardbevingachtig geluid van een hoogte van twintig meter op de gloeiende massa neer.

Bijzonder kunstig is de drijfkracht van het geheele werk (vervaardiging van pantserplaten uit ruw ijzer) ingericht: de beroemde watervallen van de beide armen der Nera bij Terni, die zich van een hoogte van 200 meter in het dal storten, worden opgevangen en in dienst der nijverheid gesteld. Door ijzeren buizen van 1½ meter breedte stroomt het water onder een ontzaglijken druk, met een geweld van 12000 paardekracht, naar de machines, die zoo fijn zijn ingericht, dat, zooals gezegd is de druk van een vinger voldoende is, om ze in werking te brengen of onmiddellijk te doen stilstaan.

De Engelsche oestermarkt. -

Te Colchester heeft elk jaar een groote oestermarkt plaats. 't Is een oud stadje in het graafschap Essex en levert elk jaar ontzaglijke hoeveelheden op der kostbare schelpdieren, waarop de Engelschen zoo verlekkerd zijn. De oesterparken van Colchester zijn beroemd; en het uitsluitend recht der oestervisscherij, dat die stad bezit, is haar verleend door een charter van koning Richard I, die van 1189-1199 regeerde. De Colchestersche oesters worden in de banken van de Colne gevischt en vervolgens gemest in de oesterperken van Wivenhoe en Brihtlingsea.

Een charter van 1318 heeft te Colchester de groote oestermarkt ingesteld, die ieder jaar daarop voor het feest van den H. Dionysius gehouden wordt. Op uitnoodiging van den burgemeester vereenigden zich dit jaar meer dan 3000 personen aan een feestmaal, waar ongeveer tien duizend dozijnen oesters worden verorberd onder de noodige redevoeringen en toosten op het welzijn der stad. Ondanks de groote menigte oesters, die Colchester voortbrengt, zijn er nog niet genoeg om de bevolking te gerieven, zoodat er nog uit Frankrijk en Holland worden aangevoerd. De vreemde oesters worden bij hunne aankomst in de perken gelegd om te worden gemest, waar zij in korten tijd het aanzien en den smaak krijgen van de inlandsche oesters, die de Engelsche fijnproevers voor de beste der wereld houden. Men berekent, dat de Londensche lekkerbekken ieder jaar ongeveer 750 millioen oesters noodig hebben, zoodat het gemakkelijk te berekenen is, welke groote winsten er op die fijne maar kleine diertjes worden behaald.

Bewaren van ijs. -

Om in ziekenkamers of in plaatsen, met een hooge temperatuur het ijs uren lang ongesmolten te houden, dient het volgende:

Over een dieps kom legt men een lap zuivere flanel en duwt hem dan naar beneden tot halverwege de diepte der kom, zoodat de flanel eene holte vormt, waarin men het ijs kan leggen.

Is dit geschiedt, dan bindt men het flanel met een draakje om den rand der kom, zoodat het niet kan verzakken, en legt over het ijs nog een andere lap. Zoo kan men kleine stukjes ijs uren lang bewaren.

Door luchtdruk gestorven. -

Op den namiddag van den 18en October 1813 verdedigden de Franschen het dorp Probstheida, den sleutel van hun stelling, met groote dapperheid tegen de aanstormende Pruisen. De divisie van generaal Viel leed vreeselijke verliezen, doch legde een buitengewone onverschrokkenheid aan den dag. Maarschalk Victor wilde juist aan den bevelvoerenden generaal het compliment van den keizer overbrengen, toen een Pruisische kogel in de nabijheid van den maarschalk op den grond sloeg, bij den weerstuit rakelings voorbij het gezicht van den generaal ging en over het hoofd van den maarschalk wegvloog. De generaal stiet een kreet uit, bracht de rechterhand aan het voor hoofd en viel van het paard. De keizer, die onmiddellijk Viel's dood vernam, zond zijn lijfarts naar Probstheida om het lijk te onderzoeken. Daar deze evenwel nergens een zichtbare verwonding kon vinden, verklaarde hij hem enkel voor schijndood. De generaal kwam echter niet meer tot het leven terug, doch was en bleef dood.

Hetzelfde lot viel den 16en October 1813 den jongen Oostenrijkschen graaf Alberti op den Colmberg bij Lieberwolkwitz ten deel, toen hij een der generaals een bevel overbracht.

Den Russischen generaal Manteufel ging den 18en October 1813 een kanonskogel rakeling zijn lichaam voorbij, zoodat er brand in zijn ingewanden ontstond, waaraan hij nog denzelfden dag overleed.

Uit den laatsten Fransch-Duitschen oorlog wordt een geval verhaald, dat niet on middellijk doodelijk afliep. Een ritmeester der uhlanen viel plotseling bewusteloos van het paard, toen een granaat dicht zijn hoofd voorbijsuisde. Uit zijn bewusteloozen toestand ont waakte hij den volgenden dag, viel echter weer spoedig in zijn verdooving terug. Zijn dood viel voor drie jaar na den oorlog, maar steeds bleef hem zekere verwarring in zijn denkvermogen hij.

Te vroeg gewekt. -

De Engelsche premier lord North, overleden in 1792, sliep zeer dikwijls tijdens de langdurige redevoeringen zijner medeparlementsleden. Sir Cooper, een der secretarissen der Schatkamer, schreef intusschen de hoofdpunten op der rede, door de tegenpartij gehouden, zoodat lord North, als hij ontwaakte, slechts een blik op het papier behoefde te slaan om den spreker te kunnen antwoorden. Bij gelegenheid van een debat over de Marine vond een parlementslid het noodig een historisch overzicht der scheepsbouwkunde te geven, dat hij met de ark van Noach begon en zoo vervolgde tot de Spaansche Armada (tijdens de regeering van koningin Elisabeth). Toen stiet

Cooper den premier heftig aan, zoodat deze wakker werd en vroeg, hoe ver de spreker al reeds gekomen was. Cooper antwoordde: ‘Tot koningin Elisabeth.’

‘O beste Cooper,’ zei lord North ongeduldig, ‘wat ben je toch voorbarig, dan kan ik immers nog gerust een paar honderd jaar slapen.’

Ziektekiemen in kleeren. -

Evenals wol, linnen, zijde en katoen deeltjes stof en vuil vast houden, kunnen zij ook de kiemen van ziek ten opnemen en bewaren. De geneeskundige ondervinding leert, dat aanstekelijke ziekten niet zelden door kleeren worden voortgeplant; zoo b.v. pokken, cholera (door vuil lijfen beddegoed), roodvonk, mazelen, tering enz. Met volle recht bevat daarom de Engelsche gezondheidswet van 1870 een bepaling, die het verkoopen, weggeven of wegwerpen der kleeren van zulke zieken op strenge straffen verbiedt, wanneer niet het bewijs geleverd is dat ze behoorlijk ontsmet zijn.

[Nummer 25/26]

Kerstlied.

Gegroet, Kindje Jezus,
   Uit Eden gedaald,
Waar eeuwige glorie
   U heerlijk omstraalt!
Gegroet, Heer der heemlen
   En God van 't heelal,
Ons heden geboren
   In Bethlehems stal!

Uit liefde verkiest Gij
   Zoo needrig een woon.
Wat stroo en een kribbe
   Is, Koning, uw troon.
Die schamele doekjes,
   Waar liefde U in windt,
Zijn blijvende banden
   Voor 't hart dat U vindt.

Gij, Heerscher van alles,
   Wordt d'armen gelijk -
Uw rijkdom van goedheid
   Maakt de armoede rijk.
't Is koud hier op aarde -
   Die koude verdwijnt
Waar, eeuwige Zonne,
   Uw gloed ons beschijnt.

Maria, o Moeder
   Vol teederste min,
Och, stort uwe liefde
   Voor Jezus ons in.
Gij schonkt Hem het leven
   En noemt Hem uw kind,
Trek 't hart van Zijn broeders
   Tot Hem die hen mint.

o Reddende Liefde,
   o Kindeke zoet,
Beheersch ons weerspannig
   En zinlijk gemoed:
Nooit wordt dan ons harte,
   Dat innig gelooft
En brandt van uw liefde,
   Door zonde U ontroofd!

DR. F. VAN ETTEN,
O. St. A.

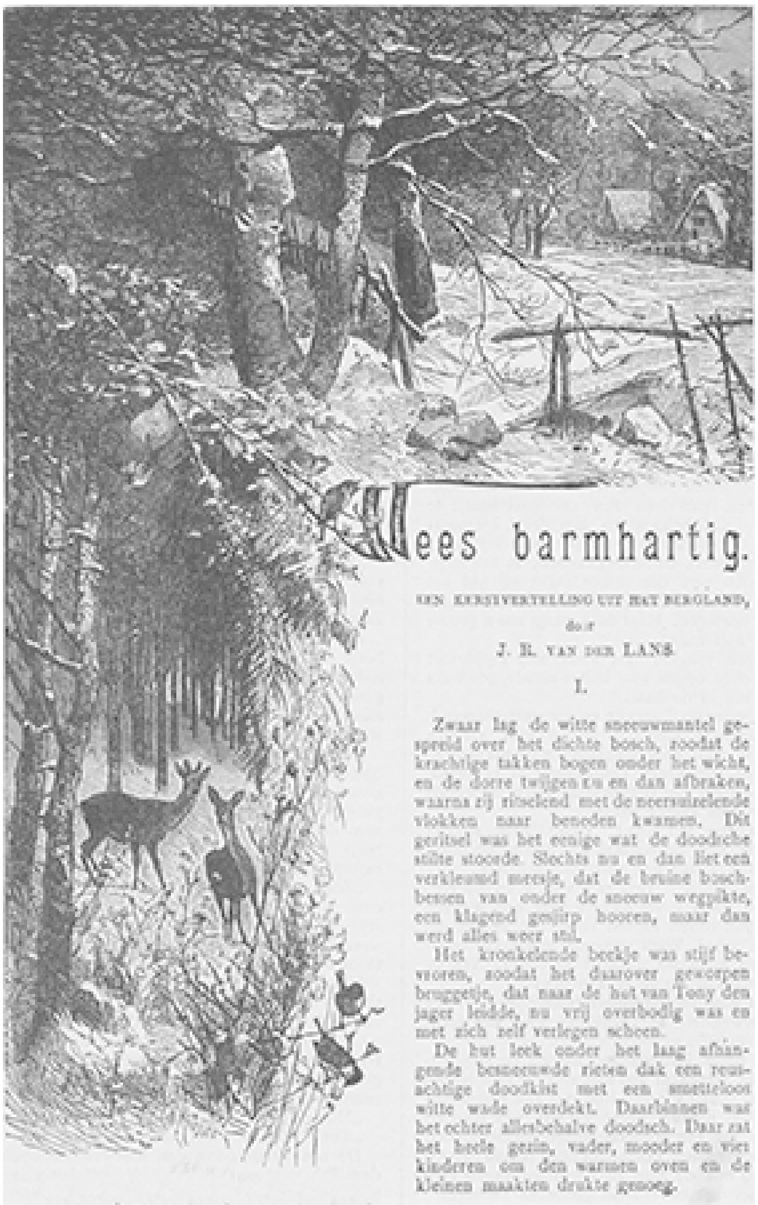

Wees barmhartig.

EEN KERSTVERTELLING UIT HET BERGLAND,

door

J. R. VAN DER LANS.

I.

Zwaar lag de witte sneeuwmantel gespreid over het dichte bosch, zoodat de krachtige takken bogen onder het wicht, en de dorre twijgen nu en dan afbraken, waarna zij ritselend met de neersuizelende vlokken naar beneden kwamen. Dit geritsel was het eenige wat de doodsche stilte stoorde. Slechts nu en dan liet een verkleumd meesje, dat de bruine boschbessen van onder de sneeuw wegpikte, een klagend gesjirp hooren, maar dan werd alles weer stil.

Het kronkelende beekje was stijf bevroren, zoodat het daarover geworpen bruggetje, dat naar de hut van Tony den jager leidde, nu vrij overbodig was en met zich zelf verlegen scheen.

De hut leek onder het laag afhangende besneeuwde rieten dak een reusachtige doodkist met een smetteloos witte wade overdekt. Daarbinnen was het echter allesbehalve doodsch. Daar zat het heele gezin, vader, moeder en vier kinderen om den warmen oven en de kleinen maakten drukte genoeg.

‘Twee herten!’

Wees barmhartig.
Een Kerstvertelling uit het Bergland,
door J.R. van der Lans.

I.

Zwaar lag de witte sneeuwmantel gespreid over het dichte bosch, zoodat de krachtige takken bogen onder het wicht, en de dorre twijgen nu en dan afbraken, waarna zij ritselend met de neersuizelende vlokken naar beneden kwamen. Dit geritsel was het eenige wat de doodsche stilte stoorde. Slechts nu en dan liet een verkleumd meesje, dat de bruine boschbessen van onder de sneeuw wegpikte, een klagend gesjirp hooren, maar dan werd alles weer stil.

Het kronkelende beekje was stijf bevroren, zoodat het daarover geworpen bruggetje, dat naar de hut van Tony den jager leidde, nu vrij overbodig was en met zich zelf verlegen scheen.

De hut leek onder het laag afhangende besneeuwde rieten dak een reusachtige doodkist met een smetteloos witte wade overdekt. Daarbinnen was het echter allesbehalve doodsch. Daar zat het heele gezin, vader, moeder en vier kinderen om den warmen oven en de kleinen maakten drukte genoeg.

De zesjarige Tony, vaders naamgenoot, had bijzonder veel plezier in de denkbeeldige handreiking, die hij den jager leende bij het nazien en poetsen van zijn buks, waarvan hij de verschillende losse stukken uit elkaar genomen en op de steenen ovenbank gelegd had.

‘Kijk eens, vader,’ zei hij opeens, met het kleine ronde knuistje door het vensterglas naar buiten wijzend. ‘Twee herten!’

‘Waarachtig!’ zei de jager en zijn oogen fonkelden, terwijl hij de fraaie dieren in hun schuchtere bewegingen gadesloeg.

‘Hoe is 't mogelijk, dat die beesten zich zoo ver uit het bosch wagen,’ zei zijn vrouw, die, met een kind op den schoot, ook in de richting keek, door den schranderen dreumes aangewezen.

‘Da's de honger, vrouw, die ze drijft. De stomme dieren hebben niets meer te eten.’

‘Dan slachten ze ons wat. Ten minste wij zullen met dezen barren winter ook heel wat te scharrelen hebben om den mond open te houden.’

‘Verduiveld, ik heb ze hier precies onder schot,’ ging de jager voort, die in hartstochtelijken beroepsijver al de buks op hen gericht hield.

‘'t Was zeker een kostelijk Kerstmaal,’ zei de jonge huismoeder watertandend, ‘maar ik zou het toch maar laten.’

‘Wees maar niet bang, vrouw,’ hernam de jager, ontmoedigd het wapen latende zinken. ‘De nieuwe heer zou het mij leelijk inpeperen, als ik zoo maar onder zijn wild schoot.’

‘Ja hij is niet gemakkelijk,’ hervatte de vrouw. ‘Nu heeft hij gisteren toch alweer om de achterstallige huur gestuurd. Is 't niet God geklaagd van zoo'n schatrijken kerel, dat hij niet een beetje geduld wil hebben met ons arme tobbers? We hebben toch altijd trouw betaald...’

‘Dat weet hij niet,’ zei Tony vergoelijkend en nog altijd met de oogen op de rondhuppelende herten gericht, ‘hij heeft het goed gekocht en moet het duur betaald hebben ook. Nu wil hij er alles van trekken wat er van te halen is. Geen wonder dat hij de achterstallige huurders laat narijden. Als hij mij maar eens vrijheid liet, met mijn buks het bosch af te loopen, zou ik hem gauw mijn heele schuld afbetaald hebben; maar daar zou hij niet toe te vinden zijn.’

‘Neen, liever laat hij de arme stakkers honger lijden, dan hun een onnoozel haasje te gunnen; dat hebben we aan Fritzl hiernaast gezien, die de hut uitgezet is omdat hij in het bosch een strik had durven zetten. Ik had zielsmedelijden met den armen man: hij had het alleen gedaan om zijn huishouden een maal eten te bezorgen. Maar daar vraagt zoo'n groote meneer niet naar.’

‘Jongen, jongen,’ zei Tony, nog altijd met glinsterende oogen naar buiten ziende, ‘de buks brandt mij in de hand.’

‘Pas maar op!’ zei zijn vrouw waarschuwend, en nauwelijks was het woord haar uit den mond, of wip! daar sprongen de herten schichtig op en verdwenen vliegensvlug in het houtgewas, terwijl een dichte vlaag van afgeschudde vlokken hun vlucht dekte.

‘Wat zou dat zijn!’ vroeg Tony, verrast uitziende naar de oorzaak van den plotselingen schrik der straks nog zoo rustige dieren.

‘Jesus Maria!’ riep zijn vrouw en zij verbleekte. ‘Daar is de nieuwe heer zelf. Wat een zegen van onzen Lieven Heer, dat je niet geschoten hebt! Want dan was je het kot ingegaan en zaten we allemaal op straat. Hè, ik huiver er van als ik er aan denk.’

‘Wat zou die hier komen jagen?’ vroeg Tony zich verwonderd af. ‘Kijk, hij heeft zijn dochter bij zich.’

Het heele huishouden, dat op de verschijning der herten al zoo nieuwsgierig naar buiten gekeken had, verdubbelde nu zijn oplettendheid. De nieuwe heer! - dat was voor de kleinen als een geheimzinnige spookgestalte, waarvoor zij een instinctmatigen schrik gevoelden. En ook de man en de vrouw zagen hem lang niet met onverdeeld genoegen naderen.

‘Ik geloof waarachtig dat ze hierheen komen,’ zei Tony. ‘Jongens, gaat een eindje van het raam af; hij zou wel denken dat wij hem beloerden als een wild dier.’

Stommelend in hun vreesachtige bewegingen krabbelden de kleuters achteruit.

‘Ja, hij komt hier op af,’ zei de vrouw, haar kleeren, die door het spelen met de kleine een beetje in wanorde waren geraakt, recht trekkend. ‘De Hemel geve dat hij niets kwaads met ons voor heeft.’

En angstig keek zij naar buiten, naar het wandelend tweetal, dat, scherp tegen den wit besneeuwden grond afstekend, nu in zijn nadering duidelijk zichtbaar werd. De nieuwe heer was in een wijde pelsjas gehuld en sloeg met zijn goudbeknopten stok links en rechts de kluiten sneeuw weg, die hem voor de voeten kwamen. Hij zag op zijn gemak voortwandelend om zich heen, als zocht hij iets met den blik.

Zijn dochter trippelde behoedzaam langs hem voort. Zij was in een langen, nauw om het lichaam sluitenden zwart fluweelen mantel gedost, waarover een lange lichtgrijze boa geslagen was. Zij had een klein donker hoedje op, waarvan de lichte voile strak voor haar gezicht was gespannen.

Met de fijn geganteerde hand wees ze nu hier- dan daarheen, als om haar vader op de schoonheden van het winterlandschap opmerkzaam te maken, terwijl een groote fraaie hond, door haar bewegingen misleid, naar alle kanten om haar heen dribbelde en snuffelend den gladden kop in de mulle sneeuw stak.

‘We dwalen te ver af, vader,’ zei de jonge dame, een beetje ongerust om zich heen ziende, ‘ik zou wezenlijk den weg terug alleen niet meer kunnen vinden.’

‘Om de waarheid te zeggen, ben ik daar zelf ook zoo heel zeker niet van. Het goed is zoo verduiveld uitgestrekt. Maar we zullen daar aan die jagershut eens vragen, hoe we het gemakkelijkst naar huis komen.’

‘Ik vind de wandeling anders verrukkelijk bij dit stille weer.’

‘Ja, maar als we niet op den weg letten, zou het wel eens een wandeling van den Wandelenden Jood kunnen worden. 't Is vroeg donker tegen Kerstmis en ik zou niet graag in een winterschen nacht door dit bosch rondzwerven.’

‘Nu, zoo'n vaart zou het wel niet loopen,’ merkte de jonge dame glimlachend op, ‘we zouden allicht hier of daar een woning vinden, waar we konden aankloppen.’

‘Ja, maar op zulke familiariteiten met dat volk ben ik niet gesteld. Het is zaak, ze op een afstand te houden, anders meenen ze zich alles tegenover hun heer te kunnen permitteeren.’

En dit zeggende, zette de oude heer een hooge borst en liet de pelsjas wijd uithangen, als om zich in zijn volle majesteit te vertoonen tegenover den bewoner der hut, die anders misschien den eerbied, aan zijn landheer verschuldigd, mocht uit het oog verliezen.

Juist maakte deze zich gereed om met zijn stok op de deur der hut te kloppen, die zij inmiddels genaderd waren, toen die deur van zelf openging en Tony op den drempel verscheen. Hij nam den slappen, met een veer versierden jagershoed, dien hij ook in huis droeg, af, groette eerbiedig en bleef in afwachtende houding staan.

‘Zeg eens, jagersman,’ vroeg de heer, hem over den schouder aankijkend, ‘kan je mij ook zeggen hoe we op de kortste manier het kasteel weer kunnen bereiken? Ik ben nog niet te best thuis op ons goed.’

Tony gaf voorkomend de gewenschte inlichtingen, met de hand, waarin hij den hoed vasthield, de richting aanduidende.

‘Zoo, zoo,’ was het eenige wat de heer, als teeken van erkentelijkheid, daarop ten antwoord gaf en daarop eensklaps over iets anders beginnend, vroeg hij:

‘Hoe is je naam, jagersman?’

‘Tony Ritz, mijnheer de baron.’

De neusvleugels van den nieuwen heer openden zich wijd op het hooren dier betiteling, als snoof hij met welgevallen den wierookgeur op, dien het woord voor hem scheen te hebben Hij had er wegens zijn afkomst evenveel recht op als Tony of zijn hond; want hij was van zeer burgerlijken oorsprong, maar had het door een voordeelig huwelijk en gelukkige beursspeculaties zoover gebracht dat hij het adellijk goed had kunnen koopen en meende daarom recht te hebben ook den daaraan verbonden titel te voeren.

‘Zoo,’ zei hij, ‘dan ben jij de huurder, die nog een half jaar ten achter is; is 't niet?’

‘Om u te dienen, mijnheer de baron.’ antwoordde Tony, verlegen aan zijn hoed plukkend.

‘Ja, maar daar ben ik om den duivel niet mee gediend,’ viel de baron uit op volstrekt niet landsheerlijken toon: ‘Ik heb je al een paar maal laten waarschuwen; dus je weet wat je te wachten staat.’

‘Mijnheer de baron zal toch zoo onbarmhartig niet wezen, mij midden in den winter met vrouw en kinderen de hut uit te zetten?’

‘Hoor eens, ik ben gewoon korte metten te maken,’ zei de nieuwe heer, ongeduldig met zijn stok in de sneeuw wroetend. ‘Ik heb je een behoorlijken termijn gesteld; laat je dien verstrijken, dan moet je maar zien wat er van komt.’

Tony zuchtte en schudde moedeloos het hoofd. Daarop beproefde hij nog eens een poging om den meedoogenlooze te vermurwen.

‘Mijnheer de baron moet toch in aanmerking nemen, dat er op het oogenblik niets te verdienen valt. Ik kan met die sneeuw onmogelijk het gebergte in...’

‘Waarom niet?’ sneed de ander hem bits het woord af. ‘Ik hoor dat je als een stout jager te boek staat. Zie, dat je mij tegen Kerstmis een mooie gems schiet, en ik zal het goed met je maken.’

Des jagers oogen glinsterden even, maar na een onderzoekenden blik in de lucht betrok zijn gezicht weer.

‘Dat kan ik niet aannemen, mijnheer de baron; als huisvader mag ik dat niet; mijn leven hoort niet aan mij, maar aan mijn vrouw en kinderen.’

‘Kom kom, wat kan daar voor gevaar in steken, bij zulk stil weer!’

‘Stil weer!’ hernam de weerkundige jager met een bitter lachje en liet het oog nog eens rondweiden door de grauwwitte lucht. ‘Ik zie heel goed wat er hangt,’ liet hij er op volgen. ‘Vóór Kerstmis hebben we een leelijken sneeuwstorm te wachten en ik verzeker u dat het er spoken kan, hoog in het gebergte.’

‘Nu, dat gaat mij niet aan; jij moet natuurlijk weten wat je doet. Maar ik krijg met Kerstmis gasten en zou graag een gems op tafel hebben. Kan je mij die bezorgen, dan zal ik rekenen dat we *quitte* zijn, daar! Neem je 't aan?’

De jonge dame omklemde smeekend haars vaders pols.

‘Drijf den man niet tot het uiterste, vader,’ fluisterde zij hem in het oor.

Tony stond nog een oogenblik besluiteloos, maar zei toen kort en koel:

‘Ja.’.

‘Nu, ik reken er op,’ en met den stok bij wijze van groet naar zijn hoed wijzend, stapte hij er haastig van door, als verstoord op zich zelf dat hij zich zoolang in de kou had opgehouden.

Zijn dochter aarzelde nog een oogenblik en zag Tony aan met een blik, die om verontschuldiging voor haars vaders hardheid bad en tegelijk den jager bezwoer, aan de afspraak geen gevolg te geven. Zij durfde niets zeggen en groette alleen nog minzaam de jonge vrouw, die, met een kind aan de hand, achter haar man in de deuropening verscheen. Daarop trippelde zij. door het tweetal nageoogd en door den hond vooruitgesprongen, door de krakende sneeuw, haar vader na, die norsch mompelde:

‘Ik dacht dat je trek had daar te blijven.’

‘Vader,’ zei het meisje, ‘dat had u van den man niet moeten vergen; u zag, hoe hij er tegen opzag; zijn leven is er misschien mee gemoeid.’

‘Gekheid, die vent weet wel wat hij doet.’

'Dat weet hij niet, inden angst, die u hem heeft aangejaagd. Denk eens aan, als hem nu een ongeluk overkwam!'

'Nu, wat gaat mij dat aan? Dan heeft hij het aan zich zelven te wijten Als hij denkt het niet te kunnen klaarspelen, kan hij het immers altijd nog laten.'

'Foei vader, hoe kan u daar zoo luchthartig over spreken,' ging het meisje op zacht verwijtenden toon voort. 'Ik huiver als ik er aan denk, dat misschien door uw toedoen een heel huishouden ongelukkig kan worden.'

'Kom, hou toch op met die sentimenteele praatjes. 't Is of er aan dat volk heel wat gelegen is! Help liever eens opletten dat wij den weg niet kwijt raken; want ik begin nu naar huis te verlangen. En Caesar ook, niet waar beste jongen I' dus wendde hij zich, om het gesprek af te breken, tot den hond, die dartel vooruitsprong.

Zwijgend stapte het meisje naast haar vader voort en sprak geen woord meer over het geval, maar de gedachte dat de arme huisvader wellicht om een gril van zijn heer te bevredigen het leven zou wagen, ging haar niet uit de gedachten.

II.

Den volgenden morgen gebruikten de baron en zijn dochter het ontbijt in de serre, achter tegen het kasteel aangebouwd. Een behaaglijke warmte, door twee porseleinen kachels uitgestraald, vulde de lichte, aan drie zijden door glazen wanden ingesloten ruimte en zette zich in witten damp af tegen de groote spiegelruiten, die nu en dan door een bediende werden afgezeemd, om het uitzicht vrij te laten op het besneeuwde park. Daarbuiten was het winter en staken de dorre boomen mager als skeletten scherp tegen de sneeuw af.

Hierbinnen was het lente, en weelderig breidden uitheemsche sierplanten, kamerpalmen, varens en agaven er hun waaiers en pluimen uit. Bloeiende chrysanthemums in de rijkste gamma van tinten, van hoog purper tot zacht smeltend rose, vulden de *jardinières*, en guirlandes van slingerplanten daalden uit bloemhangers van mos wiegelend tot bijna over de tafel af.

Op het smetteloos witte tafellaken, naar Duitschen trant met een blauwen ornamentrand doorweven, stonden op de schalen en borden van een Saksisch blauw servies de overblijfselen van het ontbijt, dat enkel de heer des huizes behoorlijk eer scheen aangedaan te hebben.

'Je eet vandaag niet, Emma,' had de baron al gezegd. 'Scheelt er soms wat aan?'

'Och neen,' had het meisje daarop droomerig geantwoord en staarde zwijgend naar buiten in het stille witte park.

'Het zal de verveling wezen,' hernam de baron, terwijl hij zich behaaglijk in zijn rieten armstoel uitstrekte en, volgens zijn oude burgerlijke gewoonte, een lange Duitsche pijp stopte uit een zilveren tabakspot in den vorm van een fijn gevlochten sluitmandje. 'Op jouw jaren is het leven 's winters buiten wel wat eentonig. Maar met de Kerstdagen zal je wel opfleuren; ik wacht minstens een half dozijn gasten. Mijn vriend Werner brengt zijn vrouw en Schultze waarschijnlijk zijn dochter mee. Dus dan kan je weer eens over toiletten en modes praten, terwijl ik met de heeren mijn hart nog eens aan beurszaken ophaal. 's Avonds spelen de jongelui een *quatre-mains* en leggen de ouden een kaartje. ...Ik stel me veel genoegen van die

dagen voor,' vervolgde de oude heer, terwijl hij zijn pijp aantrok en dichte blauwe rookwolken omhoog blies. 'Jammer, dat je broer Eduard er niet bij kan wezen.'

'Hè ja, die moest met de Kerstdagen hier kunnen zijn,' zei Emma, door den naam van den beminden broer plotseling uit haar sombere droomerijen wakker geroepen. 'Als die kwam, konden voor mijn part al de anderen best wegblijven.'

'Ta, om de waarheid te zeggen, zou mij dat ook wèl zoo lief zijn. Ik geloof dat we ons met ons drieën niet zouden vervelen. Hij is hier op Hohensitz nog niet geweest en we zouden hem dus heel wat kunnen laten zien. Wat bleek hij in zijn laatsten brief niet benieuwd naar het kasteel, en het park, en het bosch en de bergen...'

'En wat zou hij ons veel te vertellen hebben van zijn verre tochten op de *Prinz Heinrich*,' hernam het meisje met vuur. 'Ik hoor hem zoo graag over den dienst praten. Als hij over zijn manoeuvres, zijn pantserfregatten, kanonneerbooten, torpedo's, weet ik wat al meer bezig is, dan zet hij een borst en draait zijn knevels op alsof hij al commandant van een heel eskader was.. Ik vind toch dat de uniform van adelborst hem zoo kranig kleedt!'

Dit zeggende, sprong Emma van haar vouwstoeltje op en wipte even door de glazen deur de huiskamer binnen, waar zij een photographie van een tafeltje haalde. Met kinderlijke ingenomenheid hield zij het kaartje, waarop een knap jongmensch in marine-uniform stond afgetrokken, haar vader onder de oogen, terwijl zij den linkerarm op de leuning van zijn stoel deed rusten. De oude heer kwam in zijn zetel overeind en beschouwde de photographie met een belangstellend welbehagen als zag hij ze voor den eersten keer.

'Ja, het is een juweel van een jongen. Ik beleef plezier van hem, en het zou me wat waard zijn, als ik hem met de Kerstdagen hier had om hem aan de vrienden te presenteeren.'

'Als mama zaliger hem zoo eens had mogen zien!' zei Emma, zonder op haars vaders woorden te letten, in gedachten voor zich heen, en zij verviel weer in haar gepeinzen van straks. 'Wie had, toen wij vroeger zoo gelukkig en tevreden gezamenlijk in het oude huis Kerstavond vierden, kunnen denken dat wij zoo ver uit elkander verstrooid zouden raken: u en ik op een kasteel ver in het gebergte, Eduard op een oorlogschip, en... moeder in den hemel!'

Een traan welde in de oogen van het meisje op, terwijl zij zich dat heerlijke beeld uit het verleden voor den geest riep en naar buiten staarde in het doode eenzame park, dat haar vreemd was en waar niets haar sprak van de onvergefelijke dagen, als kind gesleten, in veel eenvoudiger omgeving, ja, maar in een sfeer van hartelijke liefde en huiselijk geluk, waarbij de koude pracht, die haar nu omringde, niet halen kon.

Het gemoedelijke, eenvoudige kind, met haar gul, liefhebbend hart, voelde zich niet thuis in de wereld van trotsche hoogheid, waartoe haar vader zich wilde opwerken.

Met een ontevreden uitdrukking zag de baron naar haar op.

'Kom, word je weer sentimenteel?' zei hij. 'Je weet dat ik daar niet van houd. Wat heb je er aan, te kniezen over dingen, waar nu eenmaal niets aan te veranderen is? 't Is goed dat we met de Kerstdagen wat afleiding krijgen. Ik ben benieuwd wat de vrienden zeggen zullen, als de gems op tafel komt.'

'O pa, spreek daar in vredesnaam niet van; ik kan er niet aan denken,' riep Emma, zich met een gebaar van afkeer omwendende.

'Waaraan niet?'

'Dat die arme man zijn leven gaat wagen om ons een onnoozelen schotel meer op tafel te bezorgen.'

De oude heer lachte; en die lach klonk hard, droog en koud door de schelle weerkaatsing van de glazen wanden en den marmeren vloer, onder de tafel alleen met een Smyrnaasch karpet bedekt.

Emma voelde er zich pijnlijk door aangedaan, en het deed haar zeer aan het hart, toen haar vader er met hartelooze onverschilligheid op liet volgen:

'Kom, zeur je nog altijd over dien vent? Laat hij voor mijn part naar den duivel loopen! Ik weet niet waar je je om bekommert: kijk eens, wat een prachtig stil weer het is; hij kon het nooit beter treffen.'

'Gaat u vandaag nog wandelen?' vroeg Emma opeens, als had zij bij zichzelve een besluit genomen.

'Neen, de wandeling is mij gisteren minder goed bekomen,' zei de oude heer, een knorrig gezicht zettende en plotseling behoefte gevoelend aan kuchen en hoesten. 'Ik denk dat ik een kou gevat heb door bij dat volk aan de hut te staan praten. Vandaag blijf ik er eens in; ik ga aanstonds naar mijn kamer en kom er den heelen dag niet, meer vandaan; dan heb ik goede gelegenheid om nog eens aan de vrienden te schrijven.'

'Zooals u wil, vader. Dan denk ik straks nog eens even het park in te gaan, u weet wel om mijn arme vogeltjes wat eten te brengen; de beestjes zullen wel honger hebben met die kou, want onder de dikke sneeuwlaag kunnen ze niets uitpikken. En als het me buiten bevalt, kan het wel gebeuren dat ik nog een uurtje in het bosch omdwaal. Ik neem Caesar maar mee, dan heb ik gezelschap.'

'Wel zeker, doe dat, da's frisch voor je en verzet je zinnen.'

Emma antwoordde niet, maar brokkelde een paar sneden brood tot kruimels en schudde die in een groot peperhuis, dat zij van een oude krant gemaakt had. Daarop trippelde zij weg en kwam na een oogenblik terug in wandelcostuum. In den zwart fluweelen mantel, die nauw haar taille omsloot, en waaraan de lichtgrijze boa en mof alle somberheid ontnam, scheen ze veel slanker dan straks. Haar goedig rond gezichtje stak bij het diepe zwart van mantel en hoed gedistingeerd blank af en had een uitdrukking van ernst en vastberadenheid, die aan haar heele verschijning iets fiers en aristocratisch gaf.

Haar vader constateerde het met welgevallen, en zei met den dubbelen trots van parvenu en vader:

'Je wordt een echte *grande dame*, Emma.'

Zij glimlachte en riep den hond, die voor een der porseleinen kachels lag te soezen.

'Caesar, ga je mee met de vrouw?'

Het prachtige dier rekte zich uit, geeuwde en sprong met kwispelenden staart en fonkelende oogen naar zijn meesteres op.

'Nu vader, dan ga ik maar,' zei Emma, het papier met de kruimels opnemend. 'Amuseer u in uw eentje en maak u niet ongerust, ik soms wat lang wegblijf.'

'Geen nood, plezierige wandeling!'

Terwijl een dienstbode de ontbijttafel kwam afnemen, verliet de jonge dame het kasteel en sloeg de breede laan in, die door het park slingerde. Vroolijk blaffend stoof Caesar haar vooruit door de mulle sneeuw en keerde dan weer uitgelaten terug, dartel om haar heen springend. Ditmaal had zij echter weinig oog voor de lustige sprongen en de hartelijkheid van het trouwe beest, evenals voor het teekenachtige winterlandschap, dat haar omringde. Scherp als de lijnen van een Japansche teekening stak elk twijgje van het dorre kreupelgewas tegen den witten sneeuwgrond af en hooger op doezelde het verwikkeld netwerk van getakte zacht weg tegen de fijngrijze lucht. Alles was stil en eenzaam om haar heen. Niets stoorde de kalmte van het bosch

dan het geblaf van den hond, of het gekrijsch van de kraaien, die hij voor zich opjoeg van den weg of het rasterwerk daarlangs, waarvan ieder paaltje door de sneeuw met een wit kopje was afgezet.

De jonge dame ontmoette op de lange kronkelende laan maar een enkel arbeider, die zich naar het kasteel begaf, en bereikte zonder eenige stoornis het doel van haar wandeling: een eigenaardig gevormd denneboompje, waarvan de groene kroon koepelvormig geschoren was, zoodat ze een soort loofdak vormde boven een platte schijf, als een rondloopend tafeltje rond om den stam aangebracht en door steunsels van ruw ineengetimmerde takken gedragen. Die inrichting was bedoeld als een toevluchtsoord voor de arme vogeltjes, die onder het groene koepeltje voor de koude sneeuwjacht konden schuilen en op het tafeltje steeds een verschen voorraad kruimels en zaadjes vonden, gestadig door de goede zorgen van Emma vernieuwd.

De beestjes kenden hun vriendelijke weldoenster, en zoodra zij verscheen, was het in de dorre takken een gesjilp en gefluit, een geflad-

DE HEILIGE FAMILIE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRITZ ROEBER.
(photographie van de Photographische Vereeniging te Berlijn).

der en geklapwiek alsof allen om strijd de milddadige bezoekster wilden welkom heeten.

'Ja, ik hoor jullie wel,' zei Emma, door het vroolijk schouwspel van de opgetogen beestjes uit haar sombere gedachten gewekt, en met een glimlach van onschuldig kinderlijk genoegen zag zij naar haar gevleugelde beschermelingen op. Daarop opende zij den meegebrachten papieren zak en legde den inhoud op de rondloopende houten schijf, die met een rand van boomschors omringd was om het verstuiven van het gestrooide voêr te beletten. Jaloersch zag de hond die vriendelijke zorg van zijn meesteres voor het zingende en springende goedje aan.

'Komt nu maar gauw naar beneden en aan het eten,' dus noodigde Emma haar kleine gasten: 'de vrouw heeft vandaag geen tijd om je lang gezelschap te houden.'

Zij wendde zich om in de richting, waarlangs de arbeider, dien ze straks was tegengekomen, zich had verwijderd, als was zij bevreesd dat hij haar kon bespieden. Maar de man stapte zonder omzien, met hoog opgetrokken schouders, door de sneeuw voort. Nu frommelde Emma den papieren zak ineen en wierp hem ver in het kreupelhout, stak de handen in den mof, en zette met een flinken stap, als iemand, die op een bepaald doel afgaat, haar weg voort. Caesar sprong haar weer vroolijk vooruit, maar het trouwe dier vond op den tocht maar weinig toespraak van zijn anders zoo hartelijke meesteres. Zonder op zijn dartel heen-en-weergeloop of kwispelstaartend opspringen acht te slaan, stapte zij onverpoosd door, met strakken blik voor zich uitziende, geheel verslonden in haar gedachten.

Na een half uur voortgewandeld te hebben, was zij buiten het park, en verloor zich in het ongebaande bosch. Hier moest zij nu en dan omzien om zich van den weg te vergewissen, maar hield zich toch niet op om de fantastische teekening van het besneeuwde geboomte te bewonderen. Haar geest was blijkbaar met te ernstige dingen bezig om zich in de beschouwing te vermeien van het heerlijk tafereel, dat het woud in zijn blanke winterpraal aanbood. Het was nog hetzelfde mooie stille weer van den vorigen dag; wel vervroolijkte geen zonnestraal den bleeken hemel; maar het verblindende wit gaf toch aan alles een opgeruimde helderheid.

Eindelijk stond Emma stil; zij was aan het bevroren beekje gekomen en zocht nu naar het bruggetje, dat zij gisteren met haar vader was overgegaan. Het was een minuut of tien verderop en nu kreeg zij ook gauw de hut van Tony in het oog.

Weldra klopte zij daar aan en hoefde niet lang in de sneeuw te wachten tot haar opengedaan werd want bijna op hetzelfde oogenblik ging de deur open en stond zij voor de jagersvrouw, die blijkbaar benieuwd was wat de jonge dame voor een boodschap kon hebben.

'Je zal wel denken, wat kom ik nu hier doen?' zei Emma met iets gejaagds in haar stem, na de vrouw eerst minzaam gegroet te hebben. 'Ik wou je maar even in 't voorbijgaan wat zeggen. Gisteren heeft mijn vader uw man opgedragen een gems voor hem te schieten...'

'Ja, Tony is daar al op uit,' viel de vrouw haar in de rede, met iets verwijtends in den toon van haar stem, waaruit geen groote ingenomenheid met de opdracht bleek.

'Er al op uit!' riep Emma verschrikt, en de blosjes, door de frissche wandeling en de inwendige preoccupatie op haar wangen geteekend, verdwenen onmiddellijk. 'O God! dan kom ik te laat!' riep zij, als tot zich zelve sprekend, en bracht in verslagenheid de rechterhand, waarin zij den mof vasthield, tegen den mond. 'Ik had uw man willen zeggen,' dus ging ze tot de vrouw voort, 'dat hij die gril van mijn

vader niet zoo ernstig moest opnemen, en dat hij zich volstrekt niet in gevaar moest begeven. Is er gevaar bij?' vroeg zij angstig.

'God gaf, dat ik kon zeggen van neen,' hernam de vrouw somber.

'Waarom heb je hem dan niet teruggehouden?'

'Ik hem terughouden, nadat mijnheer de baron hem er om zoo te zeggen toe geprest had!.. En dan een man als Tony, die geen gevaar kent!... Geloof mij, freule, ik heb moeite genoeg gedaan om hem van zijn plan af te brengen. Ik heb hem gebeden en gesmeekt, en hem gewezen op onze kinderen. Maar hij zei: juist om de kinderen moet ik het probeeren. Of moet ik soms afwachten, vroeg hij, tot zij uit de hut worden gezet zooals die arme stumpers van Fritzl? Als het mij gelukt, een mooie gems te schieten, zijn wij in eens uit den brand; dan is onze rekening vereffend en kunnen we zonder zorg dezen winter te gemoet zien. 't Is dus een uitkomst, die onze Lieve Heer ons aanbiedt en die ik niet mag laten voorbijgaan. Komaan, vrouw, zei hij op 't laatst: ik ga met God, laat de kinderen voor mij bidden, en als ik een gelukkig schot heb, zullen we vroolijk Kerstmis vieren. Daarmee toog hij er op uit; de Hemel geve dat ik hem behouden mag terugzien.'

Emma stond verslagen. Bleek onder haar voile zag zij de vrouw met groote angstige oogen aan.

'En wanneer kan hij terug zijn?' vroeg ze gejaagd.

'Ja, dat kan er van afhangen. Hij hoopte weer thuis te zijn vóór den sneeuwstorm, die in de lucht hangt. Daarom ging hij maar zoo vroeg mogelijk het gebergte in. Met de strenge kou willen de gemzen nog wel eens tot laag in de bosschen afdalen en bij dag zoeken zij meerendeels de hellingen, waar nog wat gras en mos te vinden is. Daarom hoopte hij, als het weer stil bleef, er allicht een onder schot te krijgen. Maar het ergste was de sneeuw, zei bij: men weet niet of men den voet op vasten bodem zet, of in een oversneeuwden afgrond. De goede God moog zijn gids zijn,' besloot de vrouw met een diepen zucht en vouwde als in gebed de handen.

'Dat zal Hij zeker,' sprak Emma met vuur, en haar fijne vingers omklemden bevend de ruwe handen der jagersvrouw.

'Bid met de kinderen voor hem, en ik zal met u bidden.' Een traan glinsterde in haar donker oog, en om dien te verbergen wendde zij zich schichtig om.

'Daar, ontvang dit alvast op afrekening,' zei ze en duwde de vrouw een goudstuk in de hand.

Deze stribbelde verlegen tegen en wilde dat de jonge dame een poosje in de hut zou uitrusten.

Maar onrustig onttrok Emma zich aan dankbetuiging en uitnoodiging.

'Ik ben al veel te lang van huis. Vader zal niet weten, waar ik vandaan moet komen.'

En na nog een hartelijken, minzamen groet sloeg zij ijlings den terugweg in.

III.

Lustig stapte Tony, op zijn Alpenstok geleund, en met de buks over den schouder langs het ongebaande en besneeuwde bergpad voort, terwijl de hond met gespitste ooren en snuffelenden neus naast hem voorttrippelde. Het dier bleef in de onmiddellijke nabijheid van zijn meester, nu en dan met zijn schrandere trouwe oogen tot hem opkijkend en liefkoozend met den kop langs zijn beenen strijkend, als om hem te verstaan te geven dat hij bereid was alle gevaren met hem te deelen.

Nu en dan beloonde de meester die bewijzen van gehechtheid en trouw met een vriendelijk, aanmoedigend woord, en dan sprong het beest kwispelstaartend op, om zich daarna weer kalm naast zijn meester te voegen als een ernstig metgezel, die besefte dat het met de onderneming geen gekscheren was.

Slechts langzaam en met moeite ging de tocht langs het ongelijke pad bergop. Hier en daar had de wind de besneeuwde rotshellingen zoo glad geschuurd dat Tony haast geen voet verzetten kon zonder uit te glijden en moest hij met kracht de ijzeren punt van zijn stok in den steen planten om een steun te hebben. Elders weer lag de sneeuw zoo dik, dat hij er tot ver over de enkels in zakte, en vooral daar was het zaak eerst met den stok te peilen of hij wel vasten grond onder de voeten had, daar de witte wade, die overal in het rond lag uitgebreid, verraderlijk alle scheuren, kloven en gaten bedekte.

Hier en daar was de helling zoo steil, dat hij met handen en voeten naar boven moest klauteren, waarbij de vastgepakte sneeuw soms met heele brokken losliet, zoodat nu eens de hond en dan Tony zelf daarmee in een oogenblik veel verder terugzakte dan hij in een kwartier tijd met veel moeite had kunnen vooruit krabbelen.

Maar dat ontmoedigde den koenen jager niet. Als het weer zich maar goedhoudt, dacht hij, zal alles zich best schikken, en onderzoekend liet hij van tijd tot tijd den blik rondweiden langs den grauwwitten hemel, voor zoover die tusschen de hellingen, toppen en spitsen zichtbaar was.

Dat onderzoek scheen hem nogal te bevredigen; inderdaad scheen niets vooreerst een verandering te voorspellen in het mooie stille weer, en na zich eens flink met de handen tegen de schouders te hebben geslagen om de kou uit de vingers te verdrijven, stapte Tony maar weer onvermoeid voort. Hij had al verscheidene uren achter zich, en als hij den blik omwendde, kon hij het bosch, waarin zijn hut verscholen lag, als een zwartgrauwe massa diep onder zich zien liggen.

In het eerst had hij nog gemeend den blauwen rook te onderscheiden, die uit de lage schouw opkronkelde; doch nu was daar geen denken meer aan: maar heel flauwtjes zag hij ternauwernood het spitse hooge dak van het kasteel boven het geboomte van het park uitsteken.

Dat gezicht herinnerde hem aan het doel van zijn tocht, maar stemde hem geen oogenblik tot wrok tegen den hardvochtigen landheer, die er hem maar aan waagde, om een gril te bevredigen. In het fiere bewustzijn der zekerheid van zijn schot en het blijmoedig vertrouwen op God, dat den koenen gemsjager kenmerkt, dacht hij alleen aan zijn gezin. Schreiend had hij vrouw en kinderen achtergelaten: wat een blijdschap zou het wezen als hij met een zwaren gemsbok op den schouder thuiskwam! En zijn jagershart klopte van trots bij de gedachte hoe kranig hij daarmee voor den baron zou treden, wiens opdracht half als een spottende uitdaging geklonken had. Met de aangeboren hooghartigheid van den kloeken Alpenjager voelde hij zich geneigd inwendig den draak te steken met den prutteligen ouden heer in zijn pelsjas, die gemeend had hem den schrik op het lijf te jagen.

En vol goeden moed zette hij maar weer den tocht voort. De aanhoudende inspanning van het klimmen en klauteren doorgloeide al zijn ledematen met een aangename warmte en de zuivere lichte berglucht bracht er het hare toe bij om hem in een opgewekte stemming te brengen. Nu en dan liet hij een jodelend refrein van een jagerslied hooren, dat de echo's der bergen verward nabauwden als half versufte papegaaien.

Naarmate hij honger steeg werd de kou vinniger, maar hij voelde daar niets van zoolang hij in beweging bleef. Alleen als hij een oogenblik stil stond om bijvoorbeeld

een stuk brood of een hard gekookt ei uit zijn tasch te halen tot een versnapering op den uitputtenden tocht, dan voelde hij hoe de kou hem venijnig als in neus en ooren kneep. Wat hem meer zorg baarde, was dat hij nog maar geen spoor ontdekte van het vurig begeerde wild, ofschoon hij zoo zachtjes aan op de hoogte kwam, waar althans in den winter de schuwe dieren verwacht konden worden.

'Kom, Spits, je mag je neus wel eens den kost geven,' dus moedigde hij den hond aan, dien hij de laatste kruimels van een opgepeuzeld stuk brood toewierp.

Maar tevergeefs snuffelde de hond al langs den besneeuwden bodem; de dikke witte sprei, die alles overdekte, maakte hem alle sporen

bijster, en mistroostig zag het beest naar zijn meester op.

'Geef je nou den moed al verloren?' vroeg deze; 'dan zullen we er wel komen. Als het maar niet zoo verduiveld gauw donker werd,' mompelde hij bij zich zelven, met onrustig oog de schaduwen metend, die de hooge toppen tegen de witte hellingen wierpen, en die zachtjes aan langer werden.

Met de vallende duisternis nam de opgewekte stemming van den lustigen jager ongemerkt af. Hij zong en floot niet meer en had ternauwernood een aanmoedigend woord voor den hond, die met de tong uit den bek en ijskegels aan ooren en staart naast hem voorttrippelde. Bezorgd keek hij naar alle kanten om zich heen; in plaats van, zooals tot dusver, zooveel mogelijk recht bergop te stijgen, doolde hij nu zoekend rond tusschen de overhangende rotsen en de kloven, die zich plotseling wijd voor hem opsperden als de kaken van een zwart monster, gereed hem te verzwelgen. Nu en dan struikelde hij in de schemering en krabbelde maar langzaam op den tast vooruit, elke plek, waar hij den voet dacht te zetten, eerst zorgvuldig met zijn stok beproevend.

Terwijl het op de vlakke hellingen, door de weerkaatsing der sneeuw, nog vrij licht was, heerschte in de sombere schuilhoeken van het gebergte al een grauwe duisternis.

Onwillekeurig foeterend in zijn eigen scharrelde Tony in het halfdonker tusschen de rotsklompen en het struikgewas, dat hem met zijn hardbevroren dorre twijgen de handen en het gezicht schramde, en prevelde nu en dan, als een misstap hem noodlottig dreigde te worden, een schietgebedje.

'Goddank! we zijn er,' riep hij eindelijk met een zucht van verlichting.

Hij had een van die verlaten hutten bereikt, die des zomers tot verblijf dienen aan de Alpenherders, als zij met hun kudden hoog het gebergte ingaan om de dieren op de Alpenweiden te laten grazen.

Tony stiet de ruw ineengetimmerde deur open en ze achter zich openlatende om wat licht te hebben in de donkere ruimte, trad hij binnen. Zijn eerste werk was, uit een hoek, waar een hoop takken en gekloofd hout lag opgestapeld, wat lichte takjes bijeen te zoeken om die op de koude asch van den haard te strooien, waar hij ze door middel van een vuurslag deed ontvlammen. Hij wierp er wat grootere stukken hout bij en weldra knetterde een vroolijk vuur in de zwartberookte kale hut

Behaaglijk hurkte Tony voor den haard neer en spreidde de verkleumde handen voor den gloed uit, terwijl Spits zich vertrouwelijk tegen hem aanvlijde Een poosje koesterde de vermoeide jager zich in de prettige warmte, waarbij hij al de doorstane vermoeienissen en gevaren van den dag vergat en alweer nieuwe hoop opvatte voor morgen. Tot dusver was alles goed afgeloopen; het weer hield zich uitstekend: onze Lieve Heer was zichtbaar met hem.

Welgemoed haalde hij uit zijn weitasch een stuk brood te voorschijn, dat hij smakelijk oppeuzelde. Na dit sober avondmaal, door enkele teugen uit zijn veldflesch besproeid en broederlijk met den hond gedeeld, verrichtte hij zijn avondgebed, wierp nog een flink blok op het vuur en legde zich onbekommerd ter ruste op een bundel stroo, tegen den wand gespreid.

De baron op het kasteel kon in zijn donzen bed niet heerlijker rusten dan de vermoeide jager op het harde strooleger in de verlaten Alpenhut. Geen bange droomen verstoorden zijn gezonden vasten slaap, en toen hij vroeg in den morgen wakker werd, was het of hij pas de oogen had dichtgedaan. Hij was gewekt door een hevig

geraas en geblaas, dat de heele hut deed rammelen, als zou ze uit haar voegen gerukt worden. Het was een onstuimige wind, die, gedurende den nacht opgestoken, door de dakopening, die als schoorsteen dienst deed, naar binnen gierde en het zacht smeulende vuur op den haard telkens opnieuw aanblies.

Tony's eerste werk was er gauw wat takken op te gooien, dm zich nog eens goed te warmen voor hij opnieuw ter jacht uittoog.

Hij stak het hoofd even buiten de deur, maar trok het gauw weer terug; een nijdige windvlaag dreef hem als met een fiksche oorveeg, door een koude onzichtbare hand in het donker toegediend, naar binnen. Het was nog volslagen nacht, maar of het sneeuwde had hij in de gauwigheid niet kunnen opmerken; want de vlokken, die hem in het gezicht stoven, konden wel door den wind zijn opgewoeld.

'Jongen, Spits, dat is geen mooi begin; het kan er vandaag nog spannen,' dus wendde hij zich tot zijn vierpootigen metgezel.

En daarop knielde hij op het stroo neer om zijn morgengebed te verrichten. Dat scheen hem weer met nieuwen moed te bezielen voor de gevaarlijke onderneming, die hem wachtte. Want rustig zette hij zich daarna voor het vuur en zag, terwijl hij zijn karig ontbijt nuttigde, op zijn gemak de buks eens na. Dat trouwe wapen had hem al zoo menigen dienst bewezen; het zou hem, met Gods hulp, vandag wel aan een mooie gems helpen, waarmee hij den lastigen heer bevredigen en zijn gezin een vroolijke Kerstmis bereiden kon.

Naarmate het dag werd, scheen de wind een beetje te gaan liggen; ten minste Tony verbeeldde zich in zijn ijver dat hij het nu best wagen kon en moedig toog hij er maar weer op uit.

Kreuzdividomine! wat striemde hem de sneeuwjacht in het gezicht! Het was of duizend fijne speldeprikken tegelijk hem diep in de huid drongen. Het waren geen vlokken, die rondom zijn hoofd stoven, maar een uiterst fijn verdeeld wit stof, dat overal binnendrong en hem de oogen verblindde als het stuifzand der woestijn.

Schielijk sloeg hij den- rand van zijn slappen hoed omlaag en trok zich het hoofddeksel als een muts over de ooren, waarin hij een gevoel kreeg of zij met vlijmend scherpe mesjes doorkorven werden.

Dat hielp, en zonder aarzeling zette hij maar weer den onderzoekingstocht voort. Helaas, waar hij den blik ook wendde, overal omgaf hem de dwarrelende, verblindend witte stofwolk Ternauwernood kon hij den hond naast zich onderscheiden, die anders glanzend zwart, nu van den kop tot den staart wit gepoeierd was. Hij zelf was wit bestoven als een molenaar en voelde de fijne stuifsneeuw door de naden van zijn kleeren tot op de huid doordringen. Maar toch, kou veroorzaakte hem dit aanvankelijk niet; integendeel was het hem een aangename verkoeling bij de warmte, die ten gevolge der inspanning al zijn leden doortintelde.

Toch begreep hij, al stond het zweet hem op den rug, dat als de tocht zoo nog lang moest duren, hij het te kwaad zou krijgen. En een oogenblik den moed latende zinken, vroeg hij zich af of hij niet wijzer deed, maar stilletjes terug te keeren. Was 't niet het onmogelijke beproeven, bij zulk weer een gems te willen schieten? Maar had hij dan voor niets al de vermoeienissen en gevaren getrotseerd? Moest hij onverrichter zake naar huis komen om uitgelachen te worden door den harteloozen ouden heer, die misschien blij zou wezen een voorwendsel te hebben om hem met vrouw en kinderen uit zijn hut te zetten? Had de goede God hem daartoe zoo ver geleid? Neen, Hij zou ook wel verder helpen.

Zie, daar dreef de bui al over. Het werd helderder om hem heen; hij kon weer voor zich uit zien, en ginds - vergiste hij zich niet? - daar teekende zich beweging af tegen

de witte helling. Kon het waar zijn? Goddank ja! Gemzen! een heele troep, wel twaalf of vijftien; zijn scherp jagersoog onderscheidde duidelijk de vormen; de rechtopstaande, aan de spits omgebogen horens op de kleine koppen; de korte nekken, de ranke pooten, de bruingrauwe vacht. Zij stonden of lagen bijeengeschoold onder een overhangend rotsblok, tegen de steile helling, hoog boven hem, maar vlak onder zijn schot. Hem konden ze niet zien, als hij zich niet verder bewoog, maar schuil bleef achter het dichte houtgewas, dat hem voor hun scherpziend oog verborg.

En voorzichtig, ademloos van spanning, legde hij aan, tusschen de takken door, mikte op den grootsten uit den hoop, een prachtige gemsbok, die de aanvoerder scheen van den troep, haalde zacht den haan over.... Paf!

God in den hemel! wat gebeurde daar? Als brak de storm, in een der spelonken van het gebergte gekluisterd, opeens los uit zijn kerker om vernielend rond te gieren door zijn mateloos gebied, zoo stoof en dwarrelde opeens alles voor Tony's oog.

Hij zag de verschrikte dieren opspringen, maar dat was ook alles wat hij kon waarnemen. Want op hetzelfde oogenblik scheen rots en berg en boom en struik als dooreengeworpen te worden in een verbijsterende wieling, waarin hij niets meer zag dan een witte warreling, een toomelooze sneeuwjacht, een bulderende lawine, met donderend geweld rotsblokken afrukkend, boomen neerknakkend en meesleurend, dieren verpletterend, alles overstelpend, bedelvend, begravend onder een onmetelijk wit lijkkleed.

Het was of zijn schot het sein had gegeven tot den ondergang der heele wereld, en in zijn angst een kruis slaande, beval Tony zijn ziel, zijn vrouw en kinderen in Gods barmhartigheid. Hij voelde zich meegesleurd in de algemeene vernieling.

IV.

Op het kasteel Hohensitz stond Emma voor het breede balkonvenster van de groote zaal en staarde naar buiten in het park, waar de sneeuwjacht gierde door de bladerlooze takken, zwiepend en kreunend onder het geweld van den storm.

Met angstigen blik volgde zij de woeste vlagen, die met fluitend suizen het venster voorbijvlogen en huiverde onwillekeurig alsof de elementen, die daarbuiten woedden, haar binnen de muren van het kasteel deren konden.

‘Emma, kind,’ klonk het opeens achter haar, sta je daar je tijd te verbeuzelen met naar het weer te kijken, terwijl er nog zooveel te beschikken valt!’

Het was haar vader, die, in een warme chambercloak gehuld, met groote drukte het heele huis doorliep om te waken over de toebereidselen voor de ontvangst der gasten, die hij met de Kerstdagen wachtte. Want het was de eerste maal dat hij hun als baron op zijn kasteel de gastvrijheid bood en er mocht dus niets aan mankeeren.

‘Kijk toch eens aan wat een weer!’ zei Emma bekommerd het hoofd schuddend.

‘Ja, als dat de lui, die van ver moeten komen, maar niet afschrikt! Het zou me verduiveld spijten; want ik stel er me veel genoegen van voor, de oude vrinden weer eens om me heen te hebben en hun het kasteel te laten zien.’

‘Voor hen komt het er anders minder op aan,’ hernam Emma. ‘Als het weer hun te onstuimig is, kunnen ze thuis blijven. En daarbij reizen ze met den trein tot het station, waar ze met het rijtuig of de arreslee worden afgehaald. Maar ik denk daar aan dien armen Tony, die eenzaam en hulpeloos in het gebergte omzwerft! O, ik kan er niel aan denken!’ En huiverend sloeg zij de handen voor de oogen.

‘Maak je maar niet ongerust,’ zei de oude heer smalend. ‘Dat volk weet zich best te bergen. Ik wou anders dat hij er al was met zijn gems, want ik zou niet graag zien, dat hij me teleurstelde. Ik heb het den gasten al beloofd, dat ik ze op gemzenvleesch zou trakteeren.’

‘Nu ja, dat zou zoo'n verschrikkelijke teleurstelling niet wezen. Als de man zelf maar weer behouden thuiskomt!’

‘Als hij zonder gems komt, kan hij voor mijn part gerust weg blijven. Ik kan hem best missen.’

‘Hè vader, hoe kan u zoo spreken! Denk toch dat hij vrouw en kinderen heeft, die in duizend angsten op zijn thuiskomst wachten. Stel u eens in hun plaats. Of denk maar eens even aan Eduard, die misschien ook op het oogenblik met storm en noodweer te kampen heeft.’

Kerstnacht.

Op 't gelui der torenklokken
   Ben ik, in den nacht ontwaakt,
Met de herders heengetrokken
   Naar den stal, zoo klein en naakt.

In hun midden knielde ik neder:
   Wat 'k gevoelde weet ik niet
Bij het herderslied, zoo teeder,
   Bij 't zoo heerlijk Englenlied....

O, hoe straalde 's hemels tinne,
   En hoe brandde mij 't gemoed,
Toen ik 't offer mijner minne
   Nederlegde aan Jezus' voet!

En een vrouwe zag ik wenken:
   'k Trad haar nader zonder schrik,
En mijn ziele mocht zich drenken
   Aan heur zachten moederblik.

Kinderarmpjes zochten koozend
   Om mijn hals zich heen te slaan,
Kinderlipjes, lieflijk blozend,
   Boden zich te kussen aan.

Zoete omhelzing, ras vervlogen!
   Nacht vol bovenaardsch genot!
'k Was de wereld gaarne onttogen
   En ontwaakt aan 't hart van God.

W. DE VEER, S.J.

OP REIS NAAR BETHLEHEM, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. BESQUES.

Afgewezen.

De koningstelg uit Davids stam
Door de Drieëenheid uitverkoren
Tot voedstervader van het Lam, -
Dat uit den schoot des Vaders kwam,
En straks als Godmensch wordt geboren
Uit 's Heil'gen Geestes reine Bruid
Gods wonderstuk, lang voorbeduid, -
Vraagt voor die Vrouwe, nooit volprezen,
Een rustplaats, maar wordt afgewezen.

'Omdat er voor hen geen plaats was in de herberg.' LUC. 2: 7.

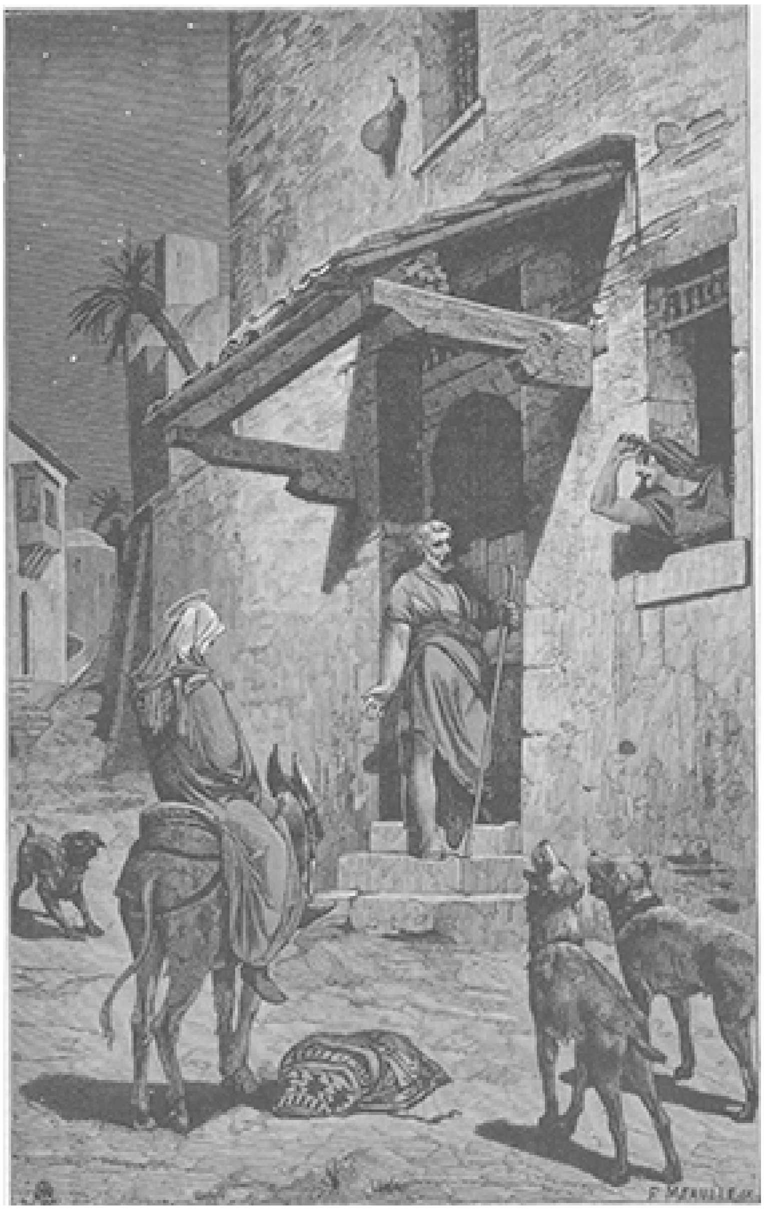

En toch, die Vrouw draagt in haar schoot
Den Heer des hemels en der aarde,
Den Zegepraler van den dood,

Die ons komt redden uit den nood,
Den kelk des lijdens vrij aanvaardde
En 't Hemelhof weer openstelt
En ons de ‘blijde Boodschap’ meldt
En ons wil troosten en genezen,
En.... Jozefs bee wordt afgewezen.
Vergeefs ook smeekt de teedre Maagd.
Ontgaat het u dan, wreede lieden,
Wie hier een onderkomen vraagt,
En hoe het dra in 't Oosten daagt
En wat er heilrijks zal geschieden
In dezen wondervollen nacht,
Door heel het menschdom lang verwacht
En door profeten hoog geprezen?
Helaas! de Maagd wordt afgewezen.
O Godmensch! neen Gij wreekt U niet,
Als Gij in 't kribje op dorre halmen
Ons heel Uw schat van liefde biedt
En later al Uw bloed vergiet
Op Golgotha, waar vloeken galmen
Ten Hemel heen, die opengaat
Om Uwe bloedige offerdaad;
O God, wees duizendmaal geprezen!
Gij hebt den mensch niet afgewezen.

Gymnacium Katwijk.

H. ERMANN, S.J

[Vervolg 'Wees barmhartig']

'Hou je stil kind, je zou iemand zenuwachtig maken met zulke praat,' viel hij haar met een afwerend gebaar in de rede en een angstige trek verving de zelfvoldane uitdrukking op zijn gezicht. 'Ja, als ik aan Eduard denk .. Waarom moest de jongen ook met alle geweld naar zee! Hij had toch in het leger evengoed carrière kunnen maken. Maar dat is nu eenmaal zoo...

'In elk geval is de onstuimigheid van het weer híer geen reden om ongerust te zijn over een schip ergens in den Atlantischen Oceaan. Zoo kan je wel eeuwig in ongerustheid zitten. Zet dus die gedachten uit je hoofd en ga eens kijken of op de logeerkamers alles in orde is. Ik zal ondertusschen een kijkje nemen in den kelder, want je dient alles zelf na te gaan: op de bedienden is geen staat te maken. En ik zou niet graag zien dat de vrienden wat aan te merken hadden. Er mag niet kunnen gezegd worden: je kan wel zien, dat het een baron is van een blauwen Maandag. Een kasteel koopen kan hij, maar het bewonen en er menschen ontvangen dat gaat hem niet af...'

Emma schudde zuchtend het hoofd over de ijdele beuzelpraat van den wereldsgezinden man en ging zwijgend aan zijn verlangen voldoen. Met dat beiden de zaal verlieten, steeg er uit het ruime voorportaal beneden een verward gedruisch van stemmen op: een luid week[l]agende vrouwestem klonk er schril boven uit:

'Wa's dat nu?' vroeg de baron gemelijk. 'Wat moet dat spektakel?' Emma verbleekte en beefde over al haar leden. Zij had de stem van Tony's vrouw herkend: de jager was zeker verongelukt.... omgekomen door haars vaders schuld!

Een dienstmeisje kwam buiten adem de trap op geloopen.

'Excuseer, mijnheer de baron,' stamelde zij. 'Daar is de vrouw van Tony den jager... Ze vraagt of we ook iets van haar man weten.... Hij is nu al twee dagen weg, en dat in dien sneeuwstorm! Ze vraagt of mijnheer de baron zoo goed wil zijn, een paar mannen uit te zenden om hem te zoeken.'

'Is ze gek?' viel de oude heer barsch uit, geërgerd dat hij telkens aan dien jager herinnerd moest worden. 'Wat gaat mij die kerel aan? Ik heb hem niet uitgestuurd. Hij is uit eigen vrijen wil het gebergte in gegaan. En nu zou ik nog een paar man kunnen uitzenden om hem te zoeken! Een mooie grap! Die gems, als ik ze krijg, zou mij duur te staan komen. Ze is toch al rijk betaald. Ik bemoei er mij niet meer mee. Zeg dat aan vrouw Ritz.'

'Maar, vader,' kwam Emma, bleek van verontwaardiging, tusschenbeide, 'we kunnen het arme mensch toch zoo niet heensturen....'

'Blijf jij er asjeblieft buiten, Emma.'

'Dan zal ik zelf wel even naar beneden gaan,' sprak zij met trillende stem.

'Neen, neen, je hebt er niets mee te maken.'

En hij hield haar driftig terug, maar zij rukte zich los en ijlde de trap af, terwijl hij wrevelig naar zijn kamer stapte en de deur hard achter zich dicht trok.

Emma vond beneden de jonge vrouw te midden van het dienstpersoneel, dat met schrik en medelijden haar gejammer aanhoorde. Het arme mensch was door de sneeuwjacht naar het kasteel gekomen, omdat zij het thuis niet had kunnen uithouden van angst. Den heelen nacht had zij geen oog kunnen dicht doen; voortdurend had haar het beeld voor den geest gestaan van haar armen man, in den duisteren nacht eenzaam ronddolend tusschen de oversneeuwde afgronden.

In stilte had zij gebeden en geschreid om de kinderen niet te wekken, en gewacht, gewacht, angstig luisterend naar het gehuil van den wind, opspringend bij het minste gedruisch, dat op een voetstap geleek. Maar hij was niet gekomen en weer was er bijna een heele dag voorbijgaan, een vreeselijke dag van sneeuwjacht en stormgeloei en nog wilder storm in haar binnenste. Telkens waren de kinderen naar buiten geloopen om te zien of vader nog niet aankwam en telkens waren ze schreiend en verkleumd teruggekomen. Ten laatste had de moeder het gejammer der kleinen niet meer kunnen aanhooren. Zij was naar het kasteel geloopen; als men daar nog niets van Tony wist, kon men ten minste mannen uitzenden om hem te zoeken...

'Zeker, zeker, goede vrouw,' dus stelde Emma haar gerust, met geweld haar eigen ontroering bedwingend. 'Daar zal onmiddellijk voor gezorgd worden. Wees nu maar bedaard en kom in de keuken om je wat te warmen. Dan zullen wij raad schaffen.'

En terwijl zij de troostelooze vrouw naar binnen troonde in de warme keuken om haar op te beuren en te verkwikken, beraadslaagde zij met de dienstboden, die door eigen medelijden gedreven en door het voorbeeld hunner jonge meesteres aangevuurd, wedijverden in hulpbetoon. Terwijl de meiden zich met de vrouw bezig hielden, gingen de knechts er in verschillende richtingen op uit om mannen te zoeken, geschikt en genegen tot het gevaarlijk werk van naastenliefde, dat hier gevorderd werd. Allen vlogen op de wenken van het edele meisje, dat liefderijk den arm geslagen hield om de bevende gestalte der schreiende vrouw, die zij op een stoel had doen neerzitten en met eigen hand een verkwikkender, dronk reikte. Het heele huis was in eens in de weer om hulp of raad te schaffen; alles werd in den steek gelaten; niemand dacht meer aan den baron of aan de toebereidselen voor de ontvangst zijner gasten.

Daar weerklonk opeens met heftig geklingel de schel uit zijn kamer. De dienstboden sprongen verschrikt op en de jagersvrouw vloog met een schok overeind in haar stoel.

'Maak je niet ongerust, goede ziel,' zei Emma, en zich tot de dienstboden wendend, die nog aarzelden:

'Ik zal zelf wel gaan zien, wat papa verlangt.'

Zij sprak de vrouw tot afscheid nog eenige troostende en bemoedigende woorden toe, en begaf zich naar haars vaders kamer.

'Zoo, ben jij daar zelf?' zei de oude heer grommig. 'Wat is dat toch voor een drukte beneden! Is dat mensch nog niet de deur uit? Ik verkies niet dat iemand zich nog met haar bemoeit. We hebben er niets mee noodig.'

'Ze gaat aanstonds heen,' antwoordde Emma kalm en bedaard. 'Ik heb maatregelen genomen om naar haar man te laten zoeken.'

'Wie heeft je dat gecommandeerd?'

'Mijn geweten,' antwoordde het meisje plechtig, en zij verhief zich rechtop tegenover haar vader, die een oogenblik als verbluft opzag tot de hooge en waardige verschijning. Zoo fier en groot had hij zijn dochter nooit gezien.

'Als door onze schuld een menschenleven in gevaar is gebracht,' ging Emma bleek en ernstig voort, 'is wel het minste wat wij doen kunnen, te pogen dit gevaar nog af te wenden. God geve dat het niet te laat is.'

De oude heer bewoog zich onrustig in zijn gemakkelijken stoel: de woorden van het meisje hinderden hem zichtbaar, maar hij wilde het niet laten blijken en met opzet een zoo norsch mogelijken toon aanslaande, zei hij droogweg:

''t Is me vrij onverschillig.'

'Vader,' hernam Emma en er lag een onbeschrijfelijke uitdrukking in den klank harer stem; 'vader, spreek zoo niet. Als die man verongelukt, komt zijn bloed over

ons en zullen de tranen van zijn rampzalige vrouw en kinderen om wraak schreien bij God. Bedenk, dat wij allen in Gods hand zijn en Hij leven om leven kan eischen...'

Een getik aan de deur brak haar woorden af.

'Binnen!' riep de baron, blij dat er een afleiding kwam; want de laatste woorden hadden op hem een verpletterenden indruk gemaakt. Dat bleek uit het benepen geluid zijner stem, uit de vale kleur zijner trekken en uit het beven zijner vingers, toen hij de kranten en brieven aannam, die de bediende binnenbracht.

'Zoo, de post is laat vandaag,' gromde hij schijnbaar onverschillig, maar met zenuwachtige gejaagdheid scheurde hij tegelijk den kruisband van een der bladen en ontplooide het ritselend papier.

Nauwelijks had hij er een blik in geworpen of hij slaakte een rauwen gil en zonk, bleek als een lijk achterover in zijn stoel, het papier nog krampachtig in de verstijfde vingers geklemd.

'O God! ik heb het wel gevreesd!' riep Emma uit en schoot toe om het wit bestorven hoofd haars vaders in de armen op te vangen. Terwijl zij hem met de eene hand omvatte, rukte zij hem met de andere het blad uit de. vingers. Ook zij had aan een enkelen blik genoeg. Een kort bericht, met vette letters gedrukt, meldde het vergaan der *Prinz Heinnch*: 147 dooden, luidde het korte, maar vreeselijke telegram.

V.

Het was Kerstavond, maar op het kasteel Hohensitz, waar tegen de Kerstdagen zooveel gasten verwacht werden en waarzoo luidruchtig feest moest worden gevierd, heerschte allerminst een feestelijke stemming. De gasten hadden allen op het laatste oogenblik per telegraaf bericht gekregen dat de baron, op het vernemen van de noodlottige schipbreuk der *Prinz Heinrich*, waar zijn zoon aan boord was, door een beroerte getroffen en dus buiten staat was iemand te ontvangen. Zij hadden allen geantwoord met telegrammen en brieven vol deelneming, waarin zij de innigste wenschen uitspraken voor het herstel van den vader en het behoud van den zoon.

Maar al die betuigingen van hartelijkheid hadden nòch den ouden man uit zijn neergezonken toestand kunnen opbeuren, nòch hem eenige geruststelling kunnen verschaffen omtrent het lot van zijn dierbaren Eduard, zijn eenigen zoon, de hoop, de trots van zijn ouderdom.

De slag was verpletterend geweest. In de eerste uren was de oude man er letterlijk door vernietigd. Buiten kennis, sprakeloos en machteloos, bleek als een lijk lag hij uitgestrekt op de legerstede, waar de bedienden, op Emma's angstig geschel toegeschoten, hem voorzichtig hadden neergevlijd. Uren lang scheen het als zou hij nooit meer de oogen openen; slechts een nauw merkbare ademhaling deed Emma vertrouwen dat het laatste uur haars vaders nog niet gekomen was en hij niet aldus, onvoorbereid uit het leven zou scheiden.

Radeloos aan zijn sponde gezeten, de oogen onafgewend op het lijkkleurig gelaat gevestigd, wachtte zij met angstig kloppend hart de komst van den geneesheer af, die tegelijk met den pastoor in allerijl uit het naburige dorp was ontboden. De dokter oordeelde den toestand zoo bedenkelijk dat hij den priester aanried, den zieke onmiddellijk die geestelijke middelen toe te dienen, welke zijn toestand veroorloofde. Daar de baron nog steeds buiten kennis bleef, kon de pastoor hem aanvankelijk alleen de heilige olie toedienen, maar hij beloofde terug te komen.

Onder de doelmatige behandeling van den dorpsgeneesheer, die er natuurlijk een punt van eer uit maakte, aan een zoo zeldzaam en aanzienlijk patiënt zijn kunst te

toonen, ontwaakte de oude heer ten slotte uit de verdooving, maar vreeselijk was dat ontwaken.

Emma dacht dat de oude man krankzinnig zou worden. Op hartverscheurenden toon riep hij om zijn zoon, zijn Eduard. Hij dwong Emma, hem de nieuwsbladen te geven, die de nadere bijzonderheden der ramp bevatten, welke zij opzettelijk voor hem verbergen wilde, opdat hij zich nog niet meer zou opwinden en verontrusten. Hij geloofde haar niet, als zij hem verzekerde dat onder de allengs openbaar gemaakte namen der slachtoffers die van Eduard niet voorkwam, zoodat er hoop bestond dat hij onder de geredden was. Hij eischte de bladen, die zij achterhield, en pijnigde zich af om, met bevende vingers en fonkelende oogen de kolommen doorloopend, de schrikkelijke waarheid, die hij vreesde, te achterhalen. Hij wilde opstaan en, doodziek als hij was, ondanks het gure winterweer, naar de stad reizen om in persoon de laatste berichten in te winnen. In

die oogenblikken van overspanning en verbijstering was de oude man zoo sterk, dat Emma niet in staat was hem te weerhouden. Zij moest om de bedienden schellen en met vereend zacht geweld moesten zij den zieke tot kalmte dwingen.

Uitgeput zonk hij ten laatste neer; maar zelfs in den slaap genoot het geschokte lichaam geen rust. Benauwende, vreeselijke droomen schenen hem te kwellen; pijnlijk verwrongen zich zijn trekken, onrustig bewogen zich zijn ledematen, onsamenhangende woorden en kreten ontsnapten aan zijn half geopenden mond tusschen de gejaagde ademhaling, en met huivering vernam Emma hoe hij in dat koortsachtig ijlen de schipbreuk verwarde met den storm in het gebergte en Eduards naam noemde in verband met de gevaren, waaraan hij den jager had blootgesteld.

'Eduard, waag je niet in het gebergte!... Zie je niet dat er een sneeuwstorm in de lucht hangt? God! daar stort hij in de diepte... Emma heeft gelijk... Leven om leven!...'

Emma sloeg de handen voor het gelaat en huiverde over al haar leden. Kon het waar zijn? Had God inderdaad leven om leven genomen en wreekte Hij den dood van den ongelukkigen jager, roekeloos aan een gril geslachtofferd, op den eenigen zoon van den moordenaar?.... Moordenaar! was haar vader een moordenaar en zij hier getuige van zijn straf?.... Neen, dat was al te schrikkelijk, dat mocht zij niet denken.... En toch: was hier niet duidelijk de straffende hand Gods merkbaar?

'Leven om leven,' stamelde met half verlamde tong de zieke naast haar.

O, zij kon het niet hooren; sidderend vloog zij overeind en ijlde in de aangrenzende kamer, haar eigen slaapvertrek, waar ze zich onder tranen neerwierp aan den voet van een groot kruisbeeld. Daar bad zij voor haar vader; dat hij herstellen mocht van den geweldigen slag, die hem naar lichaam en geest had neergeveld; dat hij zijn geliefden zoon weer aan het hart mocht drukken, maar vooral - zij durfde het woord niet uitspreken - dat hij geen moordenaar mocht blijken!

Dat gebed bracht kalmte over haar en een wondere kracht om te dragen wat haar ondraaglijk scheen. Al het leed, dat haar schuldeloos overstelpte, maakte zij tot een offer ter verzoening van den rechtvaardigen God, opdat Hij zijn straffende hand van het zwaar getroffen huis mocht terugtrekken.

En dat offer bleek genadig te zijn aangenomen; want in den zieke openbaarde zich een onverwachte verandering. Ook hij werd kalm en stil, als boog hij deemoedig het hoofd in het besef van zijn schuld.

Toen de grijze dorpsherder terugkeerde, toonde hij zich vol verlangen hem te ontvangen. Geruimen tijd bleef de priester met hem alleen, terwijl Emma, over haar knielbank gebogen, de genade van den barmhartigen God over hem afsmeekte.

De priester kwam haar roepen: haar vader wenschte haar in zijn bijzijn te spreken. Aan zijn bed gekomen, herkende zij ternauwernood den hartstochtelijk opgewonden man van weinige uren te voren. Hij scheen een ander mensen geworden. Zijn bleek gelaat vertoonde een uitdrukking van weemoedige berusting, zooals zij er nooit op gelezen had, en zijn oog, kort te voren nog zoo woest en vlammend, rustte op haar met een blik van zoo onuitsprekelijke teederheid, dat haar gemoed daarbij volschoot.

'Emma, mijn kind, ik heb u vergiffenis te vragen,' dus begon hij met bewogen stem.

'Mij, vader?'

'Ja, mijn kind,' ging hij voort, als beschaamd de oogen neerslaande. 'Je hebt mij, toen ik roekeloos het leven van dien man in gevaar bracht... (het kostte hem blijkbaar moeite, die bekentenis uit te spreken) met recht gewaarschuwd dat de schuld van

zijn dood op mij zou neerkomen,... dat God leven om leven kon nemen... Ik heb dat woord in den wind geslagen... Nu boet ik er schrikkelijk voor... God heeft mij zwaar gestraft... Ik heb het verdiend, al heeft Hij ook het ergste over mij besloten... Maar door mijn schuld lijden anderen onschuldig, en jij niet het minst, lief kind; wil je mij dat vergeven?...'

'Vader,' snikte het meisje en zij boog zich over het bed om hem een kus op het voorhoofd te drukken.

'Dus je vergeeft mij?... Ik vertrouw dat de barmhartige God mij ook door den mond van zijn priester vergeven heeft. Nu durf ik, hoe onwaardig ook, weer de oogen tot Hem opheffen. Ik durf weer bidden dat Hij mij genadig zij.'

Uitgeput liet de zieke de oogen dichtvallen.

'Vertrouw op Hem,' sprak de grijze dorpspastoor, diep geroerd. 'Hij is goed, Hij is almachtig, Hij kan alles nog ten goede wenden... Als onderpand van zijn genade wil Hij heden nacht zichzelf aan u geven. Bereid u voor om Hein waardig te ontvangen. Als Jesus zelf tot u wil komen, wat zal Hij u dan kunnen weigeren?'

Dat had de brave oude pastoor in den middag voor Kerstmis gezegd, en nu was het Kerstavond. Het oogenblik naderde dat hij overeenkomstig zijn belofte den zieke de heilige Teerspijze zou brengen. Het was afgesproken dat de slee van den baron hem tegen middernacht uit het dorp zou afhalen, opdat hij dan terug kon zijn voor de nachtmis. Het voertuig was al weg en in vrome verwachting verbeidde Emma de komst van den priester. Zij zat met gevouwen handen aan het hoofdeinde van haar vader, die sinds een half uur was ingesluimerd, met den zilveren rozenkrans, waaraan hij bad, door de vingers gestrengeld.

Aan het andere einde van het ledekant, zóó dat de zieke, als hij de oogen opende, er onmiddellijk den blik op kon vestigen, stond op een tafeltje, met een fijn wit servet gedekt, tusschen twee brandende waskaarsen op hooge zilverenkandelaars een ebbenhouten kruisbeeld met ivoren Christus.

De stille vlammen der kaarsen wierpen door het vertrek een zacht schijnsel, dat den zieke en zijn bewaakster even verlichtte, maar de verdere omgeving in plechtige schemering gehuld liet.

Het was doodstil in het kasteel. Ofschoon zich niemand ter ruste had begeven, in afwachting der plechtigheid, die in het stille nachtelijk uur zou voltrokken worden, scheen het in de ziekekamer als was het heele huis in diepe rust. De dienstboden zaten ingetogen bijeen in de ruime keuken, onder den indruk van het voorgevallene in de laatste dagen, dat zulk een plotselinge verandering in het leven op het kasteel had teweeggebracht. Hadden zij zich voorgesteld op Kerstavond de handen vol te hebben met koken en braden en het bedienen der gasten, nu lag de gastheer op sterven, en... de gems voor het Kerstmaal, waarover zooveel te doen was geweest, zou, als de arme Tony ze nog brengen mocht, wel geen grage monden vinden.

Fluisterend bespraken zij de schrikkelijke wending der dingen en geen gerucht drong van de keuken tot de ziekekamer door. Alleen de ademhaling van den lijder, het zacht geknetter der kaarsen en het getik der pendule stoorden de plechtige stilte. Het sloeg elf uur, halftwaalf en nog steeds zat Emma met gevouwen handen en zacht prevelende lippen aan de sponde haars vaders. Onwillekeurig dacht zij aan de vroolijke Kerstavonden van vroeger in het oude huis, toen zij en Eduard nog als kinderen in opgetogen bewondering om den Kerstboom stonden met zijn vriendelijk glinsterende lichtjes. Nu ook flikkerden er kaarsen vóór haar, maar zij bestraalden geen tooneel van huiselijke Kerstvreugde; zij beschenen het sterfbed haars vaders en - wie weet? - van verre ook het onmetelijk graf van haar broer Eduard. In vroegere jaren bracht

de Kerstboom haar rijke geschenken. Moest zij in dezen Kerstnacht alles verliezen wat haar dierbaar was? Als het Gods wil was, zou zij erin berusten: Hij toch wist het beste wat tot aller welzijn strekte, Hij die in dezen nacht den vrede was komen brengen aan alle menschen van goeden wil.

En bij die gedachte wierp zij onwillekeurig een blik op haar vader, die zich thans zoo stichtelijk van goeden wil toonde en wiens kalme sluimering reeds een vooruitgeworpen weerglans scheen van den vrede, die hem te wachten stond.

Zij wekte hem zachtjes, opdat de Vredebrenger hem bereid mocht vinden; en nauwelijks had hij zich opgericht in de kussens, of daar klonk van den drempel der ruime kamer het woord des priesters:

‘Vrede zij dit huis en allen, die het bewonen.’

Met godvruchtig verlangen vestigde de zieke, door zijn dochter ondersteund, den verhelderden blik op den grijzen dorpsherder, die, met de stool omhangen en de hand op de borst, langzaam en plechtig binnentrad, gevolgd door al de dienstboden, overeenkomstig het vrome gebruik des lands allen met een brandende kaars in de hand. Eerbiedig knielden knechts en meiden in een halven kring neer voor de legerstede van hun meester, die alvorens de heilige Teerspijze te ontvangen, hun deemoedig vergiffenis vroeg voor de hardheid, waarmee hij hen menigmaal had bejegend, en het leed, dat hij hun daardoor veroorzaakt had. Ofschoon de baron tot dusver maar weinig gedaan had om zich de liefde van zijn ondergeschikten te verwerven, won deze nederige bekentenis van zijn ongelijk ineens zoodanig aller hart, dat menig oog door tranen werd verduisterd. Hoe zouden de goede, eenvoudige lieden nog wrok kunnen koesteren tegen den man, die zóó zwaar getroffen was? De kaarsen, die om zijn sponde een lichtkrans vormden, trokken rondom hem als een heilige grens, waarbinnen hij, alleen met God, veilig was voor allen kwaden wil van de wereld daarbuiten.

Op het oogenblik, dat de plechtigheid geëindigd was, ging de bel aan de groote voor deur over en weerklonk schel in de nachtelijke stilte. Een der bedienden verwijderde zich om te gaan zien wie er zoo laat nog toegang verlangde en kwam een oogenblik later ademloos weer binnengeloopen met den uitroep:

‘Daar is Tony met de gems!’

‘God zij geloofd en gedankt!’ riep de zieke

‘Laat hem hier komen, dat ik hem zie.’

Ondanks het ernstige van het oogenblik, ging een bescheiden gesmoorde kreet van blijde verrassing uit den kring op, en de goede lieden moesten zich inhouden om niet in gejuich uit te barsten, toen de jager met de gems op den schouder, verbaasd en verlegen in den hel verlichten kring verscheen.

‘Kom hier, dat ik je de hand druk, goede man,’ riep de baron, die op het gezicht van den verloren gewaande opeens al zijn krachten scheen te herkrijgen. ‘Ik ben hard, ik ben wreed voor je geweest, ik heb je roekeloos aan levensgevaar blootgesteld. Vergeef je het mij? Och, ik ben er zoo zwaar voor gestraft.’

En terwijl de tranen hem over de wangen stroomden, drukte en schudde hij als in vervoering van blijdschap de ruwe hand van den eenvoudigen man, die in zijn verlegenheid nauwelijks wetend wat hij deed, de geschoten gems plechtig te midden van den lichtgloed der kaarsen voor het bed uitstrekte en daarop zwijgend op de knieën zonk, als in stomme, maar welsprekende betuiging dat hetgeen hij met levensgevaar had buitgemaakt, zijn heer van harte gegund was; nu deze van zijn kant zooveel waardeering toonde, was er niets dat hij niet voor hem zou over gehad hebben.

De baron begreep de bedoeling, al werd ze niet in woorden uitgesproken.

‘Dank, dank, goede man,’ riep hij. ‘Toen ik je opdroeg die gems te schieten, vermoedde ik weinig dat ze mij gebracht zou worden op mijn doodbed... Neem ze op, je hebt er meer recht op dan ik; houd er een vroolijk Kerstmaal van met je vrouw en kinderen...’

‘Is de goede ziel nog altijd in onzekerheid?’ viel Emma haar vader in de rede, zich met bekommerden blik tot den jager wendend.

‘Neen, ze weten thuis al dat ik terecht ben,’ antwoordde Tony. ‘De kameraads zijn regelrecht naar de hut gegaan om haar gerust te stellen. Het had maar weinig gescheeld of ik

zou in het gebergte gebleven zijn,' voegde hij er bij; want nu de eerste verlegenheid voorbij was, hoefde de wakkere man niet meer naar zijn woorden te zoeken. 'Het heeft er geweldig gespookt, maar met Gods hulp heb ik het er goed afgebracht. Ik dicht onder den sneeuwval begraven te worden. Hoe ik er onder uit gekomen ben weet ik niet, en zonder de hulp van de vrienden zou ik moeielijk thuis gekomen zijn, want ik kon niet meer. Maar ze wisten me met een goed glas bij te helpen en met de slee waren we gauw thuis. Ik dank de freule wel voor haar goede zorg....'

De baron greep de hand zijner dochter en drukte die vurig aan zijn lippen.

'Lieve engel,' fluisterde hij, 'aan jou heb ik te danken dat ik.... geen moordenaar ben geworden.'

Met een kus sloot het meisje hem den mond.

WEES BARMHARTIG. - Daarop opende zij den papieren zak en legde den inhoud op de rondloopende houten schijf.

‘En nu moet Tony maar gauw naar zijn vrouw en kinderen gaan,’ zei ze, ‘ze zullen met ongeduld op hem wachten. De kleinen hebben zoo vurig voor het behoud van haar vader gebeden. Zal je hen nu ook eens laten bidden voor ons?’ vroeg het meisje en de tranen schoten haar in de oogen.

‘Ja, Tony, doe dat,’ sprak de zieke, vermoeid tegen het kussen leunend. ‘Ik heb het niet aan je verdiend; maar in het vervolg zal ik alles goedmaken wat ik ooit ben te kort geschoten. Van dit oogenblik is de hut je volle eigendom en heb je vrije jacht in het bosch. Als ik nog iets kan doen voor jou of je kinderen, heb je maar te spreken...’

‘Zoo is het goed,’ kwam nu de pastoor tusschenbeide, die tot dusver zwijgend had toegeluisterd. ‘Er staat geschreven: Zalig zijn de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid verwerven; wees dus barmhartig en ook u zal barmhartigheid geschieden. Wij allen willen bidden dat God uw zoon even behouden doe terugkeeren als hij Tony uit den sneeuwval gered heeft. Hoor, daar luidt de klok voor de Kerstmis...’

Inderdaad klonken vriendelijk uitnoodigend de tonen der dorpsklok, die de geloovigen kerkwaarts riep om den blijden Kerstnacht te vieren.

'Nu allen naar de kerk,' ging de pastoor voort, 'allen naar de kribbe van den Heiland, die dezen nacht voor ons geboren werd om den vrede te brengen aan alle menschen van goeden wil. Hem zullen wij gezamenlijk bidden dat Hij in deze dagen van vreugde voor de heele Christenheid ook vrede en vreugde brenge in de woning van uw heer, die zich heden van zoo goeden wille getoond heeft.'

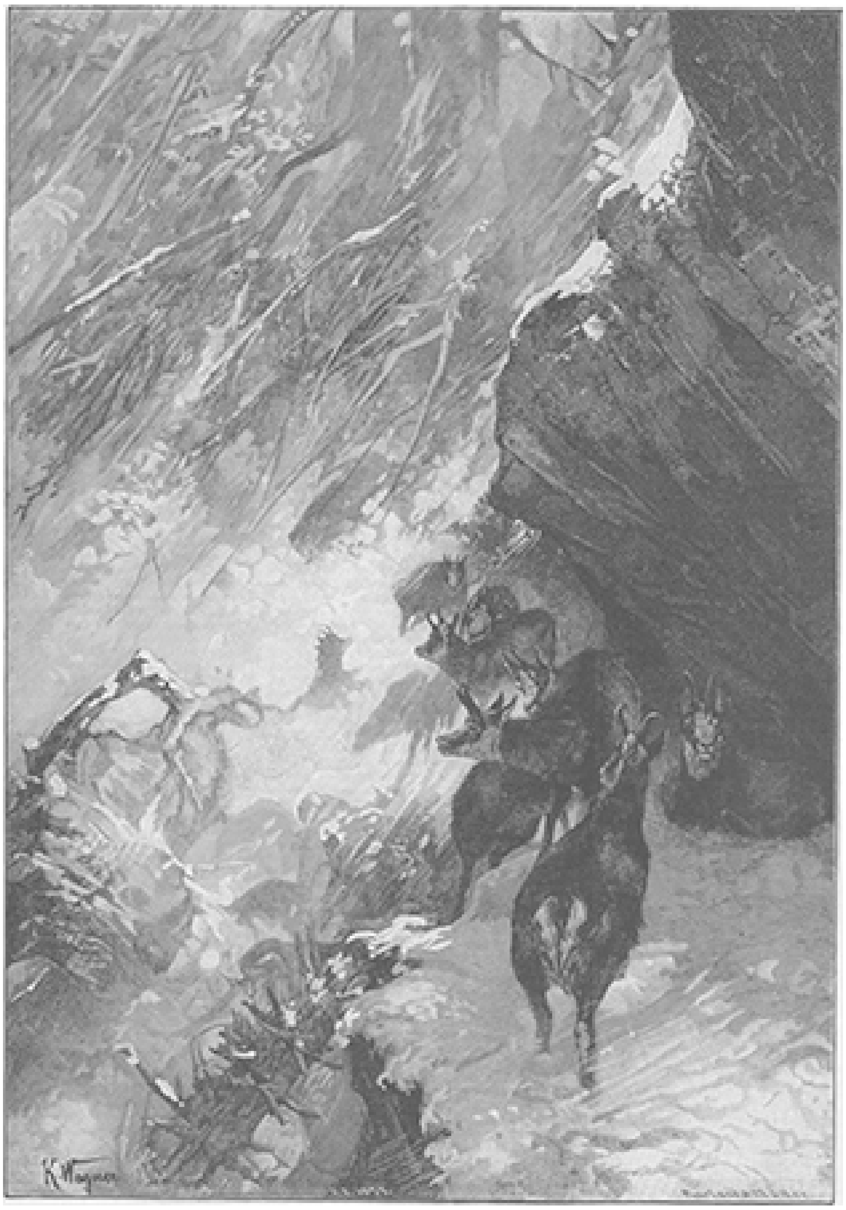

WEES BARMHARTIG. - Op hetzelfde oogenblik scheen rots en berg en boom en struik als dooreengeworpen te worden.

De hartelijke, vurige beden, in dien nacht voor den heer van Hohensitz opgegaan, mochten nog den eigen dag verhooring vinden; want nauwelijks lichtten de eerste stralen van den Kerstmorgen over het kasteel of daar schelde een bode aan met een telegram, de heuglijke tijding behelzende dat Eduard zich onder de geredden bevond en op reis was naar huis.

Weinige dagen later drukte de gelukkige vader, die op dat bericht eensklaps was hersteld, zijn dierbaren Eduard aan het hart en hoorde Emma in opgetogen aandacht hem

verhalen, hoe hij, met de andere geredden, was opgenomen door een Engelschen kruiser en hoe hij den Kerstnacht gevierd had in de onmetelijke domkerk der natuur met de zilverschuimende zee tot plaveisel, den blauwen hemel tot koepeldak, en tot Kerstboom een lichtschip met brandende vuren, dat mijlen in het rond de donkere golven verlichtend, hem had doen denken aan het goddelijke Licht, in den Kerstnacht voor de wereld opgegaan.

En de vader, die met verrukten blik den weergevonden zoon aanschouwde, dacht bij dat woord: 'Voor mij inzonderheid is in dezen Kerstnacht een licht opgegaan; het is de wijze les van den pastoor: Wees barmhartig opdat ook u barmhartigheid geschiede.'

Kerstmis in den Hemel.
door Forestier.

Het was daags voor Kerstmis. De lucht zat gepakt vol met sneeuwwolken, heel dik en grauw. De blanke sneeuwtooi zou de natuur dus niet ontbreken op het Hoogfeest van den 25en December, misschien zouden reeds den dag te voren de witte vlokken neerdalen op het aardrijk.

In een kleine, gezellige woning was een jonge moeder alleen thuis met haar zoontje. Zij was op het oog een zwak vrouwtje, hij een flinke schrandere jongen van een jaar of elf. Toch had ze hem blijkbaar een echt godsdienstige opvoeding gegeven, want met kinderlijke godsvrucht sierde hij een Christuskindje, terwijl zijn moeder met welgevallen zijn bedrijvigheid aanzag of nu en dan een wenk gaf, die door den knaap steeds dankbaar werd opgevolgd.

'Wat zal het mooi zijn, moeder, als van avond de kaarsen aan zijn,' riep Herman in kinderlijke opgetogenheid met van blijdschap stralende oogen uit: 'Weet u nog van het vorig jaar! Wat waren het Christuskindje en de engelen en de herders mooi verlicht door de gele vlammetjes! We zullen er van avond immers voor bidden en het Kerstlied zingen?'

Maar de knaap had het zoo druk, dat hij, zonder een antwoord af te wachten, voortging met sieren en verschikken.

Plotseling wendde hij het hoofd om: hij meende zijn moeder zacht te hooren snikken.

'Wat is er, moeder?' vroeg hij bezorgd.

'Niets, Herman, niets....'

'Maar toch, moeder, uw oogen zijn rood. Ben u bedroefd?'

'Wel neen kind, hoe zou ik?'

'Waarom schreide u dan, moeder?'

'Dat kan ik zoo niet zeggen, Herman, maar.... maar....'

'Wat dan, moeder?' vroeg de knaap, die ongerust begon te worden.

'Ik zag je het Christuskindje sieren, Herman, en ik dacht zoo, dat dit niet meer noodig zou zijn, dat wij het Kerstfeest in den Hemel zouden vieren.'

Herman begreep haar niet; vragend keek hij haar aan.

'Ben je bijna klaar, Herman?' vroeg ze, nu op geheel anderen toon.

'Ja, moeder, bijna; maar wat zei u van den Hemel?'

‘Zou je graag het Kerstfeest in den Hemel willen vieren, Herman?’
De knaap keek haar met zijn heldere oogen vragend aan. Een oogenblik bedacht hij zich, daarna antwoordde hij:
‘Het zal daar wel mooi zijn, mooier dan hier, mooier dan in de kerk,’ zei hij nadenkend, ‘maar alleen zou ik toch niet willen gaan; dan moesten u en vader er bij zijn.’
‘We blijven nog wat hier, niet waar, Herman?’ vroeg de moeder, het hoofd van haar kind tusschen haar banden nemend; ‘en als we braaf zijn geweest, komen we later allen in den Hemel. Ga nu maar door met sieren, Herman, anders kom je niet klaar.’
‘U zal niet meer bedroefd zijn, moeder; het is morgen een zoo blijde dag en straks komt vader thuis. Wat zal hij het mooi vinden!’
Glimlachend knikte de jonge vrouw haar zoon toe, die onmiddellijk zijn bezigheid weer had opgevat. Doch telkens kwamen hem de woorden zijner moeder, waarvan de zin hem evenwel niet helder was, weer in de gedachten. Het Kerstfeest in den Hemel vieren, met de engelen en de heiligen, dat moest wel heerlijk wezen, maar dan moesten vader en moeder er bij zijn.
Eindelijk had de knaap de laatste hand gelegd aan zijn versiering. Met zichtbare voldoening nam hij nu zijn werk in oogenschouw. ‘Het Christuskindje zal nu wel tevreden zijn, denkt u niet moeder?’ vroeg hij, zijn helderblauwe oogen tot haar opslaand.
‘Dat geloof ik, Herman, het is mooi, heel mooi.’
Herman sloeg nu den blik op de groote Friesche klok, die regelmatig haar zwaar tikken deed hooren.
‘Wat is het laat geworden, moeder; 't is bijna twee uur. Mag ik nu vader tegemoet gaan?’
De vrouw schrikte. ‘Zou je maar niet liever thuis blijven, kind? Het is zoo vinnig koud, en vader zal er alleen wel komen.’
‘Ik geef niets om de kou, moeder. Vader heeft het me beloofd en ik heb nu toch zoo mooi gesierd.’
‘Vader had het je niet moeten beloven; het is toch zoo koud.’
‘Ik zal mijn dikke jas aandoen en ik kan goed tegen de kou,’ antwoordde Herman flink.
‘Nu dan, maar niet verder dan het Kruispad. Daar moet je wachten als vader er nog niet is. Zal je?’
‘Ja, moeder, maar vader zal er wel zijn. Hij, is zeker verlangend mijn versiering te zien.’
Zij moest lachen over de naïveteit van haar kind. Kort daarop had ze Herman zijn jas helpen aandoen en hem nog een warme das omgedaan.
‘Nu kan ik er tegen,’ schertste de knaap. ‘Tot strakjes, moeder. Steek u de kaarsen aan tegen dat we thuis komen. Dat zal een verrassing voor vader zijn.’
Daarna stapte hij flink den straatweg op, nog geruimen tijd door zijn moeder nageoogd.

Op den ongelijken, hobbeligen weg stapte een eenzame wandelaar met vluggen, veerkrachtigen tred voort. Hij had nog een heel eind af te leggen en wilde graag vóór donker thuis zijn, om met vrouw en kind Kerstavond te houden. Bovendien bedacht hij, dat zijn zoontje hem een eind zou te gemoet komen, en nu hij de felle koude hem het lichaam voelde doortintelen, had hij er spijt van, zich die belofte te hebben laten

afdwingen. Maar hoe kon hij zijn jongen, zijn ee[n]ige, ook iets weigeren? Wat was God toch goed jegens hem geweest, hem zulk een vrouw en zulk een kind te schenken! Bij deze gedachte verlangde hij er nog meer naar, hen beiden weer te zien en in den huiselijken kring van de vermoeienissen uit te rusten.

Maar plotseling, zonder dat hij er erg in had, begon het te sneeuwen, eerst fijne, scherpe kristallen, daarop breede, donzige vlokken, die in korten tijd den heelen omtrek wit hadden gekleed. Hij verhaastte nog zijn stap, al kostte het hem moeite, door de versch gevallen sneeuw te waden, die zich hardnekkig aan de zolen zijner schoenen vastzette en hem het gaan bemoeielijkte, terwijl bovendien de in wilde jacht door de lucht dwarrelende vlokken hem het gezicht benevelden.

Met ieder oogenblik nam de sneeuwbui in hevigheid toe, weldra was het geen bui meer, maar een jacht, een storm. Als speelden ze krijgertje of voerden met elkaar een heksendans uit, joegen de vlokken hem in wilde wieling om en tegen het gezicht, en maakten hem bijna blind. Toch ging hij voort, zoo snel hij kon; een vreeselijke gedachte folterde hem: zijn kind was ook in dien storm, zijn arme Herman worstelde met die jacht van ijskoude vlokken, welke al dichter en dichter vielen, als wilden ze een lijkwê. spreiden voor wie zich in dat noodweer buiten bevond. Hij dacht ook aan zijn arme vrouw, die alleen met haar vrees zijn thuiskomst verbeidde, die radeloos zou zijn van angst bij de gedachte aan het gevaar, dat haar echtgenoot en kind liepen.

Voort! voort dus! maar spoedig moest de vermoeide wandelaar zijn stap matigen. Hij voelde een ondraaglijke pijn in de zij, zijn beenen loom worden en zwaar, zijn hoofd licht, als waren de hersenen er uit genomen. Zijn oogleden hadden neiging om toe te vallen; een nooit te voren gekend gevoel van matheid bekroop hem. Toch worstelde hij nog uit alle macht tegen den sneeuwstorm, die hem met zijn donzen vlokken omving. Nu en dan riep hij in zijn radeloosheid luid den naam van zijn kind: het moest eens in zijn nabijheid zijn. Doch zijn zwak geluid werd gedempt en overstemd door het loeien van den storm, die voortdurend in hevigheid toenam.

En altijd ijlde hij voort, voort, totdat opnieuw uitputting hem tot matiging van zijn stap noopte. Steeds doller gierden intusschen de vlokken om hem heen.

‘God, sta mij bij,’ bad de ongelukkige, ‘red mijn kind.’ Hij voelde zijn krachten afnemen, zijn knieën knikken, een looden zwaarte hem neerdrukken. Het was hem of de besneeuwde bodem hem tot rusten noodde. Een oogenblik stond hij stil, hij viel, hij bleef liggen.

Hij voelde een suizing in het hoofd, het denkvermogen verminderde, het bloed begon langzamer te stroomen. Plotseling denkt hij aan zijn vrouw, aan zijn kind, hij springt op; hij begreep dat het zijn dood zou zijn, indien hij ook maar vijf minuten bleef liggen. Voort dus, voort! ‘Herman! Herman!’ kreet hij nogmaals. Maar niets gaf op dat angstgeroep antwoord, dan het bulderen van den storm. Lang kon hij het niet meer uithouden; hij voelde steeds meer zijn krachten afnemen en weer, nu haast onweerstaanbaar, de neiging, op den besneeuwden bodem uit te rusten. Hij verzette zich daartegen, bijna instinctmatig, want een zachte verdooving kwam over hem. Hij sleepte zich voort, gefolterd door de gedachte aan zijn kind. Dat hij dit ten minste mocht redden!

Eindelijk zag hij in de verte den mijlpaal aan het Kruispad, zijn armen uitstrekkend, geheel met vlokken bevracht. Nu ijlde hij weer sneller daarop toe: de vaderliefde schonk hem nieuwe kracht. Uit de verte trachtte hij reeds het sneeuwgordijn te doorboren. God! zoo zijn kind daar niet was! als het eens was verdwaald! Maar neen, hij meende nu een menschelijke gedaante in de sneeuw uitgestrekt te zien. Eén oogenblik nog, en hij knielde neer voor zijn kind.

Opgeruimd en geheel van de gedachte aan het Kerstkindje vervuld, had Herman zijn moeder verlaten. Met vluggen tred legde hij den weg af, kinderlijk blij, aan zijn vader te kunnen vertellen, hoe mooi hij het Christuskindje gesierd had, en hoe zij allen des avonds er voor zouden bidden en al biddende het middernachtelijk uur verbeiden. De vinnige kou hinderde den jongen niet; hij was nog in het tijdperk, dat men ze niet voelt of ten minste niet telt. Het was een heel eind ver, meer dan een uur, tot aan het Kruispad. Maar hij was er trotsch op, zijn vader te mogen tegengaan, vooral nu het zoo koud was; alleen om te toonen, dat hij een flinke jongen was en durfde. 'Vader zal mij misschien niet verwachten,' redeneerde Herman bij zich zelf; 'hij zal denken, dat ik bij de warme kachel ben blijven zitten. Het zal hem verrassen, dat ik er toch door gekomen ben. Als ik hard loop, ben ik misschien nog eerder dan vader aan het Kruispad.'

Herman zette het nu op een drafje, maar wegens dm hevigen wind moest hij dit spoedig opgeven en zich met den gewonen stap vergenoegen. Toen hij ongeveer halfweg was, stak de sneeuwbui op. In het begin sloeg hij daar geen acht op: hij had zoo dikwijls door een sneeuwbui geloopen. Spoedig zag hij evenwel in, dat het geen gewone sneeuwbui was: meedoogenloos striemden de scherpgekante vlokken, vóór ze den grond bereikten, in ijskristalletjes veranderd, hem in het gezicht, terwijl de sneeuw onder zijn voeten onheilspellend knerpte. Een oogenblik bleef hij staan: hij vroeg zich af wat hij doen moest. Zou hij naar huis terugkeeren? Maar hij was dicht bij het Kruispad; daar zou zijn vader zijn, die wist, dat hij hem tegenkwam en ongerust zou worden, indien hij zich daar niet bevond. Wat zou moeder zeggen, wanneer hij terugkwam zonder vader? Vooruit dus, den bulderenden storm getrotseerd, die heel den omtrek voor zijn oog verborg en niets liet zien dan millioenen verblindend witte vlokken, al dichter en dichter neervallend.

Met moeite werkte Herman zich tegen den storm in; de adem werd hem bijna afgesneden door den ijzig-kouden wind; zijn been en waren loodzwaar; een soort van verlamming tastte zijn heele lichaam aan. En nergens beschutting op den open, vlakken weg, waar de sneeuw nu eens tot heuvels opwoei, dan weer, door den wind opgenomen, als een hoos in een ijle kolom naar boven dwarrelde. Met inspanning van alle krachten sleepte Herman zich voort; zijn jeugdige overmoed had hem geheel begeven. Een vreeselijk gevoel van eenzaamheid en machteloosheid beklemde hem. Voor het eerst zei een stem in hem, dat hij in dien storm zou kunnen bezwijken; en de woorden zijner moeder: 'Wij zullen het Kerstfeest in den Hemel vieren,' kwamen hem voor

den geest en sloegen hem met ontzetting. Maar hij wilde niet sterven, heel zijn jeugdig gemoed verzette zich daartegen. Zijn instinct, de zucht naar lijfsbehoud dreef hem voort.

Toch vergat hij in die bange oogenblikken zijn vader niet. Hoever was die reeds? Als hij hem eens miste? Indien hij van den weg was afgedwaald? Wat dan? De arme jongen, door een vreeselijken angst aangegrepen, zag nergens uitkomst. Een oogenblik kwam nog een flauwe str[aa]l van hoop bij hem op, dat hij iemand mocht tegenkomen, of dat zijn vader iemand had ontmoet, met wien hij nu huiswaarts keerde. Maar niets, niets vo[o]r zoover hij zien kon. Van top tot teen was Herman in de sneeuw gehuld. In het begin had hij ze afgeschud, maar ten laatste de vlokken maar laten zitten, die hem spoediger overdekt hadden, dan hij ze afschudden kon.

Ook de koude werd steeds vinniger; al zijn leden raakten verkleumd, en lang zou het niet meer duren, of ze zou ook het hart, den zetel van het leven, aantasten. Maar neen, hij zou nog niet sterven. Of zag hij daar niet het Kruispad en den mijlpaal in de verte? Hij raapte al wat hem nog aan krachten overbleef bijeen: daar was de redding misschien. Doch hoe hij ook keek, zijn vader zag hij niet. Misschien was deze toch in de nabijheid en zou hij spoedig bij hem zijn: de sneeuw belette hem alle uitzicht. Hij sleepte zich naar den mijlpaal en leunde er tegen, uitstarend, met al de kracht van zijn pijnlijke oogen, naar het zuiden, vanwaar zijn vader moest komen. ‘Vader! vader!’ kreunde de knaap uitgeput. Plotseling beving hem een duizeling, hij voelde dat hij zou vallen. Hij wilde zich aan het hout vastklemmen, maar zijn handen hadden niet meer de kracht, het te grijpen. Languit viel hij in de sneeuw, met het hoofd tegen den balk. Er stroomde bloed uit een gapende wonde.

Toen de vader zijn zoon roerloos als een lijk in de sneeuw zag liggen, dacht hij niet aan zijn eigen uitputting, voelde hij de snerpende koude niet, die al zijn ledematen doortintelde. Wanhopig wierp hij zich op zijn kind, onder het slaken van hartverscheurende kreten. Hij tastte naar het hart, Goddank, het klopte nog, er was dus nog leven, nog hoop. Hij knielde in de sneeuw en druk zijn zoon tegen zich aan, om hem te verwarmen. Hij wreef hem de slapen en polsen met sneeuw. Eindelijk sloeg de knaap de oogen op, heel flauw. ‘Vader,’ kreunde hij, ‘ik ga sterven.’

‘Gij zult niet sterven, Herman,’ jammerde de ongelukkige vader, ‘ik zal je dragen.’

‘Vader, laat mij maar liggen; red u zelf, ga naar moeder, zij zal zoo ongerust zijn.’

De ongelukkige wist niet wat hij doen moest. Hij begreep wel, dat het een onmogelijkheid was, zelf uitgeput, den zwaren jongen in zijn armen te nemen en hem te midden van den sneeuwstorm naar huis te dragen. Daarbij nam de duisternis meer en meer toe, en weldra zouden ze door den donkeren nacht overvallen worden, zonder hoop op redding.

‘Kom, Herman, probeer of je loopen kunt; ik zal je onder den arm nemen, dan zal het wel gaan.’

Met alle inspanning richtte hij den knaap op, maar deze kon zich niet staande houden. Zijn knieën knikten, en, had zijn vader hem niet in zijn armen opgevangen, dan zou hij opnieuw neergezegen zijn. Radeloos blikte de vader rond. ‘God, red ons,’ prevelde hij. Daarna al zijn krachten bijeenrapend, nam hij zijn zoon in de armen en droeg hem voort. Maar lang kon hij het niet volhouden. Al perste hij de lippen stijf op elkaar, al stroomde het bloed hem uit neus en ooren, hij miste de kracht, om met zijn last tegen het geweld van den orkaan in te worstelen. Hij struikelde, hij schoof

uit, hij deed een laatste poging om zich op te richten, het hielp niet. Languit viel hij met zijn kind in de sneeuw.

'Vader, laat me hier,' fluisterde Herman, de armen om zijns vaders hals slaande, 'ik ga naar den Hemel.... het Kindje Jesus roept mij.... ik heb het zoo mooi gesierd....'

Maar de vader stond weer op, hij wist dat elk oogenblik in de sneeuw doodelijk kon zijn. Hij vouwde de handen tot een gebed, terwijl tranen van machtelooze wanhoop zijn oogen ontsprongen. Hij kon zijn kind daar toch niet laten liggen.

Op dat oogenblik naderden twee mannen, die met bovenmenschelijke inspanning een slede voortduwden. Een genster van hoop kwam bij den uitgeputten zwerver op: ze zouden hem en zijn kind redden; zoo onmenschelijk zouden ze toch niet zijn, hen daar te laten omkomen. Hij riep hun toe, hen te redden. De mannen antwoordden niet, maar schudden het hoofd.

'Red dan ten minste mijn kind,' smeekte de ongelukkige vader, 'leg het op de slee. Het kan niet meer gaan!'

De mannen gaven ook nu geen antwoord en gingen door. De gedachte aan eigen lijfsbehoud legde bij hen de stem der menschelijkheid het zwijgen op. Een oogenblik later waren ze uit het gezicht, verdwenen.

De laatste sprank van hoop was uitgedoofd. Er bleef niets meer over dan te sterven. Toch wilde de vader nog een uiterste poging beproeven. Nogmaals bukte hij zich over den knaap, zijne armen omvatten zijn middel, hij wilde hem opheffen; het ging niet. Een nevel trok hem voor de oogen, hij wankelde, hij viel. Hij voelde, dat hij niet meer op kon, dat zijn laatste oogenblik nabij was. Hij trok nu zijn kind dichter naar zich toe en zocht het te verwarmen, om den doodstrijd minder zwaar te maken.

'Ben je koud, Herman?' fluisterde hij.

'Neen, vader, maar ik kan niet wakker blijven, ik ga slapen. Alles wordt nacht om mij heen.'

De vader schreide in stilte en drukte zijn kind dichter aan zijn hart. Er heerschte een geruimen tijd stilte.

'Vader,' fluisterde de knaap eensklaps, 'daar, daar wordt het helder. Ik zie het Christuskindje, dat mij wenkt. Wij zullen het Kerstfeest vieren in den Hemel. Dag vader,' en zijn lippen zochten de wang zijns vaders. Maar de [w]ang van zijn vader was koud en zijn vader gaf geen antwoord meer. De dood had hem het eerst tot zijn offer gemaakt.

'Vader, vader!' kermde de knaap, 'vader, ik word zoo bang,' en nog dichter school hij weg in zijns vaders jas. Hij maakte nog een kruisteeken en sloot de oogen. 'Vader, ik kom bij u,' mompelde hij nog, 'en moeder komt ook, ik zie het, allen te zamen vieren wij het Kerstfeest in den Hemel...'

Kort daarop had de dood ook aan zijn leven een einde gemaakt. Alsof de storm tevreden was, nu hij zijn prooi geveld had, bedaarde hij langzamerhand en ging ten slotte liggen. En toen de maan door de wolken brak en vredig neerblikte op het landschap aan haar voet, beschenen haar stralen ook de lijken van vader en kind, die zich tot in den dood omstrengeld hadden gehouden en op wier trekken een zachte vrede en een zoete hoop gespreid lagen.

Toen haar zoon vertrokken was, bleef de moeder geruimen tijd in gepeins verzonken. Ze begreep zelf niet, waarom ze zoo treurig gestemd was, waarom een bang voorgevoel haar het hart beklemde. Ze verlangde naar de thuiskomst van echtgenoot en zoon, en bij wijlen dacht zij, dat zij ze nooit zou weerzien. Ze had er spijt van, dat ze haar Herman had laten gaan. Een oogenblik later moest ze zelf haar vrees

bespottelijk vinden, en trachtte die te verdrijven, door te denken aan het heuglijke Kerstfeest, dat ze binnen weinige uren zouden vieren, aan de versiering van het Christuskindje, waaraan Herman zooveel zorg had besteed, en dat haar van uit zijn eenvoudig kribbetje, tusschen groen en gekleurd papier verscholen, vriendelijk scheen toe te wenken.

Toen evenwel de sneeuwstorm opstak, werd het hart der arme vrouw met nog grooter kommer vervuld. ‘Had ik hem maar niet laten gaan,’ jammerde zij, ‘die arme, goede jongen! Wat een weer!’

Angstig snelde zij naar de deur en tuurde naar buiten, al wist zij dat ze nog onmogelijk terug konden zijn en dat ze niets kon zien. De fijne jachtsneeuw joeg haar weer naar binnen, maar ze had geen rust. Bij het minste geritsel meende ze voetstappen te hooren, de stappen van haar man en kind. Weer snelde ze naar buiten, maar om telkens teleurges eld en met verhoogden angst naar binnen te gaan.

Traag kroop de tijd voor haar voorbij en steeds heviger woedde buiten de sneeuwstorm. Wat moest ze doen? Eindelijk knielde ze voor het Christuskindje neer en bad, maar verstrooid. De rust, die ze zocht, vond ze niet. Wel poogde ze zich nog moed in te spreken, naar de bekommering van het hart der echtgenoote en moeder liet zich niet het zwijgen opleggen. Het werd vier uur. Buiten was het reeds volslagen donker, en als spookgestalten dwarrelden de vlokken in wilde jacht dooreen. Wanhopig wrong de arme vrouw de handen. Het werd vijf uur, zes uur en nog altijd kwamen de afwezigen niet opdagen. Zou het dan waar worden, wat ze dien middag tot haar kind had gezegd; zouden ze het Kerstf[ee]st in den Hemel vieren?

Ze kon het nu in het enge vertrek niet meer uithouden. Elk oogenblik ijlde ze naar de deur en liep een eind den weg op, luid de namen roepende van haar man en haar kind. Maar niets gaf op haar roepen antwoord, dan het gieren van den storm. Alles om haar heen was een stikdonkere nacht de zwarte silhouetten der boomen staken als sombere spoken af tegen het verblindend wit der sneeuw. Ze ging weer naar binnen, radeloos, niet wetend wat te beginnen.

Eensklaps treft een geluid haar oor, ze snelt naar buiten, ze tracht de duisternis te doorboren. Het zijn twee gestalten met een slee. Mijn God! als ze dat eens waren! Zij gaat ze te gemoet: een kreet van teleurstelling ontsnapt haar lippen. Het zijn ze niet. De mannen waggelen op hun beenen, verkleumd van de kou, uitgeput van vermoeienis.

‘Hebt gij mijn man en mijn kind niet gezien?’ vraagt zij gejaagd, haar hand op den arm van een der mannen leggend.

Beiden zwijgen.

‘Hebt gij ze gezien?’ herhaalt ze. ‘Spreekt op; leefden ze nog?’

‘Ze zullen het niet halen,’ geeft een der mannen ten antwoord. ‘Wij konden ze niet helpen, wij konden niet.’

‘Dood!’ barst de ongelukkige vrouw uit ‘Lafaards!’ Zij waggelt naar binnen, terwijl de mannen verder strompelen.

De troostelooze valt op een stoel, krampachtig snikkend.

Eindelijk staat ze op. Herman had haar gevraagd, de kaarsen voor het Christuskindje aan te steken, tegen dat ze thuis kwamen.

‘Ze zullen niet komen,’ mompelt de arme, ‘maar het moest toch eens zijn,’

Met bevende hand steekt ze de kaarsen aan, die knetterend branden en een zacht geel licht om zich heen verspreiden. Ze werpt zich op de knieën, vouwt de handen en prevelt een gebed. Langzamerhand verdwijnt haar onrust; het schijnt haar toe, dat haar man en kind niet zijn gestorven, maar opgenomen ten eeuwigen leven. Het is

doodstil om haar heen: niets wordt gehoord, dan het zacht knetteren der kaarsvlammen, die een geheimzinniglicht verspreiden en een even geheimzinnig duister laten achter het verlichte oppervlak.

'Heer, uw wil geschiede!' stamelt zij. 'Ja Herman, wij zullen het Kerstfeest vieren in den Hemel!'

Daarna laat zij het hoofd zinken op den stoel, waarvoor ze geknield ligt, zacht snikkend...

Den volgenden morgen vond men haar dood voor den stoel. Met haar echtgenoot en kind vierde ze het Kerstfeest in den Hemel.

Bij de Platen.

Overeenkomstig de oude gewoonte der *N. Belgische Illustratie*, hebben de platen in dit dubbele nummer grootendeels betrekking op de treffende gebeurtenissen, die wij in de blijde Kerstdagen herdenken, en waaraan de christelijke kunst zich telkens opnieuw inspireert tot het scheppen van tafereelen, stichtend, opwekkend, verheffend voor het geloovig gemoed.

Tot de oorspronkelijkste composities, waartoe het evangelisch verhaal omtrent de geboorte des Zaligmakers de stof heeft geleverd, behooren ongetwijfeld de twee aangrijpende episodes uit de reis van Maria en Jozef, in dit nummer weergegeven.

De eerste, een schilderij van L. Besques, vertoont ons Maria, uitgeput van den langen tocht, een oogenblik uitrustende aan den rand van een waterput, het hoofd geleund tegen den schouder van Jozef, die haar bemoedgend wijst op de stad Bethlehem, het doel hunner reis, waar zij ongetwijfeld rust zullen vinden na den vermoeienden tocht.

'Drie of vier dagreizen,' zegt Pater Didon[1)], is Bethlehem van Nazareth verwijderd.... De karavanen volgen elkander zonder tusschenpoozing. Het gewone volk gaat te voet, maar zeer zelden is eene familie in Judea niet van een ezel vergezeld; het onvermoeibare en zuinige beest heeft aan weinig behoefte en draagt den voorraad en de kleederen van zijn meester; - dat is de uitrusting van den arme.

'Men rust uit bij de bronnen onder de schaduw der boomen; in den regentijd overnacht men bij den ingang van een dorp, in

1) Jesus van Nazareth, naar Père Didon's *Jésus Christ* bewerkt door A.H.W. Kaag.

een karavaanderij, die reizigers en beesten onder één dak herbergt; den volgenden dag vertrekt men bij het opgaan der zon, terwijl men de psalmen zingt die van Jerusalem en het huis van Jehovah gewagen; en van halte tol halte gaande bereikt men eindelijk het doel van den tocht. Ook zoo gingen Joseph en Maria in gezelschap van anderen naar Bethlehem op.'

Helaas, op ons tweede tafereel, een treffende compositie van Merson, zien wij het heilige paar, dat uitgeput om een onderkomen in de herberg aanklopt, onbarmhartig afgewezen.

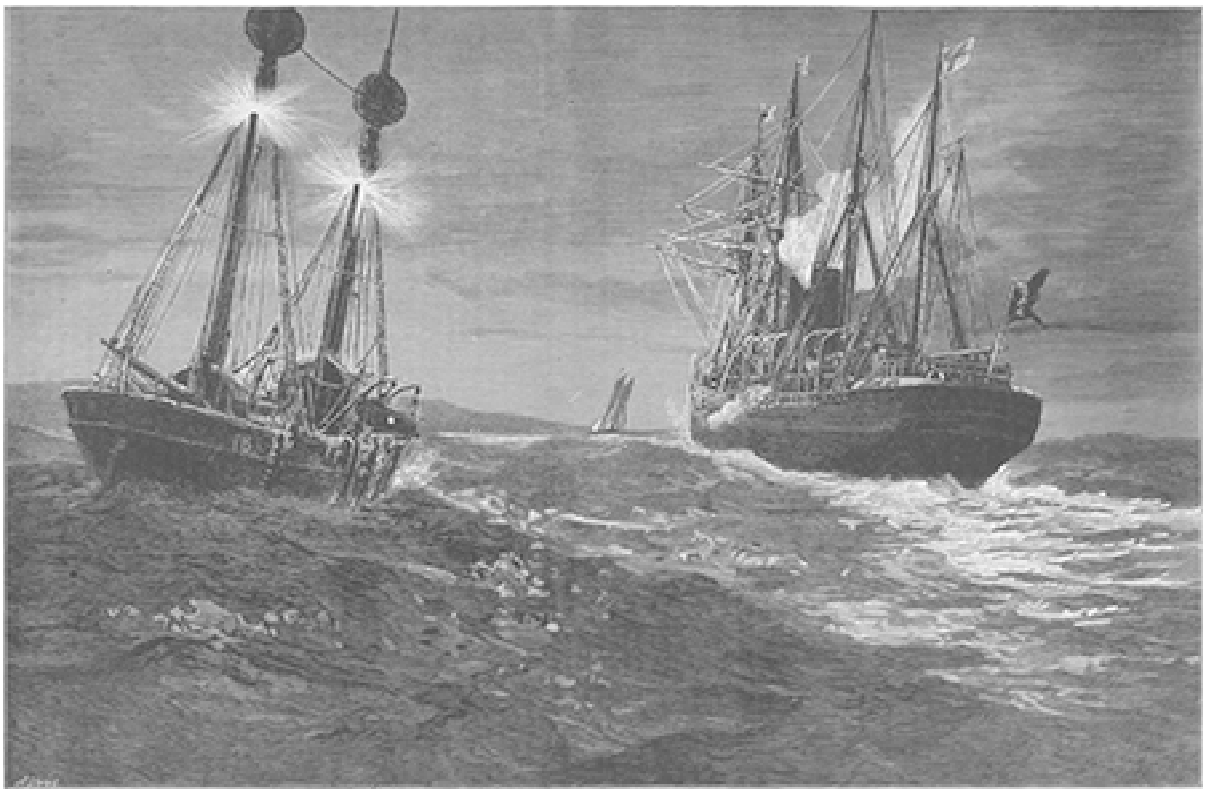

WEES BARMHARTIG. - kerstnacht in de onmetelijke domkerk der natuur, met de zilverschuimende zee tot plaveisel en den blauwen hemel tot koepeldak.

'Alle woningen zijn bezet,' aldus het boven aangehaalde werk. 'De khan van het dorp, het diversorium, waarvan de H. Lucas spreekt, is vol. Toen Maria en Joseph aankwamen, was er voor hen geen plaats; zij moesten een onderkomen zoeken in een nabijgelegen grot, in een van die gaten, welke men nog dikwerf in de hellingen der kalkheuvelen van Palestina ziet. In deze ellendige schuilplaats zal de zoon van David, de Heilige, de Zoon Gods, de Verlosser geboren worden..,.

'Vol geloof buigt de Christen zijn knieën voor de vrouw en dit Kind op haren schoot. De zachtmoedigheid, de armoede en het offer leert hij van beiden, wanneer hij beiden aanschouwt; telkens komen nieuwe gezichten voor zijn oogen, wanneer hij dit onvergetelijk tooneel, zonder ooit moede te worden, onophoudelijk beziet, terwijl hij nooit daarvan de kracht, de bekoorlijkheid en de schoonheid achterhaalt.'

Deze laatste woorden vinden ongezocht een treffende illustratie in de dubbele plaat op blz. 196 en 197, de Heilige Familie van Fritz Roeber, die ons de maagdelijke moeder met haar goddelijk Kind vertoont, van juichende engelen omgeven en van hemelschen lichtgloed omstraald.

[Nummer 27]

Ch. Woeste
Belgisch minister van Staat.

Eene levensbeschrijving van den heer Woeste geven, ware de geschienis schrijven der katholieken in België sedert ongeveer dertig jaren. Eén man stond, dag voor dag, op de bres, in de Kamers zoowel als in de pers, en slaagde er in, de geheime plannen der vrijmetselaars te voorkomen en te verijdelen; één man, in een woord, leerde zijne geloofsgenooten wat het liberalisme is. Wat O'Connell deed voor Ierland, dit deed de heer Woeste voor België. Hij deed de katholieken fier opstaan voor de verdediging hunner rechten en leerde hun eindelijk de gezworen vijanden van God en samenleving mistrouwen.

Sedert vele jaren hebben de staatkundige en godsdienstige worstelingen in België zijn verbazend talent en zijn onverschrokken verknochtheid aan al wat godsdienst en vaderland aangaat in den klaarsten dag gesteld.

Te Brussel geboren den 26^{en} Jan. 1837, werd de heer Woeste advocaat in 1858 en verwierf aldra een grooten naam. In 1874 werd hij advocaat aan het Hof van Cassatie, en in 1890 tot deken der orde van advocaten gekozen. In 1891 verhief de koning hem tot Staatsminister.

De heer Woeste zetelde sedert tien jaar in de Kamer der Volksvertegenwoordigers, als afgevaardigde van het arrondissement Aalst, dat hem steeds herkoos, toen na de schitterende zegepraal der katholieken in 1884, het vertrouwen des konings hem tot opvolger koos van den heer Bara, als minister van Justitie. Dit zou de loge niet dulden; zij zwoer den val van den man, die haar ontmaskerd en neergeveld had! En, wat met wettige middelen niet te bereiken viel, dit zou het straatrumoer, de muiterij wel doen. De achtenswaardige heer Woeste werd met den zoo betreurden Victor Jacobs opgeofferd aan het Brusselsch gespuis, dat hierom toch het *A bas*, *roi de carton!* niet ontleerde.

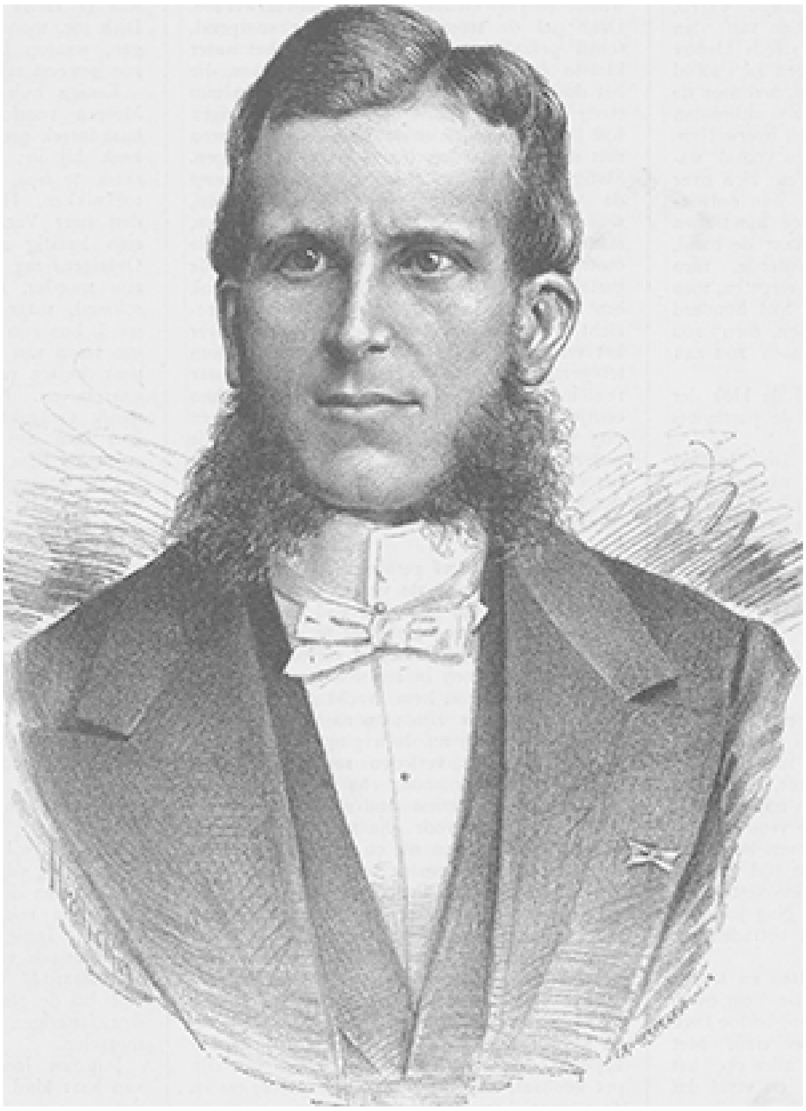

CH. WOESTE, BELGISCH MINISTER VAN STAAT.

Hetzelfde jaar nog gekozen tot Voorzitter Katholieke Kringen en grondwettelijke Vereenigingen, heeft de heer Woeste - als leider der katholieke rechterzijde - zich nog meer dan ooit toegewijd aan de heilige zaak, jegens welke hij zich reeds zóó verdienstelijk had gemaakt. Weinig redenaars hebben een zoo werkzaam deel genomen aan de Kamerbesprekingen. De meest uiteenloopende vraagstukken vinden hem ten krachtigste gewapend, zoowel tot den aanval als ter verdediging. Eene zeldzame helderheid van geest, een machtig geheugen, eene onomstootelijke logica, eene klare, sierlijke, ongekunstelde voordracht, altijd zeker van haar onderwerp en recht op het doel afgaande: ziedaar, dunkt ons, de kenmerken van zijne welsprekendheid. Deze degelijke hoedanigheden vinden wij in zijne geschriften evenzeer als in zijne redevoeringen, en zij maken den geduchten spreker tevens tot een krachtig strijder met de pen.

Al den tijd, welken zijne bezigheden in rechtszaal en Kamer hem overlaten, wijdt de heer Woeste aan het bestudeeren der staatkundige en maatschappelijke vraagstukken. Het maandschrift de *Revue gênérale*, waarvan hij van 1868 tot 1874 bestuurder was, telt hem onder zijne schitterendste medewerkers.

Van zijn hand verschenen achtereenvolgens: *De la propriété des anciennes églises*, *des anciens cimetières et des anciens presbytères*; *La question militaire*: *appel au*

bon sens; *Histoire du Culturkampf en Suisse*; *La neutralité belge*: *la Belgique et la France* en bovenal *Vingt ans de polémique*, het werk van een vierde eeuw studie en arbeid, de getrouwe spiegel, waar men, om zoo te spreken, dag aan dag, de vorderingen volgt van een taai en volhardend strijden ten voordeele der godsdienstige en politieke vrijheid.

In 1866 huwde de heer Woeste de dochter van den luitenant-generaal baron Greindl. De edele gade van den gevierden Staatsminister is moeder van zes kinderen.

De dochter van den fabrikant door J. Vesters Jr.

X.

Het was buitengewoon druk en woelig aan de kade te Feienoord, waar de *Maarten Tromp* voor anker lag, om weldra het ruime sop te kiezen en koers te zetten naar Indië. Fier lag zij daar nog, zacht deinend op het kalme Maaswater, maar spoedig zou de ure des vertreks slaan. Er heerschte een buitengewone bedrijvigheid aan boord, kapitein, stuurlieden en matrozen, allen waren ijverig in de weer, om nog aan een en ander de laatste hand te leggen en te zien of alles in orde was. Ook op de kade was alles in beweging, maar de bedrijvigheid hier stak scherp af tegen die op het vaartuig: hier kalm, regelmatig, als op een militair commando, ginds onrustig, gejaagd, dooreen wriemelend. Een talrijke menigte verdrong zich op den oever of bewoog zich op de brug heen en weer. Men had een goed vriend of bloedverwant weggebracht, bij wien men tot het laatste oogenblik wilde vertoeven, dat spoedig genoeg, veel te vroeg zelfs slaan zou. Allen waren onder den indruk van het afscheid. De vertrekkenden trachtten zich goed te houden, sommigen gaven nog kwinkslagen ten beste, die valsch klonken en legden een vroolijkheid aan den dag, die om haar luidruchtigheid alleen reeds verdacht was. Zij toonden een opgeruimdheid, die straks wel zou verdwijnen, wanneer ze alleen waren, wanneer zij niets meer zouden zien van den vaderlandschen bodem, dan een steeds kleiner wordend stipje, de spits van een zich altijd verder verwijderenden kerktoren, wanneer de onmetelijke zee zich rondom hen zou uitbreiden en een even onmetelijke lucht hen overwelven.

De achterblijvende betrekkingen vooral waren weemoedig gestemd en gaven zich over het algemeen minder moeite om hun ontroering te verbergen, velen zelfs lieten hun tranen den vrijen loop. Men drukte elkaar de hand, nog eens en nog eens; men fluisterde, men bedacht zich, men had nog wat vergeten, men vroeg of alles in orde was, men had honderd groeten voor familie en vrienden, men zou spoedig en dikwijls schrijven, men zou aan elkaar denken.

Voor de eerste maal reeds had de klok der stoomboot het sein gegeven, dat de passagiers zich moesten gereed houden.

'Nu moeder, vaarwel,' zei Dirk Joosten tot zijn moeder, die hem nog nauwer vastklemde, als meende zij hem daardoor te kunnen behouden, 'goeden moed, moeder, ik ga immers niet voor altijd en zoo was het toch geen leven voor mij.'

Haastig wendde hij het hoofd af, om de tranen niet te laten zien, die hem in de oogen welden.

'Dirk! Dirk! ik kan maar niet van je scheiden Ik had nooit gedacht, dat ik je nog zou moeten verliezen!'

'Maar moeder, ik blijf immers niet voor altijd weg, en ik zal u dikwijls schrijven en u mij ook. En bid u veel voor me, dat Onze Lieve Fleer mijn pogingen zegent, zooveel te eerder kom ik dan weerom. En nu, moeder,' vervolgde hij luchtig, de oude vrouw onder den arm nemend, 'kom u nu even het schip zien, we hebben nog juist den tijd. U zal zien, dat ik er als een prins gehuisvest ben.'

Aan den arm van haar zoon ging juffrouw Joosten de brug over en beiden betraden het reusachtig zeekasteel.

Om zijn moeder wat te verzetten en tevens om zijn eigen aandoeningen, die hem overstelpten, het zwijgen op te leggen, leidde Dirk haar overal rond en liet ze alles zien. Met moederlijke bezorgdheid nam ze alles op, het dek, de kajuit, de verschansing, en vond dat alles goed was ingericht.

Daar gaf de scheepsklok het teeken, dat diegenen die niet meegingen, het vaartuig moesten verlaten, en de passagiers die nog op de kaden of in een der nabijgelegen koffiehuizen vertoefden, zoo spoedig mogelijk aan boord moesten komen.

Sprakeloos omhelsde juffrouw Joosten haar zoon De heldere, vroolijke tonen der scheepsbel klonken haar als het kleppen der doodsklok in de ooren. ‘Mijn Dirk! mijn jongen!’ was al wat ze kon uitbrengen, terwijl ze nogmaals en nogmaals haar kind aan haar hart drukte.

Dirk fluisterde haar troostende woorden in het oor, streelde haar reeds grijs wordende lokken, beloofde te Southampton te zullen schrijven en trachtte haar met zachten drang van het schip te tronen.

‘'t Is tijd, juffrouw,’ zei een der matrozen, ‘de brug zal zoo ingehaald worden en dan varen wij het gat uit. Kom, kom, moedertje,’ vervolgde de goedhartige zeebonk, toen hij zag, dat het arme mensch in een wanhopig snikken uitbrak. ‘Je zoon is een ferme gast en op het schip zijn we allemaal broers en de kapitein is onze vader, te zamen maar één groot huishouden.’

‘Dag Dirk, mijn jongen,’ fluisterde juffrouw Joosten, zijn beide handen grijpend en hem nog eens omhelzend.

‘Dag moeder, houd goeden moed en bid voor mij,’ zei Dirk. ‘Wensch Maria van mij goeden dagen zeg haar, dat ik op haar reken.’

Eenige oogenblikken later was de brug ingehaald en aldus de laatste band, die het schip nog met het land verbond, verbroken. De passagiers verdrongen zich aan de verschansing, de achtergeblevenen elkaar aan de kade. Men wuifde en riep eilander een laatst vaarwel toe. Daar gaf de stoomfluit met haar snerpend, schril geluid het sein tot vertrek, het water klotste en ziedde onder den ijzeren reus, die het doorploegde, een breede zwarte rookpluim steeg uit de machine op en zweefde eenigen tijd boven het water en de kade, om zich daarna met den ijleren ether der lucht te vermengen. Statig als een zwaan gleed de *Maarten Tromp* de Maas af. Zoolang men elkaar zien kon, wuifde men met de hand en met zakdoeken, maar steeds vager en onbepaalder werden de omtrekken der kade, steeds nevelachtiger de gestalten der wachtenden. Ten laatste onttrok een kromming het vaartuig geheel aan het gezicht. De passagiers verspreidden zich nu over het verdek en in de kajuiten, om, al naar hun temperament en de oorzaak en het doel hunner reis, met elkaar kennis te maken of stil in hun eentje te gaan zitten mijmeren. Vele bleven nog met een gevoel van weemoed naar de vaderlandsche kust staren, die zij weldra uit het oog zouden verliezen, en benijdden het lot der landlieden aan den oever, die rustig den grond bebouwden, terwijl zij het vaderland moesten verlaten.

Dirk Joosten bleef geruimen tijd, strak voor zich uitziend, tegen de verschansing geleund. Hij voelde dat hij gebroken had met het verleden en een nieuwe toekomst te gemoet ging. Of neen, gebroken met het verleden had hij niet, het leefde nog in zijn hart, en de herinnering daaraan zou hem kracht geven, om met onverdroten ijver zijn plan na te jagen en te bereiken. Wat hij nu doen ging, zou de schakel zijn die het verleden met de toekomst, welke hij zich droomde, zou verbinden. Het mocht moeilijk, haast ondraaglijk zijn, ieder ander mocht er voor zijn teruggeschrikt, hij gevoelde in zich den wil en de kracht, om zijn voornemen ten uitvoer te brengen.

Met een onverschillig oog zag hij de bedrijvigheid van het scheepsvolk aan: de rappe scheepsjongens die als katten zoo vlug in het want klauterden en met militaire stiptheid de bevelen van hun superieuren uitvoerden; den ijver en het goed humeur der matrozen, die dit vastsjorden, dat verplaatsten of wegborgen; de welwillendheid en voorkomendheid van den kapitein, die, aan het zilveren biesje van zijn pet kenbaar, alles deed om zijn passagiers in deze voor hen geheel nieuwe omgeving op hun gemak te brengen. Het was Dirk, alsof dit alles buiten hem om plaats greep, zoozeer was hij nog met het verleden vervuld, hing zijn hart nog aan hetgeen hij verlaten had. Hij keek naar niets, hij lette nergens op: noch op het gewiegel van het schip op de baren en de harmonieuze klanken der golven, die de matrozenooren zoo gretig opvingen; noch naar het breede spoor van wit schuim, dat het schip achterliet; noch naar de zwarte golven, die, als wolven zoo woest en grimmig, tegen de flanken van het schip opsprongen, maar daarop afstuitten als op een muur van arduin; noch op de lachende, bloeiende omgeving om hem heen. Hij zag niets dan het verleden, dan de gebeurtenissen der jongste dagen vooral. Wat waren de laatste uren haastig voorbij ge spoed, en toch, wat was er veel gebeurd in die korte spanne tijds!

Welk een weelde doorstroomde zijn hart bij de gedachte, dat hij Maria van een wissen dood had mogen redden. Maar, van den anderen kant, wat griefde hem de ondankbaarheid haars vaders. 'Goede reis!' het galmde hem opnieuw in de ooren. Was dat nu de dank voor zijn heldenmoed en zelfopoffering? Zijn moeder had hem nog pogen te weerhouden, ze had hem trachten te overreden, zijn reis uit te stellen; misschien zou Van Meeren hem nu uit dankbaarheid schenken, waar eerst geen denken aan was. Maar hij had niet gewild; dat 'goede reis!' zweepte hem als liet ware voort: vernederen wilde hij zich niet voor dien man.

Toen Dirk zich dien morgen met zijn moeder naar het station begaf, werd hij weemoedig bij het zien der nog rookende puinhoopen van het huis der Van Meeren's. Een groote menigte was er reeds voor saamgeschoold en juichte Dirk toe, toen hij voorbijkwam. De toejuichingen, waarop hij in ieder ander geval trotsch zou geweest zijn, deden hem nu zeer.

Eenige huizen verder had de familie Van Meeren voorloopig in een leegstaande woning haar intrek genomen. Toen hij ze voorbijging, keek hij in; hij hoopte zoo, iemand aan het raam te zien, die hem een laatst vaarwel zou toeknikken. Hij meende alleen het hoofd van den heer Van Meeren te onderscheiden, dat zich haastig achter de gordijnen terugtrok. Overigens zag hij niemand. Hij zei niets aan zijn moeder, die zwijgend naast hem voortschreed, maar zij merkte wel, hoe bleek hij werd, hoe zijn lippen trilden en hij met geweld een traan van spijt en woede terughield. Een paar huizen verder wendde hij het hoofd om, naar boven. Nu zag hij Maria, die hem vriendelijk toeknikte en wuifde ten afscheid. Ze bad hem dus wèl lief. Dit deed Dirk goed en stelde hem voor veel schadeloos.

Eén onaangenaam oogenblik wachtte Dirk nog: dichtbij het station kwam hij den jongen advocaat Hoekstra tegen, die met een spoltenden glimlach om de lippen op hem toetrad. 'Je gaat op reis, Joosten; je bent een brave kerel. De vijfhonderd gulden, die ik uitloofde, heb je verdiend. Hier,' en hij haalde een portefeuille uit zijn borstzak te voorschijn. 'Ik wil mijn schuld jegens je afdoen.'

Dirk maakte een afwerend gebaar met de hand. 'U hebt geen schuld jegens me af te doen, meneer,' zei hij, met op elkaar gepreste lippen. 'Ik heb juffrouw Maria niet voor uw genoegen gered. Kom moeder, laten we gaan,' vervolgde hij, want hij voelde, dat hij tegenover hem zijn drift niet meester zou kunnen blijven.

‘Nu, je wil ze niet, goed. Ze blijven ter beschikking van je moeder, Juff[r]ouw, u kan ze elk uur van den dag bij mij laten halen. En nu goede reis, Joosten, ik mag lijden, dat je daar in Indië een goudmijn ontdekt.’ En met een spotlach verwijderde hij zich.

‘Lafaard!’ siste het van Dirks lippen, terwijl hij de gespierde vuist balde, waarmee hij den fatterigen advocaat wel had willen vermorzelen.

Juffrouw Joosten lei haar hand op den arm van haar kind. ‘Bedaar. Dirk, hij is niet waard, dat ge je om hem kwaad maakt. Ik zou nog liever van honger sterven, dan ooit een cent van hem aan te nemen.’

‘En zoo'n lafbek zou de man van Maria

moeten worden!' zei Dirk halfluid, 'het mag, het zal niet!'

Deze ontmoeting met Adolf Hoekstra prikkelde hem tot nog grooter wilskracht. Niet alleen zijn eigen geluk stond er bij op het spel, het gold ook dat van Maria, die met den jongen advocaat voor altijd rampzalig zou zijn.

Aan het station kwam hem een der kinderen van vrouw Pieterse hijgend en bijna ademloos achterna loopen. Het stelde Dirk een klein pakje ter hand, met de complimenten van juffrouw Maria. Dirk sidderde toen hij het aannam en stak het blozend in den binnenzak van zijn jas. De kleine boodschapster kreeg een groot geldstuk tot belooning en de opdracht, juffrouw Maria duizendmaal te groeten en te bedanken. Juffrouw Joosten zei of vroeg niets, en Dirk was er haar dankbaar voor Door de aandoening van het afscheid had hij er niet meer aan gedacht en eerst nu haalde hij het omzichtig te voorschijn. Hij draaide het pakje herhaalde malen in de hand om en bekeek het van alle kanten. Het hield een verrassing in, natuurlijk, maar welke? Dirk scheen er genoegen in te vinden, geruimen tijd onder de bekoring van dat aangenaam gevoel van spanning te blijven en middelerwijl bij zich zelf allerlei vermoedens te maken, wat het toch wel kon inhouden. Ten laatste nam hij het touwtje in de hand om het open te maken, maar bedacht zich. Er waren zooveel nieuwsgierige oogen op het dek, en wat in het pakje was mocht door geen ander oog dan het zijne ook maar in de verte aanschouwd worden. Hij begaf zich dus, geheel met deze gedachte vervuld, naar de kajuit, maar liep bij het afdalen van de trap een grooten kerel tegen het lijf, die juist naar boven wilde gaan. Dirk stamelde een verontschuldiging en ging verder. De vreemdeling mompelde een halven vloek en keek hem daarna aandachtig na. 'Ik heb dat gezicht meer gezien, waar kan dat geweest zijn?' vroeg hij zich af, zijn geheugen te hulp roepende. Het scheen hem evenwel niet te baten. 'En toch heb ik hem gezien, die trekken komen mij bekend voor. Ik zal straks eens aan den kapitein vragen wie hij is. Zonderling dat het mij niet wil invallen.'

Na deze korte alleenspraak wandelde de vreemde, een stoere kerel met een ruw uiterlijk, het dek op en neer, terwijl Dirk zich in een stil, afgelegen hoekje van de kajuit neerzette, waar hij voor mogelijk onbescheiden blikken gevrijwaard was. Met bevende hand trok hij het touwtje los en wikkelde het papier af, maar langzaam, heel langzaam. Hij hield een oude, versleten portefeuille in de hand, waarop zijn naam met roode zijde geborduurd. 'Heeft Maria dat gedaan?' vroeg Dirk zich af, 'en zendt ze mij dit als gedachtenis? Maar zulk een oude, versleten portefeuille?' Niet wetende wat er van te denken, opende hij ze werktuiglijk en vond naast witte ook heel veel volgeschreven bladzijden. Plotseling hield hij op met bladeren, hij had de hand van Maria erkend. Bleek van aandoening las hij het volgende:

> 'Beste Dirk,
> Het spijt mij, dat ik u niet op een andere wijze mijn dank kan betuigen. Zoo graag had ik u van morgen, voor gij weggingt, nog eens zelf bedankt, dat gij mij met levensgevaar uit de vlammen gered hebt, maar vader wilde het niet hebben. Toch zal ik nooit vergeten wat ik u te danken heb. Nu gij weg zijt, mag ik het wel zeggen, Dirk, dat ik je liefheb, en dat ik altijd aan je zal denken. Misschien dat deze gedachte u in uw eenzaamheid tot troost zal zijn.
> Deze portefeuille heeft de kleine Lize gevonden en daar er uw naam op geborduurd staat, twijfel ik niet, of ge hebt ze gisterenavond verloren.

Misschien zal ze nu eenige waarde méér voor u hebben, nu ik er deze paar regels in geschreven heb. Vaarwel Dirk, denk soms eens aan mij, ik zal u nooit vergeten, vooral niet in het gebed.
Uw liefhebbende Maria van Meeren.'

Dirk durfde zijn oogen haast niet gelooven. Nog eens en nog eens las hij den brief over. Maria had hem dus lief, ze zou aan hem denken, hem nooit vergeten. Hoe goed deed hem deze betuiging; deze zekerheid deed hem het hart sneller kloppen, het deed hem minder bezorgd de toekomst inzien. Ze had hem dus lief, hij behoefde er niet meer aan te twijfelen. Hoe licht scheen alles hem nu toe. Wat zou hij werken, met het vooruitzicht, dat Maria eenmaal de zijne zou worden. Hij had het bijna niet durven hopen, en nu was zijn stoutste verwachting verwezenlijkt. Het stond er: ze had hem lief, en nogmaals las Dirk het briefje over. Wat al luchtkasteelen trok hij in een oogenblik op, hoe vermeide hij zich reeds in de toekomst, zooals zijn verbeelding hem die voortooverde. Hij was nog jong, hij bezat veel zelfvertrouwen en veel moed, bij zou veel geld verdienen daarginds in Indië en dan zou hij rijk terugkomen en Maria's hand vragen en haar als zijn bruid naar het altaar voeren. Vaak had hij zich tot dusver, in de eenzaamheid van zijn kamer gezeten, afgevraagd, waarvoor hij eigenlijk leefde, waarvoor bij werkte. Hij wilde een doel, een schoon, verheven doel, een ideaal. Nu had hij dat doel, dat ideaal gevonden. 't Was hem, alsof Maria hem uit de verte toeriep: 'Werk onvermoeid. Ik ben de prijs van uw arbeid!'

De jonkman voelde plotseling een krachten energie over zich komen, als hij tot dusver niet gekend had. Stout blikte hij de toekomst in; zij zou wachten en hij werken.

Geruimen tijd leefde hij aldus met zijn gedachten in de toekomst, die hij met vreugde en geluk bevolkte, tot hij nogmaals het briefje overlas en zijn aandacht nu getrokken werd door de woorden: 'Daar er uw naam op geborduurd staat, twijfel ik niet, of gij hebt ze verloren.' Aandachtig beschouwde Dirk de portefeuille, neen, ze was de zijne niet, hij had er nooit zoo een gehad. Van wien dan? Wie had er zijn naam op geborduurd? Hoe was ze daar terechtgekomen? Dirk bladerde er nu weer in, hij las wat er stond: er was geen twijfel meer aan, het was de hand zijns vaders. Die had er dat in geschreven. Was het nu ook de portefeuille zijns vaders? Maar hoe kwam ze dan daar bij het huis van Van Meeren? Het was een raadsel, dat Dirk niet bij machte was op te lossen. Lang dacht hij na, zonder iets te vinden, tot eindelijk een lichtstraal in zijn geest opkwam. Had niet zijn moeder hem dikwijls verhaald en hij zelf uit den laatsten brief zijns vaders, dien hij als een kostbare reliquie bewaarde, gelezen, dat hem bij den diefstal, die hem had geruïneerd, ook een portefeuille ontstolen was, waaraan hij zoo groote waarde hechtte, omdat ze hem kort voor zijn huwelijk door zijn aanstaande op zijn verjaardag geschonken was en zij er zijn naam in geborduurd had? En hoe meer Dirk er over nadacht, zooveel te meer kreeg hij zekerheid, dat deze portefeuille die zijns vaders was. Aandachtig las hij wat er in stond. Het waren meest korte aanteekeningen, vele betrekking hebbende op geldzaken, een enkele ook op de een of andere merkwaardige gebeurtenis. Zijn geboorte was er ook in vermeld, met een paar aandoenlijke woorden er bij.

Een zonderlinge ontroering maakte zich van Dirk meester. Er viel niet meer aan te twijfelen; het was wel degelijk de portefeuille zijns vaders. Hoe kwam die bij Van Meeren? Een vreeselijk vermoeden kwam bij Dirk op. Zou Van Meeren?.... Neen, dat kon niet, dat was ongerijmd.. Maar toch, Van Meeren woonde in Indië, toen de d[i]efstal gepleegd werd. 'Zou de fabrikant mijn vader hebben bestolen en zoo diens dood verhaast?' vroeg hij zich halfluid af.

Opgewonden stond Dirk op en borg de portefeuille in zijn zak. Hij snakte naar adem, het werd hem te eng, daar beneden in de kajuit. Hij ging het dek op, waar de zeewind hem koelte toeblies en zijn verhit bloed tot bedaren bracht. Hij leunde over de verschansing en tuurde naar het water, als vroeg hij het de oplossing van het geheim, dat hem bezig hield, een antwoord op de vreeselijke gedachte, die hem kwelde. En het was hem, alsof de kalme, gelijkmatige golfslag, die tegen het hooge boord van den driemaster brak en met taa[i]e volharding telkens opnieuw kwam aanrollen, hem toefluisterde: ‘Van Meeren is de dief, is de moordenaar van uw vader!’ Het scheen, alsof het rhythmisch geklots van het water steeds met meer nadruk die woorden herhaalde, welke een echo vonden in het licht ontvankelijke gemoed van den jonkman. Zijn hart bonsde onstuimig, zijn handen omklemden krampachtig de ijzeren leuning. Ha! hij zou wraak kunnen nemen, hij zou den trotschen fabrikant kunnen vernietigen, zijn vader kunnen wreken! Wanneer hij Van Meeren die portefeuille voorhield, zou de ellendeling verbleeken, ineenkrimpen van schaamte, voor zijn voeten kruipen, om genade smeeken. Maar tusschen die portefeuille en den fabrikant plaatste zich Maria. Van Meeren was haar vader, en in die portefeuille, welke als bewijsstuk zou moeten dienen, had zij geschreven, dat ze hem lief had, dat ze de zijne was! Neen, hij voelde het, hij zou haar vader nooit kunnen aanklagen, nooit die portefeuille als getuigstuk kunnen overleggen. De misdaad van den vader had de dochter uitgewischt. Om harentwil zou hij Van Meeren vergeven.

‘Mijn vader,’ fluisterde Dirk, ‘gij vindt het zoo toch goed? Het is de prijs van mijn geluk. van mijn zielerust!’

Nogmaals haalde hij de portefeuille te voorschijn en begon er, naar hij meende ongezien, in te lezen. Maar de groote kerel, dien hij straks tegen het lijf geloopen was, zag het. ‘Ik kan het mis hebben,’ mompelde hij, ‘maar ik zou er mijn hoofd haast onder onder durven verwedden, dat ik die portefeuille ken. Hoe komt die in zijn handen? Ik zal hem te avond of morgen toch eens aan boord klampen, want ik moet weten wat hij in Indië gaat doen.’

Toen Dirk Maria's briefje nog eens had overgelezen, voelde hij sterker dan ooit, dat hij haar vader niet zou kunnen aanklagen. Ze had hem lief, ze wilde de zijne worden; ze kon rijk en geëerd zijn als ze het wilde. Eén woord maar, en ze werd de vrouw van een vermogend man. En om zijnentwil weigerde ze, om hem zou ze wachten en lijden, hem slechts had ze lief. Mocht hij minder doen? Mocht hij zich in edelmoedigheid laten overtreffen? Neen, hij zou zwijgen, zwijgen als het graf, en als een kostbaren talisman zou hij de portefeuille bewaren.

Met tranen in de oogen wendde Dirk den blik naar het Oosten, waar de duinenreeks tegen den wegzwevenden horizon blauwend wegstierf. Een laatste groet aan het vaderland op den adem van den wind, een laatste groet aan zijn moeder en Maria, die hij zoo liefhad. Nu werd hij kalmer en begaf zich opnieuw naar de kajuit. Onder het gaan zag hij de vurige oogen van den grooten kerel op zich gericht, die hem uitvorschend aanstaarden. ‘Wat moet die man toch van mij?’ dacht Dirk, ‘zou hij iets tegen mij in het schild voeren?’

XI.

Eenige dagen waren sedert den brand bij Van Meeren verloopen. Het heele stadje was er vol van geweest en nog vol van, vooral daar men een der werklieden verdacht, den brand gesticht te hebben. Onmogelijk en onwaarschijnlijk werd dit niet geacht, daar de fabrikant bij zijn loonsverlaging had volhard en een aantal werklieden er de

bijl bij neergelegd hadden, en nu onstuimige vergaderingen hielden, waarop bedreigingen aan het adres van Van Meeren schering en inslag waren. De justitie had een nauwkeurig onderzoek ingesteld, maar tot dusver nog geen spoor van den dader ontdekt.

Ook de familie Van Meeren was nog geheel onder den indruk van de ramp, al waren zij er met den schrik en enkele lichte brandwonden afgekomen. Alleen de grootmoeder moest het bed houden, evenwel meer ten gevolge van den

uitgestanen angst dan wegens het ondervonden letsel. Maria was in de laatste dagen bijzonder stil geworden: ze had gehoopt, dat haar vader nu uit dankbaarheid dat woord tot Dirk zou hebben gesproken, dat ze hem wel had willen toeroepen: 'Blijf!' Doch hij had het niet gesproken, hij had zelfs niet meer op de wakkere daad van den kloeken jonkman gezinspeeld. Dit had Maria diep gegriefd; het deed haar pijn, in haar vader een zoo lagen egoïst te zien, en ze voelde dat er, tegen haar wil, een verwijdering was gekomen tusschen haar en den man, die haar geluk niet begreep en wien alle begrip van dankbaarheid vreemd was.

DOOR SNEEUW EN IJS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JAROSLAW BESIN.

Van Meeren, de man van koele berekening, zit in zijn kantoor en cijfert uit hoe lang hij het nog kan volhouden, hoe lang hij de wereld nog omtrent den waren toestand van zijn financiën kan misleiden. Lang kan het niet meer duren, alle hulpmiddelen zijn uitgeput, een bankroet staat voor de deur. Toch laat hij den moed niet zinken: nog één kaart heeft hij in de hand, en daar kan hij alles mee terugwinnen. Wat let het hem, dat die kaart het geluk, de toekomst van zijn dochter tot inzet heeft? Maar hij moet voorzichtig zijn met het uitspelen, want zijn heele bestaan staat er bij op het spel,

WINTERAVOND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. ANDERSEN LUNDBY.

het is er op of er onder. Ditmaal *moet* hij winnen: met de nauwkeurigheid van een wiskunstenaar heeft hij zijn plan vastgesteld en uitgewerkt, alles voorzien en zijn maatregelen genomen. Nog een maand, twee maanden hoogstens geduld, en Maria is de vrouw van Adolf, en hij is gered. Dirk, anders zoo schrander, heeft in zijn kaart gespeeld, door naar Indië te vertrekken. Van dien kant is dus niets meer te vreezen. Ook het verzet van Maria zal door het vertrek van Dirk wel gebroken zijn, en, is het dat niet, dan zal *hij* het breken.

'Dirk en Maria, 't zou een mooi paar zijn!' grinnikt hij in zijn ouden overmoed, 'de zoon van den bestolene en de dochter van den dief!'

Hij verschrikt, nu hij dat woord heeft uitgesproken. Hij meent, dat de wanden der kamer dat woord dief herhalen, steeds luider en dreigender. De man, wiens heele leven een aaneenschakeling is geweest van oneerlijkheid en bedrog, bij wien alle gevoel reeds lang is afgestompt, die geen ander doelwit heeft gehad dan rijk te zijn of het weer te worden, onverschillig door welke middelen, wordt beangst bij de door hem zelf gewekte herinnering. De gedachte aan een wrekende gerechtigheid komt bij hem op, maar hij schudt ze af. Dit kost niet veel moeite aan den man, die enkel in het noodlot gelooft, in alles louter toeval ziet en in den strijd om het bestaan zelfs de laagste wapenen niet versmaadt. Spoedig is bij dat gevoel van zwakheid, zooals hij het. bij zich zelven noemt, weer te boven en opnieuw in becijferingen verdiept. Een glimlach van zelfvertrouwen plooit zijn lippen; hij is er de man niet naar, om zich door wat ook schrik te laten aanjagen.

Een stapel papieren heeft hij opgenomen en bladert ze door. Geruimen tijd houdt hij zich hiermee onledig, tot plotseling een gedachte hem treft. Met een halve verwensching op de lippen, springt hij op en opent een lade van zijn bureau. Ontzet blijft hij staan. 'De portefeuille is weg! Vervloekt!'

Spoedig evenwel heeft hij zich hersteld, al trillen nog zijn handen en rollen zijn oogen woest door het hoofd. Hij doorzoekt in zenuwachtige haast de heele lade, niets. Ook de andere lade heeft hij doorsnuffeld, met hetzelfde gevolg. Het is een verschrikkelijk oogenblik, maar Van Meeren laat zich door niets terneerslaan. 'Domkop, die ik ben, waarom moest ik dat vod ook al die jaren bewaren! Het eenig stuk, dat tegen mij kan getuigen!'

Schijnbaar kalm gaat hij zitten, maar in zijn binnenste kookt het. Hij denkt na, hij overweegt alles, met één oogopslag heeft hij het hachelijke van zijn toestand doorzien. Hij doorzoekt den stapel papieren vóór hem: ze moest er eens tusschen geraakt zijn. Maar niets, niets! Wat moet hij doen? Eensklaps doorklieft een denkbeeld zijn geest; misschien is nog niet alles verloren. Hij loopt naar de huiskamer, waar zijn vrouw en kinderen al geruimen tijd aan het ontbijt op hem wachten. Van Meeren wilde zich goed houden, onverschillig blijven, maar hij ziet er bleek en ontdaan uit.

'Wat scheelt er aan, Willem?' vraagt mevrouw, een bezorgden blik op haar man slaande.

'Niets, niets,' antwoordt hij, maar zijn woorden zijn in tegenspraak met zijn gejaagd uiterlijk. 'Een portefeuille van groote waarde is uit mijn bureau verdwenen.'

'Zat er veel bankpapier in?' vraagt mevrouw.

'Neen, dat niet, maar ze is toch van het hoogste gewicht. Heeft niemand van jullie een portefeuille gezien, van rood leer die er nogal versleten uitzag en waar een paar woorden op geborduurd stonden?'

'Pa, ik heb ze gevonden,' fluistert Lize schuchter.

Aller oogen wenden zich verwonderd op het kind, dat de hare verlegen neerslaat, als had het zich van een groote misdaad beschuldigd.

'Waar is ze? Geef ze hier!' zegt Van Meeren driftig.

Door dien ruwen toon van haar vader verschrikt, laat het kind de lip hangen, maar antwoordt niet.

'Zeg op, waar is ze?' herhaalt de fabrikant nog driftiger, terwijl hij zijn dochtertje bij den arm grijpt

'Ik heb ze aan Maria gegeven,' snikt het meisje, een kreet van pijn slakende.

'Doe het kind geen pijn, Willem,' zegt mevrouw.

Van Meeren laat den arm van zijn dochtertje los en wil de kamer uitgaan. Een vreeselijk vermoeden vliegt hem door den geest.

Op dit oogenblik wordt deur geopend en treedt Maria binnen, die hevig verschrikt bij het zien van dit verwarde tooneel.

'Heb jij de portefeuille, zeg?' schreeuwt Van Meeren haar toe.

'Welke portefeuille bedoelt u, vader?'

'Welke portefeuille!' herhaalt de fabrikant, haar ruw uit de kamer in de gang trekkend en de deur met geweld achter zich dichtslaand. 'Begrijp je me niet, zeg, die Lize aan je gegeven heeft?'

'Die.. pa?' vraagt Maria, terwijl ze met moeite een kreet van pijn onderdrukt. 'Maar ik dacht..'

'Heb je ze niet, zeg, waar is ze?' schreeuwt Van Meeren zoo luid, dat zijn vrouw verschrikt de kamer komt uitgeloopen. Op een gebiedenden wenk van haar man gaat ze evenwel ontsteld weer naar binnen.

'Zeg op, waar is de portefeuille?' buldert de fabrikant opnieuw, terwijl hij dreigend den arm opheft als om ze te slaan.

'Ik heb ze aan Joosten gegeven.... ik dacht.... zijn naam....' Ze houdt op, nu ze haar vader zoo bleek ziet worden als een doek.

Van Meeren slaakt een vreeselijke verwensching. 'Aan Joosten?....' Hij wil nog wat zeggen, maar houdt plotseling op. Door een bovenmenschelijke inspanning, waartoe alleen zulke naturen op zulk een oogenblik in staat zijn, is hij zich zelf weer meester, al verraadt zijn heele voorkomen toorn en ontzetting.

'Kom mee naar mijn kantoor,' zegt hij eindelijk tot Maria, die als versteend is van schrik.

Daar aangekomen vraagt hij schijnbaar kalm:

'Er stond Dirk Joosten met roode zij op de portefeuille geborduurd?'

'Ja vader.'

'Heb je ze zelf aan Joosten gegeven?'

'Neen, vader, ik heb ze hem het meisje van vrouw Pieterse achterna laten brengen. Ik dacht stellig, dat ze van hem was, anders....'

Zonder hierop acht te geven, vraagt de fabrikant verder:

'Wil je me beloven, Maria, dat als Joosten je soms iets van die portefeuille schrijft, of juffrouw Joosten je er wat van zegt, het mij onmiddellijk en ronduit te zeggen? Beloof je mij dat?'

'Ja, vader, ik beloof het u.' Daarna voegt ze er fluisterend, bijna haperend bij:

'Wat is er toch met die portefeuille gebeurd, vader? Is ze dan niet van Joosten?'

Van Meeren's oogen schieten bliksemstralen. 'Ik heb mijn dochter toch geen rekenschap te geven,' zegt hij woedend.

Er brandt Maria een vraag op de lippen, maar ze durft die niet stellen. Heeft ze ook wel het recht, in de zaken haars vaders te willen dringen? En op welken grond durft ze hem verdenken?

De fabrikant schijnt te raden wat er in de ziel van zijn dochter omgaat, want na een oogenblik zegt hij schamper:

'Denk nu maar niets kwaads van je vader en zoek er geen geheimzinnige geschiedenis achter.'

Juist deze woorden versterken Maria in haar vermoeden. Die schampere toon, waarachter innerlijke onrust schuilt, treft haar diep. Ze kijkt haar vader aan, als wacht ze op een woord dat ze kan heengaan.

'Denk er aan wat je me beloofd heb,' zegt Van Meeren na een oogenblik. 'Als je iets van juffrouw Joosten of van Dirk hoort, moet je het mij onmiddellijk zeggen.'

'En u heeft me verboden bij juffrouw Joosten te komen?'

'Nu kan je er heengaan als je het verkiest. Nu Dirk weg is, heb ik er geen bezwaar meer tegen. Maar beloof me, dat je tegen niemand, allerminst tegen juffrouw Joosten een woord over de portefeuille zal spreken.'

'Ik beloof het u,' antwoordde Maria kalm.

'Goed, dan kan je gaan,' hervatte de fabrikant, 'en zeg aan je moeder, dat ze me niet komt storen. Ik wil alleen zijn.'

Nu Maria weg is, legt Van Meeren zijn geveinsde kalmte af; het had hem moeite gekost, al dien tijd dat masker voor te houden.

'Vervloekt! Mijn leven is in de hand van dien jongen, en dat door de schuld van mijn eigen dochter! Ze vermoedt al de halve waarheid. Zal Dirk de portefeuille herkennen? Zal hij me aanklagen?'

Hij laat het hoofd in de palm der rechterhand rusten. Langzamerhand schijnt hij weer moed te krijgen: wat baat het ook te mijmeren en te suffen? Zijn oude veerkracht komt weer terug en als geroutineerd hazardspeler op het groote kansspel des levens, berekent hij zijn kansen. 'Zoo'n portefeuille is toch eigenlijk geen bewijsstuk na zooveel jaren,' mompelt hij. 'En dan, de jongen is weg. Eer hij terug kan zijn, heb ik mijn slag geslagen. Als Adolf met Maria getrouwd is, ben ik weer een vermogend man, en dan tart ik Joosten met zijn portefeuille.'

Zijn gelaat heldert op, er komt weer een glimlach om zijn lippen. Hij voelt, dat hij in het eind overwinnen zal, overwinnen moet.

'Dat is waar ook,' mompelt hij bij zich zelf, 'ik zal Van Son waarschuwen, dat de jongen de portefeuille in zijn bezit heeft. Misschien bedenkt hij dan wel een middel, om hem voorgoed onschadelijk te maken. Dat was misschien nog het beste.'

Op dit oogenblik treedt zijn vrouw binnen, wier onrust haar zijn verlangen doet overtreden.

'Hoe is het me je, Willem?' vraagt ze. 'Wat heb je me doen schrikken!'

''t Is al beter, het had niets te beteekenen,' antwoordt hij heel kalm.

'En die portefeuille, Willem, wat is daar toch mee?'

'Daar geen woord over, vrouw,' zegt hij stroef, 'spreek er nooit meer over, ik wil er niets van hooren.'

Mevrouw buigt het hoofd ten teeken van onderwerping.

(*Wordt vervolgd*)

Winter.

Uit liet kille Noorden
Vaart een scherpe zucht
Jaagt de blanke vlokken
Voort in speelsche vlucht; -
Waar de vooglen kweelden
Heel den zomer lang,
Kreunt in schrille akkoorden
Nu de doodenzang:
Winter, winter, winter!

Bevend van de koude,
Wanklend onder 't gaan,
Hoort de stramme grijze
't Lied des doodes aan:
't Hopend hart naar boven,
't Starend oog naar 't graf,
Klinkt het van zijn lippen
Als een echo af:
Winter, winter, winter!

Kind in 's levens lente,
Hoort gij in 't verschiet
't Onheilspellend naadren
Veler stormen niet?
Sluit, o sluit uw hartje,
Eer hun woeste kracht
U, verrast, zou dwingen
Tot de droeve klacht:
Winter, winter, winter!

Tilburg,

ALF. v. M.

De Samenzwering.
Een vertelling uit Calabrië.

I.

Met groote schreden liep de waardige *sindaco*, don Gasparo Ruggie[r]o, burgemeester van de kleine stad Monteleone in Calabriö, zijn studeervertrek op en neer. Zijn anders zoo vriendelijk gezicht stond nu somber en opgewonden; hij mompelde eenige onverstaanbare woorden, snelde naar de deur, om zijn vertrouwden secretaris te roepen, maar bedacht zich nog bijtijds, dat hij niet mocht spreken.

'*Diavolo*! Een vreeselijke geschiedenis. - Waarom moeten die schurken nu ook juist onze anders zoo rustige en trouwe stad uitkiezen, om tegen den geheiligden persoon van Zijne Majesteit samen te zweren! En ik had er niet het geringste vermoeden van, terwijl de alwetende minister van Politie misschien reeds de geheimste plannen der samenzweerders zwart op wit in handen heeft! Dat kan mij mijn ambt kosten! - Het komt er nu maar op, Zijne Excellentie in mijn huis een schitterende ontvangst te bereiden, maar dit is Eufemia's zaak Hoe voornamer de gast is, des te beminnelijker is zij. Misschien loopt die noodlottige geschiedenis 1 og goed voor mij af.'

Don Gasparo begaf zich naar de kamer zijner gemalin en deelde haar met een paar woorden het verrassende feit mede, dat Z. Exc. de hertog di Nicastro, minister van Politie van het koninkrijk Napels, den volgenden dag in het strengste incognito bij hen zou komen, om een samenzwering op het spoor te komen, die te Monteleone haar middelpunt had.

In weerwil van haar grenzenlooze verbazing vergat donna Eufemia geen oogenblik haar waardigheid als de echtgenoot van het hoofd eener stad van tien duizend inwoners.

'Gasparo, ik weet, wat ik aan uw betrekking, wat ik aan mij zelf verschuldigd ben! Laat maar aan mij de zorg over, Z. Exc. waardig te ontvangen. Ik heb er een voorgevoel van. dat dit bezoek ons nog geluk kan aanbrengen, wanneer wij maar diplomatiek weten te werk te gaan. Laat mij maar handelen! Nu pas zult ge zien, wat het wil zeggen, een vrouw uit een voorname familie te hebben, die in ieder geval weet hoe ze handelen moet.'

Don Gasparo was te zeer opgewonden, om ditmaal op de honderdmaal herhaalde toespeling zijner vrouw op zijn eigen bescheiden afkomst acht te slaan. Zij mocht voor zijn part zoo hard uitbazuinen als ze wilde, dat ze van een oud adellijk geslacht afstamde, mits Z. Excellentie maar bevredigd werp.

'Vergeet niet, Eufemia, dat de minister er op staat, dat omtrent zijn persoon de stiptste geheimhouding bewaard wordt. Het welslagen van zijn plan en mijn heele toekomst staat daarbij op het spel. Ook Annunziatia mag niets vermoeden.'

'Voor de stilzwijgenheid van onze dochter sta ik in. Ik hoop, dat gij er niet aan twijfelt, dat ik haar deze eigenschappen als een der eerste vereischten van den goeden toon heb ingescherpt.'

Don Gasparo maakte een beweging van ongeduld.

'De koerier deelde mij mee, dat wij den hertog en zijn dienaar morgen bij het vallen van den avond mogen verwachten. Ik laat u nu alleen; ik ben niets op mijn

gemak over deze verwenschte ontdekking en wil mijn uiterste best doen, om den minister ten minste een kleine bijdrage tot zijn bewijsstukken te kunnen leveren.'

De volgende dag ging voor het gezin van den sindaco in een koortsige bedrijvigheid voorbij. Don Gasparo verraste alle notabelen van Monteleone met een ongewoon bezoek, wekte aller verbazing op door politieke toespelingen, waar hij zich anders nooit mee ophield, en was bij de op dien dag vastgestelde raadsvergadering zoo verstrooid, dat de vroede vaderen der stad over het gemis aan belangstelling van de zijde des sindaco's bij de benoeming van twee nieuwe politie agenten ernstig het hoofd schudden. En aan het belang dezer zaak viel toch niet te twijfelen: men schreef het jaar 1831 en de staatkundige opgewondenheid der gemoederen had zich zelfs tot in dit afgelegen hoekje voortgeplant, zooals de sindaco zelfs in de laatste gemeenteraadszitting tot motiveering van zijn aanvraag had opgemerkt. Wel bedoelde hij daarmee alleen die staatkundige vluchtelingen, welke zich bij de rooversbenden hadden aangesloten, die als van ouds Calabrië onveilig maakten. Hoe had hij kunnen denken, dat zelfs de burgers der aan zijn hoede toevertrouwde stad zich ooit met zulke afkeurenswaardige dingen konden inlaten!

Donna Eufemia koos den ruimsten en koelsten salon van haar huis met het onvergelijkelijke uitzicht op het wildromantische Sila-gebergte voor de logeerkamer voor haar voornamen bezoeker uit.

Wat vrouwelijke zorgvuldigheid en goede smaak kunnen tot stand brengen, zal onze doorluchtige gast hebben, dacht ze bij zichzelf en smukte het mooie vertrek met alle sierlijkheid en gemak, die haar ten dienste stonden. Maar de zorgen van donna Eufemia strekten zich ook over de ontvangst van den hertog uit, en de geuren, die uit de keuken opstegen, verwekten bij den sindaco de aangenaamste verwachtingen en stelden hem schadeloos voor den soberen maaltijd waarmee hij het vandaag voor lief moest nemen.

De aanminnige dochter des huizes verheugde zich met al de vroolijkheid van haar achttien jaren over deze afwisseling in haar over het algemeen zeer eentonig leven. Jammer maar, dat de minister - want donna Eufemia had haar dochter in het vertrouwen genomen - al een bejaard heer was, die een zoo jong ding ternauwernood een blik waardig zou keuren. Anders had ze er graag den ijverzuchtigen signor Ponzio, die haar reeds, hoewel de moeder zich haar toestemming nog had voorbehouden, als zijn verloofde beschouwde, een beetje mee geplaagd.

Eindelijk was alles voor de ontvangst van den hertog gereed en toen de zon met een laatsten blik op de kust van Calabrië in de zee onderdook. wachtte de sindaco reeds, in de wijdgeopende poort staande, op den doorluchtigen gast. Maar nog wel een vol uur verliep, eer een gesloten rijtuig, door vier paarden getrokken, in snellen draf naderde en voor het huis van den sindaco stilhield. Voor nog de koetsier van den bok was gesprongen, had don Gasparo reeds het portier geopend en begroette met een nederige toespraak zijn superieur, die hem hartelijk de hand schudde en zich daarna tot den postiljon wendde:

'Kijk dus nog eens goed uit, je zal er later geen schâ bij hebben' - hij liet een goudstuk in de hand van den koetsier glijden - 'en breng het mij hier als je 't vindt.'

'Heeft Uwe Excellentie iets verloren?' vroeg don Gasparo vol ijver.

'Een kleinigheid; bij de laatste pleisterplaats is mijn beurs verdwenen.'

'*Per bacco*, een kleinigheid!' riep de postiljon uit, - 'driehonderd zechinen.'

'Nu, nu, dat zal wel terecht komen,' zei de minister en beklom, door zijn dienaar gevolgd, de breede stoep. In den corridor trad hem donna Eufemia, in een slee[p]end sieraad van brocaat, den doorzichtigen kanten sluier op de nog zwarte haarvlekken

vastgemaakt, tegemoet. De zacht blozende Annunziata hield zich bescheiden ter zijde.

‘Mijn echtgenoote donna Eufemia,’ stelde de sindaco haar voor.

‘Geboren barones del Rivo,’ vulde donna Efeumia, met *grandezza* een buiging makend, aan.

‘Onze dochter Annunziata,’ vervolgde don Gasparo.

De hertog kuste ridderlijk de hand der trotsche dame, die tot haar niet geringe verbazing een jongen, slanken heer voor zich zag, wiens sierlijke zwarte knevel en vurige blikken volstrekt niet beantwoordden aan het ernstige gelaat en de hooge jaren, die naar haar meening van zijn hooge waardigheid onafscheidbaar waren.

‘Zoo jong en mooi en een zoo hoogen post,’ dacht zij vol bewondering en beantwoordde de heusche toespraak van den minister met de beminnelijke verzekering, hoezeer zij zich door het bezoek van haar doorluchtigen gast vereerd gevoelde. Daarna geleidde de huisheer hem naar zijn kamer.

‘Wenscht Uwe Excellentie niet een kleine versterking, misschien iets kalmeerends?’ vroeg don Gasparo.

‘Iets kalmeerends?’ herhaalde de hertog verbaasd.

‘Ik dacht, na de vermoeienis der reis en de ontroering over het verlies...’

‘Het reizen ben ik gewoon,’ lachte de minister, ‘en wat mijn verloren beurs betreft, daar maak ik me niet ongerust over; we hebben wel gewichtiger dingen weer in orde gebracht. De eenige onaangenaamheid is maar, dat ik voor het oogenblik zonder geld ben. Er is hier toch zeker wel een bankier, tot wien ik mij kan wenden?’

‘De eenige bankier in onze stad heeft voor eenige dagen bankroet gemaakt, maar het spreekt van zelf, dat ik mij ter beschikking van Uwe Excellentie stel.’

‘Welnu, mijn waarde gastheer,’ zei de minister, dan is de zaak op de eenvoudigste manier opgelost - honderd zechinen tegen een schuldbekentenis.’ De sindaco protesteerde tegen dit laatste op de krachtigste wijze.

Het avondmaal werd in de aangenaamste stemming gebruikt. De hertog di Nicastro verzekerde de overgelukkige dame Eufemia, dat hij zelfs aan de koninklijke tafel niet beter gegeten had, en verhaalde zulke belangwekkende bijzonderheden uit het leven der woelige hoofdstad, dat de sindaco het dreigende spook der samenzwering geheel vergat en de blikken der beminnelijke Annunziata telkens weer op den hoogen gast gevestigd waren. Van zijn eigen zaken sprak hij met een beminnenswaardige openhartigheid en beantwoordde de vraag naar de hertogin, zijn gemalin, lachend met de verzekering, dat zijn hart nog vrij was en de staatszaken hem geen tijd hadden gelaten, aan zijn eigen geluk te denken. De volle gunst van donna Eufemia verwierf hij zich, toen hij op de antieke zilveren fruitschaal zijn opmerkzaamheid vestigde en, naar het wapen wijzend, vroeg:

‘Zeker een kostbaar erfstuk?’

‘Uit den familieschatder baronnen del Rivo,’ zei donna Eufemia met trotsche houding.

‘Ja, het eenige wat er van over gebleven is,’ merkte don Gasparo gemoedelijk lachend op.

Zijn echtgenoote wierp hem een vernietigenden blik toe. ‘De baronnen del Rivo waren langen tijd een vermogend geslacht; eerst tegen het einde der vorige eeuw heeft onze familie het grootste gedeelte van haar bezittingen verloren. Mijn grootvader, een zonderling, heeft toen een schat aan louter goudstukken begraven, maar de daarop betrekking hebbende papieren zijn in den veelbewogen tijd van koning Murat zoek geraakt.’

‘En niemand kent meer de plaats, waar de schat verborgen is?’

‘Het heele paleis werd herhaaldelijk zeer nauwkeurig onderzocht, maar nergens was een spoor van een geheime deur of luik te ontdekken, zoodat men eindelijk van verdere navorschingen afzag.’

‘Bestaat het paleis nog?’ vroeg de minister met groote belangstelling.

Uwe Excellentie vereert het met uw tegenwoordigheid,’ antwoordde don Gasparo. ‘Ik heb het huis bij mijn huwelijk gekocht, maar me om die dwaze tradities nooit bekommerd.’

‘Daar heeft u goed aan gedaan,’ meende de hertog. ‘Bovendien behoort u de grootste schat der familie del Rivo ook zonder dat reeds toe,’ vervolgde hij, een buiging voor donna Eufemia makend. ‘En het heerlijke kruis met briljanten, dat u draagt, is geen erfstuk van de del Rivo's? Ik moet bekennen, dat ik een belachelijke voorliefde voor dezen koning onder de edelgesteenten heb,’ verontschuldigde zich de minister.

‘Het is een geschenk van mijn man en moet reeds de gemalin van een heldhaftigen koning Ruggiero, de edele Echtenberga, getooid hebben. De familie Ruggiero stamt van een jongeren zoon van den dapperen koning af, wiens wieg in het nabijgelegen Milito heeft gestaan. Zoo is het bezit van het kleinood te verklaren.’

Don Gasparo staarde zijn gemalin als versteend aan. Voor hij evenwel woorden kon vinden, zei de hertog vroolijk: ‘Daar moet u mij de volgende dagen meer van vertellen, donna Eufemia; want al moet ik mij ook hoofdzakelijk wijden aan de gewichtige aangelegenheid, die mij hierheen heeft gevoerd, toch ben ik dezen avond te gelukkig, om niet op een herhaling van ons aangenaam onderhoud te hopen.’

Hij maakte een buiging voor donna Eufemia en zijn levendige blik rustte een oogenblik op de bekoorlijke trekken van Annunziata, die zijn eerbiedigen groet blozend beantwoordde.

Toen don Gasparo zich dien avond met zijn gemalin alleen bevond, vroeg hij haar:

‘Wat moet toch in 's Hemels naam de dwaze fabel van mijn koninklijke afkomst beteekenen? Ge hebt me toch al dikwijls genoeg te verstaan gegeven, dat gij u door een huwelijk verminderd hadt.’

‘Voor de toekomstige gemalin van den hertog di Nicastro past de afkomst van koninklijke voorouders,’ zei donna Eufemia met omhooggetrokken wenkbrauwen.

‘Wat moet dat beteekenen?’ vroeg de sindaco heel verbluft.

‘Hoe weinig verstand hebt gij, mannen, er toch van, in kleine, onbeduidende voorteekenen gewichtige gebeurtenissen te raden! Ge moet wel blind zijn, anders had het u onmogelijk kunnen ontgaan, dat Zijne Excellentie door de verschijning van Annunziata getroffen was. Begrijpt ge nu nog niet, welk geluk ons eenig kind wacht? Veertien dagen van ongestoord verkeer in den familiekring en een zachte vrouwehand, die met overleg de draden houdt en ontwart - Gasparo ik begroet u als den schoonvader van den minister van politie van Zijne Majesteit!’

‘Al genoeg, Eufemia! Aan uw gezond menschenverstand heb ik al dikwijls getwijfeld; uw goed hart verloochent ge nu voor den eersten keer,’ antwoordde don Gasparo. ‘Of is Annunziata met den braven dokter al niet zoo goed als verloofd? Ik verzoek u, ons kind het hoofd niet op hol te brengen, en ook mij met rust te laten!’

Donna Eufemia wist heel goed, hoever ze gaan kon. Voor vandaag was het geraden verder te zwijgen.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Door sneeuw en ijs. -

Dat gaat er lustig van door, ondanks de mulle sneeuw, die den toch al ongebaanden weg totaal onkenbaar maakt. De rappe bestuurder der slee legt de zweep over de paarden en de forsche dieren draven over de sneeuwvlakte dat de witte wolken dwarrelend onder hun hoeven opstuiven. De beide meisjes in de slee hebben blijkbaar plezier in de wilde vaart, waarmee de jonkman, haar broer allicht, haar dacht te kunnen plagen. Al houden zij, in voorgewenden schrik, zich angstig aan elkaar vast en laten nu en dan, als de slee een al te woesten ruk krijgt, een gilletje hooren, toch kunnen ze eigenlijk van de pret haar lachen niet houden. Het zijn dan ook jonge dames, die er tegen kunnen, fiksche deernen, zooals alleen die ruwe onherbergzame

streken er opleveren. Bovendien zitten ze warm genoeg ingebakerd om van de kou geen hinder te hebben,

De reis is blijkbaar een pleziertochtje: waarschijnlijk zijn ze op weg naar de een of andere afgelegen hoeve, waar feest gevierd moet worden, en het vooruitzicht van de pret, die haar daar wacht, is wel geschikt om haar over de vermoeienissen of ongemakken, die de lange sledevaart mocht opleveren, vroolijk te doen heenstappen.

Winteravond. -

Minder vroolijk ziet er dit tafereeltje uit, al verplaatst het ons in een minder woeste en moer bewoonde streek. Het is een nevelige, griezelig koude winteravond. Geen sterveling ontmoet men op den eenzamen weg met zijn kale, dorre boomen. De menschen houden zich schuil in hun warme woningen, waaruit de rook opstijgt. Alleen de boerenkar, die hortend over de hard bevroren sneeuwklonters van den weg voortrolt, brengt een beetje levendigheid in het landschap De luitjes, die er in zitten, zullen, bij den aanblik der stil onder de sneeuw weggedoken hoeve, die zij voorbijrijden, ook wel naar huis verlangen, zoo goed als de paarden, wien de lucht van den stal in den neus komt.

De vrek. -

DE VREK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. ZUMBUSCH.

Dit heerschap hoeft zeker geen last van de kou te hebben, want hij zit er warmpjes in, getuige de welgevulde kist, waarin hij zijn schatten bewaart en die geopend voor hem staat. En toch is het den ouden man blijkbaar koud om het hart; dat komt omdat bij zijn gemoed heeft gesloten voor het verwarmende gevoel der naastenliefde, zoodat alleen de ijskoude zelfzucht er in wonen kan. De vrek denkt alleen om zich zelf, om de bewaring en vermeerdering van zijn schatten, die hem toch nutteloos zijn, daar hij het niet over zich verkrijgen kan, ze te gebruiken. Angstvallig rekent hij nog na in zijn boek, hoe hij van dit of dat kapitaal eenige percenten meer woekerrente kan trekken, en terwijl hij zich afpijnigt om een ellendige handvol geld, verwaarloost en verkwist hij den kostelijksten schat, die den mensch geschonken is, zijn levensgeluk en zijn aanspraak op de eindelooze zaligheid hiernamaals. 't Is of de raaf, dien de schilder van ons tafereeltje, als zinnebeeld der schraapzucht, op de leuning van den hoogen ouden stoel geplaatst heeft, met krassend geluid de dwaasheid van zijn meester bespot.

Wetenswaardig Allerlei.

Voedsel en kracht. -

In den laatsten tijd zijn door verscheidene natuurvorschers proefnemingen gedaan, of ook door doelmatig vermeerderden toevoer van voedingsmiddelen de spierkracht van menschen en dieren grooter wordt. Deze proefnemingen leverden in dubbelen zin merkwaardige resultaten op. Eenerzijds werd bewezen, dat niet enkel toeneming van de hoeveelheid vet, maar ook van de hoeveelheid vleesch mogelijk is, dit laatste evenwel slechts tot een beperkte hoogte.

De ondervinding meende tot dusver, dat overtollige voeding den mensch wel vetter maakte, doch dat ze het menschelijk weefsel niet ten bate kwam en het spiervleesch niet vermeerderde.

Volgens de jongste waarnemingen is betten minste zeer waarschijnlijk, dat een klein gedeelte van het overtollige voedsel ook in vleesch omgezet kan worden; maar van den anderen kant hebben deze proefnemingen ook aangetoond, dat daarvoor een mengsel van voedingsmiddelen noodig is, als men enkel voorbijgaand kan aantreffen.

Over het algemeen wordt men door overmatig eten wel vetter, maar niet krachtiger, - wij erven ons gestel van onze ouders, wij behouden het (afgezien van de andere voorwaarden eener verstandige levenswijze) door een zekere mate van voedsel, maar worden niet sterker, wanneer wij deze maat te buiten gaan. Ook het kleine procentcijfer, dat van de overtollige voeding als eiwit het lichaam ten goede komt, blijft in den regel en in hoofdzaak enkele doode invloed evenals het vet.

Waterdichte schoenen. -

Men kan zijn schoenen waterdicht maken als men het bovenleer met warme ricinus-olie en de zolen met warme lijnolie bestrijkt en goed laat opdrogen. Zelfs sneeuwwater zal er niet in doordringen en zoo kan dit eenvoudig middeltje 's winters velen van nut zijn.

Om witbeenen messenheften schoon te houden. -

Iederen keer dat men het mes heeft gebruikt, moet het met een doek, in koud water gedoopt en met zeep bestreken, zorgvuldig worden afgewreven, in koud water afgespoeld, en met een anderen doek geheel droog gewreven worden. Als de heften daarna met droog krijt worden gepoetst, blijven zij even glanzend als nieuw en verkleuren niet.

[Nummer 28]

POES HELPT MEE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN SANI IN DE GALERIJ PISANI TE FLORENCE.

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.

XII.

Maria, wat ben je lang weggebleven, wat heb je me lang alleen gelaten,' zei de oude mevrouw Van Meeren, toen zij de deur harer kamer hoorde opengaan en den voetstap harer kleindochter herkende. Ze richtte zich halverwege van haar kussens op en schoof de gordijnen van haar ledekant wat ter zij, daar Maria toefde met naar haar toe te komen.

'Mijn hemel, wat is er gebeurd, kind?' riep ze nu uit, het bleeke gelaat van Maria ziende, dat nog de sporen van pas geschreide tranen vertoonde.

De oude vrouw voelde nu geen zwakte, geen vermoeidheid meer, ze richtte zich geheel op en zag angstig vragend Maria aan.

'Maar spreek dan toch, kind,' drong mevrouw Van Meeren aan, nu Maria, in plaats van te antwoorden, in een luiden stroom van tranen uitbrak. 'Heb je woorden gehad met je vader? Ik hoorde zoo'n gestommel beneden, en ik dacht wel, dat er iets niet in den haak was. Zeg het me maar, kind,' en de oude vrouw greep deelnemend de hand van haar kleindochter, die zich snikkend voor het bed harer grootmoeder op de knieën liet vallen en het hoofd in de lakens verborg.

'Ik heb verkeerd gedaan, grootmoeder,' zei het meisje, een blik op de oude vrouw slaande, maar het oog daarna onmiddellijk weer van haar afwendend.

'Verkeerd gedaan, Maria? Hoe zoo, kind? Ik ben dat niet van je gewoon. Was je vader soms hard tegen en heb je toen....'

'Neen, grootmoeder, dat niet,' en het jonge meisje schudde krachtig het hoofd, doch bewaarde verder het stilzwijgen.

'Maar zeg dan toch in 's hemels naam wat het is,' drong mevrouw Van Meeren aan. 'Je hebt toch geen geheimen voor mij! Toe, stort je hart nu eens voor mij uit, dat zal je goed doen. Misschien kan ik je wel helpen. Toe, kom hier maar op het bed zitten, dan ga ik liggen, want het zitten vermoeit me zoo.'

Nauwelijks had mevrouw Van Meeren dit gezegd, of Maria sprong op, schikte de kussens recht en liet er de oude vrouw gemakkelijk in rusten. Daarna ging zij aan het benedeneinde zitten en zei nu in eens zonder verdere inleiding:

'Grootmoeder, Lize had een portefeuille gevonden, waarop de naam van Dirk Joosten stond, en ze aan mij gegeven.'

Maria was zoozeer met haar eigen gedachten vervuld, dat ze niet bemerkte, hoe haar grootmoeder op het hooren van dien naam verschrok, van kleur verschoot en even het hoofd afwendde, om haar ontroering niet te laten blijken.

'Ik dacht, dat die portefeuille van Dirk was,' hernam Maria na een lichte aarzeling, 'en...'

'Wat dee je?' vroeg de oude vrouw, zóó angstig, dat het Maria, indien ze kalmer was geweest, niet kon ontgaan zijn.

'Ik gaf ze aan Dirk terug,' antwoordde Maria, die nog altijd van de ontroering harer grootmoeder niets gewaar werd.

'Maar kind!' zei mevrouw Van Meeren verwijtend. Ze had evenwel onmiddellijk spijt, dat ze dit woord gezegd had, en nog meer, dat ze het op dien toon had gedaan. Het was echter te laat, Maria had het gehoord.

‘Hoe zoo, grootmoeder?’ vroeg het jonge meisje. ‘Ik dacht immers, dat ze van Joosten was; zijn naam stond er duidelijk op, en ik meende dat hij ze bij den brand had verloren. Maar weet u dan iets van die portefeuille, grootmoeder?’ vroeg Maria verder, bij wie plotseling het denkbeeld opkwam, dat de oude vrouw er misschien meer van wist, dat zij het geheim kende, hetwelk er ongetwijfeld aan verbonden was, een vreeselijk geheim van diefstal misschien. ‘Weet u er dan van, grootmoeder?’ herhaalde het jonge meisje, nu op haar beurt de oude vrouw in hevige ontroering het stilzwijgen bewaarde.

‘Neen kind, hoe kom je daarop?’ antwoordde mevrouw Van Meeren met moeite, tevergeefs pogende haar aandoening te bewimpelen, ‘maar je had ze toch wel eerst....’

‘Aan vader kunnen laten zien, wil u zeggen,’ vulde Maria aan. ‘Ja, achteraf bezien heb ik er erg veel spijt van, want vader was zoo ontdaan, toen hij hoorde, dat ik de portefeuille aan Joosten had gegeven...’

‘Mijn God! mijn God!’ fluisterde de oude vrouw, terwijl ze de handen vouwde. Maar aanstonds had ze haar zwakheid bedwongen, en schijnbaar kalm vroeg ze nu: ‘En hoe is het nu met je vader, kind?’

‘In het eerst was hij erg opgewonden, maar nu is hij toch weer bedaard.’

Er ontstond een wijle van pijnlijke stilte. De oude vrouw vreesde, dat haar kleindochter haar vragen zou stellen en zij niet weten zou, hoe zich te redden, want ze begreep, dat Maria al iets vermoed en geraden had; en het jonge meisje van haar kant was huiverig om te zeggen wat haar op de lippen brandde. Eindelijk raapte ze al haar moed bijeen. Ze wilde licht hebben in dien baaierd van duisternis en geheimzinnigheid, die haar tegengrijnsde; ze wilde weten, of het onbepaalde maar vreeselijk vermoeden, dat haar bestormde, werkelijkheid was, werkelijkheid kon zijn; weten, of ze Dirk wel mocht liefhebben, of hij haar nu niet verachten en baar vader vervloeken zou.

Haar ziel streed een zwaren tweestrijd; maar alles, zelfs de volle waarheid van wat zij zoo vreesde, was haar liever dan die folterende onzekerheid.

‘Grootmoeder,’ zei ze ten slotte met haperende stem, ‘zou die portefeuille dan niet van Joosten zijn? Waarom was vader toch zoo verstoord, dat ik ze aan hem gegeven had?’

Het hooge woord was er uit, maar als schaamde zij zich er over, boog zij aanstonds het hoofd, met een hoogen blos op de wangen.

‘Ik weet het niet, kind,’ antwoorde mevrouw Van Meeren op een zoo strengen, zelfs verwijtenden toon, als ze anders tegen haar kleindochter nooit aansloeg; ‘maar ik begrijp niet, waarom ge je zoo in je vaders zaken zoekt te dringen. Het staat je niet mooi, Maria, en ik wil niet hopen dat je verandert, want vroeger was je zoo niet.’

Bij dit zacht verwijt schoten de oogen van het jonge meisje vol tranen

‘Maar grootmoeder,’ zei ze, terwijl ze de hand der oude vrouw zacht in de hare nam, ‘ik wil me niet in vaders zaken dringen, maar ik vind alles zoo vreemd... Op de portefeuille staat de naam van Dirk Joosten, en vader...’

‘Zet je dat nu uit het hoofd,’ ried mevrouw Van Meeren, die begreep, dat het gesprek zoodoende weer een gevaarlijke wending zou nemen. ‘Je maakt er je heelemaal door van streek en mij ook. Kom, beloof me nu, dat je er niet meer aan zult denken en dat je er met niemand over zal spreken, ook niet met je moeder, want, hoe goed ze 't ook meent, ze praat zoo licht haar mond voorbij.’

Zonderling, dat had haar vader haar ook gezegd. Ze kon er niet langer aan twijfelen; er moest een geheim achter schuilen, en ondanks haar zelve drong het denkbeeld van diefstal zich weer bij haar op.

Mevrouw Van Meeren scheen haar gedachten te raden. 'Valt het je zoo zwaar, mij dat te beloven, dat je er nog zoo lang over moet nadenken?'

'Neen, grootmoeder, ik zal mijn best doen om het uit mijn hoofd te zetten. En moet ik Dirk ook vergeten?' voegde zij er aarzelend bij.

Er school in die vraag meer dan de gedachte aan een gewone noodzakelijkheid; ze wilde weten, of die portefeuille haar ook *die* verplichting oplegde.

'Heb je hem dan zóó lief?' vroeg de oude vrouw bijna ontsteld. Nog nooit had die gedachte zoo sterken indruk op haar gemaakt als nu, nu ze het verband begreep, dat Maria door die woorden tusschen haar vraag en de portefeuille wilde leggen.

'Ja, grootmoeder, veel, zeer veel,' en snikkend verborg ze het hoofd weer in de lakens.

'Kind, het zal het best zijn, dat je hem vergeet... Dirk zal te Batavia wel een meisje vinden, dat hem lief heeft. Zoo ver van je vandaan zal hij je wel vergeten, en daar hij weet, dat je vader van geen huwelijk tusschen jou en hem wil hooren, zal hij zich in het onvermijdelijke schikken en een ander trouwen. Je bent door niets aan hem gebonden, denk in het vervolg aan hem als aan een doode... in het gebed.'

Daar het meisje heftiger begon te snikken, vroeg de oude vrouw ongerust:

'Wat is er toch, kind, dat ge je zoo opwindt?'

Maria naderde weer het oor harer grootmoeder en fluisterde haar toe:

'U zegt dat ik niet aan hem gebonden ben, en ik heb hem geschreven, dat ik hem lief heb, dat ik hem nooit zal vergeten.'

'Kind, kind! dat had je niet moeten doen! Wat heb je onvoorzichtig gehandeld!'

'Ik schreef het in die portefeuille....'

'In die portefeuille, zeg je?.... Mijn God! mijn God!' en weer vouwde de oude vrouw de handen, terwijl ze smeekend haar blik naar boven sloeg. 'Kind, toon je groot en moedig, en breng dat ofter: vergeet Dirk, het is noodzakelijk, het moet!'

'En moet ik me dan laten wegschenken aan Adolf Hoekstra, dien ik veracht?' vroeg Maria bijna ruw.

'Neen kind, laat dat aan mij over; ik zal mijn best doen, om je vader van zijn plan af te brengen. Wees dus daaromtrent gerust, ik zal over je waken.'

Op dit oogenblik werd aan de deur getikt en kwam de meid met de boodschap, dat vrouw Pieterse weer een bloedspuwing had gekregen en vurig wenschte, juffrouw Maria nog eens bij haar te zien.

'Ze zal den nacht niet meer halen, heeft de dokter gezegd,' voegde de dienstbare geest er bij.

'Die arme vrouw Pieterse en die stumpers van kinderen,' zei mevrouw Van Meeren medelijdend.

'Ik ben vandaag niets in de stemming om er heen te gaan,' zei Maria, 'mijn hoofd staat er niet naar.'

Het was misschien de eerste maal in haar leven dat ze zoo sprak.

'Toe kind, je mag aan die gevoeligheid niet toegeven,' vermaande de grootmoeder. 'Den laatsten wensch van een stervende mag je niet onvervuld laten. Het zal je bovendien goed doen eens een luchtje te scheppen; 't is een afleiding voor je. Ga nu, Maria,' herhaalde mevrouw Van Meeren, toen ze zag, dat haar kleindochter nog besluiteloos bleef, 'je doet er een goed werk en mij plezier mee.'

'Goed, grootmoeder, ik zal gaan,' zei het jonge meisje ten slotte, schikte de kussens eerst nog wat recht, kuste de oude vrouw op het voorhoofd en verliet het vertrek. Nadat ze op haar kamer hoed en mantel had aangedaan en gaan wilde, kwam ze beneden aan de trap haar vader tegen, die blijkbaar van plan was, naar boven te gaan.

‘Waar ga je naar toe?’ vroeg hij kortaf.

‘Ik wilde even naar vrouw Pieterse gaan,’ antwoordde zij. ‘Ik hoor van Anna, dat de arme vrouw op sterven ligt en zoo naar mij verlangt.’

‘Goed,’ zei Van Meeren, nu wat minder stroef.

‘Hoe is het met u, vader?’ vroeg Maria.

‘Met mij, goed, dank je,’ en hij ging naar boven, terwijl Maria de gang door naar de voordeur ging.

Onderwijl lag de oude mevrouw Van Meeren na te denken over wat Maria haar gezegd had. ‘Mijn God! mijn God!’ fluisterde zij, ‘hoe ondoorgrondelijk zijt Gij toch in Uw raadsbesluiten! De portefeuille, het eenig bewijsstuk der schuld van mijn zoon, geeft Gij door zijn eigen dochter aan den zoon van den bestolene terug!.... Maar kan het Uw wil zijn, dat de dochter onwillens en onwetens haar eigen vader in het verderf stort?... En dan, ze bemint Dirk en hij haar!... O, indien ze beiden de werkelijkheid wisten!... Maria vermoedt reeds iets, ze ziet misschien in haar vader al een dief! Vreeselijk! vreeselijk!.... Hoe zwaar treft Gij den schuldige, ook nog na zooveel jaren!.... Heer! als Gij een zoenoffer noodig hebt, neem mij dan, maar spaar mijn zoon, spaar mijn kleindochter!.... Verhoor mijn gebed. Laat mijn zoon tot inkeer komen!’

Smeekend vouwde de oude vrouw de handen en bad om genade voor den schuldige, om afwending van de rechtvaardige straf.

Zij had er jarenlang voor gebeden, er veel boete om gedaan, veel tranen om gelaten... Zou dat alles vruchteloos zijn geweest?

Schreiend verborg ze het hoofd in de kussens en snikte luid.

Plotseling werd de deur geopend en trad haar zoon driftig binnen. Zij had zijn stap herkend, wischte inderhaast haar tranen af en richtte zich in haar bed op.

‘Is Maria hier geweest?’ vroeg hij kortaf, zonder zelfs naar den toestand van zijn moeder te informeeren.

‘Ja, Willem, maar wat scheelt er aan, mijn jongen? Wat heb ik gehoord?’

‘Dat mijn dochter haar vader in het ongeluk stort,’ zei Van Meeren schamper. ‘Ja waarachtig, ik heb een mooie dochter, die zich eerst aan dien jongen vergooit en nu nog om de kroon op het werk te zetten, hem een portefeuille in handen speelt, waarmee hij mij, als hij verkiest, in de gevangenis kan brengen.’

‘Maria heeft het toch niet met opzet gedaan, en het was niet meer dan natuurlijk, dat ze, daar de naam van Joosten op de portefeuille stond, dacht dat ze van hem was en ze hem teruggaf. Ik heb je ook wel honderdmaal gezegd, Willem, waarom bewaarde je toch die portefeuille? Ik heb altijd wel gemeend, dat ze je den een of anderen dag kwaad zou doen.’

‘Ik weet niet, wat mij er toe dreef, wat mij als het ware dwong, ze te bewaren, maar daar kan ik nu eenmaal niets aan veranderen, de zaak ligt er toe. Maria is hier geweest en heeft natuurlijk bitter haar nood geklaagd. Had ze ook vermoeden?’

‘Vermoeden, dat weet ik zoo precies niet, maar ze begreep toch wel, dat er iets aan vast was.’

‘En je hebt ze toch niet...’ zei Van Meeren opstuivend.

‘Neen, Willem, ik heb niets gezegd, integendeel, ik heb het haar uit het hoofd trachten te praten, maar het viel mij hard, onwaarheid te moeten zeggen ter wille van mijn zoon. Willem! Willem! had je het toch nooit gedaan!’ jammerde de oude vrouw.

De fabrikant haalde onwillig de schouders op. ‘Begin je weer met dat oude liedje? Ik heb dat al zoo dikwijls moeten hooren en ik kom er geen stap verder mee. Raad me liever wat ik doen moet.’

‘Ik heb het je al zoo dikwijls gezegd, Willem. Er is maar één middel: geef juffrouw Joosten het gestolene terug. Eer zal je toch geen rust hebben.’

‘Je hebt mooi praten, moeder; al wilde ik, ik kan niet. Ik weet toch al niet, hoe ik het hoofd boven water zal houden. Ik heb overal schulden, mijn fabriek is zwaar verhypotheekt, ik zie nergens een uitweg.’

De oude vrouw vouwde de handen. ‘Dat is een straf van den hemel, Willem,’ fluisterde zij. ‘Gestolen goed...’

‘Nu ia, schei maar uit met je boetpredikaties!’ riep de fabrikant driftig. ‘Ik heb dat liedje al zoo dikwijls gehoord en ik schiet er niets mee op.’

‘Willem! Willem! had je maar naar mij geluisterd en was je maar altijd eerlijk gebleven! Doch de hoogmoed en de hebzucht brachten je hoofd op hol.’

‘*Jij* brengt mij het hoofd op hol!’ schreeuwde Van Meeren, die zelfs den eerbied voor zijn moeder uit het oog verloor. ‘Bewaar je verwijten maar voor een anderen keer, ik ben nu niet in de stemming, om er naar te luisteren. Zorg dat je Maria niets zegt, ze zou in staat zijn, mij bij Dirk aan te klagen, ze zou...’

‘Hou op, Willem, je bent onrechtvaardig tegen je dochter,’ zei de oude vrouw, die de beleediging, haar zelf aangedaan, om zijn opgewondenheid door de vingers zag. ‘Neen, dat zou ze nooit, ze zou je niet aanklagen, maar...’

‘Verachten,’ vulde de fabrikant schamper aan. ‘Nu ja, dat kennen we, en dat mag ze voor mijn part, als ze daar lust toe heeft,’

‘Dat zal ze niet, Willem,’ zei mevrouw Van Meeren met klem. ‘Maria zal je altijd blijven liefhebben, altijd, maar dan moet je ze ook niet dwingen, iemand te trouwen, voor wien ze niet enkel onverschillig is, maar dien ze veracht en die niet de minste waarborgen oplevert, dat hij haar gelukkig zal maken.’

‘Ik begrijp niet, wat je toch tegen Adolf kan hebben, maar dat daargelaten, moeder, hij moet haar trouwen!’

‘Moet zeg je, Willem?’

‘Of zij hem, zooals je wil. Trouwt ze hem niet, dan ben ik over een paar maanden geruïneerd. Ik zie geen anderen uitweg, en je kan toch niet willen, dat ik mij zelven en mijn huishouden in het ongeluk stort om een meisjesgril, als er een middel is om den slag af te wenden!’

‘Maar mag je daar het geluk van je dochter aan opofferen, Willem?’

‘Maria zal zeker haar geluk niet opkunnen, als ze zonder een cent de straat op moet!’

‘Het geld maakt het geluk niet, Willem, je hebt het zelf ondervonden.’

‘Wil jij dan van de straatsteenen leven?’ vroeg de fabrikant ruw. ‘Maria trouwt Adolf. Ik zal er werk van maken en als Adolf zelf zich niet binnen acht of veertien dagen declareert, zal ik een declaratie uitlokken. Ik ben dat weifelen moe; er moet een eind aan komen. En werk me niet tegen, moeder, of ik zou een ongeluk kunnen begaan!’

Toen hij dit gezegd had, verliet hij, daar zij er niets tegen in bracht, na eenige oogenblikken zonder groet zijn moeder, de deur met geweld achter zich dicht slaand.

Even vóór hij het vertrek der oude vrouw verliet, ijlde Maria naar haar kamer. Ze had alles gehoord. Toen ze haar vader naar boven had zien gaan, was plotseling een denkbeeld bij haar opgekomen, en in plaats van zich naar vrouw Pieterse te begeven, ging ook zij naar boven. Ze twijfelde er niet aan, of haar vader zou met zijn moeder spreken. Misschien dat ze dan achter het geheim zou komen. Wel verweet haar een stem in haar binnenste, dat ze verkeerd handelde, maar haar begeerte om den sluier over de geheimzinnige portefeuille opgelicht te zien, was sterker. Met popelend hart vatte ze voor de deur post en zoo hoorde ze de volle, vreeselijke waarheid.

Nu op haar kamer denkt ze er over na. Ze is kalm, uiterst kalm, ze is er zelf verbaasd over. Het doodvonnis over haar geluk is toch uitgesproken. Haar vader een dief! Die gedachte schroeft als met een ijzeren greep haar hart toe. Hem aanklagen zal ze niet, hem verachten evenmin; maar ze voelt, dat er een onoverkomelijke

slagboom gevallen is tusschen haar en Dirk, dat er een scheidsmuur tusschen hen beiden is opgericht voor eeuwig. Ze heeft er spijt van, geluisterd te hebben; een grievend leed doorvlijmt haar gemoed. Ze begrijpt, dat haar geluk voor altijd verwoest is. In den geest neemt ze afscheid van Dirk, ze zegt hem vaarwel voor dit leven. Maar van Dirk dwalen haar gedachten af op Adolf Hoekstra. Haar vader wil haar met hem doen trouwen, het moet, anders is hij geruïneerd. Moet ze dan dat offer brengen? Aan den man, die zijn naam onteerd, den haren geschandvlekt heeft? Mag zij het? Tot wien moet ze zich wenden? Nergens ziet ze uitkomst, nergens licht. Een onmetelijk, te voren nooit gekend gevoel van eenzaamheid, van verlatenheid omvademt haar, drukt haar terneer. Ze verlangt naar den dood, ze bidt er om....

Op dit oogenblik steekt Anna het hoofd door de deur en deelt haar mee, dat vrouw Pieterse overleden is.

(*Wordt vervolgd.*)

De Samenzwering.
Een vertelling uit Calabrië.
(*Slot.*)

II.

Toen de sindaco den volgenden morgen zijn gewone wandeling onder de lommerrijke boomen van zijn grooten tuin deed, vond hij daar tot zijn groote verrassing den minister reeds. Min of meer mismoedig beantwoordde deze de deelnemende vraag, hoe Zijn Excellentie gerust had.

‘Door het geraas op straat heb ik den heelen nacht nauwelijks een oog dichtgedaan,’ zei hij hoofdschuddend, ‘en ik gevoel mij dientengevolge zoo overspannen, dat daar iets op gevonden moet worden. Mijn zenuwen zijn natuurlijk door de afmattende werkzaamheden, die ik heb te verrichten, in hooge mate geprikkeld. Alleen bij volstrekte rust kan ik eenige uren slaap vinden. En toch heb ik juist nu al mijn scherpzinnigheid noodig, om de schandelijke samenzwering te ontmaskeren. Er zit dus niet anders op, dan hier mijn kwartier op te slaan,’ en de hertog wees op een klein, onooglijk en bouwvallig tuinhuis.

‘Onmogelijk, Excellentie!’ riep don Gasparo ontsteld uit, ‘dat huisje dient al lang enkel meer als bergplaats van gereedschappen en had al voor den grond moeten liggen.’

‘Het zal het nog wel een korten tijd uithouden, en, zooals gezegd, volstrekte rust is voor mij het eerste vereischte.’

‘Maar de inrichting, Excellentie, het gaat werkelijk niet.’

De minister van Politie matigde zijn stap en legde den sindaco de hand op den schouder.

‘Mijn waarde heer,’ zei hij kortaf, ‘de dienst des konings vordert het en ik moet daarom den dringenden wensch uitspreken, hier zoo spoedig mogelijk gehuisvest te worden. Ik zou denken,’ voegde hij er met strengen blik bij, ‘daar de samenzwering hier zonder uw weten kon ontstaan...’

‘Uwe Excellentie twijfelt toch niet aan mijn onbegrensde bereidwilligheid,’ zei de sindaco verbluft. ‘Beveel over mij, Excellentie, en u zal zien, dat Zijne Majesteit geen trouwer onderdaan en ijveriger dienaar heeft dan mij.’

‘Nu, nu,’ zei de minister vergoelijkend, ‘hebt gij u ook aan een verzuim schuldig gemaakt, u wordt nu overvloedig gelegenheid gegeven, het weer goed te maken En de allerhoogste erkenning zal ook niet uitblijven,’ zei hij vertrouwelijk.

Eenige uren later was het bouwvallige tuinhuis, zoo goed als dat in de gauwigheid mogelijk was, tot woning voor den hertog ingericht. Donna Eufemia hield er zelf het toezicht op, en toen ook de dienaar in een kleine ruimte een onderkomen had gevonden, trok Z. Excellentie zich in de zelf gekozen eenzaamheid terug, om zich in de studie der actenstukken te verdiepen. De slimme Lorenzo had de papieren op een groote tafel opgehoopt, en donna Eufemia zei tot haar eigen geruststelling bij zich zelf, dat ook met den grootsten ijver veertien dagen nauwelijks voldoende zouden zijn, om het hier opgestapelde bewijsmateriaal te ziften en te ordenen.

Maar voor de minister met zijn arbeid begon, liet hij eerst nog den sindaco voor een lang en gewichtig onderhoud bij zich komen.

‘Het komt er op de eerste plaats op aan, waarde sindaco, met uw hulp inlichtingen in te

winnen omtrent de aanzienlijkste ingezetenen van Monteleone, en daarom verzoek ik u, mijn desbetreffende vragen in het belang mijner gewichtige zending en met het oog op uw verantwoordelijkheid voor het welslagen daarvan, zoo nauwkeurig mogelijk te beantwoorden. Telt de beruchte Mazzini-bond, ‘het jonge Italië,’ die helaas! over bijna heel ons schiereiland verbreid is, ook hier veel leden?’

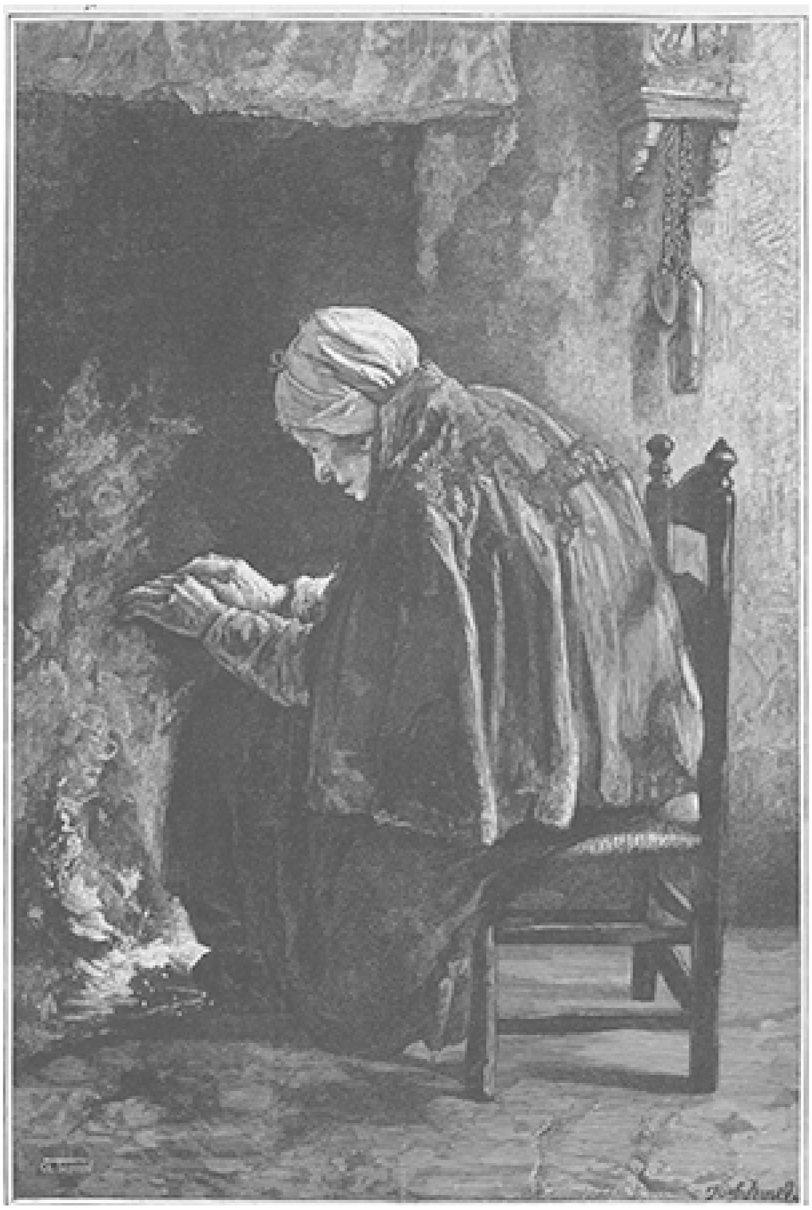

IN 'S LEVENS WINTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JOZEF ISRAELS.

‘Voor zoover ik weet niet, Excellentie,’ antwoordde don Gasparo aarzelende. De man had nog nooit van dien bond gehoord.

‘Wie is de rijkste inwoner van deze stad?’

‘Ongetwijfeld de markies Rossi,’ beijverde zich de sindaco te antwoorden, nadat hij aan de uitnoodiging van den minister, tegenover hem plaats te nemen, gevolg had gegeven.

Het was voor hem een allesbehalve aange-

DE LAATSTE DAGEN VAN RUBENS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN K. OOMS.

name positie, want indien de minister op grond van zijn inlichtingen tegen de bedoelde personen in gerechte optrad, zouden ze hem als den aanklager beschouwen; indien hij evenwel de waarheid niet zei, of zelfs niet openhartig genoeg was, stond zijn betrekking en zijn eer er bij op het spel. Don Gasparo droogde zich het angstzweet van het voorhoofd, - waarom moest hem na een twintigjarige verdienstelijke werkzaamheid in den dienst des lands zulk een slag treffen!

De minister had de genoemde namen in zijn zakboekje opgeteekend.

‘Noem mij nog eenige zeer bemiddelde en bijgevolg invloedrijke persoonlijkheden!’

Don Gasparo noemde weer eenige namen op en voegde er na eenig aarzelen en op een bijzonder strengen blik van zijn superieur ook dien van den dokter, zijn toekomstigen schoonzoon, bij.

‘Ik spreek den laatsten naam niet uit dan met een zwaar hart,’ zei hij hortend, ‘want ik zou er op durven zweren, dat mijn aanstaande schoonzoon, in weerwil dat hij algemeen bemind is, nooit in de verste verte op de gedachte is gekomen, zijn invloed aan staatkundige doeleinden dienstbaar te maken. Ja, hij leeft zoo uitsluitend voor zijn vak, dat al het andere hem niet het minste belang inboezemt.’

‘Dat beteekent niets, signore; juist de gevaarlijkste samenzweerders hebben maar al te dikwijls de kunst verstaan, zich in den schijn van onschadelijkheid te hullen. Ik wil u niet nutteloos angstig maken, maar verzoek om nauwkeurige opgaven. Uw toekomstige schoonzoon beschikt dus over een groot vermogen?’

‘Ja, Excellentie.’

‘En waar heeft hij het gedeponeerd?’

‘Gedeeltelijk in de koninklijke bank te Mileto; maar hij heeft toch altijd groote sommen in huis. Versta mij niet verkeerd, Excellentie,’ beijverde don Gasparo zich op te helderen, toen hij de ernstige gelaatstrekken van den hertog gewaar werd. ‘Het is een soort koppigheid van hem, - hij beweert, dat het geld in zijn huis even veilig is als bij de bank.’

‘Heeft hij dan veel bedienden?’

‘Neen, Excellentie, maar een enkelen, die een sterke, jonge knaap is, en een oude, halfdoove huishoudster. Goede wapens heeft hij wel, maar hoe kunnen twee menschen, daarbij nog in een eenzame streek, zich tegen een overval van roovers verdedigen?’

‘Daar gaat het nu niet over,’ zei de minister, wiens trekken meeren meer verduisterden. ‘Het spijt mij, mijnheer de sindaco, maar ik moet u openhartig bekennen, dat mijn argwaan toeneemt. Maar één bediende, goede wapenen, een doove huishoudster, en de eenzame ligging van het huis, als geknipt voor geheime bijeenkomsten! Genoeg voor vandaag!’ dus sneed hij barsch een antwoord van den Gasparo af, die bij de laatste woorden van den minister doodsbleek was geworden, wat diens scherpen blik niet ontging. ‘Ik heb nu te werken, maar moet u intusschen verzoeken, mij van avond na zonsondergang in de stad rond te leiden en mij de huizen der genoemde personen aan te wijzen. Ik heb reeds dikwijls de ondervinding opgedaan, dat de nauwkeurige locale kennis veel tot den gunstigen uitslag van mijn nasporingen heeft bijgedragen.’

Don Gasparo stond op, maar met zoo duidelijke teekenen van diepe neerslachtigheid, dat zelfs de minister van Politie er door getroffen werd.

‘Den moed niet laten zakken, waarde sindaco, alles kan immers nog terecht komen. Voor u zelf zal deze fatale geschiedenis in geen geval onaangename gevolgen hebben, dat beloof ik u I Integendeel, ik denk een ridderorde of een invloedrijke betrekking in de hoofdstad. Nu, over ondankbaarheid mijnerzijds zult gij u niet te beklagen hebben.’

Hij knikte welwillend den neerslachtigen sindaco toe, die zijn uiterste best deed om zijn geestkracht terug te krijgen. Hij moest donna Eufemia onder de oogen komen, en zij zou van het onheil niet eerder kennis dragen, voor het over hen losbrak.

III.

De minister van Politie gaf blijk van een onvermoeide werkzaamheid en een bewonderenswaardige scherpzinnigheid. Den heelen langen dag hield hij zich afgezonderd en schreef en studeerde met een volharding, dat hij zich tegen het middaguur maar eenige oogenblikken voor het ontbijt gunde. Op zijn wensch liet donna Eufemia hem dat in het tuinhuis door zijn bediende opdienen. Den namiddag wijdde hij aan een slaapje en eerst tegen het vallen van den avond maakte hij, om niet herkend te worden, een wandeling met den sindaco en was spoedig in de straten van Monteleone zoo goed thuis, dat hij, zooals hij lachend opmerkte, midden in den nacht overal alleen den weg zou hebben kunnen vinden.

Voor den armen don Gasparo waren deze wandelingen ware martelingen, daar de minister van Politie telkens weer nieuwe inlichtingen omtrent de verhoudingen van zijn vrienden en dorpsgenooten inwon en de sindaco zich zelf ten slotte als den gemeensten spion en verklikker begon te beschouwen. Voor het overige berokkende de aanwezigheid van den minister hem geen moeilijkheden. Zijn dringend verzoek, bij het doorsnuffelen der actestukken behulpzaam te mogen zijn, wees de hertog met de vriendelijke maar geen tegenspraak gedoogende opmerking van de hand, dat het altijd zijn grondstelling was geweest, gewichtige werkzaamheden niemand anders toe te vertrouwen, maar ze zelf te verrichten. Over de resultaten van zijn nasporingen liet hij den sindaco eveneens volkomen in het duister, en betuigde enkel zijn tevredenheid over de bereidwillige tegemoetkoming van zijn gastvrijen vriend, welken lof deze slechts met onderdrukte zuchten aannam.

Het diner woonde de hertog geregeld bij, en terwijl de ingenomenheid van donna Eufemia met haar hoogen gast met den dag toenam, kon ook don Gasparo niet anders dan de geestdriftige loftuitingen van zijn gemalin beamen. In die opgewekte avonduren was de minister veranderd als een blad op den boom: niets van den ernst van zijn zwaar beroep, niets van een somber gelaat en vorschenden blik; hij schertste, lachte, verhaalde, betooverde en liet zich betooveren.

Van dit laatste was donna Eufemina ten minste muurvast overtuigd; geen van zijn blikken. die dikwijls bewonderend op de aanminnige Annunziata rustten, ontging haar, en toen de hertog zelfs op zekeren avond van haar moederlijke bezorgdheid voor hem sprak, kende haar verrukking geen grenzen meer.

Het was namelijk de gewoonte van den minister, de stilte van den nacht tot den arbeid te gebruiken en den verzuimden slaap in de namiddaguren in te halen.

‘Ik geef graag toe, *signora mia*,’ zei hij, ‘dat het een omkeering der natuurlijke levenswijze is en, zooals u terecht zegt, in het algemeen niet aan te raden. Ik moet echter voor mijn persoon een uitzondering maken ter wille van mijn bezigheden, die reeds zoo nadeelig op mijn zenuwen gewerkt hebben, dat ik enkel nog in staat ben,

des nachts, als alles om mij heen stil is en geen geluid mijn gedachten verstrooit, iets van beteekenis te doen.'

En nacht na nacht, op welk uur ook donna Eufemia haar contrôle uitoefende, scheen uit de studeerkamer van den minister een eenzaam licht, dat haar in haar voornemen versterkte, hierin later het eerst haar invloed te doen gelden.

IV.

Twee weken waren als in vogelvlucht vervlogen en bijna verrassend werkte op allen de meedeeling des ministers, dat zijn zending te Monteleone nu ten einde liep.

'Den dag van morgen wijd ik aan de rust, dat wil zeggen, ik zal mij het zoo zeldzame genot van een verre wandeling in deze heerlijke streek veroorloven, voor ik naar het gewoel der groote stad terugkeer.'

'Uwe Excellentie staat mij toch toe u te vergezellen?' vroeg don Gasparo.

'Neen, neen, waarde sindaco, ik wil u niet tot een afmattend voettochtje noodzaken, dat enkel ten doel heeft, mijn overspannen zenuwen wat te kalmeeren. Het genot der eenzaamheid in de vrije natuur is het beste middel, en Lorenzo als stomme metgezel stoort mij daarin niet. Den volgenden dag, don Gasparo, zal ik u den uitslag mijner navorschingen, die u van alle zorgen ontheft, meedeelen; en mag ik u dan, hoogvereerde signora,' voegde hij er zachter bij, terwijl hij zich tot donna Eufemia wendde, 'een verzoek doen, dat wel uw bekoorlijke dochter betreft, maar dat toch van uw moederlijke toestemming afhangt?'

Met eerbied bracht de minister de hand zijner gastvrouw aan zijn lippen.

Donna Eufemia was den heelen avond dronken van vreugde, de hertog nog spraakzamer en beminnelijker dan ooit, de sindaco ademde op als van een zwaren last bevrijd, en de aanvallige Annunziata bloosde meer dan eens, wanneer haar schuchtere blikken de donkere, vurige oogen van den jongen minister ontmoetten. Laat, en in blijde verwachting van den volgenden dag, scheidde men eindelijk.

Nauwelijks verguldden de eerste stralen der opgaande zon de reusachtige hellingen van het breede Sila-gebergte, toen de hertog di Nicastro, vergezeld van Lorenzo, het tuinhuis verliet, om het voetreisje te ondernemen. Met veerkrachtigen tred ging hij op den sindaco toe, die vroeg opgestaan was en reeds in den tuin op zijn hoogen gast wachtte.

'Maak u niet ongerust, waarde sindaco, als ik soms wat laat terugkom. Ik wil met volle teugen van de vrije lucht genieten.' Hij klopte don Gasparo vertrouwelijk op den schouder en spoedig was zijn slanke gestalte uit de blikken van zijn gastheer verdwenen.

Reeds lang had de avond de aarde in schaduwen gehuld, en nog was de minister niet terug. Toen eindelijk het uur van den maaltijd was aangebroken, zonder dat de gast kwam, kon de sindaco een zekere onrust niet bedwingen. Men wachtte vol angst, het sloeg middernacht, niemand kwam.

'Hoe kondt gij den hertog ook alleen laten gaan in een zoo onveilige streek, Gasparo? Ik begrijp uw lichtzinnigheid niet. *Madonna mia*, als hij eens door roovers aangevallen en ontvoerd is! Of als de samenzweerders zich op hem gewroken hebben!'

Den sindaco liep een ijskoude rilling door de leden. Wat kon hij doen? Hij bracht den rampzaligsten nacht van zijn leven wakend door. Ook de volgende dag ging voorbij zonder dat men iets van den vermiste hoorde, en ten laatste besloot de sindaco,

in de verlaten woning des ministers door te dringen. Misschien was daar een verklaring van zijn geheimzinnig verdwijnen te vinden.

Donna Eufemia vergezelde haar echtgenoot, Annunziata klemde zich angstig aan haars vaders arm en de bedienden volgden vol verwachting.

De gesloten deur werd met geweld geopend - verschrikt deinsde de sindaco voor een diepen kuil terug, die bijna de geheele kamer vulde; de uitgegraven aarde lag te hoogte van het plafond opgestapeld.

Sprakeloos keek men elkander aan; daar ontdekte Annunziata een blad papier, dat met een klein pakje op tafel lag. De sindaco ontvouwde het en las:

Waarde don Gasparo.

Ik ben noch de minister van politie, noch de hertog di Nicastro, maar... doch mijn naam moet u onverschillig zijn, daar ik bovendien niet spoedig uit uw geheugen zal gewischt worden. En de reden van mijn bezoek? Door een eigenaardig toeval kwam ik in het bezit der papieren van baron del Rivo, die nauwkeurige aanduidingen betreffende een in uw paleis verborgen schat gaven, en die, volgens het verhaal der hooggeachte donna Eufemia, de familie verloren heeft. Misschien had ik u daarvan eerst in kennis moeten stellen, maar overwegingen van privaten aard hielden

mij daarvan terug en bovendien was het bijgevoegde plan zoo duidelijk geteekend, dat ik mij niet kon vergissen.

Ik kwam, zocht en vond; meer dan ik verwachtte, zoodat ik u de geleende honderd zechinen met mijn hartelijken dank kan teruggeven. Bij den schat van oud gemunt goud had uw achtenswaardige voorvader ook een kistje met kostbare juweelen gevoegd. Mag ik van de onmiskenbare welwillendheid van donna Eufemia voor mijn nietig persoontje de inwilliging van mijn verzoek hopen, dan zal de lieve Annunziata op haar trouwdag den armband van briljanten dragen, dien de wijze zorg harer voorvaderen voor de bekoorlijke nakomeling in veiligheid heeft gebracht.

Mijn dank voor de genoten gastvrijheid kan ik u het best betuigen door de belofte, u nooit te willen weerzien. Om dezelfde reden zal ik ook nooit naar de kennismaking met uw aanstaanden schoonzoon trachten. Intusschen behoud ik mij voor, van de door u opgedane kennis van personen en zaken bij gelegenheid gebruik te maken.'

Wanneer begint een nieuwe eeuw?

'Dat is zoo duidelijk als de tafel van vermenigvuldiging,' of 'daar valt niet over te twisten, evenmin als over de waarheid, dat tweemaal twee vier is,' - deze en dergelijke uitspraken worden vaak gebruikt, wanneer bij een of ander geschil de een te verstaan wil geven, dat naar zijn meening de door hem aangevoerde bewijzen niet voor tegenspraak vatbaar zijn. En deze uitspraken, in bijzondere gevallen terecht of ten onrechte aangehaald, bewijzen in ieder geval den grooten eerbied voor de wiskunde, voor de boven allen twijfel verheven wetten van het cijfer, en daarom zou men meenen, dat alle woordentwist over dingen, die voor de machtspreuk van dezen heerscher het hoofd buigen, vanzelf uitgesloten moest zijn.

In de werkelijkheid scheelt het evenwel veel. Men zou denken, dat niets eenvoudiger is dan de tijdrekening, of zij nu de schepping der wereld, de stichting van Rome, de geboorte van Christus, of de vlucht van Mohammed naar Medina - dus altijd een bepaalden, zij het ook misschien willekeurigen datum - tot uitgangspunt neemt. Juist op dit gebied evenwel heerscht de grootste onzekerheid, en er duiken twistpunten op, die, bij hun betrekkelijke onbelangrijkheid, een belachelijken omvang en warmte aannemen.

Op den keper bezien is dit feit zoo zonderling niet. Het geluid, dat het oor treft, en de logica van het cijfer gaan voor velen niet hand aan hand. Hoezeer het ook vanzelf spreekt, dat b.v. de jaren 1483 en 1546 respectievelijk in de 15e en 16e eeuw liggen, - men hoort bij het eerste getal het eeuwcijfer 14, bij het tweede 15, en is daarom geneigd, het eerste jaartal tot de 14e, het tweede tot de 15e eeuw te rekenen. Ook het spraakgebruik is in dezen geen veilige gids; zoo noemen de Italianen nu nog de geleerden en kunstenaars der 16e eeuw de grootste geesten van den *Cinquecento* (cinquecento is vijfhonderd, het duizendtal is weggesleten).

Maar laat dit zijn. Men zou denken, dat het vormen der eeuwen toch onmogelijk tot geschillen aanleiding zou kunnen geven; immers, daarvoor behoeft men slechts van 1 tot 100 te tellen. Toch is juist hierover te allen tijde levendig getwist, en overigens zeer verstandige menschen hebben een lans gebroken voor de meening, die lijnrecht tegen de dogmatiek der getallen indruischt.

Tot deze zeer verstandige en respectabele persoonlijkheden behoort onder meer de hertogin Elisabeth Charlotte van Orleans, de dochter van den keurvorst Karel Lodewijk van de Paltz, gemalin van den hertog Filips van Orleans, broeder van Lodewijk XIV. Deze vorstin nu schreef den 4en Januari 1699 het volgende briefje aan de keurvorstin Sophia van Hannover:

'Aan het hof is van den koning af tot de lakeien toe gedisputeerd over de vraag, of de eeuw begint als men 1700 schrijft of 1701. Monsieur Fagon, en die het met hem houden, zeggen dat de eeuw met 1700 begint, want dan zijn de honderd jaren ten einde. De anderen houden vol, dat de honderd jaren eerst voorbij zijn als men 1701 schrijft. Ik zou nu graag hierover de meening van den heer Leibnitz weten. Waar men gaat op straat, nergens hoort men iets dan over deze vraag, zelfs de *porteurs de chaise* disputeeren hierover. Ik ben, om de waarheid te zeggen, de meening van monsieur Fagon toegedaan; de koning, mgr. de dauphin, prins de Conti, monsieur en het heele hof zijn voor 1701 enz.'

Wij hebben niet kunnen achterhalen, of en hoe de doorluchtige tante van de briefschrijfster, of de groote philosoof Leibnitz de vraag beantwoord hebben; maar van den laatste mag zonder meer verondersteld worden, dat hij tegen de vraagster partij gekozen zou hebben.

Zooveel staat vast: de tijdrekening, die de geboorte van Christus tot uitgangspunt heeft, valt voor ons met het kalenderjaar samen. Niemand zal de jaren der christelijke tijdrekening van den 25en December tot denzelfden datum van het volgende jaar rekenen, maar van den 1sten tot den isten Januari. Het overige van het jaar, dat tusschen den grootsten dag van alle tijden en den 1en Januari ligt - het bedraagt dan ook maar zeven dagen - laten wij buiten rekening, want niemand toch zal deze week na de geboorte van Christus als het eerste jaar willen beschouwd zien!

Dit eenmaal vastgesteld, volgt verder vanzelf, dat het eerste jaar der christelijke tijdrekening met den op de geboorte van Christus volgenden 1en Januari begon, en dat het van dezen 1en Januari tot den 31en December duurde.

Daar nu een eeuw evenwel honderd volle jaren heeft, sloot de eerste eeuw met den 31en December van het jaar 100 en de tweede begon met den 1e n Januari 101. Wie de eerste eeuw reeds met het jaar 99 wil laten sluiten, moet haar of maar 99 jaar toekennen, wat een *contradictio in terminis* is, of hij moet aannemen dat ze met het jaar 'nul' begonnen was.

Wij herinneren ons naar aanleiding hiervan een werk over logica, waarin als voorbeeld het volgende werd aangehaald: 'Geen kat heeft 19 staarten; e e n kat heeft natuurlijk één staart meer als g e e n kat, bij gevolg heeft e e n kat 20 staarten.' Deze valsche conclusie is hierop gebouwd, dat het woord 'geen' als een positief telwoord is gebruikt, terwijl het toch in werkelijkheid niets meer dan de volslagen ontkenning van ieder getal, ja van elk bestaan is. En juist hetzelfde zou van een jaar 'nul' gelden. Een jaar 'nul' is juist door deze benaming als niet bestaande aangeduid.

Eindigde echter de eerste eeuw met den 31en December van het jaar 100, dan sloot de tweede met den 31en December van het jaar 200, en zoo verder tot nu toe en tot zoolang als onze tijdrekening bestaan zal. De 19e eeuw heet de 19e, omdat ze met het einde van het jaar 1900 afsluit, en de dwaling dat de 20e eeuw met den ren Januari 1900 begint, is alleen te verklaren uit het feit, dat van dit jaar af het eeuwcijfer 8 uit het jaartal verdwijnt en door het cijfer 9 vervangen wordt. Wie deze gebeurtenis wil vieren, ga zijn gang; maar wij treden met den 1en Januari 1900 niet in het eerste jaar der 20e eeuw - die zoo genoemd wordt, omdat ze met het einde van het jaar 2000 afsluit - maar in het laatste der 19e eeuw.

En evenals met de eeuwen staat het met de decenniën of tijdvakken van tien jaren, die de Duitschers *Jahrzehnte* noemen. Zoo bevatte een groot Berlijnsch blad den 1en Januari 1890 een roerende beschouwing over het feit, dat de Duitschers met dien dag het laatste *Jahrzehnt* van deze eeuw waren ingetreden, waaraan voor het geplaagde menschdom der 19e eeuw alle mogelijke bespiegelingen betreffende zijn vooruitgang en een heele reeks zalvende vermaningen waren vastgeknoopt.

De schrijver had beter gedaan, zijn predikatie nog een jaar lang in de diepte van zijn inktkoker te laten sluimeren en den daaraan besteden tijd te gebruiken om zijn achterlijkheid in de kennis der cijferkunde in te halen. Welke oude jonge dame zou, als zij in haar dertigste levensjaar treedt, met gelatenheid den gelukwensch bij den aanvang van het vierde decennium aanvaarden!

Hebben wij boven gezien, dat de hertogin van Orleans het met het jaar 1700 als begin van een nieuwe eeuw hield, hoe, zult gij zeggen, hebben er andere bekende of vermaarde personen over gedacht? Deze vraag is moeielijk te beantwoorden, daar gewoonlijk eerst tegen het einde van een oude en het begin van een nieuwe eeuw dit vraagstuk weer opgerakeld wordt, en bij gevolg een groot aantal beroemde mannen de zaak blauw blauw laten. Met zekerheid weten wij, dat de beide groote Duitsche dichters Göthe en Schiller niet den 1en Januari 1800, maar den 1en Januari 1801 als het keerpunt tusschen de 18e en de 19e eeuw beschouwd hebben. In de briefwisseling tusschen Göthe en Schiller treft men de mededeeling aan, dat de eeuwwisseling in Januari 1801 feestelijk gevierd zou worden, en wel naar aanleiding van het tooneelspel van Iffland te Weimar. Of het feest werkelijk heeft plaats gehad, hebben wij niet kunnen achterhalen, maar het is voldoende, dat het voor Januari 1801 en niet voor die maand van het voorgaand jaar werd ontworpen. Ook valt de vervaardiging van Schiller's gedicht: *Der Antritt des neuen Jahrhunderts*, in het begin van 1801, waarschijnlijk in de eerste dagen van Februari.

Men ziet hieruit dus, dat het gevoelen, de eeuw met het jaar 1 te laten beginnen, op goede gronden rust. De andersdenkenden zijn dus in dwaling, en wanneer ze, na dit gelezen te hebben, daarbij volhardden, zouden we ze voor verstokte ketters kunnen uitmaken. Maar wij leven in een philantropischen tijd, in een periode van compromissen, en daarom sluiten wij dit artikeltje met de plechtige verklaring: ‘Indien iemand mij op Sylvesteravond 1899 op 1900 uitnoodigt, de eeuwwisseling in een gezelschap te vieren, dan zal ik de uitnoodiging aannemen, met het voorbehoud natuurlijk, hem op Sylvester 1900 op 1901 voor een zelfde feest van mijn kant uit te noodigen. Een gewone jaarswisseling mag met e e n viering afgedaan zijn, zulke gewichtige oogenblikken echter, als het begin van een nieuwe eeuw, mogen wel tweemaal gevierd worden. Men kan dan in geen geval missen. Maar - gelijk hebben toch zij, die de 20e eeuw eerst den 1en Januari 1901 laten beginnen.

SAECULUM.

Bij de Platen.

Poes helpt mee. -

De katten mogen zich tegenwoordig in de bijzondere attentie der kunstenaars verheugen. Kattenstudiën zijn een afzonderlijk genre geworden in onze schilderswereld; en laat men de katten niet poseeren als modellen voor tafereelen, waarop zij zelf de hoofdpersonen vormen, dan gebruikt men ze toch als een dankbare aanvulling en verlevendiging van huiselijke genrestukjes. Zoo heeft ook de

Italiaansche kunstenaar gedaan, wiens aardig schilderijtje wij op de eerste bladzijde van dit nummer weergeven.

De moeder, die met haar dochtertje bezig is een streng garen te winden, had op zich zelf al voldoende stof geleverd tot een aantrekkelijk schilderijtje. Voor den schilder, die de personen en dingen naar het leven weet weer te geven, liggen de onderwerpen maar voor het grijpen. Voor hem inzonderheid schijnt het woord te gelden: *Greift nur hinein ins volle Menschenleben*, *und wo ihr 's pacht da ist's interessant.* Maar dat menschenleven kan dikwijls aardig verlevendigd worden door er een stukje dierenleven bij te voegen. Dat zien we op ons tafereeltje, waar het spel van het jonge katje, dat zich van het kluwen heeft meester gemaakt, een tikje van prettigen, argeloozen humor meedeelt aan het anders wat stille groepje. Zoowel het meisje als de moeder hebben schik in de dartele sprongen van het jolige dier, dat in zijn onbezorgde speelschheid

den gek schijnt te steken met beider ernstige pogingen om de verwarde streng garen te ontwarren.

In 's levens winter. -

Bij den eersten aanblik herkennen wij hier onzen vaderlandschen meester Jozef Israëls, den schilder onzer arme visschers, den gevoeligen vertolker van de diep weemoedige poëzie, gelegen in het arbeidzame en zorgvolle leven van die kinderen der zee. Met wat fijn gevoel is ook dit oude moedertje weergegeven! Verschrompeld van ouderdom en verkleumd van koude, zit de ineengedoken gestalte op den eenvoudigen matten stoel en strekt de dorre knokkelige handen over den gloed uit. Aan haar peinzende trekken en den strakken blik, waarmee zij in de vlammen staart, is te zien dat zij in nadenken is verzonken. Wat gaat er om in den geest van de oude vrouw, die nu in 's levens winter, zooveel lentes, zomers en winters heeft zien voorbijgaan? Roept zij zich de gelukkige dagen der jeugd voor den geest, toen zij onbezorgd het leven inzag, den gezegenden tijd van haar huwelijk en moederschap, toen de gezonde kleinen om haar schoot dartelden, en overweegt zij in stillen weemoed hoe zij die allen verloren heeft en zij oud en alleen is achtergebleven?.

Het is de eigenaardige bekoring van zulk een eenvoudige figuur van Israëls, dat ze een wereld van gedachten opwekt, dat er een poëzie in schuilt, die wij zelf in de werkelijkheid misschien niet zouden hebben opgemerkt, maar die de kunstenaar daarin leest en voor ons weet uit te drukken.

De laatste dagen van Rubens. -

Door de natuur met alle gaven naar lichaam en geest bedeeld, heeft de schitterende kunstenaar Petrus Paulus Rubens zijn aan eer, aanzien en genot bijna overrijk leven in ongestoorde gezondheid en werkkracht kunnen voortzetten tot in de laatste dagen, die hij doorbracht op zijn kasteel Steen, in 1635 door hem aangekocht. Hier kon de edele grijsaard, terwijl hij nog lustig het penseel hanteerde, waaraan niet minder dan duizend tafereelen van den meest uiteenloopenden aard het aanzijn dankten, zich met aangename voldoening zijn jeugd voor den geest roepen, toen hij onder de oogen zijner aanzienlijke ouders zich eerst aan de rechtswetenschap en daarna aan de schilderkunst wijdde; - of zijn eersten mannelijken leeftijd, toen hij aan het hof van Mantua, te Rome en Madrid, waar hij zich met de scheppingen der Italiaansche en Spaansche meesters vertrouwd maakte, hen door zijn eigen kunstgewrochten op zij streefde; - of de latere jaren, toen hij de lauweren van den staatsman en hoveling met die van den kunstenaar vereenigde en, in den ridderstand verheven, een plaats innam naast de voornaamste grooten van zijn tijd.

Maar niet alleen die trotsche herinneringen verhelderden zijn laatste levensdagen. Het geluk bleef hem bij in de gedaante van zijn tweede, beeldschoone gemalin, Helena Fourment, wier bekoorlijkheden het nageslacht op tal van beroemde werken zijner hand bewondert; in de bloeiende kinderen die hem omringden en niet het minst in de talrijke bekwame leerlingen, die hem bij zijn arbeid zoodanig steunden dat de

hand van den meester en die zijner leerlingen dikwijls maar moeilijk te onderscheiden is.

Ontsnapt. -

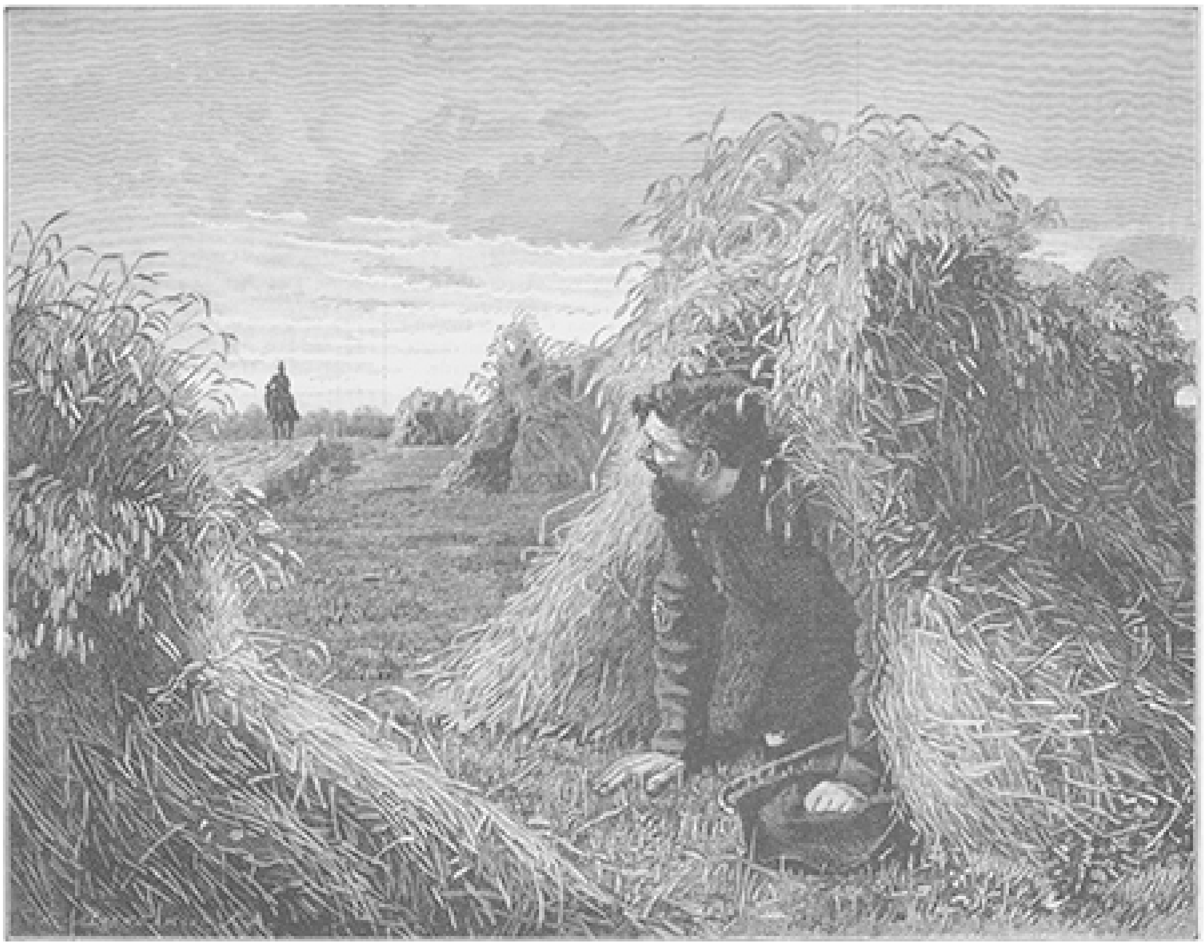

ONTSNAPT.

Zie zoo, denkt de landstrooper, daar ben ik netjes aan ontkomen! En terwijl hij den bereden gendarme naoogt, die zich statig verwijdert, komt hij uit de korenschoof te voorschijn gekropen, waaronder hij zich op de gevreesde nadering van den dienaar der gerechtigheid had verscholen. In het volle bewustzijn, naar belmoren het heele veld te hebben afgezocht, rijdt de waardige man bedaard verder, niet vermoedende hoe achter zijn rug de schavuit, dien hij achtervolgde, in zijn vuistje lacht. De mannen, die voor onze veiligheid hebben te waken, mogen waarlijk in den tegenwoordigen tijd wel oogen van voren en van achteren hebben.

Wetenswaardig Allerlei.

Cylinder-hoeden. -

Dat sommige modeartikelen geen opgang maken, ligt voor de hand; maar dat de dragers daarvan met de regeeringen in botsing komen, is zeker iets zeldzaams. Dit

was echter met den cylinderhoed het geval en de bezitters der glimmende 'kachelpijp' mogen er trotsch op zijn, dat hun hoofddeksel zoo glansrijk in den strijd om het bestaan heeft gezegevierd.

In den tijd der Fransche revolutie werden de dragers van cylinder-hoeden in Duitschland van Jacobinisme en revolutionnairen geest verdacht. Den hoed werd op alle mogelijke wijze den oorlog aangedaan, maar hij hield stand en wel zoo glansrijk, dat een zijner heftigste tegenstanders in 1797 bekennen moest: 'De ronde hoed wint alle dagen meer veld en aanzien onder de mannen, zelfs van hoogeren rang. Spoedig zal de driekantige uit zijn rechtmatig gebied geheel zijn verdrongen en alleen nog passen bij ambtsgewaad, staatsierok en militaire uniform.' Een Engelschman kreeg toen den zonderlingen inval een politieke kaart van Duitschland te ontwerpen, waarin de koningsgezinde en de revolutionnaire streken onderscheidenlijk door een driekanten of een ronden hoed werden aangeduid.

De heftigste tegenstander van den ronden hoed was czaar Paul van Rusland, die hem eveneens als het merkteeken van Jacobinisme beschouwde. Hij verbood hem voor gansch Rusland zonder uitzondering en met zulke gestrengheid, dat hij eens een Engelsch officier over de grenzen liet zetten, omdat hij met een ronden hoed, die nog wel bij zijn uniform behoorde, op de parade te St.-Petersburg verschenen was.

[Nummer 29]

Tot lof van de kuische en godvruchtige martelaresse St. Agnes.

Heldin van adellijken stam!
Die, als een kuisch en zuiver lam,
Uw reinigheid woudt Gode schenken,
Met vreugd wij, jaar op jaar, gedenken
Aan uwen strijd, hier uitgestreên,
Aan uw verwinning ongemeen;
Gij port ons aan om op te stijgen,
En zulken palmtak te verkrijgen.
Uw leerlijke gedachtenis
De Kerke een lieflijk wierook is.
Uw sterk geloof doet ons ervaren,
Dat het niet leit in 't tal der jaren.
Ter dood gij stapte met meer moeds
Als bruid ooit na haar bruiloftskoets;
Het schreit er al, gij uitgezonderd,
Den ouderdom uw jeugd verwondert.
Elk bleek, gedoodverfd met beklag,
De rozen op uw wangen zag.
't Aanminnig uitzicht in het strijen
Uw vijand trof met medelijen.
Heer Jesus! geef ze kracht altijd,
Die u geheel zijn toegewijd!
Geef, dat zij op dit voorbeeld merken,
En wil haar heilig opzet sterken.
En gij, die leeft bij God verhoogd,
Hoeveel gij met gebeên vermoogt,
Verwerf ze zegen en genade
En kom ze met uw gunst te stade.

VONDEL.

DE H. AGNES.
naar een marmeren medaillon van André Besqueut.

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.

XIII.

Juffrouw Joosten zit alleen in haar kamer, heel alleen. Haar oogen vertoonen nog de sporen van tranen, nu ze voor de zooveelste maal een brief van haar zoon, haar Dirk, herleest, dien hij haar van Malta gezonden heeft.

'Arme jongen!' fluistert zezacht, terwijl ze een kus op het mailpapier drukt en een traan een vlak maakt op het geschrevene, 'arme jongen! Hij schrijft nu. dat hij het goed maakt, dat hij gezond, dat hij tevreden is, maar wie zegt mij, dat het waar is; dat hij het niet schrijft, om mij maar gerust te stellen?'

En na een oogenblik wachtens laat ze er op volgen: 'Neen, ik had mijn Dirk niet moeten laten gaan, ik had sterker moeten zijn. Wie weet, of ik hem nog wel ooit zal weerzien? Zijn dood zou mijn dood zijn!'

Opnieuw vloeien overvloedige tranen, die zij geen moeite doet te stuiten. Zachtkens staat ze ten laatste op, gaat naar haar secretaire, opent ze en haalt uit een klein laatje een anderen brief te voorschijn, den eersten, dien hij haar uit Southampton zond. Ook dezen leest en herleest zij nogmaals, en daarna weer dien uit Malta. 't Is of de moeder zich elken regel, elk woord nog vaster in het geheugen wil prenten, alsof er in die brieven nog iets kon staan, wal tot dusver aan haaraandacht was ontsnapt.

'Hij maakt het toch goed,' bemoedigt ze zich zelf weer, 'het staat er toch duidelijk,' en ze vergelijkt de bewoordingen der beide brieven, om daarna angstvallig te wikken en te wegen, of ze in den een niet sterker zijn uitgedrukt dan in den ander.

'De kapitein en het scheepsvolk zijn heel voorkomend voor mij en met verscheidene passagiers ben ik aloude kennissen,' leest ze hardop, en ze slaakt de stille bede tot God, dat Hij den kapitein en de overigen beloone, voor de goedheid, aan haar lieveling betoond.

'Ik zal in Indië fortuin maken, moeder,' leest ze verder, 'en dan kom ik over een jaar of wat terug - die zullen gauw voorbij zijn - is nu bij Maria, wier beeld mij geen oogenblik uit den geest gaat en voor wie ik, evenals voor u, God alle avonden bid....'

'Die goede, lieve Dirk!' mompelt de moeder, een traan wegwisschend, wat een wilskracht, wat een moed! Als hij eens wist, dat haar vader haar wil dwingen, met Adolf Hoekstra te trouwen! Zal het meisje aan hem blijven denken, aan mijn armen jongen meer dan aan den rijken advocaat? Zal ze zich op den duur tegen den wil van haar vader kunnen blijven verzetten? Ik zal het Dirk nooit durven schrijven, als ze met Adolf trouwt, neen, ik zou niet durven! Het zou Dirk den dood aandoen!'

Ze vouwt nu de brieven langzaam en voorzichtig toe, of het bankbiljetten waren - voor haar hebben ze hooger waarde - ontplooit ze weer, kijkt nogmaals naar het onderschrift en nog eens, en legt ze in het laatje, dat ze omzichtig sluit.

Nu ze weer op haar stoel zit, vouwt ze de handen en bidt voor het geluk van haar kind, dat op de wijde wateren omzwalkt en misschien op dat zelfde oogenblik ook aan haar denkt. Haar geest is altijd bij haar zoon; ze volgt hem op zijn heele reis, ze rekent uit waar hij nu zijn kan, ze wijst met den vinger op de landkaart den weg, dien hij heeft afgelegd en nog moet afleggen. Ze telt de dagen en de uren, die nog verloopen moeten, vóór het schip te Batavia landt. Angstig slaat ze telkens de krant op, om te zien, of er geen berichten in staan over aanvaringen en schipbreuken.

'Ik zal nog een H. Mis laten opdragen en een kaars laten aansteken voor Onze Lieve Vrouw,' zegt ze, een kruis makend, 'voor zijn behouden aankomst. Wat zal ik blij zijn, als ik daarvan bericht krijg.'

Plotseling ziet ze een menschelijke gedaante haastig haar raam voorbijgaan en inkijken. Zij heeft ze maar half gezien, maar het is of een electrische schok haar door de leden gaat. Nu hoort ze driftig de bel overhalen. Ze staat op, ze wischt zich met den zakdoek langs de oogen en werpt een blik in den spiegel, om zich te overtuigen, dat men haar niet kan aanzien, dat ze geschreid heeft.

'Hoe kwam ik daar in eens op,' mompelt zij, terwijl ze de gang ingaat naar de voordeur. Ze opent ze; een heer van omstreeks vijf en veertig jaren, sterk en door de zon gebruind, staat voor haar. Ze laat den knop der deur los, ze verbleekt, ze kijkt nog eens aandachtig den vreemde aan, en, 'Gerard! beste Gerard!' roept ze, haar beide handen naar den vreemdeling uitstekend, die ze in de zijne neemt en onder den uitroep: 'Anna, mijn beste zuster!' haar aan zijn hart drukt.

Geruimen tijd houden beiden elkaar sprakeloos omklemd, totdat de vreemde het eerst de stilte verbreekt.

'Je had me niet verwacht, zusje? Je dacht zeker, dat ik al lang voor de haaien was?'

Maar juffrouw Joosten is van haar verbazing en ontsteltenis nog niet bekomen. Ze wil spreken, maar ze kan niet; ze doet niets dan den weergevonden broeder aankijken, die haar ten laatste zacht naar binnen troont en op een stoel doet plaats nemen. De arme vrouw, op wie de plotselinge verrassing te sterk gewerkt heeft, blijft nog altijd sprakeloos. Ze houdt de handen van haar broer omklemd, die deelnemend haar vermagerde trekken en de zware rimpels op haar voorhoofd beschouwt. Eindelijk vindt haar tong weer klanken, om haar verbazing en haar blijdschap lucht te geven.

'Ja, Gerard, ik dacht dat je al jaren dood was. Ik had nooit meer op dit geluk durven hopen.' En dankend slaat ze den blik ten Hemel.

'Ik dacht van jou al niet veel beter, Anna, en een toeval heeft me je doen vinden. Maar dat zal ik je straks wel eens nader uiteenzetten, als je wat meer op je gemak bent, want ik zie, dat het weerzien je sterk heeft aangepakt.'

''t Is nu al voorbij,' zegt juffrouw Joosten, terwijl ze haar broer van het hoofd tot de voeten opneemt en met voldoening bemerkt, dat hij er zoo goed uitziet. 'Hoe lang is het geleden, Gerard, sinds je wegging?'

'Hoe lang?... Laat zien... Dat zal nu vijftien jaar worden, lang hé? Ik kende je toch direct, alleen je bent veel vermagerd. Veel verdriet gehad, zusje? Maar dat is nu voorbij, want voortaan blijf ik altijd bij je, en je zal het goed hebben, want ik ben rijk.'

'Rijk, Gerard!' vraagt juffrouw Joosten, 'waarlijk?' Ze denkt nu onmiddellijk aan haar zoon. 'Hoe jammer, dat Dirk weg is! Hij is naar Indië, Gerard. Je hebt hem nooit gezien, niet? Je was nog in Holland, toen hij geboren werd. 't Is zoo'n ferme jongen geworden, precies zijn vader. Wat heb ik er toch spijt van, dat ik hem heb laten gaan!'

'Wel Anna, we schrijven aan den jongen, dat ik hier ben en dat hij terug moet komen. Met het eerste schip komt hij dan terug. Maar vertel me nu eens, hoe je het in al die jaren gemaakt hebt en wat er toch eigenlijk met je man gebeurd is. Ik heb er te Amsterdam al wel een en ander van gehoord, maar de menschen weten er gewoonlijk het ware niet van. Ze hangen er alles bij en dan lijkt het wel haast een sprookje. En wat is de reden, dat Dirk je zoo alleen heeft laten zitten, om in Indië zijn geluk te beproeven?'

Voor eenig antwoord brak juffrouw Joosten, die tevergeefs beproefde haar aandoening te overmeesteren, in een hevig snikken uit. De ontroering van het

weerzien, gevoegd bij de herinneringen die het opwekte en de gedachte aan haar man en Dirk, was haar te machtig.

‘Hoe heb ik het nu met je, Anna?’ vroeg haar broer, deelnemend haar hand vattend, ‘ga je nu schreien? Je Dirk is immers niet voor altijd weg; over een maand of wat zie je hem weer terug, en dan blijven we altijd met ons drietjes bij elkaar en we zullen het dan goed hebben, hoor. Kom, kom, Anna!’ herhaalde hij, ziende dat zijn zuster maar bleef doorsnikken, ‘weet je wat, ik zal je mijn geschiedenis eens vertellen, dat zal je wat verzetten, en dan kan je mij straks jouw lotgevallen eens uit elkaar zetten.’

‘Ja, Gerard, dat is goed, doe dat. Ik ben er erg benieuwd naar,’ zei juffrouw Joosten.

‘'t Is een heele historie, hoor, ik zal het dus maar zoo wat in het kort doen, dan vertel ik ze later nog wel eens uitvoeriger.

‘Je weet Anna, dat ik altijd een lichtzinnige jongen was en veel meer uitging dan voor mij en mijn beurs goed was. Ik wilde de wereld zien en op een gemakkelijke manier rijk worden, want aan flink en geregeld werken, daar had ik toen een broertje aan dood. 't Zal zoo wat vijftien jaar geleden zijn, dat ik met een dwazen kop naar Amerika ging, met weinig geld op zak, maar veel hoop. Toen ik te New-York was aangekomen, had ik al gauw ondervonden, dat ik mij alles veel te rooskleurig had voorgesteld en had al heel spoedig spijt over mijn onbezonnenheid. Hoe dikwijls dacht ik niet aan den brief, dien uw brave man zaliger mij geschreven had en waarin hij mijn plan, naar Amerika te gaan, ontried. Honderdmaal kwam de gedachte bij mij op, zijn voorstel, naar Indië te komen, waar hij mij een passende betrekking zou bezorgen, aan te nemen. Maar mijn trots verzette zich daartegen. Ik verbeeldde mij, dat ik dan als een bedelaar voor hem zou verschijnen, en daar schaamde ik mij voor.

‘Het weinige, dat ik bezat, werd mij nog door een paar oplichters, die mij een mooie betrekking hadden voorgespiegeld, ontfutseld, en toen stond ik zonder een cent op zak moederziel alleen in die groote wereldstad. In het eerst liet ik den moed heelemaal zinken, daarna kwamen de dolste plannen bij mij op; ik wilde naar Californië of Argentinië gaan, of naar de prairieën in Texas of het Westen onder de Roodhuiden. Bij eenig nadenken bleek mij alles al even onuitvoerbaar te zijn. Ik bleef dan te New-York, en toen ik ten laatste geen enkel redmiddel meer zag, werd ik schoenpoetser, pakjesdrager, loopjongen, al wat je maar wil.’

‘Maar Gerard,’ viel juffrouw Joostem hem hier in de rede, ‘waarom schreef je dan niet eens aan mij? Je wist toch wel, dat je eenige zuster je zou geholpen hebben. Mijn man en ik waren beiden even verlangend, iets van je te weten, maar daar we je adres niet wisten, konden wij je niet schrijven.’

‘Wat zal ik je zeggen, Anna? Valsche schaamte en trots weerhielden mij, telkens als de gedachte aan jou mij er toe aanspoorde. En ik weet niet hoe het kwam, maar ik bleef altijd nog gelooven, dat er den een of anderen dag iets gebeuren zou, dat mij tot een rijk man zou maken.’

‘En gebeurde er dan ook werkelijk zoo iets?’ vroeg juffrouw Joosten belangstellend.

‘Niet zoo haastig, zusje. Ik had zoo al een paar jaar een ellendig bestaan voortgesleept, van de hand in den tand voortlevende, toen ik op zekeren dag een pakje moest bezorgen bij een voornaam heer. Mijn voorkomen scheen een goeden indruk op hem te maken; hij scheen het mij aan te zien, dat ik van goede afkomst was en betere dagen gekend had. Hij vroeg met belangstelling naar mijn vorig leven, liet me mijn heel en levensloop verhalen en vroeg ten slotte op den man af: “Wil je op mijn kantoor komen? Kan je boekhouden en correspondentie?” Je begrijpt, wat ik antwoordde. Om kort te gaan, hij nam mij op zijn kantoor, ik werkte met lust en ijver en na eenige jaren had ik het zoover gebracht, dat ik eerste boekhouder was.

Mijnheer Richmond - zoo heette mijn weldoener - schonk mij zijn volle vertrouwen. Hij deed uitgebreide zaken en ik bereisde de heele Vereenigde Staten. Hij had een eenige dochter, een mooi, braaf meisje...'

‘Waar jij mee trouwde,’ viel hem zijn zuster lachend in de rede.

‘Juist, Anna. Ik had er nooit aan durven denken, maar op zekeren dag zei hij mij met een ernstig gezicht, dat hij me een oogenblik in vertrouwen moest spreken. Ik begreep niet, wat dat te beduiden had en vreesde al, door het een of ander zijn mismoegen te hebben opgewekt. Na een korte inleiding vroeg hij mij, of ik zijn dochter wilde trouwen. Ik stond als van den donder getroffen en kon geen woord uitbrengen. “Nu, wil je mijn dochter trouwen?” herhaalde mijnheer Richmond. Ik antwoordde geheel door zijn aanbod verbluft, dat ik het oog nooit zoo hoog had durven opslaan, dat ik het niet waardig was en zoo al meer. Maar mijnheer Richmond luisterde daar niet naar en zei kortaf: “Dus dat is afgesproken. Je bent een eerlijk, rechtschapen man; je hebt ijver en energie, en dat is mij waarborg genoeg, dat je mijn dochter gelukkig zal maken. Ik word zoetjes aan oud, voegde hij er bij, en wil graag de toekomst en het geluk van mijn eenig kind verzekerd weten.” Nauwelijks had ik den tijd een woord van dank te stamelen, zoo onthutst was ik nog, of hij trok aan een bel en een oogenblik later trad zijn dochter blozend binnen. Ze scheen er van te weten, want glimlachend keek ze nu eens mij, dan weer haar vader aan. Deze was opgestaan, nam zijn dochter bij de hand, legde de hare in de mijne en zei met trillende stem: “Ik zegen je, mijn kinderen. Gerard, ik vertrouw, dat je mijn kind gelukkig zal maken. 't Is de grootste schat, dien ik je geven kan.” Mary - zoo heette mijn aanstaande - lachte mij vriendelijk toe. Ze was de mijne.’

Juffrouw Joosten had met klimmende aandacht en spanning geluisterd. ‘Hoe is het mogelijk, Gerard? En leeft je vrouw nog? Ik zou haar zoo graag leeren kennen.’

‘Helaas neen,’ antwoordde hij met trillende stem, terwijl bij die herinnering een traan in zijn oog opwelde, ‘ik heb haar maar weinig jaren mogen bezitten. Haar vader scheen een voorgevoel van zijn naderend einde gehad te hebben, want spoedig na ons huwelijk werd hij ziek en stierf. Hij liet ons een groot vermogen en een bloeiende zaak na. Mijn vrouw en ik bleven te New-York wonen, we waren gelukkig in elkanders bezit en dat geluk was volkomen, toen ze me een zoon schonk, een Hinken jongen. Ik noemde hem Eduard naar mijn vader. Pas vijf jaar oud, kreeg hij hevige koortsen en was in een paar dagen dood...’

De droefheid belette hem voort te gaan; de herinnering aan dat ongeluk was den sterken man te machtig.

‘Arme Gerard!’ zei juffrouw Joosten deelnemend, terwijl ze haar broeder de hand reikte. ‘Wat een slag!’

‘En na den dood van onzen lieveling,’ hernam Gerard eindelijk, ‘begon ook mijn lieve vrouw te sukkelen. Verstrooiing hielp niets; ze dacht enkel aan haar Eduard, en ze zei mij, dat ze hem spoedig zou volgen. Ik wist niet wat ik moest doen om haar in het leven te houden, ik was letterlijk radeloos. Ik raadpleegde de geleerdste dokters; mijn heele vermogen had ik voor haar leven willen geven. Op raad van een beroemd professor ging ik met mijn vrouw naar het zuiden van Italië: te New-York moest mijn vrouw spoedig sterven, luidde het onverbiddelijk vonnis der wetenschap. Helaas! niets mocht baten. Ik omringde ze met alle zorgen, ik liet de vermaardste hoogleeraren roepen. Niets hielp; voor haar kwaal was geen kruid gewassen. We waren nog geen drie maanden in Italië, of mijn lieve Mary gaf in mijn armen den geest.’ Zijn hart was tot overloopens toe vol en de herinnering aan dien zwaren slag trof hem met nieuwe felheid. Geruimen tijd bleef hij weenend met het hoofd in de handen zitten, terwijl zijn zuster hem troostwoorden toesprak.

‘Het was de wil van onzen Lieven Heer, Gerard, en daar moet je in berusten. Ook ik ben zwaar beproefd en heb groote verliezen geleden, maar ik heb mij gelaten in Gods wil geschikt. En wat doe je verder, Gerard?’ vroeg juffrouw Joosten, om aan het gesprek een andere wending te geven.

‘In het begin was ik onverschillig voor alles; doelloos doolde ik door verschillende landen van Europa, maar telkens kwam ik weer naar het graf van mijn onvergetelijke Mary te Monza terug. Ten laatste zocht ik verstrooiing, ik hoopte daardoor het leed te vergeten, dat mij zoo bitter gegriefd had. Ik begreep, dat ik toch niet eeuwig zoo kon blijven rondloopen. Ik was het nog niet met mij zelven eens, of ik wel naar Amerika zou terugkeeren, waar mijn zaken mijn tegenwoordigheid dringend vereischten. Niets trok mij daarheen, niets dan de folterende herinnering aan een zoo groot, maar helaas zoo kortstondig geluk. Ik schreef daarom aan den beheerder van mijn fabriek, alles te gelde te maken. Ik had geen doel meer, waar ik nog voor kon werken, ik was lusteloos geworden voor alles. Plotseling kwam de gedachte aan het oude vaderland weer bij mij op, in het begin zwak, daarna sterker, ten slotte werd het heimwee. Ik vestigde mij dus te Amsterdam.’

‘En heb je dan nooit meer aan ons gedacht, Gerard?’ vroeg juffrouw Joosten, min of meer op den toon van een zacht verwijt.

‘Wel honderd keer Anna, in lief en in leed. Toen ik bij mijn aanstaanden schoonvader een zoo goede betrekking had gekregen en dus weer behoorlijk voor den dag kon komen, schreef ik naar Indië; toen ik ging trouwen nog eens, maar kreeg beide keeren geen antwoord. Kort daarop schreef ik opnieuw en later nog herhaalde malen. Ik wist niet wat ik er van denken moest: òf ge waart niet langer in Indië en dan konden mijn brieven u toch niet bereikten daar ik geen adres wist, of gij waart dood. Viel in den tijd van mijn geluk het denkbeeld, dat ik nooit iets van je hoorde, dat ik niet wist waar je was en of je nog leefde, mij betrekkelijk niet zwaar, toen ik mijn Eduard en kort daarop mijn lieve vrouw had verloren, kwam de gedachte aan mijn goede zuster weer met meer aandrang hij me op. Ik stond geheel alleen op de wijde wereld, ik had niemand, aan wien ik mij kon hechten, niemand die mij liefhad, met al mijn geld was ik een arm man....’

(*Wordt vervolgd*)

Het heilig college der kardinalen.

Den 19en December van het afgeloopen jaar was het veertig jaren geleden dat onze tegenwoordige Paus Leo XIII, toen Mgr. Joachim Pecci, bisschop van Perugia, door Z.H. Pius IX roemrijker gedachtenis, werd gepreconiseerd tot kardinaal der Heilige Roomsche Kerk. Hij had toen den betrekkelijk jeugdigen leeftijd van drie en veertig jaren, doch het purper was hem reeds van den aanvang van Pius' pontificaat toegedacht. In antwoord op een schrijven van Leopold I, koning van België, waarin deze den pauselijken nuntius te Brussel, Mgr. Pecci, allen lof toezwaaide, had de groote Paus verklaard dat de verdienstelijke prelaat de bewijzen der koninklijke welwillendheid en der pauselijke erkentelijkheid te zijnen tijd zou ontvangen. Zijn verheffing tot het cardinalaat was de vervulling dezer belofte.

Veertig jaren kardinaal, - inderdaad een zeldzaam jubilé, dat maar aan weinige prinsen der Kerk gegeven is te vieren. Van al de kardinalen, die in het consistorie van 19 December 1853 werden benoemd, is alleen Mgr. Pecci, onze roemrijk

regeerende Paus nog in leven. De oudste kardinaal is op het oogenblik kardinaal Mertel. De H. Vader is dus, behalve het hoofd, ook de oudste van het H. College.

Wat al stormen heeft hij, gedurende de veertig jaren dat hij in den hoogsten raad der Kerk zetelde, over de eeuwenoude stichting van Christus zien heenvaren! In het consistorie, waarin Pius IX hem tot kardinaal verhief. protesteerde de moedige opperherder tegen de kerkvervolging in Baden, tegen de aanmatiging der Portugeesche Cortes in de kerkelijke zaken van Oost-Indië en tégen de verbreking der betrekkingen van het Piëmonteesche gouvernement met den H. Stoel. Het was dus een tijdperk van strijd en verwikkeling, waarin Mgr. Pecci geroepen werd, met het Hoofd der Kerk haar opperste belangen te helpen behartigen. Van dat oogenblik kan men zeggen, dat hij haast geen rust meer gekend heeft en, ondanks den last zijner drie en tachtig jaren, staat de eerbiedwaardige grijsaard nog heden met ongebogen wilskracht pal voor de heilige rechten der Kerk, aan zijn hoede toevertrouwd.

De dag van 19 December ll. mocht in de omgeving des H. Vaders niet onopgemerkt voorbijgaan. Op den veertigsten gedenkdag van zijn verheffing tot het cardinalaat ontving Leo XIII in plechtige audiëntie het comité voor de feesten naar aanleiding van zijn gouden bisschopsjubilé. Nadat het comité hem als een feestgave een aanzienlijke gift voor den St.-Pieterspenning had aangeboden, sprak de H. Vader zijn tevredenheid uit over de luisterrijke viering van zijn bisschopsfeest en zijn dank voor de bemoeiingen van het comité. Ter gelegenheid van het feest schonk hij, door bemiddeling van zijn aalmoezenier, een vorstelijke gift aan de noodlijdende priesters en aan de armen van Rome.

Naar aanleiding van den heuglijken gedenkdag geven wij in dit nummer de afbeeldingen van de gezamenlijke kardinalen der Roomsche Kerk, te zanten vormend dat Heilig College, hetwelk door een groot geschiedschrijver eenmaal genoemd is de eerbiedwaardigste senaat der wereld. Inderdaad is het de senaat der Kerk, de vergadering van de oudsten des volks, gelijk die welke in het Oude Verbond Mozes in de bestiering van het volk Gods ter zijde stonden. Evenals die raad van Mozes, en overeenkomstig het aantal der eerste leerlingen van Christus, bestaat ook het H. College uit zeventig leden, welk aantal door Paus Sixtus V in 1568 werd vastgesteld; en deze worden weer onderscheiden in drie orden: de kardinaal bisschoppen, de kardinaal-priesters en de kardinaal-diakenen, terwijl aan de spits de kardinaal-deken staat.

Er zijn zes kardinaal-bisschoppen, die onderscheidenlijk de titels dragen van de bisdommen Ostia, Porto, Sabina, Palestrina, Frascati en Albano; vijftig kardinaal-priesters en veertien kardinaal diakenen, die allen den titel voeren van een der kerken te Rome.

Door een uitdrukkelijke verordening van Paus Pius V werd in 1567 bepaald dat zij alleen den naam van kardinaal mogen dragen, die behooren tot het college van bisschoppen, priesters en diakenen, dat reeds in 1059 van Nicolaas II het recht der Pauskeuze verkregen had. Innocentius IV, die van 1243 tot '54 regeerde, gaf aan deze kardinalen als onderscheidingsteeken den rooden hoed. Bonifacius VIII voegde daar in het begin der veertiende eeuw den vorstenmantel bij, terwijl Paulus II hun in 1464 het voorrecht verleende, bij het rijden gebruik te maken van witte paarden met roode dekkleeden en gouden teugels. Urbanus VIII eindelijk schonk hun in 1630 den titel Eminentie. Al die bepalingen hadden ten doel het hoogste college, den oppersten raad der Kerk ook uiterlijk tegenover de wereld met passenden luister te omringen.

Sedert de overweldiging van Rome is die uiterlijke praal natuurlijk aanmerkelijk verminderd, maar de hooge waardigheid en beteekenis van het cardinalaat is dezelfde

gebleven. Ook na de annexatie van den Kerkdijken Staat zijn de voornaamste wereldlijke ambten der kardinalen behouden; het zijn die van den kardinaal-staatssecretaris (als minister van buitenlandsche zaken), den kardinaal kamerling (*camerlengo*, minister van financiën) en den kardinaal vice kanselier.

De kardinalen worden door den Paus geko-

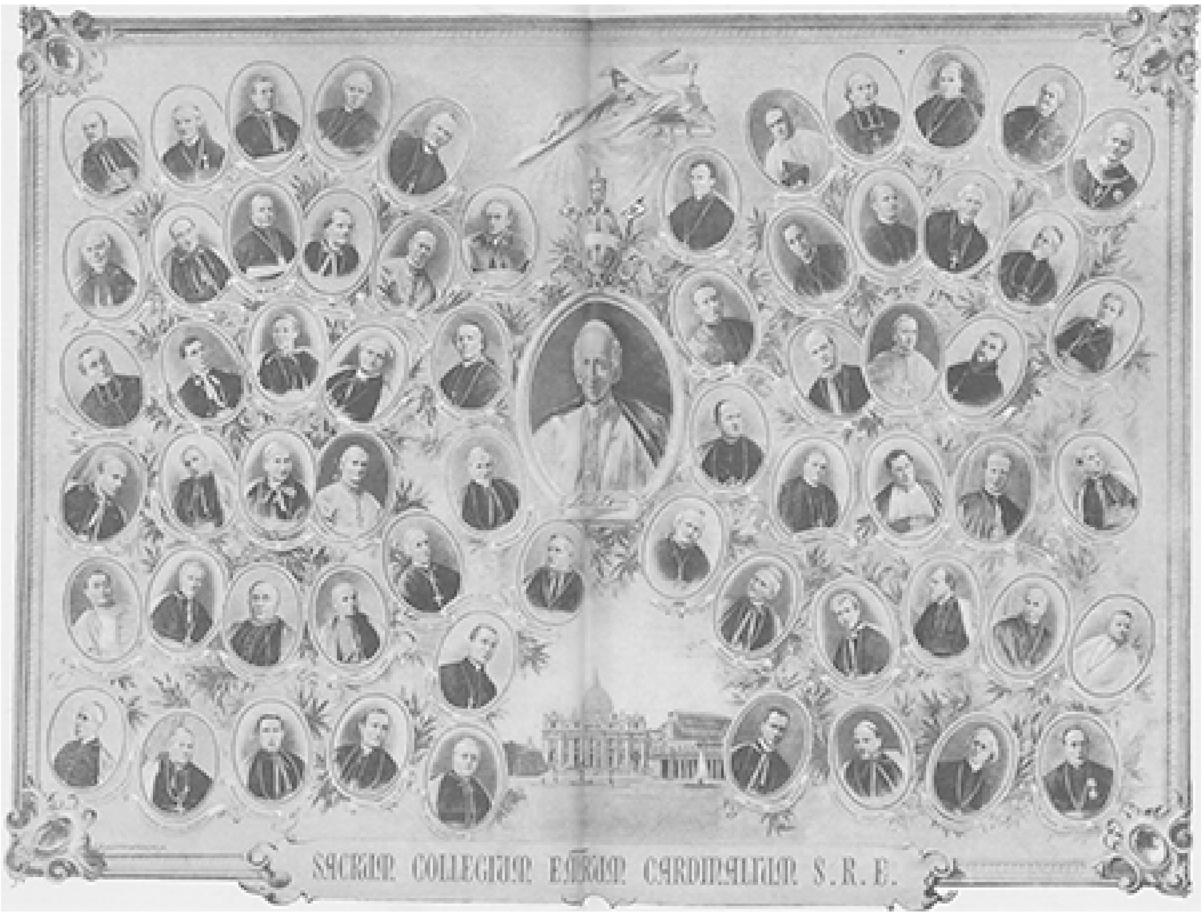

HET HEILIG COLLEGE DER KARDINALEN.

zen, een enkele maal op de voordracht van sommige katholieke vorsten die daartoe het recht hebben verkregen. De door hen aange wezen kardinalen worden kroonkardinalen genoemd. De H. Vader doet de namen dergenen, die hij tot het cardinalaat wil verheffen, in het consistorie of vergadering der kardinalen voorlezen met de voorafgaande formule *Fratres habebitis.* Totdat de benoeming in een consistorie door den Paus is bekend gemaakt, wordt de gekozen kardinaal geheeten *in petto.* Den gekozene wordt, indien hij afwezig is, de benoeming bericht door de toezending van de roode barret, waardoor hij verplicht is binnen een jaar in Rome den kardinaalshoed persoonlijk uit de handen van den Paus in ontvangst te nemen.

Op den daarvoor gestelden dag - zegt Dr. Rutjes - begeeft de nieuwe kardinaal zich naar de Sixtijnsche kapel, in een staatsierijtuig omgeven van een aantal bedienden in schitterende livrei, en wordt onmiddellijk naar den Paus geleid. Na den voetkus geeft de H. Vader den kardinaal den vredekus, welke zinrijke ceremonie door alle kardinalen wordt herhaald. Dan legt de nieuwbenoemde zich voor het altaar plat ter aarde, en de deken van het H. College spreekt over hem de gebruikelijke gebeden. Vervolgens legt hij in de handen van Z.H. den volgenden eed af: ‘Ik zweer dat ik bereid ben, mijn bloed te zullen storten voor de Roomsche Kerk en ter handhaving der voorrechten van den Apostolischen Clerus, waartoe ik behoor.’ Daarna zet de Paus onder het uitspreken van een gebed hem den kardinaalshoedop het hoofd.

In het eerstvolgend consistorie, dat door den nieuwen kardinaal wordt bijgewoond, sluit de Paus hem, na afloop der beraadslagingen, met de hand den mond, ten teeken dat hij over het verhandelde het stiptste stilzwijgen moet bewaren. In een daaropvolgend consistorie opent de Paus weder den mond van den kardinaal, en steekt hem aan den ringvinger een gouden, met een saffier versierden ring, ter herinnering der eeuwige trouw aan de H. Kerk gezworen.

Pastoor Everts maakt in zijn kostelijk werkje *Onze kerken* de opmerking dat men oudtijds beweerde als zou de saffier de eigenschap hebben, van tegen de pest te beveiligen. Daarom ziet men in den saffier van den kardinaalsring de zinnebeeldige beteekenis van de verplichting der kardinalen, zich zonder uitdrukkelijk verlof des Pausen niet van Rome te verwijderen, zelfs al zou daar de besmettelijkste ziekte heerschen. Behalve den kardinaalsring heeft een kardinaal nog een gewonen ring, met een steen naar verkiezing, omzet met briljanten. Officieert hij plechtig, dan gebruikt hij evenwel den grooteren, pontificalen ring.

De onderscheidende kleur der kardinalen is het rood, dat purper genoemd wordt om daardoor de vorstelijke waardigheid van den kardinaal aan te duiden. De roode kleur strekt om den kardinalen te herinneren dat zij de belangen der Kerk behooren te behartigen en te verdedigen tot het uiterste, ja, moet het zijn, ten koste van hun bloed.

Het voornaamste insigne van het cardinalaat is de roode barret, welke door den Paus of diens gevolmachtigde den nieuwgekozen kardinaal met groote plechtigheid wordt opgezet. Zij heeft denzelfden vorm als de bonnet der bisschoppen en eveneens drie punten. De kardinaalshoed, dien de kardinaal uit de handen van den Paus ontvangt, is een hoed met lagen bol, breeden en platten rand, aan weerszijden versierd met vier of vijf afhangende rijen kwasten, alles rood. Deze hoed wordt evenwel door den kardinaal niet gedragen; alleen bij zijn dood ziet men hem, als insigne zijner waardigheid, boven het praalbed in het paleis, later in de kerk boven de baar en ten slotte boven het graf.

Telkens als het den Heiligen Vader goeddunkt, roept hij dezen eerbiedwaardigen raad om zich samen in zoogenaamde consistoriën, waarbij hij persoonlijk voorzit. Bij afwezigheid des Pausen bekleedt de kardinaaldeken, gewoonlijk bisschop van Ostia, den voorzittersstoel.

De consistoriën zijn deels geheime, deels openbare of plechtige. Geheime consistoriën (*consistoria secreta*) worden door den Paus elke maand tweemaal gehouden, en daarin slechts eigenlijke consistoriale onderwerpen (*causae consistoriales*) behandeld, waartoe de belangrijkste en geheimste kerk- en staatsaangelegenheden behooren, zooals het benoemen van kardinalen en bisschoppen, het bevestigen van verkozen of door de vorsten benoemde personen, het aanstellen van bisschoppelijke coadjutoren, het ontzetten uit kerkelijke waardigheden, het toestaan van privilegiën of voorrechten, het verleenen van het *pallium*[1], het sluiten van concordaten, het omschrijven, inrichten en verdeelen van bisdommen, het benoemen van nuntiussen of gezanten, bijzondere vergunningen van allerlei aard enz. Verder worden hier besluiten genomen over de voorstellen en berichten van de verschillende congregatiën, die met de onderscheiden takken van het beheer der Kerk zijn belast.

Van de geheime consistoriën zijn de h a l f g e h e i m e hierin onderscheiden, dat het daar verhandelde hoofdzakelijk buitenlandsche aangelegenheden betreft, die ter kennis van de gezanten moeten gebracht worden.

Bij de g e h e i m e consistories zijn alleen die kardinalen tegenwoordig, welke de Paus tot dat einde uitdrukkelijk laat noodigen en wien hij gewoonlijk te voren een bijzonder gehoor verleent Gemeenlijk worden de geheime consistoriën in een afzonderlijke zaal van het pauselijk paleis gehouden, waar de kardinalen naar orde en rang zitting nemen.

De o p e n l i j k e consistoriën worden zelden gehouden en zijn meer plechtige vergaderingen, waarin de besluiten, bij geheim consistorie genomen, in zooverre zij voor openbare meedeeling vatbaar zijn, bekend gemaakt, vreemde gezanten ontvangen, zalig- en heiligverklaringen uitgesproken, de nieuwbenoemde kardinalen met den rooden hoed bekleed worden enz. Tot deze raadsvergaderingen hebben niet alleen de kardinalen, maar ook andere kerkelijke waardigheidbekleeders en zelfs de gezanten van vreemde hoven toegang.

Alle consistoriën worden bijgewoond door den kardinaal-staatssecretaris en door de kardinalen-presidenten van de verschillende congregatiën, die gezamenlijk de Roomsche Curie vormen.

Daar aan den arbeid dier 24 Congregatiën de kardinalen een groot aandeel nemen is het, om van hun werkzaamheid eenig denkbeeld te geven, niet zonder belang hier de voornaamste op te noemen.

Vooreerst het H. Officie (*Sacrum Officium* of *Congregatio sanctae inquisitionis*) dat zich het onvervalscht bewaren der leer ten doel stelt. Deze Congregatie, aan wier uitspraken de christelijke wereld gehoor verschuldigd is, beslist over geopperde verschilpunten van geloof; zij doemt de dwaalbegrippen en sluit hardnekkige scheurmakers buiten den schoot der Kerk. Door Paus Paulus III ten jare 1543 opgericht, bestaat zij uit twaalf kardinalen, assessoren met beraadslagende stem en verscheiden onderbeambten. De vergaderingen van het H. Officie worden gewoonlijk onder voorzitterschap van den H. Vader gehouden.

1) Een cirkelvormige s'rook van witte wol, waarin zes zwarte kruisjes zijn geweven, een onderscheidingsteeken voor een aartsbisschop.

Met deze Congregatie staat in het nauwste verband die van den Index (*Congregatio indicis*), welke zich met de censuur of het nazien van boeken bezighoudt en deze, wanneer de inhoud schadelijk is, op de lijst der verboden boeken (*index librorum prohibitorum*) plaatst. Reeds op het concilie van Trente vinden wij van een dergelijke lijst gewag gemaakt en Paus Sixtus V riep de Congregatie van den index in het leven, die uit zooveel kardinalen bestaat als de Paus goedvindt haar toe te voegen.

Aan denzelfden Paus dankt men ook de *Congregatio pro consultationibus Episcoporum et aliorum Prelatorum*, die bij uitnemendheid de kardinaalscongregatie geheeten wordt. Tot haar werkkring behooren de aangelegenheden van de bisschoppen en oversten der orden, de benoeming van apostolische provicarissen bij het langdurig leegstaan van bisschopszetels, enz.

Een andere congregatie is belast met de indeeling, omschrijving, vereeniging, splitsing of opheffing van bisdommen; weer een andere heeft ten doel de geschillen, die in kapittels, orden of bisdommen kunnen rijzen, langs den kortsten weg bij te leggen.

Verder heeft men de *Congregatio interpretum Concilii Tridentini*, die te waken heeft voor de juiste uitlegging en stipte naleving der besluiten van het Concilie van Trente; vervolgens ook afzonderlijke congregaties voor de aflaten, voor de reliquieën, voor het ceremonieel, voor de verschillende ritussen, voor de kerkelijke studiën enz. enz.

Een hoogst belangrijke congregatie is ongetwijfeld de *Congregatio de propaganda Fide:* tot voortplanting des geloofs. Dit college, bestaande uit achttien kardinalen en eenige hoogere en lagere beambten, heeft tot zijn werkkring alles wat met de verbreiding van het katholiek geloof en de bekeering der heidenen in verband staat. Door Paus Gregorius XV in 1622 opgericht, zag deze congregatie zich in 1627 door Urbanus VIII belast m[e]t het bestuur van het daaraan verbonden *Seminarium de propaganda Fide*, zijnde een oefenen kweekschool voor de missionarissen, bestemd om in de heidensche landen het geloof te verkondigen. Aan dit college zijn al de missionarissen der wereld ondergeschikt; zij verkrijgen hier hun bevoegdheid en rechtmatige zending. Alle berichten aangaande de verkondiging van het Evangelie worden daarheen gezonden. Aan het college is ook een bijzondere, om haar voortbrengselen wereldberoemde drukkerij verbonden, vanwaar de H. Schrift, breviers en missalen naar alle deelen der aarde worden verspreid. De Congregatie der Propaganda heeft een eigen paleis op de *Piazza di Spagna* te Rome, waar zij eenmaal per week vergadert ter beraadslaging over de zaken, die tot haar werkkring behooren.

Het zou ons te ver voeren, wilden wij al de Congregatiën opsommen, die onder de leiding der kardinalen de kerkelijke aangelegenheden behartigen. Het weinige wat wij er van aanstipten zal voldoende zijn om den lezer een denkbeeld te geven van de groote beteekenis en de wereldomvattende werkzaamheid van het Heilig College. Zijn grootste gewicht ontleent dat College intusschen aan de Pauskeuze, waartoe het onmiddellijk na het overlijden des Pausen te zamen komt in het zoogenaamd Conclave, de streng besloten en dikwijls langdurige vergadering, die belast is voor de Kerk uit haar midden een nieuwen opperherder te kiezen. Moge het nog lang duren eer het H. College tot deze gewichtige taak geroepen wordt!

De jachtkaart.
door Albert de Doove.

Bij een der laatste groote jachten, onder de regeering van koning Frederik Wilhelm IV, op de koninklijke domeinen in de Mark waren ook de minister-president graaf von Manteuffel en de generaal veldmaarschalk graaf Von Wrangel uitgenoodigd.

Aan den zoom van een bosch, in het gezicht van elkander geposteerd, wachtten zij met echt jagersgeduld op de dingen die komen zouden.

En deze kwamen ook, doch geheel anders dan zij hoopten. Wel naderde een viervoetig dier, maar het behoorde niet tot die waarop men jagen mocht en het allerminst nu er een man op zat dien men in goed Duitsch ‘gendarme’ noemt, dus een soort politiedienaar, zoo iets als een marechaussee bij ons. Zulk een wezen dan kwam plotseling naar Z.E. den ministerpresident Von Manteuffel gegaloppeerd en nadat het dezen beleefd gegroet had, vroeg

het: ‘Mag ik u verzoeken, mij uwe jachtkaart te toonen?’

‘Mijn jachtkaart?’ vroeg zijne excellentie verwonderd. De minister had wel in de kamer vele lange redevoeringen over jachtkaarten en dergelijke mee aangehoord, doch tot heden had hij er geen gebruik van gemaakt en het allerminst was hij in het bezit van zulk een kaart, welke in Pruisen ter uitoefening van de jacht noodig is.

‘Ik heb er geen.’

‘Dat is slim,’ ging de gendarm voort, terwijl hij zijne portefeuille te voorschijn haalde, - ‘mag ik dan om uw naam verzoeken?’

‘Ik ben de minister-president Von Manteuffel.’ De gendarme liet zich van het paard zakken en nam zijne Excellentie ongeloovig op.

‘Ik heb de eer niet, uwe exellentie te kennen, Kunt gij u door het een of ander papier ook legitimeren?’

Zijne Excellentie ving aan voor en achter te zoeken doch hij, die anders tot over den hals in papieren zat, kon nu niet het kleinste stukje vinden.

‘Ik zie. dat ik geen enkel legitimatie-bewijs bij mij heb, doch weet ge wat, daar beneden, bij dien eik, daar staat een bekende van mij, die kan mij legitimeeren,’

Zijne Excellentie en de gendarme wandelden naar dien bekende.

De gendarm groette en dezelfde scène herhaalde zich.

‘Mag ik om uwe jachtkaart verzoeken, mijnheer?’

Generaal Von Wrangel, - want deze was de bekende - was, zooals bekend is, een zeer gemoedelijk man, doch eenigszins kort van stof.

‘Wat mankeer je, ik heb er geen.’

Weder verscheen de portefeuille in de hand van den gendarm, het potlood werd aan de lippen vochtig gemaakt, en den teugel van zijn paard over den arm hangende, begon de vertegenwoordiger van de heilige Hermandad te schrijven.

‘Mag ik om uw naam verzoeken?’

‘Ik ben de generaal-veldmaarschalk Von Wrangel.’

De gendarm schrok over zijn heele lichaam en stelde zich in positie.

‘Ik heb de eer niet, mijnheer generaal-veldmaarschalk, u in persoon te kennen en mijn plicht schrijft mij voor, u te verzoeken u te legimiteeren.’

‘Alle duivels, wanneer ik zeg: ik ben het, dan ben ik het ook. Hebt gij mij verstaan? Waarom kent gij mij niet?’

‘Excellentie, ik had nog niet de eer... Ik moet daarom bij mijn verlangen blijven: uw legitimatiebewijs!’

‘Voor den donder, loop heen met uw legitimatie bewijs, of anders... bovendien hebt gij iemand meegebracht, die mij kent; och! waarde Manteuffel.’

De ‘waarde Manteuffel’ stond reeds den heelen tijd zich te verkneukelen van pleizier, papa Wrangel in de klem te zien. Hij trok zijn schouders op.

‘Die heer,’ zei de gendarm, op Von Manteuffel wijzende, ‘wenschte juist door u gelegitimeerd te worden, Excellentie.’

‘Maar dat is een vervloekte geschiedenis, gendarm, wat zullen wij dan nu doen, nu gij ons niet wilt gelooven?’

‘Ik moet de heeren verzoeken mij naar het dorp te volgen, misschien zal de burgemeester..’

‘Wat! daar denk ik in het geheel niet aan. Nu, Manteuffel, wat is uw gevoelen?’

‘Ja,’ antwoordde de minister-president, ‘daar is niets aan te doen, wij moeten de wet gehoorzamen en medegaan.’

‘Neen, dat doe ik niet; spoedig kunnen de drijvers hier zijn en ik heb gewed...., maar, weet ge wat,’ - en Wrangel fluisterde von Manteuffel, hartelijk lachend, iets in het oor. Deze lachte ook en knikte met het hoofd.

‘Hoor eens, gendarm, wij zullen medegaan, doch daar verder op, bij het hooge hout, daar staat onze jachtkameraad. Vraag hem ook om zijn kaart, dan kunnen wij ons met ons drieën naar den burgemeester laten brengen. Deze zal zeker zeer verheugd zijn.’

En voort ging het naar het hooge hout. Vooraan de beide Excellenties, achteraan de gendarm op zijn ros.

Men was ter plaatse.

Een korpulent man, in eenvoudig jachtcostuum, met een kleinen verrekijker in de hand, wachtte het drietal beleefd op.

De gendarm reed naar voren en groette beleefd.

‘Wat wilt ge?’

‘Mag ik om uw jachtkaart verzoeken?’

‘Ja wel!’ Fluks nam de heer uit zijn rokzak een kaart en gaf haar aan den gendarm over.

Deze vouwde het papier uit elkander, doch op hetzelfde oogenblik was hij ook reeds van zijn paard gesprongen en in militaire houding gaf hij de kaart eerbiedig terug.

Het was een in allen vorm opgestelde jachtkaart, op naam van ‘Z.M. den koning van Pruisen, Frederik Wilhelm IV.’

‘Majesteit! heb de goedheid ons bij dezen man te legitimeeren, opdat hij ons naar onze standplaatsen laat teruggaan,’ vroeg Von Wrangel.

De koning lachte hartelijk.

‘Lieve vriend, ik ken deze heeren en ben borg voor hen. Is dat voldoende?’

De gendarm boog en verwijderde zich op een wenk des konings.

‘En nu terug naar uwe posten, mijne heeren,’ riep deze, ‘en wanneer gij weder ter jacht gaat, onthoudt dan de moraal dezer geschiedenis:

‘Vergeet uw jachtkaart niet.’

Bij de Platen.

De H. Agnes. -

Den 21en Januari viert de Kerk het feest der H. Agnes. Dit was ons een welkome aanleiding om onzen lezers de reproductie aan te bieden van een kunstwerk, aan de beminnelijke jeugdige heilige gewijd. Het is het marmeren medaillon, door den Franschen beeldhouwer André Besqueut vervaardigd en op onze eerste bladzijde afgebeeld. Met diep godsdienstig gevoel en gelukkige meesterschap heeft de kunstenaar de zachte en reine trekken weergegeven, die zelfs den ruwsten onder de beulen eerbied afdwongen.

Tegenover het treffende beeld hebben wij eenige regelen van onzen grooten Vondel geplaatst, die voor de H. Agnes steeds een bijzondere voorliefde getoond en tot driemaal toe te harer eer zijn gouden lier besnaard heeft. De bedoelde regelen zijn ontleend aan het gedicht *Tot lof van de kuische en godvruchtige martelaresse St. Agnes*, dat de edele dichter schreef in het jaar 1622, dus lang vóór zijn overgang tot de katholieke Kerk, die eerst een twintigtal jaren later plaats had.

Was het op zich zelf al merkwaardig dat een protestant den lof eener Roomsche heilige zong, de aanhef van zijn lied getuigt dat hij geheel vrij was van de protestantsche vooroordeelen tegen de vereering der heiligen en het godvruchtig bewaren hunner overblijfselen:

Dat Room der Heil[i]gen gebeent
Bewaart, meer luisters haar ve[r]leent
Als zooveel koninklijke graven
En tomben van gekroonde slaven.

Het gebeente der heilige martelares berust nog te Rome in de oude eerwaardige kerk van de H. Agnes buiten de muren, terwijl een andere kerk binnen Rome de plek aanwijst, waar men haar onschuld op zoo schandelijke wijze geweld wilde aandoen. De gedachtenis der beminnelijke heilige is nog altijd even levendig als in de dagen, toen de H. Hieronymus schrijven kon: Alle volken vereenigen zich om in redevoeringen en geschriften den lof te verkondigen der H. Agnes, die over de zwakheid van haar leeftijd zoowel als over de wreedheid van den dwingeland wist te zegevieren en den roem der kuischheid kroonde met de glorie van het martelaarschap.

Zij onderging den marteldood tijdens de vervolging, door Diocletianus in het jaar 303 verwekt, en was, volgens den H. Augustinus en den H. Ambrosius, eerst dertien jaren oud, toen zij haar leven gaf voor Christus.

Haar buitengewone schoonheid en de rijkdom harer ouders hadden vele aanzienlijke jongelieden uitgelokt haar ten huwelijk te vragen, doch haar onveranderlijk antwoord op alle aanzoeken luidde, dat zij zich aan haar hemelschen Bruidegom had toegewijd en Hem om niemand ter wereld ontrouw wilde worden. Dat besluit poogde men door middel van geweld tot wankelen te brengen. Agnes werd als Christin bij den rechter aangeklaagd: het gezicht der foltertuigen, zoo dacht men, zou haar wel tot andere gedachten brengen.

De rechter beproefde het eerst met zachtheid en deed baar de verlokkendste beloften, maar daar de jeugdige maagd bij haar besluit bleef, aan niemand anders dan Christus te behooren, sloeg hij een strenger toon aan. Hij liet een groot vuur ontsteken, de ijzeren haken en al de gebruikelijke foltertuigen aanbrengen, maar het onschuldige kind aanschouwde al die toebereidselen zonder vrees; ja zij toonde zichtbaar haar blijdschap, dat zij waardig was bevonden, voor Christus den marteldood te lijden,

Ziende dat ook zijn bedreigingen vruchteloos bleven, nam de rechter zijn toevlucht tot een middel, dat alleen de duivel den heiden kon ingeven. Met geweld zou haar maagdelijke kuischheid belaagd worden. Maar God beschermde zijn engelachtige dienares tegen alle aanrandingen: een harer stoutste belagers viel dood neder, en alleen op het gebed van zijn slachtoffer kreeg hij het leven weer.

Buiten zich zelf van woede gaf eindelijk de rechter bevel haar te onthoofden. Met vreugde begroette Agnes den beul, die met het volbrengen van deze gruwzame taak was belast. Tevergeefs poogde de gerechtsdienaar, door den aanblik harer jeugd verteederd, haar nog te overreden, den goden te offeren; zij herhaalde standvastig dat zij nooit de trouw aan haar goddelijken Bruidegom zou verraden. Daarop verrichtte zij een kort gebed en boog het hoofd om al biddende den slag te ontvangen, die haar offer zou voltrekken. De toeschouwers konden hun tranen niet weerhouden bij den aanblik van dien jeugdigen moed.

De H. Agnes werd aan den Nomentaanschen weg bij Rome begraven en onder de regeering van keizer Constantijn werd boven haar graf het heiligdom gesticht, dat in de zevende eeuw vernieuwd, thans nog bestaat.

De bekeering van Paulus op den weg van Damascus. -

Deze voorstelling, naar een carton van Rafael, brengt ons een anderen kerkelijken gedenkdag te binnen, die den 25en Januari wordt gevierd, namelijk het feest van Paulus' bekeering.

De groote Apostel der Heidenen was Israëliet van afkomst en ontving bij de besnijdenis den naam van Saulus. Zijn vader behoorde tot de secte der Phariseën en was burger van de stad Tharsus, de hoofdplaats van Cilicië. Keizer Augustus had aan de burgers dezer stad, als belooning voor hun gehechtheid aan het huis der Caesars, het Romeinsch burgerrecht geschonken, en in dat voorrecht deelde ook krachtens zijn geboorte de jeugdige Saulus.

Zijn ouders zonden hem al vroeg naar Jerusalem, naar Gamaliël, een geleerd man, die lid schijnt te zijn geweest van het Sanhedrin. Deze onderweeshem de wet van Mozes die Paulus dan ook van der jeugd af trouw heeft nageleefd: hij beroept zich daaromtrent zelf op zijn vijanden. Hij sloot zich aan bij de secte der Phariseën, de strengste van alle, maar ook de hoovaardigste en het meest in tegenspraak met dien geest van ootmoed, welken het Evangelie leert. Omstreeks dien tijd waarschijnlijk leerde hij het tentenmaken, welk handwerk hij nog uitoefende, terwijl hij het Evangelie predikte. Het was namelijk bij de joden gebruikelijk, de kinderen, terwijl zij de heilige boeken bestudeerden, een handwerk te laten leeren, en dat om twee redenen: vooreerst omdat zij voor de gevaren der ledigheid zouden bevrijd blijven en ten andere, opdat ook hun lichaam, evenals hun geest, ernstige bezigheid mocht hebben.

De jeugdige Saulus onderscheidde zich boven allen door zijn ijver voor de wet en dejoodsche overleveringen: die ijver bracht er hem toe, in zijn verblinding, een der felste vijanden en vervolgers van Christus te worden. Hij stemde toe in den dood van den eersten martelaar Stephanus en bewaarde de kleederen dergenen, die hem steenigden; ja, volgens de woorden van den H. Augustinus, steenigde hij hem zelf met de handen van anderen. Dezelfde Kerkvader schrijft de bekeering van Saulus, die kort daarop plaats had, aan de gebeden

toe, die de heilige diaken al stervend stortte voor zijn vervolgers, 'De Kerk,' zegt hij, 'zou nooit een Paulus gehad hebben, als Stephanus niet gebeden had.'

De priesters en overheden der joden verwekten daarop een hevige vervolging tegen de kerk van Jerusalem en Saulus toonde daarbij de grootste felheid. Krachtens de volmacht, die hij daartoe van den hoogepriester ontvangen had, sleepte hij de Christenen uit hun huizen en wierp ze, met ketenen beladen, in de gevangenis. Hij deed ze met roeden geeselen en gebruikte alle folteringen om ze tot verzaking van Christus' naam te dwingen. Niet tevreden met de vervolging der Christenen van Jerusalem, wist hij van het Sanhedrin volmacht te verkrijgen om ook te Damascus al de joden, die Christus beleden, te vatten en naar Jerusalem te sleuren, waar allen met voorbeeldige strengheid zouden gestraft worden.

Saulus begaf zich dan naar Damascus, maar zag zich op den weg plotseling door een schitterend licht omstraald, dat hem met blindheid sloeg en van zijn paard wierp.

Allen, die hem vergezelden, zagen het en vielen van schrik ter aarde. Toen hoorde Saulus een stem roepende: 'Saulus, Saulus, waarom vervolgt gij Mij?' - 'Wie zijt Gij, Heer?' hernam de toekomstige apostel. 'Ik ben Jesus van Nazareth, dien gij vervolgt,' luidde het antwoord, waarop Saulus vroeg: 'Heer wat wilt Gij dat ik doen zal?' Christus gebood hem op te staan, en zich in de stad te begeven, waar een Zijner dienaren hem zeggen zou wat hij doen moest.

Saulus stond op, en daar hij blind was, liet hij zich naar de stad geleiden, waar hij zijn intrek nam in het huis van zekeren Israëliet met name Judas. Drie dagen bleef hij daar zonder te zien, zonder eten of drinken, zonder te weten wat God van hem vorderde.

Inmiddels was de Heer verschenen aan een godvruchtig man, Ananias genaamd, en had hem gelast naar het buis van Judas te gaan, waar hij Saulus in gebed zou vinden. Ananias schrok op het hooren van den naam Saulus, daar hij wist wat de geloovigen van Jerusalem van dezen man hadden te lijden gehad en wat den geloovigen van Damascus van hem te wachten stond. Maar de Heer herhaalde zijn bevel en voegde er bij, om zijn schrik te bedaren: 'Ga, want dezen man heb ik uitgekozen om mijn naam te verkondigen voor de heidenen, voor de koningen en de kinderen Israëls, en ik zal hem toonen hoeveel hij voor mijn naam moet ondergaan.'

Op hetzelfde oogenblik zag Saulus in een visioen een man, die binnentrad en hem de handen oplegde opdat hij het gezicht mocht herkrijgen.

Ananias gehoorzaamde, begaf zich naar Saulus, legde hem de handen op en zeide: 'Saulus, mijn broeder, de heer Jesus, die u verschenen is op den weg waarlangs gij gekomen zijt, heeft mij gezonden opdat gij het gezicht herkrijgt en vervuld wordt van den Heiligen Geest.'

Aanstonds vielen er als schillen van zijn oogen en kreeg hij het gezicht terug. Ananias voegde er bij: De God onzer vaderen heeft u voorbestemd om zijn wil te kennen, om den rechtvaardige te zien en de woorden uit zijn mond te hooren; want gij zult hem getuigenis geven voor alle menschen van hetgeen gij gezien en gehoord hebt. Wat toeft gij nog? Sta op en ontvang het doopsel, en wasch uw zonden af onder aanroeping van den naam des Heeren.'

Saulus stond aanstonds op om het doopsel te ontvangen, en na gegeten te hebben, kreeg hij zijn krachten terug. Hij bleef nog eenige dagen met de leerlingen te Damascus en begon aanstonds Christus te prediken in de synagoge, zeggende dat Hij de Zoon Gods was. Degenen, die hem hoorden, vroegen verbaasd: 'Is hij het

niet, die te Jerusalem degenen vervolgde, welke den naam Jesus inriepen, en die hier gekomen was om hen gevankelijk weg te voeren?'

Aldus was de vervolger van Christus een apostel geworden, een uitgelezen werktuig in de hand Gods om de wereld te bekeeren.

De Kerk stelde, om God voor het wonder dezer bekeering te danken, een feest in, dat reeds sinds overoude tijden op den 25en Januari wordt gevierd.

Wetenswaardig Allerlei.

Een brandvrij hotel. -

Drie jaren geleden vatten de heeren Hurlburt en Eden te Chicago het plan op een groot, modern hotel te bouwen; bij die energieke mannen was het vaststellen van een plan het begin der uitvoering en weldra was Chicago in het bezit van een der grootste brandvrije hotels der wereld.

Het 'Great Northern' hotel heeft een frontlengte van 265 voet terwijl het zich aan weerszijden van Jackson- en Quincy-straat nog 100 voet uitstrekt. Het is geheel opgetrokken van Staal, gepersten steen, terra-cotta en marmer; de hoogte is 14 verdiepingen, samen 185 voet. Door den hoofdingang komt men aanstonds in de prachtige rotonde met een glazen dak, vijftig voet boven den grond. Ze is 85 voet lang en 70 breed en wordt 's avonds door 500 gloeilampen verlicht, terwijl groote schilderingen, de havens van New-York, Chicago en de Gouden Poort voorstellende, de wanden sieren.

DE BEKEERING VAN DEN H. PAULUS OP DEN WEG NAAR DAMASCUS,
naar een carton van Rafaël.

Er zijn vier lifts ten gebruike der reizigers, twee aan de Zuid- en twee aan de Noordzijde der rotonde. In het hotel zijn 8 eetzalen, alle met uitgezochten smaak gemeubileerd; de muren zijn bedekt met spiegels, die een schitterend effect maken. Langs een trap aan den Zuidkant der rotonde komt men in het zoogenaamde 'tempeltje van Bacchus.' Het vertrek is 50 voet in 't vierkant, en gebouwd naar het model van

den Romeinschen tempel van Bacchus met bronzen friezen en een muurbekleeding van Oostersch marmer en keurige schilderijen. Voor verlichting is gebruik gemaakt van electriciteit en gekleurd glas, waardoor men een aanblik krijgt als van de ondergaande zon. Uit dit lokaal leidt een trap naar de biljartzaal met 15 biljarten.

Er zijn slaapkamers voor 450 gasten, alle rijk en smaakvol gemeubeld, met stoom verwarmd en door gas en electriciteit verlicht. In ieder vertrek is een schrijflessenaar tot gemak der bewoners; bovendien is het hotel zoo ingericht, dat alle kamers uitzicht hebben op de straat. Bovendien zijn er nog 300 badkamers voorzien van een tichelvloer, marmeren wandbekleeding en porceleinen kuipen. De drie groote conversatie-zalen zijn door glazen schuifdeuren van elkander gescheiden, terwijl de koffiekamer, van mahoniehouten meubels en spiegels voorzien, aan 250 personen plaats verleent.

Het Fransche koffiehuis is eveneens zeer groot, de muren zijn met onix en marmer bekleed en met uit de hand geborduurde tapijten in goud en blauw. Tafels en stoelen zijn van mahoniehout, en het servies is van echt zilver, goud, kristal en Chineesch porcelein. Dit koffiehuis wordt beschouwd als het kostbaarste der geheele wereld. Verder vindt men er nog een groot oester-salon, in wit Italiaansch marmer, ruimte biedend aan 300 personen.

Onnoodig te zeggen dat dit reuzen-hotel schatten heeft gekost; het bouwen alleen wordt geraamd op 1.200.000 dollars, terwijl het geheele gebouw een waarde vertegenwoordigt van twee en een half millioen dollars.

De rijwiel-industrie. -

Alleen in Engeland worden jaarlijks tusschen de 2 en 300.000 stuks rijwielen vervaardigd. Vooral te Coventry tusschen Londen en Birmingham heeft deze fahricatie een hooge viucht genomen; daar zijn fabrieken, die wekelijks 300 vélocipèdes leveren. In den laatsten tijd is er veel uitvoer van zoogenaamde veiligheidswielers naar China, die wegens de ontzaglijke kosten van vervoer tot de kostbaarste weelde-artikelen behooren.

Een spoorweg over het ijs. -

Bij Montreal moeten alle spoortreinen, die de Sint-Laurensrivier willen passeeren, over een draaibrug rijden ter lengte van 1950 meters, de grootste ter wereld. Maar, omdat de maatschappij, die deze brug heeft laten leggen, groote tolgelden heft (25 gulden per rijtuig en 20 cent per persoon) hebben de spoorwegmaatschappijen besloten 's winters de spoorbaan te leggen over het ijs, dat de rivier bedekt. De lengte van dien weg is 3200 meters. De werkzaamheden om elken winter die baan te maken, zijn maar zeer gering; want men heeft bevonden dat het voldoende is de balken in de ijsblokken vast te leggen, waarover dan de liggers en rails op de gewone wijze worden aangebracht. Om alles nog beter te bevestigen, worden gaten in het ijs geboord; het water vult de ruimte tusschen de liggers, bevriest spoedig en in 24 uren is de spoorweg gereed, die gedurende den langen winter het gebruik der kostbare brug onnoodig maakt.

Chineesche enveloppen. -

In 't Hemelsche Rijk, waar het postwezen nog een oud en eerbiedwaardig karakter draagt, zijn drie soorten van enveloppen in omloop. De groene draagt in roode letters het volgend opschrift: 'Als hiervoor tien kopeken betaald gorden,' (de waardebepalinggerekend naar Russisch geld, omdat Rusland met China het drukste verkeer heeft) 'zal deze brief over alle zeeën en groote gebergten gaan.' Deze uitvoerige opmerking geeft te kennen, dat de brief voor het buitenland gefrankeerd is. Op een wit couvert vermelden rozeroode letters: 'Tegen drie kopeken gaat deze brief tot aan de grenzen en tot aan den oever der zee' en dient dus voor binnenlandsche correspondentie. Op de rozenroode enveloppe eindelijk staat in helroode letters te lezen: 'Moge de Hemel adel en rijkdom aan alle geslachten schenken.' Deze formule beduidt vrijheid van port op de briefwisseling van ministers met de stadhouders in de provinciën.

Een nieuwe industrie

is in Frankrijk door een gewezen student in de rechtswetenschappen, Tribillac, en een gewezen werkman in een speelkaartenfabriek, Grimaud, op de been gebracht, namelijk het schoonmaken van gebruikte speelkaarten, zoodat ze er weer als nieuw uitzien. De beide uitvinders hebben reeds groote inrichtingen te Bordeaux, Toulouse en een filiaal te Parijs. Voor het driemaal schoonmaken van een spel kaarten brengen zij den restaurateur enz. maar omtrent 18 cent in rekening, wat zeer goedkoop is daar de kaarten niet van nieuwe zijn te onderscheiden. Nu is evenwel de fiscus tegen deze industrie opgetreden, omdat de staat daardoor jaarlijks een verlies van twee en een half millioen franks dreigt te lijden. De uitvinders hebben de zaak bij de rechtbank aanhangig gemaakt.

[Nummer 30]

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

Arme Gerard, och ik heb zoo dikwijls aan je gedacht en naar je verlangd. Op het laatst dacht ik niet anders of je was dood. Maar vertel nu toch eens, hoe je me hier in dit afgelegen stadje gevonden hebt.'

'Ik ben nu bijna aan het einde van mijn verhaal,' hernam Gerard. 'Zooals ik dus zei, vestigde ik mij te Amsterdam. Ik had daar al een paar jaar stilletjes gewoond, toen ik een dag of wat geleden iets kocht, dat in een oude krant gewikkeld was. Toevallig keek ik ze in en begon te lezen. Plotseling werd mijn aandacht getrokken door den naam van Dirk Joosten. Haastig las ik nu verder en zag, dat Dirk zich bij een fellen brand zoo heldhaftig had gedragen. Ik had het wel willen uitgillen van plezier. Ik wist het natuurlijk niet met zekerheid, maar alles zei me, dat het uw Dirk was. Goddank, nu had ik uw spoor gevonden, ik informeerde en spoedig had ik zekerheid. Dirk was de zoon van mijn eigen zuster. Ik zal je wel niet behoeven te zeggen, hoe het me spijt, de krant niet eerder gezien te hebben, want dan zou ik Dirk wel van zijn plan hebben afgebracht, om naar Indië te gaan.'

'Maar dan zou je toch te laat gekomen zijn, Gerard, want den dag na den brand was hij al vertrokken. Ik kon hem maar niet van zijn voornemen afbrengen. Hij slacht precies zijn vader: als hij zich eenmaal iets in het hoofd gezet heeft, dan praat geen mensch het hem er uit.'

'HAAST JE WAT!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN CHOCARNE-MOREAU.

'Nu is alle leed geleden, Anna; je zal het goed bij me hebben. Als je wil, blijf ik bij je inwonen, en ik schrijf vandaag nog aan

Dirk dat hij terug moet komen, dan zullen we voortaan een leventje hebben als een prins. Vind je het zoo niet goed, Anna?'

'Ja, zeker, ik dank u,' zei juffrouw Joosten, door haar tranen lachend. 'Ik had nooit durven denken, dat mij op mijn ouden dag nog zooveel geluk beschoren zou zijn. Ik dank je wel, Gerard, en als nu mijn Dirk terug is, zal ons geluk volkomen zijn.'

'Ja zeker, zusje. Nu ik je mijn levensloop zoo in het kort heb uiteengezet, moet je me ook jouw lotgevallen eens verhalen. Ik ben zeker, dat alles blij-eindigend zal zijn. Dat zie je nu aan mij: ik dacht van God en alle goede menschen verlaten te zijn, en nu vind ik mijn beste zuster terug, die ik in geen vijftien jaar gezien heb.'

'Als je het goed vindt, Gerard, zal ik het nu maar heel in het kort doen, want ik ben zoo in de war, dat ik je nu alles niet zoo haarfijn kan uiteenzetten. Dat doe ik dan wel eens een anderen keer; goed, Gerard?'

'Zeker, Anna, maak het dan maar kort, ik ben er anders erg benieuwd naar.'

'Dat ik Joosten graag naar Indië volgde en dat Dirk geboren werd, weet je nog, niet waar Gerard? In de eerste jaren ging alles goed, ik was zoo gelukkig als ik maar wenschen kon. 't Zal nu een goede tien jaar geleden zijn, dat mijn man besloot, zijn zaken neer te leggen en weer in Holland te gaan wonen, ook met het oog op Dirks opvoeding. Ik keerde met mijn zoon, die toen een jaar of vijftien oud was, naar het vaderland terug. Mijn man moest nog orde op zijn zaken stellen en zou met het eerstvolgend schip naar Europa komen. Hier in het land aangekomen, kregen wij spoedig de verpletterende tijding, dat mijn man was bestolen en tot een geruïneerd man was gemaakt.'

'En is men den dief nooit op het spoor gekomen?' vroeg Gerard.

'Nooit, en daar kort hierop mijn man stierf en ik met mijn zoon arm in Nederland was, begrijp je, dat er van een onderzoek niet veel kwam. Ik was met Dirk alleen in het groote Amsterdam, zonder familie, zonder vrienden en bekenden. Ik wist niet wat ik moest aanvangen. Dirk zou naar de Polytechnische school gegaan zijn, om voor ingenieur te studeeren, maar nu had ik er de middelen niet voor, en bovendien, Dirk wilde mij niet tot last zijn. Hij wilde spoedig zijn eigen brood verdienen. Nadat Dirk te Amsterdam een paar jaar op een fabriek werkzaam was geweest, verhuisden we naar hier, want we konden geen van beiden in die groote stad aarden.'

'Ik had te Amsterdam al het een en ander gehoord, dat je man plotseling gestorven was en je in betrekkelijk behoeftige omstandigheden had achtergelaten. Maar nu begrijp ik nog niet, hoe Dirk het in zijn hoofd kreeg, naar Indië te gaan.'

'Dirk kwam hier bij meneer Van Meeren op de fabriek, ging goed vooruit en verdiende een mooi weekgeld. Tot zijn ongeluk werd de jongen verliefd op diens dochter Maria. Hoe dat gekomen is, weet ik niet, genoeg, Dirk hield veel van haar en het meisje wederkeerig van hem. Op zekeren dag had Dirk woorden met mijnheer Van Meeren, en toen deze, die zeker lont geroken had hem op den man af vroeg, of hij van zijn dochter hield, zei Dirk flinkweg van ja. Wat nu volgde kan je wel begrijpen. Dirk vroeg zijn ontslag, wat hij anders toch zeker zou gekregen hebben, en nam het besluit naar Indië ete gaan....'

'Maar waarom dan toch in 's Hemels naam?' vroeg Gerard. 'Toch niet uit louter balsturigheid? Me dunkt, dat als hij inderdaad zooveel van dat meisje houdt, dit toch de makkelijkste weg niet is, om haar hand te krijgen.'

'Wat zal ik je zeggen?' vervolgde juffrouw Joosten zuchtend. 'De jongen kon het hier niet meer uithouden. Hij is voortvarend en ondernemend van aard en hoopte in

Indië veel geld te zullen verdienen. Dan zou hij rijk terugkeeren en Maria's hand vragen. Ik heb het hem wel uit het hoofd probeeren te praten, maar het hielp allemaal niets.'

'Nu daar zit wel iets in Dirk,' zei Gerard, 'maar het kan toch lang duren, eer hij daar een kapitaal verdiend heeft. Ik zal het hem nu makkelijker maken en als het meisje wil, is Dirk er over een half jaar mee getrouwd.'

Een glimlach verhelderde het gelaat van juffrouw Joosten.

'Wacht eens,' zei haar broer, die ondertusschen een portefeuille had te voorschijn gehaald en daarin bladerde, 'hoe heet die fabrikant ook weer? Van Meeren zei je?'

'Ja; ken je hem?' vroeg juffrouw Joosten verbaasd, toen ze een glimlach om zijn lippen bespeurde.

Gerard was opgestaan en klopte zijn zuster ver trouwelijk op den schouder.

'Oudje, de boel is in orde. Maria wordt Dirks vrouw, hoor, daar sta ik borg voor, al was die meneer Van Meeren de lastigste en onhandelbaarste kerel ter wereld. Ik heb een middel om hem klein te krijgen!'

Dit zeggende, klopte hij zegevierend op zijn portefeuille en zag zijn zuster plagend aan.

'Wat is dat, Gerard?' vroeg juffrouw Joosten, 'je maakt me nieuwsgierig.'

'Neen kind, dat is mijn geheim, dat vertel ik aan niemand dan aan mijnheer Van Meeren zelf en dan vraag ik hem en passant de hand van Maria voor Dirk.'

Juffrouw Joosten schudde het hoofd.

'Ik vrees, Gerard, dat het zoo gemakkelijk niet gaan zal. Haar vader wil met alle geweld, dat ze den jongen advocaat Hoekstra hier uit de stad trouwt....'

'Al kwamen er honderd advocaten om haar hand, Dirk zal ze hebben, let op wat ik zeg. Als ik me hier eenmaal goed geïnstalleerd heb, breng ik meneer Van Meeren een visite. Hij zal er misschien wel van staan te kijken, doch zoo'n surprise kan geen kwaad. Maar één ding moet ik zeker weten, anders doe ik het niet. Het meisje houdt van Dirk?'

Juffrouw Joosten knikte ten teeken van toestemming.

'Welnu, dan wordt ze de zijne. Ik vraag ze voor hem ten huwelijk en als de jongen in het land is, kan hij ze zoo gauw trouwen als hij wil.'

XIV.

'Zie ik er zóó presentabel uit, papa?' vroeg Adolf Hoekstra, na zich geruimen tijd in een groote psyché bekeken te hebben, tot zijn vader gewend, die met welgevallen zijn zoon van het hoofd tot de voeten opnam.

'Charmant, mijn jongen, 't kan niet beter,' antwoordde de oude heer Hoekstra, een man van omtrent zestig jaren, die niets opmerkelijks had dan een paar kleine sluwe oogjes, die zonder ophouden in het rond gluurden.

'Zal het er druk zijn aan het diner, papa? U weet, ik houd niet van zoo'n grooten hoop volk, dat heeft iets ennuyants en encombrants. Je zit zoo voor alle man te kijk, vooral bij zoo'n gelegenheid.'

'Neen, 't zal er zeer gedistingeerd zijn. Er komt niemand dan de Van Heeckerens, de familie Buckers en mijnheer Buys, allemaal fashionabele lui, zooals je ziet.'

'Hm, fashionabel, 't gaat nogal, dunkt me. Die Van Heeckerens zijn parvenu's en Buckers is een praatsmaker van de eerste soort.'

‘Ja, jongenlief, je moet niet al te kieskeurig zijn. Je weet toch even goed als ik, dat je huwelijk met Van Meeren's dochter voor ons beiden een heele uitkomst zal zijn.’

‘Op hoeveel schat je hem, papa?’ vroeg Adolf nonchalant, terwijl hij zijn hagelwitten plastron, die maar niet wilde blijven zitten, nog eens verschikte.

‘Een half millioen om en om; je kan dus rekenen op een ton per kind. Een mooie duit, jongenlief, en die ons verbazend goed van pas zal komen,’ zei de oude heer, sluw met de kleine oogjes knippend.

‘Begrijpt u, papa, dat zoo'n ordinaire kerel als Dirk Joosten, die geen cent bezit, het oog op zoo'n meisje durft laten vallen, en dat Maria zoo verslingerd op hem is? Deed ik het niet...’

‘Natuurlijk, mijn jongen, het geld verzoet veel, anders was het ook geen partij voor je. Want de Van Meeren's zijn maar van heel geringe afkomst, al wil de fabrikant daar liefst niet van hooren, terwijl de Hoekstra's altijd een heel nette familie geweest zijn. Bovendien ben jij meester in de rechten, wat toch ook nogal wat zegt. Enfin, jij hebt ras en zij geld, dat weegt zoowat tegen elkaar op. Maar à propos, die vreemde snoeshaan, die daar bij juffrouw Joosten is komen binnenvallen, is dat een broer van haar?’

‘Van Haaren, bedoelt u? Ja dat moet haar broer zijn. 't Is die avonturier, u weet wel, waarvan hier vroeger de gekste praatjes in omloop waren.’

‘Die haar man in Indië zou bestolen hebben?’

‘Ja, dat zeiden de menschen, maar daar geloof ik geen woord van. Hij moet enorm rijk zijn.’

‘Hij ziet er anders maar sjofeltjes uit, maar die uit Amerika komt, heet al gauw rijk. Hij komt immers uit Amerika?’

‘Ja, dat vertellen ze,’ gaf Adolf gemelijk ten antwoord. ‘Maar wat gaat ons die kerel aan?’

‘Aangaan? Misschien veel,’ zei de oude heer Hoekstra bedachtzaam. ‘Als het waar was, dat hij enorm rijk is, zooals jij zegt, dan kon hij wel eens een gevaarlijk concurrent voor je worden.’

‘Ik begrijp u niet, papa.’

‘Je begrijpt me niet en je ben nog wel meester in de rechten.’

‘Nu ja, wat heeft dat daarmee te maken?’ antwoordde Adolf geeuwend. ‘Ik drijf toch geen zaken, en dan zie ik niet in hoe die vent een concurrent...’

‘Zie je dat niet in?’ vroeg zijn vader, die maar niet begreep, dat zijn zoon hier zoo weinig scherpzinnigheid aan den dag lei. ‘Joosten is verliefd op Maria, en als die oom van hem zoo puissant rijk is, dan kon hij wel eens een visite gaan maken bij Van Meeren, en als hij dan een hoog bod deed...’

‘Daar zegt u zoo wat, papa,’ zei Adolf nadenkend. ‘Maar denkt u dan, dat Van Meeren...’

‘Van Meeren heeft een kruideniersziel, daarmee is alles gezegd. Gelukkig dat hij geen vermoeden heeft, dat wij zoo op zwart zaad zitten, want dan liet hij je fluiten.’

‘'t Is dus zaak, dat we haast maken, papa, want anders kon ons de buit wel eens ontglippen.’

‘'t Is goed, dat ook Van Meeren zoo op het huwelijk aandringt; ik denk, dat hij het doet, omdat Maria altijd nog maar zin schijnt te hebben in Joosten. Oppassen is in alle geval de boodschap, jongenlief, maar voor het overige staan onze kansen zoo mooi, als we het maar wenschen kunnen.’

‘En weet Van Meeren er nu alles van,’ vroeg Adolf, ‘zoodat ik geen gek figuur kan maken?’

‘Alles, mijn jongen. Zooals ik zei, ben ik gisteren bij hem geweest en heb hem accès voor je gevraagd. Hij scheen er mee in de wolken te zijn, en verklaarde zich gelukkig, met onze familie geparenteerd te worden. Vóór het diner, zei ik, zou je je declareeren, en dan zou bij aan tafel het groote nieuws meedeelen. Ik geloof, dat er van den kant der vrouwen nogal oppositie is, maar als Van Meeren wat voor heeft, drijft hij het door.’

‘Ik denk, dat mijn aanstaande me niet al te vriendelijk zal aankijken, als ze het hoort,’ wierp Adolf tegen.

‘Nu, dat moet je er aan wagen, en voor het overige zal ze zich voor de vreemde gasten wel goed houden. Kom, jongen, door een zuren appel heengebeten, het moet. En als je in het vervolg een keer meer naar de kerk en wat minder naar de sociëteit ging, zie ik nog niet in, waarom je niet bij Maria in de gratie zou kunnen komen.’

‘Hm! ik zal me daaromtrent maar geen illusies maken, en dan die verwenschte Joosten...’

‘Joosten, nu ja, in het begin zal dat nog

wel wat in hebben, maar ze zal toch niet eeuwig aan hem blijven denken. Uit het oog, uit het hart. Ik zie wel, dat je nog weinig omgang met meisjes gehad hebt, anders zou je ze beter kennen. Maar dat nu daargelaten, wees aan tafel vriendelijk tegen Maria, niet overdreven, niet gemaakt, maar gepast. Wie weet, wat je daarmee uitwerkt. Ook de moeder moet je wat fêteeren, haar een compliment maken over haar smaak, over de tafel, over het behangsel, weet ik wat. Vrouwen zijn daar altijd gevoelig voor. 't Mist nooit zijn uitwerking. Ik zelf heb het honderdmaal ondervonden.'

'Met uw permissie, papa: je maakt toch een mal figuur, als je daar naast een meisje zit, aan wie je aardigheden en complimentjes moet debiteeren, waar je niets van meent, terwijl zij er niet van gediend is. Ik ben maar bang voor een scène.'

'Ben je gek, jongen? Mevrouw en Maria weten er niets van, en zullen wel zoo wijs zijn, zich in bijzijn van vreemden goed te houden. De oude vrouw, die anders nogal eens wat durft zeggen, is ongesteld en komt niet aan tafel. En wanneer de Buckersen en de Van Heeckerens weten, dat jij en Maria een paar wordt, dan is het morgen het heele stadje door, en dan kunnen de Van Meeren's, ook al zouden ze willen, niet meer terug. zonder in opspraak te komen en schandaal te verwekken. Jongenlief,' vervolgde de oude Hoekstra, zijn zoon vergenoegd op den schouder kloppende, 'laat het je gezegd zijn, onze kansen staan magnifique. Zorg jij nu maar, dat je den boel niet bederft, dan zijn we over een maand of twee lieden in bonis.'

'Nu, papa, ik zal mijn best doen, daar kan u op aan. Wie weet, of Maria, als ze ziet, dat het niet anders kan, zich er niet in schikt en bij slot van rekening nog van me gaat houden ook. 't Is eigenlijk meer, dan ik durf verwachten, maar mijn heele leven lang een zuur gezicht tegenover me te zien, lacht me toch ook niets aan.'

'Zooals je er nu uitziet, moet je haar bepaald bevallen,' zei de oude heer, zijn zoon nog eens van top tot teen monsterend. 'En nu en route; 't is bij vijven, en om zes uur begint het diner. Je hebt daarvoor dan nog allen tijd, om je te declareeren. Je begrijpt, 't is een formaliteit, meer niet, Van Meeren weet er alles van.'

Hierna verliet het waardig tweetal zijn woning en sloeg den weg in naar het huis van den fabrikant.

Hier was ondertusschen alles in rep en roer. In de keuken werd gebakken en gebraden, gekookt en gestoofd, dat het een aard had. Een kok van naam was opzettelijk uit Amsterdam ontboden, om overal het toezicht op te houden en het gewone keuken personeel voor te lichten en te assisteeren. Het zou een schitterend diner zijn, had Van Meeren gezegd, maar voor het overige bleef hij zoo stom als een visch, als zijn vrouw er op aandrong te weten, wat hij daar toch mee voor had. Zij dribbelde in de keuken op en neer, want bij zulke gelegenheid hield zij graag een oogje in 't zeil. Haar man had haar al een paar maal gezegd, dat ze toilet moest maken en zich met de keuken niet behoefde in te laten, daar de kok wel zou zorgen, dat er niets aan ontbrak. Ook Maria moest op bevel haars vaders zich op het fraaist uitdossen, ze moest de eer van zijn huis ophouden, had hij gezegd, en zich wat vriendelijker jegens haar betoond dan gewoonlijk.

Terwijl ze nu op haar kamer met haar toilet bezig was, kwam een somber, vaag vermoeden, van wat haar boven het hoofd hing bij haar op. Adolf Hoekstra en zijn vader waren ook geïnviteerd. Zou hij misschien haar hand vragen? Maar haar grootmoeder had haar immers verzekerd, dat haar vader haar niet tot een huwelijk met Adolf zou dwingen, en daar vertrouwde ze op. Wat zou het dan zijn? Ze wist het niet, ze kon het zelfs niet gissen. Zij trachtte de gedachte daaraan uit haar hoofd

te zetten, aan onverschillige dingen te denken. Het lukte haar niet: telkens trad de gestalte van Adolf haar grijnzend tegen en met afschuw wendde ze het hoofd af. Neen, hem zou ze niet tot echtgenoot willen, in der eeuwigheid niet. En van Adolf dacht ze aan Dirk, met graagte. Het was, of zijn beeld haar vriendelijk toelachte en wenkte. 'Ik zal u nooit vergeten, nooit. Ik zal voor u werken, ik wil u verdienen. Wil dan de mijne worden!' had hij geschreven. Zacht herhaalde ze die uiting van een kloek vastberaden hart bij zich zelf, en het scheen haar toe, als lag er een wonderzoete klank in haar stem, wanneer ze die woorden uitsprak. Maar neen, ze mocht niet aan Di[r]k denken, ze was misschien de dochter van een dief. Hij was arm, maar door de schuld haars vaders, hij kon vrank en fier het het hoofd hoog houden, zij kon het niet. Nooit mocht ze zijn vrouw worden. Zij moest zwijgen en lijden, haar hart, dat zoo warm klopte, dat wilde liefhebben en bemind worden, het zwijgen opleggen. Zij moest de schuld uitboeten van haar vader. Haar levensgeluk had hij verwoest; het was hard te dragen, maar het moest. Den man, dien ze liefhad, zou ze nooit kunnen huwen. Maar de vrouw worden van Adolf, neen, dat zou ze ook niet. Haar vader mocht van haar verlangen wat hij wilde; hoe schuldig hij ook was, ze zou het doen. Alleen dat eene niet; over haar hart was hij geen meester. Vernietigd, vertreden had hij het reeds, wegschenken zou hij het niet. Fier, bijna uitdagend richtte ze het hoofd op. Lijden wilde ze; een slavin zijn, zou ze nooit.

Toen ze zich gekleed had, ging ze naar de kamer harer grootmoeder, die opgetogen was over de bekoorlijkheid harer kleindochter. Een zacht incarnaat tintte haar wangen en zette haar fijnbesneden gezicht een ongemeene bevalligheid bij, terwijl haar elegante taille en slanke leest voortreffelijk uitkwam door het crême kleed, dat ze omsloot.

'Plotseling brak Maria in een hevig snikken uit.

'Wat is dat nu, Maria?' vroeg de oude vrouw belangstellend, 'wat scheelt er aan?'

'Ik weet het niet, grootmoeder, ik wou dat ik niet bij het diner hoefde te zijn. Wat kunnen mij al die menschen schelen, die onverschillig voor je zijn, die je niet begrijpen' Eensklaps van toon veranderend, voegde zij er bij: 'Grootmoeder, u hebt gezegd, dat ik Dirk moet vergeten, maar ik kan niet, ik kan niet!'

'Denk je dan altijd nog aan hem?'

'Grootmoeder, voelt u dan niet, dat ik lijd, veel lijd?' vroeg Maria bijna scherp.

'Maria, bedenk dat je niet de eenige bent, wie God een kruis overzendt, nog niet eens het zwaarste.'

Het jonge meisje had reeds spijt over haar woord. Ze begreep, wat die oude vrouw al die jaren door geleden had, de smart, die zij had verkropt, het leed, dat zij alleen en eenzaam had gedragen, zonder morren, de tranen door haar geschreid, de boete door haar volbracht.

'Vergeef me, grootmoeder,' fluisterde zei, 'ik ben nog zoo zwak, maar het zal wel beteren, ik zal mijn best doen.'

Ze kuste het voorhoofd der arme martelares, die in stilte een gebed prevelde voor haar zoon en haar kleindochter.

'Grootmoeder,' dus verbrak Maria na eenige oogenblikken het stilzwijgen, wat zou vader met dat diner toch voor hebben?'

'Och kind, je weet, dat je vader er niet buiten kan, een paar maal in het jaar een diner te geven, dat behoort nu eenmaal tot wat ze tegenwoordig den goeden toon noemen.'

Tegen haar zoon had ze gezegd, dat hij er heel goed buiten kon; dat hij het niet mocht doen, indien de toestand zijner financiën inderdaad zoo hachelijk was; maar

hij had geantwoord, dat het noodzakelijk was, om alle vermoedens af te wenden, dat hij het doen moest om zijn crediet op te houden, en zij had gezwegen. Maar nog vuriger bad zij God om uitkomst, om barmhartigheid.

'Maria, wees nu straks aan tafel lief en aardig,' vermaande de oude vrouw na een oogenblik zwijgens, 'je weet, dat je vader in den laatsten tijd geregeld uit zijn humeur is en het op je arme moeder, die hij meent dat jou tegen hem opstookt, verhaalt, als er wat niet naar zijn zin is.'

Terwijl Maria, ook ondanks de woorden harer grootmoeder, ongerust bleef over, wat die avond brengen zou, en mevrouw Van Meeren argwaan begon te koesteren, dat er een adder onder het gras school, zat de fabrikant - van Emile, die driekwart van zijn tijd in de societeit doodde, nam niemand notitie - alleen in zijn kantoor en wreef zich vergenoegd de handen. Hij had dus zijn wensch bijna bereikt. Over een half uur zou Adolf hem officieel de hand zijner dochter komen vragen en zou hij aan het diner zijn huisgenooten en gasten met het groote nieuws verrassen. Hij wist wel, dat er oppositie gevoerd zou worden, maar als het hooge woord er eenmaal uit was, viel er niets meer aan te doen, en moesten vrouw en dochter, goedschiks of kwaadschiks, zich er bij neerleggen. Aan zijn financieele moeielijkheden zou een einde komen, want de Hoekstra's waren rijk, archirijk. 't Zou wel een ontgoocheling voor den schoonzoon zijn, als hij de ware toedracht der zaak te weten kwam, maar dan was er niets meer aan te veranderen. Eigenlijk zou Adolf nog den besten koop doen, want een meisje als Maria was onbetaalbaar. Ze was mooi, bevallig, had goede manieren, kon uitstekend de eer van zijn huis ophouden, zou in alle kringen presentabel zijn, enz. enz. Ze gaf nog wel niet veel om Adolf, maar hoeveel huwelijke worden niet uit convenance gesloten, en dan, wat niet was kon nog komen.

Die portefeuille was altijd nog wel een leelijk ding, maar Dirk had ze blijkbaar niet herkend, want, zooals Maria zei, had hij er met geen enkel woord gewag van gemaakt, en dit beschouwde Van Meeren als een gunstig teeken: De jongen wist blijkbaar van de geschiedenis der portefeuille niets af: hij was dan ook nog maar een knaap, toen die affaire voorviel. En ja, Maia was wel aan hem gehecht, en ook hij had reden van dankbaarheid jegens hem, maar dit, mocht toch geen aanleiding voor hem zijn, om zijn dochter, die niets bezat, te laten trouwen met iemand, die evenmin iets had. De wijde zee lag nu tusschen hen, en de gedachte aan Dirk zou wel verflauwen, ten laatste geheel wegsterven. Goed beschouwd handelde hij ook in het welbegrepen belang zijner dochter, door haar met een man als Adolf Hoekstra in het huwelijk te laten treden: nu had ze een onbezorgde toekomst en was voor haar leven geborgen, en anders - neen 't was te gek om er bij te blijven stilstaan.

Zoo trachtte Van Meeren door allerlei drogredenen wat hem nog van zijn geweten was overgebleven in slaap te sussen. Moeilijk viel hem dit niet, en weldra had hij zich zelf overreed, dat hij op geen wijze beter het geluk van zijn dochter had kunnen bevorderen, dan door Adolf Hoekstra als schoonzoon te accepteeren.

Hierna liep de fabrikant verscheiden malen het heele huis door, om zich te overtuigen, dat alles voor het feest behoorlijk in orde was gebracht. De eetzaal vooral onderwierp hij aan een nauwkeurig onderzoek en nogmaals ging hij na, of de plaatsen aan tafel goed geregeld waren. 'Adolf tusschen mij en Maria in,' mompelde Van Meeren, 'en mijnheer Hoekstra en mijnheer Van Heeckeren daartegenover naast mijn vrouw. Mevrouw Van Heeckeren aan mijn linkerhand, naast haar mijnheer Buckers en diens vrouw naast mijnheer Van Heeckeren. Mijnheer Buys plaats ik naast mevrouw Buckers, en haar zuster aan de linkerhand van mijnheer Hoekstra. Aan de rechterhand van mijn dochter Suze van Heeckeren, die zal mooi jaloersch

zijn.... de ongetrouwde juffrouw Buckers misschien nog meer.... naast haar Emile en dan kan de jonge Van Heeckeren daar maar naast gaan zitten.... Zie zoo, nu geloof ik, dat het geschikt is.... Laat zien, een, twee, drie... dertien... een onheilspellend getal, zeggen ze. Kom, oudewijvenpraatjes!'

Na aan het dienend personeel nog eenige

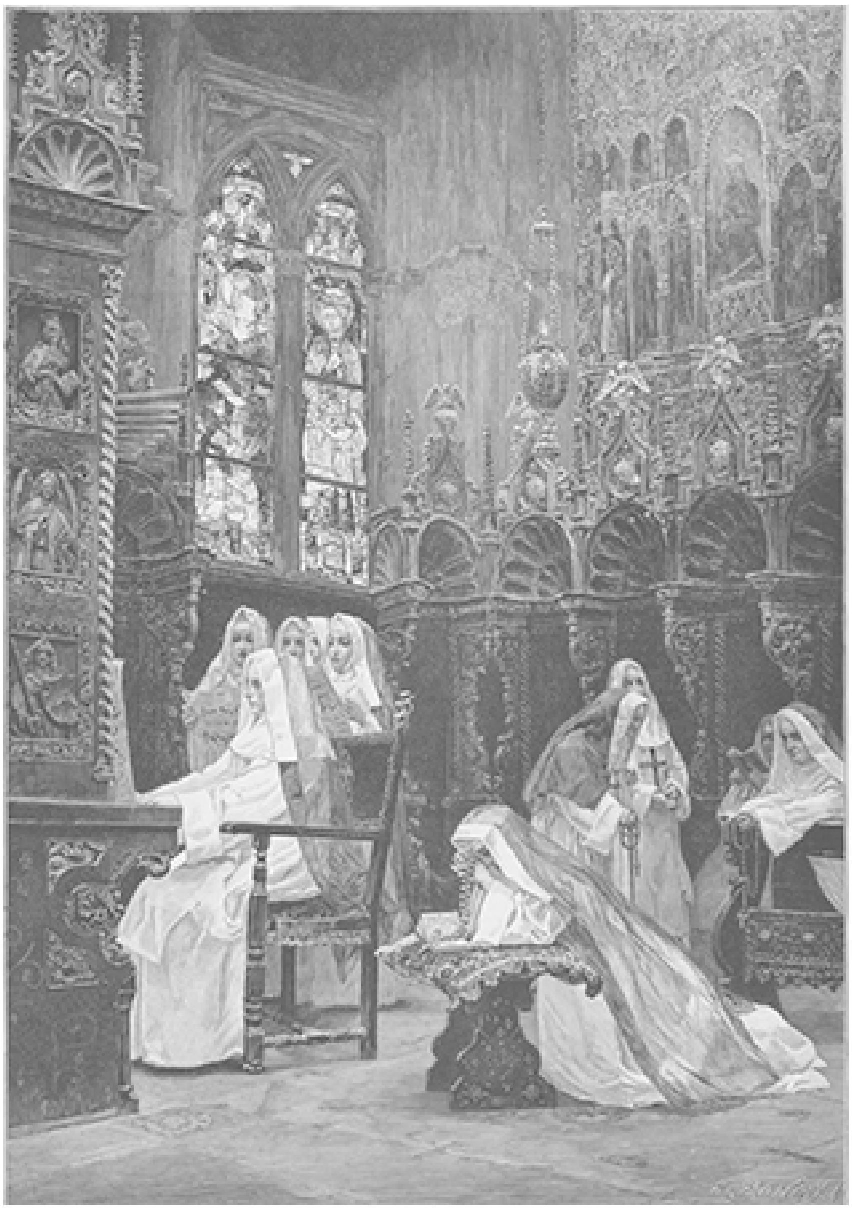

IN HET KOOR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. GALLEGOS.

BEZOEK BIJ DE WEDUWE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN WILHELM GEETS.

wenken te hebben gegeven, begaf de fabrikant zich weer naar zijn kantoor. Hij verwachtte elk oogenblik de beide Hoekstra's. Niet dat de gedachte aan hun komst hem eenige ontroering inboezemde, volstrekt niet, maar hij was altijd nog bang, dat er iets tusschenbeide zou komen. Het kwaad geweten kon hij toch niet geheel en al het zwijgen opleggen. Hij vreesde nog steeds, dat het lot, dat hem al zoo vaak ongunstig was geweest, ook ditmaal weer zijn met zooveel zorg en behendigheid opgetrokken luchtkasteelen zou omblazen. Hij zou niet gerust zijn, vóór deze gewichtige dag achter den rug was.

Eindelijk hoorde hij de bel overgaan en een paar mannenstappen verkondigden hem, dat de zoo vurig verwachten in aantocht waren. Het beslissend oogenblik was daar. Een bescheiden tikje op de deur van zijn kamer en hij stond tegenover de beide Hoekstra's.

‘Ga zitten, heeren,’ zei de fabrikant ongemeen vriendelijk, ‘ik had u waarlijk zoo vroeg nog niet durven verwachten. U zijt al de overige gasten voor. 't Doet mij veel genoegen, dat u mij de eer wilt aandoen, het diner bij te wonen.’

Daar Adolf op deze woorden van den fabrikant, die zich hield alsof hij van den prins geen kwaad wist, het stilzwijgen bleef bewaren, zei zijn vader.

‘Mijnheer Van Meeren, mijn zoon heeft u een gewichtig verzoek te doen, een verzoek, welks al of niet inwilliging over zijn toekomstig levensgeluk zal beslissen.’

Nu stond Adolf op en deed een stap nader tot den fabrikant.

‘Mijnheer, mijn geluk ligt in uw hand. Ik heb uw dochter leeren waardeeren en hoogachten, en ik verstout mij, u haar hand te vragen. Indien u mijn verzoek toestaat, zal ik een liefhebbend echtgenoot voor haar en een dankbaar zoon voor u zijn.’

De fabrikant stond nu op zijn beurt op.

‘Uw aanzoek vereert mij ten zeerste, mijnheer Hoekstra, het is even vereerend voor mijn dochter. Ik heb nooit een hoogeren wensch gekoesterd, dan onze beide familiën ten nauwste verbonden te zien; volgaarne schenk ik u dus de hand van mijn dochter. Ik zal ze wel missen, mijnheer,’ ging de fabrikant na een oogenblik voort, ‘ze is een schat, dien ik hoop en verwacht, dat gij altijd op den rechten prijs zult stellen.’

‘Ik dank u, ik dank u wel, mijnheer, voor uw goedheid,’ zei Adolf, die, hoewel hij wist dat het alles slechts comediespel was, toch min of meer onder den indruk van dat gewichtige besluit kwam, ‘ik zal mijn best doen, om mijn aanstaande onder alle opzichten waardig te worden.’

‘Van Meeren, ik hoop dat onze kinderen met elkaar gelukkig mogen zijn,’ zei de oude heer Hoekstra. ‘'t Verheugt me, dat onze familiën aan elkaar geparenteerd zullen worden, 't is altijd mijn liefste wensch geweest’

Nadat de fabrikant nog gezegd had, dat hij ook zijn vrouw en dochter niets van het aanzoek en zijn toestemming zou zeggen vóór het dessert, om de verrassing voor allen groot te doen zijn, begaven de drie heeren zich naar de receptiekamer. Alle drie waren tot zoover volmaakt tevreden, en alle drie hadden ze elkaar om den tuin geleid.

Terwijl de heeren bezig waren een glas port te drinken en onderwijl Emile was binnengekomen, verscheen spoedig mevrouw Van Meeren en Maria. De laatste zag er in haar crêmekleurig kleedje en met haar zacht blosje zoo aanvallig uit, dat Adolf inderdaad een oogenblik geloofde, werkelijk liefde voor haar te gevoelen. Bovendien was ze, naar den wensch van haar grootmoeder, zeer vriendelijk, wat haar vader te gelijk verbaasde en in nog betere luim bracht en Adolf hoop deed vatten.

‘Maria, ik maak je wel mijn compliment, je ziet er uit om je te stelen,’ zei de oude heer Hoekstra.

‘Niet waar,’ antwoordde Van Meeren, ‘heb ik geen reden trotsch te zijn op zulk een dochter?’

‘Dat hebt u ,mijnheer,’ zei Hoekstra, ‘'t is een juweel. Mevrouw,’ vervolgde hij, zich tot de echtgenoote van Van Meeren wendende, ‘neem mij niet kwalijk, dat de opgetogenheid over de verschijning van uw bekoorlijke dochter mij een oogenblik belet heeft, mij van een duren pl[i]cht te kwijten, namelijk te informeeren naar de gezondheid van mevrouw uw moeder. Ik hoop toch, dat wij het voorrecht zullen hebben, haar aan tafel in ons midden te zien.’

‘Dat voorrecht zal u moeten missen, mijnheer. Moeder is tamelijk wel, maar ze moet zich voor alle overspanning en groote vermoeienis in acht nemen. En op haar jaren is zoo'n diner te vermoeiend. Overigens is ze maar het liefst op haar kamer.’

Op dit oogenblik werden mijnheer en mevrouw en mejuffrouw Buckers aangediend, zoodat het gesprek stokte. Mijnheer Buckers was rentenier en president der plaatselijke kiesvereeniging, een personage van gewicht dus. Hij bracht al zijn tijd door met kranten lezen en met over lagere en hoogere politiek te spreken tegen ieder, die er naar hooren wilde. Zijn eega was een corpulente dame van even vijftig, die haar echtvriend voor een monster van geleerdheid aanzag en wier hoofdbezigheid hierin bestond, als er een verkiezing op til was, door middel der respectieve echtgenooten op de leden der kiesvereeniging te influenceeren, om ze tot het gevoelen van haar man, dat het eenig goede kon en moest zijn, over te halen. Haar schoonzuster, mejuffrouw Buckers, was een schrale, houterige figuur, ongehuwd, die aan alle mannen een hekel en nooit grooter genoegen had, dan wanneer een huwelijk afsprong. Ware er toen ter tijd in die plaats een Vrije Vrouwenvereniging geweest, dan zou zij er ontwijfelbaar een der ijverigste leden van geweest zijn.

De aanwezigen verdeelden zich nu in twee groepjes: terwijl de heeren door den waardigen president der kiesvereeniging op de uiteenzetting van een ingewikkeld politiek vraagstuk werden onthaald, hadden de dames het druk over het huishouden, de dienstboden, de mode en meer dergelijke onderwerpen, die gemeenlijk den hoofdinhoud van gesprekken tusschen de leden van het zwakke geslacht uitmaken. Het spreekt vanzelf, dat juffrouw Buckers, die geweldig jaloersch op Maria was, heel wat aanmerkingen had op haar kleedje, dat ze veel te jeugdig vond, de wijze, waarop zij zich kapte, en daarna een heele reeks jammerklachten slaakte over de dwaasheid der jonge meisjes van onzen tijd, die zich niet stemmig en stil meer kleedden, als vroeger, maar zich als modepoppen opschikten en opdirkten, alleen maar om aan de jongemannen te behagen. *Zij* had het nooit gedaan, *zij* zou het nog niet doen, *zij* hield zich aan de oude traditie. Hierop volgde een kleine schermutseling, waarbij juffrouw Buckers stokstijf op haar stuk bleef staan en plechtig verzekerde, nooit ofte nimmer aan den god of de godin der behaagzucht te zullen offeren.

Spoedig hierop kwam de heer Buys en bijna ter zelfder tijd de familie Van Heeckeren binnen, waarmee het getal genoodigden compleet was.

De heer Buys, een man al op jaren en eigenaar eener bloeiende zaak, had het voorrecht, een groote hoeveelheid vloeibare en vaste spijzen van alle soort te kunnen verorberen, en de eigenaardigheid, altijd en met iedereen in meening te verschillen over alles en nog wat. Het leed dan ook geen vijf minuten, of hij was in volslagen oorlog met den heer Buckers, die de droogmaking der Zuiderzee met vuur als een grootsch nationaal werk bepleitte, terwijl de heer Buys tergend kalm volhield, dat

het alles maar larie was en het zaakje nooit zou tot stand komen en, kwam het tot stand, niet zou rendeeren.

De heer Van Heeckeren was een bedaard en rustig man, die geheel onder de plak zat van zijn veel jongere vrouw, een levendige, drukke dame, in de schrilste kleuren gekleed, met een stem als een dragonder en een houding als een Pruisische kurassier. De jongeheer en de jongejuffrouw Van Heeckeren waren vol ontzag voor hun martiale moeder, doch hadden van den anderen kant maar matig respect voor hun zachtzinnigen vader.

Nadat de kibbelarij tusschen de heeren Buckers en Buys over de fameuze Zuiderzee kwestie en het discours der dames, waarbij juffrouw Buckers door de ontzagwekkende mevrouw Van Heeckeren geheel overstemd werd, nog eenigen tijd geduurd hadden, werd het sein gegeven, dat de tafel wachtte. De heer Hoekstra gaf zijn arm aan de vrouw des huizes, de heer Van Meeren moest zich het geleide der kurassiersche mevrouw Van Heeckeren laten welgevallen, Adolf maakte zich van Maria's arm meester en zoo vervolgens, waarbij het geviel, dat de mannenhatende juffrouw Buckers door Emile van Meeren en de zestienjarige jongejuffrouw Van Heeckeren door den meer dan zestigjarigen heer Buys werden opgeleid.

(*Wordt vervolgd.*)

Frederik en Gella.

Lang voordat Frederik van Hohenstauffen, naar de kleur van zijn langen, roodachtigen baard, Barbarossa genaamd, zich de Duitsche keizerskroon op het hoofd zette, leidde hij een vroolijk lustig leven op het prachtig kasteel zijner vaderen te midden der Thuringsche bosschen. Spel, jacht, feesten en schitterende tornooien waren zijn eenige bezigheid.

Op een prachtigen herfstavond reed de 23-jarige Frederik door het Thuringer woud, waar hij den ganschen dag met de vervolging van hert en reebok had doorgebracht; hij was van zijn gevolg verwijderd en reed geheel alleen langs heuvelen en dalen, terwijl hij een vroolijk wijsje neurriede en zijn vurigen klepper tot vlugger galop aanspoorde.

In het verschiet doemdeu reeds de hooge torens van Hohenstauffen door de vale nevelen op, toen door een geweldigen ruk aan de teugels, het snuivende ros plotseling tot staan werd gebracht. Over het purperen zadel gebogen, om zijn vurigen klepper beter te kunnen inhouden, wendde de jeugdige ruiter het hoofd naar een wilgenboschje, dat links van den weg den oever van een grooten vijver omzoomde. Hij bleef eenige oogenblikken in die gebogen houding met het hoofd naar de wilgen gekeerd, terwijl zijn blik het donker gebladerte zocht te doordringen, dat door de avondschemering in geheimzinnig duister gehuld werd.

'Ik heb het toch duidelijk gehoord,' zeide hij bij zichzelf; 'die geluiden zijn niet vaneen Eolusharp - die stem kan de wind toch niet zijn, ten minste ik heb den wind nog nooit hooren zingen.'

Maar het bleef doodstil en niets vertoonde zich voor de oogen van den ridder; daarom gaf hij zijn paard weer de sporen, doch bijna te gelijker tijd dwong een nieuwe ruk aan den teugel het dier weder tot staan. Achter de wilgen, op eenige schreden afstand van Frederik, weerklonken de welluidende akkoorden van een gitaar en

begeleidden een glasheldere, klankvolle stem, die eenige weemoedige coupletten zong uit een oude Duitsche ballade:

Aan d'oever van het stille meer
De droeve Idwina zucht
Zij buigt haar hoofd in 't stof ter neer
En weent: ‘Hij keert niet weer!’

‘Hij zeide mij in een zoeten droom:
‘Wacht, tot ik morgen wederkoom,
Hier aan den groenen zoom.’
Idwina, ach!... hij komt niet meer,
Reeds flikkervlamt het sterrenheir,
Reeds blinkt de maan in 't meer.

De stem zweeg. Frederik schoof voorzichtig de takken ter zijde en zag een meisje, dat tegen den stam van een wilg gezeten met een gitaar op den schoot. Hare vingeren rustten onbeweeglijk op de snaren van het speeltuig en met strakken blik staarde zij over het effen water van het meertje. Er lag iets treurigs in hare trekken en hare lippen, zwijgend als de snaren van den gitaar, vergaten de ballade te eindigen.

Eensklaps sprong zij verschrikt overeind. Aan de andere zijde der wilgen klonk eene krachtige mannenstem en vervolgde op vroolijken toon het onderbroken lied:

> De ridder van uw droomen,
> Idwina, hij zal komen
> Als 't nachtelijk ure bromt
> Dof klinkt op 't zachte kleed van mos
> Het hoefgetrappel van zijn ros,
> Idwina, hoor, hij komt.

Op hetzelfde oogenblik spreidden zich de wilgentakken uiteen en met een lach op de lippen sprong Frederik uit het ritselend gebladert te voorschijn.

'Idwina', riep hij uit, 'vergeef uw ridder, dat hij zoolang u liet wachten!'

'Ik ben Idwina niet, heer ridder, en ik wachtte u nog veel minder,' antwoordde het meisje.

Dit zeggende raapte zij haar gitaar op en verwijderde zich snel.

Frederik zag haar achter een heuveltje verdwijnen, hij was als geboeid aan die plaats, lang stond hij nog onder het wilgenboschje en staarde naar den kleinen heuvel; eindelijk steeg hij weer te paard en reed langzamer dan gewoonlijk den weg op naar zijn kasteel.

De jonge Hohenstauffer, die door de meistreelen bezongen werd als een ridder, gepantserd tegen de gevederde pijltjes van *Amor*, was dien avond stiller en nadenkendër dan ooit. Zijne wangen gloeiden, vermoeid wierp hij zich op zijne legerstede, maar de slaap bleef verre van hem. En toen eindelijk een lichte sluimering zijn oogleden sloot, droomde hij van het meisje aan den voet der wilgen, totdat het visioen verdween in een mengeling van strijdende ridders. Hij zelf was in het gewoel, hij voe de het staal des vijands door zijn kuras dringen, hij viel....

Toen hij verschrikt uit zijn droom ontwaakte d[r]ong de morgenschemering reeds door het kruisvenster van zijn slaapvertrek. Hij stond op en ging buiten verfrissching zoeken in de koele morgenlucht. Dan zadelde hij zijn paard en reed den weg op, waarlangs hij den vorigen avond gekomen was.

Langzaam rees de zon boven de blauwe torens van het gothisch kasteel, de lucht was effen blauw en overal floten de vogels in de takken der boomen. In vollen galop joeg de ridder langs beemden en velden en hield zijn paard eerst in bij het wilgenboschje aan den oever van het kleine meer.

De zangster was niet meer daar; maar op de plaats waar zij den vorigen dag had gezeten zag de ridder een klein schitterend voorwerp onder het vochtige gras. Hij steeg van zijn paard en raapte het op: 't was een klein gouden kruisje aan een blauw zijden lint, nog nat van den morgendauw.

Onwillekeurig bracht de jonge ridder het kostbaar kleinood aan zijn lippen, dan steeg hij weer te paard en vervolgde den eenzamen weg langs de bochtige oevers van het meer. In zijn droomen verdiept, reed hij langzaam voort, terwijl hij den teugel slap liet hangen, en kwam ongemerkt aan de andere zijde van den heuvel, waarachter hij den vorigen avond het meisje had zien verdwijnen

Zacht verlicht door de stralen der zon, lagen daar eenige hutten tegen de helling van den heuvel; maar niet lang bleef zijn blik daarop rusten.

Aan den ingang van een huisje, dat het dichtst bij den weg lag, zat op een houten bank een bleek, bevallig kind met lange, golvende haren; haar blauwe oogen waren

naar de zon gericht, die door den lichten morgendamp over de toppen der donkere dennen haar scheen toe te lachen.

Den hoefslag van het paard deed haar omzien en eensklaps riep zij uit:

‘O! dat kruisje, heer ridder, om Gods wil, geef mij dat kruisje terug.’

Zij deed een poging om op te staan, maar schudde treurig het hoofd en bleef zitten; maar hare handjes strekten zich smeekend uit naar Frederik en opnieuw bad zij met bevende stem: ‘Heer ridder, geef mij dat kruisje terug.’

Frederik reed naderbij, boog zich naar het kind en liet het gouden kruisje in haar handje glijden. Met tranen van dankbaarheid in de oogen ontving zij het kleinood en streek tusschen hare fijne vingertjes de plooien uit het zijden lint.

‘Dat is het kruisje van mijn zuster Gella,’ zeide zij met kinderlijke vreugde. ‘Ik had haar wel gezegd dat zij het vinden zou, want ik heb er onze Lieve Vrouw om gebeden; maar Gella wilde mij niet gelooven... Maar wat blijft Gella lang weg, zij is zeker nog aan het zoeken, en zij schreide zoo...’

‘Laat ons haar dan tegemoet gaan,’ zeide Frederik.

‘Haar te gemoet gaan?’ antwoordde het kind met een droeven glimlach. ‘Ik kan niet eens opstaan zonder hare hulp... Maar daar gaat de achterdeur open. Ja zij is het, zij is het, ik hoor haar al aankomen,’ en zij strekte haar handje uit waarin zij het kostbaar kleinood hield.

Een kreet van verrassing weerklonk en terzelfdertijd ontving de aankomende het kruisje uit de hand harer zuster.

‘Welnu, Gella,’ sprak de kleine zieke, heb ik het niet geraden?’

Maar Gella antwoordde niet en spoedde zich naar binnen, een angstigen blik om zich slaande.

‘Waarom gaat ge nu zoo gauw heen?.... Gella, Gella!’ riep het meisje.

Frederik zag nadenkend naar den drempel der hut, vanwaar zijne tegenwoordigheid haar verwijderd had. Gella, ja, 't was dezelfde, die hij den vorigen avond had gezien.

Op dat oogenblik klonk in de verte de galop van een paard, door de echo's der heuvelen weerkaatst, en weldra verscheen van achter de struiden de jonge graaf Hatto, een der makkers van Frederik, die vroolijk lachend zijn prachtigen vos op hem aanstuurde.

‘Eindelijk heb ik den dolenden ridder!’ riep hij uit. ‘Ik was al op het kasteel geweest en heb overal rondgezocht. Maar, wat kijk je vreemd? Waar heb je dat doodgraversgezicht toch gehaald?’

‘Als het Hatto niet bevalt, moet hij maar doorrijden,’ was het bittere antwoord.

‘Dank u, maar daar heb ik zoo opeens nog geen trek in, nu ik je pas gevonden heb’

‘Dan zal ik gaan,’ antwoordde Frederik kortaf, ‘want ik ben nu liever alleen.’

Hij wierp een vluchtigen blik op het hutje, als vreesde hij, dat Gella nu op den drempel zou verschijnen en gaf zijn paard de sporen, maar Hatto, die niet kon begrijpen, wat zijn vriend scheelde, versperde hem den weg.

Geduld is nooit de hoofddeugd van Barbarossa geweest; zijn drift ging vootbij als een bliksemstraal; maar ook evensnel ontvlamde hij. Vertoornd over de spotte[n]de taal en de onbescheiden komst van Hatto, steeg thans zijn woede ten top. Het bloed vloog hem naar de wangen, zijn oogen schoten vonken, in een oogwenk had hij zijn zwaard uit de scheede en reed op Hatto in, die zich gedwongen zag eveneens den degen te trekken.

‘Zijt gij gek, Barbarossa? zijt gij gek?’ riep hij, terwijl hij achteruit week en een slag afweerde. Maar Barbarossa hoorde niets; hij trof zijn tegenstander aan den linker

arm, die over die lichte verwonding insgelijks woedend werd en het gevecht voortzette; doch het duurde niet lang.

Op het hulpgeroep der kleine zieke snelde Gella buiten de hut.

‘Om Gods wil, heeren ridders!’ riep zij uit en trad op de strijdenden toe.

Plotseling bedaarde de toorn van den Hohenstauffer, hij lette slechts op Gella en vergat de slagen van Hatto af te weren; opeens trof hem het staal van zijn tegenstander in de borst, hij wankelde in den zadel, doodsche bleekheid spreidde zich uit over zijn voorhoofd, en machteloos stortte hij van het paard, voor de voeten van het verschrikte meisje.

Toen de ridder ter aarde stortte, slaakten Gella en hare zuster een kreet van schrik, die kreet werd gehoord en in de verte kwamen twee dorpers aangesneld.

Hatto was afgestegen. ‘Pas op die paarden,’ riep hij tot een der landlieden en wierp hem den teugel toe van zijn ros. De boer nam het bij den toom, maar het paard van Frederik liet zich niet grijpen en holde in wilde vaart heen in de richting van Hohenstauffen.

Met sombere wanhoop zag Hatto naar de wond die hij zijn vriend had toegebracht, en bleek en sprakeloos, aan hevige droefheid ter prooi stond Gella naast hem met gevouwen handen en gebogen hoofd en staarde op den ridder, die geen teeken van leven meer gaf.

‘Hij is dood! Hij is dood!’ riep Hatto, ‘ik heb hem vermoord!’

‘Dood!’ herhaalde Gella met dofte stem... dood! o God! o God! Maar neen,’ zeide zij na een oogenblik van stilte, ‘neen hij is niet dood, hij leeft, hij beweegt zijn lippen. Wij moeten hem helpen, gauw naar binnen!’

Hatto wenkte den anderen boer; beiden namen Frederik op en droegen hem in de hut, waar Gella hen was voorgegaan. Toen sprong Hatto weer ijlings te paard om spoedig een geneesheer te halen en beval den gewonde in de zorgen der boeren aan.

De kleine zieke zat nog alleen buiten, nu eens zag zij naar den bloedplas op den grond, dan naar de helder blauwe lucht, die langzaam met grauwe wolken werd bedek, en weenend begon zij te bidden.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

‘Haast je wat!’ -

Jongens blijven altijd jongens, zelfs al worden ze in de plechtige toog en superpli van den misdienaar gestoken. Mogen ze aan het altaar, onder het toeziend oog van den dienstdoenden priester en in het besef hunner waardigheid, de ingetogenheid bewaren, die aan het Huis Gods voegt, zoodra zij de deur der sacristie achter zich hebben dichtgetrokken, zijn ze weer jongens.

Die opmerking is blijkbaar ook gemaakt door den schilder van het tafereeltje op onze eerste bladzijde en heeft hem de stof geleverd tot een geestige schilderij, waarop de tegenstelling tusschen de guiterij van den deugniet en zijn eerbiedwaardig kerkelijk gewaad een onweerstaanbaar humoristisch effect maakt.

De misdienaar, die op het oogenblik alleen in de sacristie is, belast met het wegbergen der pas gebruikte ampullen, krijgt daar bezoek van den bakkersjongen, die brood komt brengen voor de pastorie en klaarblijkelijk een goede kennis is van den jeugdigen dienaar der kerk. Ten minste deze toont hem zijn vriendschappelijke

gevoelens door hem op het restantje van den miswijn te trakteeren, dat nog in een der ampullen is overgebleven. Gretig zet de bakkersjongen, wien zoo'n buitenkansje niet alle dag overkomt, het kristallen kannetje aan den mond en laat zich het uitgelezen vocht goed smaken.

'Haast je wat!' duwt zijn royale kameraad hem intusschen toe, daar hij onraad meent te hooren en niet graag op zijn ongeoorloofde vrijgevigheid zou betrapt worden. Als de koster hem snapte, zou de vriendelijke traktatie hem duur te staan komen.

In het koor. -

Ook hier zijn we in kerkelijke omgeving, maar de personages, die het tooneel stoffeeren, zijn er ditmaal niet mee in tegenstelling. De vrome ingetogenheid der eerbiedwaardige kloostervrouwen is in volkomen harmonie met den plechtigen aanblik van het koor.

Klaarblijkelijk bevinden wij ons hier in een van die oude adellijke stiften, zooals er bijvoorbeeld in Oostenrijk nog gevonden worden en waar de dochters van de aanzienlijkste familiën des lands zich in de naleving van een vaak strengen kloosterregel aan den Heer toewijden. Wij meenen dat te mogen opmaken uit den rijkdom van kunstwerken, waarmee het heiligdom is opgesierd. Orgelkast en koorgestoelte zijn kwistig met beeld- en snijwerk versierd; rijk beschilderde beeldramen temperen het licht tot een geheimzinnige schemering, een kostbare zilveren lamp hangt van het hooge gewelf af en rijk geborduurde kussens dekken de knielbanken. De stijl der kerkmeubelen verraadt het tijdperk van den overgang

tusschen de strenge gothiek en de weelderige renaissance. De Godgewijde maagden, die om Christus' wille aan al de pracht en de praal der wereld hebben vaarwel gezegd, zien zich dus ook hier nog van schatten omringd, maar deze strekken niet tot eigen oogenlust, zij dienen alleen tot opluistering van 's Heeren heiligdom.

Terwijl een viertal van de jongste zusters, onder begeleiding van het orgel, een vrome hymne zingt, luisteren de andere ingetogen toe en sluiten zich door gebed of overweging bij den lofzang aan.

Bezoek bij de weduwe. -

Ook dit is een rijk tafereel, ons verplaatsend in de kunstrijke tijden, waarheen de verbeelding van kunstenaar en dichter nog zoo vaak haar toevlucht neemt, om er verademing te vinden van het koude, eentonige proza der tegenwoordige wereld. Het eigenlijke onderwerp der schilderij is overigens van alle tijden: een jeugdige weduwe met haar kind, die het bezoek ontvangt van een belangstellende vriendin. Was het den schilder enkel om het treffende dezer situatie te doen geweest, hij had zich met een paar figuren uit het gewone leven kunnen vergenoegen, en het effect in uitdrukking had hetzelfde kunnen wezen. Doch hij wilde niet enkel een gevoelvol, maar ook een schilderachtig tafereel hebben, en daarom koos hij geen hedendaagsche dames in modieuze kleeding, en gezeten in een modern salon; maar hij leidde ons een adellijke middeleeuwsche huizinge binnen en vertoonde ons daar twee vrouwen, in den kleurigen, rijken dos van het gekozen tijdvak, in ernstig gesprek naast elkaar gezeten op de kunstrijk gebeeldhouwde bank ter zijde van de hooge schouw, met een fraai bestikt wandtapijt achter zich en een kostelijk Oostersch vloertapijt onder de voeten.

In die rijke stoffeering is echter de hoofdgedachte niet verloren gegaan. Diepe smart spreekt uit het effen, bleek gelaat der jonge weduwe in rouwgewaad, die haar kleinen lieveling, vaders evenbeeld, nu wees geworden, moederlijk tegen zich aanvlijt, terwijl zij met de andere hand den trouwen hond streelt, die tot haar opziet, als besefte hij haar leed en als treurde ook hij om het verlies van zijn meester. Het gelaat der bezoekster drukt innige deelneming uit en een oprecht gemeend pogen om troost te brengen in de droefheid der zwaarbeproefde vriendin.

Broertje en zusje. -

BROERTJE EN ZUSJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN TH. KLEEHAAS.

Broertjes en zusjes plegen maar zelden zoo goed te harmonieeren als de twee kleinen op onze gravure, die zich zelfs gemeenschappelijk met elkanders speelgoed vermaken. Het houten paard is natuurlijk van broertje en de pop van zusje, maar beiden hebben er evenveel schik in, de pop als een ruiter op het paard te zetten en dan te zien wat een kranig figuur ze maakt. Zusje geeft den ruiter met waarschuwend opgeheven vinger de noodige voorschriften om zich flink in het zaal te houden, en broertje ziet met belangstelling toe, hoe hij het er af zal brengen.

Wetenswaardig Allerlei.

Oorlog in het dierenrijk. -

Het is ongelooflijk, welke verwoestingen de witte mieren, daar, waar zij bij groote hoopen leven, kunnen aanrichten. Alleen het allerhardste hout kan aan haar scherpe tanden weerstand bieden. In de huizen, waar ze haar intrek nemen, hollen ze binnen korten tijd al het houtwerk letterlijk uit, zoodat het op den duur moet instorten.

Op de Filippijnsche Eilanden worden de meubels van voeten voorzien en deze in met water gevulde schotels geplaatst, opdat de kleine witte beestjes niet naar boven kunnen klauteren, om er zich te nestelen. Gelukkig zijn er in de huizen ook ijverige vervolgers en verdelgers, vooral de hagedissen, die daar tot de nuttigste huisdieren gerekend worden. Men kan dikwijls de hagedissen langs de muren der kamers zien

heen en weer kruipen, waar zij allegevleugelde en ongevleugelde indringers naar binnen slaan.

Tegen het theedrinken. -

Het drinken van thee is, als het overdreven wordt, nog veel gevaarlijker voor de menschelijke gezondheid dan het drinken van sterke koffie. Het geneeskundig blad *Hospital* te Londen zegt over de in Engeland opgedane ondervinding: ‘In Engeland werden gedurende het afgeloopen jaar bijna honderd millioen kilogram thee verbruikt, en onze talrijke zenuw- en maagziekten zijn voor een groot deel aan het overdreven gebruik van thee toe te schrijven. Wij drinken veel meer thee dan onze voorouders; wij drinken ze sterker, vaker en van slechtere qualiteit. De gevolgen springen niet zoo duidelijk in het licht, als die van de vergiftiging door alcohol, maar ze zijn niet minder ernstig, en eenmaal zal er een tijd komen, dat elke gezondheidsapostel zal zeggen: ‘Drink liever cacao, of zelfs hier, dan die verwenschte thee.’

De pauw op tafel. -

Bij de maaltijden der oude Romeinen, werden, zooals men weet, heel wat pauwen opgedischt. Ook bij Engelsche feestvieringen was van de 13e tot de 15e eeuw de pauw een onontbeerlijk gerecht. Bij een groot feest, dat in 1470 ter eere van den aartsbisschop van York gegeven werd, verschenen niet minder dan 100 pauwen op tafel.

Veel geoefendheid was er noodig om een pauw klaar te maken, zonder den langen staart te bederven. Bij riddermaaltijden verscheen de pauw aanvankelijk in een reusachtig omhulsel, waar aan den eenen kant de kop en aan den anderen kant de breed ontplooide staart uitstaken. De schoonste dame had het voorrecht een vogel op tafel te brengen en zette hem neer voor den overwinnaar in het steekspel, terwijl de zaal van krijgsliederen daverde.

Wat het uiterlijk betreft, moet een pauw een waardig slot geweest zijn aan de overvloedige maaltijden der ridders; of zij ook malsch en smakelijk was, valt wel een beetje te betwijfelen, als men in aanmerking neemt de ontzettende hoeveelheden bier en malvezij, die het laatste gerecht moesten doorspoelen.

Het aluminium,

dat men het metaal der toekomst genoemd heeft, wordt telkens meer vervaardigd en gevraagd. De fabriek te Schaffhausen, die het aluminium met behulp van den electrischen stroom uit gesmolten leem vervaardigt, heeft het afgeloopen jaar niet minder dan 1.000.000 kilogram geproduceerd, tegen 300.000 in 1892. In het jaar 1885 kostte de kilo nog zeshonderd gulden, nu volgens de laatste opgaaf maar drie.

Zooals men weet, vereenigt het aluminium in zich eigenschappen, als ze in geen ander metaal worden aangetroffen. Het biedt meer dan de onedele metalen weerstand aan scheikundige invloeden, en is daarbij goedkooper en voor practische doeleinden beter geschikt dan de edele. Het kan even gemakkelijk gesmeed als gegoten en

gesmolten worden, heeft een groote vastheid en is zeer licht, driemaal zoo licht als ijzer.

In Amerika heeft men onlangs platen van aluminium tot bedekking van gevels van huizen aangewend, en als het nog goedkooper en de vervaardiging nog gemakkelijker wordt, dan zullen wij het aluminium spoedig overal zijn intree zien houden en niet enkel - zooals nu - meest op het gebied van weelde-artikelen, wetenschappelijke instrumenten en kleinere voorwerpen voor huis en werkplaats.

Het aluminium toch is het meest verbreide van alle metalen: het is een bestanddeel van de leem, en deze is bijna overal maar voor het oprapen. De kunst, om er de mooie, zilverachtige stor uit te halen, is tot dusver de groote zwarigheid.

Het sap van citroenen

is een voortreffelijk geneesmiddel tegen een aantal kwalen, niet enkel bij jicht, maar ook bij gal- en leverziekten. Het wekt de lever en de organen der spijsvertering op en sterkt het heele lichaamstelsel in het algemeen. Bij zenuwhoofdpijn is niets beter dan het drinken van een glas water, waarin het sap van een halve citroen is opgelost. Een stroopachtig mengsel van citroensap en suiker helpt tegen hoesten en een ruwen hals. Als men min of meer aangeschoten is, brengt het drinken van citroensap in water, of zelfs maar het uitzuigen van een citroen ontnuchtering teweeg.

Een zware leverzieke deelt mee, dat zijn verzwakte lever hem onbeschrijflijk veel pijn gedaan had; maar zoodra hij eenigen tijd 's morgens en 's avonds het sap van een halve citroen in warm water gebruikt had, was de kwaal snel gebeterd, de hoofdpijn verliet hem, zijn eetlust keerde terug en aan zijn verloren gewicht won hij in weinige weken verscheiden ponden terug.

[Nummer 31]

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

Hoewel de gasten allen goede bekenden waren en reeds geruimen tijd met elkaar gesproken hadden, heerschte er toch in het begin aan tafel een betrekkelijke stilte, die door niets werd onderbroken dan door het geluid van vorken en lepels, en het scharrelen met borden en messen.

Adolf, die naast Maria zat, was voorkomend en bescheiden, en het jonge meisje nam zijn beleefdheid zeer heusch op, wat den jonkman, die daaraan niet gewoon was, in de wolken en den heer Van Meeren, wien dit niet ontging, in het beste humeur bracht.

Langzamerhand, toen de wijn parelde, fonkelde en straalde, raakten de tongen wat losser en beijverden de heeren zich, de dames, meest onder aanvankelijk verzet van haar zijde, een glas in te schenken. Maria liet zich door Adolf bedienen en stiet met hem aan, en was overigens zoo spraakzaam en zag er in haar crême kleedje zoo lief uit, dat aller aandacht op haar gevestigd werd.

Eindelijk vond de heer Buys, die al voor drie man gegeten en gedronken had, gelegenheid, om met de naast hem zittende gastvrouw, met wie hij tot dusver nog geen woord had gewisseld, een gesprek aan te knoopen.

'Ik moet u wel mijn compliment maken over uw dochter, mevrouw,' zei hij zoo luid, dat hij aan de geheele tafel verstaan kon worden en alles onmid[d]ellijk stil werd; 'ze ziet er charmant uit. Op mijn woord, ze zou met den jongen Hoekstra een mooi paar zijn.'

DE WEESJES GAAN NAAR DE KERK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN ECKMANN.

Op het hooren dezer woorden sloeg Maria blozend de oogen neer, terwijl de fabrikant met een blik vol trots naar zijn dochter en Adolf zag. Hierna boog hij zich tot de ont-

zaglijke mevrouw van Heeckeren en fluisterde haar iets in het oor.

‘Wat u zegt!’ riep ze met haar forsche stem, de handen ineenslaande, ‘ik feliciteer u wel.’

Aller blikken werden nu op mevrouw Van Heeckeren gevestigd, maar deze, inziende dat ze te voorbarig geweest was, zweeg, en Van Meeren eveneens, waarmee dit incident gesloten was.

Ten laatste kwam men aan het dessert, en toen de heer Van Meeren den heer Buys aanstalten zag maken om op te staan en, als zijn gewoonte was, den eersten toost in te stellen, verhief hij zich uit zijn stoel, waarop de heer Buys het glas, dat hij reeds in de hand had, weer neerzette.

‘Geachte gasten,’ begon de fabrikant, eenigszins haperend, ‘ik heb u iets mee te deelen, dat voor u allen een verrassing mag heeten. Een verrassing kan het toch eigenlijk niet zijn, want gij allen weet, dat mijnheer Adolf en mijn dochter reeds geruimen tijd verkeeren en het mijn liefste wensch was, door de innigste banden met de. achtenswaardige familie Hoekstra verbonden te worden.’

Hier sloeg mevrouw Van Meeren een verbaasden blik op haar man, terwijl Adolf Maria's hand zocht te grijpen, die deze evenwel haastig terugtrok.

‘Welnu, geachte dames en heeren,’ hervatte de fabrikant, ‘mijnheer Adolf heeft straks de hand van mijn dochter gevraagd en ik zal u wel niet behoeven te zeggen, hoe vereerd mijn vrouw en ik met dat aanzoek waren, dat onze zoetste wenschen vervult. Ik stel u daarom voor, het eerste glas te ledigen op het geluk der jong verloofden.’

Nu volgden eenige oogenblikken van algemeene verwarring. Al de gasten stonden op, om den fabrikant en zijn vrouw, Adolf en Maria en den heer Hoekstra geluk te wenschen. Maria was zoo bleek geworden als een doek, en kon geen woord uitbrengen. Men schreef dit toe aan haar zeer verklaarbare ontroering en vond, dat die schuchterheid haar heel goed stond. Ook mevrouw Van Meeren was ten hoogste ontsteld en sloeg nu eens een blik op haar man, dan op haar dochter. Ze wilde spreken maar bedacht, dat ze toch niet in bijzijn van al die vreemden een scène kon maken.

‘Op wanneer de bruiloft, mijnheer Van Meeren?’ vroeg de stentorstem van mevrouw Van Heeckeren, nadat de opschudding eenigermate bedaard was.

‘De dag is nog niet vastgesteld, lieve mevrouw, maar we zullen het niet lang maken. Dat dient nergens toe en de jongelui zijn toch niet tevreden, vóór ze een eigen tehuis hebben.’

Nu was het ijs voorgoed gebroken en begon men te toosten, dat het liefhebberij was. Alleen Maria en mevrouw Van Meeren waren opmerkelijk stil, maar door de algemeene drukte, waar de metalen stem van mevrouw Van Heeckeren boven uitklonk, werd er weinig acht op geslagen.

Door deze gebeurtenis was het huwelijk het algemeen onderwerp der gesprekken geworden, en zelfs den heer Buckers mocht het ditmaal niet gelukken, zijn geliefkoosd thema in het debat te brengen.

Te midden der drukke conversatie overhandigde een bediende een visitekaartje aan den heer des huizes. Deze sloeg er haastig een blik op en zag den bediende vragend aan.

‘Ik heb hem in de voorkamer gelaten. Hij verzocht u dringend te spreken, een oogenblik maar.’

‘Is het....?" vroeg Van Meeren.

‘Mijnheer Van Haaren,’ fluisterde de bediende, ‘de broer van juffrouw Joosten.’

‘Goed, ik kom.’ Het overige ging in een onverstaanbaar gemompel verloren.

Daarna opstaande, verzocht de fabrikant zijn gasten, hem een oogenblik te verontschuldigen en verliet het vertrek, terwijl zijn vrouw, die den naam van Van Haaren had opgevangen, hem verwonderd naoogde.

XV.

De bediende had in de voorkamer maar een van de lampen aangestoken en deze niet te hoog opgedraaid, zoodat enkel een schemerachtig licht zich door het vertrek verspreidde en de hoeken der kamer in diepe duisternis gehuld waren. De heer Van Haaren had op een stoel bij de tafel plaats genomen en wijdde zijn aandacht aan de hem omringende voorwerpen. Daar de fabrikant lang talmde met te komen, werd hij ongeduldig, schoof eerst een keer of wat op zijn stoel heen en weer, nam daarna een boek, dat op tafel lag, in handen en bladerde er wat in, om ten slotte de kamer op en neer te loopen. Hij was er blijkbaar niet aan gewoon, dat men hem lang liet wachten, want hij kwam daardoor in een onaangename stemming. Al een keer of wat was hij voor een schilderij blijven staan, had op de pendule gekeken hoe laat het was en een der snuisterijen, die op een hoektafeltje lagen, in handen genomen. Eindelijk hoorde hij een stap in de gang, waarom hij weer naar zijn stoel terugkeerde en juist had plaats genomen, toen de heer Van Meeren de deur opende en binnenkwam.

De fabrikant was niet onmiddellijk uit de eetzaal naar zijn bezoeker gegaan, maar eerst een andere kamer binnengeloopen, om even over het zonderlinge van dat late bezoek na te denken. Tevergeefs echter vroeg hij zich af, wat die Van Haaren op zulk een uur wel van hem kon verlangen. Vreemd, hij meende zijn doel bereikt te hebben, zijn dochter zou de echtgenoote worden van Adolf Hoekstra, hij zou uit zijn benarden financieelen toestand worden verlost, en nu bracht hij het bezoek van den broeder van juffrouw Joosten, den oom van Dirk, daarmee in verband. Hij vond het zelf dwaas, maar hij wist niet hoe het kwam: een onbestemde vrees bekroop hem, dat het luchtkasteel, hetwelk hij met zooveel moeite en overleg had opgetrokken, als een kaartenhuis zou ineenstorten. Zijn kwaad geweten deed hem altijd duchten, dat eenmaal het uur der wraak zou slaan. Zoo bij zich mijmerend, bedacht Van Meeren ten slotte, dat zijn bezoeker het onheusch mocht vinden, indien hij hem zoo lang liet wachten, en daarom begaf hij zich, zij het ook met tragen tred, naar de voorkamer.

Toen de fabrikant binnentrad, stond Van Haaren op en deed een stap nader.

‘Verontschuldig me, mijnheer, dat ik zoo laat en op een zoo ongelegen uur kom, maar het geldt een zaak van het hoogste gewicht. Mocht u mij misschien niet kennen, dan heb ik de eer mij voor te stellen als de broer van juffrouw Joosten en de oom van Dirk.’

Hoewel deze woorden op volmaakt gewonen toon werden uitgesproken, maakten ze op den fabrikant een geweldigen indruk Hij werd bleek en zijn knieën knikten. Plotseling vloog de gedachte aan de portefeuille hem door den geest Indien Van Haaren hem eens als den dief van zijn zwager kwam aanklagen! Dit denkbeeld verlamde zijn tongen deed hem zijn bezoeker met een soort van schrik aanstaren.

‘U schijnt ontroerd, mijnheer,’ zei Van Haaren, die de reden daarvan niet kon bevroeden. ‘Ik had niet gedacht, dat mijn komst....’

‘'t Is niets, mijnheer, in het minst niet,’ antwoordde de fabrikant, die begreep, dat koelbloedigheid hier het eerste vereischte was. ‘Alleen de overgang van de warme zaal in dit koele vertrek.... 't Is alweer beter... Neem me niet kwalijk, mijnheer. En

nu, laat mij u zeggen, dat het mij zeer veel eer is, met u kennis te mogen maken. Maar ga u zitten. Mag ik de reden weten van uw komst?'

'Het geldt het geluk van mijn neef Dirk, dien het mij wel spijt, dat u uit zijn betrekking hebt ontslagen.'

'Van Meeren haalde verruimd adem. Zijn bezoeker wist dus blijkbaar niets van de portefeuille. De fabrikant kreeg al zijn zelfvertrouwen terug en daar hij zeer goed begreep, waar Van Haaren op aanstuurde, zei hij koel:

'Ontslagen, mijnheer? Ge vergist u; uw neef heeft zelf zijn ontslag genomen.'

'Nu, het komt al vrijwel op hetzelfde neer en ik moet u dan ook zeggen, dat ik uw gedrag in deze zaak allesbehalve nobel vind," antwoordde Van Haaren driftig, hoewel hij zich had voorgenomen, zoolang mogelijk kalm te blijven.

'Ik geloof niet, mijnheer,' zei de fabrikant, door de woorden, en meer nog door den toon van zijn bezoeker gekrenkt, 'dat ik aan iemand rekenschap van mijn gedrag schuldig ben, en ik vrijheid heb om te handelen, zooals ik verkies. Ik laat mij door niemand de wet stellen.'

'Volkomen juist, mijnheer, maar u houdt het mij ten goede, als ik u zeg, dat mijn neef na zijn wakkere houding bij den brand en de redding van uw dochter iets anders van u verdiend had.'

'Zeker haar hand?' vroeg Van Meeren, die al zijn ouden overmoed had teruggekregen.

'Eerlijk gezegd, ja. Dat zou uw hart eer hebben aangedaan. Mij dunkt, zulk een belooning was voor zulk een daad niet te veel, en bovendien hielden de jongelui veel van elkaar."

Van Haaren zei dit op zoo'n kalmen toon, alsof hij de meest alledaagsche zaak ter wereld vertelde, dat de fabrikant woedend opsprong.

'Maar, mijnheer, als een bedelaar mijn dochter het leven gered had, zou ik mij dan verplicht moeten rekenen ze hem ten huwelijk te geven?' En hij lachte schamper.

'Dat gaat te ver,' zei Van Haaren, op zijn beurt van zijn stoel opspringend, 'dat is een beleediging, mijnheer! Mijn neef was toch geen bedelaar!'

'Maar hij had toch geen geld en u begrijpt...'

'Hebt *gij* dan zooveel geld?' viel Van Haaren hem driftig in de rede.

De fabrikant verbleekte. Hoe! zou die vreemdeling, die eerst een dag of wat in het stadje woonde, weten, wat niemand vermoedde? Neen, het kon niet, het was enkel een list om achter de waarheid te komen, meer niet.

'Ik vind uw woorden ongepast en grof, mijnheer,' zei de fabrikant, 'en ik verkies niet langer met u te spreken.'

'Toch geloof ik, dat u nog wel een oogenblik naar mij zal luisteren, als u mij maar laat uitspreken,' hernam Van Haaren met een kalmte en zekerheid, die Van Meeren opnieuw schrik aanjoeg. Wat beteekende toch die geheimzinnige, gebiedende toon van den vreemdeling? Weer dacht de fabrikant met angst en vrees aan de portefeuille.

'Ik geloof, mijnheer Van Meeren,' vervolgde de bezoeker, nog altijd even kalm, 'dat we zoo niet op den goeden weg zijn. Gij maakt u boos en ik word driftig, en zoodoende zullen wij het nooit eens worden. Laten wij de zaak kalm beschouwen, en ik twijfel niet, of alles zal naar wensch afloopen.'

De verbazing van den fabrikant nam steeds toe. Het scheen wel, dat de rollen waren omgekeerd. Zijn bezoeker keek hem rustig aan, alsof hij van zijn zaak volkomen zeker was, en hij, de door allen gevreesde Van Meeren, zwichtte voor den dwang, door dien geheimzinnigen man op hem uitgeoefend.

‘Al keur ik het niet goed,’ hernam de zonderlinge bezoeker na een oogenblik stilte, ‘toch kan ik het begrijpen, dat de rijke fabrikant Van Meeren’ - deze scheen bij die woorden een zweem van ironie in de stem van Van Haaren op te merken - ‘zijn dochter niet wilde afstaan aan iemand als Dirk Joosten, die geen cent bezit.’

Werktuiglijk knikte Van Meeren met 't hoofd en zag daarna zijn bezoeker vragend aan.

‘Juist, mijnheer, ik meende wel uw gedachte geraden te hebben. Voor een paar weken bezat Dirk niets, nu is hij rijk...’

De fabrikant keek hem met klimmende verwondering aan.

‘Rijk, mijnheer, zeg ik, want ik bezit een zeer aanzienlijk kapitaal, en daar ik geen kinderen heb, komt dus alles aan Dirk. En nu ben ik waar ik wezen wilde,’ vervolgde Van Haaren, zonder op het onthutst, min of meer ongeloovig gezicht van den fabrikant acht te

slaan. ‘Daar mijn neef dus niet langer onder dit opzicht een onaannemelijke partij voor uw dochter, en zij, naar mijn zuster mij verteld heeft, een lief, goed meisje is en de jongelui veel van elkaar houden, kom ik u voor Dirk haar hand vragen. Dat is de reden van mijn komst, mijnheer.’

Van Meeren had met stijgende verbazing geluisterd, maar gaf geen antwoord. Wat zijn bezoeker hem zei, kwam zoo onverwacht, het klonk zoo ongelooflijk, dat hij geheel buiten zich zelven geraakte. Maar was het geen sprookje? Was die schijnbaar onaanzienlijke man, die tegenover hem zat, dan inderdaad zoo rijk? Neen, het kon niet, het was een list, wie weet, een doorgestoken kaart met zijn vrouw en dochter. Vrouwen zijn zoo geslepen; men spande hem een valstrik.

‘Nu, mijnheer,’ zei Van Haaren, min of meer ongeduldig, daar de fabrikant bleef zwijgen, ‘u twijfelt toch niet aan wat ik zeg? Als u het noodig oordeelt, zal ik u mijn boeken voorleggen, waaruit u op een cent na zal kunnen zien, hoeveel ik bezit. Ik geloof ook niet, dat er tegen een huwelijk van mijn neef met uw dochter eenig inconvenient bestaat. Dat kan dus het bezwaar niet zijn. Zij is braaf, Dirk ook, ze houden veel van elkaar en Dirk heeft geld genoeg, om zijn vrouw al de gemakken en genoegens van het leven te verschaffen.’

Hij sprak kalm, maar beslist, alsof hij volkomen zekerheid had, dat Maria geen cent ter wereld bezat. Den fabrikant ontging dit niet, en ontsteld vroeg hij zich af, of de raadselachtige man tegenover hem, die op zoo hoogen toon sprak, met zijn financieelen toestand bekend was. Maar neen, dat was al te ongerijmd, hij was nog maar kort te R., en dan, geen sterveling wist er van. Toch werkte alles te zamen zoo krachtig op hem, dat hij, die anders aanstonds met een antwoord gereed stond, die steeds met een beslistheid sprak, alsof al wat hij zei axiomata waren, nu geen woord kon vinden.

‘Maar het is mij ernst,’ hield Van Haaren aan, ‘hooge ernst. Heeft u bezwaren, welnu, zeg ze dan, maar spreek toch in Gods naam. Uw zwijgen brengt mij buiten mij zelven.’

Er lag iets hooghartigs, iets gebiedends in den toon van die stem, wat Van Meeren diep krenkte. Zijn ijdelheid, zijn trots was er door gekwetst, en hij antwoordde dan ook vrij uit de hoogte:

‘Mijnheer, uw aanzoek zou in een ander geval misschien vereerend voor mij kunnen geweest zijn, al zie ik niet in, dat een zak geld uw neef in eens tot een aannemelijke partij voor mijn dochter zou gepromoveerd hebben.”

Bij het hooren dezer woorden schoof Van Haaren onrustig op zijn stoel heen en weer. Het was hem aan te zien, dat een scherp woord hem op de lippen brandde; hij hield zich evenwel in en keek Van Meeren aan, alsof hij zeggen wilde: ‘Ga door, mijnheer, ik ben benieuwd naar wat u verder zeggen zal.’

‘In dit geval,’ vervolgde de fabrikant, ‘kan ik uw voorstel zelfs niet in overweging nemen en moet ik u voor uw neef alle hoop ontzeggen, want juist van avond heb ik het aanzoek van een ander aangenomen, die mij alle waarborgen geeft, dat hij mijn kind gelukkig zal maken.’

‘Zoo,’ zei Van Haaren kalmweg, zonder dat een spier in zijn gezicht vertrok, of ook maar een enkele trek teleurstelling verried. En half luid voegde hij er bij: ‘Ik had het dan wel gedacht.’

‘Maar als u het dan wel gedacht had, hadt ge u toch de moeite kunnen besparen, op zoo'n laat uur daarvoor hierheen te komen,’ zei Van Meeren min of meer spottend.

‘Dat ben ik niet met u eens, mijnheer. Ik zal u zeggen, wat er van is Zooals u weet, ben ik nog maar enkele dagen hier. Ik had reeds onmiddellijk het plan opgevat, u een bezoek te brengen.’

‘Het zou u weinig geholpen hebben al was u een dag of wat vroeger gekomen,’ merkte de fabrikant sarcastisch aan. ‘De verloving van mijnheer Hoekstra met mijn dochter was toen al zoo goed als bepaald, en u begrijpt, dat ik mij ook toen zedelijk jegens hem gebonden zou hebben gerekend.’

‘Ik was van plan u een bezoek te brengen,’ hernam Van Haaren, zonder op de interruptie van Van Meeren in het minst acht te geven, ‘maar dringende zaken eischten mijn tegenwoordigheid elders. Eerst hedenavond kwam ik terug en vernam van mijn zuster, dat u een schitterend diner gaf, - tusschen twee haakjes, een dure liefhebberij, mijnheer. Mijn zuster vertelde me, dat het gerucht liep, dat hedenavond de verloving zou plaats hebben en daarom begaf ik mij onmiddellijk hierheen. Zulke zaken heb ik maar liefst dadelijk achter den rug.’

‘Ze is nu achter den rug,’ merkte de fabrikant eenigszins spottend op.

‘Met uw permissie, mijnheer, zoo ver zijn we nog niet,’ zei Van Haaren kalm, maar op een toon van gezag.

Van Meeren keek verbaasd op, bij begreep er nu heel en al niets meer van. Was het niet ongehoord, dat zoo'n vreemde hem in zijn eigen huis de wet kwam stellen?

‘Maar mijnheer,’ zei dan ook de fabrikant, rood van kwaadheid, ‘ik begrijp uw zonderlinge manieren niet. Ik heb u gezegd, dat ik mijn woord gegeven heb, zoodat ik meen, dat hiermee alles tusschen ons is afgedaan.’

Hij stond van zijn stoel op, als wilde hij zijn bezoeker een wenk geven, dat hij hem graag zag vertrekken.

‘Het spijt me mijnheer, dat ik zooveel van uw kostbaren tijd moet vergen,’ antwoordde Van Haaren met een fijnen glimlach, maar zonder in het minst aanstalten te maken om heen te gaan. ‘De zaak die ik te bespreken heb, is echter heel ernstig en, zooals ik reeds zei, heb ik ze maar liefst zoo spoedig mogelijk achter den rug. Als ik u dus verzoeken mag plaats te nemen, en nog een oogenblik naar mij te luisteren. Waarlijk, mijnheer, ge zult het u niet beklagen.’

Wrevelig nam de fabrikant inderdaad weer plaats. Hij onderging de meerderheid van dien man, al kon hij zich niet begrijpen, waar die eigenlijk in bestond.

‘U zei zooeven. dat u uw woord gegeven had. Is dat onherroepelijk, mijnheer?’

‘Een eerlijk man neemt zijn woord niet terug,’ antwoordde de fabrikant uit de hoogte.

‘Maar men zou tot het inzicht kunnen komen, dat men gedwaald heeft, en dan is het toch beter ten halve gekeerd....’

‘U wil toch niet zeggen, mijnheer....’

‘Ik wilde alleen maar zeggen, mijnheer, dat de heer Hoekstra mij om verschillende redenen niet welkom zou zijn.’

‘Ik dank u, maar hij behoeft uw schoonzoon niet te worden,’

‘Op de eerste plaats,’ vervolgde Van Haaren, weer zonder op de aanmerking van den fabrikant acht te slaan, ‘zijn reputatie is niet van de beste; hij gaat weinig of niet naar de kerk, maar zooveel te meer naar koffiehuizen en sociëteiten, hij....’

‘Mijnheer, wie of wat geeft u het recht, u als rechter van den aanstaanden echtgenoot mijner dochter op te werpen?’ vroeg Van Meeren, rood van kwaadheid.

‘Ik ontleen het aan uw eigen belang en aan dat van uw dochter,’ zei Van Haaren kalm. ‘Is dus mijnheer Hoekstra geen gewenscht echtgenoot voor elk meisje, dat

prijs stelt op godsdienstzin en degelijkheid, voor uw dochter is hij dit nog minder, daar ze niet van hem houdt.'

'Wie zegt u dat, mijnheer?'

'Vraag het haar zelf, als u er nog aan twijfelt. Maar u weet wel beter. Alleen het onzalige geld bracht u er toe, uw dochter, die een braaf meisje is, aan dien nietswaardige weg te schenken. Ge wilt uw dochter verkoopen, mijnheer, en dat noem ik een laagheid!'

'Mijnheer!' schreeuwde de fabrikant, rood van woede opspringend, 'ik gelast u onmiddellijk mijn huis te verlaten, anders laat ik er u door mijn bedienden uitwerpen! Ik wacht geen impertinenties van u af, verstaan?"

Van Meeren hijgde naar adem, zoozeer had de toorn hem overmand. Hij wilde de bel reeds nemen, om aan zijn bedreiging gevolg te geven, maar Van Haaren hield zijn arm tegen, bleef rustig zitten en zei met onverstoorbare kalmte:

'Ik waarschuw u het niet te doen, mijnheer. Het zou u berouwen!'

'Wat berouwen! wat waarschuwen!' schreeuwde Van Meeren, die zich hoe langer hoe meer opwond, naarmate zijn bezoeker kalmer bleef. 'Ik ben toch meester in mijn huis, zou ik hopen, en ik behoef mij toch niet de beleedigingen te laten welgevallen, die de eerste de beste mij hier naar het hoofd komt gooien!'

'Daar is geen sprake van beleedigen, mijnheer, ik zeg u enkel de waarheid en ik tart u, mij het tegendeel te bewijzen. Maar nog eens, mijnheer, ik had enkel het belang van uw familie en ook dat van mijn neef op het oog, en ik verzoek u nogmaals, of u mijn aanzoek niet in overweging wil nemen. Raadpleeg uw vrouw, uw dochter, denk er zelf nog eens kalm over na; ik verdubbel den bruidschat....'

'Noch het een, noch het ander, mijnheer,' zei de fabrikant uit de hoogte, 'mijn besluit is onherroepelijk. Ik heb mijnheer Hoekstra mijn woord gegeven en wat u gezegd heeft, heeft er mij niet van teruggebracht, integendeel, mij er nog meer in versterkt. En nu geloof ik, dat ons gesprek ten einde is. Het spijt me, dat onze kennismaking zoo weinig aangenaam voor ons beiden is geweest,' voegde Van Meeren, die zijn ouden overmoed geheel had teruggekregen, er min of meer spottend bij.

'En ik geloof, dat ons gesprek nog niet ten einde is,' zei Van Haaren kalm maar scherp.

'Maar mijnheer, u moest toch bedenken, dat uw gezelschap mij onaangenaam wordt en uw houding onbetamelijk is. Bovendien wachten de gasten reeds lang op mij Hebt u mij nog over wat anders te spreken, dan verzoek ik u, daarvoor een meer gelegen uur uit te kiezen,'

'De gasten wachten op u, zegt u. Ja, dat is waar ook, zoo'n diner kost handenvol geld,' zei Van Haaren tergend bedaard, 'maar u hoopt, dat uw schoonzoon het u wel honderdvoud zal teruggeven.'

'Alweer een nieuwe beleediging!' riep de fabrikant uit.

'Ik heb niet in het minst een beleediging bedoeld, ik zeg enkel de waarheid, en indien u mij niet keer op keer in de rede was gevallen, was ik al lang klaar geweest. Een oogenblik nog, mijnheer,' vervolgde Van Haaren, ziende, dat de fabrikant een gebaar van ongeduld maakte. 'U moet een rijken schoonzoon hebben, want uw financiën verkeeren in allesbehalve gunstigen toestand.'

'Mijnheer!....'

Van Haaren sloot hem met een gebaar den mond. 'U zal daar misschien weer een beleediging achter zoeken, maar ik spreek enkel de waarheid en ik heb de stukken

in mijn zak, om het te bewijzen. Ik zou er niet over gesproken hebben, maar u heeft er mij letterlijk toe gedwongen.'

De fabrikant keek hem met open mond en oogen aan, maar zei geen woord.

'Op de eerste plaats,' vervolgde Van Haaren langzaam en met nadruk, 'heeft u op uw fabriek een hypotheek van vijftig duizend gulden, op de tweede plaats.....'

'Mijnheer, hoe weet u dat?' stamelde Van Meeren, zoo bleek als een lijk, terwijl hij zich aan een stoel moest vastgrijpen om niet te vallen.

'Wel heel eenvoudig, mijnheer,' antwoordde Van Haaren, nog steeds met dezelfde onverstoorbare kalmte, 'de vijftig duizend gulden hypotheek, die u bij notaris Bouvelt te Amsterdam op uw fabriek genomen heeft, staan op mijn naam...'

'Op uw naam?'

'Ja, mijnheer, op mijn naam. U ziet dus, dat ik zoo maar niet met uit de lucht gegrepen beweringen aankom, maar dat ik precies weet waaraf en waaraan. Ik had hier evenwel liever niet van gesproken, althans niet in deze delicate zaak, maar u hebt er mij toe

genoodzaakt. Nu heb ik alles gezegd en is ons gesprek ten einde.'

Van Haaren stond op om te vertrekken.

Nu was het de beurt van den fabrikant, om het gesprek nog verder te willen voortzetten. 'Een oogenblik mijnheer...'

'Ik dacht dat u geen tijd had en dat de gasten op u wachtten,' merkte Van Haaren sarcastisch op. 'Maar, zooals u wil, ik heb allen tijd en er zijn geen gasten, die op mij wachten.'

Hierna ging hij bedaard weer zitten.

JUDITH MET HET HOOFD VAN HOLOPHERNES,
naar de teekening van Andrea Mantegna, berustende in het Louvre te Parijs.

'Mijnheer, wat u daar zei, moet ik dat als een bedreiging opvatten?'

'Luister, mijnheer, ik zal u nogmaals een voorstel doen. U geeft uw dochter aan mijn neef tot vrouw en ik geef haar de vijftig duizend gulden hypotheek als bruidschat en u vijftig duizend gulden, om uw andere schulden af te doen; of u weigert, en dan

zeg ik mijn hypotheek op en schrijf een briefje aan mijnheer Hoekstra. Ik heb van dien heer al genoeg gehoord om te weten, dat hij een arm meisje niet tot vrouw zal willen...'

EEN BEPROEFD KENNER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PROFESSOR JOS. VON BRANDT.

‘Maar mijnheer, u zet mij het mes op de keel. Ik heb mijn woord gegeven en als eerlijk man...’

‘Het geluk van uw dochter moet voor alles gaan, mijnheer, en dat zou u door een huwelijk met mijnheer Hoekstra niet bevorderen. Maar ik wil hier verder geen woord meer aan verspillen. U weet nu hoe de zaken staan. Overmorgen kom ik om bescheid Ik hoop, mijnheer, dat uw antwoord voor uw dochter en mijn neef gunstig zal zijn.’

Van Haaren stond op, nam zijn hoed en ging naar de deur. Van Meeren liet hem sprakeloos uit en keerde daarna naar de kamer terug. Uitgeput liet hij zich op een stoel neervallen. ‘Vervloekt!’ siste hij tusschen de stijf opeengeperste lippen ‘Vervloekt! Ik ben een verloren man!’ Hij liet het hoofd in de handen zinken en verzonk in gepeins. Plotseling stond hij driftig op. ‘Ik laat me door hem de wet niet voorschrijven!’ en in machtelooze woede balde hij de vuist. ‘Wat verbeeldt zich die kerel wel, dat hij mij dwingen kan! Bukken voor mijn dochter, voor Dirk Joosten? Nooit! Die hypotheek is anders een leelijke geschiedenis,’ vervolgde hij wat kalmer, ‘maar het hoofd buigen doe ik niet. Ik neem geld op, ik heb nog crediet, ik betaal Van Haaren en dan ben ik van hem af. En vertelt hij het rond, dan heet ik het liegen. Hoekstra is er goed voor en dan word ik toch nog liever door hem geholpen, dan door dien verwaanden kerel. Hij mag zooveel geld hebben als hij wil, Dirk Joosten wil ik niet tot schoonzoon. Ze mogen me een stijfkop noemen, maar ik buig mijn hoofd niet voor Van Haaren en Joosten. Wat zouden ze in hun vuistje lachen, als ik mij zoo diep vernederde! Maar die voldoening zal ik hun niet geven! Al komt de heele wereld tegen mij in verzet, toegeven doe ik nooit, nooit, in der eeuwigheid niet!’

De fabrikant wond zich hoe langer hoe meer op en liep met driftige schreden op en neer.

‘Maar het is zaak, den boel zoo gauw mogelijk uit de voeten te helpen, anders ben ik verloren. Ik moet hem vóór zijn, het kost wat het kost. De kerel heeft me beleedigd, of ik een kruier was. En nu denkt hij, dat ik als een gunst zijn lieven neef als schoonzoon zal accepteeren. Ik doe het niet, nooit; nog liever zag ik de fabriek in andere handen overgaan en ging mijn brood bedelen, dan dat ik van hem of van zijn oom een aalmoes zou aannemen!’

Driftig stampte de fabrikant met den voet op den grond.

Een bescheiden tikken op de deur deed zich hooren en een bediende stak halverwege het hoofd naar binnen, om te zeggen, dat de gasten op het punt stonden te vertrekken en graag van mijnheer afscheid zouden nemen.

Eenige oogenblikken later trad hij, na zich zoo goed mogelijk hersteld te hebben, de zaal binnen, waar aller oogen zich vragend op hem vestigden. Zelfs de heer Buckers, die in een vinnig politiek debat gewikkeld was met den heer Buys, tegen wien hij met warmte het meervoudig kiesrecht bepleitte, hield een oogenblik op, om een blik op den fabrikant te slaan. Maria zat stil en afgetrokken naast Adolf, voor wiens attenties zij in het geheel geen oog had. Mevrouw Van Heeckeren lei dadelijk beslag op Van Meeren en fluisterde hem iets in het oor, maar zóó luid, dat het tot aan de uiteinden der tafel hoorbaar was.

‘Het spijt me, dat ik zoolang opgehouden ben,’ zei de fabrikant, ‘maar ik twijfel niet of mijn waarde gasten zullen zich wel aangenaam hebben beziggehouden. Kom, laten wij nog een glas ledigen op het welzijn en het geluk der jongverloofden.’

De teerling was geworpen en Van Meeren vast besloten, alles te trotseeren, liever dan het trotsche hoofd te buigen.

Spoedig stonden allen op om afscheid te nemen. Men bedankte den gastheer en de gastvrouw en betuigde een prettigen avond gepasseerd te hebben. Mevrouw Van Heeckeren nam, als een kip haar kiekens, haar echtgenoot en kinderen onder haar hoede, terwijl mevrouw Buckers geduldig wachtte, tot haar heer en gemaal de discussie met den heer Buys gestaakt had.

Van Meeren nam den ouden heer Hoekstra bij den arm en voerde hem de gang in.

'Raad eens wie hier geweest is?' vroeg de fabrikant.

Hoekstra haalde de schouders op.

'Van Haaren, de broer van juffrouw Joosten, de oom van Dirk.'

'Die?' zei Hoekstra, terwijl hij den fabrikant vragend aanzag.

'Ja, hij kwam mij de hand vragen van Maria voor Dirk.'

'Zoo, en...'

'Hij wilde haar een bruidschat geven van een ton.'

'En?'

'Ik heb natuurlijk geweigerd,' zei de fabrikant, zoo kalm mogelijk; 'ik zei hem, dat ik mijn woord gegeven had en dat ik het als een gentleman zou houden.'

'Dat is nobel van u, mijnheer, ik dank u.'

'In mijn plaats zou u het ook gedaan hebben,' zei Van Meeren eenvoudig.

'Natuurlijk, natuurlijk,' beijverde zich de heer Hoekstra te antwoorden.

'U begrijpt, dat de kerel woedend was, dat ik mijn dochter niet wou verkoopen. Hij dreigde mij, hij zou me tegenwerken, en zoo al meer. Ik lach er wat om!'

'Natuurlijk,' herhaalde Hoekstra, 'en we zullen nu maar niet lang wachten met de bruiloft.'

'Dat vind ik ook,' zei Van Meeren, wiens gelaat door een glimlach werd verhelderd.

Hierna gaven beide mannen elkaar de hand. De fabrikant was vastbesloten, Van Haaren te trotseeren, en Hoekstra meende, dat er maar gauw getrouwd moest worden, anders kon er wel eens een kink in den kabel komen.

(*Wordt vervolgd*)

Frederik en Gella.
(*Slot.*)

Frederik werd neergelegd in een kleine kamer, op een armoedig bed, dat allerwaarschijnlijkst de rustplaats was, of geweest was, van een vromen krijgsman, want boven het bed hing een helm, een zwaard en maliënkolder met een stuk lans en onder al die krijgsbenoodigdheden het kruisbeeld, het vreedzame wapen van den Christen.

Het bloed, dat eerst overvloedig uit de wonde stroomde, begon al langzamer te vloeien, het hoofd van den ridder rustte onbeweeglijk op het oorkussen en het leven verried zich slechts door een schorre, ongeregelde ademhaling, die aan het gereutel van een stervende deed denken.

'Het raakt met hem gedaan' zeide een der dorpers, 'God hebbe zijne ziel.'

'Amen!' sprak de andere. 'Nog zoo jong en nu al sterven.'

'Ja, zeer jong! Juist als de broeder van Gella, die twee jaar geleden op datzelfde bed overleed! Arme Herman, hij had ook beter verdiend.'

‘En zijn dood sleepte ook zijn moeder naar 't graf. Ongelukkige vrouw! Haar huwelijk met dien trotschen baron heeft haar in ellende gestort; nu zijn zij arm en Gella... maar stil, daar komt zij aan.’

Op dat oogenblik trad Gella binnen met een handvol linnen en pluksel en een kom met water om de wonden van den stervende te zuiveren en te verbinden.

Dit scheen den jongeling goed te doen; langzaam opende hij de oogen, een flauwe glimlach speelde om zijn bleeke lippen en hij uitte een paar onverstaanbare klanken, die Gella echter scheen te begrijpen, want zij bloosde een oogenblik en wendde het hoofd af.

‘Heer ridder,’ sprak zij ‘'t is nu de tijd niet om zich met het aardsche bezig te houden; denk aan God in den Hemel, die voor u geleden heeft en gestorven is,’ en zij wees hem op het kruisbeeld, dat tegenover hem aan den muur was opgehangen.

Maar Frederik antwoordde niet; zijn blik bleef rusten op Gella en langzaam strekte hij de hand uit naar het gouden kruisje, dat hij dien morgen gevonden had en dat nu aan een blauwzijden lint om den hals van het meisje hing.

Gella scheen zijn gedachten te raden; zij deed het kruisje af en legde het in de hand van den ridder. Hij wilde het aan zijn lippen drukken, maar zijn hoofd zonk weer in de kussens, zijn oogen sloten zich en zijn hand, waaraan het kruisje ontgleed, viel weer op het ziekbed terug.

‘'t Is zijn laatste uur,’ zei een dorper, ‘dat God hem genadig zij.’

Gella lag in biddende houding voor het bed geknield en bad voor den gewonde.

De aankomst van Hatto met een geneesheer stoorde haar in haar stille godsvrucht; de man der wetenschap onderzocht en peilde de wonde en verklaarde dat zij niet doodelijk was en dat men over een uur den zieke naar Hohenstauffen kon vervoeren.

In dien tusschentijd kwam Frederik weer bij; en terwijl men hem naar den draagstoel droeg, die aan den ingang der hut op hem wachtte, wierp hij nog een laatsten, dankbaren blik op Gella, die met neergeslagen oogen hem volgde tot aan de deur.

***

De winter was den herfst al gevolgd en reeds kwam de lente de aarde verjeugdigen.

Frederik van Hohenstauffen had hier op aarde de rol, door de Voorzienigheid hem aangewezen, nog niet vervuld. Lang had men gewanhoopt aan zijn herstel; maar toen het seizoen der bloemen kwam, toen de zwaluw om de grauwe torens van het kasteel met vroolijk getjilp haar terugkomst aankondigde, voelde de jongeling weer nieuw leven door zijne aderen stroomen; van toen af ging zijne genezing voorspoedig vooruit.

Op een schoonen morgen van April trad Frederik voor den eersten keer sinds den dag van het tweegevecht, buiten den ringmuur van zijn kasteel. Hij wandelde langzaam voort en ademde met volle teugen de frissche, geurige lucht in en zag naar de houtrijke heuvelen en bloeiende weiden, beschenen door de gouden stralen der zon. Dan leunde hij een oogenblik tegen een boom en beschouwde de effen blauwe lucht en hoorde in de verte de klokjes der kapellen, die de geloovigen ter bedestond riepen.

Langzaam wandelde hij verder en kwam voor een nederig kerkje, door machtig geboomte overschaduwd; door het geopend portaal klonk hem een lofzang tegen, de Koningin der Engelen ter eer.

Frederik trad binnen; maar nauwelijks was hij onder de biddende menigte nedergeknield, of al zijn aandacht werd getrokken naar één punt te midden der eenvoudige geloovigen; de jongeling bleef staren in die richting en vergat te bidden.

Voor een heiligenbeeld, dat de moeder des Zaligmakers voorstelde, lag op eenigen afstand van hem een meisje geknield, dat hij aanstonds herkende: er was maar één Gella op aarde en zij was het.

Het stille gebed, waarin zij verzonken was, zette haar nieuwe schoonheid bij. Een Rafael had op zijn doeken de zuivere, regelmatige lijnen van haar gelaat kunnen weergeven en den glans van haar golvend zwarte haren; maar de ziel, die in haar lichtblauwe oogen straalde en een zachten glans over haar voorhoofd spreidde, was door geen menschelijke kunst te achterhalen.

Eindelijk hield de lofzang op; het werd stil in het kerkje, de menigte ging naar buiten en Frederik bleef er alleen achter met het jonge meisje, dat nog altijd neergeknield lag voor het beeld der H. Maagd.

Ten laatste stond zij op, maakte een kruisteeken en deed een eerbiedige kniebuiging, toen zij den ridder bemerkte. Een lichte blos vloog langs hare wangen en zij stond een oogenblik stil; maar aanstonds vermande zij zich, zij ging langs Frederik heen als zag zij hem niet en verliet het kapelletje.

Maar Frederik was haar gevolgd, en zij waren alleen op den weg.

'Gella!' riep hij uit, 'Gella! en zijn blikken verrieden duidelijk wat hij zeggen wilde.

Het meisje stond stil en trad met neergeslagen oogen op hem toe.

'Heer ridder,' sprak zij, 'kwel mij niet. Gij wordt beheerscht door een heilloozen hartstocht. Laat mij gaan, ik wordt thuis verwacht. Maria, mijn arme zieke zuster, is reeds veel te lang alleen geweest. Vaarwel, heer ridder!'

'Gij gaat?' riep Frederik uit, 'gij gaat? Maar ik zal u volgen en uwe voetstappen drukken. De lucht, die gij inademt, wil ik ook inademen - en al gaat Gella naar de grenzen der aarde, overal zal zij Frederik van Hohenstauffen wedervinden. Ga nu, als gij wilt.'

'Ik blijf,' antwoordde Gella, 'totdat Frederik van Hohenstauffen mij beloofd heeft, den naam niet te onteeren, dien hij draagt; ik blijf, totdat hij op zijn ridderwoord beloofd heeft, mij niet te volgen en geen moeite te doen mij weder te zien.'

'En ik,' hernam Frederik, 'ik ga niet heen, voordat Gella mij heeft verzekerd, dat wij elkander nog ontmoeten zullen.'

'Men mag niets ijdel beloven,' was het antwoord - 'maar toch - wij zullen elkander wederzien.'

'Wanneer? Waar?'

'Morgenvroeg bij de kapel, die wij nu verlaten. En Frederik van Hohenstauffen herinnere zich dat mijn eer en de zijne onder de schutse staan van zijn ridderwoord.'

Toen zij zich ging verwijderen, wilde Frederik haar hand kussen, maar een oogslag van haar hield hem terug en onbeweeglijk bleef hij staan, totdat het eenvoudige meisje achter het geboomte verdwenen was.

Den volgenden morgen, toen de stralen der zon de sluimerende bloemkelken wekten, wachtte Frederik van Hohenstauffen na een slapeloozen nacht op de afgesproken plek. Hij scheen onrustig; tusschenbeide fronste hij het voorhoofd alsof tegenstrijdige driften elkander bekampten in zijn ziel; nu eens ging hij met haastige stappen op en neer, dan weer bleef hij staan, aan gestadige onrust ter prooi.

'Treurige eer!' bromde hij; 'vertrekken! vertrekken!... als het geluk mij wacht!'...

Hij boog het hoofd, kruiste de armen en verviel in diep gepeins.

Toen Frederik van Hohenstauffen den vorigen avond was teruggekeerd van de kapel, waar hij Gella had ontmoet, had hij op het kasteel een bode van zijn oom, keizer Koenraad, getroffen, die hem zijn aanstaand vertrek naar Palestina meldde.

Het gloedvolle woord van den H. Bernardus had het christelijk Europa doen opstaan, om Jerusalem, dat door de Turken werd bedreigd, te hulp te snellen. Een tweede kruistocht werd gepredikt. Op het voorbeeld van koning Lodewijk van Frankrijk en van een menigte vorsten der Christenheid had keizer Koenraad beloofd zich te scharen onder de banieren van het kruis en riep nu zijn neef Frederik van Hohenstaffen, die hem eenmaal op den keizerstroon zou opvolgen, ten strijde, om hem te vergezellen naar het Heilig Land.

Zoek in den man van morgen den man niet van vandaag, zegt een middeleeuwsch spreekwoord. Dat gold ook voor Frederik. Wat eerst het voorwerp was geweest zijner vurigste verlangens, die lauweren, op het slagveld geplukt, die onmogelijke heldenfeiten, die hij zich schiep in zijn jongelingsdroomen, toen een koortsachtige verbeelding hem in het Oosten de zegepraal toonde der soldaten van Christus, - dat alles bekoorde hem niet meer en het vertrek naar de verre gewesten, waar eer en

roem hem wachtten, vertoonde zich aan zijn oogen als een akelige scheidsmuur tusschen hem en haar. Nog stond hij in zijn droomen verdiept, toen een lichte voetstap zich hooren liet; haastig wendde hij het hoofd om en uitte een kreet van vreugde: 'Gella! Gella!'

Zij was het; zij was bleeker dan den vorigen dag en haar blauwe, zachte oogen schenen tranen te hebben gestort.

'Ik had u daarbinnen verwacht,' zeide zij en ging het kerkje in.

Frederik volgde haar; maar voor hij aan hare zijde was, knielde het meisje reeds neder voor het beeld der Moedermaagd en was in gebed verzonken.

Lang bleef hij zwijgend op haar nederzien; eindelijk stond zij op en gaf den ridder een teeken haar te volgen. Zij gingen achter het kerkje om en betraden het kleine kerkhof, dat daar was aangelegd. Voor een groenen grafheuvel met een steenen kruis bekroond bleef Gella staan. Zij kuste het kruis, knielde een oogenblik neder en stond toen op met tranen in de oogen.

De ridder stond verwonderd en wilde spreken, doch een kort gebaar legde hem het zwijgen op.

'Frederik van Hohenstauffen,' sprak het meisje, 'ik heb u gezegd, dat een noodlottige hartstocht u verblindt; ik bid u, pijnig mij niet langer en laat mij geheel aan Hem, wien ik toebehoor,' en zij wees op het beeld van den Godmensch, dat met gebogen hoofd van het kruishout op den ridder en het meisje nederzag.

Frederik streek met de hand langs het voorhoofd en antwoordde niets.

'Hier, op deze plek, op het graf mijner moeder kan ik u alles mededeelen. Hier heb ik beloofd alleen te behooren aan God.'

'Gella,' riep de ridder uit, 'wat hebt gij gedaan, waarom die ongelukkige eed?'

'Waarom?' antwoordde Gella, 'om beter een heiligen plicht te vervullen, om hier ter wereld alles voor mijn arme zuster te zijn en om de kracht te hebben, de laatste vermaningen mijner moeder op te volgen. Nu weet gij alles,' zeide zij, terwijl twee tranen langs hare wangen parelden.

'Vaarwel, heer ridder.'

'Vaarwel,' antwoordde Frederik met doffe stem, toen Gella verdween.

Eenige dagen later vertrok Frederik van Hohenstauffen in 't gevolg van keizer Koenraad naar het Heilig Land. Gelukkiger dan zoovele ridders, ontkwam hij aan alle gevaren van dien noodlottigen kruistocht en bereikte hij behouden de oevers van den Kinzig. Maar nooit zag hij Gella weder. De dood had haar reeds weggerukt, nadat zij na het overlijden van haar zuster den sluier had aangenomen.

Eenige jaren gingen voorbij. Koenraad daalde ten grave en Frederik werd gekozen tot keizer van het heilige Roomsche Rijk. Maar de glans zijner majesteit deed hem Gella niet vergeten en ter herinnering aan haar legde hij op de plaats, waar hij haar het eerst ontmoette, den eersten steen van *Gellahausen*, huis van Gella.

De naam veranderde in den loop der tijden; de stad, door Frederik Barbarossa gesticht, noemt zich thans Gelnhausen, en de bewoners wijzen nog met trots op de puinen van een gothisch kasteel in de nabijheid der stad - de laatste overblijfselen van het slot Hohenstauffen.

Bij de Platen.

De weesjes gaan naar de kerk. -

Ziedaar een van die echt Hollandsche tafereeltjes, die met den dag zeldzamer worden. Weeskinderen zijn er nog wel, en de oude traditioneele livrei wordt ook zorgvuldig in eere gehouden, maar de oud-Hollandsche stadsgezichtjes, die alleen den passenden achtergrond kunnen leveren tot zulke typische groepjes als onze gravure er een te zien geeft, beginnen schaarsch te worden. Onze steden worden gemoderniseerd, de schilderachtige oude huizen met hun hooge stoepen en hekken verdwijnen om plaats te maken voor winkelpuien of karakterlooze nieuwe gevels; de grachten worden gedempt en de gemoedelijke schuiten moeten wijken voor de luidruchtige, schelrinkelende trams. Alleen in kleine afgelegen plattelandstadjes kan de schilder nog hoekjes vinden, zooals de Duitsche kunstenaar Eckmann er ons een gepenseeld heeft.

Stille, weemoedige poëzie hangt er over de gemoedelijk-rustige gracht, met haar kalme huizen, haar lommerrijke boomen en slapend water. Het is de rechte stemming voor een schilderij, die óns de treurige en toch stilgenoeglijke schare weesmeisjes vertoont, bedaard voortwandelend onder geleide der goedige, bejaarde ‘moeder.’ Met de bevallige groep der zacht-ernstige of onschuldig glimlachende kinderen is heel de omgeving in bekoorlijke, weldadige harmonie.

Judith met het hoofd van holophernes. -

Deze interessante gravure is de trouwe reproductie van een teekening op velijn papier van den beroemden Italiaanschen meester Andrea Mantegna, die van 1431 tot 1506 leefde. De teekening, met de pen en in bister uitgevoerd, hier en daar met wat groen aangezet, wordt in het *Louvre*-museum te Parijs bewaard en als een der kostbaarste kunstschatten van die rijke verzameling beschouwd.

Judith schijnt altijd een geliefkoosd onderwerp van Mantegna geweest te zijn. Zoo schilderde hij er een in 1488, die thans in het Berlijnsch museum berust; drie jaar later behandelde hij hetzelfde onderwerp in waterverf, welke aquarel nog in het museum *degli Uffizi* te Florence te zien is. De teekening, die in het *Louvre* bewaard wordt, draagt geen jaartal, maar de kunstkenners zijn van oordeel, dat zij uit Mantegna's besten tijd afkomstig is.

Judith staat met het zwaard in de rechterhand, terwijl zij met de linker het hoofd van Holophernes in den zak steekt, dien haar dienstmaagd geopend houdt. Zij heeft zich voor haar heldendaad in feestkleedij gestoken. Haar gekrulde lokken worden opgehouden door een sluier, die in lange plooien langs haar schouders neervalt. De type, blijkbaar aan de antieken ontleend, is fier en trotsch. De slavin, die zich glimlachend tot Judith neigt, is een Afrikaansche, wier Nubisch gelaat gekozen schijnt om de verheven schoonheid harer meesteres te beter te doen uitkomen.

‘Alles,’ zegt Paul Mantz, de schrijver van het bekende werk *Chefs-d'oeuvre de l'Ecole italienne*, ‘alles in deze groep is bewonderenswaardig, de koppen, de houdingen, het gevoel; maar vooral verdient opmerking de groote stijl van de drapeering, die het lichaam van Judith met haar vernuftig gerangschikte plooien omgeeft. Hier huwt de stof zich aan den vorm, zij bekleedt dien zonder hem te verbergen, zij doet zelfs de ongemeene schoonheden er van te meer uitkomen. Een soort van strenge bevalligheid, een uitdrukking des te tragischer daar zij door bekoorlijkheid getemperd wordt, de mannelijke fierheid der antieken, door de teederheid der modernen verzacht, ziedaar hetgeen de Judith van Mantegna tot een onsterfelijk meesterstuk maakt.’

Een beproefd kenner. -

De verschillende volksstammen, die den Kaukasus bewonen - Lesghiërs, Georgiërs, Tsjerkessen - zijn bekend om hun bedrevenheid in het kweeken van paarden, die bij alle deskundigen een grooten roep genieten zoowel om de kracht hunner spieren als om de fraaiheid van hun lichaamsbouw. De groote grondbezitters in Zuid-Rusland, die zich van degelijke en daarbij niet te dure paarden willen voorzien, zien daarom niet op tegen een reisje naar Tiflis of een der andere belangrijke plaatsen in den Kaukasus; of, als ze zelf niet gaan, sturen ze er minstens een ondergeschikte heen, die verstand heeft van den paardenhandel. Daar deze handel meerendeels in handen van Armeniërs is, wordt er dubbele oplettendheid gevorderd, wil de kooper niet schandelijk worden beet genomen.

Voor den ouden *starost* op onze gravure bestaat in dat opzicht weinig gevaar: dat heeft de sluwe Armenische paardenkoopman, dié hem vragend aanziet, al lang in de gaten. De oude heer monstert het rijk opgetuigde prachtige dier met echten kennersblik en zal zich noch door de mooie uitmonstering noch door de kunstjes van den afrij der laten bedotten. Ook zijn metgezellen, stoere grens-Kozakken, helpen mee een oogje in 't zeil houden, terwijl de oude kastelein van de herberg, boven op den muur gezeten, het zaakje vrij onverschillig aanziet. In elk geval is er voor hem wat te verdienen aan de vreemde gasten, die met een vollen geldbuil hierheen zijn gekomen en heel wat in het marktstadje zullen achterlaten.

Het tafereel boeit ons intusschen niet alleen door de sprekende karakterteekening: wat daaraan vooral leven geeft is de heldere zonnige atmosfeer van het oosten, dien de schilder over zijn doek heeft weten te spreiden, en waarvan ook de graveur het pikant effect volkomen tot zijn recht heeft doen komen.

Een stoomende lamp
Of
De gevolgen der opvliegendheid

[Nummer 32]

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.

XVI.

Het was bijzonder bedrijvig aan boord der *Maarten Tromp*, die weldra haar ankers lichten en met volle zeilen den Indischen Oceaan over stevenen zou. Voor de laatste maal had ze een havenplaats aangedaan; nu zou men niets meer zien dan water en lucht, vóór op de plaats van bestemming het anker werd uitgeworpen. Te Aden hadden de passagiers een halven dag vertoefd en de Arabische stad, met haar reeds sterk geaccentueerd Europeesch voorkomen, in der haast zoo goed en zoo kwaad als het ging opgenomen. Voor de meesten, die nog nooit een Turksche stad gezien hadden, leverde het gezicht der plompe moskeeën en slanke minarets een eigenaardigen aanblik op, en de trotsche Arabieren met hun tulband en boernoes en de fonkelende oogen, die minachtend neerzagen op de Christenhonden, maar toch wat graag een piaster aan hen verdienden, waren schilderachtige typen van den eens zoo geduchten en krijgshaftigen stam, door Da Costa in zijn *Hagar* bezongen als ‘de kinderen der woestijn,’ wien ‘honderd troonen zijn ten buit geleverd.’

Toen de passagiers aan boord waren teruggekeerd, haalden zij onder elkaar op van hetgeen zij gezien en ondervonden, van de ontmoetingen, die zij gedaan hadden, maar weldra werd hun aandacht in beslag genomen door hetgeen zij om zich heen zagen. Na kolen ingenomen te hebben, zette het schip den tocht voort door de straat van Bab-el Mandeb. Een oud matroos, die al wel twintigmaal dezelfde reis gemaakt had en al lang gepensioneerd zou zijn, indien hij niet als zijn onverzettelijken wil had te kennen gegeven, niet als een landrot te willen sterven, had weldra een belangstellenden en weetgierigen kring van hoorders om zich heen geschaard, wien hij met levendige kleuren en met niet weinig overdrijving verhaalde, hoe de vaart door de nauwe straat vooral vroeger zeer gevaarlijk was geweest, en zij aan de vele schipbreuken, die daarin hadden plaats gehad, haar naam: Poort der tranen had te danken, Met open mond en oogen luisterden en zagen allen toe, toen de oude zeerob vervolgens naar een vervaarlijken steenklomp wees, die als een geduchte reus van graniet in de zee vooruitstak en den ingang der straat scheen te bewaken. Het was kaap Gardafui, de oostelijkste punt van Afrika, dat op deze hoogte het zusterwerelddeel de hand schijnt te willen reiken. Vervolgens duidde de matroos met de hand naar het kleine eiland Perim, dat als een naakte rots uit het water opdook, en waarop niets te zien was dan het Engelsche dundoek, dat fier zijn banen deed wapperen in den wind.

DE VERHEERLIJKING VAN CHRISTUS OP DEN BERG THABOR.
Naar Rafael's laatste schilderij.

'*Rule Brittannia*, *rule the waves!*' zongen een paar Engelschen op het gezicht der vaderlandsche vlag, maar de zeerob, een Hollander in merg en nieren, stopte heel wijsgeerig zijn pijpje, maakte daarna een beweging met duim en wijsvinger, schudde den grijzen kop en verzekerde, dat hij geen zier om Engeland gaf, dat de Hollanders veel betere zeelui waren en dat de Engelschen maar aan Chatham, De Ruyter en aan den naam, dien het schip voerde, moesten denken.

Terwijl aldus de meeste passagiers een aangename tijdkorting hadden met naar de wonderbare verhalen van den ouden matroos te luisteren, zat Dirk Joosten mistroostig alleen in de groote kajuit. Hij wist zelf niet wat er de oorzaak van was, maar de moed was hem hoe langer hoe meer in de schoenen gezonken. Kwam het door de verveling, door de werkeloosheid, waartoe hij gedoemd was, misschien ook, doordat hij nu kalmer en nuchterder de zaken beschouwde en het onmogelijke der taak, die hij met zooveel zelfvertrouwen op zich had genomen, hem terneer drukte? Hij had geen spijt van zijn stap, zijn energie was niet verflauwd, zijn moed niet gebogen, zijn liefde voor Maria niet verminderd, maar de gedachte, dat misschien alles vergeefsch zou zijn, dat zij in den tusschentijd, dat hij werkte en leed, met den

gehaten Adolf Hoekstra zou trouwen, werkte verlammend op zijn geest. Er kwam iets dofs, iets neerdrukkends over hem; na den toestand van overspanning, van opwinding, van overprikkeling, waarin hij verkeerd had, waarin hij zich met opzet had gehouden, was de reactie ingetreden, en deze was te sterker, naarmate de verbijstering, waaraan hij geleden had, grooter was geweest. Wel worstelde hij daartegen met alle kracht, wel sprak hij zich zelf moed in, wel trachtte hij zich te overreden, dat hij wel doen kon wat hij zich had voorgenomen, dat hij het doen moest, omdat Maria de prijs was van zijn arbeid, maar zich geheel aan het verlammend gevoel van gedruktheid onttrekken, kon hij niet. Hij verveelde zich op die enge, besloten ruimte,

zijn geest kon zich niet ontvouwen, zijn vleugels niet uitslaan; de eentonigheid van het scheepsleven bracht hem in een toestand van versuffing. Hij verlangde spoedig aan den eindpaal zijner reis te zijn. Wanneer hij maar eenmaal in Indië was, wanneer de oude vriend zijns vaders, de heer Van Son, hem werk had gegeven op zijn plantage, zou het veel beter gaan, zou hij die moedeloosheid afschudden, zooals men het reisstof afschudt, en met kracht zijn taak opnemen. Dirk vergeleek zijn toestand met dien van een leeuw, opgesloten in een ijzeren kooi, maar die, wanneer hij in vrijheid werd gesteld, zijn ouden aard en veerkracht zou herkrijgen.

Op het oogenblik zat de jonkman alleen voor de groote tafel in de kajuit. Hij dacht aan zijn moeder en aan Maria; hij had te Aden den laatsten brief aan haar verzonden, vroolijk, vol goeden moed, vol hoop. Zij mocht niets weten, niets vermoeden zelfs van wat er in zijn ziel omging, van den strijd, dien hij tegen zich zelven had te voeren. Het zou haar bedroeven, en dat mocht niet. Ook Maria moest het onbekend blijven, dat hij van die aanvechtingen tot wanhoop kreeg Wie weet, hoe zij aan hem dacht, hoeveel zij om zijnentwille leed, en hij was zoo zwak. Neen, ook zij mocht niets weten; hij schaamde zich over zijn zwakheid, maar hij kon het niet helpen.

En onwillekeurig dacht hij nu weer aan den grooten, stoeren kerel, die reeds den eersten dag een zoo onaangenamen indruk op hem gemaakt had en tegen wien hij een onoverwinbaren af keer had opgevat. Waarom wist hij niet, hij kon er zich geen rekenschap van geven, maar het gevoel van afkeer jegens hem, met vrees gemengd, was er niet minder sterk om. De kerel was bijna altijd in zijn nabijheid, hij volgde hem als zijn schaduw. Ook nu keek Dirk op, als vreesde hij, het terugstootend gezicht van den vreemdeling weer bij zich te zien. Gelukkig, ditmaal zag hij hem niet, misschien luisterde ook hij naar de vertelsels van den ouden matroos. Dirk loosde een zucht van verademing. Hij wist niet hoe het kwam, hij vond het bij wijlen zelf kinderachtig, maar een gevoel van vrees voor dien ruwen kerel bekroop hem. Hij had naar zijn naam, zijn afkomst, het doel van zijn reis geinformeerd. Men wist alleen, dat hij Van Breugel heette; meer kon men van hem niet zeggen, daar hij met niemand omgang hield en ook niemand lust had, met den barschen vreemdeling betrekking aan te knoopen. Alleen Dirk had hij enkele malen aangesproken, maar deze had zoo duidelijk mogelijk zijn verlangen te kennen gegeven, van een nadere kennismaking niet gediend te zijn, dat hij hem weldra met rust liet. Toch verloor hij hem geen oogenblik uit het oog en Dirk kon de gedachte niet wegzetten, dat Van Breugel iets tegen hem in het schild voerde. De jonge man nam zich daarom voor, op zijn hoede te zijn en den vreemdeling zooveel mogelijk te ontwijken. Gelukkig, de reis schoot goed op, men had al een flink eind achter den rug en was den Indischen Oceaan reeds ingestoomd, dien men nog in de volle breedte had over te steken, voor men Batavia bereikte.

Dirk overwoog, zoo heel alleen in de kajuit, niets hoorend dan het geklots der golven tegen het hooge boord en het gedempt geluid van stemmen boven zijn hoofd, het heele verleden, dat als een open boek voor hem lag. Hij haalde de portefeuille weer te voorschijn, waarin hij opnieuw begon te bladeren en waar hij Maria's brief nogmaals en nogmaals herlas. Deze bleef hem altijd een vertroosting en hield hem staande te midden der moedeloosheid, die hem somwijlen omving. Met de portefeuille in de hand en het hoofd licht voorover gebogen, verzonk hij in gepeins. Hoe lang hij zoo gezeten had wist hij niet, maar plotseling voelde hij een stoot tegen zijn rechter elleboog, de portefeuille ontgleed zijn hand en viel op den grond. Min of meer

onthutst, keek Dirk op, hij was tengevolge van zijn gemoedsstemming en onder den invloed der warmte ingedommeld en werd nu door den onzachten duw tegen zijn arm uit zijn aangename droomen opgeschrikt. Werktuiglijk sloeg Dirk den blik op en ontmoette de spottende oogen van Van Breugel. Met instinctmatigen afkeer wendde de jonge man het gelaat onmiddellijk af en bukte zich om de portefeuille op te rapen. De vreemdeling was hem evenwel voor.

'Neem me niet kwalijk,' zei hij, met zijn ruwe, harde stem, 'het stooten van het schip deed me tegen u aanvallen. Ik heb u toch niet bezeerd?'

Dirk verbeet zich, maar kon geen woorden vinden om op dat spottend gezegde te antwoorden. Hij gevoelde afkeer voor hem, maar toch was het, als bestond er tusschen hen beiden een magnetische strooming, die zich van den vreemdeling op Dirk overplantte. Ondertusschen had Van Breugel bedaard de portefeuille om en om gedraaid, ze aandachtig bekeken en halfluid den naam gemompeld, die er op geborduurd stond. Een nauw merkbare glimlach van tevredenheid speelde om zijn lippen.

Dirk strekte de hand naar de portefeuille uit, waar de vreemdeling in begon te bladeren. 'Geef ze hier!' riep hij uit, 'zulk een onbeschaamdheid ben ik niet van plan te dulden. Geef ze hier!'

'Zacht wat, manneke,' antwoordde de struische kerel met een spottenden glimlach.

'Geef hier!' herhaalde Dirk, 'of ik roep den kapitein!'

Van Breugel barstte in een schaterlach uit. 'Bedreigingen, tegen mij? Waar denk je aan?' zei hij tergend kalm. 'Maar hier heb je je portefeuille. Je schijnt er veel waarde aan te hechten; zeker een souvenir van je liefje?'

'Wat moet je toch van me?' vroeg Dirk, bij deze nieuwe beleediging rood wordend van toorn. 'Laat mij met rust, ik leg je toch ook niets in den weg.'

'Hoor eens,' hervatte Van Breugel, 'ik meen het goed met je. Ik ken je, ik weet wat je in Indië doen gaat, ik wil je zelfs helpen, maar dan moet je niet zoo'n toon tegen me aanslaan.'

Hierna ging de vreemde naast Dirk zitten en wachtte bedaard af, tot deze van zijn verbazing bekomen zou zijn. En inderdaad, de jonge man wist niet, wat hij hiervan denken, wat hierop antwoorden moest. Een oogenblik kwam de gedachte bij hem op, of Van Breugel misschien krankzinnig was. Hoe wenschte hij, dat er iemand binnenkwam, want alleen te zijn met dien raadselachtigen vreemdeling maakte hem huiverig. Indien deze iets tegen hem in den zin had, was hij verloren; want hij begreep, in kracht niet opgewassen te zijn tegen dien athleet met zijn ijzeren vuisten.

'Ben je bang voor me?' verbrak Van Breugel ten slotte de stilte. Zijn stem klonk snerpend en het hoogroode gezicht met de borstelige wenkbrauwen, juist door een zonnestraal verlicht, zou zelfs den onverschrokkenste schrik aangejaagd hebben.

Dirk raapte al zijn moed bijeen. 'Bang ben ik niet,' gaf hij ten antwoord; 'waarom zou ik? Maar ik begrijp niet, hoe u mij helpen kan en wil.'

'Op de eerste plaats moet je vertrouwen in me stellen.'

'Maar ik ken u niet...'

De man lachte met zijn groven, onaangenamen lach. 'Als je me kende, was dat ook niet noodig. Juist omdat je me niet kent, moet je me vertrouwen. Maar ik dring het je niet op: kan of wil je het niet, dan heb ik niets gezegd.'

'Welnu, wat moet ik doen, om te toonen, dat ik u vertrouw?' vroeg Dirk werktuiglijk, terwijl Van Breugel, op wiens breed stroef gezicht geen trek verried wat er in zijn binnenste omging, met zijn fonkelend zwarte oogen alle gewaarwordingen van den jonkman bespiedde.

‘Geef mij die portefeuille. Ik had ze kunnen houden, als ik gewild had, maar ik ben geen dief.’

‘Nooit!’ gaf Dirk vastberaden ten antwoord.

‘Mij ook goed,’ zei Van Breugel koeltjes, terwijl hij opstond om heen te gaan. ‘Ik mag lijden, dat je nooit spijt over die weigering gevoelt. Ik heb je al gezegd, dat ik weet wie je ben en wat je in Indië gaat doen; ik zal je nog meer zeggen: ik ken den dief, die voor tien jaar....’

‘Ken je den dief?’ viel Dirk den vreemde driftig in de rede.

‘Luister. Jij geeft mij die portefeuille, en ik ontdek den dief, zoo kom je weer in het bezit van wat je vader ontstolen is. Wat dunkt je van dien voorslag?’

Toen hij dit gezegd had, kruiste hij de armen over de borst en zag den jongen man doordringend aan. Hij had die woorden op zoo kalm mogelijken toon uit, als vertelde hij de eenvoudigste zaak ter wereld.

Dirk durfde zijn ooren niet gelooven, hij wist niet wat hij hoorde. Hoe! die man naast hem zou den dief ontdekken en hem weer in het bezit van het gestolen geld stellen? Was dat waar, kon dat waar zijn? Hij zou dan de haast hopelooze taak niet behoeven te ondernemen, hij kon dan onmiddellijk naar Nederland terugkeeren, hij zou Maria's hand vragen! Maar was Van Meeren dan niet de dief? Het was toch ook enkel een vermoeden geweest, dat hij had opgevat, zonder steun. De portefeuille kon hem toevallig in handen gekomen zijn. Vreemd, dat de fabrikant er hem dan nooit iets over gezegd had! Misschien was ze niet eens in zijn bezit geweest, ze was immers bij den brand gevonden. Een ander kon ze daar wel verloren hebben. Maar hoe kende Van Breugel die portefeuille? Hoe kon hij daardoor den dader ontdekken? 't Was hem alles een onoplosbaar raadsel, en hoe meer hij er over nadacht, hoe ingewikkelder het hem toescheen. Hij had een onoverwinbaren afkeer van dien terugstootenden kerel, maar wie weet sprak hij de waarheid, en was het enkel een ongerechtvaardigde antipathie, die hem tegen hem innam. O, als het mogelijk was, de ontstolen fortuin terug te krijgen en daarmee Maria's hand te winnen! Hij wilde er meer van weten, hij zou het wagen.

De vreemdeling zei ondertusschen niets. Hij wilde blijkbaar den jongen man den tijd laten om over het gehoorde na te denken. Hij ging voor een der raampjes staan, die boven het water uitstaken, en tuurde naar de blauwgroene golven, die kalm en gelijkmatig tegen het boord van het breede schip opsloegen. Waar dacht de zonderlinge man over? Welk plan overlegde hij bij zich zelf? Was zijn aanbod gemeend, of spande hij Dirk een valstrik? Wat doel had hij daarbij? Op het stroeve gezicht van den vreemde was geen spoor van eenige aandoening te ontdekken, het stond zoo strak of het uit een stuk perkament was gesneden. Eindelijk wendde hij zich weer tot Dirk en lei opnieuw zijn breede hand op den schouder van den jonkman.

‘Welnu?’ vroeg hij, ‘neem je mijn aanbod aan?

Dirk schrok op van de aanraking met die wichtige vuist.

‘Ik weet het nog niet, ik kan nog geen besluit nemen, alles komt mij zoo vreemd voor.’

‘Is het je dan onverschillig of je den dief kent, of je weer in het bezit raakt van het gestolene?’ vroeg Van Breugel.

‘Neen, zeker niet,’ gaf Dirk ten antwoord, ‘ik zou niets liever, en als u me daartoe brengen kon, zou ik er u nooit dankbaar genoeg voor kunnen zijn.’

‘Ik heb geen dank noodig,’ zei de vreemdeling uit de hoogte. ‘Nu, kort en goed, neem je mijn voor waarde aan: mij de portefeuille en jou het gestolene?’

Dirk durfde geen bevestigend antwoord geven en een weigering zou de eenige kans, om zijn doel te bereiken, in eens den bodem inslaan.

‘Geef me nog een paar dagen tijd, laat er mij nog eens bedaard over nadenken.’

Er kwam een oogenblik een onheilspellende glans in de oogen van den vreemde; om zijn lippen krulde zich een glimlach van minachting, maar onmiddellijk daarop had zijn gelaat weer de stroeve uitdrukking van eerst hernomen.

'Goed, ik laat je een paar dagen beraad, maar denk er wel over, dat je geen woord kikt, anders....'

Van Breugel haalde een revolver te voorschijn, waar hij een dreigend gebaar mee maakte.

Dirk verschoot van kleur. Hij had lust, den man, die zoo koel met een vuurwapen dreigde, toe te roepen, dat hij niet meer wilde nadenken, dat hij er van afzag, dat hij hem niet vertrouwde, maar hij durfde niet, en dan, er stond te veel op het spel, dan dat hij door een overijld woord alles in de waagschaal wilde stellen.

'Wees gerust, ik zal geen woord zeggen, tegen niemand, maar zeg mij toch, wat gij met die portefeuille voor hebt. Ik begrijp niet, wat waarde ze voor u kan hebben.'

Van Breugel lachte weer met denzelfden ruwen lach.

'Hoor hem nu eens aan. Zeg dan liever dat je me niet vertrouwt....'

'Neen, dat niet, maar ik vind het zoo vreemd.'

'Later zal je alles opgehelderd worden. Geduld, niet te voortvarend.'

'Woont de dief in Indië?' vroeg Dirk, toen hij zag dat Van Breugel een beweging maakte om heen te gaan.

'Dat moest je eigenlijk onverschillig zijn,' gaf de vreemdeling ten antwoord, 'maar ik kan het je wel zeggen, ja, hij woont in Indië.'

'Weet je het wel zeker?' drong Dirk aan, die aan Van Meeren dacht.

'Twijfel je weer? Ken *jij* hem dan?' vroeg de ander ruw.

Daar de jonge man geen antwoord gaf, vervolgde hij: 'Ik verzeker je, dat hij in Indië woont, waar, kan ik je voor het oogenblik niet zeggen.'

Dirk haalde verruimd adem. Van Meeren was de dief niet Goddank, de vader van Maria was geen dief! Maar sprak die man wel waarheid? Wie waarborgde het hem?

'Welnu, denk er nog maar eens over na,' hernam Van Breugel, 'ik zal mijn woord houden, reken er op. Maar over twee dagen moet ik je antwoord weten.'

Na dit gezegd te hebben, verliet hij haastig de kajuit en ging het dek op, Dirk aan de tegenstrijdigste gedachten en gewaarwordingen ter prooi achterlatend.

XVII.

Fier kliefde de *Maarten Tromp* de zwellende golven, die hoog tegen den boeg opspatten, maar, door de gloeiende zon der keerkringen met duizend kleuren, van het schitterendste goud tot het blankste wit, getint, telkens in hetzelfde graf terugvielen. En boven de golven welfde zich een hemel van goud en purper, met hier en daar ijle wolken van een smetteloooze blankheid, afgewisseld met een donkerblauw vak, dat het wit zooveel te meer deed uitkomen. Het vaartuig naderde ras het doel zijner reis, en het was alsof deze gedachte vleugelen gaf aan het schip, dat binnen twee etmalen het anker zou uitwerpen in de veilige en ruime reede van Batavia. De kapitein was verheugd, dat de reis tot dusver zoo voorspoedig was geweest en zijn schip niet de minste averij had beloopen; de matrozen waren in hun schik, dat ze over een dag of wat aan land zouden komen, waar ze gelegenheid hadden zich van het zware scheepswerk te verpoozen en een groot deel van hun gage door het keelgat te jagen; de passagiers ten slotte waren niet het minst opgetogen over het vooruitzicht, dat de reis ten einde spoedde en zij het doel hunner bestemming bijna bereikt hadden.

Er heerschte dan ook een opgewekte stemming aan boord der *Maarten Tromp*; er werd gezongen en gedronken, opgehaald van de achtergelaten betrekkingen in het moederland, wat men daar beleefd had en van de verwachtingen, die men in Insulinde hoopte verwezenlijkt te zien. Op het dek liep men het scheepsvolk in den weg en stelde het allerlei vragen: of men zou waarschuwen, als men de Soenda-straat instoomde, of van het eiland Krakatau nog wat over was, of men ook te Anjer zou aanleggen, of men Sumatra in de verte kon zien liggen, en honderd andere. Het was een gejoel en een drukte van de andere wereld, en de kapitein had heelwat moeite om er orde onder te houden en al de vragers tevreden te stellen.

Dirk Joosten alleen maakte op die vroolijke en luidruchtige menigte een uitzondering. Sinds het geheimzinnig aanbod van Van Breugel had hij geen rustig uur meer gehad, onophoudelijk werd hij door die gedachte gekweld, en zelfs des nachts werd hij niet met rust gelaten. Hij wist niet wat hij doen moest; en hoe langer hij er over nadacht, hoe meer hij door de tegenstrijdigste gewaarwordingen heen en weer geslingerd werd, onzeker, welk besluit te nemen. Nadat de twee vastgestelde dagen verstreken waren, had de vreemdeling hem gevraagd, waartoe hij besloten was. Dirk was nog tot niets besloten. Van den eenen kant trok het hem natuurlijk aan, den moordenaar zijns vaders te leeren kennen en in het bezit van het gestolene te geraken, - te meer, daar Van Meeren blijkbaar de dief niet was - maar van den anderen kant zei hem zijn nuchter gezond verstand, dat Van Breugel hem om den tuin zocht te leiden. Hier kwam nog bij, dat hij maar niet van de portefeuille kon scheiden. Ze was de eenige herinnering zijns vaders, ze was hem dubbel dierbaar, omdat Maria daarin de betuiging harer liefde had neergeschreven, en het scheen hem bijna een heiligschennis toe, die portefeuille in andere handen, nog wel in die van een vreemde, een avonturier misschien, te zien overgaan, om er God weet wat mee te doen. Wel kwam een oogenblik het denkbeeld bij hem op, het blaadje, waarop Maria haar afscheid geschreven had, er uit te scheuren, maar dit vond hij een profanatie, waartoe hij niet kon overgaan.

Toen dan ook Van Breugel hem vroeg, wat Hij koos: het behoud der portefeuille of het terugkrijgen van het gestolene, had hij geaarzeld, gezegd, dat hij nog niet beslissen kon, om uitstel gevraagd. In het begin toonde de vreemdeling zich onverschillig, daarna hield hij Dirk het onverstandige van zijn houding voor, indien deze het aanbod afsloeg, en ten slotte was hij, toen de jonkman bleef verzekeren. dat hij nog niet besluiten kon, nú nog niet, woedend geworden en tegen hem uitgevallen. Hij had minachtend geglimlacht, de schouders opgehaald en spottend gezegd, dat Dirk een slaapkop was, die zijn eigen belang met voeten schopte. Driftig had hij zich daarna van hem afgewend en verklaard, niets meer met hem te doen te willen hebben. Later was hij evenwel weer teruggekomen, had eerst gevraagd en trachten te overreden, daarna gedreigd. Dirk begreep uien zonderlingen man hoe langer hoe minder. Wat mocht Van Breugel toch bewegen, zoo jegens hem te handelen, wat wilde hij met die portefeuille? Wist hij inderdaad wie de dief was, of verzon hij het enkel? Maar in het laatste geval, hoe kende hij dan de portefeuille? Zou hij misschien zelf de dief zijn en vreezen, dat ze den een of anderen dag zijn misdaad aan het licht zou brengen? Maar dan had hij toch niet een zoo onbeschaamden toon aangeslagen. Wat er ook van zij. Dirk wist niet wat hij doen moest. Hoe langer hoe meer weifelde hij in het nemen van een besluit.

Een paar dagen te voren had een oud zeeman hem ter zij genomen en hem toegefluisterd, dat hij voor Van Breugel op zijn hoede moest zijn. ‘Ik wil hem niet te na spreken, maar 't is een vreemde sinjeur en ik geloof, dat hij al meer dan één

rare schaats gereden heeft. Ik zou voorzichtig met hem zijn, meneer, want het is een pootige kerel en als je het met hem aanlegt, dan trek je altijd aan het kortste eindje.'

'Ken je hem dan, weet je dan iets van hem?' had Dirk gevraagd.

'Weten niets, meneer, maar dat weet ik wel, dat ik niet graag met hem alleen op een hei of op een eenzamen weg zou zijn, want hij ziet er niets te goed voor uit, om je zonder veel vieren of vijven aan zijn kortjan te rijgen.'

Aan die waarschuwing van den ouden matroos dacht Dirk ook, nu hij alleen over het dek heen en weer liep. En toch, er kon niet langer getalmd worden. Dien avond moest hij een besluit nemen, nu was het onherroepelijk, want men zou spoedig de straat Soenda inzeilen, en dan was het te laat. Nog altijd was Dirk besluiteloos. Hij vond zichzelf kinderachtig, laf. Waarom zich niet onttrokken aan den invloed, dien - al poogde hij het zich te verbloemen - de man op hem uitoefende. Waarom niet vlakaf geweigerd? Waarom zich blijven vleien met een hoop, die hersenschimmig was, hersenschimmig moest zijn? Had hij maar iemand gehad, met wien hij te rade kon gaan, maar niemand, niemand... Moedeloos liet Dirk het hoofd zinken en liep met onregelmatige schreden over het dek op en neer.

'Ik vertrouw het weer niet, meneer,' zei een reeds bejaard matroos, die zooeven in het want geklouterd was en nu stond uit te blazen.

'Hoe zoo, janmaat?' vroeg Dirk, die naar den gezichteinder tuurde, maar niets gewaar werd, wat ook maar eenigermate zijn bezorgdheid had kunnen gaande maken.

'Neen, je ziet nog niets,' hernam de matroos, 'maar mijn geoefend oog heeft het van middag al gemerkt. Zie je die geel bronzen lijn daar in het Oosten?'

'Nu wat zou dat?' vroeg Dirk opnieuw.

'Dat het over een paar uur zal regenen dat het giet en misschien nog een onweersbui daarbij, en dat doet het hier niet malsch hoor!'

Dirk was evenwel te zeer met zijn eigen gedachten vervuld, om hier acht op te slaan. Niet alzoo de overige passagiers. De meesten lachte het vooruitzicht van een onweer, een onweer onder de keerkringen, weinig toe. Naarmate men het doel der reis meer genaderd was, werd ook de vrees grooter voor eenig onheil. De voorteekenen van den naderenden storm bleven niet uit: de lucht werd langzamerhand als met een donkeren sluier overtrokken, waartusschen hier en daar gouden strepen, eindigend in witte stippen van schitterende blankheid, scherp afstekend tegen het donker van rondom. Het water, eerst zoo onstuimig, werd kalm en zwart gekleurd, als was er een reusachtige inktkoker over uitgestort. Een schaar zeevogels vlogen als onheilsboden luid krijschend boven het schip heen en weer en joegen den schrik in het ontsteld gemoed en de beangste verbeelding der schepelingen. Angstig scholen zij bijeen in de groote kajuit, waar zij door de raampjes vreesachtige blikken sloegen naar den effen waterspiegel met zijn verraderlijke diepte. De kapitein beval, dat men stoom zou minderen, want indien werkelijk de storm opstak, was het niet zonder gevaar de nauwe straat Soenda in te zeilen en verkieslijk, in volle zee te blijven, waar men minder gevaar liep, op een klip of rif te pletter gesmeten te worden.

Welhaast begon de regen met volle stroomen te vallen, een tropische regen, waarbij het scheen, dat al de sluizen des hemels waren opengezet, om het overtollige water te loozen. In de kajuit was alles doodstil, een enkele beproefde af en toe een woord in het midden te brengen, maar de ijzige stilte om hem heen dwong ook hem tot zwijgen. Van Breugel keek met het onverschilligste gezicht ter wereld naar buiten. Angst scheen die man niet te kennen, schrik hem vreemd te zijn. Bijwijlen krulde een minachtende spotlach zich om zijn lippen, als hij op sommiger gelaat beduchtheid voor het naderende noodweer zag uitgedrukt.

‘Ik heb in mijn leven nog wel ander weer bijgewoond,’ verbrak Van Breugel met zijn schelle onaangename stem de stilte, ‘onder anderen een storm in de golf van Mejico, waarbij het geweldig spookte. Als een notedop vloog het schip over de wild opgezweepte golven; de kapitein was radeloos, de matrozen en passagiers dachten niet anders of ze waren voor de haaien. Maar jawel, alles kwam netjes terecht, en ik verzeker je, dat we een slecht schip hadden, van heel wat minder qualiteit dan de *Maarten Tromp*, die een stevige

driedekker is en tegen een stootje kan.'

Daar evenwel niemand lust toonde, het gesprek met hem voort te zetten, hulde ook Van Breugel zich verder in een diep stilzwijgen, en sloeg enkel een spottenden blik op de vreesachtigen onder zijn reisgenooten. Ten laatste stond hij op, zag Dirk Joosten aan, zoo bevelend en doordringend, dat deze er voor sidderde, en ging het dek op. Dirk bekroop de lust te blijven, zich niet met dien kerel en in dat weer op het dek te wagen, maar hij kon niet. Sterker dan ooit voelde hij, dat hij onder den invloed van dien man stond. Hij zou gaan, knoopte zijn jas toe, drukte zich de pet diep over de oogen en verliet de kajuit. Spoedig had hij Van Breugel gevonden, die over de verschansing geleund stond en kalm de zee in staarde, alsof het 't mooiste weer van de wereld was geweest. Ze stonden daar nu geheel alleen, niemand was in de nabijheid, niemand dacht ook aan hen.

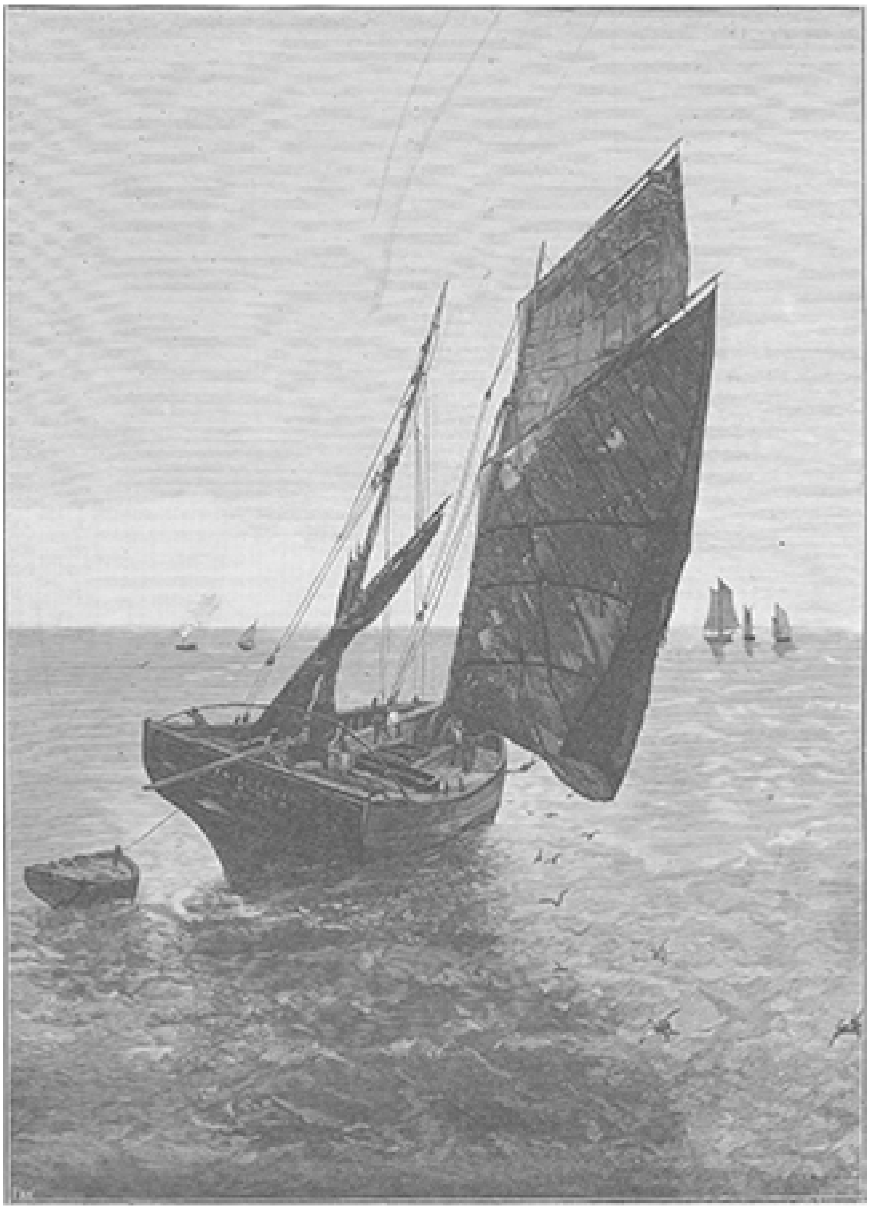

BRETONSCHE VISSCHERSSCHUIT, NAAR DE SCHILDERIJ IN HET LUXEMBOURG TE PARIJS.

‘Hier ben ik,’ fluisterde Dirk, als vreesde hij, den zonderlingen man in zijn gedachtengang te storen.

‘Zoo, ben je daar,’ zei Van Breugel, ‘maar je huivert. Ben je koud?’

DE TWIST, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. SIMONI.

‘De overgang van de warme kajuit hier in den killen regen,’ gaf Dirk ten antwoord.

't Zal nu niet aangenaam zijn in dat zwarte water,’ zei de vreemdeling nadenkend, ‘zoo'n bad zou je geen goed doen.’

Dirk huiverde bij die woorden, op zoo cynisch kalmen toon uitgesproken.

Van Breugel ontging dit niet en hij grijnslachte.

‘Welnu, heb je er over nagedacht, neem je mijn aanbod aan?’

(*Wordt vervolgd*)

De pantalons.
Schets uit de Parijsche w[e]reld.

Daar het tijd was om te gaan ontbijten, dus verhaalt een Parijsch dagbladredacteur, zou ik juist mijn bureau verlaten, toen de bediende mij een blaadje bracht van de *bloc notes*, die in de wachtkamer van het redactie-bureau hangt en waarop deze woorden gedrukt staan:

> NAAM VAN DEN BEZOEKER.
> ....
> REDEN VAN HET B[E]ZOEK. ....

Met een oogslag las ik onder het bovenste opschrift den geschreven naam:

Louis Demare.

en onder den tweeden gedrukten regel het onderstreepte woord:

Dringend.

Ik kende den bezoeker. Wij waren van hetzelfde plaatsje geboortig en dus speelkameraden. Hij was gelijk met mij naar Parijs gekomen, maar had met grooter moeilijkheden te worstelen gehad. Terwijl ik bijna onmiddellijk aan de redactie van den *Quotidien illustré* werd geplaatst, zwierf hij van het eene bureau naar het andere, zonder ergens een vaste aanstelling te kunnen krijgen. Hij leefde maar schraaltjes van enkele artikelen, die hij nu hier dan daar geplaatst wist te krijgen, en zag zich voortdurend bedreigd, de kleine toelage te zien ingetrokken, die hem verschaft werd door zijn vader, een distillateur, die door de winstgevende fabricatie van valsche chartreuse rijk geworden was. Deze waardige industrieel hield zijn zoon in zalvende brieven, waarin het maandelijksche postbewijs gewikkeld was, gestadig voor oogen, dat een jonkman op vijf-en-twintigjarigen leeftijd niets meer van anderen mocht verwachten, maar voor zich zelven diende te zorgen. De jonge Demare deed daar wel zijn best voor, maar het welslagen had zijn pogingen tot dusver nog niet bekroond, en hij... at zijn brood in tranen, als hij al wat te eten had.

Ik had veel lust om te laten antwoorden dat ik al weg was. Maar de slimmerik had wel geweten waarom hij juist op dat uur kwam Hij had maar op de stoep te wachten, verzekerd dat de honger mij naar buiten zou drijven. Ik besloot dus in vredesnaam hem maar te ontvangen.

‘Laat dien meneer binnenkomen, Martin,’ zei ik tot den bediende. ‘Maar daar die meneer waarschijnlijk komt pompen, neem je dit vijffrankstuk, en als ik schel en ik vraag of je me niet wat geld kan leenen, dan geef je mij dat vijffrankstuk en zegt dat het àl is wat je hebt.’

‘Mijnheer heeft wel gelijk dat hij op zijn hoede is, want dat heerschap ziet er maar heel sjoveltjes uit. Hij heeft een broek aan, waar een voddenkoopman nog geen bod op zou doen.’

En de bediende ging heen, verontwaardigd dat een man, die niet eens een ordentelijke broek aan had, als een goede kennis durfde aankloppen bij den secretaris der redactie van den *Quotidien illustré.*

Demare kwam intusschen vlug binnengewipt.

‘Ja, ouwe jongen,’ zei hij, nog vóór ik een mond had opengedaan, ‘ik kom bij je pompen. Maar het geldt hier een heel exceptioneel geval. Ik zal je niet vertellen dat ik in geen acht dagen gegeten heb of dat ik een vijftig *louis* noodig heb om een schuld van eer af te doen, zoo min als vijftig frank om een rijtuig te betalen voor een duel. Ik vraag je maar één louis, omdat ik maar één *louis* noodig heb. Eigenlijk moet ik een en twintig frank hebben, maar dat sommetje kan ik nog wel volmaken en heb daarbij nog wat over om mij een ontbijt te bestellen.’

Hij liet mij inderdaad drie stukken van twintig *sous* zien.

‘Dien *louis* zal ik je van avond voor den eten terugbrengen en als je er misschien tegen opziet, wil ik je nog dit zeggen: wanneer ik je den *louis* niet vóór zevenen teruggebracht heb, ben je voor altijd van mij ontslagen, en geef ik je volmacht, mij door de redactieloopers de deur uit te laten smijten, als ik hier ooit nog durf aankomen. Wil je dat ik je die volmacht op schrift geef? Je begrijpt dat ik voor geen geld van de wereld, door een woordbreuk, de bron van je weldaden zou willen stoppen. Het spijt me, je op 't oogenblik niet te kunnen zeggen wat ik met dien *louis* voorheb. Alleen kan ik je verzekeren, dat het een prachtige handelsoperatie geldt, een prachtige operatie, zeg ik je.’

De kerel had mij in den lach doen schieten en ik was dus ontwapend. Ik gaf hem zijn twintig franks en ik geloof bepaald dat ik hem had uitgenoodigd met mij te ontbijten, als hij er niet zoo ongelukkig in de plunje had uitgezien. Met zoo'n broek aan was hij bij geen mogelijkheid presentabel.

Om zeven uur meldde de bediende op zekeren toon van achting aan: ‘Mijnheer Demare.’

‘Trouw aan mijn gegeven woord,’ zei deze, toen hij was binnengelaten, ‘breng ik je den *louis* terug. Ik weet dat je nog te werken hebt en daarom ga ik er maar gauw van door, intusschen niet zonder je eerst hartelijk dank gezegd te hebben.’

‘En is de handelsoperatie gelukt?’ vroeg ik.

‘Volkomen!’

En hij liet mij een vijftig frankstukken zien, die hem, nadat hij mij het geleende teruggegeven had, nog overbleven.

‘Ik maak je mijn compliment. Ben je aan 't wedden geweest bij de wedrennen?’

‘Neen, zoo dom ben ik niet.’

Ik merkte op dat hij een nieuwen pantalon aan had, die hem zeker twintig of vijf en twintig franks had moeten kosten. Nu verklaarde ik mij de gestegen achting van mijn bediende. De kerel had zijn dag niet laten verloren gaan.

Den anderen dag bracht hij mij een artikeltje voor de krant; het was een actueel stukje over de Bank van Leening, als ik 't wel heb 't Was nogal interessant en ik nam de kopie van hem aan. Toen hij de deur uitging, merkte ik tot mijn verbazing, dat hij alweer een andere broek aan had. ook een splinternieuwe.

Twee dagen daarna kwam hij het honorarium voor zijn artikel ontvangen. Bij die gelegenheid kwam hij mij even de hand drukken; werktuiglijk keek ik naar zijn pantalon: hij had zoo waar weer een nieuwe aan, dat was de derde!

Ik had wel lust om hem de reden te vragen van die overdaad in broeken, maar ziende dat hij inwendig schik had in mijn verbazing, wilde, ik hem op dat punt geen voldoening geven en hield mij van de dommen.

In den eerstvolgenden tijd had ik nogal eens gelegenheid hem, hetzij aan ons blad, hetzij elders te zien, en iederen keer had hij een fonkelnieuwen pantalon aan. Het merkwaardigste was, dat hij daarbij altijd hetzelfde, meer dan versleten jasje droeg.

Langzamerhand deed de snuiter mij de gewoonte aannemen, onwillekeurig op den pantalon te letten, dien de lui droegen. En daar ik zoo eenige dagen lang ter loops de broeken had opgenomen van het mindere personeel, aan ons blad verbonden, kantoorknechts, krantenombrengers, die van de directie alleen een livreijas kregen, en dergelijke nog lagere beambten meer, constateerde ik tot mijn onbeschrijfelijke verbazing, dat overigens hoogst bescheiden menschen nooit tweemaal dezelfde broek droegen! Er waren er, die er zelfs twee per dag hadden!

Ik hield mij overtuigd dat ik de speelbal was van de een of andere bijzondere hallucinatie en besloot die kwaal, waardoor ik me stellig belachelijk zou maken, zoo zorgvuldig mogelijk te verbergen. Maar ik voelde heel goed, dat dit mij geweldig hinderde. Ik werd er mistroostig onder: ik leed ongetwijfeld aan een soort van vervolgingswaanzin. En ondertusschen hield de eindelooze pantalonsverwisseling maar aan: ik zag er van alle kleuren en alle modellen; sommige stonden den dragers heel goed, andere waren een beetje te klein of te groot. Men zag wel dat het maar confectiegoed was; maar wat een ontzaglijk aantal broeken waren, sedert ik er op lette, mijn ziekelijke verbeelding voorbijgegaan!

Ik had er wel eens aan gedacht, een onderzoek in te stellen, maar overtuigd van mijn kwaal, wist ik van te voren dat het ijdel zou wezen en mij verraden zou.

In het diepste geheim raadpleegde ik een specialiteit, niet in pantalons, maar in zielsziekten. Hij scheen volstrekt niet verwonderd over dezen bijzonderen vorm van hersenstoring, sprak van neurasthenie, van overspanning, en vroeg mij drie *louis*.

Ik zag wel dat ik het zóó niet lang zou uithouden. In mijn omgeving begon het abnormale van mijn toestand de aandacht te trekken. Op een keer dat een onzer reporters een heel aardig berichtje aanbracht, dat over een gestolen en weer teruggebrachte broek handelde, wierp ik het stukje in de snippermand en het scheelde niet veel of ik had den schrijver de deur gewezen.

Eindelijk nam ik mijn maatregelen om er eens voor een lange poos uit te gaan, besloten een groote reis te maken en landen te bezoeken, waar mijn nachtmerrie mij niet achtervolgen kon, Schotland bijvoorbeeld of Middel-Afrika, toen de bediende - hij had dien dag alweer een nieuwe broek aan - Demare op mijn bureau bracht, ditmaal zonder hem aan te dienen en met alle teekenen van de diepste hoogachting.

Op het eerste gezicht constateerde ik dat mijn gewezen schoolkameraad een nieuwe broek aan had - dat sprak vanzelf - maar wat ik als een verergering van mijn geval meende te moeten beschouwen: het kwam mij voor, dat hij ditmaal ook een nieuwe jas aanhad. Als het met de jassen nu ook al begon, schoot mij niets anders meer over dan mij in een verbeterhuis te laten opnemen.

Allesbehalve op mijn gemak, wees ik hem een stoel.

‘Hoor eens, oude jongen,’ zei hij, ‘ik weet dat je belang in mij stelt, en daarom kom ik je deelgenoot maken van een goed nieuws. Ik treed op aan de *Gazette des records* als financieel redacteur. Nu zijn we collega's, geef mij daar de hand op.’

Ik stamelde eenige verwarde woorden van gelukw[e]nsching.

'Ik ben je bovendien,' ging hij voort, 'een opheldering schuldig van mijn plotselingen welstand sinds een maand vier, vijf. Je herinnert je den dag, waarop ik om dien *louis* te leen kwam, dien ik je eerlijk den eigen avond ben komen terugbrengen. Dat was, zei ik je toen, voor een prachtige handelsoperatie. Op het oogenblik, nu ik door mijn eigen belang niet meer aan het beroepsgeheim gebonden ben, kan ik je alles zeggen Het is een aardig staaltje van het Parijsche leven. Neen, ouwe jongen, ik had toen, zooals je misschien hebt kunnen denken, volstrekt geen oude rentenierster vermoord, of een politiek dossier verkocht of een ambassade geplunderd. Ik was doodgewoon handelaar in pantalons.'

Ik sprong van mijn stoel op.

'Hou je bedaard en luister, dan zal ik je het zaakje vertellen. Daags, vóór dat ik bij jou kwam aankloppen, had ik in de *Rue de Rivoli* de eerste veiling bijgewoond van een uitverkoop bij opbod. Het was een ontzaglijke voorraad goed uit een van die magazijnen van gemaakte kleeren voor mannen, je weet wel,

met het uithangbord: *Eindelijk hebben we failliet geslagen!* Op het programma van de volgende dagen kwam voor de verkoop van tien duizend gemaakte pantalons. Er waren maar weinig liefhebbers voor die verkooping, omdat de broeken bij groote partijen gelijk moesten genomen worden, zoodat de gewone afnemers als de werkman en de kleine burger er geen bod naar konden doen. Ik merkte op dat de broeken bij partijtjes van tien tegen veertig *sous* door elkander werden toegewezen. De afslager ging daarbij nogal overijld te werk: elk oogenblik viel de hamer. Wie een partij had laten schieten, moest maar zien dat hij een volgende afmijnde.

Nu wist ik bij ondervinding dat de lommerd vijf *à* zeven frank leent op een pantalon, die nog in goeden staat is. Dat bracht me op een heel eenvoudig idee. Met jouw *louis* liet ik mij een partijtje van tien broeken toewijzen tegen twintig franks, dat is met het opgeld een en twintig.

Onmiddellijk bracht ik er drie naar de Bank van Leening. Maar 't scheelde weinig of ik had nog in de haven schipbreuk geleden. De lommerd gaf geen geld op nieuw goed! Ik stribbelde tegen hield vol dat ik de broeken gedragen had, dat ik bijzonder netjes was op mijn kleeren, zoodat er geen slijtage aan te zien was. Daar ik kon bewijzen, dat ik geen kleermakersknecht was, die het hem toevertrouwde werk beleende, kneep men een oogje dicht. Aan twee bijkantoren raakte ik nog elk drie broeken kwijt, en de tiende hield ik voor mij zelf. Door elkaar gerekend had ik zeven franks per broek gekregen en mijn dag was dus goed.

Den volgenden dag liet ik mij twee partijen broeken toewijzen, maar door de ondervinding geleerd, besteedde ik nu den rest van den dag en een gedeelte van den nacht om de broeken achter elkaar te dragen; dat was een hondenwerk. Zoo kwam ik op het idee, mij daarin door anderen te laten helpen, en eerst een beetje verlegen maar later rondweg, leende ik voor een dag broeken aan het personeel hier en aan ieder, dien ik maar kon aanklampen, zonder er hun iets voor te vragen dan discretie. Ik had hun wijs gemaakt dat ik die broeken moest laten dragen om de soliditeit van het maaksel te probeeren, dat in het groot gefabriceerd werd in mijn ateliers voor Zuid-Amerika.

Naarmate mijn zaak zich uitbreidde, bracht ik er verbetering in aan. Zoo hield ik er menschen op na, die met het uitleenen van de broeken belast waren, - ik heb er soms zestig per dag uitgegeven! Om den lommerd door al te groote overstelping met broeken geen argwaan te geven, verkocht ik de lommerdbriefjes voor twintig *sous*, zoodat er nu en dan broeken werden teruggehaald.

Zoolang de bron, waaruit ik putte, niet ontdekt was, zou alles goed gaan. Maar op zekeren dag rook ik onraad. Een van mijn ‘geemployeerden’ was door het merk van de knoopen te weten gekomen, waar het goed, dat ik hem liet uitleenen, vandaan kwam. Op zijn beurt liet hij zich een partij van tien broeken toewijzen. Dat was het begin van de concurrentie. Ik aarzelde geen oogenblik. Ik ging naar den executeur van den faillieten boedel stelde hem voor oogen, dat er nu nog drie duizend broeken over waren, dat de zeven duizend reeds verkochte (waarvan ik alleen er vijf duizend had) de koopers hadden verzadigd en dat de koers van veertig *sous* niet langer te handhaven was. Ik bood hem aan, de heele verkooping af te maken door hem zesduizend franks ineens te presenteeren voor het restantje.

De zaak werd beklonken en aldus was de concurrentie in de kiem gedood.

Op het oogenblik is mijn affaire uit. De Bank van Leening, overstelpt door mijn broeken, is in verzet gekomen; men heeft gedreigd mijn geëmployeerden achter de

tralies te zetten. Acht duizend pantalons slapen rustig op de planken van den lommerd; zoowel het hoofdgebouw als de bijbanken zitten er mee opgepropt. Op het laatst was ik wel genoodzaakt er het land mee op te gaan. Na afrekening van alle onkosten heeft elke broek mij, met inbegrip van den verkoop van het lommerdbriefje, vijf frank zuivere winst opgeleverd. Dit maakt een totaal van veertig duizend frank! Als je nu soms een duizend frank van mij te leen wil hebben, zeg het gerust....

En nu ik geen sjovel uiterlijk meer hoef te vertoonen om mijn broeken beleend te krijgen, heb ik mij een nette jas en nog heel wat fraaiigheden meer aangeschaft. Ik had nog een honderd broeken over. Die heb ik aan verschillende liefdadige instellingen geschonken; ik heb je heele personeel in de broek gestoken. Je merkt dan ook wel hoe ik bij je luitjes in aanzien sta.

Komaan, ouwe jongen, kan ik je plezier doen, met een fijnen pantalon te zenden, eerste kwaliteit, en die je staat of hij je aangemeten was, je hebt maar te spreken.'

Ik was genezen!

Die arme Bank van Leening!

Bij de Planten.

De verheerlijking van Christus op den berg Thabor. -

Op den tweeden Zondag van de Vasten stelt de Kerk ons in haar Evangelie de gedaanteverandering des Heeren op den berg Thabor voor oogen. 'Jesus,' dus luidt liet gewijde verbaal, 'nam met zich Petrus en Jacobus en deszelfs broeder Joannes, en leidde hen, afzonderlijk, op een hoogen berg. En hij werd voor hen van gedaante veranderd; zijn aangezicht blonk als de zon en zijn kleederen werden wit als sneeuw. En ziet, hun verschenen Mozes en Elias, met hem sprekende. Petrus nu nam het woord op en zeide tot Jesus: Heer! het is ons goed hier te zijn; indien gij wilt, laat ons hier drie tenten maken, een voor u, een voor Mozes en een voor Elias. Terwijl hij nog sprak, ziet daar overschaduwde hem een heldere wolk. En uit de wolk kwam een stem zeggende: Deze is mijn welbeminde Zoon, in wien Ik mijn welbehagen heb; hoort hem. En de leerlingen, dit hoorende, vielen op hun aangezicht neder en waren zeer bevreesd. En Jesus naderde, raakte hen aan en sprak tot hen: Staat op en vreest niet! Als zij hun oogen ophieven, zagen zij niemand dan Jesus alleen. En als zij den berg afgingen, gebood hun Jesus en zeide: Spreekt niemand van dit gezicht totdat de Zoon des menschen van de dooden verrezen is!'

Deze treffende verheerlijking van den Godmensch is het onderwerp van de beroemde schilderij van Rafael, door de gravure onzer eerste bladzijde weergegeven. Tot beter begrip van dat levendig tafereel zullen wij echter nog eenige verzen moeten aanhalen uit hetzelfde XVIIe boek van Mattheus, waaraan het bovenstaande evangelie ontleend is.

Jesus daalde met de leerlingen van den berg af. 'En als hij bij de schare gekomen was,' gaat de evangelist voort, 'kwam tot hem een mensch, vallende voor hem op de knieën en zeggende: Heer, ontferm u over mijn zoon! want hij is maanzuchtig en lijdt zwaar; want menigmaal valt hij in het vuur en menigmaal in het water. En ik heb hem tot uw leerlingen gebracht, maar zij konden hem niet genezen. Maar Jesus antwoordde en sprak: O ongeloovig en verkeerd geslacht! Hoe lang zal ik bij u zijn? Hoe lang zal ik u verdragen? Brengt hem herwaarts tot mij! En Jesus bestrafte hem, en de duivel ging van hem uit en het kind werd van die ure af genezen. Toen kwamen de leerlingen tot Jesus afzonderlijk en zeiden: Waarom konden wij hem niet

uitdrijven? En Jesus sprak tot hen: Om uw ongeloof. Want, voorwaar, ik zeg u; zoo gij een geloof hebt als een mosterdzaad, gij zult tot dezen berg zeggen: ga heen van hier derwaarts! en hij zal heengaan; en niets zal u onmogelijk zijn. Maar dit geslacht wordt niet uitgedreven dan door bidden en vasten.'

Werpen wij thans een blik op het meesterlijke tafereel, waarop het boven verhaalde is voorgesteld, dan treft het ons vooral door zijn krachtige tegenstellingen. Boven, op den top van den berg, zweeft de verheerlijkte gestalte des Verlossers tusschen Mozes en Elias.

Het zijn figuren van bovenaardsche majesteit, vooral de Christus, die met uitgestrekte armen, en met bewonderenswaardige lichtheid omhoogstijgend, den blik van het edele gelaat ten hemel wendt. In machtige plooien omgolft hem de mantel en ook de kleederen zijner twee gezellen zijn in prachtige beweging voorgesteld. Op de afgeplatte kruin van den berg ziet men Petrus, Jacobus en Joannes uitgestrekt liggen, verblind door de schitterende verschijning, voor welke de eene bukt, terwijl de beide anderen zich de oogen met de hand beschermen. Twee schoone jeugdige diakenen heeft de kunstenaar, wij weten niet om welke reden, ter zijde als innig bewogen toeschouwers voorgesteld.

Op het ondergedeelte der schilderij wordt de voorgrond links gevuld door de schaar der negen overige leerlingen. Met levendige gebaren omringen zij den maanzuchtigen knaap, die aan den rechterkant van het tafereel door de zijnen wordt aangebracht en dien de apostelen tevergeefs pogen te genezen. De ongelukkige kleine, die juist weer een aanval heeft van zijn kwaal, zooals men uit de verdraaide oogen, den schuimenden mond en de krampachtige bewegingen van armen en handen ziet, wordt door zijn vader vastgehouden en door mannen en vrouwen met zichtbare deelneming omringd.

Met genialen greep heeft Rafael de beide tooneelen tot één verbonden, en terwijl hij beneden de ellende en den nood van het aardsche leven schilderde, toonde hij ons in stralend licht daarboven de hemelsche gestalte van den Verlosser, die alle lijden wegneemt. Dat wordt ook uitgedrukt door de gebaren der omstanders: want terwijl een geknielde vrouwenfiguur, met beide handen op den ongelukkigen knaap wijzend, zich tot de apostelen wendt, een andere vrouw, misschien de moeder, met innigen blik om erbarming smeekt, en de overigen haar gebed ondersteunen, erkent men op de trekken der apostelen de uitdrukking van medelijden en verslagenheid. De eene buigt zich ver voorover en staart radeloos het tooneel aan; een ander maakt met uitgestrekte hand zijn gezellen daarop opmerkzaam; weer een ander (Andreas), een der fraaiste figuren, met een boek links op den voorgrond zittend, toont zich door zijn gebaren niet minder ontzet. Maar een van hen, die ongeveer het midden van de groep inneemt, wijst omhoog naar den berg en geeft den betrekkingen van den lijder de bemoedigende hoop, dat de goede Meester hem wel van zijn kwaal genezen zal. 'De verbinding van dit hartstochtelijk bewogen tafereel,' zegt de bekende kunstrechter Wilhelm Lübke, 'met de plechtige verschijning, die in hemelglans daarboven zweeft, verheft dit werk tot een meesterstuk van dramatische en tegelijk plechtig-kerkelijk compositie.'

Die aangrijpende eenheid in de tegenstelling wekte indertijd ook de bewondering van Goethe. 'Beide zijn een,' riep hij uit, op de twee onderscheiden afdeelingen van het tafereel doelend; 'onder de lijdende, hulpbehoevende, bóven het krachtdadige, hulprijke, beide op elkander betrekking hebbend en op elkander inwerkend.'

De fijngevoelde tegenstelling spreekt zich ook in het uiterlijke der voorstelling uit: in het bovengedeelte der schilderij heerscht weldadige, van licht omstraalde

harmonie; in het ondergedeelte zien wij hard verwikkelde lijnen en donkere schaduwen.

In dat laatste herkent men ook sterk de hand van de leerlingen des kunstenaars, die het werk na den dood van den meester voltooiden. De verheerlijking op Thabor was namelijk het laatste werk van Rafael, en hij werd door den dood verrast nog eer hij het ten einde had gebracht. Het was hem opgedragen door kardinaal Giulio dé Medici, den lateren Paus Clemens VII. voor de hoofdkerk van zijn bisdom Narbonne, en de groote meester had aan die taak zijn beste krachten gewijd, daar hij zijn benijders. die immer stouter tegen hem optraden, toonen wilde wat hij vermocht. Welke bijzondere zorg hij aan het werk besteedde, kan blijken uit de talrijke voorbereidende studiën, die hij daartoe maakte en waarvan de schetsen met rood krijt, in verschillende museums bewaard, getuigenis afleggen. Uit die teekeningen schijnt op te maken dat Rafael zich eerst had voorgenomen, de verrijzenis des Zaligmakers te schilderen, maar het aanvankelijke plan later omwerkte tot de beroemde Transfiguratie

Zijn leerling Giulio Romano, die het doek na des meesters dood afwerkte, ontving ook de rest van het honorarium van 224 dukaten. De kardinaal kon er niet toe besluiten, zich van de schilderij te scheiden. Hij behield ze langen tijd in zijn woning en liet ze eindelijk boven het hoofdaltaar plaatsen van San Pietro in Montorio. Door de Franschen in den revolutietijd weggevoerd, werd ze te Parijs gereinigd, in 1815 teruggeven en is sedert in de schilderijenverzameling van het Vaticaan opgenomen.

Bretonsche visschersschuit. -

Het ranke scheepje heeft een veel vluggeren bouw dan onze vaderlandsche pinken, maar wij twijfelen toch of onze vischers er hun plompe, maar stevige schuit voor ruilen zouden. De lichte boot is blijkbaar alleen voor de visscherij op de kusten berekend en zal zich niet, zooals onze haringbuizen en hoekers, in volle zee wagen. Met dat al levert ze een hupsch en vroolijk gezicht, zooals zij daar over de kalme golven scheert, even zwierig als de meeuwen, die het vaartuig in dartele vlucht omfladderen. Het is een mooi, rustig en tegelijk levendig zeegezicht, dat de Fransche kunstenaar ons geschilderd heeft: het verraadt duidelijk een heel ander zeegebied en een heel anderen volksaard dan de sombere zeeën, de zware luchten en logge schuiten van Mesdag's Hollandsche zeestukken.

De twist. -

Een woest tooneel, dat met pakkende waarheid is weergegeven. We zijn in Italië, het land van de tintelende wijnen en van het wild opbruisende bloed. Een beuzeling is daar dikwijls voldoende om de messen uit de scheede te doen vliegen. Wat de aanleiding kan zijn geweest tot den twist, waarvan we op onze gravure getuige zijn, kunnen we moeilijk raden. Misschien is het jonge meisje, dat doodelijk ontsteld op een stoel is neergezonken, er de onschuldige oorzaak van. Maar zeker is het, dat de woede der twistenden tot het kookpunt is gestegen. Ze hebben de wambuizen al uitgegooid en de messen getrokken. Met ontbloote borst wil de een op den ander toespringen, die, met het mes in de vuist geklemd, den aanval afwacht. Maar daar komen de toeschouwers tusschenbeide gesprongen, die wellicht zelf door onvoorzichtige ophitsingen den strijd hebben uitgelokt en nu terugschrikken voor de gevolgen.

De Italiaansche kunstenaar Simoni, die zich meermalen door levendige schilderingen van de zeden zijner landslieden heeft verdienstelijk gemaakt, handhaaft door deze forsche schilderij glansrijk zijn gevestigden naam.

Wie heeft gelijk? -

Ziedaar een vreedzamer krakeel, dat wel niet met messen zal hoeven uitgemaakt te worden. Maar hier zijn we ook onder gemoedelijke Zuidduitsche boeren, die niet zoo licht vuur vatten als het heetbloedige Italiaansche landvolk. Zij maken zich anders warm genoeg, al is het misschien ook maar om een nietigheid; maar zij doen het met een beetje mondgekibbel af, waarbij de anderen half onverschillig toeluisteren. De oudste van het groepje trekt er zich zelfs zoo weinig van aan, dat hij er bedaard bij indut, en alleen de man, die toevallig tusschen de twee strijdenden gezeten is, schijnt er zich voor te interesseeren, wie van de twee eigenlijk gelijk heeft. Heel helder is het geval hem blijkbaar niet en in zijn verlegenheid poogt hij kennelijk aan zijn pijp een oplossing van het geschil te ontlokken.

WIE HEEFT GELIJK, NAAR DE SCHILDERIJ VAN F. HÄUSSLER.

Wetenswaardig Allerlei.

Het luchten van kleedingstukken. -

Het is een der eerste en dringendste vereischten tot behoud der gezondheid, enkel droge goed, geluchte kleeren te dragen. Door zeer veel jongelieden en schoolkinderen wordt dit vereischte evenwel niet nagekomen. De door zweet of regen nat geworden kleedingstukken, vooral ondergoed, worden 's avonds op elkaar gelegd en den volgenden morgen nat of klam weer aangetrokken, wat vooral in het koude, natte seizoen een onbehaaglijk gevoel verwekt. Bij velen wordt het luchten van natte kleeren - wat het doelmatigst in een kamer, overloop of keuken gespannen geschiedt aan touwen, - alleen nagelaten, omdat het met hun schoonheidsgevoel in strijd is. Alsof de gezondheid niet veel meer waard is dan alle aesthetica ter wereld.

Het poetsen van juweelen. -

Juweelen, die in goud of zilver zijn gezet, mogen nooit met water in aanraking komen wegens het gevaar dat zich water achter den steen dringt en zich daar met stofdeeltjes vermengt, waardoor de glans van den steen schade lijdt. Voor juweelen, die, zooals men dat noemt, *a jour* zijn gezet, vervalt dat bezwaar. Om ze te drogen legt men ze in een doosje met zuiver houtzaagsel en laat ze daarin eenige uren liggen; het zaagsel

wordt daarna met een drogen borstel verwijderd. Ook voor gouden en zilveren voorwerpen is het zeer aan te bevelen, dat zij een tijdje in fijn zaagsel worden bewaard; zij zien er daarna uit als nieuw.

Tegen het dikwijls vullen van petroleumlampen. -

't Is een vervelend werk als de katoen in de lampen te kort wordt en de pit, zooals men zegt, begint te zakken. Aanhoudend moet er dan bijgegoten worden en 't is vrij onaangenaam als men gezellig bij elkander zit, dat de lamp weer uitgeblazen moet worden en opnieuw gevuld. 't Gemakkelijkste middel daartegen, zal men zeggen, is er een nieuw katoentje in te doen. 't Is zoo. Maar onze Hollandsche huismoeders hebben nu eenmaal de eervolle reputatie van zuinigheid: zij gooien niet graag een groot stuk weg en troosten zich met de gedachten: een enkelen keer bijvullen is ook zoo erg niet.

Een goed middel is het volgende: men naaie onder aan de katoen een stukje flanel of uitgerafelde wol, dat tot op den bodem der lamp hangt. Dit slurpt de olie op, geeft nieuw voedsel aan het katoen, en men behoeft niet bang te zijn, dat men door het vervelende zakken der pit in zijn bezigheden zal worden gestoord.

[Nummer 33]

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.
(*Vervolg.*)

Er stak nu ineens een windvlaag op, zoodat het antwoord van Dirk er door overstemd werd.

'Kom dichter bij mij,' zei de vreemde, terwijl hij Dirk naar zich toetrok. Weer huiverde de jonge man. Hij had wel willen heengaan, maar hij durfde niet; 't was toch ook kinderachtig en belachelijk, zoo bevreesd te zijn voor dien man.

'Heb je er over nagedacht?' herhaalde Van Breugel. 'Geef je me de portefeuille, ja of neen?'

Zijn stem klonk dreigend, maar kwam dit soms, omdat de wind de woorden hard en ruw overbracht?

'Zeg me waar je ze voor hebben moet,' antwoordde Dirk, 'dan geef ik ze, anders niet.'

Er sprak een vastberadenheid uit den toon van zijn stem, waarover de groote, forsche kerel zich verbaasde. Zou de portefeuille hem dan ten slotte nog ontgaan? Hij moest ze hebben, het kostte wat het wilde.

'Ik heb je immers al gezegd, dat je daar niet mee noodig hebt. Je moet me vertrouwen. Geef ze dus, 't is in je eigen belang.'

Dirk aarzelde; hij bracht de rechterhand voor zijn borstzak, als moest hij zijn kleinood tegen een mogelijken aanval van den vreemdeling beschermen. Van Breugel stond naast hem, de breede vuist rustend op de verschansing, met zijn haviksoog de duisternis doorborend, om in het gelaat van den jonkman te kunnen zien.

'Geef hier de portefeuille!' herhaalde de vreemdeling, scherp en dreigend, terwijl hij reeds de hand uitstak. 'Treuzel niet langer, daar is het nu geen tijd en geen weer voor!'

ECHTE LIEFHEBBERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN HERMANN LINDE.

'Nooit!' zei Dirk, die op eens als bij too-

verslag den geheimzinnigen invloed voelde verbreken, door den raadselachtigen man op hem uitgeoefend Hij meende nu een schaterlach te hooren uit den breeden mond van Van Breugel. Het kon ook spel van zijn verhitte verbeelding zijn of het geloei van den wind. Van Breugel stond kalm voor hem, onbeweeglijk als een beeld, met zijn hooge, forschegestalte, met geen spier in zijn gezicht dat vertrok. Wat mocht hij toch van plan zijn, waar zon hij op?

'Wees toch wijzer,' verbrak hij ten slotte de stilte, die op Dirks besliste weigering gevolgd was. 'Ik bied je een fortuin in ruil voor die vod en je slaat af!'

'Ze is mij dierbaar,' zei Dirk, 'en ik geef ze niet, vóór ik weet, wat je er mee voor hebt.'

'Zacht wat, manneke, bedenk dat je in mijn macht ben, en dat ik met geweld nemen kan wat je me niet goedschiks geven wil. Voor de laatste maal: geef je ze of geef je ze niet?'

'Neen,' antwoordde de jonkman vastberaden; 'je bent een struikroover. Ik wil niets meer met je te doen hebben.' Na dit gezegd te hebben, wilde Dirk zich verwijderen, maar Van Breugel zette zich schrap voor hem, liet zijn breede, ijzeren vuist op zijn schouders neervallen en beet hem in het oor: 'Geef ze, of ik gebruik geweld!'

'Lafaard!' zei Dirk, 'ik roep!'

'Eer je het gedaan hebt, ben je een lijk!' antwoordde Van Breugel koelbloedig.

Reeds had hij Dirk met zijn ijzeren vuist vastgegrepen en trachtte hem de portefeuille te ontwringen. De jonkman verweerde zich zoo goed hij kon, maar hij was niet opgewassen tegen de herkulische kracht van dien reus. Hij voelde zich de keel toegenepen, hij snakte naar adem, zijn knieën knikten, hij zou vallen.

Van Breugel stak de eene hand in zijn borstzak en haalde er de portefeuille uit, die hij haastig wegstak. Een oogenblik moest hij den jonkman loslaten.

'Dief, ellendeling!' schreeuwde Dirk, die hem zijn buit weer zocht te ontrukken.

'Zal je zwijgen?' vroeg Van Breugel kalm.

'Nooit! Geef ze terug!' riep de jonkman, 'hulp! hulp!' Maar het bulderen van den wind overstemde zijn zwakke klanken.

'Niemand kan je hooren,' spotte de vree[m]deling, 'we zijn hier veilig!'

'Ellendige dief, geef de portefeuille terug!' herhaalde Dirk, die vruchtelooze pogingen deed, om weer in het bezit van het kleinood te geraken.

'Nooit!' zei Van Breugel kortaf.

Er ontstond nu, op dien uithoek van het groote schip, een gevecht tusschen de beide mannen, een gevecht op leven en dood. De strijd kon evenwel niet lang duren. Dirk was niet opgewassen tegen de reuzenkracht van den vreemdeling, die hem ten laatste een zoo hevigen vuistslag in het gezicht gaf, dat hij suizebollend neerstortte. Een oogenblik beschouwde de ellendeling met wellust zijn offer, daarna nam hij hem, of hij een kind was, in zijn gespierde armen en lei hem op de verschansing. Op dit oogenblik kreeg Dirk het bewustzijn terug en begreep, wat de booswicht met hem voorhad. Hij voelde reeds het kille, donkere water zijn beenen omspoelen, één oogenblik nog en de golven zouden zijn graf zijn.

'Help! help!' kreunde de jonkman, 'laat me leven, dood me niet!'

Van Breugel zag hem met een grijnslach aan. 'Zoo'n bad zal je af koelen,' zei hij hoonend lachende, terwijl hij met de heele zwaarte van zijn log lichaam den ongelukkige over de verschansing duwde.

Dirk klampte zich aan de ijzeren leuning vast, maar als hamerslagen kwam de vuist van den moordenaar op zijn polsen neer. Het duizelde den jonkman voor de oogen, hij zei een schietgebed: 'Jesus, Maria, redt mij!'... hij kon het ijzer niet meer omklemd houden. Hij liet los, hij greep er nog eens naar, 'Hulp!' kermde hij voor het laatst. Een zware plons in het water, en daarna werd het stil.

Van Breugel wierp nog een blik op de inktzwarte golven, die waarschijnlijk haar offer reeds verzwolgen hadden. Een afschuwelijke grijnslach speelde om de lippen van den moordenaar. 'Die zal er niets van navertellen,' mompelde hij, 'en de portefeuille is mijn!'

XVIII.

In een ruime, eenvoudig maar deftig gemeubelde kamer, met een prettig uitzicht op de breede straat, zaten de heer Van Haaren en zijn zuster, juffrouw Joosten, al geruimen tijd zwijgend tegenover elkaar. De heer Van Haaren die, aan een bezig, woelig leven gewoon, zich aan het eentonige, stille leven te R. maar moeilijk kon wennen, had er bij zijn zuster op aangedrongen, dat ze naar Amsterdam, Rotterdam of een andere groote stad zouden verhuizen, waar meer afleiding en verstrooiing was, maar juffrouw Joosten had er zich uit alle macht tegen verzet. Wanneer Dirk eenmaal uit Indié terug was, dan zou ze er vrede mee kunnen hebben, maar nu wilde ze het plaatsje niet verlaten, waaraan voor haar zooveel aangename en droevige herinneringen waren verbonden; ze wilde er de terugkomst van Dirk afwachten. Nog een andere reden, die ze evenwel niet openlijk aan haar broer bekend maakte, al kon hij ze wel bevroeden, deed haar zich met kracht tegen het door hem opgevatte plan aankanten. Ze wist, dat Dirk, die Maria van Meeren lief had, toen hij nog arm was, ze ook nu tot vrouw zou wenschen, en daarom was ze belangstellend in het lot der Van Meeren's, van wie zij wist, dat ze hard achteruit gingen. Bleef zij in R, dan meende ze, als het noodig was, eenigermate als hun beschermengel te kunnen optreden. Vooral de gedachte aan Maria, die zij reeds nu als haar dochter lief had, gaf bij haar overwegingen den doorslag.

Voor haar beslisten tegenstand was haar broer gezwicht, maar hij stond er op, dat ze dan ten minste een deftiger en gerieflijker huis zouden betrekken, meer in overeenstemming met de fortuin, die hij de zijne mocht noemen. De goede vrouw had wel het hoofd geschud, en gezegd, dat ze tevreden was in het huisje, dat ze zooveel jaren had bewoond en waarin ze zooveel lief en leed had ondervonden, maar ten laatste had ze toch toegegeven, daar haar Gerard het met alle geweld wilde. Ze waren gelukkig in elkanders bezit: zij was gelukkig, haar al jaren. doodgewaanden broer bij zich te hebben en de toekomst van haar Dirk verzekerd te weten; hij was gelukkig, weer een eigen haard, huiselijkheid en gezelligheid gevonden te hebben. Alleen Dirk ontbrak er nog aan, om hun geluk volledig te doen zijn. Hij zou evenwel spoedig komen en dan waren ze volmaakt gelukkig. Zoo dachten en bemoedigden ze elkaar, wanneer de eene dag na den andere verliep zonder tijding van Dirk. De bezorgde moeder had de dagen geteld, die nog moesten verloopen vóór haar kind te Batavia was aangekomen en den brief van zijn oom kon ontvangen hebben. Ze verwachtte een telegraphisch antwoord, dat hij met de eerste gelegenheid naar het vaderland zou terugkeeren Maar het antwoord bleef uit, al dagen en dagen achtereen, en ze begon zich reeds ongerust te maken en met te grooter verlangen, met een onbestemde vrees gemengd, naar bericht van haar Dirk uit te zien.

De heer Van Haaren daarentegen was of toonde zich althans niet ongerust en trachtte zijn zuster door het aanslaan van een luchtigen toon, toen dit niet hielp, door allerlei troostredenen gerust te stellen. Ten slotte, vreezende, dat zijn schrijven niet terecht gekomen zou zijn, schreef hij nog eens en telegrapheerde eindelijk aan den heer Van Son, den rijken plantagebezitter, bij wien Dirk in dienst moest getreden zijn. Maar altijd geen antwoord, noch op het een, noch op het ander.

De angst der arme moeder kende nu geen grenzen meer, ze was radeloos en wist niet wat ze moest aanvangen of tot wien zich wenden. Ze had wel aan de wolken, die statig uit de verte kwamen aandrijven en gewis van veel rampen en ellende beneden haar getuigen moesten geweest zijn, aan den wind, als hij uit het zuidoosten kwam opzetten, willen vragen, waar haar Dirk was. Behalve haar broer, die, a begon ook hij ongerust te worden, er toch niets van liet merken, had ze niemand om haar te troosten en met haar over den dierbaren afwezige te spreken, dan Maria van Meeren. Het bevel haars vaders verbood haar niet langer den toegang tot het huis van juffrouw Joosten, maar een dubbel gevoel van kieschheid belette haar, er veelvuldige bezoeken af te leggen. Toch dreef haar angst haar soms naar die woning, en dan schreiden en bemoedigden de bejaarde weduwe en het jonge meisje elkaar en spraken lang over Dirk, die beiden zóó na aan het hart lag.

Reeds geruimen tijd zaten juffrouw Joosten en haar broer zwijgend tegenover elkaar en geen van beiden scheen lust of moed te hebben. het stilzwijgen, dat hoe langer hoe drukkender werd, het eerst te verbreken. Juffrouw Joosten zat in een stemmig zwart kleed in een hoek bij het raam, met een stuk hagelwit linnen in de handen, waar de anders zoo rappe naald maar traag doorging, en haar broer zat voor een tafeltje, dat tusschen twee ramen voor een breeden spiegel stond, met een krant voor zich, waarin hij slechts nu en dan een blik wierp, om schijnbaar veel aandacht te schenken aan zijn sigaar, waarvan lichtblauwe kronkels rook naar boven stegen. Van ter zijde sloeg hij herhaaldelijk een bezorgden blik op zijn zuster, die er zeer bleek uitzag en wier gedichten blijkbaar niet bij het stuk linnen, dat ze achteloos van haar schoot liet glijden, maar bij haar Dirk verwijlden, die nog maar altijd niets van zich had doen hooren Mijmerend staarde zij voor zich uit, misschien meende zij wel het hulpgeroep van haar kind te hooren, dat met de golven worstelde en ten slotte door de vraatzuchtige zee verzwolgen werd. Toen ze de oogen opsloeg, welden er dan ook tranen in op en een huivering voer haar door de leden. Begrijpende, dat hij iets moest zeggen, om haar te verstrooien, daar ze zich anders weer hoe langer hoe meer zou opwinden, zei Van Haaren zoo luchtig mogelijk:

‘Zeg eens, Anna, heb je al gehoord, dat de Hoekstra's R. gaan verlaten? 't Is het groote nieuws van den dag, en je begrijpt, dat het tot heelwat praatjes aanleiding geeft.’

‘De Hoekstra's, zeg je? Neen, hoe zou ik ook, ik spreek niemand,’ zei juffrouw Joosten, uit haar gemijmer gewekt. ‘Is het waar, gaan de Hoekstra's R. uit? Weet je ook waarom, Gerard?’

‘Zeker weten niet, maar ik kan het toch wel omtrent raden, al hebben ze er mij niets van gezegd. De heeren Hoekstra zijn natuurlijk vreeselijk teleurgesteld, dat mijnheer Van Meeren, op wien zij gerekend hadden, om hun berooide financiën weer wat op streek te brengen, bij slot van rekening meer schuld dan geld blijkt te bezitten. Zooals dat in dergelijke gevallen gewoonlijk gaat, is nu ook uitgelekt, dat een heele hoop schuldeischers alleen gepaaid waren door het vooruitzicht, dat er spoedig door het trouwen van meneer Adolf wel geld los zou komen. Die lui hebben lont geroken en bestormen de Hoekstra's van alle kanten. Je begrijpt, dat ze het hier nu te benauwd

vinden en ergens anders een goed heenkomen zoeken, om te zien, of ze daar niet beter hun slag kunnen slaan.'

'En ik had altijd gedacht, dat de Hoekstra's er warm bijzaten,' merkte juffrouw Joosten op, 'en nu blijkt, dat ze gespeculeerd hebben op een huwelijk met Maria....'

'Juist Anna.' viel van Haaren haar in de rede, 'Adolf, dat verwaand advocaatje, - de drommel weet, hoe hij aan zijn radicaal van meester gekomen is - gaf om Maria geen zier en maakte haar alleen het hof, om een schoonvader te krijgen, die zijn schulden zou betalen en hun in staat stellen, een lui en gemakkelijk leventje te leiden. Nu het blijkt, dat Van Meeren de vereischte eigenschappen niet bezit, om daaraan te voldoen, kan hij natuurlijk fluiten en vader en zoon zijn blij als engelen, dat ze niet in de fuik geloopen zijn. Achteraf bezien blijkt, dat ik het heele spel.

letje wel doorzien, of ten minste vermoed had. De eenige reden, waarom Van Meeren zoo met hand en tand tegen Dirk was, was, dat Dirk geen cent bezat, en evenals de Hoekstra's naar een rijken schoonpapa hengelden, had Van Meeren een vermogenden schoonzoon van doen. Zooals meer gebeurt, zijn ze beiden bedrogen uitgekomen.'

'Maar één ding begrijp ik toch niet, Gerard,' zei juffrouw Joosten, die langzamerhand meer belang in het on[d]erwerp begon te stellen. 'Hoe kwam het dan, dat Van Meeren je aanbod afsloeg? Toen was Dirk toch niet arm meer, en dan, je kon hem met je hypotheek leelijk in het nauw brengen.'

'Dat zal ik je zeggen, zusje,' zei Van Haaren, die er schik in kreeg, dat hij zijn zuster zoodoende wat afleiding kon bezorgen. ''t Was louter gekwetste trots, anders niet. Van Mee ren wilde liever door de Hoekstra's geholpen worden dan door mij. Zijn ijdelheid verzette zich er tegen, als een aalmoes aan te nemen, wat hij eerst zoo hooghartig had geweigerd, en zooals ik je zei, hij hoopte op het kapitaal van de Hoekstra's. Kon Van Meeren het nu overdoen, dan geloof ik, dat hij zich nog wel eens zou bedenken, eer hij mijn aanbod afsloeg.'

'Maar als je hem nu de hypotheek eens kwijt schold, Gerard?' vroeg juffrouw Joosten aarzelend. 'Als je het voor Van Meeren niet doen wil, doe het dan om zijn dochter. De schande van haar vader treft ook haar, en ik weet zeker, dat Dirk er je dankbaar voor zal zijn.'

'Kindlief, je praat naar je verstand hebt,' hernam Van Haaren ernstig. 'Al was ik zoo dwaas, van mijn recht afstand te doen, waarvoor Van Meeren mij misschien nog maar matig dankbaar zou zijn, dan nog zou het hem weinig baten, want de man heeft zooveel schuld, dat het niet meer dan een druppel water in de zee zijn zou. En je zal toch niet willen, dat ik me voor zijn pleizier heelemaal uitkleed en al zijn schulden betaal. Het verstandigst is, de zaak op haar beloop te laten. Binnenkort wordt zijn boeltje verkocht en dan moet Van Meeren maar zien, hoeveel hij aan zijn schuldeischers kan uitbetalen. Ik zal er voor mijn part toch altijd een mooie bom duiten op toegeven. Maar dat alles nog daargelaten, Van Meeren heeft het waarachtig aan ons niet verdiend, dat we ons zoo voor hem interesseeren. Laat hij het zelf maar zien te rooien, hij krijgt niet meer dan zijn verdiende loon.'

'En Maria dan?' vroeg juffrouw Joosten, maar bijna duisterend, want ze wist, dat haar broer, wanneer hij zich eenmaal iets in het hoofd had gezet, niet licht van zijn plan af te brengen was. 'Ze is zoo lief en zoo braaf, zij kan het toch waarlijk niet gebeteren en 't is zoo hard....'

'Probeer nu maar niet, mij tot andere gedachten te brengen,' zei Van Haaren ernstig; ''t helpt je toch niet. Ik blijf bij wat ik gezegd heb. Ik heb geen zin, mij voor de Van Meeren's uit te kleed en, ook niet voor Maria, hoe lief en hoe braaf ze ook is. Als Dirk terugkomt, neemt hij ze tot vrouw, als het meisje hem aanstaat, en dan is ze immers voorgoed geborgen. Zij heeft geen schuld aan de dwaze speculaties van haar vader, waarvan ik een en ander gehoord heb, en daarom zal ik het Dirk niet ontraden, dat hij met haar trouwt, al is ze arm. En wil Dirk zijn schoonvader dan een jaargeld geven, dat moet hij weten; ik zal er mij niet tegen verzetten; maar van mij krijgt hij geen cent; reken daar maar gerust op. 't Zou toch maar weggegooid zijn.'

''t Is toch hard,' herhaalde juffrouw Joosten. 'Zou er dan geen mouw aan te passen zijn, Gerard? Toe, denk eens, je bent zoo goed.' Deze haalde min of meer onwillig de schouders op. 'Ik weet het niet. Het beste wat Van Meeren doen kan, is te zien, dat hij een accoord treft met zijn schuldeischers. Meer dan een twintig of dertig

percent zal bij in alle geval niet kunnen uitkeeren. Wat zijn dochter betreft, die mag, mijns inziens, wel blij zijn, dat ze van dien verwaanden Adolf af is, en als Dirk haar nu tot vrouw neemt, zie ik niet in, waarom ze zoo te beklagen zou zijn. Als ze waarlijk zooveel van den jongen houdt, als je zegt, zal ze die paar weken of maanden nog wel doorkomen. Weet je wat', vervolgde hij levendiger, 'je zou aan Maria kunnen voorstellen, bij je in te komen wonen; dan heeft ze met al die ellende niets te maken, en voor jou zou het een goed gezelschap zijn. Wat dunkt je daarvan?'

'Wel neen, Gerard, dat zal ze niet willen. Ze kan thuis niet gemist worden; je weet, dat haar grootmoeder heel slecht is en niet buiten haar kan. Van Meeren zou er ook tegen zijn; hij zou denken, dat hij er zich door vernederde. En of Maria zelf zou willen staat ook nog te bezien. In den laatsten tijd ontwijkt ze dit huis weer meer dan vroeger.'

'Ik hoor het al, je hebt een heelen berg bezwaren. 't Was dan ook maar een voorslag, een idee van me, dat zoo in eens bij me opkwam. Maar om jou tevreden te stellen, zal ik, als Van Meeren zijn zaken geregeld heeft, hem zooveel geven, dat hij behoorlijk kan rondkomen, onderwijl hij naar een betrekking uitziet.'

'Dat is mooi van je, Gerard, ik dank je wel,' zei juffrouw Joosten.

'De kerel heeft het anders niet aan mij verdiend,' mompelde Van Haaren, 'en ik ben eigenlijk gek, dat ik het doe.'

''t Is om zijn dochter,' zei juffrouw Joosten, 'die een engel is.'

'Ik doe het om jou en om Dirk. 't Mooiste was nu nog, dat Van Meeren in zijn trots aan Dirk, als hij terugkomt, zijn dochter weigert. Hij zou er waarachtig toe in staat zijn.'

'Dat zal hij niet. Gerard.'

''t Zou ook almachtig dwaas zijn, als hij het deed, want Dirk zou in zijn blijdschap, dat hij Maria kreeg, gek genoeg zijn, om alles te vergeten en te vergeven en Van Meeren te geven wat hij vroeg. Enfin, dat moet de jongen dan zelf maar weten.'

'Ik wou, dat we maar iets van hem hoorden,' zei juffrouw Joosten, wier gedachten weer bij haar lieveling waren. 'Ik begrijp er niets van, Gerard. Als hij maar geen ongeluk gehad heeft, of ziek is, misschien wel dood.'

'Begint het oude deuntje alweer?' vroeg Van Haaren. 'Wees nu toch wijzer, zusje. Weet je wat ik denk: Dirk zal niets zeggen, niets schrijven, en ons willen verrassen. Vandaag of morgen zien we hem voor ons staan.'

'Ik kan het niet gelooven, dat Dirk zoo doen zou. Hij zou me niet zoo lang in de ongerustheid willen laten.'

Op dit oogenblik trad een brievenbesteller het raam voorbij en schelde aan.

'Misschien wel een brief van Dirk!' zei juffrouw Joosten, ijlings van haar stoel opspringend en naar de deur gaande.

Ondertusschen had de meid de voordeur geopend en een brief in ontvangst genomen. Ze tikte aan de kamerdeur; juffrouw Joosten opende ze: 'Geef hier!' zei ze gejaagd.

Maar haar broer voorkwam haar en nam haastig het schrijven uit de hand der dienstbode. Toch niet zoo vlug, of zijn zuster had een blik op de enveloppe geworpen. 'Uit Indië en niet van Dirk,' mompelde zij. ''t Is zijn hand niet. Mijn God! mijn God!'

'Blijf bedaard, Anna,' vermaande Van Haaren, die zelf zoo ontroerd was, dat hij de enveloppe niet kon openen. ''t Is misschien een brief van mijnheer Van Son; Dirk kan wel ziek zijn.'

'Neen, hij is dood!' riep juffrouw Joosten hartstochtelijk uit. 'Gauw, Gerard, lees, lees wat er staat, hardop, dat ik het hoor.'

Ze greep nu een stoel om niet te vallen. Gerard zocht troostwoorden, maar kon ze niet vinden. Eindelijk had hij de enveloppe verscheurd en keek naar de onderteekening van den brief: ‘A. Bos, Gezagvoerder der *Maarten Tromp*,’ mompelde hij, terwijl hij den korten inhoud met de oogen verslond.

‘De kapitein van het schip, waar Dirk mee is,’ fluisterde zijn zuster, die over den schouder van haar broer heen trachtte te lezen. Deze vouwde den brief toe en keek zijn zuster met een weemoedigen blik aan.

‘Dood!’ schreeuwde ze, zoo luid en snerpend, dat het hem door de ziel sneed. ‘Dood?’

Hij antwoordde niet, maar knikte zacht met het hoofd. Daarna drukte hij innig de handen der kinderlooze moeder en wilde ze troosten. Maar hij ontzette van haar gezicht Geen traan in haar oog, star en gespannen waren haar trekken, waarover een vale loodkleur lag; haar blik scheen weg te dwalen naar de verre streek, waar haar lieveling was omgekomen. Gerard had een onuitputtelijken tranenstroom, hartverscheurende jammerkreten verwacht, maar voor een smart als deze, die zich niet uitte, stond hij verplet. Hij wist niet wat hij doen moest, hij wilde de meid naar den dokter sturen, maar hij durfde zijn zuster geen oogenblik alleen laten.

‘Lees den brief voor, Gerard,’ zei juffrouw Joosten ijzig kalm, ‘het zal mijn dood zijn, maar ik wil alles weten.’

Van Haaren vouwde werktuiglijk den brief weer open en las:

> Mejuffrouw Joosten.
> Ik heb lang geaarzeld, de treurige tijding mede te deelen, maar ik heb begrepen, dat het mijn plicht was en ook dat het beter was, u van het noodlottige nieuws in kennis te stellen, dan u nog langer in onzekerheid te laten. Vergeef mij, dat ik het u zoo rondborstig en zonder inleiding zeg. Uw zoon, die zich ons aller achting had verworven, is in den avond van den 17en Augustus, twee dagen voor onze aankomst te Batavia, over boord geslagen. Het was toen een vreeselijk noodweer en zijn verdwijnen werd eerst den volgenden morgen opgemerkt. Zoodra wij te Batavia waren aangekomen heb ik alles gedaan, om iets omtrent uw zoon te weten te komen, maar het is mij niet mogen gelukken. Ook tot dusver heb ik nog niets gehoord, zoodat hij naar alle waarschijnlijkheid zal verdronken zijn. Toch is de mogelijkheid niet uitgesloten, dat hij door een voorbijvarend schip opgenomen is. Zoodra ik iets verneem, zal ik het u schrijven. Maar om u niet een hoop te doen vatten, die hoogstwaarschijnlijk niet verwezenlijkt zal worden, moet ik er, hoe hard het mij ook valt, bij voegen, dat ik het niet geloof. Evenwel, bij God is alles mogelijk.
> Aanvaard, mejuffrouw, de verzekering van mijn innige deelneming in dezen zoo zwaren slag.
> A. Bos.
> Gezagvoerder der *Maarten Tromp.*

Toen de brief ten einde gelezen was, heerschte er weer een diepe stilte. Verbaasd en verschrikt keek Gerard op. Hij had verwacht, dat zijn zuster nu ten minste in tranen uitgebarsten zou zijn en daarom had hij de zijne met geweld teruggedrongen, ten einde sterk te zijn tegen haar. En nu hij haar met klimmenden angst beschouwde, zag hij haar voor hem staan, roerloos, als met versteende trekken, zonder uitdrukking op het gelaat. ‘Anna,’ zei hij, liefderijk haar ijskoude handen in de zijne nemend, ‘ik blijf bij u, voor altijd.’

Ze zag hem aan met haar wezenloos gezicht, alsof ze hem niet begreep, alsof, wat hij sprak, klanken waren zonder zin. ‘Dirk! Dirk!’ mompelde ze, ‘moest dat nu het einde zijn? Mijn God, waaraan heb ik dat verdiend?’

‘Dat mag je niet zeggen, Anna.....’

Maar zij alsof ze niets hoorde, niets zag, niets voelde, bleef maar altijd door dien eenen naam herhalen, waarop in dat oogenblik al haar vermogens zich concentreerden. Haar oogen bleven droog en haar trekken ontspanden zich niet.

‘Mogelijk leeft Dirk nog,’ opperde Gerard, ‘de kapitein zegt zelf, dat hij misschien....’

‘Dirk nog leven?’ vroeg juffrouw Joosten, als uit een droom opschrikkend; ‘zou het mogelijk zijn? Maar dat kan niet, Gerard, neen, Dirk is dood! Arme Dirk! arme jongen!’

Nu begonnen de tranen, die ze zoo lang verkropt had, zich een uitweg te banen. Gerard greep liefdevol haar handen, deed haar in een stoel neerzitten en fluisterde haar troostwoor-

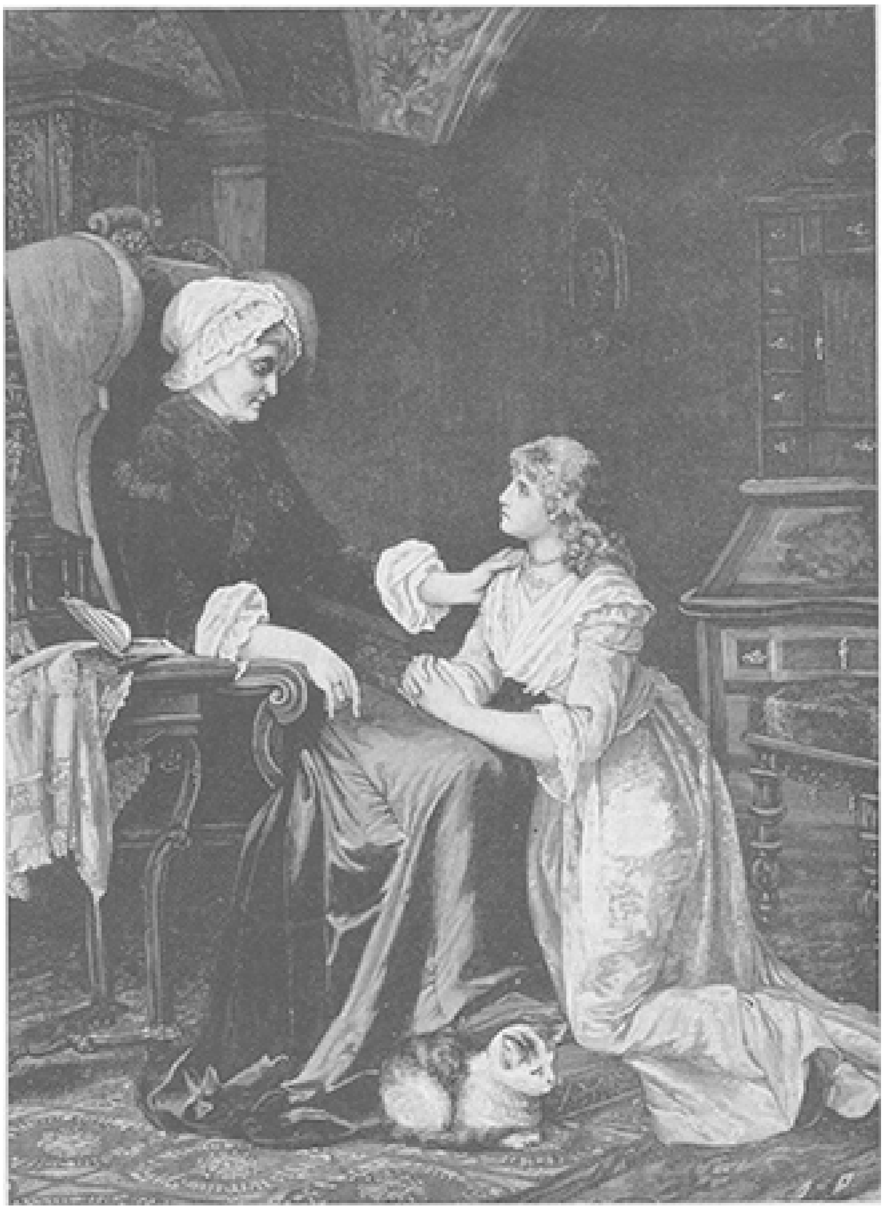

OUDE HERINNERINGEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PAULA KOHLSCHÜTTER.

den toe, die balsem stortten in haar doorwond gemoed. Geruimen tijd duurde het, eer haar zenuwen tot bedaren kwamen, en zij haar angst en haar lijden, haar droefheid en de hoop, die met het bewustzijn sterker bij haar terugkeerde, onder woorden kon brengen.

'Ik blijf altijd bij je, Anna,' fluisterde Van Haaren nogmaals, en zij, die eerst voor alles onverschillig was geweest en enkel aan haar geliefd kind had gedacht, luisterde ten laatste toe en dankte hem, meer met haar blikken dan met woorden.

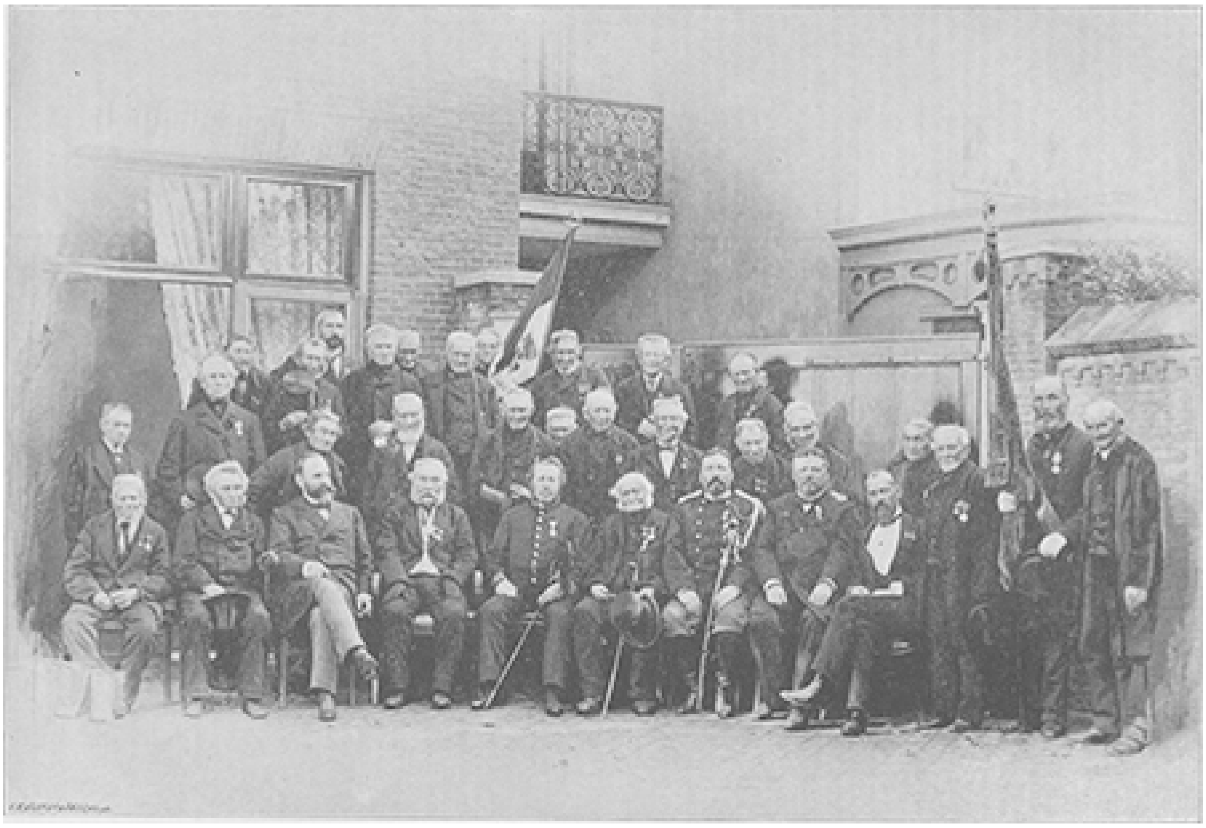

DE RIDDERS VAN HET METALEN KRUIS TE TILBURG, 12 SEPTEMBER 1893.
Jhr. Van der Does de Willebois.
J.N. Winter.
W. Mutsaers.
Majoor Pri[n]s.
A.A. Vorsterman van Oyen.

Lang bleven broer en zuster zoo bij elkander zitten, hij haar opbeurend en moed insprekend en steeds mooier een hoop voorspiegelend, die hij zelf niet koesterde; zij, luisterend, bij zich zelf overwegend en zich ten slotte diets makend, dat haar kind misschien nog in leven was.

Ze zouden alles doen wat ze konden, om te weten te komen, of Dirk nog leefde. Gerard zou aan mijnheer Van Son schrijven, aan een voornaam reeder te Batavia, aan kapitein Bos. Allerlei plannen werden gemaakt, die bij nuchter en kalm nadenken wel onuitvoerbaar zouden blijken, maar die toch voor het oogenblik 't hart der arme moeder eenigermate geruststelden.

Kort daarop werd er voor de tweede maal gebeld, maar voordat de meid de boodschap overbracht, had juffrouw Joosten het al gehoord: de oude mevrouw Van Meeren was overleden.

'Erg jammer,' zei Gerard, die daardoor de gedachten van zijn zuster een andere richting wilde geven. 'Ze was een braaf mensch en het zal een heele slag voor de Van Meeren's zijn, vooral in deze omstandigheden.'

'Vooral voor de arme Maria,' voegde juffrouw Joosten er bij, die toch niet zoo geheel door haar eigen lijden was in beslag genomen, of ze had medelijden met dat van anderen. 'Wat een slag voor Maria! Haar grootmoeder en Dirk te gelijk te verliezen. Arm kind!'

'Weet, je wat, Anna?' zei Gerard, na een oogenblik nagedacht te hebben. 'Herinner je je nog, dat ik je straks voorsloeg, Maria bij ons in huis te nemen? Welnu, wat dunk je er van, als wij ze eens als onze dochter aannamen? Ze zou dan de plaats van Dirk bij u kunnen innemen. Hoe vind je dat, Anna?'

'Ik zou het heel graag willen,' zei juffrouw Joosten, 'maar ik denk, dat Van Meeren..'

'Laat dat maar aan mij over. Ik zal hem morgen gaan condoleeren met het verlies van zijn moeder, ik zal hem tevens het nieuws betreffende Dirk meedeelen, - hoe hard z[ij]n gemoed ook is, hij zal er toch door getroffen worden, en dan zal ik hem voorstellen, Maria aan ons af te staan...'

'Hij zal het niet doen, Gerard, je kent Van Meeren niet....'

'Ik zal hem de hypotheek kwijtschelden, daar, dan zal hij het wel doen. En verder zal ik zeggen, dat wanneer Dirk niet terugkomt, zij onze eenige erfgename wordt. Vind je dat goed, Anna?'

'Ik dank je, Gerard, ja, zóó is het goed.'

(*Wordt vervolgd*)

De ridders van het metalen kruis.

Den 12en September van het vorig jaar had te Tilburg de bijeenkomst plaats der dragers van het Metalen Kruis of Citadel-medaille. Hoewel velen door invaliditeit en hooge jaren waren verhinderd, hun krijgsmakkers van voorheen de hand te komen drukken, toch wekte die schare van mannen, uit verschillende streken des lands saamgestroomd, in hooge mate de belangstelling van elken Nederlander.

Immers, die mannen, door de jaren vergrijsd en gebogen, hebben hun bloed en hun leven veil gehad voor de eer des vaderlands en met hun heldenfeiten een der schoonste bladzijden gevuld uit Nederlands krijgsgeschiedenis.

Tilburg, de geliefde stad van hun beminden veldmaarschalk, later koning Willem II, werd uitgekozen als plaats van bijeenkomst en de dag, daarvoor bepaald, was de 62ste verjaardag der instelling van het Metalen Kruis, het loon der dapperen in de bange dagen van 1830/31.

Aan den onvermoeiden ijver van den heer J.N. Winter, voorzitter van den Noordbrabantschen Bond van het Metalen Kruis, is het vooral te danken dat er nog zoo velen ter bijeenkomst zijn verschenen. De afdeeling 's-Hertogenbosch zond tien

leden met een vaandrig; voorts waren er opgekomen uit Amsterdam, Breda, Bergen-op-Zoom, Delden, Harderwijk, Leeuwarden, Kralingen, Oirschot, Oisterwijk, Tilburg, Rotterdam, Zwartsluis, Zwolle, enz. enz.

Wat bij die bijeenkomst vooral uitschitterde, was de gehechtheid aan het vader and en de liefde voor onze jeugdige koningin, de afstammelinge van den onvergetelijken Willem II, en het kon niet anders of het jonger geslacht moest op het zien dier oud strijders nog meer worden opgewekt tot trouw en gehechtheid aan koningin en vaderland.

De bijeenkomst der Metalen Kruisridders was geen vergadering, zooals er zoo velen plaats hebben, die met een gezellig onderonsje en een dineetje afloopen; neen, geheel Tilburg begroette in zijn gasten de verpersoonlijkte trouw van Nederland en Oranje en vereenigde zich met hen om hulde te brengen aan den held van Hasselt en Leuven. Bereidwillig stonden de notabelen der stad hun rijtuigen af voor de ouden van dagen, die door den heer W. Mutsaers, lid der Tweede Kamer, in galacostuum, werden verwelkomd. De burgemeester van 's-Hertogenbosch, jhr. mr Van der Does de Willebois en de heer Prins, majoor der maréchaussées, werden bij hun aankomst door fanfares begroet en met de muziek der schutterij aan het hoofd, trok de stoet naar het monument van Willem II.

Eerbiedig werd het saluut gebracht en na een kort woord van den voorzitter, sprak de ceremoniemeester van den Bond, de heer Vorsterman van Oyen, de feestrede uit. In gevoelvolle taal herinnerde hij aan de groote hoedanigheden van wijlen Willem II, die hen ruim een halve eeuw geleden ter zegepraal had gevoerd. Dan ging hij over tot de instelling van het Metalen Kruis, dat 62 jaar geleden op hun borst werd gehecht om een ieder te herinneren aan een tijdvak van vaderlandsliefde en helden roem.

‘Dat kruis,’ zoo vervolgde spreker, ‘wekt de gedachtenis aan lang vervlogen dagen, het spreekt van het woelige krijgsmansleven, waaraan verbonden waren bezwaren en vermoeienissen, door u flink en standvastig verduurd. Het roept u voor den geest menigen trouwen krijgsmakker, die in die dagen het leven liet voor het dierbaar vaderland; dat kruis zij voor het jonge Nederland een spoorslag om, wanneer de ure des gevaars aanbreekt, met vereende krachten te strijden voor onze onafhankelijkheid.

‘Hooge ouderdom heeft velen weerhouden hier tegenwoordig te zijn. God geve, dat de overgebleven getrouwen, die in kommer en nood verkeeren, hun laatste levensjaren zonder gebrek mogen slijten. Reeds veel is er gedaan door HH. MM. de Koninginnen, de Regeering en particulieren; de natie toone dag aan dag meer hare dankbaarheid aan hen, die goed en bloed veil hadden voor Vaderland en Vorst.’

Een reusachtige krans van laurier- en eikebladen, met roode en witte rozen doorvlochten en versierd met zijden linten, waarop in gouden letteren de opdracht: ‘De Metalen-Kruis-Ridders aan hunnen veldmaarschalk’ werd gelegd op het monument van koning Willem II en de oogen van menig oudje werden vochtig bij de herinnering aan den jongen, ridderlijken vorst, met wien zij geleden en gestreden hadden, hun opperbevelhebber, die met den degen in de vuist hen eenmaal voorging in den strijd.

‘Leve de Prins!’ en ‘leve de Koningin!’ klonk uit ieders mond en werd honderdvoudig herhaald door de talrijke scharen, die de oudstrijders omringden.

Des middags, aan het feestdiner, was het de beurt aan den eere-voorzitter, Jhr. Van der Does de Willebois, burgemeester van 's-Hertogenbosch, om een toost uit te brengen op de Koningin en de Koningin-regentes. Met daverend applaus werden die woorden begroet en het scheen alsof die oude, gebogen gestalten weer de vroegere

veerkracht terugkregen; al beefde veler hand bij het opnemen van het glas, aller oogen schitterden, en nog forsch klonk de kreet van hunne lippen: 'Leve de Koningin!'

't Was werkelijk een gezellig samenzijn; die mannen hadden zooveel meegemaakt en elkaar zoolang niet gezien om te kunnen spreken over de dagen van weleer, om de kameraden nog eens in herinnering te brengen, die de dood in zoo grooten getale uit hun rijen heeft weggerukt.

De heer Rombach, emeritus-predikant te Oisterwijk, destijds de jongste Utrechtsche jager in de divisie van Saksen-Weimar, gaf een overzicht van de dagen 1830 en 31, vol tintelenden humor, die menigmaal den lachlust zijner toehoorders opwekte. Het waren toen dagen van opoffering en strijd, maar ook dagen van vroolijke en dolle soldaten-aardigheden, van koddige voorvallen bij inkwartiering en bivak, op marsch en in het veld.

Geen wonder dat het uur van scheiden te spoedig aanbrak. Onze strijders van '30 en '31 hebben elkaar nog eens de broederhand gedrukt, zij hebben nog eens openlijk de nagedachtenis vereerd van hun beminden bevelhebber en door, onwetens misschien, de aandacht op hun persoon te vestigen bij het jonge Nederland de gevoelens verlevendigd van liefde en trouw aan vorst en vaderland.

Toen de reünisten in den loop van den dag op uitnoodiging van den heer W. Mutsaers een uurtje ten zijnent vertoefden, werd hun een aangename verrassing bereid; er zou een photographische groep genomen worden van alle aanwezigen.

De *Katholieke Illustratie* stelt er prijs op, een gravure, naar die photographie vervaardigd, onder hare platen op te nemen als een bewijs van hulde aan hen, die zich voorheen voor Nederland verdienstelijk hebben gemaakt.

De lezer zal gemakkelijk de eere-leden van den Bond van de oud-strijders kunnen onderscheiden, want de mannen van 1830 zijn niet jong meer. En waarlijk, als men al ruim twee en zestig jaar lang een eerekruis draagt, en voor dien tijd nog een veldtocht heeft meegemaakt, is het geen wonder als de haren vergrijsd zijn en het gelaat diepe rimpels vertoont. Maar nog kras zien ze er uit en volstrekt niet droefgeestig; hoe oud ze ook zijn, ze vertoonen allen het ronde, gulle, vroolijke karakter, dat den Nederlandschen soldaat behoort te kenmerken.

Vele oud-strijders telt Nederland niet meer; dagelijks dunnen hunne rijen, honderden zijn reeds ten grave gedaald; daarom, Nederland moet zijn dapperen in eere houden, want hij, die zijn bloed voor het vaderland heeft veil gehad, heeft ongetwijfeld recht op een onbezorgden, onbekommerden ouden dag.

Ook een jubile.
Humoreske, door Junior.

Wij, Dorus, Frans, Willem, ik en een paar andere handelsbedienden, wij vormden een vroolijk clubje. In de groote handelsstad, waarheen wij getrokken waren, toen wij moesten doen als de 'goudzoeker' uit des Schoolmeesters vers, hadden wij elkaar leeren kennen en nu kwamen wij op onze vrije avonden geregeld bijeen in het lokaal *De Adelaar*, waar voor weinig geld een goede pot bier verkocht werd.

De jongelui, boven aangeduid als de 'andere handelsbedienden,' behoorden tot de gaanden en komenden van ons gezelschap, doch Dorus, Frans, Willem en ik waren al sinds jaren onafscheidelijk. We waren alle vier begonnen als jongste bedienden, waren gezamenlijk opgeklommen en nu reeds zoover, dat we op de jongste bedienden zoo'n beetje uit de hoogte neerzagen

Van ons vieren was Dorus ongetwijfeld de voornaamste. Vooreerst was hij de oudste, hoewel we niet juist zijn leeftijd wisten. Met zijn donkere gelaatskleur, zijn zwarten haardos en zijn forschen knevel zag hij er uit als een dertiger en wij hielden hem daarvoor. Wij overigen waren pas in de twintig en keken dus een weinig naar hem op, vooral ook omdat hij een trapje hooger op de trap der handelsbedienden gestegen was. Hij bekleedde n.l. de functie van chef. Bovendien deed hij zoo ongemerkt zijn heerschappij over ons gelden en in 't bijzonder wist hij ons te behoeden voor groote verteringen. Hij was zuinig van aard en als wij op het punt stonden nog een ‘potje’ te bestellen, wist hij ons daarvan terug te brengen met de opmerking, dat er morgen nog een dag was. Van trakteeren wilde hij dan ook in den regel niet weten. Overigens was het een prettige, joviale kerel, die het aan kwinkslagen nooit liet ontbreken. Zoo maakte hij altijd op de bezoekers van onze ‘Kneip’ aardige

opmerkingen en aan al de ‘stamgasten’ had hij karakteristieke bijnamen gegeven, waarmee wij de goede kennissen onder hen wel eens aanspraken. En ook waar het er op aankwam den avond gezellig door te brengen, wist hij altijd een middeltje. Viel het middel al eens niet in onzen smaak, gewoonlijk richtten wij ons toch naar zijn gevoelen en meestal amuseerden wij ons dan ook.

Een van die avonden, waarop wij aan Dorus ons amusement dankten, is mij altijd in de herinnering gebleven, ook omdat hij toen voor de eerste maal, sinds wij hem kenden, trakteerde.

't Was op een Zondagavond, dat wij met ons zessen bijeen zaten, ieder voor een glas bier, dat bijna weer tot bierglas was gedegradeerd. 't Gesprek was kwijnende, en het werd er niet beter op, toen een stortregen tegen de ruiten begon te kletteren. Van wandelen kon nu geen sprake zijn en de gezellige kout scheen voor goed geweken, ondanks alle pogingen van Dorus, om wat nieuw vuur in het gesprek te brengen. De glazen bier daalden al lager en lager in onze achting en allen zaten we zwijgend neer, uitrekenend, of het nog een potje lijden kon. Alleen Dorus was vroolijker en maakte, toen hij bij ons geen ‘weerwerk’ vond, grappen ten koste van de overige bezoekers. Doch ook dit had op ons geen vat, want we waren tot de slotsom gekomen, dat er geen glas Beiersch meer op over kon schieten.

Daar zei Dorus op eens:

‘Jongens, ik trakteer!’

We keken elkaar verbluft aan en Doms scheen op onze gezichten verwondering en twijfel te lezen, want hij hernam:

‘Ja zeker, trakteer ik. Ik vier vandaag feest en nu wil ik niet, dat jullie zitten te kijken als waterrotten in een leegen provisiekelder.’

En de daad bij het woord voegende, riep hij:

‘Aannemen, Zwabberdam!’ (Zoo noemde Dorus den kellner, omdat 's mans rokspanden op de onooglijkste manier om zijn dunne beenen zwabberden).

Dat ‘aannemen’ klonk als muziek in onze ooren en zonder er naar te vragen wat onze vrijgevige vriend eigenlijk voor een feest vierde, stonden wij op en wilden hem als om strijd de hand drukken. Dorus liet zich gemoedelijk den arm bijna uit het lid rukken. Op eens echter riep hij:

‘Past op! Daar komt de knecht van den smokkelaar!’

We begrepen terstond dat de kellner in aantocht was met de schuimende glazen, want ‘knecht van den smokkelaar’ was eveneens een bijnaam van den zwartgerokten fooienvriend, omdat diens meester, de kastelein, ‘Beiersch’ bier verkocht, waarvoor nooit een cent invoerrecht was betaald.

Nauwelijks hadden we de glazen in beslag genomen, of het klonk: ‘Prosit!’ en we staken onze begroeide of bijna begroeide bovenlippen in het heldere schuim Daarna smakten wij met behulp van onze onderlippen en zetten daarbij de glazen zoo bedaard neer, dat de kastelein verschrikt omkeek.

‘Kijk maar voor je, biertapper,’ riep onze joviale gastheer, ‘je weet toch wel, dat de bodems nog dikker zijn dan de randen schuim’

De kastelein glimlachte: Dorus mocht een potje breken, in figuurlijken zin wel te verstaan. Deed hij 't in de werkelijkheid, dan moest hij ‘opdokken’ zoo goed als ieder ander.

Onze tongen waren nu weer wat losser geworden en een onzer eerste vragen was:

‘Maar welk feest viert ge dan toch, Dorus?’

‘Raadt er maar naar. Als jullie er achter komt, trakteer ik nog eens.’

Sakkerloot, als hij dat durfde beloven moest het wel een moeilijk probleem zijn, en terstond spanden wij onze denkvermogens in, alsof wij voor onzen patroon een fout uit de balans moesten zoeken. Te midden der kleine stilte, die door ons diepzinnig denken ontstond, riep Dorus plotseling uit:

‘Daar heb je waarachtig den Blaasbalg.’

De Blaasbalg was een stamgast, die de gewoonte had het schuim van zijn glas weg te blazen uit vrees voor zijn snor.

‘Kom hier, mijn waarde,’ ging Dorus voort, ‘ik trakteer vandaag. Zwabberdam, één glas Beiersch voor mijnheer. Doe er een lepel bij om er het schuim van ai te kunnen scheppen.’

De nieuw aangekomene nam bij ons plaats en ook zijn eerste vraag was:

‘Waarvoor trakteer je?’

‘Ik vier vandaag feest.’

‘Dan ben je zeker jarig,’ opperde de stamgast.

Onze gezichten helderden op, doch Dorus zei minachtend:

‘Jarig? Zou ik mij voor zoo'n simpel iets zulk een kolossale uitgave veroorloven in den tegenwoordigen slechten tijd? 't Is wat beters, hoor.’

Daar begonnen we weer met ons hersenwerk. De een zocht aan de zoldering de oplossing van het raadsel, een ander trachtte die uit de toppen zijner vingers te krabbelen, een derde meende het feest uit zijn voorhoofd te kunnen strijken en de Blaasbalg zocht het in het schuim van zijn glas, dat veel te langzaam naar zijn zin slonk.

Eindelijk meende Frans wat goeds gevonden te hebben:

‘Je hebt opslag gekregen, Dorus.’

‘Mis.’

‘Je bent deelgenoot geworden,’ opperde Willem.

‘Was 't maar waar.’

‘Mijnheer is heden verloofd,’ waagde een der jongeren, die een gouden ring droeg, op te merken.

‘Ben je mal? 'k Heb toch geen ring aan.’

En 't jonge mensch kleurde.

‘Je hebt een andere betrekking gekregen,’ zei ik.

‘Denk je, dat ik zoo ontevreden ben als jij?’

‘Je gaat een eigen zaak beginnen,’ sprak de Blaasbalg

‘Dan zou ik doen als de kikvorsch, die zich te bersten blies. Kom, mijnheer, drink eens; 't schuim is haast verdwenen.’

‘Je gaat met acht dagen verlof.’

‘Wel neen. 't Is heel wat anders. Ik zal jullie wat op den weg helpen. Ik vier vandaag een jubilé.’

We keken beteuterd.

‘Is dat zoo vreemd? Iedereen viert tegenwoordig een jubilé, tot stovenzetsters en lantaarnopstekers toe. Dan mag toch een handelsbediende het ook wel eens doen.’

Wij zwichtten voor dat argument, vingen weder aan met denken, en mèt ons eenige stamgasten, die door het luide gesprek waren aangelokt.

‘Je bent vandaag 12 S jaar bij je patroon,’ zei Willem.

‘Mis. 'k Ben er gelukkig al langer.’

‘Je bent heden 6¼ jaar chef.’

‘Neen, dat werd ik pas voor een paar jaar.’

Zwabberdam was er ook bij gekomen en zei:
‘Mijnheer viert zijn koperen feest als stamgast.’
‘Gelukkig niet.’
‘U is vandaag 15 jaar in deze stad,’ voerde een stamgast aan.
‘Wel neen, denk je dat 't zoo'n kinderachtig jubilétje is. Ik vier vandaag een zilveren feest.’
Een zilveren feest? Dat ging ons begrip en dat van alle stamgasten te zamen te boven. Dorus lachte triomfantelijk en vroeg:
‘Wie trakteert er nu, als ik het zeg? Kastelein, roep eens ja. 't Kan er best op overschieten.’
‘Enfin, dan zal ik 't toch maar zeggen. (Nieuwsgierigheid onder de omstanders). Ik vier vandaag een zilveren feest, omdat (stilte in de gansche “Kneip”) het heden juist 25 jaar geleden is, (spanning bij het heele auditorium) dat ik.... geboren ben.’
‘Is 't anders niet?’ zeiden wij.
‘Me dunkt,’ was 't antwoord.
‘Maar dan viert ge toch uw verjaardag,’ kon de Blaasbalg niet nalaten in 't midden te brengen.
‘Natuurlijk, maar een *zilveren.’*

Den Haag.

Bij de Platen.

Echte liefhebbers. -

Een typisch groepje, die bejaarde stamgasten met grijze hoofden, ernstig verdiept in het spel, dat hun grootste liefhebberij is en waaraan zij zich dan ook, avond aan avond, naar hartelust overgeven. De rest interesseert hen weinig meer op hun ouden dag. Zij laten den hartstochtelijken politiker graag zijn krant en den verderen gasten het gebabbel over de nieuwtjes van den dag, het biljart of wat hen overigens in het koffiehuis mag aantrekken. Als zij, in hun geliefkoosd hoekje, zich maar met de kaart kunnen bezighouden, verlangen ze niets meer. Een sigaar en een pot bier willen ze er nog wel bij hebben; maar dikwijls toch vergeten zij die nog in het vuur van het spel.
De oude heer die juist zal uitspelen, zet al zijn gedachten op de kaart, die hij trekken zal, als hing er dood en leven van af. De ander wacht bedaard wat hij zal uitspelen: hij is blijkbaar zeker van zijn zaak, terwijl de derde bedenkelijk zijn kaarten bestudeert. Een vierde man heeft zich belangstellend bij het groepje neergezet, en slaat den loop van het spel gade, nu en dan, zwijgend, een oogje werpend in de kaarten der spelers.
De man met de krant ziet ook even naar de hartstochtelijke liefhebbers om. Hij vraagt zich misschien af wat voor aardigheid er steken kan in dat eeuwig door elkaar schudden en weer zorgvuldig uitkippen van dezelfde kaarten. Maar de spelers, van hun kant, hebben evenveel recht om te vragen, wat er nu eigenlijk voor genot in schuilt, gestadig met den neus in de kranten te zitten en zich in het politiek geharrewar te verdiepen. Elk zijn meug, zegt de boer.

Oude herinneringen. -

Schept de jeugd behagen in het vormen van droombeelden voor de toekomst, de ouderdom daarentegen vermeit zich in herinneringen aan het verleden. Van de toekomst heeft de oude vrouw op ons treffend tafereel niets meer te verwachten, althans niet voor haar zelve. Zij leeft nog alleen in haar kleindochter, het onervaren argelooze kind, dat hoopvol het leven tegemoetziet. Met zachten weemoed blikt zij het meisje in de schuldelooze oogen; zij leest er de blijde verwachtingen der jeugd, en bedenkt, hoe die helaas, maar al te vaak zullen worden teleurgesteld Zij wil het kind ongemerkt daarop voorbereiden door wijze lessen, die zij put uit haar oude herinneringen. Vol vertrouwen in haar verstandige leiding, vol eerbied voor de rijke levenservaring der voortreffelijke vrouw, innig dankbaar voor haar liefdevolle toewijding, ziet het jonge meisje tot de oude grootmoeder op. Grijsheid en jeugd vormen hier, in haar treffende tegenstelling en nauwe wederkeerige betrekking, een bevallig tafereel.

De eerste sneeuw. -

Dat is een verassing voor de dartele, speelsche diertjes! De heele lucht vol fladderende, witte vogeltjes, die zachtjes ronddwarrelen en zich zoo maar kalmpjes laten vangen! Links en rechts slaan de katjes de fijngeklauwde pootjes uit. Maar voor tien, twintig van de dansende vlokjes, die zij aldus in de vlucht grijpen, suizelen er wel duizend andere neer. Er is geen bijhouden aan! De brutale vogeltjes zetten zich op hun rug, op hun kop, op hun neus, dat zij het uitproesten! Neen! maar dat is om tureluursch te worden. Onze katjes weten niet hoe zij het hebben, en.... leveren in hun koddige bewegingen den rappen schilder de modellen voor een guitig tafereeltje.

Wetenswaardig Allerlei.

Het schilderen van gipsfiguren. -

Die liefhebberij neemt tegenwoordig hand over hand toe. De jonge dames, die er zich veel mee bezig houden, kunnen de noodige voorwerpen wel is waar geprepareerd koopen, doch 't is niet te verwonderen dat zij soms lust gevoelen, op de voorwerpen harer omgeving, bijv. de beeldjes, die op schoorsteen of étagère staan, insgelijks haar kunstvaardigheid te beproeven. Hierbij stuiten zij echter op het bezwaar dat het gips de kleuren opslurpt, die daardoor ook minder vasten aan verandering onderhevig zijn. Om dit te beletten, behoeft men het gips slechts te bestrijken met een dunne oplossing van witte schellak in goeden spiritus. Is een keer niet voldoende, dan doet men het een paar malen. Witte schellak laat

niet spoedig los en doet het gips niet van kleur veranderen; bruine lak is om zijn kleur minder aan te bevelen. De oplossing is dadelijk droog, zoodat men aanstonds het daarmee bestreken figuur kan beschilderen.

De werkelijke uitvinder van de stalen pennen. -

De scheikundige dr. Jozef Priestley, de ontdekker van de zuurstof, de zwavelzuren enz., klaagde er eens in het jaar 1780 tegen een ouden vriend, den vervaardiger van het metalen speelgoed, looden soldaatjes enz., dr. Harrison te Birmingham, over, dat het snijden en vermaken der ganzepennen hem zoo lang ophield.

'Harrison, je bent een knappe vent,' moet de groote geleerde gezegd hebben, 'kunt gij niet zoo iets als deze gespleten ganzepen van metaal maken?'

Harrison, die in al de geleerde ontdekkingen van zijn vriend nog meer belang stelde, dan in zijn eigen werk, werd door die vraag opgewekt, over deze zaak na te denken. Reeds na een paar dagen bracht hij verschillende staaltjes van gespleten metalen pennen mee, van een fatsoen, waarover we tegenwoordig wel zouden lachen, maar die toch in het museum te Birmingham steeds met de grootste belangstelling worden beschouwd. Het waren de eerste stalen pennen.

De naam van Harrison is evenwel in geen enkel lexicon te vinden, want niet met zijn naam is de geschiedenis der stalen pennen te Birmingham verbonden. Hij was een zonderling, had zeer weinig behoeften en zoo goed als geen aanleg voor den handel. Voor hem was het een grooter voldoening, een wensch van dr. Priestley te hebben vervuld, dan door de vervaardiging der nieuwe pennen in het groot een vermogen te verwerven. Hij ging voort met de productie van looden soldaatjes en ander metalen speelgoed en al werkte hij langen tijd onverpoosd met behulp van machines aan de verbetering der stalen pennen, toch gelukte het hem niet, vorderingen van beteekenis te maken. Harrison werd een oud man en bevond zich op zekeren keer in verlegenheid, een plaatsvervanger te vinden voor een arbeider, die hem in den steek gelaten had. Hij klaagde zijn nood aan een vriend, die hem dan ook beloofde, een knap werkman voor hem te zullen zoeken. Nu wilde het toeval, dat deze vriend op straat een jong mensch van omtrent 27 jaar tegenkwam, dien hij een keer in een kleine fabriek van speelgoed te Birmingham gezien en wegens zijn groote bekwaamheid en werklust in stilte bewonderd had. De jonge man, Josia Mason, werd aan Harrison voorgesteld, die hem onmiddellijk in zijn dienst nam. Hij vond in hem een uitmuntenden steun en deed hem een jaar later zijn zaak over. Mason stierf in het jaar 1881 als de eigenaar van de grootste fabriek van stalen pennen ter wereld. Door hem werd de industrie van stalen pennen te Birmingham in het leven geroepen. In zijn fabriek, die jarenlang alleen voor Perry, welke firma intusschen een huis van den eersten rang was geworden, werkte, werden week aan week verscheidene tonnen staal (elk van 20 centenaar) tot pennen verwerkt. Elke ton levert gemiddeld 1½ millioen pennen. De fabriek gaf tijdens het leven van Mason aan meer dan 1000 arbeiders werk. Sedert is haar aantal aanmerkelijk geklommen en naast deze inrichting zijn te Birmingham andere fabrieken van stalen pennen ontstaan, die te zamen 100 millioen pennen per week leveren.

Bovendien heeft Mason onmiddellijk den stoot gegeven tot de vestiging van een wereldberoemd geworden inrichting. Mason hield zich n.l. met de gebroeders

Elkington met de oprichting der later zoo ontzaglijk ontwikkelde galvanoplastische industrie in Engeland, evenals later met de invoering der nikkelindustrie en met nog veel andere tot hoogen bloei gekomen takken der metaalnijverheid bezig. Een toen nog volslagen onbekend man, een Duitscher, bood hem verscheidene machines aan, zoowel voor de galvanoplastiek als voor de vervaardiging van stalen pennen. Mason, die zelf de voornaamste machines juist voor de vervaardiging van stalen pennen uitgevonden had, kocht de betere en betaalde er voor de aanzienlijke som van 10.000 pond sterling. Deze som vormde het oprichtingsfonds der inrichting te Essen, want de verkooper der machines was niemand anders dan Friedrich Krupp, de kanonnenkoning.

De duivelsplant aan de Missisippi. -

In de *Philadelphia Times* wordt meegedeeld, dat in sommige streken van de Missisippi een veelvuldig voorkomende woekerplant groeit, waarvan de kleine klokvormige bloesems en bladeren het sterkste vergif bevatten. In elken bloesem bevindt zich een druppel van dit vergif en elk blad bevat een menigte fijne haartjes, die uit holle buisjes bestaan en evenveel giftkokers zijn, die bij de minste aanraking blaren op de hand te voorschijn brengen. Komen er veel blaren op, dan zwelt de hand op en krijgt de kleur van noten. Daarbij wordt men een zeer pijnlijk gevoel gewaar en heeft zelfs bloedvergiftiging te duchten. Bijen en andere insekten, die aan het sap der bloemkelken zuigen, sterven bijna onmiddellijk. Het vergif is gomachtig en heeft een brandenden smaak. Een botanicus, die het proefde, kreeg blaren op de tong. Groote dieren, als bijvoorbeeld runderen, die de plant opeten, sterven en toonen bij de sectie opzwelling van de maag, krampachtige samentrekking van het hart en zwart, dik bloed, dat den reuk van benzoïne heeft. De bewoners dier streken noemen deze plant, waarmee heele velden bedekt zijn, wegens haar doodelijke uitwerking duivelsplant.

***

DE EERSTE SNEEUW, NAAR DE SCHILDERIJ VAN C. REICHERT.

Teekenen van leven na den dood. -

Herhaaldelijk zijn door de wetenschap proefnemingen gedaan, om te constateeren, of men na de terdoodbrenging van een mensch nog teekenen van leven aan het afgehouwen hoofd kan waarnemen.

Nadat deze experimenten jarenlang achterwege waren gebleven, heeft men onlangs te Parijs een zeer belangwekkende proefneming van dezen aard gedaan. Men heeft namelijk een hoeveelheid bloed gegoten in het hoofd van een terechtgestelde, den moordenaar Menesclou.

De geneesheeren verklaren in hun verslag op de eerste plaats met veel leedwezen, dat zij pas eenige uren na het guillotineeren van Menesclou in het bezit van zijn hoofd waren gekomen, wat natuurlijk van invloed was op het welslagen der proefneming. Om de mechanische moeilijkheden van het bloed ingieten te vermijden, had de geneesheer Dassy de Lignières een bijzonder vernuftigen toestel vervaardigd.

Aan dezen toestel en de bekwaamheid van den vervaardiger was het te danken, dat het ingieten toch wezenlijke resultaten opleverde. In het afgehouwen menschenhoofd werd het warme bloed van een hond gebracht. Onmiddellijk werd het gezicht van den onthoofde rood gekleurd, de lippen zwollen op, de trekken kregen weer vorm en uitdrukking, het heele gelaat kwam als het ware veer in den gewonen toestand. Men had de illusie, dat het hoofd onmiddellijk zou spreken. De groote vraag is nu: Kan men in de trekken van het romplooze hoofd de uitdrukking van bewustzijn waarnemen? In het protocol, dat over deze proefneming werd opgemaakt, was op verlangen van den grijzen professor Sappey uit ‘redenen van sociale orde’ verklaard, dat ‘de uitdrukking van bewustzijn niet volkomen te constateeren was,’ waarbij evenwel de opmerking was gevoegd: ‘Indien de proefneming eenige uren vroeger bad kunnen geschieden, zou men verrassende resultaten verkregen hebben.’

Dassy de Lignières verklaarde bovendien later met de meeste beslistheid, dat hij gedurende een tijdruimte van omtrent twee seconden duidelijk gezien had, dat de lippen zich wilden openen om te stamelen, dat de ledematen zich verroerden, dat over het heele gezicht een uitdrukking van ontwaken en verbazing kwam.

Zeer merkwaardig is voor het vraagstuk, of er na de terdoodbrenging nog leven in het hoofd is, een onderzoek, dat al voor 90 jaren plaats vond. Den 15en Februari 1803 werd te Breslau een moordenaar met name Trör terechtgesteld. De Breslausche geneesheer dr. Wendt had verlof gevraagd, met het hoofd van Trör wetenschappelijke proefnemingen te mogen doen. Dr. Wendt, die over zijn experiment een uitvoerig verslag uitbracht, ontving het hoofd onmiddellijk na de terechtstelling uit de handen van den beul. Hij legde onmiddellijk de zinken plaat van een galvanischen toestel aan een te voren door het zwaard doorgesneden halsspier. Hierop volgden sterke samentrekkingen der spiervezels. Daarna prikkelde dr. Wendt het doorgesneden ruggemerg en onmiddellijk werd in het gezicht van den terdoodgebrachte de uitdrukking van hevige pijn merkbaar. Nu ging de geneesheer met zijn vingers over de oogen van Trör, die zich snel sloten als wilden zij een dreigend gevaar voorkomen. Men hield nu het hoofd tegen de zon en op hetzelfde oogenblik openden de oogen zich weer. Nadat op deze wijze de gezichtszin onderzocht was, wilde men ook het gehoor op de proef stellen. Met luider stem riep dr. Wendt den terdoodgebrachte in het oor: ‘Trör! Trör!’ Na elk woord opende het hoofd de oogen, draaide ze naar den kant, van waar het geluid kwam en opende den mond als om te spreken. Nu staken verschillende der aanwezigen hun vingers in den mond van het hoofd, waarop de doode de tanden zoo vast op elkaar klemde, dat men haastig den vinger terugtrok. Eerst na twee minuten en veertig seconden sloot het hoofd de oogen om ze niet meer te openen.

Ongezonde melkflesschen. -

Professor Budin te Parijs heeft de gewone melkflesschen met elastieken zuigers, die voor de voeding van zuigelingen gebruikt worden, nauwkeurig onderzocht, en zegt, dat zich daaraan, zelfs bij de grootste zorgvuldigheid, koloniën van microben vormen. terwijl zelfs maar bij de geringste verwaarloozing deze flesschen met toebehooren den gunstigsten bodem voor de ontwikkeling van bacillen opleveren.

Groote zindelijkheid en voorzichtigheid kan dus niet genoeg aanbevolen worden.

[Nummer 34]

TROOST IN DROEFHEID, NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. STRUYS.

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.

XIX.

Het huis der Van Meeren's had een somber aanzien. Alle blinden waren aangezet en de jaloezieën neergelaten, en de menschen, die voorbijgingen, stapten minder hard en spraken fluisterend, als wilden zij den slaap niet storen der oude vrouw, die in een der bovenvertrekken op het doodsbed lag uitgestrekt. Lang had de oude mevrouw Van Meeren geworsteld met de slepende ziekte, die haar zwakke krachten steeds meer had gesloopt. Zij had tot God gebeden om nog wat levens, niet voor zich zelve, want zij was levensmoe en verlangde niets liever dan het moede hoofd voor eeuwig te rusten te leggen, maar om haar zoon, hoe schuldig ook, toch haar kind, in den tegenspoed en het ongeluk ter zij te staan, om hem, zoo mogelijk, tot inkeer en tot verzoening met God te brengen. En meer nog dan hierom, had zij in het leven wenschen te blijven voor haar kleindochter, om haar te steunen, in het lijden, met haar ook middelen te beramen voor de toekomst harer arme broertjes en zusjes.

Maar God had het anders beschikt. Het martelaarschap der oude vrouw, waarvan de wereld, die haar gelukkig prees, zoo weinig vermoedde, haar boete voor het nog niet gedelgde misdrijf van haar zoon was ten einde. Een ander zou die boete voortzetten. Het afscheid van de haren viel haar onbeschrijfelijk zwaar; haar zoon had ze vermaand en gesmeekt, zijn misdaad van voor jaren uit te zoenen en een nieuw, een beter leven te beginnen; haar kleindochter had ze moed ingesproken voor den zwaren strijd, die haar ongetwijfeld nog wachtte; ze had haar opgewekt, haar jong leven, haar geluk, haar alles ten offer te brengen voor haar ouders, die nu vooral zoo groote behoefte aan haar zouden hebben. Daarna was ze zacht en kalm ontslapen, als de lamp, die bij gebrek aan olie uitgaat, na het heele gezin verlicht te hebben. Nu ook, in het aangezicht van den dood, had ze klaar en duidelijk ingezien, wat haar al die jaren min of meer duister was gebleven, dat ze in haar plicht als Christin te kort was geschoten, dat ze ten opzichte van haar misdadigen zoon niet alles gedaan had, wat ze had kunnen en moeten doen, dat bidden en vermanen alleen haar niet van de verantwoordelijkheid hadden ontheven, die ze door de kennis van zijn misdaad bezat. Nu ze voor den Rechterstoel van den Alwetende ging verschijnen, drukte haar het besef harer tekortkoming zwaarder dan ooit, en rouwmoedig had ze Zijn goedertierenheid afgesmeekt voor de moederlijke zwakheid, die, hoe verklaarbaar ook, er niet te minder zondig om was.

Eerst, nu de grootmoeder weg was, beseften allen, hoe groote plaats de oude vrouw in den huiselijken kring had ingenomen, wat een leegte door haar verscheiden was ontstaan. Het scheen wel, dat de rust en kalmte, die zij tijdens haar leven in dat koortsige gezin niet had kunnen doen heerschen, er nu na haar dood waren binnengetreden: zoo kalm en stil was het er nu.

En in het stadje betreurden allen het overlijden der zachte oude dame, die altijd voor ieder een vriendelijk woord had gehad en wier beurs voor alle behoeftigen geopend was geweest. ‘Zij wist niet, dat haar zoon zoo'n opmaker en schurk was,’ zeiden de menschen tot elkaar. Hadden zij geweten, dat zij alles wist, nog veel meer dan de wereld kon vermoeden, ze zouden den steen ook op haar geworpen hebben, onbewust van wat zij geleden had en geboet. Evenals de gladde waterspiegel niet

toelaat de diepte van den stroom te peilen, zoo had ook niemand aan haar effen, kalm gelaat kunnen raden, wat smart haar leven vergald en verbitterd had.

Het hoofd van het gezin zat in de achterkamer, die op den tuin uitzag en waar de neergelaten jaloezieën maar spaarzaam een straaltje licht doorlieten. Hij zat daar onbeweeglijk als een beeld voor de tafel. Maar men had het volle helle daglicht niet noodig, om te zien dat het dezelfde Van Meeren niet meer was van voor weinige weken. Zijn zelfvertrouwen was geweken, zijn hoogmoed gebroken; het trotsche hoofd had hij gebogen voor de onzichtbare hand, die over hem heen was gegaan en waarin hij niet meer met zijn cynisme van vroeger het noodlot durfde zien. Wie in 't hart had kunnen lezen van dien raadselachtigen man, wiens trekken zoo hard en stroef stonden, als waren zij uit ijzer gegoten, zou daarin een zwaren tweestrijd bespeurd hebben tusschen zijn hoogmoed, die bijwijlen nog den kop opstak en zich nog niet overwonnen wilde geven, en de betere gevoelens, die na jaren sluimerens weer in hem waren ontwaakt.

Somber voor zich uitziende, overdacht hij de gebeurtenissen der laatste maanden en steeds sterker deed zich in zijn binnenste de stem van het zelfverwijt hooren, die hij al jaren geleden gedacht had te smoren. Hij was op eenmaal door zooveel slagen, zooveel rampen te gelijk getroffen, dat hij er bijna onder bezweek. Hij trachtte alles geregeld te overzien, kalm na te denken, zich van iedere gebeurtenis rekenschap te geven, naar een uitweg te zoeken, om uit zijn benarden toestand te geraken, maar het ging niet: een baaierd van gevoelens en gewaarwordingen overstelpte hem. Allerlei beelden uit het verre verleden en uit het heden traden hem voor den geest, en schenen hem, het een sarrend, het ander bemoedigend en vergevend, aan te zien. Alles vloeide ten slotte weer samen in een ordelooze mengeling van aandoeningen, waaruit alleen dit eene met tergende duidelijkheid op den voorgrond trad: hij was een verloren man, en dit door zijn eigen schuld. Hij had hoog spel gespeeld, met zijn dochter tot inzet, en hij had verloren, door zijn eigen schuld. Zijn heele leven, een leven van onophoudelijke zorg, met toch zoo weinig geluk, doemde voor hem op. Hij had alles opgeofferd, om rijk te zijn, hij had gestolen, hij had anderen in het verderf gestort, en nu hij voelde, dat het met hem bijna gedaan was, dat zijn energie was verzwakt, zijn kracht gesloopt, moest hij bekennen, dat het een nutteloos, een misdadig leven was geweest.

In zijn jeugd had hij het geluk gekend, maar het bevredigde hem niet, hij stiet het van zich. Hij wilde rijk zijn, schitteren in de wereld, genieten met volle teugen. Hij stak de hand uit naar eens anders geld, hij bestal Dirks vader, hij was schuld aan diens ontijdig einde. Vroeger had het geweten hem daarover schier niet gekweld, zijn stem had hij gemakkelijk tot zwijgen gebracht, maar nu folterde het hem zoo, dat hij het wel had kunnen uitschreeuwen. Hij was rijk geweest, maar het gestolen geld had hem geen zegen aangebracht. Zijn moeder had het hem honderdmaal gezegd; hij had er om gelachen, doch spoedig de waarheid van haar woorden ingezien. Het geld vloog hem door de vingers; hij had tegenspoed op tegenspoed gehad. Maar zijn hoogmoed en ijdelheid waren er nog door aangewakkerd. Hij wilde weer rijk worden, het althans schijnen voor de oogen der wereld. Hij had geld opgenomen, hij was op een grooten voet blijven leven, om de oogen der menschen te verblinden, hij had ten slotte gespeculeerd. Alles tevergeefs, alles liep hem tegen. Toch bleef hij tegen den stroom inroeien, met de kracht der vertwijfeling: eenmaal moest het lot hem gunstig zijn. Nu zag hij in, dat het niet het lot is, dat de wereld regeert, dat een Almachtige 's menschen wegen afbakent.

Een rijk huwelijk van zijn dochter alléén kon hem nog redden; het was zijn laatste hoop zijn laatste uitkomst. Al werd Maria ongelukkig, dat was niets, daar vroeg hij niet naar, mits hij maar behouden bleef. Daarom had hij de Hoekstra's gezocht: Adolf was een nietswaardige, een lafaard, hij had aan hem zijn brave, lieve dochter willen verkoopen, - hij voelde dat hij een ellendeling was. Het was mislukt, de Hoekstra's hadden hem bedrogen. Maar hij had geen recht daarover verontwaardigd te zijn, hij had immers hetzelfde spel gespeeld.

Zijn moeder had hem gewaarschuwd, honderdmaal hem gesmeekt, vermaand en bedreigd; hij had er om gelachen en gevonden, dat ze erg achterlijk en bekrompen was. Maar ze had gelijk gehad, en nu hij begon in te zien, dat zij steeds het goede had voorgehad, had God ze hem ontnomen. Het was een straf en een waarschuwing tevens voor hem.

Was ze een jaar vroeger gestorven, Van Meeren zou er onverschillig voor zijn gebleven, nu niet. Hij voelde, dat er bij heel dien samenloop van dingen een hoogere macht in het spel was, dat het Godsgericht was begonnen, dat hem dreigde te vernietigen.

Was hij al niet reeds een eerlooze in de oogen der wereld, was hij geen bankroetier; werd zijn naam niet met haat en verachting genoemd door hen, die hij bedrogen, tot den bedelstaf gebracht had? En toch, de wereld wist zoo weinig, zij oordeelde maar enkel naar wat ze wist, en hij was nog veel misdadiger dan zij meende. Zijn geweten was ontwaakt en haar dreigende verwijten joegen hem vrees aan. De wereld noemde hem een bankroetier, hij was ook een dief, een moordenaar. Wat had hij met Dirk Joosten gedaan? Hij had hem de deur gewezen, hem verjaagd uit zijn huis, waarin hem eigenlijk alles toebehoorde. Den jonkman, die zijn dochter het leven had gered, had hij de zee over gedreven; en nu moest hij hooren, dat hij om het leven was gekomen, door zijn schuld.

En zijn dochter dan? Had hij ook haar geluk, haar leven niet verwoest? Als een vuige egoïst had hij enkel aan zich zelven gedacht, en daaraan alles, al wat edel en groot en goed was, opgeofferd. Ook hiervoor was de straf niet uitgebleven. Van Haaren was zijn dochter komen opeischen, als van een vader, die ze hardvochtig behandelt. Hij had gevraagd, ze hem af te staan - voor geld. Vroeger zou hij het zonder het minste bezwaar gedaan hebben - hij had ze immers aan een ellendeling willen verkoopen! - nu had hem een aarzeling overvallen. Dat de hypotheek van vijftig duizend gulden hem daarvoor werd kwijtgescholden, telde hij nu niet.

Zonderling! de man, die alles gedaan had om geld, voor wien heel het leven door geld alles was geweest, vroeg er nu niet naar. Hij had enkel gedacht aan het gemis van zijn dochter; de snaar, die in het vaderhart zoo lang geen geluid meer had gegeven, kwam nu in trilling. Maar toch, mocht hij weigeren? had hij er het recht toe? was het geen straf, die hij dragen moest bij de vele andere?

En dan, Maria's toekomst was verzekerd: ze zou het aannemen, natuurlijk, ze zou gelukkig zijn, ze zou haar vader verlaten, die voor haar geen liefde had gehad, die haar leven had verwoest en die haar nu wel zou willen terughouden - den schat, dien hij nooit had gewaardeerd. Was het ook geen straf van God, dat hij en zijn dochter aalmoezen moesten aannemen van de vrouw, wier man hij had bestolen en in het verderf gestort? Maar dit mocht hem niet tegenhouden, het gold de toekomst van zijn dochter, en, al had hij gewild, ditmaal kon bij er zich niet tegen verzetten. Hij zou het haar dus zeggen, haar het voorstel overbrengen, hoe eer hoe liever, dan had hij zekerheid. Niet dat hij twijfelde of Maria zou het aannemen - welk recht had hij

om anders te verwachten? - maar hij wilde het zoo spoedig mogelijk achter den rug hebben.

Langzaam stond hij van zijn stoel op, liep met gebogen hoofd een paar maal het vertrek op en neer en keek daarna door de jaloezieën naar buiten. Dáar alles leven, volop, hier in

zijn huis en in zijn hart alles leeg en dor, een woestenij - door zijn schuld. Als had een adder hem gestoken, wendde hij het hoofd af en ging de gang in. Daar kwam hij de meid tegen, die op haar teenen zacht naar boven wilde gaan.

'Vraag of Maria even bij mij wil komen,' zei hij fluisterend.

Zij knikte even met het hoofd en ging naar boven, naar de kamer, waar het lijk der oude mevrouw in de kist lag, met het kalme en vredige gelaat, dat zelfs in den dood niet wilde laten bespeuren, hoeveel zij geleden had, hoeveel stormen zij over haar hoofd had zien voorbijtrekken.

Het was doodstil in de sterfkamer. Men hoorde niets dan het zachte knetteren der twee waskaarsen, die met haar geel licht het eerbiedwaardig gelaat der oude vrouw beschenen. Maria lag voor het kruis neergeknield, biddend voor de zielerust der ontslapene, die alléen haar waarlijk lief gehad had. Wat zag ze er bleek uit, wat getuigden haar vermagerde trekken, haar ingevallen oogen van liefderijke zorgen, van nachtwaken, van opofferingen! Maar vooral van lijden, van diep zielelijden, dat ze alleen met zich in haar hart moest omdragen als een geheim, dat voor een ieder moest verborgen blijven.

Het was haar, of met den dood der innig geliefde grootmoeder haar de laatste steun in den zwaren strijd ontviel, of ze voortaan alleen, hopeloos alleen stond in de groote, wijde wereld. Haar moeder was goed, heel goed, maar ze zag, ze begreep zoo weinig, ze bleef altijd aan de oppervlakte hangen en drong nooit tot het wezen der dingen door. Haar vader was koel tegen haar en behandelde ze, alsof ze iets tegen hem in het schild voerde. Het was haar wel een verlichting geweest, dat Adolf Hoekstra haar niet langer met zijn beleefdheden zou vervolgen, maar zooveel te zwaarder was de strijd, dien ze tegen haar eigen hart had te voeren gehad. Nu was dat alles ten einde. Op haar sterfbed had haar grootmoeder haar het zwaarste offer gevraagd, dat ze kon brengen: Dirk geheel te vergeten voor altijd, en zien op te offeren voor haar ouders, haar broertjes en zusjes. Ze had een oogenblik van aarzeling gehad, toen de oude vrouw die belofte afvroeg. Het was ook zóo onmetelijk zwaar. Maar één blik van die stervende oogen, één vouwing dier ivoorfijne doorschijnende handen - en ze had zich voor de legerstede harer grootmoeder op de knieën geworpen, ze had had haar handen gekust en de plechtige belofte afgelegd. Toen was het gelaat der oude vrouw verhelderd en een glimlach van geluk, die over haar trekken speelde, was het jonge meisje belooning genoeg. Dien glimlach zou ze nooit vergeten. Het was, alsof haar grootmoeder reeds niet meer onder de levenden behoorde en van uit den Hemel met welgevallen op het groote offer harer moedige kleindochter neerblikte. Dien glimlach meende Maria ook nu nog op dat eerbiedwaardig gelaat te zien, als ze er haar vochtigen blik op vestigde.

Kort na het overlijden harer grootmoeder had ze den dood van Dirk vernomen. Hoe vreeselijk had haar die tijding geschokt! Ze was bang dat het te veel te dragen zou zijn voor haar arm hart. Maar al haar wilskracht had ze bijeengeraapt en aan de stervenssponde der oude vrouw was ze in het gebed de kracht komen zoeken, die daarbuiten niet te vinden is. Eén oogenblik was haar hart in opstand gekomen en had ze haar vader aangeklaagd als schuldig aan den dood van Dirk. Spoedig had ze die opwelling bedwongen. Ze mocht aan de dooden enkel meer denken in het gebed, voor de levenden had zij te zorgen, zich op te offeren. Niet achter, maar vóór haar lag de weg, dien zij had te bewandelen, in lijdzaamheid, met geduld, met moed. Ze hoopte en bad, dat haar grootmoeder en Dirk beiden uit den Hemel op haar zouden

neerzien, en haar sterken in de taak, die haar zoo zwaar, zoo loodzwaar viel, maar die ze zou vervullen tot het einde toe.

Met de weinige uren, die ze nog in de tegenwoordigheid harer grootmoeder mocht zijn, woekerde ze, en zoozeer was zij in het gebed verzonken, dat ze niet bemerkte, hoe de meid haar zachtjes iets had toegefluisterd. Eerst toen deze haar vraag herhaalde, werd ze er opmerkzaam op. Ze knikte even met het hoofd ten teeken van toestemming, bad haar gebed ten einde, en stond op. Nog één blik op het gelaat dier beminde vrouw, nog eenmaal de herhaling harer belofte: ‘Grootmoeder ik zal woord houden,’ en ze ging de deur uit.

Terwijl ze de trap afging, vroeg zij zich af, waarom haar vader haar bij zich ontbood, maar ze kon het niet gissen en had trouwens niet veel tijd om er over te denken, daar ze zich spoedig voor de deur van zijn kamer bevond.

Toen ze binnen was, viel het haar, ondanks de halve schemering op, dat hij er bleek en afgetobd uitzag.

‘Scheelt er wat aan, vader, is u niet goed?’ vroeg ze met warmte en belangstelling.

‘Dank je, kindlief; je begrijpt, de gebeurtenissen der laatste dagen.... Maar dat zal wel overgaan. Ga nu een oogenblik zitten,’ vervolgde hij, zich vermannende om kalm te blijven; ‘hier, dicht bij me. Je wil toch wel, niet? Je houdt toch nog van me; je haat of veracht me niet?’

‘Hoe kan u dat vragen, vader?’ zei Maria, in de edelmoedigheid van haar jong hart alles vergetend. Haar vader leed, dat was voldoende voor haar. Ze ijlde op hem toe en sloeg haar armen om zijn hals.

Hij beefde van aandoening; het viel hem nog wel eens zoo zwaar, haar het voorstel mee te deelen, maar het moest: het gold de toekomst van zijn dochter.

‘Maria, ik heb mijnheer Van Haaren bij me gehad,’ zei hij eindelijk. ‘Hij kwam me een voorslag doen betreffende jou.’

‘Mijnheer Van Haaren, zegt u. Een voorslag.... betreffende mij.... Maar ik begrijp niet....’

‘Het is toch zoo, kind. Mijnheer Van Haaren en juffrouw Joosten zouden u graag, nu Dirk dood is - hier stokte zijn stem een oogenblik - tot hun dochter aannemen.’

Het hooge woord was er uit en Van Meeren blij, dat hij het gesproken had, want het had hem ontzaglijk veel gekost.

Maria bewaarde het stilzwijgen. Ze dacht aan haar belofte en keek haar vader vragend aan.

‘Nu kind?’ vroeg Van Meeren.

‘Vader, het kan niet, ik blijf bij u.’

Van Meeren kon een gewaarwording van verwondering en blijdschap niet onderdrukken. Hoe, ze wilde bij hem blijven, in de armoede en in de schande! Maar hij had niet alles gezegd; indien ze het overige wist, zou ze wel van gedachten veranderen.

‘Wees niet te voorbarig, mijn kind. Ze willen je als hun dochter aannemen, heb ik gezegd. Begrijp me wel, bij hun dood zal je hun eenige erfgenaam zijn.’

Geen trek op het gelaat van Maria vertrok. Ze schudde enkel het hoofd.

‘Neen vader, ook daarvoor niet. Ik blijf bij u; u wil me immers niet missen?’

En als had *zij* een gunst te vragen, en niet *hij*, blikte zij hem smeekend aan.

‘Je bent een engel,’ stamelde hij, ‘ik ben je niet waardig.’

Voor de eerste maal sinds jaren smaakte *hij* een oogenblik van onverdeeld genot, en *zij* was blij, het offer van haar zelf gebracht te hebben. Al wat het haar gekost had, was vergoed door dat eene blijk van vaderlijke liefde.

‘Ik heb je nog niet alles gezegd,’ zei Van Meeren met moeite na een oogenblik wachtens. ‘Als je hun dochter wil worden, zal mijnheer Van Haaren mij de hypotheek k[w]ijtschelden...’

Maria keek haar vader angstig aan. Hoe! zou hij haar willen verkoopen voor een handvol geld, ten tweeden male?

‘Vader, wil u het?’ vroeg zij, en haar stem trilde.

‘Neen, kind blijf bij me, ik bid er je om!’

‘Vader, ik ben *uw* kind; ik blijf altijd bij u, altijd, altijd!’

‘Mijn engel!’ stamelde Van Meeren, zegenend de bevende hand leggend op het hoofd van zijn edele dochter.

Ten laatste sloeg ze de oogen op en keek haar vader aan. ‘Vader, mag ik u nu ook wat vragen?’

‘Zeker, kind, ik kan je nu niets weigeren, als het in mijn macht is.’

‘Vader, ga u dan met mij naar boven en laten we samen bidden bij het lijk van grootmoeder.’

Een oogenblik fronste Van Meeren de wenkbrauwen. Hij had in zoo lang niet meer gebeden, hij wist niet meer wat bidden was, hij kon niet bidden.

‘Toe vader,’ vleide Maria, ‘u mag het mij niet weigeren, u hebt het beloofd.’

‘Ik zal het doen,’ zei Van Meeren opstaande. Het was de eerste overwinning op zich zelven.

Maria nam haar vader onder den arm en samen gingen zij naar boven, om te bidden bij het lijk der oude vrouw, die ongetwijfeld van Jesus deze gunst had afgesmeekt, als de eerste belooning van het offer harer kleindochter.

(*Wordt vervolgd.*)

Uit de geschiedenis der lucifers.

Wilde men al de lucifers, die dagelijks over de geheele wereld gebruikt worden, bij elkaar tellen, dan zou men een ontzaglijk getal, zeker meer dan een milliard, tot uitkomst krijgen. Om in de reusachtige behoefte van de kleine houtjes, die zoo gauw in vuur en vlammen vergaan, te voorzien, zijn tallooze fabrieken aan deze en gene zijde van den oceaan met stoomkracht en rustelooze machines werkzaam, en wij zijn zoo verwend, dat wij in het vuurdragend stokje niets bijzonders zien en kwaad worden, als er een niet aangaat, het kopje sissend afspringt of het hout na het uitblazen van het vlammetje nog. gloeit.

Wij moeten eigenlijk onder de wilden komen, om de lucifers te leeren waardeeren. Stel u een blanken reiziger in het donkerste Afrika voor, omringd door zwarte natuurkinderen, die voor den eersten keer een beschaafd mensch ontmoeten. Zonder erg haalt hij een doosje Zweedsche lucifers te voorschijn, om zijn sigaar aan te steken; een kleine beweging met de hand en hij heeft vuur, - maar de zwarte toeschouwers deinzen ontzet terug en slaan op de vlucht onder het geroep van ‘Tooverij, tooverij!’

En toch zijn deze negers eigenlijk geen wilden; ook zij zijn meesters van het vuur, waaraan zij zich warmen en met behulp waarvan zij metalen winnen, ijzer smeden en bewerken; maar zij verschaffen zich nog vuur op de vroegere, omslachtige manier, door òf met een stuk staal tegen een vuursteen te slaan, of een paar droge stukken hout tegen elkaar te wrijven. Menige zweetdroppel valt op den grond, vóór de lang

verwachte vlam voor den dag komt, en dan gelukt het nog niet eens altijd. De blanke daarentegen brengt het vuur al spelende in een oogenblik te voorschijn.

In het begin dezer eeuw ontdekten de scheikundigen een aantal lichamen, die onder verschillende omstandigheden veel gemakkelijker dan droog hout of zwam vuur vatten, en daar de natuurvorschers van den nieuweren tijd meest practische menschen waren, kwamen ze op de gedachte, daarvan voor het gemakkelijker verkrijgen van vuur partij te trekken. Zij hadken bijvoorbeeld gevonden, dat chloorzure kali opgelost wordt en brandbare stoffen aansteekt, zoodra ze met geconcentreerde zwavelzuren in aanraking komt.

Door deze waarnemingen kwam men tot de eerste bruikbare lucifers. Een stukje hout werd aan de punt met een laagje zwavel voorzien en daarop een mengsel van gom en chloorzure kali aangebracht. Doopte men nu het kopje van het hout in geconcentreerd zwavelzuur, dan ontplofte de chloorzure kali, stak de licht ontvlambare zwavel aan, die de vlam aan het

hout meedeelde. Reeds in 1812 werden deze eerste primitieve lucifers vervaardigd, die weldra overal een goed onthaal vonden. De zwavelzuren hield men in fleschjes gereed, waarin zich dra den van asbest bevonden, die op deze wijze met de zuren doortrokken werden. Wilde men nu vuur hebben, dan haalde men er den draad van asbest uit en hield er het kopje van de lucifer tegen, waarop deze vuur vatte. Er leven ongetwijfeld nog ouden van dagen, die zich in hun jeugd van deze lucifers op de boven beschreven of een andere manier bediend hebben.

FREDERIK DE GROOTE OP SANS-SOUCI NAAR DE SCHILDERIJ VAN A. VAN ROESTER.

Men ontdekte intusschen aan de chloorzure kali nog andere zeer gewichtige eigenschappen. Mengde men ze met verschillende stoffen, als bijvoorbeeld met zwavel-antimonium, dan kreeg men een mengsel, dat bij een stoot of krachtige wrijving ontplofte en een vlam ontwikkelde. De Wurtemberger Kammerer moet de eerste geweest zijn, die in 1832 op de gedachte kwam, van dit mengsel tot

vervaardiging van lucifers gebruik te maken. Hij voorzag het eene uiteinde van het stokje met een laagje zwavel, bereidde een kleverige zelfstandigheid uit 50

EEN SLACHTOFFER DER NAASTENLIEFDE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN S. SEYMOUR-THOMAS.

deelen Arabische gom, 10 deelen chloorzure kali en 20 deelen zwavel-antimonium, doopte het met zwavel bedekte uiteinde van de lucifer in dit mensel en liet alles drogen. Het was evenwel nogal tamelijk omslachtig vuur, te krijgen: men nam een blad zand- of glaspapier, vouwde het tusschen de vingers samen, stak het houtje daartusschen en wreef het heen en weer, terwijl men het papier met de vingers samendrukte. De uitvinding was dus nog lang niet volmaakt; dikwijls weigerden de kopjes hun dienst of sprongen af, daar de ontploffing te hevig was. Maar in ieder geval was den lucifersfabrikanten, wier aantal toen reeds aanzienlijk was, de weg gebaand, en over het algemeen wordt Kammerer voor den grondvester der lucifersindustrie gehouden.

Behalve de chloorzure kali was evenwel nog een andere stof bestemd, den menschen de kunst van gemakkelijk aan vuur te komen, te verlichten; dit was de phosphorus. De zuivere phosphor is een witte stof, die bij een verwarming van slechts 50° Celsius reeds in de open lucht ontbrandt. Deze warmte wordt door een zachte wrijving over een ruwe oppervlakte verkregen, en spoedig was men nu op het denkbeeld gekomen, van deze licht ontvlambare zelfstandigheid voor het verkrijgen van vuur partij te trekken. Inderdaad werden zulke proefnemingen al in de eerste jaren dezer eeuw in het werk gesteld, maar ze waren hoogst onvolmaakt en zeer gevaarlijk. Men moest zuiveren phosphor onder water in flesschen bewaren, daarna voorzichtig voor den dag halen en ten slotte door wrijving op leder aansteken.

Toen Kammerer door het eerste mengsel, dat hij voor de vervaardiging van zijn luciferskoppen had uitgedacht, niet bevredigd werd, bedacht hij een nieuw, dat behalve chloorzure kali ook phosphor bevatte. De lucifers weigerden nu niet langer haar dienst, want de phosphor ging bij zachte wrijving vanzelf aan en ontleedde de chloorzure kali, die daarbij de noodige zuurstof leverde, om de zwavel te doen ontvlammen en de verbranding mogelijk te maken. Het denkbeeld vond instemming, en te Weenen ontstonden onder leiding van Romer en Preshel de eerste groote fabrieken, die phosphorlucifers leverden.

Maar ook deze lucifers hadden groote gebreken. Het mengsel van phosphor met chloorzure kali ontploft met zooveel geweld, dat men er bommen mee had kunnen vullen, en zoo kwam het, dat bij de vervaardiging veel ernstige ongelukken gebeurden en deze methode in verschillende landen veroordeeld werd. De nieuwe lucifers moesten nog getemd worden en dit gelukte ten slotte aan de Weener fabrikanten, door de cloorzure kali door stoffen te vervangen, welke langzamer zuurstof afgaven, als menie, loodsuperoxyd en bruinsteen. Hiermee was de eerste schrede ter verbetering der lucifersfabricatie gezet; de wereld kreeg phosphorlucifers, zooals ze ook tegenwoordig nog gemaakt worden.

Maar de menschen hebben nu eenmaal veel noten op hun zang, en zoo hadden ze ook op de eerste bruikbare lucifers veel at te keuren. De stank, dien de zwavel bij verbranding afgeeft, hinderde hen, en hiermee werd dan ook in zoover rekening gehouden, dat bij de duurdere soorten de zwavel door paraffine vervangen werd. Van meer belang was evenwel een ander bezwaar: de witte phosphor is een zwaar vergif; een klein aantal luciferskoppen is voldoende, om iemand naar de andere wereld te helpen. Door giftmengers en zelfmoordenaars werd dan ook dikwijls van de gemakkelijk te krijgen lucifers gebruik gemaakt. Van de phosphordarnpen, die zich onder de bewerking ontwikkelden, hadden ook de arbeiders veel te lijden, daar bij hen de beenderen van boven- en onderkaak afstierven en de ‘phosphornecrose’

der beenderen ontstond. Giftholen noemde men de lucifersfabrieken, en het ergste zag het er wel uit, waar de kleine man de vervaardiging der lucifers als een soort van huisnijverheid dreef.

Hoe treurig deze feiten ook waren, toch konden de fabrikanten van het gebruik van phosphor niet afzien en de wereld had zich zoodanig aan de lucifer gewend, dat een verbod der vervaardiging letterlijk ondenkbaar was. De regeeringen beijverden zich daarom, het kwaad zooveel mogelijk te beteugelen, en vaardigden voorschriften uit, waardoor de vergiftiging door phosphor in de fabrieken voorkomen moest worden. Voor zindelijkheid en behoorlijk luchten der zalen moest zorg gedragen worden; het gebruik van phosphor werd beperkt; zoo mogen de lucifers in Duitschland maar 8 pCt. witten phosphorus bevatten. Maar het kwaad kon daardoor niet geheel verholpen worden, en nog in 1891 hebben de Zwitsersche fabriek-inspecteurs eenstemmig verklaard, dat zelfs de nauwkeurigste voorschriften niet voldoende zijn, om necrose te voorkomen, en dat dit enkel te bereiken zou zijn door in het geheel geen witten phosphor meer tegebruiken.

In het jaar 1845 had Lorinser te Weenen voor het eerst de aandacht gevestigd op de tot dusverre onbekende phosphorusvergiftiging. Het is een merkwaardige samenloop, dat ter zelfder tijd en in dezelfde stad de reeds genoemde Römer een ontdekking deed, die geroepen was, later een omwenteling in de lucifersfabricatie teweeg te brengen en den witten phosphor niet langer onmisbaar te doen zijn. Door den phosphor geruimen tijd op een warmte van 240° a 250° C. te houden, verkreeg Römer een nieuwen vorm daarvan, een roodbruine, geheel ongekristalliseerde zelfstandigheid, die onder den invloed der lucht niet verandert, eerst bij 250° C. vuur vat en geen vergif bevat. Dit is de amorphe of roode phosphor. Römer en Preshel stelden onmiddellijk pogingen in het werk, of men den witten phosphor niet door de nieuwe zelfstandigheid kon vervangen. Zij kwamen tot de bevinding, dat een mengsel van chloorzure kali, antimonium van zwavel en amorphen phosphor door wrijving over een ruwe oppervlakte vuur vat. Maar de uitkomst geleek op die, welke Kammerer bij zijn eerste lucifers verkregen had: de massa ontplofte met zooveel geweld, dat het kopje met een luiden knal afsprong en een regen van vonken verspreidde.

Iets later, tegen het jaar 1850, trad de Duitsche scheikundige Böttger met een belangrijke nieuwigheid op, die het begin van een nieuw tijdperk in de lucifersfabricatie vormde. Hij vervaardigde voor de luciferskoppen een mengsel van chloorzure kali en antimonium van zwavel, terwijl hij gom als verbindingsmiddel gebruikte, en bedacht een afzonderlijke wrijfvlakte, waarbij amorphe phosphor de hoofdrol speelde. Streek men er nu met een lucifer over, dan ontvlamde ten gevolge der wrijving hier en daar een klein gedeelte van den amorphen phosphor, die op zijn beurt het luciferskopje in brand zette.

Dit waren de ‘Zweedsche’ veiligheidslucifers, die in Duitschland reeds na het jaar 1850 in verschillende fabrieken volgens de methode van Böttger vervaardigd werden, maar toen de concurrentie met de phosphorlucifers niet aan konden. Men was aan de laatste gewoon, zij lieten zich gemakkelijk aansteken, desnoods aan een muur of op de kleeren. Bij de nieuwe lucifers moest men steeds de wrijfoppervlakte met amorphen phosphor bij zich hebben; was deze verbruikt, dan waren de lucifers onbruikbaar, want zij gingen niet aan, als men ze over de een of andere ruwe vlakte streek.

Eerst na 1860 werd de groote waarde der Duitsche uitvinding ook elders erkend. De Zweedsche ingenieur Lundström vestigde de beroemde fabriek te Jöngköping. De samenstelling der lucifers bleef dezelfde, maar de Zweden bedachten een

practische verpakking en leverden de strijkhoutjes in de kleine, handige doosjes, zoodat het voornaamste bezwaar tegen een ruime verbreiding verviel. De Zweedsche lucifers, zooals ze tegenwoordig algemeen genoemd worden, gaan niet zoo gemakkelijk vanzelf aan als de oude phosphorstekjes, zij zijn daarom meer te vertrouwen en kinderen kunnen er niet zoo gemakkelijk brand mee stichten; verder zijn zij giftvrij. Vóor alles echter zijn deze lucifers als een ware weldaad voor de arbeiders in de lucifersfabrieken te beschouwen, daar de roode phosphor geen necrose veroorzaakt. Geen wonder dus, dat deze lucifers haar triomftocht door de wereld hielden, in Europa en Amerika inheemsch werden, en ook in de andere werelddeelen steeds meer en meer gewaardeerd worden. Gedurende haar bloeitijd vervaardigde de fabriek te Jöngköping jaarlijks voor millioenen aan lucifers. Spoedig evenwel verrezen mededingers in onderscheidene landen en ook op onzen bodem werden een paar lucifersfabrieken opgericht. Den belangstellenden lezer verwijzen wij naar het interessante bezoek aan de Eindhovensche lucifersfabrieken van de heeren Mennen en Kennen, dat in den 13en jaargang van dit tijdschrift verscheen.

De Zweedsche lucifers hebben zich overal zoodanig ingeburgerd, dat ze de oude phosphorstekjes het leven moeielijk maken, en sommige staten met het plan omgaan, het gebruik van den vergiftigen witten phosphor tot vervaardiging van lucifers geheel te verbieden.

Het is evenwel zoo goed als zeker, dat onze strijkhoutjes den hoogsten trap van volmaaktheid nog niet bereikt hebben. Het is natuurlijk een leemte, dat de veiligheidslucifer alleen op de geprepareerde oppervlakte der doozen aangestreken kan worden. Men is er daarom op uit, giftvrije lucifers te vervaardigen, die even gegemakkelijk als de phosphorstekjes op elke ruwe oppervlakte ontvlammen. Dit zal ongetwijfeld ten slotte wel gelukken.

Wanneer men beweert, dat de kopjes der Zweedsche lucifers alléén op den donkeren zijkant der doosjes aangestoken kunnen worden, dan is dit streng genomen overdreven. De eerste lucifers van Kammerer bestonden immers ook uit een mengsel van chloorzure kali en antimonium van zwavel, en gingen, al was het dan ook moeilijk, op een ruwe oppervlakte aan. Wij kunnen ook de kopjes der Zweedsche lucifers op niet te hard papier, bijv. den omslag van een schrift, aansteken, wanneer wij er met eenigen druk en zekere snelheid over strijken. De scheikunde kent evenwel nog een aantal andere lichamen, die, gemakkelijker dan dit mengsel, door wrijving ontbranden, als bijvoorbeeld onderzwaveligzuur, loodoxyde of pikrinzure kali Maar dit zijn nog ongetemde elementen, die zoo snel ontploffen en verbranden, dat de vlam, welke ontstaat, geen tijd heeft om het stekje zelf aan te steken. Het zal evenwel den mensch ten slotte wel gelukken, ze in zijn macht te krijgen, evenals hij reeds met zooveel andere ontplofbare stoffen gedaan heeft. Voor de scherpzinnigheid der uitvinders ligt dus nog, ook op het gebied der lucifersfabricatie, een dankbaar veld open.

(*Slot volgt.*)

Uit het leven van Frederik den Groote.

De Pruisische soldaten hadden het hard te verantwoorden in den zevenjarigen oorlog: koude, hitte, eindeloos marcheeren, alles moesten die arme jongens doorstaan. Maar toch lieten zij den moed niet zinken; hun koning was bij hen en had het niet beter dan zijzelf. Hij sliep evenals zij in een ellendige hut of met een bos stroo onder het hoofd voor het bivakvuur; evenals zij leed hij honger en kou, maar de hoofdzaak

was: hij behandelde zijn soldaten zonder aanzien des persoons; voor officieren en minderen had hij dezelfde zorg.

De volgende staaltjes dienen ten bewijze hiervan:

Gedurende een langen marsch bleef een kanon in 't slijk steken. Kanonniers en stukrijders deden hun best om het gevaarte er uit te krijgen en werkten zich halfdood te midden van een kille, ijzige regenbui. De batterij-chef, een driftig en gevreesd officier, kwam naderbij gereden en riep: ‘Luie honden! zit je nog met je kanon in 't slijk. Voorwaarts! aanstonds kan de koning hier langs komen!’

‘We komen paarden te kort,’ waagde een stukrijder op te merken, ‘er zijn er gisteren vier dood geschoten; we hebben een voorspan noodig.’

‘Geen praatjes, lummel, vooruit!’

Opnieuw werd uit alle macht gewerkt; maar 't kanon bleef zitten. ‘Vooruit, zeg ik!’ brulde de officier, terwijl hij den stukrijder met zijn stok ranselde. ‘Vooruit! aanstonds komt de koning.’

‘Hier ben ik al,’ klonk plotseling een heldere stem achter den officier. Frederik had alles van verre gezien en had zijn paard de sporen gegeven.

‘Waarom mishandelt gij dien man?’ riep hij den batterij-commandant toe. ‘Gij ziet toch dat de bespanning te zwak is.’

Op een wenk stegen zijn rijknechts af en hielpen het kanon uit het slijk trekken.

‘Van je paard af!’ beval Frederik den officier: gij hebt dien man half lam geslagen, ga nu zelf aan het rad.’

Langzaam reed de koning verder, na eerst den officier gelast te hebben zich den volgenden dag aan het hoofdkwartier aan te melden.

Den volgenden morgen werd de officier voor het front der troepen volgenderwijs door den koning toegesproken: ‘Wijl mijn leger uit menschen bestaat, jaag ik je weg, want je zijt een onmensch. Maar eerst betaalt ge aan den mishandelden sol iaat 50 thalers en dan kan je voor mijn part naar den drommel loopen!’

Als de koning in goede luim verkeerde, had hij er nog al eens vermaak in zijn omgeving te plagen, soms ook ze op minder aangename manier op de proef te stellen. Zoo had hij langen tijd een korporaal zijner lijfwacht in 't oog gehouden, een ouden rekrutendriller, die om zijn nauwgezetheid door allen werd geacht en.... gevreesd.

‘Dienst is dienst,’ plachtte de oude snorbaard tegen zijn manschappen te zeggen. ‘De krijgswetten zijn gemaakt, zoowel voor een generaal als voor een gewoon soldaat, en al zou de koning mij iets bevelen, dat tegen het reglement is, ik deed het niet.’ Die woorden waren den koning ter oore gekomen.

Het Pruisisch leger marcheerde door Bohemen; de korporaal was in de voorhoede en had volgens voorschrift twee oude beproefde ruiters als flankeurs vooruit gezonden. Frederik had dat alles tot zijn groote tevredenheid opgemerkt, maar besloot, 's mans standvastigheid op de proef te stellen.

‘Korporaal, weet je wel dat je een ezel bent?’ riep hij hem toe.

‘Tot dusver nog niet, Majesteit. Ik wist niet, dat een ezel in 't Pruisisch leger korporaal kon worden.’

‘Houd je mond!’ beval de koning. ‘Je hebt daar een slaapmuts van een flankeur vooruit gestuurd; die kerel deugt niet. Hier, deze is beter,’ en de koning wees op een jong soldaat, die een zeer schichtig paard bereed.

‘Uwe Majesteit heeft er geen verstand van,’ antwoordde de korporaal.

Frederik trok een bedenkelijk gezicht, zoo iets was hem nog nooit overkomen. ‘Wat zeg je? Gauw die flankeur terug en deze er voor in de plaats?’

‘Uwe Majesteit is een groot generaal; maar een goed korporaal - dat is wat anders.’

De koning nam een snuifje om zijn lachen te bedwingen. ‘Wat is dan een goed korporaal?’ vroeg hij eindelijk.

‘Een generaal kent het algemeene, het groote, maar een goed korporaal moet elk zijner soldaten door en door kennen. Daarom zeg ik u, dat die jonge man als flankeur niet deugt.’

‘Wat! tegenspreken?’ riep de koning, ‘tegen je koning mopperen? Drommels, wil je gehoorzamen?’

‘Subordinatie moet er zijn,’ bromde de korporaal hoofdschuddend, maar zoo hard dat de koning het wel kon hooren, ‘ik moet alles doen, wat hij zegt, al was 't ook nog zoo dom.’

De koning reed weg, maar bleef dicht genoeg in de buurt om te zien wat er gebeurde. Het duurde niet lang of het jonge paard van den flankeur werd schichtig zoodat de soldaat al zijn opmerkzaamheid op het dier moest vestigen en niet op zijn omgeving kon letten. De korporaal riep hem daarom spoedig terug en stuurde den anderen weer. De koning zag het en kwam naderbij. ‘Vlegel,’ riep hij den korporaal toe, ‘zoodra je in 't kamp komt, meld je aan bij de wacht om je de 25 te laten uittellen.’

De korporaal dacht aan 25 dagen provoost, die hem in de gebruikelijke termen werd aangekondigd. Toen de koning weg was begonnen de soldaten te morren.

‘Stil,’ beval de korporaal, ‘subordinatie moet er zijn.’

Toen de korporaal in 't kamp zich bij de wacht vervoegde, werden hem tot zijn groote verwondering uitgeteld 25 goudstukken. Vol vreugde streek hij het geld op en was er juist mee klaar, toen de koning met generaal Ziethen voorbij kwam. ‘Zoo, hebt ge de vijf en twintig?’ vroeg hij vriendelijk.

‘Ja, Majesteit, duizendmaal dank.’

‘Je hebt gelijk, een goed korporaal is wat anders dan een generaal. Van nu af aan zijt ge wachtmeester.’ En om aan zijn dankbetuigingen te ontkomen, vroeg de koning: ‘Wat zult ge nu met dat geld doen?’

‘Twintig stuks naai ik in mijn jas; voor de vijf andere trakteer ik mijn volk.’

‘Flink; verlies dan je jas maar niet en drink niet te veel.’

‘Ik drink zoo lang als ik nog. leve de koning kan roepen,’ antwoordde de korporaal, terwijl hij aansloeg om zich te verwijderen.

‘Dan zal hij nog lang kunnen drinken,’ meende Ziethen, terwijl hij met den koning verder reed.

Bij de Platen.

Troost in droefheid. -

Welke slag het jonge huismoedertje getroffen heeft, die daar schreiend het hoofd in den voorschoot verbergt? Wij weten het niet. Maar wel moet het een groot, een grievend leed zijn, dat haar zoo verpletterend neerslaat als was plotseling heel haar levensgeluk verwoest. Want plotseling blijkt de slag gevallen: heel haar omgeving toch, het nette, vriendelijke huishoudentje, de aardig geschikte snuisterijtjes op schoorsteenmantel en latafel, dat alles verhaalt ons van huiselijk geluk en tevredenheid.

De jo nge vrouw smaakte met haar goeden oppassenden man het zoetste genot, dat de aarde geven kan: de weelde der echtelijke liefde. Is die groote niet te waardeeren schat haar eensklaps ontvallen? Heeft een schielijke ramp den geliefden echtvriend van haar zijde weggerukt?

Uit haar felle, troostelooze smart zouden wij het opmaken. Maar wat zeggen wij: troostelooze smart? Zonder troost is ook de zwaarst beproefde niet, die op den goeden God vertrouwt. Het zijn alleen de heidenen, die geen hoop hebben. De Christen weet, dat als Gods hand slaat, zij ook de geslagen wonde weer barmhartig heelt, en daarom kust hij die hand, overtuigd dat al wat zij doet welgedaan is. Zie, de dienaar van den liefderijken God, die zijn kinderen niet noodeloos kwelt, maar alleen tot hun eigen bestwil beproeft, de priester komt in persoon troost brengen aan de diep bedroefde.

De grijze dorpsherder, die leed en vreugde deelt met zijn kudde, komt de arme jonge vrouw in haar leed opbeuren; vertrouwelijk zet hij zich aan haar zijde, en als een vader tot zijn kind, zoo spreekt hij tot de zwaar beproefde. En al vloeien onder zijn woorden de tranen overvloediger, dat lucht juist haar hart op: in de priesterlijke toespraak zal zij kracht vinden om weer moedig het hoofd op te beuren uit de diepte van haar smart.

Frederik de Groote te Sans-Souci. -

Hebben wij reeds verschillende episodes uit het leven van den ouden Frits onzen lezers onder de oogen gebracht, ditmaal brengen wij hen in kennis met het lustslot, dat Frederik de Groote te Sans-Souci bij de Brandenburger Poort van Potsdam voor zich liet bouwen, om zich daar, als de staatszaken zijn tijd niet in beslag namen, terug te trekken in de vredige stilte der prachtige hem omringende natuur, waaraan de kunst nieuwen luister had bijgezet.

Te midden van een heerlijk landschap, waarheen talrijke lommerrijke wegen werden aangelegd, liet Frederik II na het einde van den tweeden Silezischen oorlog in 1745, door zijn bouwmeester Knobelsdorf, het eigenlijke slot Sans-Souci, bouwen, dat in Mei 1747 voltooid was. Op een in zes terrassen verdeelde hoogte verheft zich, breed uitgestrekt doch slechts een verdieping hoog, het hoofdgebouw, welks kroonwerk aan den voorgevel door zes en dertig reusachtige caryatiden gedragen wordt, met een onbegrensd uitzicht op het heerlijke landschap. Een breede trap leidt van het plein naar de voorzijde. Bij het begin der trap is een kolosaal in marmer gevat waterbekken met een veertig meter hooge fontein, die evenwel eerst door Frederik Wilhelm IV, een broeder van den eersten Duitschen Keizer, Wilhelm I, is aangelegd. Aan den achterkant van het slot bevindt zich een uit acht en tachtig Corinthische zuilen bestaande colonnade in den vorm van een halven cirkel. Hiertegenover ligt de *Ruinenberg* en de hoogte, waarop zich de bekende historische windmolen verheft.

Ten oosten van de hoofdtrap bevindt zich op een dieper gelegen terras de prachtige zaal der beeldengalerij, ten westen van de trap, op dezelfde hoogte als de galerij, het *Cavaliershaus*, voor het gevolg des konings bestemd.

Op den *Ruinenberg* bevindt zich het reservoir voor de waterwerken van het park, waarheen het water van de Havel door een stoompomp gebracht wordt. In den tijd van Frederik den Groote was dit gedeelte van den aanleg evenwel nog niet aanwezig. Ook de aan de rechterzijde van het park, dicht bij het hoofdportaal gelegen *Friedenskirche* (waarin nu het stoffelijk overschot van den ongelukkigen keizer Frederik I rust) is pas in de jaren 1845-48 gebouwd. Daarentegen stammen het Japansche Huis en de Tempel der Ouden (nu Mausoleum geheeten) evenals de Tempel der Vriendschap (met het marmeren standbeeld der markgravin van Bayreuth, de zuster van Frederik den Groote) uit den tijd van den ouden Frits.

Hoewel de groote koning zich bij voorkeur in het slot Sans-Souci ophield en hier ook stierf, ondernam hij toch na den zevenjarigen oorlog een grootsch bouwwerk, het Nieuwe Paleis aan het Westeinde van het park, ongeveer een halfuur van den ingang verwijderd en daarmee door een rechte laan verbonden. Het Nieuwe Paleis, een prachtig, tweehonderd meter lang gebouw, rijk met schilderingen en beeldhouwwerken versierd, werd in 1770 voltooid en is later nog aanmerkelijk verfraaid. Hier werd in 1831 de latere keizer Frederik geboren; hier woonde hij ook na zijn huwelijk; hier stierf hij. Tegenwoordig is het Nieuwe Paleis de keizerlijke zomerresidentie.

In het noordwesten van het park van Sans-Souci ligt het in de jaren 1770-72 gebouwde *Belvedere* en het zoogenaamde Chineesche of Drakenhuisje. Daarentegen is de ontzaglijke oranjerie op de vroegere wijnbergen van het Bonnstedter Feld, achter den historischen windmolen, een omtrent 300 meter lang gebouw met toren in het midden en paviljoens aan de hoeken, uit de jaren 1851-63 afkomstig.

Hoewel alle vorsten, die op Frederik II volgden, iets tot verruiming of verfraaiing van het park gedaan hebben, is toch de inwendige inrichting van het slot Sans-Souci bijna nauwkeurig dezelfde gebleven als ten tijde van zijn beroemden bewoner, Elk voorwerp herinnert aan den ouden Frits. Daar staat, zooals op onze gravure te zien is, de oud-vaderlijke rustzetel aan het breede venster met het uitzicht op de heggen van het plateau, op de majestueuze boomen in den achtergrond van het park en op den windmolen, waar hij zoo het land aan had. Aan dit venster toefde de koning dikwijls in stille gepeinzen of op zijn geliefkoosde fluit spelend.

Zijn hazewindhonden lagen op kussens en tapijten in de nabijheid of liepen zonder geruisch te maken als schaduwen door de ruime zalen.

Of de koning, wien de geschiedenis den bijnaam van den Groote geschonken heeft, hier nooit in de stilte der eenzaamheid, de lage middelen, de kuiperijen en de trouwelooze, machiavellistische politiek heeft verafschuwd, waardoor hij den grondslag heeft gelegd tot Pruisens grootheid? Dit is het geheim van Sans-Souci.

Een slachtoffer der naastenliefde. -

Een kogel heeft de zuster van liefde getroffen te midden van haar arbeid van zelfopofferende toewijding. Ook zij is op het veld van

eer gevallen, niet als een strijdheldin, maar als een engel des vredes. Waar de eerzucht, de rassenhaat, de grootheidswaan, de hartstocht de volken als benden wolven tegen elkander opjaagt tot den moordenden krijg, daar verwekt de christelijke liefde die engelen van barmhartigheid, welke alle gevaren trotseeren en zich in het heetst van den strijd wagen om de wonden der gekwetsten te verbinden en de laatste oogen blikken der stervenden te verzachten. Voor haar zijn vriend en vijand gelijk; zij maken geen onderscheid tusschen de uniformen, en wijden haar zorgen zoowel aan den vreemdeling als aan den landgenoot, waar de gevallen strijders door elkander liggen uitgestrekt op het akelig doorploegde slagveld.

Helaas, ook de wreede kogels kennen geen onderscheid. In den blinde afgeschoten, snorren zij over het slagveld en treffen niet enkel den vijand, maar sparen ook het onschuldige slachtoffer der naastenliefde niet.

Op weg naar huis. -

Zie zoo, het zware dagwerk is weer afgeloopen. Nu kan het pijpje worden gestopt en de weg naar huis worden ingeslagen. Na volbrachten arbeid is het goed rusten, en het aangename vooruitzicht, straks bij moeder de vrouw en de kleine jongens zich aan een versterkend avondmaal te verkwikken, doet den houtzager alle vermoeienissen van den dag vergeten. De vergenoegdheid staat den man op het gezicht te lezen en ook wij beschouwen met genoegen dit beeld van tevredenheid en gezonden levenslust, ons door den kunstenaar met zoo sprekende trekken geteekend.

Wetenswaardig Allerlei.

De oorsprong van de petroleum. -

Hierover is al jaren lang geschreven en gewreven en de meest uiteenloopende theorieën zijn naar aanleiding dezer kwestie opgezet. Nu heeft een Amerikaansch geleerde, de heer Engler, in een verhandeling, het te Chicago gehouden scheikundig congres aangeboden, de mogelijkheid van een dierlijken oorsprong van deze vloeistof betoogd. Door olie van walvisschen bij de distillatie onder een drukking van 25 atmosferen aan een gematigde warmte te onderwerpen, heeft deze scheikundige bevonden, dat 70 pCt. van deze olie in petroleum overging, volkomen gelijk aan de natuurlijke onzuivere petroleum en hetzelfde procent gassen bevattende. De heer Engler heeft dezelfde resultaten verkregen bij de distillatie van boter, varkensvet, kunstmatige vetten en vette zuren, alles in dezelfde omstandigheden.

Een nuttige wenk voor toeristen -

Op den top van den Ararat, een berg in Aziatisch Turkije, die een hoogte heeft van 5157 meter en in 1888 door een Russisch natuurvorscher, den heer Markof, beklommen is, bedraagt de minimum-temperatuur 50 graden onder nul. De heer Markof had bij zijn beklimming van den berg op den top een minimum-thermometer

achtergelaten, om de toeristen, die na hem zouden komen, in staat, te stellen de aanwijzingen van het instrument op te teekenen. Deze voorzorg werd met goed gevolg bekroond. De officieren van een regiment kozakken aan den voet van den Ararat gelegen, hebben op deze wijze de belangwekkende waarneming kunnen doen, die reeds jaren te voren was voorbereid.

Alle jaren beklimmen een groot aantal toeristen voor hun pleizier de toppen van soms zeer hooge bergen. Indien zij nu een minimum thermometer aan den top bevestigden, zouden zij zonder veel moeite de wetenschap belangrijke diensten konnen bewijzen.

***

OP WEG NAAR HUIS, NAAR DE TEEKENING VAN AD. LEIBEN.

Een kostbaar boek. -

Op een boekverkooping, onlangs in het hôtel Drouot te Parijs gehouden, werd voor de som van 30.000 franks een hoogst merkwaardig boek verkocht. Het was een officie

van de Goede Week, versierd met de wapens van koning bodewijk XVI, die het boek indertijd als verjaringsgeschenk aan de prinses de Lamballe vereerde.

Een slimme inval. -

Tijdens de groote Amerikaansche geldcrisis in het jaar 1871 failleerden een aantal banken, omdat de inleggers ze als waanzinnigen bestormden om hun geld terug te halen. Ook de *Kansas City Savings Bank* kwam toen in het grootste gevaar en het was te vreezen, dat de met haar in betrekking staande *Corriganstreet Railway Company* in haar val zou worden meegesleurd. Maar mr. Kelley, toenmaals kassier en secretaris der laatste maatschappij, kreeg een goeden inval. Hij had in den kelder een aantal met stuivers gevulde zakken, die vroeger goud bevatten, ter wisseling gereed staan. Op elken zak stond nog met groote zwarte cijfers: 50.000 dollars. In werkelijkheid bevatten ze nu maar een waarde van 40 dollars aan penny-stukken.

Hij liet acht van die zakken op een wagen laden en, voor de veiligheid onder bedekking van politieagenten, naar de bank brengen.

Toen de menigte, welke de Bank bestormde, de zakken met, naar ze meende, 400.000 dollars gevuld, zag aankomen, werd ze bedaard, en op de vraag van een schreeuwer, die zijn 100 dollars terug wilde hebben, antwoordde Kelley uit de hoogte: ‘Ik kan op één dag meer geld bijeenbrengen, dan al deze menschen in zes maanden kunnen halen. De Bank zal niet vallen!’

Deze stoute streek gelukte, de menigte verstrooide zich en de Kansasspaarbank was gered.

Een buitenmodelsche brandkast. -

De keizer van Cochin-China, Doe-Toe, houdt er een heel zonderlinge brandkast op na. De man bewaart zijn geld en kostbaarheden in uitgeholde boomstammen, die in een vijver drijven, welke midden in het paleis is aangelegd. Maar in dezen vijver zwemmen ook twintig krokodillen, die deze schatten moeten bewaken.

Vrijdom van inkomende rechten voor gezanten. -

Men weet, dat de gezanten het recht hebben, hun meubels en verder huisraad vrij van inkomende rechten het land hunner bestemming binnen te voeren. Sommige attaché's maken hiervan gebruik, om kunstvoorwerpen en soms zelfs sigaren binnen te smokkelen. Maar behalve deze kleine oogluikend toegestane bedriegerijen, hoort men tegenwoordig niet van de oplichterijen in het groot, waarvan men uit het begin dezer eeuw vertelt.

Generaal Marbot verhaalt de komst van maarschalk Lannes te Lissabon.

Een oud Portugeesch gebruik verleende den Franschen gezant, die voor het eerst te Lissabon kwam, het recht, alle koopwaren, die zich op het schip bevonden, dat hem overbracht, vrij van rechten binnen te laten komen. Lannes nu verkocht dit privilege aan kooplieden voor 300.000 frank.

Het schijnt, dat dit een eeuwenoud gebruik was; tegenwoordig zouden wij ons ten minste moeielijk een denkbeeld kunnen maken van zulke voorrechten, tenzij in de Oostersche landen.

Ditmaal het allerhoogste. -

Al zoo dikwijls heeft men beweerd, dat dit of dat meteorologisch station het hoogste ter wereld was, maar nu schijnt toch inderdaad het allerhoogste bekend te zijn. Het is het meteorologisch station van Charchani op den berg Arequipa in Peru. Het ligt 5074 meter boven den spiegel der zee, juist onder de linie der eeuwige sneeuw. Daaronder, op een hoogte van 2452 meter, bevindt zich het observatorium van het college Harvard.

[Nummer 35]

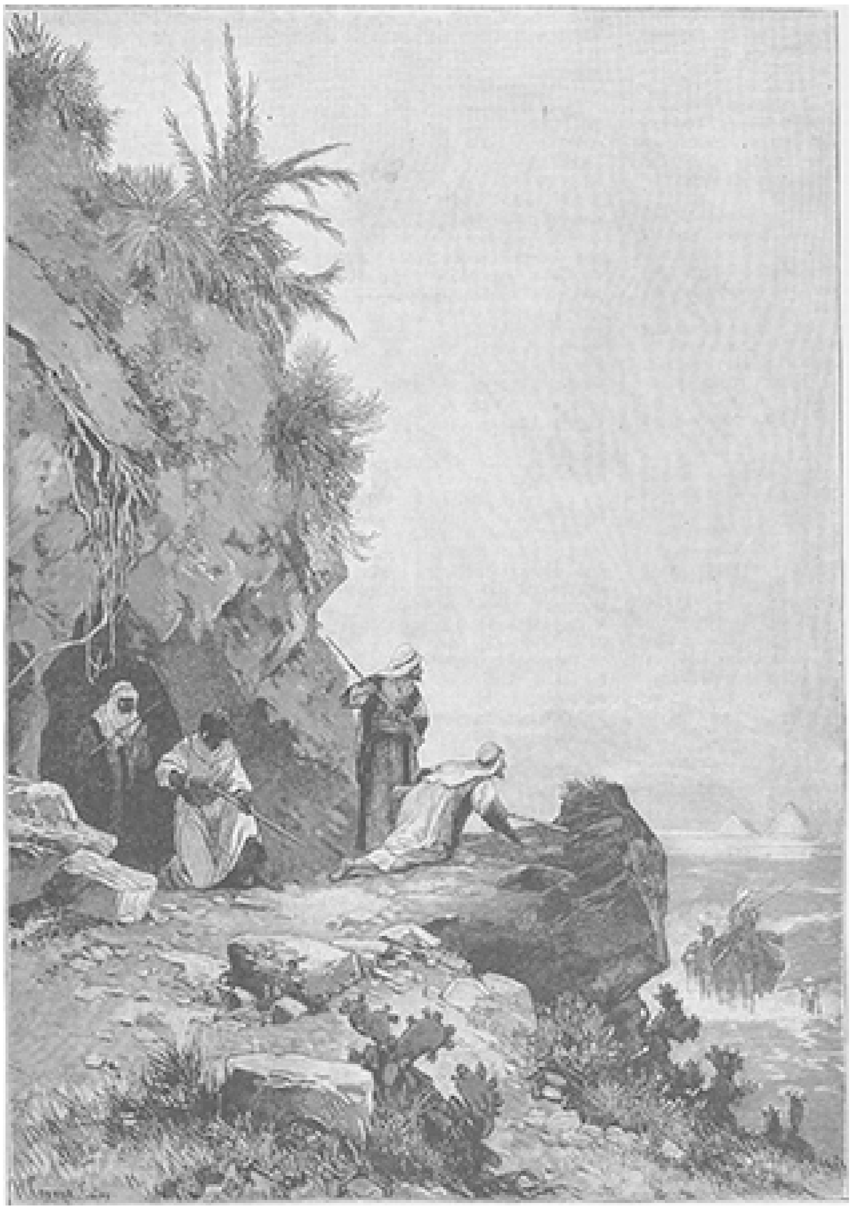

ROOVERS IN DE WOESTIJN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. CORRODI.

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.

XX.

Er heerschte een levendig en vroolijk gewoel aan boord der *Zoutman*, die de ruime reede van Batavia binnenstoomde. Allen, passagiers en matrozen, waren even verlangend, de hoofdstad van Nederlandsch Oost-Indië te betreden, die zich met haar tallooze villa's, haar moestuinen en rijstvelden, als een bont, kleurrijk panorama voor hun verbaasden blik ontrolde. Uiterlijk kalm, maar inwendig door honderden aandoeningen en gewaarwordingen geschokt, stond een jonkman van vijf en twintig jaren, het oog onafgewend op het landschap vóór hem gericht, op het dek.

Geeft de zee haar offers terug en herrijzen de dooden uit hun graf?

Het scheen zoo, want de jonkman, die met over de borst gekruiste armen onbeweeglijk landwaarts staarde, was Dirk Joosten. Wel zag hij er bleek en vermoeid uit, maar overigens getuigden de tinteling in zijn oog en de vastberaden trek om den mond van de oude energie en veerkracht.

In de verte zag hij reeds de beide havenhoofden, die een eind in de zee vooruitsteken, als twee machtige steenen reuzen oprijzen, die minachtend het geweld der golven tarten, en een aantal vlugge prauwen, met rappe Maleiers bemand, op het vaartuig afkomen, om de passagiers der *Zoutman*, die wegens de geringe diepte van het vaarwater de binnenreede niet kon instevenen, naar den Boom over te varen. Weldra hadden zij het trotsche zeeschip bereikt; touwladders werden afgelaten, in twee, drie sprongen was Dirk beneden en bevond zich het eerst van allen in een der prauwen, die, zoodra zij gevuld was, met behulp der roeispanen, door krachtige handen gehanteerd, pijlsnel over den waterspiegel gleed. Nauwelijks was het bootje aan een der palen vastgemeerd, of Dirk sprong met een gevoel, zooals de kruisvaarders bij het aanschouwen der H. Stad moeten ondervonden hebben, aan land. Goddank! het doel der reis was bereikt!

Toch bleef hij, getroffen door het vreemde en geheel nieuwe zijner omgeving, een oogenblik staan en aanschouwde het woelige tooneel om zich heen. Lieden van allerlei landaard en kleur bewogen zich bont dooreen: vlugge Maleiers, sluwe Chineezen, statige Arabieren en tusschen hen de Europeanen, die voelen dat zij hier de meester zijn.

Terwijl hij daar zoo nog stond, als verloren in die dichte woeling van menschen, schoot een jonge Maleier, met vurige oogen en zwart kroeshaar, op hem toe en sprak hem in het Maleisch aan. Maar bemerkende, dat de jonge man hem niet begreep, vroeg hij in gebroken Hollandsch: ‘Toewan, rijtuig neem?’

Die vraag wekte den jonkman uit zijn overpeinzingen en maakte een einde aan zijn besluiteloosheid.

‘Kan je mij naar mijnheer Van Son brengen, te Molenvliet?’ vroeg hij, met gretigen blik den jongen Maleier het antwoord uit den mond kijkend.

‘Toewan Van Son,’ zei de Maleier, ‘een heel eind.... Stap in!’

Weldra reed het voertuig over den harden grindweg en Dirk had gedurende den langen rit allen tijd om de heele omgeving op te nemen, maar nu had hij geen oog, noch voor de bochtige, schilderachtige straten van het oude Batavia, noch voor de moderne paleizen en villa's der nieuwe stad, noch voor de palmen, klapperboomen,

dadels en andere reuzen uit de plantenwereld. Hij was geheel met het denkbeeld vervuld, dat hij weldra den heer Van Son zien zou. Hoe zou deze hem ontvangen? Hij was altijd een goed vriend zijns vaders geweest, maar veel meer wist hij er niet van. Hij had hem geschreven, dat hij met de mail zou aankomen, en zelfs het antwoord daarop niet afgewacht, niet twijfelend of de heer Van Son zou hem met open armen ontvangen. Zou dit nu ook inderdaad het geval zijn? Een wonderlijk gevoel beklemde hem op eens de borst: indien zijn verwachting eens bedrogen werd, indien Van Son verklaarde, niets voor hem te kunnen doen? Wat dan te doen? Hij durfde er niet verder over nadenken; hij hoopte slechts, dat God ten laatste medelijden met hem zou hebben.

Eindelijk, na een langen, vermoeienden rit, met de gloeiende zonnestralen boven zich, hield het rijtuig stil. Dirk stapte haastig uit en keek een oogenblik verbaasd om zich heen. Voor een prachtige villa, met veel smaak gebouwd, bevond zich een sierlijk aangelegde tuin, waar palmen, tamarinden en waringins in groepen geschaard stonden, als soldaten in het gelid. IJlings liep Dirk den tuin door, hij had haast, te weten wat zijn lot zijn zou. Hij kwam weldra bij een pendoppo of open gaanderij aan, besteeg een drietal trappen en bevond zich op een gladden, marmeren vloer, waar hem weldra een Chinees te gemoet trad.

‘Kan ik mijnheer Van Son spreken?’ vroeg Dirk gejaagd, met een hevige hartklopping.

De Chinees schudde bedenkelijk het gestaarte hoofd. ‘Toewan Van Son ziek,’ antwoordde hij, ‘kan niemand spreken.’

Als door den donder getroffen, staarde Dirk den zoon van het Hemelsche Rijk aan. Moest dat nu het einde zijn? Had hij daarom de reis ondernomen en zooveel doorstaan, om nu den man, van wien zijn toekomst afhing, in zulk een toestand aan te treffen? Dirk begreep, dat er in de gegeven omstandigheden geen mogelijkheid zou zijn, den heer Van Son te zien. Wat moest hij doen? Nog stond hij daar, in gepeins naar den vloer starend, terwijl de Chinees hem onverschillig aanzag, toen een jonge dame, deftig gekleed maar wier trekken verdriet verrieden, de pendoppo binnentrad. De Chinees ging naar haar toe en deelde haar het verlangen van den vreemdeling mee.

‘Het spijt me, mijnheer,’ zei ze, op Dirk toetredend, ‘maar papa is ziek, en u begrijpt...’

Dirks, wiens keel bijna was toegeschroefd, kon niet antwoorden. Hij bleef zoo bedremmeld staan, en er sprak een zoo groote teleurstelling uit zijn trekken, dat de jonge dame medelijden met hem kreeg. ‘Hebt u papa wat te vragen? Misschien kan ik de boodschap dan wel overbrengen.’

‘Als u zoo goed wilde zijn,’ zei Dirk, met een uitdrukking van zooveel dankbaarheid in de oogen, dat de jonge dame er door getroffen werd. ‘Ik ben Dirk Joosten uit Holland en...’

‘Dirk Joosten uit Holland?’ herhaalde het jonge meisje levendig.

‘Heeft mijnheer uw vader soms over mij gesproken?’ hernam Dirk, die hoop begon te krijgen, dat de zieke misschien nog den tijd had gehad om een gunstige beschikking te zijnen opzichte te nemen.

‘Gesproken juist niet, mijnheer, maar als hij ijlt noemt hij onophoudelijk uw naam. Wanneer hij helder van geest is en ik hem vraag wat dat te beteekenen heeft, zegt hij, zich er niets meer van te herinneren.’

Dirk wist niet, wat hij hiervan denken moest, en niet wetend, wat daarop te antwoorden, bewaarde hij het stilzwijgen. Het jonge meisje deed een oogenblik

hetzelfde; ze overlegde blijkbaar wat haar te doen stond. ‘Mijnheer, neem u een oogenblik plaats,’ zei ze ten slotte, ‘ik zal even naar papa gaan zien en indien hij wel is, zal ik hem zeggen, dat u hier zijt.’

Na een lichte nijging met het hoofd snelde ze de pendoppo uit, Dirk alleen met zijn gedachten achterlatend. Hij had een gevoel van bittere teleurstelling. Hoe, alles had hij doorstaan, letterlijk alles, maanden en maanden waren verloopen, zonder dat hij zijn doel een schrede nader was gekomen, en nu hij met moed en opgewektheid wilde beginnen, trof hem een nieuwe, de zwaarste slag. De heer Van Son, van wien zijn lot afhing, was ziek. Zijn heele luchtkasteel stortte bij deze gedachte ineen. Zou hij dan tot het einde toe teleurstelling op teleurstelling moeten ondervinden? Zou dan nooit het doel zijner wenschen bereikt kunnen worden? Zou hij veroordeeld zijn, met hangend hoofd naar het vaderland terug te keeren, zonder iets gedaan te hebben? Heete tranen van machteloosheid kwamen in zijn oogen op. Een oogenblik later evenwel sprak hij zich weer moed in; mijnheer Van Son kon genezen, hij had misschien reeds een betrekking voor hem bestemd. Maar wat beteekende toch, dat hij in zijn ijlen onophoudelijk zijn naam genoemd had? Nog dacht hij hierover na, zonder er een verklaring voor te kunnen vinden, toen de jonge dame gejaagd, maar blijkbaar moeite doende om zich te beheerschen, de pendoppo binnentrad.

‘Papa wenscht u te spreken, mijnheer,’ zei ze, ‘onmiddellijk.’

‘Hoe is het met zijn toestand?’ vroeg Dirk, zonder op haar ontroering acht te geven, zoo aangenaam was hij door deze tijding verrast.

Het jonge meisje haalde treurig, hoofdschuddend de schouders op. ‘Ik weet het niet, ik vrees het ergste, maar hij wil u zien. Nauwelijks noemde ik uw naam, of, verdoofd als hij was, richtte hij zich aanstonds op en zei mij, u dadelijk bij hem te brengen.’

Dirk begreep er niets van, hoe Van Son zoo opgewonden kon zijn alleen op het hooren van zijn naam. Hij had evenwel geen tijd, om hierover rijpelijk na te denken, want, veel meer gejaagd dan ze wilde laten blijken, verzocht de jonge dame hem, haar te volgen. Toen zij de deur van het ziekvertrek bereikt hadden, lei ze zacht haar hand op zijn arm en fluisterde, hem smeekend aanziende: ‘Papa is buitengewoon opgewonden. Ik weet niet wat hij van u hebben moet, maar wat ik u bidden mag, heb medelijden met hem en met mij.’

Op het hooren van die woorden en meer nog op het zien van dien blik, waarin zooveel onrust en angst school, keek Dirk haar verbaasd aan. Alles werd hem meer en meer een raadsel. Hoe! moest *hij* medelijden hebben met dien vermogenden man, wiens voorspraak en bescherming hij wilde komen afsmeeken? Welk geheim school daar toch achter? Nog geheel ontroerd, begreep hij toch, dat hij iets moest doen, om het sidderende meisje gerust te stellen, dat hem smeekend bleef aanzien.

‘Juffrouw, ik weet niet, wat mijnheer uw vader van mij wil, maar u kan er op rekenen, dat ik geheel aan uw verlangen zal voldoen.’

Een dankbare blik loonde hem voor deze woorden. Ze ontsloot de deur, liet Dirk binnengaan en trok ze daarna zonder geraas te maken weer achter hem toe. Dirk moest zich eerst eenigermate aan de schemering gewennen, die in de kamer heerschte, daar de zonnewarmte door gespannen zeilen werd buiten gehouden. Ook beving hem een gevoel van beklemdheid, zonder zelf te weten, waaraan hij dat moest toeschrijven.

‘Kom nader, mijnheer,’ klonk hem nu een zwakke stem uit een hoek der kamer, waar een gemakkelijk rustbed was opgericht, in de ooren. Dirk naderde het bed, waarop een uitgeteerde gestalte, met de schaduw van den dood reeds in de oogen, lag uitgestrekt.

‘Het spijt mij zeer, mijnheer, u in zulk een toestand aan te treffen,’ zei Dirk, met een medelijdenden blik op den man, die zooveel geleden had, blijkbaar nog meer naar de ziel dan naar het lichaam.

De heer Van Son schudde het hoofd. ‘Ik had niet gedacht, u nog levend te zullen zien, ik dacht dat gij dood waart.’ klonk het nauw hoorbaar uit den mond van den zieke, die tevergeefs poogde zich op te heffen, en eerst door Dirk geholpen, daarin slaagde.

‘Ja, als door een wonder ben ik den dood ontkomen,’ antwoorde Dirk.

'Gij zult mij dat straks vertellen,' hernam Van Son, 'maar laat mij eerst uitspreken. Kom dicht bij mij, heel dicht, ik heb u een bekentenis te doen. Zoo, nu is het goed. Neen, neem mijn hand niet, ze is niet waard door u gedrukt te worden.'

Verbaasd staarde Dirk den heer Van Son aan. Was deze weer aan het ijlen, of had hij zelf het verstand verloren? De jonkman voelde zich onder den invloed komen van de meest tegenstrijdige gewaarwordingen. Het werd hem zoo zonderling te moede bij dien ijlenden zieke.

'Ge ziet mij verbaasd aan,' hernam de zieke, die moeite deed om luider te spreken, 'maar gij zult mij verachten, als gij weet wat ik gedaan heb. O 't is verschrikkelijk! 't is verschrikkelijk!' barstte hij uit, het gelaat met de handen bedekkend.

'Neen, nooit!' zei Dirk met warmte, 'nooit!'

'Ik verdien het,' fluisterde Van Son, en daarna zich inspannend, om het hooge woord te zeggen, dat er nog maar niet uit wilde, voegde hij er haastig bij: 'Ik was het, die voor tien jaar uw vader bestal, ik was schuld, dat....'

Meer kon hij niet zeggen, uitgeput viel hij achterover.

'Gij!' had Dirk in de hoogste verbazing uitgeroepen, terwijl hij van afschuw een stap achteruit deed, maar daarop ziende, hoe de zieke aan de geweldigste overspanning ter prooi was, trad hij op het bed toe, greep een glas limonade, dat op een tafeltje stond, en bracht het den heer Van Son aan de lippen.

Als had een adder hem gestoken, sprong deze plotseling overeind, maakte een afwerend gebaard met de hand en stamelde: 'Neen, neen, gij veracht mij, gij haat mij!'

'Neen, mijnheer, ik haat u niet,' zei Dirk, die nog niet van zijn verbazing bekomen was, doch om het verzoek van het jonge meisje dacht, medelijden met haar vader te hebben. 'Maar de koorts doet u ijlen, het kan niet zijn, gij zoudt....'

'Het is zoo, en wanneer gij luisteren wilt, zal ik u alles verhalen. Neen, schud uw hoofd niet, denk niet, dat de koorts mij doet ijlen. Ik ben wel bij zinnen, en nu ik voel dat ik sterven ga, zie ik eerst de grootte van mijn misdaad in.'

'Maar zal het u niet vermoeien?' vroeg Dirk, die medelijden had met den man, die, door wroeging gekweld, onrustig over zijn legerstede heen en weer schoof.

'Hebt gij nog medelijden met me?' vroeg Van Son, 'met mij, die geen medelijden heb gehad met uw vader, met den man, die uw moeder en u tot den bedelstraf heeft gebracht? Is het waar, zoudt ge me kunnen vergeven? Ik zal mijn misdaad goed maken; al wat ik heb, behoort u toe. Vergeeft ge mij?' Smeekend vouwde de zieke de ivoorfijne witte vingeren, als was zoo doorschijnend, en richtte op den jonkman een blik vol wroeging en hoop.

'Ik vergeef u, alles, alles,' zei Dirk. 'Houd u nu kalm, denk er niet meer aan.'

'Er niet aan denken? Ik moet er aan denken; al jaren heeft mij deze gedachte vervolgd. Laat mij u alles zeggen, alles nog eens opbiechten, zooals ik het den priester gedaan heb, die mij in den naam van God vergeving schonk, en wanneer gij alles weet, herhaal dan nog eenmaal, dat gij mij vergeeft, dan zal ik tevreden sterven.'

Dirk was zoo getroffen door hetgeen hij gehoord had, het klonk hem alles als in een droom, de smeekende blik van den zieke roerde hem zoo, dat hij geen woord kon uitbrengen en alleen nogmaals zijn hand drukte, om hem te verzekeren, dat geen haat of wrok hem bezielde.

'Het zal nu ruim tien jaar geleden zijn,' begon mijnheer Van Son. 'Ik was rijk geweest, maar had gespeculeerd en alles verloren. Uw vader was een vermogend

man, ik was zijn beste vriend, ik wist wat hij bezat en waar zijn geld verborgen was. Langzamerhand rijpte bij mij het plan uw vader te bestelen, want ik miste den moed, door werken mijn fortuin te herstellen. In het begin wierp ik die gedachte met afschuw van mij af, maar zachtjes aan werd ze sterker en ten slotte besloot ik, mijn opzet ten uitvoer te brengen.'

Hier hield hij van vermoeienis een oogenblik op. Een droge, scherpe kuch belette hem voort te gaan. Dirk drukte zijn hand, maar kon geen woord zeggen. Met zichtbare inspanning vervolgde Van Son: 'Ik had een medeplichtige, iemand, die als ik zijn geld verloren had en niet voor een misdaad terugdeinsde, Van Meeren.'

'Ik had het wel gedacht,' mompelde Dirk, maar zoo zacht, dat de zieke het niet kon hooren.

'Wij besloten tot de misdaad, maar wij hadden iemand noodig, die het inbrekersvak verstond en die even gewetenloos was als wij. Wij vonden dien in Van Breugel.'

'Van Breugel!' herhaalde Dirk, de hand van den zieke loslatende, 'die schurk...'

'Ja, ik weet wat gij bedoelt, de man, die u op uw reis hierheen overboord wierp..'

'Hoe, gij weet dat? Gij hebt hem toch niet?...'

'Neen, neen, dat niet,' zei de zieke, met een afwerend gebaar, 'die misdaad heb ik niet op mijn geweten. Ik bezweer het u, dat was mijn schuld niet. De ellendeling deed het op eigen hand, ik wist er niets van, niets!'

'Ik geloof u,' zei Dirk, opnieuw de hand van Van Son in de zijne nemend.

'Wij pleegden de misdaad en deelden het geld,' vervolgde de zieke zijn bekentenis. 'Wij waren beiden rijk, Van Meeren en ik, en Van Breugel hadden wij met een groote som gelds het zwijgen opgelegd. Van Meeren keerde naar het vaderland terug, ik bleef hier. Ik was rijk, ik verdiende veel geld met wat ik gestolen had. Het scheen in het begin, alsof er zegen op rustte. Iedereen noemde mij gelukkig, en toch, ik was diep rampzalig. Eerst stierf uw vader, heel spoedig, van hartzeer; dat was mijn eerste straf. Toen verloor ik mijn vrouw en mijn twee zonen; ik zag daarin een nieuwe straf van God, maar toch kon ik er niet toe komen, boete te doen en mijn misdrijf goed te maken. Alleen een dochter bleef mij over. Haar ten minste wilde ik gelukkig maken, haar van alles volop laten ge[nie]ten, een schitterend huwelijk doen sluiten. Als wist ze, dat mijn rijkdom de vrucht was van een misdaad, wees ze alles van de hand. Als begreep ze, dat er boete moest gedaan worden, wilde ze religieuze worden. Ik heb er mij steeds tegen verzet; nu zal ze gaan, als ik dood ben, om voor de rust van mijn ziel te bidden.'

Vermoeid van het spreken, hield Van Son een oogenblik op. Hij zag Dirk aan, maar las in diens blik niets dan medelijden. 'Ik ben bijna klaar,' vervolgde hij. 'De wroeging liet mij, nadat de misdaad gepleegd was, geen oogenblik rust. In het begin poogde ik er mij door vermaken en verstrooiing over heen te zetten; maar toen mijn vrouw en zonen mij waren ontnomen, werd ze hoe langer hoe sterker. Het was evenwel nog geen berouw. Valsche schaamte weerhield mij boete te doen voor mijn misdrijf. Van den anderen kant liet zich de stem van mijn geweten steeds luider hooren. In dien toestand ontving ik den brief, waarin ge mij meedeeldet, dat ge naar hier wildet komen en fortuin maken, en ook een van Van Meeren, waarin hij me schreef, dat de portefeuille in uw handen was. Ik had het vaste voornemen, u te helpen, ik wilde althans gedeeltelijk mijn schuld goedmaken. De *Maarten Tromp* kwam aan, maar gij niet. Een dag later kwam Van Breugel bij me. Al dikwijls had hij mij geld afgeperst, door mij te dreigen mij bij de justitie te zullen aanklagen. Hij was in het bezit van de portefeuille uws vaders, maar vertelde in het begin niet, hoe hij er aan gekomen was. Hij vroeg voor hoeveel ik ze hebben wilde. Kocht ik ze niet,

dan zou hij ze met een begeleidend briefje naar den procureur-generaal sturen. Ik begreep zijn bedoeling, ik achtte hem er toe in staat, ik kocht ze hem dus af voor een groote som gelds. Daarna vertelde mij de ellendeling, dat hij met u op de *Maarten Tromp* was geweest, dat hij u over boord geworpen had; nu hadden wij niets meer van u te vreezen. Ook voor deze misdaad wilde de ellendeling geld hebben. Wat moest ik doen? Ik was in zijn macht.'

'Arme, arme man,' fluisterde Dirk, 'wat hebt gij geleden!'

'Vergeeft ge mij?' vroeg de zieke, nog eenmaal smeekend de handen vouwend. 'Kunt ge mij ook nu nog vergeven?'

'Alles, alles!' herhaalde Dirk, voor het bed op de knieën zinkend.

De oogen van den zieke werden door een helderen glans verlevendigd en er kwam een blosje op zijn magere wangen. 'Ik dank u, nu kan ik in vrede sterven.'

Hij sloot de oogen, een oogenblik later opende hij ze weer en zag den jonkman geruimen tijd aan. 'Ik zal het niet lang meer maken, ik voel het, en ik heb u nog veel te zeggen, heel veel..'

'Rust nu wat uit, gij zijt te vermoeid, het mat u te veel af,' zei Dirk; 'dan kunnen wij straks verder praten. Vindt u het goed?'

'Ge blijft immers hier? Ge verlaat me toch niet?' vroeg de zieke met angstige stem. 'Ik zal Jeannette zeggen, dat ze een kamer voor u in orde laat brengen. Alles hier in huis behoort u toe. Ge zult wel vermoeid zijn, ge kunt dan uitrusten en wat gebruiken, en straks kom je nog eens bij me, zal je? Er zijn brieven voor u gekomen,' zei hij plotseling, 'ik heb daar niet eerder aan gedacht; 'gij zult wel verlangend zijn ze te lezen. Jeannette zal ze u geven, ook de portefeuille en een pakje, dat je moet inzien. Het was voor uw moeder bestemd, indien ik u niet gesproken had. Straks zult ge mij ook vertellen, hoe ge gered zijt. Rust nu wat uit,' zei hij, hijgend en uitgeput van vermoeienis. 'Wanneer ge even belt, zal mijn dochter komen en zal ik haar zeggen, wat ze doen moet.'

Een oogenblik later trad deze de kamer binnen, ongerust over het lange gesprek, dat de vreemde met haar vader gevoerd had. Ze snelde naar zijn legerstede toe en vroeg: 'Hoe gevoelt ge u, papa?'

'Best kind, veel beter,' zei hij, met een glimlach, als ze in langen tijd niet meer op zijn gelaat gezien had, 'ik ben blij, dat ik mijnheer Joosten gesproken heb. Neem nu even den sleutel van de brandkast en geef mijnheer de brieven, die voor hem gekomen zijn, en het verzegelde pakje, dat er bij ligt. Zorg verder, dat hij een kamer krijgt en dat het hem aan niets ontbreekt. Hij zal voorloopig onze gast zijn; niet waar, mijnheer Joosten?'

Dirk knikte bevestigend en drukte hem de hand.

'Tot strakjes dus.' fluisterde hij. Daarna trok hij zijn doch[t]e[r] naar zich toe. 'Ik ben nu zoo gelukkig, kind, zoo tevreden. En als ik dood ben, zal je als religieuze veel voor mij bidden, niet waar Jeannette?'

'U zal niet dood gaan, papa, u zal wel beter worden, als ge u nu maar kalm houdt.'

Hij schudde het hoofd. 'Neen, kind, dat zal ik niet, ik zal gauw sterven, maar dat is niets, ik ben nu zoo gelukkig.... door mijnheer Joosten.'

Toen het jonge meisje met den jonkman de kamer verlaten had, drukte ze hem de hand en zei: 'Ik dank u, mijnheer, u hebt papa zoo gelukkig gemaakt; ik dank u.'

Dirk kon niet antwoorden, zijn hart was tot overloopens toe vol.

(*Wordt vervolgd*)

Middeleeuwsche straffen.

Het is bekend dat onze vroede vaderen korte metten maakten met de misdadigers, die zich aan de wetten vergrepen. Een toegeeflijkheid en zoetsappigheid, als tegenwoordig soms tegenover boeven en booswichten aan den dag wordt gelegd, was in die dagen van streng rechtsbesef en gezond verstand onbekend. Dieven moeten hangen, luidde toen het algemeen

erkende vonnis, en nu moge ons dit onmenschelijk voorkomen, de dief wist wat hem boven het hoofd hing en kon er zich dus voor wachten. Bovendien werd de veiligheid der maatschappij er vrij wat degelijker door gewaarborgd dan door ons tegenwoordig gevangenisstelsel, dat eerder tot vergrijpen schijnt uit te lokken, dan er van af te schrikken. Men kan er zeker van zijn, dat gevallen van deugnieten, die opzettelijk op klaarlichten dag een diefstal plegen om het gerecht in handen te vallen, in de middeleeuwen nooit zullen voorgekomen zijn. Met de justitie viel toen niet te gekscheren.

MIDDELEEUWSCHE STRAFFEN. - Een gerechtsdag te Munchen, naar een schets van J. PUSCHKIN.

Wel veroorloofde zich deze daarentegen soms een grap ten koste van bepaalde delinquenten, die men door middel van bespotting of openbare schande meende te kunnen verbeteren. En daaruit blijkt stellig dat de middeleeuwsche

MIDDELEEUWSCHE STRAFFEN. - Een twistzoeker in het blok gesloten, naar de schilderij van C. BOPPO.

rechters niet altijd zoo kwaad waren, als men hen soms wel heeft afgeschilderd. De verschillende eerestraffen, hier en daar in gebruik, bewijzen dat men er op bedacht was, den bedrijver van kleine overtredingen te tuchtigen op een manier, die een afschrikkend voorbeeld stelde, zonder daarom den gestrafte ernstig letsel te veroorzaken.

De meest bekende dezer straffen was het zoogenaamde op de kaak stellen, waai door de delinquent, op een soort verhevenheid te pronk gezet, gedurende eenige uren of dagen aan de bespotting en den smaad zijner medeburgers blootstond. Zulk een straf zal natuurlijk voor lieden, die nog een beetje prijs stelden op hun eer en goeden naam, heel wat afschrikkender gewerkt hebben, dan bijvoorbeeld eenige dagen zitten of een geldboete

Maar behalve de kaak had men nog een aantal tuchtigingsmiddelen van denzelfden onteerenden aard. Wie het Beiersche nationale museum te Munchen bezoekt, vindt daar, naast verschillende foltertuigen, ook een menigte voorwerpen, die bij de toepassing dier straffen werden gebruikt. Wij noemen, ofschoon ook in ons vaderland in gemeenteverzamelingen heel wat van dien aard is te vinden, bij voorkeur het museum te Munchen, omdat de plaat op blz. 276 ons in die stad verplaatst en wel omstreeks een paar honderd jaren terug, op een dag voor de voltrekking van de bovenbedoelde straffen bestemd. Daartoe werd meestal een drukke marktdag uitgekozen, omdat de groote toevloed der marktbezoekers de schande voor de delinquenten te grooter maakte en de straf dus beter aan haar doel deed beantwoorden.

Op den voorgrond onzer afbeelding zien wij een kerel, die tot het dragen van den strafmantel is veroordeeld. Deze houten mantel had, zooals men ziet, veel overeenkomst met een omgekeerde ton. door welker bodem de strafschuldige het hoofd moest steken. De mantel was ook behoorlijk van een houten kraag voorzien om het potsierlijk voorkomen van den daarmee uitgedoste te volmaken. In het rond was hij beschilderd met allerlei tafereelen, die de vergrijpen voorstelden, waardoor men zich een dergelijke tuchtiging op den hals haalde, als diefstal, vechten, bedrog enz.

Verder had men een rijke keuze van strafmaskers, meer bijzonder bestemd voor kwaadsprekers, lasteraars, twistzoekers enz. Meestal was het een soort helm met wonderlijk gevormd vizier, dikwijls nog van een uitgestoken tong voorzien, en zij die tot het dragen van dergelijke schandmaskers waren veroordeeld, werden daarbij soms nog wel op een houten ezel gezet, zooals de twee kijflustige vrouwspersonen op onze gravure.

Links op den achtergrond van ons tafereel zien wij nog een armen zondaar, die aan den schandpaal staat, terwijl de opschriften boven zijn hoofd en op zijn borst aan al de omstanders vermelden wat voor schavuitenstreken hij heeft uitgevoerd.

Deze straf werd te Munchen nog tot omstreeks het jaar 30 van onze eeuw toegepast.

Het streven om het volk afschuw voor de misdaad in te prenten door de booswichten aan de algemeene verachting en verontwaardiging prijs te geven, maakte de justitie vindingrijk in het uitdenken van allerlei eerestraffen. Zoo werden de misdadigers soms in optocht door de stad gevoerd, waarbij de adellijken en vrijen met een bloot zwaard aan den hals en onvrijen met een strop om den nek in het openbaar moesten verschijnen. Ridders werden de sporen van de laarzen afgebroken, vorstelijke misdadigers moesten honden dragen en zoo al meer.

Een allesbehalve pleizierige vorm van tepronkstelling ziet men op onze volgende gravure afgebeeld. Het is een straf, die meer bijzonder bestemd was om twistzoekers en opvliegenden tot meer zelfbeheersching te brengen. Dergelijke lastige sujetten werden, zooals de schilder C. Boppo het op ons tafereel heel aanschouwelijk en levendig heeft voorgesteld, met handen en voeten in een zoogenaamd blok vastgezet en aldus een tijd lang aan den spot en de plagerijen der voorbijgangers blootgesteld.

De delinquent op onze voorstelling is blijkbaar een ongemakkelijk heer, die in zijn opstuivende drift nogal licht geneigd is, naar den degen te grijpen. Om hem dit at te leeren heeft men hem nu den degen om den hals gebonden, terwijl de onbeweeglijkheid, waartoe hij gedoemd is, hem er toe brengen kan, in het vervolg beter zijn handen thuis te houden. De omstanders laten niet na hem deze wijze lessen in te prenten, niet het minst de hofnar, wiens grappen de rest van het gezelschap niet weinig amuseeren.

Onze verlichte tijd is geneigd de schouders op te halen over die naïeve middeleeuwsche gebruiken, maar zoolang niet bewezen is dat ons hedendaagsch humaan strafstelsel zooveel beter resultaten levert dan het oude, heeft men het recht niet te spotten met de lijfstraffelijke rechtspleging, door onze vaderen toegepast.

Een moordenaar zonder het te willen.
Uit de herinneringen van een dokter.

‘Neen, alles kan niet verklaard of weggecijferd worden,’ zei dokter B., die tot dusver zonder een woord te spreken een levendige discussie over hallucinaties, spookverschijningen enz. had aangehoord ‘Noem het zooals ge wilt, maar er zijn dingen, die met al onze wetenschap spotten. Laat ik u een geschiedenis uit mijn eigen praktijk verhalen.’

Allen, dames en heeren, verdrongen zich nu om de eerbiedwaardige gestalte van den ouden man. Dr. B. streek zich een paar maal nadenkend door de grijze haren, als om zich het feit in al zijn bijzonderheden in het geheugen terug te roepen. Daarna begon hij:

Ik was als jonge man, in de jaren, dat men nog lust en kracht heeft, om zich aan een zware en in verhouding weinig winstgevende praktijk te wijden, geruimen tijd dokter in het stadje Q., dat geen andere verdienste bezit, dan het middelpunt van een aantal spoorlijnen te zijn. Mijn woning lag dicht bij het station in de wijk, waar zich de spoorwegbeambten van alle graden met hun families gevestigd hadden, en mijn praktijk bepaalde zich ook bijna uitsluitend tot het treinpersoneel.

Op zekeren dag kreeg ik bezoek van mijnheer P., een der degelijkste beambten van de Oosterspoor, die de achting van zijn kameraden en superieuren genoot.

De man zag er onrustig en angstig uit. ‘Zeg mij toch in Godsnaam, dokter, wat er aan mijn oogen scheelt. Ze moeten niet in orde zijn, want hoe kan ik anders voortdurend dingen zien, huizen en menschen, die niet bestaan. Dat wil zeggen, mijnheer, ik zie altijd maar één ding, altijd hetzelfde, al anderhalf jaar lang. Ik zal er mijn verstand nog door verliezen.’

De man werd hoe langer hoe meer opgewonden. Ik stelde hem zoo goed mogelijk gerust en verzocht hem, mij bedaard te zeggen, wat er aan scheelde.

‘Ik weet niet, mijnheer, of 't u bekend is, dat ik machinist ben; ik ben het nu al vijftien jaar, en nooit hebben ze op mij ook maar het minste aan te merken gehad. Maar ik geloof, dat het niet meer gaat en ik mijn dienst zal moeten verlaten. Ik ben

bang voor het rijden, mijnheer, en wel om wat ik zie. Het is op de lijn B tot Z., kort voor B., voor het binnenrijden van het station. Daar, altijd op dezelfde plaats...'

Hij hield op en staarde met groote oogen door het raam, als zag hij het beeld, dat hem vervolgde.

'Wat ziet ge dan?' vroeg ik kalm en vriendelijk.

'Een huisje, mijnheer, dicht bij de lijn, geen wachtershuisje, en uit het huisje komt een oude man, met lange, sneeuwwitte haren en een gelen halsdoek om, die naar de ails toegaat...'

Hij hield weer een oogenblik op. 'Den eersten keer, dat ik hem zag, en de volgende keeren ook - want men wil toch geen menschenleven op zijn geweten hebben - heb ik de locomotief tot stilstaan gebracht. De stoker vroeg mij verwonderd wat er was. 'Wat er is,' gaf ik hem ten antwoord, 'een mensch op de rails, vlak voor dat huisje daar.'

'Huisje? Waar dan toch? Maar daar staat geen huis, daar is geen mensch.'

'Maar ziet ge hem dan niet? Die oude man met zijn gelen halsdoek om?'

'Ik geloof dat je droomt, of hebt je misschien wat te diep in het glaasje gekeken?'

'Je weet, dat ik nooit drink. Maar zie dan toch, daar!'

'Ik zeg je, dat daar geen levende ziel te zien is. Rijdt toch door, of hoe lang denk je nog stil te houden?'

En daar ik nog altijd aarzelde, om den ouden man tijd te geven, zei de stoker opnieuw: 'Ik zeg je, dat er geen sterveling op de lijn is. Het is een zinsbegoocheling van je.'

Een zinsbegoocheling, dat moet het dan wel geweest zijn, dokter. Ik heb toen langzaam, heel langzaam verder gereden. De oude man is niet van de rails gegaan, en ik stopte de ooren toe, om den doodskreet van dien ouden man niet te hooren. Maar die kreet kwam niet, we zijn doorgereden, en toen ik omkeek, stond er geen huis meer en lag er niemand vermorzeld op de rails. De stoker lachte en zei: 'Geloof je nu, dat je gedroomd hebt?' Dokter, dat was dan ook zoo, maar ik heb het niet kunnen begrijpen, en toen ik een paar dagen later die lijn weer passeerde en op dezelfde plaats kwam, toen stond er het huisje weer en kwam er ook de oude man weer uit te voorschijn Ik sloot de oogen en toen ik ze opende, stond er het huisje nog en ook de oude man met de dunne haren en den gelen halsdoek; en ik heb den trein laten stilstaan evenals den eersten keer.

'Maar het was weer niets, dokter. En zoo gaat het mij nu al anderhalf jaar, altijd hetzelfde beeld, en altijd houd ik stil en altijd rijd ik in duizend angsten verder, heel langzaam, en altijd is het bedrog. Ik weet nu niet, dokter, of ik gek ben, dan wel of het aan mijn oogen ligt. Ik heb dag noch nacht rust meer. Dat gaat zoo niet langer; je mag geen machinist blijven, heb ik bij mij zelf gezegd. Maar dokter, den dienst verlaten, als men een vrouw en vier kinderen heeft, gaat ook niet. Daarom ben ik bij u gekomen, opdat u me zou zeggen, wat er aan scheelt. Er moet toch iets niet in orde zijn, dat ik niet goed meer zie.'

Toen heb ik lang en aandachtig zijn oogen onderzocht, maar er niets abnormaals aan ontdekt. Ook heb ik, in weerwil van het grondigste onderzoek, bij den man niet de geringste stoornis in het denkvermogen waargenomen. Hij was net zoo gezond als ik. Ik wist bovendien, dat hij nooit dronk en kalm en regelmatig leefde.

'Uw oogen zijn heel normaal,' zei ik ten slotte, 'volkomen in orde. Ge zijt ook verstandelijk volkomen gezond. Er is volstrekt geen reden om den dienst te verlaten. Ge kunt dus gerust zijn, de zaak heeft niets te beteekenen; het is enkel een zinsbegoocheling, dat komt meer voor. Maar weet je wat, vraag verplaatsing aan.

Hier kom je toch niet tot rust. De geschiedenis heeft begrijpelijkerwijs den eersten keer een sterken indruk op je gemaakt, en uw opgewonden phantasie spiegelt je nu telkens op dezelfde plaats hetzelfde beeld voor. Verwissel van lijn.'

'Dat zal zoo gemakkelijk niet gaan, dokter.'

'Zie het dan nog een tijdje uit te houden en probeer zoo kalm mogelijk te zijn. Maar maak er onmiddellijk werk van. Ze zijn bijzonder over je tevreden en zullen je dus eerder ter wille zijn dan een ander. Ben je overgeplaatst, schrijf me dan eens hoe je het maakt. Ik ben overtuigd, dat dan alles in orde zal zijn.

Het geval interesseerde mij zeer, zooals ge wel denken kunt; en ik wachtte langen tijd

in ongeduldige spanning op een bericht van mijn gezonden patiënt. Toen ik er een half jaar later nog geen gekregen had, - ik wist, dat P. intusschen verplaatst was - hield ik mij overtuigd, dat mijn middel het gewenschte gevolg had gehad en dacht verder niet meer tan dat voorval. Tot mijn groote verbazing kreeg ik plotseling een schrijven van den directeur der gevangenis te S., die mij verzocht, als het mij mogelijk was, onmiddellijk over te komen. In de gevangenis zat een man, vroeger spoorwegbeambte te B, die zich aan een moord ha[d] schuldig gemaakt. De gevangene, die zich in een toestand van buitengewone opgewondenheid en verbijstering bevond, had van den eersten dag zijner gevangenneming af onophoudelijk naar mij verlangd. ‘Dokter B. kent hem, hij weet, dat hij geen moordenaar is, dat hij het niet helpen kan.’ Men vermoedde verstandsverbijstering. In geval ik omtrent den aangeklaagde, machinist P., inlichtingen kon geven, verzocht men, dat ik onmiddellijk zou overkomen.

Ge kunt begrijpen, dat ik na ontvangst van den brief - het was omtrent een maand na P's overplaatsing - aanstonds naar S. vertrok.

‘Ik ken den man; waarvan wordt hij beschuldigd?’ vroeg ik den directeur.

‘Hij heeft, zooals ik u al schreef, met volle kennis een moord begaan.’

‘Ik houd het voor onmogelijk,’ antwoordde ik, ‘naar al wat ik van hem weet.’

Men stelde mij daarop den stoker G voor, die ooggetuige van de daad geweest was. Hij verhaalde omtrent het volgende:

‘Ik had den 17en Juni met P. dienst op de locomotief van den vroegtrein van R. naar L. Dat is een goederentrein, die driemaal per week die route maakt. Het zal misschien zes uur 's morgens geweest zijn; wij naderden het station K., toen ik aan mijn rechterhand, dicht bij de lijn, uit een klein huisje, dat ik goed ken - want ik rijd al vijf jaar op die lijn - een ouden man zag komen, die nog in der haast de rails zocht over te steken. Het is verboden, mijnheer, maar het gebeurt toch altijd weer opnieuw,’ zei de stoker hoofdschuddend, terwijl hij zich tot den directeur der gevangenis wendde.

‘Hoe zag de oude man er uit?’ vroeg ik gejaagd.

‘Een magere man, met lange dunne, witte haren, en hij had, ik zie hem nu nog nauwkeurig, een gelen doek om zijn hals.’

Ik maakte een onwillekeurige beweging. De stoker keek mij vragend aan. ‘Vertel verder,’ zei ik.

‘P. scheen niets te merken, want hij reed kalm door. Ik riep hem toe stil te houden. Hij keek kwaad om, zijn gezicht was vertrokken, zijn oogen fonkelden woest. ‘Halt!’ riep ik nog eens, ‘halt! een mensch op de rails!’

Hij keek mij nog altijd wild aan. ‘Waar?’ riep hij knarsetandend uit, zonder den gang der locomotief te matigen.

‘Mijn God, daar, voor dat huisje, die oude man met den gelen halsdoek!’

‘Die!’ riep hij luid lachend uit, ‘al twee jaar heb ik den man overreden en nog is hij niet dood.’ Ter zelfder tijd reed hij over den ouden man heen. Een doordringende kreet, de trein houdt stil. Dwars over de rails ligt het lichaam van den ouden man, in een bloedplas, het hoofd met de witte haren en de oogen wagewijd open, gescheiden van de romp. P. was bewusteloos ineengezakt.

Aan het station, dat wij eenige minuten later binnenreden - ik bestuurde de locomotief - deed ik verslag van wat gebeurd was P. werd gevangen genomen en verzette er zich niet tegen.’

‘Ik kan u licht in deze zaak geven,’ zei ik diep ontroerd tot den directeur. ‘Zend dien man weg.’ Daarop vertelde ik wat ik wist. Hij zelf bracht mij toen bij P. in de cel. De arme man was bijna niet meer te herkennen, had de treurige gebeurtenis op hem gewerkt. Zijn wangen stonden hol, zijn oogen lagen diep in hun kassen en flikkerden onheilspellend. Nauwelijks zag híj míj, of hij víel smeekend voor mij op de knieën.

‘Zeg u toch, dat ik geen moordenaar ben,’ riep hij uit, terwijl hij mijn knieën omvatte. ‘U weet toch, dat ik het niet helpen kon. U weet, dat ik daarom den dienst wilde verlaten. U zei, dat daar geen reden toe was. U hebt mij hierheen gestuurd, en... nu... en... nu...’

Hij sloeg zich wanhopig voor het hoofd. Ik zocht hem gerust te stellen, ik sprak hem troost in. Ik was er en nu zou alles wel in orde komen, ik zou voor hem instaan met mijn woord, met mijn persoon.

Natuurlijk drong ik onmiddellijk bij de rechtbank op zijn invrijheidstelling aan, die ik dan ook een paar dagen later verkreeg.

P. verliet de gevangenis, doch alleen om ze met het krankzinnigengesticht te verwisselen. De vreeselijke gebeurtenis had zijn geestvermogens gekrenkt.

De geschiedenis der lucifers.
(*Slot.*)

Hebben wij tot dusver de geschiedenis der lucifers enkel van de chemische zijde beschouwd, niet minder gewichtig is de ontwikkeling der techniek bij de vervaardiging der schijnbaar zoo nietige strijkhoutjes. De tijd is lang voorbij, dat de kleine man met weinig toestellen lucifers thuis of in een eenvoudige werkplaats met winst kon vervaardigen. Tegenwoordig hebben de machines ook op dit gebied de zege behaald op den handenarbeid, en zij alleen ook zijn in staat, de milliarden lucifers te leveren, die wij jaarlijks noodig hebben.

Het beste en mooiste hout voor de lucifers levert de espeboom, maar deze alleen kan in de vraag niet voorzien, en daarom wordt ook dikwijls pijn-, denne- en canada-hout voor de vervaardiging der onooglijke stekjes gebruikt. In den eersten tijd, toen de lucifers nog in haar opkomst waren, schaafden vlijtige mannen uit gekloofd hout den fijnen houtdraad, maar tegenwoordig zijn de houtdraadmachines zoo volmaakt, dat een enkele tot zes millioen stekjes op een dag van tien uren kan leveren. De geschaafde houtdraad is evenwel weinig geschikt voor lucifers, wier kopjes geen phosphor bevatten, en men heeft daarom tot vervaardiging der Zweedsche stokjes een nieuw procédé bedacht.

Voor ons liggen de rechte stammen der boomen; zien wij nu, hoe ze tot millioenen stokjes versnipperd worden. Eerst wordt het hout van zijn schors ontdaan en daarna in blokken van omtrent 40 centimeter lengte gezaagd.

De blokken komen nu in één toestel, waarin zij uitgestoomd worden. Met reusachtige nijptangen wordt dan het hout uit den broeikuip gehaald en nog warm in een schilmachine gelegd. Hier wordt het om zijn as gedraaid en komt in aanraking met een scherp mes, dat een houtstrook ter dikte van een lucifer afschilt. Ter zelfder tijd wordt deze strook in omtrent vijf centimeter breede stokjes gesneden, die dus met de lengte van de lucifer overeenkomen.

Deze machines kunnen op een dag 4000 vierkante meters spaanders leveren, waaruit 15 millioen stokjes vervaardigd worden. De machine vertegenwoordigt slechts 2 paardekrachten en voor de bediening is maar een man noodig.

De smalle houtstrooken komen nu in een machine, die op de gewone hakmachine gelijkt. Door een eenvoudig mechanisme worden 50 tot 70 boven elkaar gelegde houtstrooken langzaam naar voren geschoven en komen onder een scherp mes, dat ze in houtjes van de gewenschte dikte splijt. De afgesneden stokjes vallen op een band zonder einde, die ze naar het droogruim verzendt. Men heeft machines, die, door één man en één jongen bediend, tot 28 millioen stekjes per dag afleveren.

Ook de doosjes van de Zweedsche lucifers worden met behulp van machines vervaardigd. De ee[r]ste is een schilmachine, die dagelijks 3000 vierkante meters spaanders levert, waaruit men 200.000 doosjes kan maken. De tweede machine deelt de spaanders op de nauwkeurige breedte der doos en levert 300 tot 500.000 stukjes hout, waaruit de doosjes worden gelijmd. Ook dit werk wordt tegenwoordig door een machine verricht. Het buitenste doosje of het omhulsel wordt, zooals men weet, door blauw of ander gekleurd papier vastgeplakt. Dit papier wordt in eindelooze strooken van 56 millimeter breedte door een rol naar de daarvoor bestemde machine gevoerd, die voor het afsnijden, plakken, buigen enz. zorgt, maar één meisje voor de bediening noodig heeft en per dag 36.000 hulsels levert. Een andere machine vervaardigt de schuifjes en levert er op dezelfde wijze 25.000 in tien uur tijds. Nu moeten nog de doosjes aan de beide smalle kanten van de amorphe phosphor voorzien worden. Ook daarvoor heeft men een machine, die er dagelijks 120 a 150.000 in orde brengt, en veel zuiverder en nauwkeuriger, dan wanneer dit door menschenhand moest geschieden. Ten slotte is er nog een machine voor het opplakken van het etiket der firma, die er per dag 40 tot 50.000 klaar brengt en daarbij met het plaksel zuiniger omgaat dan een werkman.

En men bedenke nu, dat er van deze machines duizenden exemplaren over de heele wereld verspreid zijn, zoodat men zich een denkbeeld kan vormen van de vlucht, die de lucifersindustrie in onzen tijd genomen heeft.

Maar keeren wij nu tot de stekjes terug, die wij in het droogruim gelaten hebben en die nu met het levenwekkend kopje voorzien moeten worden. Vóór dit geschiedt, moeten de uiteinden der stokjes met licht ontvlambare stoffen als zwavel, paraffine of stearine gedrenkt worden. Reeds in den eersten tijd van de lucifers zag men in, dat men niet vooruit zou komen, als men de stokjes een voor een met de hand moest indompelen, en vond toen een indompelraam uit. Het zijn dunne plankjes, die van een rij evenwijdige inkeepingen voorzien zijn. Hierin legde men de stokjes, en daar de inkeepingen ondiep waren, staken de houtjes er boven uit. De gevulde plankjes stapelde men op elkaar en perste ze samen, zoodat de inhoud vastgeklemd zat. Uit zulk een raam staken honderden en duizenden stokjes, die dan alle te zamen in de vloeistof gedompeld werden.

Vroeger werd het leggen der stekjes in de ramen door meisjes verricht, die daarin een zoo groote vaardigheid kregen, dat ze er op één dag tot 200.000 inlegden. Maar ook voor dit vermoeiende werk heeft men later machines bedacht, met behulp waarvan een meisje het tegenwoordig tot anderhalf millioen brengt.

Daarentegen is het tot dusver nog niet gelukt, het indompelen door machines te laten verrichten; dit moet nog altijd door de hand des menschen geschieden.

Zijn nu de stokjes van de kopjes voorzien, dan gaan ze weer naar het droogruim, waarin ze blijven, totdat ze alle vochtigheid verloren hebben. Dan moeten ze uit de ramen losgemaakt en in doosjes verpakt worden. Dit werk, waaraan gevaar voor brand verbonden is, moest tot voor korten tijd eveneens door menschenhand geschieden. Nu heeft men machines bedacht, die de stokjes uit de ramen nemen en ze netjes gerangschikt in groote kasten laten vallen, waaruit ze dan in de kleine

doosjes verpakt worden. Zulk een machine van de nieuwste vinding kan tot drie mi[l]lioen stokjes per dag uit de ramen nemen en werkt daarbij, zooals de ondervinding geleerd heeft, veel veiliger dan de mensch.

In den allerjongsten tijd heeft de Zweed Lundgrenn, die reeds door zijn machines tot vervaardiging der lucifersdoosjes bekend geworden is, nog een machine uitgevonden, die de leege doosjes vult en ze gesloten aflevert. Men heeft verder niets te doen, dan de machines met lucifers en doosjes te vullen en krijgt op die wijze in 10 uur tijds 25000 goedgevulde doosjes.

Wij zien, dat het onooglijk lucifertje een roemrijke geschiedenis heeft. Het vertegenwoordigt een bewonderenswaardige som van menschelijke scherpzinnigheid. De neger heeft gelijk, wanneer hij bij den aanblik van het zeldzame ding, dat licht en vuur spat, aan tooverij denkt, want het kleine stokje overtreft zeker de wonderbare kunsten der oude magiërs.

Bij de Platen.

Roovers in de woestijn. -

Een tocht door de woestijn mag nu juist geen pleizierreisje heeten. Onder een verschroeiende zon door het heete woestijnzand te stappen, dat, nu en dan door felle, verstikkende winden opgewoeld, den zwerver als een brandend stof in de oogen waait, is op zich zelf reeds een ware penitentie. Daarbij komen dan nog de gevaren van wilde dieren en... van de roovers, die de niets vermoedende karavaan van uit hun spelonken beloeren, om zich eensklaps op de zwaar beladen kameelen te storten, hun berijders te dooden of uitgeschud aan den weg te laten liggen en de lastdieren met hun kostbare bepakking als goeden buit weg te voeren.

De karavaan op de aangrijpende schilderij van Corrodi schijnt zonder argwaan de rots te naderen, waarachter de roovers zich verscholen houden. Wellicht begroeten de reizigers, die een dagenlangen tocht onder de gloeiende zon achter zich hebben, met blijdschap de schaduw, hun door het gebergte geboden, en stellen zij zich voor in een koele spelonk een aangenamen dag van rust en verpoozing door te brengen. Het welige groen, waarmee de rotshelling bewassen is, voorspelt hun reeds van verre een frissche en lommerrijke schuilplaats.

Helaas! juist in die bergspelonk wachten hen hun onverzoenlijkste vijanden af. Als bloedgierige hyena's loeren de roovers op hun weerlooze prooi. Reeds laden en vellen zij de geweren, gereed om, zoodra de reizigers tot onder de vooruitstekende rotspunt gekomen zijn, hun een kogel in het hart te jagen. Waar de ongelukkigen rust en verkwikking verwachtten, daar verbeidt hen verraderlijk de dood.

Van den regen in den drop. -

Dat valt den brutalen appelendief niet mee! Op weg naar school, achtte hij de kans schoon om in het voorbijgaan den boomgaard te plunderen, die hem al zoo menigmaal door zijn blozende appelen had aangelokt. En reeds was hij ijverig bezig zijn zakken en zijn schooltasch tot berstens toe met de sappige vruchten te vullen, toen eensklaps de eigenaar toeschoot om tegen deze onbeschaamde aanranding van zijn goed op gevoelige manier te protesteeren. Dat was nog zoo erg niet: onze bengel had hem intijds in de gaten en wachtte de tuchtiging niet af. Even handig als hij zich toegang had weten te verschaffen tot het verboden gebied, even rap zou hij ook nu weten te vluchten. De schuttingmuur was niet hoog, en in een wip zou hij er over zijn, maar o wee! daar raakte hij van den regen in den drop! Juist wilde hij zich aan de buitenzijde langs den muur neerlaten, toen het woedend geblaf van een waakhond, aan dien kant vastgelegd, hem tot zijn schrik deed begrijpen dat dit niet raadzaam was. Krampachtig klemt hij zich daarom aan den rand van den muur vast: hij is gevangen en aan de genade van zijn achtervolger overgeleverd.

Wetenswaardig Allerlei.

Spoedig bekeerd. -

Sedert de troonsbestijging van Frederik den Groote in 1740, tot een week na de begrafenis van keizer Frederik, in 1888, stond het keukendepartement in de paleizen der koningen van Pruisen onder het opperbevel van een Franschen keukenchef. Keizer Wilhelm II maakte hieraan een einde, bracht de keuken onder Duitsch bewind en verbande de Fransche taal van de spijskaarten, tot dusver menu's genoemd. Lang heeft de jonge vorst het met zijn nationalen opperkok niet kunnen uithouden. Na vijf jaren van Duitsche keukenheerschappij is keizer Wilhelm tot de tradities zijner voorgangers teruggekeerd en heeft twee Fransche keukenchefs van naam naar Potsdam ontboden. De Duitsche spijskaarten moeten evenwel behouden blijven. En als nu de Fransche koks voor hun gerechten geen Duitschen naam weten, wat dan?

VAN DEN REGEN IN DEN DROP.
naar de schilderij van T.E. ROSENTHAL.

Een merkwaardig boek. -

Het grootste Evangelieboek ter wereld bevindt zich in de kathedraal van Moskou, en is een geschenk der moeder van Peter den Groote. Het weegt 160 pond en moet steeds door twee mannen in de kerk gedragen worden. Met goud en edelgesteenten is het rijk versierd, terwijl de band alleen 1.200.000 roebel kost.

Het nut van groote graankorrels. -

De landbouwkundige Fl. Deferez heeft bevonden dat de grootte der graankorrels, die gezaaid worden, grooten invloed heeft op den oogst. Door uitsluitend groote korrels te zaaien kreeg hij meer graan, zelfs zoo, dat de oogst van groote korrels somtijds 2000 kilo per hectare meer bedroeg dan van kleine. Uit die proefnemingen blijkt duidelijk, dat het van belang is, groote zaaikorrels te kiezen, die uit de stevigsten halmen voortkomen.

De waarheid omtrent het 'ijzeren masker.' -

Weinig geschiedkundige vraagstukken hebben tot zooveel nasporingen aanleiding en tot zooveel romans en drama's stof gegeven, als het geheim van den man 'met het ijzeren masker.' Geleerden, geschied- en romanschrijvers hebben dezen ongelukkige nu eens voor een vorst, dan weer voor een broeder van Lodewijk XIV, of een gemeen spion en een nietswaardig verrader gehouden.

Eindelijk schijnt men nu de waarheid ontdekt te hebben. In de archieven van het Fransche ministerie van Oorlog hebben de heeren Burgaud en Bazières een door Louvois, minister van Oorlog onder Lodewijk XIV, aan generaal Catinat, opperbevelhebber van het Fransche leger in Piemont, gezonden brief in cijferschrift ontdekt. Het begin daarvan luidt:

'Versailles, 8 Juli 1691. Ik zal u wel niet behoeven mee te deelen, met hoeveel spijt Z.M. de overijling vernomen heeft, waarmee de heer de Bulonde de belegering van Cuneo heeft opgebroken. Z.M. wenscht, dat gij den heer de Bulonde inhechtenis neemt en naar de vesting Pignerol voert. Z.M. wil, dat hij, des nachts in een cel wordt opgesloten, terwijl het hem overdag veroorloofd zal zijn, zich vrij op de bastions te bewegen, maar met een masker voor....'

Deze brief heldert alles op. De man met het ijzeren masker was dus niemand anders dan generaal Vivien Labbé, heer de Bulonde, wien Lodewijk XIV de overijling, waarmee hij zich aan het prijsgeven eener vesting van den eersten rang had schuldig gemaakt, nooit vergaf.

De fijnste weegschaal ter wereld. -

Deze werd door de Londensche werktuigkundige firma Napier voor de Engelsche Bank vervaardigd. Ze is omtrent twee meter hoog en weegt 40 centenaars, staat in een glazen kast en wordt door hydraulische machines in beweging gebracht. Op deze schaal worden zoowel gouden en zilveren munten als papieren geld gewogen. Ze is zoo gevoelig, dat een verschil van een duizendste gram bij haar waargenomen kan

worden. Legt men een postzegel op de eene schaal, dan verspringt daardoor de tong reeds 0.152 meter. Deze machine heeft dan ook maar even 24000 gulden gekost.

[Nummer 36]

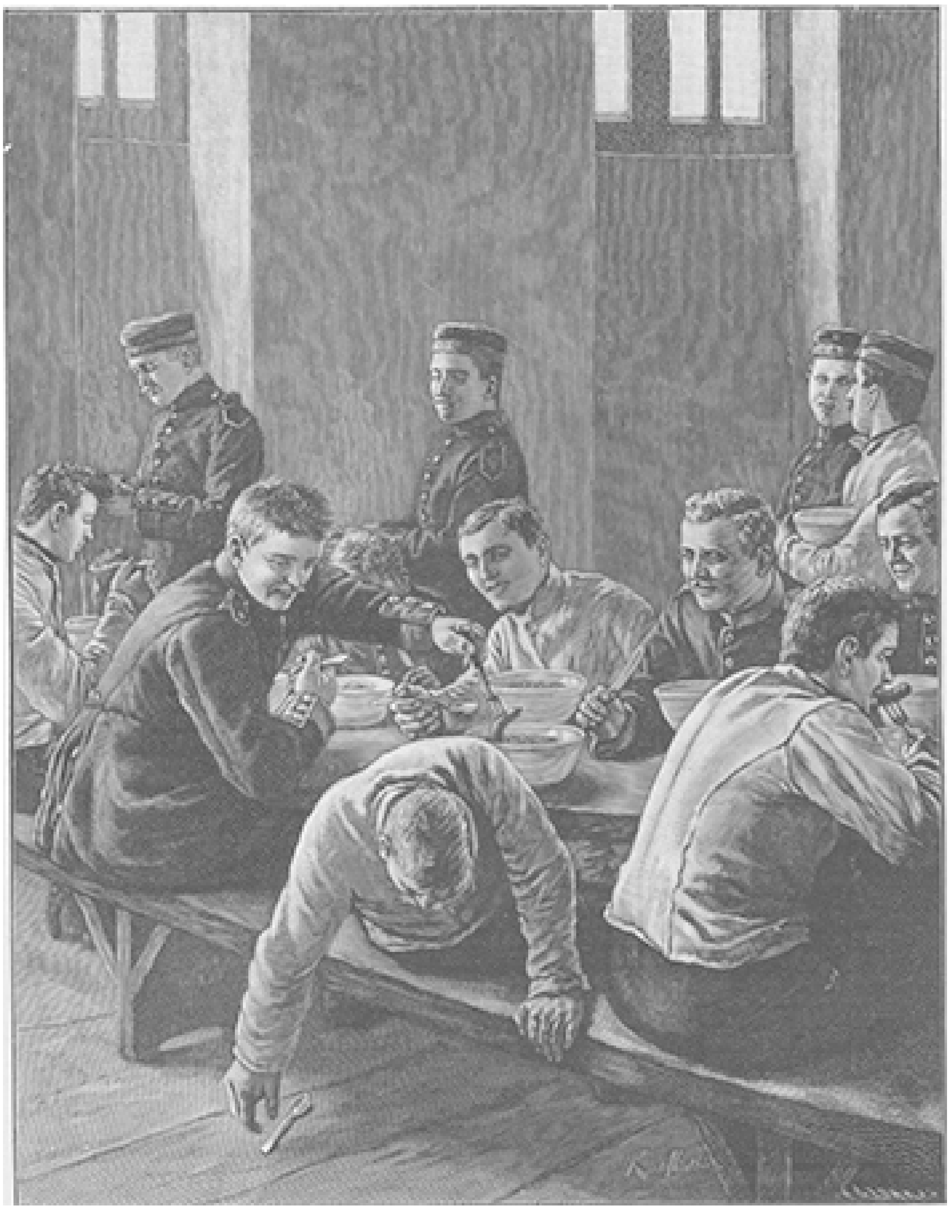

GUNSTIGE GELEGENHEID, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KARL MÜLLER.

De dochter van den fabrikant door J. Vesters Jr.

XXI.

Op een gemakkelijken divan uitgestrekt, was Dirk Joosten in gedachten verzonken, en staarde, het hoofd in de palm der rechterhand geleund, naar buiten, den heerlijken tuin in, waar alles volop in bloei stond en van jong en frisch leven getuigde. Ook in zijn borst was het jonge en frissche leven weer ontwaakt, e[n] elke spier en vezel van zijn lichaam trilde opnieuw van levensmoed en jeugdige kracht. Getemperd werd deze op het oogenblik door een weemoedig waas, over zijn mannelijke, gebruinde trekken gespreid. Hij dacht aan den armen Van Son, die reeds twee dagen na het eerste gesprek, dat hij met hem gevoerd had, ontslapen was, kalm en gelaten, en met een hand van Dirk en een van zijn dochter in de zijne. Nu hij er over nadacht, begreep hij haast zelf niet, dat hij zich over de bekentenis van de misdaad bijna niet verwonderd had; als een zeer gewone meedeeling had hij ze opgenomen. Ook had hij geen oogenblik haat of wrevel gevoeld over het misdrijf, dat toch zijn armen vader het leven gekost had en waardoor zijn moeder en hij zoozeer waren getroffen. Kwam het, omdat hem, na al hetgeen hij ondervonden had, niets meer verwonderde; misschien ook, omdat hij medelijden had gevoeld met het arme meisje, in wie hij zooveel gelijkenis had ontdekt met Maria? Haar vader was dus toch een dief zooals hij wel gemeend had. Hoeveel zou hij er niet voor hebben willen geven, indien dit niet het geval was geweest, indien hij niet door deze folterende gedachte achtervolgd behoefde te worden! Niet zonder inwendigen wrevel kon hij aan de behandeling denken, die hij van Van Meeren ondervonden had. Als een misdadiger had hij hem verjaagd, toen hij hem de bekentenis van zijn liefde voor Maria had afgevraagd; hij had hem den Oceaan over gedreven, omdat hij het geld niet bezat, dat Van Meeren zijn vader ontstolen had. Hij had het nu in zijn macht, dien man te vernederen, zoo diep hij wilde, dien trotschen kop voor zich te zien buigen in het stof. Zou hij van zijn macht gebruik maken? Maar neen, hij kon het het niet, Maria was de zijne, ook na de misdaad haars vaders. Hij mocht dezen toch niet in het ongeluk storten en daardoor ook haar ongelukkig maken. Neen, hij zou hem vergeven, zooals hij Van Son vergeven had. Het eenige wat hij in ruil daarvoor verlangde, was de hand van Maria. Maar indien zij niet meer van hem hield, hij kon zich toch niet aan haar opdringen, hij kon toch niet eischen, dat ze zijn vrouw werd, om voor de schuld haars vaders te voldoen.

Twijfelde hij dan aan haar? Hij wist niet, of hij het wel mocht, maar toch, in de brieven van zijn moeder, in die van zijn oom, dien hij nooit gezien, maar toch zoo lief had, omdat hij zoo goed was voor zijn arme moeder, geen woord over haar. Dit beklemde hem de borst en deed hem soms, te midden van het geluk, dat hem nu van alle kanten tegenlachte, somber worden.

Wat gaf hij er om, dat hij een rijken oom had, dat hij door de laatste wilsbeschikking van den heer Van Son zelf tot een vermogend man was gemaakt, indien hij Maria niet had, om zijn rijkdom, zijn geluk met hem te deelen? Wanneer hij aan deze mogelijkheid dacht, bad hij tot God, hem ook deze gunst niet te weigeren en de maat van zijn geluk vol te meten, door hem Maria van Meeren tot vrouw te schenken.

Dirk dacht nu ook weer aan het verzegelde pakje, voor zijn moeder bestemd, dat Van Son hem had doen ter hand stellen. Met wat koortsige gejaagdheid had hij het geopend! En wat bleek het te bevatten? Een rouwmoedige bekentenis van de gepleegde misdaad en een bede om vergiffenis, zóó roerend, dat Dirk bij het lezen daarvan de tranen in de oogen waren gekomen. In het pakje bevond zich ook een afschrift van Van Son's testament, waarbij hij juffrouw Joosten tot zijn universeele erfgename benoemde en haar verzocht, veel te bidden voor de rust van zijn schuldige, maar berouwhebbende ziel.

Dirk was er diep door getroffen, en toen hij, volgens afspraak, den heer Van Son dien avond weer opzocht, had hij diens hand gegrepen en gefluisterd: 'Ik vergeef u alles, alles, ook uit naam van moeder.'

Twee dagen had Van Son nog geleefd, omringd door de teedere zorgen van zijn dochter en verheugd door de tegenwoordigheid van Dirk. De zieke verklaarde, dat hij gelukkig was en verzocht zijn kind, veel voor hem te bidden. Zij trachtte hem nog hoop te doen koesteren op beterschap, maar hij had het hoofd geschud en gezegd: 'Neen kind, het is zóó beter, ik sterf tevreden en gelukkig.'

Dirk had dien morgen de begrafenis van den heer Van Son bijgewoond en overdacht nu bij zich zelf de gebeurtenissen der laatste dagen, die hem bijwijlen voorkwamen als een droom, waaruit hij soms vreesde, dat het ontwaken ontgoochelend zou zijn. Dirk zou afscheid nemen van dit huis en toch bekroop hem bij deze gedachte een gevoel van weemoed. Alles was voortaan zijn eigendom; hij had er zich tegen verzet, maar noch Van Son, noch diens dochter had er iets van willen weten. Hij had aangeboden, dat zij althans de helft zou behouden: hij was nu toch rijk genoeg, maar ze had zijn aanbod afgeslagen. Ze ging de wereld verlaten als een arme weeze: niets behoorde haar toe. Dirk had vol bewondering voor zooveel verloochening het hoofd gebogen.

Den avond vóór zijn dood had Van Son zijn dochter en Dirk voor zijn legerstede laten neerknielen; hij had nog eenmaal, thans ook voor haar, de bekentenis van zijn misdaad afgelegd, en toen Dirk hem met de hand den mond sloot, om hem het stilzwijgen op te leggen, had hij hem zachtjes afgeweerd: 'Laat mij ook dezen bitteren kelk drinken,' had hij gezegd, 'mijn dochter moet het weten, dan zal zij zooveel te vuriger voor haar schuldigen vader bidden.' Daarna verhaalde hij, nu en dan door een drogen kuch onderbroken, met een door tranen verstikte stem zijn misdaad. Toen hij ophield, greep zij zijn hand en kuste ze vurig. 'Arme vader,' fluisterde ze, 'wat hebt gij geleden! Wat houd ik veel van u! Hoe vurig zal ik voor u bidden!'

Dirk bewonderde den moed van den stervende, dat hij een zoo groote overwinning op zich zelf kon behalen, om het vreeselijke geheim ook aan haar, die hem het dierbaarst op aarde was, toe te vertrouwen. Met warmte drukte hij de hand van den heer Van Son.

'Ik dank u, mijne kinderen, ik dank u; wat zijt ge beiden goed voor mij. Bid veel voor me, kind,' vervolgde hij, zich tot zijn dochter wendende; 'gij ziet, ik heb het noodig. Doe boete voor de schuld van uw vader!'

Aan dit alles dacht Dirk, nu hij eenzaam in het rijk gemeubelde vertrek zat, waar de Chineesche bediende zooeven eenige ververschingen had binnengebracht. Een geheime vrees bekroop hem, dat misschien ook Maria, evenals de dochter van Van Son, boete zou moeten doen voor de misdaad haars vaders, en nooit de zijne zou kunnen worden. Hij wist niet, dat de oude mevrouw Van Meeren al die jaren gebeden en geleden had, hij wist evenmin, dat het moedige meisje, na het sterven der oude vrouw, kloekmoedig haar taak aangenomen en haar eigen geluk ten offer gebracht

had, om het misdrijf uit te boeten. Dirk wist van dit alles niets, maar toch had hij er als een vermoeden van, en juist deze gedachte pijnigde hem zoo, te midden der droomen van geluk, die hij zich vormde, der luchtkasteelen, die hij optrok. Hij verlangde er naar, zekerheid te hebben, en nog zooveel lange dagen moest hij geduld oefenen. Zou dan ten slotte alles nog tevergeefs zijn geweest? vroeg hij zich af, want het bezit van Maria was zijn einddoel, en wanneer hij dit niet bereikte, had al het overige geen waarde voor hem. Maar neen, dat kon niet, dat was onmogelijk.

Hij stond op, zag nog eens om zich heen, wierp een blik naar buiten, op de bloeiende natuur, en verliet het vertrek. In de breede marmeren galerij ontmoette hij den Chinees, wien hij verzocht, juffrouw Van Son te vragen, of ze hem kon ontvangen, daar hij haar nog gaarne een oogenblik ten afscheid wilde spreken. Spoedig kwam de Chinees terug en verzocht hem, hem te volgen.

‘Mejuffrouw, ik kom afscheid van u nemen,’ zei Dirk, ‘maar ik zal nooit de gastvrijheid vergeten, die ik in dit huis ondervonden heb. De herinnering daaraan zal mij altijd aangenaam zijn.’

‘En ik zal nooit vergeten, wat ik u te danken heb,’ viel het jonge meisje hem haastig in de rede, ‘nooit vergeten, hoe mijn goede arme vader aan u verschuldigd was, dat hij gerust en gelukkig is afgestorven. Ik zal altijd voor u bidden, dat God u voor de edelmoedigheid, ten opzichte van mijn vader en mij betoond, hier op aarde en hiernamaals moge loonen.’

‘Ik dank u, ik dank u,’ zei Dirk bewogen; ‘niet gij, maar ik moet van edelmoedigheid spreken, en God heeft mij genoeg beloond, dat Hij uw vader een zoo gelukkig sterfbed heeft geschonken. En is het nu uw vaste voornemen, juffrouw, uw jong leven, al wat ge hebt en zijt aan God toe te wijden?’

‘Mijn vast voornemen, mijnheer. Over een week of twee, drie, als hier alles geregeld is, ga ik naar de Ursulinen te Batavia, wier overste me beloofd heeft, mij onder de zusters te zullen opnemen.’

‘En zult ge daar gelukkig zijn?’ vroeg Dirk.

‘Ik hoop het, mijnheer, al is het geluk, dat men daar smaakt, van geheel anderen aard dan dat in de wereld. De zekerheid, dat ik op die wijze God het best kan dienen, de zekerheid ook, dat ik zoodoende het meest voor de zielerust van mijn lieven vader kan bidden, zal mij gelukkig doen zijn.’

‘Maar ge zijt nog zoo jong, één woord en ge zijt rijk....’

‘Ik waardeer uw welwillendheid te mijnen opzichte, mijnheer,’ viel het jonge meisje hem snel in de rede; ‘maar doe geen moeite, om mij van mijn plan af te brengen. Mijn besluit staat onherroepelijk vast; het was reeds lang genomen vóór vaders dood, hierdoor is het enkel nog versterkt. Als religieuze alléén kan ik het geluk vinden.’

‘Maar mag ik u dan mijn behouden aankomst in het vaderland melden?’ vroeg Dirk, ‘en ook....’

‘Zeker, heel graag, u zal er mij veel genoegen mee doen. Ik zal verlangend naar tijding van u uitzien. Meld me dan ook of ge gelukkig zijt, of ge zult trouwen met juffrouw Van Meeren, die u hartelijk van mij moet groeten.’

Hierna drukten ze elkander de hand. ‘Wij zullen elkaar wel nimmer op deze wereld weerzien,’ zei zij bewogen, ‘maar ik zal u nooit vergeten in het gebed.’ Nog een dankbetuiging van haar, en nog een wensch van Dirk, dat ze gelukkig mocht zijn, en ze namen afscheid. Het hart vol gewaarwordingen, maar van geheel anderen aard, dan toen hij die woning voor het eerst betrad, verliet Dirk de deftige huizing.

In het eerst waren zijn gedachten geheel met Van Son en diens dochter vervuld, maar langzamerhand traden die op den achtergrond. Door de heerlijke omgeving, het prachtige weer en zijn schitterende vooruitzichten kwam hij zachtjes aan in een opgewekte stemming. Met genoegen aanschouwde hij het bloeiende landschap en snoof met graagte de heerlijke geuren op, waarmee de tamarinden, tamarisken, palmen

en andere boomen den omtrek, bezwangerden. Met luchtigen tred schreed hij voort onder het breede lommerdak van donker groen, den weg op naar Batavia. Nog een paar dagen moest hij daar blijven, dan zou hij met de *Willem III* naar het vaderland vertrekken. Hoe gelukkig voelde hij zich in het vooruitzicht, spoedig weer met de zijnen vereenigd te worden. Hij dacht weer aan zijn moeder, aan Maria, aan zijn weergevonden oom; hun beelden lachten hem hoopvol tegen. Zoo in gedachten verzonken, terwijl een glimlach van genoegen om zijn lippen speelde, matigde hij zijn stap. Plotseling sloeg hij den blik op. Wat was dat? Kon het mogelijk zijn? Vergiste hij zich niet? Was dat werkelijk Emile Van Meeren, of verbeeldde hij het zich maar? Nog eenmaal vestigde hij den blik op de havelooze, verschrompelde gestalte, die zich loom voortsleepte en hem aan de overzijde van den weg naderde. Neen, hij had zich niet vergist, het was Emile. Welke stem blies hem op het oogenblik in, dat deze de zoon van den dief zijns vaders was, dat Emile hem steeds met minachting had behandeld? Verontwaardigd, dat deze gedachte op zulk een oogenblik bij hem had kunnen opkomen, schudde Dirk het mannelijk hoofd. Emile was de broer van Maria en ongelukkig. Hij moest hem helpen. IJlings stak hij den weg in zijn breedte over en trad op Emile toe, die hem eerst nu herkende en vol schaamte en verbazing het hoofd diep boog.

'Gij hier, Emile?' zei Dirk, hem de hand toestekend, 'in zulk een toestand?'

'En gij, Dirk.... mijnheer Joosten?' stotterde Emile, beschaamd de oogen neerslaand.

'Zeg maar Dirk,' hernam de jonkman levendig, hem warm de hand drukkend. 'We zijn immers oude bekenden, al hadden we beiden niet gedroomd, elkaar hier te zullen ontmoeten. Je dacht zeker, dat ik dood was, maar ik ben den dans ontsprongen, zooals je ziet,' vervolgde hij zoo luchtig mogelijk: 'Over een paar dagen keer ik naar het vaderland terug. En zeg me nu eens, hoe mijn moeder het maakt, en mijn oom, en Maria, en je vader, en alle bekenden, en vertel me dan ook, hoe je hier ben gekomen. Laten wij samen oploopen, dan kan je het mij onderweg vertellen. Ik brand van nieuwgierigheid en ik ben blij, dat ik je ontmoet heb.'

'Maar we zijn aanstonds in de stad en ik zie er uit als een vagebond. Ge moet je voor me schamen.'

'Loop heen,' zei Dirk gulgauw; 'ik dank den Hemel, dat ik je gezien heb. Ziezoo, begin nu maar eens te vertellen. Ik zou wel alles te gelijk willen vragen en weten. Heeft moeder tijding gekregen dat ik dood was?'

'Ja,' zei Emile, 'Maria heeft me verteld, dat kapitein Bos aan je moeder geschreven had, dat je over boord geslagen was.'

'En is er verder geen bericht gekomen?' vroeg Dirk gejaagd.

'Dat ik weet niet,' antwoordde Emile. 'Ik ben kort daarop naar Indië gegaan en heb sinds niets meer gehoord.'

'Maar hoe ben je toch daartoe gekomen?' vroeg Dirk.

'Dat zal ik je zeggen, Dirk. 't Is een treurige geschiedenis.'

'Een treurige geschiedenis?' vroeg Dirk angstig, die onmiddellijk aan Maria dacht. 'Hoe zoo? Vertel op.'

'Al jaren geleden had vader gespeculeerd,' begon Emile, 'doch verloren. Wij wisten er geen van allen iets van. Vader hoopte altijd maar, dat de fortuin hem wel weer eens gunstig zou worden. Het lukte niet, alles liep hem tegen....'

Dirk had de vraag op de lippen, of zijn vader gehoopt had, door een huwelijk van Maria met Adolf Hoekstra er weer boven op te komen, maar hij bedacht zich. Hij

begreep, dat hij daardoor zou grieven, te meer onnoodig, nu hij zekerheid had omtrent het feit, dat voor hem het belangrijkste was: dat Adolf niet met Maria was getrouwd.

Het scheen, dat Emile Dirks gedachten raadde. 'Het liep met ons heel mis,' vervolgde hij haastig, 'en nu bleek ook, wat de Hoekstra's voor menschen waren. Adolf vroeg niet meer om de hand van Maria. *Ik* mag er hem geen verwijt van maken, want ik deugde ook niet. Ik heb niet mooi jegens je gehandeld, Dirk, ik ben niet waard, dat je zoo goed voor me bent.'

'Daar geen woord meer over,' zei Dirk, die slechts met moeite zijn ontroering bedwong, 'alles is vergeten en vergeven. En hoe is het nu verder bij u thuis afgeloopen?'

'Ik weet het niet,' gat Emile aarzelend ten antwoord. 'Toen ik zag, dat alles mis liep, dat de zaak voor schuld verkocht zou worden, had ik den moed niet te blijven en vader te helpen. Ik besloot naar Indië te gaan, waarom wist ik zelf niet. Ik geloof, dat het meest gekwetste ijdelheid was. Ik kon het denkbeeld niet verdragen, arm te zijn waar allen mij eerst rijk gekend hadden. Wat ik in Indië zou gaan doen, wist ik zelf niet; ik gaf er toen ook niet om, ik wilde weg zijn. Vader en moeder trachtten mij van mijn voornemen af te brengen; ook Maria bezwoer mij te blijven en onze ouders tot steun te zijn; ik luisterde nergens naar. Ik ging, ik kwam te Batavia aan, zoo goed als zonder geld, zonder kennissen. Ik probeerde een betrekking te vinden; na veel moeite kreeg ik niets dan een mager postje. Er waren er zooveel, knapper en ijveriger dan ik. Mijn betrekking beviel mij niet; ik ben nooit aan werken gewoon geweest en ik kon er mij niet aan wennen. Ik kreeg mijn ontslag. Nu had ik niets meer, ik was een bedelaar geworden. Ik droeg een pakje of deed een boodschap, en als ik een paar centen verdiend had, kocht ik er brood voor....'

Hier hield de ongelukkige op. Dirk drukte hem warm de hand. 'Dat is nu voorbij,' zei hij, 'ik ben rijk en we deelen. We gaan samen naar het vaderland terug en dan komt alles weer terecht.'

'Ik ben zoo slecht geweest,' stamelde de ongelukkige, beschaamd door de edelmoedige woorden van Dirk. 'Ik was altijd naijverig op je, omdat ik zoo lui en jij zoo werkzaam en bij de hand was. Ik heb je tegengewerkt, toen ik hoorde, dat je Maria lief had. Maria is een engel,' vervolgde Emile, wiens gedachten van den hak op den tak -sprongen. 'Ze was zoo goed voor vader, die haar toch zooveel verdriet gedaan heeft. Maar vader is ook veel veranderd, sedert grootmoeder gestorven is.'

'Is je grootmoeder dood?' vroeg Dirk. 'Ze was een brave vrouw, Maria vooral zal er veel door verloren hebben.'

Hier stokte het gesprek een oogenblik. Dirk dacht aan Maria, die nu geheel alleen stond te midden van personen, die weinig om haar gaven, maar hij hoopte, of liever hij wist zeker, dat zijn moeder zich over haar zou ontfermd hebben, en dat stelde hem eenigermate gerust.

'Je oom moet rijk zijn, Dirk, heel rijk; wist je het al?' vroeg Emile schuchter, de stilte afbrekend.

'Ja, er waren hier brieven van hem aangekomen, waarin hij het mij schreef. Ik weet zeker, dat hij je vader wel zal geholpen hebben, en mocht hij het niet gedaan hebben, dan zal moeder ter wille van Maria wel in de bres gesprongen zijn.'

'Vertel mij nu eens, Dirk,' drong Emile aan, 'hoe jij toch aan den dood ontkomen bent.'

'Nu, dat is goed,' viel Dirk haastig in, 'dat zal ik doen, maar het is een lange geschiedenis, veel te lang om ze zoo in de gauwigheid te vertellen en hier in de straten kan je mekaar maar half verstaan. We zullen daarmee dus wachten, tot we in het

hotel zijn, dan kunnen wij dat op ons gemak doen. We zijn er aanstonds en dan kan je wat uitrusten en je versterken. We zullen ook een nieuw pak met bijbehooren voor je laten halen...'

'Je bent veel te goed voor me, Dirk, veel te goed.'

''t Heeft niets te beduiden, later rekenen we wel eens af.'

Een oogenblik daarna hadden ze hun intrek genomen in het *Hotel de la Marine* en een stevig maal voor zich besteld. Nadat beiden zich daaraan te goed gedaan en een krachtig glas wijn gedronken hadden, kruiste Dirk behaaglijk zijn beenen over elkaar en begon zijn lotgevallen te vertellen. Toen hij daarmee zoover gevorderd was, dat hij verhaalde, hoe Van Breugel hem over boord geworpen had, sloeg Emile van verbazing de handen in elkaar.

'Wat een schurk! En hoe ging het verder, Dirk?'

'Dat zal ik je zeggen. Door de slagen van dien ellendeling was ik geheel verdoofd en ik kreeg het bewustzijn niet terug voor ik hoog en droog aan boord van een Engelsch schip, de *Queen Victoria*, was. Daar hadden ze me op de golven zien drijven, en niet anders gedacht of ik was een lijk. Nu, heel veel scheelde het dan ook niet, en de scheepschirurgijn zei, toen ik zoover bij was gekomen, dat ik de maan weer van een Edammer kaas kon onderscheiden, dat ik een verbazend sterk gestel moest hebben, om het er van zoo'n bad heelhuids af te brengen Ik zal je wel niet hoeven te zeggen, hoe dankbaar ik de wakkere jongens van het schip was, die me hadden opgevischt. En blij als die menschen waren, toen de dokter hun toestond, eens naar mij te komen kijken! Als ik hun eigen broer geweest was, hadden ze niet blijder kunnen zijn.'

'En ben je met dat schip hierheen gekomen?' vroeg Emile.

'Ik had wel graag gewild, maar het kon niet. Het Engelsche schip moest naar Sidney, en er zat voor mij niets anders op dan mee te varen. Maar al hadden ze me onderweg ergens kunnens afzetten, dan zou het me nog niet veel geholpen hebben, want dan had ik toch direct in een hospitaal gemoeten. Ik kan je niet zeggen, hoe zwak ik was. Maar goed als ik het bij den Engelschman had en bezorgd als ze voor me waren, daar is geen voorbeeld van. Ik kan ze er dan ook nooit dankbaar genoeg voor zijn.'

'En wat deed je, toen je te Sidney was?'

'Heel opgeknapt was ik toen nog niet, maar de kapitein bezorgde me een kosthuis, waar ik me kon uitvieren. Het beetje geld, dat ik bij me had, was daar evenwel mee gemoeid, en toen ik beter was, moest ik een betrekking zoeken, om den overtocht naar Batavia te kunnen betalen. Het trof gelukkig, dat de kapitein van de *Zoutman* nogal schappelijk voor me was, anders had ik nog langer moeten wachten.'

Ook zijn ontmoeting met Van Son deelde Dirk mee, evenwel zonder van de portefeuille gewag te maken. Als verklaring, waarom Van Son hem tot zijn erfgenaam had gemaakt, voerde Dirk aan, dat hij voor een aanzienlijk bedrag zijns vaders schuldenaar was gebleven, en het nu op die manier, daar zijn eenige dochter religieuze werd, aan hem goed wilde maken.

Nog lang bleven ze gezellig pratende bijeen en Emile vond door de ronde welwillendheid van Dirk langzamerhand zijn opgewektheid terug.

'Ik zal je nooit dankbaar genoeg kunnen zijn, Dirk,' zei Emile, 'ik heb je alles te danken.'

'Wees maar niet te voorbarig, de tijd kan misschien spoedig komen, dat ik je hulp van doen heb en dan hoop ik op je te kunnen rekenen.'

'Altijd, altijd; ik ben je schuldenaar voor eeuwig, maar ik begrijp niet....'

‘Je zal het spoedig genoeg ondervinden’ zei Dirk lachend, ‘en dan zal je inzien, dat ik zoo onbaatzuchtig niet ben als waarvoor je me wel schijnt te houden. Maar genoeg, laten wij nu eens over iets anders praten.’

Telkens evenwel kwam het gesprek weer op de dierbaren in het vaderland, en, door de vurige begeerte van Dirk aangestoken, begon ook Emile weer naar de zijnen te verlangen. ‘Ik heb slecht gedaan met heen te gaan,’ zei hij, ‘mijn plicht was aan de zijde van mijn vader, in den tegenspoed meer dan ooit. Maar ik zal mij beteren, dat beloof ik je, ik zal een ander mensch worden, en dat heb ik jou te danken, Dirk.’

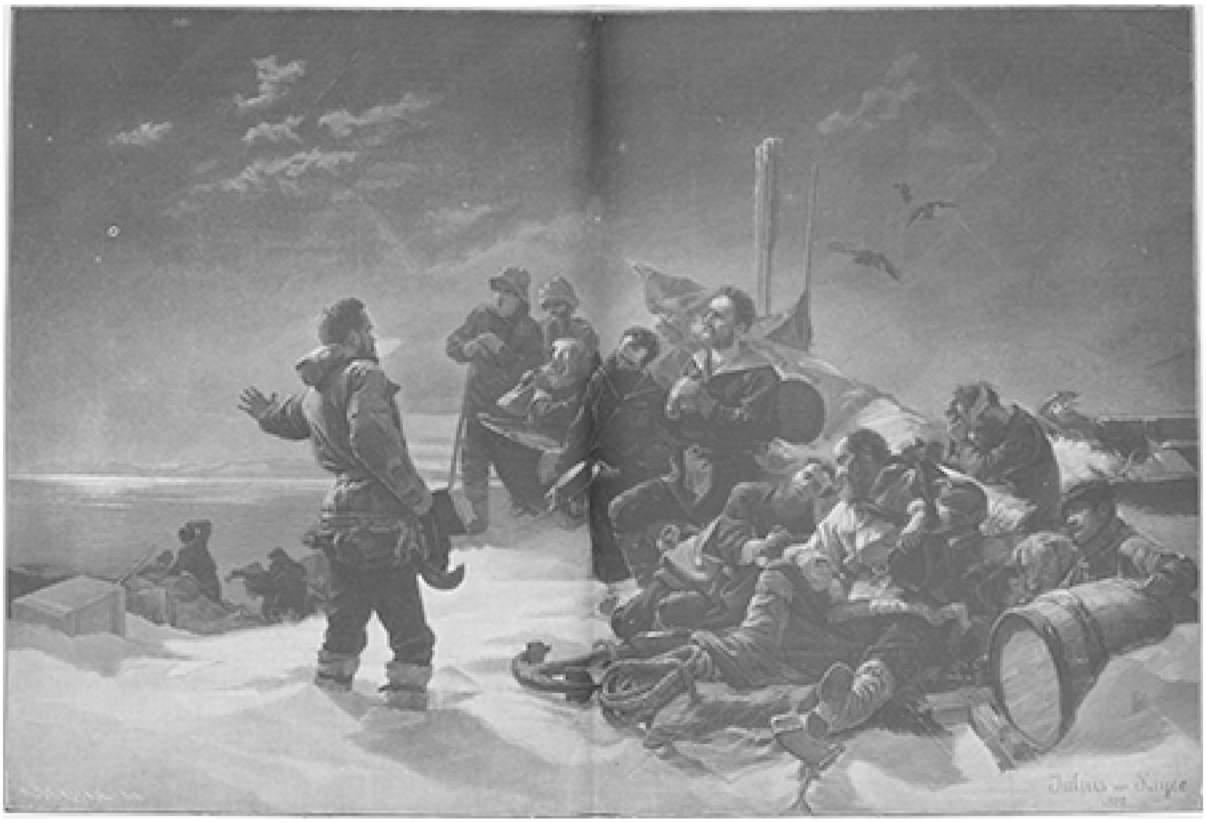

'NOOIT TERUG!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN JULIUS VON PAYER

Nog twee dagen bleven de jongelieden, nu vrienden geworden, te Batavia. Hoe lang viel hun die tijd, hoe weinig oog hadden zij voor wat de koningin van het Oosten den vreemdeling heeft aan te bieden! In den geest waren zij reeds in het vaderland bij hun dierbaren. Den morgen van het vertrek waren zij naar de kerk gegaan, om God voor een behouden reis te bidden. Daarna begaven zij zich naar de reede, waar al een aantal prauwen gereed lagen, om de passagiers aan boord der *Willem III* over te voeren. Dirk en Emile stapten haastig in een der prauwen, maar toen deze op het punt stond van wal te steken, uitte Dirk een half gesmoorden kreet.

'Wat is er Dirk?' vroeg Emile, 'heb je je bezeerd?'

'Neen, dat niet,' stamelde Dirk verbleekend, 'maar ik meende onder de menigte Van Breugel te herkennen, waar ik je van verteld heb, dáár, dáár,' en opgewonden wees hij naar een stoeren kerel, met terugstootend uiterlijk, die onverschillig de bedrijvigheid aan en om de reede stond ga te slaan.

'De kerel die je over boord gegooid heeft?' vroeg Emile. 'Ben je er zeker van?'

'Ja, ik vergis me niet, h[i]j is het,' zei Dirk, nog altijd opgewonden.

'Laat hem in hechtenis nemen, den schurk!' ried Emile aan.

Dirk maakte een afwerend gebaar met de hand. 'Neen, laat hem maar loopen, hij zal me nu geen kwaad meer doen,' voegde hij er op onvasten toon bij. Hij kon toch aan Emile niet zeggen, dat dan voor de rechtbank zou uitkomen, dat Emile's vader den zijnen bestolen had....

'Je bent veel te goed, Dirk, zoo'n ellendeling!'

'Laten wij daar niet meer aan denken,' besloot Dirk, den roeiers een wenk gevende, van wal te steken. Nog eenmaal wendde hij het oog naar de athletische gestalte, die nog altijd met onverstoorbare kalmte rond zich zag. Ditmaal trof hem Dirks blik. Van Breugel herkende hem en verbleekte, maar ook slechts een oogenblik, want zelfs de meest onverwachte gebeurtenissen maakten bijna geen indruk meer op dien man. Toch oordeelde hij het blijkbaar geraden, zich uit de voeten te maken, want haastig verwijderde hij zich.

Ondertusschen hield de prauw, door vlugge handen voortgeroeid, op den stoomer aan, die weldra koers zou zetten naar het vaderland.

(*Wordt vervolgd*)

Noordpoolreiziger en schilder.

Op het eerste gezicht schijnt niets méér met elkaar in strijd, dan deze beide professies, en toch heeft de Oostenrijker Julius von Payer zich zoowel door het een als door het ander een rechtmatigen roem verworven.

Spoedig na den terugkeer van de roemrijke Oostenrijksche Noordpoolexpeditie, waarbij Von Payer zich als een onverschrokken held had doen kennen, verliet hij den krijgsdienst en legde zich, hoewel hij reeds den mannelijken leeftijd had bereikt, op de schilderkunst toe. Hierbij kwam hem niet enkel zijn natuurlijke begaafdheid en uitstekende ontwikkeling, maar ook de ijzeren wilskracht en onverzettelijkheid te stade, waardoor hij ook als Noordpoolreiziger had uitgemunt.

Eerst te Frankfort a.d.M., daarna te Munchen maakte hij zijn studies, en na al spoedig door de Academie in laatstgenoemde stad met een medaille begiftigd te zijn

geweest, bracht hij het in weinig jaren zoover, dat hij voor zijn eerste groote schilderij: ‘De baai van den dood,’ van genoemd kunstlichaam de groote gouden medaille ontving. Op deze schilderij volgden drie andere, welke alle op de Noordpoolexpeditie van Franklin, die de noordwestelijke doorvaart ontdekte, betrekking hadden. Voor dezen cyclus, bestaande uit: ‘Franklin's dood,’ ‘Het verlaten der schepen,’ en ‘De godsdienstoefening,’ ontving hij de aan niet-Franschen slechts zelden verleende gouden medaille van den Parijschen Salon.

Zijn schilderijen vonden overal, waar ze tentoongesteld werden, algemeene bewondering, daar de belangwekkende motieven met pakkende getrouwheid en met schitterende technische vaardigheid zijn uitgevoerd.

Te Parijs, waar Benjamin Constant, Bonnat en Cabanel hem, vooral wat de leer der kleuren betrof, nieuwe wegen openden, werd Payer in 1884 door een ongelukkig toe val van het licht zijner oogen beroofd. Gelukkig kon één oog gered worden. Maar Payer wanhoopte niet en zijn taaie wilskracht bleek hier opnieuw. Een half jaar stond hij voor het doek, als bevangen door een optischen roes, waaruit hij zich eerst door arbeid en gewoonte kon ontnuchteren. Hij moest opnieuw leeren zien en schilderen, en dit is hem beide gelukt. De voor het hofmuseum van natuurlijke historie te Weenen uitgevoerde schilderijen: ‘De Tegethoff in het ijs,’ ‘Frans-Jozefs-Land,’ ‘Noordsch Maanlandschap,’ ‘Kaap Tirol’ en vooral zijn jongste meesterstuk: ‘Nooit terug!’ waarvan in dit nummer een reproductie wordt aangeboden, leggen daarvan een bewijs af.

De keizer van Oostenrijk, die steeds een waardeerend beschermer van Payer was geweest, gaf den in korten tijd beroemd geworden kunstenaar de opdracht, een voor de keizerlijke schilderijengalerij bestemd doek, dat de Oostenrijksche Noordpoolexpeditie moest vereeuwigen, te vervaardigen. Oorspronkelijk was deze opdracht toegedacht aan den inmiddels overleden Canon, die, toen hij met graaf Wilczek de terugkeerende Noordpoolreizigers naar Noorwegen te gemoet ging, weinig zal gedacht hebben, dat deze taak later zou verricht worden door een der leiders van deze expeditie, die daartoe de volle artistieke geschiktheid bezat.

Payer had voor zijn doek een hoogdramatisch motief uitgekozen.

Door de vorstelijke mildheid van graaf Wilczek was in 1872 het stoomschip ‘Tegethoff’ uitgerust, (zoo genoemd naar den Oostenrijkschen admiraal, die in 1866 bij Lissa de Italiaansche vloot versloeg) om tusschen Nova-Zembla en Spitsbergen zoover mogelijk naar de Noordpool door te dringen en de onbekende streken in het hooge Noorden uit te vorschen.

In de nabijheid van Nova-Zembla werd het schip geheel door ijs ingesloten en zoo naar het Noorden gestuwd, tot een talrijke eilandengroep zijn vaart stuitte Men bevond zich aan de kust van de thans onder den naam van Frans-Jozefs-Land bekende eilandenmassa.

Drie en twintig man sterk had de heldenschaar de door het ijs ingesloten ‘Tegethoff’ verlaten, om op schaatsen door den ijsgordel tot de open zee door te dringen en daarna met booten de kust van Nova-Zembla te bereiken. Onder onnoemelijke moeilijkheden waren de wakkere minnen twee volle maanden stap voor stap verder gesukkeld, maar nog altijd hadden zij het verlaten vaartuig in het oog. Uitputting en lichamelijk lijden, evenals de schijnbare nutteloosheid van alle pogingen, wekten bij de kleinmoedigen den wensch om naar de ‘Tegethoff’ terug te keeren, aan wier boord men tot het vrij worden van de zee zou kunnen overwinteren. De leiders wisten evenwel, wat voor de manschappen verzwegen werd, dat bij gebrek aan proviand een zekere hongerdood hun op het schip te wachten stond. Op een Zondagavond had de uitgeputte voorhoede

op een ijsheuvel haar legerplaats opgeslagen, en, zooals op dezen dag gebruikelijk was, las luitenant Weyprecht een hoofdstuk uit den Bijbel voor. Hij maakte van dit plechtig oogenblik gebruik, om door een paar vurige woorden den zwakmoedigen een hart onder den riem te steken en hen tot nieuwe hoop op te wekken.

'Altijd vooruit, moet ons wachtwoord zijn, - nooit terug!' klonk het bezielend uit den mond van den officier, met de linkerhand een afwerend gebaar makend in de richting, waar de 'Tegethoff' tegen den gezichteinder wegdook.

In dit door Payer weergegeven tooneel is om zoo te zeggen het wezen van deze expeditie gekenschetst: haar tallooze moeilijkheden en hinderpalen, haar lichamelijke en geestelijke uitwerking op de deelnemers, de heldenmoed der leiders en hun invloed op het gewone scheepsvolk. Het voorgestelde tooneel is met de getrouwheid van een portretstuk weergegeven. Rechts naast den bijna tot aan de knieën in de sneeuw stekenden luitenant Weyprecht staat aan het uiteinde der boot de timmerman Vecerina, die, aan scheurbuik lijdend, zich bij den terugtocht op krukken voortsleepte; naast hem de altijd welgehumeurde bootsman Lusina, die thans kapitein is op een stoomboot op de Adriatische Zee. De vrome matroos Latkovich staart met stille berusting naar den hoed, dien hij in de hand houdt. De reusachtige matroos Sussich blikt met gevouwen handen en vol vertrouwen tot Weyprecht op, terwijl naast hem de oude Olaf Carlsen, de Noorweegsche ijsmeester en harpoenier, in diepen slaap verzonken ligt. De Tiroler gletschenbestijger Klötz heeft den arm in een doek; thans is hij slotbewaarder van den burcht Kreuzenstein bij Weenen, toebehoorende aan graaf Wilczek. Achter hem zien wij den door sneeuwblindheid aangetasten matroos Lussinovich met verbonden oogen, kleinmoedig en wanhopig. Door zijn trouwe honden Jubinal en Torossy omgeven, kookt dr. Kepes op een spiritusvuur de soep en bedenkt in zijn onuitputtelijken humor nieuwe grappen, om de algemeene stemming op te vroolijken. Links onder in den hoek vertoont zich de spits van de juist aankomende hoofdcolonne, onder aanvoering van luitenant Payer. Hem zelf zoeken wij evenwel tevergeefs: alleen als herinnering aan zijn overleden vriend Weyprecht moest dit meesterstuk dienen. Tegen een door de maan beschenen ijsblok op den achtergrond steekt een punt af: de verlaten 'Tegethoff', die sedert door de ijsbergen versplinterd is.

Het met meesterhand geschilderde doek beteekent meer dan een episode, het is een historiebeeld in den vollen zin des woords en vormt als zoodanig de waardigste verheerlijking van de gedenkwaardige Oostenrijksche Noordpoolexpeditie.

Het avontuur van Dokter A...
Door J. Zwart.

Doctor A. was plattelandsgeneesheer en iemand, die, wat velen met hem gemeen hebben, tot over de ooren in financieele zorgen zat. Laat getrouwd met een jonge vrouw, die in het huwelijk weinig had meegebracht, was hij in vijf jaren tijds vader van drie kinderen geworden.

De menschen mochten hem graag - er was maar één roep over de uitnemende zorg en den tact, waarmee dr. A. zijn patiënten behandelde: dan, of hij voor zijn algemeen erkende en hooggeprezen toewijding meer groeten en dankjes dan Willempjes ontving, ik weet het niet, maar zeker is het, dat na zijn huwelijk de inkomsten nimmer gelijken tred hadden gehouden met de uitgaven, waartoe hij jaar in jaar uit zich verplicht had gezien. Wat wonder, dat de zorg voor zijn gezin hem zwaar, zeer zwaar drukte!

Weer had hij in dien allesbehalve verkwikkelijken strijd een jaar doorgeworsteld - een gelukkig jaar, zeiden de dorpelingen, aangezien het nagenoeg zonder ernstige ziektegevallen was voorbijgegaan - minder gelukkig echter voor de familie A., die bij het algemeen bestendig welzijn slechts haar zorgen had zien vermeerderen; en wel pleitte het voor 's dokters edel karakter, als hij toch met de bevolking juichte en het vervlogen jaar een gezegend jaar noemde.

't Is waar, onder den druk der omstandigheden had hij wel eens een oogenblik gehad, waarin de moed der onbaatzuchtigste liefde hem dreigde te ontzinken; maar wien zal men gemakkelijker een fout van dien aard vergeven, dan onzen dokter?

Nimmer echter had hij zich zwakker gevoeld, dan toen hem, anno 18.., even onbeleefd, - de tweede dag van het jaar was nog pas half voorbij - als onhandig, volgende gedateerde rekening werd te huis bezorgd:

Dr. A. debet aan F.D. rentenier alhier. Voor geleverde huishuur 250 gl.

2 Jan. 18..

Volgde een P.S. onderaan de nota, waarin niet onduidelijk werd beteekend, dat de huisheer een duren eed gezworen had: mevrouw en mijnheer A. en heel hun nakomelingschap zouden het terdeeg ondervinden, als niet binnen weinige dagen het bedrag, boven vermeld, zou zijn gestort, wat voor drie-kwart zeker reeds lang zou zijn geschied, indien de dokter zijn gegeven woord gestand had kunnen doen.

Arme dokter, het lijdt geen twijfel: een niet te ontwijken zwaard van Damocles hangt u boven het hoofd! Wie helpt u, om niet misschien na eenige dagen met heel uw gezin meedoogenloos op straat te worden gezet?

Helaas, het spreekwoord zal wel altijd waar blijven: ‘Een ongeluk komt zelden alleen.’

Nog stond hij daar, het reeds grijzende hoofd krampachtig met beide handen omklemmend, alsof ieder oogenblik het laatste zijn kon, toen de dienstmaagd andermaal binnentrad en hem een couvert overhandigde, met de woorden:

‘Meheer, of uwe dat ereis lezen wil?’

‘Dat, wat, van wie?’ klonk het uit den mond van den dokter, op een toon, die gegronde vrees voor nieuwe rampen scheen te verraden.

‘Ik weet het niet, meheer,’ sprak de dienstmaagd en ging heen.

Mijnheer A. leest:

Dr. A. debet aan Ed. L. mr. Schoenmaker.

Voor geleverde damesbottieljes en dito heerelaarze met verdere verzolinge en ripperazies. 20 gl.

Ed. L. mr. schoenmaker alhier.

‘Wel verduiveld! 't Is of het afgesproken werk is!’ roept mijnheer A. uit, terwijl hij radeloos in zijn zakken rondtast - hij wist, dat deze heel zijn rijkdom borgen.

Tien gulden werpt hij voor zich op de tafel, tien gulden en niets meer.

Wat te beginnen? Een beroep doen op het goede hart zijner vrienden, die hoegenaamd niet vermoeden, wat hun flinke dokter, gelijk zij hem noemen, reeds zoolang heeft gevoeld, en hij, ter handhaving van zijn prestige en de eer zijner familie, tot heden zoo zorgvuldig voor hen had weten te verbergen? Het schaamrood stijgt hem naar de wangen, als hij er aan denkt!

Daar valt hem een goede gedachte in! Heeft hij niet voor weinige jaren mijnheer N., een rijken grondbezitter uit den omtrek, van een hevige bloedspuwing genezen? Grooter weldaad was wel niet denkbaar! Zijn zorgen waren goed beloond, buitengewoon goed zelfs - niettemin blijft het waar: diensten van dien aard mogen niet worden vergeten en kunnen nooit te hoog worden gewaardeerd; als mijnheer N. geen ondankbaar mensch was, zoo wilde het den dokter voorkomen, zou hij hem zeker helpen.

Tot het vele goede, wat men in den geneesheer prijzen moest, behoorde ook de loffelijke gewoonte, buiten de geneeskunde nimmer een zaak van eenig gewicht te ondernemen, zonder vooraf met zijn echtgenoote te hebben overlegd.

‘Je hebt gelijk,’ sprak zij, ‘is er iemand, die ons kan en zou moeten helpen, dan is het zeker mijnheer N., dien je van den rand des grafs hebt gered! Ga liever nog vandaag dan morgen; maak hem met onzen toestand bekend, ik heb alle hoop, dat hij er niet ongevoelig voor wezen zal; daarbij, wat beteekent een paar honderd gulden voor zoo'n rijken meneer als hij!’

Meer behoefde de arme dokter niet, om aanstonds te besluiten.

Men had hem gevraagd, in den loop van den dag een zieke in het dorp te komen bezoeken; maar behalve dat het geval niet heel ernstig scheen, de belooning voor bewezen dienst zou mager genoeg wezen, om de familie A. in den toestand te laten, waarin zij was. Ook de toewijding heeft haar grenzen Ambtsplicht is een schoone zaak; maar om de geneeskunde uit te oefenen en het leven van anderen te verlengen, dient men te beginnen met zelf te leven.

De dokter trok dus zijn beste jas aan - men moet er niet al te sjofel uitzien, wanneer men een poging als deze gaat wagen - en begaf zich op weg.

De grondbezitter bewoonde een prachtig huis, een uur of anderhalf van het dorp. De heer A. was zoo gelukkig hem thuis te vinden, in goeden welstand en opperbest gehumeurd. Hij maakte hem de reden van zijn komst bekend.

‘Waarde dokter, u komt op een oogenblik het kon niet ongelukkiger! Mijn beurs is plat en ik vrees voor langen tijd! Men heeft de goedheid gehad mijn belastingen exorbitant te verhoogen; mijn kinderen, die, zooals u weet, studeeren, kosten mij de ooren van het hoofd; meermalen vraag ik mij zelven af, of ik dit jaar wel de baden zal gaan gebruiken, die mij toch zoo dienstig zijn en die u zelf mij hebt aangeraden. Houd het mij ten goede; geloof me, het spijt mij zeer, maar, in waarheid, het is mij niet mogelijk! U zult wel een glas Spaanschen wijn met mij drinken, niet waar?’

Opgestaan, trok hij zacht aan het schellekoord en weldra trad een bediende met de gevraagde verversching de kamer binnen.

Vriendelijker kon het niet. De arme dokter moest zich goed houden en nog den schijn aannemen, alsof hij hoogst voldaan heenging.

Een ander idee rees in hem op; te gaan aankloppen bij een pachter, wiens beide kinderen hij een tijdlang met het beste succes geneeskundig behandeld had. Niet zelden woont onder een kiel of grof buis meer hart, dan onder een fijnen rok of staatsiekleed. Waarom het niet gewaagd?

Helaas, de landman wist hem al even hoffelijk af te schepen, als de deftige burger. Een glas schuimend bier moest hier zijn dienst doen en aan de verontschuldigingen, zoowel als aan de betuigingen van innig diep leedgevoel kwam schier geen einde.

Rogge en tarwe stonden slecht; de hooivelden zouden niet half zooveel opbrengen, als zij geregeld andere jaren gaven; het vee was bijna geen geld waard; er was geen voeder, ten gevolge van de aanhoudende droogte, enz. enz. Bijgevolg...

Niets bleef dus den beklagenswaardigen dokter meer over, dan zich zoo goed mogelijk te schikken in de noodlottige overtuiging van tevergeefs alles te hebben gedaan, om zich en de zijnen voor een wissen ondergang te vrijwaren.

Met slecht nieuws komt men altijd nog vroeg genoeg thuis, mompelde hij bij het huiswaartskeeren en, een ouden eik ziende die zijn ontbladerde takken ver in het rond uitspreidde over een met mos begroeiden bodem, besloot hij aan den voet van den boom een oogenblik uit te rusten.

Die verpoozing deed zijn vermoeide leden goed. Zal hij hier een oogenblik zijn leed mogen vergeten? Helaas, de gedachte aan den dreigbrief, die maar al te klaar getuigde, dat het den huisheer meenens was, liet hem geen rust!

Strak voor zich starend, zat hij daar, met den rug tegen den eik geleund, tevergeefs naar een middel zoekend, om het dreigende gevaar af te weren.

Inmiddels begon de avond te vallen. 'Ik mag niet langer toeven,' sprak hij, 'de duisternis zou mij hier in de eenzaamheid ook nog een of andere onaangename ontmoeting kunnen bezorgen.

Zou het waar zijn, wat de menschen zeggen: dat een plotseling opkomend onbestemd gevoel van angst niet zelden de voorbode is van naderende onheilen?

De dokter richt zich op, en nog heeft hij niet den eersten stap gezet om zijn terugtocht te hervatten, of een ellendige bandiet schiet op hem toe, werpt hem in een ommezien tegen den grond en, op hem neergevallen, als een volleerde booswicht met de linkerhand alle tegenweer onmogelijk makend, schudt hij, zonder een woord te spreken, met de rechter de zakken van zijn slachtoffer uit, zich toeëigenend wat hij van zijn gading vindt.

Het was een magere vondst: een nikkel horloge, een notitieboekje en een paar chirurgische instrumenten, die de dokter altijd bij zich droeg - niets meer.

'Pak je weg!' klonk het op allesbehalve tevreden toon uit den mond van den schurk.

Onze esculaap wachtte geen tweede uitnoodiging af, zich nog gelukkig rekenende, hiermee de zaak als geëindigd te mogen beschouwen.

Er zijn dieven, waarde lezer, die er hoegenaamd geen gewetenszaak van maken, goede lieden, wien zij niet genoeg naar hun zin hebben kunnen ontrooven, om deze enkele reden het leven te benemen!

Het verlangen zoo spoedig mogelijk een veilig heenkomen te zoeken, gaf den dokter vleugelen en zeer zeker zou hij in verwonderlijk korten tijd den langen weg naar het dorp hebben afgelegd, indien niet zijn krachten, door al te groote inspanning verzwakt, hem gedwongen hadden zijn gang te vertragen, of anders eenige oogenblikken te rusten. Dit laatste kwam hem nog het verkieselijkste voor; een korte rust, hoopte hij, zou voldoende voor hem zijn, om even gezwind weer zijn weg te kunnen vervolgen.

Helaas het noodlot schijnt zich nu eenmaal in al zijn grimmigheid tegen hem te hebben gekeerd!

Stilstaande om een weinig te herademen, hoort hij iemand haastig achter zich aankomen.

Opnieuw slaat de schrik mijnheer A. om het hart! Is het een vluchteling, gelijk hij, of een vervolger?

Het is weer de bekende dief van straks. De schurk had bij de worsteling van zooeven opgemerkt, dat de jas van den dokter er nog vrij knap uitzag, en niet onnatuurlijk was hij hem de gedachte opgekomen, die tegen zijn gescheurd en nagenoeg versleten buis te ruilen.

'Geef op dat ding,' snauwde hij den dokter toe.

'Dat ding?'

'Die jas dan, as je dat beter verstaat en gauw, of het is met je gedaan!'

'Gedaan, met mij?' snauwde de dokter terug, terwijl hij alle strijdbare ledematen, waarover hij te beschikken had, in postuur zette, den besten kampioen waardig, 'dat zullen we...'

Hij bedacht zich echter spoedig, toen hij op hetzelfde oogenblik onder den linkerarm van zijn tegenstander een knots zag blinken, waarvan hij moeielijk ineens het gewicht berekenen kon.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Gunstige gelegenheid. -

Een opgewekt gezicht, die vroolijke schaar jonge landsverdedigers, zich te goed doende aan erwten met worst. Maar wie geen opgewekt gezicht zal zetten is de soldaat, die zijn lepel heeft laten vallen en zich bukkend om dien op te rapen, als hij weef overeind komt, de bevinding zal opdoen dat de worst van zijn portie erwten verdwenen is. De omzitters verkneukelen zich al in de mine, die hij bij die minder aangename ontdekking zal maken; allermeest zijn linkerbuurman, die hem dezen guitenstreek speelt en den buit wel zoodanig zal weten te vermoffelen, dat de beroofde hem niet kan achterhalen. Maar ook de andere kameraads hebben schik in het geval, en de roover heeft niet te vreezen dat zij hem licht verraden zullen. Er zullen nog heel wat grappen ten koste van het slachtoffer verkocht worden, eer het tot restitutie van den diefstal komt.

De Boterwet.

Ieder beschaafd Nederlander weet, dat zeker schrander en practisch minister, om aan de ergerlijke vervalsching der boter een einde te maken, ons volk met de nooit volprezen Boterwet heeft begiftigd. De voorlezing daarvan door den veldwachter had in zeker dorp, dat hoofdzakelijk van boter leeft, (wel te verstaan: de fabricatie daarvan) groote vreugde veroorzaakt. De boeren en boterfabrikanten drukten elkaar met geestdrift de hand, in de stellige verbeelding, dat de zaken nu wel een beteren keer zouden nemen

Zelfs het stomme vee in de weide drukte op zijn manier zijn vreugde uit' daar de eer van het Nederlandsche rund op de buitenlandsche markten weer hoog zal worden gehouden door de zuivere, heerlijke, goudgele roomboter.

Ook de burgervrouwtjes begroeten de wet met ingenomenheid, daar zij voortaan voor hun goede geld weer zuivere waar zullen krijgen.

De eerste gevolgen blijven al niet uit. Overal verrijzen nieuwe boterwinkels, waar men, (o heerlijke wet) dagelijks versche roomboter kan krijgen voor een spotprijsje. En, wat de zuinige huismoeders in verrukking brengt, op een pond toe. Eerlijk en

zuiver gewogen, zonder bedrog, uit hetzelfde vaatje - op 1 pond krijgt men een half pond toe.

Een paradijs, een Dorado, een Eden, opent zich nu in den droom voor de verrukte blikken van de Nederlandsche jeugd. Boterhammen, een vingerdik gesmeerd (de boter is immers goedkoop) worden met genot verslonden. Zelfs de vermaarde Hollandsche huisvrouw verloochent haar zuinigheid en springt kwistig met de boter om. Evenwel, de gesmolten boter heeft zoo'n vreemde kleur en stolt zoo wonderlijk; en de versche boter heeft zulk een eigenaardigen smaak... De huismoeder weet niet: ze ruikt... ze kijkt.. ze proeft.. En terecht begeerig daar het fijne van te weten, stuurt ze een monster op tot onderzoek. De professor komt tot de conclusie, dat het fabrikaat bestaat uit een mengsel van 75 pCt margarine en 25 pCt. van nog wat anders. Of dat andere zuivere boter was wordt nog onderzocht. O gezegende Boterwet!

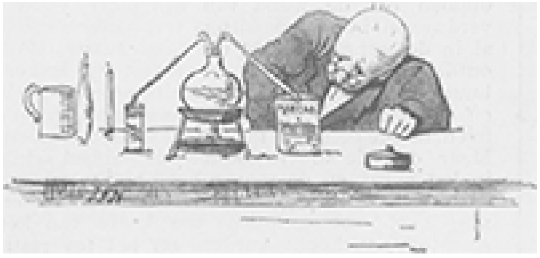

[Nummer 37]

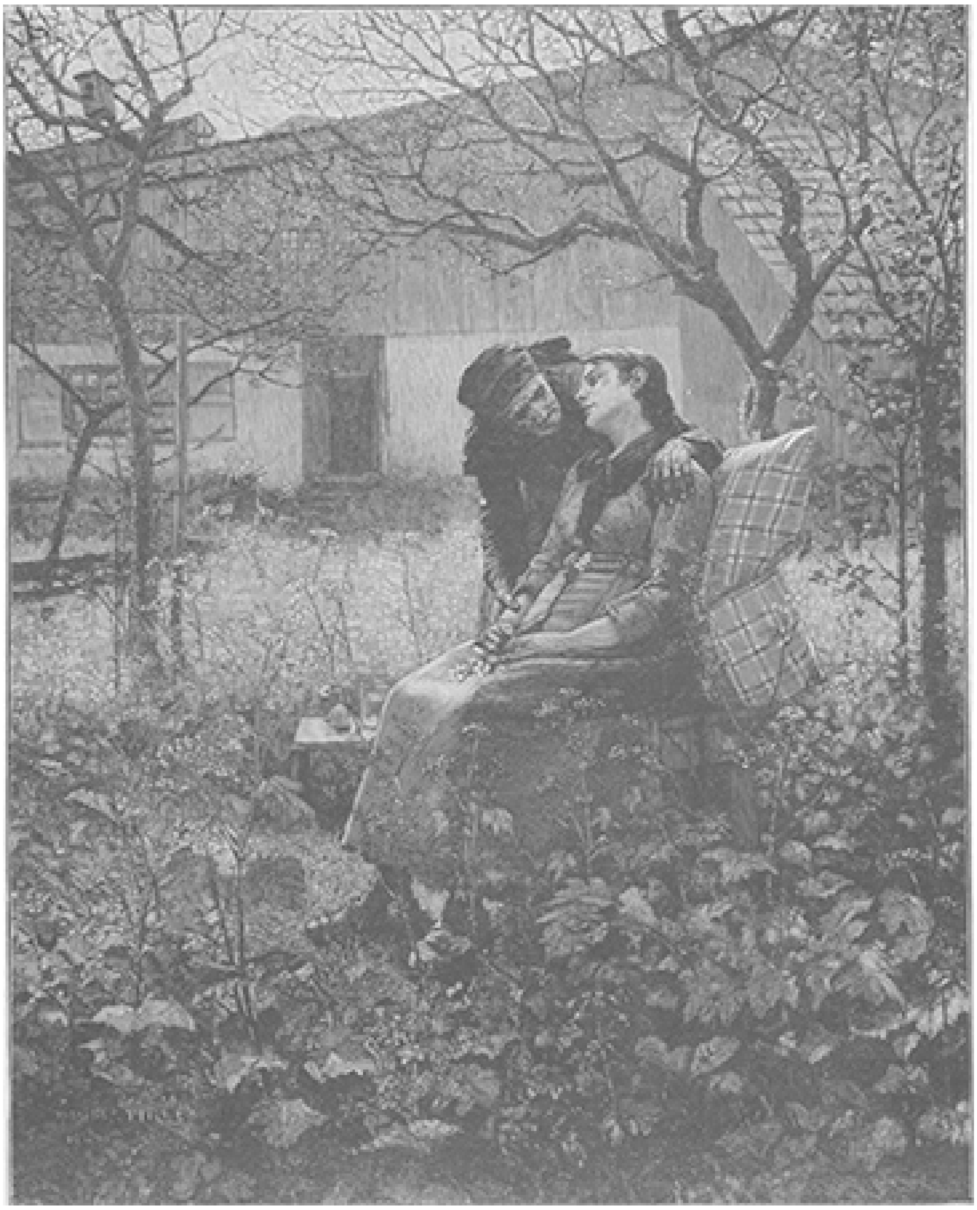

AAN DE BETERHAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN WALTER FIRLE.

De dochter van den fabrikant
door J. Vesters Jr.

XXII.

Het doet me genoegen, dat je me wat gezelschap komt houden, kind,' zei juffrouw Joosten, van haar stoel opstaande en op Maria Van Meeren toetredend. 'Ik vind het heel lief van je,' herhaalde ze, 'oom Gerard is voor zaken naar Rotterdam, en als ik alleen zit, valt me de tijd zoo lang.'

'Ik weet het, moeder,' zei het jonge meisje met een vroolijk gezicht. 'Oom was van morgen even bij ons aan geweest en had me gevraagd, of ik van middag niet eens een uurtje naar u toe zou gaan. De goede man schijnt hier in het stille plaatsje nog maar niet goed te kunnen wennen. Ik had wel eerder willen komen, maar ik kon heusch niet weg. Er valt thuis zooveel te beredderen, dat er haast geen doorkomen aan is.'

'Pas op, kind, span je niet te veel in, bedenk dat de boog niet altijd gespannen kan blijven. Doe nu maar gauw je hoed en je manteltje af en kom dan naast mij zitten.'

'Wil ik u weer wat voorlezen, moeder, waar ik laatst gebleven ben? Het beviel u zoo.'

'Ik hoor je heel graag lezen, kind, wantik raak hoe langer hoe slechter op mijn oogen. Maar je moet dat maar op een anderen keer doen, want je zal nu te vermoeid zijn.'

'Vermoeid? Wel neen, moeder, in het minst niet, 't is voor mij ook nog een verzet.'

Een oogenblik later was Maria naast juffrouw Joosten gezeten, die voor haar een kopje thee had ingeschonken, en nam een stichtelijk boek ter hand, waar ze haar uit begon voor te lezen, terwijl de weduwe, de handen in haar schoot en het hoofd licht voorover gebogen, aandachtig luisterde.

Maria Van Meeren zag er bleek en gedrukt uit, al poogde zij ook nu zoo opgewekt mogelijk te schijnen, en hier en daar kwam reeds een lichte rimpel, het teeken van kommer en lijden, haar tot dusver effen voorhoofd groeven. Het zwarte rouwkleed, dat haar slanke gestalte omsloot, stond haar goed, al gaf het haar min of meer het voorkomen van een bezig jong huismoedertje. Uit haar oogen spraken vuur en wilskracht en haar lippen verrieden energie. Het was haar aan te zien, dat zij den zwaarsten strijd reeds gestreden had, dat zij gestaald was tegen het lijden en dat zij niet enkel met gelatenheid, maar ook met moed de taak vervulde, waartoe zij zich jegens haar stervende grootmoeder verbonden had.

God, die wel slaat, maar ook heelt, die balsem laat druppelen in de wonde, welke Hij toebrengt, had haar hier op aarde voor haar edele zelfopoffering de schoonste belooning gegeven, die ze kon wenschen: langzaam, heel langzaam had Hij het hart haars vaders tot inkeer doen komen. Zijn genade werkte in dat steenharde gemoed, dat zoolang voor alle edele aandoening gesloten was geweest, en Maria deed al wat zij kon, om die werking nog krachtiger te doen zijn.

Hoe verheugd was zij geweest, dat hij haar niet had willen afstaan, ook niet aan juffrouw Joosten, van wie zij toch zooveel hield, nu meer nog dan vroeger, omdat beiden leden door hetzelfde lijden, omdat ze beiden getroffen waren in wat haar het dierbaarst was geweest. Het was de eerste maal, dat haarvader had bewezen, meer van haar te houden dan van geld. Door dat eene blijk van vaderlijke liefde had ze

alles vergeten, alles, en voelde zij zich ook voldoende beloond voor het offer, dat zij had gebracht. Maar van den anderen kant begreep ze, welk een teleurstelling haar weigering voor juffrouw Joosten zou zijn, wier hart nu niets meer had om zich aan te hechten. Ook hier moest zij troosten en opbeuren, waar heur eigen hart bijna van kommer brak. Nog denzelfden middag had zij zich naar de woning van juffrouw Joosten begeven, bij zich zelf overleggend, wat te zeggen, hoe te doen; maar toen ze de arme vrouw, onder den last van het lijden en der smart gebogen en als gebroken in haar stoel had zien zitten, onbeweeglijk als een beeld, recht voor zich uitstarend, zonder dat een traan haar sombere smart kwam verkoelen, - bij den aanblik van zooveel sprakeloos lijden was ze in tranen uitgebarsten en voor haar op de knieën neergezonken. ‘Laat mij bij vader blijven, hij heeft mij noodig, ik moet hem helpen, hij kan niet zonder mij!’ had ze uitgeroepen. ‘Ik zal veel van u houden, veel, ik zal dikwijls bij u komen, laat mij u moeder noemen!’

Met een zoo betooverenden glimlach, door haar tranen heen, had ze de arme kinderlooze moeder aangestaard, dat deze zich daardoor het hart voelde verwarmen.

Van Haaren, die bij dit tooneel tegenwoordig was, moest het hoofd omwenden, om zijn ontroering niet te laten blijken.

‘Blijf kind, blijf bij je vader, daar is je plaats, het is mooi van je,’ fluisterde juffrouw Joosten, ‘maar kom dikwijls bij me; noem mij moeder, je zal me troosten.’

Zonder dat er een woord gesproken was over Dirk, hadden ze elkander begrepen.

Van Haaren had zich verwijderd en een quitantie geteekend voor de hypotheek en er in de enveloppe nog een wissel bijgedaan.

‘Geef dit aan je vader; je bent een engel,’ zei hij, toen hij het jonge meisje de deur uitliet, ‘en zeg hem, dat ik dezer dagen nog eens bij hem aankom, dan spreken we wel nader. En wil je mijn zuster moeder noemen,’ vervolgde hij, ‘noem mij dan oom.’

Met bevende hand nam ze de enveloppe aan; het was een aalmoes, maar zij mocht ze niet weigeren: het was voor haar vader. Ze wilde Van Haaren bedanken, maar ze kon geen woorden vinden. Ze greep zijn hand en drukte die.

Dat zwijgend blijk van dankbaarheid was welsprekender dan woorden. IJlings was ze naar huis gesneld en had haar vader de enveloppe overhandigd. Met koortsige gejaagdheid scheurde hij ze open en doorvloog de weinige regelen.

‘Van Haaren is een edel man,’ zei hij, ‘en jij bent een lief kind.’

‘Had grootmoeder dit mogen beleven!’ fluisterde zij. toen ze, op haar kamertje gekomen, in tranen uitbarstte, in tranen van blijdschap en geluk ditmaal. ‘Haar voorspraak zal ons dit verkregen hebben.’

Met lust en liefde vervulde ze haar taak, overtuigd, dat in den Hemel twee zaligen haar ter zij stonden en zegenend op haar neerblikten. Zoo dikwijls heur bezigheden het haar toelieten, ging ze naar juffrouw Joosten, die ze vertroostte en in haar eenzaamheid opvroolijkte of door voorlezen afleiding bezorgde. Ook nu deed ze dit weer, en juffrouw Joosten luisterde aandachtig, nu en dan een steelschen blik werpend op het meisje tegenover haar, dat ze als een dochter lief had. De weduwe was nog grijzer geworden en haar trekken getuigden van diep lijden, maar een waas van berusting lag er over gespreid.

‘Houd nu maar op, Maria, en sluit het boek, het is voor vandaag genoeg,’ zei juffrouw Joosten, toen Maria weer een hoofdstuk ten einde was.

‘Zooals u wil, moeder, ik ben anders nog niets vermoeid,’ antwoordde Maria met een glimlach.

‘Laten we nu eens wat praten, anders ga je weg, zonder dat we een woord gesproken hebben. Hoe is het met je vader, kind? Gerard heeft hem al zoo dikwijls gevraagd eens te komen, maar in geen drie weken hebben we hem hier gezien.’

‘U moet het vader niet kwalijk nemen, moeder, dat hij zoo weinig komt, de goede man blijft maar liefst thuis.’

‘Daar zei ik het niet om, Maria; ik was maar bang, dat hij weer minder goed was.’

‘Neen, moeder, gelukkig niet, hij is naar omstandigheden heel wel. Hij heeft weer lust in werken en wordt zachtjes aan sterker. Met Gods hulp hopen we, dat hij het weer te boven zal komen. Dat Emile weg is gegaan, heeft hem anders veel kwaad gedaan.’

‘Ja, 't was niet mooi van hem, zijn vader en je allen te verlaten. En heb je nog altijd niets van hem gehoord?’

‘In het geheel niets,’ antwoordde Maria met een zucht. ‘Ik bid God dagelijks, dat Hij hem voor ongelukken behoede en zijn hart tot inkeer brenge. Moeder vooral lijdt er zoo onder, maar ze houdt zich goed voor vader.’

Juffrouw Joosten schudde meewarig het hoofd. ‘We zijn beiden wel bezocht, mijn kind, maar van den anderen kant heeft God ons de vertroosting niet onthouden.’

‘Dat is waar, moeder, ik zal God daarvoor nooit dankbaar genoeg kunnen zijn; en ook u en oom Gerard ben ik zooveel dank schuldig. Wat is oom toch gek met me,’ vervolgde het jonge meisje glimlachend, ‘nooit is hij op reis geweest, of hij brengt een verrassing voor mij mee.’

‘Hij vindt het zoo lief van je, dat je hem oom noemt. Het is een beste man, soms wat zonderling, dat komt van die Amerikaansche manieren. Hij had zoo gehoopt, in Dirk een oomzegger te krijgen, en nu....’

Bij deze gedachte aan haar zoon kwamen weer tranen in haar oogen op.

‘Kom, moeder, geen tranen.’ vleide Maria, ‘dat maakt u zenuwachtig.

‘Ik kan het niet helpen, Maria, maar ik denk telkens weer aan mijn arm kind. Alles herinnert mij aan hem. Hij moest nog eens leven, ergens, in een ver land....’

‘Dirk is immers in den Hemel, moeder,’ zei Maria, die begreep, dat deze gedachte het troostrijkst moest zijn.

Op dit oogenblik kwam de besteller van het telegraafkantoor aanstappen.

‘Een telegram,’ mompelde juffrouw Joosten; ‘zou Gerard niet thuis komen? Zou....?’

Wonderlijke intuïtie van het moederhart, dat tegen alle waarschijnlijkheid in soms een hoop kan koesteren, die ieder ander hersenschimmig moet voorkomen.

Maria zag, hoe juffrouw Joosten verbleekte en sidderde. ‘Kom, moeder, het zal een telegram van oom zijn; ik zal het gauw aannemen.’ Een oogenblik later kwam ze er mee de kamer binnen.

‘Scheur de enveloppe open, Maria, gauw,’ fluisterde juffrouw Joosten; ‘het moest eens van mijn kind zijn.’

Maria zag de arme moeder medelijdend aan; nog altijd hoopte ze dus, en ook nu zou die hoop weer als een zeepbel uiteenspatten. Toch beving ook haar een siddering, toen ze de enveloppe verscheuide en het papier ontvouwde.

‘Lees!’ zei juffrouw Joosten gebiedend, recht staande, met geen vezel aan haar lichaam, die verroerde.

Eén blik maar wierp Maria op het telegram, een kreet, ze sidderde als een blad en liet het papier vallen.

‘Hij leeft?’ zei juffrouw Joosten, met een wereld van angst en hoop in haar stem, en zij bukte, om het papier op te rapen.

‘Ja, moeder, Dirk leeft!’ bracht Maria met moeite uit, zóó klapperden haar tanden. Maar de weduwe had het papier reeds ingezien, en den inhoud met de oogen verslonden. ‘Mijn Dirk leeft!’ juichte zij, ‘ik had het altijd nog gehoopt! Mijn God, ik dank U!’ En nog eens en nog eens herlas zij de heuglijke tijding, elk woord zich vast in het geheugen griffend.

‘Mijn Dirk leeft, mijn kind is gered!’ jubelde de gelukkige moeder, die alles om zich heen vergat en alleen aan haar zoon dacht. Tranen van aandoening en vreugde gleden over haar wangen. ‘Maria, Dirk leeft!’ zei de weduwe tot het jonge meisje, dat als roerloos op de plek was vastgenageld. Bij deze woorden scheen ze als uit een droom te ontwaken.

‘Juffrouw Joosten, ik wensch u geluk, wat is God goed voor u!’

‘En voor jou ook, kind; maar waarom zeg je geen moeder meer?’ vroeg ze plotseling. ‘Je blijft toch mijn kind. Ik heb liefde genoeg voor twee kinderen.’

Maria wierp zich aan den hals der overgelukkige vrouw. ‘Moeder,’ fluisterde ze, ‘wat ben ik blij, dat Dirk nog leeft; voor u,’ voegde ze er nauw hoorbaar bij.

Juffrouw Joosten had de laatste woorden niet verstaan. ‘Hij zal spoedig hier zijn, zegt hij, waar is hij nu? Lees het telegram nog eens, mijn kind, hardop. Wat zal Gerard blij zijn, als hij thuis komt! 't Is te veel geluk!’

Maria vermande zich en las: ‘Ik ben gelukkig den dood ontkomen en bevind mij op het oogenblik te Batavia. Over acht dagen kom ik met de *Willem III* terug. Wat verlang ik u weer te zien! Groet hartelijk van mij oom Gerard en Maria, die ik nooit vergeten heb. Dirk Joosten.’

‘Mijn liefste, beste Dirk; ik zal mijn zoon dus weerzien, wat ben ik gelukkig! En hij heeft je niet vergeten, kind, je zal dan mijn dochter worden. Ik had geen een kind meer, en nu schenkt God er mij twee.’

In haar blijdschap viel het juffrouw Joosten niet op, hoe stil Maria geworden was. Zij praatte druk, altijd over haar Dirk; nog wel tienmaal las ze het telegram; ze rekende al uit, wanneer hij bij haar zou kunnen zijn. ‘God heeft dan toch mijn gebed verhoord,’ fluisterde zij, ‘nooit zal ik er Hem genoeg dankbaar voor kunnen zijn.’

Zij ontwierp honderd plannen voor de toekomst, met haar Dirk als uitgangspunt, en Maria als tweede persoon. Deze zei niets, of maakte enkel ee[n] korte opmerking, maar de gelukkige moeder merkte er niets van.

‘Ik moet gaan, moeder, het wordt mijn tijd, en ik ben ook verlangend, het goede nieuws aan vader en moeder mee te deelen.’

‘Wacht nog even, kindlief, mijn broer zal wel aanstonds thuis zijn. Ik word nog gek van geluk.’

Spoedig hierop kwam Van Haaren inderdaad aanstappen. Juffrouw Joosten snelde hem te gemoet en opende ijlings de deur.

‘Dirk leeft, Gerard, ik heb een telegram ontvangen.’

Haar broer keek haar verbaasd en te gelijk ongerust aan. ‘Maar, Anna, wat scheeltje?.’

‘Niets, Gerard, niets; Dirk leeft, hier heb je het telegram.’

Van Haaren las het met één oogopslag. ‘Dat is eerst een goede tijding, Anna; dat hadden wij niet meer durven hopen, zusje! Weet je wat, ik telegrapheer onmiddellijk terug.’

‘Ja, doe dat, Gerard, dat is goed. Maar hoe zou Dirk toch gered zijn?’

‘Ja, vraag nu maar toe, Anna; ik weet er niets van. Dat zal hij ons later wel eens vertellen. Over een paar maanden hebben we hem hier. Maar laten we nu naar binnen gaan, dan maak ik onmiddellijk een telegram op. Ik zal [m]aar aan Van Son telegrapheeren. 't Is anders een dure liefhebberij, zusje,’ voegde hij er lachend bij, ‘dat doe je niet onder de twee- driehonderd gulden.’

‘Zoo, kindlief, ben jij daar ook?’ zei Van Haaren, toen hij, de kamer binnentredende, daar Maria nog vond. ‘Goed nieuws, hé!’

‘Ja, oom,’ zei Maria.

‘Nu, kind, is dat alles wat je te zeggen hebt? Je ziet er waarachtig uit, of we een kwade in plaats van een goede tijding hebben gekregen.’

‘Dat denkt u maar, oom,’ zei Maria. ‘Ik ben erg blij voor u en voor juffrouw Joosten, dat Dirk gered is.’

‘En voor je zelf misschien niet?’ viel Van Haaren haar gulgauw in de rede. ‘Je wil je zeker goed houden, maar ik vind eigenlijk, dat jij het gelukkigst bent, want wij zullen Dirk weer spoedig moeten missen, als hij met jou in het huwelijksbootje stapt.’

‘Dan komen wij bij hen inwonen,’ bracht juffrouw Joosten bemiddelend tusschenbeide.

‘Nu ja, dat is een zaak van latere zorg,’ zei Van Haaren, ‘het voornaamste is op het oogenblik, dat de jongen nog leeft en dat doet me almachtig veel pleizier. Maar laat me nu eerst het telegram klaar maken.’ Hij nam een stuk papier, waar hij haastig een paar woorden op kraste.

‘Lees het eens voor, Gerard,’ vroeg juffrouw Joosten.

‘Luister,’ zei Van Haaren: ‘Dirk Joosten, ten huize van Van Son, plantage-bezitter Molenvliet, Ned.-Indië. We waren gelukkig, toen we uw telegram ontvingen, want we dachten dat je dood was. Brief ontvangen van kapitein Bos. We tellen de dagen die nog moeten verloopen voor je komst. Je moeder omhelst je hartelijk. Maria en je oom Gerard groeten je.’ Ziezoo, nu zal ik het eerst wegbrengen ook, want eer hebben we toch geen rust.’

‘Dan ga ik zoover mee, oom, als u het goedvindt. Het is al lang over mijn tijd en ik ben verlangend het goede nieuws thuis mee te deelen.’

Toch lag er iets gedwongens in den toon, waarop ze deze woorden uitsprak, wat juffrouw Joosten noch haar broer ontging.

Toen Van Haaren en Maria het huis hadden verlaten en juffrouw Joosten alleen was achtergebleven, vroeg zij zich af, wat Maria toch kon schelen.

't Is vreemd,’ mompelde zij; ‘ze houdt van Dirk en Dirk van haar, en toch scheen haar iets te hinderen. 't Is vreemd! Zou ze aan Dirk twijfelen, of wat mag het toch zijn?’ Ze gunde zich evenwel nu geen tijd, om er lang over na te denken, want ze was geheel van haar Dirk vervuld en van de gedachte, haar kind spoedig weer te zien.

‘Wat ben je lang weggebleven, Maria,’ zei haar moeder, toen ze binnentrad. ‘We hebben een heelen tijd met het eten gewacht, maar ten laatste zijn we maar begonnen, want de kinderen werden zoo ongeduldig.’

‘'t Was ook een heel bijzondere reden,’ antwoordde Maria, ‘juist toen ik bij juffrouw Joosten was, ontving ze een telegram, dat Dirk nog leeft.’

‘Wat zeg je?’ vroegen Van Meeren en zijn vrouw uit één mond. ‘Leeft Dirk nog?’

‘Ja, Dirk leeft nog; hij heeft uit Batavia getelegrapheerd. Over acht dagen gaat hij scheep.’

‘Hoe is 't mogelijk! Wat zal juffrouw Joosten gelukkig zijn!’ zei mevrouw Van Meeren. ‘Mochten wij toch ook maar van Emile de tijding krijgen, dat hij nog leeft en terugkomt.’

Van Meeren zei niets, maar keek in gedachten verzonken voor zich uit. Daar ook Maria niets meer verhaalde, ontstond er aan tafel een onaangename stilte. Mevrouw waagde nog een paar vragen, maar Maria antwoordde slechts met een enkel woord. Het middagmaal werd verder zwijgend gebruikt, en toen men van tafel opstond, zei mevrouw: ‘Ik ga even naar juffrouw Joosten, om haar te feliciteeren; ze zou het niet hartelijk van ons vinden, als we in dit geval geen blijk van belangstelling gaven.’

‘Dat is goed, vrouw; wensen ze ook hartelijk van mij geluk,’ zei Van Meeren, ‘ik ga dan morgen zelf nog wel eens.’

Maria en haar vader bleven alleen achter. Geruimen tijd werd er geen woord gesproken. Van Meeren verbrak het eerst de stilte.

‘Ben je niet blij, dat Dirk nog leeft?’ vroeg hij.

‘Zeker, vader; wat een geluk voor juffrouw Joosten en mijnheer Van Haaren.’

‘En voor jou dan, kind!’

‘Voor mij, vader?’ vroeg zij met een weemoedigen glimlach, waarachter zooveel lijden school, waarvan hij niets wist.

‘Ja kind, voor jou. Dirk is een flinke jongen; hij zal je ook nu nog tot vrouw willen.’

Maria bewaarde een oogenblik het stilzwijgen; in haar hart werd een zware tweestrijd gestreden.

‘Kind, twijfel je aan Dirk?’ vroeg hij, met meer onrust in zijn stem, dan hij wilde laten blijken.

‘Neen, vader, dat niet, Dirk is goed en edel, maar ik blijf bij u en moeder; u hebt immers zelf gezegd, dat u mij niet missen kan,’ zei Maria ontwijkend.

‘Maar niet in dien zin, kind. Als Dirk je ten huwelijk vraagt, mag je niet weigeren. Je mag je geluk niet ten offer brengen aan ons. Het is immers de gewone loop der dingen, dat de kinderen hun ouders verlaten, om zelf een huisgezin te stichten. Zeker zullen wij je missen, begrijp me niet verkeerd, maar Dirk heeft recht op je.’

‘Vader, dring daar nu niet op aan, laat me bij u blijven.’

‘Hoe heb ik het nu met je, Maria?’ vroeg Van Meeren ongerust. ‘Je houdt van Dirk, hij van jou, en je zou zijn vrouw niet willen worden! Welke reden heb je daarvoor?

‘Vraag dat nu niet, vader; ik zal het u later zeggen, later.’

Van Meeren schudde het hoofd. ‘Je bent opgewonden, kind; 't is overspanning, neem wat rust.’

Toen Maria een oogenblik later het vertrek verlaten had, bleef Van Meeren in gedachten verzonken. ‘Een zonderling meisje,’ mompelde hij. ‘Wat mag toch de reden zijn van haar weigering?’ Lang dacht hij er over na. Ten slotte ging hem een licht op. Als het dàt eens was? Hij poogde zich in het begin diets te maken, dat het niet kon, maar langzamerhand rijpte bij hem de zekerheid, dat het dàt moest zijn. Een andere reden was niet denkbaar. Ze zou het hem later zeggen, had ze beloofd. Later, maar wanneer? Of was het misschien enkel een uitvlucht, om verdere vragen af te te snijden? Een geruime poos bleef Van Meeren in gedachten zitten, maar telkens kwam hij op hetzelfde punt terug: Maria had Dirk lief en ze wilde toch diens vrouw niet worden. Van Meeren begreep, dat het hier het geluk van zijn dochter gold. En dat geluk berustte in z i j n hand. Maar dan moest hij een groot, een zwaar offer brengen. Kon evenwel een offer te groot zijn voor zijn dochter, die alles voor hem had opgeofferd? ‘Mijn kind moet gelukkig worden,’ mompelde Van Meeren, ‘als het in mijn macht is, zal ze het zijn ook.’

Maria had zich intusschen naar haar kamertje begeven en was daar in een hevig snikken uitgebarsten. ‘Het kan niet, het mag niet,’ mompelde zij, ‘ik heb het grootmoeder beloofd. Ik zou sterven van schaamte! Vader, vader, wat hebt gij gedaan!’ Daarna vouwde zij de handen en bad. ‘Mijn God, help mij ook in dezen nieuwen strijd, den zwaarsten, dien ik nog heb moeten strijden.’

Het arme meisje had gedacht, dat alles volstreden was; zij had het offer gebracht van zich zelve, en nu zou ze opnieuw moeten strijden tegen haar hart, tegen die ze liefhad.

(*Wordt vervolgd*)

De stichtingen van Don Bosco.

Er is in den laatsten tijd ten onzent druk gesproken over weezenverpleging. Naar aanleiding van beschuldigingen, tegen een bekende weesinrichting ingebracht, is van verschillende zijden de meeninggeopperd dat weezenverpleging op groote schaal onmogelijk goede resultaten kan opleveren. Waar honderden kinderen van verschillende afkomst, uiteenloopende karakters, neigingen en aanleg te zamen in één gesticht een zelfde opvoeding ontvangen, werd er gezegd, kan onmogelijk aan hun vorming de noodige aandacht worden gewijd. Daar er bij zulk een groot aantal geen rekening kan gehouden worden met elks onderscheiden geaardheid en allen over één kam moeten geschoren worden, kan dit voor de groote massa op niets anders uitloopen dan zedelijke verwaarloozing. De kinderen groeien in het honderd op, zij verwilderen en slechts een strenge tucht kan in dergelijke inrichtingen de uiterlijke orde handhaven. Degelijke leden der maatschappij, zoo luidde veelal het besluit, kunnen op deze wijze niet worden gevormd.

Zij die zoo spraken, hadden stellig nimmer

een weesinrichting aanschouwd, die op katholieken grondslag gevestigd, naar de regelen der christelijke opvoedkunde, uit de liefde voortvloeiende, werd bestuurd: anders zouden zij ingezien hebben, dat waar de christelijke liefde zich de weezen aantrekt, het groote aantal volstrekt geen beletsel is voor een voortreffelijke opvoeding en degelijke maatschappelijke vorming.

DE ELFTMARKT TE DUSSELDORP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FR. SCHNITZLER

Diegenen onzer lezers, welke bij gelegenheid der jongste Nederlandsche bedevaart naar Rome het voorrecht hadden te Turijn de omvangrijke stichting van Don[1] Bosco te bezichtigen, hebben zich door eigen aanschouwing daarvan kunnen overtuigen. Niet minder dan twaalfhonderd kinderen, meerendeels van de straat opgeraapt, genieten daar een verpleging en opleiding, die duizenden, in het ouderlijk huis opgevoed, hun mogen benijden. Men hoeft die frissche knapen maar een oogenblik in het van gezondheid en levenslust blozend gezicht te zien; men heeft maar een blik te werpen in de heldere studiezalen of in de ruime, vroolijke werkplaatsen, waar de leerlingen tot allerlei beroepen worden opgeleid, om te bemerken dat hier geen zweem gevonden wordt van die verwildering aan den eenen, en die onverbiddelijke strengheid aan den anderen kant, welke onafscheidelijk zouden zijn van al te omvangrijke weesinrichtingen.

Het geheim van dat verschil tusschen de stichtingen van Don Bosco en de weesinrich-

1) Het woord D o n is in Italië de gewone titel, die aan alle priesters wordt gegeven De spelling Dom, die men hier en daar aantreft, is dan ook onjuist. De titel D o m wordt alleen gegeven aan sommige kloosterorden als de Benedictijnen, Kartuizers, Trappisten enz.

tingen, die de bovenbedoelde ongunstige meening wekten, schuilt in het opvoedingsstelsel van den edelen stichter, dat geheel berust op de christelijke liefde.

Don Bosco, de eenvoudige priester, had de maatschappelijke vraagstukken niet bestudeerd noch omvangrijke geleerde werken over opvoedkunde gelezen, maar zijn van liefde blakend hart deed hem begrijpen, dat hij, om de kinderen, die de Voorzienigheid hem toevertrouwde, innig en duurzaam aan zich te verbinden, moest afzien van de tot dusver algemeen gevolgde methode, die haar heil zoekt in straffen en strengheid. Hij zag in dat het kwaad verhoeden veel doelmatiger is dan het te onderdrukken, in één woord dat de r e p r e s s i e v e methode moest worden vervangen door de p r e v e n t i e v e .

DE STICHTINGEN VAN DON BOSCO. Het gesticht aan den Corso Vittore Emmanuele te Turijn.

De straf verlaagt en verbittert meestal het kind. Zij wekt verzet en wrok, maakt wantrouwig en haatdragend, kortom, doet in het kinderlijk gemoed allerlei liefdelooze en vijandige gevoelens ontstaan, die de gemoedsrust en de zuiverheid des harten verstoren.

Dat alles wordt vermeden door de preventieve methode. Het kind, dat gewoon is zijn meester te zien deelnemen aan zijn spel, dezen met gestadige en liefderijke zorg van den morgen tot den avond over de verpleegden ziet waken, hecht zich, met de natuurlijke aanhankelijkheid der jeugd, van zelf aan zijn verzorger. Het vindt bij dien meester nooit een streng, afstootend gezicht, dat altijd naar knorren staat. Integendeel is die meester hem de trouwe, vaderlijke vriend, altijd bereid hem in moeilijkheden te helpen, zijn zwakheden te verontschuldigen en hem te steunen in zijn pogingen ten goede. En dank aan die vertrouwelijke verhouding tusschen de weezen en hun verplegers krijgen dezen letterlijk alles van hen gedaan.

Het ligt voor de hand dat deze methode voor de opvoeders nu juist niet de gemakkelijkste is; zij eischt toch een voortdurende toewijding en een onverpoosde waakzaamheid, maar daartegenover staat dat zij de verblijdendste uitwerkselen heeft. Om ze ten volle te doen slagen moet daarbij op alle omstandigheden gelet worden. De kinderen, in de stichtingen van Don Bosco opgenomen, verschillen onderling aanmerkelijk in geaardheid en aanleg. Ze alle om zoo te zeggen in één vorm te willen gieten, zou natuurlijk tot groote misrekeningen en teleurstellingen leiden. Don Bosco heeft ook dit begrepen; in al zijn weesinrichtingen worden de verpleegden al aanstonds verdeeld in twee groote groepen: studenten en handwerksleerlingen. De laatsten worden weer verdeeld over onderscheidene beroepen als: schoenmakers, drukkers, schrijnwekkers, boekbinders, slotenmakers en kleermakers. Naar gelang van den omvang der inrichting worden daaraan hier en daar nog andere vakken toegevoegd als: werktuigkundigen, boetseerders, beeldhouwers, photografen, graveurs, lithografen enz. Zoodoende leert ieder kind een vak, dat hem niet alleen een middel van bestaan oplevert, maar dat ook in overeenstemming is met zijn vermogens en neigingen.

Zij ontwikkelen zich in vrijheid als jeugdige planten, die, niet in haar groeikracht geforceerd, voorspoedig ontluiken in deze koesterende atmosfeer van vindingrijke liefde.

Een andere noodzakelijke voorwaarde tot de gelukkige uitwerking der preventieve methode is dat de kinderen wezenlijk doordrongen worden van echt christelijke gevoelens.

Op zekeren keer bracht een aanzienlijk Engelschman een bezoek aan de stichting van Don Bosco te Turijn.

Bij die gelegenheid zag de surveillant van een zeer talrijke klasse zich genoodzaakt, zijn leerlingen eenige oogenblikken alleen te laten, en de deftige lord keek verrast op toen hij, in het lokaal terugkeerende, al de jongens even ijverig en stilzwijgend zag voort werken, alsof zij voortdurend onder toezicht waren geweest.

Hij drukte daarover zijn verwondering uit en vroeg aan Don Bosco, hem dit opmerkelijk verschijnsel te verklaren. De heilige man ontwikkelde nu in eens zijn heele opvoedingsstelsel: toepassing van de preventieve methode, verdeeling der kinderen naar gelang der vermogens. ‘En eindelijk is er nog een derde middel,’ ging Don Bosco tot den protestantschen bezoeker voort, ‘zonder hetwelk de beide andere maar middelmatige vruchten zouden opleveren; doch dit derde middel is niet in uw bereik.’

‘Waarin bestaat het dan?’ vroeg de Engelschman nieuwsgierig.

‘Het is de herhaalde biecht en communie; want, ziet u, in den grond van de zaak zijn er eigenlijk maar twee stelsels, die wij in twee woorden kunnen samenvatten: biecht en communie of wel... de stok.’

De deftige lord scheen een oogenblik na te denken.

'Gij hebt misschien gelijk,' zei hij, en zich tot zijn secretaris wendende, voegde hij er bij: 'Schrijf dat op.'

Het spreekt van zelf dat die middelen met de grootste voorzichtigheid moeten aangewend worden. Men dient het kind op dit punt alle vrijheid te laten; maar onder de vaderlijke leiding der priesters, in de school van Don Bosco gevormd, nadert het van zelf tot de heilige sacramenten, omdat het vertrouwen stelt in degenen, die door liefde zijn hart hebben weten te winnen.

Het gesticht van Don Bosco te Turijn, dat door de Nederlandsche pelgrims in Mei van het vorig jaar werd bezocht, is, zooals men op onze afbeelding ziet, een uitgebreide inrichting. Het staat aan den *Corso Vittore Emmauuele*, thans een der fraaiste gedeelten van Turijn, maar in den tijd, dat Don Bosco zich op die plek vestigde, slechts een onaanzienlijke voorstad, waar men weinig anders vond dan fabrieken en arbeiderswoningen. Onze afbeelding, die van eenige jaren terug dagteekent, geelt daarvan nog eenigermate een denkbeeld. Over een uitgestrekheid van drie kilometers vond men er geen enkele kerk; dit was des te meer te betreuren, wijl de Waldenzen te midden dezer werkmansbevolking een kerk, een toevluchtshuis en een school hadden gesticht en zelfs katholieken genoodzaakt waren hun kinderen daarheen te zenden.

Dit punt had Don Bosco uitgekozen om er in 1847 zijn *Oratorio* van den H. Aloysius te vestigen. Daar werden vijfhonderd kinderen opgenomen, doch alleen des Zondags, en de kleine kapel kon maar weinig personen uit de buurt bevatten. Daar de aanleg van een nieuwe straat die stichting in twee deelen sneed, maakte Don Bosco van de gelegenheid gebruik om een lievelingsplan uit te voeren, dat hij al sinds lang gekoesterd had: den bouw van een groote kerk. Pius IX moedigde de onderneming aan; de giften stroomden toe en in 1878 kon de eerste steen gelegd worden, waarna in 1882 de kerk voor den eeredienst kon worden geopend.

Deze prachtige kerk, naar het ontwerp van graaf Mella in Romaansch-Lombardischen stijl opgetrokken, is gewijd aan den H. Joannes Evangelist, patroon van Pius IX. Zij is als een erkentelijke hulde aan den grooten Paus, aan wien het werk van Don Bosco zoo groote verplichting heeft.

Aan weerszijden van de kerk verheffen zich kolossale gebouwen, deels gewijd aan het liefdewerk van *Maria Auxiliatrix* voor de geestelijke roepingen, en verder aan scholen, werkplaatsen enz. Het getal weezen. die in deze inrichting verpleegd worden, bedraagt niet minder dan 1200. waarvan ongeveer de helft worden opgeleid tot het priesterschap en de overigen tot verschillende beroepen. Aan het hoofd der stichting staat thans Don Rua, de opvolger van Don Bosco, die met waarlijk apostolischen ijver het edele werk van zijn grooten voorganger voortzet en de arme verlaten kinderen, meerendeels van de straat opgeraapt, door een christelijke opvoeding vormt tot nuttige leden der maatschappij.

Wie deze grootsche stichting met haar belangwekkende bevolking beschouwt, kan zich moeielijk voorstellen dat zij met zoo geringe middelen, als waarover Don Bosco beschikte, werd tot stand gebracht.

In den 21en Jaargang der *Illustratie* (blz. 256) hebben wij, ter gelegenheid van het overlijden van Don Bosco, dat ons noopte zijn portret met een beknopte levensschets te geven, in het .kort het nederig begin der stichting van Don Bosco verhaald. De arme priester wiens lust het was de verlaten kinderen om zich te vereenigen, had geen andere hulpbronnen, dan die welke de liefdadigheid der geloovigen hem opende. Eerst verzamelde hij de kleinen, toen zij te talrijk werden om ze aan huis te ontvangen,

in een wei, vervolgens huurde hij een schuur en toen hij in 1847 het *Oratorio* van den H. Aloysius kon openen, deed dit op verre na niet denken aan de omvangrijke gebouwen, sedert op die gezegende plek verrezen.

Don Bosco had bij de zorgen, die hij aan zijn weezen wijdde, aanvankelijk geen andere hulp dan zijn oude moeder, die haar geboortedorp verlaten had om haar zoon in zijn zelfopofferenden arbeid ter zijde te staan. De brave vrouw toonde zich haar edelen zoon waardig; met hart en ziel wijdde zij zich aan zijn lievelingen, de verlaten weezen, zorgde voor hun voeding, kleeding en huisvesting.

Begonnen met de kinderen enkel des Zondags om zich te vereenigen, teneinde hun den catechismus te leeren en... van de straat te houden, had Don Bosco het weldra, dank aan zijn ijver en de milddadigheid zijner begunstigers, zoover gebracht dat hij aan de armsten ook spijze kon verschaffen. Weldra had hij een vijftigtal geregelde kostgangers, die van den Zondag tot den Zaterdag aan zijn tafel kwamen eten. Ook zogde hij voor nachtverblijven ten behoeve dergenen, die geen onderkomen hadden. En ten slotte nam hij de weezen geheel als zijn kinderen in huis op, dat hij voortdurend uitbreidde tot het een volslagen weesinrichting was.

Op deze nederige grondslagen is steentje voor steentje de heerlijke stichting opgetrokken, waar honderden arme weezen op het oogenblik niet alleen een gastvrij toevluchtsoord, maar daarbij ue degelijkste opleiding vinden, en die de bewondering uitmaakt van allen, die ze bezoeken.

(*Wordt vervolgd.*)

Het avontuur van Dokter A...
Door J. Zwart.
(*Vervolg.*)

'Denk je,' hernam de dief, alsof hij nog een loonwaardig werk had volbracht, 'denk je dat ik me met zoo weinig laat betalen? Daar heb je de mijne.' Meteen wierp hij zijn gehavend buis mijnheer A. voor de voeten 'Geef op de jouwe! Of voel je soms lust den strijd op leven en dood te wagen?' En den dokter dreigend de knots voorhoudende: 'Wat blief je, verlang je ook nadere kennismaking? Ik ben tot je dienst!'

De dokter kende beter dan iemand den ernst der verwondingen met een voorwerp van dien aard toegebracht, weshalve hij het raadzaam achtte van twee kwaden maar het minste te kiezen.

'Zie zoo, ik laat de mijne heel en al tot jouw beschikking,' sprak de dief, 'geluk er mee!' En hij verdween met 's dokters beste jas in de duisternis.

'Geluk er mee! Ellendeling!' gromde de geneesheer, schier buiten zich zelven van woede en spijt; 'geluk er mee! alsof ik mijn handen vuil zou willen maken aan dat morsige ding!' Doch neen, bedacht hij zich, wie weet zal die vod den schurk kunnen verraden en nog eenmaal het middel zijn om hem in handen van het gerecht over te leveren!

'Geluk er mee! die spot kan mettertijd nog duur genoeg worden betaald.'

Dus werd het onooglijk kleedingstuk, als een eventueel ontdekkingsmiddel, van den grond geraapt, om, zoo de dokter nog eenmaal in den kring der zijnen zou mogen wederkeeren, bij de familie A. als een onschatbaar goed te blijven bewaard.

Het behoeft nauwelijks gezegd, in wat spanning mevrouw A. intusschen verkeerde, bij het ongewoon laat uitblijven van haar echt genoot. Meer dan eens had zij zich buiten de deur begeven en geluisterd, doch tevergeefs.

Zij was niet geheel zonder vrees.

Maar, had zij ten laatste gezegd, waarom zich ook dadelijk het ergste voorgesteld? De dokter was immers gezond en wel van huis gegaan; dieven of moordenaars, geen mensch in het heele dorp, die er ooit aan gedacht had; het was donker en hier en daar in den omtrek ontmoette men een vrij groot water; maar de dokter zag nog uitstekend goed uit de oogen en vas daarbij uiterst voorzichtig. Was het niet veel aannemelijker te denken, dat mijnheer N., van wiens gastvrijheid en hoffelijkheid zij, tijdens diens ziekte, zooveel had gehoord, den dokter al te dringend had uitgenoodigd, den avond bij hem te passeeren, en wat was natuurlijker, dan dat haar man

geen weerstand had kunnen bieden aan de allervriendelijkste invitatie van hem, wien hij op het oogenblik zooveel te danken had?

Lang slaagde de goede vrouw er in, met deze gedachte zich te sterken tegen de schrikbeelden, die niet aflieten telkens weer in haar binnenste op te rijzen. Toen echter de klok op den dorpstoren elf sloeg, had zij moeite langer haar kalmte te bewaren. Zij begeeft zich andermaal naar buiten. 't Is stikdonkere nacht en stil als het graf. Alleen werpt een flauw licht uit een der huizen in de verte zijn schijnsel over den weg, waarlangs de dokter komen moet.

‘Nog niet!’ verzucht zij op moedeloozen toon, na opnieuw met alle mogelijke inspanning te hebben geluisterd, ‘nog niet!’

Wat te denken? Zóólang zou haar man, buiten ziektegevallen, nimmer op zich laten wachten!

Het werd haar bijna zeker: er moest hem een ongeluk zijn overkomen.

Maar hoor!.... Is het verbeelding of werkelijkheid! Ja, ja, zij hoort voetstappen!

Nog eens geluisterd.

Neen, zij bedriegt zich niet - de stappen worden al duidelijker en duidelijker gehoord - zij zijn vast die van een man. Maar hij moet nog vrij ver verwijderd zijn. Ook schijnt zijn gang buitengewone haast te verraden. Wat wonder? 't Is al zoo diep in den nacht!

Zou het haar echtgenoot zijn?

Onafgebroken houdt zij den blik naar het licht over den weg gericht: daar zal zij hem weldra in herkennen.

Inderdaad, eenige seconden later omstraalde het lichtschijnsel een menschelijke gedaante, die echter terstond weer in het duister verdween.

De arme vrouw slaakte een pijnlijken zucht. Zij heeft hem maar even gezien, doch lang en duidelijk genoeg, om zich te overtuigen, dat de naderende onmogelijk haar echtgenoot kan zijn. In dolle vaart, maar half gekleed, neen, jammerde zij, zoo zou de dokter zich nimmer, zelfs des nachts niet, aan den openbaren weg willen of durven vertoonen!

Wat vreeselijke gedachte rijst daar in haar binnenste op! O, als het eens een moordenaar was, die haar man uitgeschud en halfdood misschien aan den weg heeft laten liggen, en nu zijn heil zoekt in de vlucht!

Zij voelde schier geen grond meer en had moeite zich staande te houden, toen op hetzelfde oogenblik iemand vlak langs haar zijde, echter zonder haar op te merken, heenschoot en door de geopende deur haar woning insnelde.

O, hemel, wat moest dat beteekenen! Zoude booswicht ook haar dood zoeken?

Zij wil zich in het duister verbergen.

Maar wat, als hij haar niet vindt? O, dan zal hij zich wreken op de kinderen!

‘Neen,’ roept zij uit, ‘dan liever met mijn dood het leven van mijn lievelingen, dan met hun dood mijn leven gered!’

In deze opwelling van heldhaftige moederliefde, ijlde mevrouw A., zonder zich een seconde meer te bedenken, haar verschrikker na, niet anders denkende, dan dat zij den dood in de armen vloog.

Dan, wie beschrijft haar ontzetting, toen zij, binnentredend, in den gewaanden booswicht den goeden dokter, haar eigen man, herkennen moest, die daar in een hoek van de kamer op een leuningstoel neergevallen, doodsbleek en een onooglijk kleedingstuk krampachtig met beide handen vasthoudend, naar adem zat te snakken!

‘Maar man!’ was het eenige, wat zij kon uitbrengen, terwijl zij hem onder een vloed van tranen om den hals viel.

‘h' Ach vrouw... h' laat me... h' een oogenblik met... h' rust!’, verzuchtte de geneesheer, den dierbaren maar te zwaren last zacht van zich afduwend. ‘h' Laat me... h' een oogenblik... h' met rust..; h' ik ben zoo... h' moe!’

Mevrouw begreep gelukkig, dat zij het best deed met zich bedaard te houden. Dat hem iets vreeselijks was overkomen leed overigens geen twijfel.

Een glas koud water, dat zij hem met de hartelijkste woorden aanbood, zou wellicht zijn ontsteltenis eenigszins doen bedaren.

‘Ach, vrouw,’ zei de dokter, na een teug van het frissche water te hebben gedronken, ‘ik had niet gedacht dat wij elkaar levend weergezien o zouden hebben!’

Mevrouw A. moest zich geweld aandoen, om niet opnieuw in tranen los te barsten. Neen, het waren geen ijdele schrikbeelden geweest, waartegen zij zoo herhaaldelijk had moeten kampen!

‘Ik was er wel bang voor,’ sprak zij, ‘ik kon mij niet voorstellen, dat uw bezoek bij mijnheer N. zoo lang zou hebben geduurd.’

‘Mijn bezoek bij mijnheer N. was gauw genoeg afgeloopen!’

De eenigszins wrevelige toon, waarop hij die woorden sprak, zoowel als geheel zijn verschijning, zei de arme vrouw genoeg, om elke vraag naar het resultaat er van overbodig te achten. Alleen brandde haar medelijdend hart van verlangen, om toch alles te weten, wat haar ongelukkigen man was wedervaren.

Roerloos voor hem staande, hoorde zij den dokter aan, toen hij, eindelijk genoegzaam tot zich zelven gekomen, zijn treurige mededeelingen begon, en de betraande blikken, waarmee zij hem onder het verhalen onafgebroken strak in het aangezicht zag, schenen hem de woorden van de lippen te halen.

Het verhaal pijnigde haar, en toch moest zij alles weten. Herhaaldelijk poogde de dokter, om haar verder leed te besparen, aan zijn relaas maar kortaf een einde te maken, echter met geen ander gevolg, dan dat hij, klokke drie na middernacht, eindigde met heel de noodlottige geschiedenis tot in de kleinste bijzonderheden te hebben meegedeeld.

Het was een treurige nacht, en de beide echtelieden zagen elkander al even mistroostig aan. De dokter begreep dat zijn vrouw behoefte had aan wat opbeuring.

‘Kom kom, Anna,’ zei hij, ‘trek je het geval niet zoo erg aan. De - niets wilde hem op dit oogenblik invallen - de schelm heeft er in elk geval niet veel bij gewonnen en wellicht....’

‘Niet veel bij gewonnen!’ viel zij snikkend in, ‘niet veel bij gewonnen! Je horloge en je beste jas, waar je bovendien geen dag buiten kunt! En je dan tergend nog die vod in de handen te stoppen!’

Thans zich zelve niet meer meester, rukte zij haar echtvriend het kleedingstuk van den dief uit de handen en wierp het met alle kracht, die in haar was, tegen den grond.

Maar hoor! terwijl het buis aldus vrij onzacht op den vloer neerkomt, wordt, tot niet geringe verbazing van mevrouw en mijnheer A., een lichte doffe slag waargenomen, oogenblikkelijk gevolgd door een duidelijk hoorbaar geluid, dat, eenige seconden aanhoudend, beiden onwillekeurig aan een al te onpractisch behandeld zakuurwerk doet denken.

‘Vrouw!’ roept mijnheer A. uit, terwijl hij haastig en minder behoedzaam, dan bij dergelijke overtuiging wel wenschelijk ware geweest, het kleedingstuk, met zooveel onverdiende verachting neergesmeten, weer opraapt, ‘daar zit een horloge in!’

En waarlijk, nauwelijks heeft hij het buis een weinig van den vloer geheven, of een groot nikkelhorloge rolt, uit een der binnenzakken gevallen, voor de verbaasde blikken van dokter en echtgenoote uit, door de kamer, in zijn tuimelingen legio van kleine glasscherven achterlatende.

'Wat drommel!' zegt mijnheer A., het uurwerk opnemend en het van alle kanten nauwkeurig bekijkend, 'dat lijkt wel mijn eigen horloge!'

'Wat, je eigen horloge? Maar man, zoo dom zal toch een dief niet zijn!'

'Het zou al even dom wezen of hij het mijne of een ander in zijn buis had gelaten; in elk geval, dit zat er in. Maar bekijk het zelf, het kan niet anders, het moet het mijne zijn! - Wie weet, zitten niet mijn instrumenten er ook nog in!'

'Daar heb je ze al!' roept hij een oogenblik later uit, terwijl hij, het buis met de eene hand hoog houdend, zijne echtgenoote in de andere het ontstolen notitieboekje plus de gezochte instrumenten laat zien.

Mevrouw A. had niet verbaasder kunnen staan kijken, al had zij op het oogenblik een ooievaar hooren zingen.

'Wat een suffer!' zegt zij, in al hare droefheid een kortstondig gevoel van leedvermaak over de domheid van den dief niet kunnende onderdrukken. 'Wat een suffer! Er mankeert nog maar aan, dat hij zijn naamkaartje of zoo iets in het buis had gelaten, waardoor hij zich zelf aan de galg bracht. Je hebt immers overal gevoeld?'

'Sapperloot, daar zeg je wat, Anna, neen, niet overal; zoover heb ik nog niet gedacht! Komaan, dadelijk onderzocht! Hier, pak aan!' Meteen reikte hij haar het kleedingstuk met beide handen toe.

Haastig en zonder in het minst op de oude vlekken te letten, die het hier en daar aankleefden, nam mevrouw het gehavend buis over, zooals het wijd uithangend, met den binnenkant naar het lamplicht gekeerd, haar door mijnheer A. werd aangeboden.

'Ik zie verscheiden zakken,' sprak de dokter, 'of het moeten allemaal scheuren zijn.'

''t Ding zal er zeker wel op ingericht zijn om veel gestolen goed te bergen; het zou mij niets verwonderen, als het zakken waren; kijk maar goed 1' liet zijn echtgenoote er op volgen, en hief, om haar man het onderzoek zoo gemakkelijk mogelijk te maken, het buis tot boven haar schouders op.

Zij had gelijk, doch de eene zak na den ander bleek zonder eenigen inhoud te zijn, en het zou kort geduurd hebben, of mevrouw had met den moed ook het buis zich laten ontzinken, toen de dokter opeens verbaasd uitriep:

'Hoe nu, bodem en toch geen bodem?!'

'Wat! voel je iets, Wijnand?'

'Sst, stil even! Hoe vreemd, mijn hand stuit overal op den bodem en toch, daaronder zit iets! Wat kan het zijn? Sapperloot, een portefeuille! Ja, ja, ik voel het, een portefeuille!'

Een portefeuille zorgvuldig geborgen, ingenaaid in de onderste verdieping van een dubbelen binnenzak! Mevrouw A. zet oogen open, als om ze nimmer meer te sluiten.

'Kom,' zegt de dokter, 'leggen wij het buis op de tafel, en de portefeuille er voorzichtig uitgetornd, want een portefeuille is het, vrouw, of ik heet geen Wijnand meer!'

Dat haar man Wijnand heette, wist mevrouw zeker; maar zeker ook hield zij zich overtuigd, dat hij zijn dierbaren naam, een misschien eeuwenoud bestaand erfgoed in de familie A., nimmer tegen een onzekere besliste uitspraak zou verpanden.

Dies was voor genoemde bewerking een alleszins geschikt instrument schielijk gevonden en de dokter toog aan het werk.

Aandoenlijk was het, te zien, hoe de hand, die geleerd had bij geen andere operatie, van welken aard ook, zich een oogenblik onvast te bewegen, thans beefde als een popelblad. Niettemin bleek zij ook in verrichtingen als deze een meesterhand te zijn - in een ommezien drong zij tot in het ingewand van het buis door, om even spoedig weer daaruit te duiken, voorzien van een... nieuwe portefeuille.

Wat zal zij inhouden? Vast iets van waarde; waarom ze anders zoo zorgvuldig geborgen? De hand des operateurs trilde sneller en sneller, naarmate zij het einde harer verrichtingen nabijkwam.

Maar wie meldt de verrassing, toen de geopende tasch dokter en echtgenoote een bankbiljet van tweehonderd gulden te aanschouwen gaf!

'Tweehonderd gulden! Wie had zoo iets kunnen denken! Wijnand, Wijnand, Goddank, wij zijn gered!' riep mevrouw uit, terwijl zij andermaal haren man om den hals viel en een kus op allebei zijn wangen drukte.

Mijnheer A. liet niet na het ontvangen harteblijk zijner verheugde echtgenoote met een gelijke hartelijkheid te beantwoorden. Toch, zij merkte het zeer goed op, met ietwat minder geestdrift, dan zij wel verwacht,

en het moet gezegd, ook wel verlangd had.

'Vind je ook niet,' vroeg zij, - de lezer zal begrijpen, waarom? - 'vind je ook niet, Wijnand, dat wij alle reden hebben om den Hemel te danken?'

''t Is zeker een mooie vondst, Anna,' sprak hij, 'ik hoop dat zij onze redding wezen zal.'

'Hou je dat dan niet voor zeker? O, je denkt misschien 't is geen tweehonderd zeventig gulden, en je hebt gelijk. Maar als wij den huisheer nu eens honderd, of desnoods honderd vijftig gulden betaalden, zou je dan niet meenen, dat hij zijn bedreiging zou intrekken?'

'Dat geloof ik wel!'

'Welnu, de overige vijftig met de tien gulden, die ik op je tafel verspreid heb gevonden, zijn immers meer dar. genoeg om de andere schuld af te doen en u bovendien een nieuwe jas aan te schaffen!'

(*Wordt Vervolgd.*)

Bij de Platen.

Aan de beterhand. -

Voor het eerst mag de herstellende zieke, na dagen lang in de muffe kamer te hebben gezeten, weer eens buiten komen. Het is een mooie zonnige lentedag en de uitbottende boomen, de ontluikende bloemen, de dartele vogeltjes, alles spreekt van hernieuwd leven. Helaas, het zieke meisje voelt nog maar flauwtjes den opwekkenden invloed van de ontwakende natuur. Zij is nog zoo zwak, dat zij zich zelfs met een kussen in den rug nog maar met moeite kan overeind houden. De frissche buitenlucht is haar nog te sterk, ze bedwelmt haar, en machteloos zoekt ze steun tegen de borst harer oude moeder. Het goede mensch spreekt haar moed in, slaat vertrouwelijk de rimpelige hand om den vermagerden hals, vermaant haar het hoofdje niet zoo moedeloos te laten hangen en spiegelt haar het jonge leven, dat weer voor haar opengaat, in de mooiste kleuren voor.

DE STICHTINGEN VAN DON BOSCO.
Don Bosco, stichter van de Congregatie der Salesianen.

Onwillekeurig leent de zieke het oor; zij voelt zich opgebeurd, zij wil weer gezond worden, weer nieuwe krachten krijgen, met vernieuwde hoop het leven hervatten, dat haar al scheen te ontzinken en dat haar toch nog zooveel brengen kan. Nog meer dan de [f]rissche buitenlucht en de opwekkende invloed der lente sterkt haar daartoe de teedere, bemoedigende toespraak der moeder.

DE STICHTINGEN VAN DON BOSCO.
Margareta Bosco, moeder van Don Bosco.

De elftmarkt te Dusseldorp. -

Dusseldorp is niet enkel de stad der schilders en kunstplaten. Zooals ons levendig tafereel op blz. 292 te zien geeft, wordt in de kunstrijke Rijnstad ook behoorlijk gedacht aan de behoeften van het dagelijksche leven. En dat ook de kunstenaars dit waardeeren, blijkt uit de kranige schilderij, door Fr. Schnitzler aan de drukke elftmarkt gewijd.

Een schouwspel zooals die markt oplevert is dan ook wel geschikt, het hart te bekoren niet alleen van den fijnproever, die graag in de vasten versche visch op tafel ziet, maar ook van den schilder, wiens oog te gast gaat aan de spelingen van licht en kleur op het zilverschubbige zeebanket. De kunstenaar van ons tafereel toont zich een waardigen naneef der oud-Hollandsche meesters, die in hun gezonden levenslust visch en vleesch wisten te schilderen, dat de beschouwer hunner kleurige doeken er van watertandt. Toch is het niet zoozeer de visch als wel de markt, die hem met haar vroolijke bedrijvigheid het meest heeft aangetrokken. In bonte afwisseling schildert hij ons de bezoekers: de zorgzame huismoeder, die voor weinig geld een mooi koopje hoopt te doen, de dikke huishoudster en de rappe keukenmeid, die minder op de kleintjes hebben te letten, en de welgedane oude rentenier, die de zorg voor zijn tafel liefst niet aan tusschenpersonen overlaat, maar er zelf op uitgaat om zich als kenner den fijnsten visch uit te zoeken.

De elft is, zooals men weet eigenlijk een zeebewoner, die in de Noord- en Oostzee thuishoort, maar in het voorjaar den Rijn, de Elbe en de Wezer komt opgezwommen om verder landwaarts in te trekken en daar van September tot December kuit te schieten. De tochten dezer visschen geschieden met zekere regelmaat, ja zij moeten daarbij zelfs, evenals de kraaien, de figuur van een driehoek vormen, doch maar langzaam vooruitkomen. Terwijl zij nu zoo de rivieren opzwemmen, (in den Rijn komen zij hoogstens tot in de buurt van Spiers) worden zij bij massa's gevangen en opgegeten. In de Rijnstreek eet men ze hoofdzakelijk versch, maar overigens wordt de elft ook gezouten en gerookt. In de Rijnsteden en Dusseldorp niet het minst is het altijd een gebeurtenis van gewicht, als de eerste elft aan de markt komt. In de restauraties worden bijzondere elftmalen aangericht, waarbij men niet verzuimt te zorgen dat het vischje zwemmen kan, en ook in de gezinnen is de elft een geliefkoosde schotel.

DE STICHTINGEN VAN DON BOSCO.
Don Rua, opvolger van Don Bosco.

[Nummer 38/39]

In de Lijdensweek.
(Bij de platen).

Als naar gewoonte biedt de *Illustratie* in deze week, aan de overdenking van het bitter lijden en den smartelijken dood des Heeren gewijd, haar lezers een reeks tafereelen aan, die op de Passie van onzen goddelijken Verlosser betrekking hebben. Die gravures zijn ditmaal zoo gekozen, dat de vrome beschouwer den Zaligmaker op zijn lijdensweg kan volgen van uit de zaal des Avondmaals tot in het graf.

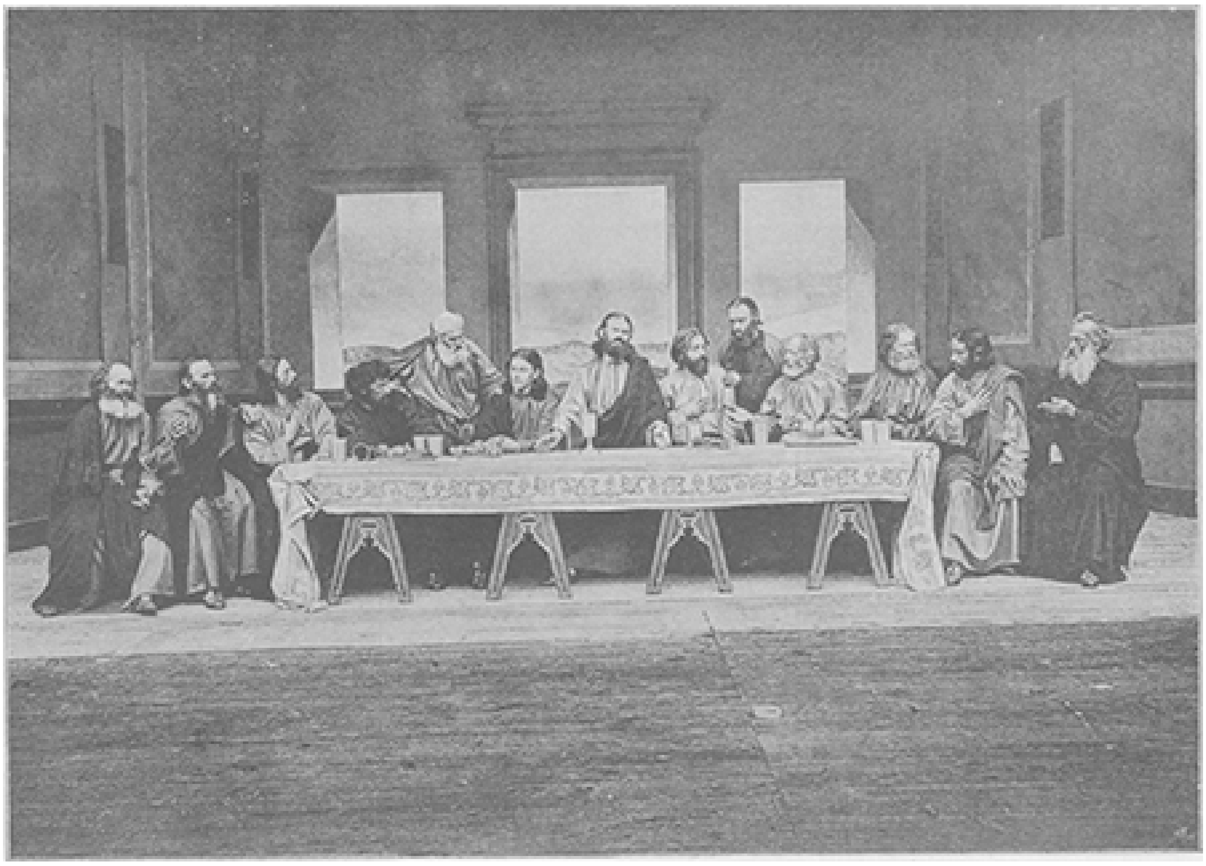

HET LAATSTE AVONDMAAL, NAAR DE VOORSTELLING VAN HET PASSIESPEL TE OBERAMMERGAU.

Onze eerste bladzijde geeft ons dat treffende liefdemaal te aanschouwen, waar de goddelijke Meester voor het laatst met zijn leerlingen wenschte aan te zitten, ten einde plechtig afscheid van hen te nemen voor zijn dood en hun tevens een duurzaam pand zijner liefde achter te laten. Onze voorstelling is genomen naar die uit het beroemde Passiespel van Oberammergau. Gelijk in den 24en jaargang, bij de beschrijving van dit godsdienstig drama, uitvoeriger is uiteengezet, poogt dit tafereel uit het passiespel eigenlijk slechts een reproductie te geven van de wereldbekende schilderij van Leonardo da Vinci, op blz. 284 van den 25en jaargang afgebeeld. Deze stelt het aangrijpende

oogenblik voor, waarop de Zaligmaker aan zijn leerlingen heeft bekend gemaakt, dat één onder hen Hem verraden zal en allen zich vol schrik en afgrijzen de vraag stellen, wie onder hen toch wel die rampzalige kan zijn. 'Ben ik het Heer?' klinkt het van alle kanten en Petrus wendt zich tot den bevoorrechten leerling Johannes, opdat hij in stilte den Meester ondervrage. Ook Judas, de verrader, houdt zich nog onwetend en belangstellend. Hij zal zich niet ontzien, vriendschappelijk de hand in denzelfden schotel te doopen met Hem, dien hij straks aan de beulen zal overleveren.

De voorstelling van het H. Avondmaal wordt door allen, die het Passiespel van Oberammergau hebben gezien, eenparig als het treffendste en stichtelijkste tafereel van het heele drama geroemd. Onze plaat, naar een photographie vervaardigd, geeft den lezer het verheven schouwspel weer, zooals het door de vrome, eenvoudige Tiroler landlieden werd vertoond, en hij kan zich daaruit een denkbeeld maken van den heiligen ernst, de diep godsdienstige overtuiging en het innig, warm gevoel, waarmee de vertooners zich van hun taak kwijten. Zij beschouwen die niet als een spel, maar als een heilige handeling, waarop zij zich door het aanhooren der H. Mis en het naderen tot de H. Tafel voorbereiden. Dat verklaart den machtigen indruk, door de ongekunstelde, ingetogen houding en taal dier nederige landlieden gemaakt op de duizenden en duizenden toeschouwers, waaronder de hoogst ontwikkelden en verlichten even geroerd waren als het eenvoudigste moedertje.

Uit de zaal van het Avondmaal richtte de Zaligmaker zich met zijn leerlingen naar den hof van Olijven om er te bidden. Onze tweede gravure, naar de schilderij van den Duitschen kunstenaar H. Hofmann, stelt Hem voor op het oogenblik, dat Hij zich, van de apostelen gescheiden en alleen verder in den hof doorgedrongen, met gevouwen handen ter aarde werpt, als verplet onder het wicht van de heele zondenschuld der menschheid, die Hij, als schuldeloos zoenoffer, op zich genomen heeft.

Terwijl zijn gezellen, door den slaap overmand, als onverschillig zijn neergezonken, heft Hij, bedroefd tot den dood, het gefolterde hoofd tot zijn Hemelschen Vader op en bidt: 'Vader, zoo het mogelijk is, laat dan dezen kelk van Mij gaan,' maar in kinderlijke onderwerping laat Hij er aanstonds op volgen: 'doch niet Mijn, maar Uw wil geschiede.'

En de Hemelsche Vader heeft den angstkreet van zijn beminden Zoon gehoord: zie, de hemel opent zich en een zacht, vertroostend licht bestraalt de neergebogen gestalte. Een Engel daalt neer om Hem te verkwikken en te sterken tegen den vreeselijken strijd.

Treffend heeft de schilder ons dat zielroerend oogenblik gemaald.

Op onze derde plaat ontmoeten wij den Verlosser weer, ditmaal beladen met het kruis, dat Hij ter liefde van ons gewillig op de schouderen genomen heeft. De schilderij is van den Italiaanschen meester Daniël Crespi en grijpt den beschouwer, door de edele lijdende uitdrukking, diep in de ziel. De goddelijke trekken zijn reeds pijnlijk verwrongen door de folteringen der doornenkroon, door al de kwellingen, in den schrikkelijken, slapeloozen nacht onder den spot en hoon en de ruwe mishandelingen der beulen uitgestaan. De oogen zinken al diep weg in hun kassen; de wenkbrauwen trekken zich smartelijk samen en rimpelen het hooge, effen voorhoofd, druipend van bloed. Maar dat alles kan van het gelaat des goddelijken Lijders niet wegnemen den glans van hemelsche goedheid, de kalmte der gelaten

berusting, den zachten gloed der opofferende liefde, innig brandend in de half geloken oogen.

Weer een volgend tafereel vertoont ons den Christus, stervend aan het kruis. Het is de XIIe statie van den kruisweg in de kerk te Beek bij Nijmegen, geschilderd door onzen begaafden jeugdigen kunstenaar Ant. van Welie, die, naar wij vernemen, thans bezig is ook de kerk van Pijnakker bij Delft met een dergelijken kruisweg te verrijken.

De statie, die wij hier onder de oogen hebben, komt ons uitstekend geslaagd voor. De groepeering der figuren is natuurlijk en ongedwongen, de houdingen zijn edel en waardig, de drapeering is fraai zonder gezochtheid, de kleurschakeering harmonieus, het geheel treffend door de algemeene stemming zoowel als door de uitdrukking der afzonderlijke figuren. Het doet door het levendige der voorstelling en de traditioneele opvatting denken aan een tafereel uit het Passiespel van Oberammergau.

De uitdrukking van den stervenden Christus vooral is diep treffend en de smart der bedroefde Moeder, leunend op den arm van Johannes, met fijn gevoel weergegeven. Ook de Magdalena, schreiend aan den voet des kruises neergebogen, de geknielde vrouwenfiguur links en de hooge gestalte van Nicodemus, als verslagen van rouw en ontzetting het schrikkelijk tooneel aanstarende, drukken wèl de gevoelens uit, die de toeschouwers van den kruisdood op Calvarië moeten hebben bezield.

Wij meenen de kerk van Beek te mogen gelukwenschen met zulk een kruisweg en gelooven dat menige aanzienlijker gemeente haar dien benijden kan.

Ons laatste tafereel eindelijk is de Graflegging, naar de schilderij van Jalabert, denzelfden Franschen meester, die ons in den vorigen jaargang zulk een schilderachtige en treffende voorstelling gaf van Christus en zijn leerlingen in den hof van Olijven. Hier herkennen wij hetzelfde fijne, gedistingeerde penseel in de edele vormen van het afgenomen lijk, in de nauwkeurige teekening van koppen, handen, houding en drapeering, in de zorgvuldige ordonnantie en den fraaien, zachten toon van het geheel.

Deze graflegging vormt een plechtig slotstuk tot de afwisselende reeks onzer lijdenstafereelen, die, naar wij vertrouwen, wèl zullen bijd[r]agen om bij onze lezers de stemming te wekken, in deze heilige dagen bij den Christen gevorderd.

In Gethsemani.

Gebogen onder 't wicht, het plettrend wicht der zonden,
Ligt Hij daar neergeknield, met aller schuld belaên;
   Een hemelbode spoedt straks aan
   Om God, den Sterke bij te staan,
Die de aard Verlossing en den Hemel kwam verkonden,
Maar huivrend voor zich zelf, op d'aanblik van het kwaad
Waarmee Zijn reine ziel voor 's Vaders vierschaar staat,
Door d'omvang van 't verderf der menschheid als verslonden,
   Het hart in deze klacht ontsloot:
   ‘Mijn ziel is droevig tot den dood!’

Geen wonder! 't Was te zwaar, 't was bovenmenschlijk lijden,
't Was schuld van Adam af tot aan den jongsten dag;
   Hij hoort het roerend weegeklag
   Van 't Opperkerkelijk gezag,
Dat zucht, gekluisterd door den vloekbren geest der tijden;
Hij ziet de hel op aarde in elken vorm vereerd,
Zijn Outerdienst veracht, Zijn helder licht geweerd;

Hij ziet de deugd gehoond, de misdaad 't recht bestrijden,
En, door wat gruwbaar is bezield,
Den mensch voor satans beeld geknield.

Dat alles lag voor 't oog van Christus bloot geslagen,
Toen 't uur des lijdens, ons ten zegen, was vervuld;
Die toekomst lag voor Hem onthuld
Met al haar booze zondenschuld:
'Ik zal, dus spreekt Hij, heel den last dier snoodheid dragen,
Den beker drinken, en Calvarië met bloed
Bedauwen, dat voor al, wat immer zondigt, boet;
Dat bloed zal niet vergeefs God om verzoening vragen,
Maar zegepraalt op dood en graf
En wischt des zondaars smetten af!' -

Zoo sprak de mond, die ons den Hemel kwam verkonden;
O, volgen wij altijd den dierbren Heiland na,
Die voor ons stierf op Golgotha
Uit liefde zonder wedergâ;
En moge slechts een zucht, een traan, om 's werelds zonden,
Ons hart en oog ontgaan: wie weet, wat heil die baart!
Geen haat vervulle ons hart, maar medelij' met de aard'.
't Is tijd van weenen, niet van schrikbaar vloekverkonden;
O, dat de wereld boettijd hou',
De Heemlen zelve plegen rouw.

DR. J.J.F.W.

Van 't kruisbeeld

Van 't Kruisbeeld dringen zachte liefdestralen
In 't oog, dat hier berouwvol tranen plengt;
Geen zonnestraal die rijker neer komt dalen
Op 't rozeblad van morgendauw gedrenkt.

Wanneer u 't beeld van snood doorleefde dagen
Verwijtend voor de ontstelde ziele staat,
Wan neer uw hart den Hemel af durft vragen
Of daar vergeving is voor zooveel kwaad:

Een blik op 't Kruis' aanschouw die open armen,
't Gebogen hoofd, omkranst met doornenkroon,
Dat hart, doorboord ten teeken van erbarmen -
Aanschouw de Liefde u beidend op haar troon!

Van 't Kruisbeeld stroomt genade, vrede en zegen
Met milden straal den zondaar in 't gemoed,
En ruischt de stem der blijde hoop hem tegen:
'Vertrouw, mijn kind! Ik heb voor u geboet!'

W. DE VEER, S.J.

De stichtingen van Don Bosco.
(*Slot.*)

Om een volledig denkbeeld te geven van de stichtingen van Don Bosco zou men één voor één alle huizen moeten beschrijven, door hem opgericht. De bijzonderheden over hun oorsprong en inrichting zouden ongetwijfeld hoogst belangwekkend zijn, maar ons veel te ver voeren. Die stichtingen toch zijn zoo talrijk, dat wij er zelfs niet aan denken kunnen, ze hier alle op te sommen.

Behalve het reeds besproken gesticht aan den Corso Vittore Emmanuele hebben de Salesianen te Turijn nog een ander huis met twee kerken, namelijk het *Oratorio* van den H. Franciscus van Sales. Dit is het eerste huis, door Don Bosco tot stand gebracht, en nog altijd het middelpunt van de congregatie der Salesianen. Behalve zijn twee kerken, die van den H. Franciscus van Sales en die van Maria Auxiliatrix, bezit het ruime werkplaatsen, waar de kinderen verschillende beroepen leeren, en fraaie leerzalen voor de studeerenden. Voorzeker munten de gebouwen, naar gelang der behoefte opgetrokken, niet door regelmaat uit, maar zij kunnen gemakkelijk een duizendtal verpleegden herbergen.

Met de hem eigen helderheid van blik had Don Bosco spoedig ingezien welke ontzaglijke rol de pers speelt in de tegenwoordige samenleving en hoe groot haar invloed is. Daarom richtte hij, zoodra hij kon, een drukkerij op. Die van het *Oratorio* is zeer uitgebreid; zij is voorzien van tien persen en geheel naar de

eischen des tijds ingericht. Er is een lettergieterij aan toegevoegd, terwijl de inrichting bovendien ook haar eigen papierfabriek heeft.

Haar persen leveren tal van drukwerken, waarvan sommige bestemd zijn voor de propaganda onder het volk en schoolgebruik, terwijl de andere een kostbare leerstof leveren voor de hoogere studieklassen of ten dienste der priesters en theologanten zijn bestemd. Ook wordt er aan gravure en kleurendruk gedaan, terwijl eveneens de binderij uitstekend werk levert. Drie gasmotoren te zamen van 25 paardenkracht leveren de beweegkracht, die al de machinerieën van het huis in beweging brengt. De stoombakkerij zorgt in den kortst mogelijken tijd en op de zuinigste manier voor de 750 kilo brood, die dagelijks zijn benoodigd.

In dit huis heeft Don Bosco altijd gewoond: men toont er nog op de tweede verdieping de twee kleine vertrekken, die hij er in gebruik had, en uit welker vensters hij zijn geliefde weezen kon gadeslaan, als zij zich op de speelplaats verlustigden.

Verder heeft de congregatie der Salesianen een huis met kerk te Rome, welke stichting verlaten kinderen opneemt van allerlei nationaliteit, die daar bijzonder talrijk zijn. In het geheel telt de congregatie in Italië een twintigtal huizen; in Frankrijk omstreeks tien, in Spanje drie. Ook in Oostenrijk, Engeland en België heeft zij haar stichtingen, ja zij strekt zich zelfs uit over Brazilië, Uruguay, Argentinië, Ecuador, Patagonië en Vuurland.

Voor ons zijn intusschen van het meeste belang de stichtingen van Don Bosco in het Heilig Land, die zich vooral ten doel stellen de bestrijding van het schisma en het protestantisme in de geheiligde oorden, om hun grootsche herinneringen zoo dierbaar aan de katholieken der geheele wereld.

Alle ketterijen en dwalingen betwisten elkaar de heilige plaatsen, waar onze goddelijke Verlosser met zijn gezegende Moeder en zijn teederen Voedstervader heeft geleefd. Te Jerusalem, te Bethlehem, te Nazareth inzonderheid, waar het Heilig Huisgezin dertig jaren lang in het verborgen woonde, trachten de protestanten de namen van Maria en Jozef geheel in vergetelheid te doen geraken.

Te allen tijde is 't het streven van de trouwe kinderen der Kerk geweest, de gewijde plaatsen aan de heerschappij van ongeloof en dwaling te onttrekken. Dat streven ligt ook ten grondslag aan de pogingen der Salesianen om de bevolking voor het catholicisme te winnen, door zich vooral te wijden aan de christelijke opvoeding der jeugd.

De stichtingen, die zij thans in het H. Land bezitten, kwamen oorspronkelijk geheel afgescheiden van de congregatie tot stand. Ongeveer twintig jaren nadat Don Bosco in Italië zijn zegenrijken arbeid tot verpleging der verlaten kinderen had aangevangen, werd een jeugdig priester in het H. Land door God tot een dergelijk werk geroepen, en dat wel onder omstandigheden, die hier verdienen meegedeeld te worden.

Die priester, Don Belloni met name, was professor in de gewijde geschiedenis aan het seminarie van het Latijnsch Patriarchaat. Om gezondheidsredenen bebouwde hij in zijn vrije uren een kleinen tuin, dien hij uit liefhebberij zachtjes aan uitbreidde. Weldra had hij bij zijn tuinarbeid een helper noodig en vond dien in een armen jongen, het zoontje van een blindeman.

Terwijl het kind de bloemen van Don Belloni verzorgde, hield deze zich bezig met het opkweeken der ziel van het knaapje. Het kind was niet onbegaafd, het maakte snelle vorderingen en was weldra in staat, zijn eerste H. Communie te doen. Doch nu deed zich een moeilijkheid voor: de jongen, die niet veel meer dan wat vodden

aan het lijf had, moest voor de plechtigheid in een behoorlijk pak gestoken worden. Don Belloni was niet rijk, maar door spaarzaamheid slaagde hij er toch in, zijn kweekeling een nieuw pak kleeren te verschaffen, en deze kon in passend feestgewaad tot de H. Tafel naderen.

Nu zijn de bewoners van het H. Land over het algemeen zeer arm en hebben daarbij een opmerkelijken karaktertrek: ze zijn in hooge mate inhalig. Het gerucht, dat Don Belloni een armen jongen aan een pak kleeren had geholpen, was weldra wijd in het rond verspreid en van alle kanten kwamen nu de liefhebbers opdagen om op hun beurt in de plunje te worden gestoken. Van uit Egypte en Syrië kwamen de armen Don Belloni hun kinderen aanbieden, en de jeugdige priester zag zich opeens van zooveel ongelukkige kleinen omringd, dat hij niet wist wat met hen aan te vangen.

DE STICHTINGEN VAN DON BOSCO. - Don Belloni.

Maar hij stelde zijn vertrouwen op God en meende dat aangezien de Voorzienigheid hem opeens zooveel kinderen toezond, hij niet beter kon doen dan zich aan de verzorging dezer kleinen te wijden. Hij nam dus zijn ontslag als professor en was van dat oogenblik weesvader. Wij kunnen ons niet verdiepen in de geschiedenis der moeielijkheden en tegenkantingen van allerlei aard, waarmee de edele man te worstelen had. Het moge volstaan te vermelden dat hij er met bewonderenswaardige krachtsinspanning en onvermoeide toewijding in slaagde, eerst een weeshuis op te richten te Bethlehem en vervolgens nog twee huizen te vestigen op eenigen afstand van het eerste.

Het weeshuis van de H. Familie te Bethlehem telt op het oogenblik 80 verpleegden, terwijl nog een 200tal kinderen uit den omtrek er onderwijs ontvangen. Bovendien wordt er avondschool gehouden voor de volwassenen en wekelijks vergadert in het gesticht een conferentie van den H. Vincentius.

Door de natuurlijke goedheid van zijn hart geleid, kwam Don Belloni van den aanvang tot hetzelfde opvoedingsstelsel, dat door Don Bosco al sinds zoo lang in practijk was gebracht. Ook in zijn inrichtingen wordt algemeen de preventieve methode toegepast en evenals in de stichtingen van Don Bosco worden ook in die

van Don Belloni verschillende vakken en beroepen geleerd, die aan den aanleg en de neigingen der kweekelingen beantwoorden, terwijl ook de veelvuldige biecht en communie er als het doelmatigste opvoedingsmiddel wordt beschouwd.

Te Bethlehem evenals in alle huizen van Don Bosco vinden wij de kweekelingen gescheiden in studenten en handwerksleerlingen, de laatsten verdeeld over vijf beroepen: schoenmakers, schrijnwerkers, boekbinders, slotenmakers en kleermakers.

Behalve het weeshuis te Bethlehem heeft men thans: vooreerst een landbouwinrichting voor 60 weezen te Beitgemal tusschen Jaffa en Bethlehem. Dit weeshuis is geschonken door een edelmoedig' Engelschman, markies Bute. Het omvat niet minder dan 900 hectaren grond aan één stuk, en wanneer eenmaal de congregatie over voldoende fondsen en armen zal beschikken om al dien grond in cultuur te brengen, kan hij haar het graan, de olie, de vruchten en het vleesch leveren, benoodigd voor haar drie gestichten in het Heilig Land.

Een derde weeshuis bezitten de Salesianen te Cremisan, op een uur afstands van Bethlehem; hiertoe behooren ongeveer 100 hectaren grond, die grootendeels met wijngaarden beplant zijn. Dit weeshuis neemt een dertigtal verpleegden op.

Ten slotte beschikt de congregatie over een terrein te Jerusalem, dat zonder twijfel later zal aangewend worden voor de vestiging van een weeshuis ten behoeve dier stad, alsmede een uitgestrekt stuk grond te Nazareth, waar men binnenkort een stichting hoopt te vestigen in den geest als die te Bethlehem.

Te Nazareth heeft, zooals wij reeds aanstipten, het protestantisme zich een overwegenden invloed weten te verschaffen. Het beschikt over ontzaglijke hulpmiddelen en wendt die met alle macht aan om in de stad, waar de Heilige Familie ons de herinnering aan de bewonderenswaardigste deugden heeft nagelaten, de vereering van Maria geheel te onderdrukken. De vereerders der allerheiligste Moedermaagd en van haar kuischen Bruidegom kunnen dus niet anders dan met belangstelling de ijverige pogingen der Salesianen gadeslaan om uit die geheiligde oorden de dwaling te verdrijven, opdat aan de H. Familie de eer gegeven worde, die haar verschuldigd is.

Gelijk wij gezien hebben, ademen de stichtingen van Don Belloni en Don Bosco denzelfden geest: beiden gingen uit van het beginsel dat het kind door liefde gewonnen moest worden. Toen dan ook Don Belloni, bij het klimmen der jaren, zijn krachten voelde verminderen en vreesde dat zijn werk, hetwelk hem zooveel moeite en zorgen gekost had, met hem te gronde zou gaan, kwam hij in 1891 aan Don Rua, den opvolger van Don Bosco verzoeken, de duurzaamheid der stichtingen in het H. Land te verzekeren door ze op te nemen in de liefdewerken der Salesianen. Het voorstel werd aangenomen en reeds in October 1891 vertrok een eerste schare zusters van Maria Auxiliatrix naar Bethlehem, in December van het volgende jaar door een nog talrijker groep gevolgd. Don Belloni zelf deed, na de voleinding van zijn noviciaat, zijn professie als Salesiaan van Don Bosco.

Zoodoende is de duurzaamheid der stichtingen in het Heilig Land verzekerd, wat echter niet wegneemt dat zij op het punt der financiën met groote moeilijkheden te worstelen hebben. Al zijn zij toch bij de liefdewerken der Salesianen aangesloten, de regel wil dat elk huis zich zelve bedruipt, en nu brengt de armoede en de geest der bevolking in het Heilig Land de stichtingen aldaar in een bijzonder netelige positie. Zoodra zich de een of andere onvoorziene uitgave voordoet, zit men er letterlijk met de handen in het haar. Niet minder dan drie weken toch gaan er mee heen eer op een bede om hulp, naar Europa gezonden,

IN GETHSEMANI, NAAR DE SCHILDERIJ VAN H. HOFMANN.

antwoord kan gekomen zijn. Hieruit kan men eenigszins afleiden, aan welken kommervollen toestand dikwijls de arme religieuzen zijn blootgesteld, die geregeld in het onderhoud en de verdere dagelijksche behoeften hunner pleegkinderen hebben te voorzien.

Ten einde de stichtingen in het Heilig Land te hulp te komen en vooral het noodige geld bijeen te zamelen om het bovenbedoelde terrein bij Nazareth tot de stichting van een weeshuis aan te wenden, heeft Don Rua een zijner priesters, Don Nèple, belast, een beroep te doen op de liefdadigheid der geloovigen in Europa. De ijverige Salesiaan heeft, zooals men weet, voor eenige weken ook ons vaderland bezocht en door zijn verblijf in verschillende steden onze weldadige landgenooten in staat gesteld, door hun giften tot het beoogde doel bij te dragen en zich den titel van *coopérateur* of medewerker aan de stichtingen van Don Bosco te verwerven.

Aan dien titel zijn bijzondere geestelijke gunsten verbonden. Overtuigd van het onberekenbare nut, dat door het werk van Don Bosco, inzonderheid in het Heilig Land kan gesticht worden, hebben de verschillende Pausen de congregatie der Salesianen met groote geestelijke gunsten verrijkt.

De breven van 7 April 1858, 11 Maart 1870, 30 Juli 1875 en 9 Mei 1876 getuigen van de vaderlijke zorg der Plaatsbekleders van Christus voor de liefdewerken van Don Bosco. Om aan die gunsten deelachtig te worden, heeft men zich slechts als *coopérateur* te laten inschrijven, en ontvangt daarvoor een diploma alsmede het *Bulletin salésien*, zijnde een maandschrift, bestemd om al de medewerkers aan het liefdewerk Don Bosco op de hoogte te houden vaan de stichtingen en de missiën der congregatie in de beide werelden. Zoodra er in Nederland een voldoend aantal *coopérateurs* zullen ingeschreven zijn, zal er een bulletin in het Hollandsch worden uitgegeven.

Wij twijfelen niet of de van ouds bekende liefdadigheid van het Nederlandsche volk zal ook aan de stichtingen van Don Bosco den steun verzekeren, dien zij nooit geweigerd heeft waar het heil van den evenmensch en de eere Gods haar offer vroeg. Inzonderheid durven wij verwachten dat onze landgenooten gaarne zullen bijdragen tot de stichting van het ontworpen weeshuis te Nazareth, over welk liefdewerk de edelmoedige graaf van Bergeyk te Antwerpen welwillend het patronaat heeft aanvaard.

Een R.K. godsdienstoefening in de binnenlanden van Java door A.G. Vorderman.

Er was groot nieuws in het stille Tjikaso; dat nieuws bestond in de aankomst van twee, zegge twee Europeanen.

Gold het een ‘gewone binnenplaats’, zooals wij de plaatsen in het binnenland gewend zijn te noemen, en lag die gemeente niet al te ver van den grooten postweg, gewis, niemand zou daarin iets bijzonders zien; maar te Tjikaso, een uithoekje van de bewoonde wereld, diep in 't gebergte, met zijn paar duizend inlanders en achttal Europeanen, kinderen incluis, was dit een événement.

Beider komst was echter niet onverwacht.

De inspecteur, een der twee vreemdelingen, was van een tocht naar het Zuiderstrand teruggekeerd en had zijn intrek genomen in den kawedanan[1]; de andere, de R.K.

1) Woning van het districtshoofd.

geestelijke van Cheribon, tot wiens gemeente Tjikaso behoort, was op dienstreis, zoodat de controleur, één der acht rasgenooten bovenvermeld, daarvan officieele aanschrijving ontvangen en de komst van den pastoor per circulaire aan de administrateurs der omliggende ondernemingen medegedeeld had.

Door velen was dit bericht voor kennisgeving afgeteekend, maar door de katholieken, die de minderheid der Europeesche bevolking uitmaken, met vreugde begroet.

Al liggen de ondernemingen in dit bergland mijlen uit elkander en al is de weg soms enkel te paard of per draagstoel af te leggen, zulks weerhield de geloovigen niet, te meer daar het voor hen de eerste gelegenheid was na Paschen om aan hun jaarlijksche plichten te voldoen.

Voor de meer begunstigden onder de katholieken, die plaatsen bewonen waar één of meer geestelijken gevestigd zijn, is het gemakkelijk genoeg de kerkelijke geboden op te volgen, doch honderden, ja duizenden zijn van een dergelijk voorrecht verstoken, doordien zij, diep in het binnenland verspreid, daar moeten leven om in hun onderhoud te kunnen voorzien. De H. Kerk dit in acht nemende, veroorlooft dan ook te hunnen gerieve, dat zij de bijzondere plichten kunnen vervullen *na* den Paaschtijd en wel de eerste maal dat daartoe gelegenheid bestaat bij de komst van een priester.

In dit geval nu verkeerden de katholieken van Tjikaso's omstreken.

Nog denzelfden avond van den dag zijner aankomst had de pastoor met zijn gastheer, den theeplanter X, mij ontmoet in den kawedanan en bij die gelegenheid kennis gemaakt met den controleur en een kinaplanter uit den omtrek, beiden joviale jongelieden. Dewijl 's anderen daags morgens de H. Mis zou worden opgedragen in de binnengalerij van het landhuis, waar de geestelijke logeerde, kostte het mij eenige moeite de beide jongelieden, die niet katholiek waren, te weerhouden om de godsdienstoefening bij te wonen. Zij verkeerden namelijk in de meening dat zij, door dit te verzuimen, te kort zouden schieten in beleefdheid tegenover den pastoor, wien zij een goed hart toedroegen.

Geeft de aanwezigheid van andersdenkenden in een katholieke kerk geen belemmering aan de godsdienstoefening, elders waar deze in de binnengalerij van een particuliere woning moet geschieden en het getal opgekomen katholieken klein is, kan de tegenwoordigheid van een paar *outsiders* soms hinderlijk worden; niet omdat dezen ergernis zouden verwekken, maar omdat velen der vergaderde Roomschen, dikwijls hun vrienden in het dagelijksche leven, zich dan gegeneerd gevoelen, overtuigd als zij zijn dat hunne godsdienstige plechtigheden niet door de anderen begrepen worden.

Welk een indruk het moet maken, wanneer onder de Consecratie en de Elevatie een belangstellende protestantsche bezoekster met een waaier in een schommelstoel zit te wippen (Historisch!) terwijl het argelooze mensch, geheel te goeder trouw, een onduldbare afleiding bezorgt aan alle geloovigen, zal de katholieke lezer best begrijpen. Zoo'n vaart nu zou het te Tjikaso niet loopen.

De heldere Woensdagmorgen die volgde was koud, vinnig koud zelfs, voor een Indischgast die gewend is in de heete laaglanden te vertoeven. En toch wees de thermometer niet lager dan 57° Fahrenheit.

Ook den Soedaneeschen dorpelingen scheen het nog niet raadzaam, hun bezigheden aan te te vangen in dit vroege morgenuur. Zwijgend, met een inlandsche sigarette in den mond, zaten zij, het lichaam omwikkeld meteen molton deken, neergehurkt in

de voorgalerijtjes hunner woningen, of slenterden over den weg, de deken als een boernoe gebruikende.

Een wandeling van den kawedanan, aan het eene uiteinde van het dorp gelegen, naar de theefabriek aan het tegenovergestelde, geeft een dier genietingen, welke het Preanger-bergland alleen oplevert. De zon, nog verscholen achter den reusachtigen vuurberg Tjiseuneuh, bescheen nog niet de helling, waarop Tjikaso lag; maar hare stralen verguldden reeds den top van den nabijliggenden Geloedoeg, die uit zijn krater voortdurend dampen deed opstijgen, welke, langzaam zich verspreidend in het ijle ruim, oranjekleurig afstaken tegen het azuur der bovenlucht. Verderop de helder verlichte gelende rijstvelden van de lagere streken, welke aanblik hier en daar werd afgebroken door voorgebergten, wier slagschaduwen schel contrasteerden met de verlichte ribben. Op den voorgrond eindelooze zacht-glooiende heuvels met lage theestruiken begroeid, bloeiende als camelia's, de wegen, herkenbaar door grillig groeiende uitheemsche coniferen. En bij dit alles het zacht gemurmel van kristalhelder water, dat in de leidingen langs den weg heenstroomde, overdekt met inlandsche wilde balsamienen.

Welk een verscheidenheid!

Heggen, waarin Pharbitis Nil met hare groote hemelschblauwe klokken opklimt, afgewisseld door Javaansche doornappels met reusachtige fijnriekende witte bloemen. En dan die bonte mengeling van bloemen op de erven der Europeanen! Planten, die in de laaglanden niet willen gedijen, komen hier tot haar recht. Het oog verlustigt zich aan de weelderig groeiende fuchsia[']s en de ontelbare variëteiten van rozen, aan de Verbena's, Hortensia's en viooltjes, terwijl inheemsche orchideeën tegen het geboomte der erven zijn aangebracht en een klein denkbeeld geven van de pracht, waarmede de woudreuzen in het nabijliggende Urwald getooid zijn.

In een dergelijke omgeving te wandelen is een genot, dat niet voor vele landgenooten is weggelegd.

In het landhuis was iedereen reeds vroeg ter been. Een karretje met drie bergpaardjes bespannen had een familie aangebracht, die een uur onderweg was geweest om hier te komen. Nog een licht voertuigje bracht een kerkganger mede, waarna de opgekomenen zich in de voorgalerij of den tuin verspreidden in afwachting van de komst van mevrouw N., een vrome dame, die, meende men, zeker reeds tegenwoordig zou zijn, ware haar wellicht op den moeielijken weg geen ongeluk overkomen. Later bleek het dat de koelie, die de bekendmaking moest overbrengen, geprefereerd had den nacht in een warong[(*)] door te brengen in plaats van zijn bestemming te volgen. Mevrouw N. arriveerde dan ook eerst kort voor de preek.

Eindelijk werd het halfnegen. Er mocht niet langer gewacht worden. Terwijl de priester zich met het misgewaad bekleedde, plaatsten de kerkgangers zich op twee rijen stoelen, die tegenover het geïmproviseerde altaar in de binnengalerij waren opgesteld.

Het H. Misoffer nam een aanvang. Natuurlijk ontbraken daarbij koorknapen en zangers. Alleen de stem van den biddenden priester en de klank van het waarschuwend schelletje deden zich hooren. Maar gedurende die eenvoudige plechtigheid ontbrak het den aanwezigen niet aan godsdienstigen ernst; dat moet gezegd worden.

Maakt het een diepen indruk, ook op andersdenkenden, wanneer in een katholieke kerk oud en jong, arm en rijk, geleerd en onontwikkeld bij het begin van het *Evangelie* allen te gelijk opstaan en een kruis maken op voorhoofd, mond en borst om daardoor te betuigen, dat zij zich over de leer van Christus niet schamen, maar die willen

(*) Inlandsche restauratie, soms tevens logement.

belijden en volbrengen, - of bij de *Elevatie* en het *Domme non sum dignus* gezamenlijk knielen en zich op de borst kloppen, als teeken van een aanbiddend en rouwmoedig hart: hier werd die indruk grootendeels gemist. Men rekene echter dit gemis onzen medebroeders niet te hoog aan Van der jeugd af wellicht hebben zij hun leven doorgebracht in weinig stichtelijke omgeving, in nauw ontgonnen wildernissen of op plaatsen, waar met geen mogelijkheid geestelijke voorlichting verkrijgbaar was, en zoo is 't geen wonder dat zij de usances ontwend zijn.

Een Fransch medicus, te Parijs gepromoveerd, die geruimen tijd op een Messageriesboot gevaren had, waagde zich te Batavia aan het arts-examen om zich in Indië als geneesheer te kunnen vestigen; toen hij met vlag

en wimpel was afgewezen, voegde hij mij toe: ‘On rouille tant soit peu à bord d'un navire.’ ‘Men wordt aan boord een beetje suf.’

Dit ‘on rouille tant soit peu’ schoot mij te binnen, maar toegepast op Java's binnenland.

Vóór de communie uitgedeeld werd, hield onze geachte priester een preek. Wie pastoor Schets gehoord had in zijn lijdensmeditaties, toen hij nog te Batavia geplaatst was, ondervond welk een indruk zijn rethorische gave maakt, gesterkt door zijn innig vroom gemoed. Van daar ook de spanning, waarmede zijn woorden in Tjikaso's landhuis werden opgevangen.

Op uitnoodiging van den aartsbisschop van Syrace, was het onderwerp bij deze gelegenheid het Pausdom.

Vooral door het geschiedkundig gedeelte van zijne toespraak werd het meerendeel der vergaderden zeer getroffen.

Toen de plechtigheid was afgeloopen, verspreidden wij ons weder in den tuin, om te wachten tot de priester zich van zijn misgewaad ontdaan, zijn dankzegging verricht en de kerkelijke benoodigdheden geborgen zou hebben.

De geestelijken, die op reis gaan, voeren altijd een koffertje met zich, waarin alle benoodigdheden tot het opdragen der H. Mis zoo beknopt mogelijk bijeengebracht zijn. Dergelijke miskoffertjes zijn onder meer door den H. Vader indertijd hier aan de missie geschonken. Zij maakten deel uit van de cadeau's aan Z.H. vereerd bij gelegenheid van diens jubilé in 1887. Men weet dat Paus Leo XIII, na afloop der tentoonstelling van geschenken, die alstoen plaats had, alle katholieke missiën bedacht en haar mededeelde van zijn overvloed.

Eindelijk was ook de pastoor klaar en vereenigden zich allen in de pendoppo aan den disch, door de gulle gastvrouw aangericht.

DE STICHTINGEN VAN DON BOSCO. - Don Belloni te midden zijner weezen.

Nog een uur later en alles was op het landhuis weer in gewonen doen. De gasten waren vertrokken, de pastoor in een karretje op weg om in het gebergte aan het kind van een opzichter het H. Doopsel toe te dienen, en schrijver dezes op de terugreis naar de hoofdplaats, dwars door de theetuinen heen, die nu verlevendigd werden door scharen van bontkleurig gekleede theeplukssters.

Het was de eerste godsdienstoefening, die ik onder dergelijke omstandigheden bijwoonde en die mij onwillekeurig den Compagniestijd voor den geest bracht, toen hier in Indië het opdragen der H. Mis bij plakkaat van Regeeringswege verboden was en de weinige Roomschen gelukkig waren, wanneer zij 'en familie' hun kerkelijke plichten, door toevallige aanwezigheid van een vermomden priester, zij het dan ook ter sluiks, konden waarnemen. Want de Edelmogende Heeren der Regeering speelden daar niet mede: 'In 't byzonder plag 'men ook hier te yveren tegen de Roomsch-gezinden, wier Leeraars en Belyders meermalen om het heimelyk oefenen hunner plechtigheden ter Stede zijn uitgezet.' Aldus in een werk dat over Batavia handelt en in 1799 uitgegeven werd.

Gode zij dank! die tijden zijn voorbij en door betere vervangen, zoodat wij te Tjikaso niet de deuren behoefden te sluiten om te verhoeden, dat wij op 'Paepsche stoutigheden' betrapt zouden worden.

Het is bekend hoe waardeerend niet-katholieken thans over den ijver onzer pastoors in Indië spreken; laat mij hier tot besluit een enkel getuigenis mogen aanhalen. Het is ontleend aan het bekende werkje van den oudingenieur R.A. van Sandick, *Leed en Lief uit Bantam*, die op de bladzijden, welke de aangehaalde woorden voorafgaan, o.a. mededeelde van welke gering allooi de gecommitteerden waren, die in 1880 de veepest in Bantam moesten helpen beteugelen:

'Eenzaam waren de dagen, bij de opneming, in de wildernissen van Zuid-Lebak doorgebracht. Van tijd tot tijd een bezoek van een gecommitteerde van de veepest, wiens dorst slechts door veel jenever te stillen was.

'Maar neen! Er dient hier de naam genoemd te worden van eene orde van mannen, wier denkbeeld van plicht zoo hoog is, dat ik hoewel hun geloof niet deelende, hun oprechte bewondering toedraag. In die onherbergzame

oorden ging van tijd tot tijd een katholiek priester rond, om den troost van zijn godsdienst te brengen aan zieken, om kinderen te doopen. Ik kan niet zonder aandoening denken aan den onderpastoor van Batavia, M.J.D. Claessens, die, in den Westmoesson van 1880 op 1881, de afgelegenst een ontoegankelijkste streken van Lebak en Tjaringin bereisde. Hij bezocht onder anderen in December 1880 al de gecommitteerden vin de veepest, die in het Tjibalijoengsche, in het binnenland van Tjaringin, ter paggerbewaking, woonden. Niets ter wereld kon dezen priester verhinderen te doen, wat hij zijn plicht oordeelde. Zoo vernam hij eens, dat er in Lebak, in het Malimpingsche, een kind geboren was, ten huize van een katholiek gecommitteerde. 't Was toen in 't hartje van den Westmoesson. Het stortregende, toen hij vertrok, in zijn geestelijk gewaad, dat alles behalve practisch scheen voor zulk een tocht, maar dat hij niet wilde afleggen.

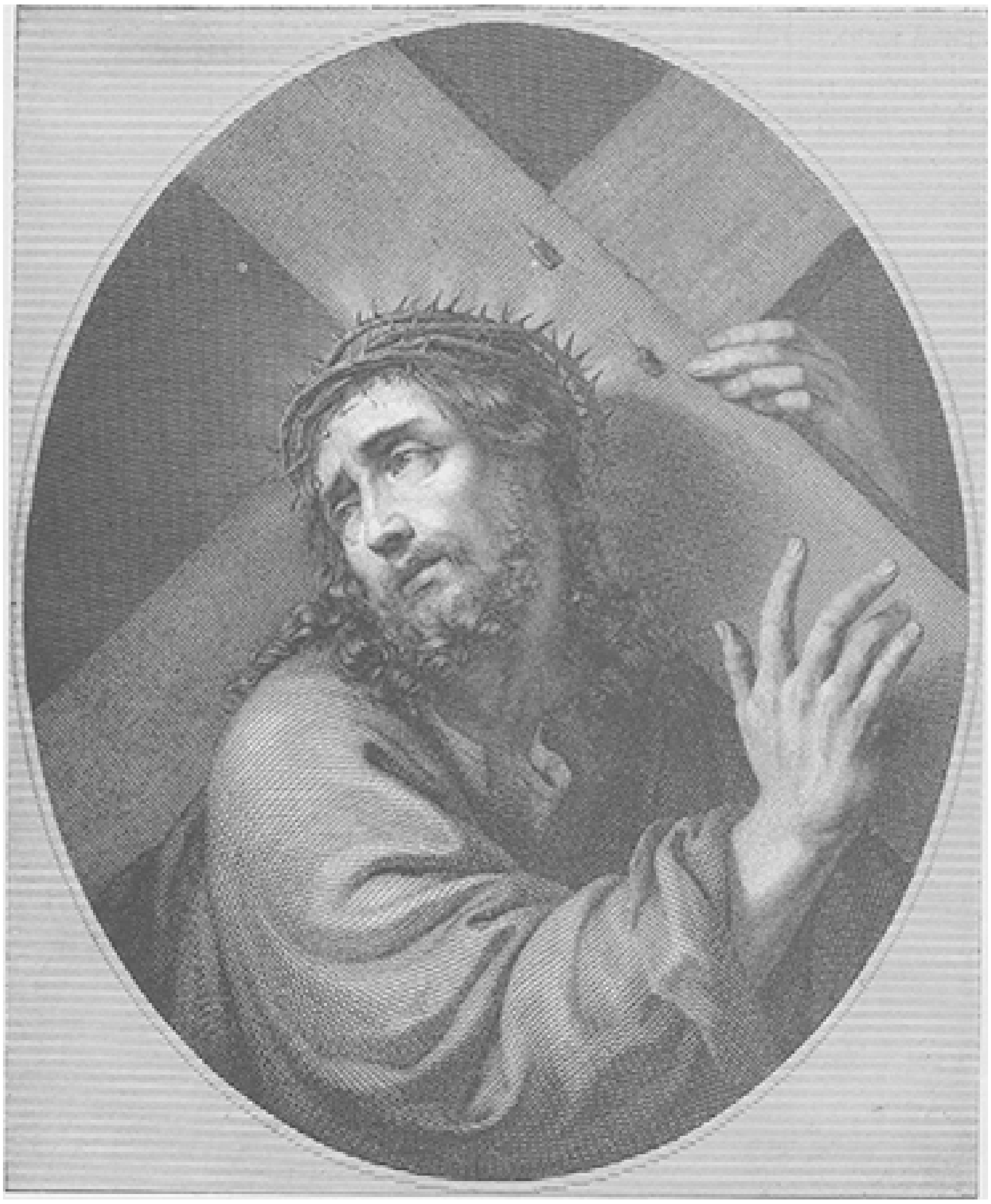

KRUISDRAGENDE CHRISTUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN DANIEL CRESPI.

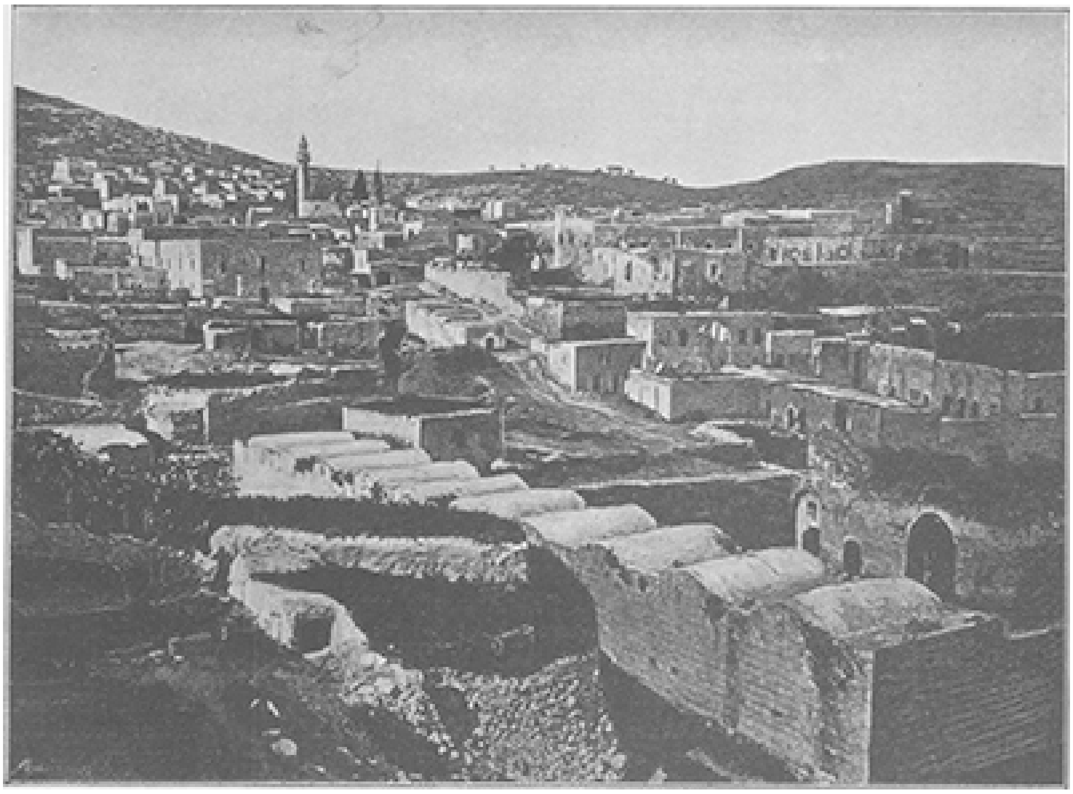

DE STICHTINGEN VAN DON BOSCO. - Gezicht op Nazareth.

De weg was lang en geaccidenteerd, als 't eigenlijk geen bittere ironie is van een weg te spreken in dien tijd van het jaar. 't Werd een storm. Geen huis onder weg Den nacht bracht hij door onder een brug. Hoe hij er gekomen is, weet ik niet, maar hij is er in geslaagd de standplaats van den gecommitteerde tebereiken en het kind te doopen.

En dan verbazen protestanten zich nog, dat de katholieke kerk populair is in Indie, en veld wint!'

Batavia,
25 Dec. 1893.

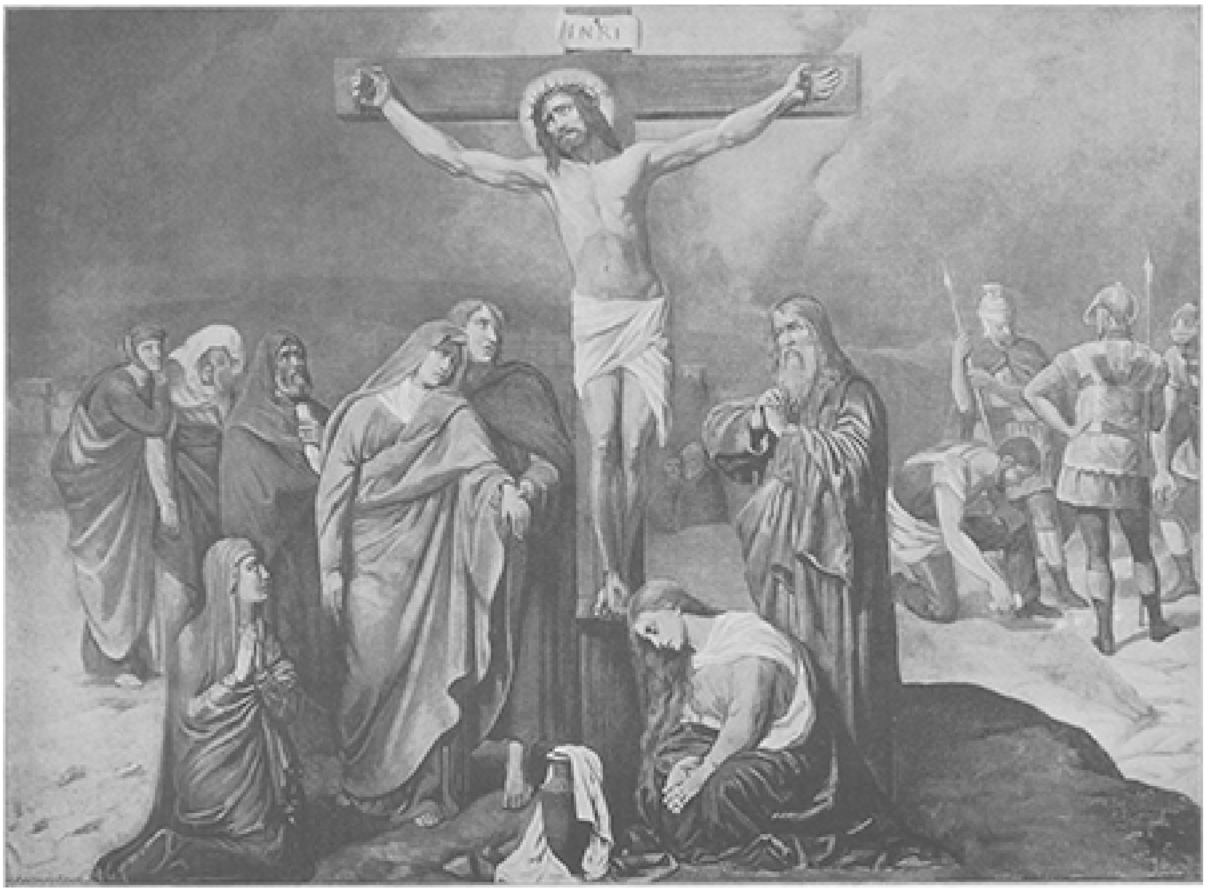

CHRISTUS STERFT AAN HET KRUIS.
XIIe statie van den Kruisweg in de kerk te Beek bij Nijmegen, geschilderd door ANT. VAN WELIE.

De dochter van den fabrikant door J. Vesters Jr.

XXIII.

Juffrouw Joosten had dan eindelijk haar Dirk mogen weerzien; zij had hem aan haar hart geklemd, zijn hoofd tusschen haar handen genomen, hem met moederlijken trots in het mannelijk, gebruind gelaat geschouwd, en daarna was ze in tranen uitgebarsten, in tranen van aandoening en moederweelde. En Dirk? Als was hij nog een kleine jongen, had hij haar gekust en nog eens, en haar wangen en haren gestreeld; hij had woorden gefluisterd, voor elk ander onbegrijpelijk, maar voor het moederoor verstaanbaar, voor het moederhart, dat zooveel geleden had, verkwikkend als de dauw des Hemels voor de verdorde velden.

En Van Haaren? Deze wilde geen ontroering laten blijken, hij wou zich goed houden. Na de omhelzing van moeder en kind, had hij Dirk hartelijk de hand geschud: 'Ik ben blij, dat ik je zie, Dirk; in geen jaren ben ik zoo blij geweest. Je ziet er ferm uit, precies je vader zaliger in zijn jongen tijd.' Meer kon hij niet zeggen; ook de sterke man die al zooveel beleefd had, was tegen de aandoening van zulk een weerzien niet bestand.

Emile van Meeren had zich uit bescheidenheid en ook uit schaamte wat achteraf gehouden, zoodat men hem in de eerste vervoering van geluk niet bemerkt had. Dirk trok hem nu naderbij en stelde hem aan zijn verraste moeder en oom voor. 'Jij hier, Emile!' riep juffrouw Joosten uit, en daarbij aan haar eigen geluk denkend, voegde ze er aanstonds bij: 'Wat zullen je ouders en Maria gelukkig zijn!

'Uw zoon is zoo goed voor mij geweest, juffrouw,' stamelde Emile bedeesd, 'ik zal hem nooit dankbaar genoeg kunnen zijn. Ik was verloren naar ziel en lichaam, en hij heeft me gered, me behandeld of ik zijn eigen broer was...'

'Kom Emile, laat dat nu uit zijn. Je hebt me beloofd, dat je die dankbetuigingen voortaan achterwege zou laten en den eersten keer den beste zie ik al, hoe slecht je woord houdt.'

Juffrouw, Joosten zei niets, maar met moedertrots zag ze op haar Dirk neer en om zijn edelmoedigheid was hij haar te liever.

'Een dubbel gelukkige dag vandaag,' zei Van Haaren, 'maar met dat al moeten wij niet vergeten, dat we haast hebben. Als we dadelijk een rijtuig nemen, kunnen weden trein nog halen. Onderweg en thuis hebben we allen mogelijk en tijd.'

En nu ze thuis bij elkander zaten, was het vertellen eerst voor goed begonnen. Dirk wilde weten, hoe zijn moeder het gemaakt had, hoe het met Maria was, welke de lotgevallen van zijn oom waren geweest; zijn moeder en oom waren op hun beurt verlangend, in bijzonderheden te vernemen wat Dirk wedervaren was. Alleen tegen twee moest Dirk natuurlijk eerst beginnen, maar telkens werd door een opmerkng of vraag de gelukkige moeder of oom in het gesprek betrokken.

'Vertel nu zoo maar in de gauwigheid het een en ander,' zei Van Haaren, 'je zal je verhaal nog wel een keer of twintig moeten doen, zoodat het er niet op aankomt, of je alles wel precies in volgorde vertelt. En dan geloof ik ook, dat je hoofd er niet naar staat, je bent veel te gelukkig, evenals je moeder en ik.'

Dirk begon weer te vertellen. Juffrouw Joosten luisterde met open mond; ze schreide van aandoening, als Dirk verhaalde, aan hoeveel gevaren hij was blootgesteld

geweest, welken doodsangst hij had uitgestaan. Een nauwlettend hoorder zou allicht gapingen in zijn verhaal bespeurd hebben, want Dirk ontweek het voorloopig nog, over de portefeuille, over Van Breugel en over Van Son te spreken. Hij begreep, dat dit alles zijn moeder te veel zou aangrijpen; bovendien zou dan ook de naam van Van Meeren genoemd moeten worden, en dit wilde hij vooreerst nog vermijden. Zooveel te meer sprak hij over zijn redding op het Engelsche schip, over zijn verblijf te Sidney, over zijn ontmoeting met Emile.

'Schei nu maar eens uit,' zei Van Haaren ten laatste, 'je keel zal wel droog worden van al dat vertellen. Je blijft nu immers toch bij ons, zoodat je dat allemaal nog wel eens lang en breed kan vertellen, als je wat op je gemak ben.'

Juffrouw Joosten had nog wel uren lang naar haar zoon willen luisteren, maar ze bedacht, dat hij vermoeid moest zijn, en daarom voegde ze haar verzoek bij dat van haar broer. Nu was het de beurt aan Van Haaren, om te verhalen. Hij deed het maar in de vlucht, met een paar woorden. Daarna kwam juffrouw Joosten aan de rij. Zij verhaalde van haar zelf, van Van Meeren, van de oude grootmoeder, van Maria vooral, want ze wist, dat haar kind daarin veel belang zou stellen. Dirk had een vraag op de lippen, maar hij wilde ze niet uitspreken: waarom Maria niet kwam, om hem geluk te wenschen?

Juffrouw Joosten scheen dit te merken, want ze zei: 'Je begrijpt, Dirk, dat ze het bij de Van Meeren's te druk zullen hebben met Emile. Het zal voor die menschen dan ook een heele verrassing zijn, want ze wisten er niets van. Maar twijfel niet aan hun belangstelling en dankbaarheid.'

'Zoo jongenlief, zit je daarover te denken?' vroeg Van Haaren.

'Maria is een lief meisje,' hernam de weduwe, 'we hebben veel pleizier van haar gehad, niet waar Gerard? Ze noemde mij moeder en Gerard oom.'

'Ja waarachtig, zet nu maar zoo groote oogen niet op,' zei Van Haaren, 'en ze zal het wel kunnen blijven doen, jongen, want je neemt ze immers tot vrouw?'

'Als ze mij maar wil,' antwoordde Dirk. 'Wie zegt, dat ze nog van mij houdt?'

'Dat zeg *ik*,' hernam Van Haaren. 'Of we dat niet honderd keer hebben kunnen merken! Maar ik begrijp het kind wel en ik acht ze er te hooger om. Jij bent nu een rijk man, zij is een arm meisje; ze wil zich niet op den voorgrond dringen, om zelfs niet den schijn te krijgen, als was het haar om uw geld te doen. Maar je vrouw wordt ze, dat verzeker ik je.'

'Ja, 't is een goed kind,' bevestigde juffrouw Joosten; 'ik heb ze in het ongeluk leeren kennen, en ik geloof, dat je moeielijk een zoo goede vrouw zou vinden.'

Op dit oogenblik diende de meid den heer Van Meeren aan, die bijna ter zelfder tijd binnentrad. Was dat dezelfde trotsche, zelfzuchtige man, vol berekening en overleg, zooals hij hem vroeger gekend had? vroeg Dirk zich af. Zijn haren waren vergrijsd, het hoofd gebogen, de gestalte gekromd, maar ook die trek van hardheid en trots was van het gelaat verdwenen. Hij leek een grijsaard, maar het gelaat verlicht door een straal van blijdschap en geluk, het oog tintelend van dankbaarheid. Hij ijlde op Dirk toe, greep diens handen en zei met een door tranen verstikte stem: 'Ik dank u, ik dank u, gij hebt mijn zoon gered, gij hebt mijn vrouw en mij gelukkig gemaakt.'

'En ik was gelukkig, dat ik Emile mocht ontmoeten,' zei Dirk eenvoudig. 'Ik deed enkel wat mijn plicht was.'

'Ik heb u veel, veel te danken,' herhaalde Van Meeren, 'aan u en aan uw moeder en oom.'

'Kom, kom,' zei Van Haaren zoo luchtig mogelijk, 'laat dat nu zoo maar, mijnheer Van Meeren. Alles is goed afgeloopen, en het einde zal een vroolijke bruiloft zijn.'

Het was Van Meeren aan te zien dat hij iets te zeggen had, dat hem zeer zwaar viel. ‘Ik heb zeer slecht jegens u gehandeld, Dirk, kunt gij mij dat vergeven?’ vroeg hij ten slotte.

‘Ja, mijnheer Van Meeren, ik vergeef u alles, alles.’

‘Maar ik heb veel misdaan, meer dan ge weet,’ herhaalde Van Meeren.

‘Ik vergeef alles,’ zei Dirk, ‘ik weet alles.’

Juffrouw Joosten en haar broer keken Dirk en Van Meeren beurtelings verbaasd aan. Wat beteekende dat?

‘Alles?’ vroeg Van Meeren. ‘Weet gij dan ook, dat ik het was, die uw vader bestal?’

Dirk knikte even met het hoofd, terwijl zijn moeder een doordringenden kreet slaakte en opsprong.

‘Vergeeft ge mij dat ook?’ vroeg Van Meeren nog eens.

‘Ja,’ zei Dirk, ‘ik had u alles reeds vergeven, alles. En ook gij, niet waar moeder, vergeeft het?’

Juffrouw Joosten bewaarde het stilzwijgen. Zij dacht na over wat ze gehoord had; ze dacht ook aan wat zij en haar kind van dien man geleden hadden en haar ziel werd met bitterheid vervuld.

‘Toe moeder,’ drong Dirk aan, ‘op dezen gelukkigen dag moet u alles vergeven. Doe het om mij en om Maria,’ fluisterde hij haar toe.

‘Mijnheer Van Meeren, ik begrijp niet wat u zegt, ik kan het haast niet gelooven, maar als het waar is, dan vergeef ik u, evenals mijn zoon het gedaan heeft,’ zei juffrouw Joosten.

‘Ik dank u,’ stamelde Van Meeren, ‘ik heb veel jegens u misdreven, maar dat was mijn eerste en grootste misdaad. Gij hebt er recht op, dat ik u alles zeg, dat ik u mijn misdrijf in al zijn snoodheid leer kennen....’

‘Zou u het niet een anderen keer willen doen, mijnheer Van Meeren?’ vroeg Dirk, die medelijden kreeg met de ontroering en angst van den ongelukkige. ‘Wij hebben u alles vergeven.’

‘Neen, laat mij het nu doen,’ drong Van Meeren aan, ‘dan zal ik de rust terugvinden, die ik zoolang heb moeten missen. God heeft mij zwaar gestraft; Hij heeft mij getroffen in wat mij het dierbaarst was en eerst daardoor ben ik tot inkeer gekomen. Ik heb berouw en hoop, dat ook de goede God mij zal vergeven, zooals gij mij vergeven hebt.’

‘Amen,’ zei juffrouw Joosten, die daardoor een bekentenis wilde voorkomen, welke vooral uit dien mond zoo pijnlijk moest zijn. Maar Van Meeren drong aan, dat men ze hem zou laten afleggen en spoedig luisterden alle drie aandachtig naar het verhaal van den fabrikant, herhaaldelijk door snikken afgebroken. Hij vertelde ongeveer hetzelfde als Van Son, en mocht het al voor Dirk, die het reeds eenmaal gehoord had en alles wist, niet nieuw meer zijn, juffrouw Joosten en Van Haaren ontlokte het verhaal menigmaal een kreet van verbazing, een enkele maal ook een nauw onderdrukte uiting van afschuw.

Toen Van Meeren ophield, na nogmaals hun aller vergeving gevraagd te hebben, drukte Dirk hem geroerd de hand en juffrouw Joosten zei aangedaan: ‘Mijnheer Van Meeren, ik vergeef u alles, om Dirk en om uw dochter.’

‘Wij zijn nu vrienden,’ zei Van Haaren luchtig, om zooveel mogelijk den pijnlijken indruk van dit tooneel weg te wisschen; ‘en ik geloof dat gij graag zult willen goedmaken wat gij misdeedt.’

‘Niets liever, als ik maar wist hoe. Ik ben arm..’

‘Met geld maakt men dat niet goed,’ hernam Van Haaren; ‘Dirk vraagt meer en beter. Ik mag het immers wel vragen?’ vervolgde hij, zich tot zijn neef wendend.

Deze knikte even met het hoofd, maar gaf geen antwoord.

‘Ik begrijp u niet,’ stamelde Van Meeren, ‘zeg wat ge wilt en ik zal het doen.’

‘Welnu dan.’ zei Van Haaren op den man af, ‘geef Dirk de hand van uw dochter.’

‘Van mijn dochter?’ vroeg Van Meeren verbaasd; ‘dàt?’

‘Ze heeft Dirk lief,’ zei Van Haaren, die zich in dien uitroep vergiste.

‘Maar dat kan niet,’ hernam Van Meeren, ‘ze is arm....’

‘Daar is ze Dirk te liever om, en bovendien, ik zorg voor een bruidschat. Daarover dus geen zorg.’

‘Maar op haar vader kleeft een vlek....’

‘Die heeft het berouw er afgewischt,’ antwoordde juffrouw Joosten.

‘Dirk vraagt u als gunst de hand van uw dochter, want ze is een engel. Ik heb ze leeren kennen, mijnheer, in het geluk en in het ongeluk, en ik weet zeker, dat Dirk nooit een betere vrouw zal vinden.’

‘Ja, ze is een engel,’ mompelde Van Meeren, ‘ik ben niet waard haar vader te zijn.’

‘Dus ge geeft uw toestemming, mijnheer Van Meeren?’ vroeg Van Haaren.

‘Dirk, ik hoop, dat Maria u gelukkig zal maken, zooals ze mij beter gemaakt heeft,’ zei de fabrikant bewogen.

‘Ik dank u, mijnheer, u maakt mij gelukkig,’ zei Dirk, hartelijk de hand van zijn aanstaanden schoonvader drukkend. ‘Als moeder en oom het goedvinden, zou ik wel graag even met mijnheer Van Meeren...’

‘Je bruid gaan verwelkomen,’ vulde Van Haaren aan. ‘Daar kunnen wij niets tegen hebben, niet waar, Anna?’ vervolgde hij met een blik op zijn zuster. ‘Nu we je zoo pas hebben, missen wij je wel niet graag, maar ditmaal zal je toch zoolang niet uitblijven. Je moeder en ik praten dan samen alvast over de bruiloft en breng je aanstaande dan strakjes mee..’

‘Mevrouw Van Meeren ook,’ vulde juffrouw Joosten aan.

‘Zeker, hoe meer zielen, hoe meer vreugd,’ zei van Haaren, die zich opnieuw jong voelde worden.

Een oogenblik later bevonden Van Meeren en Dirk zich op weg naar de woning van den eerste. Ze stapten zwijgend naast elkaar voort, want beiden waren te veel met hun eigen gedachten en geluk vervuld, om te kunnen spreken. Van Meeren had een gevoel, alsof hem een loodzwaar pak van de schouders was genomen. Hij ademde weer vrij op, maar meer nog was hij verheugd over het geluk van zijn dochter. Ze zou dus niet altijd in kommervolle eenzaamheid haar leven behoeven te slijten; ze zou gelukkig zijn: de man, dien hij zooveel had doen lijden, had als een gunst haar hand gevraagd. Het was Van Meeren bijwijlen of hij droomde. Hij had zijn misdaad bekend; hoe hij het had kunnen doen, begreep hij zelf niet, maar hij had het gedaan. En in plaats van verachting en verwensching had hij enkel welwillendheid en vergeving gevonden. Dirk, wegens wien hij zooveel misdreven had, had zich daardoor niet laten weer houden, zijn dochter te vragen, de dochter van een dief! Hij begreep, hoever Dirk boven hem stond, hoeveel beter en edeler hij was dan de menschen, wier omgang hij bij voorkeur had gezocht, dan de Hoekstra's, wien het enkel om een rijke erfdochter was te doen geweest. Hoe klein en verachtelijk kwam hij zich zelf, in dit licht bezien, voor.

Dirk van zijn kant was vol van zijn geluk, Maria zijn vrouw te mogen noemen. Hij zou haar al het lijden doen vergeten; hij was edelmoedig geweest jegens Van Meeren, hij zou het verder ook zijn. Hij was gelukkig en voelde de behoefte, om ook anderen gelukkig te maken. Hij vormde reeds honderd plannen, het een al mooier dan het ander. Binnen enkele oogenblikken zou hij Maria zien, hij zou haar zijn liefde zeggen, hij zou het jawoord, door Van Meeren reeds gegeven, ook uit haar mond vernemen. Een wereld van geluk ging zich voor hem ontsluiten.

Ternauwernood had mevrouw Van Meeren gezien, wie haar man vergezelde, of ze ijlde Dirk te gemoet, en bedankte hem zooals alleen een moeder dat kan, wie men het liefste heeft teruggeschonken, wat ze bezat. Ook Maria trad op den jonkman toe en wenschte hem geluk. 'Je hebt Emile gered, en daardoor mijn ouders gelukkig gemaakt,' zei zij, 'ik zal er je eeuwig dankbaar voor zijn, Dirk.'

Hoe lieflijk kwam hem dat gelaat voor, te lieflijker nog, omdat kommer en lijden er hun stempel op hadden gedrukt; hoe aangenaam klonk hem de stem van het jonge meisje in de ooren, dat hem nooit uit de gedachten was gegaan. 'Je bent de mijne, Maria, voor eeuwig!' juichte hij, haar hand in de zijne drukkend.

Zij zeide niets, een zee van zaligheid doorstroomde een oogenblik haar borst. Hij was dezelfde gebleven, en zij, ze mocht, ze kon niet. Toch had ze den moed niet, hem dat *nu* te zeggen; ze begreep, dat dit te wreed zou zijn. Ze antwoordde niet; ze voelde een nevel voor haar oogen komen, een onbeschrijflijke smart haar hart door vlij men. Mocht ze wel weigeren zijn vrouw te worden? Hoeveel waren haar ouders, Emile en zij hem niet schuldig! Zou het niet de grievendste ondankbaarheid zijn, als ze weigerde? Maar mocht ze dan het eenmaal gegeven woord breken, mocht zij, de dochter van den dief, de vrouw worden van den zoon des bestolenen? O, indien zij van haar belofte ontslagen kon worden, indien Dirk alles wist, haar vader kon vergeven en haar dan nog als vrouw begeerde! O dan... Maar dat was onmogelijk. Zij kon haar vader toch niet aanklagen! Sterker dan ooit, voelde zij nu weer de volle zwaarte van het offer, dat zij had gebracht, het was bijna *te* zwaar.

Spoedig waren allen rond de tafel gezeten en werd Dirk door mevrouw Van Meeren eerst met dankbetuigingen en daarna met vragen overstelpt. Maar Dirk zat op de pijnbank. Maria had niets geantwoord; wat moest hij daarvan denken? Zou ze de zijne niet willen worden? Wat mocht er toch achter schuilen? Hij had evenwel den moed niet, Maria, die met neergeslagen oogen voor zich keek, iets te vragen.

Ten slotte brak Van Meeren den woordenstroom zijner vrouw af met de opmerking: 'Vrouw, we hadden onzen eenen zoon verloren, en nu hebben wij er twee terug. Dirk heeft mij de hand van Maria gevraagd en ik heb voor u en voor Maria ja gezegd, overtuigd, dat ik den wensch van u beiden vertolkte.'

'Zeker, zeker,' haastte mevrouw zich te antwoorden. 'Wat een eer en wat een geluk. Geen schoonzoon kan mij liever zijn dan Dirk.'

'Gij zegt niets, Maria?' vroeg Van Meeren, maar hij hield op, zoo verschrok hij van de bleekheid op het gelaat van zijn dochter.

Deze sloeg haar betraande oogen op Dirk. 'Ik kan, ik mag niet,' snikte zij. Daarna verborg ze het gelaat in haar handen.

XXIV.

In een gemakkelijk, lief kamertje, dat zijn moeder voor hem had ingericht, en met allerlei voorwerpen van gerief en weelde versierd, zat Dirk Joosten ijverig te schrijven. De pen vloog vlug over het papier en het was hem aan te zien, dat hij in een prettige stemming verkeerde en dat hetgeen hij schreef het gevolg was van aangename gedachten of deze bij hem wakker riep. Nadat hij een zijtje vol had, stond hij even van zijn stoel op, stak een sigaar aan en stapte een paar maal haastig het vertrek op en neer, om ten slotte te blijven stilstaan voor een venster, dat op een bloeienden tuin uitzag. Spoedig werd hij daar zijn moeder gewaar, die op een tuinbank onder de schaduw van een breeden beuk op haar gemak neerzat en de mooie rozen beschouwde, met een glimlach van geluk om haar lippen.

Nauwelijks werd ze haar zoon voor het raam gewaar, of ze wenkte hem, bij haar te komen. Dirk opende het schuifraam halverwege.

‘Kom wat bij me zitten, Dirk, 't is hier nu zoo heerlijk in de schaduw.’

‘Neen, moeder, ik ben nog niet klaar, ik heb het druk,’ zei Dirk met een glimlach.

‘Maar het heeft toch zoo'n haast niet, morgen komt er weer een dag.’

‘Neen, moedertje, ditmaal verleidt u mij niet. Ik moet nog voor den middag klaar zijn. Maar lang zal het toch niet meer duren, want ik ben al aan mijn derden brief. Als ik dien af heb, kom ik bij u. Vindt u het goed?’

Na een knikje van zijn moeder sloot Dirk het venster en ging weer voor de schrijftafel zitten.

Dirk was de gelukkigste mensch op de wereld; den dag te voren had Maria van Meeren hem het jawoord gegeven. Wat een angst en lijden had hij uitgestaan, maar ook hoe groot was nu zijn geluk. Hoe ongelukkig, ja hoe wanhopig bijna was hij dien avond geweest, toen Maria dat harde woord uitsprak: ‘Ik kan, ik mag niet.’ Haar vader en moeder poogden een verklaring uit te lokken en het meisje tot andere gedachten te brengen, maar zij had met haar betraande oogen een zoo smeekenden blik op Dirk geslagen, dat deze, tot in het diepst zijner ziel tot medelijden geroerd met de verborgen smart van Maria, Van Meeren verzocht had, niet langer aan te dringen. Radeloos was hij naar huis geijld; zijn moeder en oom verschrokken van zijn gezicht en hadden alle moeite om hem tot bedaren te brengen. Het was een misverstand, zeiden zij, den volgenden dag zou alles wel opgehelderd worden. Juffrouw Joosten zou naar de Van Meeren's gaan en eens met het kind praten. Wie weet, wat een dwaze scrupule het was; maar hoe het ook zij, de weduwe verzekerde, dat ze haar alle muizenissen wel uit het hoofd zou praten. Dirk luisterde naar al die voorspiegelingen, zooals de schipbreukeling zich klampt aan een wrak, maar toen hij des avonds alleen op zijn kamer was, waar hij niets gewaar werd van de zorgen, die zijn moeder er dagen en weken te voren aan besteed had, scheen de toekomst hem duisterder toe dan ooit. Al zijn hoop op geluk was vervlogen: Maria had hem haar hand geweigerd. Maar ze leed, dat had hij uit haar zwijgen opgemaakt, en meer nog uit den smartvollen blik, dien ze op hem vestigde. Wat mocht het toch zijn? Het beeld der dochter van Van Son verrees voor zijn oogen en ontsteld vroeg hij zich af, of ook Maria evenals zij, naar een klooster wilde gaan, om boete te doen voor de schuld haars vaders? Als dat eens waar was? Een oogenblik folterde hem deze gedachte bovenmate: maar neen, dan had ze niet gezwegen, dan had ze het wel gezegd. Bovendien had ze nooit laten blijken, dat ze roeping voor het kloosterleven gevoelde. Neen, dat kon het dus niet zijn; wat dan? Dirk dacht zich suf, maar hij kon den sleutel niet vinden van wat hem een raadsel toescheen, en ten laatste besloot hij, nadat zijn hersens afgepijnd waren van het denken en het opperen der dwaaste vermoedens, in Gods naam te wachten tot den volgenden dag. Dan zou over zijn lot beslist worden. Indien het eens ongunstig uitviel? Hij durfde er niet over nadenken. Hij voelde, dat hij dan niet langer te R. zou kunnen blijven, de grond brandde er hem onder de voeten....

Juffrouw Joosten ging reeds vroeg in den morgen naar Van Meeren en begaf zich, na een kort onderhoud met mijnheer en mevrouw, met het jonge meisje in een kamer. Ze begreep, dat zij alleen achter het geheim van Maria zou kunnen komen, indien er al een geheim achter school. Liefdevol deed ze het meisje naast zich neerzitten en met een tact en scherpzinnigheid, als waarover alleen een vrouw en moeder beschikt, begon ze te vragen, zoodat ze Maria niet kon kwetsen. Zij had er het eerst een vermoeden van, dat het meisje de misdaad haars vaders kende, en met een behendige

wending bracht zij er het gesprek op. maar zoo, dat het woord dief niet genoemd werd. Spoedig begreep zij, dat ze de rechte snaar had aangeraakt, en nu ze dit eenmaal wist, kostte het haar weinig moeite, Maria te beduiden, dat alles vergeven was, dat het berouw de vlek had uitgewicht.

Snikkend wierp het jonge meisje zich om den hals der weduwe. Juffrouw Joosten zag in, dat het moeilijkste gedeelte van haar taak voorbij was. 'Alles is nu in orde, niet waar kind, en nu weiger je niet langer de vrouw van mijn zoon te worden? Je zal hem gelukkig maken, kind, en Dirk verdient het.'

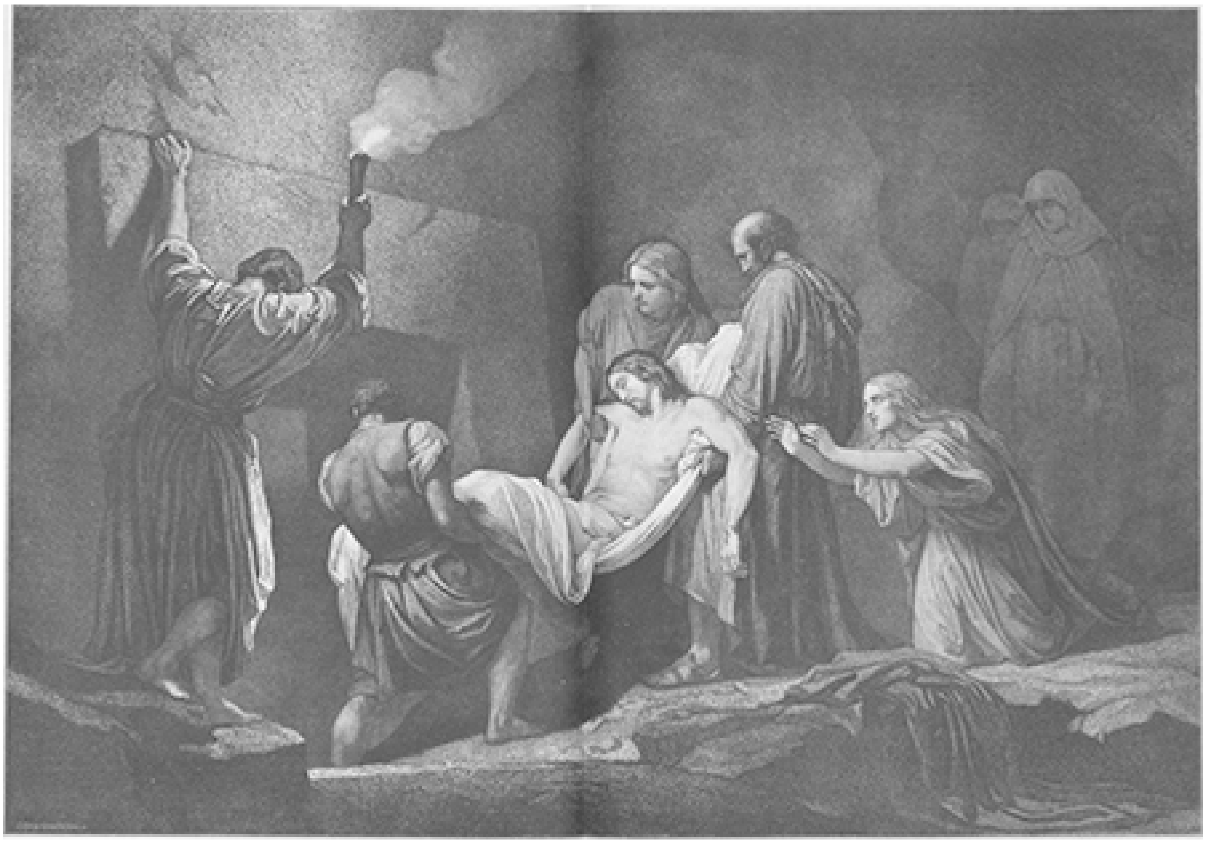

DE GRAFLEGGING, NAAR DE SCHILDERIJ VAN JALABERT.

'Moeder, het kan niet,' zei Maria snikkend, 'een belofte bindt me...'
'Aan een ander?' vroeg juffrouw Joosten ontzet.
'Neen, dat niet, moeder, dat niet,' zei het longe meisje met warmte.
'Wat dan, kind?' hernam de weduwe ademloos. 'Spreek op, je maakt me bang.'
'Ik heb het grootmoeder op haar sterfbed beloofd,' snikte het jonge meisje.
'Dat je Dirk niet trouwen zou?'
'Ja, ik heb beloofd nooit te trouwen.'
'Maar waarom toch?' vroeg juffrouw Joosten meer en meer onthutst. 'Uw grootmoeder was een zoo verstandige vrouw, ik begrijp niet..'
'Ik heb haar beloofd, altijd bij vader en moeder te zullen blijven, en voor mijn broertjes en zusjes te zorgen....'
'En als dat nu eens niet meer noodig was?'
'Ja, dan..' Het jonge meisje zweeg, bevreesd met die twee woordjes al te veel gezegd te hebben.
'Kind, laten wij nu eens verstandig praten. Mijn broer heeft je vaders fabriek gekocht, maar daar hij geen zin heeft, om zich daarmee het hoofd te breken, neemt Dirk ze over en je vader wordt zijn compagnon. Voor de toekomst der kinderen zorg ik, zoodat alles in orde is. Wanneer je grootmoeder zaliger nog leefde, zou ze de eerste zijn, om haar toestemming te geven. Vind je het nu goed, kind?' vroeg de weduwe, de hand van het jonge meisje grijpend.
'U is veel te goed,' fluisterde Maria, door haar tranen heen lachende.
'Mag ik Dirk nu het goede nieuws meedeelen en mag Dirk het jawoord uit je mond komen hooren?' vroeg juffrouw Joosten. 'Hij is radeloos van droefheid.'
'Ja, ja, moeder,' zei Maria, 'gij zijt allen veel te goed.'
Dien avond was het groot feest bij Van Meeren en oom Gerard had zijn zakken vol geschenken voor groot en klein, en verklaarde, dat hij in geen jaren zoo blij was geweest. Ook Van Meeren was in het beste humeur van de wereld en Maria was zoo gelukkig, zoo gelukkig...
Dirk dacht over dit alles na, nadat hij met zijn brieven klaar was en een oogenblik in zijn stoel gemakkelijk achterover leunde, alvorens zich naar zijn moeder in den tuin te begeven. Veel tijd werd hem evenwel daartoe niet gelaten, want een zacht tikken op de deur kwam hem in zijn overwegingen storen. Toen de deur openging, traden zijn moeder en Maria binnen.
'We storen je toch niet in je gewichtige bezigheden, Dirk?' vroeg juffrouw Joosten met een ondeugend glimlachje.
'Wel neen, ik ben met mijn schrijverij juist klaar en dan...'
'Als Maria er bij is, storen we je niet, wil je zeggen,' vulde de weduwe aan. 'Hoor me nu zoo'n jongen eens aan. Ik had het eens moeten wagen, binnen te komen, toen hij aan het schijven was; dan zou je wat beleefd hebben! Maar nu zijn aanstaand vrouwtje er bij is, is alles goed. Nu, Maria, ik hoop, dat mijnheer altijd zoo willig voor zijn vrouw zal blijven.'
'We zullen het samen best vinden, niet waar Dirk?' vroeg Maria.
'Zeker, kind; maar wat komen jullie nu eigenlijk doen?'
'Hoor eens, hoe nieuwsgierig hij is.'
'Ik geloof, dat jullie nog veel nieuwsgieriger zijn. Ik wed, dat jullie er op afkomt om te weten, wat en aan wie ik geschreven heb.'

‘Juist geraden, Dirk, we branden van nieuwsgierigheid. Zóóveel brieven in eens en dan zooveel haast om ze af te hebben!’

‘Nu, jullie mogen alles gerust weten. Maar laten de dames gaan zitten, dan kan ik op mijn gemak verslag geven.’

Nadat ze hadden plaats genomen, zei Dirk: ‘Nu geloof ik toch, dat ge uw verwachting wel wat te hoog gespannen hebt, want er kan maar één brief bij zijn, die u belang kan inboezemen, de andere moeten u geheel onverschillig zijn.’

‘Goed, goed,’ zei juffrouw Joosten lachend, ‘maar dien eenen, daar is het ons juist om te doen. Voor den dag er mee, jongen.’

‘Hier is hij, moeder, lees u hem maar.’

‘Je hebt goed praten, je weet, dat ik uit je gekrabbel toch niet wijs kan worden.’

‘Nu dan moet Maria hem maar lezen, en hardop, dan hoort moeder het meteen.’

Maria nam het schrijven aan en las:

> Eerwaarde Zuster.
> Ingevolge onze afspraak neem ik de vrijheid, U mijn behouden aankomst in het vaderland te melden. Ik zal U wel niet behoeven te zeggen, hoe verlangend ik was mijn dierbaren weer te zien en hoe verheugd mijn lieve moeder en mijn beste oom Gerard, dien ik nog nooit gezien had, waren, toen ze mij na zoo lange afwezigheid terugzagen. Ik heb hun beiden uw groeten overgebracht en ze hebben mij dringend verzocht, U wederkeerig de hunne te doen, met hun dankbetuiging voor de welwillendheid, die ik van U heb mogen ondervinden, en die bij mij steeds in dankbare en aangename herinnering zal blijven.
> Evenmin heb ik verzuimd, Uw groeten te doen aan Maria van Meeren, die binnenkort mijn vrouwtje wordt en heel graag kennis met U zou willen maken, als de afstand niet zóó groot was.
> Ik durf vertrouwen, dat U ons wel in uwe gebeden indachtig zal willen zijn, zooals wij ook steeds met erkentelijkheid aan U zullen blijven denken, in de hoop, dat U in den door U gekozen staat bij voortduring dat geluk en die tevredenheid moogt vinden, die Ge U daarvan hebt voorgesteld.
> Na vernieuwde dankbetuiging en groeten van mij en de mijnen blijf ik met de meeste hoogachting, Eerwaarde Zuster,
> Uw dw. dienaar,
> Dirk Joosten.

‘Ziezoo, nu weten jullie alles; ik hoop dat jullie nu ook tevreden zullen zijn.’

‘Zeker, jongen, en ik hoop, dat je altijd je vrouw je brieven zal laten lezen.’

‘Moeder heeft er pleizier in, ons te plagen, Dirk,’ zei Maria. ‘Maar waar zit oom Gerard toch? Is hij niet thuis?’

‘Neen, kind, ik kan den goeden man met geen mogelijkheid thuis houden. Van morgen voor dag en voor dauw is hij naar Rotterdam gegaan. Ik denk, om een bruidsgeschenk voor je koopen, want hij is nog eens zoo gek met je, nu je de vrouw van Dirk wordt.’

Oom Gerard kon het bruidsgeschenk spoedig kwijt worden, want korten tijd hierna werden Dirk Joosten en Maria van Meeren in den echt vereenigd. Van alle zijden werd het jonge paar belangstelling getoond en werden wenschen gevormd voor zijn geluk; niet het minst door de gewezen werklieden van den heer Van Meeren, die nu weer werk vonden aan de fabriek, onder den naam Van Meeren en Joosten gedreven.

Oom Gerard was dien dag nog royaler dan anders, en juffrouw Joosten weende van aandoening.

‘Had grootmoeder dit mogen beleven,’ zei het jonge vrouwtje, dat er in haar bruidskleed buitengewoon lief uitzag.

‘Ze bidt nu in den Hemel voor ons geluk,’ antwoordde Dirk.

‘Amen,’ fluisterde Maria.

Een paar maanden later ontving het jonge paar een brief van de Eerwaarde Zuster Theresia, in de wereld Jeannette van Son, waarin ze de beste wenschen vormde voor het bestendig geluk der jonggehuwden en nogmaals aan Dirk haar dank betuigde voor het zalig afsterven haars vaders, dien ze met de ‘lieve vrienden’ in Holland steeds in haar gebeden indachtig was.

In een postscriptum deelde ze mee, dat Van Breugel, wegens een nieuwe misdaad achtervolgd, zich bij zijn arrestatie hevig verzette en daarbij door een agent werd neergeschoten.

EINDE.

Het avontuur van Dokter A...
Door J. Zwart.
(*Vervolg.*)

Kon of wilde de goede vrouw de alleszins gegronde reden niet gissen, waarom 's dokters eerste geestdrift zoo spoedig was bekoeld en welke hij - wat wonder - zoo vurig gewenscht had, dat zij zelve zou geraden hebben? Hoe gaarne zou hij haar, die met hem de zorgen der laatste jaren zoo volop en toch zoo goedig had gedeeld, in den gelukkigen waan laten! Maar hij moest spreken; zou niet de teleurstelling haar dubbel zwaar treffen, wanneer eens feitelijk waar werd, wat hij voor zich zoo zeker meende te voorzien?

‘Maar man, spreek dan toch!’ klonk het ongeduldig, toen mijnheer A. nog een oogenblik peinsde, hoe haar op zijn zachtst aan het verstand te brengen, wat hij er van dacht.

‘Anna,’ sprak hij eindelijk, ‘ik misgun je allerminst je blijdschap, maar laat de vondst ons niet te spoedig blij maken: je kent het spreekwoord, niet waar? - Verkoop de huid niet, voor je den beer gevangen hebt.’

‘Maar wat wil dat nu beteekenen?’ liet zij er eenigszins wrevelig op volgen: ‘ons niet te spoedig blij maken: - de huid niet verkoopen voor de beer gevangen is? De beer is gevlogen, ja, maar heeft hij ons niet zijn huid gelaten? Mij dunkt wij mogen meer dan tevreden zijn, de huid is binnen! Wie weet, hoe de beer op 't oogenblik loopt te janken!’

De dokter kon bij de zoo kranig doorgezette beeldspraak zijner echtgenoote een luiden lach onmogelijk bedwingen en had in het eerst moeite om haar ernstig te beduiden, dat hij, ondanks dat alles, toch haar vaste overtuiging nog niet deelen kon.

Zij begreep er niets van!

‘Maar Anna,’ vroeg hij, ‘zou je meenen dat de eigenaar van het buis eerlijk bezitter is geweest ook van deze tweehonderd gulden?’

‘Die schurk, neen, dat geloof ik niet! Maar hij heeft er niet veel plezier van gehad, ha, ha! Ook zal hij het niet wagen ze van ons terug te vorderen, zou ik denken!’

‘Neen, hij zelf niet, dat geloof ik ook,’ sprak de dokter.

‘Hij zelf niet,’ dit woord - mijnheer A. merkte net tot zijn niet geringe vreugde op - scheen in het hart van mevrouw weerklank te vinden.

‘Wat bedoel je?’ vroeg zij.

‘Ik meen,’ hernam hij, ‘dat de rechtmatige eigenaar, zoodra hij den diefstal, waarvan ik mij met u overtuigd houd, zal hebben ontdekt, de zaak maar niet blauwblauw zal laten en wij er binnenkort wel meer van zullen hooren.’

‘En dan?’

..Ja, dan zal op zijn minst blijken wien of wie de tweehonderd gulden rechtens toebehooren en dus moeten worden....’

‘Ik begrijp u,’ viel zij in, ‘je bedoelt, het gerecht zal zich wel spoedig met de zaak bemoeien en, tot de ontdekking gekomen, dat het geld hier berust, niet nalaten het van ons op te eischen.’

‘Zeer zeker, Anna, doch gesteld eens: een gerechtelijk onderzoek zou niet tot die ontdekking leiden, dan toch zou zeker blijken, wien of wie het ontstolen is, en hoe, meen je, zouden wij ook in dit geval hebben te handelen?’

‘Dan? Ja dan zouden wij in geweten tot teruggave verplicht zijn, geloof je ook niet?’

‘Precies! en daarom schiet ons op het oogenblik niets anders over, dan het verder beloop van het geval af te wachten!’

De huisklok sloeg zes uur in den morgen en de lamp dreigde voor de tweede maal van uitputting haar licht te zullen gaan weigeren.

‘Hoe, al zes uur! vrouw, ga jij gauw naar bed, 't is meer dan tijd,’ zei de dokter; ‘tracht zooveel mogelijk alle bekommeringen van je werpen; je hebt rust noodig, de slaap zal je goed doen!’

'En jij dan?'

'Stel je gerust; ik gevoel mij zeer wel en wou graag van morgen een beetje bijtijds den zieke gaan bezoeken, van wien wij, zooals je weet, gisteren de boodschap hebben ontvangen.'

'En dan?' vroeg zij.

'Dan, ik beloof het je, ga ik je voorbeeld volgen; het is juist daarom, dat ik mijn bezoek graag spoedig zou afmaken. Ik bid je, ga nu, geloof mij, je hebt rust noodig!'

'Nu, omdat je het wil!' Zij drukte hem een kus op het voorhoofd en ging heen.

Dat de weldadige slaap, haar door den dokter zoo ernstig aangeraden, de eerste uren verre van mevrouw A. verwijderd bleef, is licht te begrijpen; maar ook dat de dokter, alleen aan zijn gedachten overgelaten, evenmin bijzonder op zijn gemak was.

Hij was dan nog geheel onder den indruk van het voorgevallene, toen hij, omstreeks acht uur in den morgen, zijn woning uitstapte, naar den zieke, die misschien al te lang op zijn komst had gewacht.

Zonder iets van zijn eigen leed te laten blijken, onderzocht de goede geneesheer met de meeste nauwgezetheid den toestand van den lijder.

Hij bevond dien gelukkig niet gevaarlijk.

'Het zal best losloopen, vadertje,' sprak hij den zieke bemoedigend toe; 'alleen de zenuwen schijnen een beetje van streek; heb je je misschien wat boos gemaakt, of is je soms iets onaangenaams overkomen, wat je je al te erg hebt aangetrokken?'

'Ja, ja, dokter,' viel de vrouw des huizes opeens ongevraagd in, 'dat zal het wel wezen, verschrokken! Och, dokter, wij zijn toch ook zoo ongelukkig!' Bij dit laatste woord barstte zij in tranen en snikken los.

'Is 't waar, moeder?' hernam de dokter medelijdend, 'is het werkelijk zoo erg? Mag ik weten wat er aan scheelt? Wie weet....'

'O, dokter, als u er iets aan doen kan, ik bid u....!'

'Kom, laat maar eens hooren!'

'U weet dokter,' begon zij, haar tranen, in zoover haar dit mogelijk was, bedwingende, 'u weet en misschien weet u het niet, maar wij hadden een kostganger, een knap jongmensch, zou je zoo uiterlijk zeggen: vroolijk en opgeruimd, maar toch volstrekt geen levenmaker of iets van dien aard; geen onvertogen woord kwam over zijn lippen en hij betaalde ook geregeld zijn kostgeld, niet waar man?

'Alleen, als ereis een feestje was of zoo iets, vroeg hij weleens een paar centen te leen, begrijpt u, dokter, dat vroeg hij; maar ik moet zeggen, altijd weer eerlijk terug betaald. Goed, zoo vroeg hij ook op nieuwjaarsdag een rijksdaalder. Om kort te gaan, dokter, dat vond ik wel wat veel.

'Frans, mocht ik zoo zeggen, is dat niet wat veel, jongen? zou het niet beter wezen dat je ereis wat zocht te sparen? je weet nooit hoe je ereis ziek wordt of op een andere manier in dikkedensie kan raken. Gelukkig mensch, die wat oversparen kan, niet waar dokter?'

'Ja, ja,' klonk het pijnlijk uit den mond van den geneesheer.

DE STICHTINGEN VAN DON BOSCO. - Muziekkorps van het weeshuis te Bethlehem.

‘Dat hebben wij ook gedaan, dokter; wij hebben samen, ik en mijn man, jarenlang hard gewerkt en er altijd zuinig van geleefd, en zoo hadden wij, 't is heusch waar, dokter, zoo hadden wij tweehonderd gulden bij mekaar gespaard! tweehonderd gulden, och, och, dokter!’ opnieuw barstte de ongelukkige vrouw in luid snikken uit.

‘Affijn, dokter,’ vervolgde zij na eenige oogenblikken, ‘mijn man had er expres een nieuwe portefullie voor gekocht; dat had ie en daar lag het in, niet waar, man? En och, dokter.... kijk eens, Frans, zei ik, daar heb je ze. Meteen liet ik hem de portefullie met ons bankje van tweehonderd gulden zien, dat liet ik. Nou merkte ik wel, dat hij een beetje aangebrand wier, toen ik hem dat zoo zei, maar ik had er toch niemendal mee miszeid, dokter?

‘O, zei-ie, als je het mij niet geven wil, ik zal me toch wel redden! en och gus, dokter, ik nog geen erg! Frans, zei ik, dat mot je nou niet zoo op gaan nemen; 't is tot je bestwil dat ik het zeg; als ik je ereis een gulden gaf? Me dunkt dat was toch wel, dokter, voor een enkelen avond?

‘O neen, zei-ie, dan wil ik niks hebben, en hij bleef thuis, heel den dag thuis, dat bleef-ie; nog altijd wel een beetje hippekonderig, maar anders toch wel en bedaard, niet waar man?’

De zieke knikte voor de zooveelste maal met het hoofd.

‘Om kort te gaan, dokter, gisteren morgen wil ik hem wekken. Frans, zei ik, sta je op? Geen antwoord.

‘Frans, zei ik weer, 't is tijd, jongen, om er uit te komen en naar je werk te gaan!

‘Nog geen antwoord.

‘Gus, dacht ik, zou em iets schelen? Ik ging naar zijn bed en.... hij was er niet.

‘U begrijpt dokter, hoe ik schrok. O jongens dacht ik, ik weet zelvers niet waarom, maar o jongens, dat is vreemd! En meteen, dokter, kreeg ik zoo'n voorgevoel, 't was of het me ingegeven wier, dat kreeg ik, om ereis naar het geld te gaan zien, en, och,

och, dokter, 't was of de dood zelf me op het lijf viel, maar weg was de portefullie, weg de tweehonderd gulden, weg! o had ik ze hem maar niet laten zien! hij heeft ze bepaald meegenomen, want hij is niet meer hier geweest!

'Ik liep natuurlijk as een mensch, die niet weet, waar hij het zoeken moet, naar mijn man; 't zal zoo om en bij 's morgens halfacht geweest zijn.

'O vrouw, roept mijn man, hoe heb je ook zoo dom kunnen doen! Hebben we daarvoor zoo lang hard gewerkt en zoo zuinig geleefd! En na dien tijd is hij gaan liggen; bepaald van den schrik, dokter, net zooals u zegt; 't is je ook wat, och, och!!'

'Maar vertel me eens vrouw, hoe zag de portefeuille er uit?'

'Zooals ik u gezegd heb, dokter,' hernam zij op denzelfden droevigen toon, 'spiksplinternieuw, van bruin leer, met een stalen pinnetje op den eenen kant en aan den anderen kant een gaatje, waar het pinnetje, als je em sloot, doorstak en dan dee je er weer een glad stalen klepje over heen en dan sloot ie as een bus. Kijk, heb ik nog tegen mijn man gezeid, niet waar man, toen hij er mee thuis kwam: dat is aardig, dat heb ik nog nooit zoo gezien, dat is zeker weer wat nieuws! och, och!'

'Hoe was hij in den regel gekleed?' vroeg de dokter weer.

'Frans, bedoelt u, meheer?'

'Ja, Frans!'

'Knap, meheer; hij had wel weinig kleeren, maar ik mag niet anders zeggen als knap; alleen had hij nog een leelijk oud buis, wat ik hem al vaak aangeraden had maar van kant

te doen, want dat hij daar niet persoonlijk mee over straat kon gaan. Affijn, ik heb het em nooit aan zien hebben; of het soms een oud familiestuk was of zoo iets, waar hij erg aan hing, ik weet het niet.'

'Dus heeft hij dat buis ook meegenomen?'

'Zeker wel, dokter, 't is ten minste niet meer hier!'

'Ah zoo,' sprak de geneesheer, die na deze eenvoudige revelaties geen verdere meer behoefde.

'Goeie lui,' hernam hij na eenige oogenblikken zwijgens, 'wij zijn samen de dupe van een zeilden deugniet.'

(*Wordt vervolgd.*)

Wetenswaardig Allerlei.

Hoeveel is een mensch waard? -

De allernieuwste toepassing der statistiek is zeker wel, de waarde van een mensch op verschillenden leeftijd uit te rekenen. We zullen wel nauwelijks behoeven te zeggen, dat we die in Amerika aantreffen. Eerst heeft men daar de waarden van elk dier, dat tot de Amerikaansche fauna behoort, en daarna die van den neger vastgesteld. Nu heeft ook zekere dr. Farr uitgemaakt, hoeveel een blanke eigenlijk waard is.

Een pasgeboren kind, welks ouders arbeiders zijn, is 25 dollars waard, met zijn 10e jaar het dubbele, en zoodra het den leeftijd bereikt, dat het kan werken, 800 dollar Met zijn 22e jaar bereikt de man zijn hoogste waarde, namelijk 1200 dollar. Nu neemt deze langzaam af, en met het 50e jaar bedraagt de waarde nog maar 600 dollar meer, met het 70e jaar nog ternauwernood 5 dollar; daarboven is de mensch zelfs niet enkel niets meer waard, maar wordt voor verlies gerekend. De wilden, die de grijsaards boven de 70 jaar dooden, zijn daarom, volgens het stelsel van dr. Farr, spaarzame lieden.

DE STICHTINGEN VAN DON BOSCO. - Don Nêple.

Wat een hand waard is. -

Dit kan men eenigszins afleiden uit de berekeningen der maatschappijen tot verzekering tegen ongelukken. Terwijl het verlies der beide handen beschouwd wordt als de geschiktheid tot werken geheel weg te nemen, waardoor het dan ook recht geeft op het beuren der heele premie, wordt het verlies der rechterhand gerekend, die geschiktheid maar 70 à 80 pCt. te verminderen. Het verlies der linkerhand vermindert volgens die becijferingen de waarde van den arbeider 60 à 70 pCt. Wat de verschillende vingers betreft, wordt hun aandeel in de waarde van den handarbeid aangenomen als volgt: 20 à 30 pCt. voor den duim; 14 à 18 pCt. voor den rechterwijsvinger; 8 à 13 pCt. voor den linkerwijsvinger; 10 à 16 pCt. voor den middelvinger, 7 à 9 pCt. voor den ringvinger en 9 à 12 pCt. voor de pink.

Wat kinderen van zes jaar weten. -

Een Engelsche psycholoog heeft eens nagegaan wat kinderen van zes jaar zooal weten, als zij voor het eerst naar school komen. Volgens zijn onderzoekingen, die hij gedurende verscheidene jaren te Boston heeft voortgezet, is dat al bedroefd weinig. Zoo heeft hij geconstateerd dat van de honderd kinderen 14 nog nooit sterren hadden gezien, dat 45 nog nooit buiten de stad waren geweest, dat 20 niet wisten dat de melk van koeien komt; dat 55 niet wisten dat het hout door de boomen geleverd wordt; dat 15 de kleuren groen, blauw en geel, niet bij name wisten te noemen; dat 47 nog nooit een varken gezien hadden enz.

Om olievlakken uit planken te verwijderen -

Men weet dikwijls geen raad als er vet- of olievlakken in den vloer zijn. Ze met leem bestrijken helpt wel eens, doch er blijft toch altijd een spoor van over. Bovendien, als de vlakken reeds oud zijn, baat het in 't geheel niet als men er leem op doet. Een zeker middel is het volgende, dat met een weinig voorzichtigheid moet worden aangewend. De vlak wordt met groene zeep bestreken, met spiritus begoten en dan aangestoken. Nu behoeft men maar te zorgen, dat men met zijn kleeren niet in de vlam komt en dat de spiritus uitbrandt. Daarna moet de vlek aanstonds met water en zeep worden afgeschuurd en er zal niets meer van te zien zijn.

DE STICHTINGEN VAN DON BOSCO. - Het weeshuis der H. Familie te Bethlehem.

[Nummer 40]

De Vrouw van het Dorp
Oorspronkelijke novelle.
door Louise Stratenus.

Eenige jaren geleden reisde ik door Tirol; de hitte was dien zomer ondraaglijk en na een langdurigen zwerftocht door de bergen, was ik oververheugd een dorpje te bereiken, dat half in het groene dal, half tegen de heuvelhellingen gebouwd was. De moeilijkheid bestond nu slechts in de vraag, *waar* ik een geschikt onderkomen zou vinden, want nergens in den omtrek was iets als een logement te ontdekken, en het was niet dan na lang aarzelen dat ik een kleine vuile herberg betrad, waar ik vroeg of mij daar of elders nachtverblijf kon worden verstrekt.

De waardin, een ziekelijke, bleeke vrouw, die alle levenskracht miste, om nog hare zaak in orde te houden, wierp mij een goedhartigen, medelijdenden blik toe:

'Gij moet verdwaald zijn geraakt, om hier aan te landen,' zeide zij tot mijn geringen troost. 'Er is nooit een reiziger die zich hier ophoudt.'

'Neen, ik ben niet verdwaald; ik week alleen van den gewonen weg af, om het hartje van Tirol te leeren kennen.'

'Dan zult gij u dikwijls moeten behelpen zooals nu. Een logement is er niet; maar als gij wilt, kunt gij wel een vlieringkamertje krijgen. Ik zal het laten klaarmaken door mijne dochter. Schrik niet als gij haar ziet binnenkomen. Zij is achterlijk, maar niet kwaad.'

En met zwakke stem riep zij:

'Gretchen, kom hier, je moet mij helpen.'

Uit een achterkeukentje kwam thans een wezen aangestrompeld, dat in werkelijkheid twintig jaren telde; het was echter onmogelijk haar leeftijd te bepalen. Het haar was zoo laag op het voorhoofd gegroeid, dat het bijna tot aan de wenkbrauwen reikte, en daaronder schitterden rusteloos een paar donkere oogen, die zich geen twee seconden achtereen op hetzelfde voorwerp vestigden. Er lag eene half vreesachtige, half wanhopige uitdrukking in. Men zou gezegd hebben, dat de arme onophoudelijk zocht naar het verstand, dat bij haar beneveld was gebleven, en zich nooit uit zijne windselen los zou woelen. Haar gelaat was reeds gerimpeld als dat van een oude vrouw, en toch waren de trekken regelmatig en hare ledematen goed ontwikkeld; maar in hare minste bewegingen lag iets onzekers, iets tastends, zelfs haar gang was aarzelend; het was als wankelde zij bij eiken tred. Mij wierp zij slechts een vluchtigen, schuwen blik toe, en luisterde daarop naar de bevelen harer moeder.

DE VERREZEN CHRISTUS, NAAR HET BEELD VAN THORWALDSEN.

Toen zij verdwenen was, zeide de herbergierster:

‘Wees gerust, zij zal voor alles zorgen; zij weet wel dat ik mij niet vermoeien mag.’

‘Zijt gij pas ziek geweest?’ vroeg ik, terwijl zij zich bezig hield met mij brood en kaas voor te zetten.

‘Eene ziekte is het niet. Ik heb veel verdriet gehad. Dat is alles.’

‘Gaan de zaken dan niet goed?’

Met een vriendelijke vertrouwelijkheid zette zij zich tegenover mij neder en antwoordde:

‘De zaken? Zij gaan niet prachtig, wij leven hier in een plaats, die door de wereld vergeten is; maar ik heb genoeg voor mijn dagelijksch brood, en Gretchen en ik zijn alleen achtergebleven; ik vraag niet naar rijkdom. Neen, mijn verdriet is vrij wat grooter. Ik heb zes mooie, flinke kinderen verloren. Zij stierven een voor een, gelijk ik hun vader had zien heengaan. Het was treurig, zeiden demenschen; ik weet niet of zij gelijk hadden; zij schenen allen bestemd om honderd jaar oud te worden, en op hun achttiende jaar begonnen zij te hoesten, dat het u door de ziel reet; dan

kwijnden zij nog een jaar of twee weg, altijd met den ouden blos op het gelaat, en er was niets aan te doen om hen te redden. Dat wist ik trouwens al als ik hun eerste hoestbui opving, want er gingen hier bij menigte weg van dezelfde kwaal; maar het was er

niet minder hard om, en nadat ik mijn laatsten jongen had zien begraven, was het alsof hij mijn eigen leven mee onder de aarde had genomen. Ik ben nooit weder gezond geweest, nooit weer; hoeveel moeite de Vrouw van het Dorp zich ook voor mij heeft gegeven.'

'De vrouw van het dorp?' herhaalde ik, na haar eenige woorden van bemoediging en hoop op het Eeuwig Wederzien te hebben toegevoegd 'Is dat een boerin die de kracht der geneeskruiden kent?'

'Een boerin? O! neen, het is een voorname dame; maar wij hebben haar allen zoo genoemd; ik weet zelf niet hoe het kwam. Den dag, waarop zij zich hier vestigde, moet Onze Lieve Heer medelijden gehad hebben met deze arme streek, en ons een van zijn engelen hebben gezonden.'

Ik had weinig gehoopt in dit verlaten oord iets zoo belangwekkends te hooren, en hield dus niet op met vragen.

'Zij is niet in ons land geboren,' hernam de waardin, die er blijkbaar genoegen in vond over de onbekende te spreken. 'Hoe goed zij de taal ook kent, dat hoort men toch dadelijk; maar zij heeft ons nooit gezegd van waar zij kwam. Sommigen zeggen: regelrecht uit den Hemel. Ik geloof het niet, want daartoe kijkt zij veel te bedroefd. Op een goeden dag, nu twee jaar geleden, kwam zij hier aan. Het was in het hartje van den winter, en dan zien wij hier nooit iemand, als nu en dan den een of anderen gemsjager, die te ver de bergen is ingedrongen, en niet meer weet naar welke zijde zich te richten. Haar komst bracht dus een heele opschudding teweeg en ik zelve wist niet waar haar te bergen, want het vlieringkamertje lag vol met winterprovisie. Maar zij behielp zich met alles, en was tevreden met het geringste wat men voor haar deed. Gretchen zou uren ver geloopen hebben, om beloond te worden met den vriendelijken toon, waarop zij voor den kleinsten dienst bedankte. Het kind was geheel anders zoodra zij haar maar zag. Dat was een gelukkige tijd; de eenige vreugde, die ik gekend heb sedert den dood mijner jongens.'

'En woont zij nog altijd hier?'

'Ja, zij liet tegen het voorjaar een huisje bouwen tegen een der heuvelen aan. Ik zal het u morgenochtend wijzen. Er is niets moois aan te zien, want ofschoon zij zeer rijk schijnt te zijn, voor zichzelve heeft ze niets over. Het gaat alles weg aan de zieken en de armen.'

'Bezoekt zij u nog wel eens?'

'Zoo dikwijls zij maar tijd heeft.'

'Zij zal het hier toch niet druk hebben?'

'Zeg dat niet. In huis heeft ze natuurlijk niet veel te doen, want zij is altijd alleen, en hare dienstbode is een braaf boerenmeisje, dat op een wenk van haar vliegt, en alles voor haar in orde houdt, alsof het een paleis was; maar zij zelve maakt alles klaar in haar apotheek en dan legt zij twee uur in den omtrek haar bezoeken af aan de zieken.'

'Toch niet door weer en wind?'

'Door weer en wind. Verleden winter ging zij zelfs in een sneeuwstorm de bergen in, omdat er een kind lag te sterven. Maar toen zij terugkeerde, kon zij er niet langer tegen op worstelen, en vond men haar bewusteloos liggen bij het groote zwarte kruis, waar jaren geleden een jager op dezelfde wijze omkwam. Indien men er niet toevallig langs was gekomen, zou zij onherroepelijk verloren zijn geweest. Nu bracht men haar naar huis, en den volgenden dag was zij weer op weg. Niets schrikte haar af.'

‘Maar laat de dokter van het dorp haar dat alles maar toe?’

‘De dokter? Men kan wel zien dat gij de streek niet kent. Bij menschen heugenis is er op mijlen ver in den om trek nooit een geweest.’

‘En de zieken dan?’

‘Wij helpen elkander zooveel wij kunnen, en als wij geen verstand van de een of andere ziekte hebben, dan sterft men.’

Er lag een oneindig pathos in deze weinige woorden, die toch zonder eenigen opstand tegen God of menschen geuit werden, en zij hernam spoedig:

‘Zoo was het hier ten minste gesteld tot hare komst toe; maar van dat oogenblik af veranderde alles. Zij staat ons allen bij, en weet altijd te zeggen wat ons scheelt, want zij heeft voor dokter gestudeerd, en laat jaarlijks voor duizenden aan geneesmidden komen, die zij zelve toebereidt.’

‘En doet zij dat alles voor niets?’

‘Dat vroegen wij ons in het begin ook af, maar zij sprak nooit van betalen, en toen zij de dochter van den bakker weer op de been had gebracht, na de zwaarste typhus, die een mensch kan doorstaan, was de man zoo dankbaar, dat hij met een heelen zak geld kwam aandragen.

‘Bewaar dat voor Mieke's bruidschat,’ zeide zij, hem de hand reikende. ‘Ik neem niets aan voor de hulp, die God mij toestaat u arme lieden te verleenen.’

En zoo is het altijd gebleven, zelfs haar medicijnen geeft zij voor niets.’

‘Dan zal men haar wel op de handen dragen?’

‘Dat is nog te weinig gezegd. Als zij maar bij een zieke komt, dan is het al alsof hij zijn pijn vergeet, en het zwaarste verdriet wordt lichter als zij u toespreekt. Zij weet altijd het woord te vinden, dat u opbeuren kan.’

‘Het spijt mij dat ik haar niet zal leeren kennen.’

‘Ja, ziet gij, dat is iets onmogelijks. Meer dan eens kwamen er lieden, die van haar gehoord hadden, naar haar toe om haar te zien en te spreken; maar zij stond ze niet te woord. Nooit ontving zij een bezoek. Ook al kwam de keizer, ik geloof dat hij afgewezen zou worden. Haar tijd behoort onverdeeld aan de zieken toe, zegt zij.’

‘Gij weet niet van waar zij komt; maar gij kent toch zeker haar naam?’

‘Neen,’ antwoordde de herbergierster tot mijne onuitsprekelijke verbazing. ‘Ik vroeg in het begin natuurlijk hoe ik haar noemen moest, en zij zeide: ‘mevrouw.’ Dat was alles goed en wel, maar ik dacht: ik zal het vanzelf wel zien, als er brieven komen . Welnu, ofschoon zij zooveele achtereenvolgende maanden bij mij heeft doorgebracht, is er nooit een voor haar bezorgd; en aangezien zij haar eersten voorraad geneeskruiden meebracht, kwam er ook geen bezending voor haar. Later toen zij al in haar eigen huis was, kwamen er natuurlijk meubels en kisten over, maar ik heb den naam daarop niet gezien, en de anderen zeiden dat hij te moeielijk was om uit te spreken.’

‘Zij staat dus blijkbaar alleen op de wereld,’ mompelde ik peinzend.

‘Geheel alleen; en ik heb altijd gedacht, dat de menschen haar veel kwaad hadden gedaan, en dat zij zich daarom van hen afzonderde. Hoe zij het over hun hart verkregen, is mij een raadsel, want men behoeft haar maar te zien om haar lief te krijgen. Helaas! ze hebben Gods Zoon wel gekruisigd en onzen Andreas Hofer wel doodgeschoten; de menschen zijn zoo boos en het wreedst tegen de goeden.’

Gretchen kwam nu terug, wat een bewijs was dat ik naar boven kon gaan; ik haastte mij daarvan gebruik te maken, en mij te verfrisschen en wat uit te rusten, want ik was doodelijk vermoeid; maar hoe ik mij ook op mijne eenvoudige legerstede op en neer bewoog, ik kon den slaap niet vatten. Altijd opnieuw zag ik voor mijn oogen

het beeld verrijzen dier onbekende vrouw, die zich in vrijwillige ballingschap had teruggetrokken, te midden van deze bergen, waar zij onophoudelijk wel deed, dat is waar, doch nooit eenig afleiding moest vinden voor de pijn, die zonder twijfel aan haar eigen hart knaagde.

Men wordt niet geboren met den lust naar eenzaamheid; alleen de gekwetste hinde trekt zich terug in de ondoordringbare schuilhoeken van het woud.

Neen, ik zou niet trachten haar te ontmoeten, hoezeer mijn belangstelling ook geprikkeld mocht zijn. Het zou wreed geweest zijn, zich onbescheiden te toonen tegenover haar, die zoozeer aan haar volslagen afzondering scheen te hechten. En reeds meende ik den volgenden dag verder te gaan, om nooit weder die plek te betreden, slechts de onbestemde herinnering medenemende aan een nimmer aanschouwd gelaat, toen dienzelfden avond, op het oogenblik dat ik wat pap zat te eten, mij beneden door de waardin voorgezet, de deur geopend werd, en een der zachtste stemmen, die ik ooit gehoord heb, vroeg:

'Hoe gaat het u, vrouw Werner? De Constantia-wijn moet haast op zijn, en ik kom u nog een flesch brengen.'

In een oogenblik was ik overeind, gereed om de kleine gelagkamer te verlaten; maar mijn bedoeling radende, hervatte zij:

'Laat mij u niet storen. Wat ik te zeggen heb, kan zeer goed in uwe tegenwoordigheid behandeld worden.'

En met een vluchtigen groet, zette zij zich naast de herbergierster neder, en begon haar naar hare gezondheid te vragen.

Ik sloeg haar onderwijl in stilte gade. Zij scheen mij geen dertig jaar oud te zijn, en in weerwil van haar eenvoudige, bijna strenge kleeding was zij zoo schoon, bezat zij iets zoo voornaams, dat men den blik niet van haar kon afwenden. Hare lokken waren goudblond, en tot een zware vlecht samengevat in den hals; hare oogen waren violetkleurig en zeer zacht; haar mond scheen die van een kind, minder omdat hij klein was, dan wel omdat de uitdrukking er van iets zeer onschuldigs had. Aldus moet Evangeline er uit gezien hebben, en het was waar wat de vrouw had gezegd: over haar gelaat lag een waas van grooten weemoed verspreid.

Ofschoon zij de wereld ontvlucht was, had zij toch niets van haar gebruiken verleerd, want zoodra haar consult was afgeloopen, keerde zij zich naar mij en vroeg beleefd:

'Gij zijt hier zeker gekomen om de natuur te schetsen? Het heeft mij dikwijls verwonderd, dat niet meer lieden tot dat doel hierheen zwierven; er zijn zulke schilderachtige punten in den omtrek; maar de plaats ligt zoover uit den weg der toeristen, dat zij er rooit komen.'

'Gelukkig voor de streek; zij blijft daardoor heel haar woest karakter behouden. Indien er villa's en hotels verrezen, zou er zooveel van hare schoonheid verloren gaan. Ik ben hier echter niet anders gekomen, dan gedreven door het verlangen juist de weinig bezochte plaatsen van Tirol te leeren kennen. Misschien zal ik ze den een of anderen dag in een mijner boeken beschrijven.'

'Zijt gij met de schrijverswereld bekend?' vroeg zij, mij plotseling met belangstelling aanziende.

'Een weinig althans.'

'Ook in Engeland?'

'Ook daar; ik heb er nog pas drie jaar gewoond.'

'Hebt gij dan ooit den naam van William Walford hooren noemen?'

'Dat niet alleen, maar ik heb hem dikwijls ontmoet.'

‘En.... heeft hij zich naam verworven?’

‘Hij wordt beschouwd als een der grootste dichters van den dag, en is overal even gezien; men zou van hem kunnen zeggen, dat hij het troetelkindje van alle aanzienlijk families is. Binnen enkele jaren zal hij schatrijk wezen.’

Er was eene uitdrukking op haar gelaat gekomen, die ik tevergeefs poogde te ontcijferen, maar reeds in het volgende oogenblik was zij zich zelve weder volkomen meester en zeide zij op rustigen toon:

‘Ik dank u. Denkt gij hier nog eenigen tijd te blijven?’

‘Niet lang. Ik kwam heden aan en zal morgen weder verder gaan. Is er echter iets dat ik voor u in Engeland kan doen? Ik zal er mij gaarne mede belasten.’

‘Keert gij er dus terug?’

‘Ik hoop er over veertien dagen te zijn. Mijne vrienden aldaar noodigden mij uit, eene maand bij hen door te brengen.’

Zij scheen een oogenblik na te denken, en antwoordde daarop langzaam:

‘Ja.. ik heb u misschien iets te zeggen; maar daartoe zoudt gij u de moeite moeten getroosten, mij voor een oogenblik naar huis

te vergezellen. Er is daar iets dat ik u zou willen toonen.'

Ik verklaarde mij natuurlijk aanstonds bereid. aan haar wensch te voldoen. Nooit had ik op een dergelijk voorstel durven hopen, en eenige minnten later stond ik gereed met haar mede te gaan.

Zij nam op de hartelijkste wijze van vrouw Werner en van Gretchen, die haar al dien tijd in sprakelooze bewondering hadden aangestaard, afscheid, en wij traden in de schemering naar buiten.

'Het is nog een goed eindweegs van hier,' sprak zij, na eenige oogenblikken zwijgend voort te zijn gegaan. 'Het spijt mij die moeite van u te vergen.'

Ik stelde haar gerust, en zeide, hoezeer ik getroffen was door de levenstaak, waaraan zij zich wijdde. Zonder te trachten met gekunstelde nederigheid hare verdiensten te loochenen, antwoordde zij op haar zachten, welluidenden toon:

'Het is mij een geluk te weten dat ik hier nuttig ben. Deze arme lieden zijn zoo verlaten, en toch zoo vol onderwerping, dat het de bewoners van meer bevoorrechte plaatsen beschamen zou. En er kwamen er jaarlijks zoovelen om, bij gebrek aan een verstandige verpleging. Wanneer iemand bijvoorbeeld in de rivier gevallen was, droegen zij hem eenvoudig te bed, en als hij door de warmte der dekens niet tot het leven terugkeerde, werd hij als dood beschouwd en begraven. Kinderen, die aan mazelen leden, heetten wat uitslag te hebben, en bleven buiten met hunne makkertjes spelen, totdat zij stierven. En dan de tering, die hier jaarlijks de schoonste levens wegmaait!'

'Daartegen ten minste is geen kruid gewassen, niet waar?' vroeg ik.

'Wij kennen het nog niet, dat is juister gezegd; want God heeft in de natuur de geneesplant doen groeien tegen elke ziekte; maar de mensch wil wijzer zijn dan Hij en haar vervangen door allerlei middelen, die zonder uitwerking blijven. Het eenige wat wij sedert weinige jaren weten is, dat de teringlijder, in plaats van, gelijk men dat tot nu toe deed, in de warme benauwde atmosfeer eener kamer gehouden te worden, een voortdurend luchtbad moet hebben. De arme longen, die toch reeds zulk een moeite hebben adem te halen, worden daardoor gespaard; en ik heb daardoor uitstekende resultaten verkregen.'

'Het menschdom moet u wel heel lief zijn, dat gij u zooveel moeite voor hen getroost.'

'De lijdende mensch is mij dierbaar. De gelukkige... dat is iets anders.'

Ik bewaarde het stilzwijgen, niet verder durvende dringen in de schuilhoeken van haar hart. Zij hernam echter na een poosje:

'De gelukkige mensch wordt zoo spoedig zelfzuchtig. Zonder er zich rekenschap van te geven, want de meesten denken niet na, gevoelt hij, dat zijn voorspoed niet bestendig kan zijn, en poogt hij steeds meer vreugde bijeen te garen. Vandaar, dat hij zich den tijd niet gunt, bij het leed van anderen stil te staan. Zoo ben ik ook eenmaal geweest; en wij durven ons daarna nog verwonderen en het onrechtvaardig achten, als wij ons geluk weder verliezen.'

Wederom verviel zij in gepeins. Hoe welwillend en beleefd zij ook mocht zijn, men zag maar al te goed, dat haar gedachten ver van daar vertoefden, en haar op het éene onderwerp willende terugbrengen, dat zulk een onweerstaanbare macht op haar scheen uitgeoefend te hebben, vroeg ik:

'Gij zijt zelf zeker wel eens in Engeland geweest?'

Zij wierp mij een snellen, doordringenden blik toe, maar ziende dat ik haar geen strikvragen wenschte te doen, antwoordde zij:

'Ik bracht er als kind de helft van het jaar door. Het was echter niet daar, dat ik William Walford leerde kennen.'

Bij dezen laatsten volzin klonk hare stem zoo zonderling, zoo droomend, dat ik er niet meer aan twijfelde, of die man speelde een groote rol in haar verleden.

En het beeld van den dichter rees voor mij op, terwijl ik mij afvroeg, of zij, gelijk zoovele andere jonge meisjes, hem lief gehad kon hebben. Ofschoon het haar onwillekeurig in mijne oogen verkleinde, was het verre van onmogelijk. De jonge dichter moest ongeveer van denzelfden leeftijd zijn als zij. Hij was een bijzonder knap mensch, met zijn bleek en ingevallen gelaat; zijne oogen hadden bijna onveranderlijk iets lusteloos, alsof al de hulde, waarmede men hem omringde, hem verveelde; maar bij oogenblikken als hij over iets in vuur geraakte, flikkerden zij als gloeiende vonken in hun diepe kassen.

Ik herinnerde mij wederom, hoe ik hem eenmaal in het park van Richmond had gezien. Er waren landgenooten over geweest, die den jongen man niet kenden, en wij reden door de breede, statige lanen om ons naar Hampton-Court te begeven. Op een bank, geheel alleen, en ver van de overige wereld af, zat een gestalte ineengedoken, die mij bekend voorkwam. Het gedruisch der wielen deed hem opzien; hij zag mij niet, en alleen vreemde gelaatstrekken aanschouwende, meende hij zich vrij aan zijn gedachtenloop te kunnen overgeven. Zijn hoofd dook weder op de borst, en de uitdrukking van zijn blik zeide duidelijk dat hij leed.

Op dat oogenblik gevoelde ik voor het eerst eenige sympathie voor hem, dien ik tot dusver als harteloos had beschouwd, en toen ik hem later weder op een partij ontmoette, was er iets dat mij weerhield hem te zeggen, dat ik hem op dien éénen zomerdag bespied had.

Thans vroeg ik mij af, of hij op dat oogenblik wellicht aan de verdwenen vrouw gedacht had, die aan mijn zijde voortwandelde.

Schijnbaar kleine voorvallen kunnen zich met de juistheid der photographie in onzen geest afstempelen, en later een gansche levensgeschiedenis aanvullen. Maar wij waren aangekomen voor een klein doch sierlijk châlet, en mijn geleidster opende de voordeur, en ging mij voor naar een donker gemeubeld vertrek, waar verscheiden portretten hingen. Zij zelve ontstak een lamp, en haar voor een groote olieverfschilderij houdende, zeide zij op doffen toon:

'Dat was mijn echtgenoot.'

Een streng maar edel type, een hoog voorhoofd, omlijst van kastanjebruin haar, terwijl een fijne puntbaard hem op een der portretten van Velasquez deed gelijken. Hoe meer ik er echter op keek, hoe zekerder ik overtuigd geraakte, dat ik hem meer had gezien. Ik zocht tevergeefs in al de schuilhoeken van mijn geheugen en kon niet uitvinden waar.

'Kan ik hem niet ontmoet hebben?' vroeg ik onwillekeurig. 'Dat gelaat, die uitdrukking komen mij zoo bekend voor.'

'Niet, indien gij alleen gedurende de laatste jaren in Engeland zijt geweest,' klonk het op trillenden toon. 'Hij is tien jaar geleden gestorven.'

'Tien jaar? Neen, dan was het onmogelijk. Ik had het Kanaal toen nog nimmer overgestoken.'

Maar vooraf overtuigd van mijn dwaling, lette de jonge weduwe daar reeds niet meer op, en bracht zij mij voor een andere schilderij, die een fraai, doch modern gebouwd kasteel vertoonde.

‘En dat was de woning waar ik aan zijn zijde leefde,’ ging zij voort.

Bijna onmiddellijk klonk het weder:

‘Hier is zijn portret als kind. Alleen zij, die hem in gelukkige dagen gekend hebben, kunnen er nog gelijkenis in vinden met den volwassen man. Hier hebt gij de afbeelding van zijn graf. Deze schrijftafel is gevuld met kleine herinneringen aan hem. Zijn horloge, dat stil is blijven staan op het uur van zijn dood; zijn brieven, zijn zakportefeuille, zijn aanteekeningen.’

(*Wordt vervolgd.*)

De Houthakker en de Dood.
door B. van Meurs.

Jong, kum 'ris bij moeder! Nou spreken we elkaor!
Zeg, weette nog wèl, hoe ik ou verleej' jaor, -
Op 'n aovend bij 't knappende heerdvuur gezeten,
Ge waort toen gebraoien kastanjes aon 't eten,
En ik was aon 't breien, - verteld heb, hoe ins
Ien 't Loenensche bosch een beklaoglik oud mins,
Een mansmins, er hakte en een takkebos maokte
En onder 'et warken aon 't miemeren raokte?...
Hie klaogde: ‘'k Zat vruuger ien zeer goeien doen
En droeg nog gen klompen, maor vetleeren schoen’;
'k Was boer en had eiges een hof mit een huuske
Veul wark was presies mien plezierigste kruuske.
Maor Teunis de zuuplap, die luie schavuut,
Die leerde mien 't drinken, en 'k boerde achteruut:
Al jaoren mot 'k nou as een erbeier sjouwen
Um 't griezende heufd boven waoter te houên!’ -
Zoo klaogde die mins ien 'et Loenensche bosch
En lag er, zoo lang as ie was, op 'et mos,
Vervluukte zien leven vol ermoei en kwaolen
En riep, of ie 't meinde: ‘Kum, dood, mien maor haolen!’
Harrrjennig, daor schuufelt een spooksel ien 't hemd,
De maogere vuust houwt een maoier umklemd -
't Kumt dichter - heur 't rietslen deur takken en blaoien!
Wie of er toen bang wier, dâ kunje wel raoien.
't Kumt dichter en dichter - zoo waor, 't is de dood!
Hie bromt al: ‘Ge riept mien um hulp ien den nood?!’-
‘'k Wiest nie, zei de mins, dâ'j zoo scharp nog kos heuren:
Och, help mien maor efkes die takkebos beuren!’ -
Daorveur was de dood ien de wieg nie geleid.
Hie kende dâ smoesje, was dukkels ontbooien,
En kwiem ie, gen èèn wou er dàn naor de dooien;
Dan wier ie bedankt veur zien vriendelikheid!

Zeg, weette nog, deugniet, toen 'k dàt oe verhaolde
Veul langer en mooier as 'k nou heb gedaon,
Dâ j' toen mien vertelsel mit lachen betaolde
En zei: ‘'t Is een faobel, ik gleuf er niet aon!’
Ge meinde dâ'k, foei! 't uut mien duum had gezogen;
Kum nou dan is hier, en kiek goed nut oew oogen:
Daor leit nou die eigenste mins op den grond,
Zien tanden die klapren van angst ien den mond;
En de eigenste dood, kiek! steet grienzend daorneven

Hoe krek zin ze beide geteikend naor 't leven!
Nou lachte nie, hé? - 't Is dus zuuver en waor
Wat ikke vertelde aon den heerd verleej' jaor.
Nee, menneke, moeder duut nooit aon foppaotie,
Da leert oe vandaog deze mooie Illestraotie!

De oude en nieuwe stijl in de tijdrekening.

In weerwil van het ontzaglijk aantal wanden zakkalenders, waarmee het menschdom in het begin van elk jaar overstroomd wordt, weten er toch maar zeer weinigen, hoe eigenlijk de indeeling onzer tijdrekening in elkaar zit, en al hebben de meesten wel eens van den ouden en nieuwen stijl gehoord, toch is het aantal dergenen, die weten, wat daartoe aanleiding gegeven heeft en wat het eigenlijk beteekent, niet bijster groot. Daarom zullen enkele ophelderingen betreffende deze zaak den lezers niet ongewenscht zijn.

Dit jaar valt Paschen op het feest van Maria Boodschap, 25 Maart. Dat is in onze eeuw nog maar eens en wel in 1883 voorgekomen, en zal in de volgende eeuw maar

AFSCHEID VAN MOEDER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN D. LAUGÉE.

DE HOUTHAKKER EN DE DOOD, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. LHERMITTE.

eenmaal, in 1951, terugkomen. In de vorige eeuw viel Paschen in de landen, die den nieuwen stijl al hadden ingevoerd, tweemaal, in 1731 en 1742, op denzelfden dag.

Goede Vrijdag valt natuurlijk vaker op dezen vroegen datum, hoewel volgens den ouden stijl in de 18e eeuw geen enkelen keer. Volgens den nieuwen stijl kwam het in 1701, 1712, 1785 en 1796 voor; verder in de 19e eeuw in 1842, 1853 en 1864; in de 20e eeuw zal het in 1910, 1921 en 1932 het geval zijn. Paschen op Maria Boodschap is een buitengewoon vroege dag. Nog vroeger viel of zal Paschen in de 19e en 20e eeuw vallen op 22 Maart 1818, 23 Maart 1845, 1856 en 1913, en 24 Maart 1940.

De reden, waarom Paus Gregorius XIII in het jaar 1582 den nieuwen stijl invoerde, was de volgende:

De werkelijke lengte van het zonnejaar bedraagt 365 dagen, 5 uren 48 minuten en 49½ seconden. De Juliaansche kalender of oude stijl maakte van elk vierde jaar een schrikkeljaar, zoodat daardoor de gemiddelde lengte van het jaar op 365 dagen 6 uren gerekend werd. Dit was 11 minuten 10½ seconden te veel, en deze fout groeide in 129 jaar tot één en in 387 jaar tot drie volle dagen aan. Om deze fout voor het vervolg te voorkomen, veranderde de Gregoriaansche kalender of nieuwe stijl in alle vier eeuwen drie schrikkeljaren in gewone jaren, en verminderde dus de gemiddelde lengte van het jaar over vierhonderd jaar met drie dagen. Ten gevolge van deze verbetering zullen wij dus na 1890 geen schrikkeljaar hebben vóór 1904, daar de regel is, in den loop van een eeuw alle jaren, waarvan het cijfer door 4 deelbaar is, voor schrikkeljaar te houden, doch de eeuwjaren - 1700, 1800, 1900, 2000 enz. - alleen dan, als het ook, na weglating der beide nullen door 4 deelbaar is Hieruit volgt, dat 1600 en 2000 wèl, 1700, 1800 en 1900 geen schrikkeljaren zijn.

Door deze verbetering kreeg het jaar een gemiddelde lengte van 365 dagen 5 uren 49 minuten en 12 seconden, d.i. maar 22½ seconden te veel. Deze fout wordt bijna nauwkeurig hersteld, door alle 4000 jaar een schrikkeljaar in een gewoon jaar te veranderen, dus in de jaren 4000, 8000, 12000 enz. na Christus.

Deze nieuwe verbeterde kalender werd door Paus Gregrorius XIII in het jaar 1582 ingevoerd, en onmiddellijk door Italië, Spanje en Portugal aangenomen. In Frankrijk geschiedde dit twee maanden later, in de Zuidelijke Nederlanden, de katholieke kantons van Zwitserland en het katholieke gedeelte van Duitschland tusschen 1583 en 1585, in Polen in 1586 en in Hongarije in 1587. De Evangelische stenden van Duitschland namen den verbeterden kalender na lang tegenspartelen eerst in 1700 aan.

Omstreeksch denzelfden tijd geschiedde dit in de Noordelijke Nederlanden en in Denemarken, terwijl in het volgende jaar de protestantsche kantons van Zwitserland dit voorbeeld volgden. In Engeland voerde men den Gregoriaanschen kalender eerst in 1752 in, en ten slotte in Zweden in 1753.

Daar men door den Juliaanschen kalender tot 1582 tien dagen te veel had gerekend, werden deze door de landen, die zich dadelijk bij de nieuwe tijdrekening aansloten, onmiddellijk ingewonnen, door in eens van den 1en op den 12en October over te springen. De landen, die eerst later den Gregoriaanschen kalender overnamen, moesten, toen ze er eenmaal toe overgingen, natuurlijk ook den sprong een of twee dagen grooter maken. Zoo rekende Zweden na den 17en Februari in eens den 1en Maart.

Rusland is het eenige land, dat zich nog aan den ouden stijl gehouden heeft. Daar was het jaar 1800 een schrikkeljaar, in West-Europa daarentegen niet. De Russen zijn thans bij de overige Europeanen twaalf dagen ten achter, welk verschil in 1900 dertienen in 2100 al veertien dagen zal bedragen, altijd mits Rusland vóor dien tijd zijn isolement niet opgeeft.

De noodzakelijkheid der schrikkeljaren en hun aantal blijkt duidelijk uit de volgende berekening:

De aarde draait om de zon in 365 dagen 5 uren 48 minuten en 49½ seconden. Laten wij er de dagen, die alle jaren gemeen hebben, buiten, en rekenen we enkel met het overschot, dat alle vier jaar een schrikkeljaar noodig maakt. Dit overschot vermenigvuldige men met 4X10X10X10 (te zamen met 4000):

Dagen	Uren	Min.	Sec.
-	5	48	49½ Overschot in 1 jaar
			4
-	23	15	18 Overschot in 4 jaar
			10
9	16	33	0 Overschot in 40 jaar
			10
96	21	30	0 Overschot in 400 jaar
			10
968	23	0	0 Overschot in 4000 jaar

Hieruit ziet men, dat het overschot van het zonnejaar boven de 365 dagen in vier jaar ruim 23¼ uur bedraagt en een schrikkeljaar om de vier jaar - zooals in den Juliaanschen kalender - te veel is.

Verder ziet men daaruit, dat het overschot binnen 4000 jaar 968 dagen en 23 uur moet beloopen. Door 969 schrikkeljaren in 40 eeuwen heeft men feitelijk ook nog te veel, doch dit is niet meer dan één uur in al dien tijd, of nog minder dan een seconde per jaar We hebben dus nog 100,000 jaar den tijd, eer we op deze microscopische fout hebben te letten Wie dan leeft, dan zorgt.

Het avontuur van Dokter A...
Door J. Zwart.
(*Vervolg en Slot.*)

‘Hoe dokter!’ viel zij uit, ‘heeft Frans u ook? Heeft hij dat durven doen? o, ik heb al gezegd, niet waar man? zoo iemand is tot alles in staat.’

‘'t Is wel erg!’ klonk het uit den mond van den zieke.

‘Je schijnt wel te meenen, goeie lui, dat een diefstal aan heeren doctoren gepleegd, die voor het meerendeel - de dokter zei niet ‘die allen’ - niet zoo aanstonds geruïneerd zijn, zwaarder weegt dan een diefstal ten nadeele van arme menschen, zooals u; ik voor mij zou eer het tegendeel gelooven, maar dat doet hier nu niets ter zake: een vraag van meer belang heden is, hoe krijgt je het geld terug.’

‘Ach, dokter,’ zuchtte de zieke, ‘menschen als wij moeten zoo lang werken en sparen, eer wij zoo veel bij mekaar hebben!’

‘Ik geloof het graag, maar ik bedoel: hoe het geld den dief afhandig te maken?’

‘Maar, dokter,’ klonk het uit beider mond, ‘u begrijpt, de dief is al lang weg, ver weg!’

‘Daar twijfel ik niet aan en toch ben ik niet geheel zonder hoop. Ik ga aanstonds pogingen in het werk stellen, en het zou mij niet verwonderen, als het lukte; ik kom dadelijk terug.’ Dit zeggende, vatte hij zijn hoed van een der stoelen, groette vriendelijk en ging heen.

Zij begrepen er niets van. Hoe was het mogelijk, dat de dokter nog eenige hoop kon hebben, terwijl hij met hen de overtuiging deelde, dat de dief bepaald zich zoo spoedig en zoo ver mogelijk uit de voeten had gemaakt?

Onnoodig den lezer het gesprek mee te deelen, dat zich bij 's dokters tehuiskomst ontspon tusschen hem en zijn echtgenoote, die inmiddels, den slaap onmogelijk hebbende kunnen vatten, weer was opgestaan.

‘'t Is toch een bovenstebeste man, zei mevrouw bij zich zelve, toen na een paar uren de geneesheer met het kleedingstuk van den dief, zorgvuldig onder zijn jas geborgen, weer zijn woning verliet; ‘de pret, nu hij die arme zielen gelukkig maken kan, heeft hem al zijn eigen leed doen vergeten.’

Het huis van den zieke weer binnentredend, vond mijnheer A. de echtelieden in druk gesprek aan tafel gezeten.

‘Komaan,’ sprak hij, nevens hen plaats nemende, ‘nu gaan wij de zaak nog eens bepraten; gelukkig kan ik u mededeelen, dat mijn pogingen alvast niet vruchteloos zijn geweest.’

‘Hoe, nu al! dokter?’

‘Ja zeker, maar zeg mij eerst eens: zou je het buis van den dief herkennen, als het u getoond werd?’

‘Of ik het buis kennen zou, dokter?’ sprak zij, ‘dat zal wel waar zijn, zoo goed als ik u ken!’

Glimlachend haalde de dokter het kleedingstuk van onder zijn jas te voorschijn. ‘Is het dit?’

Een luide kreet van verrassing bewees dat de vrouw het buis oogenblikkelijk had erkend.

‘Maar dokter?’ sprak de zieke, ‘hoe is dat nu toch mogelijk?’

‘Zag je nu ook de portefeuille maar, niet waar?’ hernam mijnheer A., ‘enfin, nu wij zóó ver zijn, heb ik alle hoop, dat ook het geld wel eenmaal zal worden gevonden.’

Met stomme verbazing zagen zij beurtelings elkander, beurtelings den dokter aan; 't leed geen twijfel, de dokter wist er bepaald meer van.

‘Ik zou alleen maar vreezen,’ vervolgde mijnheer A., ‘dat het gezicht er van een al te gevoeligen en daarom nadeeligen indruk op u beiden maken zou.’

‘O neen, dokter, wij zullen blij en u ons leven lang dankbaar zijn; och doe toch uw best, als wij u bidden mogen!’

‘Welnu, de portefeuille en het geld zullen in handen van de rechtmatige eigenaars terugkeeren!’

‘U bedoelt, in handen van ons, dokter?’ vroeg zij.

‘Ja, in uw handen en misschien al heel gauw.’

‘Maar dokter!’

Vertrouwende, hen aldus genoegzaam te hebben voorbereid, haalde mijnheer A. de portefeuille uit een der binnenzakken van zijn jas voor den dag.

‘Herken je ze?’ vroeg hij, hun den hervonden schat toonende.

Haastig, en onder den uitroep: ‘O dokter, wat is u goed!’ staken zij beiden, trillend van aandoening, de handen naar het kostbare voorwerp uit.

‘Laat het gezicht er van u voor het oogenblik genoeg zijn,’ vervolgde mijnheer A. ‘Hoewel het zeker is dat het gestolen geld u toebehoort, is het wellicht voor ons allen van belang, de portefeuille voorloopig in mijn bezit te laten. Ik weet niet, of wij het gerecht wel van de zaak onkundig mogen laten. Weest intusschen gerust, je hebt niets te vreezen.’

‘O neen, dokter, bewaar u ze, zoolang u goeddunkt, wij vertrouwen u; maar zeg ons toch eens, hoe is u er aan gekomen?’

De geneesheer verhaalde hun zijn ontmoeting van den laatsten nacht. De goede menschen sloegen de handen in elkaar van ontzetting.

‘Komaan, 't is voorbij,’ zei de geneesheer en maakte een beweging om op te staan.

‘Als ik u bidden mag, dokter, nog een oogenblikje,’ hernam de vrouw weder. ‘Heb ik alles nou goed begrepen, dan is dus Frans er met uwes jas van door gegaan en hebt u die morsige vod daarvoor in ruil gekregen; is 't niet zoo?’

‘Ja, zoo is het, maar dat is niet heel erg, dat komt wel weer terecht,’ antwoordde mijnheer A., zich andermaal goed houdend.

‘Ja, neen, maar’ - en zich tot haar echtgenoot wendend - ‘man, weet je wat, kijk ereis, we hebben het eigenlijk aan mijnheer den dokter te danken, dat ons geld weer terecht komt; weet je wat wij nou doen moesten? Nou moesten wij, zoo gauw als we het geld terug hebben, mijnheer een nieuwe jas present doen. Dokter, daar doen we u immers geen afgrónd mee an?’

‘Ja, dokter,’ viel haar man aanstonds bij, ‘dat plez er moest u ons nu ereis doen!’

Dat edelmoedig aanbod vond de dokter natuurlijk allerliefst van de menschen en feitelijk kwam het hem heel goed te pas; maar

voor geen geld van de wereld zou hij net aangenomen hebben.

Door de dankbaarheid der brave luitjes was hij meer dan beloond, en in het heerlijk bewustzijn de menschen gelukkig te hebben gemaakt, ijlde hij naar zijn woning, waar hij zijn vrouw in geuren en kleuren de verbazing en blijdschap der oudjes vertelde. De goede vrouw had er niet minder pleizier in.

‘Vertel mij eens,’ vroeg zij lachend, ‘wie had wel den meesten schik, jij of die arme zielen? Maar à propos,’ ging zij zacht, bijna onhoorbaar voort, ‘je hebt hun zeker wel gezegd, dat zij aan het gebeurde liever maar geen ruchtbaarheid moesten geven, heb je niet?’

‘O drommel, vrouw, 't is of ik mijn zinnen half kwijt ben, neen, daar heb ik niet aan gedacht; hoe spijt mij dat! Verbeeld u dat zij het rondvertellen; ik zou geen raad weten: men zal mij, overal waar ik kom, met beklag en vragen zonder eind bestormen!’

‘Daar heb je gelijk in,’ hernam zij, ‘het was zeker beter geweest, als je hun verzocht had te zwijgen. Intusschen zou ik mij hierover niet te zeer bekommeren; wie weet kan het ook niet nog zijn nut hebben. Alleen,’ vervolgde zij, ‘zou ik het naar vinden, als de reden van uw bezoek aan mijnheer N. bekend werd; maar die weten zij immers niet, niet waar?’

De dokter bracht de hand aan het voorhoofd en dacht eenige oogenblikken na.

‘De reden, neen, dat geloof ik niet; neen, dat geloof ik niet; neen, neen, ik ben er zeker van, die heb ik hun niet gezegd. Maar wie weet, kan ik niet nog alles voorkomen, dat was toch beter... ik ga!’

‘Waar naar toe?’ vroeg zij.

‘Naar den zieke!’ Tegelijk stond hij op en verliet ijlings de kamer, mevrouw tijd noch gelegenheid latende, om eenige tegenbedenking in het midden te brengen.

‘Och, och,’ klaagde zij, hem nastarende, ‘als dat alles goed afloopt, dan weet ik het niet; mij dunkt zijn zenuwgestel heeft wel een week noodig om weer op streek te komen; hoeveel slapelooze nachten zullen er nog moeten volgen; kijk die goeie man eens loopen! Hij maakt zich bepaald ziek!’

De dokter vervolgde middelerwijl in onverminderde haast zijn weg en liet niet na bij zich zelven te overleggen, welke overtuigende redenen vooral hij het best zou aanvoeren, om den zieke en zijn spraakzame echtgenoote tot stipte geheimhouding te bewegen. Hieraan was het bepaald toe te schrijven, dat volgende exclamaties, als even zoovele vlijmen, zijn oor bereikten, alvorens hij nog aan een ontmoeting zelfs gedacht had:

‘Wel dokter, wel dokter!’ en op hetzelfde oogenblik voelde hij zich door een zijner beste vrienden bij de hand gegrepen. ‘Dokter, wat ben ik blij dat ik je zie; ik was op weg om u een bezoek te brengen, of, beter gezegd, om te gaan vernemen hoe u het maakte! Wat heb ik gehoord? Hebben ze u van nacht aangevallen en van alles beroofd, tot uw jas incluis? Zeg mij toch, wat is er van aan? Men heeft mij nog veel meer verteld: onder anderen dat de dieven of dieven, dat weet ik niet, maar dat men u met een knuppel half vermoord heeft! Gelukkig zie ik dat dit overdrijving is geweest, want dan zou ik u niet hier ontmoeten! Ik bid u, vertel mij, wat is er gebeurd?’

‘Och, hemel, te laat!’ mompelde mijnheer A. binnensmonds en zou dat wellicht tweemaal gedaan hebben, als hij geweten had, dat nog geen vijf minuten geleden zijn dienstmaagd de kamer van mevrouw was opgeloopen, huilend en jammerend:

‘O, mevrouw, wat heb ik nu toch gehoord! Is het waar dat ze meheer van nacht op den weg aangepakt hebben en met knuppels gaten in meheer zijn hoofd geslagen, en dat meheer er half dood van is blijven leggen!!’ Waarna zij door mevrouw, zoo goed als het ging, gerustgesteld, echter maarten halve gekalmeerd, de kamer weer verlaten had, nog schreiende: ‘Ja, ja, mevrouw, maar daar is toch wel wat van an! och, och, ik heb ook al in mijn eigen gezegd: meheer is vandaag heel anders als anders!’

Door de onverwachte ontmoeting alzoo tot de even zekere als onaangename bevinding gekomen, dat de vrouw van den zieke bepaald niet had kunnen nalaten te doen, wat zeer waarschijnlijk de meeste, zoo niet alle vrouwen van haar rang en stand in een zelfde geval zouden gedaan hebben, en er dus van geheimhouding geen spraak meer kon zijn, wist mijnheer A. er niets anders op, dan zijn vriend het nachtelijk lotgeval in 's hemels naam maar, in het kort en onder de zachtst mogelijke omstandigheden te verhalen.

Dankbaar voor de gedane mededeelingen, nam de vriend met bewogen stem afscheid van den dokter. Deze, minder belust op verdere mogelijke ontmoetingen, keerde aanstonds huiswaarts.

Men stelle zich voor hoe onaangenaam de goede geneesheer zich opnieuw verrast gevoelde, toen de dienstmaagd, opendoend en hem met een blik van innig zielsmedelijden aanziende, opeens in luid snikken uitbarstte.

De dokter begreep alles.

‘Kom, meid,’ sprak hij, ‘'t is immers voorbij, en ik verzeker je, de dief heeft zich, zelf het meest gefopt!’

‘Wel mogelijk, meheer, maar daarmee zijn de gaten in uw hoofd niet genezen! - Met een knuppel, och, och!’

Andermaal bleek mijnheer A., dat de knuppel een veel grootere rol gespeeld had in het al te voorbarig verspreid gerucht, dan in het eerloos bedrijf zelf.

‘Net als alle praatjes,’ hernam hij, ‘meid, denk je, als dat waar was, dat je mij dan nu zien zou, zooals ik hier voor je sta?’

‘Is uwe dan niet half dood geweest, meheer?’

‘Half dood? hoe kom je daaraan?’

‘Maar die knuppel dan?’

‘Alweer die knuppel! wat praat jelui toch van een knuppel?’

‘Daar hij u zoo mee geslagen heeft!’

‘Meid, ik ben niet geslagen! kom, zeur nu niet langer, 't is allemaal niemendal!’

‘'t Kan waar zijn en ik hoop het,’ eindigde zij, naar de keuken terugkeerende en met de punt van haar sneeuwwit schort een traan uit beide oogen wegvegende, ‘maar ze praten me toch niet uit het hoofd, dat meheer er van morgen heel anders uitzag als anders!’

't Liep storm dien dag naar het huis van den geneesheer en niet voor de avond reeds lang gevallen was, drukte hij den laatste der vele bezoekers tot afscheid de hand.

‘Wel, wel, Goddank, dat we eindelijk toch weer eens alleen mogen zijn, vrouw,’ verzuchtte hij, ‘mijn hoofd is als appelenmoes!’

Nog had hij niet uitgesproken of weer werd er gebeld.

‘Dina!’ zei hij, terwijl de dienstmaagd de deur der kamer passeerde.

‘Wat belieft uwe, meheer?’

‘Als het niet voor een zieke is, ben ik niet meer te spreken. - Begrepen?’

‘Best, meheer!’

'Goeden avond, meisje,' klonk het op beleefden en opgeruimden toon, toen Dina de deur opende, 'zou mijnheer de dokter ook een oogenblik te spreken zijn?'

'Wat drommel,' fluisterde de geneesheer, 'dat is mijnheer N! - Ja Dina,' riep hij haastig, 'laat mijnheer binnenkomen!' Meteen stond hij op en trad den grondbezitter tegemoet.

'Wel dokter, je leeft dan toch nog, merk ik,' riep de binnentredende hem toe, hem gulhartig de hand toestekende. 'Afgaande op hetgeen ik vandaag gehoord heb, had ik bijna verwacht je half stervend te vinden.'

'O, neen, zoo'n vaart heeft het Goddank niet geloopen,' hernam de dokter glimlachend. 'Intusschen hartelijk bedankt voor de belangstelling. U is wel vriendelijk, zoo in den laten avond nog te komen zien hoe ik het maak.'

'Nu, dat is ook wel wat bijzonders,' hernam de heer N. schertsend. 'Vertel me nu maar eens gauw het heele avontuur.'

Toen de dokter nog eens in bijzonderheden de heele geschiedenis had verteld, die door zijn bezoeker met onverdeelde aandacht was aangehoord, hernam deze:

'Nu, dat tochtje van gisteren is u duur te staan gekomen. Het zou al te erg zijn, als u die reis tevergeefs had gemaakt. Hoor eens, dokter, u heeft mij gisteren het een en ander omtrent uw financieele aangelegenheden meegedeeld, waaruit ik meende te moeten besluiten, dat uw positie op het oogenblik juist niet rooskleurig mag genoemd worden.' - Mevrouw spitste de ooren - 'Och,' ging hij voort, 'ieder mensch beleeft al eens kwade tijden; maar zeg mij eens: had u niet gesproken van 250 gulden huishuur?'

Een onwillekeurige lichte buiging met het hoofd en een half verlegen kuch waren 't eenige antwoord.

'Zooals ik u gezegd heb,' vervolgde hij, 'is mijn geldelijke positie op 't oogenblik ook niet van de benijdenswaardigste, integendeel; maar ik gevoel me tegenwoordig weer zoo wel, dat ik besloten heb de baden er dit jaar maar aan te geven en het spaarduitje, dat ik er voor bestemd had, liever onder ons beiden te verdeelen.' En een gesloten couvert op de tafel leggend, voegde hij er bij: 'Mag ik het genoegen hebben, dit tot uw beschikking te laten? Ik hoop dat het u althans uit de eerste verlegenheid redden zal!'

'Maar, mijnheer N.,' stamelde de geneesheer, het couvert haastig van de tafel nemende om het even spoedig weer zijn weldoener ter hand te stellen, 'dat mag niet zijn: 't is alleszins dienstig voor u, dat u ook dit jaar nog de baden gaat gebruiken en zou u om onzentwille... neen, neen, wij mogen het niet aannemen; ik bid u, uw goedheid gaat al te ver!'

'O, neen, mijnheer!' bad insgelijks mevrouw, 'dat mogen wij niet doen: dat zou zijn van uw goedheid misbruik maken!'

'Dokter, we zijn vrienden, niet waar?' hernam mijnheer N. 'U zult mij toch dit genoegen niet misgunnen en mij verhinderen mijn vriend een dienst te bewijzen.'

De beslistheid, waarmee deze woorden werden gesproken, bewezen den dokter en zijn echtgenoote klaar, dat de landeigenaar de zaak als afgedaan wenschte beschouwd te zien, maar ook zeer gaarne van alle verdere tegenbedenkingen verlangde verschoond te blijven.

Er bleef hun dus niets anders te doen over, dan hun dankbare harten uit te storten voor hem, die zoo onverwacht als een reddende engel in den nood verschenen was.

Mijnheer N. gaf alleen nog als zijn uitdrukkelijke begeerte te kennen, dat zijn vriendendienst stipt geheim zou blijven; hij wenschte mevrouw en mijnheer A. een 'goeden nacht' en vertrok.

Het couvert werd geopend en tusschen de vingeren van dokter A. hingen twee bankbiljetten, elk ter waarde van 200 gulden!

Wie gevoelde zich gelukkiger dan mevrouw en mijnheer A.!

Toen de dienstmaagd den volgenden morgen 270 gulden in haar handen ontving met den last onverwijld de rekeningen van huisheer en schoenmaker te voldoen, en zij op hetzelfde oogenblik 's dokters gelaat van ongekende vreugde zag stralen, toen vond zij, gelukkiger dan ooit, ‘meheer weer anders als anders!’

Bij de Platen.

De verrezen Christus. -

Alleluja! Hij is verrezen! dus weerklinkt de blijde juichkreet, op den Paaschmorgen aangeheven door de heele christelijke wereld. In aansluiting bij die plechtige feestvreugde bieden wij den lezer op de eerste bladzijde de beeltenis aan van den verrezen Christus naar de beroemde schepping van den grooten Deenschen meester Thorwaldsen.

Majestueus, als de overwinnaar van hel en dood, staat de Verlosser voor ons, in de losse plooien van het half afgeworpen lijkkleed gehuld, dat de open wonde in de zijde blootlaat. Zegevierend toont Hij ons de doorwonde handen en van het verheven gelaat straalt de glans der onsterfelijkheid, de hemelsche kalmte,

de goddelijke majesteit, door liefde verzacht.

Streng klassiek als al de werken van den meester, die zich te Rome geheel gevormd had naar de antieken, is deze Christusfiguur opgevat. Eenvoudig en edel van vormen, bij alle soberheid van beweging in hooge mate expressief, daarbij meesterlijk gedrapeerd, behoort ze tot de hoogste scheppingen der moderne beeldhouwkunst.

Bertel Thorwaldsen werd in 1770 op zee tusschen IJsland en Koppenhagen geboren en legde zich aanvankelijk toe op het vaderlijk bedrijf, namelijk het snijden van beelden ter versiering van schepen. Als knaap de kostelooze school der academie van beeldende kunsten te Koppenhagen bezoekend, waar hij verscheidene prijzen verwierf, trok hij door een borstbeeld van den minister Bernstoff diens aandacht en verwierf zoodoende eerlang een jaargeld tot het doen eener kunstreis naar Rome. Hier bestudeerde de begaafde jonkman met grooten ijver de klassieken, wier waarheid, eenvoud, naïveteit en humor hij zich op gelukkige wijze eigen wist te maken. Zijn talent blonk vooral uit in het scheppen van ideale, mythologische gestalten; minder slaagde hij in de uitvoering van standbeelden van werkelijke personen, zooals er hem later verschillende werden opgedragen. Van zijn hand is de beroemde graftombe van Pius VII in de St.-Pieterskerk te Rome, die elk bezoeker der Vaticaansche basiliek zich herinnert.

Ook de christelijke kunst beoefende hij met gunstig gevolg en leverde een aantal beelden ter versiering van de Lieve-Vrouwekerk te Koppenhagen. Ofschoon zijn godsdienstige scheppingen, door het bovendrijvend streven naar vormenschoonheid, altijd eenigermate de school verraden, waaruit zij zijn voortgekomen, en in innigheid van gevoel niet bij de werken der oude christelijke meesters kunnen vergeleken worden, kwam hij toch, zooals de Christus in dit nummer bewijst, het christelijk ideaal zeer nabij.

EEN NIEUWE HOED VOOR PASCHEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN KARL HARTMANN.

Thorwaldsen, die een menigte werken heeft nagelaten, meerendeels van mythologischen aard en zich reeds tijdens zijn leven een grooten roem en de gunst van vele vorsten verwierf, stierf in 1844 te Nysoe en werd in den nieuwen vleugel van het museum te Koppenhagen begraven.

Afscheid van moeder. -

Het jonge boerenmeisje gaat voor het eerst haar oude moeder verlaten, zij heeft een dienst gevonden in de stad en vormt zich, met jeugdig zelfvertrouwen, de hoopvolste vooruitzichten omtrent haar nieuwen werkkring. De oude vrouw ziet de toekomst niet zoo rooskleurig in; zij bedenkt aan welke gevaren het onervaren kind in de nieuwe omgeving zal blootstaan, en niet alleen de gedachte haar vroolijk, opwekkend gezelschap in het vervolg te moeten missen, maar vooral de bekommering om hetgeen de kleine in de stad te wachten staat, stemt haar tot diepen weemoed.

Tevergeefs poogt het meisje haar met blijde voorspiegelingen te troosten: het liefdevolle gelaat teekent bange zorg. Met fijn gevoel heeft de kunstenaar ons de treffende tegenstelling weergegeven: in zijn eenvoudig, bevallig tafereel ligt heel een huiselijk drama besloten.

Een nieuwe hoed voor paschen. -

Met Paschen, denkt de kleine deugniet, dient vader op zijn Paaschbest te zijn, en daartoe mag zijn oude hoed wel eens opgeknapt worden. Met die taak heeft zich de oolijke dreumes belast en met behulp van een ouden witkwast, in een tobbe met water gedoopt, zal hij het versleten hoofddeksel eens netjes den glans der nieuwheid teruggeven. De poging schijnt uitstekend te gelukken, te oordeelen ten minste naar de zichtbare zelfvoldoening, waarmee de kleine hoedenopstrijker zich van zijn gewichtige taak kwijt.

[Nummer 41]

IN HAAR EENTJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN PIERRE TOUSSAINT.

De Vrouw van het Dorp. Oorspronkelijke novelle. door Louise Stratenus. (*Vervolg.*)

Nog altijd begreep ik niet, waarom zij mij dat toonde, aan mij, die toch een vreemde voor haar was, terwijl alles in hare houding aanduidde dat zij zooveel moeite had een blik in haar verleden te gunnen, en wederom vervolgde zij:

'Hier hangt zijn jachtgeweer, waarmede hij gewoon was over het landgoed te zwerven, maar dat zelden of ooit afgetrokken werd, want hij was zoo goedhartig, dat het hem pijn deed zelfs een dier kwaad te doen Hier is de photographie van zijn rijpaard, dat ik liet doodschieten, nadat het de lijkkoets van zijn meester gevolgd had. Hij was er steeds zoo zacht voor geweest, dat ik niet wilde dat het edele dier onder ruwer behandeling zou lijden. Hier onder dit stolpje liggen bloemen van zijn graf. Gij ziet, het is een heel museum, genoeg om mij nooit eenzaam te gevoelen. In deze kamer leef ik in het verleden; ik breng er mijn vrije uren door in de studie van hetgeen de lichaamssmarten kan heelen, de eenige die geneeslijk zijn. Welnu, zoo gij naar Engeland wederkeert, tracht dan William Walford te spreken, en zeg hem wat gij gezien hebt. Zeg hem dat mijne ziel geheel en al van den doode is vervuld, gelijk op den dag toen ik hem verloor.'

'Ik beloof u dat te doen.'

'Dan dank ik u van ganscher harte. Die gedachte zal mij rust geven.'

'Maar...' vroeg ik eenigszins aarzelend, 'moet ik hem uw naam niet noemen?'

'Dat is onnoodig. Geen andere vrouw hem deze boodschap toezenden. Hij zal daaromtrent niet vergissen.'

Zij bewaarde thans het stilzwijgen, zwijgen zóó drukkend dat het mij te erg werd in die zonderlinge doodenkamer.

'Hebt gij mij anders niets op te dragen?' 'Niets, ik dank u. Maar gij doet daarmede reeds meer voor mij dan ik u zeggen kan.'

Ik begreep dat ik afscheid moest nemen, hoe gaarne ik ook meer van haar leven vernomen had, en toen ik haar vaarwel zeide, stak zij mij de doorschijnende hand toe, en zeide:

'Vergeef mij den last dien ik u veroorzaak. Ik zal uw geduld niet licht vergeten'

'Zullen wij elkander nooit wederzien?'

'Het is niet waarschijnlijk en.... zelfs niet te hopen,' antwoordde zij op gesmoorden toon. 'Gij zult niet licht weder naar deze eenzaamheid zwerven, en wat mij betreft.. ik denk niet dat ik haar zal verlaten.'

'Laat mij u ten minste mijn adres geven, voor het geval dat gij mij ooit nog met iets te belasten zoudt hebben.'

En ik gaf haar mijn kaartje, dat zij werktuigelijk aannam. Daarop verwijderde ik mij.

Den volgenden morgen begaf ik mij weder op weg, niet zonder nog een langen blik op de woning van de Vrouw van het Dorp geworpen te hebben. Toen ik daarna opzag naar de bergen, in de richting vanwaar ik den dag te voren was gekomen, zag ik een slanke, in het zwart gekleede gestalte, die het ruwe pad beklom. Zij was

wederom op een harer liefdetochten, en ik verwijderde mij niet voordat een kromming van den weg haar aan mijn blik onttrok.

II.

De tijd werpt een nevel tot zelfs over de sterkste indrukken, en ofschoon ik de jonge vrouw niet vergat, dacht ik toch reeds veel minder aan haar, toen ik na verloop van eenige weken te Londen aankwam. Eén ding echter was er dat ik niet over mij kon verkrijgen. Hoe gaarne ik ook haar naam en verleden gekend had, ik wilde geen moeite aanwenden om ze op te sporen; ik sprak zelfs met geen mijner vrienden over mijn ontmoeting. Het scheen mij laaghartig toe, haar geheim te willen doorgronden, van het oogenblik af, waarop zij zelve het mij niet had toevertrouwd.

Reeds had ik veertien dagen in Engeland doorgebracht, toen ik uitgenoodigd werd op een buitenfeestje, dat gegeven werd door Freiligrath's dochter, die de omstreken bewoont van Londen, waar haar echtgenoot een betrekking verkreeg.

Ik vond aldaar tal van kunstenaars en schrijvers bijeen en niet zonder ontroering zag ik een uur later ook William Walford verschijnen. Voor het eerst misschien vroeg ik mij af, welken indruk mijn vreemdsoortige boodschap op hem zou teweegbrengen.

Hij was meer dan ooit omringd; men verdrong zich om een woord van zijne lippen op te vangen, en noodzaakte hem zijne laatste gedichten voor te dragen; kortom, het duurde lang aleer ik er in slagen kon, hem op zijde te treden en te vragen:

'Herkent gij mij nog, mijnheer Walford?'

'Zeker, hoe zou het anders kunnen?' haastte hij zich te verklaren; maar ik zag zeer goed aan de uitdrukking van zijn blik, dat het hem heel wat moeite gekost zou hebben, zich mijn naam te herinneren.

Geen wonder ook! Ik had nooit behoord tot degenen, die hem zoo vol geestdrift bewierookten!

'Kunt gij mij een oogenblik uwe aandacht schenken?'

Hij voorzag zonder twijfel weder het een of ander verzoek om een voorrede of iets dergelijks, maar haastte zich toch, mij een eindweegs verder te vergezellen naar eene kleine laan, waar op dat oogenblik weinig genoodigden bijeen waren.

'Ik heb u willen spreken, omdat ik u eene boodschap over te brengen had.'

'Een boodschap aan mij? Gij maakt mij nieuwsgierig.'

'Ja. ik ontmoette ver van hier, in het hartje van Tirol, een jonge vrouw, die mij naar u vroeg'

'Dat is zeer streelend voor mij; kende zij mij of alleen mijne werken?'

'Ik geloof niet dat zij veel van u gelezen had. Zij vroeg mij althans of gij naam hadt gemaakt.'

'Dus eene kennis van oudsher. Nu, dat is mij nog vrij wat liever: ik weet dan ten minste dat hare herinnering den man en niet den dichter geldt. Roem is zeker veel waard, maar hij die hem verwierf, vraagt zich dikwijls af, of zijne vrienden aan hem persoonlijk of wel aan zijne lauweren hechten.'

Ik begon hem te vertellen van mijn zwerftocht naar het vergeten dorp, en van de vereering, welke men aldaar eene jonge onbekende vrouw toedroeg, en toen ik ten slotte aan mijne ontmoeting met haar was gekomen, zag ik naar hem op, om mij te vergewissen, of hij reeds vermoedde wie het gold.

Zijn gelaat was aschgrauw geworden; tot zelfs zijne baardelooze lippen hadden alle kleur verloren, en hij staarde strak voor zich uit, met eene uitdrukking die ik nooit vergeten zal.

Toch ging ik voort met mijn verhaal en toen ik geëindigd had, vroeg hij enkel:
'Is dat alles?'
'Alles.'
'Het is wel,' en nog altijd lag die loodkleurige tint over zijn gelaat verspreid, en stonden zijn trekken geheel verwrongen. 'Schrijft gij haar?'
'Ik was voornemens het morgenochtend te doen.'
'Wil haar dan zeggen... maar neen wáártoe zou het dienen; spreek haar niet van mij.'
'Dat zal moeilijk gaan; ik moet haar juist melden dat ik mij van mijn opdracht gekweten heb.'
Hij wilde iets antwoorden; er kwam zelfs een smeekende uitdrukking in zijn oogen; maar op dat zelfde oogenblik naderde ons de vrouw des huizes.
'Wat hebt gij toch voor staatsgeheimen te verhandelen, dat gij u nu zeker al een half uur van de onzen afzondert?' riep zij op vriendelijk bestraffenden toon; 'maar ik zal dat niet langer toelaten; gij weet immers al te goed, Walford, dat een ieder van uw bijzijn wil genieten.'
'Ik volg u, mevrouw,' antwoordde hij, zijn zelfbeheersching pogende te herwinnen. 'Men spreekt mij over een mijner landgenooten, en dan weet gij dat ik een en al gehoor ben.'
'Ja, gij zijt onverbiddelijk met uw patriotisme.'
'Ieder goed Ier is dat. Wij leven niet voor niets in een tijd van verdrukking.'
'En mag ik weten over wie gij het zoo druk hebt?'
'Over Lady Edwin Mountfield,' antwoordde hij zonder aarzelen.
'Dan begrijp ik dat gij geheel van uw onderwerp vervuld waart. Arme, jonge vrouw; weet niemand waar zij thans woont?'
'Ik hoorde daar juist in Tirol.'
Ik was ter prooi aan sprakelooze verbazing. Thans begreep ik eerst waarom de gelaatstrekken van den doode mij zoo bekend waren voorgekomen. Zijn portret had op het oogenblik van zijn noodlottig uiteinde geprijkt in alle geïllustreerde bladen, en vaak nog daarna, als ik mijn ingebonden jaargangen van *The Graphic* nazag, had ik weder het beeld aanschouwd van den man, die op zijn landgoed was vermoord, dank zij Engelsche grondbezitters in het Groene Eiland, die beweerden dat hij, door zijn menschlievendheid jegens zijn pachters, de markt voor hen zelven bedierf en hun toestand in de streek onhoudbaar maakte.
De dichter was reeds weder in beslag genomen; maar onze gastvrouw bleef mij ter zijde en ik vroeg haar:
'Ik herinner mij niet goed meer alle bijzonderheden van dat drama. Werden de daders ooit ontdekt?'
'Ja. Of liever gezegd er was er slechts een. Wel rustten er vermoedens van medeplichtigheid op een vijftal anderen; maar men kon hun schuld niet bewijzen. De hoofdschuldige, een zekere Elton, werd gevangen genomen en zou zonder eenigen twijfel ter dood zijn gebracht; doch de man was een rijk landeigenaar, en wilde zijn schande niet overleven. Hij miste den moed de rechtbank onder de oogen te komen en hing zich in zijn cel op.'
Meer vernam ik niet; maar het was voldoende om mij gerust te stellen en mij van schaamte te vervullen voor de verdenking, die een oogenblik mijn geest had doorkruist. Ik had William Walford, den gevierden dichter, den vurigen patriot, een minuut lang verdacht een moord gepleegd te hebben! Neen, zijne ontroering moest een veel eenvoudiger, ofschoon smartelijken oorsprong gehad hebben, en voor mijn

geest zag ik als het ware zijn gansche levensgeschiedenis opdagen. Hij had Lady Edwin vóór haar huwelijk innig liefgehad, haar waarschijnlijk gevraagd hem naar het altaar te volgen. Maar hij was arm en nog onbekend; hare ouders hadden hem afgewezen als een vermetelen dwaas, en zij zelve had haar hart aan Lord Mountfield geschonken; wellicht na hem een korte wijle hoop te hebben gegeven. Hij had haar niet kunnen vergeten; wie vermocht dat die haar eenmaal had gekend? En den dag waarop zij weder vrij was, had hij, slechts gehoor gevende aan de onstuimigheid van zijn dichtersziel, uit het oog verloren wat hij aan haar rouw verschuldigd was, en haar gesproken van het gevoel, dat nog onverminderd in hem voortleefde. Hij had hare verontwaardigde afwijzing als niets geteld en haar gezworen roem en fortuin te verwerven, om daarna nogmaals tot haar te komen en haar te dwingen gehoor te geven aan zijne beden. Ja, dat moest het zijn, en daarom had zij aanstonds gevraagd of hij in zijn levensdoel geslaagd was; en had zij hem door mij laten weten dat hij nimmer tot haar moest komen;

dat haar hart nog altijd en onverdeeld den doode toebehoorde.

Ik kon niet nalaten hem te beklagen, hem, den gevierden held van dien dag, die alles in 's levens strijd gewonnen had, behalve alleen het geluk. Ik dacht aan dien dag in het park van Richmond. Zijne vrienden droegen hem op de handen, zijne vijanden benijdden hem, en niemand vermoedde iets van de wond, die zich onder zijn glimlach verborg; niemand raadde zijne verlatenheid te midden van het altijddurend feestgewoel, dat zijn leven uitmaakte. Omringd en gevierd als hij zijn mocht, was hij in werkelijkheid niet minder eenzaam dan de jonge vrouw in de bergen van Tirol.

Na afloop van het souper vertrokken wij allen met een laten avondtrein naar Londen; de weg, dien wij te volgen hadden om het station der kleine landelijke plaats te bereiken, was slecht verlicht, en de nacht was zeer donker; ik kon dus niets van Walford's trekken onderscheiden, toen hij mij inhaalde en bijna onhoorbaar zeide:

‘Wilt gij mij een onwaardeerbaren dienst bewijzen?’

‘Gaarne. Op één voorwaarde echter.’

‘En die is?’

‘Dat gij mij het adres van Lady Edwin niet vraagt.’

‘Dat is toch juist wat ik wilde vernemen,’ sprak hij moedeloos. ‘Waarom wilt gij het me niet opgeven?’

‘Omdat ik uw geheim geraden heb.’

Hij bleef plotseling als aan den grond genageld staan.

‘Mijn geheim?’ herhaalde hij op sidderenden toon. ‘Ik heb geen geheim.’

‘Laat ons dan liever zeggen: het gevoel dat gij voor aller oogen verborgen houdt.’

‘Verklaar u nader. Spreek ronduit, dat doet steeds het minste pijn.’

‘Welnu, ik heb begrepen, dat gij die vrouw van uwe eerste jeugd af lief hebt gehad, en dat gij haar in zekeren zin wilt dwingen naar u te luisteren. Zij heeft gebroken met elke levensvreugde, maar aan u denkende, willen verhinderen dat gij nog langer een somber, eenzaam bestaan leiddet, ter wille van haar. Indien ik u haar tegenwoordig adres gaf, dan zou mijne opdracht juist de tegenovergestelde uitwerking hebben gehad en zou zij opnieuw uw smeektaal moeten aanhooren, zoudt gij wellicht persoonlijk tot haar gaan. Ik mag den vrede harer afzondering niet willens en wetens aldus verstoren.’

Ik vreesde wel hem wat al te wreed toegesproken te hebben; maar het was noodzakelijk geweest. Ik mocht hem beklagen zooveel ik wilde, de jonge vrouw boezemde mij vrij wat meer belangstelling in dan hij, en ik kon de gedachte niet verdragen, dat hij, door mijne schuld, opnieuw hare rust zou gaan verstoren. Hij zelf scheen in te zien dat ik daartoe niet te brengen zou zijn.

‘Wilt gij er in toestemmen haar mijn antwoord over te brengen?’ vroeg hij.

‘Wat dat betreft, gaarne.’

‘Gij kent mijn gevoelens en weet dus wat er voor mij op het spel staat. Wilt gij Lady Edwin woord voor woord herhalen wat ik u zeggen zal?’

‘Wees niet bevreesd. Ik heb een scherp geheugen.’

‘Zeg haar dan, dat gij met mij gesproken hebt, en dat ik haar om ontferming smeek; dat, terwijl heel Engeland mijn werk prijst en mij zelfs met lauweren en geld overstelpt, ik een rampzalig wezen ben, voor wie hier beneden geen geluk kan bestaan, tenzij zij medelijden kenne. Zeg haar, dat ik aanstonds alles wat ik bezit zou willen prijsgeven, indien zij slechts het éene woord wilde spreken, dat mij mijne gemoedsrust

weergaf. Zeg haar, dat ik op deze wijze niet voort kan leven; dat mijn lijden zoo groot is, dat ik, de gevierde dichter, mij elken nacht met morphine moet bedwelmen, wil ik een oog sluiten. Herinner er haar aan, hoeveel jaren dat nu reeds voortduurt, en vraag haar toch eindelijk, eindelijk barmhartig te wezen.'

Ik beloofde hem dit, op het oogenblik zelf, dat wij het station bereikten, en in de nauwe wachtkamer moesten binnengaan, die veel te klein was voor ons talrijk gezelschap.

Toen de trein aankwam, waarmede wij vertrekken moesten, was het een algemeen gestorm om toch een plaatsje te bemachtigen, en zoodoende verloor ik Walford uit het oog. Ik zag hem eerst weder toen wij in een *hansom* het Victoria-station uitreden. Hij ging te voet in de richting zijner woning en ik merkte op hoe slecht hij er uitzag en letterlijk in tweeën liep gebogen. Was dat dezelfde man, die beschouwd werd als een der gelukkigste stervelingen op aarde?

Reeds den volgenden morgen schreef ik aan Lady Mountfield, en trachtte haar niet te verbergen welken indruk het zielelijden van dien man op mij had gemaakt; ik hoopte dat zijn medelijden met hem zou hebben en hem althans hare vriendschap zou schenken, wat voor hem, die zich als dichter zooveel sterker gevoelde dan ieder ander, reeds van onschatbare waarde moest zijn, en haar zelve, zoo veraf, niet tot last kon wezen.

Ik ontving het zonderlingste antwoord, dat men zich kan voorstellen. Lady Edwin droeg mij op William het eene woordje 'Nooit!' over te brengen; en vroeg mij haar te willen opgeven hoe lang ik nog in Engeland bleef.

Hoe was het mogelijk dat eene vrouw, zoo barmhartig als zij voor haar geheel vreemde lieden, zoo harteloos kon zijn tegenover een ongelukkige, die zich aan geen ander euvel schuldig maakte, dan haar wat al te zeer lief te hebben, al te lang zijn levensdroom te hebben voortgezet? Was dit dan zoo onverschoonbaar?

Voor het eerst voelde ik iets als wrevel in mij oprijzen tegen haar, en ik kon niet verhinderen, dat dit ook doorschemerde tusschen de enkele regelen, die ik haar toezond om haar vraag te beantwoorden. Ik dacht niet anders of ik zou hierna niets meer van haar vernemen.

Hoe groot was mijne verbazing daarom niet, toen ik een tiental dagen later een briefje uit het Charingcross-hotel ontving, waarin Lady Mountfield mij meldde, dat zij met den nachttrein aangekomen was, en mij vriendelijk verzocht tot haar te komen. Zij voegde er echter hij, dat zij geheel incognito te Londen was, en dus niet gaarne zou zien dat men hare aanwezigheid zou vernemen. Als voorzorgsmaatregel had zij in het hotel haar jonge-meisjesnaam opgegeven.

Ik haastte mij alle andere plannen voor dien dag te laten varen, en reeds een uur later meldde ik mij bij haar aan.

Zij trad op mij toe, in het zwart gekleed zooals gewoonlijk, maar ofschoon hare schoonheid mij verblinderder dan ooit toescheen, zou men gezegd hebben, dat zij ziek was geweest, zoozeer vond ik haar vermagerd, en zoo koortsachtig flikkerden hare oogen, zoo onnatuurlijk was het blosje dat hare wangen kleurde. Ik vroeg haar dan ook aanstonds naar hare gezondheid.

'Ik ben heel wel,' antwoordde zij, 'gij schijnt het niet te gelooven; de vermoeienis van de reis heeft mij misschien eenigszins uitgeput, want ik kom rechtstreeks, zonder eenig oponthoud, uit Tirol, maar dat is ook alles.'

'Gij weet niet hoe verheugd ik ben u weer te zien,' sprak ik. opnieuw de zachte betoovering, die van hare gansche persoonlijkheid uitging, gevoelende. 'Ik had niet durven hopen, dat ik u ooit neg hier op aarde ontmoeten zou.'

‘Misschien ware het beter geweest, indien ik niet aan die opwelling gehoor had gegeven,’ zeide zij peinzend. ‘Ik heb het mij onderweg voortdurend afgevraagd. Maar zet u hier neder, bid ik u, wij hebben veel met elkander te spreken.’

Ik gehoorzaamde haar en nam plaats op de sofa.

‘Mag ik u vragen of gij mijn gansche levensgeschiedenis kent?’ vroeg zij.

‘Neen, mevrouw. Ik heb niets willen weten dan wat gij mij zelve hadt toevertrouwd. Zonder een toeval zou ik zelfs nu nog uw naam niet kennen, en mijn brieven eenvoudig gericht hebben aan ‘De Vrouw van het Dorp.’

‘Mijn naam heeft u ook de wijze gezegd, waarop ik mijn echtgenoot verloor, niet waar?’

‘Ja. Lord Edwin's dood wekte tot zelfs in den vreemde de grootste verontwaardiging op.’

‘Laat mij u dan in korte trekken mijn jeugd schetsen, mijn jeugd van één enkelen dag, want nadat hij mij verliet is alles duister en winter voor mij geworden. Ik zou u dat verhaal besparen, indien het niet beter was dat gij alles wist.’

Ik verzekerde haar dat niets mij aangenamer kon wezen dan haar aan te hooren.

‘O!’ zeide zij met een droefgeestig glimlachje, ‘het is geen vroolijke geschiedenis, verre van daar. Ik ben een Iersche van geboorte; mijn moeder stierf reeds vroegtijdig en ik bleef als eenig kind over met mijn vader, die alles aanwendde om mijn leven te veraangenamen, en mij ons beider zoo zwaar verlies te vergoeden, Des winters vertoefden wij altijd te Londen, want hij bemoeide zich met geen staatkunde, en bekommerde er zich weinig over of ons volk al verdrukt werd of niet. Er was nu eenmaal niets aan de zaak te veranderen, meende hij, en hoogst wijsgeerig trachtte hij zich in het onvermijdelijke te schikken; maar hij zelf bleef altijd barmhartig voor zijn onderdanen, en nooit, zoover ik mij slechts kan herinneren, werd er een pachter van onze goederen verdreven of gedwongen in een ander werelddeel het brood voor de zijnen te gaan zoeken.

Mijn gelukkigste tijd van het jaar was de zomer. Dan waren wij in Ierland en buiten. Indien ik vrij ware geweest te doen wat ik wilde, zou ik nooit van daar zijn gegaan en winter en zomer tusschen onze wouden en meren hebben doorgebracht. Wat mij vooral aantrok, was de hut van een ouden man, die het genadebrood en vrij woning op onze bezitting ontving. Mijn vader had diep medelijden met hem. Zijn beide zoons hadden deelgenomen aan ik weet niet meer welke schuldelooze manifestatie ten voordeele van Ierland, en zaten reeds twintig jaar gevangen in den kerker van Killarney. Hij zelf was geheel gekromd van rheumatiek en derhalve onbekwaam tot elken arbeid.

Maar zijn geest was nog volkomen helder gebleven. Hij was zelfs bijzonder schrander, wat trouwens in de volksklassen van Ierland buitengewoon algemeen is, en uit zijn mond vernam ik al wat ons land geleden had, al de smarten waaraan Engeland het had onderworpen. Ik hing letterlijk aan zijn lippen als hij mij vertelde van onze politieke martelaren, van de lieden, die alles voor hun geboortegrond en hun geloof veil hadden gehad en wier leven zoo meedoogenloos was afgesneden, of die nog altijd in de holen onzer afgrijselijkste staatsgevangenissen voortkwijnden, als schijndooden, die men levend in een graf metselde.

Mijn liefde voor de lijdende broeders groeide met het jaar aan, en toen men mij op zekeren dag (ik was bijna nog een kind) Lord Edwin Mountfield voorstelde, droeg ik hem aanstonds de vurigste bewondering toe, voor de wijze waarop hij zijn plichten als landheer opnam.

Hij was reeds dertig jaar oud en sedert drie jaar in het bezit van het familie-goed gekomen. Van dat oogenblik af had hij alles aangewend om het lijden om hem heen te verzachten; volgens hem lag de schuld van een groot deel van het gepleegde onrecht aan de Iersche rijken zelf. In plaats van het gansche jaar op het eiland door te brengen, gingen zij hun geld in Engeland verteren; liever dan zich persoonlijk eenige weelde te ontzeggen, volgden zij het voorbeeld der Engelsche regeering en toonden zij zich onverbiddelijk tegenover den ongelukkigen pachter, die buiten staat was zijne huurpenningen te voldoen. Hij, daarentegen, liet op eigen kosten de zoons zijner boeren naar Engeland gaan, om aldaar op een landbouwschool hun vak door en door te leeren en zij keerden na verloop van een zekeren tijd terug met de volledige kennis hoe zij den grond vruchten konden doen dragen. Voor anderen weder kocht hij een eigen kleine hoeve

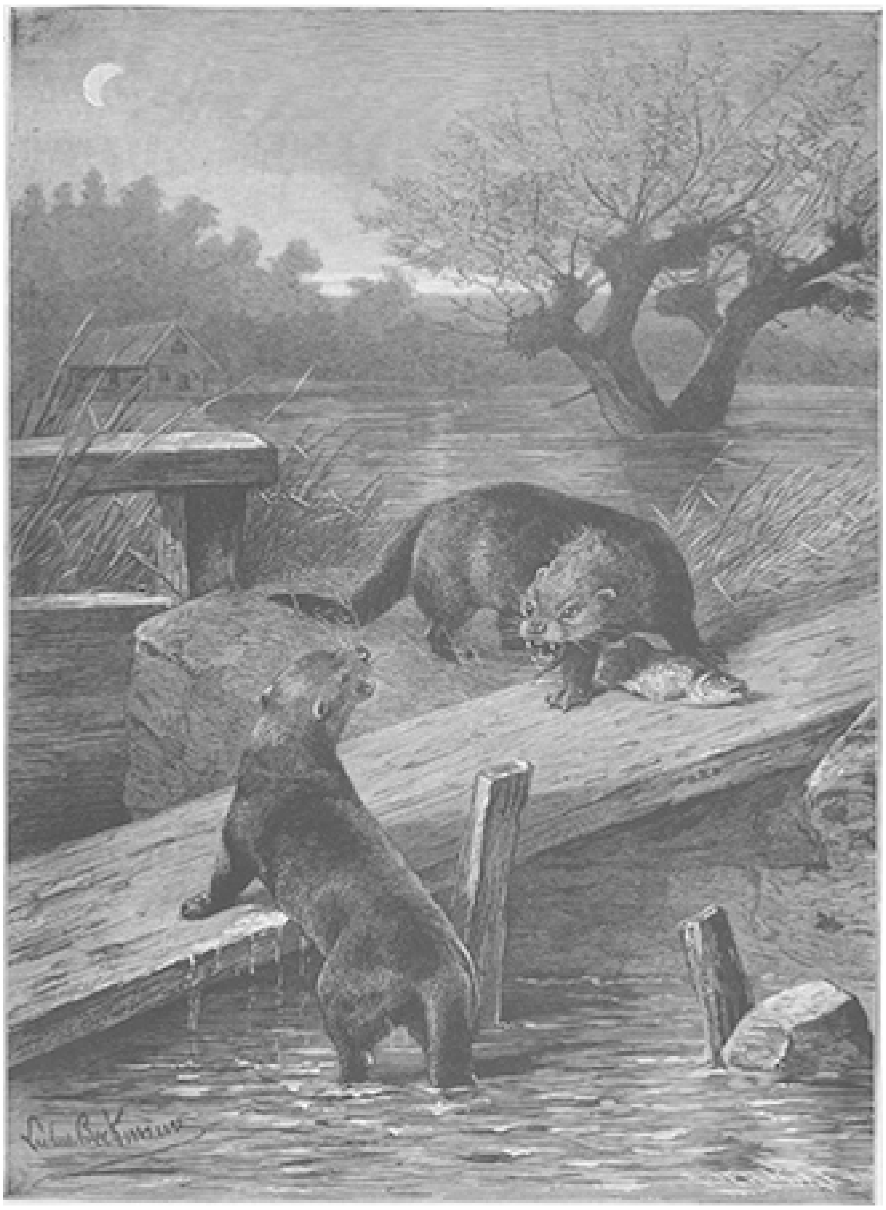

TWEE LIEFHEBBERS VOOR ÉÉN VISCHJE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN LUDWIG BECKMANN.

TERUGKEER DER KARAVAAN VAN MEKKA, NAAR DE SCHILDERIJ VAN MAX RABES.

aan, en ook al hield hij zich buiten alle publieke bijeenkomsten, hij trachtte zijne denkbeelden ingang te doen vinden bij zijne vrienden, die zich, dikwijls uit schaamtegevoel alleen, wel verplicht achtten ze ook nu en dan in toepassing te brengen.

De Engelschen hebben wel geweten wat zij deden, toen zij hem lieten dooden. Geen samenzweerder of oproerling heeft de Iersche zaak meer bevorderd dan die stille, zachtmoedige man. Zijn heldere blik bad de eenige oplossing gevonden voor de vraag, op welke wijze ons vaderland herboren kon worden. Indien hij in leven ware gebleven, zou eenmaal wellicht Ierland gered zijn geweest; thans echter is het onherroepelijk verloren; wat willen een paar millioen uitgehongerde, ongeoefende, verdrukte lieden doen tegen den overheerscher, die hen tot zelfs het recht ontzegt aan zijn bodem hun brood te ontwoekeren?

Maar ik wil u niet te lang bij dergelijke zaken doen stilstaan; het zij u genoeg te weten, dat de boeren op het landgoed van mijn toekomstigen echtgenoot zoo gelukkig waren, dat er gedurende de zes jaren van zijn beheer geen enkel vergrijp tegen de wet door een hunner gepleegd werd.

Gij begrijpt licht hoezeer al hetgeen mijn oude vriend mij reeds omtrent Lord Mountfield verteld had, mij van geestdrift voor hem vervulde, en toen het toeval wilde dat bij mijn vader voor iets te spreken had en daarom op ons buitenverblijf kwam, zag ik tegen hem op als tegen een heldenfiguur, luisterde ik ademloos naar de beginselen die hij voor mijn vader uiteenzette, in de hoop ook hem daartoe over te halen.

Hij merkte blijkbaar de aandacht op, waar mede ik naar hem luisterde, want hij wendde zich tot mij en zeide hoeveel ook de vrouwen konden bijdragen tot het bereiken van het groote doel, en hij helderde dit door de treffendste voorbeelden op.

Zijn vertrek liet een groote leegte achter, ofschoon hij slechts eenige achtereenvolgende uren in ons midden had vertoefd. Ik vreesde hem nooit weder te zien; mijn vader had hem wel is waar uitgenoodigd zijn bezoek te herhalen, maar ik wist immers dat zijn kostbare tijd aan geheel andere belangen besteed werd.

Hoe groot was dus mijne verrassing niet, toen hij eenige weken later terugkeerde, en weldra een onzer drukste bezoekers werd. Zijne komst verspreidde altijd de grootste vreugde over mijn leven. Toch kwam het nog geen oogenblik in mij op, te vermoeden, dat ik zijne bruid kon worden. Ik was bij hem vergeleken slechts een onbeduidend kind, dat zijne aandacht niet kon trekken.

Maar op zekeren dag dat hij ons wederom onverwachts bezocht, was mijn vader naar het dorp, en bleef ik hem tot diens terugkeer gezelschap houden.

‘Het is misschien beter dat het aldus treft,’ sprak hij met zijn zachte, ernstige stem. ‘Ik had uw vader iets zeer gewichtigs te vragen, doch het is mij liever daarop eerst uw antwoord te vernemen, want ik zou voor niets ter wereld willen, dat men u daartoe tegen uw zin overhaalde.’

Mijn hart begon luid te kloppen; ik was nog zulk een kind, dat ik niet anders meende of het gold hier een uitnoodiging om een dag op Oak-Manor, zijn landgoed, door te komen brengen met mijn vader, en niets kwam mij zoo heerlijk voor als dat; maar reeds hernam hij:

‘Ik heb lang gezocht aleer ik een keuze deed. Mijn leven was wel heel eenzaam aldus; maar ik wilde een vrouw vinden, die met hart en ziel mijn streven zou deelen, die mijn doel lief genoeg zou hebben om zich met mij op ons slot te begraven, en

evenzeer als ik voor de belangen onzer onderhoorigen te waken. Die vrouw heb ik in het eind ontdekt; maar zal mijn leeftijd haar jeugd niet afschrikken? Antwoord mij oprecht: ik zal u geen oogwenk zelfs wrok toedragen zoo het ongunstig luidt Stemt gij er in toe mijn levensgezellin te worden?'

'Ik?' riep ik uit, 'ik die nauwelijks zeventien jaar oud ben!'

'Gij ziet wel dat ik gelijk had te vreezen, dat het denkbeeld alleen u angst zou aanjagen,' zeide hij, met een schoonen hoewel verdrietigen glimlach, en terwijl hij mij de hand reikte: 'Laten wij er niettemin goede vrienden om blijven.'

De tranen kwamen mij in de oogen en ik stamelde:

'Gij verstaat mij verkeerd; ik ben niets in vergelijking van u en ik ben bang dat gij nooit, neen nooit van mij zult houden.'

'Is het dat slechts?' vroeg hij, zich tot mij overbuigende en mij diep in de oogen ziende. 'Is er waarlijk anders niets?'

'Wat zou er kunnen zijn?' riep ik uit; 'ik weet maar al te goed hoe gelukkig ik zou wezen, maar gij, gij?'

'Ik ben nu reeds gelukkig,' zeide hij, mij op het voorhoofd kussende. 'Wat zal het dan zijn, als gij altijd bij mij zijt?'

Mijn vader was opgetogen over Lord Edwin's aanzoek, en toen het winter werd en hij weder naar Londen zou gaan, werd ons huwelijk voltrokken.

Wat zal ik u zeggen van mijn korstondig geluk? Het was zoo volkomen, dat ik er bij oogenblikken voor beefde; zonder hem zou ik waarschijnlijk zelfzuchtig zijn geworden; en mij om niets of niemand meer bekommerd hebben dan om mijn echtgenoot en mijn vader. Doch hij leerde mij dat wij juist in onze dagen van zonneschijn dubbel werkzaam moeten zijn voor degenen, tegenover wie het lot zich wreeder betoonde. Wij waren onafgebroken bezig aan hetzelfde doel en leerden steeds meer aan elkander hechten. Ik kan u geen denkbeeld geven van zijn goedheid, zijn adel van ziel, en toch..... toch hebben zij hem op laaghartige wijze gedood! Wat het mij een strijd gekost heeft, het menschdom daarna niet te haten, zou God alleen kunnen zeggen!

Op zekeren dag kwam een onzer oudste pachters mij tijdens zijn afwezigheid spreken.

'Mevrouw zal mij de vrijheid vergeven die ik neem,' zeide de brave grijsaard, wiens uitdrukking van bezorgheid mij aanstonds getroffen had; 'maar het zou tevergeefs zijn, of ik Mylord al waarschuwde; ik ken hem, hij gelooft een ieder beter dan hij is, en weet zelf van geen vrees af; maar ter liefde van Mylady zal hij misschien voorzichtig willen zijn.'

'Wordt Lord Edwin dan door eenig gevaar bedreigd?' riep ik verschrikt uit.

'Helaas! mevrouw, ik vrees het maar al te zeer. Wat zal ik u zeggen? De Engelschen zien heel goed in, hoe goed hij in zijn streven slaagt. Dit jaar heeft hij weer onze pachtgelden afgeslagen, nog voordat wij zelven hem gesproken hadden over den mislukten oogst. Hij bespaarde ons zelfs de vernedering er om te moeten vragen. Op de heele bezitting is geen gezin dat armoede lijdt; en de beide aangrenzende landgoederen behooren aan Engelschen toe, die juist in tegenovergestelden zin handelen. Zij kunnen dan ook niets meer van hun lieden gedaan krijgen, die hunkerend uitzien naar elke openkomende plaats op Oak-Manor. Een dier ongelukkigen, wiens naam ik niet noemen mag, omdat het hem en de zijnen in gevaar zou brengen, is mij dan ook het geheim komen toevertrouwen, dat zijn meester en nog anderen Mylord een hinderlaag willen spannen. Laat hem 's avonds na donker nooit meer uitgaan; dat is alles wat ik u zeggen kan of mag.'

Ik beefde over al mijn leden, en riep uit:

'Geen oogenblik zal ik meer gerust zijn; om mijnentwil zal hij dat zeer stellig niet meer doen en geen belooning zal mij te groot zijn voor uw raadgeving.'

'Het eenig loon dat ik vraag, is dat onze meester in leven blijve,' sprak de oude ontroerd. 'Geloof mij, het is geen bloote veronderstelling; het gevaar bestaat wel degelijk, en zelfs als ik mevrouw nog een tweeden wenk verschuldigd was, laat hem zich dan zelfs overdag altijd van een zijner bedienden doen vergezellen. Zoo Mylord het wilde, zouden wij allen, zonder onderscheid, bereid zijn dat om beurten te doen, en ik verzeker u dat hem dan niets zou overkomen, of men zou allereerst over ons lichaam heen moeten gaan.'

'Ik ben bang dat hij daar nooit van zal willen hooren,' mompelde ik; 'het zou te veel op vrees gelijken; maar ik zal beproeven wat ik kan, en zoo hij weigert zal ik hem voortaan als zijn schaduw volgen.'

(*Wordt vervolg*

De bom.

Hoewel het vlieringkamertje op de zesde verdieping was gelegen en door een dakvenster zijn licht ontving, werd het er hoe langer hoe donkerder en verlengde de ondergaande zon buitenmate de schaduw van twee mannen. Plotseling meende Trignard, geheel onthutst, voetstappen op de trap te hooren.

'Er komt iemand naar boven...' mompelde de ander op vragenden toon.

'Me dunkt van ja,' was het even fluisterend gegeven antwoord.

Een oogenblik keken ze elkaar met onuitsprekelijken angst aan; maar het geluid der stappen hield bij de vijfde verdieping op. Men hoorde luide stemmen, daarna werd een deur dicht gedaan, dit was alles.

Trignard, die zenuwachtig geworden was, klom op een kreupelen stoel, stak het hoofd door het dakvenster, en liet zijn oogen onrustig rondgaan.

Maar zoover het oog reikte, zag men niets dan daken naast daken, schoorsteenen naast schoorsteenen, vlieringkamertjes naast vlieringkamertjes; en op dit treurig en armzalig schouwspel wierp de ondergaande zon haar koninklijk licht, aan het roest de kleur van oud goud, aan de steenen een warmen weerschijn van purper gevende, en aan de leien meedeelend een teer gamma van grijs, in eindelooze schakeeringen, van het diepste violet tot het blankste zilver.

Trignard werd maar één zaak gewaar: dat men over een half uur niets meer zou kunnen zien:

'Kom,' zei hij tot Chouteau, 'laat ons voort maken!'

Het hoofd gebogen over de groene vlam van een komfoor, die hem een duivelachtig voorkomen gaf, draaide Trignard met voorzorg een klein glazen buisje, toen Chouteau hem aan het venster riep.

In een soort peilglas schitterden de fijne kristallen van een wit poeder, met een lichten groengrijzen weerschijn. De ander nam het, berook het, goot eenige korreltjes in de holte van zijn hand, en na het nauwkeurig onderzocht te hebben, wierp hij ze hoofdschuddend terug, en mompelde: 'Neen, het is nog niet wat ik zocht. Geef mij de witte flesch, dan zal ik het eens probeeren.'

'Die daar?'

'Wel neen, dat is fijngestampt gruis. Daar, zie je, naast die flesch glycerine.'

En daar Chouteau bij de toenemende duisternis tegen een paar glazen stiet, riep de ander: ‘Pas op, wees toch voorzichtig. Een korrel chloraat tusschen de stop en den hals zou voldoende zijn om een knal te geven, waar de heele buurt van opschrikte.’

Chouteau reikte hem de flesch over.

Daarna goot hij langzaam, met overleg, de vereischte hoeveelheid in het peilglas, en na voorzichtig gemengd te hebben, vroeg hij de buis.

De ander reikte hem het gevraagde over.

Toen het poeder daarin gelijkelijk was verdeeld, veegde hij zeer zacht met een zeemelap den buitenkant af; daarna ging hij zitten en vroeg het tusschenschot. Chouteau overhandigde hem een geprepareerde zinken plaat.

‘Maar je beeft?’ zei Trignard, het hoofd opheffend. En toen hij zag, dat hij bleek was, zijn tanden klapperden en zijn oogen vergroot waren door schrik, zette hij het moordwerk-

tuig op een hoek van de tafel en kruiste toornig de armen over de borst.

‘Nu, zal je 't doen of niet?’

‘Ja, toe dan maar,’ zei Chouteau, die een onaangename zaak hoe eer hoe liever achter den rug wilde hebben.

‘Welnu, stel je dan zoo niet aan...’ Het verdere ging verloren in een vloek en een bedreiging.

Met den rug tegen den muur geleund en de handen in de zakken, zag Chouteau hem het tusschenschot aanbrengen, het zuur er in gieten en de buitenzijde met watten afdrogen.

‘Je ziet,’ voegde Trignard er zachter bij, ‘dat ik er voor meerdere zekerheid een lont in doe.’

Toen alles klaar was, zette hij de bom op een stoel, en beiden beijverden zich nu, alles op te ruimen. De flesschen verdwenen in een kast, de overblijfselen van het zink werden in de goot geworpen; en toen de tafel afgeruimd en de vloer geveegd was, had niemand de vreeselijke toebereidselen kunnen vermoeden, waarvan deze muren getuige waren geweest. Het kale en sombere vlieringkamertje geleek op alle zolderkamertjes, waar de ellende een schuilplaats zoekt; enkel een doordringende geur van zuur vervulde het vertrek en gaf aan alles dien bijzonderen smaak, welken men den geur der anarchie zou kunnen noemen.

‘Als je er mee weg gaat, hou je ze zoo. Bij je thuis, zet je ze onder den schoorsteen, dan verspreidt de reuk zich niet door het heele huis, wat onbescheiden vragen voorkomt. Bovendien liggen je vrouw en je jongen te bed, en daar je morgen vroeg al om drie uur met je bom weggaat, zal niemand er je mee gezien hebben.

‘Op de bestemde plaats aangekomen, steek je de lont aan voor ze omver te werpen, en als dit gedaan is, ga je zonder je te haasten weg. Het duurt een kwartier, zoodat je allen tijd hebt. Om halfzes ga je naar de fabriek en voordat je daar aankomt, zullen ze er al over spreken. Begrepen?’

‘Begrepen. Dus als ik ze zoo houd, is er geen gevaar bij?’

‘Niet het minst; maar denk er aan, dat de lont en het schot een kwartier tegenhouden; is de lont op of het schot doorgevreten, dan springt de bom.

‘'t Is goed, tot ziens,’ zei Chouteau plotseling.

‘Zorg vooral, dat je'm niet het onderste boven zet.’

Toen hij dien avond tegen tien uur thuis kwam, trok hij zijn schoenen uit voor hij binnenging. Zijn vrouw sliep in de achterkamer, die van het kamertje van zijn zoontje gescheiden was door een eetvertrek zonder schoorsteen. In de duisternis stiet hij tegen de kachel en maakte een helsch leven.

‘Bij jij daar, Eugène?’ mompelde een nog slaperige stem.

‘Ja, slaap maar.’

En opnieuw heerschte er diepe stilte in het kleine huisje.

Altijd nog op den tast keerde hij op zijn stappen terug en trad de kleine kamer van zijn zoontje binnen. De maan van een konden Januari-avond verlichtte ze met een herder licht en vlocht om het voorhoofd van het kind als een kroon van onschuld en zuiverheid.

Chouteau zocht eenige oogenblikken: waar moest hij voor den drommel zijn bom wegstoppen? In den schoorsteen van de slaapkamer? Dat was moeilijk, want daar stond al lang een plaat voor, en als hij ze verschoof, zou hij een geweldig leven maken en zijn vrouw hem allerlei vragen stellen. Het was veel eenvoudiger, ze daar maar

te laten, in den kleinen schoorsteen van zijn jongen. Voorzichtig haalt hij de vreeselijke bom onder zijn kiel te voorschijn, maar plotseling doet een verschrikkelijke twijfel hem het koud zweet uitbreken. Het schijnt hem, dat hij ze heeft omgekeerd, hij wreet niet meer, welke, de bovenen welk de onderzijde van de bom is...

'Kom, geen dwaasheden,' mompelde hij, zich moed insprekend, 'er is een platte en een holle kant. Zóó moet ik ze dus zetten,' en met deze woorden plaatst hij de bom onder den schoorsteen, en uit vrees dat ze zou omvallen, zet hij ze stijf vast in de asch.

Een oogenblik keert hij zich om. Zijn kleine jongen heeft gesproken, hij droomt.... De vader heeft lust hem te kussen op het voorhoofd, dat door het licht des hemels verhelderd wordt, maar hij zou hem misschien wakker en daardoor den toestand gevaarlijk maken.

Stap voor stap gaat de man het vertrek uit naar zijn slaapkamer, windt zijn wekker maar twee slagen op, zoodat hij om halfdrie zal afloopen. Dan nog op te staan zonder dat zijn vrouw het gewaar wordt. Wat al moeilijkheden!

Het is middernacht.

De maan staat hoog in het zenith en laat haar licht loodrecht neervallen op het kind, dat reeds van de geschenken droomt, die het op zijn verjaardag zal ontvangen. Zijn kleine handjes gaan open en dicht onder den aandrang der onbewuste begeerten.

Voor zijn oogen trekken schitterend speelgoed, wit als zilver, helfonkelende wapenrustingen van looden soldaatjes, als in een stoet zijn oog voorbij. Alles gaat en komt, draait en komt terug, verdwijnt en verschijnt in de stralen der maan, die hem verblinden, zoodat plotseling zijn kleine oogen wagenwijd opengaan, in de koude helderheid der onbeweeglijke maan.

Met een sprong keert het kind zich om, ten einde aan dat vermoeiende licht te ontkomen, met het gezicht naar den schoorsteen. Maar, wat ligt daar?.... Is het een van de schitterende wapenrustingen, die het in zijn droom gezien heeft, en die in de duisternis van den schoorsteen schittert? Hij droomde van zijn verjaardag, maar zou het morgen al zijn verjaardag zijn? In zijn klein hoofdje verdringen zich allerlei vragen, die zijn begeerte opwekken....

Hij zit nu overeind in zijn bed en zijn oogen zijn onafgewend op het blinkende voorwerp gericht, dat op zijn bolle oppervlakte de stralen der maan in een rechte lijn opvangt. Wat zou het toch wel kunnen zijn? Hij aarzelt nog uit bed te gaan, want het is erg koud, maar toch kan hij zoo niet den heelen nacht in de besluiteloosheid blijven.

En evenals de spiegel, om de vogeltjes in het veld te vangen, onder het licht der zon schijnt vlam te vatten, zoo begon de bom, in het zwarte gat van den schoorsteen, onderden hoogen glans der maan nog meer te schitteren.

De oogen van het kind worden als gehypnotiseerd, het is er door begoocheld.

Het moet er naar toe. Het haalt zijn langen hanssop nader toe, en springt zachtjes uit bed. Langzaam gaat het naar den schoorsteen en zet zich voor het geheimzinnige voorwerp op de knieën. Het is wel een wapenrusting, maar van bijzonder vreemd maaksel. Dat moet het eens van wat meer naderbij bekijken. Wat is het zwaar, zou het misschien een doos met....

Een razende, vreeselijke schreeuw.... en voordat het kind tijd had zich om te keeren, hadden twee armen het van den grond opgelicht en bijna te pletter gedrukt! Een snelle blik op de bom, ze was niet omgekeerd.... En bevende over al zijn leden ging de vader op den rand van het bed zitten, onophoudelijk en werktuiglijk herhalende: 'Mijn arme jongen! Mijn arme jongen!'

‘Dus, je durft niet?’

‘Neen, ik durf niet, en ik zal nooit zoo iets durven, want ik heb aan de andere vaders gedacht.’

En toen hij hem dit met vlammende oogen zei, begreep Trignard dat er niets meer aan te doen was en, de schouders ophalende, ging hij heen.

Bij de Platen.

In haar eentje. -

Ze zit in haar eentje te breien en schijnt zich met deze tamelijk eentonige bezigheid uitstekend te amuseeren. Als het gemoed kalm en tevreden is, heeft men aan weinig afleiding behoefte. Dan zijn de eigen gedachten, hetzij herinneringen aan het verleden of voorstellingen van de toekomst, meer dan voldoende om de verveling te weren. En de rustige, regelmatige bezigheid van het breiwerk, het zacht rhythmisch gekletter der naalden, de werktuiglijke beweging der vingers - het schijnt er alles juist op berekend om aan de gedachten den vrijen loop te laten zonder ze te ver te laten afdwalen, daar het missen van een steek of het afknappen van een draad den geest, bij te groote verstrooidheid, weer aanstonds tot zijn plicht zou terugroepen.

Het breistertje onzer gravure is een bevallige verpersoonlijking van de poëzie der.... prozaïsche breikous. Het schijnt wel dat zij bezig is een gevallen steek op te rapen, die haar door het toegeven aan de een of andere aangename droomerij ontsnapt is. Waarover zij wel mag gepeinsd hebben? Dat is haar geheim.

Door het half geopende venster dringt, met het vriendelijke licht, de zachte lentekoelte binnen. De stille kamer wordt met een lichte, geurige atmosfeer vervuld, en zoo gaat voor het ijverige breistertje ongemerkt de tijd voorbij in kalme, prettige bezigheid. Als het hart maar in rust is, wat wordt er dan weinig gevorderd om gelukkig te zijn!

Twee liefhebbers voor één vischje. -

Een aardig tafereeltje uit de dierenwereld, zooals de bekende Duitsche kunstenaar er ons al zoovele geteekend heeft. Het is een nieuwe illustratie op de oude geschiedenis, waaraan ons spreekwoord van de twee honden vechtende om één been het ontstaan te danken heeft.

De otters vechten wel niet om kluiven, maar het vischje schijnt de onschuldige aanleiding tot een zelfde krakeel te zullen worden. Visch is namelijk het lievelingskostje van de merkwaardige beesten, ofschoon zij ook kreeften, kikvorschen, padden en waterratten niet versmaden. Het liefst visschen zij bij maneschijn en onze teekenaar heeft hen dan ook in den avond verrast; 's winters oefenen zij de jacht uit onder het ijs.

De natuur heeft deze dieren speciaal op hun jacht te water ingericht door hen te voorzien van zwemvliezen tusschen de teenen, waardoor zij zich van de overige leden hunner familie (die der Wezelachtigen) onderscheiden. Met de wezels hebben zij intusschen dezen familietrek gemeen, dat zij bijzonder schuw zijn en, door hun scherp gezicht en fijnen reuk voor elk naderend gevaar gewaarschuwd, bij het minste onraad op de vlucht slaan, ofschoon zij zich in den nood met de uiterste woede verdedigen.

Daar de otter door zijn vraatzucht een ware verwoesting aanricht onder de waterbewoners en bovendien zijn pels zeer gezocht is, wordt hij sterk achtervolgd, zoodat hij in de bewoonde streken op den duur verdwijnt. In ons vaderland wordt hij zachtjes aan een zeldzaamheid, maar overigens komt hij in vele rivieren van Europa en Azië voor. Hij bewoont den oever en graaft daar schuins oploopende gangen. Hij wordt nagenoeg een meter lang, terwijl zijn staart bijna de halve lengte bereikt van zijn lang gestrekt lichaam. Zooals onze afbeelding te zien geeft, is hij daarbij laag op de pooten en heeft een ronden kop met korte ooren. Op onze plaat zien wij hem den bek opspalken en merken wel dat hij van een flink gebit is voorzien: hij heeft in elke kaak zes snijtanden en tweemaal vijf maaltanden, zoodat hij niet bang hoeft te zijn voor een graatje.

Zijn pels is van boven donkerbruin, in de jeugd bijna zwart en aan buik en pooten lichtgrijs. In den winter is de pels donkerder dan in den zomer; ze wordt met de jaren geler van kleur en onder de kin en aan de zijden van den neus ziet men meestal een witte vlek.

In Amerika heeft men een bijzonder groote ottersoort, die roodachtig bruin van kleur is; in Finland, Polen en Rusland een kleinere, en aan de kust der Stille Zee, in Azië en Amerika, den grooten zeeotter, die een fluweelig zwarte pels heeft, terwijl er ook met een bruine en zelfs met een witte pels gevonden worden.

Terugkeer der karavaan van Mekka. -

Mekka is de heilige stad der Muzelmannen, de geboorteplaats van den profeet, die het zijn volgelingen tot een strenge verplichting gemaakt heeft, minstens eens in hun leven een

pelgrimsreize te doen naar de *Kaaba*, het middelpunt van den Islam. De *Kaaba* te Mekka is een vierhoekig gebouw van elf meter hoogte bij acht meter breedte, dat sedert de dagen van Mohammed het grootste heiligdom uitmaakt der ‘ware geloovigen,’ die zich bij hun gebed immer daarheen richten. Het voornaamste voorwerp van vereering in dat bedehuis, hetwelk door den Islam uitsluitend als *Beit Allah*, dat is: huis Gods wordt aangeduid, is een zwarte steen, naast den ingang in den oostmuur gemetseld. Deze steen zou door den engel Gebriël den aartsvader Abraham als geschenk zijn thuisgebracht. Verder wordt in het gebouw nog de indruk van Abrahams voet aangewezen. Zelfs zou het heele gebouw door Abraham gesticht zijn, en eeuwenlang was het heiligdom het voorwerp van bloedige twisten tusschen de verschillende stammen, die om het bezit er van streden. In het jaar 1630 liet de Turksche sultan Murad IV er een moskee om heen bouwen, en de zijden dekkleeden, die de *Kaaba* omhullen, worden jaarlijks door de sultans van Turkije vernieuwd.

De moskee heeft negentien poorten en zeven hooge minarets, maar onderscheidt zich niet door bijzondere fraaiheid van vormen en is daarbij in verloop van tijd door onhandige reparaties leelijk verknoeid. De Kaaba verheft zich op het binnenplein, dat 230 meter lang 160 meter breed en van alle zijden met kolonnaden, te zamen van 484 zuilen, omgeven is. Op dat binnenplein vindt men ook de heilige bron Zemzem, wier water echter niet te best drinkbaar is.

Het plein, waarop de groote ‘moskee des heiligdoms’ staat, is eigenlijk het eenige van de stad, die overigens wel regelmatige en breede, maar ongeplaveide en slijkerige of stoffige straten beeft. De huizen zijn van steen en meerendeels tot huurwoningen ingericht voor de pelgrims: te hunnen behoeve strekken zich ook in al de vijf en twintig wijken der stad lange rijen van koffiehuizen en winkels of bazaars uit.

De ‘moeder der steden,’ zooals Mekka bij de Muzelmannen heet, ligt in de Arabische provincie Hedsjas, 400 kilometers ten zuiden van Medina, in een eng, zandig en onvruchtbaar dal, dat, van kale hoogten en dorre zandvlakten omgeven, van het noorden naar het zuiden afdaalt, en in die richting door de regenbeek Wadiel-Tarafeyn doorsneden wordt. Ten gevolge dier ligging heeft zij groot gebrek aan water, daar de bronnen meest brak zijn, zoodat het drinkwater 40 kilometer ver uit Arafat door middel eener leiding moet aangevoerd worden. Behalve door eenige wachttorens bij de ingangen der stad en een klein kasteel wordt zij aan de oostzijde van het dal beschermd door een groote citadel, met dikke muren en torens, en op een hoogte gelegen, die echter weer door andere hoogten wordt beheerscht.

Vroeger had Mekka over de 100 000, thans echter slechts 50 of 60.000 vaste inwoners. De talrijke karavanen namelijk, die eertijds met rijke offergaven naar de heilige stad kwamen, zijn in den laatsten tijd sterk verminderd, en daardoor is ook de beteekenis van Mekka, dat vroeger door den toevloed der pelgrims de hoofdmarkt en stapelplaats van het oosten was, als handelsstad zeer afgenomen. Als de haven van Mekka kan Dsjidda aan de Roode Zee gelden.

In de dagen harer glorie mocht de stad van den profeet ook op vermaarde scholen en talrijke godsdienstige instellingen bogen, die echter tegenwoordig schrikkelijk vervallen zijn.

Wat de nijverheid betreft, is alleen de vervaardiging van rozenkransen er nog in bloei.

Voor den rechtzinnigen Muzelman heeft Mekka intusschen, ondanks haar verval, nog altijd haar groote godsdienstige beteekenis als de bakermat van den Islam

behouden en nog voortdurend is zij het middelpunt der pelgrimstochten, die uit alle deelen der Muzelmansche wereld daarheen trekken.

Onze gravure op blz. 324 stelt zulk een karavaan bij de terugkomst uit de heilige stad voor en geeft daarvan een duidelijker denkbeeld dan een uitvoerige beschrijving zou vermogen.

Drie man hoog!

‘Dat is die norsche buffel van een conducteur... Dien zullen we eens een loer draaien.’

‘Heeren, er is nog maar één staanplaats vrij.’

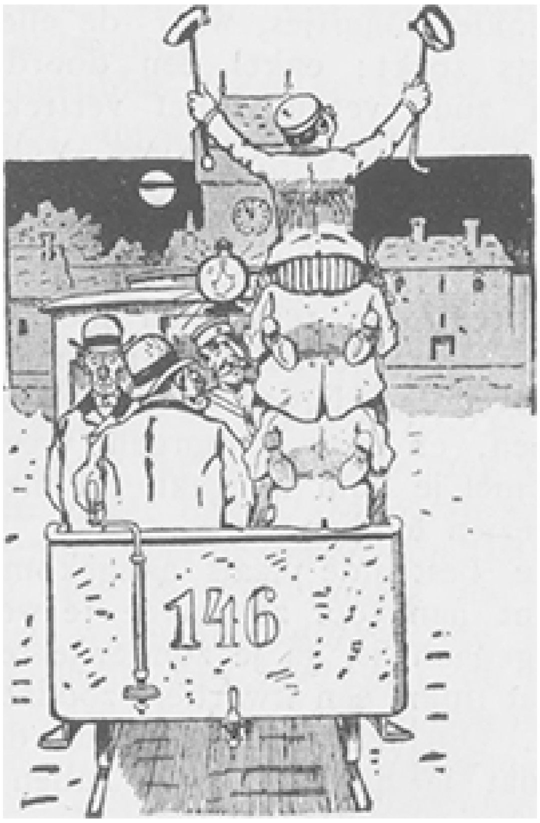

‘O dat is voldoende.’

Verduiveld! dat we aan die verwenschte poort niet gedacht hebben!’

Wetenswaardig Allerlei.

Een doorluchtig voorbeeld. -

Een oude Engelsche haven-inspecteur van de handelsmarine ontving onlangs van den minister een aanschrijving, waarin hem beduid werd, dat hij, met het oog op zijn hoogen leeftijd, eervol ontslag uit zijn betrekking moest verzoeken.

De brave tachtigjarige nam de pen ter hand en schreef aan den minister-president Gladstone: ‘Sir, ik moet mijn ontslag nemen, omdat ik oud ben. Wanneer men evenwel op 83jarigen leeftijd nog de eerste minister van een groot land kan zijn, waarom zou ik dan geen haven-inspecteur kunnen blijven?’

Het gevolg hiervan was, dat de krasse oude, op voorspraak van Gladstone, in zijn betrekking gehandhaafd werd.

Een Chineesche beschrijving van de piano.

Een onlangs van een reis door Europa in zijn vaderland teruggekeerde Chinees gaf aan zijn landgenooten de volgende beschrijving van een piano:

‘De Europeanen hebben een groot, viervoetig dier, dat ze naar hun believen aan het zingen kunnen brengen. Zoodra een man, vaker evenwel een vrouw of ook een zwak meisje zich voor het dier neerzet, het op den staart trapt, en tegelijk met de vingers op de witte tanden slaat, wordt het gedwongen te zingen.

Het gezang is, hoewel veel sterker dan dat van een vogel, toch zeer aangenaam. Het beest byt niet en beweegt zich evenmin, ofschoon het niet is vastgebonden.’

Een voorzichtig heerscher. -

In den tijd van het eerste keizerrijk gaf de beroemde Fransche taalvorscher Boiste zijn woordenboek uit. Daarin kwam achter het woord *spoliateur*, roover, de aanmerking Napoleon Bonaparte voor, wat overeenkomstig de het heele boek doorgevoerde methode, beteekende, dat Napoleon dit woord (afgeleid van het Latijnsche *spoliator*) het eerst gebruikt had.

Op bevel des keizers werd die plaats evenwel uit het reeds afgedankte werk geschrapt, ‘daar ze tot misverstand aanleiding zou kunnen geven.’

Napoleon was dan ook door zulk een misverstand op de zaak opmerkzaam geworden. De censor had er zijn oog op laten vallen en onmiddellijk de politie gewaarschuwd, die den geleerde in hechtenis nam. De tusschenkomst van Fouché, den minister van politie, was noodig, om Boiste weer op vrije voeten te doen stellen, en zelfs Fouché was van de verklaring des geleerden eerst overtuigd, nadat hij het gevoelen van den rector der universiteit, Fontanes, had ingewonnen.

Wie heeft de schaatsen uitgevonden? -

Met zou allicht meenen, dat deze uitvinding eerst tot den lateren tijd behoort In werkelijkheid echter is de schaats zeer oud, en reeds de bewoners der paalwoningen gaven zich met dit soort sport af, Wel vervaardigde men toen, enkele duizenden jaren geleden, de schaatsen niet van ijzer, maar evenals de meeste werktuigen, van been. Het staal in verbinding met hout en riemen schijnt voor dit doel het eerst in ons land te zijn gebruikt. Van hier ten minste kwam de nieuwe mode tegen de helft der zeventiende eeuw naar Engeland. Schaatsen van been uit den tijd der paalwoningen heeft men bij opgravingen herhaaldelijk gevonden; een paar bijzonder goed onderhoudene zijn in het bezit van het Britsch Museum te Londen.

[Nummer 42]

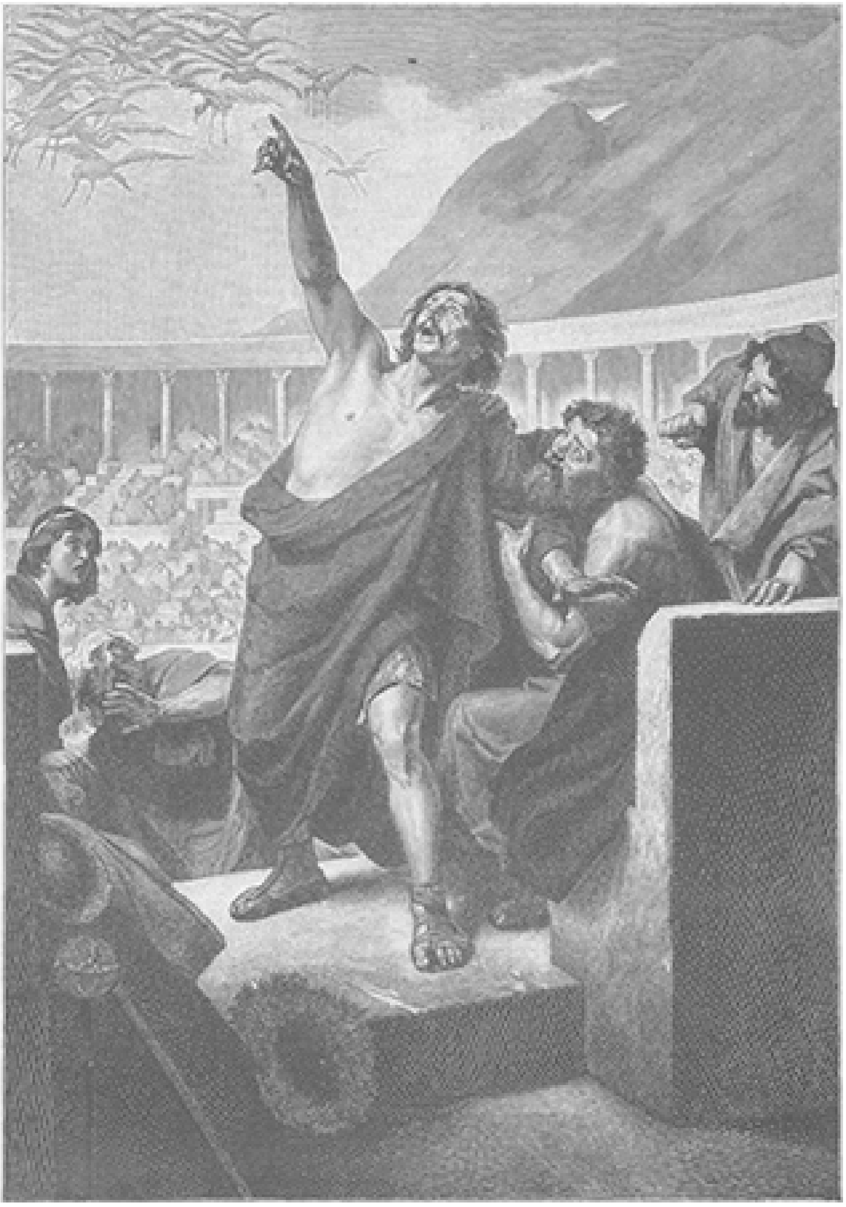

DE KRAANVOGELS VAN IBYCUS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRANZ THIELE.

De Vrouw van het Dorp. Oorspronkelijke novelle. door Louise Stratenus. (*Slot.*)

Gelijk ik wel voorzien had, weigerde Edwin beslist aan dezen laatsten wenk gehoor te geven; om mij gerust te stellen beloofde hij mij alleen niet meer des avonds uit te gaan; maar hij beknorde mij om mijne kinderachtigheid en lachte om hetgeen hij mijne spookbeelden noemde Hij was blij dat men het den Engelschen begon lastig te maken, dan zou hun misschien de lust vergaan langer in Ierland te blijven, waar hun plaats niet was.

Maar hij kon niet verhinderen dat ik sedert altijd met hem medeging, en weinig vermoedde hij dat ik op die tochten steeds een geladen revolver bij mij droeg. Helaas! het was eene voorzorg die mij weinig zou baten.

Op een zomermiddag keerden wij samen te paard maar huis. Hij was opgeruimd als altijd en sprak telkens over ons geluk en hetgeen wij doen moesten om het een weinig te verdienen, toen wij een ons wel bekend jong mensch tegenkwamen. Hij groette en wilde voorbijgaan, maar Lord Mountfield hield hem staande.

‘Welnu, mijn jongen?’ vroeg hij; ‘hebt gij u al die dwaasheden uit het hoofd gezet, sedert gij te Londen zijt geweest, en zijt ge besloten verder uw vader te helpen?’

Het was de zoon van den reeds bejaarden apotheker van het dorp; een aartsluiaard, die zijn tijd doorbracht met het lezen van romans, en zijn ouden vader zoolang bepraat had, tot deze zijne weinige spaarpenningen opofferde, om hem een jaar naar Londen te laten gaan, waar hij zich voorstelde aanstonds als schrijver naam te zullen maken.

William Walford, want waartoe u zijn naam te verzwijgen, stond daar, ter prooi aan eene onbeschrijfelijke verwarring, zijn breeden witten hoed tusschen de vingers te verfrommelen, en antwoordde:

‘Ik heb hoop gekregen, veel hoop, Mylord. Als ik slechts duizend gulden kon krijgen om mijn eersten dichtbundel te laten uitkomen, zijn de uitgevers bijna overtuigd dat ik slagen zal, en indien Mylord de groote goedheid wilde hebben ze mij voor te schieten....’

‘Het spijt mij, vriend, maar daar behoeft gij nooit op terug te komen,’ antwoordde Lord Edwin beslist. ‘Ik heb voor te veel arme gezinnen te zorgen, om mijn geld weg te ge ven aan iemand, die zeer goed op andere wijze in zijn onderhoud kan voorzien. Ik zou het als een misdaad beschouwen.’

‘Zeer wel, Mylord,’ sprak de jonge man somber en verwijderde zich.

Het was de laatste reddingsboei, die mijn ongelukkigen echtgenoot toegeworpen zou worden.

Wij reden nog eenige schreden voort, toen er eensklaps een pistoolschot knalde. Ik wilde mij verschrikt om wenden, en zag nog hoe William Walford ook op mij mikte en misschoot, waarna hij in allerijl vluchtte; maar daarop viel mijn blik op Lord Edwin, die vergeefsche pogingen aanwendde om in den zadel te blijven en ter aarde stortte, nog eer ik had kunnen afstijgen om hem te hulp te komen.

‘Gladys,’ fluisterde hij, toen ik luid weenend aan zijne zijde nederknielde. ‘Ik hoop het te boven te komen, maar wat er ook gebeure, beloof mij één ding.’

‘Alles, alles, wat gij slechts wilt,’ riep ik uit.

‘Spaar dan den schuldige, noem hem nooit, hij heeft brave ouders, die het niet overleven zouden.’

Reeds kwamen er bedienden toesnellen; zij namen hem zachtkens op en droegen hem naar huis, waar aanstonds om een geneesheer werd gezonden. Er werd niets onbeproefd gelaten om hem te redden, maar alles was tevergeefs. Hij stierf in dien zelfden nacht, na mij nog een laatste maal toegefluisterd te hebben, dat ik hem niet wreken mocht, dat hij zijn Goddelijken Meester wilde navolgen en aan zijn moordenaar vergiffenis schenken.

Maar reeds had het gerecht de zaak in handen den, en in zijne smart en verontwaardiging verbrak de oude pachter het stilzwijgen en klaagde openlijk den landeigenaar Walsch aan, die trouwens ook op den namiddag van den moord op onze gronden was gezien. Men nam hem in hechtenis, en hij was zoo zeker overtuigd te zullen worden een ander tot het volbrengen der misdaad omgekocht te hebben, dat hij zich zelf van het leven beroofde. Helaas! helaas! hij had den naam zijner medeplichtigen en van den dader in het graf medegenomen. De justitie achtte hare taak volbracht, en ik bleef alleen over met de vreeselijke belofte aan den doode afgelegd.

Ik behoef u nauwelijks te zeggen dat Walford reeds met zijn bloedgeld verdwenen was. Niemand verbaasde zich over zijn vertrek. Hij had altijd gezegd dat hij spoedig opnieuw naar Londen zou vertrekken. Verstaat gij mij: de prijs, dien hij voor zijn sluipmoord ontving, werd de grondslag tot zijn fortuin en roem!

Ik trachtte hem op te sporen, doch mocht er niet in slagen; hij had zijne voorzorgen maar al te goed genomen. Wist hij niet dat ik hem gezien had!

Een neef van mijn echtgenoot was door zijn dood heer van Oak-Manor geworden; ik moest derhalve het slot verlaten; waar zou ik heengaan? Mijn vader was kort na ons huwelijk overleden; ik had broeders noch zusters, en mijn droefheid maakte mij bijna krankzinnig. Ik begreep dat ik een doel aan mijn leven moest geven, wilde ik het verstand niet verliezen, en dat doel moest tevens iets zijn, dat mijn geest voortdurend bezighield. Na lang alles overpeinsd te hebben, besloot ik in de medicijnen te gaan studeeren, en zoodra mijn studies volbracht zouden zijn, mij te vestigen, ver van de wereld, in de eene of andere afgelegen streek, waar ik mij aan het lijdende volk zou wijden.

Ik zou mij in een klooster teruggetrokken hebben, ware het niet dat ik mij nog eenmaal van aangezicht tot aangezicht wilde bevinden met den moordenaar van mijn geluk, en daartoe moest ik vrij zijn.

Gij weet het overige. Ik ontdekte eene door de menschen vergeten streek, waar ik mijn levenstaak vervulde. Ik had het in Ierland willen doen, maar mijn geboortegrond was van te vele herinneringen voor mij vervuld, om mij niet nog in mijne vertwijfeling te sterken. Al wat ik nog voor mijne landgenooten doe, is hun de helft mijner inkomsten af te staan. Ik heb daar ginds een intendant, die deze gelden op de trouwste en beste wijze uitdeelt.

Begrijpt gij thans wat het voor mij was, zoo onverwacht iemand te ontmoeten, die den ellendeling kende? Indien ik van u vernomen had, dat hij schipbreuk had geleden in zijne verwachtingen, dat hij als een bedelaar rondzwierf, zou ik mij misschien voldaan hebben gevoeld; maar te weten dat hij alles van de aarde had verworven, dat de wereld hem en zijn werk vergoodde, en daarbij te denken aan het edel bestaan, dat zoo vroegtijdig door hem weggemaaid was; dit was dan ook te veel voor mij. Ik wilde althans zijn eigen leven vergallen, gelijk hij het mijne vergiftigd had; hem de pijn doen gevoelen, voortdurend het zwaard boven zijn hoofd opgeheven te zien,

zonder zich te kunnen verklaren waarom ik het nog niet vallen liet. Ik wilde hem rust noch duur meer doen kennen.

Dat zou mij genoeg zijn, meende ik; welnu, dat was het niet. Sedert ik de wetenschap in mij omdroeg van zijne overwinning op het lot behaald, welden al de oude herinneringen in mij op, werd ik rampzaliger dan ooit. Ik streed tegen mijn dorst naar vergelding; tevergeefs! Tien jaar lang heb ik geleden, tien jaar woord gehouden en hem niet verraden; ik heb geen kracht meer nog langer het stilzwijgen te bewaren!'

'Zoodat gij naar Engeland gekomen zijt om hem aan het gerecht over te leveren?' vroeg ik.

Zij boog toestemmend het hoofd.

'Er is nog iets dat gij mij verbergt,' hernam ik. 'Gij koestert nog een ander voornemen dan dat, of wel gij zoudt niet overgegaan zijn tot den voor u zeker pijnlijken stap, uwe eenzaamheid en uwe zieken te verlaten. Een omstandig schrijven aan de rechtbank ware voldoende geweest.'

'Gij hebt gelijk,' sprak zij langzaam, 'en daarom juist verzocht ik u tot mij te komen. Ik wil zijn adres hebben.'

'Toch niet om tot hem te gaan?' vroeg ik verschrikt.

'Ja, alvorens hem naar de gevangenis te zenden, wil ik hem van aangezicht tot aangezicht wederzien. Ik moet die ééne voldoening smaken, hem voor mij in het stof te zien kruipen om mijn vergiffenis af te smeeken, terwijl ik onvermurwbaar zal zijn. Ik moet hem kunnen verwijten wat hij misdeed, door niet alleen een mensch, maar juist dien mensch te dooden.'

'Vergeet niet dat de man, die tot een dergelijke daad in staat was, voor niets' zal terugdeinzen om zijn veiligheid te waarborgen.'

'Ik vrees den dood niet; maar ziehier waartoe ik u noodig heb. Gij zult het uur en den dag van mijn vertrek weten. Ik zal u vooraf een geschrift overhandigen met al de bewijzen zijner schuld. Indien ik niet uit zijn woning wederkeer, zal het niet moeilijk aan te wijzen vallen, wie mijn verdwijnen op het geweten heeft.' 'Luister, mevrouw,' zeide ik bijna smeekend. 'Ik ben bereid alles voor u te doen, en begrijp slechts al te goed hoe vast uw voornemen staat, om daaraan iets te willen veranderen; maar laat mij uw brief in veiligheid leggen op mijn kamer, met het opschrift hem te openen, zoo ik niet thuis mocht komen. Uw doel zal dan niet minder zeker bereikt worden, want men zal mij aanstonds missen; laat mij u vergezellen, ik bid er u om.'

Zij reikte mij de hand en zeide getroffen:

'Ik dank u en neem uw aanbod aan.'

Er werd thans besloten dat wij den volgenden morgen tot hem zouden gaan. Ik zou om één uur een naaister bestellen, zoodat men niet zou kunnen nalaten zich over mijn wegblijven te verontrusten, indien ik op dat uur niet wedergekeerd was. Om klokslag van tienen zou ik bij haar zijn.

En zoo keerde ik huiswaarts, geheel overstelpt door de meest tegenstrijdige gewaarwordingen. Ik begreep slechts al te goed wat er in de ziel der jonge vrouw omging; hetgeen men tegen haar misdreven had, was zoo afschuwelijk, en gelijk zij zeide, de wetenschap, dat de misdadiger zich in ieders achting, in welvaart en grootheid verheugde, was bijna niet voor haar te dragen. Het kwam zelfs niet bij mij op, medelijden met William Walford te gevoelen. Zijn plaats was in de galeien; en toch... en toch, die belofte aan den stervende afgelegd; zou zij er zich ooit weder over troosten haar verbroken te hebben?

Die laatste vraag woog zoo loodzwaar op mijn ziel, dat ik niet kon nalaten haar dien zelfden avond nog een langen brief te schrijven, waarin ik haar bezwoer zichzelve te onderzoeken en na te gaan of zij het recht wel bezat wraak te nemen, daar waar het slachtoffer zelf met een woord van vergiffenis op de lippen gestorven was.

Ik twijfelde niet of deze poging zou ijdel blijken. Hoe edel zij ook zijn mocht van gemoed, hoe groot haar geloof ook was, zij had zoo ontzettend veel geleden, dat het schier bovenmenschelijk moest zijn, in haar geval ontferming te kennen. Wat was voor haar echtgenoot het verlies van het leven geweest, in vergelijking van haar lot, haar verlatenheid, haar rouw? En toch had ik het mijn plicht geacht tot haar te spreken en haar te waarschuwen. Ik

zou niet in vrede zijn geweest met mijn geweten, indien ik dat nagelaten had.

Ik ontving geen antwoord en bevond mij den volgenden dag op het bepaalde uur bij haar. 'Laat ons niet verder spreken over uw brief,' zeide zij aanstonds bij mijn binnentreden; 'gij hebt al de snaren van mijn gemoed doen trillen; maar er zijn offers die de krachten van een sterveling te boven gaan. Kom mede, het is mij alsof hij met elke seconde, die verloopt, zou kunnen ontkomen.'

Wij wisselden in het rijtuig geen enkel woord; maar aan de spanning, die op hare trekken te lezen viel, raadde ik dat zij slechts voor één ding vreesde: dat wij hem niet zouden vinden. Eindelijk hield de coupé stil voor een fraaie, gothische woning, die de dichter geheel naar zijn smaak had laten inrichten.

'Blijf in het rijtuig zitten, totdat ik toegelaten word,' zeide ik, 'hij mocht u eens herkennen.'

Zij gehoorzaamde en een oogenblik later werd de eiken deur door een knecht geopend.

'Mijnheer ontvangt niet op dit uur. Hij zit te schrijven en wil niet gestoord worden,' luidde het antwoord. 'Maar indien mevrouw morgenmiddag terug wil komen, kan zij zeker zijn hem te ontmoeten. Mijnheer ontvangt alle Donderdagen.'

'Ik moet hem volstrekt alleen spreken,' hield ik vol; 'wil hem slechts dit kaartje overhandigen.'

En ik schreef onder mijn naam: 'met een antwoord uit Tirol.'

Hij liet mij in een. prachtig gemeubelde zijkamer en zoodra hij zich verwijderd had, ging ik Lady Mountfield halen. Zij was thans zoo bleek dat ik vreesde, haar ieder oogenblik te zullen zien neerslaan, maar zij uitte geen woord en plaatste zich in de schaduw van het toch reeds donkere vertrek.

Er verliepen vijf minuten van doodsche stilte; toen weerklonk er een stap door de marmeren gang, en werd de deur der kamer geopend. Mijn woorden hadden hun uitwerking niet gemist. William Walford stond voor mij, en wilde mij begroeten, toen zijn oog op de donkere gestalte viel.

'Gij zijt niet alleen,' stotterde hij.

'Neen, William Walford, ik ben daar ook,' sprak Gladys op zonderling trillenden toon, 'ik die u ten laatste rekenschap kom vragen van uw daad.'

Hij slaakte een kreet als het gebrul van een tijger, en maakte een beweging alsof hij ontvluchten wilde; maar reeds had ik mij voor de deur geplaatst.

'Wat wilt gij?' bromde hij, zonder haar te durven aanzien. 'Waartoe komt gij terug op een geheim, dat gij tien jaar lang bewaard hebt?'

'Tien jaar lang heb ik u ter prooi geloofd aan ellende, aan zorgen; den hongerlijder kon ik aan zijn lot overlaten; het leven zou zich met de vergelding zijner misdaad belasten. Maar van den dag af waarop ik vernam dat uwe Judas penningen u tot alle mogelijk geluk hadden gevoerd, waart gij veroordeeld. Er moet rechtvaardigheid zijn. De man, die uwe hand wapende, heeft geboet, thans is het uw beurt.'

'Het kan u geen ernst wezen,' kermde hij radeloos; 'wat gij doet is afgrijselijk. Indien gij mij destijds naar het schavot hadt gezonden, zou het duizendvoud minder wreed zijn geweest. Ik was nog altijd arm, nog altijd vergeten. Ik had geen enkel van 's levens vreugden gesmaakt; mijn naam had der menigte niets te zeggen; maar nu, nu ik de hoogste sporten der maatschappelijke ladder heb be reikt, nu ik niet gevangen genomen kan worden, zonder dat de aanzienlijksten uit het land mijn val vernemen, zonder dat het hof, waar ik als een vriend word ontvangen, vol afschuw op mij zal

neerzien; kunt gij, zult gij mij niet in het verderf storten. Het ware de ontzettendste wraak, die men ooit op eenig sterveling kon nemen.'

'Het zou slechts rechtvaardigheid zijn,' antwoordde de jonge vrouw met ijzingwekkende kalmte. 'Of hebt gij misschien het oogenblik gekozen om mij te treffen, om mij alles te ontstelen wat mij dierbaar was? Ik ook, ik had het toppunt bereikt van menschelijk geluk. Ik bezat geen gestolen eerelauweren zooals gij, geen klatergoud; ik behoefde noch de wereld aan mijne voeten te hebben, noch de vriendschap der vorsten; mijn rijkdom, mijn leven, mijn alles was mijn echtgenoot; ik had ouders noch kinderen om mij over zijn heengaan te troosten, en toch werdt gij, die uw dagelijksch brood hadt, zijn sluipmoordenaar, ter wille alleen van een armzalig bankbiljet!'

'Dat hij mij weigerde!' klonk het bitter.

'Uw daad heeft bewezen hoe weinig gij het verdiendet dat hij u helpen zou.'

'Maar... zoo gij mij wildet overleveren, waarom dan zijt gij allereerst naar hier gekomen?'

'Omdat ik u zien wilde, omdat ik zelve u wilde toeroepen; 'Moordenaar, moordenaar, moordenaar!'

Ik dacht dat hij zich op Laar werpen zou en zeide:

'Raak Lady Mountfield niet aan, of ik schel, en uwe bedienden zullen weten waarom wij hier zijn.'

Hij zag naar mij om; mijn hand omsloot reeds het koord. En plotseling maakte zich de grootste verslagenheid van hem meester en liet hij zich aan hare voeten vallen.

'O, heb ontferming,' smeekte hij. 'Gij weet niet wat ik geleden heb. Tot op het oogenblik, waarop ik dat misdrijf pleegde, lachte ik met het denkbeeld dat de mensch een geweten bezit; maar van die ure af ondervond ik het anders. Ik werd groot, ik werd rijk, maar nergens vond ik verademing meer. Overal zag ik het beeld voor mij oprijzen van den rechtvaardige, dien ik had gedood; steeds hoorde ik hem fluisteren: 'Mijn bloed kome over u.' Raadpleeg mijn bedienden, en zij zullen u zeggen, hoe des nachts dikwijls het gansche huis weergalmt van mijn hulpgeschrei. Zij denken dat het de gevolgen zijn van de morphine, die ik in steeds grooter mate moet gebruiken om mij zelven meester te blijven, maar het is van angst, van den vreeselijksten zielsangst alleen. Den avond, waarop ik voor het eerst weder van u hoorde spreken, waarop ik uw boodschap ontving, vond men mij op straat in een hevig zenuwtoeval liggen, dat zich sedert al weder heeft herhaald. Ik weet niet of dit alles datgene is wat de menschen met den naam van wroeging bestempelen, maar het is een hel, en ik wil niet sterven, ik die met zulk een misdaad beladen ben; ik ben bang voor den dood, al is ook het leven voor mij een foltering.'

'Waarom zou ik u gelooven, gij, die de onbeschaamdste tooneelspeler zijt, gij, die een leugen legt in elk uwer zangen?'

'Nu eenmaal ben ik oprecht, zie mijn handen aan, mijn ruwe, bloedroode handen van weleer; zij zijn ontvleesd en doorschijnend als die eener vrouw; zie mijn kleederen, zij zijn nog nieuw en toch reeds slingeren zij mij om het lijf. Wees barmhartig!'

'Hebt gij genade voor mij gekend?'

'Welaan dan, ja, het is waar, ik verdien geen medelijden; ik ben slechts een ellendeling, de laagste der schurken, die op aarde kan rondwaren; maar ik doe een beroep op Lord Edwin's nagedachtenis. Hij was even edel als ik verdorven ben; even vroom als ik met alle geloof spotte, en zoo hij thans op u nederziet, moet 'nij u tot

vergiffenis aansporen. Leg mij elke boete op die gij wilt, maar in zijn naam, heb mededoogen, zend mij niet naar het schavot!'

De angst van den misdadiger voor den dood was ontzettend om aan te zien.

Over de gelaatstrekken der jonge vrouw kwam een groote verandering. Zij scheen niet meer naar hem te luisteren en voor het oogenblik zelfs zijn bijzijn te vergeten; het was als luis terde zij naar een stem, die lang voor haar gezwegen had. Geen twijfel of nog eenmaal herinnerde zij zich de belofte, aan den doode afgelegd; nog eenmaal stond zij aan zijn sterfbed en ving zij zijn laatste woorden op.

Ik weet niet hoeveel tijd er verliep aleer zij wederom sprak. Het scheen mij eene eeuwigheid toe; en nog altijd knielde hij daar voor haar neder, en zag ik zijn gansche gestalte onder hevige zenuwschokken sidderen.

'William Walford,' zeide zij ten slotte, 'is het u waarlijk ernst dat gij boeten wilt?'

'Ik wil alles, alles, zoo gij slechts mijn leven spaart!' riep hij uit.

'Juist hetgeen gij aan mijn echtgenoot hebt ontnomen,' sprak zij met onbeschrijflijke minachting. 'Ik verwonder mij daarover niet; moordenaars zooals gij zijn altijd lafhartig. Ziehier dan mijn voorwaarden. Gij zult afstand doen van alles wat uw bloedgeld u opleverde. Gij zult een geschrift opstellen en teekenen, waarin gij erkent eertijds een misdaad bedreven te hebben, die de grondslag werd van uw grootheid en fortuin, gij zult dien brief aan de rechtbank zenden, en daarbij verklaren dat al uwe bezittingen aan de armen worden vermaakt. Gij zelf zult, zonder een penning meer dan uw reisgeld, naar de Nieuwe Wereld vluchten en daar door handenarbeid in uw bestaan voorzien. Zoo er ooit weder een geschrift van u, onder uw naam, verschijnt, zal ik u aanklagen; gij verliest daardoor alles, behalve het leven. Neemt gij daarmee vrede?'

Hij aarzelde eenige oogenblikken en mompelde toen een toestemmend antwoord.

'Herinner u, morgen zult gij reeds in de vroegte vertrokken zijn.'

Dat was haar laatste woord; zij trad daarna op de deur toe, maar nog voordat zij die bereikte, gaf de dichter een luiden schreeuw, en stortte hij met het schuim op den mond ter aarde.

Ik schelde den bediende.

'Help uw meester,' zeide ik kortaf, 'hij heeft een toeval.'

'Groote hemel! het derde in twee dagen,' mompelde de man, 'en de dokter ziet het heel zwaar in. Hij vreest voor verlamming.'

Zwijgend stegen wij in het rijtuig.

'Gij deedt wel, hem verder aan Gods straffende hand over te laten,' sprak ik, zoodra wij ons onderweg bevonden, 'Reeds is zij zwaar op hem neergedaald.'

'Stil!' antwoordde zij, 'niet ik heb medelijden gekend; het was mijn doode, die voor mij scheen op te rijzen en mij nog eenmaal op onzen stervenden Heiland wees.'

Den volgenden dag was Walford verdwenen, in alles stipt hare voorwaarden opvolgende.

Wat de jonge vrouw betreft, zij vertrok weer gelijk zij gekomen was, in alle stilte naar haar bergen. Van tijd tot tijd schreef zij mij in antwoord op mijn brieven, totdat een jaar daarna ongeveer, een schrijven van mij terugkeerde met het enkele woord 'overleden' op den omslag.

Ik heb nooit vernomen hoe zij gestorven was, maar haar niet op aarde durven terugwenschen.

Van den dichter vernam niemand iets meer, en hij was spoedig vergeten tot zelfs door zijn vurigste bewonderaars.

Naar het Weeshuis
door Forestier.

I.

‘Leen, Leen, kom eens eventjes hier,’ klonk het kreunend uit een soort alkoof, waarin een nog jonge vrouw, uitgeteerd en met groote, holle oogen, op het ziekbed lag uitgestrekt.

De aangesprokene, een kleine, goed doorvoede vrouw, die, voor het eenige raampje van het huis gezeten, juist bezig was met smaak een paar flinke boterhammen naar binnen te spelen, stond grommend op en trad van het armoedige, sombere vertrek, dat geen ander licht ontving dan door de groezelig groene ruitjes van het eene venster, op den hoek toe, waar zich de alkoof bevond.

VERSMADE HOFFELIJKHEID, NAAR DE SCHILDERIJ VAN BENJAMIN VAUTIER.

MARIA STUART OP REIS NAAR SCHOTLAND, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L. LAUFFER.

‘Wat moet je, Mina?’ vroeg ze grimmig. ‘Zag je niet, dat ik met mijn boterham bezig was?’

‘Ik dacht, dat je al klaar was, Leen,’ antwoordde de arme vrouw bedeesd.

‘Je gunt me nog niet eens tijd om op mijn gemak te eten. Zeker omdat jij nergens geen trek in hebt, denk je dat een gezond mensch het ook wel zonder eten kan stellen,’ klonk het hardvochtige wederwoord.

‘Zoo was het niet bedoeld, Leen, dat weet je wel beter. Kom, wees niet boos op me.’

‘Maar mensch, waar denk je aan! Wat moest je nu van me hebben?’

‘Och, Leen, ik zou zoo graag mijn jongens nog eens zien. Laat ze eens bij me komen.’ En smeekend keek de zieke haar lang niet zachtzinnige zwagerin aan.

‘Neen, Mina, die rakkers zijn veel te ondeugend, ik kan er geen huis mee houden.’

‘Eventjes maar, Leen, ik ben toch der moeder.’

‘Ja maar, ik zit er mee opgeschept, ze doen of laten niets voor me. Laat ze maar op straat blijven, daar zijn ze goed.’

‘Ze loopen zoo in het honderd, Leen. Toe, ze zullen wel stil en gehoorzaam zijn, als ik het hun vraag, en ze zijn nog zoo jong.’

‘Mooi stil zijn! Ik heb van mijn leven nog zulke bengels niet gezien. Dat komt omdat je ze niet genoeg slaag gegeven hebt, Mina. Ik heb altijd wel gezegd, dat je van die Kevertjes niets dan verdriet zou beleven.’

‘Het zal niet lang meer duren, Leen,’ kreunde de arme vrouw, die bij de hardvochtige woorden harer schoonzuster in tranen uitbarstte. ‘Ik voel wel, dat ik gauw zal sterven, en wat zal er dan van mijn arme kinderen worden?’

‘Kom, kom, een mensch sterft niet als hij wil,’ was al troostwoord, wat vrouw Verveer voor haar zieke zwagerin over had.

‘Ik zou nog graag wat leven, Leen, ik ben nog zoo jong en mijn kinderen kunnen me niet missen. Toe, laat ze nu eventjes komen,’ drong ze nogmaals aan, ‘eventjes maar, dan ben ik gerust.’

‘Weet ik waar die bengels uithangen?’ gaf vrouw Verveer onwillig ten antwoord. ‘Ga nu maar stil liggen, je maakt je veel te moei met al dat gelamenteer. Dan eet ik terwijl mijn boterham op, de koffie zal toch al wel koud geworden zijn. Straks mogen je jongens dan bij je komen,’ vervolgde ze, door den teleurgestelden en smeekenden blik harer zwagerin toch min of meer geroerd. ‘Is het zoo goed?’

De zieke knikte; ze had de kracht niet meer om nog iets te zeggen. Al haar gedachten concentreerden zich op haar arme schapen van kinderen, en wat er van hen worden moest, als ze eenmaal dood was. Het uurwerk haars levens zou spoedig afgeloopen zijn, dat voelde ze wel. Ze beproefde den slaap te vatten, maar dat lukte niet. De dokter had haar ten strengste verboden, over iets te denken; alle inspanning moest ze vermijden. De dokter had goed praten: hij kon het lijden van haar moederhart niet peilen.

Heel haar leven had ze getobd en gesukkeld: eerst met haar man, die jong was gestorven en haar met vier jeugdige kinderen onverzorgd achterliet. Ze was uit werken gegaan; des avonds, tot laat in den nacht, breide en naaide ze om een stuiver te verdienen. Want ze was te fier, om onderstand aan te nemen, al viel het haar ook dikwijls moeilijk, heur kinderen ordentelijk voor den dag te doen komen. Achtereenvolgens verloor ze in één jaar haar twee dochtertjes. Het was een heele uitkomst voor haar, had heur zwagerin gezegd: twee monden minder open te houden.

De arme moeder evenwel dacht er zoo niet over, ze voelde, dat een deel van haarzelf was weggenomen. Ze had nu niets meer dan haar twee jongens, voor wie ze zich geheel opofferde, en die ze, voor zoover haar geringe middelen het toelieten, verwende en bedierf. Maar hoe werd ze dan ook daarvoor beloond door de liefde en bezorgdheid harer kinderen, die, hoe jong nog, begrepen wat ze voor hen deed en als een voorgevoel hadden, dat die goede, zachte vrouw hun spoedig ontnomen zou worden.

Het overspannen werk, haar rusteloos zwoegen had haar ondermijnd en haar van nature niet sterk en reeds zoozeer geschokt gestel een onherstelbaren slag toegebracht. Eindelijk ging ze liggen; ze dacht eerst, dat het maar een voorbijgaande ongesteldheid zou zijn. Ze stond, toen ze zich wat beter gevoelde - en dit was, toen ze haar kinderen op zekeren dag zonder boterham naar school moest sturen - weer op en hervatte haar werk. Twee dagen hield ze het vol, haar kinderen konden weer hun genoegen eten; den derden dag kon ze niet meer. De dokter zei, dat ze onmiddellijk naar bed moest, anders stond hij geen dag meer voor haar leven in. Zij fluisterde, dat dan haar kinderen van honger zouden omkomen. De geneesheer wendde het hoofd af, daarna stelde hij haar met een enkel woord gerust. Zij verbleekte even, ze had het begrepen, al had de dokter het nog zoo omzichtig en bedekt gezegd: ze zou 'van den arme gehouden worden', zooals de hartelooze uitdrukking voor een vaak ook hartelooze zaak luidt. Dit verdriet moest ze nog dragen bij het vele, dat ze reeds geleden had. Maar het was voor haar kinderen, en daarom zweeg ze, al werd haar hart bij die gedachte ook toegeschroefd.

Het armbestuur zorgde inderdaad voor haar en haar kinderen. Doch er moest ook iemand zijn om haar op te passen, want ze kon zich zelf niet meer helpen. Het armbestuur belastte daarmee haar zwagerin, die dit het goedkoopst wilde doen 'omdat het familie van haar was.' Maar die zwagerin was een vrouw zonder hart, die, zelf gezond en sterk, niet wist wat ziek zijn is, en te ruw was om het te begrijpen en te voelen. Ze nam het er goed van en zag er niet tegen op, van de versnaperingen, die de een of andere medelijdende ziel voor de arme zieke bracht of stuurde, ruim haar deel te nemen. Bovendien wilde ze het zoo gemakkelijk mogelijk hebben, en daarom joeg ze de beide jongens, ondanks den smeekenden blik der zieke en het verzet der kinderen zelf, die dolveel van hun moeder hielden, zooveel ze kon de straat op.

Het was nu weder stil in de armoedige stulp. De arme vrouw staarde met haar groote, koortsige oogen naar de deur, in de heimelijke hoop, dat haar jongens, zooals ze al meer gedaan hadden, ondanks het verbod van hun tante stilletjes binnen zouden sluipen, om heel zachtjes haar hand en een kus op haar wangen te drukken, en dan, als hadden ze zich aan een snood misdrijf schuldig gemaakt, weg te sluipen, vol ontzag voor de zware, vettige hand der vrouw, die als een Cerberus aan de deur de wacht hield en hen met scheldwoorden en bedreigingen overlaadde. Doch ditmaal kwamen haar kinderen niet, hoe ze ook wachtte.

Vrouw Verveer zette ondertusschen met veel smaak haar ontbijt voort en stond alleen eenmaal op, om de paarse katoenen gordijn voor de alkoof dicht te schuiven, omdat, zooals ze zei, het licht te fel was voor de oogen der zieke, maar inderdaad omdat ze dacht, dat haar zwagerin de boterhammen telde, die ze opat.

Buiten schitterde hel de zon in volle pracht en liet van haar overvloed een enkel flauw straaltje door de kleine, groene ruitjes in het vertrek vallen en tooverde daar een smal lijntje van heel fijne stofatomen van goud, die grillig dooreen warrelden. Maar tot de alkoof kwam de zonnestraal niet, en dus was de voorzorg van vrouw Verveer dubbel overbodig. Plotseling werd de klink der deur opgelicht en trad een jonge dame het vertrek binnen, maar niet zoo vlug, of Leen had tijd gehad om een

stuk kaas weg te moffelen. Nu stond ze op, neeg herhaalde malen heel eerbiedig voor de dame en mompelde: 'Uwes is wel goed, juffrouw, om weer naar mijn zwagerin te komen kijken.'

'Hoe maakt de arme sloor het?' vroeg de bezoekster fluisterend, een klein taschje op tafel zettend.

'Wat zal ik zeggen, juffrouw,' antwoordde schouderophalend vrouw Verveer op denzelfden toon; 'het blijft maar het oude. Ik ben bang, dat ze het niet lang meer zal maken.'

(*Wordt vervolgd.)*

Wimpie's eerste portret.

De heer Gerard Kroosveld had het plan opgevat zijn driejarig zoontje Wimpie te laten photographeeren. Mama mocht er niets van weten; het portret moest een verrassing zijn op haar verjaardag. Nu was het geen kleinigheid Wimpie op zulk een expeditie mee te nemen, zonder dat mama er iets van bemerkte. Tante Christien werd geraadpleegd, er werd raad gehouden met grootpa en grootma en met algemeene stemmen werd besloten te wachten tot zich een gunstige gelegenheid zou voordoen. Maar nu was het de vraag of Wimpie zelf geen bedenkingen zou maken. Sinds drie weken had de kleine gezanikt om naar den t[an]dendokter te gaan; hij wilde absoluut zich een tand laten trekken. Zijn oudere broer Koos had ook die operatie ondergaan en was daarna tot belooning, dat hij zich zoo flink gehouden had, door mama en tante Christien naar een suikerbakker meegenomen, waar hij naar hartelust taartjes mocht eten. In dit laatste had Wimpie verschrikkelijk veel zin; vandaar zijn aanhoudend gezeur en zijn krasse weigering om mee naar den photograaf te gaan. Tante Christien en grootma stelden aan papa voor, hem toch wat taartjes te koopen, dan zou hij misschien tot inkeer komen; maar papa wilde er niet van hooren. 'Die vrouwen zijn toch zonderling,' sprak hij, 'zij schikken zich altijd naar de grillen van een kind; de jongen moet gehoorzamen en vlug' Tante Christien keek hem verschrikt aan, vooral toen Gerard met een stentorstem riep:

'Wim!'

Wim kwam binnentrippelen.

'Wil je mee gaan naar den photograaf?' luidde de tamelijk barsche vraag.

‘Ja, pa,’ antwoordde Wim.

‘Je ziet wel,’ zei Gerard tegen tante Christien, ‘dat hij gehoorzaam is, als men hem goed weet aan te spreken. Als ik maar wat meer tijd had om me met hem bezig te houden, dan was hij binnen veertien dagen de liefste en aardigste jongen van de wereld. En nu opgemarcheerd, de gelegenheid is gunstig.’

De gelegenheid was inderdaad gunstig. Mevrouw Kroosveld had een nieuwen mantel noodig en was met een vriendin uitgegaan om keus te maken. Voor zij terugkwam konden heele generaties, dus zeker een Wimpie gephotographeerd worden.

Maar het opmarcheeren ging nog zoo gauw niet. Tante Christien oordeelde het noodzakelijk, dat grootpa en grootma ook meegingen; en grootma, die de meeste ondervinding had, verklaarde, dat een ieder, die naar den photograaf gaat, eerst gewasschen, gekamd en aangekleed moest worden. Wimpie hoorde die zonderlinge uitspraak en sneed er van door. 't Is vreemd, wat rare opinies groote menschen er

soms op na houden. Wim was dien dag al eens gewasschen, gekamd en aangekleed en nu alweer die behandeling te ondergaan, daar bedankte hij voor; hij verdween dus met groote voorzichtigheid en nog grooter vlugheid. De achtergebleven groote mogendheden hielden krijgsraad en besloten, dat het inderdaad noodig was, Wimpie eerst te wasschen en te kammen. Tante werd uitgezonden oin den vluchteling te achterhalen. Met diplomatischen tact kweet ze zich van dien last, want het was geen gemakkelijk werk, Wimpie uit de kinderkamer te lokken, waar hij zich verschanst had.

Papa zou eenvoudig gezegd hebben: ‘Wim, je moet gewasschen worden,’ en dan hielp geen tegenstribbelen. Maar tante vond het veiliger te onderhandelen en beloofde hem eerst een spoortrein, die vanzelf liep, vervolgens een wagentje met twee echte, levende ezels. Twee levende ezels, dat was de moeite waard.

Wimpie kwam uit zijn verschansing en toonde zich niet ongenegen om te onderhandelen. Maar hij moest eerst de ezels hebben, dan zou hij zich laten wasschen. Dat ging natuurlijk niet. Eindelijk matigde hij in zooverre zijn eisch dat de ezels althans zouden gehaald worden; dan zou hij verder zien.

Plotseling echter bemerkte Wimpie, dat zijn positie er niet beter op was geworden. Onder het drukke praten had tante Christien, zonder dat hij het bemerkte, hem weer de kamer binnengetroond, waar de groote mogendheden vergaderden. Wimpie zag het gevaarlijke van zijn toestand in en sloeg opnieuw op de vlucht; maar een donderend ‘hierblijven’ van papa bracht hem tot staan.

Nu kwam er een kritiek oogenblik. Wimpie trok een scheef mondje, de eerste overgang tot een urenlange huilpartij.

Het oogenblik was werkelijk kritiek. ‘Als de vlegel begint te janken’, dacht mijnheer Kroosveld, ‘lan er onmogelijk een portret van hem gemaakt worden. Mijn vrouw zou feestelijk bedanken voor een schreeuwerig gezicht met opgezwollen oogen.’ Hij nam dus een kort besluit en riep:

‘Wimpie hoeft niet gewasschen te worden, ik wil het niet hebben.’

Oogenblikkelijk was het weer zonneschijn en Wimpie moest toch bekennen, dat hij een goeden papa had. Mijnheer Kroosveld verklaarde verder, dat een portret alleen dan gelukt, als men zich laat photographeeren, zooals men is in 't gewone leven. Wimpie was het liefst zooals hij gewoonlijk in huis rondliep en het was jammer hem stijf aan te kleeden sn op te dirken. - Had de man gelijk of ongelijk?

WIMPIE'S EERSTE PORTRET. -
Wimpie stond op het punt in een hartverscheurend geschrei los te breken.

De dames meenden het laatste en zouden eerst Wimpies beste plunje nog bijeengezocht hebben, als de korte tijd niet tot spoed had genoopt. Men besloot dus Wimpie te laten zooals hij was en er werd opgebroken. Wimpie. uitgelaten blij, dat hij niet gewasschen hoefde te worden, zag er in zijn blauw overjasje en met zijn groote blauwe muts wezenlijk alleraardigst uit. Tante Christien en grootmama namen Wimpie in 't midden en mijnheer Kroosveld wandelde met grootpa vooruit. In de drukte van het gesprek bemerkten beide heeren niet, dat het ander gedeelte der karavaan een weinig achterbleef. Zij zagen om naar Wimpie, die vroolijk nu eens naar voren liep en dan weer achterbleef, om weer zoo snel hij kon naar grootma en tante te loopen en zich een eind weegs te laten voorttrekken.

'De jongen moest zoo wild niet zijn,' meende papa, nog een beetje korzelig over het eerste oponthoud.

'Laat hem maar spelen,' zei grootpa, die in de rotsvaste overtuiging leefde dat er op de gansche wereld geen kind was, zoo goed en aardig als ons Wimpie.

Het gezelschap kuierde verder. Maar toen Wimpie de uitlokkende winkelkast van een suikerbakker voorbij moest, bleef hij stokstijf staan in stille bewondering voor de heerlijke Paascheieren en suikeren konijntjes. De pogingen om hem mee te krijgen, beschouwde hij als vijandelijke aanvallen, die hem zoo grimmig maakten, dat hij grootma op de hand sloeg. Stijf bleef Wimpie staan en staarde vergenoegd naar al die heerlijkheid. Op bewondering volgde spoedig begeerte; hij zei nog wel niets, maar wees met zijn vingertje naar een bijzonder groot konijn. Grootpa en de beide dames waren zeer bezorgd, hoe Gerard de zaak zou opnemen. Als hij er niet bij was, wisten zij wel wat ze doen zouden. Een kind is een kind; men kan een kind toch niet alles verbieden en alles weigeren; en waarom mocht Wimpie geen konijntje hebben?

Mijnheer Kroosveld was met zichzelf in tweestrijd. Lang duurde het niet; hij nam zijn zoontje bij de hand, ging den winkel binnen en kocht 'het verlangde konijn. Het ding kostte maar f 2.50; die suikerbakkers zijn zoo spotgoedkoop met dergelijke fraaiigheden!

Papa had dat offer gebracht, omdat Wimpie voor alles een vriendelijk gezicht moest zetten als hij bij den photograaf kwam, maar hij nam het vaste voornemen nooit meer mee te gaan, als de jongen nog ooit zijn portret zou laten maken.

Stralend van vreugde ging Wimpie met zijn konijntje onder den arm verder. Het was mooi weer en de regen van den vorigen dag was bijna geheel opgedroogd. Hier en daar lag nog een klein plasje en toch moest de kleine Kroosveld het ongeluk hebben in een van die plassen te vallen. Ook dat nog! Papa was woedend en Wimpie stond op het punt in een hartverscheurend geschrei los te breken. Dit laatste zou alles bederven. Mijnheer Kroosveld zette met veel zelfbeheersching een vriendelijk gezicht en beweerde dat het niets beteekende; hij zou het mooie konijn wel afvegen, dat er, gelukkig, nogal goed was afgekomen. Grootpa, grootma en tante wisten hem insgelijks over zijn ongeval te troosten; de dames maakten, zoo goed en zoo kwaad het ging, zijn jasje schoon, en Wimpie toonde zich erkentelijk door niet te huilen.

Zonder verdere ongelukken kwam het gezelschap eindelijk bij den photograaf.

Daar liet zich de zaak nogal goed aanzien.

'Is Wimpie zoet?' vroeg mijnheer Kroosveld, met een vriendelijkheid, die niet geheel oprecht was.

'Ja, heel zoet,' verzekerde Wimpie, met een gezicht, dat allen twijfel uitsloot.

'Nu, vooruit dan maar, mijnheer Wilmers,' zei Kroosveld tegen den photograaf.

Deze is heel onbezorgd; hij heeft al zooveel kinderen gephotographeerd en die portretten zijn altijd uitstekend gelukt.

Wimpie wordt op een grooten stoel gezet, waar hij stil moet blijven zitten en de photograaf verdwijnt om zijn benoodigdheden te halen. Wimpie zit met voorbeeldig geduld te kijken; maar zoodra de photograaf weer binnen komt is hij van meening, dat hij al genoeg gephotographeerd is.

Algemeen protest; maar Wimpie stoort er zich niet aan en wil de straat op.

Met de scherpzinnigste redeneeringen zoekt men hem van alle kanten te overtuigen, dat een wezenlijk brave jongen nog niet aan heengaan mag denken, maar zich eerst heel netjes en stil moet laten photographeeren. Goed. Wimpie laat zich nog eens op den grooten stoel zetten en de slimme photograaf begint zijn kunstgrepen. Hij kraait als een haan en miauwt als een kat; dan houdt hij, terwijl hij met zijn hoofd onder den zwarten doek zit en met zijn rechterhand aan de schroeven draait om het beeld te 'stellen,' met zijn linkerhand een hansworst of Jan Klaassen in de hoogte. De photograaf wordt er warm van; maar het doel wordt bereikt: Wimpie zit stil.

Het gewichtig oogenblik komt en om Wimpie in goed humeur te houden, verzint de photograaf een ander spelletje. Hij heeft nog onder den doek te werken en roept dan: Koekoek! om telkens plotseling met het hoofd er onder uit te komen. Wimpie heeft er ijselijk veel plezier in en klapt vroolijk in de handjes als het vuurrood gelaat van den photograaf, wien de zweetdruppels op het voorhoofd staan, van onder den doek te voorschijn komt.

't Was voor den photograaf beter geweest als hij dit spelletje niet verzonnen had, want Wimpie vond het niet alleen zoo vermakelijk, dat het tot vervelens toe herhaald moest worden, maar hij verlangde ten slotte ook de rollen om te keeren. De photograaf moest op den stoel gaan zitten en hij zou onder den doek kruipen. Er was niets aan te doen. Papa kreeg veel lust om hem kort en goed te beduiden, dat zulke domme streken niet te pas kwamen; maar hij bezon zich: als zijn zoontje begon te huilen, was er van photographeeren geen sprake meer.

Er werd een rolstoeltje bijgeschoven en Wimpie mocht onder den doek door het glas kijken. Papa zelf zou de wacht houden en oppassen dat hij stil bleef zitten. Een oogenblik, doch ook maar een enkel oogenblik ging alles goed en in het volgend moment lagen de rolstoel, de zwarte doek, het apparaat en Wimpie door elkander verward op den grond. De kleine nam de zaak van haar vroolijkste zijde op en vermaakte zich met over den grond te rollen, dat hij nog veel plezieriger scheen te vinden dan het koekoek-spelletje.

De photograaf bezag de schade. 't Was niet de moeite waard; er was niets gebroken dan een poot van het statief, het objectief en de plaat: voor 12 gulden kon alles hersteld worden. Mijnheer Kroosveld kreeg veel ambitie om den jongen een pak slaag te geven, doch

de gedachte aan zijn vrouw, die zoo blij zou zijn met het portret, weerhield hem.

WIMPIE'S EERSTE PORTRET. - 'Al klaar!' roept de photograaf.

Er wordt een ander toestel gehaald en nu neemt grootmama de leiding der zaak in handen: zij is de slimste en weet met veel beloften en leugens Wimpie op den zetel te troonen. Eindelijk is alles in orde, alles is stil, behalve Wimpie, die wild op zijn stoel zit rond te springen. Papa uit de meening of 't niet beter was, den vlegel vast te binden, dan kon er van 't portret komen wat wilde; grootpa begint ook zijn geduld te verliezen, tante Christien is radeloos, alleen grootma weet hem eindelijk tot bedaren te brengen, door een heel vernuftig middel. Zij gaat naast het toestel staar, en begint een schottisch te dansen, om zijn opmerkzaamheid te trekken. Wimpie vindt het heel mooi, maar - grootpa moest ook dansen. Grootpa danst mee. Tante Christien moet ook dansen - en zij danst. Wimpie had nog een verlangen, maar durfde er niet goed mee voor den dag komen Hij werd begrepen: papa moest meedoen, en mijnheer Kroosveld, die van kwaadheid den Oceaan wel kon vergiftigen, danste ook.

Nu is alles goed; maar de photograaf moet daar weg. De photograaf daar weg, hij, de gewichtigste persoon! Mijnheer Kroosveld verbijt zich van woede, maar blijft dansen. Opeens krijgt grootpa een goeden inval: onder het dansen begint hij opeens een woest, Indiaansch krijgsgeschreeuw aan te heffen; grootma stemt mede in, tante Christien ook en eindelijk papa.

't Is een leven als een hel; maar door al dat lawaai wordt de kleine boosdoener zoo getroffen, dat hij stil blijft zitten, zoodat de photograaf den dop van de lens kan nemen. De dans wordt wilder, fantastischer; dekreten scheller, snijdender, oorverdoovender. - 'Al klaar!' roept de photograaf. Opeens zijn allen weer bedaarde, geciviliseerde menschen geworden: alleen Wimpie verlangt een herhaling der voorstelling.

De photograaf verdwijnt in de donkere kamer; na eenige minuten komt hij terug en zegt alleen: 'Prachtig gelukt.'

't Is ongelooflijk, hoe door dat woord de gemoedsstemming veranderd werd. Papa Kroosveld kuste zijn zoon en was trotsch op hem. 'Wimpie was toch een brave, zoete jongen.' Grootpa, grootma en tante Christien gaven hem volkomen gelijk.

Op den terugweg werd Wimpie nog in der haast in een reeks van leugens onderricht, opdat mama maar niet zou te weten komen, waar hij geweest was. Wimpie is zeer goedleersch en zoodra hij mama zag, was zijn eerste woord: ‘Mama, Wimpie is niet bij den photograaf geweest.’

Bij de Platen.

De kraanvogels van Ibycus. -

Dit levendige tafereel van den Duitschen kunstenaar Franz Thiele biedt ons een fraaie illustratie tot de oude Grieksche sage, die door de ballade van Schiller een algemeene bekendheid heeft gekregen.

Ibycus was een Grieksch dichter, die in de tweede helft der zesde eeuw voor Christus' geboorte leefde en dus een tijdgenoot was van den beroemden Anacreon. Hij was te Rhegium in Beneden-Italië geboren en vertoefde lang aan het hof van den kunstlievenden vorst Polycrates te Samos. Op een zijner reizen werd hij door roovers overvallen en vermoord. Omtrent dat treurig uiteinde nu verhaalt de sage, door Schiller dichterlijk verwerkt, het volgende.

Op de landengte van Corinthe moest de wedstrijd der wagens en gezangen plaats hebben, die daar al de stammen der Grieken vroolijk vereenigde. Ook Ibycus, de vriend der góden, trok daarheen. Hem had Apollo de gave des gezangs, den mond tot welluidende liederen geschonken, en met lichten staf toog hij dan ook, vol bezieling, uit Rhegium op weg. Reeds wenkte op den hoogen bergrug de burcht van Corinthe den wandelaar en betrad hij met eerbied het boschje, aan den god Poseidon gewijd. Geen sterveling was op den weg te zien; alleen een zwerm kraanvogels, die naar het zuiden trokken, vergezelde hem.

Lustig stapt hij verder en ziet zich te midden van het bosch. Daar versperren op het smalle voetpad plotseling twee moordenaars hem den weg. Hij moet zich verdedigen, maar weldra zinkt zijn hand uitgeput neer; zij heeft welde teere snaren der lier, maar niet de koord van van den boog leeren spannen.

Hij roept de menschen en góden om hulp aan, maar zijn smeeken dringt tot geen redder door. ‘Zoo moet ik dan hier verlaten sterven, op vreemden bodem en onbeweend, door de hand van een paar booswichten, terwijl nergens mij een wreker verschijnt.’

En zwaar getroffen stort hij neer; daar ruischt hem de vlucht der kraanvogels in het oor; hij hoort, ofschoon hij ze niet meer zien kan, hun vreeselijk gekrijsch.

‘Wanneer geen andere stem voor mij opkomt, dan moogt gij den moord, op mij gepleegd, aanklagen,’ roept hij en geeft daarop den geest.

Het uitgeschudde lichaam wordt gevonden en ondanks de verminking herkend door den gastvrijen vriend te Corinthe, die jammerde dat hij den bezoeker, dien hij met alle eer had willen omringen, aldus moest terugzien. Al de gasten, tot het feest te zamen gekomen, beweenden den beminden dichter; heel Griekenland treurde om zijn droeven dood.

Intusschen gaan de feesten hun gang; de menigte verdringt zich op de steenen banken van het amphitheater om de plechtige vertooning te aanschouwen. De schrikwekkende Erinyen of wraakgodinnen verschijnen ten tooneele en zingen een lied, waarin de moordenaar, hoe hij zich ook verscholen wane, met de straf der goden bedreigd wordt. Allen denken daarbij onwillekeurig aan de onbekende booswichten, die Ibycus op den weg hebben gedood en uitgeschud.

Daar hoort men eensklaps op de hoogste trappen van het amphitheater roepen:
'Zie, zie, Thimotheus, de kraanvogels van Ibycus!'
Inderdaad verduisterde op dat oogenblik een zwerm kraanvogels den hemel.
'De kraanvogels van Ibycus?' klinkt het van alle kanten. Die uitroep wekte argwaan. Zoowel hij, die het woord gesproken had als degene, tot wien het gericht was, werd gevat, en door den rechter ondervraagd, moesten zij hun misdaad bekennen. Op staanden voet werd ten aanschouwen van het heele volk de straf aan hen voltrokken.
Ons tafereel geeft het geval levendig en aanschouwelijk weer: vooral de schrik der moordenaars op het gezicht der vogels, die hen openlijk schijnen te komen aanklagen, is sprekend uitgedrukt.

Versmade hoffelijkheid. -

Een jonge dame is door den regen overvallen en heeft in een openstaande deur een schuilplaats gezocht. Zoodra de regen evenwel wat vermindert, maakt ze aanstalten om te vertrekken. Maar toch aarzelt ze nog, nu ze haar neusje buiten de deur gestoken heeft en merkt, dat er af en toe nog druppels neervallen, die haar nieuwen hoed juist geen goed zullen doen. De oude tuinman ziet die weifeling, en haalt een groote oude, groene paraplu, die hij de jonge dame met een gracieuze buiging aanbiedt. Hij doet ze zelfs al voor haar open, maar - ook hier blijkt ondank 's werelds loon te zijn. De jonge schoone plooit minachtend de lippen, en haalt het neusje op: haar is de paraplu, een der grootste kostbaarheden van den ouden man, niet mooi genoeg; ze zou zich dood schamen, met dat 'voorwereldlijk meubel' over straat te gaan. Dan maar liever den regen getrotseerd! Zij schudt het blonde hoofdje, knikt even en snelt weg, zonder den ouden tuinman eigenlijk voor zijn gastvrijheid bedankt te hebben. Deze, wiens hoffelijkheid zoo onhoffelijk versmaad is, zet zijn oude, trouwe paraplu weer in de kast en neemt zich vast voor, in de toekomst nooit meer hoffelijk en galant te zijn, zelfs niet voor het liefste bakkesje.

Maria Stuart op reis naar Schotland. -

Vertoont het leven en uiteinde der Schotsche koningin veel punten van overeenkomst met dat van Marie Antoinette, met haar deelt zij in de sympathie en het medelijden van allen, die deze beide vorstelijke karakters hebben leeren kennen.
Na de meesterlijke biographie door professor De Rijk in den 20en jaargang van de ongelukkige Maria Stuart gegeven, behoeven wij haar veelbewogen leven niet meer te schetsen. Met een enkel woord lichten wij daarom de episode toe, die de gravure in dit nummer voorstelt.
Hadden de koningen van Schotland van oudsher de vriendschap en den steun van Frankrijk, den mededinger van het vijandige Engeland, gezocht, de moeder van Maria Stuart, Maria de Guise, uit het huis van Lotharingen, wilde, na het overlijden van haar gemaal, dien band nog vaster aansnoeren. De jeugdige Maria moest den Franschen dauphin huwen en dus eenmaal de kronen van Schotland en Frankrijk op haar hoofd vereenigen. De Schotsche koningsdochter werd daarom naar Parijs gezonden en daar in een klooster opgevoed. Nauwelijks zestien jaar oud, in 1558, trad Maria in het huwelijk, doch slechts korten tijd is zij koningin van Frankrijk geweest, want reeds in 1560 stierf haar gemaal Frans II.

Nu moest de jonge weduwe uit het land, dat haar waar vaderland was geworden, waar ze te midden van kunstenaars en dichters aan het schitterendste hof van Europa was opgegroeid, naar de sombere Schotsche nevels terugkeeren, waar een zware, voor haar schouders veel te zware taak haar beidde. Als had ze een voorgevoel van het lijden, dat haar te wachten stond, riep ze in roerende verzen het schoone Frankrijk een weemoedig vaarwel toe - een vaarwel voor eeuwig en van bloed.

De Oostenrijksche schilder Lauffer toont ons het schip, waarmee de jeugdige koningin de reis naar Schotland aanvaardt. Terwijl een kamerheer en een hofdame met hun zakdoeken ten afscheid wuiven aan de achterblijvende vrienden, staart de jonge Maria peinzend naar de wegzwevende kust van het beminde Frankrijk, achteloos den bloemruiker in de hand houdend, haar ten afscheid vereerd. Helaas! even ras als die bloemen zouden verwelken, zou het ook met haar geluk gedaan zijn, en najaren van beproeving en lijden van alle soort, zou ze ten slotte het edele hoofd op het schandblok leggen, als het slachtoffer van den haat en de arglistige politiek der Engelsche koningin Elisabeth.

[Nummer 43]

Het herstelde portaal der St-Walburgiskerk te Zutfen.

Het is een verblijdend verschijnsel dat in onze eeuw, die geheel met het verleden gebroken scheen te hebben, zich sinds de laatste jaren weer een zichtbare belangstelling openbaart in de gedenkstukken van het kunstrijke voorgeslacht. Overal gaat men aan het herstellen van de lang verwaarloosde bouwwerken uit vroeger eeuwen, en hier te lande, waar jarenlang als de hoogste staafsmanswijsheid de leus gegolden had: ‘Kunst is geen regeeringszaak,’ reikt de hooge regeering aan stedelijke en provinciale besturen de hand om de oude kerken, raadhuizen, poorten enz. uit hun verval op te beuren en zooveel mogelijk in hun voormaligen luister te herstellen.

Een der eerbiedwaardigste en schoonste monumenten uit het verleden, waaraan in de laatste jaren de herstellende hand is geslagen, is ongetwijfeld de Groote of St.-Walburgiskerk te Zutfen. Dank aan de commissie, die zich te Zutfen gevormd heeft om in overleg met heeren kerkvoogden en met den gemeenteraad, van regeering en Provinciale Staten subsidie te verkrijgen voor deze belangrijke onderneming, is thans de herstelling van het merkwaardige gebouw verzekerd. Natuurlijk zal dit een werk van lange jaren zijn, en om nu alvast te toonen wat het gebouw na zijn geheele voltooiing wezen zal, is men begonnen met de herstelling van het pronkjuweel der kerk, het edele, slanke, rijk versierde portaal, op onze gravure afgebeeld. Trouwens had dit gedeelte van het gebouw, wegens den schromelijken staat van verval, het eerst herstelling noodig.

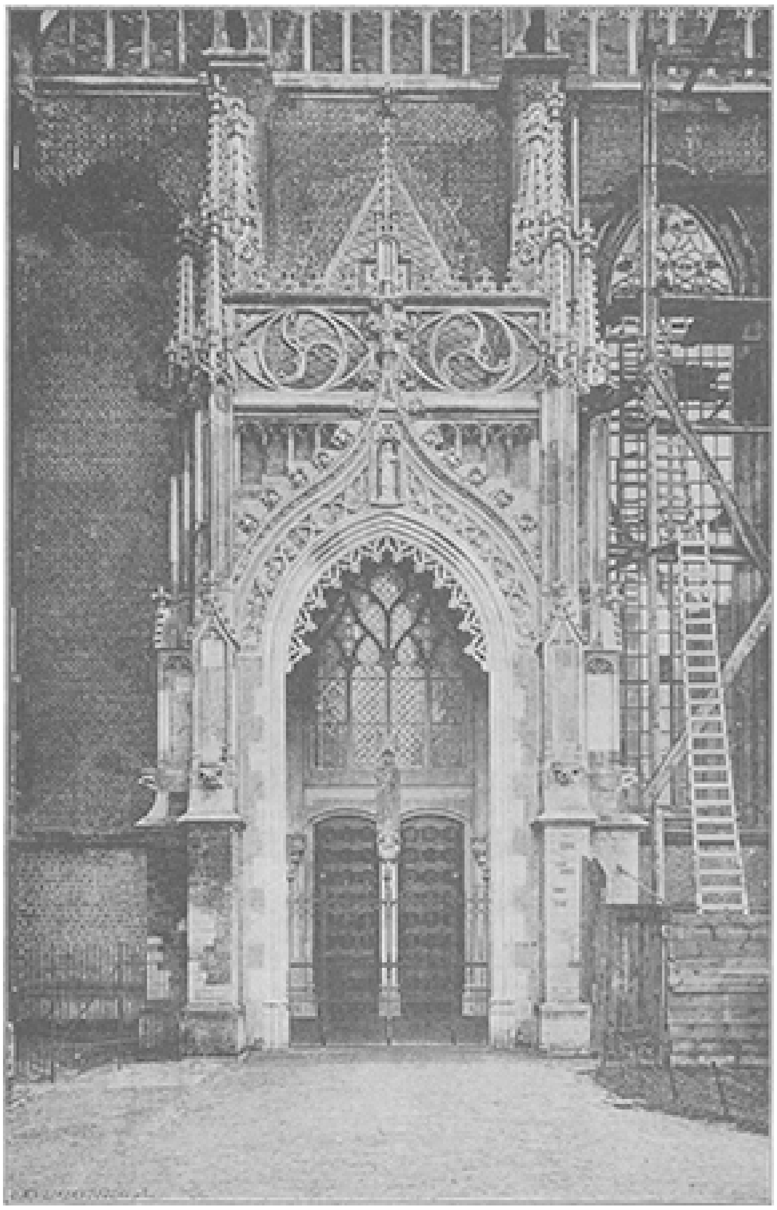

HET HERSTELDE PORTAAL DER ST.-WALBURGISKERK TE ZUTFEN.

Met groote zorg werden al de overblijfselen der oude ver siering, ook door opgravingen aan den voet van het portaal, verzameld en in teekening gebracht, ten einde zich zoo nauwkeurig mogelijk den oorspronkelijken staat voor den geest te brengen. Zoowel de overgebleven brokstukken van beelden als de sporen der schilderingen tegen het gewelf brachten de oudheidkenners tot de veronderstelling, neen tot de zekerheid dat men hier te doen ha 1 met de voorstelling van een der schoonste bladzijden uit de vermaarde *Biblia Pauperum*, de bijbel der armen. Deze was in de middeleeuwen een soort prentenboek, vooral ten dienste van schildeis en beeldhouwers, die daarin een veilig richtsnoer vonden voor de versiering van kerken. Het bevatte namelijk in een groote dertig tafereelen een aanschouwelijke voorstelling van de geheimen des Christendoms met de daarop betrekking hebbende voorafbeeldingen uit het Oude Verbond. Zoo geeft een der eerste tafereelen een voorstelling van de Moedermaagd met haar goddelijk Kind, omgeven door de vier profeten, die de komst van den Messias hebben voorspeld.

Deze voorstelling nu vindt men kennelijk in het portaal der St.-Walburgiskerk terug. Het beeld der Moedermaagd is geplaatst tegen de slanke kolom, die den

middelstijl van de dubbele deur vormt, en het heele portaal overhuift als een rijke troonhemel de hoogvereerde beeltenis.

Het kapiteel der kolom, dat tevens het voetstuk is van het beeld, wordt gevormd door een sierlijke engelfiguur, met een spreukband in de hand. De letters dier spreuk zijn uitgewischt; maar het is niet gewaagd, te veronderstellen dat den beeldhouwer hier de engel Gabriël voor den geest heeft gestaan, die de H. Maagd met de woorden *ave gratia plena* begroette.

In den triomfboog, die zich over het beeld welft, ziet men

in een reeks medaillons een rij van heiligen afgebeeld, die als den zegestoet der Hemelkoningin uitmaken.

Het gewelf van het portaal eindelijk vertoont in zijn vier vakken of schelpen de vier profetenfiguren, waarvan boven sprake is. Drie er van zijn nog duidelijk kenbaar uit eenige letters van hun namen en uit de woorden, die op hun spreukbanden stonden. Het zijn Balaäm met de woorden: *Orietur stella ex Jacob* (Een ster zal opgaan uit Jacob), Isaias met: *Ecce Virgo concipiet* (Zie, een Maagd zal ontvangen) en Aggaeus met: *Et veniet desideratus cunctis gentibus* (En de gewenschte aller volken zal komen). In de vierde schelp is geen spoor van beschildering overgebleven, maar naar alle waarschijnlijkheid werd deze ingenomen door den koninklijken profeet David, die ook in de *Biblia Pauperum* voorkomt met zijn voorspelling: *Omnes gentes servient ei* (Alle volken zullen hem dienen).

De figuren, tot aan de middel afgebeeld, verheffen zich als een zinnebeeldige bloesem uit een sierlijk gevormden bloemkelk, die aan een groenen tak is bevestigd. De witte spreukband, dien zij in de hand houden, slingert zich als een aureool om hun hoofden en geeft in zwarte letters uit het laat-Gothische tijdperk de beteekenisvolle woorden te lezen, hun door den H. Geest ingegeven.

Heel zinrijk heeft de kunstenaar de profeten tegen het gewelf aangebracht, als om te kennen te geven dat zij uit den hemel werden gezonden om de naar verlossing zuchtende menschheid den lang verwachten Messias aan te kondigen.

Het is te wenschen dat deze gewelfschilderingen een even bekwaam hersteller mogen vinden als de rest van het portaal, opdat de symbolieke schepping van den middeleeuwschen bouwmeester weer in haar geheel te aanschouwen moge worden gegeven.

De familie Duffré.
Een verhaal uit den tijd van Napoleon I,
door F.J.A.L. Cordens.

In de tweede helft van het jaar 1799, toen de legers der Fransche republiek ons vaderland hielden bezet, landde een Engelsch-Russisch legerkorps, ongeveer 23000 man sterk, aan de kust der provincie Noord-Holland nabij den Helder. De bevelhebbers, Abercrombie en de hertog van York, zonden den 19^{en} September een Russische afdeeling vooruit om de Franschen te overvallen; maar generaal Brune, die hier het opperbevel voerde, had maatregelen genomen om den vijand te ontvangen. Tot overmaat van ramp raakten de Russen in de duinen verdwaald en Brune wist zijn troepen zoo te leiden dat het in de nabijheid van Bergen tot een treffen zou komen. Groot was de schrik, die zich onder de nijvere bevolking van Noord-Holland verspreidde op het hooren van de komst des vijands. Mochten zij ook verlangen van de Fransche overheersching te worden verlost, de vrees voor de wisselvalligheden van een oorlog overmande hen, deed hen hunne gewone bezigheden vergeten en werkplaatsen en fabrieken liepen leeg. Zoo gebeurde het ook in een meubelmakerij, aan den weg van Bergen naar Alkmaar. In het kantoor, dat op den straatweg uitzag, zaten nog twee mannen voor hun schrijftafel.

De een was een goede veertiger, lang en mager, gekleed in een pak van donkerblauw laken. Zijn gelaat had een eenigszins donkeren tint, en was door een gitzwarten, vollen baard omlijst.

De andere was een gezette mijnheer en droeg onder zijn openstaande jas een gebloemd vest, waarop een zware gouden horlogeketting bengelde. Zijn welgedaan gelaat plooide zich meestal tot een goedigen glimlach als hij met de dikke rechterhand over het gebloemde vest streek. Nu zag hij er ernstig uit; met een zucht sloeg hij zijn boek dicht en zeide tot zijn compagnon: ''t Zal beter zijn als wij de werkplaats maar aan haar lot overlaten en de boeken mee naar huis nemen.'

'Dat vind ik ook, mijnheer, want men weet niet wat er kan gebeuren,' antwoordde de andere met een scherp Fransch accent.

'Beste Duffré,' hernam de eerste, weer met zijn gewonen glimlach, 'je landslui veroorzaken mij veel last.'

De man, die zoo sprak, was de schatrijke mijnheer Van Genderen, eigenaar der meubelmakerij.

Duffré, die bij hem den post van eersten boekhouder bekleedde, antwoordde niet; en terwijl zijn patroon de noodige boeken uit de ijzeren geldkist haalde, overdacht hij al het leed, dat ook hij van die zelfde landslui ondervonden had.

Acht jaar geleden was hij uit Frankrijk gevlucht, gelijk zoovelen, die op vreemden grond het moordend wapen der zegevierende revolutie ontweken; de omwenteling met al haar gruwelen had ook zijn familie niet gespaard; zijn vader stierf op 't schavot, onder verdenking van 't koningschap te begunstigen. Toen verliet Louis Duffré met zijn jonge vrouw en een meisje van één jaar zijn vaderland om in het gastvrije Holland zich in veiligheid te stellen. De emigratie kostte hem zijn fortuin; maar in Holland vond hij rust en een eerlijk bestaan aan de werkplaats van den goeden mijnheer Van Genderen.

Terwijl de fabrikant een stapel boeken op tafel legde, werd de aandacht van Duffré getrokken door hoefgetrappel op den straatweg. Hij ging naar het venster en zag een groep Fransche officieren op de fabriek aanrijden.

'We zullen bezoek krijgen,' zeide Duffré tegen zijn patroon.

'Bezoek? Wie komt er dan?' vroeg deze, terwijl hij een blik naar buiten wierp.

Intusschen werd er reeds aan de deur geklopt; Duffré ging opendoen en weldra hoorde Van Genderen aan 't gekletter van sleepsabels in de gang, dat er soldaten in aantocht waren.

Met een beleefden groet traden twee Fransche officieren binnen, die door den rijken Hollander eenigszins van uit de hoogte werden aangezien.

'Wij komen met een zeer onaangename boodschap,' begon de eene. Van Genderen keek hem aan, alsof 't hem vrij onverschillig was, wat die boodschap inhield.

'De generaal oordeelt het noodig, dat dit gebouw hier verdwijnt.'

'Wat! de werkplaats verdwijnen?' riep Duffré. 'En wie is die generaal, die zulk een bevel geeft?'

Van Genderen wenkte zijn boekhouder bedaard te blijven; wel was hij een weinig verschrokken, maar vroeg toch kalm: 'Verdwijnen? hoe bedoelt u?'

''t Is met het oog op een aanstaand gevecht. De Russen zijn in de buurt en als het tot een treffen komt, zijn er honderd kansen tegen een, dat zij zich hier verschansen; de fabriek ligt een eind van het dorp en kan den vijand een mooi steunpunt aanbieden. In dat geval wordt zij onvermijdelijk in puin geschoten; maar omdat zij toch gevaar loopt vernield te worden, heeft generaal Brune besloten ze nu met den grond gelijk te maken, dan kan de vijand er zich niet van bedienen.'

Sprakeloos had Van Genderen die reden aangehoord; hij wilde spieken, doch kon geen woorden vinden.

'Maar,' zoo vervolgde de officier, 'omdat de fabriek door eigen volk wordt vernield, zal generaal Brune u een nader te bepalen schadevergoeding doen toekomen.' - Van Genderen haalde ruimer adem. - 'Ik raad u dus, al wat gij kunt zoo spoedig mogelijk in veiligheid te brengen, want vandaag nog zullen wij het gebouw laten springen.'

De officieren groetten en een oogenblik later waren zij met hun gevolg bij een kromming van den straatweg verdwenen.

'Die ellendige Françosen' bromde Van Genderen. 'Wat hebben ze hier in Holland den baas te spelen over andermans goed? Die Brune behoeft niet bang te zijn dat de Russen zich in deze oude kast zullen verschansen. Een mooie boel, de werkplaats laten springen.' Van Genderen werd nadenkend en hernam: 'Enfin, als ze maar een flinke schadevergoeding uitbetalen, zal ik er zooveel niet door lijden; ge weet, ik heb er toch al eens over gedacht, het boeltje in 't voorjaar tegen den grond te gooien en een nieuwe werkplaats te zetten.'

Bij deze laatste woorden had de heer Van Genderen zijn gemoedelijken glimlach teruggekregen. Al had hij misschien meer zorg dan uit zijn woorden sprak, er flikkerde toch iets in het oog van den koopman, waaruit men kon vermoeden, dat hij hoog zou opgeven van de geleden schade, hoewel hij ze innerlijk niet veel telde - de werkplaats was immers maar 'een oude kast' en een groote schadevergoeding zou welkom zijn.

Louis Duffré leunde met zijn arm op den lessenaar en staarde met bleek gelaat strak voor zich uit.

'Ik geloof, beste Duffré, dat ge de zaak ernstiger opneemt dan ik,' sprak zijn patroon, 'je schijnt er erg over na te denken.'

'Ik denk er aan, dat ik thuis een vrouw met drie kinderen heb, en als de fabriek is omver gehaald, zal er misschien geen boekhouder...'

'Stil, stil, beste vriend, zoo voorbarig niet,' riep Van Genderen, terwijl hij zijn boekhouder bij de hand nam. 'En al mocht het gebeuren, dat ik dit oude gebouw in 't geheel niet hernieuw, dan kan ik je toch altijd in mijn meubelmakerij te Alkmaar gebruiken. Over een maand of zes zullen we verder zien, maar ge blijft stellig in mijn dienst.'

De oogen van Louis glinsterden van dankbaarheid en met warmte drukte hij hem de toegestoken hand.

'Ik heb u veel te danken,' zeide hij, 'zonder uwe goedheid en belangstelling zou ik, als vreemde, in dit land niet kunnen leven. Ik dank u opnieuw voor dit bewijs van welwillendheid.'

'Kom, kom, Louis,' hernam de fabrikant, en zijn goedig, bol gezicht kleurde merkbaar, 'ik heb altijd een trouwen, bekwamen helper in je gevonden, ik moet je dus het rechtmatig loon doen toekomen. Neen, je blijft bij mij. En bovendien zijt ge mijn kinderen veel te veel van dienst; bij u leeren ze Fransch, ze spelen met uw kinderen, ja ze liggen haast den heelen dag bij je over den vloer.' En de zwaarlijvige mijnheer lachte vergenoegd, terwijl zijn handen een rustpunt vonden op het gebloemde vest.

'Ja, onze kleine Marie houdt veel van Willem en Johan,' antwoordde Louis, die weer geheel was gerustgesteld, 'ze praat ook heel goed Hollandsch, beter dan mijn jongens, en die zijn nog wel in Holland geboren.'

'Dat zal wel bijleeren, Louis; maar laat ons nu zorgen dat we hier weg komen. De boeken heb ik bij elkaar gepakt; neem nog het noodige uit uw lessenaar en we kunnen opmarcheeren. Je hebt hier toch niets meer liggen, geen geld of zoo iets?'

‘Ja wel, mijnheer, u weet in dat laatje van de kast liggen nog een paar honderd gulden van mij, die ik bijeen heb gespaard.’

‘Hier zijn ze - haal nu de sjees maar uit het koetshuis en we zijn weg.’

Tien minuten later wierpen Van Genderen en zijn boekhouder een laatsten blik op de oude fabriek en zonder veel leed te gevoelen bij het afscheid, reden zij den weg op naar Alkmaar.

‘En nu vertel mij eens,’ begon Van Genderen, ‘die Brune, die hier den baas speelt, wat is dat voor een man?’

‘Wat ik van hem weet, zal ik u vertellen,’ zei Duffré. ‘Hij heeft te Parijs gestudeerd en daar een krant uitgegeven; bij 't uitbreken der revolutie werd hij bevriend met den beruchten Danton, trad bij de nationale garde in dienst en wist in 't leger spoedig avancement te maken.

Verleden jaar vocht hij in Zwitserland en diende onder Bonaparte in Italië. Vooral in Zwitserland heeft hij goede zaken gemaakt; wat hij daar uit de schatkist in zijn eigen zak heeft overgeladen, grenst aan 't ongelooflijke: stelen als Brune is dan ook een uitdrukking, die door de Fransche soldaten meer dan eens gebruikt wordt.'

De heer Van Genderen trok een lang gezicht; 'dan zal er van de schadevergoeding ook niet veel terecht komen,' meende hij. De boekhouder haalde de schouders op: 'Hij behoeft het zelf niet te betalen,' bracht hij troostend in 't midden.

De sjees hotste voort over de oneffenheden van den straatweg, die van weerszijden door dichte dennebosschen was ingesloten. Langs den ganschen weg was geen levende ziel te vinden, toen opeens Van Genderen uit een dennebosch twee mannen zag te voorschijn komen. De een droeg de uniform van een Fransch infanterist, de andere zag er met zijn slappen hoed en puntbaard tamelijk bandietachtig uit. Omzichtig zagen zij rond en gingen toen naast elkander voort in de richting van het rijtuig.

'Wat zijn dat voor lieden?' vroeg de meubelmaker.

''k Weet het niet; die soldaat moet misschien dien bandiet ergens heen brengen,' antwoordde Duffré, terwijl hij een ruk aan de teugels deed.

Van Genderen lette niet meer op hen; doch vlak bij het rijtuig gekomen, greep plotseling de soldaat het paard bij den teugel en bracht het tot staan.

Op hetzelfde oogenblik hield de andere hun een geladen pistool voor en eischte op gebiedenden toon: 'Je geld!'

Doodelijk verschrikt viel Van Genderen achterover in het rijtuig. Duffré bleef kalm en greep naar de zweep. 'Verroer je niet,' sprak de vreemde, 'of'.... en hij maakte een dreigend gebaar met zijn wapen. 'Maar menschen, ik heb geen geld!' riep hevig opgewonden de fabrikant. 'Wat we in 't rijtuig hebben zijn niets dan waardelooze boeken.'

'Praatjes, spoedig je geld, je hebt geen minuut meer te verliezen,'en de bandiet richtte zijn pistool op Van Genderen, die van angst uitriep:

'In Gods naarn, Duffré, geef watje hebt, ik zal 't u later wel terugbezorgen.'

Zwijgend overreikte Duffré den roover zijn geldtasch, de soldaat liet het paard los en beiden verdwenen in het hout.

Het duurde eenige oogenblikken, voordat de ongelukkige fabrikant van den schrik bekomen was. Enkele minuten later kwamen twee huzaren in vollen draf aangereden, hielden het rijtuig aan en vroegen of de heeren niemand op den weg hadden gezien.

'Iemand gezien?' riep Van Genderen woe dend. 'Een schurk van een Franschman met nog een anderen vlegel, die veel geleek op een Italiaanschen bandiet. Beiden hebben ons aan gerand en bestolen.'

'Soldaten?'

'Een daarvan. Hij droeg ten minste een uniform. 't Zijn me soldaten, ze stelen en doen alsof.

'Waar zijn ze gebleven?' vroeg de huzaar, op den uitval van Van Genderen geen acht slaande.

'Tien minuten van hier de bosschen ingevlucht,' antwoordde Duffré.

'Dank u. - 't Is een deserteur, we zullen hem wel krijgen.' De ruiters gaven hun paarden de sporen en verdwenen in vollen galop.

Halfdood van schrik reden Van Genderen en Duffré Alkmaar binnen. Soldaten van allerlei wapens krioelden er dooreen en de Russen waren het eenige onderwerp hunner luidruchtige gesprekken.

‘Ik ben blij, dat we er zijn,’ sprak Van Genderen met een zucht. ‘Stap hier maar af, ik zal zelf wel naar huis rijden. Kom morgen om tien uur bij mij.’

Het rijtuig hield stil voor een niet onaardige woning, met een trapgevel en groen geverfde vensterluiken.

‘Bonjour Duffré.’

‘Bonjour mijnheer,’ en de boekhouder trad op het huis toe, waarvan de deur reeds geopend werd.

II.

Zoodra Louis Duffré den drempel zijner woning overschreed, werd hij verwelkomd door zijn jonge vrouw, die hem naar binnen troonde onder den uitroep:

‘Goddank dat gij er zijt, ik begon werkelijk ongerust te worden!’

‘Ongerust?’ herhaalde hij, terwijl hij haar bij de hand nam en vriendelijk lachend in bare heldere oogen zag.

Zij had niet bemerkt dat die lach iets gedwongens had en antwoordde eenvoudigweg: ‘Ja, er loopt tegenwoordig allerlei soort van volk rond, en dan die Russen! Maar ge ziet bleek, Louis, ge hebt zeker kou geleden onderweg?’

‘Dag vader, dag vader!’ klonk het opeens en een kleine zesjarige krullebol kwam van achter de openstaande deur der voorkamer uitgeschoten en sprong tegen hem op.

‘Stil, Alain, niet zoo wild,’ vermaande moeder, terwijl vader zijn hand op den schouder legde van den knaap en hem zachtjes op de wang tikte. Alain ging nu aan vaders arm hangen en spande tot diens vermaak alle krachten in om hem naar binnen te trekken.

De voorkamer was een ruim en luchtig vertrek, van stevige eiken meubelen voorzien. Aan den haard, waarin een helder turfvuurtje brandde, zaten drie kinderen, die bij de binnenkomst van Duffré hem aanstonds te gemoet snelden.

‘Zoo, Marietje, hoe gaat het?’ vroeg hij, terwijl hij een negenjarig meisje met de hand over de blonde lokken streelde; ‘dag Willem, komt ge nog eens spelen? Dag Toine, is de hoofdpijn beter?’

Toine was de broeder van Alain en twee jaren ouder. Hij was groot voor zijn leeftijd; maar kenmerkte Alain zich door levenslustigheid, Antoine was voor een kind opvallend bedaard.

Toch dacht zijn vader dikwijls: ‘Alain zal hem nog boven het hoofd groeien en hem de baas worden; Toine is niet levendig genoeg, hij is ernstig vóór zijn tijd; een jongen moet ravotten en stoeien, wil er een degelijk man uit groeien.’

Wel schuwde Toine niet te spelen met kinderen van zijn jaren; maar tusschenbeide toonde hij zich erg prikkelbaar en werd driftig om de kleinste kleinigheid. Met den zooeven genoemden Willem kon hij het echter nog al vinden. Willem was de tienjarige zoon van Van Genderen, die bijna den geheelen dag bij de Duffré's doorbracht, want hij hield van Toine en Alain, maar veel meer nog van de kleine Marie, hun zuster. Zij sprak vooreerst veel beter Hollandsch dan haar broeders, die het Fransch en Hollandsch element in hunne opvoeding somtijds op vreemde wijze dooreenhaspelden; bovendien had zij er goed slag van Willem te troosten, die zijn Fransche lessen akelig vervelend vond, en wat hij niet begreep of verstond, wist zij hem zoo goed duidelijk te maken, dat hij van haar veel meer leerde dan van zijn langen houterigen huisonderwijzer.

Terwijl de kinderen hun plaats bij het haardvuur weer innamen, zette Duffré zich aan tafel om een kop koffie te drinken.

'Wat ziet ge bleek, Louis, zijt ge niet wel?'

'O ja, ik gevoel mij opperbest, maar we hebben onderweg een gevaarlijke ontmoeting gehad; daarvan ben ik een weinig verschrokken.'

Zijn vrouw zag hem met bezorgdheid aan. 'Wat is er dan gebeurd?' vroeg zij.

Toen verhaalde Louis hoe hij en Van Genderen onderweg waren aangerand, en - wat hem nog meer zorg baarde - de ophanden zijnde verwoesting der meubelmakerij te Bergen. Zijn patroon had hem wel is waar verzekerd, dat hij hem niet uit zijn dienst zou ontslaan, maar Van Genderen kon toch zijn volk niet aan den gang houden als de werkplaats in puin lag; bovendien zou hij ten gevolge dier gedwongen werkstaking aanzienlijke schade lijden; generaal Brune zou hem hoogstwaarschijnlijk weinig schadeloosstelling geven; hoe kon dan Van Genderen aan zijn belofte voldoen?

Madame Duffré deelde zijn bezorgdheid, maar eindelijk zeide zij met een glimlach: 'Och, Louis, wij hebben al zooveel doorstaan, ook hier zal de goede God wel uitkomst geven. Zie dezen brief eens, dien ik van morgen ontvangen heb; ik heb hem als een verrassing voor u willen bewaren.'

Louis nam den brief en terwijl hij las hield zijn vrouw hem scherp in 't oog om te zien welken indruk dat schrijven op hem maakte. Het was een brief van zijn zwager, die te Toulon, in het zuiden van Frankrijk, woonde, en eigenaar was eener groote meubelmakerij, zooals hijzelf er een te Parijs had gehad. Het gelaat van Louis teekende weldra de grootste aandacht en toen hij eindelijk het papier voor zich op tafel legde en zijn vrouw aanzag, die hem met de meeste opmerkzaamheid gadesloeg, zeide hij: 'Werkelijk, het aanbod van Leonard is heel mooi; deelgenoot te worden in zijn fabriek, waarvan het bestuur hem te zwaar begint te vallen, is heel aanlokkelijk.'

'Ja zeker; en 't is toch niet de eerste keer dat hij u dat voorstel doet.'

'O neen, enkele jaren terug; maar toen.... toen had de emigratie en vooral....' Duffré eindigde den volzin niet, maar leunde treurig op tafel, met het hoofd in de hand.

'Die droevige tijden zijn voorbij, Louis. Velen, die evenals wij waren uitgeweken, zijn al lang naar ons land teruggekeerd; wij leven te midden van een vreemd volk, ver van onze familie, ver van Frankrijk.'

'Maar onze fortuin is grootendeels vernietigd; wat wij in Frankrijk achterlieten werd door de Jacobijnen verbeurd verklaard. In vergelijking met Leonard zijn wij arm, en zoolang ik hier op eerlijke wijze mijn brood verdien, kan ik toch ook mijnheer Van Genderen niet in den steek laten; wij hebben zooveel verplichting aan hem.'

Madame had oogenblikkelijk de gedachten van haar man geraden. 'Hm! Leonard is mijn broer en jouw zwager; hij wil je deelgenoot maken in de fabriek, hij geeft het kapitaal, jij den arbeid en je bent quitte. En wat Van Genderen betreft, we zijn hem veel verschuldigd; maar nu hij zijn werkplaats te Bergen kwijt raakt, zal hij u heel graag laten gaan.'

Dit gesprek was tusschen de ouders zoo zachtjes gevoerd dat de kinderen het niet konden verstaan; maar de kleine Alain had den brief in 't oog gekregen, die dien morgen uit Frankrijk was gekomen, en riep:

'Is 't waar, pa, gaan we naar Frankrijk?'

'Naar Frankrijk! heerlijk!' riep Antoine, 'en dan zullen we vechten voor den koning als we groot zijn, net als in de Vendée!'

'Ik wou maar dat we er heengingen,' zeide Marietje.

‘Neen, neen!’ riep Willem van Genderen, ‘ik heb veel liever dat ge hier blijft. Naar Frankrijk! dan zie ik u nooit weer!’

‘Kom, kom, kinderen, pa weet er nog niets van,’ was het antwoord. Maar pa beloofde toch aan zijn vrouw dat hij er over zou denken en den volgenden dag zijn patroon er over spreken.

Een oogenblik later kwam de meid van Van Genderen vragen of jongeheer Willem thuis wilde komen.

Het was vroeg avond dien dag, een mistige, koude Septemberdag, en de familie Duffré zat in het schemerdonker in de stille achterkamer.

Eensklaps dreunt in de verte een doffe slag. Allen vliegen naar het raam en aan den gezichteinder vertoont zich een groote witte rookzuil, van onderen lichtrood getint, die zich langzaam in de lucht verheft. De rookwolk verspreidt zich meer en meer, maar het roode schijnsel aan de lucht wordt sterker en helderder en zwarte, kringelende wolkjes verkondigen van verre dat er brand is. Kleine Marie was bang van brand en kroop van het raam weg om aanstonds daarop toch weer terug te komen;

Alain en Antoine staarden in stomme bewondering naar het schijnsel der vlammen en achter hen stond Louis Duffré, sprakeloos, met den arm geleund op den schouder zijner vrouw.

'Is daar brand, pa?' vroeg Alain.

'Ja, kind.'.

'En waar is de brand?'

'Ik denk te Bergen, in de meubelmakerij,' antwoordde vader met een zucht.

'In uw meubelmakerij,' herhaalden de drie kinderen te gelijk, 'En hoe komt dat?' voegde Antoine er bij.

'Die wordt in brand gestoken op bevel van generaal Brune.'

'En mag dat?'

Louis moest onwillekeurig glimlachen bij die kinderlijke vraag. 'Neen dat mag niet,' zeide hij, 'maar daar kan vader niets aan doen.'

DE EERSTE DOOP, NAAR DE SCHILDERIJ VAN STEFAN SIMONY.

Beide jongens zagen hun vader met groote oogen aan, maar op het gelaat van Antoine lag een trek, alsof hij zeggen wilde: ik wenschte dat ik het betaald kon zetten.

Duffré vertelde dien avond aan zijn kinderen in het kort wat hem was wedervaren. 'Laat ons naar Frankrijk gaan!' riep Antoine, 'die Brune zal hier ons huis ook nog in brand komen steken!' Vader stelde den kleine op dat punt gerust, maar met pijnlijke gedachten gingen allen naar bed.

Den volgenden morgen donderde het kanon in de richting van Bergen, op straat heerschte ongewone drukte; met beangst gelaat vroeg een ieder wat er gaande was,

en weldra had de tijding zich verspreid, dat de Fransche troepen met de Russen slaags waien. Ofschoon

EEN RUITERGEVECHT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN E. HÜNTEN.

Holland de Fransche overheersching verfoeide, vernam men toch nergens een poging tot opstand of verzet; groot was de schrik voor het overwicht der Fransche wapenen, maar groot ook was de afschuw voor de rooverijen, waaraan Engelschen en Russen zich schuldig maakten.

Op het bepaalde uur begaf Duffré zich naar zijn principaal, die nu weer geheel van den doorgestanen schrik bekomen was. Toch zag de fabrikant er misnoegd uit en zijn gelaat teekende bezorgdheid.

‘'t Is toch een leelijk geval,’ zeide hij, ‘dat mijn werkplaats gisteravond is vernield; kijk eens hier wat een bestellingen er zijn ingekomen,’ en hij toonde zijn boekhouder eenige brieven. ‘Ik kan ze onmogelijk uitvoeren,’ vervolgde hij, ‘mijn werkplaats loopt leeg; er zit niets anders op dan dit werk door een ander te laten doen.’

‘'t Is heel wat schade voor u, dat ge niet door kunt werken,’ merkte Duffré op.

‘Schade? dat zal wel waar zijn,’ sprak Van Genderen, terwijl hij met zijn breeden gouden horlogeketting speelde; ‘maar enfin, we zullen zien wat de toekomst brengt.’

Na eenige omwegen kwam Duffré met zijn plan voor den dag om naar Frankrijk terug te keeren en vertelde in 't kort den inhoud van den brief, dien zijn zwager hem geschreven had.

‘Hoor eens, Louis,’ sprak van Genderen, ‘ik heb beloofd je in mijn dienst te houden, en ik zal het doen, al lijd ik er ook schade bij; maar mag ik je een welgemeenden raad geven: ga dan naar Frankrijk terug. Het spijt mij zeer dat ik u missen moet, maar het aanbod van uw zwager is te mooi om het af te slaan. In uw plaats zou ik geen tijd verliezen, maar zoo spoedig mogelijk mijn zaken regelen om te vertrekken.’

(*Wordt vervolgd.*)

Een wulkske van verdriet,
door B. van Meurs.

‘Gemergen, Mariel Hemels weertje....
   Gen wulkske aon de locht, waor j'ook ziet!’
“Och, buur, was er maor ien ons harte
   Gen wulkske te zien van verdriet!”

‘Dâj triestig bint, 'k weet nie waorover,
   Dâ kos 'k aon oew eugskes goed zien;
En was 't niet astrantig, 'k zou vraogen:
   Kan ik oe ook troosten misschien?’

“Mien troosten? Gen troost hêlk van noode,
   Went m i e n geet die triestheid niet aon,
Maor o u ! - Um de waorheid te zeggen:
   'k Bin arg mit oe eiges begaon.”

‘Mit mien? Daor begriep ik nou niks van!
   'k Mankeer niemendal, goeje meid.
Of hebben venienige tongen
   Iets kwaods soms van mien oe gezeid?’

“Och nee! Maor 'k beschouw oe as v a o d e r

En vuul 'et, oew hart hêt verdriet
Dâ Willem, ocherm! onder dienst most,
En dâ je'm ien lang nie meer ziet.”

‘O, zoo! - Jao, daor hedde geliek ien,
Dâ viel ien 't begin mien wel zwaor;
Maor 'k heb mien getroost deur 't denkbeild:
De jong kumt weerum nao een jaor.’

“Er kan ien een jaor veul sjanzieren....
'k Zou bang zin, al blieft ie gezond,
Dat iemand zien goejig karakter
En braofheid bederft ien den grond.”

‘Gen bangheid! Al zeg ikke 't zelvers:
De jong hêt zien vaoders gemoed,
Hie griezelt van alles wâ slecht is;
En bidden - dâ duut ie ook goed.’

“Toch zou ik hum af en toe schrieven:
Jong, wacht oe veur zundige praot;
Zoo braof as ge oe thuus hebt gedraogen,
Gedraog oe ook zóó as soldaot!”

‘Ik wil hum wèl schrieven; maor preken
Die hêt ie van mien nie van doen.
Sekuur bin 'k er op dat ie braof blieft,
Gen één steet zoo vast ien zien schoen’!’

“Nou, as ge'm dan schrieft, complementen
En dâ'k nog springlevend bin, beur!
En dat ie zien oog nie laot vallen
Op 'n a n d r e ! ” (De dern kriegt een kleur.)

Naar het Weeshuis door Forestier. (*Vervolg.*)

‘Denk je dat? 't Zou erg zijn, heel erg, vooral voor de kinderen. Is de dokter vandaag al geweest?’

‘Nog niet, juffrouw, maar hij kan toch elk oogenblik komen.’

‘In dit taschje heb ik een paar versnaperingen meegebracht. Gebruikt ze er nogal wat van?’

Vrouw Verveer kleurde heel even. ‘Het gaat nogal... u begrijpt... de jongens... ze is er zoo gek mee.’

De jonge dame knikte, overtuigd, dat de moeder het leeuwendeel aan haar kinderen afstond, die er evenwel in werkelijkheid niet meer van kregen, dan de arme zieke hun tersluiks, van wat haar zwagerin haar toedeelde, in de hand kon stoppen.

‘Wil je het taschje leeg maken, dan kijk ik even naar de zieke?’

Terwijl vrouw Verveer zich daarmee onledig hield, trad de jonge dame op de alkoof toe, schoof de gordijn ter zij en knikte de zieke vriendelijk toe. ‘Een beetje beter, niet waar, vrouwtje, ik zie het aan je gezicht.’

De arme vrouw schudde het hoofd. ‘Neen, juffrouw, ik ga achteruit, hard achteruit. Mijn dagen zijn geteld.’

‘Kom, vrouwtje, je ziet alles veel te donker in. Vind je goed, dat ik een beetje bij je bed kom zitten, dan praten we samen wat? Of zou het je misschien vermoeien?"

‘Neen, neen, graag, heel graag, als het niet te veel gevraagd is,’ en zich opheffend greep ze de hand der jonge dame. ‘Ik heb u iets te zeggen, iets te vragen,’ fluisterde zij gejaagd, ‘maar niemand mag het weten dan u.’

Het jonge meisje zette nu een der gebrekkige rieten stoelen bij het bed en een oogenblik later waren de zieke en de bezoekster in een druk gesprek gewikkeld, dat evenwel op fluisterenden toon gevoerd werd.

Vrouw Verveer was nieuwsgierig en tegelijk achterdochtig. Wat konden die twee toch te behandelen hebben, en zoo lang? Anders was haar zwagerin dadelijk vermoeid, als ze wat druk gepraat had, en nu scheen ze er niets van te weten. Het moest dus wel iets van belang zijn. Enkel een paar woorden kon ze opvangen, hoe ze haar ooren ook scherpte, doch daar ze het verband niet begreep, werd ze er niet veel wijzer door. Toch had ze wel een stukje van haar pink willen missen, om te weten waar het over ging. Maar ze durfde haar plaats aan het raam, waar ze een te verstellen broek onder banden had genomen, niet verlaten, niet zoozeer uit bescheidenheid, als wel omdat ze de jonge dame, die haar nogal eens wat toestopte, te vriend wilde houden. Ze nam zich evenwel vast voor, als de bezoekster weg was, haar zwagerin alles te laten opbiechten, zoodat ze er bij slot van rekening eigenlijk niets op toegaf. Alleen bemerkte ze, dat de dame herhaaldelijk met het hoofd knikte en de zieke blijkbaar zocht gerust te stellen.

Eindelijk stond de dame op en trad op vrouw Verveer toe. ‘Vrouwtje, zou je de jongens niet eens willen roepen? Je zwagerin zou ze zoo graag eens zien, en ze zegt, dat het haar geen kwaad zal doen.’

‘Zeker, juffrouw, zeker, dadelijk,’ beijverde zij zich te antwoorden, maar inwendig nam ze zich voor, het haar schoonzuster, die dit de bezoekster had opgestookt, betaald te zetten. ‘U moet niet denken,’ verontschuldigde zij zich, ‘als dat ik de kinderen niet in huis wil hebben, maar, ziet u, ik ben maar bang, dat het te druk voor mijn zuster is. De dokter heeft gezegd, dat ze rust noodig heeft, niets dan rust.’

‘Natuurlijk, ik weet wel, dat je bezorgd bent, maar een enkelen keer en heel eventjes kan toch geen kwaad. Hier heb je een kleinigheid voor je moeite,’ en ze stopte de vrouw een zilverstuk in de hand.

‘U is al te goed, juffrouw, dank u wel. Ik zal ze nu maar aanstonds roepen. Ik denk wel, dat ze in de buurt zullen zijn.’

Het jonge meisje keerde nu naar het bed der zieke terug. ‘Is het zoo goed, moeder?’

De oogen der zieke schitterden, meer van tranen dan van licht. ‘Wat is u toch goed voor mij, juffrouw, Onze Lieve Heer mag het u loonen.’

‘En nu verder rustig zijn, hoor. Het blijft zooals afgesproken is. Ik neem alles op mij en ga er van middag nog heen.’

Op dit oogenblik werd de deur geopend en traden de twee jongens binnen, op den voet gevoed door hun tante, die hen op nogal luidruchtigen toon vermaande, toch vooral stil te wezen en zacht te loopen en beleefd te zijn tegenover de juffrouw, die zoo goed voor hun moeder was. Noch de een, noch de andere aanmaning was evenwel noodig, want de kinderen liepen op de teenen naar de alkoof en namen voor de juffrouw hun petjes af.

‘Komen jullie graag eens naar moeder zien?’ vroeg de jonge dame.

‘Ja, juffrouw,’ antwoordden beiden uit één mond, terwijl hun oogen schitterden.

‘Zullen jullie stil wezen en gehoorzaam aan tante?’

‘Ja, juffrouw,’ antwoordden de jongens nogmaals, terwijl tante van haar kant zich door de vermelding gestreeld voelde.

De moeder had zich intusschen in haar legerstede opgericht, kuste haar jongens en duwde hun elk wat in de hand. Ze wilden het eerst niet aannemen: ‘Houd u het maar, moeder;’ doch toen de zieke gezegd had, dat ze er nog veel meer van had, gekregen van de vriendelijke juffrouw, namen ze het aan. De kleinste vlijde zich tegen zijn moeder en fluisterde haar wat in het oor. De zieke keek eerst de bezoekster aan en vroeg toen aan haar zwagerin, die intusschen naderbij was gekomen:

‘Leen, de jongens zouden zoo graag een

kwartiertje bij mijn bed zitten, heb je er niets tegen?'

In ieder ander geval zou Leen er veel tegen gehad hebben en heftig uitgevallen zijn, maar nu zei ze, haar ruwe stem de zachtst mogelijke buiging gevend: 'Ik geloof niet dat er iets tegen is, vindt u wel, juffrouw, als ze heel stil zijn?'

'Tante heeft gelijk, en nu moeder, beterschap en tot ziens. Dag jongens. Dag vrouw Verveer.'

De kinderen zaten heel stil voor de alkoof en keken naar hun moeder, die hen blijde toelachte. Ze voelde zich gelukkig in het bijzijn van haar jongens en in het vooruitzicht, dat de jonge dame haar geopend had.

Vrouw Verveer was óók heel tevreden. Ze had een flinke fooi gekregen, en, hield haar zwagerin het nog wat uit, dan zou ze er nog wel meer krijgen, en ging ze dood, dan trok ze honderd gulden uit net fonds.

II.

De arme zieke had het niet lang meer uitgehouden; al de versterkende middelen, die ze kreeg, hadden haar, zelfs indien zij ze had kunnen gebruiken, de krachten niet meer kunnen terugschenken, die ze door haar ingespannen arbeid en haar ontberingen verspeeld had. Het geluk, dat in haar leven steeds van haar zijde was gevloden, vond ze nu op haar sterfbed: omtrent het lot harer kinderen, was zij, dank de bemoeiingen van juffrouw Danner, gerust, en zij zelf vertrouwde vast, in den Hemel haar man en de twee kinderen, die haar waren voorgegaan, te zullen weervinden.

Nu ze in de alkoof in haar lijkkleed lag uitgestrekt, de handen, waartusschen een crucifix, het symbool der Verlossing, gevouwen op de borst en een glimlach van berusting op de lippen, zou niemand aan haar vermoed hebben, hoeveel ze had geleden, hoe zwaar haar aardsche strijd was geweest. 'Een mooie doode,' zeiden de buren van haar, en 'arme stumpers' van de twee kinderen, die, stil ineengedoken, in een hoekje van het vertrek zaten of neerknielden voor het bed, om te bidden voor de moeder, die zij zoo bitter, bitter misten, wier mond nooit meer woorden van liefde en opwekking tot hen zou spreken, wier hand hun nooit meer iets zou toestoppen, wier oogen hen nooit meer zouden beloonen, als ze braaf waren geweest of op school goed hun best hadden gedaan. Het was zoo leeg in de kleine hartjes, die zoo warm klopten voor de goede, zachte vrouw: kinderen van arme menschen voelen vaak fijner en dieper dan men denkt.

Vrouw Verveer had het nu erg druk met aan alle belangstellenden breedvoerig te vertellen, hoeveel ze met haar zwagerin had te tobben gehad: zieke menschen zijn uit den aard der zaak lastig, en Mina was bijzonder prikkelbaar. Maar het meest had ze overbracht met die kinderen, die kinderen! In bijzijn van vreemde menschen waren ze stil, maar als ze alleen waren, was er geen huis mee te houden. Ze was blij, dat het gedaan was, ook voor haar schoonzuster; nu was de arme sloof uit haar lijden. Van de honderd gulden, die ze uit het begrafenisfonds getrokken had, sprak ze niet. Voor de kinderen zou wel gezorgd worden; die hadden nu nog kans iets te worden, want, zonder haar zwagerin te na te spreken, moest ze toch erkennen, dat die haar kinderen geheel bedorven had. De slotsom der philosophische beschouwing, waartoe vrouw Verveer kwam, was, dat het zóó voor allen het beste was.

Tegenover juffrouw Danner voerde ze natuurlijk een heel andere taal. Haar zakdoek ging dan haast niet van haar oogen; ze beklaagde vooral de arme bloedjes van kinderen. Was zij maar niet arm, dan zou zij hen wel tot zich nemen en een moeder voor hen zijn, maar ze kon niet, ze mocht niet, ze zou daardoor haar eigen kinderen te kort doen. Indien het armbestuur haar nu wou tegemoetkomen, en de juffrouw deed voor haar een goed woordje, dan zou het misschien wel lukken. Want ze hield zielsveel van de kinderen en het zou haar aan het hart gaan, de stakkers in handen van vreemden te zien, die er misschien niet goed voor zouden zijn. Als ze daar aan dacht, dan kwamen de tranen haar in de oogen.

De jonge dame antwoordde daar niet veel op; het zou wel terecht komen en Onze Lieve Heer zou wel voor alles zorgen.

Vrouw Verveer begon zich zelf af te vragen, of daar soms wat achter zou zitten. Ze had die fijnen nooit erg vertrouwd, maar ze kon toch niet begrijpen, waarin juffrouw Danner haar belangen - zooals ze het noemde - zou kunnen benadeelen.

Daags na het overlijden der arme weduwe zat haar zwagerin weer aan haar boterham, terwijl de kinderen, die geen honger verklaarden te hebben, in een hoekje van het vertrek waren weggescholen, als zochten ze steun bij elkaar, toen twee mannen met de doodkist binnenkwamen. Als door een electrischen schok sprongen de jongens op, nu ze het omhulsel gewaar werden, dat hun dierbare moeder voor altijd zou omsluiten. Ze wendden aanstonds den blik naar de alkoof, als vreesden ze, dat de kist reeds dadelijk dichtgespijkerd en de geliefde doode voor goed aan hun oogen onttrokken zou worden.

'Zoo, dat is al vroeg,' zei vrouw Verveer nog met vollen mond tegen de timmerlui, 'en nu maar meteen er in ook, dan zijn we er af.'

'Een zwaar vrachtje zullen ze er niet aan hebben,' grinnikte een der mannen, naar het bed wijzend, 'want ze is schoon uitgeteerd.'

De spreker had geen erg in, of liever, bekreunde zich niet om de kinderen. Had hij dit gedaan, dan zou hij bemerkt hebben, hoe fonkelend het oog lichtte en de vuist zich balde van den oudsten knaap, die op zulk een toon over zijn dierbare moeder hoorde spreken.

De beide mannen traden nu op de alkoof toe, om de doode op te nemen en in haar laatste verblijfplaats over te brengen.

'Jullie zullen dadelijk zeker wel een borrel lusten, want het is geen pleizierige karwei,' zei vrouw Verveer.

'Ja. dat is hier het gebruik,' antwoordde een der timmerlieden.

'Toon, loop eens gauw als een jongen naar vrouw Pennings en haal voor zeventien centen klare. Hier heb je het fleschje.' Maar Toon verroerde zich niet.

'Nu, zal je haast gaan, druiloor?' hernam de tante, den jongen een duw tegen zijn schouder gevend.

'Ik doe het niet,' kwam het met moeite over de saamgenepen lippen van den knaap.

'Heb ik van mijn leven? Wil je niet?' riep vrouw Verveer, meer verbaasd dan vertoornd uit. 'Begin je me nu al ongehoorzaam te worden? Gauw zeg ik, of ik rammel je de deur uit.'

'Ik ga niet, ik wil bij moeder blijven.'

'Laat het maar, vrouw Verveer, het is zoo ook goed,' zei een der mannen, door de vastberadenheid van den knaap getroffen.

'Neen, nu zal hij gaan! Wat denkt hij wel? Maar het zal hem afvallen, als hij eenmaal voorgoed bij mij is. Allemachtig wat zal hij een slaag krijgen! Ben je nog niet weg, kwajongen?'

De knaap zei niets, maar ging met den rug tegen de alkoof staan, de lippen stijf op elkaar geklemd en de vuisten in de broekzakken gebald.

Als een furie vloog vrouw Verveer op hem toe en sleurde hem naar de deur.

'Tante, laat me bij moeder blijven, toe, als je blieft.'

'Neen, je zult gaan, hoor, hier heb je het fleschje en de centen.'

'Toon, ga nu,' fluisterde zijn jonger broertje, 'anders slaat ze mij ook nog.'

De tegenstand van den knaap was nu gebroken. Zonder tegenstribbelen liet hij zich flesch en centen in de hand duwen, sloeg nog een blik op de alkoof en ging.

'Gauw terug hoor, en hou het fleschje onder je kiel, want als ze je snappen ben je er bij.'

Toen de knaap buiten was gekomen, begon hij luid te snikken. In huis had hij zich uit trots goed gehouden, maar nu kon hij zich niet langer bedwingen. Zijn klein maar moedig hart was in opstand gekomen tegen de ruwe uitdrukkingen der timmerlieden en van zijn tante, hij had gevreesd dat ze het lijk zijner moeder zouden bespotten, en daarom had hij willen blijven. Hij overlegde bij zich zelf wat hij doen moest, want bij zijn tante blijven wilde hij niet. Allerlei dwaze plannen rolden door zijn brein, maar spoedig zag hij in, dat het een al ongerijmder was dan het ander. Hij had wel weg willen loopen; als hij alleen was, zou hij het misschien gedaan hebben, maar hij moest zijn jong broertje beschermen. Meenemen kon hij hem niet, want hij was nog te jong. Hij moest dus blijven. Tranen van woede en spijt kwamen in zijn oogen.

Eensklaps voelde hij zich op den schouder tikken, en omziende, bemerkte hij juffrouw Dannes.

'Wat scheelt er aan, Toon?' vroeg ze deelnemend.

Door tranen en snikken onderbroken, verhaalde hij haar alles.

Een paar maal beet ze zich op de lippen. 'Toon, beloof je me niemand iets er van te zeggen, dan zal ik je wat vertellen.'

'Ja, juffrouw; ook niet tegen Willem?'

'Neen, ook niet tegen Willem, hij is nog zoo klein, hij zou zich misschien verpraten. Jij bent een groote, ferme jongen. Welnu, als je lieve moeder begraven is, kom ik je halen. Je hoeft niet bij je tante te blijven. Is het nu goed?'

'Ja, juffrouw, ik dank u wel,' zei de knaap, met een glans van blijdschap in de oogen, waarin nu geen traan meer te bespeuren was.

Toen juffrouw Danner afscheid had genomen, stapte Toon flink door, gelukkig in het blijde vooruitzicht, al wist hij niet, waarin dit zou bestaan. Hij zou in alle geval aan de handen zijner tante ontkomen, en dit was het voornaamste. Alleen had hij spijt, dat hij het zijn broertje nog niet mocht meedeelen.

Bij zijn thuiskomst vond hij zijn lieve moeder reeds in de kist en zijn tante in druk gesprek met de beide timmerlieden. Het eerste wat hij deed, was zijn broertje mee naar de kist te troonen en daar neer te knielen, om God te danken voor de uitkomst. Nauwelijks waren de timmerlieden weg, of vrouw Verveer stoof op. 'Kwajongen, waarom wou je niet dadelijk doen, wat ik je commandeerde? Maar ik zal het je afleeren, hoor! Wacht maar, over een dag of wat ben je voorgoed bij me, dan zal ik je mores leeren. Kan je je mond niet open doen, kwajongen?' vervolgde ze, hoe langer hoe kwader. 'Wat sta je daar beteuterd te kijken?'

Toon zei niets, terwijl Willem dichter bij hem aanschoof, als zocht hij bij hem bescherming.

'Stijfkop, je wil niet antwoorden, maar pas op, want ik zal je tot spreken dwingen,' zei vrouw Verveer, door het zwijgen van den knaap nog meer geprikkeld. 'Je moeder

heeft je in den grond bedorven, maar ik zal je weer onder de tucht brengen, daar kan je op rekenen.'

Met deze verzekering konden de arme jongens naar bed gaan. Ze scholen dicht bij elkander in hun verlatenheid. Het brandde Toon op de tong, Willem te zeggen wat hij van de juffrouw wist, maar hij herinnerde zich haar aanbeveling.

'Wat was tante ondeugend,' fluisterde de arme jongen, licht huiverend bij die gedachte; 'zullen wij nu altijd bij haar moeten blijven?'

Toon had in zijn binnenste een zwaren strijd te strijden Ten slotte meende hij een uitdrukking gevonden te hebben, waardoor hij aan zijn belofte niet ontrouw werd en toch zijn broertje kon geruststellen. 'Moeder heeft er voor gezorgd,' fluisterde hij, 'en wat moeder deed was altijd goed.'

Hiermee was Willem het eens en gerust lei hij het hoofd in het kussen. Spoedig sliepen de beide weezen den slaap der onschuldigen.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

De eerste doop. -

Het schijnt dat de koeien zelf er zich aan ergeren, dat haar kostelijk product zoo onbeschaamd in haar tegenwoordigheid vervalscht wordt; want met verontwaardigde verbazing zien zij het aan, hoe de stalmeid de versche melk met een flinken flomp water aanlengt.

En dat is nog pas de eerste doop! Wie weet hoe dikwijls hij nog herhaald wordt, eer de melk goed en wel bij de verbruikers op tafel komt!

De jonge boerendeern schijnt er zich volstrekt geen gemoedsbezwaar uit te maken, aldus het kostelijke witte vocht tot een blauw, waterachtig mengsel te verdunnen. Elk is een dief in zijn nering, zegt niet tevergeefs het spreekwoord, dat in het aardige tafereeltje van den Duitschen kunstenaar Stefan Simony een ondeugende illustratie vindt.

Een ruitergevecht. -

Weer is het de Franschman en de Pruis, die we hier aan 't bakkeleien zien: den veldtocht van '70 kunnen de schilders van beider landaard nog niet vergeten. Telkens weer schilderen zij ons episodes uit die geweldige worsteling, en vooral de Duitschers weten daarbij handig te speculeeren op den nationalen trots hunner landgenooten.

Dat we hier het werk van een Duitsch kunstenaar voor oogen hebben, blijkt al op 't eerste gezicht. De Fransche dragonders toch moeten het na wanhopigen strijd afleggen t[e]gen de onverwinnelijke Pruisische uhlanen, die hun zelfs na afloop van den veldslag geen rust laten. Want er is klaarblijkelijk op de plek al een bloedige slag geleverd: dat bewijzen de lijken der gevallenen, in het gras uitgestrekt, en de rookwolken, die opstijgen van het naaste dorp. Het achtergebleven troepje dragonders wordt op het laatste oogenblik nog door de onverbiddelijke uhlanen achterhaald. Er ontstaat een verwoed gevecht; als razenden hakken de vijanden op elkander in; de lange sabels steken en houwen van weerszijden dat de vonken er uit springen.

De Franschen geven het eerst den strijd op; een hunner heeft al het hazenpad gekozen, een tweede staat op het punt hem te volgen; de anderen houden nog stand, maar hoe verbitterd zij zich ook verweren, de uhlanen schijnen toch het veld te zullen behouden.

De voorlooper. -

Houden koningen en keizers er voorrijders op na, die hun komst aankondigen en behoorlijk ruim baan maken voor hun stoet, op ons aardig tafereeltje vervult het kleine keffertje die taak voor zijn meester. Met de tong uit den bek holt hij vooruit om de vrouw bekend te maken dat de baas in aantocht is. Het boerinnetje, dat rustig aan de karnton staat, begrijpt de boodschap, al wordt die haar ook in blaffende hondentaal gebracht. En de voorlooper is haar hartelijk welkom om.... den baas, wiens thuiskomst hij haar aankondigt.

Wetenswaardig Allerlei.

Millioenen te verdienen. -

Dat er nog altijd mineralen en planten zijn, die schatten kunnen opleveren, mits men ze weet te exploiteeren en dienstbaar te maken, behoeft wel geen betoog. Een industrieel liet eens in een gezelschap het blad van een ramee zien, een van Java afkomstige plant (*Boehmeria tenacissima*), wier stengels draden bevatten, die veel op vlas gelijken. Het blad zag er uit als een vergroot blad van een cactusplant en was van honderden nerven doorsneden. ‘Deze plant,’ zei de industrieel, ‘zal een reusachtig vermogen opleveren aan dengene, wien het gelukt, de vezels van deze bladen aan de tsxtiele nijverheid dienstbaar te maken.’

Verschillende aanwezigen vroegen onmiddellijk: ‘Welke moeilijkheden staan dan de zaak in den weg?’

DE VOORLOOPER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN WILHELM MARC.

‘De kleinigheid, dat men tot dusver nog geen machine heeft uitgevonden, die de draden in honderden vezels splijt. Elke draad kan in de fijnste vezeltjes worden verdeeld, die de zijde in fijnheid en glans niets toegeven. Daarbij zijn ze driemaal zoo sterk als vlas en hennep en kunnen met schitterender en duurzamer kleuren geverfd worden. Met katoen, zijde of wol vermengd, leveren zij een voor alle kleedingstukken bruikbaar weefsel op. Het meest echter zal de stof op zijde gelijken. De draden zijn de taaiste, die de natuur voortbrengt, en als men ze gemakkelijk wist te verdeelen, zou onze textiele nijverheid daardoor een nieuw tijdperk intreden. Elke

arbeidersvrouw zou dan met minder kosten een zijden dan een katoenen kleed kunnen koopen.'

'En heeft men nog geen middel gevonden, om van die kostbare plant partij te trekken?'

'Nog zoo goed als geen. De sultan van Lahore begeeft zich alle jaren naar Engeland, om te zien of hij van zijn plant geen geld kan maken. Hij is wel een zeer rijk vorst, maar zou, kon uit de ramee munt geslagen worden, de rijkste mensch van de wereld zijn. Millioenen van deze planten groeien in zijn klein Indisch koninkrijk in het wild, die hem fabelachtige rijkdommen zouden kunnen opleveren. Eenige van zijn onderdanen verrichten de bewerking met de hand, maar dit gaat veel te langzaam en brengt op de tweede plaats nogal wat kosten mee.'

Een half millioen heeft de Indische regeering uitgeloofd voor den gelukkige, die de vereischte machine uitvindt. Hierbij dient men nog in het oog te houden, dat er behalve de ramee nog dozijnen planten zijn, die aan de industrie kunnen dienstbaar gemaakt worden. Het klinkt als een sprookje en toch is het letterlijk waar, dat jaarlijks voor honderden millioenen waarde aan planten te gronde gaat, omdat de menschelijke geest nog de middelen niet gevonden heeft, om er partij van te trekken. Een voorbeeld van deze soort is de zonnebloem. Vroeger als nutteloos en onbruikbaar beschouwd, heeft zij zich plotseling een plaats op de wereldmarkt veroverd en is een zeer kostbare plant geworden. Uit haar zaadkorrels trekt men olie, uit de vezels wordt papier gefabriceerd. Eenige maanden geleden is de eerste op zonnebloemenpapier gedrukte krant in Amerika verschenen, en daarmee heeft dit nieuwe product zich burgerrecht veworven. Zulke planten zijn er ook in Mexico verschillende, en wachten nog enkel op de uitvinders, die er klinkende munt van weten te maken. Men ziet hieruit, dat er voor aanstaande Edisons nog genoeg te doen overblijft.

Gemakkelijke en goedkoope manier om kachels aan te maken. -

Het heeft dikwijls heel wat in eer de kachel aangemaakt is, wat met petroleum gevaarlijk en met houtskolen op den duur nogal schadelijk is. Nu kan elke huisvrouw de kachel zeer gemakkelijk en zeer goedkoop aanmaken met behulp van aardappelenschillen en de afgesneden stukken aardappel, na deze eerst gedroogd te hebben.

De aardappelschillen zijn voor het aanmaken van vuur veel beter geschikt, dan welke andere materialen ook. Uit aardappelen toch wordt spiritus gestookt, wat bewijst, dat de schillen een voortreffelijke brandstof bevatten.

Des morgens neemt men dus eerst wat papier, daarop een handvol schillen en ten slotte een schopkolen. Is in den loop van den dag de kachel zoo 'slecht' geworden, dat er nog maar een vonkje vuur in over is, dan doet men er wat schillen bij en daarop onmiddellijk kolen, en na een minuut brandt de kachel weer dat het een lust is.

Terdoodbrenging door middel van gas. -

Nadat men in de Vereenigde Staten met de terdoodbrenging door middel van electriciteit niet die resultaten verkregen heeft, welke men daarvan verwachtte, bevelen eenige Amerikaansche geleerden ten krachtigste de gasexecutie, d.i. de terdoodbrenging door middel van gas aan. Naar hun meening bestaat er geen

eenvoudiger middel. De ‘patiënt’ wordt in een hermetisch gesloten cel opgesloten, waarin men lichtgas onder drukking laat binnendringen, en sterft zonder iets te voelen of te. lijden. Alleen moet hij eenige seconden een min of meer onaangenamen reuk verdragen.

Het dooden door middel van lichtgas wordt overigens reeds geruimen tijd toegepast, wel niet op menschen, maar op honden. Te Parijs worden namelijk alle ronddwalende en opgevatte honden, die door de eigenaars niet worden opgeëischt, op deze manier uit de wereld geholpen.

Om de lucht van uien te verdrijven. -

Als men uien in handen heeft gehad, duurt het lang voordat de lucht daarvan verdwenen is. Afwasschen met water en zeep helpt niet veel, maar het gemakkelijkst middel is ze te wrijven met selderij of mosterdmeel, daarna wascht men ze af, waarna men van die lucht geen hinder meer heeft.

[Nummer 44]

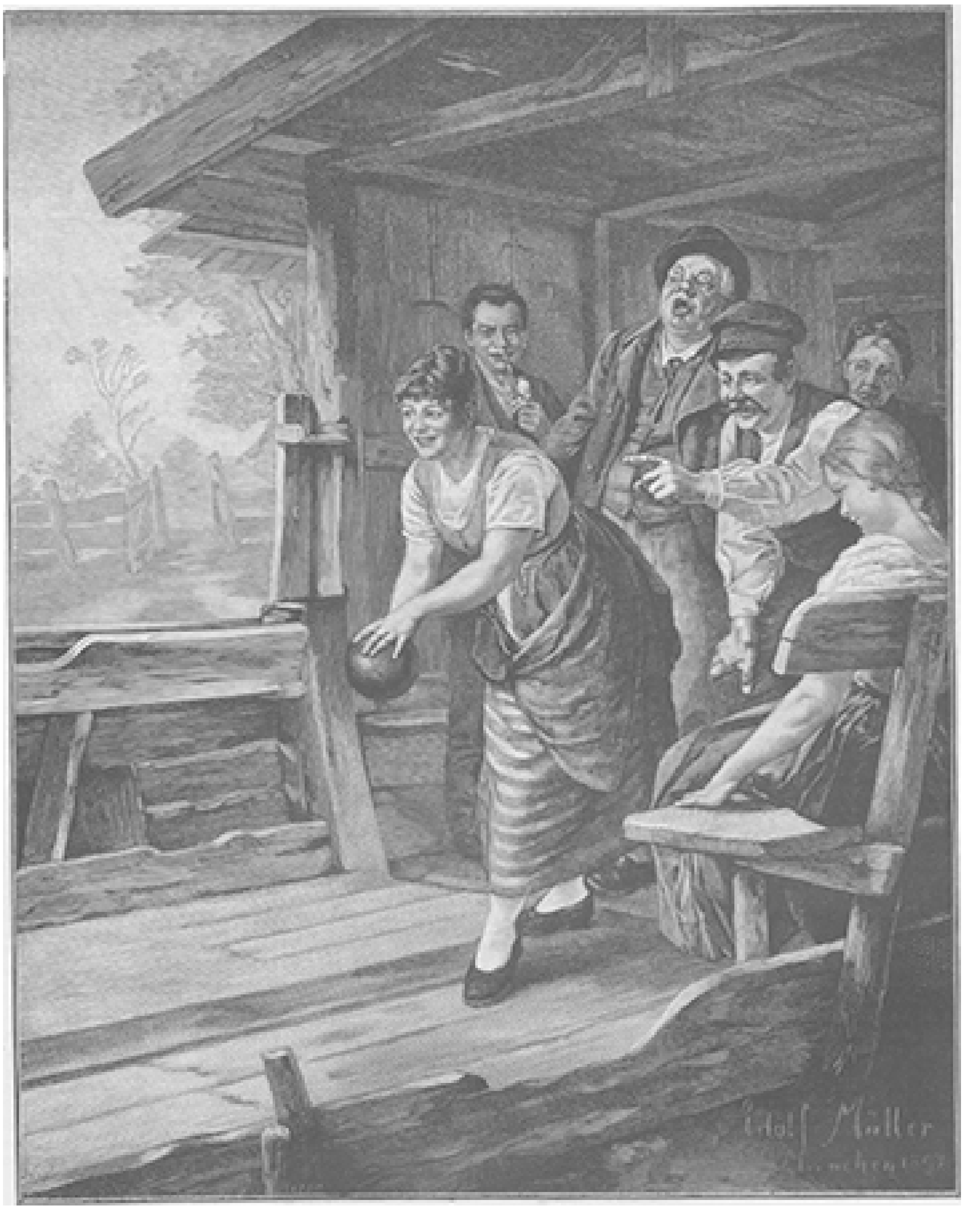

'HOU DE PLANK!' NAAR DE SCHILDERIJ VAN ADOLF MÜLLER.

De familie Duffré. *Een verhaal uit den tijd van Napoleon I*, door F.J.A.L. Cordens. (*Vervolg.*)

Groote vreugde heerschte bij de Duffré's toen Louis met het nieuws thuis kwam, dat de reis zou worden ondernomen Al dreunden in de verte nog de kanonschoten, madame vergat hare vrees om alleen te denken aan de vreugde van weer terug te keeren uit de langjarige ballingschap. Eerst was er sprake van geweest, de lange, moelijke reis tot het voorjaar uit te stellen, doch met algemeene stemmen werd besloten, ondanks het gure weer en de korte dagen toch maar zoo spoedig mogelijk op reis te gaan.

Ondertusschen zette generaal Brune zijne krijgsverrichtingen voort tegen de vijandelijke legers. De strijd van Bergen was hem gunstig geweest en had de Russische divisie in zijn handen doen vallen. Onderscheidene gevechten leverde hij nog tegen den overmachtigen vijand, totdat hij eindelijk in den slag bij het dorp Castricum een beslissende overwinning behaalde, die de verbondenen tot den terugtocht dwong en Frankrijks overheersching van Holland weer voorgoed bevestigde.

Eenige weken later was de familie Duffré tot de afreis gereed om zich te Amsterdam naar Toulon in te schepen. Van Genderen was met zijn vrouw en zijn zoontje Willem gekomen om zijn vriend een laatste maal de hand te drukken. Was Duffré de ondergeschikte geweest van der. rijken fabrikant, door zijn nauwgezette en steeds met goeden uitslag bekroonde behartiging der hem toevertrouwde zaken, was langzamerhand tusschen hem en zijn patroon een vriendschapsband gesponnen, die ook bij het afscheidnemen niet verbroken werd.

‘A propos,’ zeide Louis, ‘hebt ge nog geen schadevergoeding ontvangen?’

‘Neen,’ sprak Van Genderen, ‘ik heb bij Brune een verzoekschrift ingediend, maar het werd teruggezonden. Opnieuw waagde ik een poging bij den generaal, doch kreeg toen bits ten antwoord, dat hij zich met zaken van administratieven aard niet inliet. Het verlies van werk heeft mij vele duizenden nadeel berokkend. 't Is toch ellendig niets tegen die dwingelandij te kunnen doen.... En dan vertelt men nog,’ voer de opgewonden Van Genderen in eenen adem voort, ‘dat hij de overwonnen Engelschen en Russen een heel voordeeligen vrede heeft laten teekenen, waarbij hijzelf misschien veel geld heeft opgestreken, maar waarbij toch alle kosten en lasten op ons ongelukkig land neerkomen.’

Louis Duffré schudde het hoofd. ‘Die republikein is te hoog gestegen, ook voor hem zal eens de dag der afrekening komen,’ zeide hij.

‘Louis, daar komt het rijtuig aan.’ onderbrak madame Duffré het gesprek. ‘Wat is er, Willem? ge kijkt zoo bedrukt,’ zeide ze tegen het zoontje van Van Genderen.

‘Ach ja, nu gaat u allen weg, en Marietje ook al,’ zeide hij treurig, terwijl hij het dochtertje van Duffré bij de hand hield. Zelfs Alain en Antoine, die nogal vroolijk gestemd waren, werden een oogenblik overmeesterd door het pijnlijk gevoel, dat het afscheid van vrienden medebrengt. Een laatste groet werd nog gewisseld met de Van Genderens, die hun hartelijk een goede reis toeriepen, en voort reed de wagen, den weg op naar Amsterdam.

III.

Zestien jaren waren verloopen sinds het vertrek der familie Duffré naar haar vaderland. In Frankrijk hadden intusschen gewichtige gebeurtenissen plaats gegrepen. Napoleon was keizer geworden en had in een reeks van bloedige oorlogen de krachten des lands uitgeput; geen wonder dus, dat de burgerij, den soldatenkeizer moede, van ganscher harte de komst toejuichte van koning Lodewijk XVIII uit het aloude vorstenhuis van Bourbon. Maar het leger aanbad Napoleon, ijverde voor de zaak des keizers en trachtte iedere royalistische beweging met geweld te onderdrukken; vandaar herhaalde en bloedige botsingen tusschen leger en burgerij.

Na den slag van Waterloo, die aan Napoleon zoo noodlottig was, verscherpte zich nog de toestand De legers der verbonden mogendheden trokken Frankrijk binnen en, dank hun hulp, wist Lodewijk XVIII langzamerhand zijn gezag uit te breiden Maar het zuiden lag nog grootendeels onder het juk der keizerlijke generaals; maarschalk Brune, die vroeger als generaal in Holland gestreden had, was door Napoleon benoemd tot commandant van de *armée du Var* en bekleed met het bestuur over de 8ste militaire divisie. Gedurende zijn kort bewind had hij de vurige, koningsgezinde bevolking van het Zuiden met geweld en gestrengheid onderdrukt; maar nauwelijks was de nederlaag van Waterloo bekend of de burgerij van Marseille kwam in opstand en verjoeg het keizerlijk garnizoen, dat na aanzienlijk verlies door generaal Verdier naar Toulon werd gevoerd, waar Brune zijn hoofdkwartier had.

Weldra werd Toulon zelf bedreigd door een Oostenrijksch leger onder de generaals Frimont en Nugent, en door de Engelsche vloot onder Lord Exmouth, terwijl een Engelsch leger, te Marseille ontscheept, op de stad aanrukte.

Op een morgen, omstreeks het midden van Juli 1815, heerschte er ongewone bedrijvigheid in de straten van Toulon. Adjudanten reden heen en weer, patrouilles soldaten van allerlei wapens trokken door de stad en werden hier en daar uitgejouwd en gescholden door werklieden en kleine burgers, terwijl kwajongens met een witte roos op de borst hen nafloten en dan 't op een loopen zetten om een stomp met den geweerkolf of een slag met het plat van de sabel te ontgaan.

In de herberg *Aux trois Cavaliers* waren eenige burgers, kantoorbedienden en werklieden in een luid gesprek om de reden te weten van al dat op-en-neergerij der militairen.

‘Kom, kom,’ zei Raymond, een stevige smid, die aan den kant der haven woonde, ‘er is niets te doen; alleen zal de wacht worden versterkt, want de Oostenrijkers liggen al dicht in de buurt.’

‘Ik wenschte, dat ze reeds hier lagen,’ antwoordde iemand uit den kring, ‘ik voor mij ben dat boeltje doodmoe. Ze moesten den maarschalk met zijn volkje’ - hier blikte hij schuw in het rond - ‘maar gauw de stad uittrommelen. Is me dat een leven! elk oogenblik kunt ge, bij de minste oneerbiedigheid jegens sinjeur Napoleon, boete of straf oploopen. Als de Oostenrijkers komen zal 't wel anders gaan.’

‘Ik hoop, dat de Oostenrijkers nooit een voet in Toulon zetten,’ bracht een slanke, zwartoogige schrijnwerker in 't midden.

‘De Oostenrijker is een vreemdeling en dien behoeven wij ook niet. 't Ware beter als wij onszelf konden vrij vechten’

‘Flink zoo, Antoine,’ riep de smid, en sloeg met de zware vuist op tafel; ‘er is in Frankrijk al vreemd volk genoeg, veel te veel! We hebben ze in de stad niet noodig!’

‘Maar de maarschalk heeft zich hier goed genesteld, en al is de burgerij nog zoo koningsgezind, ze is toch veel te zwak om hem zonder hulp van buiten er uit te

krijgen,’ meende de schuwe kruidenier uit de *Rue des Bastions*, en zag weer rond of er geen spion in den omtrek was.

Op dat oogenblik kwam een ander bezoeker binnengestapt, een stevige jonkman met helderblauwe oogen en een openhartig uiterlijk. Den breedgeranden hoed hield hij in de hand: de Julizon scheen hem te hinderen.

‘Kijk, Toine Duffré, daar is je broer,’ zei de smid tegen den schrijnwerker, op den binnenkomenden jongeling wijzend.

‘Zoo, Alain,’ riep deze, ‘hoe gaat het? Hoe is 't met moeder?’

‘Ze is goed aan de beterhand. Hedenmorgen heeft ze weer wat huiswerk verricht en gevoelde zich opperbest.’

‘Maar nu moeder beter wordt, zult ge toch vooreerst niet naar Avignon teruggaan?’ vroeg de smid.

‘Ik denk toch dezer dagen te vertrekken, als ik kan. In Avignon heb ik mijn werk en daarmee ben ik door de ziekte van moeder veel ten achter. Bovendien zal de nationale garde mij noodig hebben, ten minste de kapitein gaf mij niet graag verlof voor langen tijd.’

‘Iets gebruiken?’

‘Dank je; ik kwam maar even Antoine halen; we moeten naar huis. Onderweg hoorde ik vertellen dat de wachten zijn verdubbeld en dat er van morgen aan de haven is gevochten tusschen een twintigtal lansiers en een troep burgers. De soldaten wonnen het natuurlijk, maar moesten toch drie hunner naar 't hospitaal brengen.’

‘Leve de koning!’ riep de heetbloedige smid, ‘de burgerij toont zich langzamerhand tegen de troepen opgewassen.’

‘Leve de koning,’ riepen verschillende lui, die dat nieuws hadden afgeluisterd. De kruidenier had niet meegeroepen; wantrouwig zag hij naar een paar bezoekers, die in den hoek der gelagkamer aan een tafeltje zaten te pralen.

‘Waarom die ruzie ontstond,’ vervolgde Alain, ‘weet ik niet juist. Ik meen dat er een paar krijgsgevangenen waren ontsnapt, die Napoleon ons uit België heeft overgestuurd, vóórdat hij bij Waterloo klop kreeg. Een dier lui was door de lansiers achterhaald, maar de burgers trokken partij voor hem en wisten hem te bevrijden.’

‘We zullen het langzamerhand wel winnen,’ verzekerde Raymond.

Ondertusschen was Antoine Duffré opgestaan en ging met zijn broer de deur uit.

‘Wacht even! ik ga zoover met jullie mee!’ zei de smid, ledigde zijn glas en voegde zich bij hen.

Op straat was de drukte verminderd en schier niets deed vermoeden dat men zich in een vesting bevond, die van alle kanten door den oorlog werd bedreigd. Slechts de soldaten, die in groepjes wandelden, en de burgers, die hen minachtend nazagen of bespotten, bewezen genoeg, dat er in de stad zelve tweedracht heerschte.

Niemand, die den flink opgeschoten Antoine Duffré naast den twee jaar jongeren Alain daar zag voortgaan, zou in beide broers de knapen herkend hebben, die zestien jaren geleden de Hollandsche grenzen vaarwel zegden en zoo blijde waren, dat zij naar Frankrijk gingen, waar de zon veel helderder schijnt, en de bloemen veel mooier bloeien, zooals moeder hun toen vertelde. In die zestien jaren hadden beiden den strijd des levens leeren kennen; vader was kort na zijn terugkeer te Toulon gestorven en liet slechts een bescheiden kapitaaltje na; maar weinige maanden was hij zijn zwager te Toulon in 't bestuur zijner werkplaats behulpzaam geweest. De oom trok zich het lot der vaderloozen aan, Antoine bekleedde een goede betrekking op de fabriek, en de meer energieke Alain, die nu twee en twintig jaren telde, had te Avignon een eigen zaak opgericht, die uitstekend vooruitging. Enkele dagen vóór het beleg

was hij naar Toulon gekomen om zijn zieke moeder te bezoeken, die aan hare dochter Marie, thans tot een flink en degelijk meisje opgegroeid, een uitmuntende verpleegster en huishoudster had.

Antoine en Alain hadden nog vele herinneringen aan Holland bewaard. Vaak dachten zij nog aan de stille woning te Alkmaar en hoe zij voor het raam stonden dien avond, toen de werkplaats van hun vader, zooals zij ze noemden, in vlammen opging. Zij konden zich nog voorstellen hoe zij speelden met de kinderen van dep goeden mijnheer Van Genderen, die zij in 't eerst niet konden verstaan

en Marie dacht nog dikwijls aan den kleinen Willem, die altijd zoo aardig voor haar was. Maar thans hielden heel andere gedachten hen bezig; zij hadden partij gekozen in den strijd, die Frankrijk beroerde, en met de overgroote meerderheid der burgerij reikhalsden zij naar het oogenblik, dat voorgoed de laatste sporen zouden verdwijnen van de macht des soldaten-keizers.

De drie wandelaars sloegen de levendige havenstraat in.

'Toine, wat is daar te doen?' vroeg Alain aan zijn broer en wees op een volkshoop, die z[i]ch aan 't eind der straat bevond.

'Ik weet het niet,' antwoordde hij en bracht de hand voor zijn oogen, 'er zijn soldaten bij; zeker weer een opstootje.'

'We zullen maar doorgaan, dan zien we het van zelf!' sprak de smid.

De volksmenigte bewoog zich in hunne richting. Zij hoorden schreeuwen en fluiten, waar nu en dan de tonen der Marseillaise bovenuit klonken. Het drietal ging nog eenige schreden verder en zag toen wat er gaande was.

Een dubbele rij soldaten hield de straat over hare gansche breedte afgesloten. De meesten waren dronken en zwaaiden met hunne mutsen op de punt der bajonet. Voor hen uit gingen een zestal Mamelukken en een paar negers, door Bonaparte uit Egypte overgebracht, die zich te Marseille aan de volkswoede hadden weten te onttrekken en met de troepen van generaal Verdier naar Toulon waren geweken. Ze zagen er haveloos en gemeen uit, die Mamelukken, met hun gescheurde boernoes en de roestige kromsabel in den vuilen rooden gordel; vooral de negers, wier zinnen door den drank waren verstompt, hadden iets dierlijks over zich. Op een soort draagbaar, met vlaggetjes en groen versierd, droegen zij een groot borstbeeld van keizer Napoleon.

'Die ellendelingen,' mompelde Antoine Duffré. Zijn oogen fonkelden en krampachtig streek zijn hand langs zijn donkeren knevel. Raymond de smid balde onwillekeurig de vuist.

'Zouden we niet omkeeren en een anderen weg nemen?' vroeg Alain, die een botsing wilde ontwijken.

'Zijt gij bang?' vroeg de smid.

De jongeling kleurde even en zei kortaf: 'Ik ben uit Avignon, dáár is geen enkel soldaat des keizers meerl'

'Kijk,' sprak Antoine, die de korte woordenwisseling niet had gehoord, 'kijk, zouden die lui er ook door moeten?' en wees op een viertal opgeschoten touwslagersjongens, die, elk met een dikken stok gewapend, voor hen uit gingen.

Nauwelijks waren deze tot dicht bij de soldaten genaderd, of daar klonk het commando: 'Halt, niet verder!'

'Waarom niet?' vroeg een van de vier.

'Eerst roepen: Leve de keizer! en dan moogt ge er door!' riepen een paar dronken kerels en dreigden met den geweerkolf.

'Wij moeten er door en roepen niet voor je keizer!' luidde het.

Intusschen waren de gebroeders Duffré met hun gezel naderbij gekomen en bemerkten tot hunne geruststelling achter de soldaten een tamelijk groote volksmenigte, die het den manschappen vrij lastig maakte en waaruit nu en dan de kreet: 'Leve de koning!' opsteeg.

Een der touwslagers beproefde door de rij te dringen en beantwoordde een duw van een soldaat met een hevigen stokslag. Dat was het begin van een vechtpartij. Antoine Duffré en de smid maakten zich gereed om er zich door heen te slaan; Alain

stond doodbedaard alles af te zien. Spoedig hadden de jongens, geholpen door het volk, de rij verbroken, echter niet zonder slagen en stooten te hebben opgedaan. Nu begon het Volk tegen de soldaten op te dringen; duchtig sloegen zij met hun geweerkolven in het rond om zich de menigte van 't lijf te houden.

'Weg met den keizer!' klonk het en opnieuw drong het volk vooruit. Opeens springt Raymond, de smid, naar voren, grijpt het borstbeeld des keizers van de draagbaar en werpt het op de steenen aan stukken. 'Bravo!' klinkt het van alle kanten, 'bravo!'; maar op hetzelfde oogenblik suist een geweerkolf door de lucht en met een gapende wonde aan het hoofd stort de waaghals neer.

Een kreet van afgrijzen steeg op: 'Weg met de moordenaars!' Steenen vlogen door de lucht, de volkshoop groeide steeds aan, de toestand der soldaten werd hachelijk. Antoine Duffré stond in de voorste rij en een paar passen achter hem zijn broer Alain, die met een bleek gelaat, trillende lippen, doch kalmen blik alle bewegingen der soldaten volgde.

Op het oogenblik dat de smid viel, week de menigte achteruit. Antoine treedt toe om zijn makker te helpen, die geen teeken van leven meer gaf; maar eensklaps vliegt een der negers op hem aan, grijpt hem met de linkerhand bij de keel en trekt met de rechter zijn mes. Nu was de beurt aan Alain. Als een tijger sprong hij op den neger toe, rukte hem van zijn broer los en slingerde hem met forsche hand over de straat. Een geweer wordt tegen hem opgeheven, de slag mist en de kolf bonst neer op de steenen. Met een plotselingen ruk trekt Alain den soldaat het wapen uit de hand. 'En nu terug,' buldert hij en slingert het zware geweer boven zijn hoofd. De voorste soldaten wijken achteruit: 'Bravo, bravo!' roept het volk, ziende dat de troepen reeds bijna tegen de huizen waren gedrongen. Nu was Alain Duffré voldaan. 'Zijt ge gewond?' vroeg hij aan zijn broer. 'Neen,' was het antwoord. 'Laat ons dan doorgaan,' sprak hij, wierp het geweer tegen den grond en zocht, gevolgd door Antoine, een uitweg door de menigte. 'En Raymond?' had Antoine nog even gevraagd. 'Die zal Toulon niet meer redden,' merkte Alain droogweg op en ging door.

Eenige schreden verder hoorden zij achter zich een luid gegil. 'Weg! weg! Vlucht!' klonk het. Zij wendden het hoofd om, doch werden reeds door het gedrang meegesleept. Een eskadron jagers kwam met getrokken sabel in vollen draf de straat opgereden en joeg het volk voor zich uit. Daar was geen tegenstand mogelijk, in een oogwenk waren de bedreigde soldaten ontzet. De ruiterij nam de geheele breedte der straat in, de menschenmassa steeds vooruit jagend; velen zochten hun heil in de winkels of vluchtten in de enge zijstraatjes; aan omkeeren was geen denken - steeds vooruit onder de flikkerende sabels der militairen.

Aan de andere zijde der straat kwam met geveld geweer de infanterie aangerukt. Voor de punten der bajonetten bleef het overschot der vluchtelingen staan; zij konden voor- noch achterwaarts en de zijwegen waren hun afgesloten. De commandant der jagers reed naar voren, salueerde den kapitein van het voetvolk en monsterde de gevangenen.

''t Ziet er leelijk uit,' zei Antoine Duffré tegen zijn broer, die niet van zijn zijde geweken was De aangesprokene antwoordde niet, hij had het hopelooze van hun toestand gezien.

'Twee aan twee in gelid!' beval de officier. Er bleef voor de twintig of dertig man, die daar stonden ingesloten, niets anders over dan zwijgend te gehoorzamen. Zij schaarden zich op rij, van weerszijden bewaakt door de cavalerie, terwijl een gedeelte van het voetvolk den tocht opende en sloot. Somber en stil marcheerden de gevangenen naar de donjons, waar zij weldra hun vonnis zouden vernemen.

Op korten afstand volgden eenige soldaten, die den smid op een draagbaar naar 't hospitaal voerden.

(*Wordt vervolgd.*)

De verovering van Genève.
Geschiedkundige anekdote.

De militie of nationale garde der Zwitsersche kantons betrok vroeger jaarlijks verschanste legerplaatsen, om zich gedurende eenige weken de gewoonten van het militaire leven eigen te maken. In het jaar 1845 bevond zich zulk een legerplaats op een kleine vlakte tusschen Genève en St. Julien, waar de burgers van Genève hun tenten hadden opgeslagen. De legerplaats vormde een vierkant van omtrent duizend passen in omtrek, op een zachtglooiende vlakte, en was van niet zeer diepe, maar droge slooten en tien voet hooge wallen omgeven. Binnen waren palissaden opgericht, meer om de jonge burgers, die voor een week of wat den soldatenrok hadden aangeschoten, te beletten, dat zij ongeoorloofde uitstapjes maakten, dan wel de legerplaats voor een vijandelijke overrompeling te beveiligen. Voor den hoofdingang bevond zich een soort verschansing met een wachtpost.

Bij mooi weer was het leven in het kamp des te meer draaglijk, daar bijna dagelijks vrienden en bloedverwanten uit de stad aan de landverdedigers een bezoek kwamen brengen.

Dicht in de nabijheid, vooral op den grooten weg, bevonden zich een groot aantal herbergen, waar de *férociers*, zooals de Geneefsche krijgers zich zelf schertsend noemden, zich van hun militaire vermoeienissen konden herstellen.

Na een wapenoefening van een paar uur bij een gloeiende zomerhitte, had het uit 120 manschappen bestaande legerkorps zich, met achterlating der noodzakelijke wachtposten, in de bedoelde herbergen verstrooid. Te midden van al deze dorstige Genèvers bevonden zich twee vreemdelingen, twee Sardinische soldaten, die een uitstapje naar Genève gemaakt hadden en nu te voet naar hun twee uur van daar gelegen garnizoen St. Julien terugkeerden.

De drukkende hitte mocht als verontschuldiging dienen, dat ze hun flesch zoo dikwijls lieten vullen, wat voor gevolg had, dat ze spoedig even luid schreeuwden als de Genèvers Daar hun de wijn al meer en meer naar het hoofd steeg, schoven ze al dichter bij de rijke en trotsche republikeinen en stieten met hun glazen aan. Het gesprek nam spoedig een staatkundige wending. De Genèvers lieten niet na, op hun vrijheid te stoffen en zich eenige woorden te laten ontvallen over de slavernij, waarin, naar hun meening, de Savoyaards, Piemonteezen en andere onderdanen des konings van Sardinië versmachtten. Spoedig kwam het al verder en verder, men werd wederzijds warm en de Sardinische soldaten, die voor geen slaven wilden gehouden worden, richtten ten slotte een formeele uitdaging tot de aanwezige Genèvers. Sabel of bajonet zou beslissen, wie gelijk of ongelijk had. De Genèvers overlegden met elkaar en verklaarden, dat zij naar de legerplaats gingen, maar spoedig zouden terugkomen.

Waarschijnlijk was het bericht der uitdaging, door twee Sardinische soldaten aan het leger gericht, spoedig bekend geworden, want de wachthebbende officier liet de posten versterken en verbood op strenge straf elke verwijdering uit de legerplaats.

Hiervan onderricht, stormden de beide Sardiniërs op de verschansing voor den hoofdingang los, zwaaiden met hun sabels door de lucht en daagden met veel getier en gelach herhaalde malen het heele Geneefsche leger uit, zich met hen te meten. Maar dit bleef, overeenkomstig de ontvangen bevelen, binnen zijn tenten en opende ze enkel, om de beide onstuimige wapenbroeders met scheldwoorden te overstelpen. Daar nu 120 kelen op den duur beter schreeuwen en langer brullen kunnen dan twee, behaalden de Genèvers ten slotte de overwinning en moesten de Sardiniërs, zooals men hun nariep, met schade en schande terugtrekken. Dezen zwoeren intusschen bij hoog en bij laag, dat zij zich zouden wreken.

Nadat zij omtrent een kwartier in de richting van St. Julien waren gegaan, verborgen zij zich in het kreupelbosch en wachtten het vallen van den nacht af. Na twaalf uur naderden zij de legerplaats, waar zij zich overtuigden, dat alle Genèvers sliepen, zelfs de opgestelde wachtposten. Zonder moeite klommen zij den wal over, klauterden over de palissaden en naderden de tent van den majoor, waarvoor de vaan van de republiek was geplant. De post, die de opdracht had, zoowel over de veiligheid van den majoor als over de onaantastbaarheid der vaan te waken, had al lang den krijgshaftigen schako ter zij geworpen, een vreedzame

DANTE ALS BALLING AAN HET HOF TE RAVENNA. NAAR BUFFETTI.

DE WONDERDOKTER, NAAR DE SCHILDERIJ VAN TENIERS.

slaapmuts over de ooren getrokken en zich, in een mantel gehuld, tot een slaapje op den grond uitgestrekt.

De beide Sardiniërs slopen behoedzaam nader en terwijl de een bij den snorkenden wachtpost bleef staan, maakte de ander zich van de vlag meester, waarna zij zich ijlings met hun buit uit de voeten maakten.

Op den grooten weg gekomen, stieten zij een vreeselijk geschreeuw uit, dat verraad en overval spelde; daarna snelden ze naar de grenzen en bereikten zonder ongelukken hun garnizoen. Hun alarmgeroep had intusschen het heele kamp opgeschrikt. Ten overvloede liet de majoor nog den generaalmarsch blazen. Alles liep wild en verward door elkaar, en hier en daar hoorde men zelfs een paar schoten knallen van slaapdronkenen, die meenden, dat de vijand het kamp overmeesterd had. Met moeite gelukte het den officieren eindelijk, de orde te herstellen en de manschappen in het gelid te krijgen. Met eenparige stemmen werd besloten, den vijand te achtervolgen. Men rukte onder het roffelen der trommels uit, manoeuvreerde eerst tegen de Savoysche grens, daarna tegen de Fransche, wat wel drie kwartier in beslag nam, en keerde daarna met stof bedekt in de verschanste legerplaats terug.

Den volgenden morgen toonden de beide Sardinische soldaten, die de vlag van het kanton Genève gestolen, of, volgens hun zeggen, als teeken der overwinning hadden meegenomen, ze aan hun kameraden, die op het zien daarvan in luide bijvalskreten uitbarstten. Dit geschreeuw werd evenwel door de officieren, die spoedig van het voorval kennis hadden gekregen, noch geduld, noch goedgekeurd. Ze begrepen onmiddellijk, dat deze streek, die er als een grap uitzag, misschien zeer ernstige gevolgen kon hebben. De beide vlaggedieven kregen een geduchten uitbrander en gingen voorloopig in arrest. Een bericht over deze gebeurtenis werd onmiddellijk naar Turijn verzonden. De Sardinische regeering beval oogenblikkelijk, dat de commandant van St. Julien en de kapitein van de in deze plaats liggende compagnie zich persoonlijk naar Genève zouden begeven, om de geroofde vlag aan den Staatsraad officieel terug te geven.

Voor den Staatsraad van Genève was de zaak van zeer bedenkelijken aard. Ongetwijfeld had hij daarover reeds lang en breed beraadslaagd, en het door hem genomen besluit, dat zeer zonderling scheen, was in de gegeven omstandigheden zeker het verstandigst.

De Staatsraad verklaarde aan de beide officieren, den stap der regeering van zijne Sardinische Majesteit volstrekt niet te begrijpen, omdat de ‘vod,’ die men hem had voorgelegd, niet de vlag van het kanton was; dat men daarom geen verontschuldigingen over een voorgewenden vlaggediefstal kon aannemen, dus ook niet wegens beleediging, die het kanton niet geleden had en niet had kunnen lijden.

Dit met zeer veel hoffelijkheid gegeven antwoord werd door de beide Sardinische officieren zwijgend aangenomen. Zij namen afscheid van den Staatsraad en keerden met den bevuilden en gescheurden zijden lap naar St. Julien terug, waar ze de beide soldaten, die beweerden, een vlag weggenomen te hebben, welke, zooals men te Genève beweerde, niet weggenomen was, uit hun arrest ontsloegen.

In weerwil van deze verklaring werd de bevelhebber der troepen in de verschanste legerplaats door den Geneefschen Staatsraad voor een krijgsraad gedaagd, die hem afzette, hoewel ‘officieel’ was uitgemaakt, dat de legerplaats in den bewusten nacht niet door de beide Sardinische soldaten overrompeld en de vlag der republiek door hen niet gestolen was. De soldaat, die voor de tent van den majoor de wacht had

moeten houden, maar dit niet gedaan had, zou, zooal niet gefusilleerd, dan toch tot de een of andere straf veroordeeld worden. Dit geschiedde evenwel niet.

Aldus was het einde der 'verovering van Genève.'

Op 'et karkhof.
door B. van Meurs.

Hieronder ligt de braove ziel
Die mien te vruug ontviel.

Mien kienders, haor veuruut gegaon,
Die trokken moeder aon.

Ze vraogen hoe 't mit vaoder geet
En klaogen um mien leed,

Dâ, 'k nou op aorde allinnig bin -
God, zou 'et meuglik zin?...

Ik luuster scharp, mit de oog' vol traon'
Of 'k soms iets kan verstaon.

Ik roep. - Gen woord, hoe lang 'k ook wacht;
De dooien fluustren zacht.

Dan kom ik thuus, waor alles treurt
Wâ haor nie ziet of beurt.

De dieren kieken triest en schouw:
Waor blieft de goeie vrouw?

De bluumkes vraogen kwienend mien
Haor lieve zonneschien.
Ach, enne schepsels, 't valt ons zwaor...
Kum, troosten wij malkaor!

Naar het Weeshuis
door Forestier.
(*Slot.*)

III.

Men had vrouw Van der Kamp in alle stilte ter aarde besteld. Vrouw Verveer, die den voorrouw had, toonde zich diep geroerd zoolang de stoet in de kerk en op het kerkhof was, doch toen de genoodigden na afloop daarvan in het sterfhuis bijeenwaren, scheen met den rouwmantel ook alle droefheid te zijn afgelegd. Er heerschte in het vertrek een luidruchtigheid, die kwalijk te rijmen viel met den droeven plicht, waarvan de aanwezigen zich zoo pas hadden gekweten. Met behulp van schragen en planken was een groote tafel geïmproviseerd, met mik, krentebrood en kaas beladen. Vrouw Verveer zat aan het hoofd der tafel, met de beide weezen Aan haar zij, en verder waren aan weerszijden de buren en kennissen geschaard. Gedurende de eerste oogenblikken hoorde men niets dan het rammelen met borden en kopjes. Doch toen de eerste honger, die bij zulke be grafenispartijen steeds buitengewoon groot is,

gestild was, raakten de tongen los. Er werd druk over alles gesproken, over alles behalve over de doode. De vriendelijksten spoorden de kinderen aan goed toe te tasten, want zoo lekker en overvloedig zouden ze het alle dagen niet hebben. Maar de weezen aten zoo goed als niets; verbaasd staarde de jongste de gasten aan, als zoch hij in zijn klein hoofdje het verband vast te stellen, dat tusschen de begrafenis van zijn goede moeder en de smulpartij bestaan moest. De oudste beet zich op de lippen en in zijn oog schitterde weer het onheilspellende licht, dat daarin fonkelde, toen zijn tante hem noodzaakte, drank te halen voor de timmerlieden.

Nadat men zich aan brood en kaas verzadigd had, kwam de borrelflesch voor den dag. Voor de mannen klare, voor het vrouwvolk brandewijn met suiker. Naarmate het geestrijke vocht de aanwezigen meer naar het hoofd steeg, werden de gesprekken ook losser en ongedwongener.

‘Leen,’ riep plotseling een groote kerel, die de flesch geducht had aangesproken en wiens tong ten gevolge daarvan dubbel sloeg; ‘Leen, nou biecht eens eerlijk op, voor hoeveel had je ze in 't fonds?’

‘Dat raakt jou niet,’ gaf Leen even brutaal ten antwoord.

‘Nou, nou, Leen, wat ben je vandaag gauw op je teenen getrapt! Mogen wij het niet weten?’

‘Je hebt er niets mee noodig,’ hernam vrouw Verveer, ‘'t was beter dat je de flesch wat meer met rust liet.’

‘'t Kan er nou anders wel eentje lijden,’ mengde zich een ander met een knipoogje in het gesprek; ‘t heeft jou geen windeieren gelegd, Leen.’

‘Wat? vroeg Leen, die van kwaadheid zoo rood werd als een kalkoensche haan.

‘Nou, of ze 't niet weet,’ hernam de ander, zijn buurman een duwtje met den elleboog gevend. ‘Tien stuivers per dag voor het waken, en dan nog den kost en den afval, en dan tweehonderd gulden uit het fonds. 'k Wou, dat ik ook zoo'n zwagerin op te passen had.’

‘Dat lieg je!’ schreeuwde Leen, van haar stoel opspringend. ‘Ik had ze er maar voor honderd gulden in.’

‘Nou weten we 't,’ grinnikte de ander, van plezier met de breede hand op de knie slaand.

‘Op jouw gezondheid Leen en op de honderd gulden.’ riep een derde, zijn glas in één teug ledigend.

Leen verbeet zich; nu eerst merkte ze den toeleg en hoe ze er in geloopen was.

‘Kom, kom, Leen, laat ze praten.’ kwam een buurvrouw sussend tusschenbeide, ‘wat kan het jou schelen, dat ze 't weten. Je bent er toch eerlijk aangekomen, 't is geen gestolen geld.’

‘Dat ben ik ook,’ hernam Leen, ‘en het raakt niemand of niemendal, voor hoeveel ik ze in het fonds had.’

‘Laten we daar maar niet meer over praten, Leen. Zeg liever eens, wat er met de kinderen moet gebeuren.’

‘Wel, die neem ik bij mij.’

‘Waarachtig? Voor niemendal, Leen?’

‘Dat kan je begrijpen! Ik ben blij, dat ik zelf rond kom. Waar zou ik die jongens van te eten geven?’

‘Maar waarom neem je ze dan?’

‘Wel om er gemak van te hebben en er een duitje aan te verdienen,’ antwoordde vrouw Verveer ruw.

‘Leg dat eens uit, Leen, hoe dat in zijn garen zit, want nu raak ik de kluts kwijt.’

‘'t Is anders nogal eenvoudig. Ik ben bij den armmeester geweest, want, hoe het loopt of niet, de kinderen vervallen toch aan den arme. Ik stelde nu aan den armmeester voor, de kinderen voor een daalder in de week bij me te nemen.’

‘Een daalder de twee?’

‘De twee, dat kan je begrijpen. Elk natuurlijk. Ik was de naaste familie, zei ik, en had er dus het meeste recht op, de kinderen groot te brengen.’

‘En wat zei de armmeester?’

‘Hij trok eerst een scheef gezicht, dat doen die menschen altijd, alsof je zoo'n paar vreetwolven voor niemendal zou kunnen houden. Het armbestuur zat op zoo zware lasten, het had al zooveel te onderhouden en van die viezevazen meer. Ik vroeg hem toen, of hij ze ergens anders voor minder geplaatst kon krijgen in een fatsoenlijk huishouden, waar ze als kind des huizes zouden behandeld worden.’

‘Je vergeet het weeshuis, Leen.’

‘Morgen brengen, daar vragen ze veel meer en daar kom je niet in dan door perteksie.

En dan, familie gaat toch voor, hoop ik. Om kort te gaan, hij gaf wel geen vast bescheid, ik moest vandaag nog maar eens terugkomen, maar ik begreep er toch wel zooveel uit, als dat hij ze mij laten zou.'

'Nou, ik feliciteer er je mee, Leen,' zei een der aanwezigen, 'maar, ik verzeker je, dat het geen hapje zal zijn. Kijk dien groote maar eens, hij ziet er niet uit als een katje om zonder handschoenen aan te pakken.'

Niemand had tot dusver veel acht op de jongens geslagen: ze hadden het veel te druk gehad met eten en drinken. Maar nu vestigden aller blikken zich op den knaap, die het geheele onderhoud gevolgd had en uit wiens oogen weer een onheilspellend vlammetje lichtte.

'Wel jongen, wat kijk je me valsch aan,' zei vrouw Verveer, 'kom je niet graag bij je tante wonen?'

'Neen,' gaf Toon vastberaden ten antwoord.

'Maar je moet, je moet!' schreeuwde vrouw Verveer, door dat enkele woord, maar meer nog door het onderdrukte gelach van een paar der - aanwezigen geprikkeld.

'Ik doe het niet,' zei Toon, 'ik wil niet.'

'Ferm zoo, jongen, zoo hoor ik het graag,' riep er een.

''t Is een stijfkop,' zei een ander.

'Nou, maar daar kan je nog plezier van beleven,' lispelde Leen's buurvrouw.

En zoo gaf elk op zijn wijs zijn opinie omtrent deze zaak te kennen.

'Je wil staat achter de deur,' raasde vrouw Verveer, 'nou zal je, al moest ik ook al je ribben stuk slaan.'

Toon zei niets meer, maar aan de trilling van zijn lippen was genoeg te zien, dat het in dat klein hartje bruiste.

'Mijn zwagerin heeft die vlegels bedorven,' meende vrouw Verveer als verontschuldiging te moeten inbrengen. 'Lieve mensch, ik zal er wat aan te schaven hebben.'

'En te slaan,' vulde een uit den hoop aan.

'Kijk jij maar naar je eigen,' antwoordde vrouw Verveer onmiddellijk; 'jij slaat je vrouw alle dagen die God geeft, als je roet een stuk in je kraag thuis komt.'

'Zeg dat nog eens!' stoof de ander op.

'Jij bent een dronkelap, daar blijf ik bij,' zei vrouw Verveer.

'En jij een kinderbeul.' repliceerde de ander. Men dacht niet anders of ze zouden elkaar in het haar vliegen, toen eensklaps de deur geopend werd en een jonge dame binnentrad. Deze aarzelde op het gezicht dier twistende en tierende menschen blijkbaar een oogenblik en scheen eerst van zins, terug te gaan, maar haar blik ontmoette de smeekende oogen der kinderen en nu trad ze dieper het vertrek in.

Ondertusschen was als bij tooverslag het geraas verstomd; ieder keek voor zich of de jonge dame aan. Vrouw Verveer had aanstonds haar zelfbeheersching teruggekregen, was al opgestaan en juffrouw Danner tegemoet gegaan.

'Dag, juffrouw, neem me niet kwalijk, juffrouw, maar het is onder ons soort van menschen zoo het gebruik. Ik had niet kunnen denken, dat de juffrouw zou komen. Mag ik de juffrouw een kopje koffie...'

'Dank je vrouw, ik heb geen tijd,' viel de jonge dame baar snel in de rede, en fluisterde haar daarna iets in het oor.

‘Maar dat meent de juffrouw niet,’ riep vrouw Verveer ten hoogste verbaasd uit, de handen in elkaar slaande. ‘Ik had er al stellig op gerekend, en waar konden de wurmpjes beter zijn?’

‘'t Is toch zoo, vrouw. 't Was de laatste wensch van de moeder. Hier,’ en ze liet een groot geldstuk in de hand van vrouw Verveer glijden, ‘dat is voor je moeite. Gaan jullie mee, jongens, ik kom je halen?’

Onmiddellijk sprongen de kinderen van hun stoelen op. In het oog van den oudste lichtte het nu niet meer, maar straalde daaruit een glans van genoegen en geluk.

‘Nu, dag vrouw Verveer. Kinderen, geef je tante een hand.’

‘Maar ze mogen toch wel eens een keertje bij me komen, niet waar juffrouw? Ik zal ze erg missen, want ik was er al zoo aan gehecht.’

‘We zullen zien, vrouw. Goeden dag samen.’

Toen de jonge dame met de beide kinderen vertrokken was, werd vrouw Verveer van alle zijden met vragen bestormd.

‘Ik ben er van kapot! Zoo'n feeks, zoo'n schijnheilige tang!’

‘Maar wat is er dan toch? Waar brengt ze de kinderen heen?’

‘Wel, naar het Weeshuis. En ik had er zoo vast op gerekend. Een mensch zoo te onderkruipen, 't is gemeen! En dan een eigen tante, 't is gemeen!’

‘Maar ze lei toch een goed pleistertje op de wond,’ meende er een.

‘Dat is een leelijke streep door je rekening, Leen,’ zei een ander.

‘Als het mij te doen stond, had ik ze niet laten gaan,’ was het gevoelen van een derde.

En zoodoende werd er nog lang en breed over gesproken, waarbij vrouw Verveer ieder oogenblik herhaalde, dat ze het gemeen vond, heel gemeen.

Ondertusschen was juffrouw Danner met de kinderen opgewandeld. ‘Heb ik niet goed woord gehouden, Toon?’ vroeg de jonge dame.

‘Ja, juffrouw, en ik ben zoo blij dat u gekomen is.’

‘Dus je bleef toch niet graag bij je tante?’

‘Neen, juffrouw, neen. Ze zei, dat ze mede ribben zou stuk slaan. Ik kan van haar niet houden, niets, maar van u houd ik veel, juffrouw, heel veel U bent zoo goed voor moeder geweest en voor ons.’

‘Wik ik je nu eens zeggen, waar je naar toe gaat?’

‘Asjeblieft, juffrouw.’

‘Welnu, ik breng je naar het Weeshuis. Daar zal je een heelen hoop kameraadjes vinden om mee te spelen, en Zusters, die heel goed voor je zullen zijn als je braaf oppast. En dat zullen jullie toch wel?’

‘Ja juffrouw,’ antwoordden beiden uit één mond. ‘De Zusters zullen ons niet slaan, zooals tante deed,’ voegde Toon er bij.

‘Neen jongens, dat doen de goede Zusters niet. Ze houden veel van alle kinderen, zooveel als een moeder.’

‘Wat zullen ze dan veel van ons houden,’ zei kleine Willem kinderlijk naïef, ‘want moeder hield toch zóó, zóóveel van ons!’

‘Wat ben ik blij, dat wij niet bij tante hoeven te blijven,’ hernam Toon, ‘ze had al gezegd, dat ze ons ranselen zou en nog meer, dat ik allemaal niet onthouden heb.’

‘Dus jullie zijn wel blij, dat je bij die goede Zusters komt?’ vroeg juffrouw Danner.

‘O juffrouw, zóó blij!’ antwoordden beide kinderen met stralende gezichtjes.

‘En dan mogen jullie nu en dan eens bij mij komen, en kom ik je ook eens opzoeken en hooren of je goed oppast, en dan breng ik wat voor je mee. Vinden jullie het nu zoo goed?’

‘Of we, juffrouw! Wij zullen altijd veel voor u bidden, voor u en voor moeder.’

Zoo keuvelende waren ze bij het Weeshuis aangekomen, waar een Zuster met een vriendelijk, innemend gezicht opendeed. ‘Wel, juffrouw, dat is lief van u, dat u de jongens zelf komt brengen. Zoo, brave jongens, jullie komen zeker graag hier? Nu, dat dacht ik wel. Gaat maar zoolang in deze kamer, dan zal ik de Eerwaarde Moeder waarschuwen.’ En het vriendelijke Zustertje dribbelde al weg.

‘Die is heel anders dan tante,’ zei Toon, ‘die zal ons zeker niet slaan.’

‘Daar zal ik wel veel van houden,’ voegde Willem er bij.

‘En zoo zijn de Zusters nu allemaal, jongens.’

Dezelfde Zuster kwam weer binnen. ‘De Eerwaarde Moeder vraagt, of u maar even bij haar in de kamer wilt komen.’

Willems hart klopte toch wel een beetje, toen ze de Zuster door de koude, hooge gangen volgden: zoo'n Eerwaarde Moeder moest toch wel een voorname, deftige dame zijn! Maar toen hij dat zachte, innemende gelaat zag, dat, ondanks haar hooge jaren, jeugdig was gebleven door haar dagelijkschen omgang met kinderen en de blijmoedigheid, waarmee zij zich al bijna veertig jaren aan haar verheven taak van opoffering en zelfverloochening had gewijd, week al zijn schroom. En dan die welluidende stem en die zachte hand, welk een tegenstelling met de barsche, ruwe stem en de grove, vettige hand van zijn tante! Nog meer contrasten troffen het ontvankelijk gemoed dier kinderen, welke zich uit een hel in een paradijs waanden overgeplaatst.

Het scherpe oog der menschkundige Overste ontging dit niet. ‘Jullie komen dan wel graag hier, kinderen?’

‘Ja, Eerwaarde Moeder, heel graag,’ antwoordde Toon flinkweg, en Willem voegde er min of meer bedeesd bij: ‘En ik zal heel braaf zijn en heel veel van u houden.’

Dit kinderlijk eenvoudige woord trof de grijze kloostervrouw. Zacht streelde ze de wangen van het jongske: ‘Dat is heel goed, Willem, en dan houden wij ook allemaal veel van je. Kom nu maar eens wat dichter bij het raam, dan kunnen jullie je kameraadjes zien, die zijn op de plaats aan het spelen.’

Dit beviel den jongens en met schitterende oogen zagen ze het opgewekte spel der kinderen aan, waaraan ook een paar der Zusters deelnamen.

‘Zou je niet graag mee willen doen, jongens?’

‘Ja, Eerwaarde Moeder, heel graag!’

‘Goed, dan gaan wij er aanstonds heen. U gaat immers nog even mee, juffrouw?’

Op het toestemmend antwoord der laatste, nam de Overste de kinderen elk aan een hand en verscheen zoo te midden der spelende en dartelende kindergroep. Het was treffend om te zien, hoe de jonge weezen in het vuur van hun spel dit een oogenblik staakten, om van de Eerwaarde Moeder een blik, een woord of een handdruk te ontvangen, en het daarna weer met denzelfden ijver op te vatten. Op de gezichten van Toon en Willem stond groote lust te lezen om mee te spelen. ‘Ik zie wel, jongens, dat je graag mee zou doen. Neem daarom maar afscheid van de juffrouw, dan mag je met je nieuwe kameraadjes aan het spelen gaan.’

‘Dag Toon, dag Willem, braaf oppassen hoor, dan kom ik Zondag hooren hoe je het maakt.’

‘Asjeblieft, juffrouw, we zullen aan u denken en aan moeder, en dan zullen wij wel braaf zijn.’

Een paar oogenblikken later waren ze al beste maatjes met de overige kinderen en druk aan het spelen. Ze hadden alles vergeten, ze waren gelukkig.

Bij de Platen.

‘Hou de plank!’ -

De hupsche kellnerin, die den kegelaars straks hun pot bier gebracht heeft, moet ook eens probeeren of zij den zwaren bal kan hanteeren. Aan haar gespierde armen zal het niet liggen, als dat haar niet te best mocht afgaan; maar kracht alleen is bij het edele kegelspel niet genoeg. Daar hoort ook oefening van oog en hand en kalme berekening toe. En het is zeer de vraag of de wakkere deern daarover in voldoende mate beschikt. Vooral nu zij van alle kanten zoo op de vingers gekeken en van wenken en raadgevingen overstelpt wordt, zal het een toer zijn, het stuk er goed af te brengen.

‘Hou de plank!’ roept haar het jolig gezelschap toe, en door die aansporingen tot de uiterste inspanning geprikkeld, neemt zij vastberaden den bal op. Hoep! daar gaat hij, in ademlooze spanning nagestaard door spelers en toeschouwers. En ja, hij houdt kranig de plank, hoor! Met dof gerommel rolt hij de baan ten einde en hots, klots! daar rollen de kegels omver, dat het zoo davert. Maar nog luider weergalmt hat hoera van de kegelaars, die onverwacht zoo'n geduchte mededingster gevonden hebben.

Adolf Müller te Munchen, luidt de onderteekening van het tafereeltje. Waar beter dan te Munchen, de stad der bierdrinkers en kegelaars, kon zulk een vermakelijk schilderijtje gepenseeld worden!

Dante als balling aan het hof te Ravenna. -

Door de woede der partijschappen uit zijn vaderstad verbannen, moest Dante, de grootste en edelste zoon van Florence, tot aan zijn dood het bittere brood der ballingschap eten. Hij had zijn geboortestad vrede en grootheid willen verzekeren en zij wierp hem uit als onwaardig om binnen haar muren te vertoeven. Deelmakend van het hoogste regeeringslichaam der Florentijnsche republiek, den raad der Prioren, had hij, om aan de eeuwige burgertwisten een einde te maken, weten ter bewerken dat de aanvoerders en stokebranden der partijen buiten de stad gebannen werden. Daarmee trok hij zelf het banvonnis over zich af, want door beide partijen thans evenzeer gehaat, zag hij zich op zijn beurt ter ballingschap verwezen. Zijn goederen werden verbeurd verklaard, zijn huis aan de plundering van het gepeupel prijsgegeven en hem zelf op straffe van den vuurdood verboden, ooit weer een voet in zijn geliefde vaderstad te zetten.

Zij, die met hem het lot der verbanning deelden, beproefden nog een poging om zich gewapenderhand van de stad meester te maken en er aldus weer binnen te dringen. Maar de aanslag, hoewel in den beginne gelukkig, mislukte, en Dante, die te rechtvaardig was om het ongelijk van beide partijen niet te erkennen, scheidde zich van dat oogenblik geheel van hen af. Hij behoorde tot geen partij meer, maar zou voortaan zijn eigen partij zijn, gelijk hij in zijn *Paradiso* zijn voorvader Cacciaguido laat zeggen:

Dan zult gij ervaren hoe bitter 't brood
Van vreemden smaakt, en wat een harde wet
Het op- en neêrgaan is langs andrer treden.
En wat u 't meest de schoudren drukken zal,
Dat zal 't verdwaasd en snood gezelschap zijn,
Waartoe ge in deze rampvallei zult vallen;
Want heel ondankbaar, woedend en laaghartig
Zal 't tegen u zich keeren. Maar slechts kort.
En hun, niet u, zal 't hoofd van schaamte kleuren.
Hun daden zullen van hun laagheid
Alom getuigen; dies zal 't eere u zijn,
Dat ge uw partij gevormd hebt bij u zelf.

Sedert was zijn leven één lange zwerftocht door het van burgeroorlogen verscheurde Italië. Padua, Genua, Verona, Parijs, Milaan, Pisa zagen hem beurtelings binnen haar muren; meer dan een dozijn steden en kloosters maken aanspraak op de eer, den voortvluchtigen dichter een toevluchtsoord te hebben aangeboden. Inmiddels rukte de pest te Florence zijn beminde gade en zijn twee jongste zonen uit het leven.

Een oogenblik scheen het dat Dante's vrienden voor hem den terugkeer in zijn vaderstad zouden verwerven. Zij wisten te verkrijgen dat hem genade zou worden geschonken, op voorwaarde dat hij een zware boete betalen en openlijk in de kerk zijn schuld belijden zou. Die laatste voorwaarde echter wees de wreed miskende burger met verontwaardiging af.

Hij kende zich niet schuldig en wilde Florence niet anders dan met fier opgerichten hoofde weer betreden. Aan een geestelijke, die hem genegen was en hem tot aanneming der voorwaarden had pogen over te halen, schreef hij in de bitterheid van zijn hart; ‘Dat is dan de roemvolle wijze, waarop Dante Alighieri in zijn vaderstad

teruggeroepen wordt, na de ellende van een bijna vijftienjarige ballingschap! Dat de belooning van zijn allen bekende onschuld! Dat het loon voor den arbeid en het zweet bij zijn studiën! - Dit is niet de weg, mijn vader, om in het vaderland terug te keeren. Wanneer gij of een ander mij een anderen kunt wijzen, die Dante's roem en eer niet schandvlekt, ik zal hem met geen trage schreden inslaan. Hoe! kan ik niet overal de zon en den glans der sterren aanschouwen? Kan ik niet overal de heerlijke waarheid onder den hemel opsporen, zoodat ik niet zonder eere en vol smaad te Florence naar mijn volk behoef terug te keeren? Hetzal mij toch wel nergens aan brood ontbreken.'

POESJESSPEL.

Het laatste jaar van zijn leven bracht Dante aan het Lof van Guido Novello te Ravenna door, die hem reeds herhaaldelijk de gastvrijheid had aangeboden, terwijl hij Dante's zoon Pietro een rechterlijk ambt opdroeg. Te Ravenna voltooide Dante zijn *Paradiso*, het trotsche dichtwerk, waardoor hij altijd nog hoopte het hart der Florentijnen te vermurwen en hen tot herroeping van het smadelijke vonnis te bewegen.

Zoo 't ooit gebeurt, dus riep hij uit in de eerste regelen van den XXVsten zang:

Zoo 't ooit gebeurt, dat dit gewijd gedicht,
Waaraan de hand gelegd heeft aarde en Hemel,
Terwijl 't sinds jaren vleesch en been mij kostte,
De wreedheid afmat, die de schoone schaapskooi
Mij uitwierp, waar ik als een ooilam sliep,
Den wolven vijand, die haar leed bereiden,
Dan keer 'k met andren roem, met andre kruin
Als dichter weder, en nabij de vont
Waar 'k werd gedoopt, aanvaard ik dan den lauwer.

Helaas; dat schoone droombeeld mocht Dante niet verwezenlijkt zien. Hij stierf in ballingschap te Ravenna, omringd van zijn beide zonen Pietro en Jacobo, zijn dochter

Beatrice en zijn vriend Guido. die hem door zijn gastvrijheid het laatste jaar zijns levens verzoette. De gravure in dit nummer stelt den dichter voor, terwijl hij aan het hof van hertog Guido zijn gedicht ten gehoore brengt. De hertog en zijn gemalin, van zijn hofstoet omringd, luistert in gespannen aandacht naar de voordracht des dichters, die ondanks zijn eenvoudig gewaad de hoofdpersoon is van dezen vorstelijken kring.

De wonderdokter. -

Ziedaar weer een tafereeltje van den welbekenden Vlaamschen meester David Teniers, een van die schilderijen, die ons midden in het gemoedelijke volksleven van voor een paar eeuwen verplaatsen. Wij zijn bij den wonderdokter, blijkbaar een specialiteit in die eigenaardige geneesmethode, welke ook nu nog bij de kwakzalvers niet geheel en al in onbruik is. Dat bewijst de flesch, die hij onderzoekend tegen het licht houdt en waaruit hij de diagnose moet opmaken van den pat[i]ënt, te wiens behoeve het oude moedertje zijn wetenschap komtinroepen. Ze is waarschijnlijk de vrouw van den zieke, te oordeelen ten minste naar haar bezorgde en meewarige tronie. Het oordeel van den dokter luidt zeker niet gunstig; het geleerde boek, dat hij bij zijn onderzoek raadpleegt, spreekt onverbiddelijk, - en het vrouwtje berekent vooreerst dat haar man nog lang mooi kan wezen met zijn ziekte en ten andere dat die haar, behalve de schade, nog op een heelen duit aan medicijnen en doktersgeld kan komen te staan.

Op den achtergrond schijnt de helper van den dokter nog met een paar patiënten bezig te zijn, die hun beurt afwachten om door den meester in het verhoor te worden genomen Het schijnen ook al geen deftige klanten; heel royaal ziet het er overigens niet uit in het laboratorium en de apotheek van dezen zeventiende-eeuwschen Sequah.

Poesjesspel -

Geen aardiger speelgoed dan een paar jonge katjes! Dat springt en buitelt en slaat met de kleine mollige pootjes, dat het liefhebberij is om aan te zien, liet aardige kind op onze gravure heeft er bijzonder veel schik in. Zij lijkt dan ook zelf wel een jong poesje, zoo guitig kijkt ze uit de heldere oogjes. Zij woelt met de vingertjes tusschen de groene grasspiertjes en brengt zoo haar poesje in den waan dat daar het een of ander beestje onder schuilt, waar het vinnig de nageltjes naar uitslaat. De kleine plaaggeest zou wel eens kunnen ondervinden dat die nageltjes scherp zijn; want dergelijke ervaringen zijn nu eenmaal onafscheidelijk van poesjesspel.

[Nummer 45]

De familie Duffré.
Een verhaal uit den tijd van Napoleon I,
door F.J.A.L. Cordens.

IV.

REGINA COELI, naar de terra-cotta-groep van Itasse.

Den volgenden morgen, heel in de vroegte, voordat de handwerksgezellen naar hun werkplaats gingen, marcheerde een lange, treurige stoet door de enge straten, die naar de havenwerken leidden.

Voorafgegaan en van weerszijden ingesloten door soldaten, ging een lange rij van burgers, met enkele gevangenen en veroordeelden van vroeger, naar buiten om aan de versterking der forten te arbeiden.

Hol klonk hun voetstap door de ledige straten, dof en akelig het geroffel der trom. De weinige nieuwsgierigen, die den stoet zagen voorbijtrekken, wendden droevig het hoofd af, en bij de gedachte dat de soldaten des keizers, met een schamperen lach om den mond, hun vrienden en broeders als een troep gemeene dwangarbeiders behandelden, konden zij ternauwernood hun woede bedwingen. Dwangarbeiders! Ja, de burgers, die zich verstout hadden een witte kokarde te dragen, (de kleur der Bourbons), of zich niet te schikken naar soldatengrillen, zij werden dwangarbeiders, gelijkgesteld met den laagsten inbreker of den lafsten struikroover - een onverbiddelijk gestreng vonnis der militaire overheid had hen er toe veroordeeld. De soldaten spraken en lachten luide, de gevangenen fluisterden en slechts weinig.

De gebroeders Duffré gingen naast elkander; zij hadden den nacht in de kille donjons slapeloos doorgebracht en zagen er bleek uit.

‘Het was dwaas, dat wij ons gisteren in die vechtpartij mengden,’ fluisterde Antoine.

‘Ja, zeer dwaas,’ antwoordde Alain.

‘Maar zouden wij dan altijd voor zulke lummels uit den weg moeten gaan?’ zeide Antoine spijtig.

‘'t Is dikwijls raadzaam het te doen.’

‘En die ellendige Brune, die ons veroordeelt om...’

‘Zwijg,’ beval Alain aan zijn ouderen broeder, die de tranen in de oogen had van machtelooze verbittering, ‘zwijg; of wilt ge het nog

erger maken? - we worden beluisterd. De maarschalk heeft mijn verzoekschrift misschien nog niet ontvangen of niet kunnen inzien. - Maar wat zal moeder angstig zijn, nu zij ons gisterenmiddag niet heeft teruggezien,' voegde hij er met bewogen stem aan toe.

Deze woorden brachten Antoine tot bedaren; stilzwijgend vervolgden beiden hun weg totdat zij aan de hooge wallen van het havenfort aankwamen. Zij hadden niet bemerkt, dat achter hen een lange, schrale gestalte, bijna over hun schouder heen, woord voor woord had afgeluisterd.

Ofschoon het nog vroeg in den morgen was, schoot de zon reeds hare stralen brandend heet neer op de kale wallen en bastions, wier donkere, glooiende massa zich scherp afteekende tegen de effen blauwe lucht. Van de hooge borstwering had men het uitzicht over de prachtige reede, waar, gedekt door de kanonnen der forten, talrijke schepen voor anker lagen; daarachter zag men de blauwe wateren der Middellandsche zee, op wier zachte deining eenige oorlogsbodems zich wiegden. Links lag in sluimerende rust het machtige fort Napoleon, het 'klein Gibraltar' genoemd, waar de jeugdige Bonaparte drie en twintig jaar geleden als artillerie-officier zijn schitterend krijgstalent had aan den dag gelegd; ter rechterzijde troffen het oog de laatste huizen der stad, met hun witgepleisterde muren, verscholen in het donker groen der olijfstruiken. De gevangenen werden, in troepjes verdeeld, naar verschillende gedeelten der versterking gevoerd; daar stonden spaden en houweel voor hen gereed.

Bleek van woede had Antoine Duffré de spade opgenomen. Moest hij werken aan de beveiliging der keizerlijke troepen, hij wiens hart gloeide voor de zaak van Lodewijk XVIII, hij, die niets dan haat over had voor Napoleon den dwingeland? Doch een enkele blik, een fluisterend woord van zijn broeder bedwong hem.

Wat zou verzet hier ook baten?

Beiden werkten aan het einde der verschansing; de wal liep er met een steile glooiing naar beneden, terwijl de toegang door palissaadwerk was afgesloten en eenige schildwachten, met geladen geweer, iedere poging tot ontvluchten beletten. Ofschoon Alain ijverig werkte, zijn leed niet klaagde en zijn broeder zelfs moed insprak, zag men toch aan zijn bleek gelaat en onrustigen blik, wat er omging in zijn ziel, hoe diep hij de vernedering gevoelde; maar de gedachte aan zijn zieke moeder en het vooruitzicht dat alleen gedweeheid en onderworpenheid hem uit dien toestand konden verlossen, deed hem met moed de spade in den grond steken.

Het ging tegen den middag, de arbeiders kregen een uur rust. Spade en houweel werden neergeworpen en de beide Duffré's zetten zich in de schaduw aan den voet der verschansing.

Hijgend wischten zij het zweet van het gloeiend voorhoofd en sloegen er haast geen acht op, toen een der medearbeiders met slependen gang op hen toetrad.

De aankomende was een lang en schraal man, in een havelooze plunje gestoken; een smal en beenderig gelaat, waarin een paar kleine, half gesloten oogen schitterden, gaf hem een uitdrukking van geslepenheid en valschheid, die nog verscherpt werd door zijn zwarte, langs 't voorhoofd sluipende haren. Hij knikte even en zette zich naast Antoine neder.

De Duffré's zagen verwonderd op, doch de bezoeker liet hen niet aan het woord komen en begon:

‘Naar ik hoor, zijt gij beiden veroordeeld, omdat gij u gisteren hebt verdedigd tegen een troep soldaten?’

Antoine werd toornig bij het herdenken van het gebeurde met zijn gevolgen.

‘Ja, ja, Brune is een streng man, die op zijn manier gerechtigheid beoefent,’ hernam de vreemdeling. ‘Ik voor mij heb het ook ondervonden; ik werk hier reeds drie weken. - Kijk, onze twee schildwachten nemen ook rust; we hebben dus vrij praten. - Ik heb den maarschalk van jongs af gekend, en heb onder hem gediend; maar ik moet zeggen: 't is een ellendeling, zonder hart, een wreedaard, die den haat en de verachting van heel het Zuiden heeft verdiend.’

‘'t Is verschrikkelijk,’ zei Antoine, ‘zoo als er met ons gehandeld wordt; maar we zijn in Toulon veel te bedaard. Mijn broeder hier is uit Avignon; daar is geen enkele keizerlijke meer, maar daar weet het volk zich ook te roeren.’

Alain Duffré had intusschen den vreemdeling goed opgenomen en kon een gevoel van afkeer haast niet overmeesteren: die oogen, die houding, die kleeding, 't maakte alles op hem een slechten indruk. Op ongezochte wijze in 't gesprek betrokken, zeide hij:

‘'t Is waar, keizerlijke troepen hebben we in Avignon niet meer, maar dat het volk bijna razend is en iederen dag offers zoekt voor zijn haat en zijn wraakzucht, dat betreur ik zeer.’

‘Dat betreurt gij?’ sprak de vreemde. ‘Het volk heeft gelijk, ook ik voel haat, gloeienden haat tegen dien maarschalk, doch een haat, die eenmaal zal worden gekoeld!’ Een lichte blos kleurde zijn dorre kaken en onheilspellend flikkerden zijn donkere oogen.

Antoine Duffré staarde den spreker zwijgend aan; zijn zwellende aderen en starre blikken verrieden wat er in zijn gemoed omging. Zijn broeder bemerkte het en zei bedaard: ‘Ook ik ben door den maarschalk diep, zeer diep gegriefd, doch ik haat hem niet. - Maar zeg ons, man, wie zijt gij? en hoe komt gij hier?’

‘U mijn levenshistorie te vertellen zou lang duren, ik zal het kort maken. Ik ben Jean Noiret, geboren te Brives; in de wandeling word ik genoemd Jean Squelette[1], omdat ik, zooals ge ziet, er niet heel doorvoed uitzie. Altijd ben ik een arme drommel geweest en ben het nog. In mijn jonge jaren heb ik Brune gekend als boekdrukker, hij was ook van Brives vandaan. Toen de revolutie kwam, werd hij ijverig republikein, wat ik hem nooit kwalijk genomen heb, want ik was het zelf ook. Ja, als men niets bezit, moet men het zien te halen, waar men 't krijgen kan. Ik was naar Parijs gegaan en zocht daar wat te verdienen. In die dagen leefde men te Parijs niet voor zijn plezier; de revolutie ging streng te werk....’

Antoine huiverde. ‘Ook mijn grootvader viel onder het mes,’ sprak hij.

‘Bah! er trouwden er zooveel met de guillotine,’ zei Noiret onverschillig; ‘maar in de Septemberdagen - toen stroomde het bloed!’

‘Was Brune toen ook in Parijs?’ vroeg Alain.

‘Neen, hij was toevallig die dagen afwezig. Maar ik ben er geweest; ik heb het moorden op groote schaal gezien en als men zoo iets onder de oogen heeft gehad, is men voor een kleinigheid niet meer bevreesd. Gij hebt wel eens gehoord van de jonge, schoone prinses de Lamballe, de vriendin van koningin Marie Antoinette? Welnu, ik bevond mij in den morgen van den 3en September als toeschouwer in de gevangenis La Force. Voor een tafel zat de rechtbank, bestaande uit een zestal mannen uit het volk en om hen heen en buiten de zaal stonden de beulen, waaronder een afschuwelijke neger, wiens zwarte armen en borst rood waren van het bloed. Op de

1) Jan Gernamte.

binnenplaats lagen de lijken opgestapeld en het bloed stroomde over de steenen. Daar kwam de jonge prinses binnen, door een paar mannen geleid; zij had zich in der haast moeten kleeden en haar prachtige blonde haren hingen los over de schouders en langs het doodsbleek gelaat. Ik hoorde naderhand, dat de moordenaars voor grof geld waren omgekocht om haar vrij te laten. Zoodra zij buiten kwam, moest zij roepen: "Leve het volk", dan zou haar geen leed geschieden. Herhaalde malen viel zij in zwijm voor de rechters en eindelijk werd zij naar buiten gebracht. Om op het binnenpleintje te komen, moest zij een paar treden af, die glibberig waren van het bloed; verstijfd van schrik bij het zien der opgehoopte lijken, vergat zij te roepen, wat haar bevolen was, en gilde: "Mijn God, hoe akelig," en viel opnieuw in zwijm. Een dronken pruikenmakersjongen wilde met zijn piek haar mutsje afnemen, maar stiet haar in het voorhoofd. Het gezicht van bloed was voor die tijgers een teeken; een bijslag velde haar neer; weldra was zij van sabels en pieken doorboord en een uur later werd haar hoofd op een piek rondgedragen onder de ramen der gevangenis, waar de koninklijke familie zat opgesloten.'

Over het gelaat van Noiret lag een ongewoon levendige trek en huiverend zag Antoine Duffré naar hem op. 'Hebt gij dat kunnen aanzien, zonder tusschenbeide te komen?' vroeg hij.

Noiret haalde de schouders op. 'Lafaard,' beet Alain hem toe.

De vreemdeling hield zich, alsof hij die opmerking niet had gehoord, doch oogenblikkelijk kreeg zijn gelaat zijn koude, ziellooze uitdrukking terug en hij zeide: 'Gij hebt naar mijn verleden gevraagd, luistert verder. Door armoede genoodzaakt nam ik dienst in het leger, iets dat mij altijd berouwd heeft. Brune was ook soldaat geworden, maar hij genoot het vertrouwen der Conventie en klom spoedig in rang. Het toeval wilde dat hij mijn generaal was. Voor de kleinste overtreding kreeg ik groote straf; mijn leven werd verbitterd. In 1799 lag ik in Holland, toen de Russen en Engelschen kwamen. Daags voor den slag, bij ik weet niet welk dorp, werd ik gevangen gezet en de generaal liet mij weten, dat ik gefusilleerd zou worden. Waarom? Ja, dat ko[n] hem niet schelen. Gelukkig wist ik te ontsnappen en zwierf meestal in Duitschland rond tot de uitroeping van het keizerrijk. In Frankrijk teruggekeerd, riep ik mede: "Leve de keizer!" en kreeg een postje als brugwachter. Het keizerrijk viel en ik bleef mijn post behouden, totdat ik op zekeren keer het bruggegeld had zoek gemaakt; toen was het met me gedaan. Bij Napoleon's terugkeer hoopte ik weer wat te verdienen; maar ik zie nu toch in, dat het de wijste partij is, zich aan de zijde des konings te scharen. Ik ben dus volbloed royalist en werk hier reeds drie weken, omdat ik een keizerlijk soldaat in 't water heb gegooid. Maar' - en hier begon hij heel zacht te spreken - 'ik ben het moê en hoop te ontvluchten. Gaat ge mee?'

'Hoe zult ge het aanleggen?' haastte zich Antoine Duffré te vragen, die zich door het verhaal van Noiret toch wel een weinig in zijn vaderlandsliefde gekrenkt voelde.

'Ik vlucht in geen geval,' zei Alain beslist.

Antoine wierp op zijn broeder een spijtigen blik.

'Nu, wilt gij niet? blijft dan maar hier; maar ik ga,' hernam Squelette. 'Ik heb gemerkt, dat hieronder enkele palissaden zijn omgevallen. De sprong van den wal is wel wat hoog, maar is men beneden, dan kruipt men gemakkelijk weg en is 't geen kunst meer om verder te komen.'

Deze woorden, bijna onhoorbaar uitgesproken, misten hun uitwerking op beide broeders, die de onderneming gewaagd vonden: er stonden immers twee schildwachten in de buurt. Antoine, die wel trek had tot ontvluchten, meende die opmerking te

moeten maken en juist wilde hij spreken, toen zijn aandacht werd afgeleid door een groep militairen, die op eenigen afstand de hooge borstwering hadden beklommen. Hij stiet Noiret aan den arm en maakte er hem opmerkzaam op.

‘Ha, daar is hij, die tijger,’ barstte Squelette los; ‘daar staat hij met zijn verrekijker, mijn voormalige generaal. Kon ik hem alles eens betaald zetten!’

Een donkere blos vloog langs zijn beenderig gelaat, zijn oogen gloeiden en krampachtig balde hij de magere vuist.

Maarschalk Brune, wien deze woorden golden, was toen een man van 52 jaren, van meer dan gewone lengte, die ondanks zijn lange en moeilijke veldtochten in Zwitserland en Holland, in Italië en Pommeren, nog zijn volle kracht en gezondheid genoot. Drie jaren na zijn veldtocht in Holland werd hij gezant te Constantinopel en ofschoon hij weinig goeds ten uitvoer bracht, werd hij toch in 1804 begiftigd met den rang van maarschalk. In 1807 viel hij bij

Napoleon in ongenade en eerst na 's keizers terugkeer van Elba werd hij opnieuw met een opperbevelhebberschap bekleed.

Langzaam wandelde Brune een oogenblik op en neer. Zijn blik was koud, gebiedend, streng en drong door tot in de ziel. Hij droeg een uniform zonder eenige versiersels en zijn donkere haren werden gedekt door een eenvoudig steekje. Hij werd gevolgd door zijn adjudant Allard en eenige officieren; naast hem ging generaal Loverdo, wiens hooge, kloeke gestalte nog krijgshaftiger scheen in de blinkende kurassiers uniform.

De maarschalk kwam de versterking in oogenschouw nemen en richtte zijn kijker naar zee, om te zien wat de Engelsche vloot in 't schild voerde.

‘Hoe staat het er mee, maarschalk?’ vroeg de generaal, die ongeduldig met zijn sabel in 't zand woelde.

‘Och, 't blijft hetzelfde. Zij winnen niets en wij verliezen niets; ik geloof niet, dat de vloot veel kwaad zal doen.’

‘Ik wenschte dat het liedje uit was,’ bromde Loverdo.

‘Geduld, generaal, 't zal wel eindigen,’ zei Brune, schoof zijn verrekijker ineen en daalde van de borstwering af.

Intusschen ging Squelette voort met schelden op Brune, dien gewetenloozen schurk, dien dief en schraper, doch op eens hield hij op. ‘Zwijg kerel!’ klonk het achter hem. Noiret had in zijn drift niet bemerkt, dat een sergeant voorbij was gekomen en zijn schimpen had gehoord. Op dit kort bevel, vergezeld van een hevigen schop, was Noiret opgesprongen en zag met gluiperige blikken naar den militair. Deze nam den arbeider goed op en streek met de hand langs het voorhoofd alsof een herinnering bij hem ontwaakte.

‘Zoo! een oud-kameraad, geloof ik! Ja, - Jean Squelette - nu herken ik je; je gemeen gezicht verraadt je altijd.’

Jean Squelette kromp ineen; zijn bleek gelaat kreeg een akelige uitdrukking. De onverbiddelijke sergeant vervolgde:

‘Weet je 't nog, dat je me vroeger bestolen hebt? - zeg weet je 't nog, dat jij de gemeenste kerel waart van 't heele regiment? en denk je nog wel eens aan Holland, waar je den kogel had verdiend omdat ge het wachtwoord aan de Russen hebt willen verkoopen, ellendige landverrader! En nu kom je hier schimpen op den maarschalk, die je vroeger nog met geld uit den nood heeft geholpen! Ik zal er hem kennis van geven, dat we een verrader hebben teruggevonden!’

Jean Noiret beefde over al zijn ledematen, zijn lippen trilden en vuurstralen schoten uit zijn half toegeknepen oogen; hij sprak geen woord.

De sergeant keerde hem minachtend den rug.

Schielijk wierp Squelette een blik op de twee schildwachten - zij stonden lustig te praten, beurtelings uit de veldflesch drinkend. Plotseling greep hij een spade en voor dat de sergeant zich kon omwenden, bracht hij hem een zwaren slag tegen het achterhoofd toe.

Met een luiden gil zonk de militair ineen en op hetzelfde oogenblik sprong Noiret, lenig en vlug als een tijger, van den hoogen wal naar beneden. De schildwachten lieten verschrikt de veldflesch vallen en losten hun geweer op den vluchteling. Een hunner, op hem toegesprongen juist toen hij door de opening der palissaden verdween, viel tegen de houten afsluiting; maar toen hij met gekneusden arm opstond en door dezelfde opening kroop, was van Noiret niets meer te zien.

Voordat de Duffré's zich rekenschap van het gebeurde konden geven, was het reeds voorbij. Alain trad op den sergeant toe en stelpte met zijn zakdoek het bloed, dat uit de gapende wonde gutste. Antoine stond versuft.

'Help mij hem verbinden,' sprak Alain.

Antoine verroerde zich niet.

'Om Gods wil, Antoine, help mij, die man heeft u toch nooit iets misdaan.'

Langzaam trad Antoine naderbij, hielp den gewonde een doek om het hoofd winden en wischte het bloed van het doodskleurig gelaat.

Door de schoten gewaarschuwd, kwamen verschillende soldaten toegesneld; ook de maarschalk, die in de verte alles had gezien, kwam naderbij, liet zich omtrent het voorval inlichten en beval den gewonden sergeant weg te brengen en goed te verzorgen.

'En u dank ik,' zeide hij, zich tot de Duffré's wendend; 'ik zal dit in aanmerking nemen; wie zijt gij?'

'Ik ben Alain Duffré uit Avignon,' sprak de jongste, 'dezelfde, die u gisterenavond een verzoek om gratie heeft gezonden.'

'Dat heb ik ontvangen,' zei de maarschalk kortaf en sloeg een doordringenden blik op den jonkman. 'Zijt gij die Duffré, die, naar ik verneem, zich voortdurend in 't openbaar oproerige taal veroorlooft?' vervolgde hij op strengen toon. 'Maar ge spreekt in je geschrift nog van een anderen Duffré, je broer?'

'Die ben ik,' zeide Antoine verlegen, 'ik woon hier te Toulon.'

'Zoo, dus jij woont te Toulon en jij te Avignon, in de stad, waar weerlooze soldaten als wilde dieren werden opgejaagd en afgemaakt.'

De maarschalk wierp een vorschenden blik in het open gelaat van Alain.

'Ik heb nooit het bloed van een Franschman vergoten en zal het nooit vergieten.'

'Maar gij eerbiedigt den keizer niet; gij staat voor de zaak des konings.'

'Ja, maarschalk!'

'Dat is genoeg om u hier te houden,' sprak Brune, en fronste de wenkbrauwen. 'Doch gij hebt u edelmoedig getoond tegenover een mijner soldaten. Daarom zal ik uw straf veranderen. - Jij kunt gaan, jij en je broer, maar binnen acht en veertig uren verlaat ge Toulon.'

De maarschalk keerde hun den rug zonder een antwoord af te wachten en fluisterde iets tegen een luitenant, die vervolgens de Duffré's buiten de versterking bracht.

'Een mooie verandering van straf,' lachte generaal Loverdo.

'Ja,' zeide Brune, 'de eene kan naar Avignon teruggaan, maar zijn broer vertrouw ik minder, die moet dus maar met hem mee, dan zijn we hem hier kwijt. En zoolang ik nog in Toulon het bevel voer zal ik mijn gezag doen gelden en wil ik worden gehoorzaamd.'

'Zeker, zeker,' antwoordde Loverdo, die de overtuiging had, dat het bevelvoeren van zijn maarschalk niet lang meer duren zou.

(*Wordt vervolgd.*)

De Anarchist.
door Sylvester.

Het was in de dagen, dat de kranten vol stonden van schrikkelijke berichten omtrent den bommenwerper in het café *Terminus* en de anarchistische manifestatiën in de Engelsche hoofdstad.

In zijn gezellige huiskamer zat mijnheer Van Buren aan de theetafel en vergastte zijn jonge vrouw op de akeligheden, die zijn geliefkoosd blad met de schrilste kleuren den lezer opdischte. Jeannette roerde tusschenbeide ongeduldig in haar kopje, want het verveelde haar, niets anders te hooren dan van dynamiet, meliniet, groenpoeder, pikrine zuur en andere scheikundige mengels, die tot het samenstellen van een fatsoenlijke anarchistenbom noodig zijn; zij begreep er toch niets van, hoewel haar het hart ineenkromp als zij aan de uitwerkselen van al die vreeselijke dingen dacht.

Henri van Buren leunde achterover in zijn stoel en las met onverstoorbare kalmte verder: ‘In de bom bevonden zich vier revolverkogels, spijkers, stukken ijzer...’

‘Henri,’ zoo onderbrak hem opeens zijn echtgenoote, die het niet meer kon uithouden, ‘drink eens; je laat je thee heelemaal koud worden.’

Henri, die zoozeer in de anarchistische afgrijselijkheden was verdiept, dat hij aan geen thee meer dacht, werd door die woorden tot de werkelijkheid teruggeroepen. Hij legde de krant op tafel, wierp over zijn lorgnet een blik op zijn vrouw om te zien, welken indruk die belangwekkende voorlezing op haar had gemaakt, en deed een paar lange teugen uit zijn porseleinen kopje.

Jeannette had dit oogenblik afgewacht om een gesprek te beginnen en zich tevens een kleine wraakneming te veroorloven op het blad, dat haar zoo onaangenaam bezig hield.

‘Foei, Henri, wat is dat een nare krant,’ zoo begon zij, terwijl haar man op het punt stond zijn kopje weer neer te zetten.

‘Een nare krant? hoe bedoel je dat, lieve?’

‘Wel er staat niets in dan wat akeligheden; ik word er zenuwachtig van.’

Henri wierp een bezorgden blik op zijn vrouw; maar zijn inspannende lectuur was ongetwijfeld oorzaak dat hij van die zenuwachtigheid hoegenaamd niets gewaar werd. Werktuiglijk nam hij het nieuwsblad weer ter hand.

‘Als er nu eens iets moois of iets grappigs in stond...’ vervolgde Jeannette.

Henri zag terloops alle vier de bladzijden over, of er ook iets moois en grappigs te ontdekken viel, maar een bijna onmerkbaar hoofdschudden verried het vruchtelooze van zijn onderzoek, en met heimelijke graagte zocht hij zijn dynamiet en pikrine-zuur weer op. De voortzetting der lectuur moest echter tot elken prijs verhinderd worden en Jeannette besloot een laatste poging te wagen.

‘Je hebt nu nog niets gelezen,’ zoo begon zij weer, ‘als van menschen, die den hals gebroken hebben of verdronken zijn, en nu ben je al een kwartier lang bezig over de anarchisten en hun bommenfabricatie; ik raak er heelemaal mee van streek.’

Opnieuw zag Henri over zijn lorgnet haar aan. ‘Ik dacht dat het je interresseerde,’ zeide hij.

‘Dat doet het eigenlijk ook, maar het is te akelig en duurt te lang; toe, Henri, leg die krant nu neer en praat een beetje, je kan ze straks toch nog lezen.’ Deze woorden, op smeekenden toon en met een smeekend gezichtje gesproken, verteederden den man. Als zijn vrouw hem zoo aankeek, was hij gewoon te zwichten in alles, behalve op het stuk van nieuwe hoeden en zomermantels.

‘Nu, ik wil je niet zenuwachtig maken, maar dan moet je me nog een warm kopje geven.’

‘Dat zal je hebben; ik wist immers wel dat je de beste man van de wereld was.’

Het gesprek, waarnaar Jeannette zoozeer verlangde, wilde maar niet goed van stapel loopen; zij meende er geen beter begin aan te kunnen maken, dan door nog even terug te komen op de akeligheden, die haar zoolang hadden geërgerd.

‘Wat is er tegenwoordig toch een slechtigheid in de wereld,’ zoo begon zij.

‘Ja, de tijden zijn ernstig,’ was het antwoord. ‘Wat heeft er dat volk toch aan om in een rustig café bommen te gooien? Men zou haast niet meer op reis durven gaan.’

‘'t Is jammer. Toen we verleden zomer langs den Rijn zijn geweest, heb je gezegd, dat van 't jaar Parijs aan de beurt was. Maar nu de anarchisten daar zóó huishouden, zal er niet veel van komen,’ voegde zij er met een zucht bij.

‘Parijs? Voor geen geld ga ik er heen!’ riep Henri. ‘Verbeeld je, dat we het daar ook zoo troffen als die onschuldige menschen in *Terminus.* En in comedies of schouwburgen ben je ook al niet veilig.’

Jeannette kreeg een rilling van schrik en ze ging toch zoo graag naar Parijs.

‘Weet je, wat we zullen doen,’ vervolgde Henri, ‘we zullen hier en daar eens uit logeeren gaan, we zijn op verschillende plaatsen gevraagd. En dezen zomer maken we een korter uitstapje, naar de Antwerpsche tentoonstelling bijvoorbeeld.’

Jeannette, die wel wist, dat Antwerpen op hun weg lag naar Parijs, en zij de tentoonstel-

ONZES HEEREN HEMELVAART, NAAR DE SCHILDERIJ VAN G. BIERMANN.

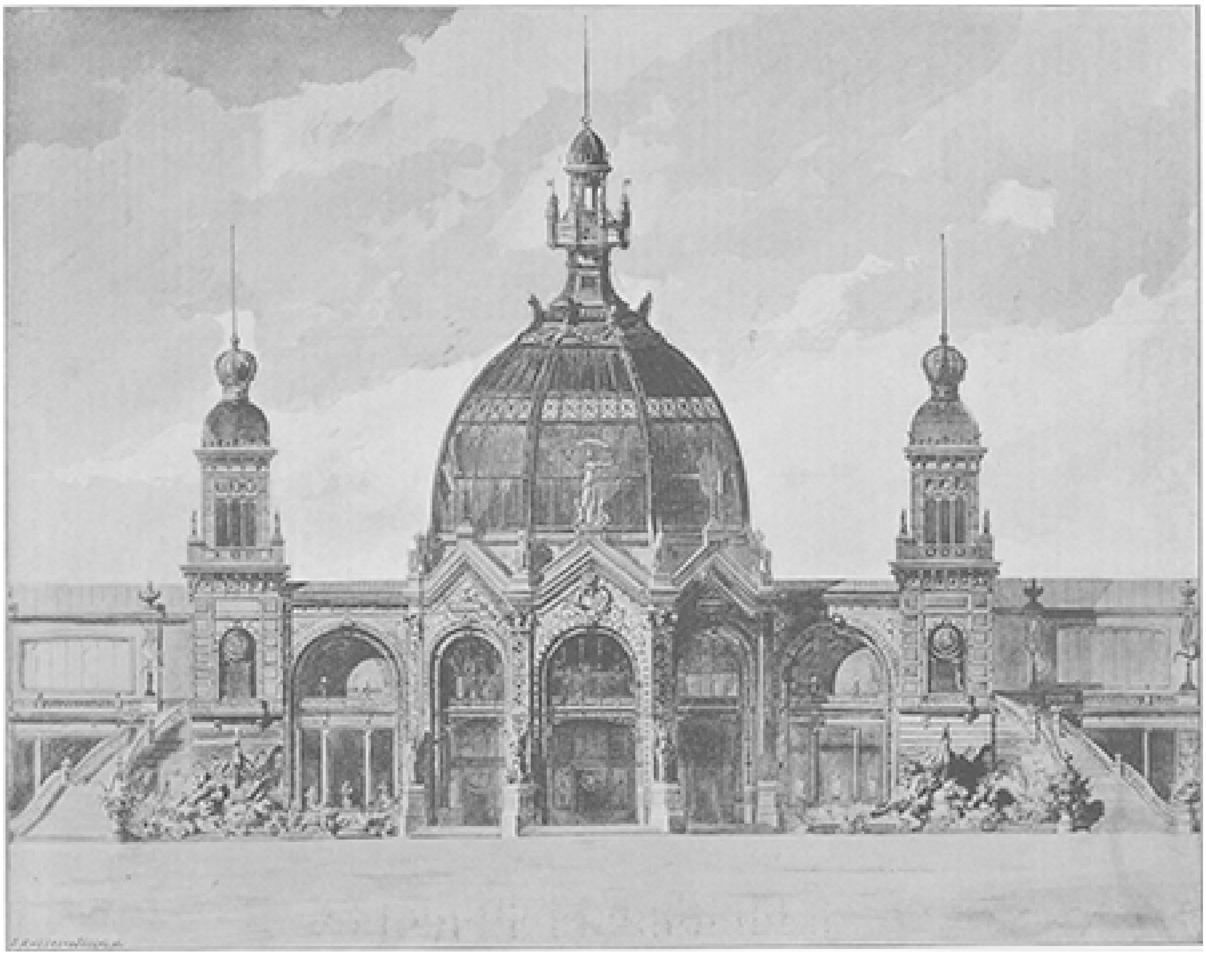

DE VOORGEVEL VAN HET HOOFDGEBOUW DER WERELDTENTOONSTELLING TE ANTWERPEN.

ling toch wel zou zien als de reis naar Frankrijks hoofdstad verwezenlijkt werd, antwoordde er niet veel op. Eindelijk zeide zij:

'Henri, je bent in langen tijd niet bij mama geweest.' Henri van Buren zette zijn gelaat in de plooien, toen zijn vrouw over mama begon te spreken Met schoonmama stond hij niet op te besten voet en dat had hij te wijten aan zijn eigen gebreken, die door de vergrootglazen van schoonmama's lorgnet tot misdaden aangroeiden.

Vooreerst ging hij van het idee uit, dat de meubels in een vertrek gemaakt waren voor hem en niet hij voor de meubels. Al was een fauteuil nog zoo mooi bekleed of bestikt, Henri ging er niet in zitten, maar in liggen. Zelfs had hij nog bij zijn laatste bezoek aan mevrouw Werthuss, anderhalf jaar geleden, de onbedachtzaamheid gehad, terwijl hij op een fauteuil had plaats genomen, zijn voet te leggen op een stoel, die voor hem stond. En, o gruwel der gruwelen, hij had beslijkte schoenen aan, want de sporen vertoonden zich op het tapijt. Eenige pikante opmerkingen en het effen gelaat zijner kraakzindelijke gastvrouw waren dien avond zijn straf. Ook had hij het gewaagd een sigaar op te steken in het salon, waar nooit tabaksrook mocht omhoogkringelen, en in afwezigheid van mevrouw had hij daar gedampt en gewalmd, alsof er vleesch gerookt moest worden. Maar zijn grootste gebrek was dit: Henri was een man, die altijd tijd genoeg had, die er niet op zag een kwartiertje later thuis te komen dan was afgesproken. Toch was hij geen 'plakker,' verre van daar, en over te veel bezoek van koffiehuizen of sociëteit had zijn Jeannette nimmer geklaagd of te klagen gehad. Doch bij zijn stipte schoonmama was hij tweemaal tien minuten en eens een kwartier te laat aan tafel gekomen en de gevolgen waren van dien aard, dat Henri zijn voorgenomen bezoek van drie weken met veertien dagen verkortte en het voornemen maakte, daar vooreerst niet meer te logeeren.

Terwijl hij dit alles zich weer voor den geest bracht, zag Jeannette hem aan, en in de meening dat hij in verstrooidheid haar vraag niet had gehoord, vroeg zij opnieuw: 'Henri, zouden we niet eens naar mama gaan? Ze heeft ons in haar laatsten brief nog zoo dringend verzocht.'

'Zou je daar graag heen gaan?'

'Ja, heel graag en jij bent er ook in lang niet meer geweest.'

Henri zuchtte: 'Och, ik heb er niet veel plezier in,' sprak hij.

'Foei, man, wat ben je weer onaardig,' teemde Jeannette. 'Neen, je moet met me meegaan; de menschen zullen haast denken, dat je ongenoegen hebt gehad.'

Mijnheer Van Buren haalde de schouders op. Maar hij was een man, die overal nogal goed overheen kon, hij zeide dus glimlachend: 'Wat je doet, ga jij er logeeren, doe veel groeten van me aan mama en over een dag of tien kom ik je halen, vind je 't zoo niet goed?'

'Neen, dat doe ik niet; we moeten samen gaan. Ik zal morgen een briefje schrijven.'

'Toch niet dat we komen.'

'Neen, dat niet. Maar je zal wel met me meegaan, niet waar?'

'Ik zal er eens over denken.'

***

Veertien dagen waren nog niet voorbij of Jeannette van Buren had het door al haar gepraat en geschrijf zoo ver weten te brengen, dat er van haar mama een nieuwe

invitatie kwam, waarop Henri antwoordde dat het hem hoogst aangenaam zou zijn, van die uitnoodiging gebruik te maken, en dat hij en zijn vrouw Dinsdagmiddag met den trein van drie uur te B. zouden aankomen.

Om halfelf reed Henri met zijn vrouw naar het station, bezorgde zijn bagage en wandelde, in afwachting van den trein, het drukke perron op en neer. 't Was prachtig weer en er gingen veel menschen op reis.

‘Ik hoop, dat we een leege coupé treffen,’ sprak Jeannette, ‘je kan nooit weten wat voor naar gezelschap je bij je krijgt.’

‘Ja, men treft tegenwoordig van allerhande verdacht volk in 't spoor.’

‘Als de trein komt zullen we maar gauw in een coupé stappen en het portier dicht trekken,’ zei de jonge mevrouw.

Henri was van een tegenovergesteld gevoelen; hij vond het beter te wachten, totdat de meeste reizigers waren ingestapt en dan een plaatsje naar zijn zin te kiezen.

Na dit kort gesprek wandelden zij weer zwijgend over het perron.

Hadden de kranten van mijnheer Van Buren het hoofd zijner vrouw op hol gebracht? Wantrouwig zag zij naar alle reizigers en inspecteerde met zorg de valiezen en reiskoffertjes, die zij bij zich hadden. Zij had weer zooveel hooren lezen van dien Engelschman, die met een bom in zijn zak naar Greenwich was gespoord.

Eindelijk kwam de trein met donderend geraas de ijzeren bekapping van het station binnenstoomen. De portieren sloegen open en onder het gerammel der handkarretjes van de bestellers, het geschreeuw der krantenjongens en het zuchten der locomotief verdrong zich alles om de waggons. Jeannette van Buren trok haar man bij den arm om er maar gauw bij te zijn; maar Henri bleef zijn plan getrouw en liet zich niet meesleuren. De meesten waren reeds ingestapt, toen onze twee reizigers nog langs den trein liepen. Maar Henri had gelijk gehad; in den allerlaatsten waggon was een leege coupé; gauw er ingestapt en ze zaten alleen, hetgeen zij zoo vurig hadden verlangd. De paraplu's lagen al in de netten, alle drukte aan den trein had opgehouden, en reeds luidde de bel tot teeken van vertrek, toen Jeannette eensklaps een gilletje slaakte, haar man aanstiet en in een hoek der coupé neerviel.

De oorzaak van dien schrik was heel eenvoudig; toen het echtpaar zich reeds volkomen veilig waande, werd plotseling het portier opengemaakt en een vreemde reiziger kwam binnen.

Henri had gezien hoe de vreemdeling haastig was komen aanloopen, doch niettegenstaande alle pogingen van een treinbeambte, die van ongeduld stampvoette, zoo langzaam mogelijk instapte. Hij droeg een valies voor zich uit en besteedde de uiterste zorg om het niet tegen het portier te stooten; hij zette het behoedzaam op de bank en was nog bezig met instappen toen de locomotief reeds floot en zich in beweging stelde. Eindelijk nam de vreemde man plaats en bekommerde zich volstrekt niet over het toeteren van den beambte, die nijdig het portier dicht sloeg.

Het uiterlijk van dezen nieuwen reiziger was wel eenigszins geschikt om een zenuwachtige dame schrik aan te jagen. Van het hoofd tot de voeten was hij gehuld in een grijze jas, waaraan de kleermaker niet veel kunst had besteed. Hoe lang die man was, liet zich eerst goed berekenen, toen hij met een been over de bank ging liggen, en dat hij spierkracht bezat, zag men uit zijn geringste bewegingen. Zoo zat hij daar, de handen diep in de zakken, strak voor zich uit te staren met een bleek, ontevreden gelaat, door een ruwen, slecht ontwikkelden baard omgeven, terwijl de norschheid van zijn trekken nog werd vergroot door een bril met zwarte glazen.

‘Wat een akelige man,’ fluisterde Jeannette, terwijl zij haar oogen niet van den vreemdeling afwendde.

‘Maak je maar niet ongerust,’ antwoordde Henry nauw hoorbaar, terwijl hij eveneens zijn blikken op den medereiziger vestigde.

Deze scheen te bemerken, dat over hem gesproken werd. Door zijn zwarten bril wierp hij op het echtpaar een brutalen blik en beiden zagen aanstonds voor zich. Eenige oogenblikken gingen voorbij. Plotseling stiet Jeannette haar man weder aan en zeide beangstigd, maar zoo zacht dat hun metgezel het niet hooren kon: ‘Kijk toch eens wat een vreemd valies hij bij zich heeft.’

Van ter zijde wierp Henri er een blik op.

Het was een oud zwart handkoffertje, op verschillende plaatsen geschaafd en geschonden. Er scheen veel in te zitten, want het was open en tusschen de opening zat de hals eener flesch, die in papier was gepakt; bezijden het valiewas nog een andere sluiting, die eveneens geopend was en waarachter een metalen voorwerp schits terde, dat wel iets geleek op een blinkenden zilveren bol.

‘'t Is niets,’ fluisterde Henri, ‘die man gaat op reis, net zooals wij.’

‘Ja, maar dat blinkende ding, verbeeld u dat het een bom was,’ zeide Jeannette, terwijl zij van haar eigen woorden schrok.

‘Ben je mal?’ was het antwoord van Henri, die echter langzamerhand een weinig bezorgdheid begon te koesteren en volstrekt niet op zijn gemak was, als de donkere brilleglazen hem aanzagen. In 't eind vatte hij een kloek besluit; om zijn vrouw en zichzelf gerust te stellen, besloot hij den vreemde flinkweg aan te spreken; was eenmaal een gesprek aan den gang, dan zou vanzelf wel blijken dat die man zoo gevaarlijk niet was als hij er uitzag. Een voorwendsel was gauw gevonden; hij vroeg dus met luider stem:

‘Mijnheer, zou het u hinderen, als ik dit raampje openschoof?’

Was Henri min of meer zenuwachtig en klonk daarom zijn stem ietwat barsch?

Een onverstaanbaar gegrom was het antwoord, en Jeannette had het wel willen uitgillen, zoo leelijk gromde hij en zoo akelig staarden zijn donkere oogen achter den zwarten bril haar aan. Henri dacht niet meer aan zijn raampje en kroop zoo diep mogelijk in zijn hoek.

De vreemdeling scheen tevreden; een vluchtige, satanische lach speelde om zijn bleeke lippen; hij zag nog eens met bezorgdheid naar zijn valies, nam een notitieboekje uit zijn borstzak en begon te schrijven en te bladeren.

‘Hoever moeten we nog sporen?’ vroeg Jeannette aan haar man.

‘Over een kwartier zijn we te S., waar we twee minuten oponthoud hebben. Aan het hoofdstation van V. moeten we uitstappen en een kwartier wachten en dan gaan we zonder verder oponthoud naar B.’

‘We zullen te S. een andere coupé nemen, niet waar?’ vroeg Jeannette.

‘Zeker, dan zijn we dien vent kwijt.’

De trein was op vijf minuten afstand van S. De vreemdeling stak zijn notitieboekje in den zak en ging zijn medereizigers scherp zitten aanstaren. Reeds floot de locomotief bij de nadering van het station. D[e] sombere reiziger stak voorzichtig de hand in het valies, betastte de in papier gepakte flesch en scheen ze half om te keeren. Toen drukte hij den beugel van zijn koffertje zoo ver mogelijk dicht en zag zijn gezelschap weer scherp aan.

Jeannette geraakte bijna van haar stukken en Henri wist niet wat hij van dien man denken moest. De trein hield stil, maar het echtpaar waagde het niet langs den gevaarlijken reiziger te gaan om de coupé te verlaten; beangstigd bleven zij zitten in hun hoek bij het tegenovergestelde portier.

Maar op eens sprong de vreemdeling zelf op en verliet haastig den waggon.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

Regina Coeli. -

Bij den aan vang der Meimaand, aan de Koningin des Hemels gewijd, nu in alle katholieke gezinnen de beelden der Moedermaagd met licht en bloemen worden versierd, mag ook in onze *Illustratie* de beeltenis van Maria niet ontbreken. Wij geven ze de eereplaats op de eerste bladzijde van het nummer, dat onze Mei-aflevering opent.

Het door ons gekozen beeld is een welgeslaagde groep in terra-cotta van den gunstig bekenden Franschen meester Itasse en zal ongetwijfeld met genoegen worden beschouwd. Ofschoon eenigszins afwijkend van de zuiver klassieke tradition en blijkbaar geïnspireerd door de werken der meesters uit de achttiende eeuw, mag het een gelukkige en treffende compositie genoemd worden.

Wij aanschouwen de Koningin des Hemels, hoog tronend boven de wolken, met een rijken diadeem van sterren gekroond, en van engelen

omstuwd, die juichend om haar voeten zweven. Een dier engelen, in biddende houding, met gevouwen handen aan den voet des troons geknield, schijnt haar de gebeden over te brengen, die van de aarde tot haar opstijgen. Minzaam neigt de Koningin des Hemels het oor tot dit gebed en ziet met moederlijke teederheid op de wereld beneden haar neer, terwijl het Goddelijk Kind, op haar voorbede, zegenend de handjes uitbreidt om de schatten zijner genade over de biddende en lovende menschheid uit te storten.

Onzes Heeren Hemelvaart. -

Na een werk van den beitel weer een van het penseel. Straks een op de wolken tronende Madonna, nu een glorierijk ten hemel varende Christus. De vergelijking tusschen beide kunstwerken doet ons van zelf de opmerking maken dat het penseel toch beter dan de beitel geschikt is voor dergelijke onderwerpen, die een min of meer zwevende voorstelling vorderen.

De beeldhouwer is aan de zwaarte van zijn materiaal en het monumentaal karakter zijner kunst gebonden: een beeld moet vaststaan op zijn voetstuk, of het mist de waardige rust, die een onmisbare eisch is voor de schoonheid.

De schilder daarentegen kan zijn figuur los in de ruimte laten zweven, in vrije beweging, met fladderende drapeering, en hij heeft voor den achtergrond van lucht en wolken al de kleuren en tinten van een rijkgeschakeerd palet tot zijn beschikking. Vandaar dat de heidensche oudheid, die het stoffelijke vergoodde, haar hoogste uitdrukking kon vinden in de beeldhouwkunst, terwijl de christelijke kunst, die geheel op het onstoffelijke gericht is, haar hoogste triomfen vierde in de werken van het penseel.

Het tafereel van den Duitschen kunstenaar G. Biermann sluit zich waardig aan bij de talrijke scheppingen der christelijke meesters, die gepoogd hebben ons in lijnen en kleuren het glorieuze en triomfeerende van de Hemelvaart onzes Heeren af te malen.

Vooral de uitdrukking van het edele gelaat treft ons door het lichte waas van weemoed, over de verheerlijkte trekken gespreid. Het is of de zegevierende Christus op het oogenblik dat Hij, na Zijn goddelijke zending op aarde te hebben volbracht, weer ten hemel stijgt om de glorievolle plaats aan de rechterhand Zijns vaders te hernemen, toch slechts noode afscheid neemt van de aarde, waar Hij zoo lange jaren heeft rondgewandeld en waar Hij den bittersten strijd volstreden heeft. Al de liefde, waarmee Hij de Zijnen heeft bemind, straalt uit dien laatsten blik op de geliefde leerlingen neer, die Hij achterlaat en die Hem met smachtende oogen nastaren.

De voorgevel van de wereldtentoonstelling te Antwerpen. -

Dit jaar zal het weer de beurt van Antwerpen zijn, om landgenoot en vreemdeling binnen zijn muren samen te roepen tot het beschouwen van de vorderingen, door nijverheid, wetenschap en kunst in het jongste tijdperk alweer gemaakt, en blijkende uit de producten van den arbeid der heele wereld, hier voor aller oogen tentoongesteld.

Die tentoonstellingen volgen anders in de laatste jaren zoo snel op elkaar dat de eene vrijwel een herhaling is van de andere. Intusschen blijft een dergelijke wereldkennis nog altijd een groote aantrekkelijkheid behouden voor de bezoekers, die dan ook niet uitsluitend komen om de gemaakte vorderingen te constateeren. En over het algemeen wordt er wel gezorgd, dat het bij zoo'n gelegenheid niet ontbreekt aan feesten, vertooningen en vermakelijkheden, geschikt om de liefhebbers te boeien.

Beginnen de wereldtentoonstellingen zoo zachtjes aan op elkander te lijken als de verschillende kermissen of jaarmarkten, dan komt dit natuurlijk allereerst uit in de gebouwen. Niemand zal zeggen dat de voorgevel van het hoofdgebouw der tentoonstelling te Antwerpen, waarvan wij in dit nummer een afbeelding geven, bijzonder door oorspronkelijkheid uitmunt. Die hooge koepel, geflankeerd door een paar torens, met reusachtige koningskronen gedekt, de breede ingangspoorten en trappen, - dit alles komt ons bekend voor. De vooruitstekende scheepssnebben aan weerszijden herinneren zelfs sterk aan een dergelijke versiering, aan den voorgevel der vorige Antwerpsche tentoonstelling aangebracht.

Maar wat den omvang der afmetingen en den rijkdom der uitvoering betreft, doet dit gebouw zeker voor dat van 1885 niet onder, en te oordeelen naar hetgeen daarover in de dagbladen te lezen staat, belooft deze Antwerpsche wereldtentoonstelling nog wel zoo belangrijk te worden als haar voorgangster van negen jaren terug.

Graaf Maurits de Ramaix. -

De naam van graaf Maurits de Ramaix, secretaris-generaal van het uitvoerend comité, is onafscheidelijk van de Antwerpsche wereldtentoonstelling. Aan zijn bemoeiingen toch is het te danken, dat Antwerpen heeft gezegevierd in den wedstrijd met Brussel, dat evenzeer naar het voorrecht dong, de wereldtentoonstelling binnen zijn muren te zien. Door zijn werkzaamheid en wilskracht heeft hij weten te verkrijgen dat de regeering zich voor Antwerpen verklaarde en minister Beernaert een subsidie van 300.000 fr. voor de onderneming toezeide.

Als secretaris-geheraal van het uitvoerend comité en als commissaris-generaal voor de buitenlandsche afdeelingen heeft hij zich voor de tentoonstelling reeds bijzonder verdienstelijk gemaakt en het is te verwachten dat Antwerpen dit jaar van den ijverigen man, ook om zijn gewichtige en talrijke relatiën in het buitenland, nog veel dienst zal hebben.

GRAAF MAURITS DE RAMAIX,
secretaris-generaal van het uitvoerend comité der Wereldtentoonstelling te Antwerpen.

Toch is graaf Maurits de Ramaix geen ‘Antwerpsche jongen.’ zooals het in 't gemoedelijk Vlaamsch idioom der Scheldestad heet. Hij is Brusselaar van geboorte en omstreeks veertig jaar oud. Na schitterende studiën te hebben gemaakt, die met het doctoraat in het recht en in de staatswetenschappen werden bekroond, trad hij in 1871 in de diplomatieke loopbaan. Achtereenvolgens werd hij legatieraad te Constantinopel, Weenen, Parijs, St.-Petersburg, 's-Gravenhage en Teheran, waar hij op eervolle wijze zijn vaderland diende, tot hij eindelijk werd verbonden aan het ministerie van Buitenlandsche Zaken.

Van zijn vacanties maakte hij gebruik tot het doen van groote reizen; zoo bezocht hij niet alleen de voornaamste deelen van Europa, maar vertoefde ook in Algiers, Marokko, den Caucasus enz, overal de economische en commercieele toestanden bestudeerend voornamelijk met het oog op de belangen, die de Belgische handel en nijverheid daarvan konden trekken.

De heer de Ramaix heeft over de economische en maatschappelijke vraagstukken verschillende belangrijke werken geschreven, waardoor de algemeene aandacht op hem werd gevestigd. Sedert hij de diplomatieke loopbaan heeft vaarwel gezegd, heeft hij zich voornamelijk op sociaal gebied bewogen, en in Juni van het vorig jaar tot volksvertegenwoordiger voor Antwerpen verkozen, behandelde hij in zijn eerste redevoering het vraagstuk der arbeiderswoningen. Ook in koloniale aangelegenheden is de heer de Ramaix allerminst een vreemdeling, gelijk blijkt uit verschillende verhandelingen, daarover door hem in geleerde genootschappen gehouden.

Ter belooning voor de verschillende diensten, door hem als diplomaat bewezen, schonk de koning hem een jaar of zes zeven geleden het ridderkruis der Leopoldsorde, terwijl hij ook door verschillende vreemde mogendheden met onderscheidingen werd vereerd.

De keuze van graaf de Ramaix als secretarisgeneraal van het uitvoerend comité der wereldtentoonstelling is te Antwerpen met groote voldoening vernomen. Door zijn huwelijk met de dochter van den overleden senator De Meester is hij met de eerste Antwerpsche families vermaagschapt. Maar wat meer zegt, naar aller gevoelen vereenigt hij in zich de noodzakelijke vereischten voor de moeilijke taak, die hem is opgedragen, daar hij aan de omzichtigheid en den tact van den diplomaat een groote kennis van menschen en zaken alsmede beslistheid van handelen paart.

De nieuwe minister-president van Engeland. -

Al maakten de hooge leeftijd van Gladstone en het verwerpen van het *home-rule*-ontwerp het begrijpelijk, dat de grijze staatsman, althans als eerste minister, het staatkundig terrein verliet, toch hebben velen zich over zijn aftreden verwonderd.

De opgegeven reden van verzwakking van het gezichtvermogen, wordt dan ook als niet meer dan een voorwendsel beschouwd. Hoe dit ook zij, Gladstone legde het gewichtige en zware ambt van minister-president neer, en zijn erfenis werd aanvaard door lord Rosebery, dien hij zelf aan de koningin daarvoor had aanbevolen.

De nieuwe premier is een nog betrekkelijk jong man, hij is pas 46 jaar oud. Met sir Robert Peel is hij de eenige, die, onder de regeering van koningin Victoria, op zoo jeugdigen leeftijd, tot deze hooge waardigheid geroepen werd. De overige premiers waren bij het aanvaarden van hun ambt veel ouder, zoo lord Salisbury, die 55, Gladstone die 59, Disraeli, die 63, lord Aberdeen, die 68, en lord Palmerston, die zelfs 71 jaar oud was. Hoe jong dan ook, toch heeft lord Rosebery op staatkundig gebied zijn sporen al lang verdiend. Van 1881 tot 83 was hij staatssecretaris van Binnenlandsche Zaken, en in 1886 minister van Buitenlandsche Zaken, met welk ambt hij zich in 1892. bij de vorming van het nieuwe kabinet Gladstone opnieuw belastte. Daar de oude Engelsche traditie wil, dat de minister-president eerste lord van de schatkist is, heeft Rosebery dienovereenkomstig zijn portefeuille van Buitenlandsche Zaken overgegeven, en wel aan lord Kimberley, die vroeger minister voor Indië was.

Lord Rosebery wordt algemeen als een warm aanhanger van het Drievoudig Verbond beschouwd, wat, zooals men weet, niet het geval was met Gladstone, die op nogal goeden voet met Frankrijk stond.

Toch zal waarschijnlijk het optreden van Rosebery geen invloed uitoefenen op Engelands buitenlandsche staatkunde, die zich tot dusver enkel door redenen van eigenbelang en opportuniteit heeft laten leiden.

Of lord Rosebery met dezelfde warmte als Gladstone de belangen van Ierland zal behartigen, zal niemand met een volmondig ja durven beantwoorden. Het *home-rule*-ontwerp is alvast achterbaks geschoven, en het kan misschien lang duren eer het weer aan de orde gesteld wordt.

Hierdoor heeft Rosebery zich dan ook al de sympathie van veel Ieren vervreemd, die met wantrouwen de premier-verwisseling hebben gadegeslagen en vreezen, dat Rosebery's hart voor hen niet zoo warm klopt als dat van den onvergetelijken Gladstone. Moge deze vrees beschaamd en nog onder de regeering van lord Rosebery de vrijmaking van Ierland een feit worden.

Dan kan hij er op rekenen, dat zijn naam met die van Engelands beroemdste staatslieden als Pitt, Beaconsfield en Gladstone, zelfs door het verste nageslacht in één adem zal genoemd worden.

Het kapelletje aan den weg. -

Die kapelletjes aan den weg zijn in de katholieke streken een treffende verrassing voor den eenzamen wandelaar, die opeens door den aanblik

van een kruis of Mariabeeld, door de vrome landlieden met bloemen gesierd, wordt uitgenoodigd een oogenblik daar neer te knielen en het hart te verheffen tot God. Die kapelletjes zijn meerendeels heel oud en dat geeft er iets bijzonder eerbiedwaardigs aan. Gewoonlijk ligt aan hun stichting de een of andere treffende geschiedenis ten grondslag, door de overlevering van de bewoners der streek bewaard. De godsdienstige herinneringen, aan zulk een kruis of heilighuisje verbonden, maken het bijzonder dierbaar aan de geloovigen, die, al is het ook nog zoo vervallen, er niet licht aan denken zullen het oude kapelletje door een nieuw te vervangen. Dit zou in hun oog een soort heiligschennis zijn; hun ouders en grootouders hebben in dat nederige heiligdom hun gebeden gestort; ook zij willen er bidden aan den voet van het vereerde en verweerde beeld, dat hun als den beschermgeest der streek vertegenwoordigt.

Wetenswaardig Allerlei.

Bliksemafleiders. -

Weder nadert het nieuwe jaargetijde met zijn prachtige, zonnige dagen, maar ook met zijn vernieleude onweders. Geen jaar gaat er voorbij of men hoort van rampen, die door den bliksem zijn aangericht. Gelukkig komen de bliksemafleiders meeren meer in zwang, maar de metalen stangen, die ten doel hebben de electriciteit der lucht, waaruit zich de bliksemstraal vormt, naar den grond te leiden en zoo het huis te beschermen, worden maar al te dikwijls een gevaar voor het gebouw, waarop ze geplaatst zijn. Vele personen meenen nog, dat de bliksemafleider voornamelijk bestemd is om den vuurstraal aan te trekken, m.a.w. dat het vuur voor alles den afleider treffen moet; dit is echter een dwaling. Het voornaamste werk van den afleider is: door aanhoudend opslorpen van de electriciteit der lucht het ontstaan van een bliksemstraal te beletten.

Nu moet een bliksemafleider geheel geïsoleerd zijn, zoodat de electriciteit geen anderen weg naar den grond kan nemen dan juist langs de metalen stang. Is de geleiding in aanraking met andere stoffen, bijvoorbeeld metalen, die voor de electriciteit eveneens geleidende kracht bezitten, dan is de bliksemafleider niet een beschutting, maar een werkelijk gevaar voor het gebouw, waarop hij geplaatst is. Hetzelfde geldt ook, wanneer de geleiding is gebroken.

Ongelukkig meenen velen, die, een afleider op hun huis hebben, dat zij volkomen veilig zijn en er niet meer naar behoeven om te zien. Dit is juist verkeerd; door invloed van het weer of door het doorstaan van vorige onweders kan de geleiding hebben geleden, misschien verbroken zijn. Het best is dus, zijn bliksemafleider nu en dan door deskundigen te laten onderzoeken, indien men zekerheid hebben wil, dat de eenige, veilige beschutting, die ons tegen het onweer is gegeven, niet verandere in een dreigend gevaar.

Kostbare juweelen. -

De oude wereld beroemt zich op ongeveer 70 kostbare edelsteenen van ongehoorde waarde, die meestal hun eigen, merkwaardige geschidenis hebben. Vooral wekken de kroondiamanten van verschillende landen levendige bewondering. De kroonjuweelen van Engeland, waaronder de beroemde Koh-i-noor worden op meer dan 20 millioen gulden geschat. Ook die van Frankrijk hadden groote waarde, maar zijn door verkoop overal verspreid. Rusland bezit een prachtige verzameling, waaronder den veelgenoemden Orloff. De kroondiamanten van Oostenrijk zijn zeer talrijk; de kostbaarste daarvan is de groote ‘gele diamant.’ Ook de sultan bezit een grooten juweelenschat. Maar al die kostbaarheden werden overtroffen door de verzameling edelgesteenten van den Sjah van Perzië, die een waarde moet vertegenwoordigen van bijna 600 milloen gulden. Ook Spanje bezit kostbare diamanten ofschoon koningin Isabella er vele van heeft verkocht. De waarde der edelgesteenten, die naar Amerika stroomen, stijgt voortdurend. Verschillende rijke Amerikaansche families hebben een diamantenschat van vijf millioen gulden. Bij den verkoop der Fransche kroondiamanten gingen ook eenigs ‘Mazarins’ naar Amerika, waarvan een op f 1 200.000 werd gewaardeerd. Edelgesteenten met een waarde van 25-50,000 gulden zijn daar geen zeldzaamheid. Onlangs verkocht een juwelier in New-York een paar oorringen voor een kapitaal van 780.000 gulden.

LORD ROSEBERY, de nieuwe Engelsche premier.

HET KAPELLETJE AAN DEN WEG, NAAR DE SCHILDERIJ VAN K. RAUPP.

Of de dragers daarvan ook gelukkiger zijn dan andere menschen, die zulke schatten niet bezitten, wordt niet gemeld. Maar toch blijft het waar dat een lood tevredenheid veel meer waard is dan een heel pond diamanten.

Stalen kerkklokken. -

De kerklokken, die volgens een onveranderlijke overlevering tot dusver van een bepaald metaal vervaardigd werden, namelijk koper en tin in vaste verhoudingen samengevoegd, nemen thans ook deel aan de verandering, die op elk gebied wordt doorgevoerd.

In Engeland vervaardigt men namelijk sedert eenigen tijd klokken van gesmolten staal, dat veel goedkooper is dan de tot dusver gebezigde klokspecie. De vorm dier nieuwe klokken verschilt in niets van dien der oude, maar het schijnt dat de klank heller en scherper is en zich verder uitstrekt.

De spoorbanen der wereld. -

De lengte van de gezamenlijke spoorbanen over de geheele aarde bedraagt op het oogenblik bijna 700.000 kilometer of bijna het dubbele van den afstand tusschen de aarde en de maan. Het grootste deel dier spoorbanen behoort aan Amerika en wel 55 procent, terwijl Europa slechts over 35 procent beschikt. De rest komt op de verschillende overige werelddeelen. De gezamenlijke kosten van dit ontzaglijke ijzeren net, waarmee onze aarde in een halve eeuw tijds overspannen is, bedragen

een ronde 84 milliard gulden. Niet minder dan 120.000 locomotieven vormen de trekkracht voor de geweldige menigte treinen, die te zamen in den loop van een jaar een weg afleggen vijf en twintig maal grooter dan de afstand van de aarde tot de zon.

De schatten van Siberië. -

Dit reusachtig land heeft 1146 goudmijnen, waarin steeds 70 à 80.000 arbeiders werkzaam zijn. De Munt te St-Petersburg trekt daaruit jaarlijks een millioen onsen goud van 28 en een derde gram.

Per luchtballon den oceaan over. -

Den Atlantischen Oceaan in een luchtballon over te steken is een plan, dat al meermalen in de hersens van waaghalzige luchtreizigers is opgekomen. Het denkbeeld wordt thans weer opgeworpen door een Engelschman met name Hazen. Deze denkt dat het reisje gemakkelijk te doen zou zijn mits men maar een ballon liet maken van 3000 kubieke meters inhoud, van ondoordringbaar goudvlies, met waterstof gevuld, en een opstijgingskracht van 3200 kilo bezittende.

De luchtschipper berekent dat de ballon niet meer dan 2 procent gas per dag zou verliezen, dat is minder dan het derde van zijn inhoud in vijftien dagen; en hij denkt dat de overtocht in 50 uren zou te bewerkstelligen zijn, mits men de stroomingen der hoogere luchtlagen opzocht, waar de snelheid der lucht twee of driemaal grooter moet zijn dan in de lagere luchtlagen, nabij de oppervlakte der zee.

Het heele gewicht van het takelwerk van den ontworpen ballon zou 365 kilo bedragen. Daarbij zou moeten gevoegd worden het gewicht van drie mannen, benevens 100 kilo voor levensmiddelen, alzoo te zamen een dood gewicht van ongeveer 675 kilo, hetgeen nog een gewicht van 2 525 kilo overlaat voor ballast.

Om te groot gasverlies te vermijden, zou de heer Hazen aan den grooten ballon een kleineren willen toevoegen, waarvan de veiligheidsklep aan dien van den grooten verbonden zou zijn en die als bewaarplaats voor de waterstof zou kunnen dienen.

[Nummer 46]

Graaf Roselly de Lorgues, de kampioen van Columbus.

GRAAF ROSELLY DE LORGUES, DE KAMPIOEN VAN COLUMBUS.

Toen nu twee jaar geleden de geheele beschaafde wereld, met Amerika aan het hoofd, zich opmaakte om het vierde eeuwfeest te vieren van den grooten wereldontdekker Christophorus Columbus, heeft men in die grootsche hulde vergeten één man te betrekken, die misschien meer dan eenig ander aanspraak mocht maken op een eereplaats bij dit wereldfeest. Het is graaf Roselly de Lorgues, de man die het meest heeft bijgedragen om in onzen tijd de gedachte aan den grooten Genuees te verlevendigen en die, om de geestdrift, welke hij alom voor zijn held wist te wekken, gerust de eerste aanlegger mag genoemd worden van het schitterend

eerbetoon, door het dankbare nageslacht in 1892 aan den roemrijken zeevaarder gebracht.

De edele figuur van Christophorus Columbus was, een vijftig jaren geleden, zoo goed als geheel in vergetelheid geraakt. Nog erger: zijn smettelooze nagedachtenis was bezoedeld door lasteringen, die slordige geschiedschrijvers elkaar gedachteloos naschreven. Graaf Roselly de Lorgues vatte de moeilijke, maar eervolle taak op, den onvolprezen held van allen blaam te zuiveren en hem voor de oogen der heele wereld op een voetstuk te plaatsen, zijn verheven deugden, zijn hooge verdiensten, zijn heerlijk karakter waardig. Hij doorsnuffelde de archieven, hij getroostte zich de moeielijkste nasporingen en hij schreef over Columbus een boek, dat de duizenden lezers ingeestdrift ontgloeide voor den held, die, bij zijn leven zoo grievend miskend, zelfs eeuwen na zijn dood de waardeering moest missen, waarmee het nageslacht anders tegenover groote mannen de ondankbaarheid der tijdgenooten vergoedt.

Hij schreef een boek over Columbus, zoo degelijk, als het beste historiewerk, zoo eenvoudig als een volksverhaal en tegelijk zoo verheven als een heldendicht. Het heerlijke onderwerp bracht dat van zelf zoo mee; wie, die een hart heeft om ware grootheid te gevoelen en te vereeren, kan over Columbus schrijven zonder in vervoering te geraken? Graaf Roselly de Lorgues met zijn edel hart, zijn warm geloof, zijn levendige verbeelding was er geheel op aangelegd om een man als Columbus te begrijpen.

Hij leerde hem aan het nageslacht kennen, zooals hij noch door den tijdgenoot noch door den naneef begrepen was, namelijk als den man van geloof, als den laatsten der kruisridders, die uittogen om een afgelegen gebied te veroveren voor Christus, als den kruisheld, als den echten *Christophorus*, die den Christus over de wateren droeg naar een nieuwe wereld.

De geestdrift, die hij voor zijn held gevoelde, bezielde hem tot het schrijven van de schitterendste bladzijden, die anderen ontgloeiden tot dezelfde bewondering. En de verschijning van zijn boek gaf den stoot tot de Columbusbeweging, die, gestadig in kracht en omvang winnende, eindelijk haar bekroning vond in de wereldhulde bij gelegenheid van het vierde eeuwfeest der ontdekking van Amerika.

Daarom had Roselly de Lorgues zeker bij die algemeene Columbusviering niet mogen vergeten worden. En wij kunnen de verontwaardiging begrijpen, die den vicomte Macé de bittere woorden in de pen gaf:

‘De reusachtige onderneming van Chicago, door de Amerikanen Columbiaansche Tentoonstelling en Wereldkermis genoemd, is geeindigd; haar grootsche praal behoort tot het verleden; slechts een lichtende streep blijft in de herinnering van haar over.

‘Waarom is de luister van dit wereldfeest verduisterd? Waarom heeft de menschheid er den zwartsten ondank getoond? Is dan alles wat innig tot de verheven persoonlijkheid van Christophorus Columbus behoort, aan onrecht, aan kleinzieligen nijd en vergetelheid overgeleverd.

‘Ter viering van het vierde eeuwfeest zijner ontdekking noodigde Amerika de Oude Wereld tot het broederlijke vredemaal uit; naast de wonderen der moderne nijverheid erlangden de karveelen van den doorluchtigen Genuees een eereplaats, en de hertog van Veragua, de vertegenwoordiger van het geslacht van dien held, zag zich overladen met kostbare geschenken, terwijl hij het voorwerp eener luidruchtige openbare hulde werd.

‘Eén man is vergeten, of liever is stelselmatig ter zijde gehouden, en die man is geen ander dan hij, die de eenige aanlegger is van die bewonderenswaardige

gebeurtenis; het is de geschiedschrijver van den wereldontdekker, het is de edele graaf Roselly de Lorgues.'

Waarom werd juist hij als met opzet van het feest uitgesloten? Wij kunnen het gemakkelijk gissen. Het zal wel om dezelfde reden geweest zijn, als waarom het boek van Roselly de Lorgues indertijd zooveel vinnige critiek en onheusche tegenspraak uitlokte. Dat boek eerde in Columbus te veel den Christen, en daarom kon zijn schrijver geen genade vinden in de oogen der moderne wetenschappelijke wereld. Intusschen heeft Roselly de Lorgues zich schitterend gewroken mogen zien door niemand minder dan onzen

Heiligen Vader Leo XIII, die openlijk zijn opvatting van de Columbus-figuur huldigde door den uitroep: *Columbus noster est*, Columbus hoort aan ons; hij is niet enkel een glorie voor de wetenschap, hij is vooral een glorie der Kerk.

Het woord van den H. Vader betreffende den grooten wereldontdekker mag in zekeren zin ook gelden voor den man, die Columbus voor ons heeft ontdekt. Ook van graaf Roselly de Lorgues mogen wij zeggen: *noster est*; hij behoort aan ons, en nu de edele grijsaard op het punt staat zijn negentigsten verjaardag te vieren, stellen wij er prijs op, zijn beeltenis een eereplaats te geven in onze *Illustratie.*

Wij noemden hem bij den aanhef van dit opstel den kampioen van Columbus; wij zouden hem ook den schildknaap mogen noemen van dien laatsten der kruisridders, den schildknaap, die het zwaard opneemt, dat zijn vereerden meester uit de hand gevallen is. Roselly de Lorgues toch heeft niet alleen het heilige doel in 't licht gesteld, dat Columbus voor oogen stond; hij zelf heeft dat vrome denkbeeld weer opgevat en ijvert er voor met alle krachten.

Toen Columbus van de ontdekking van het goudland droomde, stelde hij zich voor, met de schatten, die daar te vinden waren, het Heilig Graf te bevrijden uit de heerschappij der ongeloovigen. Welnu, Roselly de Lorgues is nog heden de groote ijveraar voor hetzelfde denkbeeld: de vrijkooping van het Heilig Land.

De verwezenlijking van dien schoonen droom zal hij, helaas, evenmin als Columbus aanschouwen; maar in dien droom geloofd en er belangeloos voor gestreden te hebben is waarlijk in dezen tijd van eigenbaat en geldzucht al eers genoeg. Ook dit teekent den man, die in deze onridderlijke eeuw het hoog ridderlijke beeld van Columbus deed herleven en wiens eigen leven als dat van den echten ridder, gelijk de vicomte Macé zegt, ‘een voortdurend pleidooi is voor degenen die lijden, en die hij altijd bereid is te helpen.’

Een kort overzicht van die edele loopbaan zal dat woord het best staven. Wij ontleenen de bijzonderheden daartoe aan de beknopte levensbeschrijving, door meergenoemden vicomte Macé, officier der Fransche marine in reserve en lid van den *conseil héraldique de France*, van graaf Roselly de Lorgues gegeven.

Geboren te Grasse, in het departement der Zee-Alpen, den 11en Augustus 1805, toonde hij, van zijn vroegste jeugd een allergunstigsten aanleg en verwierf zich weldra een degelijke letterkundige bekwaamheid. Nauwelijks jonkman, trad hij al op in het strijdperk der dagbladpers en oogstte grooten bijval met een studie, waarin hij voor Frankrijk de eer opeischte van de uitvinding der toevluchtsoorden (*salles d'asyle*) en vondelinghuizen (*crêckes*). In 1833 richtte hij het *Journal des instituteurs primaires* op en wendde zich tot de Kamer met een verzoekschrift tot verbetering van het lot der lagere onderwijzers.

Achtereenvolgens schreef hij een aantal werken, die alle de herleving van den christelijken geest tot onderwerp en strekking hebben, als *Le Christ devant le siècle*; *Le Livre des Communes ou régénération de la France par le presbytère*, *l'école et la mairie*; *La croix dans les deux mondes* enz. Met dien letterarbeid verwierf hij zich in 1837 het ridder- en in 1855 het officierskruis van het Legioen van Eer.

Het jaar daarop verscheen zijn hoofdwerk Leven en Reizen van Christophorus Columbus, dat een buitengewonen opgang maakte en, in bijna alle Europeesche talen overgebracht, de heele wereld deed spreken van den grooten zeevaarder en van zijn ridderlijken kampioen. Het boek werd nog door verschillende werken betreffende Columbus gevolgd: *L'ambassadeur de Dieu*; *Satan contre Christ. Colomb*; *l Histoire*

posthume de Colomb. Onvermoeid zet de bijna negentigjarige grijsaard zijn arbeid voort, en de vruchtbaarheid zijner pen wordt des te bewonderenswaardiger als wij bedenken dat hij sedert zijn tiende jaar lijdt aan een gebrek van het gezichtsvermogen, waardoor hem dit om zoo te zeggen avond aan avond benomen wordt.

Om de vurigheid zijner katholieke overtuiging door de nieuwere wetenschappelijke wereld op den achtergrond geschoven en, zooals wij gezien hebben, bij de Columbusviering zelfs vergeten door hen, die de grootste verplichting aan hem hebben, mocht graaf Roselly de Lorques zijn werken en streven naar verdienste erkend zien door de Pausen Pius IX en Leo XIII, die hem met eerbewijzen overlaadden. Zij schonken hem onderscheidene pauselijke ridderorden alsmede de grootkruizen eerste klasse van den H. Gregorius den Groote en van het H. Graf van Jerusalem. Het comité voor den honderdjarigen gedenkdag der geboorte van Pius IX verhief hem onder algemeene toejuiching tot zijn eerevoorzitter.

In de *Katholieke Illustratie*, die ter gelegenheid van het vierde eeuwfeest der ontdekking van Amerika, door haar premiewerk *Christophorus Columbus* den grooten wereldontdekker in woord en beeld haar hulde bracht, mocht ook de beeltenis van den kampioen van Columbus niet ontbreken.

De familie Duffré.
Een verhaal uit den tijd van Napoleon I,
door F.J.A.L. Cordens.

V.

Denzelfden middag dat de beide Duffré's het slachtoffer waren geworden hunner onvoorzichtigheid, zat in een der kleine, doch nette woningen van de Rue Talbot madame Duffré met hare dochter in de huiskamer. Zij was een vrouw, nog in de kracht haars levens, maar door zorgen en verdriet reeds vroegtijdig vergrijsd, want kommervolle dagen had zij gekend, sinds haar man, zoo kort na zijn vertrek uit Holland, op het onverwachtst haar door den dood was ontrukt. Vermoeid zat zij in een grooten leuningstoel; hare bleeke, doch fijne trekken en haar matte blik verrieden maar al te zeer, dat zij van een zware ziekte nog niet geheel was hersteld. In haar vingeren, wit als albast, hield zij eenig naaiwerk; maar zij arbeidde niet en liet de handen op haar schoot rusten.

Naast haar zat haar dochter Marie, opgegroeid tot een slank, blozend meisje van vijf en twintig jaren; zij had zooeven de tafel gedekt en nam naast moeder plaats om op de thuiskomst van haar broeders te wachten.

‘Toine en Alain blijven lang weg vandaag,’ zeide zij, terwijl zij weer opsprong en de kamer op en neer ging.

‘Ze hebben misschien kennissen ontmoet en komen daarom een weinig later dan gewoonlijk,’ antwoordde de moeder.

‘Dan zijn ze zeker weer over politiek aan 't zeuren,’ merkte Marie aan met een zuurzoeten glimlach; ‘Antoine vooral maakt het er zich erg druk mee.’

‘De tijden zijn ernstig, kind; als vader nog leefde zou hij van dezelfde zienswijze zijn als uw broers.’

‘Maar vaderzaliger bleef er toch veel kalmer bij. Toen we nog in Holland woonden, heb ik er nooit van gehoord. We leefden daar heel rustig en hadden maar veel pleizier,’

antwoordde de dochter. ‘Ik denk nog dikwijls aan Holland en de pret, die we daar hadden met de jongetjes van Van Genderen.’

‘Toen waart ge nog klein en nog niet in staat alles te beseffen,’ sprak de moeder, ‘maar nu weet ge toch, waarom vader in Holland is gaan wonen, en ge kent de wederwaardigheden, die we ook daar ondervonden hebben.’

‘Ja, maar.... Daar zijn Antoine en Alain misschien,’ riep Marie uit, toen met groot geraas de klopper op de voordeur viel.

Haastig ging zij open doen en stond voor een lange, slanke gestalte, in een wijden mantel gehuld, die haar vroeg, of madame Duffré daar woonde

Op haar bevestigend antwoord trad de vreemdeling aanstonds binnen en deed de deur achter zich dicht. Marie verschrok een weinig, doch het beschaafd en open gelaat van den onbekende boezemde haar vertrouwen in. Had zij dien man ooit meer gezien? Zij twijfelde, maar kon zich toch die lichtblauwe oogen, dat hooge voorhoofd en dien sierlijken knevel niet herinneren. De bezoeker wierp zijn mantel open en vertoonde een haar onbekende huzarenuniform.

‘Heb ik de eer niet de dochter des huizes te spreken?’ vroeg hij, terwijl hij een vorschenden blik op het meisje wierp.

‘Om u te dienen, mijnheer.’

‘Welnu, Marie,’ hernam hij op vroolijken toon, geen acht slaande op haar klimmende verwondering, ‘dan kennen wij elkaar, als ge ten minste Willem van Genderen nog herinnert.’

‘Willem van Genderen! uit Holland? Gij hier?’

‘Ik zelf; ge ziet wel, dat ik u nog niet vergeten heb.’

‘Kom binnen, mijnheer Van Genderen, kom binnen, moeder zal blij zijn u te zien,’ sprak Marie, die zich nog niet geheel van haar verwondering had hersteld.

Madame Duffré ontving haar bezoeker met de meeste voorkomendheid; de vriendschap, die door weinige brieven met van Genderen smeulend werd gehouden, vlamde weer op in al hare warmte en gloed; al hadden de jaren den jeugdigen Willem veranderd, hij was toch dezelfde, voor wien madame Duffré zoo vaak had gezorgd en dien zij bijna liefhad als haar eigen kind.

‘Natuurlijk blijft ge met ons aan tafel, niet waar mijnheer? Antoine en Alain zullen aanstonds thuiskomen.’

‘Ik weet niet, of ik van uw aanbod gebruik mag maken; ik heb u nog niet gezegd, hoe ik hier ben gekomen en wat de reden is van mijn bezoek,’ antwoordde Willem. ‘Doe mij intusschen het genoegen mij bij mijn naam te noemen, zooals vroeger, en ik zal u in 't kort mijn geschiedenis vertellen. Het bevreemdt u wellicht, mij in uniform te zien, niet waar?’

‘Ik sta er ten hoogste van verwonderd, Willem,’ antwoordde madame, ‘ge hebt toch geen voorliefde voor het soldatenleven?’

‘O neen,’ sprak hij, ‘ik zal u zeggen, hoe ik er toe gekomen ben.’ Hij zette zich gemakkelijk op zijn stoel en na een vriendelijk hoofdknikje van Marie begon hij:

‘Gij herinnert u nog, wat wij tijdens uw verblijf in Holland van de Fransche bezetting te lijden hadden. Na uw vertrek werd de toestand nog ondraaglijker; verschillende regeeringsvormen volgden elkander op, maar meer en meer gevoelden wij ons onder den druk des overwinnaars. Het harde bestuur van keizer Napoleon, waarin de regeering van zijn broeder, koning Lodewijk, slechts een korte verademing bracht, mat de maat van ons lijden vol.

Na de ontzettende nederlaag des keizers te Leipzig stond ons volk op, vastbesloten het vreemde juk af te schudden; de eene stad na de andere verjoeg de keizerlijke

bezetting en de verbanning des keizers naar Elba stelde ons voor de toekomst gerust. Ik was toen op een leeftijd, dat ik in de gebeurtenissen van den dag belang stelde. Onder mijn vrienden werd druk gesproken van vrijwillige dienstneming en onderling oefenden wij ons in den wapenhandel. Toen plotseling de tijding kwam, dat Napoleon van Elba was gevlucht, en zich weer aan het hoofd zijner legers stelde, ging door het gansche land een machtige beweging om, het kostte wat het wilde, den geweldenaar te weren. Met moeite kreeg ik van mijn ouders verlof om als vrijwilliger in dienst te treden, en was weldra officier. Met een depêche naar het leger aan de Sambre gezonden, trof mij het ongeluk met vele anderen krijgsgevangen te worden gemaakt. Na een lange gevangenschap, hier in Toulon, vernam ik de nederlaag des keizers te Waterloo en den terugkeer van koning Lodewijk. Nu besloot ik te vluchten. In gezelschap van een kameraad slaagde

ik aanvankelijk, doch we werden achtervolgd en hadden onze ontsnapping slechts te danken aan de hulp van eenige burgers, die ons gewapenderhand ontzetten en nabij de haven een formeel gevecht leverden tegen de keizerlijke lansiers. In het gewoel werd ik door een werkman mee naar zijn huis genomen. Ik vroeg naar u, maar mijn vriend raadde mij aan zoo lang in huis te blijven tot het op straat rustig zou zijn. Eindelijk kon ik gaan; ondanks het warme weer, trok ik mijn langen mantel aan om mijn uniform te verbergen; mijn vriend vergezelde mij en nu ziet ge mij hier, na jarenlange scheiding, weer terug.'

'Dat genoegen is voor ons nog des te grooter na al hetgeen gij doorstaan hebt,' zeide madame.

'En we hopen u nog lang bij ons te houden,' voegde Marie er bij, terwijl zij hem lachend aanzag, doch plotseling weer de oogen neersloeg.

Het ontging Willem van Genderen niet, dat Marie een kleur kreeg, maar zich tot madame Duffré wendende, sprak hij:

'Ik vrees dat ik u in ongelegenheid zal brengen, als ik van uwe gastvrijheid gebruik maak; als de gouverneur bemerkt, dat gij een ontsnapten gevangene huisvest, zouden er voor u slechte gevolgen uit kunnen voortvloeien. Het eenige wat ik u wilde verzoeken is, of u mij een pak kleeren zoudt willen afstaan van Antoine of Alain. In burgerkleeding zal ik geen vermoeden tegen mij opwekken en spoedig den weg naar Holland hebben gevonden.'

'Neen, Willem, ge moogt niet gaan, ge zoudt u in gevaar brengen,' riep Marie, 'ge moet bij ons blijven.'

'Ik mag, ik kan niet,' antwoordde Willem, haar een dankbaren blik toewerpend.

'Wel neen,' zoo drong madame aan. 'Marie heeft gelijk: blijf hier, hier zijt ge veilig. Toulon kan het toch niet lang meer houden tegen de vijandelijke legers, en als het gezag des konings hier weer is hersteld, zijt ge vrij om te gaan, waar ge verkiest. - Maar de jongens blijven lang uit,' vervolgde zij na een poos. 'Marie, dien maar op, dan gaan we vast aan tafel; het zal u misschien ook wel smaken, niet waar Willem?'

Behalve eenige belangstellende vragen van Van Genderen naar zijn vroegere speelkameraden, werd er aan tafel weinig gesproken. Er heerschte door de afwezigheid van Antoine en Alain een gedrukte stemming, die Willem niet vermocht op te beuren.

Het middagmaal verliep en de broeders kwamen niet terug. Madame begon ernstig ongerust te worden en verzocht Marie eens te gaan zien, of zij ze ergens bij vrienden of kennissen kon vinden. Door onbekendheid met de stad moest Willem er van afzien zijnerzijds op onderzoek uit te gaan.

Ruim was een uur verstreken, toen Marie doodsbleek met tranen in de oogen terugkwam.

'Wat is er gaande?' vroegen haar moeder en Willem tegelijk.

Maar het duurde nog geruimen tijd voordat Marie tot kalmte kwam en een scherpgekleurd verslag van het voorgevallene in de Havenstraat wist te geven, zooals zij het van een paar vriendinnen vernomen had. Willem en Antoine waren met vele anderen gevangen genomen, gewond misschien, want hun vriend Raymond was door de soldaten bijna gedood.

De arme vrouw was als verpletterd door die tijding. Roerloos zat zij in haar stoel en staarde strak naar den grond. Maar weldra trad de reactie in, zij begon hevig te snikken en in haar radelooze droefheid wilde zij naar buiten, naar haar kinderen, die

immers onschuldig waren. Met moeite was zij te bewegen van dat voornemen af te zien en eerst op de stellige verzekering van Willem, dat het de militaire overheid slechts te doen was om de burgerij schrik aan te jagen, dat de gevangenen goed behandeld werden en dat de twee broeders weldra zouden terugkeeren, kwam zij tot betrekkelijke kalmte.

De avond ging treurig voorbij; er werd bijna geen woord gewisseld en eerst laat in den nacht was madame Duffré er toe te bewegen een korte rust te genieten.

Het ontbijt werd bijna niet aangeroerd en spoedig daarop ging Marie weer op inlichtingen uit.

Willem trachtte intusschen haar moeder te troosten en haar afleiding te bezorgen, door haar over andere zaken te spreken. Maar madame Duffré kon en wilde de gedachte aan haar zoons niet verdrijven. Hoe zouden zij behandeld worden? Zou die gevangenschap lang duren? De arme vrouw had moeite om hare tranen te bedwingen en bad in stilte voor den terugkeer harer kinderen.

Van Genderen had haar aangeraden, zich tot de militaire autoriteiten te wenden en zij besloot er aanstonds gevolg aan te geven.

Spoedig keerde Marie terug en haar treurig schouderophalen verried genoeg, dat zij geen goede tijding meebracht.

‘Hebt gij dan in 't geheel niets nieuws vernomen?’ vroeg Willem, toen zij gezeten was.

‘Ja, iets nieuws wel, namelijk dat die Raymond van morgen uit het hospitaal is ontslagen.’

‘Welke Raymond?’ vroeg moeder verstrooid.

‘Wel, Raymond de smid, dien de soldaten gisteren halfdood geslagen hebben. Hij is al beter, maar ziet nog erg bleek.’

‘Gelukkig,’ zeide madame Duffré, ‘dat hij er zoo goed is afgekomen.’

Toen dacht ze weer aan haar kinderen en hoopte ze weldra terug te zien. De smid immers was veel schuldiger dan zij en behoefde niet eens gevangenisstraf te ondergaan. Opeens werd zij in haar gedachten gestoord door het openrukken der voordeur; schreden klonken in de gang en ‘Dag moeder!’ riep Alain, ‘dag moeder!’ riep Antoine: beide broeders vlogen de weenende vrouw om den hals.

Willem van Genderen had zich een weinig ter zijde getrokken en was met genoegen getuige van het vreugdevol wederzien van moeder en zoons.

Ook de zorgen van Marie waren geheel verdwenen en hare gulle vroolijkheid schiep in de familiekring weer vreugde na het doorgestane leed.

Toen de eerste begroeting was afgeloopen, wendden zich de broeders tot den vreemden officier. Antoine groette hem beleefd, doch een vluchtige, scherpe blik riep bij Alain de herinnering uit het verleden wakker. Aarzelend stak hij de hand uit alsof hij nog in twijfel verkeerde, en fluisterde ‘Willem....’

‘Willem van Genderen, juist, die ben ik. Wel, wel, Alain en Antoine, hoe gaat het? een onverwachtte ontmoeting, niet waar?’

Groot was de vreugde der twee broeders over het weerzien van den vriend hunner jeugd; zij namen naast hun moeder plaats en waren niet tevreden, voordat Willem hun verhaald had, hoe hij daar was gekomen.

Toen Willem in het kort zijn verhaal had gedaan en van Alain en Antoine de verzekering had ontvangen, dat zij alles zouden doen om zijn terugkeer naar Holland te vergemakkelijken, en nadat Marie met een blosje het nogmaals raadzaam voor hem vond, dat hij nog eenigen tijd bleef, werd er onderling nog lang gesproken over

het leed, dat beide broeders hadden doorstaan en over de wijze, waarop zij werden vrijgelaten.

Eindelijk zeide Alain, welke voorwaarde aan hunne invrijheidstelling was verbonden. Dit maakte Antoine weer boos; hij zag in de geheele verandering der straf slechts een noodelooze plagerij van Brune en de wreedheid hen te scheiden van hun zieke moeder.

'Antoine, ge moet zoo niet spreken,' meende de moeder, die aan het doorgestaan verdriet niet meer dacht, 'hoe kan de maarschalk weten dat ik ziek ben?'

'Dat weet ik niet,' zeide Antoine kortaf, 'maar ik hoop hem dit nog eens betaald te zetten.'

'Foei, Antoine, dat is haat. Dat gij door dien man verongelijkt zijt, 't is zoo, maar hem daarom te haten, neen, Antoine, dat nooit.'

Verlegen zag de jonkman naar den grond en drukte zwijgend zijn moeder de hand.

Het vertrek naar Avignon, dat het hoofdpunt der verdere gesprekken uitmaakte, had de weduwe in 't eerst levendig getroffen; immers zij moest van hare beide zoons afscheid nemen, die de troost en de steun van haar ouderdom waren. Antoine dreigde nu en dan met te vertrekken, maar 't was een ijdele bedreiging, want reeds kwam een soldaat op bevel van den maarschalk hun de papieren brengen, die de poorten van Toulon voor hen zouden doen ontsluiten.

'Maar moeder,' zeide Marie, 'indien wij allemaal eens naar Avignon gingen; Alain zal ons toch wel kunnen huisvesten, als wij ons een weinig willen behelpen.'

Dit voorstel bleek niet slecht.

'Kinderen,' zeide madame Duffré, 'ik ben zoo ziek niet meer, en me dunkt, 't is het beste als wij maar bij elkaar bleven en met Alain meegingen, totdat het hier in de stad weer rustig is. De vermoeienissen der reis zullen mij niet hinderen; we nemen een gemakkelijk rijtuig en met Gods hulp zullen we veilig en wel in Avignon aankomen.'

'Maar Willem...' merkte Alain op.

'Maakt u over mij niet ongerust,' zei deze, 'ik zal wel terecht komen, als u me een van beiden aan een pak kleeren wilt helpen, - want ik mag me natuurlijk niet in deze vreemde uniform op straat vertoonen.'

'Neen, neen, Willem, je gaat met ons mee,' riep Antoine, 'niet waar moeder, we mogen hem zoo niet aan zijn lot overlaten.'

'Maar als ze mijn paspoort vragen, wat dan?' opperde Willem.

Ja, wat dan? Daar had niemand aan gedacht. 'Het doet er niet toe,' zeide Antoine, 'je gaat mee, we zullen straks wel eens bespreken, hoe we het aanleggen.'

In der haast werd het noodige bijeengepakt en toen den volgenden morgen het rijtuig door de poort reed en de wacht de passen der reizigers inspecteerde, vermoedde niemand der soldaten dat de koetsier op den bok een ontsnapte krijgsgevangene was.

VI.

Er verliepen eenige dagen in de bedreigde stad. Van bestorming of beschieting was geen sprake; de vijand bepaalde zich tot insluiting en maakte intusschen zijn loopgraven gereed voor de beschieting der forten en buitenwerken. Maarschalk Brune bleef heer en meester en de burgerij hield zich rustig. Toch hing er iets in de lucht en iedereen vermoedde een ophanden zijnde verandering. Er werd gemompeld in de officierskringen; Lodewijk XVIII werd genoemd, waarbij velen zwegen en weinigen hunne afkeuring luide te kennen gaven; er werd gevraagd en gevischt naar de

meeningen der stafofficieren, doch deze zwegen als het graf en gaven tot geen enkel vermoeden aanleiding.

De soldaten wisten alleen dat Napoleon hun keizer was; de burgerij vertrouwde in de zaak van koning Lodewijk; maar de maarschalk en zijn hoofdofficieren voorzagen reeds, hoe in de volgende dagen het weefsel der geschiedenis zou worden gesponnen.

In den namiddag van den 22^en^ Juli zaten in het gouvernements gebouw bij maarschalk Brune de generaals en hoofdofficieren van het garnizoen, allen in groot tenue.

Het was een schitterende kring van militairen; enkelen, die den oorlog onder de republiek hadden meegemaakt, droegen met trots hun litteekens, die voor ieders oog van hunne dapperheid getuigden; nu en dan trokken ze driftig aan hun grijzen knevel, bij de gedachte dat ze zoolang in Toulon, die ellendige rattenval, lagen ingesloten. De jongeren, die om zoo te spreken als kind bij het leger waren ingelijfd, droomden van uitvallen, van kanonvuur en schitterende charges, doch niet over krijgsbedrijven zou heden middag het gesprek loopen, neen, heel vreedzame zaken zouden er worden verhandeld.

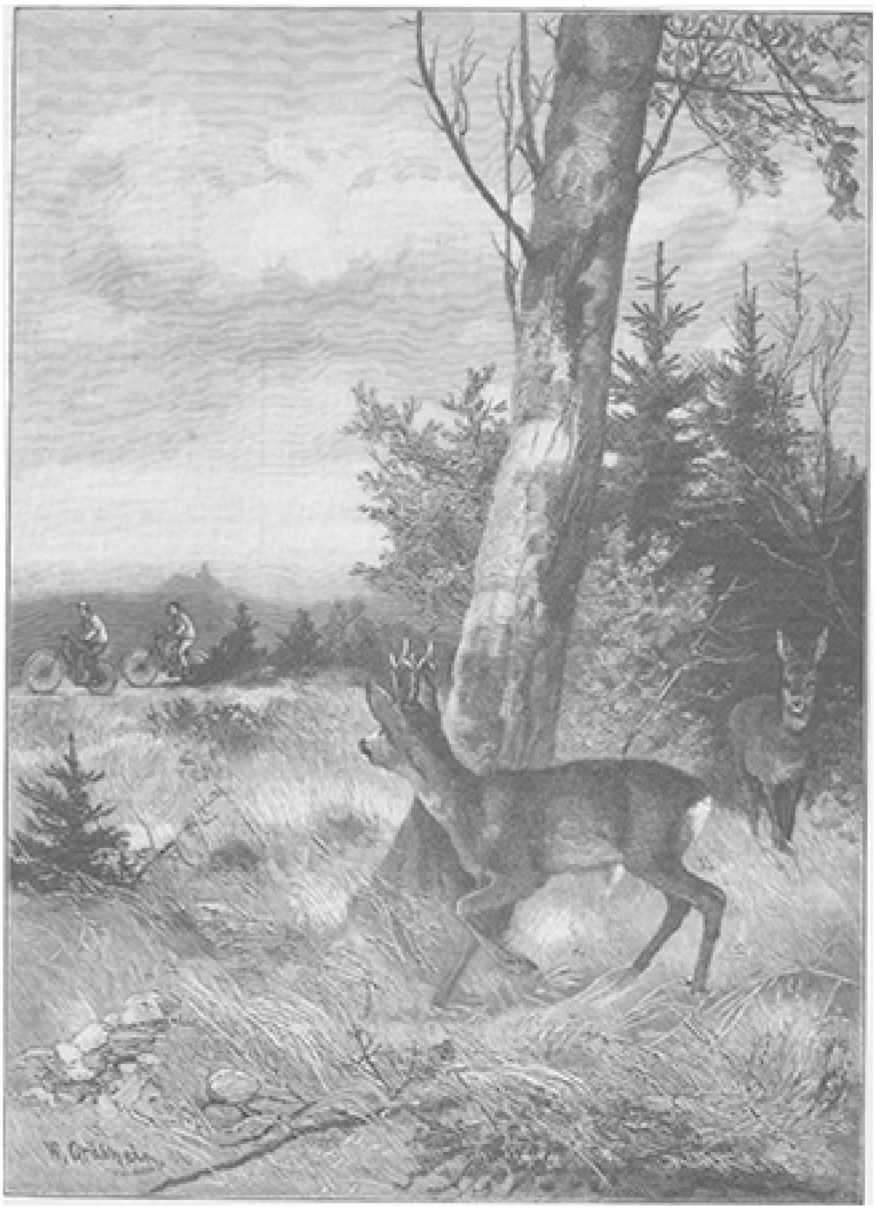

NIEUWE RUSTVERSTOORDERS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. GRÄBHEIN

VOORZAAT EN NAGESLACHT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN CESARE DELL' ACQUA.

Brune zag iets bleeker dan gewoonlijk; dit werd opgemerkt en deed vermoeden wat er komen zou.

'Ik heb een dépêche ontvangen,' begon de maarschalk, 'dat de commissarissen des konings zich dezen avond bij mij zullen aanmelden. Ik zal hun de stad overgeven en hoop, dat de officieren van den staf insgelijks hunne onderwerping zullen teekenen aan koning Lodewijk.' Die tijding had voor de officieren niets verwonderlijks, zij waren reeds lang te voren van alles onderricht; toch trof het velen, nu de beslissende stap moest worden gedaan.

'Zooals gij allen weet,' vervolgde de maarschalk, 'heb ik den 7en dezer een bode naar Parijs gezonden om met de nieuwe regeering te onderhandelen. Ik sta in dienst van Frankrijk, niet van keizer Napoleon of van koning Lodewijk. Ik heb mijn degen gebruikt en zal hem gebruiken om deze stad voor Frankrijk te behouden - geen vreemdeling zal hier den voet zetten. Ik heb mij tijdens mijn bestuur doen eerbiedigen - volksoproeren werden onderdrukt en de vijand bleef buiten onze muren. Maar nu Lodewijk XVIII door het gansche land is erkend, eerbiedig ik zijn gezag - tegenstreven staat hier met opstand gelijk; en daar Frankrijk in den ongelukkigen toestand gekomen is, dat de vreemdeling onze gewesten overstroomt, acht ik het mij ten plicht te waken voor de eer des lands. Men vrage niet hoe die toestand is ontstaan en wat er uit volgen zal - wij moeten Frankrijk redden en dat kunnen wij slechts door ons te scharen aan de zijde des konings.'

'Maarschalk,' sprak Loverdo, na een poos zwijgens, 'gij komt laat met uw onderwerping, de meeste bevelhebbers zijn u reeds voorgegaan. Als Lodewijk XVIII ze maar genadig aanneemt.'

Een bliksemstraal uit het oog van Brune verried zijn opkomende drift.

'Generaal, ik bedel om geen koninklijke gunst.'

Loverdo schokschouderde.

De meeste officieren betuigden hun geneigdheid tot onderwerping, alleen de commandant der jagers te paard was van een ander gevoelen.

'Ik vecht alleen voor den keizer en mijn manschappen ook,' zeide hij kortaf.

'Hang dan uw uniform maar aan den spijker,' antwoordde Brune met bitterheid.

Woedend sprong de commandant op en zou in twist zijn geraakt met zijn superieur, wiens onbuigzame strengheid hij kende, toen onverwachts de deur werd geopend en een bediende binnentrad met de boodschap dat de commissarissen des konings in aantocht waren.

Hierop verliet de maarschalk zijn officieren om in de eerezaal zijn hooge bezoekers op te wachten.

Weinige oogenblikken later had de ontmoeting plaats tusschen Brune en de koninklijke commissarissen: admiraal Gantheaume en markies de Rivière. Nog denzelfden avond teekende Brune met zijn geheelen staf onderwerping aan Lodewijk XVIII; ook de commandant der jagers, tot inkeer gekomen, had, hoewel niet zonder aarzeling, het voorbeeld van zijn overste gevolgd.

VII.

Den volgenden morgen zagen de bewoners der stad tot hun groote vreugde en verwondering op alle openbare gebouwen de driekleur van keizer Napoleon vervangen door de witte vlag der Bourbons. Een algemeene jubel brak los onder de koningsgezinde bevolking der machtige havenstad; thans had zij getriomfeerd, thans mocht zij zonder vrees hare feestvreugde uiten en zich tooien met de witte kokarde.

Daar klonk de zware, regelmatige stap der linietroepen; in gesloten gelederen trokken de verschillende afdeelingen door de stad. Door andere straten reed de lange stoet der cavalerie en hotsten de zware kanonnen over de keien.

Wat ging er gebeuren? Vreemde geruchten liepen rond, doch eindelijk ging het als een loopend vuurtje door de stad: groote wapenschouwing op het exercitie veld. Het volk vermoedde iets bijzonders en haastte zich naar het plein.

In lange rijen stonden de troepen geschaard; zij zagen er krijgshaftig, hoewel armoedig uit, de mannen van het keizerrijk; sommigen, wier uitrusting niet geheel was voltooid, droegen een werkmanskiel, waarover de lederen ceintuur met het regimentsnummer; anderen hadden het uniforme hoofddeksel vervangen door een breedgeranden hoed, toch - men kon het hun aanzien - waren 't soldaten, waarmee nog te rekenen viel. Zij wisten, waarvoor zij op 't exercitie-veld waren saamgeroepen; de meesten toonden zich onverschillig, enkelen hadden oogenschijnlijk vijandige gevoelens, doch hun gemor en gemompel werd luide overstemd door het geroep der menigte, die het gansche terrein had omringd.

De commissarissen des konings, Gantheaume en de Rivière, waren tegenwoordig.

Maarschalk Brune trad voor het front der troepen en sprak hun toe. Langzamerhand verstomde het gedruisch en de heldere, metalen stem van den bevelhebber klonk over het uitgestrekte plein.

‘Het zou een misdaad zijn, als door onze schuld de toestanden, waarin Frankrijk zich bevindt, nog langer moesten voortduren. Nooit mag men kunnen zeggen dat de standaard der glorie de vaan des oproers geworden is: onze nagedachtenis moet onbevlekt zijn. Laat ons van ganscher harte de kleuren en de vlag onzer vaderen aannemen; zij zijn onzer waardig, gelijk ook wij hunner waardig zijn. Wij moeten onze droefheid over het vaandel dat wij verlaten en onze genegenheid voor dat, hetwelk wij aannemen, in één gevoelen samensmelten, dan zal de witte vlag voortaan de hechte band zijn tusschen leger en burgerij!’

In ademlooze stilte werd het laatste gedeelte der redevoering aangehoord. De soldaten bleven koud, onheilspellend koud; slechts uit enkele compagnieën steeg een flauw ‘hoera!’ op. Maar de burgerij barstte in gejuich los en de kreet: ‘Leve de koning!’ klonk donderend tot ver over de wallen der vesting, als om den vijandelijken legers te verkondigen, dat Toulon weer aan zijn wettigen meester gehoorzaamde.

‘Leve de koning!’ en die kreet klonk opnieuw uit duizenden monden aan alle hoeken van het uitgestrekte plein.

‘Leve de maarschalk!’ riep een stem toen het gejubel der menigte verstomde.

Het was die van Raymond, den smid. Met een doek om het hoofd en geleund op den arm zijner vrienden, had zich Raymond naar het exercitie-terrein begeven om te deelen in den triomf zijner vaderstad. De koningsgezinde werkman had veel moeten doorstaan in de dagen der verdrukking; maar nu was alles voorbij, nu dacht hij niet meer aan het geleden lijden en uit de plooien der witte vlag ontrolde zich voor hem een schitterende toekomst, - daarom: ‘leve de maarschalk,’ die dat vaandel eindelijk omhoog hief.

Die kreet, door weinige monden versterkt, werd door Brune gehoord. Licht kleurend wendde hij onwillekeurig het hoofd naar dien kant: hij was zoo weinig aan toejuiching

gewoon onder een bevolking, die voor 't meerendeel hem om zijn gestrengheid verachtte en haatte. De maarschalk en zijn staf salueerden plechtig de koninklijke vlag en achtereenvolgens trokken de verschillende troepen voorbij om hun nieuw vaandel op militaire wijze te groeten.

De keizerlijke jagers kwamen aan de beurt. De officieren gaven het commando, doch de paarden bleven staan. Brune werd woedend. Herhaald bevel: geen man verroerde zich en enkele stemmen riepen: ‘Leve de keizer!’

‘Commandant,’ riep de maarschalk bits, ‘zorg dat je manschappen gehoorzamen, anders commandeer ik zelf!’

De commandant galoppeerde naar zijn manschappen en stapvoets reden zij voorbij het vaandel en brachten het saluut.

Een adjudant van den maarschalk volgde hen met het bevel, zich aanstonds naar de kazerne te begeven.

Dit voorval had onder de burgerij groote ontroering veroorzaakt; ook op de soldaten had het indruk gemaakt, want het daarop volgende linie-regiment marcheerde - niet. De soldaten waren blijkbaar opgehitst; op hernieuwd bevel deden zij in wanorde eenige schreden naar voren en bleven staan.

Zij bevonden zich vlak tegenover de afgevaardigden des konings, die zij met allerlei gebaren dreigden.

Nogmaals werd voortrukken bevolen. Een krachtig: ‘Leve de keizer, weg met de Bourbons!’ gaf antwoord op dit bevel en in wanorde drongen de soldaten vooruit, op de commissarissen aan.

Bleek van woede en met getrokken degen sprong de maarschalk vóór de beide heeren en trad op de muiters toe:

‘Terug, ellendig gespuis!’ bulderde hij: ‘terug! in gelid! Gij zijt niet waard te dienen onder koninklijke vlag, veel minder nog onder de adelaars des keizers!’

Voor hun maarschalk, dien zij altijd in slaafsche onderworpenheid hadden gehoorzaamd, bleven de oproerlingen staan.

‘In gelid! of ik laat er op staanden voet enkele fusilleeren,’ dreigde Brune, terwijl zijn flikkerende degen in zijn vuist trilde.

Zwijgend sloten zich de gelederen en aan de stem der officieren werd gehoorzaamd.

De wapenschouwing liep zonder meer ongevallen af, doch voordat alles geëindigd was, sloop een lang, schraal persoon, met slependen gang en het gelaat overdekt met een breedgeranden hoed, door het volk heen; zijn linkerhand, in een grooten doek gewikkeld, trachtte hij zooveel mogelijk in het gedrang te beschermen. Achter Brune gekomen, wierp hij op hem een langen, donkeren blik, en verdween.

‘Wat is dat voor een zonderling man?’ vroeg Raymond.

‘Ik weet het niet,’ was het antwoord, ‘maar zaagt ge niet, hoe hij tegen Brune de vuist balde?’

Over den vreemde werd niet verder gesproken en in vreugd en vroolijkheid vierde de burgerij dien dag haar bevrijding van het keizerlijk dwangjuk.

(*Wordt vervolgd.*)

De anarchist.
door Sylvester.
(*Slot.*)

‘Die kerel is bepaald een anarchist!’ riep Jeannette, toen hij weg was.

Henri meende het ook, maar durfde het niet zeggen en haalde de schouders op.

‘Zou hij nog terugkomen?’ vervolgde de jonge mevrouw.

‘Ik weet het niet,’ antwoordde de bezorgde echtgenoot.

‘Maar dat valies!’

‘O, dat zal hij wel komen halen,’ zeide Henri, die niet wist hoe hij zich te houden had.

‘Och man, je staat daar net als een stuk hout, laat ons gauw een andere coupé nemen.’

‘Als we er maar een krijgen kunnen.’

‘Waarom niet?’

‘Aanstonds vertrekt de trein weer: hij staat hier maar een oogenblik stil.’

Jeannette werd hoe langer hoe meer opgewonden. Het doodsgevaar, dat haar bedreigde, deed haar over de besluiteloosheid van haar man zegevieren. ‘Kom mee,’ beval ze driftig. De paraplu's werden uit de netten genomen; één daarvan bleef met den knop nog een oogenblik in het touwwerk haken, maar.... daar floot de locomotief en de anarchist had bij zijn heengaan het portier dichtgeworpen, zoodat het uitstappen onmogelijk was. Lang zaam stoomde de trein voorbij het station.

De jonge mevrouw kreeg bijna een flauwte en Henri peinsde over het verdachte geval, dat de vreemde reiziger zich zoo haastig uit de voeten gemaakt en met voorbedachten rade zijn valies had achtergelaten.

Er volgden eenige oogenblikken van angstige spanning. Het stadje S. lag al achter hen en in volle vaart stoomden zij door de onafzienbare heidevelden.

'Henri, ik ben bang van dat valies,' sprak Jeannette, met een zenuwachtige trilling in de stem. 'Verbeeld je dat er een of ander helsch werktuig in zit, dat op een gegeven oogenblik moet ontploffen; die vent, met zijn zwarten bril, zag er zoo bandietachtig uit.'

Mijnheer Van Buren deelde volkomen haar vrees.

'Ik zal eens kijken, wat er in zit,' zei hij.

'Maar je zal er toch wel afblijven, je wil ons toch niet laten verongelukken!'

'Wees maar niet bang, ik zal er niet aan komen.'

Aarzelend begaf zich Henri naar het valies, gevolgd door Jeannette, die haar man in 't gevaar niet alleen wilde laten.

Allereerst viel hun oog op het blinkend voorwerp, in het zakje bezijden het valies. Het was een rond, blikken doosje, met platten bodem; den deksel konden zij niet zien. Huiverend bleven zij op het geheimzinnige ding staren. Het volgend oogenblik kreeg het valies een lichten schok, doordat de waggon over een wissel reed, en verschrikt sprongen beiden achteruit. Er volgde gelukkig geen ontploffing en na van den schrik bekomen te zijn, keerden zij weer terug om de verdachte flesch te inspecteeren. Hiervan was echter niet veel meer te zien dan de hals, die, in een krant gewikkeld, tusschen den beugel van het valies zat geklemd.

'Wat zou dat voor een krant zijn?' vroeg Jeannette.

'Ik weet het niet; en ik zie niets dan een paar kapitale letters van het hoofd, kijk *ard* is nog leesbaar.'

Jeannette werd nadenkend, maar eensklaps riep zij hevig opgewonden uit: 'Hemel, dat is ongetwijfeld de *Père Peinard*, die eindigt ook op *ard.* Je weet wel, die leelijke anarchisten krant, die aanhoudend genoemd werd als je van bommen zat voor te lezen.'

Henri stond verstomd over de scherpzinnigheid van zijn vrouw. Er was nu omtrent de sombere plannen van den reiziger geen twijfel meer mogelijk.

'Wil ik de noodrem overhalen?' vroeg hij.

'Neen, doe dat niet; dat geeft zoo'n opschudding. En dan de schok bij het stilstaan van den trein! Wat het beste is, neem het valies zeer voorzichtig op en gooi het uit het raampje; we zitten toch in den laatsten wagen; dan kunnen er zeker geen ongelukken gebeuren.'

Henri had het er wel niet op, het valies aan te vatten; maar na eenige oogenblikken van rijp overleg besloot hij den raad van zijn vrouw te volgen.

Het raampje werd opengeschoven; voorzichtig nam Henri het valies op en bracht het buiten het portier.

'Pas toch op, dat je er niet niet mee tegen het portier stoot,' vermaande Jeannette. Het angstzweet stond Van Buren op het voorhoofd. 'Let op, Jeannette, daar gaat ie. Een, twee, drie'.... en hij slingerde het valies naar den slootkant.

Jeannette stopte haar ooren dicht om den slag der ontploffing niet te hooren en Henri trok zoo schielijk mogelijk zijn hoofd terug om niet door de spijkers of kogels van de bom getroffen te worden. Eenige oogenblikken later waagde hij zijn hoofd nog eens buiten het raampje om te zien wat er van geworden was; het valies lag nog op den rand van den spoordijk, het gevaarlijk voorwerp was dus niet ontploft.

Met een gevoel als van iemand, die aan een doodelijk gevaar is ontsnapt, zetten Van Buren en echtgenoote de reis voort. Jeannette was haar man al driemaal om den hals gevlogen en had hem op tien verschillende manieren een compliment gemaakt over de koelbloedigheid en de handigheid, waarmee hij haar van een wissen dood had gered.

Na eenig overleg, kwamen zij tot het besluit, dat Henri te V., waar zij toch twintig minuten oponthoud hadden, het geval ter kenniszou brengen van de bevoegde autoriteiten. Jeannette had er eerst wel op tegen, maar moest toch erkennen, dat het hier gold een daad van burgerplicht, waardoor het land misschien vele rampen zouden worden gespaard.

Spoediger dan zij dachten was V. bereikt en nauwelijks hield de trein aan het station stil of aan de verbaasde en verschrikte blikken van den heer en mevrouw Van Buren vertoonde zich allereerst de geheimzinnige reiziger met zwarten bril en zwarten baard.

Eerst wierp hij een oogslag op de plaats, waar zijn valies had gestaan, richtte toen een doorborenden, vlammenden blik op den verbluften mijnheer Van Buren en zijn vrouw, sloeg het portier dicht en spoedde zich heen.

Jeannette was geheel van haar zinnen; Henri kwam het geval wet ietwat verdacht voor, maar hij begreep dat er gehandeld en wel spoedig gehandeld moest worden.

Hij wenkte een treinbeambte, verhaalde hem in korte woorden wat er was voorgevallen en drong er op aan, dat het gevaarlijk sujet onverwijld aan de justitie zou worden overgeleverd. Eenige reizigers, die Van Buren over anarchisten en bommen hoorden spreken, bleven nieuwsgierig staan; er kwam nog al een treinconducteur bij en onder bescherming der twee beambten togen Van Buren en zijn vrouw uit, gevolgd door een nieuwsgierige menigte, om den anarchist te zoeken. Deze had het station nog niet verlaten, maar kwam hun te gemoet, in gezelschap van een politieagent en op eenige schreden afstands gevolgd door den stationschef.

‘Daar is de anarchist,’ sprak Van Buren. Het gezicht van dien somberen man had bij den jongsten treinbeambte een uitwerking als een roode zakdoek bij den kalkoen. Als een aap sprong het kleine kereltje tegen den langen vreemdeling op, die zich zoo goed mogelijk verweerde. Intusschen was de politieagent hem eenige schreden vooruitgegaan en vroeg met barsche stem aan Van Buren: ‘Waar is het valies van dezen heer?’

Man en vrouw zetten oogen op alsof zij ze nooit meer zouden sluiten; Henri werd verlegen, maar Jeannette kreeg het eerst al haar koelbloedigheid terug en zei met bewonderenswaardige radheid van tong, dat er in dat valies dynamiet was geborgen, genoeg om den heelen trein in de lucht te laten vliegen, en dat die mijnheer een van de allergevaarlijkste anarchisten was. De agent begreep er niets van, want hij was door den stationschef op verzoek en onder aanwijzing van den vreemdeling uitgezonden om Van Buren en zijn vrouw aan te houden. Het kostte den diender moeite, den zwartgebrilden reiziger te verlossen uit de klauwen der spoorbeambten en intusschen de orde te bewaren totdat de stationschef er bij kwam. Van Buren herhaalde in zijn verbouwereerdheid de beschuldiging, die zijn vrouw tegen den vreemdeling had ingebracht, en deze antwoordde in een taal, die Henri helaas evenmin verstond als Afrikaansch.

De kring van nieuwsgierigen werd al grooter en de stationschef, die alle spektakel en kabaal wilde vermijden, gaf aan den diender en een paar beambten last, den beschuldigde en zijn aanklagers in een wachtkamer op te sluiten, welk bevel met bekwamen spoed werd uitgevoerd.

De agent had spoedig bemerkt, dat de reiziger met den zwarten bril een Engelschman was en Van Buren en zijn vrouw, die voor den eersten keer in hun leven Engelsch hoorden spreken, waren al heel blij, toen de stationschef de kamer binnentrad om het raadsel op te lossen.

Eerst had deze een onderhoud met den Engelschman en toen met Van Buren; daarna weer met den Engelschman en toen nog eens met Van Buren, die een ijselijk lang gezicht begon te zetten, terwijl Jeannette geen woord meer sprak, maar inwendig raasde op haar eigen domheid en de domheid van haar man.

‘Maar wat was dat dan voor een verdachte flesch en dat blinkend voorwerp, dat zoozeer op een bom geleek?’ vroeg Van Buren aan den chef.

‘Dat was een half fleschje portwijn, dat mijnheer Ferris aan 't station heeft gekocht, en die bom is een eenvoudig metalen drinkbekertje, dat in elkaar kan geschoven worden. U begrijpt dus, waarom mijnheer zoo voorzichtig was bij 't instappen; hij was bang de flesch stuk te stooten.’

‘Maar dat nummer van de *Père Peinard*?’

De chef lachte. ‘Dat was geen anarchistenkrant, maar een heel onschuldig Engelsch blad, *The Standard*, waarvan de laatste letters uw verbeelding hebben overprikkeld.’

Henri waagde nog een laatste bedenking. ‘Hoe komt het dan,’ vroeg hij, ‘dat die mijnheer ons zoo barsch heeft zitten aankijken en te S. zoo geheimzinnig de coupé verliet om niet meer terug te keeren?’

‘Dat heeft u aan uzelven te wijten,’ was het antwoord. ‘Mijnheer Ferris bemerkte zeer goed dat er over hem gesproken werd en het ontging hem niet, dat u en uw vrouw voortdurend de oogen op hem en op zijn valies gericht hielden; mijnheer wist ook niet, wie zijn reisgenooten waren, daarom wilde hij zich niet bang toonen en zag u ook aan. Te S. aarzelde hij eerst de coupé te verlaten omdat hij vreesde, dat u er met zijn valies van door zou gaan; toen hij bemerkte, dat u bleef zitten, stapte hij uit; maar toen hij uit de retirade kwam, stond de trein al op het punt van vertrek, zoodat mijnheer Ferris zich nog gelukkig achtte op een der eerste waggons te kunnen springen....’

De stem van den chef werd eensklaps overschreeuwd door het schril gefluit eener locomotief.

‘Hemel! Henri,’ riep Jeannette eensklaps uit, ‘daar gaat onze trein en mama is misschien met het rijtuig aan 't spoor.’

Gelaten boog Henri het hoofd; de chef behoefde hem niets meer te vertellen, hij had alles begrepen; en nu dat nog!

Na een poos wendde het ongelukkig slachtoffer zijner bommenvrees zich weer tot den stationschef met het beleefd verzoek den pseudoanarchist te vragen, hoe groot de waarde was van het valies met zijn inhoud, want hij was natuurlijk bereid de schade te herstellen.

Het onderhoud van den chef met den Engelschman was bijzonder vroolijk, en lachend bracht hij de boodschap over, dat mijnheer Ferris het geval veel te vermakelijk vond om ook maar de geringste restitutie te willen vragen.

Verlegen en beschaamd verlieten Van Buren en echtgenoote het station, beleefd gegroet door den Engelschman en medelijdend nagestaard door den politieagent.

Dien avond nog naar schoonmama reizen ging niet meer; zij moesten in de stad een logement zoeken. Den volgenden morgen belden zij bij mevrouw Werthuss aan, die ten zeerste ontstemd was dat haar gasten den vorigen avond niet gekomen waren, zooals toch geschreven was. Dat was zeker weer de schuld van Henri, die altijd te

laat kwam en de oorzaak was geweest dat mevrouw Werthuss tevergeefs naar het spoor was gereden en met haar diner was blijven zitten.

Eerst toen zij aan de theetafel zaten, vertelde Jeannette aan haar mama de oorzaak van hun oponthoud. Mevrouw Werthuss had er plezier in; zij lachte, zooals zij het in jaren niet meer gedaan had; maar toch vond ze het mooi, dat Henri zoo bezorgd was voor haar dochter en raakte zoo met hem ingenomen, dat zij in 't vervolg niet meer boos werd als hij een beetje te laat aan tafel kwam.

Bij de Platen

Nieuwe rustverstoorders. -

Daar zien de schuwe herten hun rustig, uitgestrekt domein alweer door nieuwe rustverstoorders ingenomen. 't Is niet genoeg dat zij door het moorddadig geweer van den jager en zijn blaffende honden tot in hun ontoegankelijkste schuilhoekenworden achtervolgd, dat de immer veldwinnen, de beschaving met haar spoor- en tramwegen haar telegraaf- en telephoonlijnen voortdurend

hun gebied inkrimpt, - nu komen ook de wielrijders in hun snelle vaart de arme dieren opschrikken. Tot dusver waren dezen, door de inrichting van hun licht voertuig, wel genoodzaakt, zich tot de effen, gebaande wegen te bepalen. Maar de gestadige verbeteringen, aan raderen, veeren en banden aangebracht, stellen hen tegenwoordig in staat, tot zelfs de hobbeligste en steilste bergpaden te berijden. Het rijwiel is het aangewezen paard voor den toerist geworden; wellicht is het geroepen om zelfs eenmaal het traditioneele schip der woestijn te vervangen.

Wie reden moge hebben zich in de vorderingen van het wielersport te verheugen, zeker niet de boschbewoners, op onze fraaie gravure afgebeeld. Zij zijn allesbehalve gesteld op de kennismaking met de vindingen van het menschelijk vernuft, dat hun meestal noodlottig wordt.

Schuw bespiedt het hert van achter een boom de nieuwe rustverstoorders, die daar vliegensvlug op hun schitterende wielen voorbijsnorren. De hinde houdt zich vreesachtig in het kreupelhout schuil. Gelukkig blijkt het gevaar van zeer voorbijgaanden aard te zijn en kunnen de opgeschrikte dieren weldra hun dartel spel in het eenzame woud hervatten.

Voorzaat en nageslacht. -

Van buitensporigen trots op hun roemruchte voorzaten kan men deze jonge telgen van adellijken bloede niet beschuldigen. Integendeel boezemt hun groote voorvader, de grondlegger wellicht van hun geslacht, hun al zeer weinig eerbied in. Hoe ontzagwekkend zijn machtige, krijgshaftige figuur ook uit de breede lijst schijnt te treden, zij veroorloven zich onder zijn oogen de ondeugendste grappen. Dat jonge goed schijnt ook al door den tuimelgeest der eeuw bevangen: *le respect s'en va.* De kleine bengel, die als de veelbelovende stamhouder van het adellijk geslacht zeker wel wat meer respect voor zijn afkomst mocht aan den dag leggen, is zelfs op de tafel geklauterd, en veroorlooft zich de vrijheid den krijgshaftigen ridder een pijp in de hand te geven. Met een paar streekjes van het witte krijt over het oude doek der eerbiedwaardige schilderij heeft hij den vorm van het minder gepast attribuut bij de ridderlijke gestalte aangegeven en is juist bezig de vluchtige teekening door het schetsen van een kringelend rookwolkje te voltooien.

Zijn broertjes en zusjes zien die bespotting van hun grooten voorvader niet alleen zonder ergernis, maar zelfs met genoegen aan. Zij vinden klaarblijkelijk dat die forsche krijgsman, die daar zoo onbeweeglijk staat in zijn stalen borstkuras, eigenlijk een vervelend heerschap is en dat het niet onaardig was, als zij hem eens aan het lachen konden krijgen.

De eerste vangst. -

Een heel ander tijdverdrijf heeft de dreumes onzer laatste gravure uitgekozen. Waarschijnlijk is het echter evenzeer verboden liefhebberij als het spel van de deugnieten, die het oude familieportret bederven. We kunnen ons ten minste niet voorstellen dat het kleine manneke met medeweten van moeder zich aan het genoegen

der visscherij overgeeft op een manier, die voor hem lang niet zonder gevaar is. Als hij in zijn voorbarige beweging om een vischje te verschalken van den steilen kant mocht glippen, dan weten we niet hoe hij er weer boven op moet komen.

Dat gevaar schijnt den jeugdigen liefhebber allerminst te verontrusten. Hij heeft zijn eerste vischje opgehaald, een mooi zilverig spartelend beestje, en is den koning te rijk met de welgeslaagde vangst. 't Is te hopen, dat zijn uitbundige blijdschap hem regelrecht naar huis drijft, om moeder deelgenoot te maken van zijn geluk; want, wie weet, staat het goede mensch geen doodsangsten uit bij de gedachte, waar de kleine deugniet toch blijven mag!

DE EERSTE VANGST, naar de schilderij van Hans Pöck.

Wetenswaardig Allerlei.

Vischvangst met electriciteit. -

Meer en meer weet de mensch de electriciteit aan zich dienstbaar te maken. Thans wordt ze zelfs op de vischvangst toegepast. Daartoe bedient men zich van een electrische lamp, die, onder het water brandende, door haar helder schijnsel, de nieuwsgierige visschen in het net lokt. Het net bestaat uit een groot ijzeren geraamte,

met netwerk aangevuld en waarin een electrische lantaarn is aangebracht. Door middel van een electromotor in den boeg van de boot, kan deze lamp, zoodra de boot in beweging is en het net is uitgespannen, aangestoken worden.

Een koning speculant. -

Dat een koning uit speculatiezucht aandeelen heeft in een industrieele of andere onderneming, zal wel niet dikwijls voorkomen: de koninklijke waardigheid is hiermede moeilijk te rijmen. Met koning Jacob I van Engeland was dit toch het geval.

Met de zorg voor goed water was net in de stad Londen tot het einde der 16e eeuw ongelukkig gesteld. In het jaar 1580 werd de eerste waterleiding in zooverre geopend, dat een Hollander, met behulp van de pas uitgevonden zuigpomp, water uit de Theems in een bekken verzamelde en van daar in de huizen bracht. Na dezen Hollander kwam evenwel een schrandere Engelsche goudsmid, Myddelton geheeten, op het denkbeeld, Londen met beter water te voorzien dan dat uit de Theems. die een vergaarbak van alle onreinheden was. In het jaar 1610 deed hij het voorstel, uit voortreffelijke bronnen, die eenige mijlen van Londen verwijderd waren, het water door een kanaal naar de stad te leiden, hier het bronwater in een reuzenbekken op te vangen en eveneens door zuigpompen in de huizen te brengen.

De onderneming verwierf algemeene goedkeuring en een aanzienlijke winst stond Myddelton in het verschiet. Het plan had evenwel de koninklijke goedkeuring noodig, en de toenmaals regeerende koning Jacob I zag wel in, dat aan de uitvoering van dit plan een mooie duit te verdienen was. Hij liet daarom Myddelton bij zich komen en deelde hem mee dat hij zijn goedkeuring wilde geven en het plan op alle mogelijke wijzen door wetten en decreten zou bevorderen, als Myddelton hem de helft van de zuivere winst beloofde.

Jacob I had reeds vroeger op deze manier aan dergelijke ondernemingen een rond sommetje verdiend, maar het beste zaakje maakten hij en zijn erfgenamen bij deze waterleiding.

Er zat voor Myddelton niets anders op, dan aan den wensch des konings gevolg te geven, en hij legde nu het kanaal, het bekken en de pompen aan, welke de voor dien tijd ontzaglijke som van 150.000 pond sterling kostten. In het jaar 1613 was het werk voltooid en daar, waar zich nu in Londen ter eere van dien man *Myddelton square* bevindt, was toen het reusachtige verzamelbekken voor het bronwater.

De kosten voor het leggen der buizen waren waarschijnlijk voor Myddelton te groot, misschien ook wilde hij er zijn geld niet alleen aan wagen, en in het jaar 1618 verzocht hij den koning verlof, een maatschappij tot exploitatie der waterwerken te mogen oprichten.

De koning weigerde zijn toestemming te geven, zoolang zijn schuld niet was afgedaan, en daar Myddelton, hoewel zijn uitvinding meer en meer opleverde, niet in staat was den koninklijken eisch op staanden voet te voldoen, zat er niets anders op, dan een maatschappij op aandeelen op te richten. Er werden nu 36 aandeelen uitgegeven, en koning Jacob I gaf niet eerder zijn toestemming, voor Myddelton hem de helft der aandeelen had geschonken. Nu werd in 1619 de maatschappij op aandeelen koninklijk goedgekeurd. Jacob I begunstigde de maatschappij zooveel in zijn vermogen was, zoodat er voor zijn aandeelen en die der andere aandeelhouders mooie dividenden gemaakt werden. Daar de koning de helft der aandeelen bezat, werd de maatschappij zoodanig door monopolies beschermd, dat het voor geen andere onderneming mogelijk was, daarnaast te bestaan of op de been te blijven.

De aandeelen bleven een kostbaar kapitaal en gingen van Jacob I op zijn zoon Karel II over. Deze was niet zoo hebzuchtig als zijn vader. Hij was geneigd, zich de achttien aandeelen voor een in alle geval reusachtige som te laten afkoopen. De maatschappij had zoo ontzaglijke winsten gemaakt, dat het haar mogelijk was, Karel II voor zijn aandeelen een prijs te betalen, die in de millioenen liep. Tot het jaar 1692 kon zij toen zonder concurrentie de waterleiding exploiteeren, en de erfgenamen der oprichters en ook weer dier erfgenamen werden er schatrijk door.

[Nummer 47]

HET VOGELNESTJE, NAAR DE TEEKENING VAN R. HOBERG.

De familie Duffré.
Een verhaal uit den tijd van Napoleon I,
door F.J.A.L. Cordens.

VIII.

In het posthuis te Saint-Andéol, op den weg tusschen Aix en Avignon zaten op de binnenplaats vóór de staldeur twee mannen, druk met elkaar in gesprek. Zij schenen er erg op gesteld, niet te worden afgeluisterd, want zij spraken zacht en wierpen nu en dan een onderzoekenden blik in het rond. In den stal bevond zich niemand, dus kon van die zijde geen onbescheiden oor hun gesprek opvangen.

De oudste der twee mannen scheen een langen weg te hebben afgelegd, want zijn kleederen en schoenen waren met stof bedekt. Een witte, met bloed bevlekte linnen doek lag op zijn knie en nu en dan doopte hij zijn linkerhand in een emmer water; die hand zag er deerlijk uit: de middelvinger was weggeschoten en een andere vreeselijk verminkt.

‘Dat hebt ge dus aan den maarschalk te danken?’ vroeg de tweede.

‘Ja,’ zei Jean Squelette, ‘bij mijn ontvluchting schoten me die rekels achterna; maar ik vraag Brune spoedig voldoening voor die verminking.

‘Maar luister eens, Giacomo,’ vervolgde hij, terwijl hij den doek weer om zijn hand wond, ‘wij kennen elkaar van ouds, laat ons eens ernstig spreken.’

‘Goed,’ zeide Giacomo, ‘het doet mij genoegen een ouden bekende te hebben teruggevonden. Wij hebben, toen gij in Holland gedeserteerd waart, zoolang samen rondgezworven en menig stukje uitgehaald. Dien eersten dag vooral herinner ik me nog goed, toen we op klaarlichten dag bij Alkmaar, of hoe heette dat nest, die sjees aanhielden.’

‘Ja, ja,’ bromde Squelette, ‘'t is lang geleden; we stonden er toen leelijk voor; ik zou den kogel gekregen hebben, en zonder geld op reis gaan kon ik toch ook niet. Die goede Hollander heeft ons met enkele honderden guldens mooi uit den brand geholpen. Maar laat ons nu wat anders bepraten; misschien kan je me wel een pleizier doen.’

‘Spreek maar op, alles blijft geheim en ik zal u van dienst zijn, voor zoover een postkoetsier van Saint-Andéol dat kan.’

De man, die dit zeide, was naar zijn uiterlijk en naam te oordeelen, een Italiaan; hij was flink van gestalte en beroemde zich op een paar heldere, zwarte oogen; in die oogen flikkerde echter iets, dat tot wantrouwen en achterdocht aanmaande, en zijn dunne, saamgeperste lippen verrieden nijd en valschheid. Doch Giacomo was een kerel, die goed met paarden wist om te gaan; dat was den postmeester, bij wien hij diende, genoeg.

‘Maar zeg mij nu eerst,’ vroeg de Italiaan, ‘hoe gaat het te Toulon?’

‘Daar meende ik juist mee te beginnen, want dat hangt samen met iets, dat ik u vragen wilde. Waarom ik zoo op den maarschalk gebeten ben, weet ge reeds; 't is hem beter gegaan dan mij, hij heeft me altijd gehinderd en mij zelfs den kogel willen geven. Maar nu ter zake.

Acht dagen geleden heeft Brune de stad aan den koning overgegeven. De Oostenrijkers en Engelschen lagen er voor en de maarschalk heeft, om aan den koning

of de burgerij te believen, den eisch gesteld, dat geen vreemde troepen Toulon mochten binnenrukken en dat die stad door een Franschen gouverneur zal worden bestuurd. Doch de Oostenrijkers, die een gemakkelijke inkwartiering zagen voorbijgaan en niet het minste kregen voor hunne moeite, vorderden nu op hunne beurt, dat Brune zijn leger en de stad zou verlaten. Dat zal geschieden.'

'En wat zou dat?' vroeg Giacomo verwonderd.

'Dat zal ik u zeggen,' vervolgde Squelette. 'Overmorgen, naar ik heb vernomen, vertrekt de maarschalk naar Parijs en neemt stellig dezen weg. Nu weet ge even goed als ik, dat de bevolking van het Zuiden vreeselijk op hem verbitterd is; vooral te Aix, waar hij langs moet komen, dreigen ze hem te vermoorden. Ik vertelde daar voor de aardigheid dat Brune een Septembermoorder is en de grootste schuld draagt aan den moord van prinses de Lamballe, en toen waren die boeren daar werkelijk razend. Ik ga naar Avignon, waar het volk met dezelfde gevoelens is bezield: ze herinneren zich daar nog, wat Brune onder het schrikbewind met Fouché daar heeft uitgericht.

En nu moest gij zorgen, beste Giacomo, dat Brune, die waarschijnlijk hier van paarden zal verwisselen, - ten minste als de boeren van Aix hem zoover de reis laten voortzetten, - ons te Avignon komt opzoeken.'

'Daar kan ik niets aan doen,' meende de Italiaan. 'Overmorgen ben ik misschien niet eens hier en wat gaat mij den maarschalk aan?'

'Kijk eens hier, Giacomo,' sprak zijn oude vriend en haalde uit zijn versleten jas een gevlochten beurs voor den dag, waarin enkele goudstukken blonken.

De oogen van Giacomo flikkerden.

'Hoe zijt ge aan dat goud gekomen?' vroeg hij haastig.

'Och! ik ben ons oude ambacht nog niet heelemaal vergeten,' antwoordde Squelette grijnslachend. 'Veel zit er niet in: vijf gouden Louis, meer niet. Komaan, mijn beste, ik wil geen onmogelijke dingen van je vergen. Als je belooft, je best te doen om den maarschalk naar Avignon te sturen - je kunt hem bijvoorbeeld zeggen dat de weg veel korter is en de stad rustig, - dan krijgt ge er nu reeds een van.' Hij toonde zijn vriend een goudstuk, terwijl hij hem met zijn kleine oogen scherp aanzag. Giacomo wierp er een begeerigen blik op, doch antwoordde niet - nog eenmaal werd het gevoel van eerlijkheid bij hem wakker.

'En als het je gelukt, krijgt ge er later nog twee', vervolgde Jean Noiret, terwijl hij met de beurs klingelde.

De Italiaan was overwonnen en sprak: 'Ik zal mijn best doen,' ontving zijn goudstuk, bezag het van alle kanten, en stak het vergenoegd in den zak.

'En nu, beste vriend, moet ik mijn reis vervolgen. Gegroet! en zooals is afgesproken!'

De twee schurken drukten elkander de hand, Jean Squelette sloeg den stoffigen weg in naar Avignon, terwijl Giacomo, met zijn goudstuk in den zak spelend, den stal binnenging.

IX.

Den 1en Augustus om drie uur in den morgen verliet een rijtuig de poorten van Toulon; de schildwachten presenteerden eerbiedig het geweer voor den reiziger, die niemand anders was dan hun overste, maarschalk Brune.

Hij was vergezeld van generaal Loverdo en graat Meaupas, adjudant van markies de Rivière. Zijn adjudanten en die van den generaal volgden, terwijl hij werd begeleid door een afdeeling jagers van het 14e regiment.

‘Ik kan niet begrijpen,’ begon Loverdo, ‘dat gij die oproerige jagers hebt meegenomen.’

‘Zoo?’ zeide Brune, die niet veel lust had om een gesprek te voeren.

‘Gij hebt ze sinds den dag van de wapenschouwing nogal streng onderhanden genomen,’ vervolgde de generaal. ‘Me dunkt...’

‘Me dunkt dat die zaken u niet aangaan,’ klonk het bits.

De generaal sprak niet meer; met de handen onder de kin op zijn langen sabel leunend, staarde hij onverschillig naar buiten. Het rijtuig bereikte de eerste huizen van Beausset.

‘Maarschalk,’ vroeg Loverdo, ‘ware het niet beter dat ik hier afstapte en met mijn adjudant een anderen weg koos?’

‘Zooals ge wilt, generaal,’ antwoordde Brune, zonder van houding te veranderen.

De generaal steeg uit.

Het was nog vroeg in den morgen, doch de weinige boeren, die het rijtuig zagen voorbijgaan, waren brutaal genoeg den maarschalk uit te jouwen; een weinig verder werd met steenen geworpen; het was in de nabijheid van Aix.

Toevallig had Brune vernomen dat een afdeeling Oostenrijksche cavalerie die stad had verlaten en vreezende dat zijn gevolg met de vreemde ruiters in botsing zou komen, zond hij graaf Meaupas en zijn adjudant Allard vooruit, met brieven voor den Oostenrijkschen generaal.

Langzaam vervolgde het rijtuig zijn weg. Op een halfuur afstand van de stad zag de maarschalk in de verte een dichte stofwolk opstijgen en een oogenblik later traden in vollen galop een menigte ruiters daaruit te voorschijn. Vooraan reed een jong Hongaarsch officier, wiens roode met zilver geborduurde attila in den wind fladderde; een hooge witte pluim wuifde op zijn kolbak en bliksemstralen schoot zijn flikkerende sabel, waarmee hij het rijtuig begroette. De officier bood den maarschalk, namens zijn generaal, een piket Hongaren als eerewacht aan.

Het rijtuig naderde de poorten der stad.

Een groote menigte, van Brune's komst onderricht, stond hem reeds op te wachten. Hunne houding spelde niet veel goeds; de meesten waren van stokken, sommigen van vuurwapenen voorzien en dreigend geroep en geschreeuw weerklonk overal. De maarschalk hoorde duidelijk de kreten van: ‘Weg met den moordenaar! weg met den tiran!’ en onwillekeurig sloeg hij de hand aan zijn pistool. Hij dacht aan zijn vroegere gestrengheid; maar de aanwezigheid van zijn Hongaren en jagers stelde hem gerust. Nauwelijks bevond de maarschalk zich onder de menigte of het moordgierig geschreeuw verdubbelde; van alle kanten drong het gespuis op het rijtuig aan.

De Hongaarsche officier trachtte hen te bedaren. ‘Weg met den maarschalk! vermoordt hem!’ was het antwoord uit honderden monden en reeds trachtten sommigen de paarden tot staan te brengen. Brune had zich achter in het rijtuig teruggetrokken; met de linkerhand in zijn jaszak het pistool omklemmend en met de rechter aan 't gevest van zijn degen, wachtte hij zijn belagers af. Doch zijn gevolg hield het rijtuig goed ingesloten en waagde het iemand de hand naar de paarden uit te steken, dan hakten de lange Hongarensabels er op in en stoof de menigte brullend uiteen. In vollen draf renden de reizigers de stad in, achtervolgd door het wraakgeroep van het baldadig gespuis. Buiten de stad namen de Hongaren afscheid en het rijtuig ging door tot Orgon. Bij de wisseling van paarden nieuwe onlusten; daarom steeds

vooruit. Reeds neigde de zon ten ondergang en spreidde de avond zijn sluier over het landschap uit, doch geen oponthoud, heel den nacht geen rust, totdat in den vroegen morgen van den 2en Augustus de maarschalk het posthuis van Saint-Andéol bereikt had.

Het was een vermoeiende rit geweest. Terwijl versche paarden werden ingespannen, gebruikte de maarschalk eenige ververschingen, die hem door den postmeester zelven eerbiedig werden voorgezet.

'Giacomo, ga aan je werk!' gromde de postmeester tot den postrijder, die ongeroepen was binnengekomen en de zaal op en neer drentelde.

Giacomo ging, sleepte een paar emmers water aan en sprak toen vertrouwelijk met de jagers, die den maarschalk tot geleide dienden. Niemand had bemerkt dat hij den inhoud van een klein papieren doosje in het water had uitgestort.

Kort daarop trad de commandant van het escorte binnen en betuigde den maarschalk dat zijn manschappen en paarden zoo waren afgemat, dat zij hem geen stap verder konden volgen.

'Maarschalk,' fluisterde Allard, 'laat ze niet gaan; gij hebt bescherming noodig; herinner u het gebeurde te Aix.'

Van zijn trouwen adjudant kon Brune die woorden dulden; had een ander ze gesproken, hij zou zich zijn toorn hebben op den hals gehaald.

'Wees niet bezorgd, Allard, 't is zoo erg niet,' was het antwoord.

'Kunnen de paarden niet meer?' dus wendde zich Brune tot den commandant en wierp hem een doordringenden blik toe.

'Onmogelijk, maarschalk, zooeven zijn vier paarden neergevallen; ik denk van vermoeienis, ze dreigen te sterven.'

'Zoo - dan rust maar uit en keer naar Toulon terug.'

Een smeekende blik van Allard had nog getracht zulk een antwoord te beletten, maar het was te laat en zonder bescherming zou zijn meester nu reizen door het hem vijandige land.

'Wat dunkt u, maarschalk,' zeide graaf Meaupas, 'als wij de reis namen over Oranje? Avignon is zeer oproerig en de Oostenrijkers van generaal Bianchi zijn er nog niet binnen; te Oranje daarentegen is alles rustig.'

'Ik ben niet bang,' antwoordde Brune, 'ik heb altijd mijn plicht gedaan en heb dus van geen mensch ter wereld iets te vreezen.'

Een bittere lach speelde om de lippen van zijn getrouwen Allard; hij dacht aan het muitende volk van Aix.

'Maarschalk,' zoo sprak hij: 'ik bid u, stel u niet in gevaar, laat ons over Oranje gaan; wat geeft het, dat de reis eenige uren langer duurt.'

Brune begon te weifelen.

'Is het veel omgereden?' vroeg hij aan den postmeester.

Deze streek peinzend met de hand over zijn voorhoofd en antwoordde: 'Het scheelt nog al veel, heer maarschalk.'

Giacomo was ondertusschen weer steelsgewijze binnengekomen; aan de deur had hij het geheele gesprek gehoord.

'Ja, 't scheelt heel veel en de weg is slecht,' bracht hij ongevraagd in 't midden.

'Zoo, is de weg slecht, hoe komt dat?' vroeg Brune aan den postrijder, die vrij wat vlugger ter taal scheen, dan zijn zwaarlijvige meester.

'De weg is pas opgewerkt en bijna onberijdbaar; maar over Avignon heeft u een goeden, harden weg.'

'Nu, dan gaan wij over Avignon,' zeide Brune.

'Is alles klaar?' vroeg hij aan den postmeester.

'Alles klaar, heer maarschalk.'

Voor de deur stond een kales, waarin Brune, en een ander rijtuig, waarin de adjudanten plaats namen. In nevelen was de zon opgegaan; er hing over den weg een sombere mist, die aan de hooge populieren een spookachtig voorkomen gaf.

Onder het geklap der zweep verdwenen de rijtuigen en Giacomo wreef zich de handen: hij had zijn goudstukken verdiend.

Tusschen tien en elf uren in den morgen bereikte de maarschalk de poort van Avignon en liet den dienstdoenden nationale garde zijn paspoort brengen.

Toen de soldaat het papier inzag, verbleekte hij merkbaar; een enkelen blik wierp hij op het rijtuig; daar zat Brune, heel gerust, niet vermoedend, hoe het ziedde en kookte in de stad, die hij ging binnentrekken.

De wacht gaf de papieren terug, deed de poort openen en de rijtuigen reden binnen.

Met haastige schreden en in koortsachtige opgewondenheid liep de jonge soldaat op en neer. Hij kende Brune van nabij, hij had onverdiend zijn onverbiddelijke

gestrengheid ondervonden; was nu het oogenblik der wraak niet aangebroken? Een enkel woord zou genoeg zijn om hem over te leveren aan de woede van het grauw. Hij sloeg zich met de hand voor het voorhoofd; zou hij zich wreken? Nooit, nooit; hij had geleerd te vergeven en hij zou zijn vijand, het kostte wat het wilde, beschermen en van dienst zijn.

'Alain, wat is er gaande?' vroegen zijn kameraden.

'Niets, niets,' antwoordde Alain Duffré, 'om hoe laat wordt de wacht afgelost?'

'Dat weet ge immers, om twaalf uur.'

'Goede Hemel,' mompelde de jonkman, 'nog meer dan een uur, als 't dan maar niet te laat is.'

Intusschen was de maarschalk afgestapt in een hotel, dat het Palais Royal in zijn uithangbord voerde. Eenige nieuwsgierigen bleven er voor stilstaan om te weten, wat voor een voornaam reiziger de stad bezocht.

'Zie eens, Guindon zouden die rijtuigen van hem zijn?'

Deze woorden werden luid tot een vaandrig der nationale garde gesproken.

'Ik weet het niet, Squelette,' was het antwoord; 'ga eens hooren.'

Lang stond Jean Squelette bij de rijtuigen te wachten en zijn kleine oogen begonnen te flikkeren, toen weer de paarden werden ingespannen. Weldra namen de reizigers plaats. Squelette drong naar voren. 'Ja, hij is het,' zeide hij.

'Wie? wie?' vroegen verschillende stemmen.

'Wel Brune, de tiran, de moordenaar van onze broeders in het Zuiden,' was het antwoord.

Een kreet van wraak steeg uit de menigte op.

'Zoudt gij het rijtuig niet kunnen tegenhouden?' vroeg Squelette aan Guindon, bij wien zich nog een paar nationale gardes hadden gevoegd.

'Ik weet het niet,' zei de andere.

'Vraag zijn paspoort,' raadde Squelette, 'dat geeft nog wat oponthoud.'

De nationale gardes waren voor 't meerendeel met den slechten geest der bevolking bezield. Rondom schreeuwde men:

'Dood aan den maarschalk!' Het rijtuig zette zich reeds in beweging, toen Guindon en zijn trawanten de paarden tot staan brachten en met honenden lach het paspoort der reizigers eischten.

Brune overzag het gevaar - en aarzelde.

Gelukkig kwam een kapitein, die de ronde deed, daar ter plaatse, ontving de papieren van den maarschalk, bracht ze ter inzage aan den majoor en kwam weldra terug met de tijding, dat de maarschalk ongehinderd vertrekken kon.

Met dat alles waren twintig minuten verloopen en was de joelende en tierende menigte ontzaglijk aangegroeid. Reeds had zich door de gansche stad het gerucht verspreid der aankomst van den doodelijk gehaten maarschalk. In vollen draf zetten de rijtuigen zich in beweging, door de menigte achtervolgd, doch bij de poort d'Oulle werd de gehate gouverneur opnieuw door soldaten aangehouden en om zijn papieren gevraagd.

'De maarschalk kan vertrekken!' riep de kapitein, die het rijtuig was nagegaan.

Maar het volk was er niet mede tevreden. 'Dood aan den maarschalk!' huilde het en hield het rijtuig ingesloten. 'Weg met den tiran!' riepen de nationale gardes en drongen hun kapitein ter zijde.

(*Slot volgt.*)

Een duuveltje ien huus, door B. van Meurs.

Verrechtig, mien vrouw is 'en engeltje. Maor
Eén keer ien 'et jaor
Zou 'k zeggen: nou zit er 'en duuveltjen ien.
Dan parrelesant ik maor liefst nie mit haor;
Veul mot 'k deur de vingers dan zien.

Ielk jaor nao de Paosen, op 't end van April,
Dan kriegt ze die gril:
Ze kiekt naor de muren, den zolder, ien 't rond;
Ze wordt prakkezierend aokelik en stil;
Gen lachske meer speult um haor mond.

Dan knapt ze den bezem en luiwaogen op
En emmer en tob';
Ze mengt den witkalkpot mit lakmoes wat aon,
Klutst handen vol zeep ien 'et water tot sop,
Haolt klompen - en alles blieft staon.

Maor 's mergens heel vruug maokt gedraof en geklos,
Geschrob en geros
Mien wakker, en 'k brom: is ze raozend of gek?
'k Stao op en ik merk 'et: de duuvel is los!
Gen stuk steet er meer op zin plek.

Toch draog ik geduldig dâ, jaorlikse kruus
En denk maor: mien huus
Raokt gauw weer dâ lillike duuveltje kwiet.
Bij andren is 't dukkels veul langer nie pluus.
Ook buuten den schoonmaoktied.

Het leven onder water, door een duiker geschetst.

Het beroep van duiker, schrijft een man van het vak, de beroemde Amerikaansche duiker Kobbé in *Scribner's Magazine*, is weinig bekend, anders zou het misschien worden benijd. Wel is het zwaar werk, maar het heeft zijn dichterlijken kant. Het leven onder water biedt tal van gewaarwordingen, die den bewoner van de oppervlakte onzer aarde vreemd zijn. Men hoeft niet juist met een luchtballon op te stijgen om zich te onttrekken aan de alledaagschheid der indrukken van het gewone leven hierbeneden. Onze planeet toch, van uit de hoogte gezien, toont alleen maar kleiner; het blijft altijd hetzelfde gezicht, met dit onderscheid dat het door een kijker wordt waargenomen.

Naarmate men daarentegen in de diepte van den oceaan neerdaalt, dringt men door in een geheel onbekende wereld. De lucht, die men er onder de drukking van verscheidene atmosferen inademt, wordt steeds dichter. Het schijnt dat het leven hier dubbel telt. De voorwerpen, die in een halve schemering door het prisma van het donkere water gezien worden, nemen kolossale afmetingen aan. De verbeelding, door de aantrekkelijkheid van het gevaar overprikkeld, viert zich den vrijen teugel. De duiker, die de brokstukken onderzoekt van een door de zee verzwolgen vaartuig, ziet zich omringd van zeemonsters, die verrast opkijken over dat bezoek aan hun

verblijf; bij iederen voetstap stoot hij op de lijken van matrozen, die in den storm zijn verongelukt, maar hij wordt bij dat alles staande gehouden door de hoop, dat hij de kist zal ontdekken, waarin de kapitein millioenen verborgen had.

Die schatten zijn niet altijd makkelijk te vinden, maar het handwerk is er niet te minder winstgevend om. Ongerekend de bijzondere buitenkansjes, die den gelukkige ineens tot een man in bonis kunnen maken, verdient een bedreven duiker in Amerika van 25 tot 100 gulden per dag naar gelang van den aard der taak, die hem is toevertrouwd. Voegen wij er bij dat een werkdag onder water maar vier uren telt. De emolumenten van geen enkel ander werkmansgild te New-York beloopen een zoo hoog cijfer. Het schijnt dat de onderzeesche werklieden het probleem hebben opgelost om bij het hoogst mogelijke loon, het kleinst aantal uren te werken. Daar staat echter tegenover dat er in dat soort van werk, hoe voordeelig het er oppervlakkig uitziet, nogal dikwijls slappe tijden voorkomen en dat er vaak ernstige gevaren aan verbonden zijn.

Onze hedendaagsche Argonauten, die op den

DE ENGELBEWAARDER.

DOOR DE ROODHUIDEN OVERVALLEN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN L.A. DUMOND.

bodem van den Oceaan het gouden vlies hopen te veroveren, hebben daartoe een heel bijzondere uitrusting noodig. De hoofdbeschutting van den duiker heeft veel overeenkomst met den ouden helm der ridders vóór het beweegbaar vizier was uitgevonden. Het is een koperen helm, die het heele hoofd van den duiker omsluit en op de hoogte der oogen een ronde opening heeft. Het traliewerk echter dat het gezicht van den middeleeuwschen ridder beschermde, is hier door een glazen plaat vervangen. Het sierlijke helmteeken, dat bij de steekspelen schitterde, is eveneens verdwenen of liever vervangen door een buigzame buis van dertig à veertig meter lengte.

Door deze buis wordt den duiker de lucht toegevoerd, die hij inademt. Een koperen halskraag, waarop de helm is vastgeschroefd; ijzeren schoenen, die elk zeven kilo wegen, een leeren gordel, een buis en broek van zeildoek voltooien de uitrusting van den onderzoeker, die onder de golven zijn geluk gaat beproeven. Als het weer koud is, wordt bovendien een dikke flanellen onderkleeding gebiedend gevorderd.

Evenals een ridder nooit ten strijde trok dan vergezeld van zijn trouwen schildknaap, zoo mag een duiker nooit scheiden van zijn gewonen medehelper en zijn leven aan de handen van een onbekende toevertrouwen. Een man, die met de wereld der levenden niet anders meer in betrekking staat dan door een luchtbuis en een reddingkoord, hangt van de minste onvoorzichtigheid af. Als de kameraad, die belast is met over hem te waken, niet met de uiterste zorg de pomp laat werken, die den duiker, door de buis, aan zijn helm bevestigd, de noodige lucht voor zijn ademhaling toevoert, of de seinen, die hij door het reddingtouw krijgt, verkeerd begrijpt, kan een halve minuut van aarzeling doodelijke gevolgen hebben.

Ongelukkig bekommeren de duikers, door een lange gemeenzaamheid met het gevaar onvoorzichtig geworden, zich niet bijzonder om de keuze van hun helpers.

Zoo is het den duiker Gustave Kobbé, die zijn avonturen in *Scribner's Magazine* verteld heeft, overkomen, dat hij tot zijn medehelper op goed geluk een Zweedschen matroos van het naastbijzijnde schip koos. Die geïmproviseerde duikershelper verstond geen woord Engelsch en men moest hem met teekenen duidelijk maken wat hij te doen had.

De taak, die zoo'n helper te vervullen heeft, is overigens niet moeilijk; zij vereischt alleen onafgebroken oplettendheid. De duikers hebben namelijk de uitvinding der electrische kabels niet afgewacht om de kunst te ontdekken, door een waterlaag van twintig tot veertig meters diepte heen met elkaar van gedachten te wisselen. Het stelsel van seinen, dat zij daartoe hebben uitgedacht, is heel eenvoudig, en heeft het voordeel, door menschen van allerlei landaard gemakkelijk begrepen te worden.

Het reddingkoord vervangt den telegraafdraad. Een ruk, daaraan door den duiker gegeven, wil zeggen: ‘ik ben te laag afgedaald;’ twee rukken: ‘ik moet nog lager afdalen;’ drie rukken: ‘ik ben in doodsgevaar;’ zes rukken: ‘een hamer,’ zeven: ‘een bijl,’ acht: ‘een tang,’ negen: ‘een kabel.’

Maar eenmaal in zijn leven heeft de bovengenoemde duiker Kobbé het noodsein gegeven. Het ontbrak hem aan lucht en hij zou den verstikkingsdood sterven. Daar hij zich maar twintig meters onder de oppervlakte bevond, kon hij binnen een minuut opgehaald en zoodoende gered worden. Was hij dertig of veertig meters onder water geweest, dan zou het ophalen een halve minuut langer geduurd hebben en hij reddeloos verloren zijn geweest. In dergelijke gevallen hangt het leven van een mensch van enkele seconden af.

Toen de duiker tot het leven was teruggeroepen, was hij benieuwd te weten wat de oorzaak was van het ongeval, dat hem bijna het leven gekost had. Het bleek dat kinderen de aardigheid hadden gehad, balletjes papier in de luchtbuis te stoppen. Na eenige oogenblikken was de buis verstopt en het had dus maar weinig gescheeld, of door een kwajongensstreek was hier de dood van een man veroorzaakt.

Op een keer werkte een der confraters van den heer Kobbé onder het water in de haven van New-York, toen de glazen plaat, die de opening van zijn helm sloot, plotseling losging. De ongelukkige had juist nog de kracht om het noodsein te geven. Om hem tot het leven terug te roepen, moest men zijn toevlucht nemen tot de middelen, die gewoonlijk worden gebezigd om drenkelingen bij te helpen. Toch was hij niet meer dan vijftien meters onder water, toen zijn helm lek raakte.

Negen van de tien keeren komt een duiker, die aan het touw de drie onheilspellende rukken gegeven heeft, niet levend meer boven. Toch gebeurt het ook wel dat een dergelijke waarschuwing niet tot zulk een verschrikkelijke ontknooping leidt. Een confrater van Kobbé, die een schip doorzocht, dat al voor maanden door de golven verzwolgen was, gaf eens het noodzein en werd behouden opgehaald. Hij was volkomen ongedeerd, doch kon maar niet bekomen van den schrik, dien hij had uitgestaan. Hij had namelijk een spook met groote passen op hem zien afkomen en was maar ternauwernood aan den greep van het geheimzinnige monster ontkomen.

Kobbé had de aardigheid, het onderzeesche spook, dat zijn kameraad zulk een geweldigen schrik had ingeboezemd, eens van nabij te gaan bekijken. Op zijn beurt daalde hij in den romp van het schip af en zag ook het spook met groote passen op zich afkomen. Maar hij deinsde niet terug en bemerkte weldra dat hij voor zijn eigen beeld stond, door een spiegel weerkaatst.

Het is den heer Kobbé dikwijls voorgekomen, dat hij op den bodem der zee met heel wat geduchter vijanden te doen kreeg. Op een keer zag hij twee onheilspellende lichtjes glinsteren, waarvan hij alleen door de glazen plaat van zijn helm gescheiden was: het waren de beide oogen van een haai. Het ondier achtte het niet geraden, een vechtpartij te beginnen; het keerde zich schielijk om en vergenoegde zich met den duiker een heftigen slag met zijn staart te geven. De man verloor het evenwicht en werd op vijf meters afstand weggeslingerd, maar hij voelde geen pijn. Het water breekt de slagen en maakt dat men van een val geen hinder heeft.

Over het algemeen vallen de roofvisschen de duikers niet aan. Veeleer zijn ze geneigd hen als zeemonsters van een bijzonder soort te beschouwen. Een haai, die zonder het minste gemoedsbezwaar een in zee gevallen man zou verslinden, aarzelt voor den koperen helm, met de glazen plaat en de luchtbuis voorzien. Misschien ook boezemt het schril gefluit van de lucht, die door de klep aan den top van den helm ontsnapt, dien grooten visschen eenig wantrouwen in: in elk geval is het lang niet zoo gevaarlijk ze op den bodem der zee te ontmoeten als wel aan de oppervlakte.

Bij het doorzoeken van een gezonken schip zijn de gevaren, die zich het minst laten aanzien, dikwijls het meest geducht. Een duiker van ondervinding geeft weinig om spoken of zeemonsters. Maar toch is onze vriend Kobbé niets gesteld op de ontmoeting van lijken. Op een keer dat hij het kolenmagazijn zocht van de sleepboot *Bronx*, die in de East-River gezonken was, stond hij op eens tegenover den machinist, die nog altijd op zijn stoel zat voor den ketel in dezelfde houding, waarin hij door den dood was verrast.

Men begrijpt dat een dergelijk schouwspel wel geschikt is om indruk te maken op menschen, die er nooit zeker van zijn, weer levend de oppervlakte te bereiken. Daarom is dan ook hun eerste werk bij de pogingen om de lading van een gezonken vaartuig

te redden, de lijken der bemanning op te zoeken ten einde in het vervolg niet meer blootgesteld te zijn aan die akelige verrassingen, waardoor zij in eens van hun stuk kunnen gebracht worden. De schrik toch zou hen onvoorzichtigheden kunnen doen begaan, die doodelijk voor hen konden worden.

Ongelukkig de duiker, die zich bij zijn onderzoekingen niet aan een vaste richting weet te houden en, na bijvoorbeeld een deel van het gezonken schip bezocht te hebben, de onvoorzichtigheid begaat, langs een anderen weg terug te keeren dan hij gekomen is. Het reddingtouw of de luchtbuis wikkelen zich om een mast of raken in het touwwerk verward en de man, die alzoo van de buitenwereld is afgesneden, is onherroepelijk veroordeeld in de diepte te sterven.

Wel kan de duiker in zoo'n geval het reddingtouw doorsnijden, in de hoop dat degenen die belast zijn met over hem te waken, hem een ander zullen toewerpen; maar het is ook geen zeldzaamheid dat hij in de verwarring van zulke oogenblikken bij vergissing de luchtbuis afsnijdt en dan is alle kans op redding verloren.

Die gevaarlijke ondernemingen worden dikwijls grof betaald. In 1878 leed de *Thomas Russell* schipbreuk op de zuidwestkust van Afrika en de heer Kobbé belastte zich met de taak, de honderdduizend gulden aan platina terug te vinden, die daarmee naar den kelder waren gegaan. De onverschrokken duiker vertrok uit New York met een zijner kameraden. Na verloop van een maand waren drie mannen bij dat werk bezweken, maar de kostbare metalen staven waren toch op den Oceaan heroverd. Het hoofd dezer waaghalzige expeditie genoot voor zijn deel een belooning van tien duizend gulden.

Een andere Amerikaansche duiker, Sydney Cook met name, heeft eveneens het buitenkansje gehad een som van honderdduizend gulden terug te vinden, die geborgen was in de brandkast van het Engelsche schip *Golden Gate*, in een storm op de kusten der Stille Zee gezonken. De maatschappij, die zich te Londen gevormd had om het wrak van dit schip te redden, had zich volkomen nutteloos de zwaarste offers getroost.

Eenige speculanten te New-York namen het werk voor hun rekening weer op, tegen een spotprijs, en dank aan de medewerking van Sydney Cook bracht de onderneming onverhoopte voordeelen op.

Het spreekt vanzelf dat dit altijd wisselvallig spel niet immer zoo schitterend uitvalt. De coöperatieve duikermaatschappij, die zich gevormd had om de lading der *Isaac Newton*, in de buurt van Fort Lee gezonken, weer boven te brengen, heeft na een maand werkens den heer Kobbé, die de onderneming leidde, maar zeven en een halven gulden en elk zijner medehelpers nog geen twee gulden opgeleverd.

De ontelbare pogingen, in het werk gesteld om de schatten der *Hussar* te lichten, zijn nog vruchteloozer geweest. De *Hussar* was een Engelsch fregat, dat tijdens den onafhankelijkheidsoorlog in 1780 niet ver van New-York schipbreuk leed. Volgens een algemeen in de wereld der duikers aangenomen overlevering, had dit schip het geld aan boord, bestemd voor de soldij der Britsche troepen, die zoo ongelukkig tegen de legers van Rochambeau, Lafayette en Washington streden. Kortgeleden heeft Kobbé het anker van het gezonken schip teruggevonden, maar de *Hussar* houdt nog altijd haar vijftien millioen op den bodem der zee verborgen.

De duikers zijn er op 't laatst zoo aan gewend, onder water te leven, dat zij daar ook hun ontspanning nemen. De jongen en onervarenen vergenoegen zich met het verschalken van een vischje, maar de ouderen versmaden dit al te gemakkelijk tijdverdrijf en maken jacht op reuzenkrabben en kreeften. Er is onder water geen soort sport te bedenken, dat meer afwisseling en verrassende avonturen moet opleveren. Soms ook strekken de duikers, als zij hard gewerkt hebben, zich in hun

volle lengte op het zand van den bodem der zee uit en doen een slaapje veertig meter onder de oppervlakte van den Oceaan. De heer Kobbé heeft zich die weelde voor eigen rekening

vergund en meer dan een uur lang een heerlijken slaap genoten op den bodem der Cats-kill-baai; als hij 200 gulden verdiende met vier uren te werken per dag, kon hij ook best droomen, dat de fortuin hem in den slaap kwam aangewaaid.

Het nieuwe universiteitsgebouw te Utrecht.

Geruimen tijd reeds had zich te Utrecht de behoefte doen gevoelen aan een ruimer en meer overeenkomstig de eischen des tijds ingericht gebouw voor het hooger onderwijs. De gemeente Utrecht wilde in deze behoefte voorzien en een gebouw stichten, dat, hoewel gemeente-eigendom blijvende, ter beschikking der universiteit zou worden gesteld.

Met veel moeilijkheden had het gemeente-bestuur te kampen, veel hinderpalen uit den weg te ruimen, maar ten laatste werd toch de hand aan den ploeg geslagen en met de stichting van het gebouw begonnen, dat den 13en April jl. op plechtige wijze door den burgemeester van Utrecht, den heer Reiger, aan het College van Curatoren der hoogeschool werd overgedragen.

In de bij die gelegenheid gehouden redevoering wees de burgemeester er op, dat de stad Utrecht, door het stichten van de nieuwe universiteit, een traditie heeft bezegeld, die, al is ze eeuwen oud, ook door het tegenwoordig geslacht wordt geëerbiedigd.

Reeds vier eeuwen geleden werden de belangen van het hooger onderwijs te Utrecht ernstig ter harte genomen. In 1470 werd een commissie uit den Raad benoemd om te overwegen, ‘dat men hier een universiteit brengen mocht.’ Van den uitslag dier overwegingen is niets bekend, maar ruim 100 jaar later, in 1580, werden een drietal heeren uit den Raad aangewezen, om met de Staten de vraag te overleggen, of te Utrecht een universiteit op groote schaal zou worden opgericht. Doch ook deze pogingen werden niet met een gunstigen uitslag bekroond. Ze stuitten af op verschillende bezwaren, waarbij de naijver van Amersfoort niet het lichtst woog.

In 1632 evenwel besloot de Vroedschap op eigen kosten een Illustre school op te richten, die, den 17en Juni 1634 geopend, met vijf professoren en een budget van maar f 5000 begon. Twee jaar later reeds werd de Illustre School door de Staten van Utrecht tot universiteit verheven en haar het recht toegekend, examen af te nemen en doctorale graden te verleenen.

Bijna twee eeuwen bleef de universiteit een stedelijke instelling en werd zij door of namens de Vroedschap beheerd, tot zij in 1815 tot den rang van rijksuniversiteit werd verheven. Maar ook sedert dien tijd onttrok het gemeentebestuur zijn steun niet aan de hoogeschool en gaf van zijn sympathie en belangstelling blijk bij de viering van het 250jarig bestaan der universiteit in 1886.

Reeds een jaar te voren werd in den Raad het denkbeeld geopperd, een nieuw gebouw te stichten, en spoedig hierop met overgroote meerderheid een besluit in dien geest genomen.

De kosten werden op ongeveer f 150,000 geschat, waarvan de gemeente twee derden voor haar rekening nam, terwijl door andere lichamen en belangstellenden in de overige kosten zou worden voorzien. De Staten van Utrecht gaven een subsidie van f 25.000, terwijl door de ingezetenen meer dan het dubbele van die som werd opgebracht.

Toch duurde het, wegens verschillende omstandigheden, nog jaren, eer aan de verwezenlijking van dit grootsche plan de hand kon worden gelegd. Maar toen eenmaal de bezwaren uit den weg waren geruimd, ging alles voorspoedig en tegen het einde van 1891 waren de ontwerpen van professor Gugel en den heer Nieuwenhuis gereed, zoodat tot de aanbesteding en den aanvang van den bouw kon worden overgegaan. Door den architect Van Vloten werd, met medewerking van den opzichter Coopmans, het monument gesticht, waarvan onze laatste gravure een duidelijke photographische voorstelling te zien geeft.

Vele bewijzen van sympathie heeft het gemeentebestuur van Utrecht bij het totstandkomen van dit grootsche werk mogen ontvangen. H.M. koningin Wilhelmina legde den 10en Juni 1892 den eersten steen voor den hoofdingang van het universiteitsgebouw. Het Utrechtsch studentenkorps vereerde de gemeente een marmeren buste van H.M. de koningin, om in het nieuwe gebouw te worden geplaatst. Het Provinciaal Utrechtsch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen schonk voor het trappenhuis een geschilderd glasraam, naar de teekening van A.J. Derkinderen, uitgevoerd door de gebroeders Sodenkamp. Een aantal belangstellenden ten slotte, meest oud-leerlingen der Utrechtsche hoogeschool, deden er een plafondschildering aanbrengen, die veel bijdraagt tot verfraaiing van den hoofdingang.

Sluiten wij met den wensch, dat de wetenschap in dit monumentale gebouw gediend worde met liefde, met ijver en vooral met den geest van onpartijdigheid. Eerst dan zal het ten volle aan de verwachting beantwoorden en in waarheid zijn een nationale inrichting.

Bij de Platen.

Het vogelnestje. -

Dat is een aardigheid voor de kleine kleuter op moeders arm! Een nestje met vier jonge vogeltjes, die gapend en piepend de halsjes uitrekken en de kale kopjes opsteken, alsof zij om hun moeder riepen.

‘De beestjes hebben honger! hoor ze eens piepen!’ zegt de jonge vrouw tot de kleine, die ze hoog opheft om ze in het nestje te laten kijken. En het kind strekt begeerig de armpjes uit naar dat aardige, levende speelgoed. Het zou de vogeltjes graag mee naar huis nemen, om ze te voêren en er mee te spelen.

Maar dat mag niet; de vogeltjes moeten bij hun moeder blijven; anders zouden ze doodgaan van honger en van verdriet. En dat begrijpt de kleine, die immers zelf ook niet graag van moeder zou worden weggenomen en dus den lieven vogeltjes dat verdriet niet zou willen aandoen. Maar kan ze de beestjes niet meenemen, dan wil ze toch elken dag met moeder gaan zien, hoe zij het maken.

De belangstelling van moeder en kind in het kleine vogelenhuishoudentje geeft aan het aardige tafereeltje van den kunstenaar een aantrekkelijke poëzie.

De Engelbewaarder. -

Poëzie ook schuilt er in de bevallige compositie onzer tweede gravure, en niet enkel poëzie, maar ook een treffende herinnering aan Gods wakende Voorzienigheid, die voor al wat zwak is hier op aarde een beschermenden steun heeft beschikt. Het klimop steunt op den trotschen eik, de wingerdrank klemt zich om den olmboom. Er is geen wezen zoo nietig of de Voorzienigheid heeft het met middelen tot zijn verdediging

toegerust. En wat wij in de natuur daaromtrent opmerken geldt nog veel meer van de bovennatuurlijke orde. De arme heeft het Evangelie tot zijn troost en het kind heeft zijn Engelbewaarder tot geleider en beschermer.

De kunstenaar heeft die treffende gedachte weergegeven door de voorstelling van twee kinderen, die zich in hun zorgeloos, dartel spel aan groot gevaar blootstellen. De prachtige waterlelies aan den oever van den diepen vijver trekken hen en begeerig strekt de knaap de hand uit om de uitlokkende bloem te plukken. Hij buigt zich roekeloos voorover.... nog een enkele stap verder en hij spartelt reddeloos in het water! Maar de bewaarengel waakt over het argelooze kind en houdt het met zorgvuldige hand terug van den afgrond, waarin het dreigt te verzinken.

Door de roodhuiden overvallen. -

Dit aangrijpende en voortreffelijk geslaagde tafereel verplaatst ons in de dagen der eerste Engelsche nederzettingen in Noord-Amerika, toen de kolonisten nog een oorlog op leven en dood hadden te voeren met de Roodhuiden. De blanken, die zich toen in de ontoegankelijke bosschen waagden om zich daar, door ontginning en bebouwing van den woesten bodem, een bestaan te verzekeren, hadden het ingenomen gebied voet voor voet tegen de inboorlingen te verdedigen.

Op het oogenblik zijn de omstandigheden totaal veranderd. De Roodhuiden zijn nagenoeg uitgeroeid en wat er nog van de oorspronkelijke bevolking is overgebleven, is binnen een paar zoogenaamde *territories* beperkt, die de regeering der Vereenigde Staten haar wel heeft willen toewijzen. De kolonisten daarentegen, die voor een paar eeuwen den Indianen een schamel hoekje grond betwistten van hun onmetelijk gebied, zijn thans de onbetwiste meesters van het heele land.

Met hun bescheiden nederzettingen hebben zij den grond gelegd voor de thans zoo machtige Noordamerikaansche republiek.

De worstelingen tusschen de blanken en Roodhuiden in die lang vervlogen dagen komen ons thans bijna als een sprookje voor en de romantische verhalen, die Cooper ons daarvan geeft, schijnen ons louter sentimenteele verdichtsels. Dat komt omdat de Indianen en de blanken, die hij ons schildert, zoo hemelsbreed verschillen van de Roodhuiden en Yankees, zooals wij die tegenwoordig kennen.

Er zijn geen Roodhuiden meer, gelijk die, welke met de kracht der vertwijfeling hun geboortegrond tegen de blanke indringers verdedigden. Hun verbasterde en bijna uitgestorven nakomelingen leven van de aalmoezen van ‘den grooten witten vader’ te Washington, zooals zij den president der republiek noemen. En de blanken, die zij voor een paar eeuwen zoo fel bestreden, zijn niet minder veranderd. De eerste Engelsche kolonisten waren streng geloovige Puriteinen, die om des geloofs wille hun vaderland hadden verlaten en in de onmetelijke wildernissen der Nieuwe Wereld een plekje zochten, waar zij ongehinderd naar hun godsdienstige overtuiging konden leven.

In het jaar 1620 landde een kleine schaar van die uit Engeland verdreven Puriteinen bij kaap Cod aan de kust van Massachusetts. Het waren de zoogenaamde *pilgrim fathers*, door Lonfellow bezongen. Zij werden spoedig door nieuwe scharen van geloofsgenooten gevolgd. Die landverhuizers roeiden de bosschen uit, bebouwden den grond en leefden van den arbeid hunner handen, in hun vreedzame bedrijvigheid herhaaldelijk opgeschrikt door de vijandige Indianen.

Die eerste kolonisten waren niet enkel landbouwers of handwerkslieden; er waren onder hen personen van allerlei rang en stand, bemiddelde burgers en aanzienlijke edelen, met teere, verwende vrouwen, die nu in de onherbergzame wildernis, ver van alle gemakken en genoegens der beschaving, een leven van arbeid, ontbering en gevaren moesten leiden.

Menig geweldig drama is daar afgespeeld in die afgelegen blokhuizen of in de pas aangelegde, met palissaden omringde steden der wildernis, wanneer onverwacht de Roodhuiden, misschien juist als de mannen op het veld of ter jacht uitgetogen waren, de woningen der blanken kwamen overvallen, om bloedige wraak te nemen over het eigenmachtig binnendringen van hun gebied.

Een dergelijken aanval heeft de schilder op ons tafereel voorgesteld. Doorstane wederwaardigheden en worstelingen, vooral wanneer zij ten slotte met de zege werden bekroond, vormen altijd een dankbaar onderwerp zoowel van overweging voor den overwinnaar als ter voorstelling voor den kunstenaar.

Wetenswaardig Allerlei.

Zindelijkheid en gezondheid. -

De kunst van ziekten te genezen is zeer moeilijk en in vele gevallen onmogelijk. Gemakkelijk daarentegen is het, ziekten te voorkomen - vooropgesteld, dat de middelen daartoe tijdig en doelmatig worden aangewend.

Onder deze middelen bekleedt de zindelijkheid een eerste plaats: zindelijkheid op straat, in de woningen en aan ons eigen lichaam. Men zou haast zeggen, dat het niet noodig is daarover verder uit te weiden, daar het al duidelijk genoeg is; maar de praktijk beantwoordt zoo weinig aan de theorie en de microscopische wetenschap geeft iederen dag nieuwe bewijzen er van, hoe ons leven dikwijls afhangt van kleinigheden, die wij slechts door nauwlettende zindelijkheid kunnen bestrijden.

Reeds het stof der steden, dat wij moeten inademen, bevat een menigte schadelijke bestanddeelen; nog meer het stof in onze woningen, dat zich bij helder weer in den vorm van zoogenaamde zonnestofjes laat waarnemen. Tegen dit ongemak is bijna niets te doen, vooral niet wanneer de kamers met allerlei voorwerpen worden opgevuld, waar het stof in kan kruipen. Het stof-afnemen jaagt het de kamer in, maar verdrijft het niet. Worden de kamers, zooals veel gebruikelijk is, daarenboven duister gemaakt met donkere tapijten, behangsels en donkere gordijnen, dan heeft men alles gedaan om ze zoo ongezond mogelijk te maken. Want het licht, vooral het zonlicht is de grootste vijand der onreinheid en doodt het zekerst de gevaarlijke ziektekiemen. Hieruit ziet men vanzelf hoe ongezond het is, te wonen in enge straten of kelderwoningen met opeengedrongen bevolking. De longtering, waaraan, volgens prof. Büchner een vijfde van het menschdom bezwijkt, wordt volgens denzelfde meestal veroorzaakt door het inademen van schadelijke stoffen.

Niet minder dan de lucht wordt het water verontreinigd. Slecht water kan de gevaarlijkste ziekten doen ontstaan; men denke slechts aan de cholera te Hamburg, veroorzaakt door het Elbe-water. Gebrek aan water is even nadeelig, daar dit element de voornaamste rol speelt in den reinigingsdienst.

't Is een feit van beteekenis, dat in steden, waar voor goed water gezorgd wordt, waar een uitgebreid stelsel van rioleering bestaat en de straten goed worden gereinigd, de gezondheidstoestand aanhoudend verbetert. In Berlijn is van 1876-1885 het sterftecijfer gedaald van 29 tot 24 inwoners op de duizend. In Londen sterven er tegenwoordig jaarlijks 18 menschen tegen 42 ten tijde van koningin Elisabeth, zoodat laatstgenoemde stad, niettegenstaande haar groote bevolking, een der gezondste steden is. Maar al die maatregelen helpen weinig als men zelf niet zindelijk is.

't Is vreemd, dat onze eeuw, die de middeleeuwen en de oudheid zoover vóor is, op dit punt achteruit is gegaan. Men denke slechts aan de groote badinrichtingen van Nero. Diocletianus e.a. en vergelijke daarmede de inrichtingen van onzen tijd. Ten tijde van keizer Constantius waren er te Rome alleen 856 volksbaden en 15 thermen (warme baden), meestal van zeer grooten omvang. - Ook de Germanen maakten, volgens Tacitus, veel gebruik van baden; zij hadden niet de gemakkelijke inrichtingen der Romeinen maar benuttigden hunne beken en rivieren.

Over het nut van baden tot reiniging der huid behoeft niets meer te worden gezegd is van alle zijden wordt er tegenwoordig op aangedrongen. En zeer logisch is de vraag van pastoor Kneipp van Wörishofen, waarom men, als men 's zomers zijn gelaat en handen verfrischt, diezelfde weldaad niet aan zijn geheel lichaam zou bewijzen.

HET NIEUWE UNIVERSITEITSGEBOUW TE UTRECHT.

Op het punt van zindelijkheid is nog van zeer veel gewicht het verzorgen van den mond, waardoor zoovele schadelijke bestanddeelen der lucht worden binnengevoerd. De microscoop heeft niet minder dan 22 verschillende organismen in de mondholte ontdekt, waarvan sommige vergiftig zijn, daar, zooals bekend is, bij beetwonden het speeksel van een gezonden mensch somtijds doodelijk werkt. Die giftigheid is vooral te vreezen als holle of zieke tanden resten van spijzen en mondsappen in zich opnemen die daar tot bederf overgaan. Het eenig middel hiertegen is het dikwijls en zorgvuldig spoelen van den mond. Ook voor hem, die gezonde tanden heeft, blijft deze regel gelden: vooral na het eten moet men den mond spoelen, daar de resten van spijzen in den mond dikwijls tandziekten veroorzaken.

Om het opnemen van schadelijke stoffen in de mondholte zooveel mogelijk te beletten, is er geen beter middel dan adem te halen door den neus, daar deze door zijn slijmhuid er op is ingericht de schadelijke stoffen tegen te honden; vandaar het Engelsche spreekwoord: mondje dicht en ge redt uw leven.

De ziekten zijn een der grootste plagen der menschheid; maar als de mensch van den eenen kant reden heeft tot klagen, moet hij van den anderen kant zichzelf dikwijls beschuldigen, dat hij niet het noodige heeft gedaan om zich voor ziekte te vrijwaren. Vandaar zegt de Fransche geleerde Flourens - hoewel niet zonder overdrijving -: ‘de mensch sterft niet, hij vermoordt zich.’ Ondanks het vele, dat reeds gedaan is om de openbare gezondheid te bevorderen, blijft er nog veel te doen over. Als de menschen eenmaal overtuigd zijn, dat het beter en gemakkelijker is, ziekten te voorkomen dan te genezen, en die waarheid in toepassing brengen, dan eerst zullen de genomen maatregelen een gunstig resultaat opleveren.

Reclames in de lucht. -

In Amerika is in den laatsten tijd een nieuw reclame-middel in werking getreden - iets heel bijzonders. Het bestaat daarin, dat men de advertentie, waarop men de aandacht van het publiek wil vestigen, plaatst in een wolk, zwarte letters op witten grond. Men gebruikt daartoe een zeer sterke booglamp, voorzien van een reflector, die de stralen evenwijdig terugkaatst. Verschillende toestellen zorgen, dat de advertentie de drijvende wolk volgt. 't Is maar jammer dat dit systeem alleen kan werken bij betrokken lucht; ook voor de kosten schrikt menigeen terug. Maar voor de sluwe Amerikanen is de tijd misschien niet ver meer, dat zij voor het plaatsen van advertenties de wolken des hemels verhuren, even goed als nu de blinde muren en schuttingen.

Hoeveel paardekracht bezit een walvisch? -

Deze vraag is door eenige Schotsche wiskunstenaars beantwoord. Aan de westkust van Schotland was voor eenige weken een walvisch gestrand, en een interessante berekening gaf als uitkomst, dat de kracht van 145 paarden noodig zou zijn, om den kolossus met een snelheid van 20 kilometer per uur door het water te stuwen. Daar nu een walvisch inderdaad zoo vlug zwemt, moet hij dus minstens over zooveel kracht kunnen beschikken.

Achttienhonderd voet spanning. -

Onlangs is het koene voorstel gedaan, bij Cincinnati over de Ohio een brug te slaan met een spanning van 1800 voet of bijna 550 meter. De ingenieur, in wiens brein dit cyclopenplan opkwam, is Ferris, de vervaardiger van het *Ferris Wheel*, de reuzen-luchtcarrousel op de wereldkennis te Chicago, waarvan wij indertijd een afbeelding hebben gegeven. Door deze spanwijdte zou zelfs die van de Forth-brug in Schotland in de schaduw gesteld worden.

Drie en dertig ministeries in 23 jaren. -

Sedert de vestiging der republiek, op den 4en September 1870, heeft Frankrijk niet minder dan 33 ministeries gehad, van welke sommige maar ettelijke weken, andere maar eenige maanden op de been konden blijven. Eén enkel ministerie slechts - het tweede van Jules Ferry - bracht het tot volle twee jaar. Onder het presidentschap van Grévy waren er in 9 jaar tijds 12 ministeries, van welke maar één iets meer dan een jaar aan het bewind bleef.

Carnot heeft ook al een achttal ministeries versleten; het laatste is overleden in den aanvalligen leeftijd van 7 maanden.

[Nummer 48]

DE KONINKLIJKE FAMILIE VAN SPANJE, naar de laatste photographie.

De familie Duffré.
Een verhaal uit den tijd van Napoleon I,
door F.J.A.L. Cordens.
(*Slot.*)

Nog een oogenblik en 't was met Brune gedaan.

Opeens sloeg zich een jeugdig soldaat met krachtige vuist door de menigte heen; 't was Alain Duffré. ‘Laat den maarschalk door!’ schreeuwde hij en wierp een der mannen, die de paarden vasthielden, op zij.

De jongeling geraakte in gevaar, messen flikkerden hem tegen en een pistool werd op zijn borst gericht; doch Alain rukte den onverlaat het wapen uit de hand. Tot het einde toe wilde hij zijn plicht doen en den maarschalk redden, maar 't mocht niet baten.

Een raadsheer kwam Brune verwittigen dat een ontzaglijke menigte hem te gemoet trok; over de Rhône zag het zwart van menschen.

De ongelukkige onderwierp zich; bleek en kalm begon hij zijn langen doodstrijd.

Met moeite konden de rijtuigen omkeeren en van een joelenden en dringenden volkshoop vergezeld reed de maarschalk terug naar het hotel, waar de deur aanstonds achter hem werd gesloten. Hij zocht naar zijn trouwe adjudanten, maar de volksstroom voerde hun rijtuig mee en met tranen in de oogen zag de adjudant Allard zijn meester overgeleverd aan de woede van het razend gepeupel.

Avignon beleefde toen den treurigen toestand, dat de overheid machteloos wordt tegenover het schuim der bevolking en een baldadig gespuis ongestraft zijn bloedige vonnissen ten uitvoer legt.

Alain Duffré, de nieuwbenoemde prefect, die voorloopig hetzelfde hotel bewoonde, en eenige anderen hadden alle moeite om het volk van de deur af te houden.

‘Hier, den tiran! Weg met den maarschalk!’ werd er gebruld.

‘'t Is een Septembermoorder!’ gilde men.

‘De moordenaar van prinses de Lamballe!’ krijschte de schrille stem van Jean Squelette.

‘Van wie? van wie?’

‘Van prinses de Lamballe,’ klonk het uit denzelfden mond.

Een helsch geschreeuw volgde op die lastering en weder trachtte het volk binnen te dringen; met eigen lijfsgevaar hield de kleine schaar de bestormers af.

Er kwam een oogenblik van spanning. Noiret fluisterde iets tegen Guindon en weinig oogenblikken later zag men vier mannen op het dak der naburige woning.

Brune zag al het gevaarlijke van zijn toestand in. Nu eens herdacht hij het stille Brive en het woelige Parijs; dan weer was hij tegenwoordig bij zoovele roemrijke veldslagen, door hem geleverd, en riep uit: ‘Welk een toestand voor een maarschalk van Frankrijk, dien duizenden kogels op het slagveld hebben gespaard!’ Dan wederom wandelde hij in het park van het landelijke kasteel van Saint-Just; daar bevond zich zijn echtgenoote, die, helaas, hem nooit zou wederzien, en in wanhoop sloeg hij de hand voor zijn oogen.

‘Ha, daar is hij!’ klonk het achter hem.

Verschrikt zag de maarschalk om.

‘Kent ge mij nog?’ vroeg Jean Noiret en dreigde met zijn gewonde hand.

Eensklaps herkreeg Brune zijne kalmte en met gekruiste armen stond hij voor zijn moordenaars; hij wierp op zijn ondervrager een doordringenden blik en zeide langzaam:

'Ja, ik herken u; ik herken een dief, een landverrader.'

'Lafaard,' gromde Squelette, 'gij hebt mij willen vermoorden; zie deze hand; maar nu is het mijn uur.'

'En het uur van straf voor den moord van prinses de Lamballe,' schreeuwde een der mannen.

'Ellendeling, gij liegt!' riep Brune verontwaardigd. 'Ik heb nooit iemand gedood tenzij op het slagveld....'

Hij wilde verder spreken, doch Jean Squelette had met de linkerhand een pistool gegrepen en brandde los. De kogel ging rakelings langs den maarschalk; maar op hetzelfde oogenblik knalde een tweede schot: Guindon had hem de volle lading van zijn karabijn in den hals geschoten. Zonder een kreet te slaken viel Brune ontzield voorover. Op het knallen der schoten kwamen Brune's verdedigers, die de buitendeur bewaakten, toegesneld, maar 't was te laat; anderen drongen mee naar binnen en balden nog de vuist tegen het ontzielde lichaam, terwijl Squelette glimlachend zeide tegen Guindon: 'Afgeloopen; nu, tot van avond in de herberg bij de groote brug.'

De moordenaars waren niet aangehouden of niet gestraft, daarvoor had het gepeupel gezorgd, en met moeite slechts kon men het lijk aan hunne handen ontrukken.

Weinige uren later sloegen eenige mannen met een lijkbaar den weg in naar de kerk. Door de zorgen van den prefect zou aan maarschalk Brune de eer bewezen worden, waarop een ieder, zelfs de armste bedelaar aanspraak maakt, de eer der begrafenis.

Het was nog zeer onrustig in de stad, hevig brandde nog het vuur der driften in de harten van het grauw en het zien van den lijkstoet deed opnieuw de woede des volks ontvlammen.

Wederom klonken kreten van wraakzucht en haat - in den dood werd de ongelukkige nog beleedigd.

'Werpt hem in de Rhône!' schreeuwde een schrille stem.

'In de Rhône!' herhaalden enkele stemmen.

'In de Rhône!' huilde het opgewonden volk en stortte zich op de lijkkist.

De dragers hadden vol angst de baar neergezet. Slechts een enkel nationale garde, die langs het lijk ging, een jonkman van krachtigen lichaamsbouw, hield stand en keerde met machtige vuist de aanranders af.

Die tegenstand prikkelde de woede des volks nog meer; in een oogwenk was de jongeling door een aantal sjouwers omsingeld en op den grond geworpen. Met moeite worstelde hij tegen de overmacht, hij hoorde het gejoel van het volk, het bonzen op de doodkist en het gekraak der planken, die uit hun voegen werden gerukt.

Eensklaps weken zijn aanvallers links en rechts uiteen. Een lange, slanke gestalte, met een gelaat, gloeiend van drift en opgewondenheid, sprong in hun midden en met een stevigen esdoornen stok liet hij een hagel van slagen op het gepeupel nederdalen. Brullend van pijn stoven zij weg om met verdubbelde woede weer op den onbekende aan te vallen. Maar nog krachtiger regenden de slagen en met bebloede koppen deinsden zij andermaal af. Er volgde een oogenblik, doch slechts een enkel oogenblik van spanning; toen suisde een steen door de lucht, die den jongeling aan het voorhoofd wondde. Half verdoofd liet hij den arm zinken; te zelfder tijd trof hem een messteek in de zijde en met een snijdenden gil stortte hij neer, Alain met zijn lichaam bedekkend.

Het gepeupel vierde intusschen zijn triomf, toen het lijk van den gehaten maarschalk, van de Rhône-brug geworpen, in de golven verdween.
‘Bravo, bravo,’ klonk het van beide oevers en de ellendelingen dansten en zongen als een bende kanibalen.
‘Help, help!’ klonk het opeens. ‘Er is een der onzen in 't water gevallen.’
‘Help!’ Men zag boven de golven nog een hand uitsteken als wenkte zij om hulp; ook die verdween. Wie was het? Niemand wist het te zeggen, doch 's avonds wachtte Guindon vergeefs op zijn kameraad.

X.

Het gedruisch en gejoel in de straten van Avignon was ten deele verstomd en had plaats gemaakt voor verslagenheid; een ieder, die nog menschelijkheid bezat, gevoelde, dat de gepleegde gruwel een onuitwischbare vlek had geworpen op de stad. En werkelijk, de moord van maarschalk Brune zou een plaats vinden in de reeks van bloedige feiten, die buiten de schuld der Bourbons voorgevallen, dat tijdperk van Frankrijks geschiedenis als ‘het Witte Schrikbewind’ zouden bestempelen.
In de woning van Alain Duffré waren allen somber gestemd.
Op een rustbed lag een bleeke, blonde jongeling uitgestrekt. Een smartelijke trek plooide zijn lippen, krampachtig drukte hij de rechterhand in de zijde als om de pijn te verdooven, die in zijn binnenst woelde; nu en dan sloot hij de matte oogen voor een korte sluimering. Madame Duffré zat bij hem en luisterde naar zijn korte, onregelmatige ademhaling. De dokter had zijn wonde niet doodelijk verklaard, maar toch de uiterste voorzichtigheid aangeraden.
Achter in 't vertrek stond Marie en hield haar blik, waaruit het teederst medelijden en bezorgdheid straalde, op den lijder gevestigd.
Antoine en Alain zaten naast elkander. Antoine sprak geen woord; Alain was doodsbleek, nu en dan aan een zenuwachtige rilling onderhevig ten gevolge der doorgestane mishandeling.
‘Willem, Willem,’ snikte hij, ‘dat ge u zoo voor mij hebt opgeofferd!’
Willem van Genderen opende even de oogen, een flauwe glimlach speelde om zijn mond; toen liet hij het moede hoofd weer achterover zinken en verviel in zijn onrustigen slaap.
Het was stil in de kamer; een ieder was met zijn eigen gedachten bezig.
Sinds den morgen was Alain ter plaatse geweest, waar plicht en geweten hem riepen; zijn broeder bleef thuis op verzoek van madame Duffré, en toen het lang uitblijven van Alain de bezorgdheid der huisgenooten gaande maakte, ging Willem van Genderen uit om hem te zoeken. Hij kwam nog tijdig genoeg om zijn vriend te ontzetten, doch ontving zelf op verraderlijke wijze een wonde, die zijn leven in gevaar bracht. Door eenige lieden uit de buurt liefdevol opgenomen, werd hij door de goede zorgen van Alain, die zelf geen letsel van beteekenis had ontvangen, naar diens woning overgebracht.
‘Kom, Alain,’ zoo verbrak Antoine eindelijk het stilzwijgen, ‘zit toch niet te treuren over den moord van dien kerel! Die heeft immers zijn verdiend loon. 't Is maar jammer voor Willem.’
Alain sprong op en riep: ‘Ook gij, Antoine, keurt het goed?’
‘Goedkeuren? Nooit zal ik vergeten wat ik van Brune heb te lijden gehad,’ zeide hij somber.

‘Antoine, Antoine, zult ge dan nooit uw drift beteugelen,’ vermaande zijn moeder met zachte stem, ‘ach, mijn jongen, als ge eens wist wat die hartstocht mij verdriet veroorzaakt.’

Een pijnlijk stilzwijgen volgde op die woorden, hij hield zoo veel, zoo innig veel van zijn moeder.

Alain zat weer met het hoofd in de handen; nauwelijks wist hij, waar hij zich bevond, hij gevoelde zich duizelig en beklemd en wilde naar buiten in het vrije veld. Na nog een blik geworpen te hebben op zijn vriend, die rustig sliep, stond hij op en verliet met zijn broeder de deur.

Zij spraken weinig onderweg: Alain dronk met volle teugen de frissche avondlucht, Antoine had het hoofd vol gedachten van allerlei aard. Reeds geruimen tijd hadden zij door velden en weiden gedwaald; het werd tijd om weer naar huis te gaan en zij namen den terugweg langs de rivier.

‘Alain, wat is dat?’ vroeg eensklaps Antoine, en bleef staan.

‘Waar?’

‘Daar, recht voor ons, op die zandplaat..... Ik zie het, 't is een man, die halverwege in het water ligt,’ riep hij en snelde er heen.

Doch Alain was hem reeds voor. Een vaag vermoeden vloog door zijn geest.

‘Antoine!’ riep hij uit, ‘'t is de maarschalk!’

En werkelijk, daar lag het lijk van den ongelukkigen Brune, nog bekleed met de uniform en de teekenen van zijn hoogen rang. De golven van de Rhône hadden hem op het witte zand geworpen, en murmelden met het riet aan den oever voor hem een lijkzang, dien het volk van Avignon hem geweigerd had.

‘Antoine, help mij,’ sprak Alain.

Zwijgend hielp Antoine den doode uit het water en met een spade, die op het veld was achtergelaten, dolven de twee broeders een graf om het lijk aan verdere mishandeling te onttrekken.

‘Toine’ vroeg Alain, en nam de hand van zijn broeder in de zijne, ‘Toine, kunt gij hem nu nog haten?’

Antoine antwoordde niet; maar toen Alain bij het graf nederknielde volgde hij diens voorbeeld en de eerste bede bij het lijk van maarschalk Brune was een gebed der twee broeders, die hij vroeger onbillijk had veroordeeld.

Weken gingen voorbij en langzaam herstelde Willem van Genderen van zijn bekomen wonde. Antoine was naar Toulon teruggekeerd om zijn bezigheden te hervatten, maar zijn moeder en zuster bleven voorloopig nog te Avignon.

Op mooie najaarsdagen had Willem van Genderen nu en dan reeds een kleine wandeling gemaakt in gezelschap van Alain of geleund op den arm van Marie, die hem als een zuster verzorgde. De oude heer Van Genderen was uit Holland overgekomen, vol ongerustheid over het lot van zijn kind, maar weldra week die vrees, toen hij zijn zoon wedervond en de zorgvuldige verpleging zag, die hij bij zijn oude trouwe vrienden genoot.

De oude Van Genderen was nog dezelfde goede, joviale man van voorheen; wel waren zijn haren gedund en vergrijsd en zijn gelaat met diepe rimpels doorgroefd, maar zijn goed humeur had er niets bij geleden en zijne komst schiep nieuwe vreugde in de woning der Duffré's. Willem sterkte meer en meer aan; zijn oogslag was frisch en helder en een zachte rozentint tooverde zich langzamerhand op zijn bleeke wangen. De herfstwind, die de eerste dorre bladeren van de boomen plukte, stortte hem nieuw bloed in de aderen.

De jonge man was hersteld. Zou nu spoedig de terugreis naar Holland worden aanvaard? Neen, een grootere macht dan de doorstane ziekte boeide hem aan het huis zijner vrienden. Marie namelijk, die hem zoo trouw had verzorgd, die zooveel tot zijn genezing had bijgedragen. Marie en Willem begrepen elkander en wenschten beiden vurig een scheiding te voorkomen. Dikwijls hadden ook madame Duffré en Van Genderen over de toekomst hunner kinderen gesproken en het woord van den ouden heer: ‘Marie en Willem kunnen samen gelukkig zijn,’ had bij haar algeheele instemming gevonden. De jongelieden wenschten natuurlijk niets beters; korten tijd nadien was er feest in de woning van madame Duffré en ging door geheel Avignon het nieuws rond, dat Marie Duffré de gelukkige echtgenoote was geworden van Willem van Genderen.

‘Ik heb er geen spijt van,’ zeide deze bij het afscheidnemen, toen hij op het punt stond met zijn jonge vrouw naar Holland terug te keeren, ‘ik heb er geen spijt van, dat ik op dien ongelukkigen dag mijn leven voor Alain heb gewaagd; dat heeft Marie mij meer dan genoeg vergolden.’

Een bezoek bij de koninklijke familie van Spanje.

Den 17den Mei viert het kleine Spaansche koninkje, Zijne Majesteit Alphonsus XIII, zijn negenden verjaardag. Dat dunkt ons wel een geschikte aanleiding, om hem nog eens aan onze lezers te laten zien, en wel in gezelschap van zijn doorluchtige moeder, de koningin-regentes Christina, en zijn beide zusjes, de jeugdige prinsessen, Maria Theresia en Mercedes.

Terwijl wij Nederlanders toch ons geliefd koninginnetje Wilhelmina voorspoedig zien opgroeien onder de verstandige en liefdevolle hoede van onze geëerbiedigde Koningin-regentes, voelen we ons onwillekeurig aangetrokken tot Spanje, waar, evenals hier, een kind op den troon zit, en vragen belangstellend hoe toch zijn klein katholieke Majesteit het maken mag. Vooral de moeders interesseeren zich voor het koningskind, dat, bestemd om in onze moeilijke tijden den schepter te voeren, zoo vroeg reeds de vaderlijke leiding moet ontberen; en met genoegen zullen zij ongetwijfeld het bevallige familietafereel op onze eerste bladzijde aanschouwen.

Bij den eersten aanblik zal niemand in die weduwe met haar drie kinderen een vorstin herkennen, die de zware zorgen van het regentschap waarneemt voor haar minderjarigen zoon en nog minder zal men het dit onschuldig knaapje aanzien, dat het lokkige hoofdje eenmaal het wicht der kroon zal moeten torsen.

Het is een gezin als elk ander. De koningin-regentes Christina kenmerkt zich door een beminnelijken eenvoud, die alle praal of trotsche hoogheid uitsluit; zij leeft, behoudens de staatzorgen, alleen voor haar kinderen, wien zij een degelijke christelijke opvoeding geeft.

Iemand, die haar kort geleden een bezoek bracht en van het onderhoud, dat hij met haar mocht hebben, in den *Figaro* verslag deed, verhaalt dat hij bijna alle Europeesche souvereinen gezien heeft en dus in staat is een vergelijking te maken. Welnu, hij zegt dat keizer Wilhelm zenuwachtig en koningin Victoria plechtig is, dat koning Humbert zich krijgshaftig en koning Leopold zachtaardig toont, maar dat de koningin-regentes van Spanje zich vooral onderscheidt door hartelijkheid.

Dat merkt men al op bij het binnentreden. Nadat de boven bedoelde bezoeker, in afwachting dat de adjudant hem aandiende, de ruime en sombere zalen van het paleis had doorwandeld met de portretten der Bourbons, spookachtig belicht door olielampen op groote consoles geplaatst, zag hij zich, in het salon der koningin toegelaten, ineens als in een andere wereld verplaatst.

De kleine zaal, waar de koningin ontvangt, vormt een scherpe tegenstelling met de sombere en trotsche pracht van het koninklijk paleis. Ze is helder verlicht en heel modern gemeubeld. Men ziet er de gewone voorwerpen en snuisterijen van een hedendaagsche woning en haalt ruimer adem.

De koningin, met den hoogsten eenvoud, maar elegant gekleed, neemt bij den eersten aanblik in door haar tegelijk koninklijke en minzame verschijning. Zij droeg, verhaalt onze bezoeker, een zwart fluweelen japon en Zweedsch leeren handschoenen, maar verder geen enkel sieraad. Met schitterende, doordringende oogen, zegt hij, onvergelijkelijk witte tanden en altijd glimlachende lippen, reikt ze u de hand, en terwijl ge die kust, vraagt ze vertrouwelijk *como va* (hoe gaat het?) en noodigt daardoor ook den bezoeker uit, alle plichtplegingen achterwege te laten. De koningin zegt niet, zooals de overige souvereinen van Europa, van haar zoon sprekende, ‘de koning mijn zoon,’ ‘Zijne Majesteit’ enz.; maar zij noemt hem eenvoudig ‘mijn kind,’ ‘den kleine,’ ‘mijn ventje,’ allemaal woorden, zooals een burgerlijke moeder gebruikt.

De koningin regentes is dan ook een echte moeder. Al haar vrije oogenblikken zijn voor haar kinderen. Aan de infante Isabella de zorg voor de ‘representatie,’ voor een gepaste vertooning in de wereld overlatend, gaat donna Christina noch naar de stierengevechten, noch naar de volksfeesten, noch naar den Retiro, de geliefkoosde wandelplaats der Madridsche bevolking. Zij houdt meer van de eenzame en stille lanen van het Prado of de Moncloa, van de zuivere lucht en de kalmte, die van de staatsbeslommeringen verpoost. Zij wil dat de koning, die een voortreffelijken welstand geniet, een echt landelijk leven leidt en waakt met onvermoeide zorg over haar kind.

‘Vroeger was het de mode,’ zei de koningin-regentes tot haar bezoeker, ‘te zeggen dat mijn zoon ziek was; er is met millioenen gespeeld op zijn gezondheid! Hij heeft de gewone ongesteldheden van zijn leeftijd gehad, zonder de onvoorziene gevallen te rekenen. Zoo heeft mijn ventje, toen wij naar Sevilla geweest zijn, de moeraskoorts gekregen, en hoewel men daar niet voor uitgekomen is, gelijk ik gewild had - want ik hou niet van die geheimzinnigheden - is hij erg ziek geweest. Sedert eenigen tijd laat men mijn kind met rust en schrijft men mij alle mogelijke ziekten toe; er gaan geen twee maanden voorbij dat ik niet de suikerziekte heb of een leverkwaal of het komt er niet op aan wat... Het is er maar om te doen, sensatienieuwtjes te verspreiden,’ voegde de koningin er lachend bij. ‘Ik schik er mij maar in.’

Later kwam het uitgestrooide gerucht over een voorgenomen reis der koningin ter sprake.

‘Ik zou niets liever willen dan een uitstapje te maken,’ zei zij, ‘maar ik wil daartoe niet aan de Cortes verlof vragen zonder een ernstige reden. Men moet in het Parlement niet kunnen zeggen, dat ik tot ontspanning op reis ben. Die reden zou men niet aannemen, want ongelukkig leent alles wat koningen doen, zelfs de onschuldigste dingen, tot veronderstellingen en verzinsels...’

De koningin-regentes leidt een zeer werkzaam leven en staat vroeg op. Zij heeft de gewoonten van orde en arbeid bewaard, die haar moeder haar van kindsbeen heeft opgelegd. Te Madrid leeft men over 't algemeen laat. Men staat laat op, ontbijt om één uur en gebruikt het middagmaal om acht, gaat om negen uur naar den schouwburg, en daarna... o daarna spreekt men tot drie of vier uur in den morgen met de ministers of babbelt in de clubs. De koffiehuizen blijven altijd open, zoodat men elkaar overal vinden kan. Wanneer men 's morgens om negen of tien uur bij het prachtigste weer op straat komt, vindt men in de voornaamste wijken niemand dan de straatvegers. De stad slaapt nog, met alle minachting voor het verrukkelijk morgenlicht. De regentes staat om zeven uur op; eerst houdt zij zich met het toilet der kinderen bezig en gaat dan dadelijk aan den arbeid. Zij laat maar weinig over aan haar secretaris; want zij schrijft zelf veel brieven, en leest de buitenlandsche bladen evenals die van Madrid.

Tweemaal in de week wijdt zij zich met haar generaal-intendant aan het werk der liefdadigheid. Het spreekt van zelf, dat al degenen, die geen geld van het paleis hebben weten los te krijgen, of althans niet genoeg naar hun zin, alom verkondigen, dat de koningin niet edelmoedig is.

Daar men overigens niets op haar kan aanmerken, moet men toch wàt zeggen. En daar zij onmogelijk aan al de duizenden vragers, die het paleis belegeren, met volle handen geven kan, is het niet te verwonderen dat velen haar voor schriel uitkrijten.

Toch hebben vier secretarissen de handen vol met op al de brieven te antwoorden, waarin om geld gevraagd wordt. De koningin geeft inderdaad zooveel zij kan en men mag gerust zeggen dat de liefdewerken het grootste deel van de civiele lijst des konings in beslag nemen; want de koningin heeft bij de aanvaarding van het

regentschap van alle persoonlijke toelage afgezien. Vroeger gaf men aan het hof en maakte dat bekend; tegenwoordig wordt er gegeven, zonder dat er gerucht van gemaakt wordt, en dat is misschien wel zoo mooi.

De koningin houdt niet van vertooning; zij is eenvoudig en haar persoonlijke invloed heeft den toon aangegeven in het paleis. Vroeger hadden de audiënties met stijve staatsie plaats; de bezoekers werden in kasten verdeeld; men had een zaal voor de grandes van Spanje en grootkruisen, een andere voor de edelen en ambtenaren, een derde voor de gewone stervelingen.

Nu gaat men regelrecht naar de voorzaal,

waar men door een adjudant ontvangen wordt. De grandes van Spanje worden alleen toegelaten 's avonds om zeven uur of op de dagen van openbare audiëntie. In de voorzaal bevindt zich de militaire wacht. De hellebaardiers, die men in de galerijen of op de ruime breede trap ontmoet, groeten iedereen, wat zij vroeger alleen de grandes van Spanje deden. Het paleis is geheele gemoderniseerd. Binnen zes maanden, zei de koningin tot onzen bezoeker, zullen wij hier electrisch licht hebben.

Daar de ontspanning in de buitenlucht het eenig genoegen der koningin is, heeft zij de tuinen van *Campo del Moro* doen aanleggen, met den tunnel, die naar de *Casa del Campo*, het tuinhuis geleidt. Onmiddellijk na het ontbijt, rijdt zij soms met haar *camarera mayor* (eerste hofdame) uit om haar zoon op te zoeken, die den dag doorbrengt in het Prado, in de Zarzuela, in elk geval op een der gezondste plekjes van Madrid.

'Na de wandeling,' zei donna Christina tot den bezoeker, 'ontvang ik tweemaal per week de personen, die mij wenschen te bezoeken en ga een enkele maal naar de opera, waar ik zelden het derde bedrijf hoor.'

Het liep tegen halfacht en de koningin liet haar bezoeker vertrekken. Op het oogenblik hoorde hij een luidruchtig gelach in de nabijheid. Hij stond al op den drempel van de deur, maar de regentes hield hem terug.

'Wacht nog een oogenblik,' zei ze, 'dan zal u de kinderen zien.'

Z.M ALPHONSUS XIII, KONING VAN SPANJE, naar de laatste photographie.

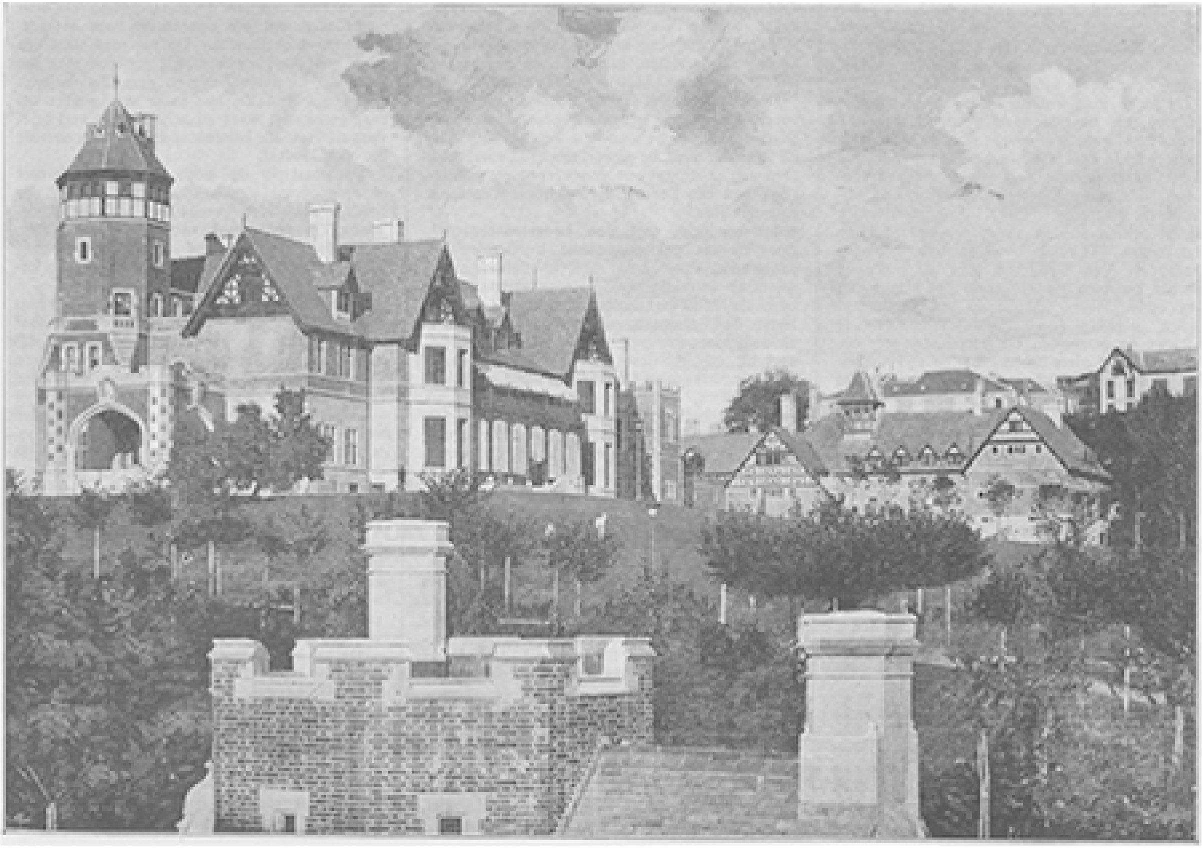

HET LANDHUIS DER KONINGIN-REGENTES VAN SPANJE TE SAN SEBASTIAN, naar een photographie van José Ibarra, vice-consul der Nederlanden te San Sebastian.

Hij zag toen den kleinen koning en de beide prinsessen aankomen, die op een tiental passen afstand bleven staan.

‘Kom maar hier,’ zei hun moeder.

De koning stapte vooruit, en daar de bezoeker hem aan de deur wilde begroeten, zei zijn moeder.

‘Kom nog even binnen, dan kan u hem in het volle licht zien; zoodoende kan u, wanneer de buitenlandsche bladen mochten zeggen, dat hij 't niet goed maakt, het tegendeel verzekeren.’

Zij liet het kind voor zich staan, vlak tegenover een lamp, en legde de handen op de schouders van Alphonsus XIII, die den bezoeker scherp aankeek. Deze kon nu constateeren dat de koning er gezond en schrander uitzag. In zwart fluweel, met een grooten kanten kraag gekleed, zag hij er precies uit als de vorstenportretten uit het huis van Oostenrijk, dien men in de Spaansche museums ziet. Hij heeft zwaar blond haar, dat de koningin streelde, terwijl zij sprak.

‘Dat is die mijnheer, die zulke mooie artikels over je geschreven heeft, toen je nog heel klein was,’ zei zij; ‘weet je dat wel?’

‘Daar weet ik niets van,’ antwoordde de kleine koning, die den bezoeker maar steeds bleef aanzien.

‘Ik zal ze vanuit Parijs aan Uwe Majesteit zenden,’ sprak deze

‘*Muchas gracias* (wel bedankt),’ zei het koningskind.

De beide prinsessen zijn groot en kloek voor haar jaren en zien er gezond uit. De moeder kleedt ze heel eenvoudig. De bezoeker merkte op dat zij de haren naar achteren dragen ofschoon de oudste bijna een volwassen vrouw is.

EEN ONAANGENAAM REISAVONTUUR, NAAR DE SCHILDERIJ VAN W. DIEZ.

‘Zij hebben den tijd nog om vrouwen te zijn,’ antwoordde de regentes lachend.

Daarop verliet de koningin de zaal, de linkerhand reikende aan prinses Mercedes, de rechterhand op des konings hoofdje leggend, en gevolgd door prinses Maria Theresia. Op het oogenblik dat zij door de deur zouden verdwijnen, keerden de vier vorstelijke personen zich nog eens om naar den bezoeker, die getroffen was door dit echt huiselijk tafereel.

Het landhuis der koningin-regentes van Spanje te San Sebastian.

Daar de hitte in de zomermaanden het verblijf te Madrid ondraaglijk maakt, gaat de koningin-regentes met haar kinderen jaarlijks den zomer doorbrengen te San Sebastian, een oud plaatsje aan den oever der golf van Biscaye, dat in de laatste jaren, dank aan het geregeld bezoek van het hof, een aristocratische badplaats is geworden van den eersten rang.

Vroeger met oude muren omringd, heeft San Sebastian die sinds lang gesloopt om plaats te maken voor de nieuwe straten en ruime wandelparken. De trams doorkruisen de stad in alle richtingen en het electrisch licht heeft er den laatsten stempel der negentiende-eeuwsche beschaving op gedrukt.

Kort geleden nog maar een onaanzienlijk zeedorp, is San Sebastian thans een fraaie stad van 25.000 zielen, waar in den zomer heel de groote wereld van Spanje samenstroomt. Die snelle opkomst heeft zij ongetwijfeld te danken aan de koningin-regentes, die reeds verscheidene zomers te San Sebastian heeft doorgebracht op het landgoed van een harer hofdames, de hertogin van Bailen. Thans bezit zij zelt dicht bij het strand een landhuis, waarvan wij in dit nummer een afbeelding geven. Het eenvoudig, doch sierlijke gebouw is opgetrokken in den trant der zoogenaamde *cottages* van de Engelsche aristocratie en heeft drie verdiepingen. Bij den bouw is meer rekening gehouden met het gerief van binnen dan met de pracht van buiten.

Bij het binnentreden, komt men in een groote gang, die bijna het heele paleis doorloopt. Rechts daarvan heeft men de kleerkamer; verder het salon bureau van de koningin-regentes met een kleine toiletkamer, waarin een binnen trap, die naar de eerste verdieping leidt. De groote trap is bijzonder fraai en helder evenals de groote vestibule. Rechts van de gang vindt men vervolgens een bibliotheek met leeszaal alsmede de eetzaal van 16 m. 50 lengte bij 8 m. 20 breedte, met een prachtigen *mirador*, vanwaar men een heerlijk uitzicht heeft op de zee, de stad en de bergen Ulia, Urzull en Iguelda.

Links van de gang heeft men een bureau en dienstvertrek voor een intendant van het paleis, een salon voor particuliere recepties van de regentes, een zaal voor de officieele recepties met een overdekte galerij tot uitgang, de biljartzaal en eindelijk nog een bijzondere vestibule tot particulieren ingang voor Hare Majesteit.

Op de eerste verdieping heeft men rechts van de gang de vertrekken der koningin met heerlijke gezichten naar het zuiden, alsmede de vertrekken voor de hofdames bestemd; links van de gang is de speelzaal van den kleinen koning met zijn vertrekken en die van de prinsessen, met prachtige gezichten op zee. De vertrekken des konings hebben een trap, die op een toren van 28 meter hoogte uitloopt.

Het meerendeel der bouwstoffen, voor dit paleis gebruikt, zijn uit de streek zelf afkomstig. De natuursteen, het marmer en de baksteen komen uit de provincie Guipuzcoa; alleen de dakpannen zijn uit Engeland moeten aangevoerd worden wegens

den eigenaardigen vorm van het dak. In het park, op twintig minuten afstands van het eigenlijke paleis, staat een ander gebouw in denzelfden trant opgetrokken en bevattende de vertrekken van het personeel, den concierge, een post-, telegraaf- en telephoonkantoor, de inrichting voor de electrische verlichting van het paleis en de tuinen, alsmede de stallen en koetshuizen.

Dit echt vorstelijk landhuis is gebouwd naar het ontwerp van den Engelschen bouwmeester Seldenwornum. In Juni 1889 begonnen, is het in Maart 1893 voltooid.

Van uit de vensters heeft de koninklijke bewoonster voortdurend de zee voor zich met haar rustelooze beweging en des avonds, als de zon aan de westerkim verdwijnt, kan men er de schuiten der sardijnenvisschers zien binnenvallen, met haar blanke zeilen wedijverende wie het eerst de haven zal bereiken. De koningin hoeft maar een paar treden af te dalen om in haar badkamer te komen, die zij alleen verlaat om te zwemmen, omringd van zes krachtige Baskische zwemmers in blauw costuum.

Van de balkons der villa geniet men bovendien een heerlijk vergezicht op het schilderachtige land met de Pyreneën in het verschiet. San Sebastian heeft namelijk bekoorlijke omstreken, die den badgasten gelegenheid bieden tot talrijke en altijd afwisselende uitstapjes. Onze gravure op bladz. 180 kan daarvan een denkbeeld geven.

Od een uur afstands heeft men het lieve havenplaatsje Santa Isabella de los Pasages, gewoonlijk bij afkorting Pasages genoemd, een der beste havens aan deze rotsachtige kust, en met de tram in een kwartiertje te bereiken. Wij geven in dit nummer een afbeelding van de kade *la Herrera*, die daar pas is aangelegd en die voor ons Nederlanders niet zonder belang is, daar dit kolossale werk door landgenooten werd tot stand gebracht, die in het verre Spanje de eer der Hollandsche waterbouwkunde ophouden. De werken voor die kade, in Januari 1892 begonnen, werden namelijk uitgevoerd door de heeren A. Volker Lz. en P.A. Bos, onder leiding van den heer Herman Bomert.

De kade is 320 meter lang en 15 meters hoog en heeft ongeveer 370.000 gulden gekost. Er werd gedurende twee jaar door een driehonderdtal arbeiders aan gewerkt. De steenen voor den kaaimuur werden aangevoerd uit een naburige steengroeve door middel van een locomotief en bascule waggons, die dagelijks 250 kubieke meters steen verplaatsten, terwijl voor het wegruimen der rotsen onder water een machine gebruikt werd van 100 paardenkracht.

Veur dank.

Ik zag ien 'et weiland 'en bluumke
   Mooi glienstren van perelkes dauw;
Het keek as 'en eugske zoo lieflik
   Naor 't zonnig fleweelige blauw.

'k Had trek um 'et bluumke as versiersel
   Te steken bij 't kruuske op 't gemoed.
‘Blief'r af!’ zei mien hart. ‘Laot 'et bluuien!’
   Somtieds is mien hart veuls te goed.

Went toen ik veurbij was en efkes
   Nog umkeek naor de eigenste plek,
Stak 't koeibeest, dat ik krek had gemolken,
   't Versiersel veur dank ien zien bek.

B. VAN MEURS.

De aandeelhouder.
Een verhaal uit onzen tijd
door J.J.G.W.

I.

Zij hadden elkaar gevonden, Hendrik Reiman en Helena Fries, niet zooals tegenwoordig zoovelen elkander plegen te vinden buiten de poorten der stad bij het falderaldera van violen, fluiten en klarinetten der danshuizen, niet in het duistere van den nacht op den terugweg van deze plaatsen van vermaak, of in het flikkerend licht der lantaarns op de straat, in de schaduw van hoeken en huisdeuren, maar op klaarlichten dag bij het naar huis komen uit de kerk.

Hendrik was geelgietersknecht in een der grootste metaalwarenfabrieken der stad. Hij had 's Zondags kunnen werken, zooals bijna al zijn kameraden deden en door de fabriek werd verlangd. Maar, ofschoon het Zondagswerk zelfs nog hooger betaald werd dan de dagelijksche arbeid, ging hij naar de kerk. ‘Ik kom elken dag in de werkplaats om te werken,’ zei hij in de fabriek, ‘maar 's Zondags ga ik naar Gods huis om er te bidden en als dat niet mag, verzoek ik het mij ronduit te zeggen, dan zoek ik elders werk.’

Op zijn gangen naar de kerk leerde Hendrik Leentje kennen.

Helena ging niet elken Zondag naar de hoogmis: maar toch zoo dikwijls zij kon, kwam zij er met een oude vrouw, in wier trekk[en] eenvoud en braafheid als gegriffeld waren. ‘[H]et zal de moeder van het meisje zijn,’ [d]acht Hendrik en zoo was het ook.

Helena kon niet elken Zondag naar de hoogmis, want haar moeder wiesch voor de jongeheertjes der stad overhemden, boorden, manchetten enz. en Leentje moest die strijken. Menigeen van die gepomadeerde, opgedirkte, fatterige heertjes, die den neus zoo hoog in de lucht steken en iemand zoo brutaal door hun lorgnet aanzien en de keien van de groote stad slijpen, heeft slechts één enkel overhemd, één boord en één paar manchetten. Deze worden door de week gedragen en Zaterdagavond naar de waschvrouw gebracht die ze 's nachts moet wasschen, stijven, drogen en strijken en als het een beetje tegenloopt dan moet 'sZondags voor dag en voor dauw, terwijl de bezitter van het ééne stel linnengoed nog te bed ligt, de arme strijkster er uit om zijn boorden etcaetera nieuwen glans te verschaffen en ze daarna bij de klanten te bezorgen. Daarom gebeurde het wel eens, dat Helena 's Zondags niet naar de hoogmis kon gaan.

Zij had nog een broer, die koopman was, zelfs een heel flink koopman, bij de hand en snugger in den handel, maar een beetje hoog in den bol, zooals zooveel van zijn collega's. De verkeering zijner zuster met den geelgietersknecht beviel Toon Fries maar half, ofschoon hij zelf de zoon van een waschvrouw was en aan het sloven en ploeteren van moeder en zuster zijn betrekking te danken had. Maar Hendrik Reiman met zijn eenvoud en braafheid behaagde aan moeder Fries zoo zeer en Leentje had den rechtschapen jongen zoo lief, dat Toon's afkeer zonder den minsten invloed bleef. Reiman had ook een honderd gulden of drie bespaard; hij verdiende in de fabriek vast achttien gulden per week en dikwijls overwerkersgeld, en moeder Fries had ook niet van de hand in den tand geleefd, maar voor Leentje een net uitzet klaar gemaakt, waarmee ze heel goed een huishoudentje konden beginnen en - zoo waren Hendrik en Helena een paar geworden.

‘Nu doe je zeker dien waschboel aan kant, hé, moedertje?’ vroeg Hendrik na de bruiloft aan de oude waschvrouw, ‘en neemt deel in ons geluk. Ik verdien zooveel, dat wij alle drie en als het onze Lieve Heer behaagt ook wel met ons vieren of vijven ons genoegen kunnen eten; doe 't dus om mij te pleizieren en dan

hoop ik dat u nog lang voor ons mag gespaard blijven.'

Maar daar kwam Hendrik bij moeder Fries aan 't verkeerde kantoor.

'Ik heb van mijn leven geen uurtje geluierd en zou ik dit dan op mijn ouden dag gaan doen? Dat kan je begrijpen! Daarvan staat bij moeder Fries niets in 't boekje, jongenlief. Zoolang ik mijn armen en beenen nog kan roeren, zoolang zal ik ook blijven werken. Bewaar jij je geld maar en als je wat kan overleggen bespaar dat, je kan nooit weten hoe je het nog eens mocht van noode hebben. 't Is goed, een appeltje voor den dorst te bewaren, zegt het oude spreekwoord, en "gebruik den tijd, eer hij ontvliedt," begint een liedje uit mijn jeugd. Die beide spreuken heb ik altijd behartigd tot dusverre en zal ze altijd in eere houden zoolang onze Lieve Heer mij het leven spaart.'

En moeder Fries meende wat zij zei, zoowel met het werk als met het sparen en zij had haar dochter in deze goede school grootgebracht.

Toen vrouw Leentje ongeveer een jaar later den jongen echtgenoot een zoontje schonk, kon zij dit tevens een spaarbankboekje, ten bedrage van over de vijfhonderd gulden, in de wieg leggen, welk geld zij in haar huwelijk van Hendrik's loon had weten te besparen.

'Vrouwtje, lief vrouwtje,' riep Hendrik vroolijk uit en omarmde na de eerste uitstorting zijner vaderlijke blijdschap zijn Leentje hartelijk, 'vrouwtje, lief vrouwtje, hoe heb je dat toch klaar gespeeld? Ons ontbreekt niets. Waar ik in huis ga of sta, overal betrekkelijke weelde en overvloed, zoodat ik mij zelven zoo rijk toeschijn als een prins, en toch heb je zooveel geld bespaard! Hou je er dan een kip die gouden eieren legt, of den ezel uit Ezelsvel er op na, zeg, beste?'

'Ja Hendrik!' En Leentje glimlachte tot in de ziel verheugd over de blijdschap van haar man. 'Je weet wel, hé, zuinigheid met vlijt...'

'Bouwt huizen als kasteelen,' vulde Hendrik aan.

Het was in den eersten tijd na den Fransch-Duitschen oorlog, toen door heel Europa de speculatiewoede tot een koortsachtige bedrijvigheid prikkelde. Een der eersten, die van die koorts werd aangetast, was Toon Fries. Een maatschappij van gewetenlooze speculanten, wien het meer te doen was om spoedige en hooge winst, dan om eerlijk zaken te drijven, vestigde een 'handelsbank' en benoemde den jongen koopman, die er inderdaad hoogst voorkomend uitzag, tot directeur er van.

'Ge moet maar veel vertooning maken, mijnheer de directeur,' werd hem gezegd, 'door u moet de bank aanzien en vertrouwen krijgen. Al het overige zullen de boekhouder en correspondenten wel doen.'

Dat behoefde men den jongen, onervaren en levenslustigen man niet tweemaal te zeggen. Hij maakte vertooning. Niet zelden zagen zijn eenvoudige zwager en zijn oude moeder hem, half door champagne beneveld, voorbijrijden in een sierlijke equipage.

'Onze Lieve Heer zij den armen jongen genadig,' bad moeder Fries steeds na zulk een ontmoeting, 'want dat loopt nooit goed af.'

Eens kwam Toon met zijn rijtuig ook voor het huisje van moeder Fries.

'Het schiet mij te binnen, moederlief, dat je een beetje geld bespaard hebt,' begon hij, 'wil je dat niet in mijn bank beleggen? Bij mij krijg je zeker twintig, dertig percent rente en als ik er dan nog een gulden of wat van mijn inkomen bij doe, kan je gemakkelijk leven en uw wasscherij aan kant doen, die mij, in mijn positie, geweldig tegen de borst stuit.'

Toen Toon dit gezegd had, stelde zijn moeder zich in postuur, zag haar zoon doordringend aan en zei ernstig:

‘Je bent nu wel een groote mijnheer geworden, naar het schijnt, mijn jongen, je houdt bedienden en eigen rijtuig; maar daarachter schuilt niets anders, als wat ik met mijn oude handen eerlijk door wasschen heb verdiend. Van je bankgeschiedenis versta ik wel is waar niets; maar iets degelijks kan het toch niet zijn, wat zoo te werk gaat als jouw zaken, en evenmin kan het ooit goed er mee afloopen. Pas maar op, dat je niet eens duchtig op je neus komt te vallen, want vallen zal je. Mijn spaarpenningen steek ik er niet in en als jij een gulden of wat van je inkomen kan besparen, wil je naar mijn raad luisteren, leg ze dan ter zijde, of zet ze vast bij de Rijkspostspaarbank. Ik heb niets van je noodig, want wat ik behoef om te leven verdien ik met vlijtig werken. En knoop ook dit nog in je ooren, mijn jongen: bij mijn spaarduitjes is er voor jou geen penning; wat ik bezit is voor Leentje, die zooveel voor jou gedaan heeft en altijd moest ploeteren, zonder dat je haar ooit een woord van dank hebt geschonken. En laat nu die zaak tusschen ons uit zijn, mijn jongen, ik bedoel, wat geld aanbelangt. Overigens.... ik blijf je moeder.’

‘Hm!’ Toon was een beetje verbluft; zijn moeder begreep hem klaarblijkelijk geheel verkeerd. ‘Als u niet wil, moeder, kan ik er niets aan doen, ik heb het goed met u voor. Ik denk er natuurlijk in de verste verte niet aan van uw spaarpenningen voor mij zelven in 't geringste te profiteeren, ik.... ik heb ze ook, Goddank, niet noodig en.... Leentje zal ze kunnen gebruiken. Nu, zooals u wil, moeder, ik meende het goed.’

‘Jongenlief, God behoede je en blijf braaf! Ik hoop, dat je tot dusverre nog onbedorven bent.’

Een bijna onmerkbaar lachje speelde om Toons lippen. ‘Braaf?! Wat begreep zijn oud moedertje van zijn bankzaken? Wat de wasch betrof, ja, daarin was zij knap. Dat smerige waschgoed! Erg onaangenaam!’

De jonge directeur van de bank ging weder door de straten, toen hij deze woorden verdrietig in den ontspruitenden baard mompelde: ‘Erg onaangenaam! Het zou me wat waard zijn, als ik moeder daarvan kon afbrengen.’

En het scheen wel alsof de duivel dezen wensch van den jonkman gehoord had en, zijn klauwen naar hem uitstekende, bereid scheen dien op zijn duivelachtige wijze te vervullen. Weinige dagen na dit bezoek van haar zoon was de oude, brave waschvrouw plotseling uit haar arbeidzaam leven weggerukt. Een beroerte maakte aan haar bestaan midden in haar drukke beslommering een einde.

Dat was een harde slag voor vrouw Leentje. De vrome, brave moeder, die zoolang zij leefde, steeds de trouwe geleidster in geluk en leed was geweest, miste de jonge vrouw vooral thans, nu haar moederzorgen met de jaren verzwaard werden, ten zeerste. Tranen baatten intusschen niets; er bleef niets anders over dan voor haar leven afscheid te nemen van de beste der moeders hier op aarde, in de hoop op een eeuwige hereeniging hierboven.

Hendrik en Helena beweenden de oude vrouw hartelijk en ook Toon voelde oprechte tranen van kinderliefde in 't oog opwellen.

Moeder Fries werd begraven en de dankbare kinderen stichtten een eenvoudig gedenkteeken op de grafterp der oude waschvrouw, versierden den heuvel met bloemen en gaven haar een onuitwischbaar plaatsje in hunne kinderharten.

Onder de nalatenschap der moeder vond Leentje nog twee spaarbankboekjes elk van zeshonderd gulden, van welker bestaan zij vroeger niets had geweten.

Een briefje, door moeder zelve geschreven, lag bij de boekjes: ‘Dit zijn de eerlijke spaarpenningen van een oude vrouw, lieve kinderen, neemt ze dankbaar aan en bidt God dat Hij u zegene en mijn ziel de eeuwige rust schenke. Blijft godsdienstig en braaf en trouw in 't geloof en aan 't gebed.’

‘Amen,’ sprak Hendrik zacht, toen zijn Leentje, in zijn arm geleund, hem deze eenvoudige woorden had voorgelezen, en Helena bezegelde dit amen met een hartelijken kus.

Toon, aan wien Leentje de helft van de moederlijke nalatenschap aanbood en ook een der spaarbankboekjes wilde overhandigen, sloeg elk aandeel in de erfenis rondweg af. Moeder had hem uitdrukkelijk gezegd, dat hij zijn deel reeds had ontvangen en datgene, wat zij naliet, aan zijn zuster toebehoorde; daaraan wilde hij niet tornen en bovendien - dat kleine beetje geld had hij niet noodig.

‘Laat hem geworden, beste,’ lachte Hendrik vroolijk, toen hij Leentje wegens dezen allesbehalve broederlijken hoogmoed verdrietig zag, ‘hij heeft het geld werkelijk niet van noode en 't zal ook wel waar zijn, dat moeder het voor jou heeft bestemd.’

‘Maar zij heeft er mij nooit iets van gezegd!’

Daarvoor zal zij wel hare redenen gehad hebben, mijn schat. In elk geval kunnen wij het geld best gebruiken, denk ik; is het niet voor ons zelven dan voor...’ Hendrik boog zich over zijn van geluk blozend vrouwtje, kuste haar en vulde aan... ‘dan voor onze kinderen.’

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Een onaangenaam reisavontuur. -

De kunstenaar, wiens tafereel wij op blz. 381 weergeven, laat het aan de verbeelding van den toeschouwer over, uit te maken, waar zich het voorgestelde geval kan hebben voorgedaan. De bouw van de koets wijst op de vorige eeuw, toen het reizen met dergelijke voertuigen voor de lui, die het betalen konden, vooral in Frankrijk en Engeland algemeen gebruikelijk was. De liefhebberij was even kostbaar als vermoeiend. Uitsluitend voor plezier werd ze dan ook bijna niet ondernomen; alleen bij hooge noodzakelijkheid werden dergelijke tochten gemaakt. Lieden, die zich naar een andere stad, naar een landgoed of naar het buitenland hadden te begeven, konden, vooral als er vrouwen en kinderen moesten meegenomen, bij gebrek aan geregelde reisgelegenheid wel niet anders dan in hun eigen wagen de reis ondernemen. Men vertrouwde zich in vredesnaam aan de slechte en dikwijls onveilige wegen, zocht zich door een flink geleide van gewapende dienaars zooveel mogelijk tegen overvallen te beschutten, maar maakte in elk geval voor zijn vertrek zijn testament.

Ook uit de kleeding van de ingezetenen der koets, die het voertuig bij den plotselingen overval deels vol schrik, deels met moedige vastberadenheid hebben verlaten, valt op te maken dat wij hier met een tooneel te doen hebben, dat in de vorige eeuw en wel in Frankrijk speelt. Wij herkennen een moeder met drie kinderen, een oude kamervrouw en een zwarten bediende, zooals de rijke, Fransche families in de eerste helft der achttiende eeuw menigmaal uit de koloniën, uit Louisiana in Noord-Amerika of van het Westindische eiland Martinique lieten komen. De neger is de eenige lafaard en kiest in aller ijl het hazenpad. Daarentegen is in den zoon, een jong edelman, de ridderlijke geest levendig geworden. Moedig houdt hij den van

huis meegenomen degen ter verdediging van moeder en zusters tegen de bespringers opgeheven.

Wat zal er gebeuren? Wat heeft de overval te beteekenen? Die vragen leest men op het vastberaden gezicht van den knaap en op de waardige kalme trekken der moeder, die haar jongste kind op den arm houdt, terwijl de kamervrouw met een angstig gezicht het tweede der kinderen tracht te bedaren.

De koetsier, op een der voorste paarden van het vierspan gezeten, heeft het raadzaam geacht, eenvoudig aan het gebiedend 'halt!' der aanvallers te gehoorzamen. Hem gaat eigenlijk de heele geschiedenis weinig aan; hij heeft niets te verliezen dan paarden en wagen, die toch niet aan hem, maar aan zijn meester behooren.

Weldra blijkt ook, dat het hier geen aanval van roovers geldt, zoodat voor een plundering niet te vreezen is. Het zijn dragonders of gendarmen, die plotseling uit de hinderlaag opgevlogen, het voertuig aan alle kanten hebben omsingeld. Daar er geen oorlog in het land is, handelen de gewapende mannen waarschijnlijk op bevel der overheid. Kennelijk is het hun om den een of anderen staatsmisdadiger te doen, en daar de gezochte man in den wagen niet te vinden is, komt de reizende familie er met den schrik af en zal de aanvoerder der patrouille met echt Fransche galanterie de dame ongetwijfeld zijn beleefde verontschuldiging aanbieden voor het veroorzaakte oponthoud en de ontsteltenis.

DE KADE LA HERRERA TE PASAGES BIJ SAN SEBASTIAN, naar een photographie van José Ibarra, vice-consul der Nederlanden te San Sebastian.

GEZICHT OP PASAGES NABIJ SAN SEBASTIAN, naar een photographie van José Ibarra, vice-consul der Nederlanden te San-Sebastian

[Nummer 49]

LEVEND SPEELGOED, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FR. HEYSER.

De aandeelhouder.
Een verhaal uit onzen tijd
door J.J.G.W.

II.

Ook de fabriek, waarin Hendrik dusverre had gewerkt en reeds meer dan een menschenleeftijd in het bezit van een welgestelde, brave en edelgezinde familie was geweest, viel ten offer aan den Moloch, dien men tijdgeest noemt.

De jonge eigenaar van de groote inrichting verkocht zijn fabriek aan een vennootschap, door hem opgericht, en deze verkocht haar weer aan een ‘maatschappij op aandeelen.’ De jeugdige eigenaar had reeds een aardigen duit der koopsom ontvangen; de speculant gooide er nog eens vijftig procent van deze som voor zijn privé op, toen hij de gebouwen aan de vennootschap overdroeg, en deze nam nog weer vijftig procent winst, toen zij de fabriek aan de maatschappij op aandeelen afstond.

Twee en een halve ton bedroeg de eerste koopprijs, en vier en een halve ton de derde. Nu werden er aandeelen uitgegeven, duizend stuks elk van vijfhonderd gulden, want het nieuw gevormde bestuur der maatschappij moest vijftig duizend gulden bedrijfskapitaal en ter vergrooting der gebouwen hebben.

‘Leentje, weet je wat?’ Hendrik beefde over al zijn leden; hij haalde de spaarbankboekjes van zijn overleden schoonmoeder te voorschijn en doorbladerde ze driftig. ‘Weet je wat, Leentje?’

‘Wel, wat is er, Hendrik?’

‘Ik neem ook een paar aandeelen!’

Leentje keek peinzend op; het plan beviel haar maar half, doch zij had op dit oogenblik juist aan wat anders te denken, dan aan aandeelen.

‘Kijk, liefste,’ babbelde Hendrik, ‘de zaken gaan hard vooruit. Er zijn orders, - wij kunnen ze niet af en de fabriek moet aanzienlijk worden uitgebreid. Dat geeft dividenden, als 't jaar om is, zie je; zeker twintig, dertig procent, en al hebben we 't zelve ook niet noodig, zeg, dan is 't toch goed voor de kindertjes.’

‘Hendrik, mannetje....!’

‘En dan, zie je, het is altijd goed, meen ik, dat men zelf een eigendomsrecht heeft in de zaak, waar men zijn dagelijksch brood verdient. Men kan dan nooit weggejaagd worden, als 't eens slap gaat met 't werk en men heeft ook in 't beheer der fabriek als aandeelhouder een woordje mee te praten, wat ook niet te versmaden is. Nou maar, ik doe het, beste, ik neem een paar aandeelen.’

Helena vond geen woorden om haren van winzucht bevenden echtgenoot dit plan af te raden, zij was te zeer bezig met haar eigen huiselijke aangelegenheden dan dat zij zich in het timmeren van aandeel-kasteelen met haar man kon verdiepen, en ten slotte was alles wat Hendrik haar voorspiegelde, zoo klaar als de dag, dat zij zich er niet tegen wilde verzetten.

Hendrik telde zijn geld. Als hij alles in aandeelen belegde kon hij vier stuks koopen. Hij nam zijn bespaarde penningen uit de postspaarbank en kocht voor twee duizend gulden aandeelen in zijn fabriek.

‘Nou, nou,’ meesmuilde de grijze directeur van het postkantoor, toen hij den jongen geelgietersknecht het geld uitbetaalde, ‘als je dat maar niet opbreekt.’

‘Wel nu komaan, mijnheer de directeur,’ gaf Hendrik lachend ten bescheid, ‘waarom zou mij dat opbreken? Ik werk toch in die fabriek voor mijn dagelijksch brood!’

‘Nu, ik hoop er het beste van; maar er zijn voorbeelden te over, dat de menschen aan zulke aandeelen hun neus konden afvegen.’

Met een zalig lachje van moedervreugde hield Leentje weldra haren van de fabriek thuiskomenden man een allerliefst dochtertje voor. Hendrik was gelukkig. Ook die zorg, voor moeder en kind, was Goddank voorbij, zij bevonden zich in den besten welstand.

‘Nu, vrouwlief, kijk eens, vier aandeelen, elk van vijfhonderd gulden en volstrekt geen schuld en als het jaar om is krijgen wij dividenden. Als het maar twintig procent geeft, zeg, dan hebben wij vierhonderd gulden op de vier aandeelen; jij bespaart van mijn loon ook gauw een honderd gulden, want de zaken gaan goed vooruit; dan heb je als het jaar verstreken is al weer vijfhonderd gulden kapitaal bij malkaar.’

Leentje lachte innig gelukkig tegen haar lief dochtertje en had thans in haar nieuwe moederzorgen en vreugde geen ooren voor de groote plannen van haar man. Toch wilde zij hem niet door onverschilligheid kwetsen; zijn zorgen betroffen immer haar en haar kindertjes! ‘Mijn beste Hendrik!’ sprak zij en met blijden glimlach klemde zij haren goeden man aan haar hart.

In de fabriek gingen de zaken thans met verdubbelden spoed. Het scheen alsof de grondlegger van de aandeelen maatschappij, die deze als hoofd directeur bestuurde, de bestellingen uit den grond deed komen. Uit alle werelddeelen, ver uit het buitenland, uit steden, wier namen men nooit had hooren noemen, kwamen orders, de een al grooter dan de andere. In alle afdeelingen moest met verdubbelde krachten worden gewerkt; tot diep in den nacht werd er overgewerkt en die uren dubbel betaald en altijd opnieuw moest de fabriek worden vergroot om aan alle bestellingen te kunnen voldoen.

‘Vrouwlief, dat geeft geld, hé, op 't einde der week,’ juichte Hendrik, ‘nu kan je weer 'n mooi duitje besparen!’

Ach ja, heel graag wou Leentje sparen, als Hendrik maar niet zoo erg met werk ware overladen geweest. Avond aan avond, als hij het eten kwalijk door zijn keel had, moest hij al weer naar de fabriek en ver over middernacht kwam hij eerst thuis en dat hinderde haar. 't Is waar, hij was jong en sterk en zij paste hem zoo goed mogelijk op, maar het ontging haar liefderijk oog niet, dat hij er vermoeid en afgemat uitzag, en zijn aangezicht en geheel zijn houding van overspanning getuigden, ofschoon hij jegens haar altijd vroolijk en opgeruimd was.

‘Ach, Onze lieve Heer,’ bad Leentje dikwijls in de stilte des nachts, ‘spaar toch dien braven man voor mij en mijn kinderen! Veel liever wil ik honger en gebrek lijden, dan hem zóó te zien slaven en sloven om dien ellendigen Mammon.’

Op zekeren avond kwam Hendrik uit de fabriek thuis, maar niet zooals gewoonlijk met een vroolijk lachje op het gelaat, maar knorrig en zelfs den gebruikelijken groet achterwege latend.

‘Wel, manlief, hoe kom je zoo boos, dat je mij zelfs vergeet g'n avond te zeggen?’

Helena kwam haar man met heur zachtste woordjes te gemoet.

‘Och, het is een dwaasheid van het bestuur der fabriek,’ sprak Hendrik geërgerd. ‘Daar hebben ze me een nieuw fabriekreglement gemaakt voor knechts en noodhulpen, waarnaar geen mensch kan noch wil werken en dat....’

‘Kom nou eerst eens bij me en geef je vrouw een zoen, brombeer die je bent, en dan mag je van je fabriekreglement praten zooveel als je wilt.’

Teeder omhelsde Helena haren man en streek hem liefkoozend de bezweete haren van zijn voorhoofd.

‘Jij.... Ja, als ik jou met had, aan zag het er erger uit,’ sprak Hendrik, door de liefkoozingen zijner vrouw bedaard: ‘maar kijk, een dwaasheid is en blijft het toch, dat nieuwe reglement. De knechts hebben het af gescheurd van de deuren der werkplaatsen en door een sjouwer naar het kantoor van den directeur laten brengen. Geen sterveling wil volgens die nieuwe bepalingen werken en als de directie het oude reglement, volgens hetwelk alles van oudsher goed is gegaan, niet weer in eere herstelt, dan wil van morgen af aan geen der gezellen een slag werk meer doen’

‘Kijk, wat zeg je! Is dat nieuwe reglement dan zoo erg, zoo....’

‘Gekkenwerk is het! Geen knecht kan daarnaar werken. Voor elken kleinen misslag, voor een gering foutje, dat ieder onzer en den beste kan overkomen, worden wij in ons loon gekort. Op die manier kan iemand zoo ongemerkt zijn heele wee[k]loon verspelen in een enkel ongelukkig uurtje. Maar dat gaat immers zoo niet!’

‘Maar je bent immers zelf aandeelhouder, zeg? Kan je nu daarover niet eens met de heeren bestuurders spreken?’

‘Zeker kan ik dat en zal het ook morgen doen. Maar 't is en blijft toch altijd een dwaasheid. De heeren hadden ons te voren daarin moeten kennen; waartoe hebben ze dan meesterknechts in de fabriek, als ze zelf niets van de zaken af weten?’

Voor de eerste maal sedert langen tijd kwam Hendrik dezen avond onmiddellijk nadat hij naar de fabriek was gegaan weder tehuis. ‘Geen knecht is er gekomen om over te werken,’ riep hij zijn vrouw, die reeds blijde was haar man zoo spoedig terug te zien, te gemoet; ‘er wordt van avond niets uitgevoerd!’

‘Kijk dat is aardig, dat ik je toch eindelijk weer eens een avond bij me heb,’ schertste Helena gelukkig, terwijl zij Hendrik omhelsde.

‘Ja, jij praat ook al naar dat je verstand hebt,’ antwoordde deze half mokkend, half weder goed geluimd; ‘in de fabriek zijn alle machines tevergeefs gestookt en de zaken blijven wachten op het werkvolk! Dat kost handen vol geld en als dit dikwijls voorkomt, dan zullen er bij het einde van het jaar niet veel dividenden overschieten.’

‘Loop jij met je dividenden. Ik ben al blij, dat ik jou weer eens thuis heb, dat is voor mij het mooiste dividend van de heele fabriek.’

III.

De handelsbank, waarvan Toon Fries directeur was, had intusschen een verbazende vlucht genomen. Van alle kanten stroomden de gelden toe; kooplieden, beambten, handwerkslieden, werkvolk, maar het allermeest bewoners en landeigenaars van de omliggende dorpen verdrongen zich letterlijk om hun geld bij de koopmansbank geplaatst te krijgen. Als een soort volksverhuizing omstuwden de menschenmassa's de loketten der kantoren en het oorspronkelijk getal kassiers, controleurs, expediteurs en correspondenten was al sedert lang verdubbeld en verdrievoudigd om den grooten toeloop van geldinleggers te kunnen helpen. Ja een heirleger van agenten was er binnen weinige weken opgestaan, dat voor connexties met de bank zorg droeg en tallooze bedienden doorkruisten de straten om den koortsachtigen gang te regelen, waarmede de handelsbank tot in de onooglijkste hoekjes der groote stad zaken dreef.

De jonge directeur der bank gevoelde zich als een vorst op zijn troon. Wel is waar kwamen de waarschuwende woorden zijner moeder hem nu en dan in 't geheugen, dat dat alles toch niet zoo kon blijven gaan en hij zelf was er vaak duizelig van geworden, als hij die reusachtige getallen zag in de boeken der bank en aan de fabelachtige sommen dacht, die dagelijks werden ontvangen en uitbetaald; maar... alles ging alsof het gesmeerd was. Dagelijks werden de sommen grooter, zij stegen dikwijls tot een duizelingwekkend cijfer en de beambten der bank hadden niet zelden groote moeite, om de verbazende sommen, die men ontving, weder in rentegevenden omloop te brengen.

En bij dat alles betaalde de bank schier ongeloofelijke procenten. Elken morgen werden aan de pilaren van het bankpaleis en in de

kolommen der dagbladen de procenten vermeld, welke de bank gaf, zoodat iedere inlegger terstond kon zien hoeveel hij 's nachts rijker was geworden.

Waar al dat geld vandaan kwam? De lieden brachten het bij hoopen. Waar het weer belandde? Deels haalden de inleggers het in den vorm van renten en inbrengsom terug, maar verreweg het grootste gedeelte ging naar den groothandel en de grootindustrie.

Ook de maatschappij op aandeelen, waar Hendrik Reiman werkte, had, wel is waar zonder voorkennis der aandeelhouders en alleen met medeweten van het bestuur, tamelijk groote sommen bij de handelsbank opgenomen en daarvoor de fabriek tot pand gegeven. Daar bracht het geld renten op, natuurlijk.

Mijnheer de directeur van de handelsbank gevoelde zich niet alleen als een vorst, maar hij leefde ook als zoodanig. Hij had een villa in de nabijheid der stad gehuurd en daarvan een prachtige vrijgezellenwoning gemaakt. Dag aan dag hield hij hier kostbare braspartijen, die tot laat in den nacht duurden en waarbij de champagne in den helder geillumineerden tuin letterlijk stroomde.

Natuurlijk was het gezelschap waarmee hij verkeerde, tamelijk gemengd, immers mijnheer de directeur was zelf niet veel meer dan een... van Niet tot [i]et gekomene, maar het ging er in elk geval vroolijk toe. Het waren luitjes die zich voor elkander niet geneerden en allen den dans om het gouden kalf meemaakten.

Waar het geld voor die braspartijen vandaan kwam?

Hm! Bij zijn groot salaris kreeg mijnheer de directeur nog procenten van de inleggelden en ontving hij bovendien geld om... vertoon te maken. ‘Je moet maar vertoon maken, mijnheer de directeur, dat is de hoofdzaak!’ Waarom? In het begin had Toon zich met zekeren twijfel deze vraag gesteld, maar later was hij tevreden met de feiten, dat het geld in de bank niet opraakte en zijn procenten en *tantièmes* met den dag hooger werden.

Sedert de begrafenis zijner moeder had Toon zijn zwager, noch zijn zuster gezien of gesproken. Maar wat kwam er dat op aan? Zij stonden in hun eenvoudige werkmansbetrekking zoover van de kringen, waarin hij verkeerde, dat zij zich daarin onmogelijk op hun gemak konden gevoelen. Leentje had zoo vaak voor sommige zijner gasten het linnengoed gestreken en thuisgebracht en nu kon hij haar toch onmogelijk bij dat gezelschap uitnoodigen, en om haar in haar eenvoudig huisje op te zoeken - daartoe gevoelde hij lust noch tijd.

Daar viel het op zekeren keer de jonge vrouw van Hendrik in, haar broer eens op te zoeken. Leentje was een eenvoudige vrouw, zij kende haar klein huishouden in de puntjes, dat moest men haar nageven, maar zij was ook eene moeder en echtgenoote, zooals er geen braver en zorgzamer waren, maar verder reikte haar gezichtseinder niet. Van de aandeelen en dividend-verwachtingen haars mans begreep zij niemendal. Maar zij bezat een rein vrouwenhart vol van de heiligste liefde eener echtgenoote en moeder en zulk een hart gevoelt, waar het verstand zwijgt. Ja, zulk een vrouwenhart waardeert vaak de kern eener zaak naar haar meer of mindere waarde veel juister en zekerder dan het knapste mannehoofd daartoe in staat is. De geheele geschiedenis van het aanschaffen der aandeelen was nooit recht naar Leentjes zin geweest, maar nu kwamen er ernstige bedenkingen daartegen bij haar op. In het fijne zieleleven der jonge vrouw stonden de aandeelen van haren echtgenoot als een dreigend onheilzwanger spook op den achtergrond van haar toekomst, en zij zag

reeds in den geest haren dierbaren man, haar lieve kinderen en zich zelve onder dit ongeluk gebukt gaan.

Daags na den avond, waarop Hendrik verdrietig over het uitvaardigen van het nieuwe reglement thuis was gekomen, stopte moeder Leentje haar jongste kindje in een mandenwagentje, nam het knaapje bij de hand en marcheerde zoo met haar kleine spruiten naar de villa haars broeders, welker ligging haar uit de opgeschroefde krantenberichten van zijn feesten en avondpartijen genoegzaam was bekend geworden.

'Je beste, brave man begrijpt van dien aandeelenrommel even weinig als jij,' sprak het vrouwtje tot zich zelve, 'maar je broer, die koopman is en directeur van een bank daar nog bij, kent die zaak op zijn duimpje en zal wel opheldering en inlichting kunnen geven en, als 't noodig is, ook zijn zuster met raad bijstaan.'

Dat haar broer bij zijn veelbewogen leven misschien wel niet thuis kon zijn, kwam niet eens bij haar op, en dat zij met haar kindertjes hem wel eens zeer ongelegen zou kunnen komen, daaraan dacht zij in 't geheel niet. Integendeel, zij verheugde zich al bij voorbaat in het genoegen, dat Toon zou smaken, als hij zijn klein neefje en nichtje zou zien, daar hij de laatste nog nooit en de eerste sedert jaren en dagen niet meer ontmoet had.

Een weinig beklemd door de pracht in het huis van haar broer en met niet gering ontzag voor de bedienden, betrad de eenvoudige handwerkersvrouw de villa van Toon. Mijnheer de directeur van de handelsbank was thuis, hij ontving ook zijn jonge, knappe zuster terstond bij zich en bewees aan het gelukkig vrouwtje onverholen, hartelijke belangstelling in hare kinderen.

'Die aandeelen? Kijk, kijk, dat is flink van Hendrik, dat hij uw geld in aandeelen heeft belegd.'

'Ik was zoo bang, Toon!'

'Maar waarvoor dan toch? 't Is immers een soliede zaak, die fabriek; zij staat met mijn bank in connectie; je hebt niets te vreezen, hoor. Ik zou die aandeelen onmiddellijk van je koopen, als zij op toonder stonden in plaats van op naam; maar als Hendrik geld er op wil hebben, ik wil ze te allen tijde beleenen, hoor, zusje.'

'Dus heeft Hendrik werkelijk zich over niets ongerust te maken, Toon?'

'In 't minst niet, of de wereld zou moeten vergaan! Nu ja, dan is het met ons allegaar gedaan.'

Blij en vroolijk van harte toog Leentje met hare juichende kinderen, die door oom Toon overvloedig met snuisterijen en speelgoed waren begiftigd, weder naar haar bescheiden woning.

Nu was zij gerustgesteld. Slechts over één ding maakte zij zich bezorgd, namelijk hoe zij. Hendrik zou mededeelen, dat en waarom zij bij Toon was geweest; want zij wilde voor hem dit bezoek bij haar broer niet geheim houden, afgezien er van, dat dit ook niet wel mogelijk zou zijn geweest, daar de kleine Hendrik onophoudelijk babbelde van den lieven oom Toon.

(*Wordt vervolgd.*)

Een hulde aan het H. sacrament van Mirakel te Amsterdam.

Nu de H. Kerk weer het groote feest viert ter eere van het Allerheiligste Sacrament des Altaars, meenen wij dat het onzen lezers niet anders dan aangenaam en stichtend kan zijn, wanneer wij hun de afbeeldingen aanbieden van het grootste huldebetoon, dat wellicht ooit in ons land aan het aanbiddellijk Altaargeheim is gebracht geworden.

Wij bedoelen de aanbieding van de keizerskroon aan het H. Sacrament van Mirakel door keizer Maximiliaan en de processie jaarlijks ter eere van dit wonder gehouden in het Amsterdam vóór de Hervorming.

Het zal wel overbodig zijn, hier de geschiedenis nog eens te verhalen van het Mirakel der H. Stede; wij durven die bij onze katholieke landgenooten als algemeen bekend veronderstellen. Vele schrijvers, dichters, beeldhouwers en schilders hebben in de laatste eeuwen herhaaldelijk hun kunst aan de verheerlijking daarvan gewijd. De twee fraaie gravures, die wij hier geven, zijn genomen naar bas-reliefs in brons uitgevoerd voor het hoogaltaar in de H.-Nicolaaskerk te Amsterdam, en stellen voor, het eene, keizer Maximiliaan met zijn echtgenoote neerknielend voor het altaar an zijn kroon offerende, terwijl de heeren van zijn gevolg andere rijke geschenken dragen: een kelk, een staf en kostbare misgewaden; het andere, de processie, waarbij het H. Sacrament van Mirakel gedragen wordt onder een troonhemel, door de vier Burgemeesters van Amsterdam getorst.

Deze beide bas-reliefs vormen slechts een klein onderdeel van den rijken schat van kunstwerken, die zich in de prachtige St.-Nicolaaskerk, op de Prins-Hendrikkade te Amsterdam, bevinden. Weinig bekend is het nog, hoe de vrome mildheid van edele gevers en de kunstzin van echt christelijke kunstenaars dezen tempel tot een waardige hoofdkerk der groote en machtige stad Amsterdam verhieven. Zij werd volgens de plannen van den architect A.C. Bleijs in Renaissance-stijl gebouwd en in Februari 1888 geconsacreerd. De Zeer Eerwaarden Heer Pastoor Van Born z.g. mocht het geluk smaken deze schoone kerk in zijn hoogen ouderdom nog voltooid te zien. Zijn onvermoeide pogingingen had hij gewijd, om Amsterdam met een waardige hoofdkerk te begiftigen en het was op een heerlijken lentemorgen dat het H. Sacrament overgebracht werd uit het schamele zolderkerkje van de Heintjeshoeksteeg, dat na den kerkeroof den patroon der Hoofdstad tot Kerk was gewijd, naar het zoo luisterrijk versierde nieuwe bedehuis.

In zijn zware taak was de ZeerEerw. Heer Pastoor trouw bijgestaan door verscheidene katholieken van schier vorstelijke mildheid, waaronder wij slechts mejuffrouw Geertruida Schmitz durven vermelden, de geefster van het hoogaltaar, daar zij zich niet meer onder de levenden bevindt en haar naam voor de Amsterdammers onafscheidelijk aan de Sint-Nicolaas-kerk verbonden is.

Dit hoogaltaar en de andere beeldhouwwerken zijn alle afkomstig uit het bekende atelier van de heeren Van den Bossche en Crevels te Amsterdam en doen de kunstvaardigheid en vooral den oprechten godsdienstzin dezer echt katholieke kunstenaars alle eer aan.

Behalve met deze beide bas-reliefs, is dit altaar nog versierd met de beelden van de H.H. Nicolaas en Gertrudis in brons, en van twee Engelen, die de lijdensteekenen dragen; terwijl het geheel bekroond wordt door een prachtige marmeren groep, den verrezen Christus voorstellend tusschen twee in aanbidding verzonken Engelen, en verder met rijke ornamenteele zinnebeelden is getooid.

Twee beelden even verheven als rein in opvatting staan aan weerszijden van het altaar en stellen den Zaligmaker en onze Lieve Vrouw der H.H. Harten voor; wij gelooven niet te veel te zeggen, als wij hier het vermoeden uitspreken, dat deze beelden in ons land in edele, fijne conceptie niet licht zullen worden overtroffen. Zij alleen zijn reeds een bezoek aan de H.-Nicolaaskerk meer dan waard.

De preekstoel is eveneens met de twaalf Apostelen in marmer en steen versierd, terwijl het eene zijaltaar een groot bas-relief vertoont, den H. Josef als patroon der Kerk, en het andere een fraai Madonnabeeld draagt.

In den voorgevel prijkt bovendien een zegenende Christus met de vier Evangelisten. Zooals men ziet zijn in deze kerk verscheidene echt christelijke kunststukken vereenigd, van welker hooge waarde wij een klein denkbeeld geven door de voorstelling der beide bas-reliefs.

Den kunstenaar is het uitnemend gelukt zijn personen leven, beweging en gloed bij te zetten. Het gelaat van den priester, die het H. Sacrament draagt, is een goed gelukt portret van den eerbiedwaardigen grijsaard, pastoor van Born, die met den psalmist met recht kon uitroepen: ‘De ijver voor Gods huis heeft mij verteerd.’ Eere aan de kunstenaars, die hun talent in dienst stellen van zulk een schoone, verheven zaak als de verheerlijking van God en Zijn Heiligen!

Van harte hopen wij dat deze regelen menigeen zullen aansporen, bij een bezoek aan Amsterdam de kerk van den H. Nicolaas, die vlak bij de haven der stad haar schoone torens

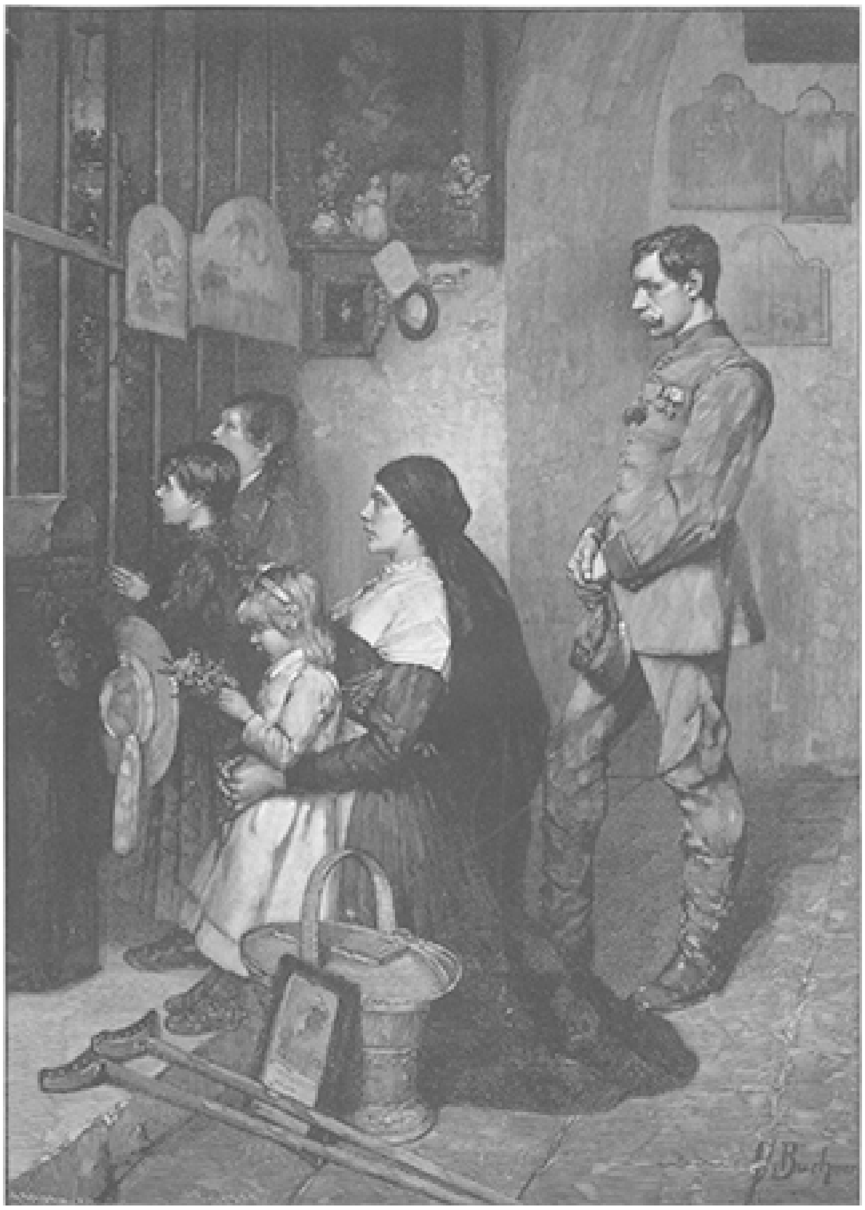

DE GELOFTE, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GEORG BUCHNER.

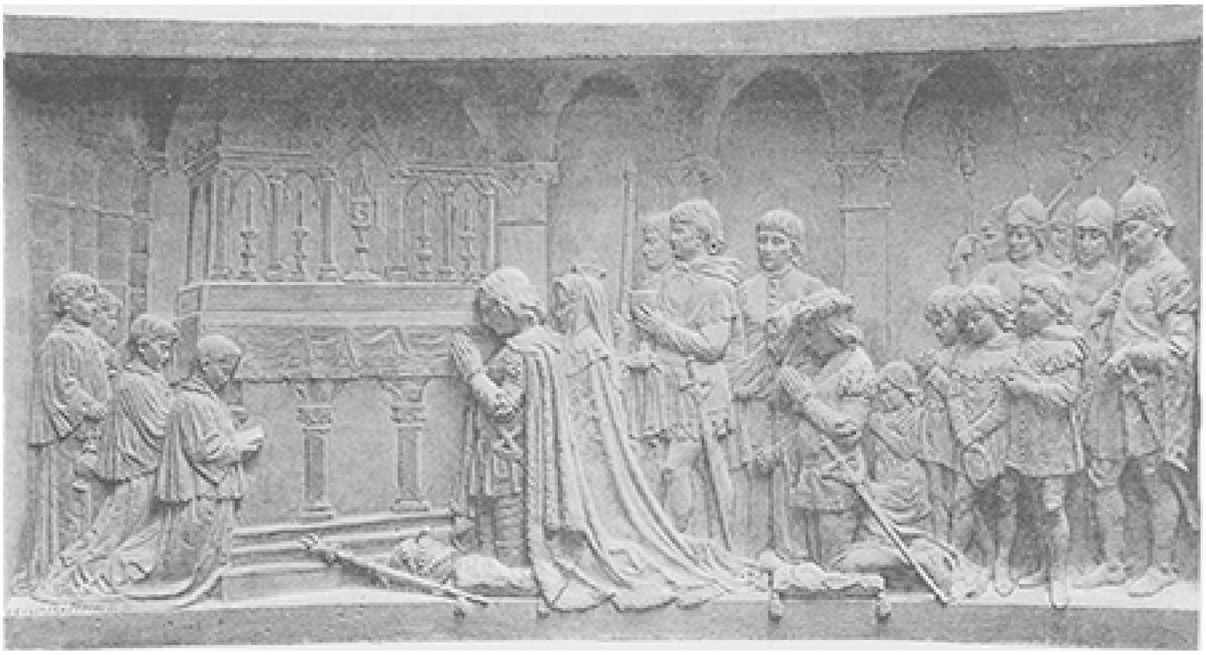

KEIZER MAXIMILIAAN OFFERT ZIJN KROON AAN HET H. SACRAMENT VAN MIRAKEL.

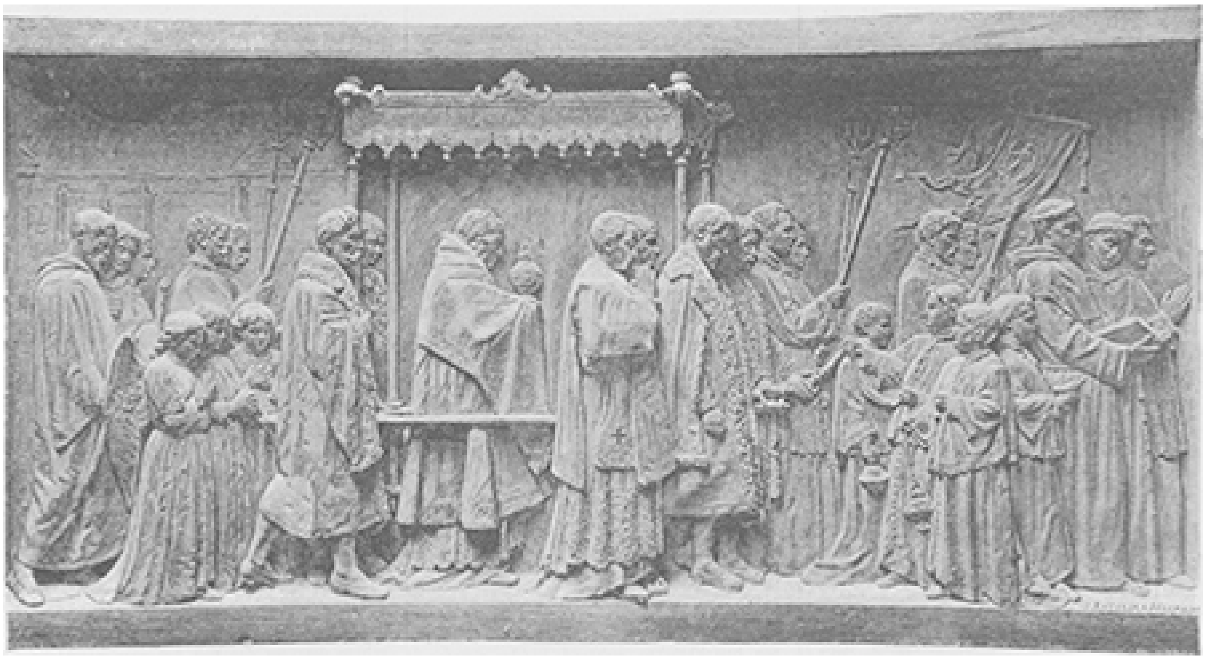

PROCESSIE MET HET H. SACRAMENT VAN MIRAKEL TE AMSTERDAM.

DE BAS-RELIEFS VAN HET HOOGALTAAR IN DE ST.-NICOLAASKERK TE AMSTERDAM, UITGEVOERD IN DE ATELIERS VAN VAN DEN BOSSCHE EN CREVELS.

en bevalligen koepel zoo stout ten hemel heft, binnen te treden. Het kan niet anders of zij zullen zich verheugen dat God, die eens in deze stad zoo schandelijk beleedigd werd, dien men uit Zijn tempels verjoeg en naar ellendige schuilhoeken verbande, thans zulk een waardige verblijfplaats bezit in de hoofdstad van ons rijk.

Voor hen, die den arbeid der hoogbegaafde kunstenaars op meer wereldsch gebied willen leeren kennen, verwijzen wij naar de prachtige friezen in steen vóór de Amsterdamsche melkinrichting, voor het photographisch atelier van den heer Greiner, het zoogenaamde Witte Huis van den heer Nyenhuis op de Heerengracht, het postkantoor en het station in Den Haag en de Oude-Mannen- en Vrouwenstichting in Leiden, terwijl het zoo schoone en poëtische beeld der H. Elisabeth voor het Gasthuis, aan die Heilige gewijd, buiten de Muiderpoort in Amsterdam, eveneens van hen afkomstig is.

Nu de ware kunst hoe langer hoe zeldzamer schijnt te worden om plaats te maken voor machinaal werk of reclame-arbeid, meenen wij den lezers der *Katholieke Illustratie* geen ondienst te bewijzen door hen op de voortbrengselen oplettend te maken van ernstige, degelijke kunstenaars, die zich de hooge beteekenis hunner roeping ten volle bewust zijn.

Onbegrepen.

Een strak gelaat; een streng omlijnde mond,
Tot zoeten lach noch lieflijk woord bewogen;
Twee groote, kalm maar diep u aanziende oogen,
Als peilden zij geheel uws harten grond:

Was 't wonder, dat nooit iemand hem verstond?
Men waande zich bejegend uit den hoogen;
En koelheid werd hem ruimschoots toegewogen,
Van wien men niets dan koelheid ondervond.

Een vriendlijk woord tot hem, mijn mond ontvloten,
En zie: zijn hart lag heel voor mij ontsloten,
Gelijk een rozeknop voor 't licht der zon.

'k Ontdekte een schat van eedle, zachte liefde,
En zag, hoe diep 't den armen jonkman griefde,
Dat hij dien schat met niemand deelen kon.

W. DE VEER, S.J.

Een Eerste H. Communie.
Vertelling door Forestier.

I.

Met de eene hand onder het hoofd en de andere rustend op de knie, sloeg Burgers de bedrijvigheid van zijn vrouw gade, die verschillende kleedingstukken voorzichtig uit een hoek haalde, als was het kostbaar porselein, en behoedzaam over een stoel

uithing. Daarna monsterde ze alles met een tevreden blik en zei, het oog stralend van moederweelde, tot haar man gewend:

‘Wat zal het pakje onzen Willem knutsig staan, denk je niet, Jan?’

‘Dat zal het, vrouw,’ antwoordde Burgers, uit zijn gebogen houding oprijzend en zich in zijn volle lengte verheffend. ‘En nu ben ik er toch blij om, dat ik je raad gevolgd heb, en het kind niet door de kerk heb laten kleeden.’

De vrouw zuchtte even, als kwam een onaangename gedachte bij haar op, waarbij ze nu niet wilde verwijlen. Daarna antwoordde ze: ‘Ja, zie je, Jan, dat de kerk de arme kinderen voor de eerste H. Communie kleedt, vind ik heel mooi; maar als je zelf al vijf kinderen behoorlijk in de kleeren gestoken en het vroeger altijd goed gehad hebt, dan is het hard, tot de kerk je toevlucht te nemen. Anders, 't is voor ons een heele uitgaaf, en soms heb ik er nog half spijt van, dat we ons maar niet bij den pastoor hebben aangemeld.’

‘Kom, kom, vrouw, ga jij nu zwarigheid maken? We zijn er immers nogal voordeelig aangekomen, en de andere onkosten zijn zoo groot niet.’

‘Neen Goddank, dat is waar, maar van feestvieren zal niet veel komen, en ik had toch zoo graag morgen wat extra's op tafel gebracht. 't Is voor Willem en voor de kinderen zie je... Overal hebben ze 't morgen goed, maar bij ons...’

‘Och vrouw, onze kinderen zijn niet verwend, ze zijn met alles tevreden, en Willem is zoo blij in het vooruitzicht van het groote geluk, dat hem morgen te beurt valt, dat hij niets anders verlangt.’

‘Ja, dat weet ik nu wel, Jan, maar juist daarom had ik dat groote geluk een beetje feestelijk gevierd willen zien, niet veel, dat weet je wel, maar toch... een kleine versnapering... zoo niet de alledaagsche kost... Maar als het niet kan, is het ook goed,’ besloot ze gelaten, ofschoon nog met een zucht. ‘Ik heb nog een en ander te beredderen,’ hernam ze na een oogenblik, toen ze zag, dat haar man op haar gezegde, waar ze iets mee voor had, doch waarvoor ze niet goed rechtstreeks durfde uitkomen, niet inging. ‘Ik zal dat maar eerst doen, want het is al gauw donker, en morgen mag er geen haartje aan mankeeren. Dat kunnen we ten minste nog hebben,’ vervolgde ze met een weemoedigen glimlach, ‘en als er morgen iemand komt’ - ze drukte sterk op het woordje als - ‘zal hij zien, dat het bij ons niet rijk, maar toch netjes is.’

Toen Burgers alleen was, liep hij gejaagd het kleine kamertje op en neer, en een traan rolde uit zijn mannelijk oog over zijn gebruinde wang. Op den sterken, struischen man was ten volle van toepassing wat Longfellow van zijn *Village Blacksmith* getuigt:

> ..... A mighty man is he,
> With large and sinewy hands;
> And the muscles of his brawny arms
>   Are strong as iron bands.[1)]

Burgers was jarenlang ploegbaas geweest bij een aannemer van groote werken, en had steeds ruim zijn brood verdiend voor zijn talrijk gezin. Maar ten slotte had de aannemer op een reusachtige onderneming, die hij enkel had aangegaan voor zijn reputatie, zooveel geld toegegeven, dat hij er bijna door geruïneerd werd. Al zijn volk werd ontslagen en ook Burgers was door deze catastrophe broodeloos geworden. Reeds weken- en maandenlang was hij zonder werk, en al zijn pogingen om het een of andere postje, hoe bescheiden ook, machtig te worden, bleven vruchteloos. De markt was overvoerd, en vraag en aanbod stonden niet tot elkaar in dezelfde verhouding.

1) Hij is een krachtig man met breede en stevige knuisten, en de spieren van zijn forsche armen zijn sterk als ijzeren banden.

Op een kantoor kon hij evenmin slaags komen, want zijn hand, die zoo goed het houweel en de spade hanteerde, was het omgaan met de pen verleerd. Hij kon geen mooie, onberispelijk rechte lijntjes trekken en lange rijen van cijfers accuraat optellen, zooals de kantoorklerken. En toch voelde hij en was hij zich bewust, veel meer waard te zijn, dan die jonge windbuilen met leege hersens en veel pretentie. Hij had een helderen kop, gezond verstand en doorzicht, maar dit alles was thans dood kapitaal, reeds zoo lang, en God weet voor hoe lang nog.

Ze hadden intusschen, daar het werk nog maar altijd uitbleef, een klein winkeltje opgezet, waarmee ze ten minste bijna droog brood verdienden. In de gegeven omstandigheden was dit al veel, hoewel het hun, die vroeger een betrekkelijken welstand hadden genoten, hard viel, tot zooveel bekrimping en ontbering gedoemd te zijn.

Maar het hardst was het voor den wakkeren man, den heelen dag met de handen in den schoot te moeten zitten en elken morgen, als hij wakker werd, de bittere werkelijkheid voor zich tezien, met den dag dreigender en grijnzender.

Nooit had hij zijn armoede grievender gevoeld, dan nu de dag naderde, waarop zijn zoontje Willem zijn eerste H. Communie moest doen. Vroeger, met zijn andere kinderen, was dit altijd een groote feestdag geweest. Hij en zijn vrouw hadden er steeds op gestaan, dat de kinderen netjes voor den dag kwamen, en dat er ook - zooals zij dat uitdrukte - iets extra's op tafel kwam. Nu was hier geen denken aan, al had zijn vrouw ook bedekt de vraag geopperd, óf het er nog niet af kon. Neen, het kon er niet af. Zelf het kind in de kleeren te steken, was al een uitgaaf, die eigenlijk hun krachten te boven ging, en dan nog een feesttafel, neen het was onmogelijk.

Of het den grooten sterken man, met zijn gevoelig vaderhart, ook pijn deed! Nog eens, terwijl hij nu alleen voor het raam zat, dat op de vroolijke, drukke straat uitzag, dacht hij na, of er dan geen enkel middel was, om zijn vrouw en kinderen dat pleizier te doen. Had hij nog maar iets kunnen verkoopen, graag had hij het gedaan, maar zijn horloge en een paar andere voorwerpen van waarde waren reeds lang te gelde gemaakt, om er brood voor te koopen. Neen, het ging niet, en mistroostig schudde hij het hoofd.

Op eens hoorde hij een vreemde stem in het kamertje daarnaast, hij luisterde.

‘Mensch,’ klonk het schel en onaangenaam, ‘schraalhans zal morgen bij jou ook wel keukenmeester zijn. Hier heb je een gulden, daar kan je dan krentebrood en kadetjes voor laten halen; want daar zal je anders je mond niet aan vuil maken.’

‘Dank je, vrouw Robbers,’ zei juffrouw Burgers, een afwerend gebaar makend, ‘dank je wel, ik heb je gulden niet van doen.’

‘Bedoel je 't zoo? Neen, mij ook goed, ik ken wel anderen, waar ik hem kwijt kan raken en die het niet zoo hoog in den kop hebben. Daar denk je iemand een plezier te doen en daar word je dan op zoo'n manier geaffronteerd!’

‘Maar ik heb je niet willen affronteeren, vrouw Robbers. Ik ben niet gewoon aalmoezen aan te nemen....’

‘Neen, daar ben je nu nog te trotsch voor, doch wacht maar. Dat wil dan zelf zijn jongen kleeden, in plaats van het door de kerk te laten doen, als zooveel anderen! Nu, 't zal mij benieuwen, of je het zoo nog lang volhoudt. Misschien heb je al gauw spijt, dat je mijn gulden geweigerd hebt.’

Burgers' bloed begon te koken en zijn vuisten jeukten, toen hij die liefdelooze woorden hoorde. Gelukkig ging ze met een honend: ‘Nou, veel plezier, juffrouw - met den nadruk op de eerste lettergreep - en smakelijk eten,’ spoedig heen.

'Je hebt het zeker gehoord, Jan?' vroeg juffrouw Burgers, het kamertje binnentredende en aan haar mans gelaat bemerkende, hoe opgewonden hij was.

'Dat leelijke wijf,' mompelde Burgers, 'dat moet er nog bijkomen'

'Als ik den gulden had aangenomen, zou de heele straat het van avond nog geweten hebben, want vrouw Robbers is een echte klappei, ik ken ze,' zei juffrouw Burgers bij wijze van verontschuldiging.

'Je hoeft je niet te verontschuldigen, je hebt er heel goed aan gedaan, dien gulden niet aan te nemen,' antwoordde hij.

Een tijdlang werd er geen woord meer gewisseld, want, al deden ze hun best er niet aan te denken, toch waren ze beiden onder den indruk van dit incident.

Veel menschen willen wat geven, maar ze missen daarvoor den tact, het ware gevoel, of erger nog, meenen met hun aalmoes het recht te koopen, grofheden te zeggen en de meest gevoelige plek van hun evenmensch te mogen kwetsen.

Juffrouw Burgers verbrak het eerst het stilzwijgen.

'Zie toch eens, Jan, wat zal Willem dat

boordje goed staan, en die manchetten en de witte handschoenen. Het is maar een teer ventje, en dan kleedt dat veel beter.'

'Vrouw, je zal hem nog ijdel maken,' zei Burgers vermanend.

'Heere beware me, man,' antwoordde zij, 'maar hij zal er toch knap uitzien, en als hij dan bij mijnheer pastoor zijn prijs moet gaan halen. Hij denkt wel half en half, dat hij den eersten zal hebben...'

'Als het hem dan maar niet tegenvalt, want dat zou dan een teleurstelling zijn!'

'Neen, dat geloof ik niet; Willem zal den eersten wel hebben. Hij heeft nooit den catechismus gemankeerd en zijn lessen kent bij op zijn duimpje. Dat zal heerlijk zijn, als we hem morgen voor den eersten prijs hooren afroepen,' vervolgde de opgetogen moeder, in dit blijde vooruitzicht alle onaangenaamheid vergetende.

Op dit oogenblik kwamen een paar bakkersknechts met korven vol broodjes en gebak voorbij.

De twee jongste kinderen van Burgers speelden voor de deur en de kleinste dreumes vroeg, kinderlijk naïef:

'Breng je zoo aanstonds bij ons ook van dat lekkers? Onze Willem doet ook zijn eerste Communie.'

'Wel zeker!' gaf een der knechts ruw ten antwoord, 'maar vraag eerst of jullie 't ook betalen kunnen.'

Burgers en zijn vrouw keken elkaar aan: dat harde woord sneed hun door de ziel. 'Roep de kinderen binnen,' zei hij, een beetje barsch, boos op zich zelf, dat hij geen geld had om dat te betalen.

Maar zij trad op hem toe, sloeg haar arm om zijn hals en kuste het verweerde gelaat. ''t Is niets, Jan, 't is zoo óók goed, de dag zal morgen voor ons tòch gelukkig zijn. En misschien komen er wel gauw betere tijden: onze Lieve Heer zal ons niet altijd in armoe laten.'

'Je bent een goede vrouw en een brave moeder,' zei Burgers geroerd, 'met jou en met onze kinderen kan ik nooit arm zijn.'

Dien avond moest Willem vroeg naar bed. Anders speelsch en luidruchtig, was hij nu zoo ingetogen, dat zelfs de jongere kinderen er den weerstuit van voelden en niet half zooveel leven maakten als gewoonlijk. Volgens het vrome gebruik vroeg hij vader en moeder vergeving voor al wat hij jegens hen mocht misdaan hebben, en daarna zijn vader zacht naar zich toetrekkend, fluisterde hij hem toe: 'Vader, ik zal morgen den lieven Jesus bidden, dat Hij u spoedig aan werk helpt. Nu Hij zich zelf aan mij geeft, zal Hij mij dàt ook niet weigeren!'

Weer blonk er een traan in het mannelijk oog van den vader.

II.

De heele kerk had een feestelijk aanzien. Het gele waslicht der vele kaarsen, de festoenen van groen en bloemen, om de pilasters geslingerd, de statige tonen van het orgel, maar vooral de stille ingetogenheid en vrome eerbied der kinderen, die heden voor het eerst hun Schepper in hun rein hart zouden ontvangen, dit alles maakte op de geloovigen een onbeschrijflijken indruk. Voor één oogenblik althans had ook de armste alle aardsche zorgen en beslommeringen ter zij gezet, om alléén te denken aan het onvergelijkelijke, zelfs door de Engelen benijde geluk, dat zoo aanstonds

zijn kind ten deel zou vallen en het rijker zou maken dan een koning. Bij deze gelegenheid ook viel alle verschil in rang en stand weg: er waren geen armen en rijken meer, maar enkel uitverkorenen Gods, wien het hoogste geluk in dezelfde mate zou worden toegemeten.

Hoe verheugd en tevens hoe aangedaan waren Burgers en zijn vrouw, toen ze hun Willem met stichtende godsvrucht tot de Tafel des Heeren zagen naderen, en hoe dankbaar, bij al hun armoede, dat dit kind een zoo innig besef toonde te hebben van het verheven gunstbewijs, waarvan hij het voorwerp was. Vrijelijk liet de moeder haar tranen den loop, en Burgers zelf voelde zijn oogen vochtig worden.

En welk een blijdschap, toen de H. Mis ten einde was en zij met hun Willem huiswaarts keerden. De moederlijke liefde en trots had den avond te voren niet te veel gezegd: het pakje stond hem bijzonder lief en fluisterend werd er gezegd, dat hij de knapste bruidegom van allen was. Al hoorde juffrouw Burgers die woorden niet, toch vermoedde zij ze, en was er fier op. Daar was ook reden toe. Maar het meest beviel zijn inne[men]d gezicht, zoo frisch en blank en stralend van bovenaardsche vreugde.

Een oogenblik dacht zijn moeder er onder weg aan, dat ze bij hun thuiskomst niets extra's op tafel zouden vinden, zooals ze zoo graag gezien had, en haar vreugde werd er door getemperd. Maar ook slechts één oogenblik, want als ze bedacht, hoe gelukkig hun kind en zij waren, begreep ze, dat al het overige daarbij in het niet verzonk. Een mensch blijft toch altijd maar een mensch, verontschuldigde zij bij zich zelf die opwelling van zwakheid.

Aan de voordeur werd Willem reeds door de andere kinderen geluk gewenscht, terwijl de twee kleinste gekleurde snippers papier uit een mooi korfje strooiden. Het oudste meisje, een kind van vijftien jaar, glimlachte en knipoogde geheimzinnig tegen haar moeder.

‘Is er wat, Mina?’ vroeg deze in blijde verwachting, ze wist toen zelf eigenlijk niet waarom.

‘Kom u er maar in, moeder, en vader en Willem ook,’ zei het kind, de kamerdeur openend.

Op tafel was de koffie klaar gezet, en in het midden daarvan stond op een schaal een mooie tulband en daarnaast lag een heerlijk sucadebrood, die een aangenamen geur door het vertrek verspreidden.

Juffrouw Burgers keek haar man vragend aan. Zou hij dan toch nog...

Deze begreep onmiddellijk dien vragenden blik. ‘Neen, vrouw, dat heb ik niet gedaan. Ik weet er evenmin iets van als jij.’

‘Juffrouw Abels heeft het onder de Mis gebracht. Een kleinigheidje voor den bruidegom, zei ze, en straks komt ze hem zelf feliciteeren.’

‘Juffrouw Abels! en het goede mensch heeft zelf moeite om rond te komen! Dat had ik niet gedacht, Jan.’

‘'t Is een goede ziel,’ beaamde Burgers, ‘en nu heb je toch je zin, vrouwtje,’ vervolgde hij, ‘nu is er wat extra's op tafel.’

Het sucadebrood werd aangesneden, maar de tulband bewaard, totdat de goede juffrouw Abels zou komen.

Deze was de naaste buur van Burgers en moest van een heel klein pensioentje bestaan, waar ze met naaien en breien nog een kleinigheid bij verdiende. Veel was dit niet, want ze was te oud en te zwak, om nog hard te kunnen werken.

Zij ook had den avond te voren het ruwe gezegde van den bakkersknecht gehoord, en daarop besloten voor wat ‘lekkers’ te zorgen. Reeds had ze iets voor den bruidegom

ter zij gelegd, maar dit moest er nu ook nog af, al keerde ze anders niet een dubbeltje, maar een cent tweemaal om, eer ze hem uitgaf.

De kinderen smulden van het heerlijke sucadebrood, en juffrouw Burgers was gelukkig, dat er nu wat extra's op tafel was, zoo goed als bij andere menschen. Willem was te gelukkig om veel te eten, maar hij had er schik in, zijn broertjes en zusjes met zooveel smaak te zien peuzelen.

(*Slot volgt.*)

De H. Philippus Nerius.

De H. Philippus Nerius, wiens feestdag den 26en Mei wordt gevierd, is vooral een toonbeeld van priesterlijken ijver voor het heil der zielen. Zijn leven was een gestadige toewijding aan de eere Gods en een onafgebroken streven om zielen te winnen voor den hemel.

In 1515 te Florence als de zoon van aanzienlijke ouders geboren, onderscheidde hij zich reeds in zijn prilste jeugd door een bewonderenswaardige zachtaardigheid en een groote liefde tot het gebed. Als elfjarig knaapje vond hij geen grooter genoegen dan neer te knielen in het huis Gods.

Nadat hij zijn eerste studiën had voltooid, zonden zijn ouders hem op achttienjarigen leeftijd naar een zijner ooms, een rijk koopman, die bij den Monte Cassino woonde. Deze bestemde den jonkman tot erfgenaam van al zijn bezittingen, maar Philippus, die de gevaren van een wereldsch en weelderig leven vreesde, onttrok zich aan die buitengewone fortuin, verliet het huis van zijn oom en vestigde zich in 1533 te Rome, waar hij de opvoeding der kinderen van een Florentijnsch edelman op zich nam. Met de grootste zorg wijdde hij zich aan die taak, maar werkte met niet minder ijver aan zijn eigen vorming en volmaking. Hij bestudeerde de wijsbegeerte en godgeleerdheid en legde zich, na die studiën voltooid te hebben, ook op de kennis der H. Schrift en der H. Vaders toe, terwijl hij bovendien nog tijd vond om geregeld de verschillende kerken en heiligdommen van Rome te bezoeken.

Hij was dan ook hoogst spaarzaam met zijn tijd; nooit liet hij zich in met nuttelooze gesprekken of ijdel verkeer en gunde zich maar een enkelen soberen maaltijd per dag. Zijn versterving strekte zich uit tot de onschuldigste zaken. ‘Het is noodig,’ zeide hij, ‘zich te versterven tot zelfs in dingen, die maar beuzelingen schijnen; want daardoor leert men zichzelven overwinnen in het groote.’ Uit liefde tot de armoede, had hij, bij het aanvaarden zijner betrekking, alle toelage van zijn ouders geweigerd; hij stelde zich tevreden met een armzalig vertrek, waarin men niets zag dan een schamele legerstede en wat boeken. Zijn eenige uitspanning was, de zieken te bezoeken in de hospitalen.

Weldra begon hij de aandacht te trekken niet alleen door zijn stichtelijk leven, maar ook door zijn uitgebreide kennis. Verschillende geleerden kwamen hem raadplegen, en zoo erkent de beroemde kardinaal Baronius dat Philippus hem grootelijks van dienst was bij het samenstellen van zijn omvangrijk werk over de geschiedenis der Kerk.

De vurige begeerte om zich geheel aan den dienst Gods te wijden deed intusschen den H. Philippus van de voortzetting zijner studiën afzien. Van dat oogenblik was hij in bijna gestadig verkeer met God. Heele nachten bracht hij soms in het portaal van een kerk door of voor de overblijfselen der martelaren op het kerkhof van

Calixtus; hij kon geen kruisbeeld aanschouwen zonder dat de tranen hem in de oogen kwamen.

Het gebed had voor hem zulk een hemelsche zoetheid, dat hij soms smeekte zijn vertroostingen te matigen. ‘O, mijn God!’ hoorde men hem soms uitroepen, ‘waarom hebt Ge mij maar één hart gegeven om U te beminnen? En waarom is dat hart nog zoo klein en zoo eng?’

Men gelooft dat de heilige inderdaad in die oogenblikken van vervoering onder den overstelpenden aandrang der gevoelens van zijn hart zou bezweken zijn, als God de overmaat zijner aandoening niet had getemperd.

Niet tevreden met zijn eigen heiliging, brandde hij van begeerte om ook anderen tot God te voeren en hield daartoe openbare toespraken, die tal van bekeeringen uitwerkten. Zijn liefde dreef hem vooral tot de verlaten zieken en hij stichtte te Rome, onder voorlichting van zijn biechtvader, een broederschap, die zich met de verpleging en de leiding van zieken en pelgrims zonder huisvesting belastte.

Omstreeks het jaar 1550 stichtte hij een nieuw gasthuis en wijdde zich meer en meer aan de zorg der armen en hulpbehoevenden.

Had hij alleen aan zijn nederigheid gehoor gegeven, hij zou ondanks al dien echt priesterlijken ijver en ondanks zijn uitgebreide kennis der godgeleerdheid toch leek gebleven zijn; maar zijn biechtvader spoorde hem aan, den priestelijken staat te omhelzen ten einde aldus de Kerk nog

nuttiger te kunnen dienen. In de maand Juni van het jaar 1531, aldus in zijn zes-en-dertigste jaar, ontving hij het priesterschap en trad in de communauteit der priesters van den H. Hieronymus, die toen in grooten roep van godsvrucht stond.

Den dag zijner eerste mis gevoelde hij zich zoodanig door zijn gevoelens van liefde en dankbaarheid jegens God overstelpt, dat hij bij het opdragen der heilige offerande zich aan het altaar moest vasthouden om niet te bezwijken. Van dien dag af aan sloeg hij geen enkele maal het lezen der mis over en wanneer hij door ziekte daarin verhinderd werd, verzocht hij de H. Communie te mogen ontvangen. Dikwijls geraakte hij aan het altaar in verrukking, zoodat hij soms twee uren deed over het lezen der mis; daarom droeg hij in de laatste jaren zijns levens de mis alleen in een huiskapel op.

Korten tijd na zijn priesterwijding werd hij door zijn superieuren met biechthooren belast en nu eerst was hem het rechte veld geopend voor zijn zielenijver. Met de vindingrijkheid zijner liefde wist hij alle hulpmiddelen te bedenken, alle beweegredenen aan te voeren om de zondaars tot God terug te brengen en degenen, die hij uit de zonde had opgericht, op het rechte pad te houden. Hij had een bewonderenswaardigen tact om bij zijn biechtelingen het berouw op te wekken en wist de meest verharde gemoederen te vermurwen. Vooral de zondaars van gewoonte waren het voorwerp van zijn ijver; men verhaalt dat hij hun geheime zonden erkende aan een ondraaglijken reuk, dien hij daarvan waarnam.

In zijn vurigen zielenijver dacht hij er aan, zich aan het bekeeringswerk der ongeloovigen in Indië te wijden; maar men bracht hem van dat voornemen af. Men meende dat hij door zijn woord en voorlichting in zijn tegenwoordige omgeving meer nut kon stichten.

Uit de conferenties van den H. Philippus Nerius ontstond te Rome de congregatie der Oratorianen. Priesters en jonge geestelijken sloten zich namelijk bij hem aan om gezamenlijk aan de heiliging der zielen te arbeiden. Zij werden Oratorianen genoemd, omdat zij op gestelde uren de geloovigen door klokgelui in de kerk tot het gebed en de overweging samenriepen. In 1564 vereenigde de heilige zijn leerlingen tot een congregatie, wie hij een regel voorschreef en die zich vooral ten doel zou stellen de prediking der christelijke leer. Tot in het jaar 1595 bekleedde hij in de nieuwe orde de waardigheid van generaal, ofschoon die volgens den regel maar voor drie jaren gekozen weid. Ten slotte was het hem echter vergund, om zijn hooge jaren dien last neer te leggen en over te dragen op de schouders van zijn beroemden leerling Baronius.

De congegratie der Oratorianen, door verschillende Pausen goedgekeurd en bevestigd, nam nog tijdens het leven van den H. Philippus een hooge vlucht en telde weldra, behalve te Rome, stichtingen te Florence, Napels, San Severino, Lucca, Palermo, Padua, enz.

De heilige trachtte vooral onder zijn leerlingen den geest van gehoorzaamheid en verloochening van eigen wil levendig te houden, daar dit volgens hem het zekerste middel is tot de volmaaktheid. Zijn liefde tot de armoede ging zoover dat hij niet alleen zelf niets ter wereld begeerde, maar ook zijn priesters verbood, iets van hun biechtelingen aan te nemen. ‘Het is onmogelijk,’ zeide hij, ‘tegelijk hun zielen en hun goederen te winnen.’

Ondanks zijn zwak gestel en de hevige koortsen, waarmee hij bijna jaar op jaar te kampen had, bereikte de H. Philippus Nerius een hoogen ouderdom. Hij stierf den

29en Mei 1595 in den leeftijd van tachtig jaren en werd heilig verklaard door Paus Gregorius XV in het jaar 1622.

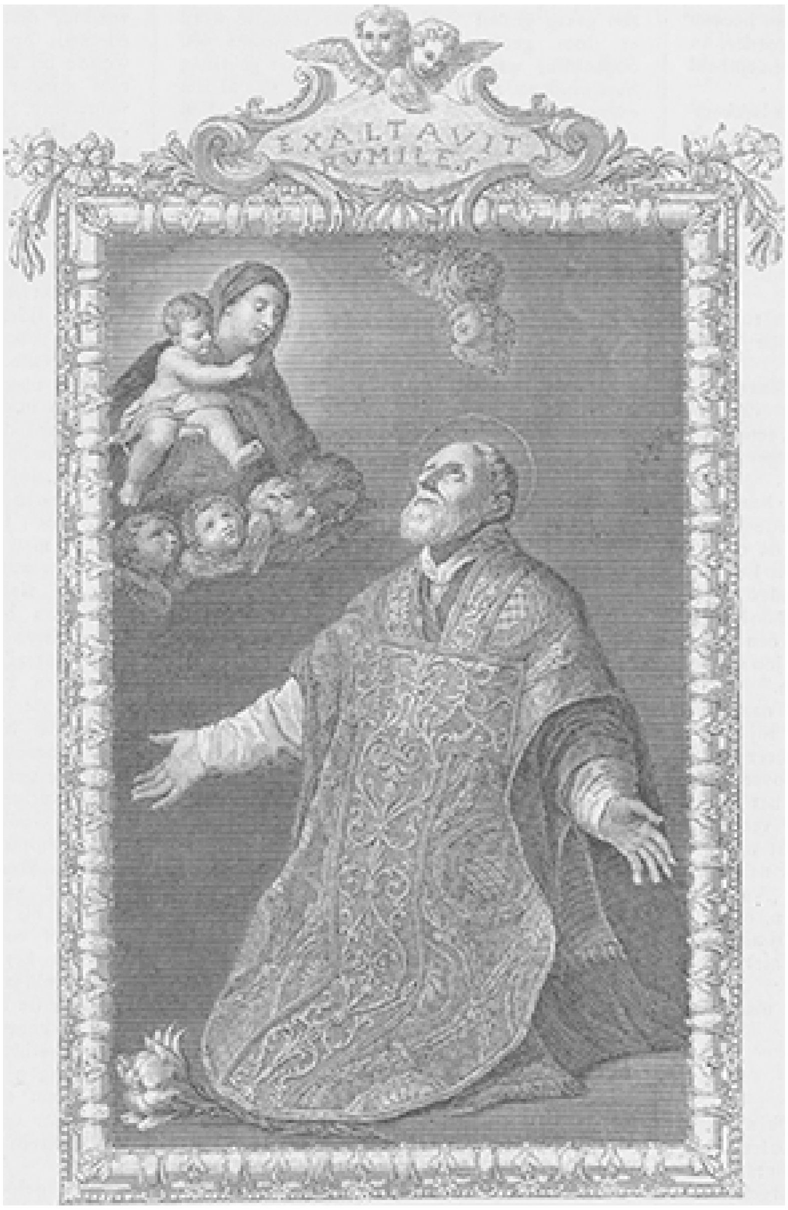

DE H. PHILIPPUS NERIUS.

Bij de Platen

Levend speelgoed. -

Voor de jonge beestjes is het nu juist niet aangenaam tot speelgoed te dienen van den kleinen deugniet, die hun maar aanstonds den vinger in het gapende bekje steekt. Zij waren het ànders gewend van hun moeder, die gewoon was hun met een spartelend wormpje of ander lekker brokje den mond te stoppen. Voor de diertjes is het te hopen, dat hun kleine meester gauw mag inzien hoe hij zijn levend speelgoed behandelen moet, om er het meeste genot van te hebben.

Intusschen levert de belangstelling van den kleinen natuurvorscher en dierenvriend in het aardige, piepende goedje, dat hij heel vertrouwelijk tegen het bloote borstje

geklemd houdt, den beschouwer een bekoorlijk tafereeltje, dat de kunstenaar met veel gevoel en meesterlijke techniek heeft weergegeven.

De gelofte. -

Een treffende geschiedenis verhaalt ons deze aangrijpende schilderij. De soldaat, die daar zoo fier en kloek overeind staat, schoon met licht gebogen hoofd zich aansluitende bij het gebed van vrouw en kinderen, vóor hem aan de voeten van het genadebeeld geknield, keerde eenmaal verwond, en verminkt uit den strijd terug. Zijn jonge vrouw begroette hem niet vreugde, want hij had als zoovele anderen in den oorlog kunnen gebleven zijn; maar tegelijk toch met diepe smart, want de man, dien zij gezond en wel had zien vertrekken, stond daar voor haar als een ongelukkige kreupele, die zich maar met moeite op een paar krukken kon voortsleepen. Verminkt en hulpeloos voor het gansche leven, en dat zoo jong! Welk een vooruitzicht voor de liefhebbende gade, voor de zorgzame moeder, die ook aan de toekomst harer kinderen dacht.

Maar zij verbitterde de vreugde van het weerzien niet door uiting te geven aan haar inwendigen kommer. Zij toonde den weergevonden echtvriend een blij en dankbaar gelaat; zij troostte hem in zijn ongeluk en sprak van... herstel. Hij glimlachte pijnlijk en ongeloovig en schudde moedeloos het hoofd.

Maar de beminnende vrouw en moeder liet zich de hoop niet benemen, dat haar wakkere echtvriend eenmaal weer het volle gebruik zijner verlamde ledematen herkrijgen zou. Zij stelde vertrouwen in de Troosteres der Bedrukten, in de Hulp der Christenen. Zij kende het genadebeeld in de naburige stad, dat omhangen was met bewijzen van de dankbaarheid der geloovigen, die hier hulp hadden gevonden in hun ellende. Daar hingen krukken van verlamden, zilveren harten en nabootsingen van lichaamsdeelen, die door de hulp van Maria waren genezen en geheeld, schilderijtjes, waarop wonderbare genezingen of uitreddingen waren afgebeeld, op de voorspraak van Maria, in haar wonderbeeld aangeroepen, van den Hemel verkregen.

Welnu, de jonge vrouw vertrouwde dat ook de krukken van haar echtgenoot daar eenmaal zouden prijken als een blijvend getuigenis van de goedheid en de macht der Moeder van Barmhartigheid.

En zij legde de plechtige gelofte af, dat als haar gebed mocht verhoord worden, zij gezamenlijk met haar man en kinderen de krukken aan de voeten van het wonderbeeld zou komen neerleggen tegelijk met een fraaie schilderij als dankoffer en blijvende gedachtenis.

Op elken feestdag van Maria toog zij met haar kinderen naar de stad om neer te knielen aan de voeten van het genadebeeld en er te bidden voor het herstel van den vader harer kinderen. Jaren lang werd haar geduld op de proef gesteld; maar zij verflauwde niet in het gebed en haar vertrouwen werd niet beschaamd.

Thans is eindelijk de heerlijke dag aangebroken, waarop zij haar gelofte mag komen vervullen. Nu knielt zij niet alleen in gezelschap harer kinderen voor de vereerde beeltenis, neen, nu heeft ook de kreupele haar kunnen verzeilen... zonder krukken, of liever wel mèt de krukken, doch zonder dat hij daarop hoefde te steunen en alleen om die als *ex voto* op te hangen naast het wonderbeeld. Zij heeft de beloofde schilderij laten vervaardigen, zoo mooi en kostelijk als haar schamele middelen het haar veroorloven, en zij offert dit gedenkstuk aan Maria tot een openlijke dankbetooning voor de verkregen gunst en een bewijs te meer voor de vereerders van het genadebeeld van de machtige voorbede der Moedermaagd.

[Nummer 50]

De aandeelhouder.
Een verhaal uit onzen tijd
door J.J.G.W.

IV.

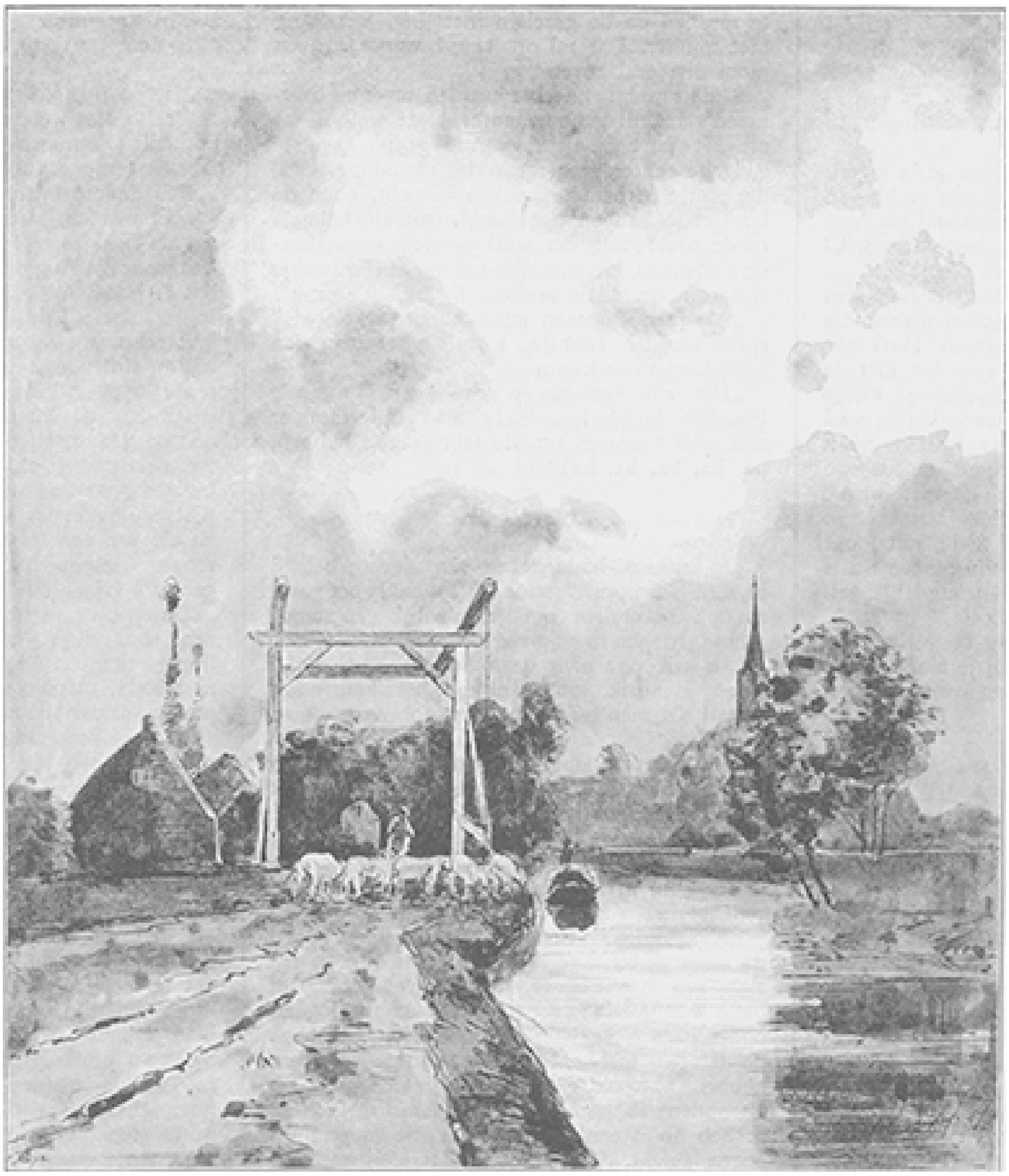

LANGS DE VECHT, NAAR DE TEEKENING VAN ADOLF VAN DIJK.

Nauwelijks was Helena weder in haar woning teruggekeerd of ook Hendrik kwam veel vroeger dan gewoonlijk en in zeer opgewonden stemming uit de fabriek thuis.

‘Wel, wat scheelt er aan, mijn goede Hendrik?’ vroeg het jonge vrouwtje en kwam den driftig binnentredende met de teederste voorkomendheid haastig te gemoet.

‘Och, dat is me tegenwoordig een huishouden van Jan Steen in de fabriek; ik heb me dan toch zóó kwaad gemaakt, dat ik meende uit mijn vel te springen.’

‘Maar waarom dan, beste man? Is het misschien weer om het reglement?’

‘Zeker, juist daarom! Toen wij van morgen vroeg in de fabriek kwamen, was het nieuwe reglement weer aan de deuren van alle werkzalen aangeplakt en iedereen met boete bedreigd, die het wagen dorst het af te scheuren. Dat gaf een morren en gepruttel onder de knechts van belang; ik dacht dat ze het kantoor zouden gaan bestormen. Daarna werden er boekjes binnengebracht, waarin het fabriekreglement nog eens te lezen stond, keurig gedrukt, opdat niemand het, ook thuis niet, kon vergeten en achterin waren een paar witte blaadjes tot strafregister ingericht voor elke fout, die een knecht soms mocht begaan. Ik dacht gek te worden bij het zien van al die dwaasheid. Natuurlijk werden er direct knechts gevonden, die het reglement, trots het strenge verbod, toch afscheurden; anderen deden de boekjes in een mand en zonden den heelen rommel door een paar sjouwerlui naar den directeur, met een compliment er bij, lang niet voor de poes, hoor!’

‘Maar zeg eens,’ sprak vrouw Leentje en streek haren Hendrik liefkoozend over het toornig gelaat, ‘trek nu niet zoo'n boos gezicht! Je kunt mij toch wel vertellen wat jou op 't hart ligt, zonder daarbij leelijk te kijken, hé?’

‘Schei uit, vrouwlief, je weet alles nog niet, anders zou je zoo niet praten. Ik denk derhalve bij me zelven: weet je wat, Hendrik, ga jij eens naar den directeur om met hem te spreken, je bent toch aandeelhouder, hij zal jou wel te woord staan, al is hij ook een groote meneer. Zoo gezegd zoo gedaan. Ik ga heen.

‘Mijnheer de directeur is niet thuis,’ wordt mij in 't kantoor gezegd. ‘Dat is niet zooals 't wezen moet,’ zeg ik. ‘Ja,’ zegt men, ‘als je wat hebben wilt, dan moet je met zijn vertegenwoordiger spreken, met den heer Van Mernitz.’ ‘Goed,’ zeg ik, ‘dan ga ik naar hem; waar [ka]n ik mijnheer Van Mernitz vinden?’ ‘Ja,’ zegt men weer, ‘als je inderdaad iets met hem te bespreken hebt, dan moet je eerst door een bediende belet laten vragen.’ Kijk, vrouw, toen werd ik een beetje driftig. ‘Wat,’ riep ik, ‘eerst belet laten vragen door een bediende, en misschien eerst nog een eeuwigheid loopen zoeken, eer ik dat heerschap vind, en ten slotte misschien nog wel eerst een bediende van dien bediende van meneer ootmoedig moeten verzoeken mij bij hem aan te dienen?! Daarvan staat niets in mijn boekje!’ Ik laat mij dus het kantoor van mijn heer Van Mernitz wijzen en treed binnen. - Wat denk je nou, Leentje! Begrijp eens, mijnheer kijkt niet eens van zijn schrijfwerk op, toen ik hem beleefd groette. ‘Wat wil je?’ vroeg hij. ‘Ik wou eens een woordje met u spreken over het nieuwe fabriekreglement,’ zeg ik. ‘Je hebt niets te zeggen

over het fabriekreglement,' zegt mijnheer Van Mernitz weer, 'maar er aan te gehoorzamen.' 'Zoo,' roep ik, 'mijnheer, ik ben aandeelhouder, ik heb dus ook een woordje mee te spreken, als er zulke dwaasheden begaan worden, en het heele fabriekreglement is een dwaasheid, en wel een zeer groote dwaasheid.' En wat denk je dat er nu gebeurde? Mijnheer Van Mernitz staat op, drukt op een schelknop en zegt: 'Wat je als aandeelhouder hebt in te brengen, kan je op de algemeene vergadering doen. Hier heb je niets te zeggen, maar alleen te gehoorzamen, zoolang je fabriekarbeider bent.' Kijk, Leen, terwijl mijnheer nog sprak, kwam er reeds een bediende op zijn schellen binnen. 'Wees zoo goed en breng dien man buiten,' zei hij tot den jonkman en ze[t]te zich weer voor zijn schrijftafel, alsof ik maar een vagebond was.'

Hendrik balde in opgewondenheid zijn handen tot vuisten en trommelde daarmee op zijn knieën.

'Mijn goede Hendrik, je moet daarover niet zoo boos zijn, het zal zeker niet zoo erg gemeend wezen, als je dat wel hebt opgevat!'

'Wat? Zoo erg niet gemeend, zeg je? Ik heb mijnheer Van Mernitz geleerd, een werkman en aandeelhouder uit zijn kantoor te laten zetten, alsof het een schooier was; het zal hem lang heugen, denk ik, en dat kereltje, dat mij aan wou pakken, ook. Dat zou wat moois zijn, als men eerlijk voor zijn zaak uitkomt, en een ridderlijk woord over een dwaasheid van de directie meent te moeten zeggen, en men zich zou moeten laten welgevallen door de dienstboden aan de deur gezet te worden. Nou, maar dàt kan je begrijpen - ik ben niet gek!'

Moeder Leentje glimlachte bijna schalks tot haren Hendrik, nam diens hoofd tusschen hare handen en richtte het op.

'Wil je nou nog brommen, hé?' Zij drukte haar geliefden man een kus op de lippen. 'Wil je nu nog langer brommen en mopperen, zeg!?'

Hendrik lachte om deze liefkoozingen, in weerwil van zijn wrevel.

'Ja, jij,' fluisterde hij, 'jij bent mijn engel. Als ik jou niet had, dan zag het er hier in deze akelige wereld bedroefd met mij uit.'

'Hei, hei, bezondig je niet, beste Hendrik! De wereld is van onzen Lieven Heer!'

'Dat is wel zoo en de wereld is ook heel mooi en goed, maar de menschen maken die heerlijke wereld van onzen Lieven Heer zoo ellendig. Kijk, op die manier gaat het met de fabriek niet goed en van de dividenden van je aandeelen zal er op die wijze ook niet veel terecht komen. Geen van de knechts heeft van morgen een slag uitgevoerd, en als van middag het oude fabriekreglement niet in eere hersteld is, wil niemand werken. Dat kost in zulk een fabriek geld, veel geld, dat loopt gauw in de honderden, ja duizenden. Als met die dwaasheid de aandeelen eindelijk zelf ook maar niet naar de maan gaan.'

'Hoor eens,' en Leentje zag Hendrik glimlachend aan, 'daarover hoef jij je niet bezorgd te maken. Ik heb met Toon over die aandeelen gesproken...'

'Is hij bij je geweest?'

'Dat niet, manlief, ik ben van morgen bij hem geweest.'

'Ben jij naar Toon gegaan? Ja, waarom dan, vrouwlief?' Hendrik keek zijn jonge vrouw in spanning aan.

'Je moet er niet boos om zijn, beste Hendrik, ik wou Toons meening maar eens hooren over die fabrieksaandeelen, omdat je er gisteren al over praatte, dat ze bij

zulk een bestuur geen groote dividenden konden geven. Toon is in die zaken thuis en weet er beter van mee te praten dan wij, niet waar? Heb ik er kwaad aan gedaan?'

'En wat zei Toon?'

'Je liep volstrekt geen gevaar met die aandeelen; de fabriek was soliede, en was het niet, dat de aandeelen op je naam stonden, dan wou hij ze wel van je koopen. Maar als je er geld op wou hebben, dan zou hij je dat te allen tijde uit zijn bank geven. Kijk, dan moet die fabriek toch niet zoo slecht staan, hé?'

'Hm, hm, dus daarom ben je naar Toon toe gegaan, hé, wel, wel!'

'Je moet er nu niet boos om wezen, beste Hendrik, ik heb het goed gemeend.'

'Dat weet ik immers wel! Je meent het altijd goed... Nu, wij willen het beste er van hopen.'

Moeder Leentje was blij, dat zij op deze wijze haar bezoek aan haar broer Toon had kunnen meedeelen, en nog veel blijder dat Hendrik er niet boos om was.

Na het middagmaal begaf deze zich weder naar de fabriek.

'Ik ben erg benieuwd, hoe 't zal gaan,' sprak hij, toen hij afscheid van Leentje nam; 'er zal zeker wel weer een opstootje komen, let maar op, wat ik je zeg.'

'Jij moet er niet aan meedoen, hoor! Blijf bedaard en mijn lief, braaf mannetje.'

In de verschillende werkplaatsen zag het er dien namiddag nog treuriger uit dan 's morgens. Nergens werd er gewerkt. De knechts stonden opgewonden, levendig redeneerend en heftig gesticuleerend deels op de binnenplaatsen der fabriek, deels voor de deuren in groepen bij elkaar. Onder het middaguur waren in de fabriekdrukkerij groote, roode biljetten gedrukt, waarin elke werkman met onmiddellijk ontslag werd bedreigd, die zich niet aan het nieuwe reglement onderwierp, en in het huisje van den portier stonden de manden met de 's morgens teruggegeven boekjes. Iedere knecht moest daar zijn boekje weer opeischen, zoo luidde het op die roode biljetten, en die dit niet deed en den volgenden dag zonder boekje op 't werk kwam, werd eveneens ontslagen.

'Dat loopt de spuigaten uit,' dacht Hendrik; 'die mannetjes van de directie schijnen het waarachtig met hun nieuw fabriekreglement te meenen en de gezellen met hun weigering niet minder. Dat zal op 't eind van 't jaar een mooi dividend geven.'

Slechts weinig knechts haalden, meer uit overmoed dan uit gehoorzaamheid, de wetboekjes uit het portiershuisje; verreweg het grootste gedeelte echter ging reeds des namiddags, zonder eenigen arbeid te hebben verricht, noch de boekjes te hebben opgeëischt, trots alle kalmeerende overreding der werkmeesters weg. Hendrik Reiman, de aandeelhouder, liet zijn boekje rustig in de portierswoning liggen.

'Als je nu morgen maar wordt toegelaten!' sprak moeder Leentje, toen hij reeds in den namiddag thuis kwam.

'Dat zou een mooie grap wezen,' meende Hendrik lachend, 'als ik als aandeelhouder niet eens toegang tot de fabriek zou hebben, ha, ha, ha, ha, ha!'

V.

De knechts hadden een vergadering belegd in de 'Harmonie,' waar zij 's avonds het geval zouden bespreken om gezamenlijk een standpunt daartegen in te nemen.

'Ik wil ook eens gaan hooren, vrouwlief,' sprak Hendrik tot Leentje, 'het kan nooit kwaad als men zijn ooren en oogen den kost geeft.'

'Blijf niet te lang weg, hoor, lieve! Ik heb je zoo zelden thuis, dat ik bijkans schik in 't geval krijg, omdat het jou een beetje bij me laat.'

Hendrik beloofde spoedig terug te komen.

Toen hij in de ‘Harmonie’ kwam, waren de redevoeringen al in vollen gang.

‘Kameraden,’ riep een der knechts boven de anderen uit, ‘geen eerlijk gezel onderwerpt zich aan het nieuwe fabriekreglement. Het oude was goed genoeg en 't is er altijd goed onder gegaan zoolang de oude heer Eversbeek de fabriek had. Meer dan vijftig jaar lang hebben patroon en knechts er zich goed bij bevonden; ik werk al dertig jaar in de fabriek; ik heb nooit een ander reglement onder mijn oogen gehad, dan het oude, dat jelui allemaal kent. Toen was de fabriek nog maar klein; toen ik er kwam, waren wij maar met twintig man; nu tellen we meer dan twee duizend gildebroeders, zoo groot is de zaak onder het oude reglement geworden. Knechts, gezellen, noodhulpen en sjouwers hebben er ook altijd een goed stuk brood verdiend en de patroon is er rijk in geworden door onze vlijt en zijn wijs bestuur. Kameraden, laat ons een “Hoera” uitbrengen op onzen heer Eversbeek, hij is altijd een vader geweest voor zijn werkvolk, ook wanneer ongeluk of tegenspoed een onzer bezocht....!’

Een duizendstemmige jubelkreet volgde op 's sprekers verzoek en als de oude heer Eversbeek dit ‘Hoera’ gehoord en de liefde en gehechtheid gezien had, waarmee zijn vroegere knechts hem nu nog aanhingen, dan zou hij zijn zoon zeker de bitterste verwijten hebben toegevoegd, omdat deze de schoone, groote fabriek uit louter genot- en winzucht in een maatschappij op aandeelen had veranderd.

‘Kameraden,’ zoo ging de oude knecht met zijne redevoering voort, toen het hoera voor den ouden Eversbeek was weggestorven, ‘geen gildebroeder onderwerpt zich aan het nieuwe reglement, en als het oude morgenochtend niet weer in eere hersteld is, scheiden wij uit met werken, allen als één man. Wij willen toch eens zien, wie het langste volhoudt, de heeren van het bestuur of de eerlijke werklui in de werkplaatsen.’

‘Bravo, bravo!’ schreeuwde men van alle kanten, ‘de oude Jansen heeft gelijk; geen knecht of gezel begint morgen te werken of het oude reglement moet weer zijn aangeplakt.’

‘Heeft soms een der kameraden hier zijn boekje van middag bij den portier afgehaald?’

‘Ja, hier, ik, ik, ik ook! Wij wilden thuis op ons gemak eens nalezen wat voor reglement zij bij mekaar geflanst hebben.’

‘De boekjes moeten allegaar afgegeven worden aan Jansen, omdat hij de oudste van ons is en dan sturen wij ze weer door een kruier naar den portier. Geen gildebroeder behoude zijn boekje.’

‘Ja, ja, hoera, leve ons handwerksgilde!’

De boekjes werden bij elkaar gepakt en onmiddellijk door een kruier aan den portier der fabriek teruggezonden.

Een andere knecht stond op.

‘Kameraden,’ riep deze, ‘het is billijk dat wij de boekjes terugzenden en niet willen werken voor het oude reglement weer is ingevoerd; dat is goed, maar het is niet goed, het is onbillijk, dat wij de directie de schuld op den hals schuiven. Zij zijn menschen zoo goed als wij en willen ook graag leven en de directeuren zijn maar beambten in de fabriek, niet veel beter dan de kleinste leerjongen; zij moeten ook hard wroeten om een salaris, zooals twintig, dertig van ons te zamen verdienen. Zij moeten daarvoor oor en oog openhouden en niet zuinig met het hoofd werken dat alles klopt en als van een leien dakje gaat, opdat de heeren aandeelhouders behoorlijk dividenden krijgen, als 't jaar om is.’

De spreker versterkte eerst zijn longen met een paar diepe ademhalingen en vervolgens lippen, tong en keel met een paar teugen, lang niet klein, uit zijn bierglas; alsnu vervolgde hij met vernieuwde krachten zijn rede.

‘Kijk, kameraden, dat is de teek in de schaapsvacht! Het bestuur moet doen wat de aandeelhouders bevelen en deze willen altijd maar hooge dividenden slokken, willen zich mesten met het zweet van den werkman, zonder dat zij hand of vin behoeven te verroeren. De aandeelhouders, die zijn het, waaraan wij het nieuwe fabriekreglement te danken hebben en niet de heeren van 't bestuur. Maar wij hebben geen zin om die luie aandeelhouders vet te mesten, die niets van het werk verstaan, die te lui zijn om eens in de werkzaal te komen kijken. Wij willen niets weten van het nieuwe fabriekreglement, het oude moet weer in gebruik worden gesteld en daarom zeg ik nog eens: ‘'t is billijk, dat wij niet aan het werk gaan, vóór het oude reglement weer is ingevoerd; maar het is onbillijk dat wij het bestuur de schuld geven van het nieuwe reglement.’

Het was Hendrik gedurende deze redevoe-

ring of hem een straal koud water langs den rug liep. Dat waren toch wel een beetje te krachtige kruiden voor die arme aandeelhouders, die niets te zeggen hadden, die tamelijk hardhandig aan de deur werden gezet als zij het bestuur van zijn blindheid wilden genezen; die arme sukkels werden nu op den koop toe als de eigenlijke misdadigers en monsters beschimpt, ja, voor alles wat maar leelijk was uitgekreten. Dat ging nu toch alle perken te buiten!

Het lag niet in den aard van Hendrik, overal het hoogste woord te voeren; integendeel hij luisterde liever aandachtig waar iets verstandigs te hooren was; maar dit was onverstandig gebazel, zotte klap, en zoo'n smet wilde hij niet op de aandeelhouders laten rusten.

‘Kameraden,’ riep hij luide, ‘dat is onzin wat Bekker daar zooeven heeft uitgekraamd. Geen aandeelhouder weet van het nieuwe fabriekreglement iets af: de directie zelf heeft dat gemaakt...’

‘Zoo? Hoe weet je dat?’

‘Omdat ik zelf aandeelhouder ben!...’

‘Hoei, hoei, hoera, hahaha, Reiman is aandeelhouder! Dividendenslokker! Gooit hem de zaal uit!’

Den armen Hendrik duizelde het van al dat lawaai. Hij wilde spreken, maar kon zijn eigen woorden niet meer verstaan en eenige jonggezellen uit andere werkplaatsen der fabriek drongen ietwat handtastelijk op hem aan. Dat gaf den doorslag. Hij gaf een der jongens zoo'n geduchte oorvijg, dat dezen het vuur uit de oogen sprong en zijn wang gloeiend rood opzwol. Natuurlijk ontstond er nu een helsch leven. De jonggezellen wilden Hendrik voor zijn oorvijg een quitantie geven en wàt een deugdelijke; andere gezellen trokken partij voor hem, weer anderen hieven ook de handen op, kortom er zou een formeele kloppartij zijn ontstaan, als niet de meer bedaarde oudere knechts, en vooral Jansen, de eerste spreker, met hun ontzag onder de jongere tusschenbeide waren gekomen. Door hun bemiddeling werd de vrede en rust hersteld en zelfs Hendrik Reiman het woord gegeven om zijn redevoering te vervolgen.

‘Zeker,’ sprak hij nu meer opgewonden dan verstandig, ‘zeker, ik ben aandeelhouder in de fabriek als jelui het nog eens hooren wilt, en ik vermeen, dat het niemand iets aangaat, wat ik met die gulden of wat doe, die ik met zorgen en werken bespaard heb. Maar het is onzin, wat Bekker daar straks heeft uitgekraamd, dat herhaal ik. De aandeelhouders weten geen jota van het nieuwe reglement af, dat is heel en al het werk van de directie. Ik zelf ben van morgen bij den plaatsvervanger van den directeur geweest en heb met hem over de zaak willen spreken; hij heeft mij niet eens ten antwoord gestaan, trots mijn aandeelen, maar zijn bediende laten komen om mij de deur uit te gooien. Ik had niets te zeggen als aandeelhouder, heeft hij mij toegesnauwd, maar als knecht moest ik gehoorzamen. En nu mag je voor mijn part doen wat je wilt, maar dat schelden en schimpen op de aandeelhouders moet je uit je lijf laten, dat is maar gekheid.’

Hendrik nam bij de laatste woorden zijn pet en liep driftig en opgewonden weg. Bekker stak den spot met Reiman achter diens rug en bracht daardoor de lachers op zijn zijde; hij doopte namelijk Hendrik terstond als ‘mijnheer de aandeelhouder.’

't Is verkeerd dat de mensch zich boos maakt; maar a l s hij toornt en de kwelling hem aan 't harte knaagt, dan mag hij God danken, wanneer hij thuis een lief vrouwtje

bezit, dat met teedere zachtmoedigheid, met geduld en beleid het verdriet langzaam uit de borst van den echtgenoot verdrijft.

Moeder Leentje was zulk een lief vrouwtje. Dat Hendrik in de 'Harmonie' niets goeds was wedervaren, had zij al in den kijker zoodra hij een voet in huis zette, en dat die ontmoeting in verband stond met zijn aandeelen bespeurde zij uit zijn eerste woorden, toen hij in de kamer kwam. En nu kwam al haar liefde in werking. De kleinen sliepen zoo gerust in hun bedjes, die hadden moeder nu niet noodig en dus kon zij naar hartelust echtgenoote zijn in den volsten zin des woord. 'Mijn beste Hendrik, mijn allerliefste man, hoor!'

Het duurde niet heel lang of onder de liefkoozingen van zijn vrouw lachte Reiman zelf luide om het gebeurde in de 'Harmonie'.

VI.

Den volgenden morgen bleven de deuren der fabriek inderdaad gesloten en roode plakkaten daarop verkondigden, dat alleen die werklieden zouden worden toegelaten, die zich aan het nieuwe reglement onderwierpen. Lachend en pratend doorkruisten enkele groepen van knechts de straten om de fabriek.

Ook Hendrik Reiman, de aandeelhouder, werd door den portier afgewezen. Dat was den jongen man toch wel een beetje te kras. Met een lang gezicht nam hij den terugtocht naar huis aan. Toevallig ontmoette hij een troep van de jongere knechts. 'Kijk, daar is mijnheer de aandeelhouder, de dividendenslokker, hoei, ho, hu!'

Hendrik maakte dat hij weg kwam, maar van alle kanten drongen joelend en schreeuwend nieuwe groepen op hem aan, die, deels opgewonden door sterken drank uit de naburige kroegen, deels opgezweept door de redeneeringen van de helden met den mond, den 'aandeelhouder' met spot en hoon vervolgden tot aan zijn woning. Toen hij zich eindelijk hier van den zwerm kon bevrijden, liepen er eenige honderden achter hem, die door hulp van de politie uit elkaar werden gejaagd.

Moeder Leentje deed ook thans haar plicht, maar toch viel het haar moeilijk Hendrik tot bedaren te brengen en zelfs hem te doen lachen over den spot zijner kameraden; het duurde lang voor haar dit gelukte. Ook den volgenden dag bleef de fabriek nog gesloten en het werkvolk trok weer tierend en brullend van kroeg tot kroeg en stak den draak met de 'aandeelhouders,' tegen wie al hun spot zich richtte.

Op den derden dag werd het nieuwe fabriekreglement ingetrokken. De hoofddirecteur verklaarde in groote biljetten, die op de muren werden geplakt, dat hij het nieuwe reglement niet kon goedkeuren; dat dit in zijn afwezigheid door den onderdirecteur was uitgevaardigd, dat hij bij dit plakkaat het herriep en dat er voortaan volgens het oude reglement zou worden gewerkt.

Jubelend over de behaalde zegepraal en de wijsheid en humaniteit van den hoofddirecteur, 'die zich door de aandeelhouders niet liet commandeeren, maar ook voor het werkvolk zorgde,' namen de gezellen hun gereedschap weer op en hervatten den arbeid.

Ook Hendrik Reiman nam aan zijn gewone bankschroef plaats. Daar kwam de werkmeester hem zeggen, dat de directeur hem verlangde te spreken.

'Aha,' dacht Hendrik, 'nu zal het komen. Mijnheer is toch een ander man als mijnheer Van Mernitz; hij ten minste wil je oordeel als aandeelhouder hooren. Nu, ik zal mijn meening behoorlijk bloot leggen, netjes, zooals het past; maar zonder

achterhoudendheid, zooals mijn plicht is, als bezitter van mijn aandeelen en mede-eigenaar der fabriek.'

Hendrik werd echter in het geheel niet toegelaten bij den directeur. Reeds in 't eerste kantoor gaf men hem zijn schriftelijk ontslag en loon veertien dagen vooruit. Hij was een opruier, stond er in dat schrijven, en had zich metterdaad verzet tegen de beambten der directie, daarom werd hij ontslagen. Een gerechtelijk onderzoek was tegen hem ingesteld.

De brave werkman wist in 't eerst niet of hij lachen of huilen zou. Toen stak hij de papieren bij zich en sprak: ''t Zal zich wel schikken!' Het loon voor veertien dagen vooruit liet hij liggen.

Nu was het voor vrouw Leentje meer dan moeielijk om Hendrik eenigermate in 't oude spoor te houden. De eenvoudige geelgieter kon maar niet begrijpen dat hij in de fabriek, waarin hij al zijn spaarpenningen in aandeelen had belegd, niet alleen niets had te zeggen, niets in h[et] bestuur had in te brengen, maar dat hij bovendien nog broodeloos gemaakt en weggejaagd werd.

'En toch was het een dwaasheid, dat heele fabriekreglement, dat ziet de hoofddirecteur nu zelf wel in, en waarom jaagt hij mij dan uit mijn werk? Ik heb toch niet anders gewild als op dien onzin opmerkzaam maken, en had mijnheer Van Mernitz naar mij willen luisteren, dan had het werk eergisteren al kunnen beginnen.'

'Wees toch niet zoo boos, om zoo'n wissewasje, manlief,' sprak moeder Leentje en kuste haar man op den rusteloos voortpratenden mond, 'zoo erg als het er in den beginne uitziet, is ten slotte eene zaak nooit,' fluisterde zij, 'en als het werkelijk waar is, dat je geen werk in de fabriek meer kunt krijgen, welnu dan zoek je 't ergens anders. Die zijn vak zoo goed verstaat als jij, komt immers overal te recht en heeft altijd zijn brood.'

'Maar ik ben toch aandeelhouder!'

'Als zoodanig kan je op 't eind van 't jaar je dividenden opstrijken, maar het schijnt dat je daarom nog geen recht hebt iets te zeggen, en dus - tob er maar niet langer over, ventje!'

Maar Hendrik liet zich toch niet zoo gemakkelijk met een kluitje in 't riet sturen. Hij ging naar Toon.

'Ja, hoor eens, als aandeelhouder heb je ook geen recht, in het bestuur te willen meepraten. Als je wat wilt uitrichten, moet je een algemeene vergadering van aandeelhouders laten uitschrijven en daartoe behooren altijd minstens tweehonderd stemmen. Jij hebt maar vier aandeelen, dus ook maar vier stemmen in te brengen.'

'Zoo?'

'Ja!.... kijk, dat zou ook verkeerd zijn als 't anders was. Het kon wel eens gebeuren dat de directie of administratie een fout maken, natuurlijk, hé, 't zijn toch ook menschen. Als nu elke Jan of Piet aandeelhouder wou komen aanzetten en zich met de zaken bemoeien, dan zou het er Spaansch toegaan. Dat gaat zoo niet, beste zwager. Blijf bedaard! Je kunt toch niets uitvoeren, niets ter wereld, tenzij er een algemeene vergadering belegd wordt.'

'Hm, hm, zoo, zoo!'

Een beetje terneergeslagen kwam Hendrik weer bij Leentje. Daar wachtte hem een nieuwe verrassing. Het bestuur had hem wegens zijn optreden onlangs tegen den heer Van Mernitz aangeklaagd en de korte werkstaking der knechts had de heeren rechters genoopt, spoed bij de zaak te zetten.

De jonge geelgieter vond thuis een dagvaarding wegens 'huisvredebreuk, en toebrengen van lichamelijk letsel, alsmede wegens mishandeling.'

Moeder Leentje had tranen in de oogen. ‘Beste Hendrik, je zult toch niet in de gevangenis moeten, hé?’

(*Wordt vervolgd.*)

Een Eerste H. Communie.
Vertelling door Forestier.
(*Slot.*)

Een uurtje later kwam juffrouw Abels den bruidegom zelf feliciteeren en werd met dankbetuigingen overladen, die ze heel eenvoudig en heel bescheiden afwees. Ondertusschen had ze Willem een papiertje in de hand gestopt, dat, toen hij het ontvouwde, tot aller verbazing een muntbiljet van tien gulden bleek te zijn.

‘Maar dat mogen we niet aannemen, juffrouw Abels,’ zei de moeder, ‘neen, dat mogen we niet. U is veel te goed, maar dit ook nog. Neen, u hebt het zelf noodig, wij mogen u daar niet van berooven.’

Ook Burgers wilde er niet van hooren, terwijl Willem, min of meer verlegen, het papiertje wilde teruggeven.

‘Neen, mijn jongen, houd het maar gerust. Ik heb het wel niet breed, maar ik heb ook

DE TROEPEN RUKKEN UIT, NAAR DE SCHILDERIJ VAN R. BEYSCHLAG.

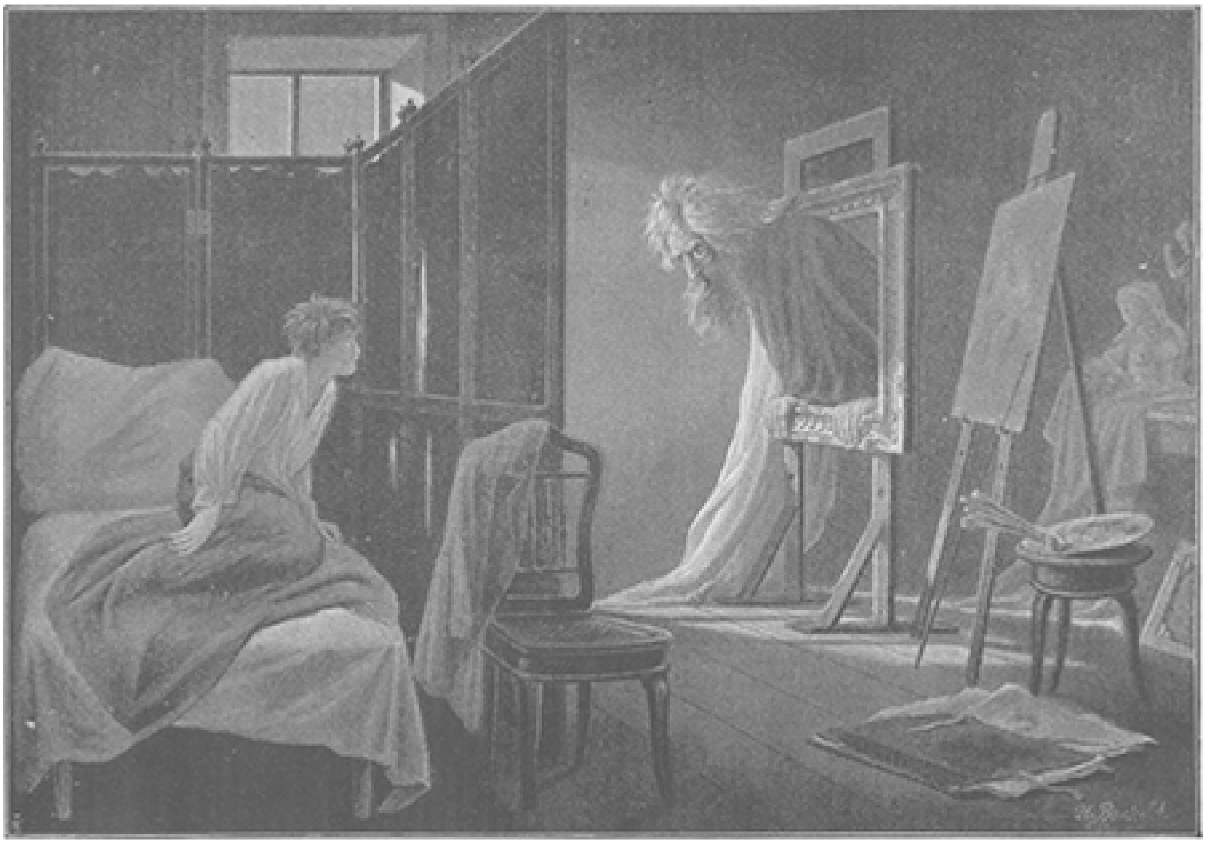

DE NACHTMERRIE VAN DEN PORTRETSCHILDER, NAAR DE TEEKENING VAN I. WOLKOFF.

niet veel noodig. We zijn in de wereld om elkaar te helpen, en ik ben blij als ik althans een kleinigheid kan doen. En laat me nu je pakje eens goed bekijken, beste jongen.'

Met deze van veel tact getuigende wending maakte de brave vrouw aan dat onderhoud een einde en bracht het gesprek op Willems communiekleeren, waarmee ze het ze het hart der moeder stal.

'Een beste vrouw,' zei Burgers, toen juffrouw Abels onder honderd dankbetuigingen vertrokken was.

'Een lief mensch,' beaamde zijn vrouw; 'wie had zoo iets durven denken? Dat is nu al het tweede extraatje vandaag. Jan, wat is onze Lieve Heer toch goed voor ons.'

In den namiddag had in de kerk de prijsuitdeeling plaats. De stil gekoesterde hoop van Willem en zijn moeder ging in vervulling, hij kreeg den eersten prijs. Weer schreide ze tranen van vreugde, toen haar kind dien ging halen, de pastoor hem aan alle kinderen ten voorbeeld stelde en de ouders gelukkig prees, die zulk een kind het hunne mochten noemen. Maar gelukkig bovenal was ze, toen, na afloop der plechtigheid, de pastoor naar hen toekwam en ze in de kerk zelf feliciteerde. 'Als de jongen zin heeft om te studeeren, neem ik het voor mijn rekening,' zei hij. ''t Is vandaag te druk, maar in den loop van de week kom ik daar nog eens over praten.'

Haar Willem studeeren, voor pastoor misschien!.... In het geheim had ze daar wel eens aan gedacht, maar zulk een stoute hoop nooit aan iemand durven openbaren. En nu presenteerde de pastoor, de kosten daarvoor te betalen! Was het geen droom? zou ook dit geluk haar kind en haar te beurt vallen?

Haar man had er niets tegen en Willem was in dat vooruitzicht zoo blij en gelukkig, dat hij geen woorden kon vinden, om zijn vreugde uit te drukken.

'Wat is deze dag heel anders geweest, dan ik gedacht had,' zei juffrouw Burgers dien avond, toen de kleine kinderen naar bed waren en Willem nog wat mocht opblijven. 'Ik had er gisterenavond een zwaar hoofd in, ik was bang, dat het voor ons en voor de kinderen een groote teleurstelling zou zijn, en nu is het een zoo gelukkige dag geweest....'

Op dit oogenblik ging de bel van den winkel over en stond juffrouw Burgers, toen ze ging kijken, tegenover een deftig gekleed heer.

'Goeden avond, juffrouw, ben ik hier bij Burgers, als ik vragen mag?'

Op het bevestigend antwoord, vervolgde hij:

'En is de bruidegom nog op? Ik kom wel wat laat, maar ik kon niet eer weg. Zoo, hij is dus nog op. Mag ik hem dan even feliciteeren?'

Juffrouw Burgers begreep er niets van. Hoe kende die deftige heer hen en waarom kwam hij Willem nog zoo laat feliciteeren? Zou er dien dag aan de verrassingen geen einde komen?

Intusschen liet zij den bezoeker in de kamer, waar haar man en Willem hem met niet minder verbazing aankeken.

'Bruidegom, van harte gefeliciteerd met het groote geluk, dat je vandaag is te beurt gevallen, en ook met den eersten prijs, dien je behaald hebt. Je bent een baas, hoor,' en meteen stopte hij hem een rijksdaalder in de hand.

Willem was zoo verbluft, dat hij geen woord kon zeggen.

'U is veel te goed, mijnheer,' zei juffrouw Burgers.

'Kom, kom, moeder, het is een ferme jongen, en hij mag wel wat hebben. En nu zal ik je eens zeggen, waarom ik hier kom, en dan geloof ik, dat ik goed nieuws meebreng.'

Goed nieuws! Wat mocht dat zijn? In de uiterste spanning zagen Burgers en zijn vrouw hem aan. Te gelijker tijd kwam dezelfde gedachte bij hen op, doch, na de vele teleurstellingen, die ze al hadden ondervonden, durfden ze er bijna niet meer aan gelooven.

'Ik ben de broer van mevrouw Van Royen en daar haar zoontje, dat vandaag ook zijn eerste H. Communie gedaan heeft, mijn petekind is, was ik overgekomen. Ik was van middag ook bij de prijsuitdeeling en hoorde dat de bruidegom hier den eersten prijs kreeg. De jongen maakte op mij den besten indruk en ik informeerde bij mijn zuster wie hij en zijn ouders waren. Daar vernam ik, dat u - tot Burgers gewend - vroeger ploegbaas is geweest en nu al maanden zonder werk...'

Burgers had den vreemdeling de woorden wel uit den mond willen kijken en ook zijn vrouw was haar ontroering ternauwernood meester.

'Ik ben ook aannemer, en daar ik de beste informaties omtrent u heb verkregen, bied ik je een plaats van ploegbaas aan, daar de mijne voor veertien dagen is gestorven. Staat je mijn voorslag aan?'

Het was treffend om te zien, hoe de sterke man beefde als een riet en van aandoening geen woord kon uitbrengen.

'Nu, ik begrijp,' hernam de vreemdeling, 'dat mijn onverwacht voorstel je wat aanpakt, vooral op een dag als vandaag...'

'Ja, dat doet het inderdaad, mijnheer,' zei Burgers nu, met trillende stem, 'ik kan u niet zeggen, hoe dankbaar ik u ben. U redt daardoor een heel gezin.'

'Nu, het doet mij genoegen, dat ik je daardoor een dienst bewijs. En verder een prettigen avond! Morgen kom ik nog eens terug om over de condities te praten; vandaag is het er geen dag voor. Dag bruidegom, je ziet dat je eerste prijs al dadelijk een goed gevolg heeft opgeleverd. Blijf altijd braaf oppassen en het zal je goed gaan. Bonsoir Burgers, om een uur of tien kom ik morgen nog eens aan. Goeden avond, juffrouw.'

Toen de vreemdeling vertrokken was, nam de gelukkige vader het hoofd van zijn kind, dat er nog nooit zoo lief had uitgezien, tusschen zijn breede, gespierde handen, kuste het en zei: 'Dit geluk hebben we aan je eersten prijs te danken, Willem!'

Willem gaf, overgelukkig, zijn vader den kus terug en fluisterde: 'Ik had den lieven Jesus van morgen ook zoo vurig gebeden; ik wist wel, dat Hij mijn gebed zou verhooren.'

Een schaapje in wolfsklauwen.
Vertelling van Jan Rombout.

Wie ooit in het gemoedelijke Beieren heeft rondgezworven en daar heeft kennis gemaakt met het kostelijke bier, die zal, als hij op een warmen dag een Munchener bierkneip voorbijkomt, zooals er sedert eenige jaren in onze groote steden bij dozijnen worden aangetroffen, allicht in de verzoeking komen de kennismaking te hernieuwen.

Zoo ging het ook Herman Velders, een veelbelovend student, die tijdens de opvoeringen van het Passiespel te Oberammergau van zijn vacantie had gebruik gemaakt, niet alleen om die wereldberoemde vertooning te gaan zien, maar ook om een paar weken lang als toerist het heerlijke land te doorkruisen. Te Munchen had hij natuurlijk met een Baedeker in de hand de Pinakotheken en Propylaeën afgeloopen, zooals elk rechtgeaard negentiende eeuwsch toerist betaamt; hij had de *Residenz*, de *Basilica*, de *Ruhmeshalle*, kortom alle merkwaardigheden bezichtigd; hij was tot in het hoofd van het metalen Bavariabeeld geklommen, maar de pleizierigste

herinneringen toch had hij bewaard van de typische bierkelders en kneipen, waar men 's avonds zoo gezellig een pot *Franciscaner* of *Löwenbrau* kan drinken.

Daarom was het hem zeker niet kwalijk te nemen dat, als hij in Amsterdam een koffiehuis inliep, hij zich bij voorkeur voelde aangetrokken tot zulke inrichtingen, waar hij gegronde kans had het echte Beiersche brouwsel terug te vinden. En aan dergelijke gelegenheden, waar men zich met een beetje goeden wil kan verbeelden in een Munchener *Brauhaus* of *Bierkeller* te zitten, ontbreekt het tegenwoordig in de hoofdstad niet.

Heel dikwijls gebeurde het hem in den laatsten tijd niet; want hij werkte hard voor zijn examen, en hij was dan ook in het Amsterdamsche 'klein Munchen' weer zachtjes aan zoo goed als een vreemdeling geworden, toen een onverwacht geval hem opeens weer aan dat eigenaardige wereldje boeide.

Op een keer dat hij, van een lange wandeling terugkeerend, bijzonderen trek voelde in een schuimenden pot Munchener, werd in een der drukste straten zijn oog getrokken door het woord *Bavaria*, in groote roode letters op een uithangbord van gesmeed ijzer geschilderd, en geïllustreerd door de af[beel]ding van een Munchener bierpot, waar het schuim een voet hoog opstond.

Dat was juist wat hij hebben moest, en hij wipte het bierhuis binnen, waarvan de ruiten met een nabootsing van geschilderd glas versierd waren. Van binnen was het een lange pijpenla, zooals de meeste inrichtingen van dien aard, door het uitbreken van een diep Amsterdamsch neringhuis ontstaan. De muren waren ter halve hoogte met nagebootst eikenhout beschoten en daarboven beplakt met papier, dat blauwe tegels moest voorstellen, afgewisseld met biersymbolen als Gambrinus, een uitgelaten kellnerin, schuimende bierpotten, omringd van worsten en rammenas enz.

Op een rondloopenden richel stolden allerlei kruiken, kroezen en pullen van grijsblauw aardewerk met hier en daar een ouden gedreven koperen schotel er tusschen. De lange smalle ruimte werd geheel ingenomen door dofhouten tafeltjes omzet met wijdbeensche Duitsche stoelen, waarvan de rugleuning uit een uitgesneden plank bestond, - kortom het was de gewone inrichting van zoo'n Amsterdamsche quasi Munchener bierkneip.

Herman Velders had het boeltje in een oogslag overzien en liet zich, met een ontevreden gezicht, om den hoek van de deur op een stoel neervallen. Die plompe, aanstellerige namaak van wat hij in Munchen zoo echt en typisch gezien had, ergerde hem altijd. Vooral had hij het land aan de kellnerinnen, die voor Munchener-*dirndl* moeten doorgaan, maar meerendeels grove Moffinnen zijn uit Westfalen, onbeschaamde snater-en lachebekken, die door opdringerige luidruchtigheid een surrogaat meenen te leveren voor Beiersche gemoedelijkheid.

Juist kwam er weer zoo een op hem af en bracht hem, met huppelenden gang, en als een jongen een Duitsch liedje neuriënd, den halven liter, dien hij besteld had en dien ze op een vierkant lapje vilt voor hem neerzette. Zij drentelde nog een oogenblik aan het tafeltje als om een praatje verlegen; maar hij betaalde haar wat hij schuldig was en keek verder niet naar haar om, ondanks haar opzichtig Beiersch costuum.

Hij had wel lust gehad ineens op te stappen, als het bier hem niet zoo uitstekend bevallen was, maar dat was bepaald de moeite waard om het op zijn gemak te savoureeren; in lang had hij zoo'n heerlijk, frisch en smakelijk glas niet geproefd. Daarbij was hij vermoeid van de wandeling en, terwijl hij het schuim van zijn knevel veegde, sloeg hij de beenen over elkaar om behaaglijk uit te rusten. Intusschen liet hij de oogen eens rondgaan. Er was haast niemand in de zaal; het uur van den dag

bracht dan ook niet mee dat er veel gasten waren; bovendien bleek het een nog nieuwe inrichting, die dus nog geen vaste cliëntele had.

Aan de groote tafel in het midden van de zaal, onder de lantaren van matglas, die de lange sombere ruimte een beetje verhelderde, zat een groepje *commis-voyageurs*, bij wie de kellnerin van straks de aardigheden verkocht, waarvan hij zich niet gediend had getoond. Wat verder stonden nog een paar van die juffers onder elkaar te ginnegappen, doch werden tot de orde geroepen door de schelle stem van een snibbige madam, die zich in het buffet bewoog, achter in de donkere diepte van de zaal.

Werktuiglijk wendde Herman Velders zich

weer om naar zijn glas, en merkte tegelijk in zijn nabijheid een heel jonge kellnerin, die zonder van het gebabbel en gegichel om haar heen notitie te nemen, bezig was met een stofdoek de tafeltjes en de leuningen der stoelen af te nemen. In tegenstelling met de luidruchtige, theaterachtige manieren van haar gezellinnen, kweet zij zich van haar taak met een stille bedachtzaamheid, als die van een net dienstmeisje in een burgerwoonhuis.

Bedaard bewoog zij zich van het eene tafeltje naar het ander, stofte en veegde en schoof de stoelen recht. Nu en dan slaakte zij bij dien arbeid een diepen zucht, wat ook al vreemd was voor een kellnerin, wier mond toch anders altijd tot lachen dient te staan.

Naarmate zij naar voren kwam onder het licht van het raam, merkte de student dat zij een eenvoudig, onschuldig, interessant gezichtje had, in 't geheel geen gezicht voor een kellnerin. Ze zag er bleek, hoewel niet ongezond uit, en had iets diep weemoedigs in den opslag van haar groote blauwe oogen met lange donkere wimpers.

Onwillekeurig voelde Herman zich door dit stille, bleeke, treurige kind aangetrokken. Ze kon hoogstens achttien of negentien jaar oud zijn. Hoe jammer, dacht hij, dat zoo'n meisje, op dien leeftijd al, in zoo'n bierkneip verzeild is!

Zij bleef op een bescheiden afstand van hem, en hij moest met zijn stok op de tafel tikken om haar aandacht te trekken, toen hij nog een *Schnitt* van haar begeerde.

Het kind schrok bijna, toen zij opeens door den jonkman werd aangesproken en zag hem een oogenblik met haar groote oogen een beetje onnoozel aan.

Herman beschouwde haar oplettend. Dat gezichtje had hij meer gezien! Maar waar? In een andere bierkneip zeker niet. Ze was blijkbaar voor 't eerst in zoo'n betrekking, dat bewees haar verlegenheid. Hij bezag haar costuum; zij droeg een kort grijs rokje, van onderen met driedubbel groen band opgelegd; dan had ze een laag uitgesneden glad, zwart keursje aan met groene veters op de borst vastgeregen, en waaruit de gesteven mouwen staken van een soort witte blouse. Dat was de kleeding van de Beiersche landmeisjes op haar Zondags, zooals hij ze in de omstreken van Oberammergau gezien had. En liet kind zelf met haar effen, ovaal gezichtje en glad gestreken donker haar paste blijkbaar bij dat costuum; het was haar eigen dracht, geen aangeschoten maskeradepak.

Terwijl ze het bestelde glas voor hem neerzette, keek hij haar nog eens belangstellend aan. Toen ze het bier had gehaald, had hij meenen op te merken dat ze een beetje voor den gek gehouden werd door haar gezellinnen en in het buffet een snauw kreeg van de snibbige madam. Nu zij weer aan zijn tafeltje terugkwam, lag er een wolk van treurigheid op haar gezichtje en haar oogen glinsterden vochtig, als had ze moeite haar tranen te bedwingen. Geen twijfel of dat meisje hoorde niet thuis in deze omgeving en voelde er zich diep ongelukkig. Het reine blauw harer oogen deed aan de kalme azuren meren denken van het Beiersche bergland. Kon hij haar daar gezien hebben?

'*Fräulein*!' zei hij, daar zij zich weer bedeesd wilde verwijderen. Schichtig keerde zij zich om en zag hem wantrouwig aan; maar zijn oprechte, eerlijke blik scheen haar gerust te stellen.

'*Fräulein*,' vroeg hij, 'kan ik u ooit méér gezien hebben? U komt me zoo bekend voor.'

Zij haalde de schouders op, zei niets en wilde alweer aan haar werk gaan, blijkbaar niet geneigd een praatje te maken.

‘Is u al lang in Amsterdam?’

‘Drie maanden, *Herr*,’ antwoordde zij met de schuchtere kortheid van een kind.

‘En bevalt het u hier nogal?’

Zij schudde treurig het hoofd.

‘*Ach nein*, *Herr*, *gar nicht.* O neen, heelemaal niet, mijnheer.’

Hij had de rechte snaar aangeroerd; dat bleek uit den toon van vertrouwen, dien zij in eens aansloeg.

‘En waarom bevalt het u hier niet?’

‘*Ach*, *Herr*, ik verlang zoo naar huis!’

En in eens schoten haar de oogen vol tranen, zoodat zij zich moest afwenden om het gelaat af te drogen.

‘En kan u dan niet naar huis?’ vroeg hij deelnemend verder.

Met een schuwen blik naar haar gezellinnen achter in de zaal, antwoordde zij, schielijk haar zakdoek verbergend, en moedeloos het hoofd schuddend.

‘Het is veel te ver hier vandaan.’

‘Waar hoort u dan thuis?’

‘O heel ver in Beieren.’

‘In Beieren heelemaal!... Dat is zeker niet naast de deur. Maar hoe kom je dan in vredesnaam hier verzeild?’...

‘*Ach Herr*, *das ist ja eine traurige Geschichte*, och mijnheer dat is een treurige geschiedenis.’ En haar tranen stroomden daarbij zoo overvloedig, dat zij, om haar aandoening te verbergen, gauw aan het naaste tafeltje ging stoffen en vegen alsof er heel wat aan te reinigen viel, schoon zij het pas had onder handen gehad.

Intusschen was de luidruchtige kellnerin van straks, onder het neuriën van haar geliefkoosd deuntje, naar voren gedrenteld, schijnbaar zonder erg, maar feitelijk om eens af te zien wat de stroeve mijnheer, die voor haar geen woord over had gehad, met haar jonge mededingster aan de hand had.

De student dronk zwijgend zijn bier en het meisje ging door met haar werk, zoodat de nieuwsgierige onverrichter zake kon afdruipen. Toen ze ver genoeg uit de buurt was riep Herman Velders nog eens:

‘*Fräulein*!’

Het meisje wierp een steelschen blik in de richting, waar haar kameraad, de luistervink, langzaam wegdrentelde.

‘Ik moet zoo voorzichtig zijn,’ zei ze met een oogslag van verstandhouding, ‘ze zegt alles aan de *Wirthin.*’

‘Nu en wat zou dat?’

‘Dan krijg ik maar snauwen en grauwen. O ze is toch zoo kwaadaardig. Och, was ik maar weer bij mijn goede moeder!’

Het meisje brak op eens in zoo heftig snikken uit, dat zij een hoestbui moest voorwenden om het te verbergen, terwijl zij angstig naar het buffet omkeek en met zenuwachtige bedrijvigheid weer aan het stoffen ging.

Het gezicht van die wanhopige smart sneed den jonkman door de ziel. Hij begreep, dat hij hier met een beklagenswaardig slachtoffer van wie weet welken schandelijken toeleg te doen had en voelde zich geneigd, op hooge beenen naar de madam te stappen om haar rekenschap te vragen van de folteringen, die hier een arm onschuldig kind werden aangedaan. Maar hij begreep dat het raadzaam was, als hij iets voor het meisje doen wilde, met omzichtigheid te werk te gaan.

‘En waarom kan je dan niet naar je goede moeder terug?’ vroeg hij.

‘Ik kan hier niet weg. Ik heb geen geld, geen kleeren, ik weet den weg niet. Ik ben hier vreemd en alleen.’

‘Maar als ik je van dienst kan zijn, wil ik je graag helpen. Kan ik iets voor je doen?’

Intusschen waren een paar bezoekers binnengetreden en hadden aan een tafeltje in de nabijheid plaats genomen. Dadelijk kwamen van twee, drie kanten de kellnerinnen aangehuppeld om haar diensten te presenteeren. Het terrein was dus weer onveilig, en het meisje kon ook niet goedschiks hier langer aan het vegen blijven. Zij nam dus haar kans waar, en met den rug naar haar gezellinnen gekeerd, haalde zij schielijk een gesloten brief uit haar keursje en reikte dien steelsgewijs den jonkman over, die ineens haar volle vertrouwen scheen gewonnen te hebben.

‘*Bitte*,’ fluisterde zij gejaagd, ‘als u dezen brief eens voor mij op de post zou willen doen, zou u mij een grooten dienst bewijzen.’

Mèt verwijderde zij zich in de richting van het buffet en voorkwam aldus de *Wirthin*, die het zaakje ook eens scheen te komen afkijken.

Herman Velders stak den brief bij zich, dronk zijn glas leeg en verliet het etablissement.

(*Wordt vervolgd.*)

Bij de Platen.

Langs de Vecht. -

Het is nu de tijd om naar buiten te gaan en te genieten van het schouwspel, dat de natuur ons in zoo behaaglijke afwisseling biedt. Ver hoeft men daarvoor niet te loopen, nog veel minder is het noodig een paar dagen in den trein te zitten om zich een eind ver over de grenzen te verplaatsen. Ook ons eigen land is rijk aan natuurschoon en het zou al een zeer misdeelde streek moeten zijn, die in het mooie jaargetij geen aardige gezichtspunten en teekenachtige plekjes aanbood.

De eigenaardigste Hollandsche landschappen vindt men ongetwijfeld langs onze rivieren met haar kalmen waterspiegel, haar bedrijvige scheepvaart, de welvarende dorpen en boerenwoningen langs den oever. Onze schilders worden dan ook niet moe, daar rond te zwerven en de fraaiste plekjes in hun schetsboek op te nemen. De teekenaar van het gezichtje op onze eerste bladzijde, Adolf van Dijk, die ons reeds meermalen dergelijke schetsjes te genieten gaf, biedt ons ditmaal weer een kijkje langs de Vecht, dat door ieder, die in die buurt bekend is, zeker om de trouwe en gevoelige teruggave van het eenvoudig landelijk schoon zal gewaardeerd worden.

De troepen rukken uit. -

Ook deze krijgers verlaten de muffe stad en rukken het veld in, maar niet om te genieten van het mooie voorjaarsweer. Het tooneel verplaatst ons in de rumoerige zeventiende eeuw, toen het onweer van den krijg haast niet van de lucht was. Met ontplooide vaandels en de musketten blinkend in het zonlicht trekken de troepen ten oorlog. De oude bevelhebber der vesting ziet ze met een heimelijk gevoel van afgunst over de brug uitrukken. Het gezicht van die kleurige uniformen, die glinsterende wapenen, die wapperende banieren herinnert hem den heerlijken tijd, toen hij zelf aan de spits zijner manschappen, moedig het veld introk. Die tijd is lang voorbij.

Door de kwalen van den ouden dag aan zijn stoel gekluisterd, kan hij geen deel meer nemen aan den strijd.

Ook zijn dochter staart met weemoed de uittrekkende schare na. De jeugdige ruiter op het witte paard, die daar zoo fier voortstapt tusschen den troep en straks zoo lustig met den hoed ten afscheid wuifde, is haar verloofde. Wie weet of zij hem ooit zal weerzien! Het oorlogsbedrijf is een gevaarlijk kansspel.

De nachtmerrie van den portretschilder. -

Het leven van den kunstenaar is intusschen ook niet zonder strijd. Vooral in de eerste jaren moet er dikwijls dapper gevochten worden om zich baan te breken en zich een plaats te veroveren op het veld van eer en gewin, en menigeen, die jammerlijk op het slagveld blijft.

De jonge kunstenaar op ons tafereel verkeert nog in die spannende periode. Hij heeft een portret op den ezel, waarvan zijn toekomst kan afhangen, daar hij zich voorstelt er op de aanstaande tentoonstelling mee te schitteren, in welk geval zijn fortuin, naar hij meent, gemaakt is.

Het was al een groot succes voor hem, dat hem dit portret werd opgedragen; 't is het conterfeitsel van een der invloedrijkste heeren uit de stad; valt dit afbeeldsel goed uit, ongetwijfeld zullen er meer bestellingen volgen.

Maar ongelukkig wil het werk dezen kee[r] niet vlotten. Hoe dikwijls hij het heerschap al heeft laten poseeren, het is hem niet mogelijk de gelijkenis te treffen, en verontwaardigd is op 't laatst de besteller van het portret weggeloopen, vragend of de schilder hem soms voor den gek hield. Hij verkoos niet terug te komen; de kunstenaar moest maar zien wat hij van de schilderij terecht bracht, doch het stond vast dat, als ze niet in alle opzichten voldeed, zij onverbiddelijk geweigerd zou worden.

Dat was een schrikkelijke bedreiging; want door die barsche afwijzing werd niet alleen zijn werk vruchteloos, maar vielen daarbij al de verwachtingen, die hij er op gebouwd had, jammerlijk in duigen. Hij moest en zou dus het portret uit het geheugen afmaken; zijn toekomst was er mee gemoeid, en de eene dag na den anderen bracht de arme jonkman voor den ezel door. 's Nachts kon hij er niet van slapen. Het portret was zijn nachtmerrie; hij verbeeldde zich dat de kerel, met woesten baard en fladderende haren, als een bezetene uit de lijst kwam gesprongen om op hem aan te vliegen en hem te vermoorden.

Maar ten slotte - willen wij vertrouwen - bracht hij het gewichtige werk toch naar genoegen van den besteller ten einde en mocht in het daarmee behaalde succes een ruime vergoeding vinden voor de geleden kwellingen.

Machtelooze wraakzucht. -

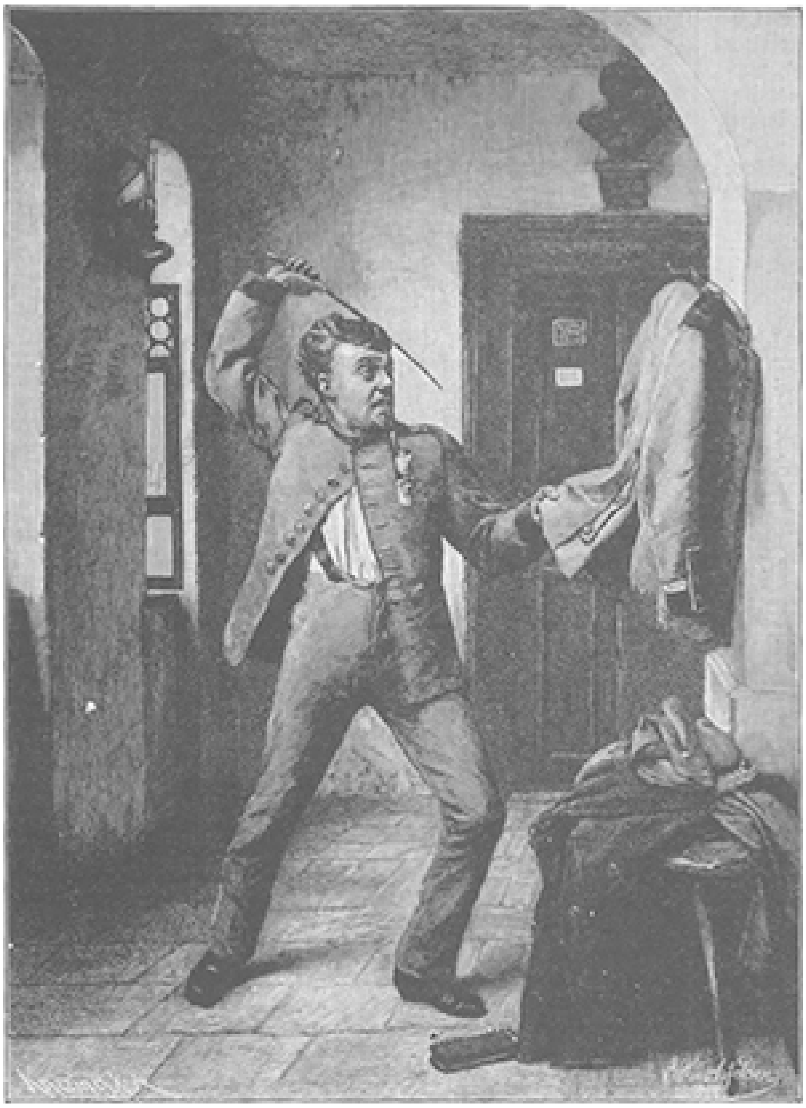

MACHTELOOZE WRAAKZUCHT, naar de schilderij van S. Hirschfelder.

Ook de held van dit tafereeltje heeft blijkbaar heel wat uitgestaan, waarvoor hij nu wraak zoekt te nemen op de onschuldige plunje van zijn kweller. Blijkbaar is deze een militaire autoriteit, die allesbehalve mak is voor zijn ondergeschikten, een jong onderofficiertje misschien, die er een punt van eer in schijnt te stellen, zijn minderen te 'd.nderen.' Natuurlijk zou het den oppasser heel wat waard zijn, indien hij den vent zelf zoo eens te pakken mocht nemen, als hij het nu zijn wapenrok doet. Maar de wraak, hoe machteloos ook, is toch zoet, en met razende woede slaat hij op het arme kleedingstuk los, al foeterend tegen den eigenaar, die er intusschen weinig hinder van zal hebben.

Wetenswaardig Allerlei

Spoorwegen in Afrika. -

Het Zwarte Werelddeel heeft tegenwoordig al een aanzienlijk aantal spoorweglijnen. Zij hebben te zamen de respectabele lengte van bijna elf duizend kilometers, ongeveer tienmaal de afstand tusschen Berlijn en Rome. Daarvan komen omtrent vier duizend kilometers voor de Kaapkolonie, drie duizend voor Algiers en 1700 voor Egypte - dus meer dan twee derden voor de, in vergelijking tot het geheele werelddeel, kleine, beschaafde staten van Afrika. Bovendien zijn er nog spoorwegen in Senegambië, Soedan, Tunis, Oranje-Vrijstaat en Transvaal, op de eilanden Réunion en Mauritius, in de Portugeesche koloniën Mozambique en Angola, aan de kusten der Roode Zee en in den Congo-staat.

Een middel tegen mieren. -

't Is allesbehalve prettig als men van die diertjes in huis krijgt, vooral des zomers, wanneer zij met de hun toegekende vlijt voedsel gaan verzamelen voor den winter. Het gemakkelijkst kan men ze uit kamers en eetvertrekken verdrijven, als men honing, siroop of opgeloste suiker met gist vermengt, in schoteltjes van bloempotten doet en op plaatsen neerzet, die het meest door de mieren worden bezocht. Met het verdwijnen van de zoetigheid uit de schoteltjes, zal ook het bezoek der mieren ophouden, want gist is voor hen een doodelijk vergif. Een ander goed middel is benzine, dat men tehuis in de spleten en voegen van het houtwerk en in den tuin op de mierenhoopen gieten moet om de lastige gasten bijna onmiddellijk te dooden. Nog beter echter is een mengsel van gelijke deelen naphtaline en versch insectenpoeder, dat men in de voegen en gaten strooien moet, die door mieren worden bewoond.

Dit laatste middel heeft op benzine voor, dat het geen brandgevaar oplevert.

Zacherlin. -

Het in de kranten zoo hooggeroemde 'Zacherlin,' een middel om insecten te verdelgen, laat zich volgenderwijze goedkoop klaarmaken. Men giet drie eetlepels Perzisch insectenpoeder op ¼ liter spiritus, laat dit mengsel eenige dagen in de zon staan en het 'Zacherlin' is klaar. Nu doet men twee eetlepels daarvan op twaalf lepels water

en bespuit daarmede, door middel van een besproeier, de planten, die door insecten beschadigd worden.

Goed bedacht. -

Een oude jongeheer, die niet lang geleden te Parijs in den leeftijd van 87 jaren stierf, was op een vernuftig idee gekomen, om zich voor zijn laatste levensjaren de zorg van zijn twee dienstboden te verzekeren. Reeds lang te voren liet hij bij een notaris zijn testament opmaken, waarin aan beide vrouwen een jaargeld van 300 franks werd toegekend, dat voor elk jaar, hetwelk hij nog leven zou, met 75 franks zou worden vermeerderd. Bij het openen van dit testament bleek dat deze legaten voor beide belanghebbenden tot een sommetje van bij de twee duizend franks waren aangegroeid.

'Je kan er zeker van zijn,' placht onze oude vrijer tot zijn bekenden te zeggen, 'dat mijn booien alles zullen doen om mij niet vóór mijn tijd te laten sterven.'

Toch had de slimme oude over het hoofd gezien, dat het zeker niet in het belang der beide vrouwen lag, dat hij zelf ze overleefde.

De eerste kranten. -

Zooals gewoonlijk, maar verkeerd, aangenomen wordt, heeft men de eerste kranten niet aan de Franschen, doch aan de Venetianen te danken. Venetië was in de zestiende en zeventiende eeuw, vooral tegen de wisseling dezer eeuwen, het punt waar de berichten uit het Oosten het eerst aankwamen.

Daar deze juist toen de heele Christenheid belang inboezemden, zag men van alle kanten naar nieuws van Venetië uit, en dientengevolge kwam een ondernemend man op de gedachte, ze te laten drukken en de gedrukte blaadjes te verkoopen. De blaadjes kostten een *gazzetta* - dit was de naam van een toenmaals gebruikelijke kleine munt, in waarde overeenkomende met 4 cent - en men duidde ze spoedig enkel meer met dezen naam aan, die daarop als *gazette* in het Fransch overging.

Mannelijke vrouwen. -

De Vereenigde Staten van Amerika zijn het beloofde land voor de vrouwen, die zich graag aan mannelijke beroepen of bedrijven wijden. Men telt daar volgens de jongste volkstelling 110 vrouwelijke advocaten, 165 vrouwelijke predikanten, 320 schrijfsters, 580 vrouwelijke journalisten, 2061 kunstenaressen (zangeressen en tooneelspeelsters), 2136 vrouwelijke bouwmeesters, 2106 beoefenaarsters der veeteelt, 5135 vrouwelijke regeeringsbeambten, 2438 vrouwelijke geneesheeren en heelmeesters, 13182 vrouwelijke muzikanten, 46800 vrouwelijke pachters en planters, 21071 vrouwelijke klerken en boekhouders, 14463 vrouwelijke kooplieden en eindelijk 155000 onderwijzeressen.

Getatoeëerde lords. -

De mode der eilandenbewoners in de Stille Zuidzee zich te tatoeeeren, heeft het eerst navolging gevonden bij de matrozen. Maar nu is zij ook tot in de hoogere kringen van Engeland doorgedrongen en vooral door toedoen van den hertog van York, den zoon van den prins van Wales, in zwang gekomen. Dat koningskind nl. heeft zijn bovenarmen met kunstige wapens en vlaggen bedekt. In Londen is er een professor met name Williams, die in dit soort schilderen een meester is en voor iedere zoodanige artistieke versiering 50 pond sterling vraagt. Ook nog andere Engelsche prinsen evenals de Russische grootvorst Alexis zijn getatoeëerd. Het voorbeeld der prinsen vindt natuurlijk navolging in het Huis der Lords en vele hunner dragen thans hun wapens, hun adellijk kroontje en de beginletters van hun naam bij zich op de manier der Fidsji-bewoners en andere volksstammen van den Grooten Oceaan.

De bliksem en de boomen. -

't Is bekend dat de eene boomsoort meer door den bliksem getroffen wordt dan de andere. De wetenschap heeft er na langjarige navorsching het volgende van opgemaakt. Van de 41 bliksemstralen, die boomen treffen, vallen er 14 op eiken, 12 op populieren, 3 op pereboomen, 2 op deunen, enz. De bijzondere aantrekkingskracht, die de bliksem op populieren uitoefent, was den Romeinen al bekend, die ze als een soort bliksemafleiders gebruikten. Volgens Suetonius meenden de Romeinen, dat de laurier nooit door den bliksem getroffen werd. Dit is echter niet het geval en geen enkele boom is er bekend, waarvan men kan zeggen, dat hij steeds door den bliksem gespaard wordt.

[Nummer 51]

DE ROOKENDE KRIJGSMAN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN FRANS VAN MIERIS DEN OUDE, berustende in de schilderijen-galerij te Dresden. (Photographie van Ad. Braun & Co. te Parijs.)

De aandeelhouder.
Een verhaal uit onzen tijd
door J.J.G.W.
(*Vervolg.*)

Reiman keek naar de dagvaarding alsof hij een klap in 't gezicht had ontvangen. Wel had men hem reeds op 't kantoor daarvan gesproken en ook stond het in zijn ontslagbrief, dat er een aanklacht tegen hem was ingediend, maar hij had er niet veel acht op geslagen.

'Ik zal reis naar een advocaat gaan en dien om raad vragen, vrouw.'

'Doe dat, Hendrik, ga naar meester Wenger; moeder heeft voor hem gewasschen, toen hij nog niet getrouwd was; hij had altijd het fijnste linnengoed; hij is een rechtschapen man en zal je wel goeden raad geven.'

Met de dagvaarding in den zak ging Hendrik naar advocaat Wenger. Hij deed de groeten van Leentje en dit scheen den geleerden heer zeer te vermaken, want hij vertelde het dadelijk onder vroolijk lachen over aan zijn jonge vrouw, en deze vroeg met veel belangstelling aan Reiman naar diens vrouw en kinderen.

Inmiddels zag de advocaat de papieren van Hendrik in.

'Beste Reiman, het zal den kop niet kosten; ik zal de papieren behouden en je voor 't gerecht verdedigen. Wij moeten afwachten, wat er gebeuren zal.'

'Mijnheer de advocaat, mijn vrouwtje thuis is zoo benauwd, dat ik er om in de gevangenis moet.'

'Kom, kom, maak je niet bezorgd over ongelegde eireren. Voor en aleer de zaak voor 't gerecht is geweest en het vonnis geveld, zal jij er toch zeker niet voor je pleizier henen kuieren, hé! En je weet wel, om iemand op te hangen moet men hem eerst hebben.'

Welgemoed kwam Hendrik thuis.

Tot geen prijs kon hij thans werk aan de fabriek verrichten. Op een andere fabriek werk zoeken wilde Reiman niet; hij had andere plannen.

Intusschen werd het weer Zondag en wel de eerste, waarop Hendrik tehuis was, sedert de fabriek in een maatschappij op aandeelen was veranderd. Werkelijk blij te moede en opgewekt voelde de jonge man en vader zich op dezen dag in den kring der zijnen.

'Weet je wat, Hendrik?' sprak moeder Leentje, die haar man zoo aardig met de kinderen zag spelen en gekheid maken, terwijl zij vertrouwelijk haar arm om zijn hals sloeg en hem smeekend aanzag.

'Wat dan, vrouwlief?'

'Laat ons vandaag eens *samen* naar de kerk gaan.'

Bijna verschrikt keek haar man bij deze woorden op.

'Gij zijt zoo lang niet in de kerk geweest, zoo lang niet, als de aandeelen in huis zijn. Toe laat ons nu samen gaan.'

'Leentje, mijn braaf, godsdienstig vrouwtje!' riep Hendrik en kuste haar hartelijk, 'hoe is het mogelijk, dat ik den goeden God zoo lang kon vergeten, om dat ongelukkige geld. Op mijn woord, 't schijnt mij een eeuwigheid, dat ik niet in Gods huis ben geweest. Ik dank je, goede, beste Leentje, dat je mij er vandaag aan herinnert. Waarachtig, 't is een eeuwigheid geleden!'

‘Ik zou graag vroeger daarvan gesproken hebben, maar, kijk, als je altijd zoo laat uit de fabriek thuis kwam en 's morgens zoo moe en afgemat was, en nog niet behoorlijk uitgerust, dan kon ik het niet over mijn hart verkrijgen om je te wekken. Dat was niet goed van me dat weet ik wel; maar nu gaan wij samen, niet waar, vandaag en voortaan elken Zondag, hé?’

‘Ja, beste vrouw, ja zeker, dat moet niet meer vergeten worden.’

VII.

‘Zei je laatst niet, vrouwlief, dat Toon verklaard had, geld op je aandeelen te willen geven, als jij ze wilde verpanden?’

Toen Hendrik deze vraag tot Leentje richtte, zat hij voor zijn secretaire en had de aandeelen voor zich liggen. Zijn vrouw kwam juist uit de keuken.

‘Het zijn immers jouw aandeelen, manlief?’

‘Geef me nu eens antwoord, vrouw, heeft Toon dat gezegd?’

‘Ja, zeker!’

‘Weet je wat?’

‘Hm?’

‘Ik zou die aandeelen wel naar hem willen brengen,’ sprak Hendrik, sloeg zijn arm om Leentje's middel en keek haar als om raad vragend aan. ‘Op de eerste plaats zijn wij die drommelsche papieren dan kwijt en zijn ze 't huis uit, weet je, en op de tweede plaats, leg ik voor het geld, dat Toon mij daarop uit zijn handelsbank geeft, een eigen geelgieterij aan. Al moge het ook maar een reparatie-werkplaats zijn en geen schatten afwerpen, zooals het in den beginne met de fabriek ook 't geval was, het is toch een eigen werkplaats, zie je, waaruit geen sterveling je kan verjagen en - als Onze lieve Heer zijn zegen er op geeft, dan zal het mettertijd wel goed gaan, denk ik.’

Leentje's oogen straalden van vreugde. ‘Doe dat, ga dadelijk naar Toon en breng hem de aandeelen. O, zeg, wat ben ik blij, dat ik je dan immer en altijd thuis heb. Ik kan je niet zeggen hoe gelukkig het nie maakt, dat je dat doen wil.’

Dubbel in zijn voornemen gesterkt door deze taal van zijn vrouw, begaf Hendrik zich met zijn vier aandeelen naar zijn zwager.

‘Jammer, dat het geen beurspapier is, je kon er anders wel een honderd gulden of vijf op verdienen. Maar ik zal je er twee duizend gulden voor laten geven.’

Hendrik was blij, dat hij de aandeelen niet meer thuis had en er twee duizend gulden voor kreeg. Hij zou al met vijftienhonderd tevreden zijn geweest. Erg vergenoegd snelde hij naar Leentje terug.

In zeer korten tijd had hij een pakhuis gevonden, op een gunstig punt der stad gelegen en uiterst geschikt voor een geelgieterij. De noodige gereedschappen en werktuigen waren spoedig gekocht en de werkplaats met gietoven kant en klaar; nu werd er koper, tin, messing en zink aangeschaft en eindelijk een advertentie in de courant geplaatst als volgt: ‘Ik heb de eer het geachte publiek mede te deelen, dat ik mij hier als geelgieter gevestigd heb en beveel mij beleefdelijk aan. Ik verzeker allen, die mij met hun gunst vereeren, een goede, prompte bediening bij billijke prijzen. Hendrik Reiman.’

Hendrik en Helena lachten vroolijk en vol hoop tegen elkaar, toen zij deze advertentie in de courant lazen, en de laatste richtte zelfs een soort feestmaaltijd aan, om de werkplaats in te wijden, waaraan intusschen alleen man, vrouw en de beide kinderen deelnamen.

Inmiddels ging het strafproces van Hendrik vooruit, maar met een vaart als van een lamme slak, alle verreljaars een zitting. De fabriek had reeds lang afgerekend en werkelijk twintig procent dividend uitbetaald, zoodat Reiman zuiver vierhonderd gulden zou hebben bekomen. Ook had er een algemeene vergadering der aandeelhouders plaats gehad, waartoe de directeur nog wel aan Hendrik een keurig gedrukte kennisgeving en uitnoodiging tot bijwoning had toegezonden, toen in de strafzaak eerst de tweede zitting werd gehouden.

'De heeren van 't gerecht schijnen een harden schedel te hebben,' gekscheerde Hendrik, 'eer zij een duidelijk begrip van de zaak krijgen, dat duurt me een tijd, wablief?'!

Natuurlijk was hij niet naar de algemeene vergadering heengegaan; hij had genoeg van de maatschappij en was thans zelf baas. Maar naar de gerechtszitting ging hij wel. De zaak was spoedig opgehelderd. Dat hij mijnheer Van Mernitz's bediende een beetje onzacht door elkaar had geschud en den directeur-plaatsvervanger ook niet malsch had aangepakt, toen deze hem uit de kamer wou laten zetten, was waar en Hendrik maakte er tegenover de heeren rechters volstrekt geen geheim van.

'Maar waarom gingt gij ook niet heen, toen u dat verzocht werd? Gij hadt toch bij mijnheer Van Mernitz geen boodschap!' sprak de rechter niet zonder verwondering.

'Zeker had ik er een boodschap, edelachtbare heer!'

'Zoo, en welke?'

'Edelachtbare heer, ik wilde den directeur spreken over de dwaasheid, die mijnheer Van Mernitz als fabrieksreglement had uitgegeven. En het was een groote gekheid, dat heeft mijnheer de directeur later zelf erkend en haar weer ingetrokken. Ik was aandeelhouder en ben het nog en behoefde dus niet te gedoogen, dat er zulke dwaasheden werden gemaakt en uitgevaardigd.'

Deze eenvoudige taal van den eerlijken werkman scheen den rechters niet zoo onverstaanbaar toe, als zij den heer Van Mernitz was voorgekomen; zij bepaalden een derde zitting om de zaak tot een einde te brengen. Dat duurde weer drie maanden.

'Je kan wel grootmoeder zijn eer ik mijn straf beet heb,' schertste de geelgieter, terwijl hij zijn kleine Lena op zijn knie paardje liet rijden.

'Als je maar niet in de gevangenis moet, beste Hendrik,' antwoordde zijn vrouw hartelijk en lachte hem bemoedigend toe, 'dan ben ik met alles tevreden.'

De geelgieterij in de nieuwe, kleine werkplaats ging wel langzaam maar toch goed vooruit. Hij had volop werk en verdiende ruim zijn brood. 'Let maar op, lieve, mettertijd pluk je ook nog rozen als mevrouw de eigenaresse van een groote zaak,' plaagde Hendrik dikwijls, als hij 's avonds na volbrachten arbeid met moeder Leentje in 't kamertje zat.

'Ik pluk nu al de mooiste rozen, daar jij niet alle dagen meer naar de fabriek hoeft, en kijk, beste man' - zij voerde glimlachend en gelukkig haren echtgenoot naar de bedjes der slapende kinderen - 'o zijn dat geen heerlijke rozen van den goeden God ook aan jou geschonken?'

'Leentje, lieve vrouw, dat is waar! Geve Onze Lieve Heer, dat wij ze mogen behouden en tot Zijn eer en onzen troost mogen zien opgroeien, dan zijn wij beiden overgelukkig!'

Eindelijk zou de laatste gerechtszitting in zake de fabriek contra Reiman worden gehouden.

'Ga met God, Hendrik!' sprak Leentje.

‘Wees nu niet zoo dadelijk om mijnentwil beangst; ze zullen mij vandaag daar niet houden,’ bemoedigde Hendrik, terwijl hij zijn vrouw de wangen streelde en ging.

Nu, erg zag het er voor Reiman niet uit; de advocaat Wenger was een flink pleiter en hij deed voor den braven geelgieter vooral zijn best. Een bijzondere omstandigheid kwam hem daarbij plotseling te hulp, waaraan noch hij, noch Hendrik, noch een der rechters had gedacht. Op denzelfden dag namelijk liet de officier van justitie eensklaps het geheele bestuur der fabriek, alsmede de kassiers, boekhouders en correspondenten in hechtenis nemen, op de boeken en kas beslag leggen en alle werkplaatsen verzegelen. Alleen de hoofddirecteur ontsprong den dans, omdat hij nergens te vinden was.

‘Dat schijnt een tamelijk verdacht rommeltje geweest te zijn in die fabriek,’ sprak de president der rechtbank en fronste het voorhoofd.

‘In elk geval had beklaagde Hendrik Reiman,’ - en advocaat Wenger keerde zich tot dezen, - ‘als aandeelhouder het recht en was het zijn plicht om de directie op de verkeerdheden opmerkzaam te maken, die zij tegen de be-

langen der aandeelhouders beging, en zoo hij daarbij ook daadzakelijk zich aan huisvredebreuk heeft schuldig gemaakt, is dat niet met opzet of uit boosaardigheid geschied, maar met de beste bedoeling en in zijn vermeend recht als aandeelhouder en mede-eigenaar der fabriek. Ik vraag dus principaliter vrijspraak voor beklaagde, of eventualiter eene geringe geldboete, daar gevangenisstraf in dit geval geheel misplaatst is.'

Wel sprak men Hendrik niet geheel vrij, en dit was den advocaat ook geen ernst geweest, want er bestaat geen vrijspraak in de wet. Als iemand iets strafbaars heeft gepleegd, moet hij er ook voor boeten. Derhalve werd aan Hendrik een geldboete van tien gulden opgelegd en - dat spreekt van zelve - de kosten van het rechtsgeding moest hij dragen. Schier een beetje overmoedig kwam hij thuis bij moeder Leentje.

'Lieve, beste vrouw, ze hebben me niet ingepikt, hé, ik moet alleen maar tien gulden boeten betalen en de kosten. Maar mijnheer Van Mernitz en het heele bestuur hebben ze in de kast gezet, nu, wat zeg je wel daarvan?'

'Hendrik!!'

'Ja, ja, 't is waar. Advocaat Wenger heeft 't zelf op de rechtzitting verteld.'

'Maar waarom dan toch?'

'Wat weet ik het? Er moet iets leelijks met die fabriek gebeurd zijn, dat de officier van justitie het heele boeltje heeft laten oppakken. Ik wou je eerst maar eens komen vertellen hoe het met mijn zaak stond, vrouwlief, omdat je straks zoo bang voor me was, dat ze mij daar zouden houden, dus heb ik naar die geschiedenis der fabriek niet verder geïnformeerd; maar nu moet ik toch eens gaan rondhooren wat er aan 't handje is.'

VIII.

Het is geen gekheid als een fabriek, die meer dan twee duizend man aan 't werk heeft, plotseling wordt gesloten en alle lieden, die daarin sinds lang hun brood verdienden, geheel onverwachts voor een gesloten deur komen en op stel en sprong broodeloos worden.

Toen Hendrik 's morgens naar de rechtbank ging, had hij van het gewoel in de straten niets bespeurd en toen hij na de uitspraak naar Leentje snelde, was hij te zeer van zijn eigen zaken vervuld en had hij te veel haast om thuis te komen en zijn vrouw den goeden uitslag te melden, dan dat hem de ongewone levendigheid ware opgevallen. Nu zag hij allerwegen troepen van rondslenterende broodeloos geworden knechts en gezellen, die luide scholden op directie en aandeelhouders der fabriek en heel veel lust toonden de gebouwen te vernielen en te plunderen. Reiman hield zich zoo ver mogelijk van deze troepen en waar hij ze ontmoette ging hij hun uit den weg. Hij hoorde intusschen in een paar koffiehuizen, die hij bezocht en in een paar winkels, waar hij moest zijn, dat het bestuur en vooral de hoofddirecteur stelselmatig bedrog had gepleegd, niet alleen met de fabriek, maar ook met verschillende andere stichtingen. De heele fabriek was verhypotheekt, men had meer geld opgenomen dan er waarde voorhanden was en dit hadden heeren 'bestuurderen' eenvoudig verdonkeremaand. De aandeelhouders, voor zooverre zij zelf niet in het bestuur of in de administratie zaten, waren hun inleg kwijt en de overige crediteuren der fabriek,

alsmede al het werkvolk bedrogen, want de machines waren verpand, zelfs de grond was verkocht en aan kontanten had de officier van justitie slechts een paar honderd gulden gevonden, nauwelijks toereikend voor de gerechtskosten.

Terwijl Hendrik zoo peinzend door de straten liep, dacht hij: 't is toch maar goed, dat jij die aandeelen kwijt bent en je eigen werkplaats heb. De ‘handelsbank’ kan beter de schade dragen dan een arme handwerksman, en zwager Toon, de directeur, zal er niet veel onaangenaamheden door ondervinden.

Maar de zaken liepen slechter af dan Reiman dacht; ook het personeel van de handelsbank, de directeur, Toon Fries, benevens alle boekhouders, kassiers, correspondenten werden op bevel van den officier van justitie op denzelfden dag in hechtenis genomen, het bankpaleis verzegeld, en op de boeken, gelden en effecten beslag gelegd.

Dit bracht een bijna verlammenden schrik teweeg tot op dakkamertjes en in kelderwoningen der groote stad, ja tot in het kleinste hutje der omliggende dorpen.

Immers ieder die maar een paar gulden kon besparen, had ze in de bank gebracht om van haar fabelachtige winst voordeel te trekken. Ettelijke miliioenen was de handelsbank schuldig aan haar crediteuren en nog niet de helft van deze reusachtige sommen was door hypotheken gedekt, kontanten waren er weinig gevonden, ongeveer een duizend gulden of zes, al het overige was weg. Honderdduizenden mannen, vrouwen, meisjes en zelfs kinderen, van den rijken boer af tot aan den bedelaar toe, allen waren voor miliioenen guldens van hun zuur bespaarde penningen bedrogen. Dat was een vreeselijke slag voor heel de streek, een slag even vernielend, in zijn werking als een epidemie ooit kon zijn.

De opgewondenheid en onrust in de stad was zoo groot, dat het dagelijksch bestuur genoodzaakt was, door militairen de orde en rust te doen handhaven.

Ook op Hendrik en Helena werkte deze Jobstijding vernietigend, immers het was hun zwager en broeder, die als directeur dier bank voor het vreeselijk onheil, dat deze had te voorschijn geroepen, aansprakelijk werd gesteld.

Ook Hendrik hing nog een groote ramp boven 't hoofd. Het gerecht werkte thans bijzonder vlug, alsof het opzettelijk te voren had uitgerust om nu met des te meer ijver op te treden.

Nauwelijks acht dagen na de inhechtenisneming van het bankbestuur kwam er een commissie van het gerecht bij vrouw Leentje naar Hendrik vragen. De jonge vrouw, die nimmer iets met het gerecht had uitstaan gehad, viel bijna in onmacht van schrik.

Hendrik kwam uit de werkplaats naar voren.

‘Zijt gij de geelgieter Hendrik Reiman?’ vroegen de heeren van 't gerecht.

‘Om u te dienen, heeren,’ antwoordde de aangesprokene beleefd.

‘Zijn dit hier dan uw fabrieks-aandeelen?’

‘Jawel heeren.’

‘Hebt gij die in de handelsbank beleend.’

‘Zeker, ik heb er twee duizend gulden op gekregen.’

‘Hebt ge dat geld nog?’

‘Wel neen heeren, ik heb er mijn werkplaats mee ingericht.’

‘Hm, hm..... Gij moet echter dat geld aan de bank terugbetalen. Kunt ge die twee duizend gulden kontant voldoen?’

Hendrik keek de heeren aan alsof een hunner hem een slag in 't gezicht had gegeven.

‘Ja, als gij het geld niet onmiddellijk kunt terugbetalen, dan moeten wij op uw werkplaats met gereedschappen en metaalvoorraad, alsmede op uw meubelen beslag leggen.’

Moeder Leentje zonk met een half onderdrukten gil in Hendriks armen en de heeren van het gerecht begonnen den boel op te schrijven. Alles, alles, alles werd opgeschreven, verzegeld en bij elkaar gezet. Kisten, kasten, bedden, latafels omgewoeld, weer toegesloten, verzegeld en eindelijk aan het huisgezin een klein kamertje met de noodige bedden en meubelen, alsmede de keuken en het onontbeerlijkste vaatwerk ten gebruike afgestaan.

'Als gij de twee duizend gulden met binnen een paar dagen betaalt, zal alles voor rekening der crediteuren van de bank worden verkocht.' Zoo luidde het afscheid der heeren van 't gerecht.

Bijna wezenloos keek Lena de vertrekkenden na en toen dwaalden neur oogen langs de kale wanden van het bekrompen kamertje, dat haar enkel en alleen was overgebleven van het kleine paradijs, waarin zij zich zoo gelukkig bevond, dat zij met voorliefde had versierd met zaken, welke alleen een vrouwenhart verzinnen, slechts een teedere vrouwenhand maken kan, en dat nu zoo plotseling door ruwe mannenhanden was verwoest, zoo plotseling dat zij nog altijd geloofde te droomen en uit dien bangen droom hoopte te ontwaken, ofschoon de naakte werkelijkheid haar voor oogen stond.

Weg was nu het geluk der kleine familie. Koud en troosteloos lag de toekomst voor haar; een somber beeld van zorg, ontbering en schande.

Hendrik keek niet rond, maar naar zijn bloeiende kinderen, die verbaasd, als schuwe, schuchtere vogelkens bij moeders knieën stonden en heure hand liefkoosden. Hij zag naar de moeder dier kleinen, die eertijds blozend van geluk, schoon en een beeld van het huiselijk leven, thans als versuft op den kant van 't bed zat en geen oog voor de kinderen, geen woord voor hem over had. Zeker, zij leed dubbel zwaar, die arme vrouw. 'O mijn Heer en mijn God!'

Een weldoend gevoel van vertroosting drong in Hendriks ziel bij deze vrome verzuchting tot God den Heer. Hij boog zich liefderijk over Helena: 'Kom, vrouw, laat ons wat bidden.'

Helena bewoog zich niet. Alsof er voor haar geen troost meer te verkrijgen was, geen gebed bestond.... bleef zij stompzinnig, starend, suf en wezenloos zitten.

Treurig keek de jonge man en vader haar aan, daarna trok hij beide kinderen tot zich, knielde met hen naast Helena en bad....

Kalmte daalde er in zijn gemoed.

Voor Hendrik was het werken gedaan, daar alles was opgeschreven en verzegeld.

Waar twee duizend gulden te halen? De jonge geelgieter spaarde de moeite ergens geld te vragen; zij zou thans, nu er overal schrik en wantrouwen in de stad heerschten, toch vergeefsch zijn geweest. Derhalve ging het recht bedaard zijn kouden, onverbiddelijken gang.

Reeds eenige dagen later werd in de couranten tijd en plaats aangekondigd waarop het boeltje van Reiman zou worden verkocht. Men had haast bij het gerecht, en men deed thans het werk zoo nauwkeurig, dat er in de advertenties niet werd vergeten te vermelden, dat Hendrik aandeelhouder was der gefailleerde fabriek en dat er juist om die aandeelen op zijn meubelen beslag was gelegd, daar hij die aandeelen bij de handelsbank had beleend en hij het daarvoor ontvangen geld niet kon teruggeven.

Dat was me een geloop en gedrang op den verkoopdag! En dan dat schimpen en spotten met den 'aandeelhouder en dividendenslokker!' och Heer, och Heer!

Een rijke kan dikwijls hard zijn tegenover den noodlijdenden arme, als hij een meedoogenloos, verstokt hart heeft; maar nooit of nergens, al gaat ge ook naar de uiteinden der aarde, zult gij vinden dat een welgestelde, een rijkaard, ja zelfs de

verhardste gierigaard, zoo gruwelijk wreed en ongevoelig, zoo hard, zoo hoonend tegenover den geslagen, onder de tuchtroede van het noodlot zich kronkelenden arme optreedt als de arme medemensch zelf. Juist de arme - het is schande het te moeten zeggen - juist de arme verkneukelt zich in het ongeluk zijns armen medebroeders en vindt er als het ware een trotsche voldoening in, dat hij in zijn eigen armzaligheid nog iemand heeft gevonden, die armzaliger is dan hij zelf.

'Hendrik, Hendrik....!' Moeder Lena hoorde in haar kamertje het gelach der koopers, de ruwe opmerkingen, die de vroegere medeknechts van haar man ten beste gaven, bij den verkoop van zaken haar zoo heilig, zoo dierbaar, omdat er zulke aangename herinneringen voor haar aan verbonden waren. Gaarne had zij heur hartebloed willen geven om het meubilair uit de bezoedeling dier handen te houden, welke nu er in scharrelden en rondwroetten; dat wekte de arme vrouw uit haar staat van verstomptheid.

'Weg, Hendrik, laat ons weggaan, ver van hier; heb medelijden met mij, laat ons vluch-

WEESKINDEREN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN R. PÖTZELBERGER.

EEN SCHAAPJE IN WOLFSKLAUWEN. - Met een radheid van tong, die haar hoorders half verbijsterde, zette zij hun uiteen waar het om te doen was.

ten zoover onze voeten ons kunnen dragen, opdat ik dat spotten niet langer aanhoor.... ik sterf anders onder deze marteling!'

Het was echter nog geen tijd tot vertrekken. Nog zwaarder zou des Heeren hand op de jonge echtgenooten drukken. Terwijl in de omliggende kamers en vertrekken stuk voor stuk onder ruw gelach werd verkocht, kwam in het kale kamertje, waarin de kleine familie huisde, een tweede deurwaarder, die van Hendrik boete en kosten van zijn rechtsgeding verlangde.

Die deurwaarder was een braaf mensch, een man met een hart; maar hij had ook plichten en plichtsbesef. Hij ging heen zonder beslag te leggen en had zelfs nog een troostwoord over, want wat hij nog kon opschrijven mocht hij het huisgezin laten behouden. 'U zal misschien een eed moeten afleggen, mijnheer Reiman, dat u niets meer heeft en niets verzwegen of achtergehouden heeft,' zei hij.

Nu hield vrouw Leentje het niet langer meer uit op de plaats, waar zij eertijds zoo gelukkig was. Weg wilde zij, weg, zoover hare voeten haar konden dragen, en Hendrik, om zijn vrouw tevreden te stellen, toog met haar en de kinderen heen.

IX.

'God is overal,' had Leentje tegen haren man gezegd, toen zij hem overhaalde tot den zwerftocht zonder vastgesteld plan, 'en goede menschen zullen ons wel voorthelpen.' Er waren ook goede menschen, die hielpen; maar die vindt men niet overal zooals onzen Lieven Heer en zij hielpen ook niet altijd, zooals Hij. Zelfs de beste menschen sluiten voor de noodlijdenden uit misverstand vaak hart en hand. Dit zouden Hendrik en Helena bitter ondervinden. Hoe dikwijls moesten zij harde woorden van afkeuring hooren, dat zij zoo lichtzinnig uit de stad getrokken waren, waar toch eerder voor man en vrouw werk is te krijgen dan voor vreemden op het platteland.

Och ja, met terechtwijzingen, afkeuring en berisping is de mensch zoo gul en gauw bij de hand. Doe den mond eens open om iets te vragen, 't komt er niet op aan waar of om wat; geen tien van de honderd personen zullen u helpen zonder lang te vragen; de overige negentig zullen u eerst vertellen, dat zij in uwe plaats heel anders zouden gehandeld hebben dan gij, voor zij een vinger uitsteken, en juist de meest verloopen personen, die zelf nog dieper zouden zijn gezonken, wanneer zij in uw toestand verkeerd hadden, hebben de meeste verwijten voor u over. Ook dit moesten Hendrik en Helena op hunne reis meer dan genoeg ondervinden.

Zoolang zij nog eenig geld bezaten, verkregen uit de opbrengst van de weinige hun gelaten meubeltjes, zoolang ging het, zoolang vonden zij ten minste een onderkomen. Maar toen de laatste cent was uitgegeven en men geheel en al op de milddadigheid van anderen moest rekenen, toen verloren zij den moed.

Het was in 't begin van September, toen men den zwerftocht begon. Hendrik had gehoopt in de kleine landstadjes als geelgietersknecht werk te krijgen; maar waar hij ook vroeg, overal was men ruimschoots voorzien van werkkrachten. Andere knechts uit de fabriek waren hem voorgeweest. Nu was het reeds October; de dagen werden korter, de morgens en avonden koeler, de kinderen, die geen behoorlijk voedsel meer ontvingen en wier kleedjes zoo dun werden, werden koud.

‘Vrouwlief, ik zal zien of ik veldarbeid kan krijgen bij den een of anderen boer.’

‘Hendrik, is er geen andere uitweg?’

‘Wij zullen tot aan het eerstkomend stadje gaan, arme Leentje; als ik ook daar geen werk bij een koperslager of geelgieter kan krijgen, dan ga ik als daglooner uit. Niemand kent ons hier en werken is geen schande, als 't maar eerlijk werk is.’

Het bleek echter dat er in dat stadje voor Hendrik geen werk te krijgen was, ja hij moest het zelfs beleven, dat het niet zoo gemakkelijk gaat dagloonerswerk op 't veld te bekomen. Men wees hem af, om zijn stadsche kleederdracht, welke wel kaal en versleten was, maar den stedeling verried, die voor veldwerk te zwakke handen had.

Dit brak den moed en het vertrouwen op Gods voorzienigheid in Hendrik geheel en al; dat ondermijnde, neen brak ook zijn lichamelijke krachten. In een greppel aan den weg, waar Leentje met hare kinderen was gaan zitten, viel hij flauw.

De zon ging reeds onder, toen Hendrik uit zijn bezwijming ontwaakte, met het hoofd in Leentjes schoot en hare handen op zijn borst gevouwen. De jonge vrouw richtte haren blik op de ondergaande zon en hare verbleekte lippen murmelden een vurig gebed, terwijl zijn kinderen, aan de zijde der moeder geleund, zachtjes weenden.

‘Leentje, bid je?’

Helena knikte.

‘Bid om uitkomst, om een zaligen dood voor mij!’

Hendrik bracht met moeite Helena's handen aan zijn lippen en keek haar in 't gelaat, dat als met een stralenkrans omgeven was door het rozenroode schijnsel der ondergaande zon.

‘Kom!’ sprak Leentje en hief het hoofd van haar man op, ‘tot het dorp ginds is het niet ver meer, daar kan je uitrusten, beste man, de kinderen worden al nat van den dauw.’

Hendrik en Helena stonden op, zij namen elk een kind op den arm en sukkelden naar het dorp.

Na lang bidden en smeeken verleende men hun een onderkomen in een leege schuur of stal.

‘Wanhoop niet, Hendrik!’ sprak moeder Leentje en omarmde haar vertwijfelden echtgenoot, toen de staldeuren zich achter den mopperenden kastelein sloten. ‘Onze Lieve Heer heeft mijn smeeken gehoord, Hij zal ons verlossen, Hij is niet ver meer.’

Maar deze troostende woorden vonden geen weerklank in het hart van den jongen man, terwijl zijn vrouw een geheel ander mensch scheen te zijn geworden. Hij wierp zich mismoedig op zijn strooleger neer en volhardde in een somber morren tegen God, van wien hij zich verstooten en verlaten waande, trots zijn innig en vurig bidden, trots het kinderlijk geloof, dat hij tot dusverre bezat.

De kinderen van het jonge paar waren van honger en vermoeidheid in slaap gevallen. Helena had hare lievelingen dicht bij zich gelegd om ze met haar eigen lichaam te verwarmen; zij hurkte stil in geloovig vertrouwen op Gods hulp in een hoek van den stal, terwijl Hendrik zich wanhopend op het stroo wentelde.

Het was reeds donker daarbuiten en Leentje hurkte nog altijd in stilte biddend in den hoek, terwijl Hendrik in namelooze smart zich op zijn schamel leger heen en weer wierp; toen sprong hij plotseling op en schreeuwde in woeste wanhoop:

‘Heer! Heer! als Gij de God van barmhartigheid zijt, help mij dan toch ter wille van mijn brave vrouw, ter wille van mijn onschuldige kinderen, anders - geloof ik niet meer aan Uw woord!’

‘Hendrik....!’ kreet Lena vol ontzetting en voegde er snikkend bij:

‘Heer, reken hem deze zonde niet toe, hij weet niet wat hij zegt.’

Terwijl zij door een vurig gebed de vreeselijke godslastering van haar Hendrik trachtte uit te wisschen, werd er hevig op de deur gebonsd.

'Hoor, Hendrik!...

Deze kromp ineen van schrik. 'Is dat de Heer?' fluisterde hij verward, 'heeft Hij uw smeeken verhoord? Komt Hij ons helpen of mij voor mijn lastering straffen?'

Men klopte nog eens.

'Ja,...' riep Hendrik zich naar de deur keerend.

'Ben je nog op?'

'Ja!'

'Doe dan open!'

Bevend gehoorzaamde Hendrik.

X.

In dezelfde herberg, waar het kleine, ongelukkige gezin in den stal een onderkomen had gevonden, kwamen elken avond de boeren van het dorp bijeen, om onder een glaasje bier of een borreltje, de belangen van het dorp of de gebeurtenissen van den dag te bespreken. Eenige van hen bezaten een suikerfabriek, en toen zij aan 't praten raakten, hoorde de kastelein hen vertellen, dat zij een ongeluk in de fabriek hadden gehad. De suikercampagne was reeds sedert eenige weken in gang en het was nu in 't drukst van den tijd. Nu had men, wijl er iets aan de stoomleiding in 't ongereede was geraakt, het werk plotseling moeten staken en de boeren waren daarover niet in hun humeur, want het onderbreken van het bedrijf in zulk een fabriek, al duurt het ook maar een uur of wat, veroorzaakt gauw ettelijke honderden guldens schade.

'Als wij maar een bekwaam geelgieter bij de hand hadden,' riep een der boeren, 'iemand die zijn vak verstaat, die kon ons uit den brand helpen; want het zal te bezien staan of onze bode, die wij naar de stad hebben gestuurd, in den nacht iemand kan vinden, en dan duurt het te lang eer hij terugkomt.'

De kastelein, die goed had toegeluisterd en in stilte berekende, dat de man, die nu in zijn stal verbleef, ten gevolge van dit voorval misschien nog wel in de gelegenheid kon komen, om zijn 'nachtverblijf' te betalen en bovendien nog eenige vertering te maken, kwam nu naderbij en sprak: 'Zocht u een geelgieter, mijnheer Bonter?'

'Ja,' was het antwoord, 'een flinken geelgieter of desnoods een koperslager!'

'Dan kan ik u misschien van dienst zijn. Van avond is er een geelgieter hier aangekomen. Het schijnt wel niet veel bijzonders te zijn, want hij ziet er erg vervallen uit, maar het is toch een geelgieter.'

'Haal hem eens hier! Wij zullen eens zien. Dat zou waarachtig een buitenkansje zijn als toevallig...'

De kastelein luisterde niet verder, hij was al buiten en sloeg met een stuk hout op de staldeur.

Na een paar minuten staat Hendrik in de gelagkamer voor de boeren.

'Ben je geelgieter van je ambacht?'

'Jawel, mijnheer!'

'Neem plaats.' Een der boeren bood hem een stoel aan, een ander wenkte den kastelein hem een glas bier te brengen.

'Ken je je vak goed?'

'Dat zou ik denken, heeren,' antwoordde Hendrik.

‘Weet je, wij hebben hier een fabriek en daar is iets gaan haperen, zoodat wij moeten stilstaan met 't werk, baas. Gereedschappen, giettoestellen, alsook modellen van de machinedeelen zijn in onze kleine fabriekswerkplaats voorhanden, maar - wij hebben hier niemand, die iets van 't vak verstaat. Je zoudt ons een grooten dienst bewijzen, als je de zaak in orde kon brengen, baas.... hoe is je naam?’

‘Reiman, heeren,’ antwoordde Hendrik bescheiden. ‘Welnu, als het noodige gereedschap er is, dan zullen wij het ding wel klaar krijgen.’

De boeren stonden op. ‘Laat ons dan dadelijk naar de fabriek gaan.’

‘Ik zou toch eerst graag aan mijn vrouw....’ wilde Hendrik in het midden brengen, toen hij door de boeren werd onderbroken.

‘Daar zal voor gezorgd worden, baas Reiman, ga maar mee.’

‘Dat ziet er goed uit, hé, baas Reiman,’ sprak toen een der boeren tot Hendrik, toen zij in de fabriek kwamen.

Hendrik knikte zwijgend. Met kennersblik had hij spoedig de zaak overzien. Snel werpt hij jas en vest uit, stroopt de hemdsmouwen op en nu begint hij hier te draaien, daar te schroeven, ginds te vijlen, elders te hameren, overal bedaard en zonder overhaasting, maar ook zonder lang talmen of bedenken, kortom, als iemand, die weet wat hij wil en zijn vak verstaat.

Zwijgend hebben de boeren hem zien werken. Hun trekken drukten in 't begin eenigen twijfel uit, maar met elke minuut verandert deze uitdrukking meer en meer in zekerheid, vertrouwen en dankbare hoogachting voor den man, die daar eenvoudig, bedaard en bescheiden nu een pers laat werken, dan een polie draaien, vervolgens een wiel snorren of een kraan loopen, maar alles met de zekerheid, dat het juist zoo is, zooals hij het heeft gewild. Om negen uur zijn zij met hem uit de herberg naar de fabriek gekomen, om kwartier over tienen zien zij hem zwijgend naar het stoomfluitje gaan, om het werkvolk en den beambte het teeken te geven, dat het werk kan hervat worden. Nog willen zij twijfelen, alles was zoo bedaard en kalm gegaan, alsof hij nu eerst aan de herstelling zou beginnen. Maar reeds in hetzelfde oogenblik snort en draait, kucht en proest, vloeit en druppelt het om hen heen, alsof er geen oponthoud had plaats gehad.

(*Slot volgt.*)

Een schaapje in wolfsklauwen. Vertelling van Jan Rombout. (*Vervolg*)

II.

> Onderweg kon Herman Velders niet nalaten den brief, waarmee hij belast was, even uit den zak te halen en het adres te lezen. Dit luidde:
> *An Aloys Arlhofer bei Ettal* (*Baiern*)

Ettal! dacht hij, wonen haar ouders te Ettal?... Daar ging hem een licht op. Nu verwonderde het hem niet meer, dat het meisje hem zoo bekend voorkwam. Hij moest haar gezien hebben tijdens zijn omzwervingen in Beieren, toen hij een nacht te Ettal had gelogeerd. Hij herinnerde het zich nog heel goed. Ten gevolge van den ontzaglijken toevloed der vreemdelingen naar de Passiespelen van Oberammergau was er in de primitieve hotels van den omtrek nengens plaats te krijgen. Elk woonhuis, elke boerenhofstede deed daarom dienst als logement. De brave luitjes ruimden den vreemden gasten graag een nachtverblijf in en verdienden op hun beurt dus ook een extratje aan de tienjaarlijksche vertooning. Als alleenloopend gezel had de student er nooit iets tegen gehad, zich voor een nacht met een bed in een klein dakkamertje te behelpen; hij had het zelfs heel typisch en leuk gevonden.

En zoo had hij ook een nacht doorgebracht onder het dak van Aloys Arlhofer, bij Ettal... Precies, Arlhofer, zóó was de naam; dat kwam hem nu weer helder voor den geest. Het waren bejaarde menschen, maar er was een jong meisje in huis, hun jongste kind - nu herinnerde hij het zich levendig - en dat meisje was niemand anders dan het kellnerinnetje, dat hij zoo even ontmoet had in de Amsterdamsche bierkneip!

Hoe was 't mogelijk! Had hij dat ooit kunnen denken!

En toch, er viel niet aan te twijfelen Het kind scheen toen een jaar of vijftien, zestien. Hij herinnerde zich nog goed haar onschuldig vriendelijk gezichtje. Zij had hem den weg gewezen naar het beroemde klooster van Ettal met de fraai beschilderde

kerk. Daar had hij haar nog zoo innig zien bidden voor een beeld van *Maria Hilf.*[1)] Datzelfde brave goede kind had hij wel degelijk teruggevonden in de Amsterdamsche kellnerin. Het verwonderde hem, dat hij haar nog niet eerder erkend had. Maar hij had indertijd op het kind natuurlijk niet veel acht geslagen; hij had op zijn omzwervingen zooveel Beiersche meisjes gezien, dat hij ze in zijn herinnering moeilijk uit elkaar kon houden, en wie had daarbij kunnen denken, dat hij er nog een van in Amsterdam zou ontmoeten!

Hoe kwam die arme Liesel - ja, zoo heette zij, - zóo ver van huis verzeild, en dat nog wel in een bierkneip!

Toch was, wat hem bijna ongelooflijk voorkwam, heel eenvoudig en natuurlijk in zijn werk gegaan.

Een paar jaar nadat de Hollandsche student in de gastvrije woning van Aloys Arlhofer een nacht had doorgebracht, had zich een andere gast bij de brave lieden aangemeld, een nette, *chic* gekleede dame, die op het dorp verklaarde gelogeerd te zijn en op de wandeling was verdwaald.

Zij kwam naar den weg vragen, en daar zij nog al vermoeid scheen, noodden de gemoedelijke menschen haar uit een oogenblikje te rusten.

De dame vond dat heel lief en deed of ze thuis was; zij gewaardigde zich zelfs een kopje koffie te gebruiken, dat de goedhartige oude vrouw haar aanbood. Deze, die aan haar spinnewiel zat, liet dit een poosje rusten om op haar gemak met de bezoekster te kunnen praten en vader Aloys luisterde, bedaard zijn pijpje rookend, aandachtig toe. Een dergelijk bezoek kwam alle dag niet voor. In de oogen der eenvoudige menschen was die deftige dame bepaald een barones of gravin.

Zij had haar mantel afgedaan voor de warmte en met bewondering aanschouwde de kleine Liesel haar opzichtig toilet. Zij droeg een lichte blouse op een satijnen rok, en vooral haar hoed, kwistig met kant en bloemen versierd, was in Liesel's oog een pracht om te zien.

‘Is dat uw dochtertje?’ vroeg zij minzaam aan de oude vrouw.

‘Ja, zij is onze jongste, niet waar, Liesel?’ zei vrouw Arlhofer, zich met moederlijken trots naar het kind wendend, dat de oogen niet van de mooie, vriendelijke dame kon afwenden. ‘Haar oudere broers en zusters zijn getrouwd, maar Liesel blijft vooreerst nog bij vader en moeder. We zouden ze ook niet graag missen’

‘En u, Liesel, zou je graag je goede ouders verlaten?’ vroeg de dame lieftallig.

Liesel lachte eens verlegen, maar schudde beslist van neen.

‘Dat kan ik begrijpen, een braaf kind is nergers liever dan bij vader en moeder; maar op den duur zal je toch niet thuis kunnen blijven, is 't wel?’

‘Och, waar zou ze heengaan!’ zei haar moeder glimlachend. ‘Ze is pas even achttien jaar.’

‘Nu, als ze vooruit wil in de wereld, is dat juist de goede tijd om eens rond te zien naar een nette positie.’

‘Een positie? Wat bedoelt u daarmee?’ vroeg de moeder nieuwsgierig en ook de vader zette groote oogen op bij dat ongewone woord.

‘Wat ik daarmee bedoel?’ hervatte de dame, schijnbaar zonder erg, ‘wel een nette betrekking in de stad bijvoorbeeld. Liesel is toch geen meisje om haar leven lang op een boerendorp te zitten. Ze heeft behoorlijk school gegaan... me dunkt, ik kan aan haar gezicht zien, dat ze daar allesbehalve een achterblijfstertje is geweest...’

1) Maria help, - onder deze benaming wordt in Zuid-Duitschland Maria algemeen door het volk aangeroepen.

‘O wat dat betreft,’ zei haar vader, zich voor 't eerst in het gesprek mengend, ‘in lezen en schrijven en al wat op school zooal te leeren valt, is ze haar broers en zusters vèr de baas...’

‘En die mochten er toch ook allemaal wezen,’ vulde de vrouw met moederlijke fierheid aan.

‘Welnu, en zou het kind daar dan later geen partij van trekken? Daarbij heeft ze een het voorkomen. Ze kan zich overal presenteeren. Maar, zooals ik zei, moet ze vroeg de wereld in, als ze vooruit wil komen. Ik heb boerenmeisjes van haar leeftijd gekend, die zich binnen een jaar in de stad tot een flinke hoogte wisten op te werken, zoodat ze niet alleen voor zich zelve royaal den kost konden verdienen, maar bovendien hun familie rijkelijk konden ondersteunen en op 't laatst nog tot een deftig huwelijk kwamen. Maar men moet het een beetje aandurven. Liesel is zeker nooit in de stad geweest?’

‘Eénen keer, madam, in Munchen, toen de koning werd ingehaald,’ zei het meisje, wier oogen straalden bij die herinnering.

‘Nu, en is het je daar toen niet goed bevallen?’

Liesel lachte eens.

‘Ik vond er alles heel mooi en prachtig; maar... ik was toch weer blij dat ik thuis was.’

‘Dat geloof ik wel, dat is de ongewoonte. Maar als je er een paar weken gebleven was, zou je er net zoo thuis geweest zijn als hier bij vader en moeder. Denk je zelf niet, Liesel?’

‘Ja, dat kon wel gebeuren,’ stemde het meisje toe.

‘O zeker, alles went,’ voegde haar moeder er bij. ‘Dat hebben we gezien aan Lena Klein, van Ammergau; die is als kindermeisje meegegaan met een familie, die bij gelegenheid van het Passiespel daar was gelogeerd. De menschen wonen in Munchen en van tijd tot tijd komt Lena nog eens over om haar ouders op te zoeken; maar dan ziet ze er uit als een heele dame.’

‘Ik heb het er anders niets op, als jonge boerendeerns in de stad gaan dienen,’ zei de vader bedenkelijk het hoofd schuddend. ‘De kinderen raken zoo licht op een verkeerd pad.’

‘Och dat hangt er van af, waar ze terecht komen,’ merkte de dame heel wijs op, ‘en ik zou u ook sterk aanraden, als Liesel er toe besluit, goed toe te zien, bij welke menschen zij aanlandt. Komt ze in verkeerde omgeving, dan is zoo'n meisje soms in eens voorgoed bedorven. Daar zou ik u voorbeelden van kunnen verhalen.’

En zij sloeg daarbij haar oogen naar den zolder met een blik, waarin het levendigst besef van de verleiding en de gevaren der wereld te lezen was.

Dat stemde de goede lieden tot een bijna onwankelbaar vertrouwen in haar wijze en deugdzame voorzichtigheid.

‘Maar van den anderen kant,’ ging zij voort, ‘als je zekerheid hebt dat het meisje bij brave, godsdienstige menschen komt, weet ik niet, waarom je bang voor haar zou zijn. Ze heeft toch een degelijke, christelijke opvoeding ontvangen en begrijpt heel goed dat een jong meisje overal voorzichtig moet zijn, hier buiten zoo goed als in de stad. Haar ouders, daar twijfel ik niet aan, hebben haar dat altijd voor oogen gehouden, en ik geloof niet, dat ze de lessen van haar brave moeder maar aanstonds in den wind zou slaan, als die haar niet langer gestadig op de vingers keek. Bovendien houden rechtschapen meesters ook toezicht op hun dienstpersoneel; ze zijn verplicht daarover te waken evengoed als over hun kinderen. Dat wordt ons in de stad niet

minder geleerd als op een dorp. We hebben in de stad ook onze geestelijken, onze kerken...'

'O ja prachtige!' riep Liesel in verrukking bij de gedachte aan de rijkversierde heiligdommen, die zij bij haar bezoek aan Munchen had gezien 'Daar is onze mooie Ettaler kerk nog niets bij.'

'Ik zie wel, dat Liesel in de stad best zou kunnen aarden,' zei de dame met haar innemendste lachje. 'Zou je er wel tegen opzien, in de stad te gaan dienen?'

Het meisje aarzelde verlegen en zette zich onwillekeurig tusschen haar vader en moeder neer als zocht zij daar een schuilplaats tegen de gevaren, die de onverwachte vraag voor haar geest opwierp.

'Alleen zou ik er zeker niet durven heengaan,' zei ze met een lichte huivering.

'Nu, dat spreekt van zelf,' gaf de dame alweer lachend toe.

'Maar als je zoo met een vertrouwde familie kon meegaan net als dat meisje, waarvan straks je moeder sprak?'

'O dan werd het wat anders!'

'Zou je bijvoorbeeld met mij durven meegaan?' vroeg de dame en vestigde op het meisje den vriendelijksten blik, waartoe haar beweeglijke, schrandere oogen in staat waren.

Die blik scheen onweerstaanbaar, want met schitterende oogen zei Liesel, hoewel met nog eenigszins schuchter afgewend hoofd:

'O met u, madam, zou ik overal heen durven.'

De ouders glimlachten met trots over den moed van dat jonge ding, dat, wie weet, in de wieg gelegd was om haar heele familie te beschamen door haar vooruitgang in de wereld. Met spanning zagen zij de lieve dame aan, die

voor hun kind opeens zulke schitterende voor uitzichten opende.

'Nu, als je met mij mee zou willen gaan, geloof ik wel dat je toekomst verzekerd zou wezen,' zei ze, met grooten ernst haar kopje leegdrinkend.

'Woont u in Munchen?' vroeg de vader, zijn pijp naar het ander eind van zijn mond schuivend.

'Neen, ik woon een eindje verder, in Keulen heelemaal, maar ik heb familie in Munchen.'

'O en dan zou u denken, dat daar voor onze Liesel een goede plaats was?' vroeg de vrouw.

'Dat zou ook kunnen gebeuren. Maar ik dacht eigenlijk ze bij mij te houden.'

'Heelemaal naar Keulen! dan zien wij ze nooit terug!'

De vriendelijke dame lachte hartelijk om dien uitroep van ongeveinsden schrik.

DAT LUST IK NIET, naar de schilderij van Bosch.

'Men kan wel zien dat u niet gewoon is te reizen. Naar Keulen, noemt u dat ver? Maar dat is in den tegenwoordigen tijd een stapje. Dat ziet u aan mij; ik woon er al een jaar of zes, maar elken zomer kom ik in Munchen mijn familie opzoeken. En zoo zou het met Liesel ook gaan... Afstanden tellen tegenwoordig niet meer; dat was wel het geval in den ouden tijd, toen er nog geen spoorwegen waren en het reizen handen met geld kostte; maar met de gemakkelijke middelen van vervoer van onzen tijd komt het er niet op aan, waar men is; het is maar zaak, dat men het goed heeft en flink geld verdient... Om u de waarheid te zeggen, ben ik ook niet van plan in Keulen te blijven. Mijn man denkt er aan, zich in Holland, in Amsterdam te vestigen,

waar op 't oogenblik uit stekende zaken te doen zijn. Juist met het oog daarop meende ik Liesel een mooi vooruitzicht te kunnen openen.'

De beide eenvoudige luitjes zaten evenals hun dochter letterlijk verslagen van verbazing op het vernemen dier vérstrekkende plannen, waarin hun Liesel al een rol werd toebedeeld. En vooral de vader keek de bezoekster van onder zijn borstelige wenkbrauwen wantrouwig aan: herhaaldelijk verschoof hij de pijp van den eenen naar den anderen mondhoek, - een bewijs dat hij zich minder op zijn gemak begon te voelen.

Maar de dame praatte zoo gemoedelijk en luchthartig door alsof het de eenvoudigste zaak van de wereld gold. Met een radheid van tong, die haar hoorders half verbijsterde, zette zij hun uiteen waar het om te doen was. In het *steinreiche* Holland, vertelde zij, was tegenwoordig buitengewone vraag naar Beiersch bier; maar de slimme Hollanders vertrouwden het zaakje niet, als het brouwsel hun niet door echte Beieren werd voortgezet. Daarom werd in zoo'n *Biergeschäft* noodzakelijk een echt Beiersch personeel gevorderd. Maar dan was het ook een ware goudmijn; want die rijke Hollanders waren *fürstlich* royaal, ze zagen minder op een gulden dan een Duitsche op een mark. De meisjes, die in zulke inrichtingen dienden, konden binnen weinige jaren een spaarpot maken, zooals zij anders levenslang niet bij mekaar hadden gekregen; want al wat ze verdienden konden ze ter zij leggen. Uitgaven hadden ze niet; want eten en drinken genoten ze van de *Wirthin* en aan kleeren hoefden ze ook niet veel te spendeeren, omdat ze haar gewone landelijke dracht behielden. De meesten keerden dan ook, na verloop van eenige jaren, met een welgevulden buidel naar huis terug; anderen kwamen tot een rijk huwelijk, en het zou volstrekt niet te verwonderen zijn, als Liesel eenmaal zoo'n buitenkansje trof.

Kortom de bezoekster schilderde alles in zulke schitterende kleuren af, dat de goede menschen er letterlijk van verbluft zaten. Het scheen dat hun Liesel een lot uit de loterij ten deel viel in dat prachtige aanbod, haar zoo onverwachts gedaan door die goede dame, die als een engel uit den hemel kwam gevallen om haar gelukkig te maken.

Toch aarzelden zij natuurlijk bij de gedachte aan de droevige scheiding en Liesel niet het minst voelde zich bang om het hart worden, bij het denkbeeld, zoo ver van huis te gaan. De dame oefende van haar kant niet de minste pressie.

'Je moet het zelf weten, lief kind,' zei ze met de onbaatzuchtigste belangstelling, 'ik heb er persoonlijk natuurlijk geen belang bij. Er zijn meisjes genoeg, die dadelijk zouden toehappen; maar Liesel bevalt me en ik zou haar graag het fortuintje gunnen. Het reisgeld en de stadsche kleeren, die ze voor de reis noodig heeft, neem ik voor mijn rekening; dat geeft ze mij later wel terug, als ze goed in de verdienste is; en mocht het haar bij mij niet bevallen, dan kan ze altijd onmiddellijk naar huis terug. Komaan, Liesel, je moet er maar eens over denken; dan kom ik morgen wel eens hooren, wat je er van zegt.'

Den volgenden dag kwam zij, vergezeld van een dienstbode uit het logement, die een groot pak voor haar droeg. Het was een stel kleeren, dat Liesel maar eens moest aanpassen; een nette japon, een fraai grijs reismanteltje en een allerliefst hoedje met een voile. Het stond Liesel keurig en de ouders wisten niet wat ze zagen, toen ze hun dochter in eens herschapen zagen in een stadsche dame. Liesel's oogen schitterden van opgetogenheid. Hoe konden de ouders zich tegen het geluk van hun kind verzetten? Tijd tot lang beraad was er niet meer; want de dame moest noodzakelijk de terugreis aanvaarden, en lieten zij haar aanbod schieten, wie weet of er ooit in Liesel's leven zich iets dergelijks zou voordoen!

Na veel over en weer praten werd er besloten dat het meisje den volgenden dag haar nieuwe meesteres zou vergezellen eerst naar Keulen, en vervolgens naar het schatrijke Holland.

(*Slot volgt.*)

Bij de Platen.

De rookende krijgsman. -

Ziedaar weer een der kranigste tafereeltjes uit de oude Hollandsche school. Frans van Mieris de Oude, die het penseelde, behoort tot haar bloeitijdperk, toen zij op meesters als Frans Hals, Rembrandt, Adriaan van Ostade en Jacob Ruysdael mocht bogen.

Hij werd den 16en April 1635 te Leiden geboren en verwierf zich al spoedig een grooten naam als genre- en portretschilder, dank aan zijn schitterende heerschappij over de kleur, zijn fijne teekening en nauwkeurige behandeling van de stoffen in de kleeding en drapeering. Juist die laatste eigenschap blinkt ook op de schilderij, waarvan wij in dit nummer een reproductie geven, onmiskenbaar uit.

De schilderij berust op het oogenblik met een groot aantal werken van denzelfden meester in de kunstverzameling van Dresden. Frans van Mieris de Oude, die den 12en Maart 1681 stierf, was de stamvader van een heele kunstenaarsfamilie: twee zoons, Jan en Willem, en een kleinzoon, Frans van Mieris, de Jonge bijgenaamd, onderscheidden zich allemaal als schilder ofschoon zij het niet tot de hoogte brachten van hun vader en grootvader.

Weeskinderen. -

Een werkelijk aandoenlijk tafereel, dat ons in al zijn soberheid een treurige geschiedenis vertelt. Die twee meisjes, welke wij hier aan een eenzaam buitenhuis zien aankloppen, zijn weezen, arme zwervelingen, die geen anderen steun op de wereld hebben dan de gunst van goede menschen. Waarschijnlijk zijn het de kinderen van een armen muzikant, die hun tot eenige erfenis niets heeft kunnen nalaten dan een oude harp en zijn oudste dochter een weinig talent om die te bespelen. Met dat snel moet zij voor zich en haar kleiner zusje het brood verdienen. Terwijl zij aan het half ontstemde instrument een zoo opwekkend mogelijke, maar toch altijd weemoedig klinkende melodie ontlokt, gaat de kleine met haar bakje rond om de centen in te zamelen, waarmee medelijdende hoorders het spel beloonen.

Zoo gaat het dag aan dag, langs de wegen, in de stille dorpen en aan de eenzame, afgelegen hoeven; want in de drukke steden waagt het weerlooze, schuchtere paar zich niet. Die omzwervingen met het groote instrument, dat op den duur al zwaarder wordt, zijn vaak afmattend en de belangstelling van het publiek dikwijls weinig bemoedigend. Geen wonder dat de jonge harpspeelster soms half uitgeput bij den weg neerzinkt, gelijk de schilder haar heeft voorgesteld op ons tafereel, waar de afgevallen herfstbladeren en het bouwvallige buitenhuis den indruk van treurige verlatenheid nog verhoogen.

Dat lust ik niet. -

't Is vandaag geen kostje naar zijn mondje, dat den kleinen deugniet wordt opgeschept, en hij verkiest er dan ook geen mond aan te zetten, hoe moeder hem ook moge aansporen, het maar eens te proeven, als wanneer zij meent dat het hem best bevallen zal. Verontwaardigd over haar aandrang, zwaait hij den lepel en zet een keel op van geweld om zijn protest kracht bij te zetten.

Op het laatst zal hij echter wel eieren voor zijn geld dienen te kiezen, als moeder ten minste maar niet zoo onverstandig is, hem zijn zin te geven en hem wat anders voor te zetten. 't Is goed dat kinderen van jongsaf leeren eten wat de kok schaft, dat komt op lateren leeftijd uitstekend te pas; want ook in de wereld wordt ons niet gevraagd wat wij het liefste lusten, maar hebben wij menigmaal eenvoudig te slikken wat ons wordt voortgezet.

[Nummer 52]

Palestrina.

Wij mogen dezen jaargang der *Belgische Illustratie* niet sluiten, zonder daarin ter blijvende herinnering de beeltenis te hebben geplaatst van den grooten *Princeps Musicae*, den vorst der gewijde toonkunst, wiens driehonderdste sterfdag dit jaar door zijn vereerders over de heele wereld met zoo groote geestdrift is herdacht.

GIOVANNI PIERLUIGI DA PALESTRINA.

Den 2en Februari van dit jaar was het drie eeuwen geleden, dat de onnavolgbare zanger van den lof des Heeren in de armen van zijn heiligen vriend, den tachtigjarigen Philippus Nerius, den laatsten adem uitblies. 'Toen de eerste stralen van het morgenlicht den 2en Februari aankondigden,' zegt Palestrina's groote vereerder, Pastoor Lans, 'en den feestdag open den van de Zuivering van Maria, wier glorie en liefde de stervende toonkunstenaar nog pas, in zijn laatste werk, met zooveel gloed had bezongen, toen verdubbelde de Heilige Philippus zijn zorg en zijn liefde, en wekte in den zieke, die schier niet meer spreken kon, een vurig verlangen op om dit eigen Maria feest met de Moeder des Heeren zelve in den Hemel te gaan vieren. Bij het hooren van die woorden verzamelde de vrome kunstenaar nog eenmaal al zijn wegzinkende krachten, en met lang onderbroken ademhalingen antwoordde hij: "O! hoe vurig wensch ik, dat Maria, mijne voorspreekster, dat geluk voor mij van haar godgelijken Zoon verwerve!" Nauwelijks had hij uitgesproken, of hij zonk in de armen van zijn heiligen biechtvader, en zijne ziel, mogen we vertrouwen, geholpen door de voorspraak van Maria, vergezeld door de beden van Philippus, vloog opwaarts naar den Hemel, en hoorde voor het eerst in volle schoonheid de harmonieën der

eeuwigheid, waarvan zij op aarde reeds zoo dikwerf de zoetklinkende echo's had vernomen.'

Het stoffelijk overschot van den grooten toondichter werd in de aloude St.-Pieterskerk, waar hij eenmaal, als kapelmeester, het koor had bestuurd, onder een ontzaglijken toevloed van belangstellenden, ter aarde besteld; en toen weinige jaren later het eeuwenoude heiligdom door de tegenwoordige schitterende basiliek van St. Pieter werd vervangen, werd het kostbaar gebeente daarheen overgebracht. Onder Michel Angelo's koninklijken koepel verdiende de man te rusten, die door tijdgenoot en nageslacht eenparig als de koning der muziek is gehuldigd.

Wanneer men zich midden in den linker kruisarm van St. Pieter bevindt, met den rug gekeerd naar de beroemde biechtstoelen voor elf verschillende talen, dan ontwaart men vóór zich een marmeren plaat, met het korte, doch veelzeggend inschrift: JOHANNES PETRUS ALOYSIUS PRAENESTINUS, MUSICAE PRINCEPS, (Giovanni Pierluigi uit Palestrina, vorst der toonkunst.)

Om den grafsteen van groote mannen kronkelen zich al spoedig de weelderige slingerplanten der legende. Met den genialen Giovanni Pierluigi, naar zijn geboorteplaats gewoonlijk kortaf Palestrina genoemd, is dit in hooge mate het geval geweest, zoo zelfs, dat het op 't oogenblik haast ondoenlijk is, een vertrouwbare geschiedenis van zijn leven te geven, daar het meeste wat daaromtrent bij de oudere schrijvers wordt vermeld, door de historische critiek der laatste jaren in twijfel wordt getrokken.

Zelfs het jaar zijner geboorte is niet met juistheid bekend; de een geeft 1514, de ander 1526 op. De legende maakt hem tot een armen bedelknaap, die door zijn ouders uit het oude stadje Palestrina naar het naburige Rome werd gezonden, om daar met zijn stem den kost te verdienen. Daar zou de kleine straatzanger de aandacht hebben getrokken van niemand minder dan den kapelmeester der groote basiliek van *Santa Maria Maggiore*, die in hem een buitengewoon talent ontdekte, en besloot, zich met de ontwikkeling daarvan te belasten.

Wat daarvan zij, het schijnt zeker, dat de jeugdige Palestrina zijn eerste muzikale opleiding ontving in de muziekschool, die omstreeks dien tijd te Rome was opgericht door Claudio Goudinel, maar toch vooreerst werkzaam bleef in zijn geboortestad Palestrina.

Hij was daar door het kapittel der St.-Agapitus-kerk voor zijn leven aangesteld als organist en zanger, alsmede onderwijzer in den kerkzang aan genoemde kathedraal. De toenmalige bisschop van Palestrina, kardinaal del Monte, werd intusschen tot Paus verkozen en beklom den Stoel van den H. Petrus, onder den naam van Julius III. Reeds in het eerste jaar zijner pauselijke regeering riep hij Giovanni Pierluigi, wiens buitengewone gaven hij te Palestrina van nabij had leeren kennen, naar Rome en verhief hem tot *maestro della Cappella della Basilica Vaticana*, kapelmeester der Vaticaansche Basiliek, die tevens belast was met het zangonderwijs der knapen van de *Capella Giulia*, in wier gymnasium hij vrije woning had.

Al spoedig beloonde de kunstenaar het vertrouwen van zijn hoogen beschermer door hem de eerstelingen op te dragen van die lange rij van meesterstukken, die gedurende veertig jaren zijn pen zouden ontvloeien en van zijn onuitputtelijke scheppingskracht getuigen; het was een boek bevattende vier

vierstemmige en een vijfstemmige mis. De H. Vader nam, als een nieuw blijk van waardeering, den toondichter op onder de zangers der pauselijke of Sixtijnsche kapel. De wetten van dat hooge zangerscollege vereischten anders dat daarin niemand mocht opgenomen worden dan na aflegging van een streng examen, alsmede, dat de leden *clerici* en dus ongehuwd moesten zijn. Pierluigi nu had een eenvoudige burgerdochter uit Palestrina gehuwd en kon dus feitelijk niet voor het lidmaatschap der Sixtijnsche kapel in aanmerking komen, doch de Paus verleende hem dispensatie van de genoemde eischen. Toen evenwel een jaar later de uiterst nauwgezette Paulus IV den pauselijken stoel besteeg, gedoogde deze dergelijke afwijking niet meer en Pierluigi werd met nog twee gehuwde zangers uit de kapel ontslagen, echter met behoud van een pensioen. Dat was een zware slag voor den fijngevoeligen man, die, door de teleurstelling op het ziekbed geworpen, daarenboven in ernstige moeilijkheden raakte, wijl hem met dit ontslag het voornaamste middel van bestaan ontviel. Hoe moest hij voortaan in het onderhoud van zijn vrouw en drie jeugdige zoontjes voorzien? Het kapittel der basiliek van St. Jan van Lateranen redde hem gelukkig uit die moeielijkheid, door hem, nog voor zijn volledig herstel, het kapelmeesterschap van deze basiliek aan te bieden.

Het werd hem vergund die nieuwe betrekking te aanvaarden en tevens zijn pensioen als voormalig pauselijk zanger te behouden.

Vijf jaren laterde verwisselde hij het kapelmeesterschap van St. Jan met dat der basiliek van *Maria Maggiore*, hetwelk hij tien jaren lang met het grootste succes waarnam. Het zijn de jaren zijner hoogste kunstontwikkeling, het tijdperk der rijkste vruchtbaarheid van zijn bewonderenswaardig talent. Gedurende dat tijdperk valt het veelbesproken en veel betwiste feit, waardoor Pierluigi zich den eernaam van redder der meerstemmige kerkmuziek zou hebben verworven. Het concilie van Trente, zoo wordt er verhaald, had zich ernstig den kerkzang aangetrokken, welke in die dagen gevaar liep, geheel te verbasteren. De componisten, sinds lang van den strengen eenvoud der aloude Gregoriaansche muziek afgeweken, wedijverden in onwaardige buitensporigheden, waarbij de eerbied, aan den gewijden tekst verschuldigd, geheel uit het oog verloren werd. Soms lieten zij het aan de zangers over, de lettergrepen van den tekst naar willekeur over de noten te verdeelen. Een andermaal zong men geheel verschillende teksten door elkaar, of nam de zangwijzen van ongewijde, wereldsche liederen tot grondslag voor de meerstemmige bewerking van een mis. Om aan al die misbruiken een einde te maken, zou nu het concilie op het punt gestaan hebben, den meerstemmigen zang in de kerken eenvoudig te verbieden, toen er besloten werd een commissie van kardinalen te benoemen, die de aangelegenheid eerst nog eens ernstig zou onderzoeken. Deze commissie droeg Pierluigi op, een meerstemmige mis te componeeren, die als proef zou dienen of de meerstemmige zang al dan niet met de waardigheid van het heiligdom vereenigbaar kon geacht worden. In plaats van een, componeerde nu de meester drie missen, die alle de hoogste bewondering afdwongen en waarvan vooral ééne, onder den naam van *missa Papae Marcelli* bekend, als een onovertroffen meesterstuk werd geroemd. Zoodoende won Palestrina schitterend het pleit voor de meerstemmige kerkmuziek, wier groote beteekenis tot opluistering der liturgische plechtigheden thans ook door de strengsten onder de bevoegde beoordeelaars werd erkend.

Deze voorstelling, ontleend aan het werk van Baini, *Memorie historico-critiche della Vila e delle Opere di G.P. da Palestrina*, is door de jongste onderzoekingen

van den geschiedvorscher Haberl geheel omvergeworpen. Maar mogen ook al de feiten zich niet juist zoo hebben toegedragen, als hierboven in het kort is samengevat, het staat toch vast dat Palestrina in meer algemeenen zin wel degelijk als redder der meerstemmige kerkmuziek mag worden beschouwd. Hij heeft ze, op het oogenblik dat ze in ergerlijke afdwalingen dreigde te vervallen, weer tot den eenvoud, den heiligen ernst, de verheven waardigheid, die aan het heiligdom voegt, teruggebracht. Hij heeft daarbij door een reeks van meesterwerken op elk gebied der kerkelijke toonkunst voor alle volgende tijden de modellen geleverd, waa[r]naar de latere componisten zich veilig kunnen richten. Want hoezeer zij ook, naar gelang van ieders persoonlijk karakter en den invloed van landaard of tijdperk, in opvatting en uitdrukking van den meester mogen verschillen, toch zullen zij allen, op strafte van beneden hun taak te blijven, noodzakelijk den geest en het beginsel met hem gemeen moeten hebben, omdat die geest en dat beginsel de eenig zuivere zijn.

Palestrina toch ging van het princiep uit dat de gewijde tekst, waarvoor hij de melodie schreef, hoofdzaak moest blijven en de melodie enkel mocht dienen om de verheven liturgische woorden tot krachtiger, schooner en treffender uitdrukking te brengen, zoodat de kerkzang zich geheel aansloot bij den eeredienst en als samensmolt met het streng ritueele Gregoriaansch. Door dat beginsel zoo duidelijk uit te spreken en vast te stellen is hij onbetwist ook de meester en wegbereider geweest der latere profane muziek, welke vooral de zuiverst en fijnst mogelijke muzikale uitdrukking nastreefde. Zonder hem had de muziekwereld misschien nooit de schitterende ontwikkeling aanschouwd, waarop zij later in toondichters als Beethoven, Mozart of Bach roemen mocht.

Vandaar dat niet alleen de beoefenaars der kerkelijke toonkunst Palestrina als hun meester huldigen, maar dat ook de ongewijde muziek hem met geestdrift als den koning in het rijk der tonen viert.

‘Er is misschien op geen enkel kunstgebied een grootheid aan te wijzen,’ zegt pastoor Lans, ‘welke zoo eensgezind door vriend en vijand, katholiek en niet katholiek, wordt erkend en gewaardeerd als Palestrina; overal ter wereld waar kunstenaars wonen, hetzij geloovigen of ongeloovigen, daar hoort gij hen in één machtig koor, met volle tonen aangeheven en voortgezet, aan Palestrina den breeden lofzang toe zingen van eerbiedige hulde en geestdriftvolle bewondering.’

Maar de grootste verplichting van dankbaarheid heeft toch jegens hem de christelijke toonkunst, aan wier veredeling en volmaking heel zijn werkzaam en vruchtbaar leven was gewijd. ‘Zeker,’ zeide de eerw. heer J.A.S. van Schaick in het feestnummer van het *St.-Gregorius-blad*. ‘zeker, ook andere toonkunste naren hebben aan het heerlijk kunstwerk der katholieke Liturgie gearbeid; maar geen met zulk eene algeheele toewijding, geen met zulk eene innige piëteit, geen met zulk eene alzijdige geschiktheid voor de te verrichten taak, als Palestrina. Als toonkunstenaar, zonder meer, moge hij een vorst zijn onder zijne broederen; als k e r k e l i j k toonkunstenaar is hij meer nog, is hij eenvoudig onvergelijkelijk. Want, waar anderen misschien even diep waren doorgedrongen in de geheimen der toonkunst, daar was hij inniger vertrouwd met de verborgenheden der Liturgie. En waar anderen hem wellicht evenaarden in kennis van den katholieken eeredienst, daar overtrof hij hen in muzikale bedrevenheid. En indien er geweest zijn, die zoowel in kunstvaardigheid als in kerkdijken zin met hem kunnen wedijveren, dan laat hij ook dezen verre achter zich, als een koning onder de genieën, door zijn wonderbare vruchtbaarheid.’

Om zich van die ongeëvenaarde vruchtbaarheid eenig denkbeeld te maken, hoeft men slechts in overweging te nemen, dat de volledige, door Dr. Haberl bezorgde

uitgave van Palestrina's werken, uit niet minder dan 32 groot folio deelen bestaat, en behalve 93 Missen (waaronder 39 vier-, 28 vijf-, 21 zes- en 5 achtstemmige), meer dan 300 motetten voor vier tot acht stemmen, 100 zoogenaamde madrigalen of liederen en nog een gelijk aantal Hymnen, Litanieën en Lamentaties bevat.

Het gaat niet aan, de onberekenbare kunstwaarde van dezen ontzaglijken arbeid, ook maar bij benadering te schatten. De grootste kunstrechters, de beroemdste meesters, zoo van vroegeren als lateren tijd, weten geen woorden te vinden om hun bewondering uit te drukken en het nageslacht stemt eenparig in met de hulde, Palestrina bij zijn leven en na zijn dood gebracht als *Musicae Princeps*, den koning der toonkunst.

De aandeelhouder.
Een verhaal uit onzen tijd
door J.J.G.W.
(*Slot*).

‘Duivekater, baas Reiman!’ De eigenaars der fabriek komen met van vreugde stralende gezichten naar Hendrik toe. ‘Duivekater, baas Reiman, je bent een meester in je vak, zooals men maar zelden vindt! Wij zullen later wel over je loon spreken, neem voorloopig onzen dank en onze hoogachting op afkorting. Jij bent inderdaad een kerel van sta vast!’

‘Met uw welnemen, mijne heeren,’ antwoordde Hendrik bescheiden, terwijl hij het zweet van zijn voorhoofd wischt en zijn kleeren weer aantrekt, ‘het is mijn vak, niet waar? het zou er treurig met me uitzien als ik dat niet verstond.’

Hendrik Reiman gaat met de boeren naar de herberg terug en wil naar zijn vrouw en kinderen.

‘Daar is al voor gezorgd, baas Reiman!’ roept een der boeren hem toe, terwijl hij een vragenden blik op den kastelein werpt.

‘Ja zeker,’ verzekert deze, ‘de kindertjes liggen al boven in 't bed, maar de jonge vrouw is nog op, doch mijn vrouw is bij haar! Nou maar, den kinderen heeft het goed gesmaakt.’

Hendrik kijkt om zich, hij voelt zijn oogen vochtig worden.

Binnen korten tijd dampte er voor den armen, uitgehongerden, doodmoeden handwerksman een avondeten, zooals hij vandaag zich niet gedroomd had en dat hem des te heerlijker smaakte, toen hij vernam, dat vrouw en kinderen hetzelfde hadden genoten.

Nog denzelfden avond werd Hendrik voor goed aangesteld als fabrieksgeelgieter in H.*** ‘Gij zijt iemand, zooals wij reeds lang hebben gezocht, baas,’ verklaarden de boeren, ‘als gij houdt, wat gij belooft, dan zal je het hier goed hebben. Wij hebben hier branderijen, suikerfabrieken, bierbrouwerijen, zeepziederijen, houtzagerijen en andere fabrieken genoeg in den omtrek, van waar gij het werk zult hebben, dat beloven we je; onze kleine werkplaats met gereedschappen moogt ge zoo lang gebruiken, tot ge u zelven kunt redden.’

Bovendien ontving Hendrik een buitengewone belooning van honderdvijftig gulden voor de reparatie. ‘Niet voor ons,’ verzekerden de boeren, ‘en ook niet voor den dienst, dien gij ons bewezen hebt!’

‘Vrouwlief, beste Leentje, onze lieve Heer heeft toch ons smeeken gehoord. Hij is tot ons gekomen, heeft geholpen en zal wel verder helpen!’ riep Hendrik, toen hij

eindelijk met zijn geld bij zijne vrouw kwam in een net, behaaglijk kamertje, dat, op verlangen der boeren, voor het gezin was ingeruimd.

'Bedanken wij God, manlief, Hij heeft groote dingen aan ons gedaan.'

'En ik ging mij nog wel bezondigen, door aan zijn goedertieren Voorzienigheid te twijfelen,' sprak Hendrik, 'die woorden spijten mij.'

'God versmaadt geen ootmoedig en vermorzeld hart, beste Hendrik,' antwoordde Leentje en bij het bedje hunner kinderen nederknielend, stierden de echtelingen een vurig dankgebed tot God en begaven zich ter ruste.

En de getrouwe God bleef het echtpaar van

nu af aan niet zijn milden zegen bij. In het begin werkte Hendrik in de kleine werkplaats, die de boeren hem hadden afgestaan alleen, maar reeds na een paar maanden moest hij een grooter lokaal zoeken en knechts aannemen. Uit alle fabrieken der geheele streek werd hem reparatiewerk gegeven, ja zijn nieuwe armaturen werden weldra beroemd. Uit Frankrijk. Duitschland, Rusland, Zweden en Italië, zelfs uit Engeland en Amerika kreeg hij bestellingen; het werk liep hem bijna over de hand.

‘Ik kan het alleen niet meer overzien,’ zei hij vaak tot Leentje, die weder met verjongde schoonheid prijkte en hem een derde kindje, een allerliefst knaapje, had geschonken, ‘als Toon nou hier was, dan....’

Een dankbare vreugdetraan parelde op Helena's wang. ‘Meen je dat, Hendrik?’

‘Zeker, mijn schat! De jongen was altijd braaf; een beetje hoogmoedig, nu ja, dat is nog geen slechtheid....’

‘Maar zijn gevangenisstraf door die bank..!’

‘Welnu, ik ben immers ook door het gerecht gestraft, al is het dan ook, Goddank, niet met lijfsdwang. Heeft hij dan slechtigheid gedaan? Die booswichten hebben partij getrokken van zijn jeugd en onervarenheid. Zij hebben het voordeel, hij de schade gehad, die arme jongen. Hoe lang moet hij nog zitten?’

‘Mijn beste Hendrik!...’ Leentje zonk schreiend aan de borst van haren man, ‘hij is vandaag ontslagen en hierheen gekomen; ik wou 't je al gezegd hebben, toen je mij vóór was. Hij is daar in die kamer.’

Toon was in de twee jaar, die hij in de gevangenis had doorgebracht, een ernstig man geworden. Hij bleef bij zijn zwager en zorgde voor de boekhouding en correspondentie.

Nu heeft Hendrik een fabriek ingewijd, waarin honderd draaibanken en zes gietovens onophoudelijk werk hebben en de armen van tweehonderd man dag in dag uit onledig zijn. Toon wordt bijgestaan door een kassier, een boekhouder, een Franschen, Engelschen, een Russischen en een Duitschen correspondent.

In den gevel van zijn deftig woonhuis staat met gulden letteren op een hardsteenen plaat gebeiteld: ‘Ik en mijn huis willen den Heer dienen,’ en boven de deur leest de binnentredende: ‘Werkt en bidt.’ Zondags wordt er niet gewerk, dan moeten allen naar de kerk.

Zijne aandeelen heeft Hendrik in lijsten achter glas laten zetten en zoo tot niet geringen schrik van moeder Leentje in zijn slaapkamer opgehangen

‘Lieve hart,’ heeft hij tot zijn vrouw gezegd. ‘Zij moeten mij elken morgen als ik opsta en elken avond als ik ga slapen, vermanen, mij ootmoedig te buigen voor God, den Heer der heerscharen, dien ik bijna had vergeten en verlaten en die mij juist door hen heeft getuchtigd tot aan de grenzen der wanhoop. Denk je niet dat ik de roede moet kussen, waarmee de goede God in Zijn vaderlijke liefde mij gekastijd heeft?’

Op dit gezegde liet Leentje de vreemdsoortige schilderijen hangen en beschouwde ze met vromen afschuw.

Toon viert binnen kort bruiloft. Wenschen wij hem toe, dat zijn jong vrouwtje voor hem een even godsdienstige, brave echtgenoote zij als die van Hendrik en dat ook hij en zijn huis den Heer mogen dienen, zooals zijn zwager, dan zal het hem aan Gods zegen niet ontbreken.

Oude liefde roest niet.

Tegenover mijn kamer, aan den anderen kant van de straat, bevinden zich drie vensters, die in mijn vrije oogenblikken dikwijls mijn blikken hebben getrokken en mijn nieuwsgierigheid gaande gemaakt. Te midden van het alledaagsche grijze huis hebben die vensters min of meer het voorkomen van een hangen den tuin. Uit de in slagorde geschaarde bloempotten schieten lange stengels op, die des zomers tot aan de lijst kruipen en daar een prieel van bladeren vormen, te midden waarvan een hoop snap- en twistzieke vogels, in ijzeren en houten kooitjes opgesloten, zitten te snateren.

Uit deze omlijsting van groen komen twee grijze hoofden, van een ouden man en van een oude vrouw, te voorschijn. Elken morgen, als ik mijn blinden opendoe, word ik het oude mannetje gewaar, dat ijverig bezig is met snoeien, met de rupsen te verwijderen en met zijn planten te begieten. Daarna komt het oude vrouwtje, zeer zindelijk onder haar mutsje, hagelwit evenals heur haren. De kooitjes worden door haar losgemaakt, gereinigd, en overvloedig van schoon water en korrels voorzien.

En zoo gaat de morgen in die zoete vertrouwelijkheid der oudjes, der vogels en der bloemen voorbij. Alle dagen op hetzelfde uur gaan de beide oudjes samen uit, op elkaar leunende en elkaar toelachende in hun kleederdracht uit den ouden tijd.

Ik was zoo onbescheiden hun bevende stappen te volgen; ik zag hen zich begeven naar het kleine plein *de la Trinité*, 's winters de zon en 's zomers een hoekje lommer zoekende. De oude man haalde dan een groot stuk brood uit den zak en alle vogels uit den omtrek fladderden om hem heen. Het oude vrouwtje lachte tegen de kleine kinderen en leerde ze allerlei spelletjes.

Op mooie Mei-avonden zag ik ze weer in de omlijsting van groen der oude kozijnen, en dikwijls deed een straal der onbescheiden maan mij zien, hoe ze, voorover gebogen, elkaar een kus gaven.

Daar de mensch van nature nieuwsgierig is, had ik mij al herhaalde malen afgevraagd, wie zij toch waren en wat ze waren geweest in den tijd, dat die grijsaard jong en recht, en die oude vrouw blond en lief was.

Toen ik op zekeren namiddag thuis kwam, voelde ik een schok; er viel iets met groot geraas voor mijn voeten: ik keek er naar en zag de overblijfselen van een houten kooi, met daartusschen gebroken vleugeltjes en bloedende ledematen.

De oude man kwam de verminkte lijkjes oprapen en verontschuldigde zich bij mij met tranen in de oogen. Den volgenden dag reeds kweelden nieuwe gasten in het groen. De oude vrouw raadde den naam van den gever en kwam mij met haar man bedanken. Op deze wijze maakten wij kennis. Maar er was heel wat tijd noodig, eer zij er toe overgingen, voor mij een tipje van den sluier van hun bestaan op te lichten. Ziehier de aandoenlijke geschiedenis, die de oude vrouw met de sneeuwwitte haren mij vertelde.

Ik werd in een klein dorpje in den Elzas geboren, en toen ik tien jaar oud was, kwam ik als dienstmeisje bij mijn oom, den schoolmeester Meeser. Ik moest de school vegen, de wasch doen en de schoonmaak; mijn oom had mij uit medelijden genomen en gaf mij voor loon niets dan kost en inwoning, ongerekend de slagen en stompen, die ik misschien wel verdiende, daar ik dikwijls, uitgeput van vermoeienis, niet meer kon. Mijn oom was weduwnaar en ik moest gehoorzamen aan zijn huishoudster, juffrouw Christine, een echte tang.

Maar de jongens waren mijn grootste kwelgeesten. Ze hielden me altijd voor den gek en gingen dan ten overvloede over mij klagen bij meneer den meester, zooals wij hem noemden. Mijn oom was heel streng en wilde niet, dat ik praatjes maakte met de jongens. Het verbod was heel overbodig, want ik had er volstrekt geen lust toe. In één jongen slechts stelde ik belang, omdat hij zwak was, niet plaagziek en

heel zacht met zijn koortsige oogen en zijn een beetje scheeven rug. Ze noemden hem le Boscot. De meester hield niet van hem, omdat hij dikwijls de school verzuimde, daar zijn vader hem de ganzen liet hoeden. Zijn makkers waren boos op hem, omdat hij toch, al bleef hij dikwijls weg, altijd de eerste was en veel meer wist dan zij. Onder den speeltijd ging hij op den rand van den put zitten; ik zag hem door het venster van het waschhuis altijd alleen, ineengedoken en starend naar de wolken in de verte.

Eens hoorde hij me schreien, toen ik juist een pak slaag gekregen had. Hij keek me medelijdend aan, gaf me de hand en zei zachtjes:

'Niet schreien, Clia, ieder heeft zijn tijd van lijden. Laten wij lijden in onze jeugd. Eens zal de dag komen, dat men zal begrijpen, dat ik zoo dom niet ben. Ik heb veel denkbeelden daarin.' (Hij wees naar zijn voorhoofd.) 'Dan zal ik werken en mijn brood verdienen. En als ik genoeg verdien, kom ik je halen en word je mijn vrouw. Vind je dat goed, Clia?'

'Of ik het goed vind!'

Eenigen tijd daarna werd de schoolopziener, die de scholen kwam bezoeken, le Boscot gewaar en getroffen door de schranderheid van zijn antwoorden. Hij wist een beurs voor hem te verkrijgen op het college te Nancy. Van daar ging hij naar Parijs en ik hoorde sinds niets meer van hem.

Toch twijfelde ik niet aan hem: ik verwachtte hem. Maar ik zei tegen me zelf, dat een mijnheer (jongens uit onze streek beweerden, hem als een echten heer gekleed te hebben gezien) toch een arme dienstmeid niet tot vrouw kon nemen. Ik zei vooral, dat een geleerde als hij geen meisje kon trouwen, dat nergens van wist, ternauwernood kon spellen en op haar vingers rekenen. Daarom kocht ik in het geheim boeken en schriften en des nachts leerde ik, om hem waardig te worden en den afstand, die mij van hem scheidde, te overbruggen. Ik moest het uitzuinigen op de kleine fooien, die de ouders der leerlingen me soms gaven, als ik kaarsen wilde koopen. Dikwijls viel ik over mijn boek in slaap en werd eerst wakker, als de klok reeds luidde voor de school. Ik vroeg mij soms af, hoe mijn gezondheid, die zwak was, daaraan weerstand heeft kunnen bieden.

Soms ook werd ik ontmoedigd en riep uit: 'Waar dient dat alles eigenlijk toe? Hij heeft mij in dat groote Parijs vergeten.' Maar dan zag ik weer zijn zachte oogen en hoorde zijn vaste stem mij verzekeren: 'Ik kom je halen.'

Mijn oom vroeg of ik gek was, toen ik er van sprak, mijn examen af te leggen. Hij viel bijna om, toen hij vernam, dat ik met den meesten lof geslaagd was. Hij bood mij aan, de laagste klas te onderwijzen, maar ik weigerde. Ik ging naar Parijs, en zocht Duitsche lessen, die ik vond, en daarna Fransche, maar dit ging moeilijker.

Na verloop van een jaar ontving ik een brief, die, aan mij in den Elzas geadresseerd, er lang over gedaan had, eer hij zijn bestemming bereikte. Ik herkende de hand, die ik vroeger op de schrijfboeken bij meester Meeser gezien had, en viel bijna in onmacht, toen ik de volgende regelen las:

'Beste Clia. Ik ben zooeven tot leeraar benoemd te Parijs. Indien gij van mij houdt, zooals ik van u, wordt gij mijn vrouw.' Het adres stond onder aan de bladzijde; ik sprong in een rijtuig, wat mij geen tweemaal in een jaar overkwam. Ik klom vijf verdiepingen hoog, ik belde, hij deed open.

'Meneer le Boscot!'

'Clia!'

Wij vielen in elkaars armen en begonnen beiden te schreien. Een maand later waren wij getrouwd; hij had grijze haren, ik was zoo frisch en mooi niet meer, geloof

ik; maar nooit schenen wij elkaar meer begeerenswaard en meer bemind toe. Onze arme liefde, die zoo lang op de proef was gesteld, was daardoor slechts versterkt. De hinderpalen, de tijd, de verwijdering, niets had ze verzwakt, wat wel bewijst, dat het een goede, ware en hechte genegenheid was.

Door hard te werken hebben wij een aardigen duit overgelegd, die maakt, dat we onzen ouden dag zonder zorg kunnen doorbrengen. Die oude dag is gekomen, en ik durf zeggen, dat we evenveel van elkaar houden, als toen we vijftien jaar waren, of eigenlijk meer....'

Sedert dien dag sloeg ik een teederen blik op dat oude nestje, met bloemen en vogels gestoffeerd.

Helaas! eenige dagen geleden zag ik, dat de bloempotten niet meer in slagorde werden gezet en dat de kooitjes van de vensters waren losgehaakt. Ontrust belde ik bij mijn buren. Hun klein dienstmeisje deed open, terwijl ze zich

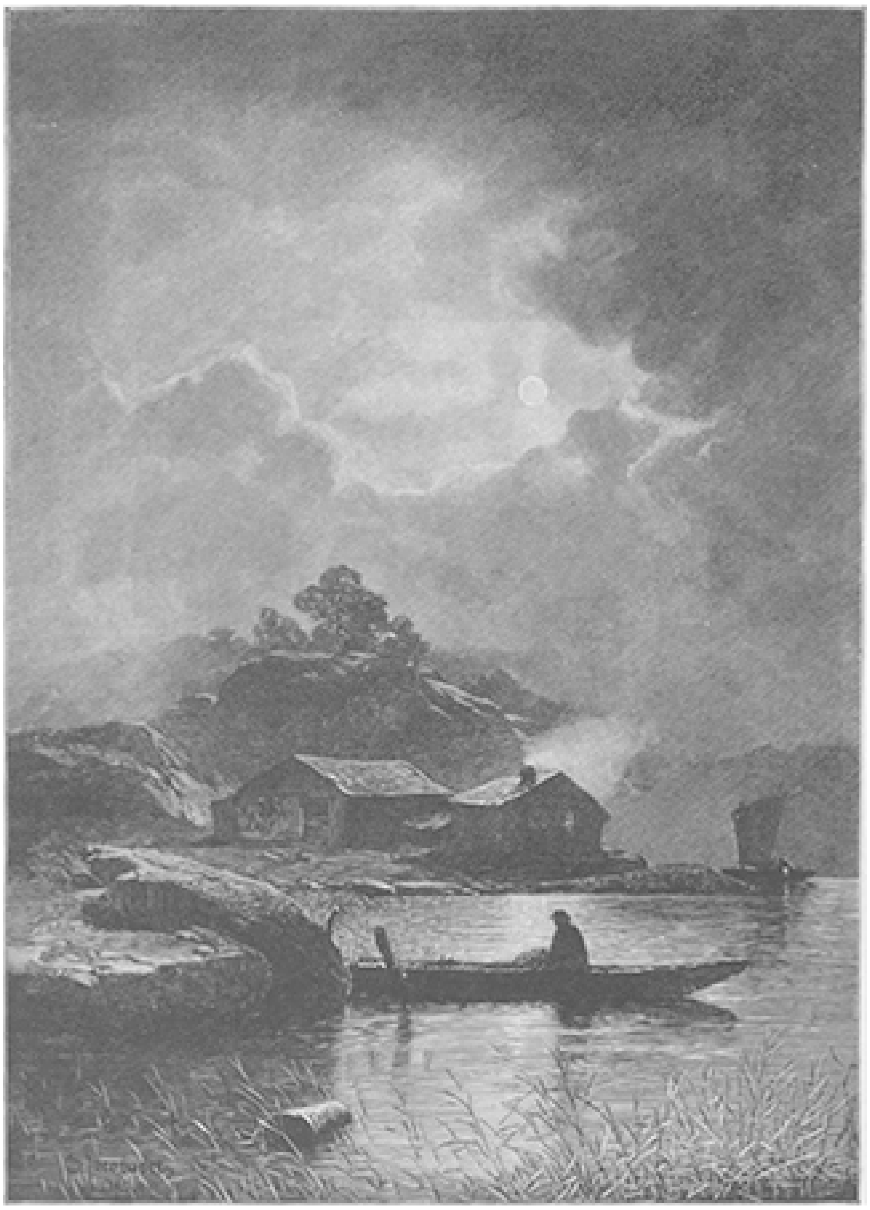

MANESCHIJN, NAAR DE SCHILDERIJ VAN S. JACOBSEN. (Met toestemming van de Photographische Gesellschaft te Berlijn.)

TER EERE VAN DEN JUBILARIS, NAAR DE SCHILDERIJ VAN GEOFFROY (Salon des Champs Elysées 1893).

met een tip van haar voorschoot de oogen afwischte.

'Ach, 't is verschrikkelijk, die arme meneer wil niet gelooven, dat ze dood is.'

Ik trad het kamertje binnen; rond het bed stonden de bloempotten en de vogels zongen vroolijk als altijd.

Op de heldere legerstede uitgestrekt, de oogen gesloten, de handen gevouwen, rustte de oude vrouw, en onbeweeglijk en bleek keek de oude man haar aan.

Men wilde hem van het bed verwijderen, maar ik zei: 'Waarom? laat hem daar.' Hij bleef zoo den heelen dag zitten, en toen de avond viel, werd hij nog bleeker en bewegingloos, de oogen gevestigd op haar, die hij niet meer zag.

Twee dagen later volgde ik met eenige buren de twee lijkwagens, welke, schokkend over de straatsteenen, de twee oudjes vervoerden, die altijd op hetzelfde uur samen uitgingen en elkander trouw vergezelden tot in den dood.

Een schaapje in wolfsklauwen.
Vertelling van Jan Rombout.
(*Slot.*)

III.

Dit alles kwam Herman Velders bij stukken en brokken te hooren, toen hij de volgende dagen meermalen het bierhuis *Bavaria* inliep en het daarbij zoo aanlegde, dat hij door Liesel werd bediend. Maar tevens vernam hij ook in geuren en kleuren hoe bitter het arme kind was teleurgesteld.

De lieve dame, die haar uit pure belangstelling uit haar ouderlijk huis weggehaald en naar het verre Amsterdam getroond had, had zich al spoedig ontpopt in de snibbige *Wirthin*, die met alleen heerschappij voerde in het buffet, maar het heele huis, haar man niet uitgesloten, met haar schelle stem regeerde. Van geld verdienen was geen sprake, daar madam de toegezegde bezoldiging inhield onder voorwendsel dat eerst het reisgeld en verdere voorschotten moesten ingehaald zijn. Liesel meende zelfs te weten dat ook haar kameraden weinig of geen salaris trokken, maar die wisten zich schadeloos te stellen door de fooien, die ze kregen. Die verdienden werkelijk geld en soms veel geld, maar men moest niet vragen hoe.

Het meisje bloosde, toen ze dit haar beschermer te verstaan gaf, maar deze toonde dat zij hem daarover niets hoefde te vertellen, daar hij er alles van wist, meer dan het onschuldige kind in haar onnoozelheid zelf wel vermoedde.

'Je moet hier geen dag langer blijven,' had hij al den eersten keer den beste gezegd. 'Dit is geen omgeving voor een braaf meisje.'

'Dat weet ik wel, maar hoe kom ik hier vandaan? Madam heeft wel beloofd, dat ik als 't mij hier niet beviel, gerust kon heengaan; maar toen ik haar aan die belofte herinnerde, viel ze bits uit: "Wat! je hebt nog niet de helft verdiend van wat ik je voorgeschoten heb, en nu spreek je al van heengaan! Zuiver eerst aan wat je schuldig ben en spaar dan voor reisgeld!" Ik moest de stadsche kleeren teruggeven, die ze mij gegeven had, daar ze bang was dat ik er mee zou wegloopen! Ik had ze nooit meer aangehad Waar zou ik ook naar toe loopen, in een wildvreemde stad, waar ik zelfs de taal niet ken? Waar moest ik blijven, als ik op straat stond zonder geld?... O ik bid alle dag *Maria Hilf* om uitkomst...'

Schuw toonde ze den student een van die kleine medaillons achter glas, zooals er in de bedevaartplaatsen worden te koop geboden en dat zij verborgen onder haar keursje droeg. Het stelde het Moedergodsbeeld voor, waarvoor hij haar in de kerk van Ettal zoo vurig had zien bidden.

‘En wat zeggen je goede ouders er wel van?’ vroeg Herman Velders, meewarig het arme kind beschouwend, maar tevens een oogje houdend op haar gezellinnen, die onder allerlei voorwendsels om zijn tafeltje heendrentelden.

‘Vader en moeder meenen dat ik het heel goed maak.... Ik heb het hun niet durven schrijven, om hun geen verdriet aan te doen.... En madam moest altijd mijn brieven lezen; ik kon ze natuurlijk zelf niet op de post bezorgen, omdat ik in dit costuum niet de straat op kan; ik moest dus bij haar om een postzegel aankloppen en haar verzoeken, hem te laten wegbrengen. Den blief, dien u voor mij meegenomen heeft, is de eerste, dien zij niet heeft gezien.... 't Was altijd: alweer een brief naar huis! En daarom verzond ik hem liever buiten haar om....’

‘Maar heb je dan geen enkele kameraad hier, die....’

‘O, die zijn geen van alle te vertrouwen.... U weet niet hoe valsch en gemeen ze zijn!’

‘Neen, 't is ook maar beter je zoo weinig mogelijk met die schepsels in te laten.... Je moet hier weg, je moet naar je ouders terug, en dat liever nog vandaag als morgen....’

Liesel brak op dit woord in tranen uit en bukte kwanswijs om iets op te rapen ten einde de uitbarsting van haar droefheid te verbergen.

‘O,’ snikte zij, ‘ik kan er 's nachts niet van slapen als ik denk dat ik zoover van huis ben. Dan stel ik me voor, hoe vader en moeder over mij praten, zich verheugen dat ik het zoo goed getroffen heb, allerlei mooie voorstellingen maken voor de toekomst, terwijl ik hier mijn oogen uitschrei. O! ze moesten alles eens weten! Hoe kom ik nog ooit naar huis! kon ik er maar heen loopen, al moest het op mijn bloote voeten zijn, graag zou ik het doen.’

‘Pas op!’ zei de student, ‘daar komt de *Wirthin*,’ en hij begon, om de achterdocht van het kwaadaardige wijf af te leiden, aanstonds een praatje over onverschillige dingen, waarop Liesel zoo los en ongedwongen als haar mogelijk was, antwoordde.

‘Ze vermoedt, dat je wat in 't schild voert,’ merkte hij op, zoodra de madam met haar valsch vriendelijk gezicht zich weer naar andere bezoekers gewend had. ‘Dat is een reden te meer om haast te maken. Je moet hier vandaan, dat staat vast. Voor reisgeld hoef je niet bang te zijn, daar zal ik wel voor zorgen. Maar hoe kom je het huis uit? Allereerst dien je kleeren te hebben, waar je buitenshuis mee voor den dag kan komen...’

En terwijl de madam en de andere kellnerinnen, brandend van nieuwsgierigheid wat die twee toch met elkaar te verhandelen hadden, gedurig om hen heen dribbelden, beraamden zij een weloverlegd plan tot ontvluchting.

Aanvankelijk was de student geneigd, recht naar het buffet te stappen, een onderhoud met de madam te verzoeken, haar onder het oog te brengen, hoe schandelijk zij het meisje bedrogen had en haar te zeggen, dat Liesel op staanden voet haar huis zou verlaten. Maar uit voorzichtigheid zag hij daarvan af; hij begreep dat zij zich dat alles maar niet bedaard zou laten zeggen; zij zou hem te verstaan geven, dat hij den neus niet in haar zaken had te steken, en dat zij alleen te maken had met Liesel, die zich tegenover haar had verbonden. Het bleek inderdaad dat het meisje een contract geteekend had, zonder recht te weten wat dat inhield. Wie weet welk een schadevergoeding het wijf zou eischen voor het verbreken van de aangegane

verbintenis! Ze zou het meisje niet laten gaan voor alles tot den laatsten cent was betaald. Haar man en het heele huis zouden er misschien aan te pas komen. Met zulk volk kan een rechtschapen mensch nooit uit; het raadzaamste was dus maar dat Liesel met de stille trom aftrok.

Nog in den avond van denzelfden dag kwam Herman Velders terug en bracht een klein handkoffertje mee, dat hij quasi bij vergissing onder zijn tafeltje liet staan.

Toen hij weg was en Liesel zijn geleegd glas wegruimde, nam zij meteen het achtergelaten koffertje mee.

'Waar breng je dat ding naar toe?' vroeg de waardin, toen zij langs het buffet naar achteren wilde gaan.

'Ik wou het op mijn kamertje zetten, om het den heer terug te geven, als hij er om komt.'

'Je kan het toch evengoed hier in het buffet laten staan.'

'Ze is bang dat een ander het hem teruggeven en haar het fooitje afsnoepen zal,' kwam een brutale kellnerin ineens tusschen beide en wilde haar het koffertje al ruw uit de hand rukken.

Maar de gebiedende blik van de meesteres des huizes hield haar ineens terug.

'Blijf af, dat is haar zaak,' zei de madam, deels om de onbeschaamde mededingster haar heerschappij te doen gevoelen, deels omdat zij begreep dat Liesel nu zachtjes aan op den weg kwam, waarop zij haar hebben wilde; zij begon bezoekers te lokken en trachtte die aan zich te verbinden. Daarin moest zij haar niet tegenwerken.

'Neem maar mee en bewaar het ding waar je wil,' zei ze kortaf en wendde zich weer om naar de bierpomp.

Liesels hart klopte, toen zij schijnbaar onverschillig met het koffertje wegtrippelde, terwijl haar kameraad haar nog spottend toeduwde:

'Bewaar het maar goed voor je *Schatz*!'

In een wip was zij op haar kamertje en had in een ommezien een kaarsje aangestoken. Met bevende vingers haalde zij uit haar beursje een sleuteltje voor den dag, waarmee zij het koffertje opende. Zij haalde er een grooten mantel, een zoogenaamde rotonde uit, dien zij zich onmiddellijk omhing. In dien mantel zat een eenvoudig, donker kapothoedje gewikkeld met een zware bruine voile. Dien hoed zette ze voor haar spiegeltje op, trok de voile er over heen, rommelde nog wat in haar kastje, haalde daar in de gauwigheid het een en ander uit voor den dag, dat zij in alle haast in het koffertje stopte, zoodat het kleine ding haast niet meer dicht kon.

Met inspanning drukte zij op de knip, en toen deze met een knappend metaalgeluid dichtsloeg, schrok zij er zoo van, dat haar hart bonsde. Nog even haalde zij uit haar beursje het gewijde medaillon te voorschijn en drukte er een vurigen, eerbiedigen kus op. Toen nam ze het koffertje aan den arm onder haar mantel, wierp nog een blik in het spiegeltje, trok de voile recht over het gezicht, blies de kaars uit en ijlde de trap af.

Bevend van angst bleef zij beneden een oogenblik voor de glazen deur staan. Door de gekleurde figuren kon zij op het buffet en ver[d]er de zaal in zien. Zij nam de kruk alvast in de hand en wachtte in ademlooze spanning het gunstig oogenblik af. Het was vrij druk in de bierhalle. De meeste tafeltjes waren bezet en de kellnerinnen liepen bedrijvig op en neer met haar glimmend koperen schenkbladen en schuimende bierpotten. Uit het rumoerige gegons klonk haar het geroep tegen van: '*Zwei Franziskaner*! *Drei Löwenbrau*!' of 'Aannemen!' Zij sidderde als een van haar kameraden op de deur scheen te zullen toetreden, waarachter zij nog verscholen stond. Wat zou ze zeggen, als zij ontdekt werd? Hoe langer ze aarzelde, hoe meer

gevaar! Zij moest het er op wagen.... in Gods naam!.... Daar bukte zich de waardin om onder in de buffetkast iets te zoeken. Haar man, een dikke Pruis, stond op een paar schreden afstands in druk gesprek met een bezoeker.

De kellnerinnen waren allen met de gasten bezig...

Vastberaden, maar zonder gedruisch, draaide Liesel de kruk om, opende de deur en wipte er uit, rakelings het buffet voorbij, waar de madam nog altijd tusschen de kruiken en de glazen scharrelde, midden door de volle verlichte zaal, regelrecht op den ingang toe.

De kellnerinnen, die zij voorbij kwam, keken haar brutaal nieuwsgierig aan, maar zij stoorde er zich niet aan en ging zonder groet voorbij, als een juffrouw, die daar niet thuis hoorde, een naaister of modiste, die het een of ander bij de madam had thuis gebracht en zich liefst in zoo'n bierhuis niet langer dan noodzakelijk ophield.

Eindelijk, daar was zij buiten de deur. Verfrisschend woei de koele avondlucht haar in het brandende, bleeke gelaat. Zij haalde ruimer adem en een diepe zucht van verlichting ontsnapte aan haar lang geprangde borst. Toch durfde zij niet omzien of stilstaan, maar sloeg onmiddellijk links af en liep recht door, het trottoir houdende, tot aan de eerste dwarsstraat, een donkere smalle steeg.

Ze kon een minuut of tien van het huis verwijderd zijn. Nu keek ze voor 't eerst op, en.... daar stond haar beschermer voor haar in gezelschap van een bejaarde burger juffrouw van goedig uiterlijk. Het was zijn hospita, een best mensch, die in het complot was ingewijd en de noodige kleeren had verschaft.

Liesel zou bij haar den nacht doorbrengen en den volgenden dag met den eersten trein de reis naar huis aanvaarden. De juffrouw zou haar vergezellen tot Keulen en dan zou het meisje verder zelf den weg wel vinden. Zij had dan geen moeite meer met de taal en kon met vragen verder komen.

Natuurlijk gaf de student haar, toen zij 's avonds veilig en wel bij zijn kostjuffrouw zat, die haar nu geheel in het pak had gestoken, alle mogelijke aanwijzingen voor de lange reis, schreef de voornaamste stations op, die zij te passeeren had, gaf haar vertrouwde hotels aan, waar zij te Mentz of te Munchen den nacht kon doorbrengen, als het haar te vermoeiend werd, met den nachttrein te reizen, kortom trachtte haar door doelmatige inlichtingen en waarschuwingen voor alle mogelijke ongevallen te vrijwaren.

Liesel van haar kant schreef onmiddellijk een langen brief naar huis om vader en moeder op haar onverwachte terugkomst voor te bereiden. Het was de eerste brief, waarin zij haar hart ongehinderd kon uitstorten; de pen vloog over het papier en nu en dan moest zij een oogenblik ophouden om de tranen af te wisschen, die haar oogen verduisterden. Het waren ditmaal geen tranen van verdriet en heimwee, maar van overstelpende blijdschap bij de herinnering aan al het leed, dat zij zoolang had opgekropt en waarvan zij nu ineens verlost was, en bij het heerlijke vooruitzicht, binnen een paar dagen haar vader en moeder weer om den hals te kunnen vliegen.

Telkens bedankte ze Herman Velders met niet te zeggen dankbaarheid voor zijn goedheid en beloofde, als ze thuis was, te zullen werken en sparen om hem spoedig het voorgeschoten reisgeld te kunnen terugbetalen.

‘O, dat komt wel terecht,’ zei hij, stralend van voldoening, ‘maak je daar niet ongerust over. Ik zal nog wel eens in Ettal komen, als ik eerst maar gepromoveerd ben....’

‘O ja, dat moet u zeker doen.... Wat zullen vader en moeder u dankbaar zijn, dat u ze hun Liesel terugbezorgd heeft. Naast *Maria Hilf*, die ik dag aan dag om uitkomst heb gebeden, heb ik mijn redding aan u te danken!.... Wie weet wat er van mij geworden zou zijn, als ik u niet ontmoet had!.... Maar kan ik nu niets doen, om u mijn erkentelijkheid te toonen?’

‘Ja zeker, heel veel zelfs! Zooals nu weer gebleken is, kan je van *Maria Hilf* alles verkrijgen. Welnu bid voor mij nu en dan een Weesgegroetje om van Maria te vragen dat ze mij flink door mijn examens helpt. Als dat gebeurt, kan je er op rekenen mij gauw in Beieren terug te zien....’

‘Nu, dat beloof ik u plechtig; iederen morgen zal ik in de kerk van Ettal voor u bidden. Hoor ik het van u, als u gepromoveerd is?’

‘Zeker, u zal het van de eersten weten!.... En ik verneem natuurlijk van u ook of u veilig en wel thuis gekomen is.’

‘*Ganz gewiss*!’ zei Liesel met vuur.

Den anderen morgen om een uur of zeven stond zij met haar gezellin, Hermans hospita, aan den trein en nam met tranen van dankbaarheid afscheid van haar weldoener. Plechtig hernieuwde zij op het laatste oogenblik, fluisterend aan zijn oor, nog eens haar belofte, en stapte in den trein. Niemand zou in dat nette juffertje met haar fraai reismanteltje en de bruine voile over haar kapothoed de kortgerokte kellnerin uit de *Bavaria* herkend hebben.

Herman Velders wuifde haar, zoolang zij nog in 't gezicht was, tot afscheid toe en keerde na de afleiding der laatste dagen welgemoed tot de studie terug, hartelijk verheugd dat hij in de gelegenheid geweest was, aldus een onschuldig schaapje uit de wolfsklauwen te bevrijden. Weldra mocht hij een brief ontvangen, overvloeiend van dankbetuigingen, waarin Liesel hem haar gelukkige thuiskomst meldde, en weinige weken daarna zond hij er haar een terug in niet minder opgewekten en erkentelijken toon, daar hij haar den gelukkigen afloop mocht melden van zijn promotie, die hij grootendeels toeschreef aan haar gebed.

Na het ingespannen maanden lang blokken mocht hij natuurlijk wel een poosje rust hebben. Hij maakte daarvan gebruik voor een mooi rondreisje door Beieren en Tirol en mocht het genoegen smaken, het bleeke treurige kellnerinnetje uit de *Bavaria* als een gezonde, vroolijke deern terug te zien bij haar ouders te Ettal, waar hij ditmaal vrij logies genoot.

Bij de Platen.

Maneschijn. -

Een dergelijk tafereel is niet alleen een genot voor het oog, - het is ook leerzaam. Het maakt ons oplettend voor natuurschoon, dat anders misschien onze aandacht zou ontgaan, en strekt aldus tot ontwikkeling van den zoogenaamden ‘zesden zin,’ dien, helaas, zoovelen missen en die toch zoo ontzaglijk veel kan bijdragen om ons levensgenot te verhoogen. Die zesde zin is niets anders dan de gevoeligheid om het schoone rondom ons waar te nemen, waar het zich in de natuur of in onze omgeving ook moge openbaren. Velen kunnen koud en onbewogen het bevalligste landschap aanschouwen of hebben in het geheel geen oog voor het tooverachtig schouwspel van een prachtigen avondhemel. Dat komt omdat zij niet hebben leeren zien.

Schilders nu als die van het avondlandschap op blz. 412 leeren ons zien. De kunstenaar doet een greep uit de natuur; hij pakt een tafereel, dat hem bijzonder heeft getroffen en tracht dit zóó weer te geven, dat de beschouwer denzelfden indruk krijgt als de kunstenaar ondervond bij de aanschouwing van het oorspronkelijke natuurbeeld Op onze plaat zien wij de maan, licht door de wolken omsluierd, haar zacht getemperden gloed uitstorten over de heuvelen, de lage daken en verder over den stillen plas, welks oppervlakte een zilveren spiegel wordt, waartegen het donkere schaduwbeeld van den man in de boot fantastisch afsteekt. Welk een effect wordt hier verkregen door de eenvoudige tegenstelling van het zilverwit der lichtpartijen en het diepe fluweelzwart der schaduwen!

Toch is een dergelijk maangezicht, ook ten onzent, volstrekt geen zeldzaamheid. Om dezen tijd van het jaar zijn zulke tooneelen vaak avond aan avond te genieten, altijd voor degenen, die ze weten te zien en zich daardoor kosteloos een schouwspel bereiden, dat met geen goud te betalen is.

Ter eere van den jubilaris. -

Wie de jubilaris is, geeft de schilder ons te denken; maar dat het een kindervriend moet zijn, daaraan valt niet te twijfelen. Een grootvader misschien, die *l'art d'être grand'père*, de kunst om grootvader te zijn verstaat, of anders een onderwijzer, wellicht ook een pastoor, die op zijn feestdag de hulde ontvangt van zijn catechismusklantjes. In elk geval blijkt de gevierde man in hooge gunst te staan bij de jeugd; want aan de belangstellende uitdrukking der aardige kopjes is duidelijk te zien, dat de hulde geen gedwongen fraaiigheid, maar hartelijk gemeend is. Allen komen met hun bloemen aandragen als om te wedijveren in betoon van genegenheid en waardeering.

De kleine meid is bang dat ze over het hoofd gezien zal worden en dringt zich daarom met haar reusachtig bouquet zoover mogelijk op den voorgrond. De beide oudste knapen moeten een feestgedicht voordragen. De een is al bezig het zijne heel zorgvuldig en overeenkomstig al de hem gegeven wenken ten gehoore te brengen. De andere moet misschien met het zijne op een gegeven oogenblik invallen; ten minste hij luistert de voordracht van zijn kameraadje af met een attentie, alsof hij dezen de woorden uit den mond keek.

Het is een aardig stelletje, dat vijftal guitige kopjes met de helder stralende oogen, waarin al het gewicht van de feestelijke plechtigheid staat te lezen.

Wetenswaardig Allerlei

Turksche spreekwoorden. -

De Turken zijn spreekwoordelijk om hun spreekwoorden, die dikwijls ook een diepen zin hebben.

Wij laten er hier enkele volgen: Een uur rechtvaardigheid is meer waard dan zestig uren gebed. Slechts door trappen komt men op het hoogste punt der ladder. Luister duizendmaal, spreek slechts eenmaal. Een wijze zonder werkzaamheid is een wolk zonder regen. Wie u berichten geeft over anderen, geeft anderen berichten over u. De domme is een vijand van zich zelf; hoe kan hij de vriend van anderen zijn? Er is geen mensch zonder verdriet; wie zonder verdriet was, zou geen mensch zijn. Om te kunnen krabben, moet men nagels hebben. Het hoen van onzen buurman schijnt ons een gans toe. De dief, die zich niet laat vatten, heet een eerlijk man. Duizend vrienden zijn weinig, één vijand is veel. Houdt den kleinsten uwer vijanden voor een olifant, al was hij niet grooter dan een mier. Wie in vrede wil leven, moet blind, doof en stom zijn. Gegeven azijn smaakt zoeter dan gekochte honing. Vraag den vogel niet, waar hij vandaan komt, maar wat hij zingt. Geduld is de sleutel der tevredenheid. De eene eet, de andere staat en kijkt toe; dit is de oorzaak van veel omwentelingen. Als men enkel door kijken een vak kon leeren, zouden alle bonden slagers zijn.

Om gouden en zilveren sieraden op te poetsen.

Als men dit doet met poetskrijt, heeft men kans, dat men na verloop van tijd den glans bederft; maar in den laatsten tijd wordt er meestal een vloeistof voor gebruikt, die uit een liter water, 20 gram dubbelkoolzure natron, 10 gram chloorkalk en 10 gram keukenzout bestaat. Als men het goud met een zacht borsteltje hiermee heeft

gereinigd, wordt het met schoon water afgespoeld, in harsvrij houtzaagsel gelegd om te drogen en daarna met watten afgewreven.

Zilver wordt het schoonst als men het eerst een tijdje laat liggen in een mengsel van een halven liter water en een eetlepel salmiakgeest. Daarna moet het goed worden afgedroogd en met krijtpoeder aan een wollen lapje blinkend gepoetst worden.

Het schoonmaken van handschoenen. -

In plaats van het reinigen met naphta, waarbij groote voorzichtigheid dient in acht genomen, heeft men tegenwoordig een middeltje, dat geheel onschadelijk en even doelmatig heet te zijn. Men legt de handschoenen op een saamgevouwen handdoek, doopt een stuk flanel in zoeten room, doet er wat bruine zeep aan en wrijft de handschoenen er mee af. Ze zijn schoon als witte handschoenen in natten toestand geel, en gekleurde handschoenen zwart worden. De zeep moet met room worden afgespoeld en als de handschoenen droog zijn, hebben ze hun vroegere kleur weer terug.

Onuitwischbare stempelinkt. -

Deze inkt voor het stempelen van wollen of katoenen stoften kan volgenderwijze worden bereid:

Men vermenge een oplossing van 7 deelen soda en 12 deelen Arabische gom in 12 deelen water, met een oplossing van 5 deelen helschesteen (*lapis infernalis*) in 10 deelen salmiakgeest en laat het zoolang verdampen tot de heldere donkerbruine kleur in voldoende dikke zelfstandigheid overblijft.

Vruchtbaarheid. -

Indien er maar één aardappel meer op de wereld was, zou een kundig landbouwer daarvan toch in tien jaar tijds 10.000 millioen stuks kunnen verkrijgen, en deze zouden weer toereikend zijn, om de geheele aarde van poot-aardappels te voorzien.

Een woord tot slot.

Een woord tot slot, maar niet tot besluit. Een woord van afscheid, maar tegelijk een welgemeend 'tot weerziens!'

Het aardige ventje, dat op de plaat hieronder het laatste nummer van den thans alweer afgeloopen 10en jaargang thuisbrengt, doet er meteen het eerste nummer van den 11en jaargang ter kennismaking bij, en hoopt, als hij de volgende week terugkomt, niet aan een gesloten deur te kloppen.

De *Illustratie* is een allemansvriend, die graag overal welkom is en blijft, en daartoe haar best doet om zooveel mogelijk allen te vriend te houden. Zooveel mogelijk, zeggen wij; want het is niemand gegeven, het iedereen gestadig naar den zin te maken. Dat wisten de Ouden al, getuige hun spreuk *Ne Jupiter quidem omnibus*, waarmee ze wilden zeggen dat zelfs hun opperste god niet bij machte was allen te voldoen.

Zooveel hoofden zooveel zinnen - daarmee heeft vooral een blad als de *Illustratie* rekening te houden, daar zij zich niet tot een afgebakend kringetje van lezers richt, maar een boek moet zijn voor het heele gezin, waar groot en klein oud en jong allemaal evenveel plezier in hebben. Dat is op den duur niet gemakkelijk; maar het gros onzer lezers zal ons, vertrouwen we, toegeven dat wij er ten minste alles voor doen wat we kunnen.

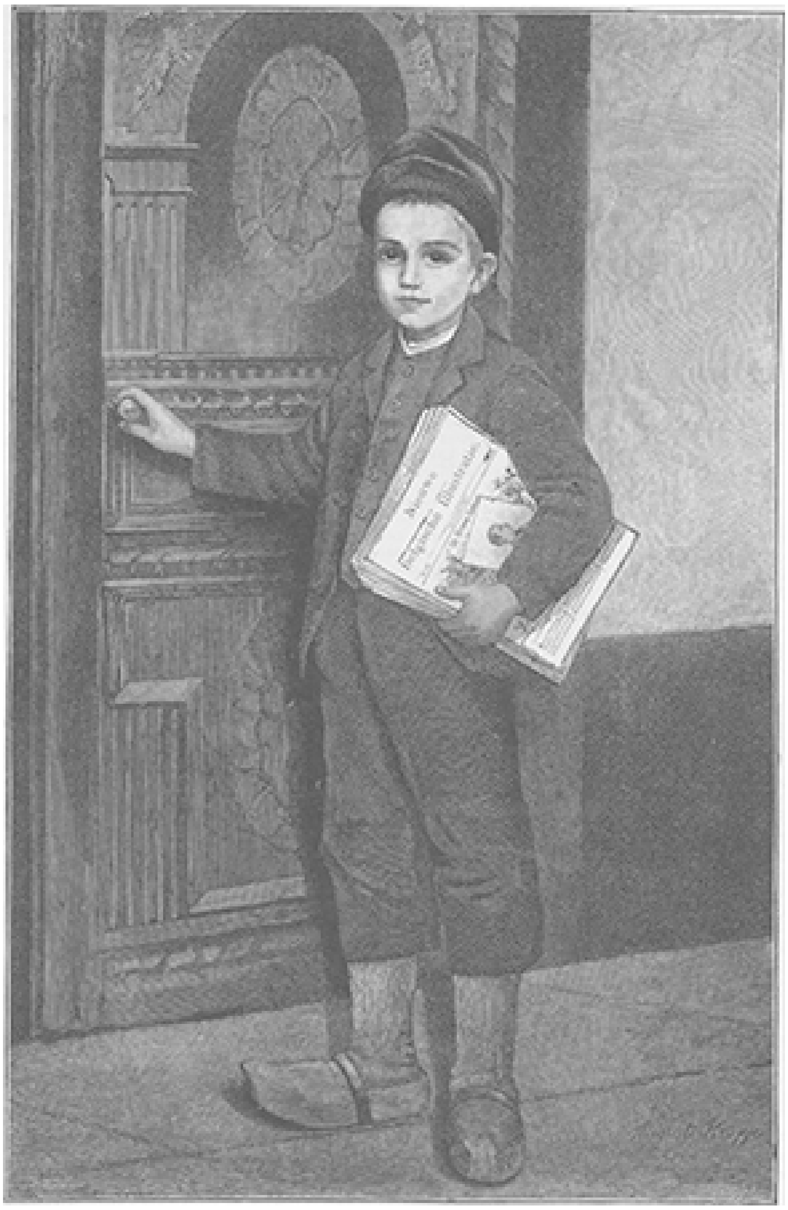

'HIER IS DE ILLUSTRATIE!'

Als zij den nu weer afgesloten jaargang nog eens op hun gemak doorbladeren, zullen ze erkennen dat die heel wat verscheidenheid, zoowel aan platen als aan lectuur bevat, en ieder er zeker wat van zijn gading in zal gevonden hebben. Zij zullen zich, vleien we ons, ook menig aangenaam uurtje herinneren, hetzij in den familiekring, waar het blad werd voorgelezen, hetzij in hun eentje met de *Illustratie* gesleten. De een is meer bijzonder geboeid door dit of dat spannend verhaal; de ander verkneukelt zich nog in deze of gene grappige vertelling. Een derde herinnert zich een treffend of geestig gedicht, een vierde is een hartstochtelijk oplosser van rebussen of vindt als liefhebber van schaak- of damspel genot in de opgegeven problemen. Het jonge volkje eindelijk heeft prettige en verstandscherpende tijdpasseering gevonden in de verdere raadseltjes en opgaven van den omslag.

Zoo heeft de *Illustratie* weer een jaar lang allen geamuseerd en is opnieuw de beproefde huisvriend gebleken, die beurtelings voor alle leden van het gezin wat moois, wat nuttigs of aardigs meebrengt en daarom door allen even graag wordt gezien.

Heeft die huisvriend naar beste vermogen het zijne gedaan, dan mag hij ook hopen, dat zijn tienduizenden goede kennissen hem van hun kant ook wat waardeering en erkentelijkheid zullen betoonen, niet alleen door hem weer voor een jaar toegang te verleenen tot hun huiskamer, maar ook door hem bij anderen aan te bevelen en binnen te leiden. Zij behoeven niet, zooals bij andere vrienden, te vreezen, dat zij zelf minder aan hem hebben zullen, als zij hem elders een gastvrij huis ontsluiten. Integendeel: met de *Illustratie* is het zoo gesteld, dat hoe meer vrienden zij heeft, hoe meer zij voor die vrienden wezen kan. Elke vermeerdering van het getal harer inteekenaren stelt haar beter in staat, die inteekenaren te gerieven en te believen. Gaat het de *Illustratie* naar wensch, het komt van zelf haar abonné's ten goede. Dat zullen dezen weer ondervinden in den loop van den nieuwen jaargang; er wordt hun namelijk een verrassing bereid, een geschenk in den vorm van een prachtige plaat. Wie er meer van weten wil, leze er het *Prospectus* maar eensop na.

Wij sluiten dit laatste nummer met een hartelijke dankbetuiging voor de welwillende en vereerende belangstelling, die ook dit jaar weer ons deel mocht zijn, en met een bescheiden maar dringende aanbeveling in de voortdurende gunst der lezers.